2013

Miercuri 1 ianuarie 1013

Flori Bălănescu:

"**acasa: Herta Müller si Paul Goma (1)**
Articol aparut pe 06:12:2012, in sectiunea Cultura literară HERTA MÜLLER SI PAUL GOMA, ROMANI ÎN EXIL

Tara asta e obsedata de Nobel…Nobelul e ceva exterior literaturii…e un premiu, poate iei niste bani, dar îi bagi în buzunar,nu în cap, altfel te prostesti.(Herta Müller,TVR3, 19 decembrie 2009)

Pâna în decembrie 1989 parintii nostri fusesera vinovati exclusiv pentru viata pe care am început-o trunchiat noi, copiii Decretului, si nu numai. Din 1990 încoace suntem vinovati noi, copiii, pentru greselile parintilor nostri. Pentru ca le ducem mai departe. Din inertie, din lene, dintr-o amnezie jucata si profitabila, din goana dupa o libertate superficial înteleasa. Nu stiu cât de mult platim pentru asta, mai mult sau mai putin constient, dar vor avea de suferit copiii nostri, care chiar nu au nicio vina si nu au pentru ce sa plateasca.

În decembrie 1989 nu atât Puterea, cât intelectualii au fost luati pe nepregatite, tocmai pentru ca nu pregatisera nimic, nu închegasera un miez de societate civila. Daca ei nu au lucrat, fie si subversiv, pentru libertate, nu contenesc sa ma întreb de unde au stiut toti tinerii aceia care au murit ce ar putea sa însemne libertatea. La doua decenii de la caderea comunismului, vocea intelectualitatii contestatare aproape ca a amutit. Exceptând exceptii notabile, „opozitia" anticomunista s-a manifestat la noi mai cu seama dupa decembrie 1989. Jocul perceptiilor a facut ca peste vocea zgomotoasa si revendicativa a intelighentiei, astazi aflata la vârstele a doua-a treia, sa se suprapuna, destul de subtire, vocea disonanta a celor tineri, dar nu foarte tineri – astazi având 30-40 de ani. Cei ce aveam în jur de 20 de ani în anul caderii Zidului Berlinului, suntem azi în postura paradoxala a oii fara pastor. Folosesc un „noi" generic. „Vocea întâi" – intelectualii sperantelor noastre de la începutul anilor '90 – detine puterea sociala, culturala si, iata, de câteva mandate prezidentiale încoace, si pe cea politica. Oricât de contradictoriu ar parea: disidentii autoproclamati dupa caderea comunis-mului au reusit sa condamne oficial comunismul, la mai bine de cincispre-zece ani de la preschimbarea lui simbolica în cenusa, fara a înceta vreo clipa sa se hraneasca îndestulator din aceasta lupta în vorbe si pe hârtie. În realitate, mostenitorii materiali si simbolici i-au preluat pârghiile institutio-nale. Tot ei culeg profitul si profiturile. În aceeasi realitate, subzista de 65 de ani, trecându-si stafeta, victimele directe ale comunismului si urmasii lor. O mentalitate colectiva a inertiei si a defetismelor râvneste cu ciuda la revansa istorica.

„Sa facem ce trebuie, nu teatru absurd!", „pentru ce sunt studiate actele daca nu au niciun fel de consecinta?… ce fac intelectualii români?" (se)

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

întreaba Herta Müller în legatura cu condamnarea comunismului în România. „E ridicol.“ Si, „astia daca vor sa nu observi ca te observa, nu observi…“ mai spune, de asta data, nu despre securistii din anii ’70-’80, ci despre ce i s-a întâmplat la hotel, în România, dupa 1990. „Ce fac intelectualii români? ce fac astia?… am vazut ca în program este si Caramitru, care recita poezii, este si marele Johny Raducanu, care face muzica, asa scrie-n program. Ce-i cu astia? Ar trebui fiecare, pentru ca simte nevoia, pentru ca are o scârba, o scârba morala, de-aia ar trebui sa refuze. Daca nu are, ce sa fac?… aproape toate prelegerile lui sale lui Caramitrut se refera la dictatura… am fost si eu sinvitatat si am si vorbit dup-aia, am vorbit cu el. Si ce spune despre securisti, si cât se plânge si… ce face?… Ce spune Cartarescu, ce spune Dinescu, ce spune Nora Iuga, ce spun toti astia, ce spun? Ce spun ziaristii?… eu nu ma bag nici sa-l dea afara pe Patapievici, nici ce sa faca cu securistii… ce sa faca cu România… sa faca cum crede… sunteti destui, sunteti milioane de oameni, o sa iasa din tara asta ceea ce se face din ea, si securistii, cum se vede în astia ultimii douazeci de ani, pun labele pe tot mai multe puncte din societate si daca nu s-a facut nimica, pai nu trebuie sa se mire nimeni ca astia nu dorm si au învatat ani de zile cum se procedeaza. Daca ma uit în universitati, cine este acolo? Ce sa spun? Asta nu ar fi posibil în Germania. Si astia nu îsi dau seama cât este de, de… în Vest asa ceva nici nu se concepe. [...] Dar nu-i vorba de imagine, domnule, lasa, nu va tot gânditi la imagine, faceti pentru voi, nu pentru Occident faceti, dar faceti pentru voi însiva, pentru ca voi traiti realitatea respectiva. Ce-aveti cu imaginea?… Dar nu e vorba de imagine, e vorba de realitatea în care se afla tara… faceti pentru voi, nu faceti pentru EU, pentru ca este tara în care traiti, de la magazine, pâna la hoteluri si strazi si birouri de voiaj, si toate, în universitati, acolo studiaza copiii vostri, faceti pentru voi, nu pentru Occident… astia nu au somn, astia s-au ocupat de ce trebuie… e alfabetul Securitatii, în toti anii astia au mers pâna unde se poate, si ei s-au uitat pâna unde se poate si se uita în continuare pâna unde se poate. sPatapievicit e delasator sau e slab, eu nici nu-l suspectez, el poate crede ce trebuie, dar nu are curajul sa faca ce crede… nu sunt niciun exemplu, fac ce am facut si înainte… am zis: nu se mai poate… acuma ei au vrut sa faca pentru prima data un program, sa iasa odata cu ceva mare si tare, pai, si cu cine?“ (2)

A-ti sustine – cu riscul de a fi scuipat, înjurat, marginalizat, omorât – convingerile si drepturile înseamna a lupta, a fi consecvent cu tine si cu principiile despre care afirmi ca te reprezinta. Fragmentul de mai sus l-am transcris dintr-un interviu telefonic pe care i l-a cerut Victor Roncea în iulie 2008, în împrejurarile scandalului iscat de trimiterea de catre Institutul Cultural Român la Berlin a lui Sorin Antohi si Andrei Corbea-Hoisie, pentru a reprezenta România la o „Academie de vara“ cu tema: „Germania si România. Transferuri academice, culturale si ideologice“ (3).

M-a uimit reactia sangvina, pro si contra câstigarii de catre Herta Müller a Premiului Nobel pentru literatura pe anul 2009. Discursul de la gala de premiere aproape ca este un raspuns no comment, pentru toti aceia care au afirmat ca nu reprezinta mai nimic, literar vorbind, ori au situat-o în tot felul de însiruiri, în care figurau numele unor scriitori români, pretins nobelizabili. Iesirile noastre în legatura cu acest premiu arata cât de preocupati suntem de imagine si de capra vecinului si mai putin de ceea ce suntem noi, cu adevarat. Nobelul este si el un concurs, ca altele, are niste norme. Iar textul Alinei Mungiu este un bun îndreptar în acest sens („De ce premiul Hertei nu e si al nostru“ (4)).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Afirmatii precum: Zaharia Stancu, Marin Preda, Nichita Stanescu ori Marin Sorescu (nemaipunând la socoteala ca niciunul nu mai este în viata!) ar fi meritat acest premiu, dar iata, îl primeste o… nu fac decât sa ne arate în goliciunea noastra interioara. Traim într-o tara scapata din comunism, precum oile din tarc, o tara în care politicienii de stânga si de dreapta sunt totuna, haine de culori diferite ale aceluiasi corp bolnav ce-si doseste puroiul si handicapurile; o tara în care autonumitii disidenti hahaiesc mascari la ore de maxima audienta, facând rating unor posturi de televiziune falite, o tara în care criticii literari scriu despre sport, starea vremii etc., iar poetii fac emisiuni de divertisment. S-ar zice: traim într-o tara ce a depasit spectrul totalitarismului, i-a învins tarele, îi tine sub control sechelele, de vreme ce ne permitem luxul afisarii unui comportament ostentativ dezinhibat. Conducem masini de lux (unii, mai umblati prin lume, spun ca asemenea masini, si atât de multe ca în Bucuresti, nu au vazut pe nicaieri), fie ca suntem români plecati la munca în Spania care si-au lasat copiii pe la bunici ori prin orfelinate, fie literati ori filosofi cu conturi alimentate de o faima ce nu are de-a face cu demnitatea de intelectual, fie, mai ales, odrasle de fosti-actuali potentati. Se pare ca am uitat cât de bun era nechezolul. Atunci când îl gaseam. Nu consideram deloc necesar ca în tara noastra trebuie sa fie profesori, intelectuali, formatori de opinie care sa le explice copiilor nostri ce era nechezolul. Ce erau „adidasii“, „crevetii vietnamezi“, cozile, Securitatea. Ce erau frigul, foamea, frica, întunericul – toate planificate. Si când se aude vocea unei femei care a înfruntat Securitatea (neîncetând sa scrie despre comunism si institutiile lui), desi îi era frica, si care mai are si tupeul sa îi critice pe scriitorii si intelectualii din România, nu neaparat pentru ce nu au facut atunci, dar mai ales pentru ceea ce nu fac acum… ce facem noi când i se aude vocea? Simplu, ceea ce facea si Securitatea: i-o astupam, prin nebagare în seama, prin diminuare, prin minimalizare. Si atunci când, totusi, unii cu traditie democratica spun ca ea merita sa primeasca Nobelul, ce facem? Tot ceea ce stim foarte bine sa facem: unii încep sa o laude (chiar daca nu au citit-o, chiar daca nu i-au luat cartile aparute în româneste în seama), simtindu-se mândri ca e „românca“, cu orgoliul alimentat de reusita unei nemtoaice care a fost nevoita sa plece din România pe când ei „rezistau prin cultura“. Altii, lezati grav în fibra patriotica, o trateaza ca pe un corp strain, rejectând-o: nu este nici românca, si nu are nici talent.

Între vorbele de circumstanta, ale celor intervievati la cald, la aflarea vestii, si textele ulterioare, dedicate subiectului, o singura reactie a fost suspectata la unison de frustrare: Paul Goma. Ceea ce nici nu ne mira. Goma este oaia neagra a lumii literare românesti. Chiar daca dintre români Paul Goma este unul dintre extrem de putinii care ar mai putea întruni conditiile pentru acordarea acestui premiu.

„Ce este azi fiul unui fost activist comunist? Va spun eu ce e, este parlamentar. Ce este fiul unui fost securist? Este ofiter SRI. Ce e fiul unui fost procuror care a dat milenii de ani de închisoare fostilor disidenti? E procuror. Problema este de sistem“. Marius Oprea

Ce nu vor sa accepte intelectualii nostri de top (nu vreau sa generalizez, încerc sa exprim tendinta la „putere“) este ca nu oricine se pretindea ca atare si-a înfaptuit menirea. Si ca toata lumea s-a temut, dar numai câtiva si-au exprimat frica, spaima, în mod public. Este una dintre cele mai importante calitati ce îi desparte iremediabil pe opozantii ante– de „opozantii“ postdecembristi. Era odios sa fii scriitor liber în vremea comunismului, atât pentru regim, cât si pentru breasla, prieteni, vecini etc. Regimul avea o bataie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

de cap în plus cu punerea în dispozitiv pentru izolare, supraveghere operativa, actiune informativa, compromitere si anihilare, ceilalti, oameni normali, pusi pe capatuiala sau numai pe supravietuit, erau nevoiti sa se apere de a nu fi suspectati de contaminare. E o lectie pe care un puscarias politic demn (5) o stia foarte bine: avea grija sa îsi duca zilele cât mai izolat, nu pentru autoprotectie, ci pentru a-i feri pe ceilalti de necazuri.

Daca erai Paul Goma, atunci, obligatoriu erai si: jidan, ovrei, kaghebist, poponar, antisemit, lipsit de talent. Daca erai Herta Müller, cu siguranta: cățea, proastă, curvă, turnatoare. **Dar cui i-a pasat de ce simteau ei si familiile lor? Goma a fost aproape omorât, împins de la spate sa plece. Müller a fost facuta de rusine în chiar satul ei (6). Pâna la urma, regimul si tara au scapat de amândoi. Parca nimeni nu ar observa ca în momentul de fata cei mai activi scriitori denuntatori ai comunismului românesc traiesc în afara tarii: unul în Franta, celalalt în Germania. Si parca nimeni nu vrea sa recunoasca, desi e stiut, subînteles, ca amândoi sunt într-un fel sau altul marginali(zati), în raport cu cultura româna si cu identitatea culturala româneasca. Unul este român basarabean, refugiat de razboi, trecut prin puscariile comuniste si prin domiciliu obligatoriu, si printr-o miscare pentru drepturile omului (la care functionarii culturali de ieri si de azi, intelectualii, scriitorii nu au aderat!), aflat mereu în vizorul DIE, pentru a fi anihilat, omorât în Franta; cealalta este rômânca svaboaica din Banatul românesc, îndelung hartuita, urmarita de Securitate, chiar si în Germania, viata fiindu-i mereu în pericol, pâna în 1989. Avea deja bube în cap, ca progenitura a unui cuplu de „nazisti“, deportati de fratii eliberatori în primitoarea Patrie Sovietica.**

Cu Paul Goma lumea s-a obisnuit deja, în sensul nebagarii în seama. Dar a aparut aceasta Herta Müller, taman din Germania, sa îi traga pe intelectualii nostri cei mai fini de bracinari… I-au aparut câteva carti în românește, dar nu a stârnit prea mult interes (iertare celor putini care i-au dedicat texte, si lui Cosmin Dragoste – o carte întreaga), dar în 2008 a generat în Occident un scandal mediatic pe tema promovarii României de catre colaboratori ai Securitatii. Humanitasul s-a grabit si a reusit sa o sufle (contractual, legal) Poliromului, unde, ce-i drept, cartile ei erau „promovate“ de ani buni la „oferta de un euro“ (le-am comandat chiar eu prin posta).

Cred ca pentru a recunoaste calitatea umana si literara a unui scriitor nu este, totusi, ca la cursele de cai, sau este doar pâna la un punct. Punctul de la care poti spune: investesti daca ai în cine. Ma încapatânez sa cred ca Zaharia Stancu sau Marin Sorescu nu au fost scriitori mai buni pentru ca statul român, prin diverse institutii, a pompat bani pentru popularizarea lor în strainatate. As mai spune si ca nereusita lor la Nobel arata ca, dincolo de sustinere, mai este nevoie si de alte calitati. Altfel, omenirea a fost si este plina de scriitori talentati.

De unde furia de a o asimila ca rômânca, de a ne împauna cu „originea“ ei româna? Singurul lucru care ne „uneste“ (si mai degraba ne desparte) este comunismul, aceeasi origine a spatiului geopolitic-istoric. O experienta care pe ea a traumatizat-o, despartind-o fizic si pentru totdeauna de România (Banat!), paradoxal, din care se hraneste psihomental si afectiv pentru cartile ei.

Românii se bucura ca Herta Müller este o scriitoare „de origine româna“ (în realitate, originea ei etnica este germana, svabeasca!), dar ei ar trebui sa se întristeze, mai degraba: avem un scriitor român, de origine româna, scriitor de limba româna, ale carui carti au aparut la edituri prestigioase din Occident, despre care au scris elogios scriitori si oameni de cultura

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

occidentali, la vremea lor, care si-a „salvat“ în si prin scris experienta directa (si foarte contondenta!) cu comunismul si cu arma sa represiva: Securitatea. Provenind dintr-o familie de români vânduta de români, urmarita prin munti pentru a fi „repatriata“ în Uniunea Sovietica. Un scriitor ai carui parinti au fost arestati de Securitate, nevoiti apoi sa îsi astepte copilul dat afara de prin scolile românesti, arestat (ca student), apoi deportat în Baragan. Moartea i-a scutit de a-l mai astepta sa iasa si de la Rahova, în 1977, i-a iertat Dumnezeu de a se uita lung si fara speranta dupa unicul lor copil, plecat în azil politic. Un fir epic mai mult decât viguros, pentru unii chiar neverosimil. La ora la care scriu (aprilie 2010), sta sa apara la Keller Editore traducerea în italiana a romanului „Din calidor“ („Nel sonno non siamo profughi“). Aceeasi editura care a publicat-o pe Herta Müller, cu „Tara prunelor verzi“ („Il paese delle prugne verdi“).

Scriitorul a fost singur împotriva lor în 1977, în ciuda solidarizarilor (unele numai cu scopul obtinerii unui pasaport), aproape ucis (a scapat pe muchie de cutit, când occidentalii au început sa faca scandal; de ce se temea regimul cel mai mult? de aflarea adevarului!), aruncat peste granita, cu un pasaport care nu a însemnat libertatea, ci pierderea însemnelor simbolice ale românitatii – refugiat politic. Mai întâi, în acelasi an, fusese dat afara din USR (7). Am facut aceasta paranteza pentru a se întelege mai lesne raspunsul dat ziaristei care l-a contactat în ziua anuntarii laureatilor premiilor Nobel 2009. Toti aceia care s-au referit la raspunsul sau ca la o dovada a egoismului si frustrarii denota superficialitate. Este inadmisibil pentru un jurnalist, scriitor ori critic literar din România sa-si mai dea astfel de pareri despre Paul Goma, în anul 2009. Am stiut ca asa va fi, din clipa în care am citit stirea. Dar stiam ca Paul Goma are stilul sau, inconfundabil, asa cum are si un profil moral unic. În România stirile de presa „se fac“. În joaca sau în bataie de joc.

Nu a pus nicio clipa în discutie calitatea scriiturii Hertei Müller, ci a încercat sa le atraga românilor atentia ca România nu are de câstigat din acest premiu. Putem spune ca a prevazut reactiile ce nu au întârziat, unele absolut penibile. Daca Paul Goma are de spus ceva în legatura cu profilul public al Hertei Müller (scriitoarea nu a facut parte din „Aktionsgruppe Banat“), daca are vreo nemultumire legata de caracterul foarte izolat al grupului scriitorilor svabi din Banat este problema sa si are mai multa îndrituire pentru a face eventuale comentarii, decât avem noi pentru a-l taxa mereu pentru diverse închipuiri.

Sper ca jurnalul sau pe luna decembrie 2009 va confirma ceea ce voi divulga: dupa ce a citit fragmentul de roman pe care laureata l-a sustinut în chip de discurs, Paul Goma mi-a scris (reproduc mesajul cu acordul sau):

„Discursul Hertei Müller la Stockholm mi s-a arătat excelent: era, nu un discurs ca toate celelalte, ci o proză (bună).

Asa ar trebui (ar fi trebuit) să arate si interviurile: episoade povestite de un povestas. M-a bucurat proza ei bună“ (8).

Paul Goma nu ar putea rosti cuvinte atât de gratuite, precum: „plutea în aer ca un român sa câstige prestigioasa distinctie“ (Mircea Mihaies); Luminitei Marcu i se poate ierta faptul ca face o confuzie grava între continut si nuanta. Sa o punem pe seama exultarii de moment: „Orice s-ar spune, oricum s-ar comenta acest premiu, oricine îl va mai obtine de acum înainte în spatiul literaturii române, va fi al doilea. Sau a doua. Asa arata lucrurile în mod definitiv, iar faptul ca Herta Müller nu mai traieste de mult în România sau ca scrie în limba germana sunt nuante. Cuvintele «român, românca, românesc» se regasesc în acest moment lipite de orice stire privitoare la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Premiul Nobel pentru Literatura în anul 2009“.

Când am auzit stirea am fost pur si simplu bucuroasa. Dar textul acesta îl cumpanesc de multa vreme, dupa ce am citit cam tot ce s-a scris/ spus despre laureata în ultimele luni.

Si o parere interesanta: „Pentru noi, cei care s-au format dupa 1989, cartile care vorbeau despre opresiunea anilor din comunism descriau dezastre inconceptibile, îndepartate. (…) De aceea, citind «Animalul inimii», eram pus în încurcatura. Era o carte care ma „cucerea“ de la primele pagini. Pentru prima data, dezastrul anilor ’80 devenea real, palpabil. Însa nu din aceasta cauza mi-a placut cartea Hertei Müller. Nu am devenit un cititor al cartilor despre comunism. Am devenit însa un cititor al cartilor Hertei Müller. (…) poezia/ proza sa are o mai mare legatura cu viata decât orice scriere memorialistica de tipul celor care erau la moda la începutul anilor ’90“ (9).

Interesul s-a stins înainte de a apuca sa devina o discutie serioasa. Nu avem nevoie de analize si introspectii, ci de stiri de o zi, bascalii sishowbiz. Acest Nobel a fost si un pretext pentru unii de a-si ridica singuri mingea la fileu, scriind despre Herta Müller pentru a vorbi despre ei. Oricât de frumoase ar fi unele texte dedicate momentului (Nora Iuga), ceva este cu asupra de masura, fara rost si jenant: punerea în valoare a emitatorului textului, umbrind „subiectul“.

Textul lui Grigore Cartianu (10) scris la cald ar merita sa fie citat integral pentru sarja taioasa: „Toti acesti scriitori: Günter Grass, Imre Kertész, Ernest Hemingway, Pablo Neruda, Gabriel García Márquez, Gao Xingjian, Orhan Pamuk si-au trecut în palmares Premiul Nobel. Herta Müller se înscrie în aceasta serie prestigioasa. Sursa ei de inspiratie n-a fost nici Germania nazista, nici tara sovietelor, nici China lui Mao sau tiraniile latino-americane, ci România lui Ceausescu. România în care scriitoarea banateana s-a simtit ca într-un lagar. Ceausescu a vândut-o Occidentului pe câteva mii de marci, într-un troc rusinos. Pentru Herta Müller a fost reteta ideala: avea 34 de ani, o experienta memorabila sub dictatura si libertatea de a scrie în Germania Federala. Spre lauda ei, Herta Müller a fructificat aceasta sansa unica oferita de destin. Multi spun acum: am dat Germaniei un Premiu Nobel. Total incorect! De fapt, am dat Germaniei o scriitoare tânara, talentata, dar care mai avea de urcat un Everest pâna la Premiul Nobel. Daca ramânea în România – sub Ceausescu sau dupa Ceausescu –, Herta Müller avea toate sansele sa ramâna o scriitoare de duzina. Bubele noastre istorice ar fi tinut-o în pluton, oprindu-i ascensiunea. Iar astazi s-ar chinui, probabil, sa publice câte doua mii de exemplare pe la vreo editura care uita sa plateasca drepturi de autor…“.

„Tot ce am port cu mine“ Herta Müller,
„Atemschaukel“ („Leagănul respiratiei“)

Unul dintre putinii scriitori germani (sasi) care au ramas în România, la Iasi, Michael Astner (un „înapoiat“, cum se autonumeste, care a încercat dupa 1990 sa traiasca în patria originilor stramosilor sai, dar nu s-a putut adapta fara trecutul si prietenii sai români) a scris despre Nobelul în discutie un text necrispat, ce ne arunca direct în mentalitatea uzuala:

„…primul telefon de la un prieten: «Ai auzit?» Auzisem! Dupa vreo ora, m-a sunat alt prieten: «Felicitari! Ati luat Premiul Nobel!». «Ei, care ati»?. «Pai, nu-i sasoaica?». «Nu, e din Banat, e svaboaica!». «Da? Mi-e cine mi-a zis ca-i sasoaica?…». Si-am mai primit pe urma doua sms-uri. «Bre, lua herta nobelu’» a fost primul, de la alt prieten. Al doilea: «Felici-tari pentru un cunoscut al laureatului Premiului Nobel!». «Hai ca esti sim-patic!», i-am

raspuns prietenului mutat la Bârlad. «Culmea e ca vinerea trecuta am stat pe aceeasi terasa cu HM la Sibiu – dar atât…»“ (11). Cu o saptamâna înainte de aflarea laureatilor Nobel, Herta Müller tocmai citise la Sibiu (Festivalul „Oskar Pastior“) câteva fragmente din „Atemschaukel“, în traducerea lui Al. Sahighian; Astner conchide: „Ceva îmi spune ca aparitia acestei carti a picat «la fix» ca sa încline balanta Nobel definitiv în favoarea Hertei Müller – în dauna unui Amos Oz sau Philipp Roth. Cât despre «meritul» României în chestiune…“. Citind paragrafele citate de el, înclin si eu sa cred acelasi lucru: tema, carnea, tesatura, poezia si tablourile scriiturii sunt tulburatoare. Dar Astner citeaza în articolul sau nu doar pagini din ultimul roman, ci face referire si la eseul semnat de scriitoare în celebrul saptamânal „Die Zeit“ (23.07.09): „Die Securitate ist noch im Dienst“ („Securitatea continua sa lucreze“), în care dezvolta între altele lucrarea continua a Securitatii, pâna în prezent, scriitoarea nereusind sa-si vada întregul dosar de urmarire informativa (DUI). În felul acesta, Astner subliniaza profilul moral nedezmintit al scriitoarei germane, care nu-si separa scrierile de viata, ci are acelasi traseu principial, civic, moral si cultural, în carti si în viata. Nu se lasa amagit nici de discursul etnoliricoid, dimpotriva, încearca sa-si clarifice pozitia fata de statutul de român sas traitor în România si de istoria românească pe care si-o asuma: „Am remarcat de mult ca la noi, ori de câte ori cineva nascut în România (român, maghiar, evreu, svab, sas etc.) si de ani buni traitor în strainatate primeste vreo mare distinctie, (re)devine cât ai zice peste… «român», respectiv «românca». Din pacate, «meritul» României a fost rezumat destul de potrivit în Evenimentul zilei de ieri: «Premiul Nobel pentru scriitoarea alungata de Ceausescu». Dar si formularea aceasta trebuie nuantata: Ceausescu n-a fost singur! Împuscat fiind, am vazut prea bine, sistemul n-a sucombat defel, ci doar s-a reorganizat… O groaza de «trepadusi» ai groazei comuniste au preluat frâiele sistemului si ne-au pricopsit cu o «democratie originala» si o economie de piata originala“, ambele controlate în buna parte de FOSTI: fosti activisti, fosti securisti, fosti informatori, fosti si iar fosti care au în comun una din calitatile de baza ale oricarui «patriot» de sorginte comunista: oportunismul desantat! (…) atâta vreme cât cineva nascut în România nu-si neaga biografia si tara de origine în ansamblu (si Herta Müller e departe de asa ceva!), acel cineva poate fi considerat (si) de-al locului. Dar pâna la momentul în care eu unul, ca sas, as accepta sa ma declar român (si nu «doar» cetatean român) mai e mult. Iar pentru acest lucru chiar e nevoie ca în România sa se ajunga ca natiunea sa fie înteleasa nu etnic, ci constitutional…“.

De la o asemenea pozitie si pâna la o „stire“ ineptă precum „Acesta este cel de-al treilea Premiu Nobel acordat unui român, dupa George Emil Palade, pentru Fiziologie sau Medicina (în 1974), si Elie Wiesel“ (12) este exact distanta formulata de Astner, prapastia dintre forma si fond.

Poate fi un blestem, dar si un privilegiu aceasta drama interioara: sa fii român fara tara si cetatenie (13), dar pentru totdeauna „cetatean al limbii române“ (Paul Goma), ori „românca în Germania, nemtoaica în România“ (Herta Müller).

(…) Sâmbătă 5 ianuarie 2013

După o pauză nedorită, reiau jurnalul: şontîc-şontic.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

*

Am văzut-o pe Brigitte Bardot la TV, în ecou la Afacerea Depardieu.

Sărăcuţa de ea. Nu făcea "greutatea". Nu îmbătrânirea - toţi îmbătrânim - dar căpşorul ei de vrabie îi face mereu feste. S-a găsit să ceară cetăţenie rusească din-cauză-de-guvern-francez - un nesimţit, soro! - care nu a răspuns numeroaselor sale suplice în favoarea bieţilor elefanţi de la Lyon ameninţaţi cu… euthanazierea, fiind ei bolnavi de tuberculoză.

Brijiţica… Era aşa de înduioşătoare, băbuţa… Şi atât de prosticicoasă.

Unde mai pui că, pe stradă, se observă că umbă în cârji. În două - cum am să umblu şi eu, începînd de peste un ceas.

Asta m-a făcut să mă îndrăgostesc de ea, acum, la bătrâneţea amândurora. Cum să o laşi singurică să se descurce, pe trotuarele Parisului, pe biata răţuşcă, şchioapă, la cheremul jurnaliştilor analfabeţi, răuvoitori?

Mă şi văd, alături de ea, şchiopătînd în perfectă armonie cu patrupedia ei (cu două cârji îţi şchiopătează doar sufletul, nu şi trupul).

*

Flori Bălănescu îmi transmite:

"O iniţiativă THINK OUTSIDE THE BOX: declararea lui PAUL GOMA "primul nostru erou din 2013". Au în şapou o greşeală: de la Charta 77 s-au împlinit 36 de ani, nu 25! Pentru a-şi întări opţiunea au ales să republice un text al lui Ovidiu Nimigean, apărut în Tiuk!, "ca exerciţiu de admiraţie şi o flagelare a aşa-numitei lumi buni culturale, elitele noastre prea iubitoare de confort".

January 4, 2013 05:00

GOMA, PAUL GOMA

În 1976 membrii trupeipsihedelice pragheze Plastic People of the Universe au fost arestaţi: motivaţi, in parte de acest abuz, 242 de cetăţeni din diferite medii sociale au semnat un document care condamna dispreţul guvernului comunist faţă de drepturile omului. Documentul a creat o mişcare socială, numită Charta 77 de la care s-au implinit 25 ani [corect: 36 ani, n.m. P.G] pe 1 ianuarie) ai cărei membri au fost arestaţi şi autorităţi.

În România Paul Goma a fost primul care s-a solidarizat cu mişcarea şi i-a cerut, cu tupeu, şi lui Ceauşescu să semneze.

Pentru acest act de curaj, l-am numit pe Paul Goma primul nostru erou din 2013. Textul de mai jos e un exerciţiu de admiraţie şi o flagelare a aşa-numitei lumi bune culturale, elitele noastre pre iubitoare de confort.

de Ovidiu Nimigean (*Tiuk!*):

"Pentru scriitorul român – de azi, de ieri, de anţărţ – caracterul contează doar în orizontul unui "ce profit". La "jertfă patriotică" pretinde chitanţă, la revoluţiune participă cu mare furor, mai ales dacă e voie de la poliţie. În general, scriitorul român se consideră posesorul unui dar divin, talentul, si nu se face – mă-nţelegi? – să-l irosească în gherile cu puterea seculară. Nici în procese alambicate de conştiinţă. Român şi, implicit, deştept, el a învăţat încă de la cronicari că nu vremurile sunt sub om, ci "viţăvercea", de-aceea a preferat, preferă (şi va prefera?) compromisul, eschiva, mica înţelegere cu un diavol nu chiar atât de negru, combinaţia, trendul. La limită (decembrie '89?), când lucrurile se răstoarnă, va pretinde că altceva a fost în sufletul lui, mai mult, că a "slăbit sistemul din interior", că, oricum, a rezistat prin cultură şi, în definitiv, binemerita de la patrie.

Paul Goma e altfel. Calitatea sa maîtresse – care-i aduce atâtea ponoase – este consecvenţa. Consecvenţa cu memoria, în fapte şi nume, rostite răspicat. Consecvenţa în a respinge politica lălâie a compromisului, din aceeaşi fidelitate faţă de memorie, altfel spus, faţă de un adevăr încercat pe propria piele şi pe propria conştiinţă. Face uneori erori de amănunt – pe care le îndreaptă onest, cu mea culpa – , însă pe fondul problemei dovedeşte un discernământ impecabil. Paul Goma nu-şi trădează din oportunism – ce loc călduţ şi-ar fi asigurat!…. – temele consubstanţiale, încărcate mereu de o tensiune etică străină de năravurile carpato-danubiano-pontice. Argumentele sale, încorporate în numeroasele cărţi de literatură propriu-zisă, în jurnale, în epistolar, în publicistică, se sprijină pe experienţa concentraţionară, pe experienţa protestului explicit, pe îndelun-gata experienţă a exilului, pe refuzul ferm al compensaţiilor care l-ar putea anexa (vezi, de pildă, respingerea invitaţiei lui Ion Iliescu, preşedinte în funcţie la acea vreme).

Ţine de firea pervertită a românului talentat – şi scriitor pe deasupra, şi cam securist pe dedesubt – că Paul Goma să nu poată fi înghiţit, darmite mistuit. Într-o vreme nu avea operă (Beniuc, ce-i drept, ajunsese la vreo şaptezeci de volume de "toboşar al vremurilor noi", Eugen Simion îi depunea la picioare encomionul aniversar). Pe urmă, când cărţile s-au succedat cu repeziciune, n-a avut talent (după '89, în "România literară", Constantin Ţoiu, cu o grimasă de mare aristocrat al stilului – e plină lumea noastră de frizeri galanţi care se visează "gatoparzi" (tratîndu-l de "autor de scrieri pişăcioase" - de la pişat) – îl trecea la ilizibili, contrapunându-i-l pe Petru Dumitriu, repede luat în braţe de "lumea bună", editat masiv, inclus în manual, absolvit, de aceeaşi "Românie literară", prin George Pruteanu, până şi de ticăloşia romanului **Drum fără pulbere**, în care viitorul vadimist simţea "gheara leului"). În pupatul cu muci de după Revoluţie, revistele literare i-au făcut curte ("România literară" publica în serial **Patimile după Piteşti**), încercând să şi-l urce în herb. Editura Humanitas i-a tipărit rapid romanul **Gherla**. Goma dădea bine. Numai că Goma n-a înţeles să dea şi la pace cu oameni atât de drăguţi, ce-i deschideau, iată, porţile spre cititorul român. Aşa că un al doilea volum scos de Humanitas, **Culoarea curcubeului**, a ajuns urgent de la tipografie la topitorie (de cărţi). Directorul "României literare", Nicolae Manolescu, într-un editorial pe prima pagină, promitea public, fără a roşi: Paul Goma nu va mai apărea în veci în revistă. Cruntul C.T.P. însoţea darea la tipar, în "Adevărul Literar şi Artistic", a unei scrisori a lui Paul Goma către Nicolae Ceauşescu (redactată în conjunctura specială a presiunilor Securităţii), de o flegmă groasă în obrazul disidentului, căruia îi erau înfierate câteva pasaje de dialog aparent concesiv cu dictatorul. Nu mult

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

după aceea, C.T.P., la televizor, zâmbea duios faţă în faţă cu Adrian Păunescu, furnicat până în măduvă de lira bardului de la Bârca. Cele trei volume de Jurnal de la Nemira (a căror editare a fost susţinută de un alt mare "antipatic", disident notoriu, Dan Petrescu) au marcat trecerea la repudierea în masă. Confruntată cu tabloul grotesc al propriei meschinării, inteligheţia autohtonă a reacţionat vehement, acuzându-l pe exilatul de la Paris de "lipsă de caracter" <sic!>, de josnicie umană, de tot ce vrei şi ce nu vrei, de minciună, de fals, poate chiar de tuberculoză, reiterând şi marota lipsei de talent. În plus, taman în "22", revistă a societăţii civile (unde, bunăoară, ani la rând şi-a depus ouăle democrate un turnător ordinar precum Dan Oprescu), Bianca Balotă denunţa disidenţa lui Paul Goma drept o cacialma, un tam-tam întreţinut pentru a dobândi viză de plecare în Occident. Goma trebuia desfiinţat în toate ipostazele sale, dacă ar fi fost posibil chiar în cea mai legitimantă, de opozant notoriu al regimului comunist. N-a ţinut (îmi amintesc riposta lui Gabriel Andreescu), dar cel puţin s-a încercat. Inteligheţia – având şi semnalul nefericit al Monicăi Lovinescu – s-a întrecut într-o frenezie a maculării. Se dăduse voie la aruncat cu piatra în Paul Goma. S-a aruncat şi cu piatra, şi cu ligheanul de zoaie.

Acum, la zi, e şi mai rău. Lui Goma i s-a lipit eticheta de antisemit. Semnificaţia ei simbolică este aceea de stigmat absolut, similară unei degradări civice în republica literelor. Si în toate republicile. Cu o retorică a lacrimilor de crocodil, disidentului din anii '70 i se recunosc din nou meritele (Ioan Bogdan Lefter, Laszlo Alexandru), pentru a i se deplânge ipocrit definitiva ieşire din scenă. Goma ar fi devenit tristul supravieţuitor al unui imens capital simbolic, iremediabil irosit. Dacă ar fi antisemit, Goma şi-ar merita excomunicarea. Textul incriminat, **Săptămâna roşie**, având ca temă retragerea armatei române după Ultimatum, "păcătuieşte", ca întreaga operă a lui Goma, prin fervoare justiţiară. Lui Goma îi repugnă organic ideile primite de-a gata, decretele, ucazurile, complicităţile tacite cu scheletele din dulap, el cade mereu pe subiectele incomode, despre care nu e momentul să se vorbească. Nu era momentul, sub comunism, să se vorbească despre spaţiul concentraţionar – Goma a vorbit. Nu e momentul acum să se zgândăre susceptibilităţi legate de anumite evenimente istorice – Goma le zgândăre, fidel principiului adevărului, de la care n-a abdicat niciodată (am citit în "Tribuna" intervenţia fostului său prieten, Laszlo Alexandru, de o sofistică penibilă, care caută să demonstreze relativitatea faptelor istorice în stabilirea adevărului, concept dealtminteri fragil, dependent de conjuncturi, de perspective, de şcoli istoriografice etc. – lucruri prea subtile pentru un ignorant în domeniu precum Paul Goma).

Într-adevăr, Goma nu e un sofist. Are proprietatea culorilor: la el albul e alb, negrul e negru, verdele e verde şi roşul e roşu. Le vede şi le numeşte. Chestiune de bun simţ. Pentru el, bătăile încasate de la Goiciu nu devin epifenomene ale pedagogiei unei utopii generoase, palmele lui Plesita nu pot fi reinterpretate ca un accident nefericit în "societatea socialistă multilateral dezvoltată", excluderea din Uniunea Scriitorilor nu va fi pusă pe seama unei rătăciri de moment a unor colegi de condei, agresiunea unor civili evrei asupra soldaţilor români nu e ştearsă cu buretele din perspectiva Holocaustului, după cum nici represiunea românească nu e trecută sub tăcere şi nici pe departe absolvită – din contră, e blamată apăsat. Discursul aşa-zis antisemit al lui Goma rămâne de fapt un discurs critic, nu acordă voturi de blam sau certificate de bună purtare, nu face apologii rasiste, nu deviază în elogierea românului verde, nu are alt parti-pris decât anamneza, recuperarea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

faptelor, ieşirea din tăcere. Pe scurt – nuditatea faptelor, ca să nu folosesc un termen atât de maleabil precum "adevărul istoric". Iar când "nuditatea faptelor" începe să supere, ceva nu este în regulă. Rentierii Holocaustului (care, nu demult, îi vizaseră abuziv pe Manolescu, Liiceanu, Dorin Tudoran, uitându-l ca din întâmplare pe Vadim, ba chiar trecându-l la "băieţii buni") s-au autosesizat, intervenind ca o obtuză poliţie a spiritului, de-un maniheism primitiv – polarizat în "buni" şi "răi", în "ai noştri" şi "duşmani" – , şi l-au pus pe Goma la index. Amicii săi literari n-au ratat prilejul de a se alătura noului linşaj, în speranţa de a scăpa măcar acum de Paul Goma (dacă repugnantul personaj oricum refuza cu obstinaţie să-şi dea obştescul sfârşit). Citit în ecourile de presă, Goma e un antisemit feroce, intratabil, periculos. Citit în literă şi spiritul cărţilor sale, cum ne cere insistent – şi, pare-se, inutil – acuza se dezumflă până la cabala şi calomnie. Feroce, intratabile şi periculoase pentru devertebraţii plaivazului rămânând doar reflexele de om liber ale scriitorului.

De ce este atât de urât Paul Goma de către intelighenţia romană? Ce nu i se poate ierta? De ce, de la injurie, delaţiune, conspiraţia tăcerii si retur, s-a încercat si se încearcă orice mijloc de anihilare simbolică (anihilarea fizică a încercat-o, din fericire fără succes, Securitatea, prin agentul Haiducu)? Insistând în anihilarea lui Goma, intelighenţia îsi dezvăluie un enorm complex. L-aş numi complexul reprezentativităţii ilegitime pentru societatea civilă. Persoane de merit intelectual neîndoielnic emit pretenţia de a-i transfera prestigiul profesional, dobândit în perioada comunistă, în spaţiul public de azi. Se vor lideri de opinie, înţelepţi ai neamului, "arhei", "boieri ai minţii", profesori de democraţie şi spirit european etc. Parţial, au şi fost percepuţi în această calitate. Or', ei sunt (sau au fost) doar critici literari meritorii (Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Alex. Ştefănescu, Ioan Bogdan Lefter), filosofi sau critici de artă (Gabriel Liiceanu, Andrei Pleşu), scriitori de o anumită anvergură (Nicolae Breban, Octavian Paler, Augustin Buzura, Eugen Uricariu s.a.m.d.), nici pe departe oameni ai gestului civic hotărât, cu toate riscurile presupuse. Autoritatea lor morală e şubredă, se bazează pe consensul tacit de a nu tulbura apele de dinainte de '89 (şi, vai, de după).

Paul Goma le-a tulburat, dezvăluind laşităţi de nebănuit la feţe atât de subţiri, egoisme care au năruit orice speranţă de solidaritate, ignominii frapante într-o relaţie de presupusă prietenie, păcate omeneşti, prea omeneşti, poate acceptabile, de iertat într-o lume normală, dar care, în comunism, au descurajat mişcările de anvergură, lăsându-i singuri şi la discreţia regimului pe iniţiatori. Lucrul acesta nu-l uita nici Goma – cum să-l uite? ar fi similar cu a-şi bate joc de sine însuşi –, nici inamicii săi. Din toată floarea scriitorimii, în '77 i s-a alăturat lui Goma doar Ion Negoitescu. Restul "directorilor de conştiinţă" şi-au camuflat frica sub pretexte dintre cele mai preţios-ridicole – adică, vezi bine, dumnealor ar fi semnat, dar Goma nu e totuşi reprezentativ, n-are nici viziune, nu citează din Heidegger, textul său e sub ştacheta intelectuală a cinstitelor obraze, ar trebui refăcut. Ai fi tentat să crezi că lipsa de reacţie se datorează unei… incompatibilităţi stilistice. Altfel, le-ar fi arătat domniile lor ticăloşilor de comunişti ce înseamnă mânia de scriitor şi intelectual român!… Astăzi, nu-i pot ierta lui Goma că a fost şi victimă laşităţii lor. Se va fi observat că reproşurile lui Paul Goma ţintesc în primul rând laşitatea scriitorilor şi intelectualilor ce-şi supraevaluează eroismul anticomunist de bucătărie, erijându-se în autorităţi morale. N-am remarcat să-l fi înfuriat un Radu Petrescu sau un I.D. Sârbu (ironizat totuşi en passant, mai degrabă cu înţelegere şi afecţiune), ci falsele verticalităţi,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

gelatinele de mai an care pozează în dure blocuri de cremene, onorabilii şi venerabilii obsedaţi de propria imagine, de propriile privilegii, de propriul "coledzi" – care nu se cade să rămână tocmai dumnealor fără… -, de păpică, de bursică, de sinecurică. Pseudoimaculaţii sunt ţintele predilecte ale lui Goma, virginele recondiţionate, cei ce cred că li se cuvine locul din capul mesei (unde, scăldând-o şi după '89, au fost de altfel aşezaţi, ba în fruntea unei reviste, ca Nicolae Manolescu – băiatul cuminte de interviu al lui Ion Iliescu -, ba în fruntea fostei Edituri Politice, devenită peste noapte Humanitas, ba în fruntea unei noi "Fundaţii culturale" croite pe măsură, vezi Augustin Buzura, ba în fruntea Ministerului Culturii, ca Marin Sorescu, ba, precum "apoliticul" Eugen Simion, la conducerea, cam pe viaţă, a Academiei ş.a.m.d.).

În oglinda lui Goma, imaginea lor îşi resoarbe aurele iluzorii, "marile figuri" se amalgamează într-un tablou grotesc, provocându-ţi mai degrabă plânsul decât râsul: aceasta e crema naţiei, aceasta e "lumea bună" (în faţa căreia tânărul Marius Chivu făcea o plecăciune, comentând condescendent **Pizdeţ**-ul lui Alexandru Vakulovski, de neprizat pentru nasurile fine), aceasta ne este inteligenţia, aceasta ne este elita. În spiritul povestitorului moldav – şi în ciuda Academiei d-lui Simion – am să rostesc o vorbă proastă, dar de neevitat: pe Paul Goma nu-l suportă, pe Paul Goma îl detestă, pe Paul Goma îl urăsc visceral toţi cei cărora le atrage atenţia – taman când vor să-şi savureze metamorfoza din broască în prinţ – că nu se poate şi cu pula-n cur, şi cu sufletu-n rai. "Lumea lor bună" are un deficit flagrant de exemplaritate, e compusă din oameni nici buni, nici răi, "nici aşa, nici altminteri", din căldicei. Le citesc adeseori cărţile – unele sunt lizibile, câteva savuroase -, dar nu-i stimez cu adevărat. Autoritatea lor morală, cu care vor să mă copleşească, e nulă. Într-un cântec celebru, Visoţki îndemna să-ţi verifici prietenii luându-i cu tine pe munte. Goma i-a verificat bucată cu bucată. Nu se prea putură în pisc… Cum să-l aibă la inimă (minte şi literatură)?

Exemplu de ultimă oră: sub proaspăta conducere a lui Nicolae Manolescu, U.S.R. dă, abject, curs unei delaţiuni ordinare, venită dinspre comunitatea evreiască, şi acuză derapajul – "antisemit", fireşte – al "Vieţii româneşti", unde au fost publicate, sub semnătura lui Paul Goma, "idei contrare valorilor şi normelor acceptate în lumea contemporană" (deslușiți cadenţele staliniste ale limbii de lemn?). Diversiunea continuă. Lui Goma trebuie să i se taie limba. Goma trebuie eliminat cu orice preţ. Goma şi oricine vine în atingere cu Goma, acum Liviu Ioan Stoiciu şi revista "Viaţa românească". Ucaz, chemare la ordinul autorităţii, ameninţare cu votul de blam şi excludere (un inventar sinistru, pe care-l credeam dispărut) – nicidecum dezbatere, cu ambele părţi invitate la rampă. Cenzură, nu discuţie liberă, într-un climat democrat. Sentinţă fără drept de apel, pronunţată înainte de judecată, nu analiză pe text (care ar demonta, de altfel, enormitatea acuzei). Astfel înţelege Nicolae Manolescu "să repereze" onoarea pierdută a Uniunii Scriitorilor, punându-i încă o dată pumnul în gură lui Goma, după ce l-a interzis în paginile "României literare". Turnătoriile lui Eugen Uricariu îi miros a trandafiri. Colaborarea lui Augustin Buzura cu Securitatea stă sub semnul îndoielii până la probe mai concludente. Antisemitismul lui Goma e însă clar, de la sine înţeles, fără dubii, nu mai necesită nici o verificare, e gata ambalat, numai bun de livrat oprobiului public. Aceasta e mentalitatea, acestea sunt reflexele, acestea sunt umorile. Acesta-i omul, asta este ţara. Oricât de dur ar suna epitetele stupidului caz, cu precedent doar în totalitarism, ele trebuie rostite: jegos, mârşav, căcăcios.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Mă întreb, urmărind neobositele tentative de linşaj simbolic, dacă nu a greşit, pe undeva, însuşi Paul Goma. Parcă e prea mult, neomeneşte de mult. Moralismul său intransigent, de expresie hipercoroziv-pamfletară, nu-i va fi descurajat până şi pe cei care-l priveau cu o simpatie sinceră, până şi pe cei dispuşi să-şi asume culpele? Un plus de diplomaţie, de cordialitate fără concesii, n-ar fi netezit, oare, asperităţile? Îmi dau seama că uzez de o retorică naivă. Dacă ar fi fost posibil, s-ar fi întâmplat. Nu Goma a refuzat dialogul. Goma a oferit, din ce în ce mai exasperat, premisele unui dialog pertinent. Imposibilii lui parteneri doreau, în schimb, după '89, un disident împăiat, de paradă, care să-i legitimeze moral. Propuneau amnezia că temei al împăcării. Li s-a explicat că "aiastă nu se poate", nu pentru că e Goma ursuz şi rânzos, nu pentru că, din sadism, i-ar plăcea să se joace cu ei tăvălindu-i în piaţa publică prin smoală şi pene. Din cu totul alte motive, de nepriceput şi indigerabile pentru campionii micilor înţelegeri: principiile nu se negociază după cum bate vântul – azi aici, mâine-n Focşani, ce-am avut şi ce-am pierdut? – , caracterul nu e suma oportunismelor (suma acestora fiind tocmai lipsa de caracter), datoriile trebuie plătite. De pe această poziţie Paul Goma era – şi este – permeabil la dialog. Numai că nu are cu cine stă de vorbă. Tot mai înverşunaţilor săi "nemaiprieteni" – ca să preiau morfologia scriitorului – li s-a cerut, cu îndreptăţire (fapte, fapte, fapte), să treacă proba creştină a umilinţei. Să-şi recunoască greşelile, ca să poată fi pur şi simplu iertaţi. În loc de umilinţă purificatoare, "nemaiprietenii" au reacţionat ca nişte mari cucoane ofensate că li se reaminteşte un trecut nu tocmai onorabil. De subliniat, au reacţionat de pe o poziţie de putere, angajând o logistică uriaşă: instituţii ale statului, media, edituri etc. Împotriva unui om cu adevărat singur, care nu le poate riposta decât cu verbul. Uite că verbul face faţă! S-a insinuat ideea că Paul Goma ar fi un cazan de ură (ciudat, cei ce-l cunosc îndeaproape – Ion Solacolu, de pildă – îl caracterizează drept "un suflet mare"). Pun pariu cu Nicolae Manolescu garsoniera mea de la G4 contra unei cutii de chibrituri că Paul Goma îşi urăşte duşmanii tot atât de mult, pe cât este de antisemit. Adică deloc. Îi va fi privind, în schimb, din exilul sau fără întoarcere, cu o nespusă milă. Nespusă, dar întrevăzută printre rânduri.

Cufundată în revelatorul Paul Goma, inteligenţia şi-a probat – coborînd până la mârlănia duhnitoare a scandalului "Vieţii româneşti" – incapacitatea de a face gesturile reparatorii. Care – acestea! – ar fi normalizat relaţia şi ar fi şters din păcate. Ar fi fost atât de simplu! Chiar nu putea fi invitat Paul Goma, cu scuzele de rigoare, să-şi reia locul în Uniunea Scriitorilor? (Cu nesimţire i s-a replicat că trebuia să facă o cerere. La "cerere" a fost exclus?). Chiar nu avea loc în revistele de cultură – aşa incomod cum e el, ba tocmai de aia! – în care sunt reciclaţi de cincisprezece ani, cu multă înţelegere, autori de îndoielnică ţinută morală, de la Petru Dumitriu la Titus Popovici şi D.R.Popescu? Chiar nu meritau cărţile sale o discuţie serioasă – critică, nu encomiastică? Nici una dintre ele n-a fost demnă de vreun premiu? Personalitatea sa literară nu era la înălţimea unei distincţii precum "Opera omnia", decernata de Fundaţia "Anonimul", cu tot cu miliardul aferent (din care îşi construieşte Nicolae Manolescu un adăpost pentru bătrâneţe)? Chiar nu se putea manifesta faţă de Paul Goma – dacă nu iubire, dacă nu recunoştinţă – cel puţin înţelegere? Nu neapărat scriitoricească – pur şi simplu umană, ca pentru un om ce ilustrează o biografie a traumelor repetate. Gabriel Liiceanu sau Silviu Lupescu, în loc să-l dea la topit sau să-l cenzureze, nu i-ar fi putut propune o serie de autor, care să-l readucă în circuitul firesc al pieţei de carte din ţară? Toate acestea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

constituiau obligaţii (aş spune "de onoare", dacă acest substantiv mai face parte din vocabularul limbii române), nu favoruri. Faptul că nu au fost îndeplinite atestă o boală cronică, un postcomunism încăpăţânat (într-o cultură care se alintă fluturând panaşul postmodernismului), o labilitate morală dezesperantă.

Existenţa lui Paul Goma, contestata sa existenţă, chinuită şi eroică în acelaşi timp, rămâne unul dintre puţinele motive de optimism, demonstrând că organismul cultural autohton încă mai secretă anticorpi viguroşi, nu a fost copleşit de metastaze. Cu trecerea timpului, apele se vor limpezi, o altă generaţie, care nu va mai datora nimic baronilor literari de astăzi, îi va face dreptate lui Paul Goma (şi îşi va face astfel sieşi dreptate), descoperind în cărţile lui atât bestiarul unor decenii monstruoase, cât şi un model, aproape neverosimil, de verticalitate.

Eu, unul, mai târziu decât s-ar fi cuvenit, îţi mulţumesc, Paul Goma! Îmi pare rău că nu te-am cunoscut!"

(Textul lui Ovidiu Nimigean a fost preluat din revista Tiuk!)

*

Pescuite în reviste, în ultimele săptămâni:

Dumitru Ungureanu: **Moralitate şi literatură**

"Am participat recent la o masă rotundă, organizată de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova în onoarea lui Paul Goma, manifestare condusă de prozatorul, poetul şi dramaturgul Dumitru Crudu. Acolo, Vladimir Beşleagă, adevărată legendă vie printre tinerii scriitori basarabeni, a spus următoarele:

„Paul Goma restabileşte principiul moralităţii în artă".

Este o idee la care am aderat pe loc şi deplin, şi-i mulţumesc şi aici formidabilului nostru comiliton.

Aş restrânge puţin arta la domeniul literaturii române, şi aş zice, parafrazând un autor fără morală, că muream de fericire să fi rostit eu acest adevăr! Pentru că este un adevăr indubitabil, iar Paul Goma s-a mai pricopsit cu o povară – şi nu dintre cele mai lesnicioase – pusă pe umeri de V. Beşleagă. A fi declarat responsabil cu practica moralităţii, fie şi-n literatura română (despre care ştim ce ştim şi nu e chiar de bine ce ştim), incumbă un destin ca de sfânt, sau măcar pustnic de prin secolele II-III ale evului creştin.

Goma, departe de-a fi un om lipsit de morală, cum se intâmplă cu destul de mulţi artişti contemporani, nu numai băştinaşi, nu se revendică de la preceptele vreunei religii în scrisul său, scris exclusiv în limba română. Venind vorba despre moralitate în literatură, Goma are o idee, aproape fixă, centrată pe anii comunismului, când numai despre moralitate n-a fost vorba în literele româneşti, deşi se făcea mare caz de morală. Morala comunistă, desigur!

Moralitatea în literatură, aşa cum o vede Paul Goma, şi cum a definit-o Vladimir Beşleagă, ţine de calitatea esenţială a scriitorului aflat sub orice regim dictatorial: cea de martor. A fi martor în statul comunist presupunea, în primul rând, a nu fi îndoctrinat ideologic. Regimul, prin instituţiile sale represive, folosea instrumente clasice de „convingere" – forţă, teroare –, şi se slujea cu pricepere de cele insidioase, cum ar fi privilegiile şi onorurile. Acestea nu lipsesc din societatea liberă, iar artiştii oricărei naţiuni merită de la concetăţeni. Când, însă, un regim anormal, instaurat cu pistolul şi nagaica

14/08/2014

(în Rusia), ori cu tancul şi comisarii politici (în Europa de Est), oferă cununi condiţionate de laudele aduse conducătorilor (partidului) şi de adeziunea ideologică, a te opune acestei anomalii, prin scris, ca şi prin fapte de viaţă, devine datorie morală.

Pentru că orice joc de-a ghicita cu realitatea unui regim totalitar (iar comunismul asta a fost!) inseamnă complicitate cu diriguitorii acelui regim, indiferent de isteţimea incifrării şi de luxurianţa stilului. Iar complicitatea inseamnă – elementar! – abandonarea moralităţii.

Unde şi când apare fractura dintre scriitor şi menirea sa? Cred că în ziua când scriitorul acceptă ingerinţa cenzurii politice în textul propriu. Există o mărturie, teribilă prin inocenţa cu care a fost redată, a poetului Aurel Dumitraşcu, în Carnete maro – Jurnal 1982-1990, ed.Conta, 2011. Acolo asistăm la ciuntirea progresivă, iraţională, migăloasă şi rapace, a versurilor premiate de editura ce urma să le tipărească. Or, când placheta este gata, poetul aproape că nu-şi mai recunoaşte poemele, care spuneau altceva decât vrusese el să spună! Lipsă de moralitate a cenzurii?

Dar cenzura nu e morală! Moral este, trebuie să fie scriitorul, poetul. El putea să refuze tipărirea unei opere stâlcite. Dacă ţinea să-şi trimită în lume gândul său poetic, avea de căutat calea spre edituri din exil, spre postul de radio ce (re)difuza glasul celor care deschideau gura în ţara ocupată. Aşa a procedat Paul Goma, iar cazul său trebuia să fie un model pentru scriitorimea română. N-a fost. Sau putea să tacă, aşteptînd momentul propice (fiindcă răsturnarea din 1989 puţini o intuiau).

Nu generalizez, nu trimit la vină colectivă, la toţi scriitorii români, de toate vârstele şi din toate ungherele ţării. Sunt diferite feluri de-a depune mărturie, sunt cazuri singulare de opoziţie la dezumanizarea practicată de comunism. Chiar şi „rezistenţa prin cultură" poate fi modalitate de contrapunere la ideologie, la orice ideologie, dacă practicanţii ei fac asta conştienţi, pe timpul cât acea ideologie este la putere în stat. Şi nu cum s-a întâmplat la români, ca idee preluată din zbor şi utilizată drept alibi post-factum. Astfel, ne-am trezit că au făcut „rezistenţă prin cultură" şi Noica, impreună cu grupul de iubitori ai filosofiei, dintre care măcar unul, Paleologu, era turnător remunerat la Securitate, şi scriitori de felul lui Breban, D.R. Popescu, Marin Sorescu, deloc naivi, cu abilităţi materialiste excepţionale, şi scriitori este şi prin excelenţă, din Şcoala de la Târgovişte, ale căror opere perfecte puteau fi citite stând cu picioarele deasupra capului, vorba lui Constantin Stan, calofil cu măsură.

Această inventivitate în justificări a intelectualului român, literat generic, este definitorie pentru spaţiul public, inclusiv despărţământul literar.

Unde ar trebui să prevaleze moralitatea de tip Paul Goma, nu imoralitatea patentată de Arghezi. Măcar vreo două-trei generaţii, cât s-ar mai limpezi apele Prutului."

*

(din *Acolada,* **Nicolae Coande**)

"Un martor – Paul Goma „Scrisuri II", volumul de interviuri, dialoguri, scrisori şi articole din perioada 1990-1998, semnat de Paul Goma (Editura Curtea Veche, 2012) reprezintă expresia integrală a conştiinţei libere a unui scriitor cu adevărat angajat în lupta pentru libertatea şi demnitatea unei ţări pentru care şi-a pus propria libertate şi demnitate în pericol. După Panait Istrati nu cunosc un alt scriitor român mai implicat în a elibera fiinţa umană de minciună şi oprimare, inclusivintelectuală, cu exemplul vieţii sale

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

personale, ca victimă preferată, dar nu mută, a istoriei.

În compania cărţilor lui Paul Goma poţi să te simţi oricum, numai liniştit nu. Nu e un autor (ca altădată un preşedinte) „pentru liniştea noastră", nici pentru a mângâia vanităţile personale ale comozilor şi căldiceilor. Dacă aş risca o comparaţie, Goma e, pentru conştiinţa adormită a unei ţări, un Pavel (fără Damasc) care cravaşează prin epistole vaticinare pauza noastră de otium, între prima cafea a dimineţii şi ospeţe luculliene prelungite. Furia lui Goma este riscantă pentru imaginea lui Goma, însă dacă scriitorului i-ar fi păsat de imaginea sa nu ar mai fi scris literatură, nu ar fi polemizat cu establishmentul cultural românesc, nu ar fi luat constantă poziţie faţă de ceea ce se intamplă în ţară, atât în opera sa literară cât şi în articolele, interviurile şi scrisorile cuprinse aici. Fie că-i scrie lui Ion Iliescu, lui Gabriel Liiceanu sau literatorilor români in corpore, Goma foloseşte aceeaşi tehnică a interogaţiei care nu are ca ţintă decât moşirea adevărului. E mai violent decât Socratele antic (Bucureşti nu e Atena, totuşi) pentru că şi vremurile sunt mai întunecate iar violenţa şi moartea, ca şi minciuna şi perfidia ridicate la rang de politică de stat, reprezintă legile negre ale existenţei noastre în secolul ce abia trecu. Dar nu „trecu" defel fără mutilarea omului în comunism, religia terestră a celor dezmoşteniţi – transformată rapid în noua

Inchiziţie mondială şi în portdrapelul celor setoşi de sânge şi putere. Anchetat de Securitate în anii consolidării cultului personalităţii lui Nicolae Ceauşescu („Scrisuri I" conţine publicistica din perioada 1971 - 1989), izolat şi denunţat ca un paria social şi cultural, Paul Goma a continuat să-şi spună răspicat gândurile într-o ţară unde a gândi în intimitate era conotat drept un act de sabotare a partidului unic şi a aparatului destat represiv. Iniţiator al mişcării de solidaritate în România cu Charta '77, faimoasa mişcare a inteligheţiei cehoslovace, Paul Goma s-a văzut izolat de o intreagă elită culturală românească, dacă am face abstracţie de adeziunile lui Ion Negoiţescu şi Ion Vianu. A fost anchetat şi bătut la Securitate de torţionarul căpitan Enoiu (cel care s-a „ocupat" şi de Ion D. Sîrbu), sau de Nicolae Pleşiţă, una dintre ordurile cu epoleţi de general ale straşnicei Securităţi a lui Ceauşescu, insă a continuat, inclusiv din Franţa, undea fost silit să emigreze cu familia, să spună adevărul despre Gulagul românesc şi despre torţionarii săi.

„Scrisuri II" este oglinda pe care ne-o pune în faţă cel mai realist, lucid, dez-amăgit scriitor român – întrucât a văzut ca nimeni altul Răul pe care şi-l pot face români, singuri, într-o ţară unde elita culturală a preferat „rezistenţa prin cultură", notabilă până la un punct, dar insuficientă pentru a coagula o mişcare de renaştere a unei naţiuni îngenuncheată moral şi spiritual (fizic nu mai vorbim) după instalarea comunismului. Spune undeva cu amărăciune:

„Fiecare cu ce merită: polonezii cu Solidaritatea, românii, la Paris, cu Clandestinitatea".

Goma se arată unul dintre cei mai exacţi diagnosticieni ai stării de fapt. Intuind bizantinismul şi torpoarea (sau pur şi simplu lipsa de voinţă) a unor intelectuali în a-şi asuma un trecut în care mişcarea de rezistenţă fusese anihilată de dorinţa de succes social, Goma se adresează în aceşti ani intelectualilor şi literaţilor de frunte ai ţării, dar şi politicienilor, în catilinare şi diatribe fulminante care nu au rolul de a evidenţia vreo superbie auctorială, ci de a pune degetul pe o rană nevindecată.

Dacă în primul volum sunt publicate scrisori adresate lui Dumitru Tepeneag, Ioan Petru Culianu sau Dorin Tudoran (nemaivorbind de epistola magnifică adresată „Domnului Nicolae Ceauşescu", locatar la Palatul Regal!), după Revoluţie scriitorul se adresează unor Ion Negoiţescu,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Gheorghe Grigurcu, Gabriela Adameşteanu, Nicolae Breban, Laurenţiu Ulici, Mihai Ursachi, Gabriel Liiceanu, dar şi „Tovarăşului Ion Iliescu".

Analizează exemplar „Jurnal"-ul lui Mihail Sebastian, cu acele mărturii netrucate despre vârfurile literaturii şi culturii române din „vremea lui" şi o face şi pentru a se putea înţelege ce rost are un jurnal credibil: nu pomenirea în regim de encomion, ci cruda, sincera judecată despre personalităţile care ne jalonează viaţa şi înrâuresc cu faptele şi cărţile lor cursul unei culturi. Doar opt persoane vrednice de caracterizări pozitive ale lui Sebastian găseşte Goma în jurnalul acestuia.

Numărătoarea e niţel copilărească, să recunoaştem, chiar dacă se face pentru a explica, prin comparaţie, „criteriile cantitative (câte-personalităţi-persoane sunt înjurate din totalul de...?) aplicate mie chiar de comentatorii favorabili".

Goma justifică astfel faptul că şi în amplul său „Jurnal" majoritatea paginilor sunt ţinute de spiritul critic, lipsit de elogii deşănţate, fără „bemoli la cheie", fără teama că îşi va pierde stima contemporanilor: nu scriem pentru a menaja susceptibilităţi, ci pentru a restabili pe cât posibil adevărul faţă de oameni, idei, fapte.

Şi Goma conchide, în binecunoscutu-i stil încărcat de luciditate şi scepticism istoric:

„Nicio pagubă: de când e lumea lume, cei ce spun adevărul în faţă sunt trataţi de nebuni."

Antrenat să nu mintă, Goma este combatantul neadormit, din depărtarea sa pariziană, pe un front unde umbrele care se furişează îşi croiesc false biografii şi înalţă socluri pentru viitoare statuila purtător. Nu există iconoclast mai mare decât Goma în întreaga epocă a actualei Românii – şi, pe cât este omeneşte previzibil, nici nu va mai exista vreunul ca el. Trăim în epoca tranzacţiilor mici şi a tămâierilor reciproce, rareori străbătută de o evaluare lucidă, sinceră, netrucată. În condiţia unică a Martorului fără tăgadă, Goma intruchipează vocea care strigă în deşert: doar vietăţile subterane ale acestuia îi aud vocea, doar cactuşii ţepoşi îi culeg cuvintele. Tara surdă se va trezi mai târziu în realitatea descrisă de pe acum de acest scriitor pentru care nimic nu este de negociat atunci când libertatea umană e în pericol. Compromisul, atât de drag firii noastre, nu e pentru el sau pentru literatura sa şi asta se poate vedea în această culegere admirabilă, ingrijită de devotata Flori Bălănescu.

Ca un legato (însă nu numai asta şi nu doar atât) între cele două volume, un cititor neobişnuit cu luptele de idei şi cuvinte din spaţiul literar autohton, plictisit poate de ceva ce nu înţelege şi nu e dispus să priceapă, ar putea, totuşi, selecta scrisorile lui Paul Goma către Nicolae Ceauşescu (în primul volum, la pag. 128) şi către Ion Iliescu (vol. II, pag. 84). Dacă primului, în epocă, Goma i se adresa (cu o ironie şi directeţe greu de uitat) „Domnului Nicolae Ceauşescu, Palatul Regal, Bucureşti", urmaşului său pecerist îi scrie fără menajamente: „Către tovarăşul Ion Iliescu, prim-secretar-general-şef al PCR, la Palatul Cotroceni, Bucureşti", semn că nimic nu s-a schimbat după o revoluţie în care au murit 1.400 de oameni. Un mare şef continuă să decidă destinele noastre şi în sărmana democraţie instaurată după dispariţia vechiului Şef.

Din scrisoarea către Iliescu merită să reproducem un fragment, pentru a putea remarca modul în care Goma îl acuză pe „revoluţionarul cu voie de la Moscova" de malversaţiuni greu de respins la orice tribunal al istoriei:

„D-ta, tovarăşe Iliescu, eşti vinovat de schilodirea, de moartea şi de batjocorirea postumă a adevăraţilor revoluţionari şi a adevăratei revoluţii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

române din 1989 – pentru că D-ta ai dat ordin să se tragă […] D-ta, tovarăşe, eşti vinovat de restauraţia securisto-comunistă; de favorizarea acaparării economiei naţionale de către securişti, cu bani din tezaurul ţării, dispersat în momentul 1989 (conform planului prevăzut în caz de război)…"

Lista acuzaţiilor aduse lui Iliescu este una întinsă şi ea poate fi a oricărui român cu scaun la cap, numai că Goma a fost cel care a articulat acest *J'accuse!* formidabil, demn de pana şi conştiinţa unui mare scriitor. Un scriitor aflat incă departe de ţară, fără cetăţenia română, retrasă de autorităţile comuniste, fără drepturile pe care le-ar putea avea ca membru al Uniunii Scriitorilor (eliminat de foştii săi colegi, la un semn al Puterii), fără onorurile ce i s-ar cuveni unui om care ar trebui să binemerite de la patrie.

Patria („ultimul refugiu al canaliei", după expresia unui autor francez) a ajuns în zilele noastre doar un „talcioc" al hoţilor şi canaliilor care jură pe tricolor în timp ce o buzunăresc zilnic."

(…)

Joi 10 ianuarie 2013

Flori Bălănescu îmi transmite un text vechi de Lucian Postu:

"**Goma, ayatollahul cel bun**

De la publicarea textului următor au trecut mai bine de şase ani. Degeaba. Nimic nu s-a schimbat. Doar micul Goebbels liric al lui Ceauşescu, Adrian Păunescu, a fost înmormîntat cu funeralii naţionale, drapat în şiroaie de lacrimi, regrete şi secreţii nazale lichide.

Glodul moral, pietrificat în secole de subdezvoltare etică, nu se spală atît de uşor.

Ayatollahul cel bun

E trist, penibil, dezgustător, dar adevărat: în anul somnului 2006, a vorbi despre Paul Goma e ca şi cum ai spune "penicilină" în vremea ciumei lui Caragea. Daca veţi obiecta că această comparaţie ar fi fost plauzibilă doar pînă în 1989, vă invit nerespectuos să observaţi, bunăoară, cum îl cheamă pe senatorul care ne delecta cu minunatele spectacole de muzică şi poezie dedicate tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

Cum? Ştiţi cine e Ceauşescu (ăla care-a făcut multe blocuri), ştiţi cine e Adrian Păunescu (aveţi cărţile lui, înţeleg…), dar habar n-aveţi cine e… ăsta… Paul Coman? Vă cred, nu-i nici o problemă, am zis şi eu, aşa, în glumă … nu vă deranjaţi, petrecere plăcută şi "Hai aderare!"

Poftim? Dacă tot v-am deranjat de la masă, să vă spun, totuşi, cine e Paul Goman ăsta? Da' scurt, c-aveţi treabă … Bine, da' să ştiţi că nu prea merge cu salata boeuf : Paul Goma e un prost care-a luat în serios poporul romîn. Un inconştient care s-a jucat de-a Ioan Botezătorul, pe pielea lui şi a familiei sale, cu o populaţie de aborigeni balcanici din a doua jumătate a secolului 20. Unii îi mai cer şi acum capul, în buna tradiţie general-umană, deranjati de acest mîncător de lăcuste care predică într-una, în pustiu, împotriva mîncătorilor de rahat. " Din toate ţările, uniţi-vă! ".

Ca să închei scurta descriere : Paul Goma e, astăzi, 2 octombrie 2006, o ruşine pentru Romînia. O mare ruşine. La 17 ani de la căderea oficială a comunismului din Romînia, cel mai important oponent al acestui regim trăieşte în străinătate, fără cetăţenie română, fără ca statul romîn să-i ceară scuze pentru că a încercat să-l asasineze. Şi fără ca vreun dobitoc cu funcţie oficială să fi îndreptat această strîmbătate absolut dezgustătoare şi strigătoare la cer. Băsescu, Tăriceanu, se-aude?

Există, totuşi, şi o veste bună: spre deosebire de Avram Iancu, care-a murit rătăcind prin munţi, cu mintea răvăşită, Paul Goma nu le-a făcut românilor bucuria de a-i scuti prea devreme de palmele menite să-i trezească din somnul cel de moarte.

Jidanizat de securişti şi de legionari, antisemitizat de comisarii politici ai Holocaustului, ostracizat de "lumea bună" de pe Dîmboviţa, înjurat de limacşii de toate calibrele, acest ayatollah nesuferit al pedagogiei morale nu se lasă îmbălsămat şi, la 71 de ani, îşi continuă cu obstinaţie munca lui de învăţător de ţară.

Păcat doar că ţara e locuită.

02 Octombrie 2006"

Luni 14 ianuarie 2013

O mărturie (din "Acum") ian. 2013

"13 iunie 1941 în Basarabia şi Bucovina de Nord
de Alexandru Leibovici (30-12-2012)

Într-un comentariu, dl. Anton Constantinescu mi-a atras atenţia asupra unei foarte interesante mărturii a unei doamne de 85 de ani din Republica Moldova, Efimia (Fenia) Cuza. Am ascultat-o cu mult interes şi îi mulţumesc domnului Constantinescu pe această cale.

Introducere

Ziua de 13 iunie 1941 a fost o zi foarte specială pentru Basarabia. În acea perioadă Basarabia (plus Bucovina de Nord şi regiunea Herţa) era deja de aproape un an sub stăpânire sovietică, ocupată fiind în urma ultimatumului din 26 iunie 1940. După retragerea administraţiei şi armatei române a început procesul de sovietizare, demarat prin implantarea structurilor NKVD/NKGB şi de partid, în paralel cu noua administraţie. Deja în luna iulie au început primele valuri de deportări – pe criterii sociale şi etnice, după modelul practicat înainte, începând cu septembrie 1939, în partea de est a fostului stat polonez; de partea de vest s-au ocupat naziştii…

În perioada 1940-1945, Basarabia şi Bucovina de nord a cunoscut trei schimbări radicale de regim, schimbări care au fost tragice pentru diferitele categorii de locuitori.

O mărturie

Doamna Efimia Cuza ne povesteşte ce s-a întâmplat în noaptea de 12 spre 13 iunie 1941, precum şi în zilele, lunile şi anii următori. Dânsa avea atunci 16 ani. Despre evenimentele anterioare nu aflăm prea multe, de exemplu despre valurile de deportare care au urmat începutului sovietizării din anul anterior. Aflăm însă că tatăl ei a fost luat în evidenţă drept "exploatator" (eventual chiabur) doar cu puţin timp în urmă, şi asta prin presiuni făcute asupra consătenilor să-l denunţe ca atare.

În acea noapte (istoricii spun că operaţiunile au început la 02:30 noaptea) a venit la ei un ofiţer (de securitate) cu doi soldaţi şi, zicând că-i duc doar până la primărie, i-au dus de fapt la gară, i-au încărcat în vagoane de vite şi i-au oprit abia într-o gară dincolo de Nistru. Această gară s-a dovedit a fi un punct de triere, unde toţi bărbaţii au fost separaţi de familiile respective şi au fost încărcaţi într-un alt tren. Efimia (Fenia) Cuza, împreună cu mama, o soră şi doi fraţi au fost duşi mai departe cu trenul, timp de peste 3 săptămâni. Se opreau frecvent pentru a da prioritate numeroaselor convoaie militare cu

armament şi trupe care mergeau în direcţie opusă, spre vest.

Au călătorit în condiţii inumane şi au fost debarcaţi în Kazahstan, în regiunea oraşului Aralsk (vreo 3.000 km. de Basarabia), ca deportaţi. Acolo au sosit ca deportaţi şi mulţi alţi basarabeni (ca cetăţeni ai unui stat inamic), în special români, dar şi ucraineni şi evrei. Voi reveni la sfârşit cu detalii asupra sorţii acestei familii.

Baza "legală" şi specificitatea deportărilor din mai-iunie 1941

Eu am fost curios să aflu care a fost substratul politic de partea sovietică al suferinţelor prin care trecut d-na Cuza. Concret, m-au interesat deciziile regimului sovietic pe baza cărora s-au efectuat deportările, obiectivul urmărit şi modul în care urma să se desfăşoare. Este un demers similar cu cel din articolul Ordinul numărul 00447.

Am arătat în acel articol că la baza execuţiilor şi condamnărilor la muncă silnică a peste 750 de mii de persoane în anii 1937-38 au stat două hotărâri secrete care au fost găsite în arhive şi publicate după 1990; una era "pe linie de partid" iar cealaltă "pe linie de stat", cum se spunea. Cea de partid a fost Hotărârea din 2 iulie 1937 a Biroului Politic, intitulată "Cu privire la elementele antisovietice", iar cea de stat a fost "Ordinul operativ al Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne nr. 00447 intitulat "Cu privire la reprimarea foştilor chiaburi, infractori şi a altor elemente antisovietice", datat 30 iulie 1937. Am văzut că acestea prevedeau, pentru cei în cauză, un simulacru de judecată, şi anume de către celebrele "troici".

Cu valul de deportări din mai-iunie 1941 lucrurile sunt diferite şi ceva mai complicate. Aceste deportări s-au desfăşurat în toate teritoriile însuşite de URSS **conform protocolului secret la pactul Ribbentrop-Molotov din august 1939 dar, spre deosebire de cele din 1937-38, au pornit în momente diferite: întâi în Ucraina de vest (fostul este al Poloniei) pe 22 mai, în Moldova (fosta Basarabie, plus Bucovina de nord şi regiunea Izmail), în noaptea 12-13 iunie, pe 14 iunie în Lituania, Letonia şi Estonia, iar pe 19 iunie în Bielorusia de vest (altă parte din Polonia de est). Un element distinctiv este faptul că nu a fost vorba de "judecări" şi condamnări, ci pur şi simplu de deportări administrative, în special a unor foşti cetăţeni străini. Un alt element caracteristic a fost că familiile au fost separate: capul familiei a fost tratat altfel decât restul familiei.**

Aceste particularităţi erau prevăzute în câteva directive operative ale NKGB-ului, emise cândva între 16 şi 22 mai. Aceste sunt:

• Directiva NKVD/NKGB a URSS pentru evacuarea elementului social-duşmănos din republicile baltice, Ucraina şi Bielorusia de vest şi Moldova;

Planul de măsuri pentru escortarea, reinstalarea şi ocuparea forţei de muncă a contingentelor speciale exilate din republicile baltice, Ucraina şi Bielorusia de vest şi Moldova.

Aceste două documente definesc categoriile de locuitori din aceste regiuni care urmează să fie evacuate, precum şi sub ce formă să fie reprimaţi. Sunt definite 10 categorii, printre care: membrii partidelor burgheze şi ale organizaţiilor naţionaliste, foşti poliţişti şi temniceri, moşieri, mari comercianţi, fabricanţi şi funcţionari de stat, foşti ofiţeri, membrii familiilor precedenţilor, infractori, prostituate, anumiţi etnici polonezi şi nemţi.

Observ că lipseşte categoria de "chiaburi", în care ar fi putut fi eventual încadrat tatăl d-nei Cuza; este posibil că autorităţile locale să fi făcut exces de zel sau un fals în cazul familiei domniei sale, trecându-i la "moşieri" sau în altă categorie, poate pentru a pune mâna pe avere, după unele indicii.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Pentru Moldova au fost definite două forme de reprimare: deportare pe termen de 20 de ani cu confiscarea averii pentru membrii de familie şi internarea în lagăre de prizonieri de război ale NKVD/NKGB-ului – pentru capii familiilor. Din cauza începutului neaşteptat al războiului (22 iunie), această ultimă categorie a fost redirecţionată spre lagărele de muncă (Gulag), probabil pentru că se aşteptau numeroase contingente de prizonieri de război germani. Lagărele de muncă, la fel ca şi locurile de deportare, se găseau departe în est; pentru deportaţii din Moldova acestea erau: Kazahstan, regiunea autonomă Komi, ţinuturile Omsk, Krasnoiarsk, Novosibirsk.

Au mai fost elaborate instrucţiuni detailate pentru comandanţii de trenuri care defineau exact numărul de persoane pe vagon, regimul percheziţiilor, cantităţile de bagaje permise, procedurile de triaj, etc.

Istoricii, de exemplu Timothy Snyder în Bloodlands, notează că NKVD lucra foarte precis şi sistematic, bazându-se pe instrucţiuni foarte detailate şi uniforme, elaborate de organele de securitate unionale şi republicane, cu termene precise de executare a ordinelor şi cu obligaţii stricte de raportare la termene prescrise. Toate actele care circulau de sus în jos şi de jos în sus erau arhivate cu multă grijă. Regimul poliţienesc sovietic avea oroare de "iniţiativele de jos", care nu erau tolerate, deşi uneori aveau loc, în principal pentru a arăta superiorilor devotamentul şi intransigenţa revoluţionară a cadrelor. Din acest motiv, informaţiile sovietice privitoare la represiuni sunt foarte detaliate şi reltiv exacte, spre deosebire de cele germane. Astfel, operaţiunile formaţiunilor Einsatzgruppen şi Einsatzkommandos ale SS-ului (Schutzstaffel, un fel de Securitate specială a partidului nazist) şi ale Gestapo-ului (poliţia secretă) erau mult mai haotice şi mai puţin documentate. Şi cifrele sunt mult mai incerte. Deci dacă e să vorbim de abordarea "ştiinţifică" (H. Arendt) a represiunii, sovieticii au fost mult superiori naziştilor.

Realitatea trăită

Evenimentele povestite de d-na Cuza corespund destul de bine cu procedurile descrise în aceste instrucţiuni, cu eventuala excepţie a încadrării în categoria reprimaţilor. Astfel, în deplină conformitate cu instrucţiunile, a fost luată întreaga familie, tatăl, mama şi toţi copii. Familia a fost separată: tatăl – capul familiei – a fost trimis într-un lagăr de muncă silnică, iar toţi ceilalţi au fost deportaţi.

Un sistem diferit se discerne în evenimentele relatate de dl. P. Şfartz în articolul său "Amintiri prin uşa întredeschisă a copilăriei" (v. aici). Ei, ca şi mulţi alţii, au fost ridicaţi cu toată familia, inclusiv cu doi unchi; aceştia, împreună cu tatăl, nu au fost însă separaţi de familie decât mult mai târziu, când au fost trimişi în lagăre din Iakutia. O altă diferenţă este că au fost ridicaţi nu pe 13 ci pe 22 iunie, că au fost trimişi mai târziu pe front şi că s-au întors la Chişinău (de unde au fost ridicaţi) deja în anul 1945. Deci în afara valului din 13 iunie, au mai existat şi alte tipuri de operaţiuni ale NKVD, despre care îmi lipsesc informaţii.

Soarta ulterioară a diferitelor categorii de deportaţi şi deţinuţi pentru perioada de după relocarea lor a fost reglementată de hotărâri şi instrucţiuni separate.

Deportările din 12-13 iunie 1941, timbru comemorativ

Iată şi câteva cifre: **din Moldova, în cadrul operaţiunilor din 13 iunie 1941, au fost deportate, în 29 de garnituri de tren, spre estul îndepărtat, circa 26.000 de persoane, iar alte circa 5.000 au fost împrăştiate în 6-7 lagăre din reţeaua Gulagului. Rezultatul global, pe toate regiunile**

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

afectate, al operaţiunilor din mai-iunie 1941 a fost de circa 87.000 de persoane deportate şi circa 19.000 trimise în lagăre de muncă silnică.

Contextul şi semnificaţia

Să revin la deciziile care au stat la baza acestui val de deportări. Cele două documente amintite mai sus sunt documente operative, de aplicare a unor hotărâri ale celor mai înalte instanţe de partid. Într-adevăr, aceste decizii operative afirmă că se bazează pe o hotărâre a Comitetului Central şi a Guvernului din 16 mai 1941, dar nici titlul exact, nici numărul şi, bineînţeles, nici conţinutul acestei decizii nu sunt menţionate.

Un asemenea document nu a fost încă găsit în arhive, ceea ce este oarecum straniu, pentru că documentele care fundamentează toate celelalte valuri de deportări (cele din anii 1930, din 1940) au fost, toate, deja descoperite în arhivele fostului Birou Politic.

Acest fapt pune pe gânduri, în special dacă îl asociem unor alte elemente legate de această deportare.

În primul rând atrage atenţia faptul că deportările din mai-iunie au atins numai zona graniţelor occidentale ale URSS şi au precedat cu doar câteva săptămâni atacul-surpriză a Germaniei. Există oare o legătură între aceste evenimente? Ştim că atacul German a fost fără nici o îndoială o surpriză pentru Stalin şi ai lui. Să ne mai amintim de faptul că d-na Cuza povesteşte că pe parcursul călătoriei sale spre adâncurile URSS, poate chiar începând cu 13 iunie, deci înainte de atacul german din 22 iunie, în întâmpinare veneau numeroase trenuri cu trupe şi armament, trenuri care aveau prioritate şi avansau spre graniţele de vest, spre România şi Germania.

Să ne amintim acum de ipoteza lui Victor Suvorov pe care am expus-o aici şi aici, şi care este în prezent o cuasicertitudine: URSS se pregătea intens să atace Germania şi România, cel mai probabil la începutul lunii iulie.

În acest caz pare naturală explicaţia că deportările din mai-iunie 1941 au fost plănuite cu intenţia de a "curăţa" o fâşie de vreo 100 de km. lărgime a întregului hotar vestic al URSS de "elemente străine şi duşmănoase" care, fiind în spatele frontului, ar putea să saboteze acţiunile militare ofensive ale sovieticilor contra ţărilor limitrofe cu populaţie înrudită. Asta ar explica şi momentul operaţiunii, şi selecţia categoriilor de evacuaţi, şi separarea bărbaţilor cu intenţia iniţială de a-i considera drept prizonieri de război străini, şi deplasarea spre vest a trupelor sovietice încă înaintea ataculuisurpriză german. Tot aceasta ar explica şi faptul tulburător că documentul fondator tocmai al acestei operaţiuni de deportare "este de negăsit"; poate că este "rătăcit" pentru că în partea sa de justificare, în preambul, specifică fără ambiguitate că deportările servesc securizării spatelui frontului în vederea unei ofensive spre vest…"

***

"În încheiere câteva cuvinte despre soarta ulterioară a familiei d-nei Fenia Cuza. Dânsa a mai povestit că mama ei a murit în deportare în Kazahstan în 1943, că ea cu sora şi cei doi fraţi ai săi au revenit în Basarabia ("Moldova Sovietică") în 1948, iar tatăl lor s-a întors din Siberia (poate din SibLag, Novosibirsk) abia după 10 ani, în 1951. Fenia Cuza s-a căsătorit în anul 1952, are copii şi nepoţi.

În Basarabia şi Bucovina au mai avut loc două valuri de deportări în masă: pe 6 iulie 1949 (circa 40.000 de deportaţi, inclusiv în legătură cu colectivizarea forţată) şi pe 1 aprilie 1951 (peste 2.500, pe criterii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

confesionale, în special Martorii lui Iehova şi alte grupuri religioase minoritare). Pentru numeroase detalii v. această lucrare.

Referinţe:

1. A.E.Gurianov, Amploarea deportării populaţiei spre interiorul URSS în mai-iunie 1941, în lb. rusă, link pe situl Asociaţiei "Мемориал";

2. Gabriel Gherasim, Convorbire cu dr. Ion Popescu, Kiev: Românii din Ucraina (1), aici şi Românii din Ucraina (2), aici şi în special aici.

2′. Acelaşi document, dar cu o tablă de materii, poate fi consultat aici"

*

Românii din Ucraina, convorbire cu Dr Ion Popescu; Gabriel Gherasim "Memoria"

Seria Romaniana: **Români Cu Care Ne Mândrim**

Motto: "De când ruşii te prădară/ N-avem soare, nici odihnă/Fără tine, n-avem ţară/ Bucovină, Bucovină "

Ion Posteucă, român Nord-Bucovinean deportat în Siberia la 13 ani.

Motto 2 : "...Voi răspunde pe larg, şi vă rog, să publicaţi integral acet răspuns, deoarece ? m-aţi provocat prin această întrebare? să lucrez trei săptămâni la rând la materiale din arhiva mea personală şi să ajung la nişte concluzii care într-un aşa anturaj încă nu au fost sistematizate!"

Doctor Ion Popescu

Gabriel Gherasim : Stimate Doctor Ion Popescu, daţi-ne vă rog o scurtă biografie şi date profesionale.

Ion Popescu: M-am născut la 16 aprilie 1964 în comuna Pătrăuţii-de-Jos, raionul Storojineţ, mama Aurica - născută în Poieni-Bucovina, sat care actualmente face parte din raionul Herţa, iar tata Vasile - originar din Pătrăuţii-de-Jos pe Siret. Sunt doctor în filologie şi în filozofie. Magistru de onoare în drept şi magistru în politologia relaţiilor internaţionale. Cavaler al Ordinului "Pentru Merite" din Ucraina, unul dintre autorii Constituţiei Ucrainei, specialist în sociolingvistică. Am fost decorat de către Biserica Ortodoxă cu 4 ordine creştine, iar în decembrie 2000, pentru apărarea drepturilor românilor din Ucraina şi din spaţiul carpato-balcanic în Consiliul Europei am fost decorat de către Preşedintele României cu Ordinul Serviciul Credincios în grad de Comandor. Am fost deputat al poporului din Ucraina (1994-2002) şi membru în AP a Cosiliului Europei (1996-2002). Am fost ales în calitate de preşedinte de onoare de către mai multe ONG-uri româneşti din Ucraina, iar din 5 martie a.c. ? Preşedinte al Consiliului Naţional al Uniunii Interregionale ? Comunitatea Românească din Ucraina?.

Sunt căsătorit, soţia Alexandra, este absolventă şi cap de promoţie a Academiei Diplomaticedin Kiev, nu lucrează după specialiltate, iar fetiţa Inna, 16 ani, deja este studentă la facultate.

Sora mai mică, Larisa, mamă a 4 băieţi, este animatorea ansamblului de dansuri populare de copii din satul nostru, iar fratele mezin Vitalie, tată a 5 copii, este animatorul CCS ? Dragoş Vodă? cu echipa de fotbal de copii din localitate. Am 41 de ani şi o famile fericită. Cred că-i deajuns...

G.G. : În formarea liniilor de demarcare dintre satele româneşti din Bucovina de Sud şi cele din Bucovina de Nord, pe care Stalin şi Hitler şi le-au împărţit în dictatul din 1939, Stalin a folosit un creion cu vârful bont, cu care a desenat din greşală pe harta nouă o graniţă care a trecut de partea Ucrainei o regiune şi un număr de sate româneşti care nici nu fuseseră solicitate de Stalin în primul rând (ţinutul Herţa). Aceste sate româneşti nu fuseseră niciodată ocupate de ruşi sau ucrainieni, însă chiar după ce cartografii de ambele părţi şi-au dat seama de greşală, atât ruşii cât şi germanii le-au lasat de partea Ucrainei. Ce ne puteţi spune despr românii care s-au trezit peste noapte în Ucraina, datorită unui creion bont?

I.P. : Nordul Bucovinei a fost anexat de către URSS la 28 iunie 1940. Zona despre care nici nu s-a pomenit în ultimatumul din 1939 la care vă refereaţi, este

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

teritoriul fostului Ţinut Herţa. De fapt, la Ucraina au fost trecute nu numai teritoriile din actuala regiune Cernăuţi, dar şi din Sudul Basarabiei (care azi aparţin de regiunea Odesa).

Cât despre regiunea Cernăuţi - apariţia ei este o consecinţă directă a Protocolului adiţional la Diktatul Ribbentrop-Molotov.

Cu toate că în punctul 3 al Protocolului adiţional se specifica doar că "în privinţa Europei Sud-Estice, partea sovietică subliniază interesul pe care îl manifestă pentru Basarabia" şi nu erau subliniate intenţiile Moscovei de a ocupa o parte a Bucovinei[i] , guvernul sovietic rusesc, în nota ultimativă din 26 iunie 1940 adresată României, a cerut scoaterea de urgenţă a armatei române şi a administraţiei civile din teritoriul Basarabiei şi al unei părţi a Bucovinei.

Însă trupele sovietice au intrat nu numai în Basarabia şi Nordul Bucovinei, dar au ocupat şi Ţinutul Herţa (care nu era specificat nici în Protocolul adiţional la Diktatul Ribbentrop-Molotov[ii], nici în nota ultimativă din 26 iunie 1940)[iii] .

Ţinutul Herţa, "un teritoriu curat românesc, care n-a fost niciodată sub vre-o ocupaţie străină şi care a facut parte din România Veche"[iv] a avut de împărţit soarta tragică a nordului Bucovinei[v] . Teritoriul acestui ţinut s-ar întinde pe o suprafaţă de circa 30.400 ha, având o populaţie de aproximativ 35.000 de români. Sovieticii au pus stăpânire pe el la 29 iunie 1940, pretextând că s-au "rătăcit"... şi aşa 27 de localităţi herţene, care au aparţinut anterior judeţului Dorohoi din Vechiul Regat, s-au pomenit în componenţa URSS[vi] .

G.G. : În opinia dumneavoastră ce efecte negative a avut "Tratatul cu Ucraina", ratificat de fostul preşedinte Constantinescu din partea României, pentru românii din Bucovina de Nord, şi în ce masură credeţi că s-ar bucura românii din regiune dacă acest tratat ar fii declarat nul şi neavenit de către administraţia prezentă, sau de către una viitoare de la Bucureşti?

I.P. :Tratatul, după câte ştiu, a fost ratificat de către Parlamentele României şi Ucrainei, fiind semnate de către Preşedinţii E. Constantinescu şi L.Kucima. Nu cred în posibilitatea că vre-un parlament (român sau ucrainean) să fie în stare să-l declare nul. Conjunctura geopolitică şi realităţile actuale nu permit aşa ceva.

În realitate însemnătate are nu declararea "nulităţii" ci respectarea cu stricteţe, cel puţin, a art.13 care se referă la drepturile minorităţilor din aceste zone...

Ce am aşteptat, în zadar, noi, românii din Ucraina de la "alcătuirea" acestui Tratat, - dacă totuşi "puterile mari ale acestei lumi" cereau încheerea unui Tratat dintre cele două ţări vecine-, şi ce s-a întamplat este altceva...

Ne vom referi doar la aspiraţiile noastre, pe care, în zadar, am sperat să le vedem reflectate în "Tratatul cu privire la relaţiile de bună vecinătate şi cooperare între Ucraina şi România"(1997), deoarece la nivelul legislaţiei interne prin eforturile noastre comune (ale românilor din Ucraina, dar şi ale celorlalte minorităţi) deja erau posibile pentru a fi reflectate în Tratat, şi anume:

1- să fim recunoscuţi oficial şi nominalizaţi legal ca având un statut de populaţie autohtonă băştinaşă (art.11 al Constituţiei recunoaşte existenţa alături de ucraineni şi a altor popoare şi minorităţi băştinaşe);

2- să fim recunoscuţi oficial în calitate de populaţie, care a fost expusă deportărilor din motive etnice (aşa cum au fost recunoscuţi tătarii din Crimeea, germanii, armenii, bulgarii, polonii etc.) şi acuzarea consecinţelor Pactului Ribbentrop-Molotov: deportări masive din rândurile populaţiei paşnice, masacrele de la Lunca şi Fântâna-Albă, dispariţia satelor întregi Frunza, Albovăţ etc.,

3-schimbarea toponimelor şi denumirilor geografice etc. (deoarece Ucraina este moştenitoare de drept a Uniunii Sovietice - Hotărârea Congre-sului Deputaţilor Poporului din U.R.S.S. din 24 decembrie 1989 permitea acest lucru);

4- să ni se garanteze reprezentanţă în Parlament (după principiul parităţii - aşa cum sunt reprezentanţi ucrainenii în România);

5- să ni se garanteze redeschiderea Universităţii româneşti la Cernăuţi; 6 - să se re-deschidă Mitropolia Bucovinei;

7- să ni se retrocedeze imobilul, care până în perioada sovietică aparţinea comunităţii şi organizaţiilor naţionale româneşti etc.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Toate aceste lucruri nu s-au întâmplat, paradoxal tocmai că prin semnarea acestui tratat fără ca să fie monitorizat ulterior, ucrainienii arătau bine şi pe hârtie şi puteau să se ascundă şi în spatele tratatului oricând erau acuzaţi de persecutare a drepturilor minoritare (gen: "Cum ne acuzaţi că nu respectăm drepturile românilor/moldovenilor din Ucraina dacă România a semnat cu noi acest tratat de <bună-vecinătate <").

G.G. : În România, atât în timpul comunismului cât şi după 1989, minoritatea ucraineană s-a bucurat de drepturi şi de către protecţia statului. În ce măsură au fost trataţi românii din Ucraina (mai ales Bucovina de Nord) de către ruşi în URSS şi mai apoi de către Ucraina? Care-i situaţia în prezent?

I.P.: Masacrele şi deportările, divizarea în două etnii (români şi moldoveni) după anexarea din 1940, dar şi interzicerea pe parcursul întrgii periode sovietice a funcţionării "limbii române", "procesul de moldovenizare" şi slavizare (ucrainizare la sate şi rusificare la oraşe) au făcut ca la nici un recensământ postbelic populaţia românească din regiune să nu mai depăşească oficial cota de 20%.

Nu se mai admitea recunoaşterea autohtoniei băştinaşilor urmaşi ai dacilor romanizaţi, locuitori ai acestor meleaguri încă înainte de sosirea slavilor.

Populaţia românească se transforma treptat în acestă zonă pur şi simplu într-o minoritate naţională cu toate consecinţele de rigoare.

Analiza detaliată din punct de vedere etnodemografic şi sociolingvistic a "întregilor perioade de înstrăinare" ne-a permis să pregătim baza pentru o monitorizare solidă a realităţilor contemporane, să tragem concluzii obiective, să înţelegem adecvat situaţia populaţiei româneşti din această zonă în perioada actuală şi să trasăm obiectivele pentru viitor.

Cei care cu răbdare şi atenţie au parcurs paginile acestor rânduri au avut posibilitatea să aprecieze procesele etnolingvistice ce au avut loc în această regiune şi, sperăm, că au înţeles "de ce românii din Ţara Fagilor au fost trataţi în conformitate cu legea lui Murphy: Adevărul învinge întotdeauna - în trei din şapte cazuri"!?.

Pentru a Vă lămuri, aduc un tabel (pe care pentru prima dată îl dăm publicităţii) din care puteţi compara nu numai evoluţia numerică a românilor, dar şi a altor etnii din zonă de la ultimul recensământ românesc din 1930 efectut în localităţile care în 1940 aveau să fie incluse în componenţa regiunii Cernăuţi cu rezultatele primului (din 1959) şi ultimului recensământ sovietic (1989) comparate şi cu rezultatele primului rescensământ ucrainean din 2001."

[Tabelul nu poate fi copiat].

"Practic şi fără putinţă de tăgadă, crearea de către sovietici a regiunii Cernăuţi, cât de paradoxal nu ar suna azi, a servit doar procesului de ucrainizare a zonei - început, dealtfel, încă în perioda ocupaţiilor habsburgice în Bucovina şi ţariste în nordul Basarabiei ca "trambulină" în procesul de germanizare şi, respectiv, rusificare a zonei.

Diminuarea de la recensământ la recensământ a românilor şi creşterea numerică a populaţiei ucraineane constitue principala concluzie a studiului de faţă.

La primul recensământ sovietic din 1959 cu 75.752 de persoane mai puţini sau trezit românii datorită celor împuşcaţi, morţi în deportare şi în urma fometei din 1946-1947 sau refugiaţi în diferite părţi ale lumii occidentale. În cei 70 de ani, cât au trecut de la ultimul recensământ românesc până la primul recensământ ucrainean, în localităţile incluse în componenţa regiunii regiunea Cernăuţi, populaţia românească aşa şi nu şi-a revenit "la numărătoare nu ajungeau 45.407 de români" un număr echivalent cu populaţia unui întreg raion rural (din cele 11 căte sunt azi în regiune).

În acest timp aproape cu desăvârşire au dispărut evreii, germanii şi polonezii " temelia mitului toleranţei interetnice bucovinene" din perioada austriacă. Chiar şi numărul ruşilor baza poporului şi mitului sovietic, - a scăzut sub numărul celor ce locuiau aici "pe timpul României" şi, asfel, se spulberă şi "mitul rusificării" a acestei regiuni din perioada sovietică.

În 70 de ani cota ucrainenilor crescuse de la 47,6% în 1930 la 75,0% în 2001, transformând statutul populaţiei ucraineane dintr-o minoritate majoritară într-o populaţie titulară absolut majoritară.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Creşterea numerică în această perioadă cu 306.038 persoane a ucrainenilor, număr echvalent cu aproape jumătate din populaţia rurală a reguinii, - ne indică şi perspectiva pericolului real (în ceea ce priveşte supravieţuirea etno-culturală în această zonă) pentru toate celălale etnii conlocuitore : ucrainizarea.

G.G. : Daţi-ne un istoric al martirajului românilor din Bucovina de Nord în timpul ororilor din '38-'47, organizate şi implementate de deportările şi persecuţiile generalului Ivan Serov, Ministru de Interne sub Hruschov. Unde au fost deportaţi românii din Bucovina de Nord? Din cei peste 3 milioane de români care au fost deportaţi din Bucovina/Bugeac şi Basarabia, câţi dintre ei s-au mai întors acasă (şi după cât timp)? Care-s datele cu privire la Bucovina de Nord?

I.P. : Dacă ar fi să vorbim despre marturajul românilor din nordul Bucovinei şi regiunea Cernăuţi, atunci putem vorbi despre două etape : de până la război (1940-1941) şi de după război (1944), până la moartea lui Stalin.

Voi răspunde pe larg. Şi, vă rog, să publicaţi integral acest răspuns, deoarece, m-aţi provocat prin această întrebare, să lucrez trei săptămâni la rând la materiale din arhiva mea personală şi să ajung la nişte concluzii care într-un aşa anturaj încă nu au fost sistematizate!

CONSECINŢELE PACTULUI RIBBENTROP-MOLOTOV ASUPRA SCHIMBĂRII COMPONENŢEI NAŢIONALE A REGIUNII CERNĂUŢI ÎN PRIMUL AN DE PUTERE SOVIETICĂ: 1940-1941

Evenimentele dramatice din vara anului 1940 au întrerupt brusc viaţa paşnică a locuitorilor Bucovinei, Basarabiei şi Ţinutului Herţa.

În decurs de şase zile (28 iunie ? 3 iulie 1940) România a cedat Uniunii Sovietice 50.762 km2 (inclusiv 6.262 km2 în Bucovina) cu o populaţie de cca. 3.776.000 de locuitori[vii] .

Chiar din primele zile, regimul totalitar-stalinist a purces la sovietizarea teritoriilor anexate, fenomen ce avea drept consecinţe impunerea ideologiei totalitar-comuniste şi distrugerea vieţii politice şi a structurii socio-economice tradiţionale în teritoriile respective.

Dumitru Covalciuc în studiul său "Românii nord-bucovineni în exilul totalitarismului sovietic" demonstrează că "prin promovarea politicii staliniste de genocid etnic, în perioada 1940-1941 şi în perioada 1944-1952 au existat cinci etape legate de modificarea structurii etnice a populaţiei rămase în teritoriul ocupat". Şi fiecare etapă a constituit o verigă a unui lanţ de măsuri şi metode represive, necunoscute până atunci de o populaţie "eliberată" nici mai mult, nici mai puţin, decât "de sub jugulcotropitorilor burghezo-moşiereşti români"[viii] .

În acest sens, s-au adoptat legi privind interzicerea fostelor partide politice, naţionalizarea pământului şi a întreprinderilor, socializarea imobilelor, colectivizarea agriculturii, au fost desfiinţate societăţile culturale, au fost suprimate toate publicaţiile periodice etc.

Deoarece pentru perioada de până la primul recensământ sovietic din 1959 nu există date oficiale sistematizate privind schimbarea structurii etnice a regiunii Cernăuţi şi cauzele acesteea, pentru a păstra obiectivitatea, pe parcursul cercetărilor ne-am bazat doar pe mărturiile martorilor oculari, făcând trimiteri la acelea, care deja fusese date publicităţii.

Prima etapă au constituit-o execuţiile izolate ale "elementelor antisovietice", urmate de masacrarea organizată a populaţiei. Imediat după "eliberare", noile autorităţi au declanşat pe teritoriul regiunii Cernăuţi sistemul de fărădelegi şi crime oribile îndreptat împotriva populaţiei băştinaşe.

Sub inventatul pretext al intenţiei de a trece frontiera şi de a se stabili în România, sute de oameni au fost împuşcaţi fără cercetări şi judecată, în curţile lor, pe drumuri, pe câmpuri, în locuri publice. Alţii au fost executaţi pentru că ar fi făcut spionaj... în favoarea României. Membrii fostelor partide politice din perioada interbelică, foştii primari, ofiţeri, jandarmi, preceptori, preoţi, care n-au dovedit să se refugieze în România, au fost arestaţi şi escortaţi în direcţii necunoscute, de unde nimeni nu s-a întors.[ix]

Până la primele "alegeri libere" din 12 ianuarie 1941, acţiunile de lichidare

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

fizică a românilor nord-bucovineni, herţeni şi nord-basarabeni, care făceau parte din componenţa regiunii Cernăuţi, au avut un caracter oarecum mai izolat şi victime ale regimului bolşevic au devenit în temei aşa-zişii "exploatatori" ai oamenilor muncii, aceia care nutreau sentimente ostile faţă de Armata Roşie, care încercau să fugă în România etc.

Bazându-se pe materiale documentale inedite, pe studiile serioase ale unor istorici ucraineni, precum şi pe multe mărturii ale martorilor oculari, publicate pe parcursul a mai multor ani în almanahul "Ţara fagilor", istoricul din Suceava, originar din localitatea suburbană Ostriţa din regiunea Cernăuţi, Dr. Ştefan Purici în studiul "Represiunile sovietice în regiunea Cernăuţi (anii '40-'50 ai secolului al XX-lea)" în mod obiectiv a reuşit să descrie acel calvar.

Chiar în primele săptămâni, noua stăpânire a confiscat de la proprietarii legitimi, fară a acorda vreo despăgubire, 225 de întreprinderi industriale, 74 de bănci, 294 de instituţii comerciale ş.a. Până la sfarşitul anului 1940, sectorul privat în comerţul regiunii Cernăuţi constituia doar 13,5%.

În locul multitudinii de ziare şi reviste, tipărite în română, ucraineană, germană, poloneză etc., autorităţile au înfiinţat, la 30 iunie 1940, un singur ziar - Радянська Буковина" (?Bucovina Sovietică?) - organul partidului comunist, căruia i s-a adăugat, din 3 iulie 1940, "Комсомолець Буковини" (?Comsomolistul Bucovinei?), organul tineretului comunist (ambele în limba ucraineană). Pentru populaţia românească a început să se editeze, din februarie 1941, cu litere latine, ziarul "Adevărul bolşevic"[x] (ulterior acest ziar al oficialităţilor avea să se transforme în "Zorile Bucovinei" şi din 15 februarie 1941 până în vara 2005 "scoase prin lumina tiparului" peste 13,5 mii de numere).

În vederea aplicării în practică a măsurilor de sovietizare şi comunizarea noilor teritorii, au fost aduse numeroase cadre din zonele răsăritene ale Ucrainei.

În urma unei decizii adoptate de Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Ucraina, în regiunea Cernăuţi au fost trimise 4.970 de persoane pregătite să traducă în viaţă directivele autorităţilor centrale, dintre care 893 de activişti de partid, 1.004 activişti sovietici, 777 de specialişti în domeniul industriei, 540 de recepţioneri, 195 de specialişti în domeniul comerţului, 137 de lucrători ai justiţiei şi procuraturii etc. Dintre aceştia, 3.145 erau membri plini sau candidaţi de partid. "Specialiştii"nou-veniţi au fost numiţi în toate funcţiile superioare de conducere. Autohtonilor li s-au rezervat posturi de ranguri inferioare. În total, până la 22 iunie 1941, din rândul acestora au fost promovate aproape 14.000 de persoane[xi] .

O direcţie distinctă înacţiunile sovieticilor a constituit-o depistarea aşa-zişilor "duşmani ai orânduirii socialiste", eliminarea oricărei opoziţii, deportarea nemulţumiţilor. Teroarea a facut "parteintegrantă din procedeele şi obiectivele bolşevice, motiv pentru care- spre deosebire de teroarea iacobină, carea durat numai un an, - ea aveasă însoţească regimul totalitar comunist de-alungul întregii sale existenţe?[xii] .

Deportările şi întemniţările erau şi o modalitate de a forţa naţionalităţile din noile regiuni să se subordoneze total lui Stalin.

În acest scop, în teritoriile anexate, într-un mod accelerat au fost constituite organele de represiune. Astfel, la 1 septembrie 1940 erau deja organizate şi completate cu cadre Direcţia pentru Regiunea Cernăuţi a Comisariatului Popular pentru Probleme Interne (cunoscut sub abrevierea NKVD), secţiile ei raionale, iar în februarie 1941, pe baza acestei Direcţii, au fost create Direcţii independente pentru Regiunea Cernăuţi ale NKVD-ului şi Comisariatului Popular pentru Securitatea Statului (NKGB), cu lucrători recrutaţi din diverse regiuni ale Ucrainei şi ale altor republici sovietice. Prin ordinul NKVD-ului Uniunii Sovietice, din 7 septembrie 1940, şi a unuia similar al NKVD-ului Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene, din 20 septembrie 1940, s-a dispus înfiinţarea pe teritoriul regiunii a patru închisori: două la Cernăuţi (nr. 1, prevăzută cu 128 de angajaţi şi un plafon de 700 de întemniţaţi; nr. 2, cu 46 de angajaţi şi 160 de deţinuţi), una la Hotin (42 de angajaţi şi 100 de întemniţaţi) şi alta la Storojineţ (41 de angajaţi şi 60 de deţinuţi). În plus,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

la Cernăuţi a fost organizat un arest preventiv, cu 40 de angajaţi şi cu un plafon de 160 de deţinuţi. În scurt timp, însă, cifrele de deţinuţi vor depăşi de câteva ori cele planificate[xiii] .

Cel mai puternic a fost afectată populaţia românească.

Practic, deja în a doua jumătate a lunii iulie 1940, din fiecare comună au fost supuşi represiunilor foştii primari şi secretari de primărie, agenţi fiscali, sanitari, membrii partidelor politice, animatorii vieţii cultural-naţionale, foştii jandarmi, intelectualii de valoare etc. Numărul celor arestaţi era de ordinul sutelor [xiv] . Este de remarcat, că în primul rând erau persecutaţi reprezentanţii elitei naţionale.

Deja la 2 august 1940, Bogdan Kobulov, adjunctul Comisarului NKVD al URSS, semna un ordin de deportare a 12.191 de "elemente antisovietice" din regiunile româneşti încorporate RSS Ucrainene la 28 iunie 1940. Acest fapt demonstrează că fişarea persoanelor respective s-a desfaşurat într-un termen mai mic de o lună de zile. De la Cernăuţi, în luna august 1940, în Siberia au fost expediate două eşaloane cu deportaţi [xv] .

Însă operaţiunea de depistare şi deportare a bucovinenilor nu s-a oprit aici. Toţi aşa-numiţii "duşmani ai puterii sovietice" au fost trecuţi iniţial în tabele speciale, fiind apoi arestaţi şi condamnaţi, iar familiile lor deportate în regiunile estice ale Uniunii Sovietice. Astfel, la 4 decembrie 1940, Martynov, căpitan al Securităţii de Stat, şeful Direcţiei NKVD pentru Regiunea Cernăuţi, trimitea la Ministerul de Interne de la Kiev un tabel cu numele a 2.057 de persoane care urmau a fi deportate. Pe aceste liste au fost trecuţi 855 mari comercianţi, 302 mari proprietari de imobile, 245 înalţi funcţionari, 227 industriaşi, 141 foşti poliţişti, 77 foşti agenţi ai Siguranţei, 80 prostituate, 74 moşieri şi 26 alb-gardişti. În perioada imediat următoare, toţi aceştia au fost deportaţi în Siberia[xvi] .

În februarie 1941, la prima Conferinţă regională a Partidului Comunist, Ivan Hruşeţki, prim-secretar, sublinia că numărul "duşmanilor puterii sovietice", depistaţi în ultima vreme numai în oraşul Cernăuţi, se ridică la 658 de persoane, provenind din categoriile sociale menţionate mai sus. Casele confiscate de la proprietarii legitimi erau trecute în mâinile miilor de "specialişti" aduşi din regiunile estice[xvii] .

La sate, unde trebuia distrusă baza socială a capitalismului pentru a putea realiza cooperativizarea şi a putea organiza colhozuri, s-a aplicat "politica dedeschiaburire". Către sfârşitul lunii februarie 1941, pe liste speciale au fost incluse 3.970 de gospodării ale chiaburilor din întreg ţinutul. Aceştia, împreună cu familiile lor, au fost deportaţi în Siberia şi Kazahstan în vederea "reeducării" [xviii] .

Deja în primele luni de ocupaţie a început un aflux masiv de oameni din diferite regiuni ale URSS, care se stabileau cu traiul în locuinţele şi casele bucovinenilor şi basarabenilor refugiaţi sau deportaţi.

În februarie 1941, în regiunea Cernăuţi funcţionau deja 10 colhozuri şi erau constituite 38 de grupe de iniţiativă. Către mijlocul lunii iunie 1941, aici existau 62 de colhozuri, incluzând 4.476 de gospodării ţărăneşti, cu o suprafaţă de 15.379 de ha[xix] .

Desfaşurarea fulgerătoare a evenimentelor de la sfârşitul lunii iunie 1940 a făcut ca multe familii să se pomenească despărţite de noua linie a frontierei sovieto-române.

Foarte multe persoane, mai ales în mediul rural, dar şi în cel urban, au fost surprinse de vertiginoasa înaintare a Armatei Roşii şi nu au avut timp să se retragă împreună cu armata şi administraţia românească.

Mulţi au fost întorşi din calea de refugiu de către soldaţii sovietici.

Din 3 iulie 1940, aşa cum informa populaţia un anunţ oficial, noua frontieră cu România a fost închisă "cu lacăt", lipsind oamenii de posibilitatea legală de a se refugia[xx] .

Această situaţie i-a constrâns pe locuitori, mai ales pe cei de origine română, văzând ce înseamnă în realitate "raiul bolşevic", de a încerca să traverseze clandestin noua linie de demarcaţie. Unii au fost arestaţi de grănicerii sovietici şi persecutaţi, alţii au reuşit totuşi să ajungă în România.

Potrivit datelor oficiale sovietice, din sectorul detaşamentului 97 grăniceri,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

care se întindea de la graniţă până la 7,5 km de Cernăuţi, în primele cinci luni de ocupaţie (iulie - noiembrie 1940), au trecut ilegal frontiera 471 de persoane din diverse localităţi ale raioanelor Hliboca, Herţa, Putila şi Storojineţ.

Din satele mai îndepărtate de frontieră, din raioanele Vaşcăuţi, Zastavna, Noua-Suliţa, Sadagura şi Cernăuţi rural, s-au refugiat clandestin în România, către sfarşitul lunii decembrie, 628 de persoane. Trebuie să subliniem faptul că emigrarea nu cunoştea graniţe etnice sau sociale[xxi] .

În primul an al dominaţiei sovietice, potrivit datelor unui cercetător ucrainean, numărul refugiaţilor din regiunea Cernăuţi în România[xxii] a fost de circa 7.000 de persoane[xxiii] . Cu siguranţă, numărul acestora a fost mult mai mare, reieşind din faptul că numai până la 23 august 1941, în circa şapte săptămâni de administraţie românească, au revenit la casele lor 6.827 de persoane, procesul continuând şi în perioada următoare, mai ales că o parte dintre refugiaţi şi repatriaţi nu s-au mai reîntors la baştină, preferând să rămână în alte zone ale ţării [xxiv] .

Pe lângă întărirea pazei frontierei, autorităţile bolşevice au început să alcătuiască liste cu familiile ale căror membri (unul sau mai mulţi) au plecat în România după instalarea stăpânirii sovietice şi erau consideraţi ?trădători ai patriei?.

Deja la 1 ianuarie 1941, în tabelul alcătuit de grănicerii sovietici din date preliminare, pentru localităţile ce intrau în zona detaşamentului 97 grăniceri, au fost trecute numele a 1.085 de persoane. Din celelalte localităţi, din datele adunate până la 7 decembrie 1940, pe liste au fost incluse 1.294 de persoane[xxv] .

De asemenea, în urma unor denunţuri ale consătenilor, au fost luaţi în evidenţă şi persoanele care aveau doar intenţia să plece în România.

În categoria de "trădători ai patriei" au fost încadraţi şi bărbaţii care, desfaşurându-şi serviciul militar în armata română, nu au revenit, după 28 iunie 1940, în localităţile de origine.

Mulţi dintre fugari apelau la serviciile unor călăuze provenite din rândul sătenilor din localităţile de frontieră, însă autorităţile bolşevice au creat, în scurt timp, propria reţea de "călăuze", care îi conduceau pe refugiaţi direct în mâinile sau - şi mai tragic - sub focul grănicerilor.

Cei reţinuţi erau transportaţi într-un lagăr de "arestaţi", care fuseseră prinşi pe graniţă. Un asemenea lagăr se afla în curtea proprietarului Cârjiţchi din comuna Vadul-Siret. După cum ne mărturisea Dumitru Nimigeanu din Tereblecea, în timp de numai o lună după invazia Bucovinei, în acel lagăr se aflau deja 2.400 de persoane. Afară de acesta, mai existau încă nouă asemenea lagăre, toate pline. Acesta era lagărul pentru zona noastră, în care se aflau închişi preoţi, profesori, învăţători, primari, funcţionari şi foarte mulţi pensionari, cărora comuniştii nu le-au plătit nici o pensie. Printre aceştia erau şi doi generali ieşiţi la pensie, al căror nume nu-l ştiu... Numai 5% au scăpat..., restul de 95% au fost încărcaţi în camioane şi duşi în gara Vadul-Siret, unde au fost urcaţi în vagoane de marfa cu destinaţia Siberia [xxvi] .

După şase luni de ocupaţie comunistă, în închisorile din Cernăuţi nu mai era loc pentru arestaţi, umplându-se şi cazărmile cu oameni nevinovaţi. Astfel erau pline cazărmile regimentelor 3 Grăniceri, 11 Roşiori şi 4 Pioneri. Mii şi mii de oameni gemeau sub lacăt. Mulţi din ei s-au stins chiar atunci, în 1940"[xxvii] .

Din acest motiv, mai multe grupuri de bucovineni au căutat să fie pregătite în eventualitatea unei ciocniri cu ostaşii sovietici. La 19 noiembrie 1940, 40 de familii, în număr de 105 persoane, din satul Suceveni, având 20 de arme şi muniţia necesară, au încercat să treacă clandestin frontiera în zona localităţii Fântâna-Albă. În confruntarea nocturnă cu grănicerii, trei oameni au fost ucişi, doi răniţi au fost capturaţi de sovietici, restul grupului, inclusiv cinci răniţi, a ajuns cu bine la Rădăuţi. În schimb, în scurt timp rudele apropiate ale celor 105 persoane au fost arestate şi deportate[xxviii] .

Mult mai norocoşi s-au dovedit a fi cei peste 100 de locuitori din Mahala, Ostriţa, Horecea şi alte sate, care au reuşit, în ianuarie 1941, să treacă graniţa şi să ajungă în România. Acest fapt a inspirat încredere altor săteni. Drept urmare, în noaptea de 6/7 februarie 1941, un grup de peste 500 de persoane din Mahala, Cotul-Ostriţei, Buda, Şirăuţi, Horecea-Urbană şi Ostriţa a încercat să treacă în România. La

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

orele 6 dimineaţa, sătenii, ale căror intenţii erau cunoscute deja autorităţilor prin intermediul unui turnător, au fost descoperiţi de către grănicerii sovietici. În urma unor rafale de mitraliere trase din două sau chiar trei direcţii, vreo cinci sute de refugiaţi au fost ucişi, inclusiv organizatorii N. Merticar, N. Nica şi N. Isac. Circa 57 de persoane au reuşit să ajungă în România, profitând de întuneric, iar 44 au fost arestaţi şi deferiţi justiţiei în calitate de "membri ai organizaţiei contrarevoluţionare". La 14 aprilie 1941, tribunalul Districtului militar Kiev a condamnat la moarte 12 persoane[xxix] , ceilalţi 32 fiind pedepsiţi cu câte 10 ani de muncă silnică şi 5 ani lipsire de drepturi politice fiecare, precum şi cu confiscarea avutului. Ca şi în cazul precedent, toţi membrii familiilor acestor "trădători ai patriei" au fost deportaţi în Siberia.

Universitatea din Cernăuţi, deja la 13 august1940, a devenit o instituţie superioară de învăţământ de tip sovietic. În locul profesorilor români refugiaţi au fostangajaţi în principal ruşişiucraineni din estul Ucrainei şi din regiunile centrale ale Rusiei, care erau preocupaţi în principal de extinderea influenţei limbilor rusă şiucraineană.

În regiunea Cernăuţi a fost permisă funcţionarea a 538 deşcoli, dintre care 408 ucrainene[xxx] , 111 în limba "moldovenească", 10 ruseşti şi 9 cu alte limbi de instruire[xxxi]. În noul an de învăţământ 1940/1941 minori-tă-ţilor din regiune li s-a permis funcţionarea deja a14 şcoli "moldoveneşti", 11 ruseşti şi 9 evreeşti [xxxii] .

Însă din prima lună "s-a procedat la recensământul şi verificarea cadrelor didactice".

Au fost excluse cadrele care s-au dovedit a fi făcut politică în trecut sau la care s-a depistat că ar fi avut simpatii politice faţă de unele partide din România. Ordinea de preferenţă a noilor "culturnici" era, în primul plan profesorii de origine evreiască, pe urmă cei de origine ucraineană şi numai pe ultimul plan veneau cadrele de origine română şi poloneză... Această ierarhizare sa păstrat tot tompul şi în toate sferele de activitate" [xxxiii] .

Chiar de la bun început sub lozinca "alegerilor organelor sindicale" încă la 22 iulie 1940 au fost lichidate "sindicatele burgheze", printre care şi sindicatul muncitorilor români "Breasla" [xxxiv] .

Cu ajutorul comitetelor sărăcimii, create în localităţile nord-bucovinene, au fost inventariate casele şi averile părăsite de către persoanele refugiate în România, au fost întocmite listele foştilor primari, perceptori, jandarmi, ofiţeri, membrilor partidelor politice din România, care n-au avut popsibilitatea să se refugieze în momentul ocupării nordului Bucovinei de către trupele sovietice şi care au fost arestaţi şi aruncaţi în închisori şi lagăre de concentrare încă din vara anului 1940[xxxv] .

După trei luni de stăpânire sovietică pentru etnicii germani din aceste teritorii deja nu mai exista nici o îndoială, că nu au o alternativă mai bună decât să se repatrieze în patria lor istorică.

În deosebi, generaţia tânără, opta pentru o repatriere organizată în Germania. De asemenea mulţi români şi ucraineni s-au hotărât să se repatrieze.

Problemele economice, precum şi frica faţă de teroarea totalitaristă, au jucat un rol decisiv în luarea acestor hotărâri.

Comisia germană de repatriere şi-a început activitatea la Cernăuţi la 15 septembrie 1940. Primii 1.000 de repatriaţi au plecat spre Germania la 17 septembrie, iar peste două luni, la 17 noiembrie, ultimul transport cu germani bucovineni a plecat din Cernăuţi.

Timp de două luni, pe această cale au părăsit nordul Bucovinei 43.641 de persoane. Totuşi încă 3.446 de germani din nordul Bucovinei au rămas în teritoriul ocupat de sovietici[xxxvi] .

Pentru mulţi români bucovineni, dar şi locuitori de alte etnii, s-a ivit o nouă şansă ca prin intermediul acestei comisii să poată părăsi acest teritoriu. Din această comisie a facut parte şi Herbert Mayer, conferenţiar la Catedra de Fizică a Universităţii din Cernăuţi, care a acordat mare sprijin românilor să plece în Germania[xxxvii] .

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

La sfârşitul lunii noiembrie 1940 în Germania erau deja cca. 3.000 de refugiaţi români[xxxviii] . Mulţi dintre ei au nimerit în Germania în lagăre.

În mai 1941 la Bucureşti, Cercul Bucovinenilor a format o comisie din Gheorghe Vântu, Constantin Zoppa şi Aurel Morariu, cu obligaţia de a examina şi a se referi la românii care se aflau în lagărele din Germania în 1941 şi care urmau să fie repatriaţi, în sfârşit, în România. Printre cele 1.501 de persoane[xxxix] incluse în aceste liste identificăm familii de intelectuali cu rol deosebit în viaţa culturală a Bucovinei: Leonida Bodnărescu, fost director al liceului din Rădăuţi aflat în 1940 la Cernăuţi, L. Tomoioagă, fostul director al Şcolii Normale din Cernăuţi, Alexandru Zavulovici, fost profesor de muzică la Şcoala Normală din Cernăuţi, Ion Cavulea, profesor de geografie la Şcoala Normală din Cernăuţi, Arcadie Dugan, cercetător ştiinţific, Traian Cantemir, istoric literar. Persoanele incluse în aceste liste erau însoţite şi de membrii familiei, spre exemplu: Vasile Răzvan, socrul academicianului Radu Grigorovici, familia Sfinţiţchi (Sfinţescu), rude apropiate tot ale academicianului Radu Grigorovici, precum şi mai multe persoane cu numele Trebici (rude ale academicianului V .Trebici din Horecea)etc.[xl] .

Mulţi din aceşti refugiaţi s-au întors ulterior în România. Numai în iunie 1941 au revenit în nordul Moldovei mai mult de 1.000 de refugiaţi din Germania.

Cu ajutorul Comisiei germane de repatriere au părăsit nordul Bucovinei şi cca. 4.000 de ucraineni[xli] .

De asemenea, o parte din polonezii din Cernăuţi, care se aflau în legături de rubedenie cu familiile germane, au plecat, împreună cu acestea, în toamna anului 1940 din capitala Bucovinei.

Potrivit unui recensământ, realizat de autorităţile române în august 1941, în Cernăuţi au fost consemnate doar 3.523 de persoane de etnie poloneză[xlii] .

Concomitent avea loc repatrierea sau refugierea în principal a românilor din Basarabia şi nordul Bucovinei.

În iulie 1940, Ministerul de Interne al României a decis ca refugiaţii din nordul Bucovinei şi din judeţul Hotin să fie repartizaţi în judeţul Neamţ, pentru a organiza mai bine evacuarea. Dar din cei peste 6.000 de bucovineni, ce şi-au exprimat dorinţa să se repatrieze, au plecat doar trei transporturi cu câte 100-150 de persoane [xliii] .

Pe data de 3 august 1940 autorităţile sovietice au comunicat reprezentantului guvernului român, că s-a acceptat evacuarea a 450 de persoane membri ai familiilor funcţionarilor din nordul Bucovinei.

La 9 octombrie 1940, delegaţia română a remis reprezentanţilor guvernului URSS noi cereri de repatriere a 10.854 persoane, iar Crucea Roşie Română a adresat încă 2.562 cereri de repatriere[xliv] .

Mii de ţărani români ce au cerut în toamna anului 1940 să fie înscrişi pe listele de repatriere au fost refuzaţi pe motiv că erau muncitori agricoli. De disperare că nu a obţinut autorizaţie de plecare o femee din “I.G. Duca”[xlv] (Judeţul Cernăuţi), “nemaiavând ce mânca şi-a aruncat cei doi copii într-un puţ, după ce s-a înecat şi ea”[xlvi] .

Comisia de repatriere de la Cernăuţi şi-a suspendat activitatea la 28 septembrie, deşi peste 15.000 de persoane mai erau încă înscrise să plece în România.

Pe la începutul lunii decembrie 1940 a fost declanşată o puternică acţiune de pregătire aalegerilor pentru sovietele locale şi centrale.

Oamenii satelor au fost surprinşi în mod neplăcut de avalanşa de activişti şi culturnici ce au venit să-i înveţe ce înseamnă “alegerile libere” pentru deputaţi, ce rost au şi cine sunt aceşti deputaţi despre care ţăranii nu au auzit nici nu au ştiut nimic până atuncea. Nu mică a fost surpriza că între aceşti deputaţi pentru sovietele locale au apărut nume de oameni ce au făcut parte din acele “echipe de partizani” ce la intrarea trupelor sovietice în Bucovina şi Basarabia, au dezarmat şi batjocorit unităţile Armatei Române în retragere.

În ce priveşte candidaţii pentru sovietele unionale şi centrale aceştea făceau parte din eşaloanele superioare ale administraţiei civile şi militatre, deci total necunoscuţi de electoratul autohton?[xlvii] .

Cu începutul pregătirilor pentru alegerile în Sovietul Suprem al URSS şi în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Sovietul Suprem al RSSU situaţia a cunoscut o încordare accentuată, deoarece contradicţiiie dintre "activiştii" privilegiaţi şi gospodarii năpăstuiţi s-au acutizat.

Persoanele de încredere ale candidaţilor pentru deputaţi, membrii comisiilor eleclorale de sectoare şi de circumscripţii, agitatorii, propagandiştii, informatorii politici (numărul cărora, în ansamblu, s-a ridicat până la 20 de mii) au început, ca la un semnal dat de mai sus, să lupte împotriva "rămăşiţelor claselor exploatatoare şi a naţionaliştilor burghezi ucraineni, români şi moldoveni, care desfăşurau o perfidă agitaţie antisovietică, folosind în aceasta greutăţile vremelnice şi unele neajunsuri în munca sovietelor locale şi a organelor economice"[xlviii] .

Campania electorală a decurs sub semnul combaterii "acţiunilor criminale ale duşmanilor", care încercau, chipurile, să zădărnicească alegerile, care au avut loc la 12 ianuarie 1941 şi la care pentru "candidaţii blocului comuniştilor şi a celor fară de partid" şi-au dat volurile... 99,5 la sută din numărul alegătorilor!

Din cei trei deputaţi din partea regiunii Cernăuţiîn Sovietul Suprem al URSS, unul era generalul sovietic Gh. Jukov.

Alt general sovietic - I. Galanin, şeful garnizoanei din Cernăuţi, alături de "Vasile Luca"[xlix] - îi reprezenta pe bucovineni în Sovietul Suprem al RSS Ucrainene. Iată care au fost, printre alţii, aleşii poporului la primele "alegeri libere"[l] .

În urma acestor alegeri, desfaşurate pe baza Constituţiei slaliniste din 1936, bucovinenii, cărora "li s-a facut o mare dreptate istorică" prin actul "eliberării" lor de sub 'jug străin", au obţinut aşa-zisa reprezentanţă permanentă în organele supreme, unionale şi republicane, ale puterii de stat, devenind "egali între egali, adevăraţi stăpâni în Patria lor socialistă".

Puterea sovietică şi-a arătat, în sfarşit, adevărata ei faţă[li] .

Abia după această campanie zgomotoasă băştinaşii şi-au dat seama cine o faceau pe stăpânii în teritoriile ocupate.

De aceea a şi început exodul miilor de români spre Patria lor istorică.

Locuitorii din Bucovina şi din Basarabia s-au convins repede că aceste alegeri nu le vor aduce nimic bun şi că aceşti candidaţi "propuşi" nu au nimic comun cu electoratul ce trebuia să-i voteze şi deci nu-şi faceau nici o speranţă că "noii aleşi" vor putea ajuta cu ceva la ieşirea din situaţia nenorocită în care au ajuns ei. Din contra, nu se puteau aştepta decât la noi chinuri şi silnicii[lii].

Judecata şi bunul simţ a ţăranului român nu greşea deloc, întrucât imediat după alegeri s-a început o acţiune susţinută de a convinge ţăranii să se înscrie în "întovărăşiri agricole" în care trebuiau să intre cu pământul şi cu atelajele ce le avea fiecare.

În legătură cu alegerile de deputaţi în sovietele locale, ar trebui menţionat şi faptul că aceste alegeri aduceau o mare "noutate" în concepţia electoratului din Bucovina şi Basarabia în sensul că nu era vorba de a alege pe cineva, ci era vorba de a "vota" candidaţii unici propuşi de partidul comunist-bolşevic - forţa conducătoare, care era deasupra tuturor organelor politice economice din Statul Sovietic.

Deci toată contribuţia electoratului consta în introducerea în urnă a listei de candidaţi în care nu trebuia operat nimica.

Au fost multe cazuri în care electorii scârbiţi de mascarada alegerilor au tăiat toţi candidaţii şi au înscris în liste propuneri ca: Regele Mihai, Mareşalul Antonescu, Iuliu Maniu etc. dar aceste propuneri nu s-au evidenţiat în nici un fel de către comisiile electorale care bineînţeles erau formate din "tovarăşi de nădejde" aşa că rezultatele votărilor publicate după alegeri era de 99,8% şi doar 0,2% reprezenta voturile anulate[liii] .

De exemplu, la circumscripţia electorală din Suceveni la numărarea voturilor s-a constatat: "16 voturi pentru, date de cei 16 evrei comunişti din comună; 543 voturi contra ce era voturile tuturor ţăranilor din Suceveni. Pe multe voturi era scris: "Trăiască Regele Mihai! Trăiască Generalul Antonescu! Afară cu bolşevicii!". Bineînţeles că rezultatul trecut de comisie în procesul verbal era de 99,9% pentru deputaţii propuşi[liv] .

Cu prilejul acestor prime alegeri ce au avut loc în nou formata regiune Cernăuţi la începutul anului 1941, oamenii au putut înregistra două triste învăţăminte:

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

1) Că nu era vorba de alegeri cum ştiau ei că se faceau şi în România, ci de votări ce se rezumau la stabilirea prezenţei la alegeri şi introducerea în urnă a buletinului de vot ce conţinea numele deputaţilor propuşi de partid, deputaţi de care ei nici nu au auzit şi nici nu ştiau cine sunt aceştia;

2) Că nu era important ce şi cu cine votează, ci era foarte important cine numără voturile şi ce raportează mai departe[lv] .

În acelaşi timp, puterea sovietică încerca să demonstreze existenţa democraţiei reprezentative aducând diferite cifre.

Aşa, încă la 30 iulie 1940 Comietul judeţean Cernăuţi al Partidului Comunist bolşevic din Ucraina (PC(b)U) raporta Comitetului Central al PC(b)U, că "în comitetele executive de voloste au fost incluşi 1 rus şi 1 moldovan, iar în comitetele executive săteşti ? 63 de moldoveni şi 67 de persoane aparţinând altor naţionalităţi"[lvi] .

Acelaşi Comitet judeţean, în legătură cu desfăşurarea alegerilor, raporta Comitetului Central al PC(b) din Ucraina, că "în cadrul pregătirii alegerilor în Rada Supremă a URSS şi RSS Ucrainene au fost aleşi şi reprezentanţii minorităţilor: în componenţa comisiilor electorale de circumscripţie - 8 ruşi, 7 evrei, 2 români şi 3 moldoveni; în componenţa comisiilor electorale de sector ? 400 evrei, 212 ruşi, 392 de moldoveni şi 156 români; încă 408 moldoveni, 250 evrei, 146 ruşi şi 32 reprezentanţi ai altor etnii[lvii] au ?fost înregistraţi ca persoane de încredere"[lviii]

În calitate de asesori populari în judecătoriile locale din regiunea Cernăuţi au fost aleşi 358 moldoveni şi 129 ruşi [lix] .

Acelaşi Comitet judeţean Cernăuţi, în legătură cu desemnarea cadrelor în consiliile săteşti, raporta Comitetului Central al PC(b) din Ucraina că "procesul desemnării cadrelor comitelelor executive săteşti a avut loc în condiţiile unei activităţi excepţionale din partea elementelor duşmănoase puterii sovietice, care încercau să-şi promoveze agenţii săi în organele puterii"[lx] , prin folosirea posibilităţilor legale de a lupta contra regimului totalitar.

În aceste condiţii, Comietul executiv judeţean Cernăuţi comunica la 19 ianuarie 1941 Prezidiului Suprem al RSS Ucrainene despre "depistarea în consiliul raional Noua-Suliţa a 33 persoane - foste membre a partidelor politice din România, iar în raionul Hliboca "năpădirea cu elemente duşmănoase era şi mai mare"[lxi] .

Acest lucru se întâmpla şi la nivelul conducerii gospodăriilor colective (a kolhozurilor). De exemplu, la 15 aprilie 1941 Plenumul Comitetului regional Cernăuţi al PC(b) constata, că "conducerea colhozului 28 iunie din raionul Secureni a fost preluată de elementele duşmănoase"[lxii] .

"După intervenţia organelor supreme de partid[lxiii] aceste persoane au fost realese"[lxiv] .

Chiar şi după aceste "realegeri" în calitate de deputaţi în consiliile săteşti din fostele teritorii româneşti în regiunile Izmail şi Cernăuţi mai erau încă 10% ruşi, 9% - români, 6% - moldoveni, 3,8% - evrei [lxv] .

La aproape o lună de la "cele mai democratice alegeri din lume", reprezentanţii acestei puteri au dat ordin să se tragă în românii din mai multe sate ale fostului judeţ Cernăuţi, care încercau să se strecoare, pe Lunca-Herţei, în România.

La numai două luni şi jumătate de la ele au fost masacraţi, la Fântâna-Albă, românii de pe Valea Siretului, fără ca "reprezentantul" lor în forul legislativ suprem al URSS, Gheorghii Jukov, să încerce a-i salva. Ba, dimpotrivă, se crede că prin el Stalin a dat ordin să se tragă în cei ce-şi părăsiseră satele şi avutul pentru a-şi găsi salvare în România[lxvi] , iar Vasile Luca şi-a arătat faţa reală în timpul demonstraţiei de la Storojineţ din 26 martie 1941 numindu-şi alegătorii "spioni, duşmani şi diversionişti" [lxvii].

Apoi, la cinci luni şi jumătate de la "triumful democraţiei socialiste în Bucovina de Nord" mii de "duşmani ai poporului" au fost mânaţi la moarte sigură în Kazahstan şi Siberia.

"Eliberarea" s-a transformat în exterminare. Totalitarismui sovietic şi-a dezvăluit, puţin câte puţin, esenţa sa, care consta în jaf, violenţă, teroare, toate acestea fiind doar unele din componentele politicii de genocid faţă de populaţia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

băştinaşă din actuala regiune Cernăuţi [lxviii] .

În februarie 1941 a intervenit un anumit dezgheţ în relaţiile economice româno-sovietice, ceea ce a permis reluarea negocierilor privind problemele repatrierilor.

La 15 februarie 1941, la sediul miliţiei din Cernăuţi, şi-a reluat lucrările comisia de repatriere. Această veste s-a răspândit foarte repede mai ales în satele de pe valea Siretului, iar un număr mare de români s-au prezentat la autorităţile raionului Hliboca cu cereri de repatriere. Situaţia incertă a acestor români a creat o stare explozivă, care a atins apogeul la sfârşitul lunii martie.

[i] Nici în Protocolul adiţional secret privind delimitarea sferelor de interes în Europa Răsăriteană între Germania şi URSS, semnat în ziua de 23 august 1939 la Moscova de către V.Ribbentrop şi V.Molotov, nici în declaraţia şefului diplomaţiei sovietice făcute de la tribuna Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste la 29 martie 1940, când este atât de acut pusă problema retrocedării de către România a Basarabiei, Bucovina, fie ca provincie istorică integrală, fie ca o parte a ei, nu este amintită şi, deci, nu devine obiectul apetiturilor imperialiste de la Kremlin.

Abia în telegrama din 23 iunie 1940, expediată de la Moscova de către contele Schulenburg, ambasadorul Germaniei în Uniunea Sovietică, Ministerul de Externe de la Berlin era sesizat că "cererea sovietică se extinde, de asemenea, şi asupra Bucovinei, care are populaţie ucraineană". Vezi: Bătălia pentru Bucovina. Volum îngrijit de Stelian Neagoe. - Timişoara: Editura Helicon, 1992. - P. 135

La 25 iunie 1940 Schulenburg primea de la Berlin o înştiinţare telefonică, prin care era rugat să-1 viziteze pe Molotov şi să-i declare, printre altele, şi următoarele:

"Revendicarea de către Uniunea Sovietică a Bucovinei constituie o noutate. Bucovina a fost în trecut provincie a coroanei austriece şi este dens populată de germani. Germania este, de asemenea în mod deosebit interesată de soarta acestor volksdeutsche".Vezi: Ibidem. - P. 138. Deşi, după cum vedem, Bucovina era pentru Berlin o noutate în pretenţiile sovieticilor, pentru conducerea germană de atunci ea prezenta interes doar în măsura în care acolo locuiau reprezentanţi ai naţiunii germane (nota red.).

[ii] Fiindcă prin ocuparea părţii de nord a Bucovinei se săvârşea un act de nedreptate împotriva românilor, act care jignea adânc drepturile etnice şi istorice legitime ale românilor asupra teritoriului revendicat de către Soviete, I.Nistor, T.Sauciuc-Săveanu, M.Hacman, I.Şoneriu, unii dintre cei mai devotaţi fii ai provinciei smulse din trupul Ţării, arătau în memoriul lor adresat regelui Carol al II-lea: "Oraşele şi satele noastre n-au fost niciodată legate de Uniunea Sovietică, nici prin comunitatea soartei istorice şi nici prin comunitatea de limbă şi compoziţie naţională. Ocuparea militară arată că tragerea liniei de demarcaţie n-a fost determinată nici de criteriul etnic care să justifice întrucâtva o asemenea măsură grăbită". Un memoriu asemănător a adresat regelui şi un grup de fruntaşi herţeni, printre care şi pictorul Artur Verona, în care se spunea: "în urma dureroasei răşluiri a trupului scumpei noastre ţări, s-a cotropit şi o bucată din vechiul pământ al Moldovei ce nu a fost niciodată sub stăpânire străină. Pe aceste frumoase meleaguri ale vechiului ţinut al Herţei au trăit şi înflorit sute de generaţii de români, dintre care au faurit cu umila lor contribuţie trecutul scump al patriei. Herţa, patria lui Gheorghe Asachi, cu întreaga plasă ce o înconjoară, pe care se găsesc frumoasele ctitorii ale Holbăneştilor din Mogoşeşti, Buda, Lunca, Molniţa, Horbova şi Herţa şi unde se află moşii din tată în fiu Holbăineşti, Cazimireşti, Stârceşti, apoi Târnăuca, satul lui Vasile Bogrea, cu spitalul, ctitorie Sturdzească, şi cu fosta moşie domnească, au rămas la duşman". Vezi: Memoriul adresat regelui Carol al ll-lea de către un grup defruntaşi bucovineni în legătură cu ocupaţia sovietică a nordului Bucovinei//Arcaşul, Publicaţie independentă românească. - Cernăuţi. - Anul V. - Nr. 15-16 (153-154), 28 august 1999.

Proteste energice împotriva ocupării Basarabiei, nordului Bucovinei şi a ţinutului Herţa de către trupele sovietice au adresat Parlamentul României, Academia Română, iar în Camera Deputaţilor şi în Senat s-a votat o moţiune, în care se reliefa

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

că “ultimatumul, ce a fost urmat de o luare în stăpânire imediată a provinciilor româneşti, nu poate găsi nici un temei istoric şi legal şi înstrăinarea unei atât de largi părţi a României Unite calcă peste dreptul a trei milioane de ţărani români şi a unei pături de intelectuali devotate cauzei naţionale”.Vezi:Ion Nistor. Istoria Bucovinei. - Bucureşti: Editura Humanitas, 1991. - P. 419.

[iii] Vezi: Ioan Murariu. Anexarea Ţinutului Herţa de către URSS// Ioan Murariu. Istoria Ţinutului Herţa (până la 1940). ? Bacău: Editura GRIGORE TABACARU, 1997. ? P. 75-79.

[iv] Ion Gherman. Istoria tragică a Bucovinei, Basarabiei şi Ţinutului Herţa. - Bucureşti: Editura ALL, 1993. - P. 13

[v] Conform datelor recensământului din 29 decembrie 1930, în cele cinci judeţe bucovinene(Cernăuţi, Storojineţ, Rădăuţi, Suceava şi Câmpulung) locuiau 75.533 germani (8,8%), pe când numărul românilor era de 379.691 (41,01%), al ucrainenilor - de 236.130 (27,7%), al polonilor - de 44.254 (5,4%), al evreilor-de 92.492 (10,81%), al ungurilor - 11.881 (1,4%), alruşilor-de 7.948 (0,9%), al ţiganilor - de 2.164 (0,3%) etc. Reieşind din această statistică, populaţia germană, mai numeroasă în judeţele Cernăuţi (19.586), Câmpulung (19.109) şi Rădăuţi (10.291), alcătuia doar 8,8 la sută din întreaga populaţie a Bucovinei. Însă nici elementul ucrainean nu era ponderabil (doar 27,7 la sută), ca Bucovina să devină obiect de revizionism. În nota ultimativă din 26 iunie 1940 a Guvernului Sovietic către Guvernul Român se reliefa: “Guvernul Sovietic consideră că chestiunea întoarcerii Basarabiei este legată în mod organic de chestiunea transmiterii de către URSS a acelei părţi a Bucovinei, a cărei populaţie este legată în marea sa majoritate cu Ucraina Sovietică prin comunitatea soartei istorice, cât şi prin comunitatea de limbă şi compoziţie naţională”. Primind acea notă ultimativă, Guvernul de la Bucureşti a dispus retragerea armatei şi a autorităţilor civile nu numai din Basarabia, ci şi din nordul Bucovinei, după o hartă anexată de către Comisariatul Poporului pentru afacerile Externe de la Moscova. În ziua de 28 iunie 1940, trupele sovietice au ocupat în întregime judeţele Cernăuţi şi Storojineţ, precum şi o mare parte dintr-un alt judeţ bucovinean - Rădăuţi. Însă, din structura demografică a acestor judeţe reieşea că Kremlinul, revendicându-le, a făcut uz de fals în nota sa ultimativă remisă Guvernului de la Bucureşti. Populaţia acestor judeţe nu era curat ucraineană. În judeţul Cernăuţi, de pildă, numărul ucrainenilor era de 136.380, iar cel al românilor - de numai 78.589. Dacă adăugăm la acest număr pe cel al germanilor, evreilor, polonilor, ungurilor, cehilor, slovacilor, lipovenilor, bulgarilor, sârbo-croaţilor, turcilor şi al ţiganilor trăitori atunci în judeţ, vom obţine cifra de 170.544.5 Deci, populaţia ucraineană a judeţului chiar şi cu zece ani înainte de anexarea lui de către URSS nu era majoritară în comparaţie cu celelalte naţionalităţi. Un tablou similar ni-1 oferă şi structura de atunci a populaţiei din judeţul Storojineţ. Numărul ucrainenilor fiind de 77.382, al românilor - de 57.595, aici mai locuiau 15.322 de evrei, 8.990 de germani şi 8.489 de poloni.6 Referitor la judeţul Rădăuţi, situaţia era cu totul alta: ucrainenii nu depăşeau cifra de 14.000, pe când românii erau în număr de 89.002.Vezi: Dumitru Covalciuc.Românii nord-bucovineni în exilul totalitarismului sovietic // ?Ţara Fagilor?. ? Cernăuţi ? Târgu -Mureş, 2003. - P. 63-64.

[vi] Ion Gherman. Istoria tragică a Bucovinei... ? P.79.

[vii] O Istorie a Românilor.- Cluj-Napoca, 1998. - P. 257.

[viii] Dumitru Covalciuc. Românii nord-bucovineni în exilul ? P. 66-67.

[ix] Ibidem. ? P. 67.

[x] Apud: Ştefan Purici. Represiunile sovietice în regiunea Cernăuţi (anii ?40-?50 ai secolului al XX-lea) //Analele Bucovinei. Tomul VIII. Partea 2. Bucureşti: Editura Academiei Române, 2001. P. 249-250.

[xi] Ibidem.- P.250.

[xii] Ibidem.

xiii] Ibidem. ? P. 250-251.

[xiv] Ibidem. ? P. 251.

[xv] Ibidem.

xvi] Ibidem.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

[xvii] Ibidem.
[xviii] Ibidem. ? P. 251-252.
[xix] Ibidem. ? P. 252.
[xx] Ibidem.
[xxi] Ibidem.
[xxii] În ceea ce priveşte repatrierile oficiale, numărul persoanelor din această categorie nu a fost foarte mare. Astfel, autorităţile ruseşti au informat guvernul român, prin adresa nr. 490, din 7 octombrie 1940, că până la sfârşitul lunii septembrie, din Basarabia şi Bucovina, au fost repatriaţi 13.750 de persoane. În schimb, generalul Aurel Aldea, şeful părţii române în Comisia Mixtă Româno-Sovietică de la Odessa, aducea la cunoştinţa reprezentanţilor Moscovei că, până la momentul arătat, s-au repatriat doar 8.402 de persoane, din care 1.642 din regiunea Cernăuţi. La 19 octombrie, reprezentanţii sovietici din comisia de repatriere de la Bahrineşti au declarat că "transporturile de repatriaţi au încetat, fiindcă românii refuză să se întoarcă în România", în timp ce doar din satele Mahala şi Ostriţa câteva sute de români, înscrişi pe listele de repatriere, erau opriţi să plece. Faptul că bolşevicii au restricţionat şi împiedicat prin toate mijloacele plecarea bucovinenilor în Ţară a facut să crească numărul oamenilor care încercau să treacă frontiera clandestin. Situaţia a devenit şi mai gravă după 12 decembrie 1940, când reprezentanţii sovietici în Comisia Mixtă au fost înştiinţaţi de Comisariatul Poporului pentru Afacerile Străine că frontiera sovieto-română este închisă pentru cei care se repatriază din Basarabia şi nordul Bucovinei.Vezi: Ştefan Purici. Op.Cit. P. 253.
[xxiii] Буркут Ігор.Українські історики про події 1940-1941 рр. в нашому краї //28 червня 1940 року: погляд через 60 років (Матеріали науково-практичної конференції, м.Чернівці, 28 червня 2000 року). ? Чернівці: Видавництво ?Прут?, 2000. - în limba ucraineană - P. 42.
[xxiv] Ştefan Purici. Op.Cit. ? P.252-253.
[xxv] Ştefan Purici. Op.Cit. ? P. 253.
[xxvi] Vezi : Dumitru Nimigeanu. Călăuză pe graniţă// ?Ţara Fagilor?. ? 2004. ? P. 132-1138.
[xxvii] Ibidem.? P. 135.
[xxviii] Apud: Vasile Ilica. Fântâna Albă: O mărturie de sânge (istorie, amintiri, mărturii).- Oradea: Editura Imprimeriei de Vest, 1999. - P. 165-166.
[xxix] D.Costan, D.Bălan, N.Purici- în calitate de organizatori şi conducători ai organizaţiei contrarevoluţionare, iar T.Petriuc, V. Ieremia, V.Doroş, D.Nandriş, N.Magdalina, G.Găina, N.Maierschi, I.Bujeniţa şi V.Moldovanu, în calitate de membri activi ai aceleiaşi organizaţii (nota red.).
[xxx] În 1940-1941 doar în 20 de şcoli primare ucrainene limba română a fost predată ca obiect. Vezi: Oleg Mihaesa. Învăţământul primar în Bucovina în anii 1918-1940 şi 1941-1944 //Concordia. Anul 4. ?Nr. 2 (118). ? Sâmbătă, 10 ianuarie 1998. ? P. 3.
[xxxi] O Istorie a Românilor...- P. 257.
[xxxii] Apud: Leonid Reaboşapco. Pravove stanovişce naţionalinyh menşyn v Ucraini (1917-2000)/ Monografia. ? Liviv: Vydavnyciyi ţentr LNU im. I.Franka, 2001. - 484 p. ? în limba ucraineană. ? P.255.
[xxxiii] Vasile Ilica. Martiri şi mărturii din nordul Bucovinei: Fântăna Albă... ? P.63.
[xxxiv] Apud: Leonid Reaboşapco. Pravove stanovişce naţionalinyh menşyn v Ucraini (1917-2000)... ? P.272.
[xxxv] Dumitru Covalciuc. Începutul sovietizării ... ? P. 66-67.
[xxxvi] Johann Leugner. 40 Jahre seit der Umsiedlung aus dem Buchenland (Bukowina)// Kaindl Archiv. - Heft 6. - Stuttgart, 1987. ? în limba germană. -P. 7-8.
[xxxvii] Dmitrie Vatamaniuc. Lista românilor din lagările din Germania care urmau să fie repatriaţi în anul 1941 //Analele Bucovinei. ? Tomul VIII. Partea 2. Bucureşti: Editura Academiei Române, 2001. ? P. 401.
[xxxviii] M.A.Căruntu. Calvarul repatrierilor din nordul Bucovinei (iulie 1940-iunie 1941)//Glasul Bucovinei. ?1999. ? Nr. 4. - P. 59.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

[xxxix] Ibidem. ? P.403-419. [xl] Ibidem. ? P. 402. [xli] Холодницкий Б.Ф., Загайний М.В., Білецкий Б.Ф. Репресивні акції радянської влади на території Чернівецькоі області в 1940-1941 роках// Питання Історії України. ? Чернівці, 1997. ? în limba ucraineană. - P. 219.

[xlii] K.Feleszko. Die Polen in Czernowitz// Czernowitz. Die Geschichte einer ungewöhnlichen Stadt, hrsg. von H.Heppner. - Köln ? Weimar ? Wien, 2000. ? în limba germană. - P. 142.

[xliii] M.A.Căruntu. Op.cit.- P. 53.

[xliv] Ion Şişcanu. Op.cit. - P. 59.

[xlv] Satul a fost distrus, populaţia a fost transmutată în zonele sudice ale Ucrainei (nota red.).

[xlvi] Vezi: Mihai-Aurelian Căruntu. Calvarul repatrierilor din nordul Bucovinei (iulie 1940-iunie 1941) //?Glasul Bucovinei?. ? Anul VI. ? Nr. 4 (24). ? 1999. ? P. 52-63. ? P. 58.

[xlvii] Vasile Ilica. Op.cit. ? P. 61-62.

[xlviii] Dumitru Covalciuc. Începutul sovietizării ... ? P. 69.

[xlix] Vasile Luca era un evreu maghiarizat venit dintr-o închisoare din Transilvania, eliberat cu puţin înainte de intrarea trupelor hortiste în Ardealul de Nord, şi care mai târziu avea să facă parte, alături de Ana Pauker şi Kişinevschi, din "troica comunistă" din România de după 23 august 1944, care apărea în 1945 şi la Sighetul Marmaţiei pentru "a participa la alipirea întregului Maramureş la Ucraina sovietică" (nota red.).

[l] Vasile Ilica. Martiri şi mărturii din nordul Bucovinei: Fântăna Albă... P. 61-62.

[li] Dumitru Covalciuc. Începutul sovietizării ... ? P. 70.

[lii] Ibidem. ? P. 70.

[liii] Vasile Ilica. Martiri şi mărturii din nordul Bucovinei: Fântăna Albă... ? P. 63.

[liv] Mărturiile părintelui Simion Ivaniuc (Mărturie consemnată de I.Dominte şi publicată în ziarul ?Bucovina?. - Nr. 261. ? 24 mai 1942)//. Vasile Ilica. Martiri şi mărturii din nordul Bucovinei: Fântăna Albă... ? P. 107-113.

[lv] Ibidem.? P. 111-112.

[lvi] Apud: Leonid Reaboşapco. Pravove stanovişce naţionalinyh menşyn v Ucraini (1917-2000)... - în limba ucraineană. ? P. 269.

[lvii] După cum am putut observa, cei ce se declarau români nu se bucurau de "încrederea" noii puteri (nota red.).

[lviii] Leonid Reaboşapco. Pravove stanovişce... - în limba ucraineană. ? P. 269-270.

[lix] Ibidem. ? P. 270.

[lx] Ibidem. ? P. 271.

[lxi] Ibidem. ? P. 280.

[lxii] Ibidem. ? P. 266.

[lxiii] Desigur ale PC(b) (nota red.).

[lxiv] Leonid Reaboşapco. Pravove stanovişce... - în limba ucraineană. P. 280.

[lxv] Ibidem. ? P. 270.

[lxvi] Dumitru Covalciuc. Începutul sovietizării ... ? P. 70.

[lxvii] Vasile Ilica. Martiri şi mărturii din nordul Bucovinei: Fântăna Albă... ? P. 70-71.

[lxviii] Dumitru Covalciuc. Începutul sovietizării ... ? P. 70.

(…)

Marţi 15 ianuarie 2013

Scrisori de la "Zâna Munţilor":

(…) Sunt fiica lui Marian Rosu (kappacmr) si mi-am permis sa va scriu si eu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

ca restul doua trei randuri.

Nu cred ca este ceva nou ca sa primiti un email in care sa vi se spuna "vai domnu Goma ce bine scrieti!" m-am ferit de astfel de scrisuri pentru ca la un moment dat cred ca plictisesc... dar voi fi comuna si va voi spune ca va admir ca om si ca scriitor. nu sunt intru totul de acord cu anumite idei ale dumneavoastra... poate de multe ori sunteti subiectiv... spuneati sa ca nu se poate face abtractie viata personala a unui artist (nichita stanescu de exemplu, mare dezamagire) ... eu va regasesc in fiecare carte a dumneavoastra, nu pot face diferenta intre personaj, scriitor si fictiune, ca doar e in fiecare mai mult sau mai putin... am 25ani si pot spune ca v-am citit majoritatea cartilor, recunosc, jurnalele de dupa '98 intra greu... poate pentru ca va repetati "am mai zis? si ce daca? mai zic!" am "trait" fiecare pagina ca pe o alta viata a mea, de la medias, la sibiu, la bucuresti, la gherla, la pitesti (m-am cutremurat si am plans), si in fine la paris...

va rog sa ma iertati daca am fost impertinenta sau prea lunga... sunt atat de multe lucrurile pe care as vrea sa mi le clarific, sa le inteleg mai bine. pentru ca fac parte din istoria acestei tari nenorocite as zice... sunt atatea aspecte care ar trebui sa iasa la lumina si nu mai are cine. si nici pentru cine... daca ati sti cat de putini sunt tinerii de varsta mea carora le pasa... vorba aceea " la ce sa va intoarceti?" ca pe Regele Mihai, tara asta nu va merita! :(

sunt norocoasa ca ai mei parinti m-au crescut asa cum m-au crescut si nu m-am indobitocit (sper) intrand intr-o alta societate!

va multumesc pentru rabdare si va urez multa sanatate si toate cele bune familiei!

Sanziana Rosu”

*

Va foarte multumesc. Nu dumneavoastra trebuie sa va treziti, mortii ar trebui. Sa ne urecheze putin si sa ne strige in fata istoria... era un cantec dupa revolutie

"Ar trebui sa vina inapoi
Macar sa stam cu ei un pic la sfat
Dar sunt doar sfinti in calendare noi
Eroii nostri ce-au murit curat
.....
Ar trebui sa vina-n fruntea tarii
Cei ce-au murit in 45 de ani
Sfarsiti de terorismul mutilarii
Acestei natii blande de golani"

Va scriu din Bucuresti din pacate. Porecla mea are o povestioara draguta: Ma cheama Sanziana, nume cu multa rezonanta mitologica dupa cum stim. Zana (cu A nu i) este prescurtarea numelui de cand eram mica. Scris fara diacritice se intelege ca ar fi fee :) Parintii mei m-au dus pe munte (si pe fratele meu) de cand eram mica si era acolo unde mergeam un meteorolog care imi zicea mereu povesti cu zane si cu munti. Tot el mi-a zis mai tarziu "zana muntilor" :) In munti ma simt acasa. Sunt oameni mai de calitate, mai buni, mai calzi, mai sinceri. Iar muntele iti modeleaza caracterul foarte frumos. (o mica paranteza, ca tot va povestesc despre munti: "In cerc" faceti referire la un loc anume? samburele de adevar al locatiei este doar imaginatia mea? nu stiu de ce dar in fiecare camera a cabanei, sala de mese, bucatarie... eu ma gandeam la o frumoasa cabana din Bucegi- cabana Caraiman...) Mi-ar placea sa fiu o zana printre oameni cateodata, as incerca sa fac mult bine, cu praful meu de stelute, dar rautatea oamenilor cred ca ar durea mult mai rau decat doare deja. Plus ca n-as mai fi un om care sa se alinte in bratele parintelui sau ale iubitului... Plusuri si minusuri pentru orice fiinta, reala sau imaginara.

Ma bucur ca v-a facut placere "scrisorica" mea si nu am nici un motiv pentru care as vrea sa o stergeti, chiar sunt onorata.

Iar am lungit randurile hihihi...

Va doresc toate cele bune, sanatate si armonie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Sânziana-Zana”

Miercuri 16 ianuarie 2013

Ostateci (41), în Algeria, pe un site petrolier.
Intră în acţiune Securitatea algèră, cea clădită după model sovietic.

Joi 17 ianuarie 2013

Minus cinci, la Paris. Au îngheţat toate apele de pe balcon.

*

Situl petrolier înconjurat de armata algeriană.
Atacul a avut loc la amiază. Brutal, fără milă, fără alegere.
34 ostateci morţi.

Sâmbătă 19 ianuarie 2013

Au venit hârtiile.

Duminică 20 ianuarie 2013

Tata ar fi avut 91 ani - dacă n-ar fi murit în 1967.

*

O scrisoare:
“ Buna seara,
Mă numesc Mihaela Belgiu şi vă trimit acest e-mail să ştiţi şi d-voastră că îmi place cum, ce şi în ce fel scrieţi. Am băut o cană mare de cafea înainte de începe să vă scriu, povestesc ...nu de alta dar mă tot gândesc de vreo 3 zile să vă scriu şi nu ştiam cu ce să încep, cum să vă povestesc şi tot aşa. Nici acum nu ştiu cum să încep ...
Acum aproximativ o lună mi-a plăcut un băiat ,mai mărişor aşa ... cred că se numeşte bărbat la ai lui 30 de ani(eu îi spun băiatu´)..şi degeaba...lui îi stătea gândul la Paul Goma. Paul Goma în sus..în jos.. . Şi mi-am zis ,,stai neică să văd şi eu, ce? eu dorm?”..încă dorm. Băiatu´ s-a dovedit băiat deştept,vorba lu´tata.. m-a înghiontit un pic că altfel cine ştie cât apă din Jiu mai seca până să mă gândesc să vă scriu darămite s-o şi fac. Aşa v-am cunoscut şi eu..
Am mers la un anticar prin Bucureşti, un ungur cu un mârtan (aşa îi spun eu la pisic) şi-l întreb..,, - Aveţi Paul Goma?,- Am....- Şi ? (îl întreb eu), l-aţi citit? (de parcă putea el să vă ,,citească” din odăiţa lui..ca-n palmă)..- Nu..- De ce? (întreb eu)..- Pentru că-l caută toţi, că-i interzis...- De ce e interzis?cui?că eu văd că-l aveţi. Nu mi-a răspuns la întrebare şi eu am tăcut că ce să-l mai întreb când eu habar nu aveam în ce ape mă scald. Aşa am făcut rost de Gherla.. apoi Din Calidor, Artarefugii, Adameva, Bonifacia, Sabina..şi tot aşa..În luna asta am căscat ochii mai mari ca niciodată, la propriu...m-aţi învăţat cum să înţeleg istoria, cultura, bunul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

simt, umorul, dragostea asta între bărbat-femeie....m-aţi învăţat cumva cum să pun gheara pe libertatea mea. Când am deschis Gherla prima dată am făcut-o aşa, într-o doară…să…lasă…că îi arăt eu lu´ băiatu´ că ştie şi Doda Floarea să-l citească pe Gomiţă (aşa vă spune mama, i-am povestit şi ei, m-ascultă..)..şi am citit..şi-am văzut..şi-am uitat şi de băiatu´ şi de treburile mele cu el.

Am 24 de ani, născută toamna, în Gorj în satul meu drag Negomir ..că am crescut pe cocleauri, la sat, mi-a făcut şi mai drag Calidorul d-voastră, mi-a ţinut amintirea copilăriei mele şi mai vie, trează. Mi-e un pic ruşine că la vârsta asta a mea cunosc prea puţine adevăruri, am citit prea puţin, am învăţat şi mai puţin, am stat ca mormolocul cu lasă că merge şi-aşa...nici nu ştiu pe cine să dau vina pentru imbecilitatea, indiferenţa, prostia mea.. de obicei pe mine mă arăt cu degetul, dacă dorm pe mine.. câteodată îmi zic că-s de neam prost, a aruncat Domnul sămânţa belgiilor pe arăturile din Negomir şi cum n-o fi căzut nici stop de ploaie în ziua aia..s-a ales prafu´ şi de neam şi de arătură. Să nu vă supăraţi prea tare că nu scriu pe măsura inteligenţei, experienţei, d-voastră..aşa ar trebui doar că atât mă duce capul acum (îl învăţ eu cum stă treaba!).Nu mă scuz,zic şi eu aşa..(mi se cam bate ochiul,nici acum nu ştiu dacă e al de rău sau al de bine..).

M-am cam întins cu vorba şi îmi cer iertare. Vreau să vă mulţumesc din suflet pentru că aţi scris.. şi pentru mine! Sper sa ajungă aceste rânduri la d-voastră şi sper că vă vor bucura, nu la fel de tare cum m-au bucurat rândurile d-voastră.. dar acolo..un pic..şi pentru sufletu´ meu…Sper să nu-mi luaţi în nume de rău sinceritatea asta a mea..acum mă gândesc că poate v-am povestit verzi şi uscate, lucruri care poate vă obosesc...Mulţumesc!

O seară liniştită!

Mihaela”

Marţi 22 ianuarie 2013

Dau acum de o scrisoare mai veche a Zânei Muntilor:

(…)“Sunt fiica lui Marian Rosu (kappacmr) . Nu cred ca este ceva nou ca sa primiti un email in care sa vi se spuna "vai domnu Goma ce bine scrieti!" m-am ferit de astfel de scrisuri pentru ca la un moment dat cred ca plictisesc... dar voi fi comuna si va voi spune ca va admir ca om si ca scriitor. nu sunt intru totul de acord cu anumite idei ale dumneavoastra... poate de multe ori sunteti subiectiv... spuneati sa ca nu se poate face abtractie viata personala a unui artist (nichita stanescu de exemplu, mare dezamagire) ... eu va regasesc in fiecare carte a dumneavoastra, nu pot face diferenta intre personaj, scriitor si fictiune, ca doar e in fiecare mai mult sau mai putin... am 25 ani si pot spune ca v-am citit majoritatea cartilor, recunosc, jurnalele de dupa '98 intra greu... poate pentru ca va repetati "am mai zis? si ce daca? mai zic!" am "trait" fiecare pagina ca pe o alta viata a mea, de la medias, la sibiu, la bucuresti, la gherla, la pitesti (m-am cutremurat si am plans), si in fine la paris... -va rog sa ma iertati daca am fost impertinenta sau prea lunga... sunt atat de multe lucrurile pe care as vrea sa mi le clarific, sa le inteleg mai bine. pentru ca fac parte din istoria acestei tari nenorocite as zice... sunt atatea aspecte care ar trebui sa iasa la lumina si nu mai are cine. si nici pentru cine... daca ati sti cat de putini sunt tinerii de varsta mea carora le pasa... vorba aceea " la ce sa va intoarceti?" ca pe Regele Mihai, tara asta nu va merita! sunt

14/08/2014

norocoasa ca ai mei parinti m-au crescut asa cum m-au crescut si nu m-am indobitocit (sper) intrand intr-o alta societate!

va multumesc pentru rabdare si va urez multa sanatate si toate cele bune familiei!

Sanziana Rosu"

Miercuri 23 ianuarie 2013

Mircea Stănescu îmi trimite:

"MIRCEA STANESCU: **Liviu Tofan: A patra ipoteză. Anchetă despre o uluitoare afacere de spionaj,** Editura Polirom, 2012, 293 p., prefaţă de Andrei Muraru, postfaţă de Liviu Turcu:

Întâi, câteva cuvinte despre autor.

Din 1973, când a emigrat în Germania Federală, Liviu Tofan a fost jurnalist la Radio „Europa Liberă". La început redactor, în 1980 a devenit şef al Serviciului de ştiri, iar ulterior director adjunct al Departamentului românesc al postului de radio. În 1990 s-a întors în ţară, unde a înfiinţat şi condus, până în 1994, redacţia de la Bucureşti a „Europei Libere". A condus apoi un post de radio, pentru ca în 2008 să devină directorul Institutului Român de Istorie Recentă, o fundaţie privată.

Este vorba deci despre un bun cunoscător al modului în care se construiesc ştirile, al felului în care scurgerile de informaţii (din surse politice, judiciare şi ale structurilor informative) ajung în redacţiile de ştiri, ca şi a utilizării acestora în jocul politic, care constituie, în parte, „materia primă" a cărţii.

Lucrarea are ca subiect ceea ce s-a numit „L'Affaire Tănase-Goma" – cauză judiciară, investigaţie poliţienească, şi (mai ales) scandal politico-diplomatic – ale cărei iţe autorul caută să le descurce acum, folosind documentaţia de presă, discuţiile cu actorii implicaţi şi documente de arhivă.

Rememorăm, pe scurt, partea vizibilă a ceea ce s-a petrecut atunci.

"Pe 9 aprilie 1982, Virgil Tănase, scriitor român rezident în Franţa, a fost convocat de DST (serviciul secret intern), pentru a-l informa că, în urma publicării unui articol în revista Actuel, în care îşi bătea joc de Nicolae Ceauşescu, viaţa îi era în pericol. La o întrevedere ulterioară, agenţii francezi i-au spus că aveau informaţia de la un ofiţer de Securitate dezertor, însărcinat să-i ucidă pe el şi pe Paul Goma (fostul disident, la acea dată refugiat politic în Franţa). Pentru a face Securitatea să creadă că agentul său – un „ilegal", o „fantomă" integrată mediului francez pe nume Matei Pavel Haiducu (fost, succesiv: Hirsch, agentul „Vişan", Forestier, „Locride") – şi-a dus la îndeplinire misiunea, contraspionajul francez a organizat o falsă dispariţie (a lui Tănase, care, conform planului aprobat de Securitate, trebuia răpit de persoane din lumea interlopă) şi o acţiune eşuată de otrăvire a lui Paul Goma (al cărui pahar, conţinând o microcapsulă de aconitină, substanţă nedetectabilă care provoca stopul cardiac, urma să fie vărsat aparent accidental, în cursul unei întruniri publice, de către un agent francez).

Cei doi scriitori români au fost de acord să participe la acţiunea DST cu condiţia ca ea să se încheie cu un comunicat oficial, în care Securitatea şi regimul Ceauşescu să fie încriminate. Pe 9 iunie, asupra chestiunii luase poziţie însuşi François Mitterand, preşedintele Franţei, fapt fără precedent pentru o operaţiune în curs. Evenimentele s-au desfăşurat conform planului, numai că, la sfârşit, comunicatul promis nu a mai fost dat publicităţii. În loc, publicului i-a fost oferită o poză de grup (inspirat reprodusă pe prima copertă a cărţii), în care fostul agent al Securităţii apare flancat de planificatele sale victime, în timpul unei conferinţe de presă. Apoi, asupra întregii operaţiuni s-a aşternut o tăcere ciudată.

Este punctul de plecare al autorului, care încearcă să treacă dincolo de avanscena înşelătoare, pentru a pătrunde în culisele operaţiunii. Titlul cărţii este o replică la articolul lui Albert du Roy, publicat în Le Nouvel Observateur (din 7 august), intitulat „A treia ipoteză". Acesta susţinea că agentul român însărcinat cu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

uciderea lui Tănase ar fi trecut de partea francezilor, proiectata răpirea a scriitorului metamorfozându-se într-o diversiune cu rolul de a acoperi faptul că transfugul era de-acum în slujba Franţei. Înscenarea ia sfârşit pe 31 august, când are loc şi conferinţa de presă menţionată deja.

Folosindu-se de documente din arhiva Securităţii (aflată în custodia CNSAS), dosare judiciare franceze (ancheta „dispariţiei" lui Tănase, cazul Hernu) şi discuţii cu responsabilii DST care au supervizat operaţiunea, autorul află că, după ce Ion Mihai Pacepa a trecut de partea SUA iar reţeaua Securităţii din Franţa (ca, de altfel, toate cele din Occident) a fost deconspirată, însărcinat cu refacerea ei a fost „ilegalul" Haiducu, pe care fostul şef adjunct al spionajului român nu-l cunoştea. Deranjat de criticile opozanţilor Tănase şi Goma, Ceauşescu l-a însărcinat pe Nicolae Pleşiţă (şeful Securităţii externe) să le închidă gura definitiv, iar misiunea i-a revenit şefului reţelei Securităţii din Franţa.

Din interogarea transfugului, francezii au aflat că misiunea sa de căpătâi era însă alta: aceea de a-l reactiva pe Charles Hernu, la data respectivă ministrul francez al Apărării, din '53 informator al Securităţii bulgare, în '57 preluat de sovietici, care în anii '60 furnizase – implicit – informaţii şi Securităţii române – „Reţelei Caraman", care acţiona în dispozitiv sovietic (cf. P. Accoce, D. Pouget, Reţeaua Caraman, Compania, 1999). Iritat de îndrăzneala lui Ceauşescu, Mitterand a ordonat o replică a contraspionajului francez (coordonată cel mai probabil de serviciul de securitate al Palatului Elysée, Groupe d'intervention de la Gendarmerie nationale), care a presupus retrimiterea ofiţerului dezertor în Centrală, sub aparenţa îndeplinirii misiunii, cu scopul de a strânge informaţii pentru noii săi patroni şi de a provoca „trădarea" (trecerea la francezi) a însuşi şefului CIE, Pleşiţă. Aceasta a fost adevărata miză a operaţiunii, pentru care tentativa de asasinat asupra celor doi scriitori (reală) şi agitaţia în jurul ei au fost doar o perdea de fum, menită să o mascheze.

Ceea ce s-a întâmplat, se ştie de-acum: Pleşiţă nu s-a aruncat în braţele francezilor (ci a murit în ţară, de moarte bună, continuând, cu tupeu, să-şi împroaşte cu noroi fostele victime).

Restul se ştie mai puţin sau deloc. „Trădătorul" se predase francezilor nu pentru că ar fi avut vreun scrupul ori remuşcare pentru uciderea celor doi opozanţi (ar fi făcut-o fără crâcnire ca să-i fie lui bine!), ci pentru că ştia că, odată misiunea îndeplinită, nu ar mai fi pus vreodată piciorul nu doar în Franţa, ci în întregul Occident, evitând astfel să împărtăşească soarta sutelor de agenţi ai Securităţii retraşi în ţară după fuga lui Pacepa şi preferând să se înfrupte în continuare din binefacerile capitalismului decadent.

Conform penibilului plan francez, Pleşiţă ar fi urmat să treacă la „inamic" nu singur, ci – culmea tupeului dezertorului! – alături de mama lui Haiducu, aflată la Bucureşti. Acţiunea de a „întoarce" un ofiţer inamic împotriva fostei sale Centrale şi de a-l trimite la faţa locului într-o operaţiune extrem de riscantă şi de ofensivă îşi dezvăluie astăzi adevărata explicaţie. Ea era o reacţie echivalentă cu tentativa de „influenţare" (a se citi: şantajare) a lui Charles Hernu de către Securitatea română, o adevărată „declaraţie de război". Este, în rezumat, conţinutul „celei de-a patra ipoteze", care subîntinde analiza autorului.

Francezii au abandonat „Cazul Tănase-Goma" pe motiv că Securitatea i-a şantajat cu difuzarea informaţiilor legate de isprăvile ministrului lor al Apărării (plan cuprins într-un document al CIE).

Pentru a plăti răpirea şi uciderea lui Tănase, Haiducu primise de la Securitate 10.000 de dolari, din care ofiţerul însărcinat cu livrarea lor, Stelian Bologan (alias „Bunea"), „ciupise" 500, chipurile pentru a-şi mitui şefii. Restul a fost predat de transfug DST, care a plătit biletul de avion Bucureşti-Paris pentru Adrian Haiducu (fratele transfugului), i-a cumpărat lui Tănase o maşină de ocazie, iar ce a rămas i-a fost înmânat aceluiaşi pentru a se întreţine pe perioada „dispariţiei" (pp. 84-85).

Goma a luat parte la planul DST à contre-cœur: l-a socotit încă de la început „idiot", i-a displăcut profund încrederea pe care francezii o aveau în securistul dezertor şi a simţit că i se ascunde ceva (situaţie descrisă în Chassé-croisé, Hachette, 1983 / Soldatul câinelui, Humanitas, 1991). În ce-l priveşte, Tănase a aderat la el

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

din prima clipă, fără să se intereseze de consecinţe. De aici şi prisma utilităţii prin care îi percep, şi astăzi, pe cei doi, oamenii contraspionajului francez: primul, „«foarte antipatic», «bizar», un «frustrat» care «îi trata de sus» şi «era gelos pe Virgil Tănase»", iar cel de-al doilea, „un visător simpatic" (p. 82).

Numele celui care i-a dat lui Haiducu otrava pentru asasinarea lui Paul Goma este Ion Deaconescu („Panduru"), lt.-col., şeful UM 0102 a CIE, Sectorul „ilegali" din America de Nord şi America de Sud (pp. 72-73).

Soţia lui Haiducu i-a arătat autorului înregistrări video ale familiei, care arată cât de strânse au devenit relaţiile acestuia cu agenţii DST. Ba, mai mult, securistul dezertor a născut unul din copiii noilor săi prieteni. În replică, ar fi de meditat asupra faptului că, de pildă, niciunul dintre aceşti „apărători ai democraţiei" nu l-a ţinut pe genunchi pe Filip Goma, fiul familiei Goma, asupra căruia au avut loc, pe sol francez, două atentate ale Securităţii: primul în 1978, când avea doi ani şi patru luni, printr-o femeie „refugiat politic" în Germania, care venise în vizită la Paris, iar cel de-al doilea în 1980, la vârsta de cinci ani, când s-a încercat răpirea lui de la grădiniţa de pe rue Manin, din arondismentul 19, unde s-a prezentat de două ori o femeie îmbrăcată în roşu, care pretexta că este o prietenă de familie şi că doreşte să i se încredinţeze copilul, întrucît părinţii săi ar fi plecaţi la un congres (cf. http://mircea-stanescu.blogspot.ro/2007/12/securitatea-i-terorismul-internaional.html).

Haiducu a continuat să figureze pe statul de plată al DST; mai mult, în anii '90 a participat la o operaţiune împotriva unui traficant de arme sârb (p. 134). După 1990 a vizitat România şi chiar l-a întâlnit pe Pleşiţă. A fost implicat în traficul internaţional cu cel puţin două dintre operele lui Brâncuşi. Pe actul de provenienţă al uneia, din seria „Sărutul", se motivează halucinant de cinic că fostul dezertor ar fi primit-o în dar de la Nicolae Ceauşescu (p. 147). A murit în 1998, de hepatită C, după ce anterior făcuse două transplanturi de ficat.

Concluzia autorului este că în această operaţiune (atât cea vizibilă cât şi, mai ales, cea invizibilă) nimeni nu a avut de câştigat. Nici Franţa lui Mitterand, nici Ceauşescu împreună cu regimul său şi, cu atât mai puţin, cei doi scriitori opozanţi. Totuşi, Ceauşescu a ieşit cel mai şifonat (p. 149).

În fine, vom spune câteva cuvinte despre modul în care este realizată lucrarea.

Genul cărţii este cel al investigaţiei jurnalistice, iar relatarea liniară este punctată cu anticipări (prolepse) şi reveniri (catalepse, flash-back-uri), schemă narativă care dă dinamism povestirii. Asemeni istoricului, autorul stăpâneşte cronologia şi este atent la contradicţiile de date şi informaţii din relatări, sau scorneli pur şi simplu (ca în cazul lui Pacepa), pe care le amendează judicios.

O investigaţie de acest tip îl proiectează pe cercetător într-un joc al oglinzilor, îl obligă să străpungă perdeaua de fum pentru a înţelege adevărata miză a acţiunilor celor implicaţi. În tot acest demers, el trebuie să se supună – credem – unui set de două reguli: primo, să suspecteze sistematic că informaţia livrată este destinată dezinformării, şi secundo (aparent paradoxal), să aibă o gândire neconspiraţionistă. Autorul trece, credem cu succes, această probă.

Vom încheia cu un citat care rezumă experienţa lui Liviu Tofan legată de arhivele secrete româneşti: „După 1990, deschiderea Serviciului de Informaţii Externe, succesorul CIE, pentru lămurirea problemelor trecutului securist a fost egală cu zero. Dosarele trimise la CNSAS sunt triate şi periate, nu cumva să scape ceva «delicat». Zeci de mii de dosare ale Securităţii sunt încă păstrate la secret. Pentru a proteja pe cine? Cică siguranţa naţională, aşa cum o interpretează birocraţii secretelor, de capul lor, desigur. Democraţia românească nu-i pentru căţei." (pp. 146-147)

Joi 24 ianuarie 2013

Ziua Unirii.

Duminică 27 ianuarie 2013

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Un comentariu la articolul lui B. Horasangian din Obs. cultural: "Jos Securitatea!, Jos comunismul!":

"…Mă opresc aici cu întrebările şi încerc să desluşesc ce se întîmplă. În lumea în care ne învîrtim noi/mă învîrt eu, adică lumea românească simplă şi obişnuită –, trăiesc, cu opinteli cotidiene, într-un cartier, Drumul Taberei, unde au stat ani în şir şi directorul României literare, şi Paul Goma, cîndva, pînă în 1977 – nu simt/aud/văd că ar suferi cineva din pricina comunismului. Or fi cîţiva, dar nu sînt vizibili şi audibili, din păcate, o spun neted. PCR şi Securitatea, ca organ de represiune al regimului comunist, nu au ieşit definitiv din istorie, dar, pentru omul obişnuit, altele sînt acum grijile (…)."

Comentariu:

"UNDE EŞTI TU PAUL GOMA, DOAMNE !
AltCeva - Vineri, 25 Ianuarie 2013, 19:20
POPOR, CÎND N-AI UN PAUL GOMA, CUMPĂRĂ-L !
Şi Cum PAUL GOMA Este UNIC, EL Nu Are Preţ !
Cică tîrziu în decembrie '89, Comunismul ar fi căzut.
De unde să cadă ? că n-avea de unde !
Era atît de Bine înfipt şi pătruns pe peste Tot şi-n Cele şi-n Toate, şi-n oameni şi-n suflete şi-n spirit încît, El era, aerul, lumina, hrana, nevoia şi nevoile şi "dumnezeu"-Diavolul nostru.
N-avea Deloc cum să cadă. Nici n-a căzut Deloc. S-A TRANSFORMAT !
Doar ATÎT ! S-a machiat ! S-A TRAVESTIT !
Nici nu avea cum Altfel, sîntem mult prea la est, iar lumina vine, precum bine ştim, de-aici, de la răsărit.
Tot el, Comunismul, atunci în decembrie, KACIRMÎND , a mai omorît, împuşcînd vreo 1500 de oameni, plus pe Dictatorul şi soaţa, pionii proşti ai unui Genocid care dura de 45 de ani, închizînd şmechereşte, bine regizat, zîmbind telegenic la TeVe sau la T.V. sau la V.T. sau A la Vladimir Tismăneanu, magazinul pentru Inventar şi Renovare.
A doua zi, TOT EI, l-AU redeschis teribil de rapid, schimbînd zîmbetul şi firma, redenumindu-se brusc, Democraţie şi Capitalism de Stat, şi şi-a continuat nestingherit activitatea şi mai RĂU şi mai temeinic ca înainte.
Intelectualii, regizorii, actorii şi poeţii, au dat iama, şi s-au suit în copac să culeagă iute fructele oferite, crude, răscoapte, fetide, viermănoase, putrede, otrăvite, superbe, ROŞII-ionatane-iatagane-secere şi ciocane ştirbe ştirbite şi cumplite ca dinţii-minţii de Vrăjitori şi de Vrăjitoare, Muşcînd cu pofte multiple şi nesaţ groaznic, din apetisanta momeală pe care chiar ei o pregătiseră în secret în catacombele ascunse ale misterelor cele profunde.
Şi-au trecut de-atunci 23 de ani bătuţi pe muchie şi în cap (cam vreo 70)
Pe PAUL GOMA l-au mai surghiunit o dată !
De data asta ALTFEL. Cine spunea că nu sîntem Altfel ?
Păi nu sîntem Altfel pentru că sîntem tot ăia şi pentru că EI sînt tot ăia.
Au rămas TOT ĂIA şi-n plus, s-a aciuiat pe lîngă Ei şi Elita Cultural-Intelectuală ţinîndu-le cu iscusinţă şi subtil cu dibăcie-isonul, explicîndu-ne savant doctrinar-ideologic TRAVESTIREA ca Necesitatea, ca Mit Fondator, nimic Altceva.
Cine astăzi să mai aibă nevoie de PAUL GOMA ?
În orice caz, un Tismăneanu, NU ! şi-atunci l-a(u) mai alungat o dată, DE 23 DE ANI !
ŞI-AŞA AM AJUNS AZI, de-Atunci, tot pe mîna LOR.
Şi ASTFEL, să vă spun un Secret, dar să-l nu mai spuneţi la nimeni,
Fără PAUL GOMA aici, viu, recunoscut, lăsat să vorbească, să se exprime, să spună Adevărurile Exact Aşa cum doar el le spune, şi ascultat cu respect, cu evlavie şi în tăcere cu mare atenţie, Deci,
Fără PAUL GOMA strigătul "Jos Securitatea ! Jos Comunismul !" va rămînde de pomină fără niciun efect concret, fără urmare, şi nu va fi decît de ochii lumii, o

14/08/2014

Sperietoare Prăpădită de Ciori, o Altă KACIRMA Antologică, o poveste de adormit "copiii", o simplă-complicată dilematică GoGoRiŢă, o observaţie pur culturală."

Luni 28 ianuarie 2013

Timpul, de la Chişinău a publicat (rămâne de văzut dacă cei din Comitet nu mă vor pedepsi, eliminîndu-mă, pentru că cei de la Chişinău, au dat publicităţii numele preferatului):

"Paul Goma este propus la Premiul Nobel din partea R. Moldova

Cunoscutul scriitor disident de sorginte basarabeană Paul Goma a fost înaintat la Premiul Nobel. Decizia a fost luată de către Consiliul Uniunii Scriitorilor din Moldova, care a avut loc vineri la Chişinău. Este pentru prima dată când un scriitor basarabean este propus la acest premiu.

Solicitat de TIMPUL, preşedintele USM, Arcadie Suceveanu a declarat că Paul Goma, supranumit şi Soljeniţîn al României, merită să i se acorde acest premiu. Dosarul scriitorului va fi expediat Academiei Suedeze".

Un articol de: Nicolae Roibu"

*

Si *Adevărul* publică:

"Scriitorul si disidentul Paul Goma, propus de Republica Moldova la Premiul Nobel pentru literatură

Paul Goma locuieşte la Paris.

Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova a decis, vineri, să-l înainteze pe scriitorul şi disidentul politic Paul Goma la Premiul Nobel pentru literatură din 2013. Uniunea a luat această decizie după ce Academia Suedeză i-a cerut, pentru prima dată, să înainteze o candidatură la această prestigioasă distincţie.

„După mai multe discuţii, am ajuns la concluzia că scriitorul basarabean, român, francez Paul Goma este cea mai reuşită soluţie la momentul actual. El s-a născut în Basarabia, a scris despre istoria de ieri şi azi a Basarabiei, are şi un roman documentar numit «Basarabia». În acelaşi timp, aşa cum a spus Ionescu, este un «Soljeniţîn al României», a făcut disidenţă adevărată. Este şi un scriitor valoros, cunoscut în lume şi tradus în diferite limbi", a declarat pentru „Adevărul" preşedintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, Arcadie Suceveanu.

Solicitarea Uniunii, însoţită de o prezentare a operei lui Goma, urmează să fie expediată până la finele lunii. „Academia Suedeză ne-a rugat să ţinem în rândurile breslei informaţia, dar văd că s-a scurs cumva", a menţionat Suceveanu. Născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana, judeţul Orhei, Basarabia, Paul Goma este un cunoscut scriitor şi militant anticomunist roman, stabilit la Paris."

*

Aliona îmi trimite:

De pe site-ul lui Dumitru Crudu, "Moldova.org":

"Iată de ce şi eu cred că Paul Goma ar trebui să fie propus pentru premiul Nobel/ OPINIE Social 28 Ianuarie 2013

În toamna acestui an, într-o tabletă, ziceam negru pe alb că scriitorul Paul Goma, ca nimeni altul, radiografiază atât alienarea indivizilor sub comunism, cât şi capacitatea acestora de-a se opune terorii istoriei. Se ştie că foarte multe dintre prozele sale sunt biografice, dar ăsta nu poate fi o scădere în sine atâta timp cât experienţele existenţiale trăite de autor au putut să ridice

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

rutina şi banalitatea torturii psihice şi morale la rang de experienţe limită, la rang de experienţe model, exemplare prin puterea lor de-a concentra în sine un destin întreg şi istoria. Motivul căutarii părinţilor în închisorile comuniste este unul eminamente cultural. În cazul lui Paul Goma, el se aşterne peste un fapt biografic. Cei care îl acuză pe Paul Goma de vrute şi nevrute, uită că Paul Goma pur şi simplu a excelat în descrierea felului cum viaţa îşi continua mersul ei firesc în cele mai vitrege condiţii istorice. În mai toate romanele sale, Arta refugii, Din Calidor, Astra, Bonifacia şi aşa mai departe, scriitorul ne mai arată şi cum oamenii încercau să-şi păstreze umanitatea, în pofida atrocităţilor care se întâmplau în jur. Adică încercau să trăiască firesc. Să se îndrăgostească, să se joace, să facă poante, şi asta în timp ce tăvălugul terorii se rostogolea peste ei. Ăsta e un lucru prin care Goma îşi cucereşte cititorii. Scenele de iniţiere în arta iubirii, când dincolo de geam se dezlănţuise războiul, sunt pur şi simplu antologice.

Cei care cred că Paul Goma s-a remarcat doar prin descrierea INFERNULUI concentraţionar comunist, greşesc amarnic. Nu numai prin asta e mare autorul, ci prin talentul său de-a arăta cum oamenii continuau să trăiască firesc şi spontan în pofida iadului creat de torţionari. Unde mai pui că Goma mai are şi geniu lingvistic, frazele sale se nasc ca fluturii din gogoaşe, sunt sclipitoare şi năvalnice ca apa unui râu.

Iată ce zice şi criticul Aliona Grati despre arta de scriitor al lui Paul Goma: “scena zguduitoare din finalul romanului Arta Refugii reprezintă întâlnirea lui Paul cu mama sa în sediul Securităţii, unde, de câteva luni, ea şi soţul ei sunt ţinuţi în arest. La vederea mamei, copilul, devenit de curând un tânăr, plânge copleşit de emoţii. Lacrimile sunt dovada faptului că trauma psihologică nu l-a abrutizat.”

În multe din romanele lui Paul Goma, drama individului începe din clipa în care istoria irupe în sânul familiei şi o destramă, lăsându-l pe individ de tot ceea ce aceste poate să aibă mai scum: spaţiul intim. Din acest punct de vedere, am putea spune că Paul Goma şi-a depăşit timpul şi a anticipat hiperealismul noul umanism de azi.

Aliona Grati mai consideră că romanele lui Paul Goma reprezintă şi tragedia basarabenilor în secolul XX. Dar aş mai adăuga, nu numai pe a basarabenilor, dar şi pe a românilor în general, însă nu la nivel colectiv, ci la nivel individual.

Că Paul Goma e un mare scriitor, ziua de mâine o s-o demonstreze chiar şi mai bine decât cea de azi.

Una peste alta, iată de ce şi eu cred că Paul Goma ar trebui să fie propus pentru premiul Nobel şi iată de ce eu salut decizia Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova de-al înainta pentru acest premiu. Demult era timpul.

de Dumitru Crudu”

*

România liberă publică:

“Paul Goma, propus la premiul Nobel pentru literatură de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova 28 Ianuarie 2013

Paul Goma, propus la premiul Nobel pentru literatură de Uniunea Scriitorilor din Republica ...

Scriitorul şi disidentul Paul Goma va fi propus pentru acordarea premiului Nobel pentru literatură de către Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, informează timpul.md, citat de Mediafax.

Decizia a fost luată de Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Moldova, care s-a întrunit vineri la Chişinău. Este pentru prima dată când este făcută publică o informaţie privind propunerea oficială a unui scriitor de origine basarabeană pentru acordarea premiului Nobel pentru literatură.

Contactat de timpul.md., preşedintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Arcadie Suceveanu, a declarat că Paul Goma merită să i se acorde acest premiu. Dosarul prin care Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova îl va propune pe Paul Goma pentru premiul Nobel pentru literatură urmează să fie expediat Academiei Suedeze până pe 31 ianuarie, potrivit informaţiilor publicate în presa moldoveană.

Pe de altă parte, contactat de publika.md, Paul Goma a declarat că nu ştia despre decizia Uniunii Scriitorilor din Republicii Moldova.

Potrivit site-ului nobelprize.org, în fiecare an, Comitetul Nobel trimite membrilor Academiei Suedeze, profesorilor universitari, oamenilor de ştiinţă din numeroase ţări, laureaţilor la acest premiu, dar şi unor alte categorii de persoane invitaţii prin care îi roagă să facă propuneri pentru candidaţii la premiile Nobel din anul următor.

Premiile Nobel sunt decernate din 1901, cu excepţia celui pentru economie, instituit în 1968 de Banca centrală din Suedia, cu ocazia împlinirii a 300 de ani de la fondarea acestei instituţii. Premiile au fost create după moartea inginerului sudez Alfred Nobel (1833 - 1896), inventatorul dinamitei, conform voinţei sale din testament.

Laureaţii primesc câte o medalie din aur şi un premiu în valoare de 8 milioane de coroane suedeze (930.940 de euro), care poate fi împărţit între cel mult trei câştigători pe fiecare categorie. (…)

Scriitorul Paul Goma trăieşte în prezent la Paris, unde a ajuns împreună cu familia în 1977, având statut de refugiat politic. Relaţiile sale cu statul român au fost tot timpul deosebit de reci. În timpul comunismului, scriitorul a avut probleme cu Securitatea, iar după publicarea, în 1997, a incomodului său "Jurnal", Paul Goma a fost hărţuit şi marginalizat de elitele româneşti ale momentului pentru că "prea critica pe toată lumea". În 1980, scriitorul a refuzat cetăţenia franceză, considerând că este prea târziu pentru aceasta, iar, timp de mai mulţi ani, Goma s-a declarat apatrid.

În 1977, o scrisoare deschisă prin care Paul Goma cerea respectarea drepturilor omului în România a fost citită la Radio România Liberă, rezultatul fiind excluderea lui din Uniunea Scriitorilor din România (USR).

Scriitorului i-a fost reconfirmată calitatea de membru al Uniunii Scriitorilor din România în noiembrie 2011. Într-o şedinţă din octombrie 2012, Uniunea Scriitorilor din România a decis acordarea unor indemnizaţii de merit în valoare de 1.608 lei, lunar, unor scriitori români, printre care şi scriitorului şi disidentului Paul Goma, a anunţat la momentul respectiv Varujan Vosganian, vicepreşedintele USR, pe blogul personal.

Unul dintre cei mai cunoscuţi disidenţi din timpul României comuniste şi unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori postbelici, Paul Goma s-a născut în Basarabia, pe 2 octombrie 1935. Odată cu cedarea Basarabiei fostei URSS, în urma Pactului Molotov-Ribbentrop, familia Goma s-a refugiat în România.

În mai 1952, elev în clasa a zecea a liceului "Gheorghe Lazăr" din Sibiu, Goma a fost convocat la Securitate şi reţinut opt zile, după care a fost exmatriculat din toate şcolile din ţară, deoarece susţinuse în şcoală cauza unor persoane anchetate şi arestate sub acuzaţia de anticomunism. A reuşit totuşi să se înscrie la liceul "Radu Negru" din Făgăraş, pe care l-a absolvit în iunie 1953. În 1954 a susţinut simultan examene de admitere la Universitatea din Bucureşti, la filologie română, şi la Institutul de literatură şi critică

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

literară "Mihai Eminescu". A reuşit la amândouă, dar a ales institutul. Din toamna anului 1955, a avut dispute la seminarii şi cursuri cu profesorii Radu Florian, Tamara Gane, Mihai Gafiţa, Toma George Maiorescu, Mihail Novicov, urmând ca în iunie 1956 să fie "judecat" de rectoratul universităţii. A apărut pentru prima dată "cazul Goma". După înfrângerea revoluţiei maghiare din 1956 de către trupele sovietice, în luna noiembrie a aceluiaşi an, Paul Goma şi-a predat în semn de protest carnetul de membru UTM.

A fost arestat în noiembrie 1956, acuzat de "tentativă de organizare de manifestaţie ostilă". În martie 1957, el a fost condamnat la doi ani de închisoare corecţională, pe care i-a executat la închisorile Jilava şi Gherla. Ulterior, a fost trimis cu domiciliu forţat în Bărăgan, la Lăteşti, azi Borduşani, din judeţul Ialomiţa, unde a rămas până în 1964.

În martie 1977, a reuşit să publice în revista România literară un scurt articol, "Pământ de flori", în care se referă la urmările dezastruosului cutremur de pământ de la 4 martie 1977.

În 1977, Goma a reuşit să trimită la postul Radio Europa Liberă o scrisoare deschisă în care cerea guvernului României respectarea drepturilor omului în ţară. Scrisoarea a fost difuzată de postul de radio. În consecinţă, a fost permanent urmărit, apoi arestat şi bătut de Securitate. Însă, fiind bine cunoscut în Occident şi repertoriat de organizaţia neguvernamentală împotriva încălcării drepturilor omului Amnesty International, Goma nu mai putea fi judecat şi condamnat fără a stârni proteste în străinătate.

La 20 noiembrie 1977, Goma, împreună cu soţia şi copilul, au fost decăzuţi din calitatea de cetăţeni români şi expulzaţi în Franţa. Ajunşi la Paris, au cerut azil politic. Aici Goma şi-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la Bucureşti şi a lui Nicolae Ceauşescu. A sprijinit înfiinţarea, în 1979, a Sindicatului Liber al Oamenilor Muncii din România (SLOMR), comparabil cu sindicatul polonez liber Solidarnoś́ć. Ca reacţie la activitatea sa anticomunistă, a fost ţinta unui atac cu colet-capcană şi a unei tentative de asasinat puse la cale de regimul de la Bucureşti.

Printre cărţile lui Goma se numără "Jurnal de apocrif" (1999), "Garda inversă" (1997) şi "Basarabia" (2002).”

Marţi 29 ianuarie 2013

Flori îmi trimite un link al radioului Cultural:

“Paul Goma, propus la premiul Nobel

Scriitorul şi disidentul Paul Goma va fi propus pentru acordarea premiului Nobel pentru literatură de către Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova. Este pentru prima dată când este făcută publică o informaţie privind propunerea oficială a unui scriitor de origine basarabeană pentru acordarea acestui premiu. Scriitorul Paul Goma trăieşte în prezent la Paris, unde a ajuns împreună cu familia în 1977, având statut de refugiat politic. Relaţiile sale cu statul român au fost tot timpul deosebit de reci. În timpul comunismului, scriitorul a avut probleme cu Securitatea, iar după publicarea, în 1997, a incomodului său "Jurnal", Paul Goma a fost hărţuit şi marginalizat de elitele româneşti ale momentului. În 1977, o scrisoare deschisă prin care Paul Goma cerea respectarea drepturilor omului în România a fost citită la Radio Europa Liberă, rezultatul fiind excluderea lui din Uniunea Scriitorilor din România.”

Miercuri 30 ianuarie 2013

14/08/2014

Andrei Turcanu îmi trimite:

“Academia Suedeză Comitetul pentru decernarea Premiului Nobel pentru Literatură

Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova are onoarea să propună Excelenţei Voastre candidatura scriitorului Paul Goma pentru decernarea premiului Nobel în domeniul literaturii. Opera lui Paul Goma, dramatică şi plină de zbucium, reprezintă în esenţa ei umană şi în latura cuprinderii istorice o radiografie artistică profundă şi originală a destinului desţăratului, a omului fără aşezare rupt cu brutalitate de baştină şi silit a suporta vitregiile şi ingratitudinea unui perpetuu refugiu. E destinul pe care personajele romanelor sale, aidoma autorului lor, l-au împărţit cu sute de mii de români basarabeni şi cu milioane de cetăţeni ai altor ţări ale Europei, fracturate ori dezmembrate în urma încheierii, la 23 august 1939, a pactului dintre cele două mari totalitarisme ale momentului, comunismul şi nazismul.

Fie că e vorba de scrieri cu un substrat evident autobiografic, precum Din calidor, Arta reFugii, Astra, Sabina, Roman intim, sau de cărţi-mărturii despre universul carceral de sub regimul comunist de tip sovietic din România, Camera de alături, Soldatul câinelui, Ostinato, Uşa noastră cea de toate zilele, Gherla-Lăteşti, În cerc, Garda inversă, Patimile după Piteşti, Culoarea curcubeului ’77 (Cutremurul oamenilor), Cod „Bărbosul”, în centrul naraţiunilor lui Paul Goma se află mereu omul (copilul, adolescentul, tânărul student, încarceratul etc.), care în faţa tăvălugului istoriei găseşte o singură putere de opunere – voinţa de a reţine cu tentaculele unei memorii fenomenale totul şi de a nu uita nimic. Astfel, scrisul său, susţinut de o conştiinţă acută şi incoruptibilă a normalităţii, a moralei şi adevărului, o conştiinţă niciodată împăcată cu nedreptatea şi opresiunea, venind în prelungirea exemplului civic al autorului de disident şi militant anticomunist notoriu, este un fel fundamental de a pune mărturie la tribunalul implacabil al istoriei. Această mărturie, în scris, ca unic argument de forţă şi suprema dovadă a invicibilităţii lăuntrice a omului mic, fragil, a omului desprins de matricea sa originară, scos cu forţa din casa proprie, supus terorii unor jocuri geopolitice perfide şi a unui regim politic atroce, face din scriitorul Paul Goma o figură emblematică a literaturii europene contemporane”.

Joi 31 ianuarie 2013

Evreii din Moldova în *Adevărul,* 31 ian:

„Paul Goma trebuie să fie băgat în închisoare pentru antisemitism, nu premiat cu Nobel“ - 30 ianuarie 2013, 11:25

“Comunitatea evreilor din Republica Moldova a reacţionat negativ la vestea că scriitorul şi disidentul Paul Goma a fost propus la Premiul Nobel pentru literatură.

Iosif Belous, vicepreşedintele Asociaţiei foştilor deţinuţi ai ghetourilor şi lagărelor de concentrare, susţine că Goma nu merită acest premiu prestigios deoarece este un antisemit. El susţine că ceea ce scrie Goma în eseul „Săptămâna roşie 28 iunie-3 iulie sau Basarabia şi Evreii“ este „o falsificare a faptelor istorice“.

„Pentru asemenea lucrări antisemite în ţările europe normale oamenii sunt băgaţi în închisoare. Ce mari opere are acest scriitor demne de Premiul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Nobel? El s-a făcut celebru doar prin negarea Holocaustului, prin falsificarea faptele istorice şi prin atacuri antisemite“, a declarat Belous, citat de enews.md. Profesorul a subliniat că existe o mulţime de documente care demonstrează că Goma a denaturat faptele istorice în cărţile lui: „Potrivit datelor Tribunalului Bucureşti, atunci când românii işeau din Basarabia, ei făceau pogromuri şi împuşcau evrei“.

Şi deputata comunistă Inna Şupac este de aceeaşi părere. „Acest personaj este un antisemit cunoscut. Oricine doreşte poate găsit în internet scandaloasa lui lucrare „Săptămâna roşie 28 iunie - 3 iulie sau Basarabia şi Evreii“, în care Goma neagă deschis Holocaustul, catalogând acţiunile regimului Antonescu drept o răzbunare pentru faptul că evreii au susţinut puterea sovietică. […] Orice om întreg la minte înţelege că pentru tirajarea unor astfel de idei trebuie să fie băgat în închisoare, nu premiat. De fapt, aşa şi se procedează în Europa civilizată. Şi în Moldova putem lupta cu metode legale împotriva manifestărilor antisemite“, a scris Şupac în ziarul online Puls. Ea a amintit drept un exemplu pozitiv că în anul 2008, pe vremea guvernării comuniste, Procuratura Generală din Moldova a deschis un dosar penal pe faptul editării şi distribuirii volumului „Săptămâna roşie 28 iunie - 3 iulie sau Basarabia şi Evreii“ pentru „incitare la ură naţională, rasială sau religioasă“.

În aceleaşi timp, comunista le-a reproşat actualilor guvernanţi din Republica Moldova că admiră opera lui Goma. „Primarul de Chişinău i-a oferit titlul de cetăţean de onoare al oraşului, Academia de Ştiinţe a Moldovei – titlul de doctor honoris causa, iar în manualul de Istorie a Românilor pentru clasa XII din 2012 i-a fost dedicată o pagină întreagă“, a exemplificat deputata”.

Comentarii:

1 fan Condurache Benicio

acum 21 ore Intr-adevar holocaustul a fost un fenomen diabolesc, o grozavie care nu mai are voie sa se repete vreodata si care trebuie respectata mereu de-acum incolo. Dar parca prea se folosesc unii evrei din zilele noastre de lucrul asta, ca de un scut. Orice spui rau despre unii evrei si gata, esti antisemit. Undeva e un dezechilibru aici. Iar comunistii sunt primii care ar trebui sa-si tina gura cand e vorba de dizidenti.

Stramos Mos

acum 21 ore Cititi aici un interviu cutremurator despre Miscarea Unionista din Moldova de Est, Marii ei tradatori si SIS-temul KGB mereu prezent ! 24 ianuarie 2013 Jurnalista Tina Gălușcă in dialog cu Ilie Bratu, deputat in Primul Parlament Democratic de la Chisinau/ 1990/-- http://cerulalbastru.com/2013/01/ilie-bratu-unire-este-un-imperativ/#comment-2056

Maxim Maximr

acum 20 ore tare bine ar fi ca evreii mai intai sa se lamureasca ei intre ei ce a fost Holocaustul, ca a fost pedeapsa pentru faptul ca au renuntat la credinta si traditii, ca a fost pedeapsa pentru reformarea credintei dupa cum spun unii, etc etc etc , sumedenii de variante si idei sunt chiar intre ei si pe urma sa arunce cu noroi in altii. Ca si la dansii sunt o multime de curente religioase care se urasc unii pe altii si se invinovatesc, si fiecare are pacatele sale. Deam nu mai vorbesc despre existenta evreilor antisemiti. Imparitrea lor in europeni, africani, etc etc. evreu neevreu, asta nu conteaza...uscaturi peste tot sunt, da deam cu faptul ca toti in jur is vinovati de problemele lor asta deja oboseste.

ion vasile

acum 20 ore Dar evreii nu ar trebui bagati in inchisoare pt. antiromanism ?

Dacia Revivisco1
acum 19 ore Paul Goma este o personalitate ce merita sa fie premiata, pentru contributia sa la cultura si literatura universala. Fiind si anticomunist, unii i-au alipit imediat eticheta de antisemit. Unii exponenti al poporului evreu sunt prea radicali, atunci cand dau asemenea calificative!

Mihail Moraru
acum 18 ore EVREII BASARABENI poarta o maare vina pentru aducerea Ciumei bolsevice in Basarabia,si nu numai. Evreii basarabeni sunt in multe cazuri vinovati pentru ,,identificarea,, deportatilor dusi in Siberia.Multi evreii au lucrat in serviciile de reprimare,maltratare si ucidere in masa a intelectualilor moldoveni,inclusiv a oamenilor instariti si fetilor bisericesti.Mai cititi documentele de constituire a Internationalelor criminale,lista celor ce au adus bolsevizmul in Rusia si in alte tari.Faceti cunostinta cu numele de familie ale anchetatorilor si procurorilor care au semnat sentinte la moarte pentru sute si mii de moldoveni.Noi nu am uitat de aceste lucruri, dar nu Va scoatem ochii.Dar voi,deveniri prea obraznici! Nu ne dictati cine ar trebui sa fie ,,eroii,, nostri,, si nu Va amesticati in discutiile privind Limba,Istoria si Cultura noastra,noi nu ne amesticam in treburile voastre.Daca deveniti mai obraznici,rabdarea noastra nu e fara limite.Ajunge,pina aici!!!!

Razvan Ionescu
acum 13 ore Felicitari pentru curajul de a spune lucrurilor pe nume, intr-o lume a minciunii democratice. Ar trebui retiparita "Saptamana rosie" a lui Paul Goma !

Ion Ionescu
acum 10 ore Sigur in intr-o tara foarte civilizata Paul Goma ar fi fost facut pachet si expediat in lagar sa crape acolo. Asa se facea in vremurile bune ale lui Stalin pentru cele mai cumplite crime din lumea comunista: gandirea libera si delictul de opinie. Nu ma mira ca bolsevicii de ieri (comunistii "democrati" azi) zbiara ca niste porci injughiati "Antisemitism, huo, huo". Carui criminal ii place sa-si vada faptele expuse? Dar este rusinos pentru noi romanii faptul ca unul din foarte putinii nostri dizidenti adevarati, om care si-a tinut verticalitatea si convingerile (bune sau rele) cu indrazneala este in continuare apatrid si nu i-a fost restituita cetatenia inapoi. In acelasi timp toate leprele venite de te miri unde, coborati din bananier, capata "cetatenia" romana. Daca noi nu ne respectam intre noi (si cu atat mai mult valorile) cum putem pretinde ceva de la ceilalti?”

*

Dintr-un interviu de N. Coande - *Timpul, 1, 2013:*(…) “CMU:
”În cartea de eseuri pomenită mai sus ai scris despre Paul Goma ca despre un autor „onest“, „spartan“, „care a mărturisit“, din tagma lui Zinoviev şi Soljeniţîn. Îţi întorc o întrebare pe care o puneai acolo:
„Are Goma, indiferent cît de mult ar fi suferit, dreptul să-i judece pe toţi?“
NC: După Gabriel Andreescu, recent venit la Craiova pentru a lua un premiu al revistei Mozaicul, nu are, cel puţin nu în măsura în care crede Goma însuşi. Însă motivaţia dlui Andreescu, el însuşi opozant al regimului întro anumită perioadă, este, uimitoare pentru un om dotat şi cu caracter, şi e susţinută neprofesionist în tonul celor care îşi motivau inaderena la protestele sale publice susţinînd că Goma, ca scriitor, nu are... cultură.
E spectaculos să vezi cîtă continuitate este între convingerile estetizante ale unor scriitori notabili din epocă şi cele profesate de Gabriel Andreescu, pentru care finul brici al lui Occam tăia pînă acum, după gustul meu, impecabil. Da, Goma nu

are cultura lui Nicolae Manolescu în materie de istorie şi teorie literară, nici pe a lui Breban în materie de Nietzsche sau pe a lui Pleşu în chestiuni teologale. N-o are nici pe a lui Ion Negoiţescu, cel care semnase, printre puţinii (trei) apelul lui Goma pentru Charta'77. Însă nici unul dintre cei enumeraţi de mine nu are cultura pe teren, probată cu fapte, a lui Goma în materie de cunoaştere a epocii întunecate în care intelectualii şi scriitorii şi-au scris cărţile vieţii lor. Caracterul înseamnă cultură majoră, să spunem o dată răspicat lucrul ăsta. Restul e minorat livresc. Goma, iar nu stimabilii intelectuali enumeraţi aici, este arheologul care dă la iveală răul de sub fundaţia caselor noastre. Cum poate fi desprinsă lumea spiritului de puşcăria generalizată unde oamenii îşi duceau vieţile, creau, iubeau şi mureau?

Era cumva România o poieniţă unde muzele aterizau atrase de polenul emanat de intelectualii lui Ceauşescu? Cultură nu înseamnă oare ceva mai mult decît o însumare de cunoştinţe briliante despre lume şi spirit? Nu înseamnă şi caracter, aşa cum este el definit de scriitorul francez mai sus citat? Nu înseamnă şi fapte, adică proiectarea decisivă a spiritului în lumea sublunară, cu tăietura adîncă pe care o face în om, acolo unde esteticul şi eticul sînt una şi aceeaşi (Wittgenstein)?

Faptul că Goma atacă la baionetă tot establishmentul (ei, nu chiar tot, lista lui Goma e mai scurtă decît lista lui M. Sebastian, dacă vreţi să comparaţi!) ţine nu doar de umorile scriitorului (ca revanşă pentru lipsa de solidaritate a breslei cu propria-i persoană), ci de apetitul lui pentru adevărul nefalsificat, ca şi de forţa lui polemică. Nu reprezintă polemica bărbătească terenul ideal pentru limpezirea unor situaţii obscure din vieţile şi faptele combatanţilor? În pofida minusurilor culturale de tip canonic (ce-i imputa, de fapt, Andreescu) şi umane (Moş Reproş, cum singur s-a autocaracterizat), Goma este indicatorul de sănătate şi curaj al inteligheţiei naţionale, prea mult dispusă la troc şi compromis în ultimii 70 de ani pentru a nu fi zgîlţîită din visul căldicel pe care-l visează după o revoluţie sîngeroasă.

Chiar nu pricepem că nu doar despre cultură e vorba aici, ci de moartea a sute de mii de oameni în comunism, urmată de moartea a mii de oameni într-o revoltă sîngeroasă unde intelectualii noştri au apărut doar la televiziune?

„Am înviiiins!", se aude şi acum strigătul – ce anume am învins? A cui e victoria, asupra cui am repurtat-o? Şi atunci e Goma vinovat că ne reaminteşte mereu asta? Uite, o să moară şi Goma, ultimul mohican al criticii violente, al catharsisului naţional îndelung amînat şi ne va lăsa în pace, sub clopotul nostru de sticlă unde ne facem vise de mărire şi aşteptăm vreun premiu Nobel pentru literatură sau măcar pentru pace. Consens şi Nobel la români. Vom avea pacea (nestricată de strigătele lui) de a ne gîndi mai bine la nimbul care ne înconjoară frunţile. Cînd în jurul nostru se petrec adevărate grozăvii, ţara e furată ca-n codru, guvernanţii sînt plătiţi să asiste la furt, românii caută de lucru în afara ţării, iar o clasă de postfanarioţi (hai să recitim ce spune Petru Creţia despre vîna noastră secătuită în Eseuri morale) se îmbuibă în dispreţul masei, oamenii-de cultură sînt subplătiţi pentru munca lor – e de vină Goma că vede cu adevărat de unde vine rădăcina Răului.

Săracul Goma, dacă ar fi tăcut complice ar fi avut statui în ţara asta şi nu trebuia decît să-şi gestioneze încă din viaţă succesul social.(…)"

Vineri 1 februarie 2013

Veşti proaste: N. Timofti e internat în spital, pentru cine ştie cât timp. Deci dosarul meu se amână: până când?

*

Luminiţa Dumbrăveanu

“ASM susţine înaintarea scriitorului Paul Goma la Premiul Nobel

“Bun gasit! Dragi colegi, ma mir ca presei a scapat aceasta informatie extraordinar de pretioasa de ieri, cand Academia de Stiinte a Moldovei s-a aliat Uniunii Scriitorilor (deciziei Consiliului USM din 25 ianuarie 2013), sustinand candidatura scumpului nostru pamantean (s. Mana, Orhei), a marelui scriitor si autentic disident politic Paul Goma la Premiul Nobel pentru Literatura. O premiera absoluta pentru un scriitor roman originar din Basarabia (daca nu ma insala memoria, in 1992, Grigore Vieru fusese inaintat la Premiul Nobel pentru Pace, nu pentru Literatura).

Oare chiar sa ne orbeasca si sa ne descalifice cu totul politicienii nostri jalnici cu "vanatorile" si "mafia" lor, facandu-ne sa ne scape esenta actualitatii si cursul istoric al natiunii noastre?!

Pentru confirmare, aveti comunicatul in attach, iar aici si link-ul de pe site-ul oficial al ASM, a se vedea penultimul alineat:

http://www.asm.md/?go=noutati_detalii&n=5268&new_language=0

In esenta, aceasta este stirea:

La prima sedinta din anul 2013 a Consiliului Suprem pentru Ştiinţă şi Dezvoltare Tehnologică (CSŞDT) al AŞM s-a decis, de asemenea, "susţinerea iniţiativei Institutului de Filologie al AŞM şi Uniunii Scriitorilor de a-l înainta la Premiul Nobel pe scriitorul Paul Goma, originar din Orhei, Republica Moldova, stabilit în Franţa. Pe marginea acestui subiect s-a referit directorul Institutului de Filologie al AŞM, dr. hab. Vasile Bahnaru. Susţinerea membrilor CSŞDT va fi anexată la actele Uniunii Scriitorilor pentru a fi transmise Comitetului de acordare a Premiului Nobel."

Reamintesc ca aceasta nu este singura actiune concreta a ASM legata de sustinerea scriitorului Paul Goma si valorificarea operei sale literar-publicistice unice nu doar in cultura romaneasca, ci si in lume.

- In toamna anului 2010, in ciuda presiunilor interne si externe, ASM a organizat la 4 octombrie 2010 (Paul Goma e nascut pe 2 oct) Conferinţei ştiinţifice „PAUL GOMA la 75 de ani”.

- La 12 octombrie 2010, Presedintele ASM, acad. Gheorghe Duca se adreseaza Presedintelui, solicitand acordarea cetateniei R. Moldova scriitorului Paul Goma pentru a-l putea readuce acasa (Paul Goma are si acum statut de apatrid în Franta, fiind lipsit abuziv de kominternistii de la Bucuresti de cetăţenia româna prin 1977).

- La 26 oct 2010, Presedintia RM raspunde negativ Academiei de Stiinte.

- Tot la 12 oct 2010, Presedintele ASM, acad. Gh. Duca, in calitate de membru al Guvernului RM, inainteaza un proiect de Hotarare de Guvern (nr. 1114-1252), prin care solicita in principal declararea anului 2011 drept ANUL PAUL GOMA si editarea intregii opere a scriitorului si publicistului Paul Goma.

Guvernul a ignorat cu desavarsire aceasta intiativa a elitei stiintifice si culturale din R. Moldova, nici macar nu a pus in discutie proiectul ASM, chiar daca aproape toate ministerele solicitate au dat aviz pozitiv, viceprim-ministru fiind atunci istoricul Ion Negrei, care ar putea sa va dea detalii.

Toate documentele de care am amintit mai sus au fost publicate de Paul Goma pe site-ul sau, in Jurnal.

Daca aveti nevoie de aceste doc., vi le pot trimite oricand.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Sa ne conjugam eforturile si vom reusi mai multe, inclusiv respectul altor popoare fata de noi.

Sanatate si Doamne ajuta.

Cu pretuire,

Luminita D.,

consilier al Presedintelui ASM”

*

Membrii CSŞDT s-au întrunit în prima şedinţă de lucru din acest an

“Astăzi, 31 ianuarie, a fost convocată prima şedinţă din acest an a Consiliului Suprem pentru Ştiinţă şi Dezvoltare Tehnologică (CSŞDT) al AŞM, în cadrul căreia au fost examinate probleme curente ce vizează activitatea organizaţiilor de drept public din sfera ştiinţei şi inovării. Întrunirea a fost prezidată de preşedintele AŞM, acad. Gheorghe Duca.

La şedinţă au partcipat membrii CSŞDT, coordonatorii secţiilor de ştiinţe, şefii de direcţii ai aparatului CSŞDT al AŞM.

(…) Şedinţa a examinat şi chestiunea cu privire la susţinerea iniţiativei Institutului de Filologie al AŞM şi Uniunii Scriitorilor de a-l înainta la Premiul Nobel pe scriitorul Paul Goma, originar din Orhei, Republica Moldova, stabilit în Franţa. Pe marginea acestui subiect s-a referit directorul Institutului de Filologie al AŞM, dr. hab. Vasile Bahnaru. Susţinerea membrilor CSŞDT va fi anexată la actele Uniunii Scriitorilor pentru a fi transmise Comitetului de acordare a Premiului Nobel.

În cadrul discuţiilor, au intervenit cu propuneri membrii CSŞDT: acad. Ion Ababii, acad. Grigore Belostecinic, acad. Valeriu Canţer, acad. Gheorghe Rusnac.

Eugenia Tofan,

Centrul Media al AŞM”

Sâmbătă 2 februarie 2013

Flori îmi rexpediază un mail al lui Al Budişteanu:

From: Constantin CODREANU <inconstantin@gmail.com>

Date: 2013/2/1 Subject: "Basarabia şi Evreii", reloaded în 2013. Antisemitismul din trecut ca scuză pentru românofobia din prezent, cazurile Paul Goma şi Valeriu Gafencu:

”Întotdeauna m-am întrebat de ce a existat de-a lungul istoriei o atitudine diferentiatăn atunci când a venit vorba de victimele Holocaustului versus victimele comunismului, aşa-zisul “Holocaust Roşu”? De ce în primul caz vorbim despre o zi instituită la nivel mondial de către Organizaţia Naţiunilor Unite, iar într-al doilea caz nu? Mai ales în condiţiile în care numărul victimelor comunismului, de exemplu, a fost semnificativ mai mare şi rândurile acestora sunt îngroşate an de an din cauza regimurilor antiumane din China sau Coreea de Nord, hibrizi ai acestei ideologii oribile.

De ce în primul caz observăm autorităţi ale diferitelor state simţindu-se obligate să participe an de an, pe 27 ianuarie, la ceremonii organizate de reprezentanţi ai comunităţilor evreieşti, neacordând la fel de multă atenţie unor zile despre care mulţi nici nu au auzit? Zile cărora le lipseşte inclusiv interesul din partea mass media de care beneficiază ziua de 27 ianuarie, deşi ele există – 23 august, Ziua Europeană a Comemorării Victimelor Stalinismului şi Nazismului sau 7 noiembrie, Ziua Internaţională a Victimelor Comunismului, denumita Memento Gulag.

14/08/2014

De ce numărul simpozioanelor, conferinţelor, monumentelor sau chiar muzeelor este în creştere pentru primul caz şi pentru al doilea nu? Inclusiv în Republica Moldova, la Chişinău, urmează să fie deschis un muzeu al Holocaustului în viitorul apropiat. Despre aceasta au anunţat oficialităţile prezente la ceremonia de comemorare a victimelor Holocaustului care a avut loc duminica trecută.

De ce această atitudine duplicitară în cele 2 cazuri?

Mai mult, au devenit din ce în ce mai dese cazurile când, folosind paravanul antisemitismului, sunt atacate persoane, idei şi opinii opuse, alte grupuri minoritare sau religioase. 2 cele mai recente cazuri îi vizează pe 2 români basarabeni cu un loc aparte în istoria acestui neam: Paul Goma şi Valeriu Gafencu."

*

Alina Grati a pescuit de pe internet următorul pasaj dintr-un interviu dat de Marin Mincu - *Contemporanul*, 1992!:

" Disidenţa e, înainte de toate, chestiune de operă. Cine nu are operă, nu e scriitor, ci politician, om al conjuncturii. (...) Am mai afirmat şi în alte împrejurări că singurul disident adevărat, "integrat istoriceşte", între români, e Paul Goma. Ceilalţi sunt doar simpli mimetici, aşa cum am fost noi în toate"

*

Mariana Pasincovschi îmi trimite un text din *Monitorul de Suceava*:

"Nobel pentru Goma? de Mircea Radu IACOBAN

De ce nu? Săptămâna trecută, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova l-a propus oficial pentru Premiul Nobel pe scriitorul Paul Goma – ceea ce reprezintă o mişcare inteligentă a preşedintelui Arcadie Suceveanu. Goma are, cel puţin teoretic, datele apte să-i susţină candidatura la râvnitul premiu. Puţină lume ştie că nu numai valoarea literară în sine este în măsură să sensibilizeze Juriul Academiei suedeze: motivaţia iniţial formulată de inventatorul dinamitei pretinde ca autorul să fi produs „cea mai remarcabilă lucrare într-o tendinţă idealistă". Cuvântul suedez „idealisk" se poate traduce şi prin „idealist", şi prin „ideal" – oricum, se sugerează o condiţionare dincolo de literatura propriu-zisă.

Nu-i recunoscută oficial, dar simpla parcurgere a listei laureaţilor (din care lipsesc Cehov, Ibsen, Joyce, Kafka, Malraux, Orwell, Proust, L.N. Tolstoi ş.m.a.) arată că opera se cuvine musai susţinută cu argumentul biografiei (ceea ce, în paranteză fie spus, explică şi unele premieri mai mult decât discutabile). Argument pe care Goma îl are. Dacă propunerea Chişinăului se va concretiza, România primeşte o palmă: nu ştie să-şi preţuiască, să-şi susţină şi să-şi promoveze valorile. „Nobelizaţii" noştri sunt prezentaţi în dicţionare ca aparţinând fie ştiinţei americane (G.E. Palade), fie culturii germane (Herta Müller). Goma, fără cetăţenie română şi propus de un for al Republicii Moldova, s-ar înscrie pe aceeaşi listă (scurtă!) a laureaţilor de alţii văzuţi, dar de ţara lor, nu.

Sigur, Goma nu-i un personaj comod. Pe internet încă mai este postat autointerviul în opt episoade filmat în 2011, care conţine mărturisiri narate în spiritul său inconfundabil: detaşat, cu autoironie, neiertând pe nimeni. Cum am mai scris şi cu alte prilejuri, îl consider pe Goma nu numai un scriitor român important, de departe cel mai în măsură să evoce veridic şi avizat avatarurile oropsitului „spaţiu interriveran", ci şi disidentul cu adevărat autentic, născut iar nu făcut, poate chiar cel mai îndreptăţit să poarte respectivul titlu dintre concetăţenii noştri. În momentul de faţă, cum se ştie, este tratat cât se poate de... româneşte: cu chiu cu vai va fi fost reprimit în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Uniunea Scriitorilor (câtă vreme i s-a acordat o îndemnizaţie de merit), dar nu i se redă cetăţenia abuziv retrasă în trecutul regim. Mai mult, numele lui figurează pe lista neagră cu circulaţie subterană a interzişilor „de facto". Din două pricini. Prima „a jignit constant scriitorimea română", scriind deloc măgulitor despre cei aflaţi pe primele locuri în box-office-ul momentului. A doua acuză este pe atât de gravă, pe atât de paradoxală, câtă vreme Goma, căsătorit cu o evreică şi tată de copil evreu, este învinuit de... antisemitism. Nu-i vorbă, poate că şi el exagerează cu inflexibilitatea.

Sunt sigur că, de-ar solicita reacordarea cetăţeniei, statul român s-ar grăbi să i-o restituie. Are dreptate când pretinde să i se dea aşa cum i s-a luat, adică fără s-o ceară, numai că o cerere formală trebuie, totuşi, să existe, altfel ne-am putea trezi peste noapte cetăţeni ai Libiei ori Hondurasului.

Goma preferă să-şi păstreze în continuare statutul de apatrid. Memorialistica lui Goma şifonează imagini consacrate şi definitiv validate ca atare. În opinia lui, Cioran este „Unul dintre cei mai fricoşi oameni pe care i-am întâlnit. Laş. Nu vorbea româneşte cu românii din Franţa". Al. Paleologu, „filfizonul", considerat prieten al familiei Goma, odată venit ambasador în Franţa a uitat numărul de telefon al amicului disident şi nu l-a mai sunat decât... la plecarea din post. George Ivaşcu n-a fost altceva decât „un ordinar turnător", iar rafala de vituperări îi menţine constant în colimator pe (desigur!) Manolescu, Mircea Martin, Dan Petrescu, Pintilie, Buduca, Blandiana, Groşan, Marta Petreu, Liiceanu, Denisa Comănescu, Pleşu, Dan C. Mihăilescu, George Banu ş.m.a.

Cu nici un chip n-aş zice că postata literară românească este populată doar de îngeraşi, dar parcă viziunea lui Goma e prea de tot neagră! Rămâne de discutat dacă posomorala viziunii este rezultatul izolării ce i-a fost impusă, al minimalizării programatice şi al tratamentului punitiv întreţinut de două-trei publicaţii în care-i constant gratulat cu amabilităţi de genul „turnător, denigrator, provocator", ori, cine ştie, provine din umorile unui sindrom persecutor - posibil, dobândit. Înclin mai degrabă să cred că Paul Goma este regretabil izolat şi menţinut în condiţia apatridului culpabil de les-literatură română; atât antecedentele militantismului de curaj, cât şi valoarea reală a scrierilor sale i-ar da dreptul la acordarea înţelegerii şi preţuirii realmente meritate. Iată-l propus (cu şanse!) la Premiul Nobel. S-ar putea ca mai târziu (adică, prea târziu) să ne fie jenă de modul în care l-am tratat!"

Duminică 3 februarie 2013

Statistică, deportaţi în Bărăgan:

Conform studiului „Deportaţii în Bărăgan 1951-1956", au fost vizate un total de 40.320 de persoane, clasificate de regimul comunist astfel:

"19.034 chiaburi şi cârciumari

8.447 basarabeni (subl. mea, P.G., aici au fost incluşi **bucovinenii)**.

3.557 macedonieni (aromâni)

2.344 persoane care colaboraseră cu armata germană în timpul războiului

1.330 cetăţeni străini

1.218 persoane cu rude care fugiseră în străinătate

1.054 titoişti

731 duşmani ai regimului socialist

590 persoane care trăiau în afara zonei de frontieră

14/08/2014

367 persoane care ajutaseră rezistenţa anticomunistă
341 criminali deţinuţi
257 germani
162 foşti moşieri şi industriaşi.

Joi 7 februarie 2013

Curentul, 7 febr 2013:

"Proiectul asasinării lui Paul Goma, Nobelul şi comuniştii

Scris de George Roncea joi, 07 februarie 2013

În urmă cu câteva decenii o operaţiune vastă a Securităţii a fost lansată împotriva lui Paul Goma, un simbol al rezistenţei şi demnităţii romaneşti. Paul Goma nu este un scriitor oarecare el fiind cunoscut mai ales pentru singulara să împotrivire faţă de regimul comunist şi pentru acţiunile sale făţişe de dizidenta care au devenit ceea ce Securitatea numea Mişcarea Goma în 1977. Născut în Basarabia, în data de 2 octombrie 1935 şi refugiat împreună cu familia în România, odată cu invadarea Basarabiei de către URSS, în urma Pactului Hitler – Stalin din 1939, Paul Goma s-a manifestat toată viaţa reactiv faţă de comunişti.

Primele dosare la adresa sa au fost construite încă din perioada în care Goma era elev, în 1952. Tânărul Goma a fost convocat la Securitate şi reţinut opt zile, după care a fost exmatriculat din toate şcolile din ţară, deoarece susţinuse în şcoală cauza unor persoane anchetate şi arestate sub acuzaţia de anticomunism. "Cazul Goma" s-a agravat în 1955, ca urmare a disputelor din facultate cu ceata de kominternisti *şi bolşevici de teapa lui Radu Florian (tatăl actualului consilier de stat al lui Victor Ponta, Alexandru Florian* - subl. mea, P.G.*)*, Tamara Gane, Mihai Gafiţa, Toma George Maiorescu, Mihail Novicov, urmând ca în iunie 1956 să fie "judecat" de rectoratul universităţii.

Goma a fost arestat în noiembrie 1956, acuzat de "tentativă de organizare de manifestaţie ostilă" iar în martie 1957, a fost condamnat la doi ani de închisoare corecţională, pe care i-a executat la închisorile Jilava şi Gherla. Ulterior, a fost trimis cu domiciliu forţat în Bărăgan, la Lăţeşti, azi Borduşani, din judeţul Ialomiţa, unde a rămas până în 1964.

Represaliile pe care le-a avut de îndurat pentru atitudinea sa sfidătoare faţă de regim şi pentru manifestările deschise împotriva totalitarismului comunist nu s-au oprit aici. "Cazul Goma" a devenit "Mişcarea Goma".

A fost călcat în picioare de zbirii Securităţii, torturat şi batjocorit în arestul Securităţii de fata cu mama sa. Paul Goma a căpătat un nume de cod "Bărbosul" – iar pentru anihilarea lui au fost folosite "metode specifice" de infiltrare, destrămare a anturajului, avertizare, compromitere. I-au fost ascultate telefoanele şi discuţiile din casă, a fost filat, i s-a pătruns în apartament etc. Numai în anii 1972-1973, când încă nu era considerat atât de periculos, s-au ocupat de el peste 40 de ofiţeri din diverse Direcţii ale Securităţii, au fost folosiţi peste 50 de informatori şi au fost "lucrate" prin D.U.I. mai mult de 20 de persoane din anturajul său.

Goma nu s-a oprit, n-a vrut să tacă din gură, a tot comentat. Scrisorile sale în care-l ironiza pe Ceauşescu şi regimul comunist sunt citite la Europa Liberă. Nimeni însă nu i se alătură, dintre "colegii" săi scriitori. La 20

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

noiembrie 1977, Goma, împreună cu soţia şi copilul, au fost decăzuţi din calitatea de cetăţeni români şi expulzaţi în Franţa. Aici Goma şi-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la Bucureşti, iar Regimul a încercat să-i închidă gura definitiv, prin asasinare. Două tentative au fost dejucate de serviciile de informaţii occidentale.

Exilat de peste trei decenii, Goma a primit în luna ianuarie a acestui an un omagiu din parte basarabenilor. Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova a decis să-l propună pe scriitorul Paul Goma la Premiul Nobel pentru Literatură 2013. Uniunea Scriitorilor din România s-a abţinut să se alăture demersului colegilor de la Chişinău.

O explicaţie simplă ar putea fi faptul că în timp ce Goma era torturat şi chinuit de Securitate, fără ca "măsurile active" să-l frângă, Liiceanu şi Pleşu "luptau" din greu împotriva comunismului beneficiind de burse de loisir în Germania Federală, Mircea Cărtărescu "rezista prin cultură" scriind la revista „Activistul "a Comandamentului Trupelor de Securitate, Mircea Dinescu lua notiţe, "reporter de front proletar" gârbovit umil în fata tovarăşului Ceauşescu, Manolescu avea privilegiul de a-i fi pusă poza în manualele şcolare alături de acelaşi tovarăş Ceauşescu şi tot aşa au "rezistat" majoritatea pensionarilor Uniunii Scriitorilor din România. Tuturor Goma le-a stat ca sarea în ochi.

Comuniştii de la Chişinău îl vor pe Goma închis în lagăr ca pe vremuri

Cel mai tare însă este urât Paul Goma, şi astăzi, tot de către comunişti. Partidul Comunist din Republica Moldova (tot o invenţie stalinistă), şi-a aruncat deputaţii şi amploaiaţii împotriva lui Goma, încercând să blocheze prin manevre tipice manualului KGB candidatura la Nobel a lui Paul Goma. Pe interval a ieşit deputata comunistă Inna Şupac care a spumegat la adresa tânărului primar al Chişinăului Dorin Chirtoacă, deoarece acesta i-a oferit titlul de cetăţean de onoare al oraşului. Chirtoacă este nepotul unui martir al luptei de eliberare a românilor de tirania sovietică, Gheorghe Ghimpu, şi face parte dintr-o nouă generaţie a basarabenilor care-şi asuma deschis românismul. Mesajul ardent al românismului ce transpare din opera lui Paul Goma îi supără teribil pe mancurţii comunişti care au făcut icter de enervare pentru că în manualul de Istorie a Românilor pentru clasa XII din 2012 i-a fost dedicată lui Paul Goma o pagină întreagă", iar când Academia de Ştiinţe a Moldovei i-a acordat titlul de doctor honoris causa, comuniştii erau să crape de apoplexie.

În 2008 guvernarea comunistă a luat "măsuri active" împotriva lui Paul Goma, miliţianul kaghebist Vladimir Voronin ordonând Procuraturii Generale din Moldova să deschidă un dosar penal pe faptul editării şi distribuirii volumului „**Săptămâna roşie 28 iunie - 3 iulie sau Basarabia şi Evreii** "sub pretextul „incitării la ură naţională, rasială sau religioasă ".

Şi acum, comuniştii folosesc tot aceeaşi schemă pentru a-l ataca cu virulenţă pe Goma dar inventând perfid noi acuze de "antisemitism": "Oricine doreşte poate găsi în internet scandaloasa lui lucrare „Săptămâna roşie 28 iunie - 3 iulie sau Basarabia şi Evreii ", în care Goma neagă deschis Holocaustul, catalogând acţiunile regimului Antonescu drept o răzbunare pentru faptul că evreii au susţinut puterea sovietică. Orice om întreg la minte înţelege că pentru tirajarea unor astfel de idei trebuie să fie băgat în închisoare, nu premiat. De fapt, aşa şi se procedează în Europa civilizată. Şi în Moldova putem lupta cu metode legale împotriva manifestărilor antisemite " – am citat din declaraţiile aceleiaşi deputate comuniste Inna Şupac.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

De o bună bucată de vreme Paul Goma a devenit un simbol pentru noile generaţii de basarabeni, mai ales în contextul împotrivirii acestor generaţii faţă de samavolnicia şi antiromânismul visceral al unui regim rusofil şi comunist, care a controlat peste un deceniu jumătate Republica Moldova.

Hărţuielile regimului comunist la adresa lui Goma nu vor înceta probabil niciodată însă tentativelor de asasinare simbolică a acestuia i se pot opune reacţiile organizaţiilor romaneşti care pot susţine şi se pot alătura onorabilei iniţiative a Uniunii Scriitorilor de la Chişinău, care a promovat dosarul de candidatura la Nobel pentru Paul Goma. Atacul comuniştilor la adresa lui Paul Goma este o ofensă simbolică la adresa tuturor românilor, şi mai ales la adresa acelora care au rezistat fără să îngenuncheze împotriva agresiunii bolşevice. Din toate aceste motive Goma are nevoie de susţinerea românilor, de la Nistru pan'la Tisa...

George Roncea

Comentarii (2)

1. 06-02-2013

anti-comunism Excelent articol ! M-am oferit sa-l ajut sa redobandeasca cetatenia romana dar oferta mea nu a ajuns la el ! Scris de ene

2. 07-02-2013

Goma singurul scriitor al rezistentei

trist dar nu putem sa nu observam cat de singur a fost Paul Goma in actiunile sale...sunt oare romanii un neam de lasi, de lepre fricoase? Scris de Mihai Dunca

Vineri 8 februarie 2013

Cine ne sânt disidenţii?

Dacă Manolescu a descoperit că disidentul… de frunte al României era Ceauşescu, Pleşu l-a completat:

"Disidenţii, în patria noastră au fost femeile: Ele stăteau la cozi ca să găsească de mâncare. El umpleau frigiderul. Datorită lor străinii, nimeriţi în casa câte unui localnic, erau uimiţi de mesele încărcate cu toate bunătăţile. În concluzie: Aşa se rezista alimentar, la noi."

Vezi și filmulețul pleșoist"Disidenții".

*

Un text de A. Turcanu:

"**Susţinem!**

Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe consideră binevenită şi susţine propunerea candidaturii lui Paul Goma la Premiul Nobel pentru literatură pe anul 2013.

În ciuda unor voci părtinitoare şi de rea-credinţă care contestă lui Paul Goma vreo tangenţă cu literatura română şi cu realităţile Moldovei din stânga Prutului (fosta Basarabie, actuala Republica Moldova), opera sa atestă nu doar o adâncă dragoste faţă de pământul unde s-a născut şi şi-a petrecut copilăria, ci şi o statornică şi nedezminţită preocupare pentru istoria acestui ţinut românesc, pentru viaţa şi destinul ingrat al oamenilor de pe aceste meleaguri.

Talent viguros, spirit contestatar, incoruptibil la modul absolut al

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

cuvântului, scriitorul născut în satul Mana, Orhei, este astăzi în Europa şi în lume cea mai autorizată porta-voce a idealurilor noastre naţionale, a năzuinţelor de libertate, de adevăr şi dreptate istorică.

Luptător intransigent cu regimul comunist şi recidivele sale, deţinut politic în repetate rânduri, expulzat din România ceauşistă pentru poziţia sa civică şi de creaţie fără de compromis, autor al unor romane traduse în mai multe limbi despre teroarea din temniţele comuniste (**Ostinato, Gherla, Patimile după Piteşti, Soldatul câinelui**), despre copilăria sa basarabeană şi despre istoria plină de întorsături imprevizibile şi dramatism a Basarabiei ocupată de Rusia ţaristă, apoi de cea sovietică (**Din calidor**), despre adolescenţa şi tinereţea sa de refugiat (**Arta reFugii, Astra**), Paul Goma reprezintă o conduită de viaţă şi de creaţie exemplară. Est-etica sa inconfundabilă, marcată de categoricul unui civism de cea mai pură încărcătură morală, dar şi de spiritul dialogismului, impune în scrierile şi în scrisurile sale o conştiinţă de o largă deschidere şi de o puternică rezonanţă europeană şi universală.

Luând în consideraţie prestanţa deosebită a operelor sale artistice şi publicistice, valoarea sa emblematică de „om revoltat" al Estului comunist şi post-comunist, ţinuta sa exemplară de scriitor în plină vervă creatoare, Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe consideră că Paul Goma merită pe deplin încununarea cu prestigiosul Premiu Nobel."

*

Un alt text, de Mircea V. Ciobanu, din *Jurnal de Chişinău:* **"RUPEREA RÂNDURILOR // De ce (nu) Paul Goma?**

Noutatea absolută nu este propunerea lui Goma la Premiul Nobel. ASPRO îl înaintase încă prin 1999 (în compania aristocratică a lui Gellu Naum şi Mircea Ivănescu). Dar e pentru prima dată când Academia Suedeză solicită oficial opinia Uniunii Scriitorilor din Moldova. Ţinând cont de premieră (şi de conotaţia simbolică), Paul Goma părea atât de potrivit contextului, încât toţi membrii Consiliului (persoane diferite, independente, intransigente) au susţinut unanim propunerea.

Când vestea s-a scurs (tipic moldovenește) în presă, a început micul tămbălău naţional. Comentariile exaltante se alăturau privirilor arogante, atotştiutoare, „politic corecte" ale „gomofobilor". Nemulţumirile nervoase, comuniste, erau dublate, uimitor, de incomprehensibile interpretări delirante ale unor „gomofili". Cineva protesta, altcineva cerea explicaţii: „De ce Goma?". Răspund: pentru că aşa a votat Consiliul USM.

Despre Goma se discută pe trei paliere: estetic (scriitorul), civic (disidentul), etic (omul, egocentricul). Pentru un premiu literar ar conta primele două ipostaze. Dar, fiindcă o bună jumătate dintre actualii oponenţi sunt foşti prieteni (Goma are o capacitate uluitoare de a se certa cu toată lumea) şi aceşti oponenţi sunt formatori de opinie, caracterul său incomod îi joacă feste. Palierul scandalurilor e permanent aglomerat, riscând să se prăbuşească. În „Biblioteca Goma" însă, şuieră vântul.

Deşi are o operă consistentă şi e prezent în istorii literare, romanele lui, fără termen de comparaţie în literatura română, îşi mai aşteaptă exegeţii. Lirice, evocatoare, nervoase, fragmentate, eseistico-publicistice, ele intră în categoria indefinibilului. Despre disident s-a scris mult. Definiţia lui Miron Radu Paraschivescu: „un Soljeniţîn român" nu a fost contestată, ca şi disidenţa propriu-zisă. Prin rezistenţa sa deschisă, el a reabilitat bunul nume

14/08/2014

al scriitorului român (inclusiv, al celui basarabean), privit ca un conformist în timpul comunismului.

Toate meritele i-au fost însă şterse cu un burete categoric (şi anonim), după apariţia eseului Săptămâna roşie. Incontestabilul disident a devenit „antisemit". Eseul merită evaluat fără apriorice parti-pris-uri. Fără garanţii că Goma ar ieşi într-o lumină favorabilă. Dar maniera în care i se închide accesul la o evaluare imparţială a operei este un exces. Într-un fel similar, o „vânătoare de nazişti" obţinuse anularea comemorării, în Franţa, a semicentenarului morţii lui Celine.

Tabuurile „corectitudinii politice" (ironizate amar de Vladimir Bukovski) nu trebuie să devină o nouă formă de cenzură. Dacă se depăşesc limitele, judecata poate penaliza excesul. Cu textul cu care nu eşti de acord, polemizezi cu argumente şi cu cifre (care ar putea să combată argumentele şi cifrele acestuia). Libertatea de opinie trebuie să fie absolută, altfel, dintr-un totalitarism nimerim în altul. Dacă argumentele sunt combătute, care ar mai fi problema? De ce autorul rămâne etern supus oprobriului public, eliminat, de facto, din societate? De ce i se limitează şansele unui parcurs literar, de ce este discriminat şi linşat mediatic?

Pe acest principiu, ar trebui să-l retragem din capul „canonului occidental" al lui Bloom pe Shakespeare, pentru că a scris The Merchant of Venice. Şi să iniţiem un nou Index Librorum Prohibitorum, cu Goma alături de Hasdeu, Caragiale, Dostoievski, Soljeniţîn, Dickens etc. Refuz să înţeleg de ce nu pot să-i aplaud, deopotrivă, pe Mendelssohn şi pe Wagner, să-l admir pe Mandelstam şi pe Eminescu, pe Mircea Eliade şi pe Mihail Sebastian. Dacă discutăm despre un scriitor-disident, trebuie să ne situăm deasupra bâlciului. Un scriitor autentic întotdeauna a fost incomod.

…Despre nemulţumiţii „noştri", care s-au plâns prietenilor, instanţelor (inclusiv Guvernului) că nu ei au fost înaintaţi la Nobel, mă fac a nu auzi. Spre binele lor."

Sâmbătă 9 februarie 2013

Sânt dezorientat: nu mai ştiu pe cine să-mi rezem speranţa.

Amicii de la Chişinău nu pot mişca - dacă nu le-au venit hârtiile. Iar hârtiile… continuă să nu vină - de ce? Toate gândurile negre îmi sunt permise.

Duminică 10 februarie 2013

Ieri am căzut pe un film dintr-o emisiune de la Chişinău intitulată "Tara lui Dogaru". Era făcut în 25 ianuarie. Prezentatorul (Dogaru?) a jalonat cursa cu obstacole: "Candidatura lui Goma". Prezenţi: Suceveanu, Mircea V. Ciobanu, Traian Vasilcău şi un istoric al cărui nume îmi scapă mereu (nu întâmplător) - l-am găsit: Tabără!

Cu excepţia istoricului Tabără, toţi au fost rezonabili, favorabili mie, cu măsură. Nu voi povesti emisiunea, care a durat o oră, ci voi nota câteva amănunte necunoscute mie până aseară:

- Am înţeles (de la Suceveanu) că despre "candidatura" mea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

s-a discutat într-o şedinţă a Uniunii, din decembrie anul trecut. Dar au ţinut-o secret(ă)…;

- Că, în şedinţa din 24 ianuarie acest an, în majoritate, participanţii au fost de acord cu candidatul… dar nu se ştie cum vestea n-a fost ţinută în taină ("cincizeci de ani"), ci a transpirat şi de a doua zi presa a vorbit despre asta;

- Nu se ştie dacă nu cumva Comisia (Nobel) îl va elimina pe candidatul Moldovei, din cauza… divulgării numelui.

Aici Traian Vasilcău a avansat o… premoniţie; şi dacă "sionismul şi mafia" a deschis robinetul ştirii, ca să saboteze candidatura lui Goma, notoriu "antisemit"?

Ceilalţi nu au avut păreri în această chestiune…

M-a iritat peste poate istoricul Tabără: întâi s-a declarat de acord cu evreii: Goma neagă Holocaustul (!); apoi Goma vorbeşte numai de **Basarabia,** nu de numele statului nostru, Republica Moldova - şi nimeni nu i-a atras atenţia "istoricului" că Goma în cărţile lui vorbeşte de **Basarabia**, ca denumire a acestui pământ, în prezentul naraţiunii; apoi 'istoricul' Tabără nu ştie că **Basarabia** a fost denumirea dată de Ruşii ţarişti, princartografii francezi,n părţii estice a Moldovei, răpită la 1812: *Bessarabia*?

*

Papa Benedict XVI a demisionat.

Miercuri 13 februarie 2013

"Academia de Ştiinţe a Moldovei susţine candidatura scriitorului disident Paul GOMA la Premiul Nobel pentru Literatură 2013-02-12

Examinând propunerea Institutului de Filologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei privind susţinerea candidaturii scriitorului disident Paul GOMA la Premiul Nobel pentru Literatură;

Tinând cont de meritele incontestabile ale acestui scriitor cu renume mondial – simbol al rezistenţei anticomuniste şi al literaturii de exil – în faţa Istoriei sec. XX, contribuţia sa substanţială la căderea comunismului în Europa, la promovarea în operele sale de certă valoare literar-artistică a Adevărului despre ororile şi atrocităţile comise de regimul comunist sovietic în România, Basarabia şi Transnistria (astăzi, Republica Moldova), precum şi meritele sale de introducere a valorilor general româneşti în circuitul universal al valorilor,

Consiliul Suprem pentru Ştiinţă şi Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Ştiinţe a Moldovei HOTĂRĂŞTE:

1. A susţine demersul Uniunii Scriitorilor din Moldova, prin care scriitorul disident Paul GOMA, născut în satul Mana, comuna Vatici, judeţul Orhei, astăzi, Republica Moldova, a fost înaintat la Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 2013.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

2. A aproba textul Scrisorii de recomandare (se anexează)

3. A transmite prezenta Hotărâre Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru a fi anexată dosarului candidatului Paul GOMA la Premiul Nobel pentru Literatură.

ANEXĂ la Hotărârea CSŞDT nr.23 din 31.01.2013

Scrisoare de recomandare

Academia de Ştiinţe a Moldovei salută şi susţine plenar iniţiativa Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova de a-l propune pe scriitorul disident Paul GOMA la Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 2013.

Personalitate emblematică a scrisului artistic şi publicistic ca formă intelectuală de protest, a rezistenţei anticomuniste şi a exilului românesc, supranumit „Cavaler al Adevărului" (definiţie a acad. Mihai CIMPOI) şi „Soljeniţân al României" (definiţie a dramaturgului Eugène IONESCO), scriitorul şi disidentul politic autentic Paul GOMA, reprezintă cu demnitate două state de pe continentul european: România şi R. Moldova, intrând în istorie – încă în anii '60 – drept fenomen unic: FENOMENUL OMULUI ŞI SCRIITORULUI DE CARACTER – PAUL GOMA, caz extrem de rar nu doar în Europa, ci şi în lume, or, aşa cum avea să remarce şi Poetul Naţional al tuturor românilor, Mihai EMINESCU: „Inteligenţe se găsesc adesea, caractere – foarte rare".

Născut la 2 octombrie 1935 în familia unor profesori români din satul Mana, comuna Vatici, judeţul Orhei, astăzi, R. Moldova;

refugiat în luna martie 1944 în România (fără tatăl său, Eufimie Goma, care fusese arestat de NKVD şi dus în GULAG-ul sovietic);

lipsit abuziv (şi până în prezent) de cetăţenia română şi expulzat de regimul comunist din România la 20 noiembrie 1977;

refugiat la Paris, Franţa, unde locuieşte şi astăzi împreună cu soţia sa Ana Maria şi fiul Filip-Ieronim, având statutul de apatrid,

scriitorul Paul GOMA este unul dintre cei mai oneşti şi mai valoroşi, mai traduşi, mai citiţi şi mai criticaţi prozatori europeni contemporani, excelând în operele sale atât prin conţinutul zguduitor (documente, mărturii, atitudini temerare), cât şi prin forma artistică originală (frazare, dialoguri, reflecţii), unică în literatura română, specifică doar FENOMENULUI LITERAR PAUL GOMA.

Fiind martor ocular şi victimă a genocidului săvârşit de regimul totalitar comunist sovietic (de tip kominternist) contra românilor din Basarabia, baştina sa (R. Moldova) şi România, Paul GOMA s-a manifestat în activitatea civică şi literară ca adversar convins al regimului comunist din România şi URSS (definită de Preşedintele american Ronald Reagan ca fiind Imperiul Răului).

Pentru această rezistenţă anticomunistă a făcut ani grei de puşcărie în condiţii inumane şi degradante, a fost torturat şi terorizat metodic, calomniat în public de chiar unii scriitori din România, organizându-se şi tentative de asasinat, inclusiv în exil, dar suferinţele trăite – execuţiile şi deportările în masă din Basarabia, refugiul în România, detenţia şi teroarea securităţii comuniste din România, pierderea cetăţeniei patriei sale, drumul amar al exilului şi atentatele la viaţa sa – nu l-au frânt, dimpotrivă, i-au dat tărie şi curaj să se mobilizeze şi să lupte nu doar contra comunismului din Europa, ci, în general, împotriva ideologiei comuniste de origine satanică, pe care o numeşte – ca martor ocular şi victimă directă – „ holocaustul roşu".

În această cauză nobilă pentru omenire, îşi extinde tribuna anticomunistă, folosind posturile de Radio TV (în special Radio „Europa

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Liberă" şi Radio „Vocea Americii), ziarele şi editurile din Europa şi-ntregul Occident. Este ales, totodată, în posturi importante, care-i permit să dea o deosebită amploare activităţii sale: membru fondator al Comitetului Intelectualilor pentru Europa Libertăţilor (CIEL), membru fondator al revistei „L'Alternative", membru în colegiul de onoare al revistei „Kontinent", director al colecţiei „Est-Quest" de la editura „Hachette", membru fondator al Internaţionalei Rezistenţei.

Iată de ce meritele scriitorului şi disidentului politic Paul GOMA în grăbirea prăbuşirii comunismului în Europa sunt incontestabile, iar Europa – spre care se îndreptau tot mai agresiv tancurile şi armele nucleare sovietice – nu are dreptul să-şi uite eroii autentici, personalităţile merituoase în edificarea Europei Libere.

Merită pus în evidenţă şi faptul că dintre cele circa 50 de opere literar-artistice ale scriitorului disident Paul GOMA, doar una a fost editată în România comunistă. Este vorba de „Camera de alături" (volum de debut apărut pe 22 august 1968), dar şi aceasta a apărut graţie Primăverii de la Praga, a Revoluţiei de catifea din Cehoslovacia. Restul manuscriselor lui Paul GOMA, în special „Ostinato" finalizat în 1966 – primul său roman antibolşevic, care a zguduit Europa şi l-a făcut celebru – şi romanul „Uşa" (ambele editate mai întâi în limba germană, la Suhrkamp Verlag, în 1971 şi respectiv, 1972), fiind interzise pe teritoriul României comuniste.

Vom puncta în continuare alte romane şi cărţi de mărturii (despre gulagul românesc, cu caracter autobiografic), ale marelui scriitor român Paul GOMA editate în Occident, care, graţie traducerii în limbile germană, franceză, engleză, italiană, suedeză, olandeză au făcut înconjurul lumii, majoritatea dintre acestea fiind dedicate dramei istorice a românilor din Basarabia (R. Moldova) şi România, ocupaţi prin forţa armelor de regimul comunist sovietic. De altfel, basarabeanul Paul GOMA a fost primul scriitor român care a alertat Occidentul privind crimele abominabile comise de sovietici faţă de românii din Basarabia Nordul Bucovinei şi Transnistria. Iată titlurile operelor devenite celebre: „Gherla" (Gallimard, 1976), „În cerc" (Gallimard, 1977), „Gardă inversă" (Gallimard, 1979), „Culoarea curcubeului" (Le Seuil, 1979), „Patimile după Piteşti" (Hachette, 1981), „Soldatul câinelui" (Hachette, 1983), „Bonifacia" (Albin Michel, 1986), „Din Calidor" (Albin Michel, 1987; prima ediţie la Chişinău, R. Moldova - 1993), „Arta refugii" (Dialog – Dietzenbach, 1989 şi la Julliard, 1990; prima ediţie la Chişinău, R. Moldova - 1993), „Astra" (Julliard, 1992), „Sabina" (Apostrof, 1991 şi la Julliard, 1993), „Roman intim" (ALLFA, 1999), „Basarabia" (Jurnalul literar, 2002), „Altina" (Cartier, R. Moldova, 1998), peste 20 de „Jurnale" (începând cu 1978) ş. a.

Aşadar, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, crimele comunismului şi consecinţele lor dramatice până în prezent, refugiul şi exilul constituie subiectele dominante ale operelor literare create de talentatul prozator Paul GOMA, o personalitate europeană cu probitate morală.

Ţinând cont de valoarea naţională şi universală a operei scriitorului român cu renume mondial, Paul GOMA;

de autoritatea sa morală şi culturală ca simbol al rezistenţei anticomuniste şi a literaturii de exil;

de meritele sale incontestabile în faţa Istoriei sec. XX;

de contribuţia sa substanţială la căderea comunismului în Europa, la promovarea în operele sale de certă valoare literar-artistică a

Adevărului despre ororile şi atrocităţile comise de regimul comunist

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

sovietic în România, Basarabia şi Transnistria (astăzi, R. Moldova);

precum şi de meritele sale de introducere a valorilor general româneşti în circuitul universal al valorilor,

Academia de Ştiinţe a Moldovei consideră că scriitorul disident român Paul GOMA, originar din Republica Moldova, merită pe deplin încununarea muncii sale de creaţie, cu prestigiosul Premiu Nobel pentru Literatură pe anul 2013, eveniment care ar simboliza şi un pas concret în procesul de integrare a R. Moldova în Uniunea Europeană, de readucere a acestui stat de la marginea lumii latine în familia popoarelor europene.

Îndemnăm colegii de la Academia Română şi Uniunea Scriitorilor din România să se pătrundă de importanţa momentului istoric pe care ni-l oferă destinul colectiv şi să susţină pe confratele Paul GOMA, scriitor român şi universal.

Preşedinte al Academiei de Ştiinţe,
Academician Gheorghe DUCA

*

Când vestea s-a scurs (tipic moldovenește) în presă, a început micul tămbălău nistraţional. Comentariile exaltante se alăturau privirilor arogante, atotştiutoare, „politic corecte", acuzatoare ale „gomofobilor". Nemulţumirile nervoase, comuniste, erau dublate, uimitor, de incomprehensibile de interpretări delirante ale unor „gomofili". Cineva protesta, altcineva cerea explicaţii: „De ce Goma?". Răspund: pentru că aşa a votat Consiliul USM.

Despre Goma se discută pe trei paliere: estetic (scriitorul), civic (disidentul), etic (omul, egocentricul). Pentru un premiu literar ar conta primele două ipostaze. Dar, fiindcă o bună jumătate dintre actualii oponenţi sunt foşti prieteni (Goma are o capacitate uluitoare de a se certa cu toată lumea) şi aceşti oponenţi sunt formatori de opinie, caracterul său incomod îi joacă feste. Palierul scandalurilor e permanent aglomerat, riscând să se prăbuşească. În „Biblioteca Goma" însă, şuieră vântul.

Deşi are o operă consistentă şi e prezent în istorii literare, romanele lui, fără termen de comparaţie în literatura română, îşi mai aşteaptă exegeţii. Lirice, evocatoare, nervoase, fragmentate, eseistico-publicistice, ele intră în categoria indefinibilului. Despre disident s-a scris mult. Definiţia lui Miron Radu Paraschivescu: „un Soljeniţîn român" nu a fost contestată, ca şi disidenţa propriu-zisă. Prin rezistenţa sa deschisă, el a reabilitat bunul nume al scriitorului român (inclusiv, al celui basarabean), privit ca un conformist în timpul comunismului.

Toate meritele i-au fost însă şterse cu un burete categoric (şi anonim), după apariţia eseului **Săptămâna roşie**. Incontestabilul disident a devenit „antisemit". Eseul merită evaluat fără apriorice parti-pris-uri. Fără garanţii că Goma ar ieşi într-o lumină favorabilă. Dar maniera în care i se închide accesul la o evaluare imparţială a operei este un exces. Într-un fel similar, o „vânătoare de naziști" obţinuse anularea comemorării, în Franţa, a semicentenarului morţii lui Céline.

Tabuurile „corectitudinii politice" (ironizate amar de Vladimir Bukovski) nu trebuie să devină o nouă formă de cenzură. Dacă se depăşesc limitele, judecata poate penaliza excesul. Cu textul cu care nu eşti de acord, polemizezi cu argumente şi cu cifre (care ar putea să combată argumentele şi cifrele acestuia). Libertatea de opinie trebuie să fie absolută, altfel, dintr-un totalitarism nimerim în altul. Dacă argumentele sunt combătute, care ar mai fi problema? De ce autorul rămâne etern supus oprobriului public, eliminat,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

de facto, din societate? De ce i se limitează şansele unui parcurs literar, de ce este discriminat şi linşat mediatic?

Pe acest principiu, ar trebui să-l retragem din capul „canonului occidental" al lui Bloom pe Shakespeare, pentru că a scris The Merchant of Venice. Şi să iniţiem un nou Index Librorum Prohibitorum, cu Goma alături de Hasdeu, Caragiale, Dostoievski, Soljeniţîn, Dickens etc. Refuz să înţeleg de ce nu pot să-i aplaud, deopotrivă, pe Mendelssohn şi pe Wagner, să-l admir pe Mandelstam şi pe Eminescu, pe Mircea Eliade şi pe Mihail Sebastian. Dacă discutăm despre un scriitor-disident, trebuie să ne situăm deasupra bâlciului. Un scriitor autentic întotdeauna a fost incomod.

…Despre nemulţumiţii „noştri", care s-au plâns prietenilor, instanţelor (inclusiv Guvernului) că nu ei au fost înaintaţi la Nobel, mă fac a nu auzi. Spre binele lor.

*

Emilian Galaicu-Păun 09.02.2013

"Nu cred să existe vreun caz când unui laureat al Premiului Nobel, indiferent de domeniu, i s-a retras prestigiosul trofeu, pe motiv că nu ar mai corespunde – primul pe lista unor virtuali…

[fragment lipsă]

…i-a înmânat manu propria medalia sa de nobeleard ministrului Propagandei celui de al III-lea Reich, dr. Goebbels, după ce luase parte naziştilor; cel de-al doilea, pe motiv de plagiat ce mai planează asupra-i, ar fi nimeni altul decât aşa-zisul autor al Donului liniştit, Mihail Şolohov.

Faptul că a susţinut deschis Regimul de la Vichy l-a scos din cărţi, o dată pentru totdeauna, în ochii tuturor juriilor literare şi cu atât mai mult ai Academiei Suedeze, pe cel mai important romancier francez al epocii, Louis Ferdinand Céline; pe de-altă parte, nu atât valoarea sa strict literară, cât angajamentul său total de partea unui nou umanism l-a propulsat pe Albert Camus în faţă, devenind în 1957 (îi mai rămâneau de trăit ceva mai puţin de trei ani), la doar 44 de ani, unul dintre cei mai tineri laureaţi Nobel.

Altfel spus, Providenţa a făcut ca cel mai râvnit trofeu ce recompensează intelectul uman să rimeze cu nobleţea (spiritului, se-nţelege!), de unde şi o sporită exigenţă în ce priveşte selecţia candidaţilor & laureaţilor. E de înţeles, aşadar, că însuşi faptul de a-l fi propus pe cineva la acest premiu constituie un gest forte – atât pentru instituţia ce-l desemnează, cât şi pentru cel înaintat. (De două ori nefericit gestul Academiei Române de a-l fi propus pe regretatul Grigore Vieru la Premiul Nobel pentru Pace – una, că l-a „desfiinţat" astfel ca scriitor, prin desemnarea la o altă categorie decât cea care l-a consacrat pe autorul Numelui tău; şi doi, că a dat dovadă de o crasă gândire provincială, „echivalându-l" pe bardul nostru – care numai disident nu poate fi numit! – cu marii luptători pentru drepturile omului.)

Pentru prima dată în istoria sa de puţin peste două decenii (aia din perioada URSS nu se pune la socoteală, în cazul dat!), Academia Suedeză i-a adresat Uniunii Scriitorilor din Moldova o scrisoare oficială prin care-i solicita să propună un candidat la Premiul Nobel, menţionând însă că totul trebuie să rămână secret, confidenţa fiind una dintre condiţiile sine qua non ale acestui demers instituţional. Reuniţi într-o şedinţă de lucru, membrii Consiliului USM au votat unanim pentru candidatura lui – îmi pare rău, nu am dreptul să-i divulg numele, chiar dacă acesta a fost făcut public în seara aceleaşi zile, ceea ce practic invalidează decizia USM –, amintesc doar că Miron Radu Paraschivescu i-a zis „un Soljeniţîn român", după care, ca şi cum ar fi existat o cât de mică probabilitate ca dorinţa unora să se împlinească

14/08/2014

graţie putirinţei altora, a început marele tămbălău.

Câteva ziare i-au luat la puricat biografia candidatului USM; Publika TV i-a consacrat o dezbatere la o oră de maximă audienţă; câţiva inşi supăraţi rău s-au plâns Guvernului RM că ar fi fost nedreptăţiţi; la rându-i, şeful Guvernului i-ar fi dat în obraz preşedintelui USM că nu a fost consultat în această problemă… Toate acestea în condiţiile – nu voi osteni s-o repet – unei cereri expres de confidenţialitate. (Pentru detalii, vezi cumpătatul articol al lui Mircea V. Ciobanu, din Jurnal de Chişinău – http://ziar.jurnal.md/-2013/02/08/ruperea-randurilor-de-ce-nu-paul-goma)

Primul învăţământ de tras din toată această istorie ce riscă, iată, să se sfârşească, înainte de a fi început, este că – pauză de gândire – credibilitatea unei instituţii se probează nu doar prin fiabilitatea candidaturii propuse, ci şi prin modul cum o face. Cel de-al doilea învăţământ ţine de concertarea unei decizii cu USR, dacă tot facem o singură literatură română. Nu în ultimul rând – prin asta înţelegându-se că alte n +1 învăţăminte au şi fost trase –, ce-ar fi să judecăm înainte de toate opera, şi nu omul care a produs-o (şi acesta, prin prisma unei singure scrieri, nici măcar una cu adevărat reprezentativă)?

Atâta consolare – nominalizarea „unui Soljeniţîn român" la Premiul Nobel pentru literatură i-a făcut pe unii basarabeni să-i caute cărţile – greu de găsit – în librării & biblioteci (celor interesaţi le sugerez să asculta emisiunea mea din 6.08.2012 în care îi prezentam **Roman intim**). Închei aici, nu înainte de a aminti – vezi Gherla, Humanitas, 1990 – că „poezia de puşcărie nu trebuie judecată din afară, nici măcar de către puşcăriaşii odată liberaţi. Poezia de puşcărie n-are ce face cu libertatea, după cum libertatea respinge această poezie" (p. 172-173).

Frică mi-i că, înainte chiar de a le respinge „poezia", atâta cât o fi, libertatea nu-i primeşte pe înşişi „puşcăriaşii odată liberaţi". Dar aici suntem deja pe moşia lui A.P. Cehov (vă amintiţi: „Zilnic să-ţi storci robul din tine!"), un alt mare Nobil (al spiritului) nedreptăţit de Nobel[-ul dinamitei]…

Vineri 15 februarie 2013

"Suntem împreună, maestre Goma!

Membrii celor două Catedre ale Universităţii de Stat din Moldova, implicate în predarea literaturilor naţionale şi străine, Catedra Literatura Română şi Teoria Literară şi Catedra Literatură Universală, au primit cu multă satisfacţie vestea privind decizia Consiliului Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova de a-l propune pe distinsul scriitor Paul Goma la Premiul Nobel. Noi, profesorii universitari, considerăm că prin acest gest cutezător se face nu numai un act de dreptate unui scriitor român, denigrat cu înverşunare, terorizat în perioada regimului totalitar comunist şi supus abuziv unor critici nefondate după 1989, ci întregii mişcări disidente româneşti şi literaturii naţionale. Prin activitatea disidentă şi prin întreaga sa operă Paul Goma a reabilitat numele de scriitor român, compromis de către autorii aşa-ziselor opere „evazioniste" sau „oportuniste". El a demonstrat prin romanele-dezbatere, eseurile politice, jurnalele „autobiografice", în toate cele circa 50 de opere de diferite specii, că literatura contemporană are un singur obiectiv: să-i spună cititorului adevărul, oricât de crud şi amar ar fi. Crezul său civic şi artistic poate fi identificat în una dintre expresiile sale emblematice din romanul Gherla: Să nu-i uit în vecii vecilor, nu să mă răzbun, ci să nu-i uit, şi, mai ales, mai ales, SĂ NU-I TAC!

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Opera lui Paul Goma, în pofida încercărilor de discreditare a ei în ţară, intră încet dar sigur în circuitul de valori literare naţionale şi universale. Susţinând demersul Uniunii Scriitorilor din Moldova, profesorii Universităţii de Stat se angajază să-şi aducă contribuţia lor ştiinţifică şi pedagogică la activizarea procesului de promovare a creaţiei lui Paul Goma în mediul tineretului contemporan, avid de cunoaşterea adevărului întreg despre genocidul fizic, moral şi spiritual, organizat de forţele totalitariste comuniste împotiva poporului român din ţară şi diasporă. Suntem împreună, Paul Goma!"

*

"…istoricul Vladimir Iliescu, in exclusivitate pentru Ziaristi Online, cu ocazia lansarii "Enciclopediei regimului comunist din Romania", in aula mare a Academiei.

Prof. Vladimir Iliescu:

"In Romania au avut loc persecutii impotriva evreilor, cu cifrele cele mai mari de aproximativ 100 sau 120.000 de evrei din Basarabia si Bucovina dar nu a avut loc un holocaust. Fiindca in Regat evreii au trait, si chiar si fara stea, cand l-a rugat Filderman (presedintele Uniunii Evreilor din Romania) pe Antonescu, deci ei au dus o viata aproape normala, iar din cei deportati in Transnistria multi s-au intors (printre care si Wilhelm Filderman), prin urmare nu poate fi vorba de holocaust. Holocaust a fost doar in Germania si Ungaria, care i-au trimis (pe evrei) la Auschwitz…", spune istoricul Vladimir Iliescu, afirmand si ca a propus în plenul Academiei Romane infiintarea, impreuna cu academicianul Razvan Theodorescu, a unui club al "antisemitilor filosemiti".

"Susţinem!

"Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe consideră binevenită şi susţine propunerea candidaturii lui Paul Goma la Premiul Nobel pentru literatură pe anul 2013.

În ciuda unor voci părtinitoare şi de rea-credinţă, care contestă lui Paul Goma vreo tangenţă cu literatura română şi cu realităţile Moldovei din stânga Prutului (fosta Basarabie, actuala Republica Moldova), opera sa atestă nu doar o adâncă dragoste faţă de pământul unde s-a născut şi şi-a petrecut copilăria, ci şi o statornică şi nedezminţită preocupare pentru istoria acestui ţinut românesc, pentru viaţa şi destinul ingrat al oamenilor de pe aceste meleaguri.

Talent viguros, spirit contestatar, incoruptibil la modul absolut al cuvântului, scriitorul născut în satul Mana, Orhei, este astăzi în Europa şi în lume cea mai autorizată porta-voce a idealurilor noastre naţionale, a năzuinţelor de libertate, de adevăr şi dreptate istorică.

Luptător intransigent cu regimul comunist şi recidivele sale, deţinut politic în repetate rânduri, expulzat din România ceauşistă pentru poziţia sa civică şi de creaţie fără de compromis, autor al unor romane traduse în mai multe limbi despre teroarea din temniţele comuniste (Ostinato, Gherla, Patimile după Piteşti, Soldatul cânelui), despre copilăria sa basarabeană şi despre istoria plină de întorsături imprevizibile şi dramatism a Basarabiei ocupată de Rusia ţaristă, apoi de cea sovietică (Din calidor), despre adolescenţa şi tinereţea sa de refugiat (Arta reFugii, Astra), Paul Goma reprezintă o conduită de viaţă şi de creaţie exemplară. Est-etica sa inconfundabilă, marcată de categoricul unui civism de cea mai pură încărcătură morală, dar şi de spiritul dialogismului, impune în scrierile şi în

14/08/2014

scrisurile sale o conştiinţă de o largă deschidere şi de o puternică rezonanţă europeană şi universală.

Luând în consideraţie prestanţa deosebită a operelor sale artistice şi publicistice, valoarea sa emblematică de „om revoltat" al Estului comunist şi post-comunist, ţinuta sa exemplară de scriitor în plină vervă creatoare, Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe consideră că Paul Goma merită pe deplin încununarea cu prestigiosul Premiu Nobel.

*

"Funcţia de prim-vicepreşedinte al Parlamentului a fost lichidată!

Proiectul înaintat de PLDM a fost votat în ambele lecturi, fiind aprobat cu 73 de voturi.

După ce funcţia a fost lichidată, Plahotniuc a ţinut un mic discurs prin care şi-a anunţat... demisia. Asta chiar dacă funcţia sa fusese deja lichidată.

„Am fost învestit în această funcţie de AIE2. Cu regret, prin declaraţia premierului Filat, dar şi prin votul consolidat, AIE nu mai există. Nu văd rostul să mai stau în funcţia de prim-vicepreşedinte al Parlamentului. Rog să-mi acceptaţi demisia din funcţie", a declarat Plahotniuc.

Ce veste bună!

*

Din *Timpul l, 2013*:

CMU: "În cartea de eseuri pomenită mai sus ai scris despre Paul Goma ca despre un autor „onest", „spartan", „care a mărturisit", din tagma lui Zinoviev şi Soljeniţîn. Îţi întorc o întrebare pe care o puneai acolo:

Are Goma, indiferent cât de mult ar fi suferit, dreptul să-i judece pe toţi?"

Nicolae Coande: "După Gabriel Andreescu, recent venit la Craiova pentru a lua un premiu al revistei Mozaicul, nu are, cel puţin nu în mîsura în care crede Goma însuşi. Însă motivaţia dlui Andreescu, el însuşi opozant al regimului într-o anumită perioadă, este, uimitoare pentru un om dotat şi cu caracter, şi e susţinută neprofesionist în tonul celor care îşi motivau inaderenţa a la protestele sale publice susţinînd că Goma, ca scriitor, nu are... cultură. E spectaculos să vezi câtă continuitate este între convingerile estetizante ale unor scriitori notabili din epocă şi cele profesate de Gabriel Andreescu, pentru care finul brici al lui Occam tăia până acum, după gustul meu, impecabil.

Da, Goma nu are cultura lui Nicolae Manolescu în materie de istorie şi teorie literară, nici pe a lui Breban în materie de Nietzsche sau pe a lui Pleşu în chestiuni teologale. N-o are nici pe a lui Ion Negoiţescu, cel care semnase, printre puţinii (trei) apelul lui Goma pentru Charta '77.

Însă nici unul dintre cei enumeraţi de mine nu are cultura pe teren, probată cu fapte, a lui Goma în materie de cunoaştere a epocii întunecate în care intelectualii şi scriitorii şi-au scris cărţile vieţii lor.

Caracterul înseamnă cultură majoră, să spunem o dată răspicat lucrul ăsta. Restul e minorat livresc. Goma, iar nu stimabilii intelectuali enumeraţi aici, este arheologul care dă la iveală râul de sub fundaţia caselor noastre. Cum poate fi desprinsă lumea spiritului de puşcăria generalizată unde oamenii îşi duceau vieţile, creau, iubeau şi mureau? Era cumva România o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

poieniţă unde muzele aterizau atrase de polenul emanat de intelectualii lui Ceauşescu? Cultură nu înseamnă oare ceva mai mult decât o însumare de cunoştinţe briliante despre lume şi spirit? Nu înseamnă şi caracter, aşa cum este el definit de scriitorul francez mai sus citat?

Nu înseamnă şi fapte, adică proiectarea decisivă a spiritului în lumea sublunară, cu tăietura adâncă pe care o face un om, acolo unde esteticul şi eticul sânt una şi aceeaşi (Wittgenstein)?

Faptul că Goma atacă la baionetă tot establishmentul (ei, nu chiar tot, lista lui Goma e mai scurtă decît lista lui M. Sebastian, dacă vreţi să comparaţi!). Tine nu doar de umorile scriitorului (ca revanşă pentru lipsa de solidaritate a breslei cu propria-i persoană), ci de apetitul lui pentru adevărul nefalsificat, ca şi de forţa lui polemică. Nu reprezintă polemica bărbătească terenul ideal pentru limpezirea unor situaţii obscure din vieţile şi faptele combatanţilor?

În pofida minusurilor culturale de tip canonic (ce-i imputa, de fapt, Andreescu) şi umane (Moş Reproş, cum singur s-a autocaracterizat), Goma este indicatorul de sănătate şi curaj al inteligheţiei naţionale, prea mult dispusă la troc şi compromis în ultimii 70 de ani pentru a nu fi zgâlţâită din visul căldicel pe care-l visează dup o revoluţie sângeroasă.

Chiar nu pricepem că nu doar despre cultură e vorba aici, ci de moartea a sute de mii de oameni în comunism, urmată de moartea a mii de oameni într-o revoltă săngeroasă unde intelectualii noştri au apărut doar la televiziune?

„Am înviiiins!“, se aude şi acum strigătul – ce anume am învins? A cui e victoria, asupra cui am repurtat-o? Şi atunci e Goma vinovat că ne reaminteşte mereu asta?

Uite, o să moară şi Goma, ultimul mohican al criticii violente, al catharsisului naţional îndelung amînat şi ne va lăsa în pace, sub clopotul nostru de sticlă unde ne facem vise de mărire şi aşteptîm vreun premiu Nobel pentru literatură sau măcar pentru pace. Consens şi Nobel la români. Vom avea pacea (nestricată de strigătele lui) de a ne gândi mai bine la nimbul care ne înconjoară frunţile. Cînd în jurul nostru se petrec adevărate grozăvii, ţara e furată ca-n codru, guvernanţii sunt plătiţi să asiste la furt, românii caută de lucru în afara ţării, iar o clasă de postfanarioţi (hai să recitim ce spune Petru Creţia despre vâna noastră secătuită în Eseuri morale) se îmbuibă în dispreţul masei, oamenii de cultură sunt subplătiţi pentru munca lor – e de vină Goma că vede cu adevărat de unde vine rădăcina Răului?

Săracul Goma, dacă ar fi tăcut complice ar fi avut statui în ţara asta şi nu trebuia decît sî-şi gestioneze încă din viaţă succesul social”.

Duminică 17 februarie 2013

Aliona Grati îmi trimite: *Gazeta de Maramureş*, februarie 2013:

“Jenant, mişeilor! / Adevărul e antisemit de Ioana Lucacel

Există multe tipuri de victime. Si multe tipuri de călăi. Nimic nu e însă mai demn de milă decât o victimă transformată în călău.

Am primit, zilele trecute, prin e-mail, o petiţie: „Solidari cu Valeriu Gafencu”. Iniţial, m-am gândit că e un apel la înălţare spirituală, cum altfel am putea fi solidari cu „Sf. Închisorilor” decât alăturându-ne lui în bunătate şi iertare. Nu. Era o petiţie prin care i se cerea primarului de Târgu Ocna să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

nu dea curs cererii Institutului Elie Wiesel de ridicare a titlului de cetăţean de onoare acordat lui Gafencu, pe motiv că ar fi fost antisemit, condamnat de regimul antonescian şi că niciodată nu a fost condamnat de comunişti.

Iniţial, m-a pufnit râsul. Era cea mai ridicolă petiţie citită în ultima vreme. Ştiinţific şi istoric, lucrurile sunt extrem de simple: pe când se afla la Târgu Ocna, bolnav de TBC în ultimul stadiu, a primit, printr-o minune, nişte doze de penicilină. I le-a donat pastorului de origine iudaică Richard Wurmbrand. Ca un „antisemit" convins, Gafencu a murit, salvându-i viaţa evreului Wurmbrand. Ca un tolerant convins, ulterior Wurmbrand l-a pone-grit, iar acum, conaţionalii lui cred că Gafencu nu merită titlul de cetăţean de onoare. Şi da, poate au dreptate. Ce să facă un sfânt cu un astfel de titlu?

Apoi, povestea Mişcării legionare şi a antisemismului nu e aşa simplă cum o prezintă Institutul Iudaic. Mişcarea Legionară, juridic, nu a fost facistă, Tribunalul de la Nurnberg a scos mişcarea de sub acuzaţia de fascism. Apoi, antisemismul însemna, în perioada interbelică, cu totul altceva. Sau în aceste condiţii ar trebui să nu mai vorbească nimeni despre Iorga sau chiar Eminescu? Ca să nu mai vorbim de Noica, Steinhardt, Nae Ionescu sau Eliade, care au simpatizat cu legionarii.

Ş-apoi, să nu uităm că Teatrul evreiesc de revistă, singurul de acest fel din Europa interbelică, a fost înfiinţat de un comandant legionar, Radu Gyr. Argumentul cu condamnarea antonesciană e la fel de hilar. Pentru că regimul care l-a condamnat pe Gafencu a fost abuziv şi dictatorial, înfierat, de altfel, de evrei, care îl considerau fascist. Comuniştii nu, nu l-au condamnat. Mai grav, l-au ţinut pur şi simplu în închisoare şi l-au exterminat. Decimarea unei comunităţi numai pentru apartenenţa la o etnie, religie sau ideologie e la fel de gravă, fie că vorbim de exterminarea evreilor, a ortodocşilor sau a legionarilor. Dar poate domnii de la Institut nu au subiecte de cercetare. De aceea, le propunem noi câteva: implicarea evreilor în instaurarea şi menţinerea regimului comunist sau a fost sau nu Elie Wiesel la Auschwitz?

Desigur, această rubrică ar putea părea antisemită. Este. În aceeaşi măsură în care adevărul e antisemit.

Dar în orice limbă şi orice cultură, de la Hristos încoace, cei care salvează vieţi sunt eroi. Cei care le distrug sunt călăi".

Marţi 19 februarie 2013

Azi au re-apărut în *Timpul Chişinău* texte de la Academia Chişinău, Dumitru Crudu, Nicolae Roibu, Anatol Moraru…

*

Haaretz din 19 febr:

"'Anti-Semitic' Romanian author nominated for Nobel Prize

Writers' association in Moldova reportedly nominates Paul Goma – who is accused of 'denying the Holocaust, falsifying historical facts' - for Nobel Prize in Literature. Feb.18, 2013

Romanian auther Paul Goma.

A writers' association in Moldova has reportedly nominated Paul Goma, a Romanian author accused of writing anti-Semitic texts, for the Nobel Prize in Literature.

"Paul Goma's claims to fame is only by denying the Holocaust,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

falsifying historical facts and anti-Semitic attacks," Iosif Belous, vice president of the East European Association of Former Prisoners of Ghettos and Concentration Camps, is quoted as saying on Enews.md, a news site from Moldova.

Belous was reacting to the Union of Moldovan Authors' nomination of Goma – a Romanian nationalist - to the Nobel Prize in Literature, according to Adevarul, a Bucharest-based daily.

Marco Maximillian Katz, director of the Center for Monitoring and Combating Anti-Semitism in Romania, has written that Goma expressed "ferocious and hateful anti-Semitism" suggesting "Jews are guilty of the Holocaust."

According to Katz's analysis of writings by Goma, the Romanian author suggested in the publication Vatra Review in 2002 that the 1940 massacre in Dorohoi in which 53 people were murdered was a retaliation by Romanian troops against Jews and "an answer to aggression, an eye for an eye."

Iar mă muşcă de cur lombrozianul escroc (magazinele *free* din aeroporturi) MîMî Kakatz. Cică, în *Vatra*, 2002 negasem masacrul din… Dorohoi (!), afirmînd că evreii suferiseră de la soldaţii români legea Talionului: "ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte".

*

În sfârşit, au venit hârtiile.

Probabil pe luni, pe marţi voi afla ce soartă au avut.

Duminică 24 februarie 2013

Timpul, Chişinău 24 Februarie 2013, ora 03:11

"Suntem împreună, maestre Goma!

Membrii celor două catedre ale Universităţii de Stat din Moldova, implicate în predarea literaturilor naţionale şi străine, Catedra literatura română şi teoria literară şi Catedra literatură universală, au primit cu multă satisfacţie vestea privind decizia Consiliului Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova de a-l propune pe distinsul scriitor Paul Goma la Premiul Nobel.

Noi, profesorii universitari, considerăm că prin acest gest cutezător se face nu numai un act de dreptate unui scriitor român, denigrat cu înverşunare, terorizat în perioada regimului totalitar comunist şi supus abuziv unor critici nefondate după 1989, ci întregii mişcări disidente româneşti şi literaturii naţionale. Prin activitatea disidentă şi prin întreaga sa operă, Paul Goma a reabilitat numele de scriitor român, compromis de către autorii aşa-ziselor opere „evazioniste" sau „oportuniste". El a demonstrat prin romanele-dezbatere, eseurile politice, jurnalele „autobiografice", în toate cele circa 50 de opere de diferite specii, că literatura contemporană are un singur obiectiv: să-i spună cititorului adevărul, oricât de crud şi amar ar fi. Crezul său civic şi artistic poate fi identificat în una dintre expresiile sale emblematice din romanul Gherla: Să nu-i uit în vecii vecilor, nu să mă răzbun, ci să nu-i uit, şi, mai ales, mai ales, SĂ NU-I TAC!

Opera lui Paul Goma, în pofida încercărilor de discreditare a ei în ţară, intră încet, dar sigur, în circuitul de valori literare naţionale şi universale. Susţinând demersul Uniunii Scriitorilor din Moldova, profesorii Universităţii de Stat se angajează să-şi aducă contribuţia lor ştiinţifică şi pedagogică la activizarea procesului de promovare a creaţiei lui Paul Goma în mediul tineretului contemporan, avid de cunoaşterea adevărului întreg despre genocidul fizic, moral şi spiritual, organizat de forţele totalitariste comuniste împotriva poporului român din ţară şi diasporă.

Suntem împreună, Paul Goma!

Catedra literatura română şi teoria literară şi Catedra literatură universală ale Universităţii de Stat din Moldova"

Miercuri 27 februarie 2013

A murit Stéphane Hessel - "S-a indignat" o ultimă oară.

Unul dintre naşii drepturilor omului. Antisionist, antiisraelian - deşi tatăl său era de ascendenţă iudaică, poloneză, creştinat la luteranism ("Israelul - stat tiranic, ca şi China, Rusia, Iran").

Conflicte cu Godnagel, avocat al sionismului şi Israelului.

În 10 juilie 1944, denunţat de un camarad de luptă, supus supliciului "baignoire", este arestat la Paris: la rându-i, cunoscînd acelaşi supliciu, Hessel… vorbeşte şi el, spune totul.

Seara, la o emisiune TV, Ruth Elkrief a afirmat că nu-l aprobă pe Hessel - deci nu este de acord să fie primit la Panthéon - pentru că … dialogase cu Hamas. Nu ştiam acest lucru, dar este sigur: în "dialog" vorbise de rău Israelul, "stat tiranic"…

Joi 28 februarie 2013

Înainte de a pleca spre Castel Gandolfo, Papa Benedict al XVI-lea şi-a luat rămas bun de la cardinali în sala Clementină din Vatican. Cam jumătate dintre ei i-au sărutat mâna (mânile); cam o treime au şi îngenunchiat; unul singur nu i-a sărutat mâna, nu a îngenunchiat, nu a zăbovit (nu am recunoscut pe nimeni dintre cardinali); doi sau trei i-au vorbit în şoaptă, la ureche, Dumnezeu ştie ce era atât de-taină.

M A R T I E

Vineri, 1 martie

14/08/2014

Mărţişor.

*

Adevărul de azi publică pe prima pagină textul protestului evreilor din Chişinău.

Copiez luarea la cuvânt a lui Radu Ioanid:

"„**Pentru mine Paul Goma e mort**"

Pentru că, recent, au apărut în presa de peste Prut mai multe informaţii cu privire la nominalizarea scriitorului Paul Goma la Nobelul pentru Literatură, l-am întrebat pe Radu Ioanid şi despre o posibilă reacţie a Muzeului Holocaustului, în condiţiile poziţiilor negaţioniste asumate de-a lungul timpului de celebrul disident anticomunist.

"Cum vi se pare intenţia Uniunii Scriitorilor de la Chişinău de a-l propune pe Paul Goma la premiul Nobel ? Ştiu că Israelul a protestat deja faţă de această hotărâre.

A fost o dublă prostie. Întâi pentru că Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova a încercat să promoveze imaginea unui disident anticomunist curajos, dar în acelaşi timp şi pe cea a unui antisemit sălbatic şi a unui negationist militant. Gândiţi-vă cum se uită în urma acestei propuneri Germania, Franţa, Marea Britanie, Europa în general la Republica Moldova, o ţară cu oarecare tradiţii antisemite. Pe urmă, acţionând într-un mod sovietic, Uniunea Scriitorilor nu s-a obosit să citească regulamentul Comitetului Nobel al Academiei Suedeze. Anunţând public candidatura lui Goma, Uniunea l-a scos practic pe acesta din competiţie. Candidaturile pentru Premiul Nobel pentru Literatură sunt secrete.

Puteţi să-mi explicaţi de ce n-ar merita Paul Goma să primească Nobelul pentru Literatură?

Nu am să vă spun care este opinia mea despre scriitorul Goma pentru că este irelevantă. Este adevărat că Hamsun a fost fascist, dar sunt convins că în 2013 un antisemit notoriu şi un om care a insultat sistematic memoria victimelor Holocaustului inversând victimele cu călaii nu ar putea în ciuda presupusului talent literar să ia Premiul Nobel pentru literatură.

Vedeţi vreo asemănare cu cazul Gunter Grass?

Vorbim tot de un scriitor apreciat, cu o aură aparte în ţara de origine, cu declaraţii publice controversate şi o relaţie nu tocmai bună cu evreii, în general. Gunter Grass este un mare scriitor, şi empatia sa pentru victimele nazismului este clară. Grass a făcut nişte declaraţii absolut deplasate despre statul Israel, dar ar fi exagerat ca el să fie comparat cu Goma.

Aţi declarat în mai multe ocazii ca în România încă există antisemitism, chiar şi în lipsa evreilor. Credeţi că o eventuală iniţiativa de a împiedica participarea lui Goma - un erou anticomunist incontestabil în România - în cursa pentru Nobel va ajuta eforturile de a diminua acest fenomen?

În primul rând, România a avut înţelepciunea sau spiritul de conservare de a nu-l propune pe Goma pentru premiul Nobel. În al doilea rând, mai există şi alte figuri emblematice ale disidentei anticomuniste româneşti cum ar fi un Dorin Tudoran, scriitor talentat şi un disident cel puţin la fel de curajos şi de autentic. În al treilea rând, vă rog să mă scuzaţi, dar cine vrea să fie antisemit va rămâne ca atare cu sau fără Goma. Repet, Goma merită să fie respectat pentru trecutul lui anticomunist cu adevărat brav. Goma merită tot dispreţul pentru antisemitismul primar şi pentru tentativa penibilă de a distorsiona tragedia evreilor romani. Cei care înţeleg că această tragedie este în fond tragedia poporului român nu pot să-l admire necondiţionat pe Goma.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Goma şi-a distrus singur statutul de democrat prin antisemitismul sau militant. Pentru mine personal Goma e mort".

Documentarea acestui material a fost realizată de platforma media „România de la zero".

Duminică 3 martie 2013

Nu a murit jivina de Sorin Toma! În februarie 2012 trăia, în Israel şi dădea interviuri! - ca cel recent, din *Adevărul.*

Luni 4 martie 2013

4 Martie 1977: dată de tristă amintire.

Marţi 5 martie 2013

Din *Adevărul* de azi:

Campania „Tu pe cine vrei blogger pe adevarul.ro". Cine sunt cei mai doriţi români. Propunerile continuă!

Paul Goma şi Dan Puric, printre cele mai populare propuneri de la cititorii adevarul.ro

Campania "Tu pe cine vrei blogger pe adevarul.ro?" continuă cu propunerile facute ieri de cititorii noştri. Printre favoriţi se numară Dan Puric, Mircea Cartarescu, Paul Goma, Emil Hurezeanu sau Eugenia Vodă, dar şi nume inedite sau bloggeri deja consacraţi.

Nu ne oprim aici. Avem nevoie de implicarea voastră şi în următoarele zile, deoarece aşteptăm propuneri şi oameni interesanţi pe care să-i contactăm pentru a-i invita să se alăture aventurii noastre".

Miercuri 6 martie 2013

Voi fi înregistrat acest text? Nu-mi amintesc.

"Selon un survivant d'Auschwitz, Elie Wiesel serait un imposteur

Sources Egalité et Réconciliation http://www.egaliteetreconciliation.fr/Selon-un-survivant-d-Auschwitz-Elie-Wiesel-serait-un-imposteur-1709.html

Miklos Gruner avait 15 ans quand il fut déporté de Hongrie à Auschwitz-Birkenau, en mai 1944, avec sa mère, son père, un frère plus jeune et un frère plus âgé que lui. Selon lui sa mère et son plus jeune frère auraient été tués dès leur arrivée dans le camp. Les trois furent ensuite tatoués sur le bras et envoyé dans une usine produisant du carburant de synthèse appartent à IG Farben. Son père y mourut après six mois. Le frère aîné fut ensuite envoyé à Mauthausen. Et deux autres juifs hongrois, amis de feu son père, prirent Miklos sous leur protection. Ces deux protecteurs étaient les frères Lazar et Abraham Wiesel.

Dans les mois qui suivirent Miklos Gruner et Lazar Wiesel devinrent amis. Lazar avait 31 ans en 1944. Miklos n'oublia jamais le nombre tatoué sur le bras de Lazar : A-7713. En janvier 1945 l'armée s'approchait, les déportés furent transférés à Buchenwald. Ce transfert dura trois mois, par train et à pied. Durant ces trois mois,

14/08/2014

la moitié des déportés en transfert moururent, et parmi eux Abraham Wiesel. En avril 1945 Buchenwald fut libéré par l'armée américaine.

Miklos et Lazar étaient parmi les survivants. Miklos avait la tuberculose et fut envoyé dans un sanatorium en Suisse et donc séparé de Lazar. Il émigra alors en Australie tandis que son frère aîné, survivant lui aussi, s'établit en Suède.

Des années plus tard, en 1966, Mikos fut contacté par un journal suédois qui l'invita à venir en Suède pour rencontrer « un vieil ami » nommé Elie Wiesel. Miklos répondit qu'il ne connaissait personne ayant ce nom ; on précisa alors que ce Elie Wiesel était celui qu'il avait connu dans les camps sous le nom de Lazar Wiesel et que son tatouage était A-7713Š.Miklos se souvenait bien de ce nombre et fut alors convaincu qu'il rencontrerait son vieil amil Lazar ; il accepta alors l'invitation et prit l'avion pour la Suède, le 14 décembre 1986.

Miklos : « L'idée de revoir Lazar me rendit très heureux, mais lorsque je débarquai de l'avion, je fus étonné de rencontrer un homme que je ne connaissais pas du tout, qui ne parlait même pas hongrois et parlait l'anglais avec un fort accent français et notre rencontre fut terminée après quatre minutes. Comme cadeau d'adieu, il me remit un livre avec le titre « Night » [nuit] dont il était, dit-il, l'auteur. Je pris le livre que je ne connaissais pas à cette époque, mais déclarais à toutes les personnes présentes que cet homme n'était pas celui qu'il prétendait être ».

Miklos se rappelle que durant cette étrange rencontre, Wiesel refusa de lui montrer son tatouage, disant qu'il ne voulait pas montrer son corps. Mais Wiesel montra ensuite son tatouage à un journaliste israélien que Miklos rencontra, et ce journaliste dit qu'il n'eut pas le temps de reconnaître le nombre, mais qu'il était certain que ce n'était pas un tatouage.

Miklos : « Après cette rencontre avec Wiesel, je fis des recherches partout où cela fut possible, pendant vingt années et découvris que cet homme se nommant Elie Wiesel n'avait jamais été dans un camp nazi, car il ne figure sur aucune liste de déportés ».

Miklos découvrit aussi que le livre qu'Elie Wiesel lui donna en 1986 avait en réalité été écrit en hongrois, en 1956, par son vieil ami Lazar Wiesel et publié à Paris avec le titre "A Világ Hallgat" , ce qui signifie "Le silence du monde". Le livre fut abrégé et réécrit en français avec le titre "La nuit", en anglais "Night", et publié avec le nom d'auteur d'Elie Wiesel. Dix millions d'exemplaires furent vendus dans le monde et Elie Wiesel eut même le prix Nobel en 1986, alors que, selon Miklos, le vrai auteur avait mystérieusement disparu.

Et Elie Wiesel ne voulut plus jamais revoir Miklos et eut un grand succès. Il se fait payer 25 000 dollars pour parler pendant 45 minutes sur l'holocauste. Miklos informa le FBI que Wiesel était un imposteur mais n'eut pas de réponse. Il porta aussi plainte à l'académie royale des sciences de Suède, mais n'obtint pas de réponse non plus. Les journaux américains et suédois qu'il contacta ne voulurent rien savoir .

Il eut des appels téléphoniques anonymes qu'il serait tué s'il ne se taisait pas, mais déclara qu'il n'avait pas peur de la mort, et qu'il avait dépose le dossier dans quatre pays différents pour que, si jamais il lui arrivait quelque chose, il puisse être publié. Le monde doit savoir, dit Miklos, que ce Elie Wiesel est un imposteur et qu'il allait dire la vérité dans un livre dont le titre serait "L'identité volée d'un prix Nobel".

*

"Carlo Mattogno dénonce l'imposture d'Elie Wiesel

par Carlo MATTOGNO Sources Intérêt Général

A l'occasion de la dixième « Journée de la Mémoire » [le 27 janvier 2010], Elie Wiesel était invité au parlement de Montecitorio où il a prononcé une courte intervention ponctuée de rhétorique niaise et assaisonnée d'idioties farfelues, comme cet appel lancé à Fini et à Berlusconi pour « introduire un projet de loi qualifiant l'attentat suicide de crime contre l'humanité » ou comme ce souhait qu'Ahmadinejad « soit arrêté et traduit devant la Cour de La Haye et accusé d'incitation aux crimes contre l'humanité » (1). Vu que ces propositions émanent d'une personne qui soutient les massacreurs israéliens...

Ses déclarations les plus importantes -et nous verrons pourquoi- sont les

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

suivantes :

« Moi, numéro A-7713, je viens ici vous apporter un message sur des événements qui se sont produits deux mille ans plus tard [...]. Il y a soixante-cinq ans, exactement à cette époque, mon père Shlomo, fils de Nissel et Eliezer Wiesel, porteur du numéro A-7712, mourait d'inanition et de maladie dans le camp d'extermination de Buchenwald » (souligné par nous).

Fini a introduit cet invité comme suit :

« La journée d'aujourd'hui est un événement exceptionnel parce que c'est la troisième fois, dans l'histoire centenaire du parlement italien, qu'un invité s'exprime solennellement devant l'Assemblée. C'est un honneur qu'Elie Wiesel mérite amplement parce qu'il est véritablement un personnage exceptionnel. En fait, il est, parmi les survivants des camps de concentration nazis, le témoin vivant le plus autorisé des horreurs de la Shoah » (souligné par nous).

Puis il a poursuivi :

« Depuis des dizaines d'années Elie Wiesel nous encourage dans cet engagement fondamental par son magistère moral, l'énergie de son charisme intellectuel et humain, la force de son engagement civil, afin que nous n'oubliions pas et pour faire progresser la cause des droits de l'homme et de la paix dans le monde. [...] En plus d'être un témoin oculaire de la Shoah, Wiesel est une personne pleine de foi et d'amour » (souligné par nous).

Notre attention a été appelée sur ce point à la suite d'un article écrit en hongrois le 3 mars 2009 (2), traduit en anglais le jour suivant (3) et en italien au mois d'avril (4). Pour résumer brièvement, Miklós Grüner, déporté de la Hongrie vers Auschwitz en mai 1944, de là transféré au camp de Monowitz et enfin évacué sur Buchenwald en janvier 1945, déclarait que dans le camp il s'était lié d'amitié avec deux frères, Lázár Wiesel, né en 1913, immatriculé sous le numéro A-7713, et Abraham Wiesel, né en 1900, immatriculé sous le numéro A-7712. En fait, Elie Wiesel se serait approprié l'identité de Lázár Wiesel et aurait usurpé celle d'Abraham pour son père. Miklós Grüner ajoute que, à l'occasion d'une rencontre avec Elie Wiesel, qui lui avait été présenté comme étant son ami Lázár Wiesel, ce dernier refusa de lui montrer son numéro d'immatriculation tatoué sur l'avant-bras. Il entreprit alors des recherches et découvrit qu'Elie Wiesel n'avait jamais été interné dans un camp de concentration et qu'il ne figurait sur aucune liste officielle de déportés.

Les déclarations de Miklós Grüner ont été souvent reprises dans la presse mais sans jamais faire l'objet d'une enquête. Il ne reste donc plus qu'à les soumettre à une vérification s'appuyant sur la saine méthodologie critique révisionniste. Commençons par les données de l'état-civil d'Elie Wiesel. Il est né à Sighet, en Roumanie, le 30 septembre 1928, de Shlomo et Sarah Frig, fille de Dodye Feig, déporté à Birkenau le 16 mai 1944 (5).

Avant tout il nous faut vérifier la crédibilité de l'accusateur. Ce que l'on peut dire avec certitude à propos de Miklós Grüner, c'est qu'il se trouvait à Buchenwald en mai 1945. Dans un « Questionnaire des détenus des camps de concentration » du Military Governent of Germany son nom apparaît bien, ainsi que sa date de naissance : le 6 avril 1928. Son numéro matricule est noté à la main en haut et à gauche : 120762 (6)."

Miklós Grüner

Mais le personnage clé de cette affaire est Lázár Wiesel. Par chance il existe une fiche personnelle à son nom relative à son internement au camp de Buchenwald qui permet de vérifier les affirmations de Miklós Grüner. Sur cette fiche (7), en haut et à gauche apparaît l'inscription manuscrite « Ung. Jude », « Juif hongrois » ; au centre, « Ausch. A 7713 », « Auschwitz A-7713 », l'ancien numéro matricule d'Auschwitz ; à droite, « Gef.-Nr. : 123565 », « Numéro de détenu 123565 », le nouveau numéro matricule de Buchenwald. Le détenu était né le 4 septembre 1913 (année de naissance de Lázár Wiesel déclarée par Miklós Grüner) à Maromarossziget et il était le fils de Szalamo Wiesel, qui se trouvait à Buchenwald, et de Serena Wiesel née Feig, internée au KL Auschwitz. Le tampon « 26.1.45 KL. Auschwitz » signifie que Lázár Wiesel avait été enregistré à Buchenwald le 26 janvier 1945 en

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

provenance d'Auschwitz. Voir le Document 2 : Fiche personnelle de Lázár Wiesel (KL Buchenwald). Il faut préciser que Maromarossziget (en hongrois Máramarossziget), actuelle Sighetu Marmatiei (en roumain) est la même localité qu'Elie Wiesel nomme Sighet (8). Le nom « Szalamo » est identique à « Shlomo », tandis que « Serena » rappelle phonétiquement « Sarah ». Le tableau qui suit rappelle les résultats des vérifications exposées ci-dessus :

Lázár Wiesel
Numéro matricule : A-7713
Date de naissance : 4 septembre 1913
Lieu de naissance : Máramarossziget = Sighet
Nom du père : Szalamo = Shlomo
Nom de la mère : Serena Feig
Domicile du père début 1945 : Buchenwald

Elie Wiesel
Numéro matricule : A-7713
Date de naissance : 30 septembre 1928
Lieu de naissance : Sighet
Nom du père : Shlomo
Nom de la mère : Sarah Feig
Domicile du père début 1945 : Buchenwald

Miklós Grüner a pleinement raison : Elie Wiesel s'est approprié l'identité de Lázár Wiesel.

Une autre accusation formulée par Miklós Grüner concerne l'origine du livre d'Elie Wiesel La Nuit (en italien La notte). Dans la version hongroise de l'article indiqué en note 2 il est dit que l'ouvrage fut publié en hongrois à Paris en 1955 par son ami Lázár sous le nom de Eliezer et avec pour titre A világ hallgat (Et le monde se tait). Dans la traduction anglaise de l'article de Grüner (voy. la note 3), en revanche, le titre indiqué est Un di Velt hot Gesvigen, qui est du jiddisch. Une recherche sur le titre en hongrois n'a pas donné de résultat.

On trouve trace, en revanche, du livre en jiddisch. Il figure en fait dans la Bibliography of Yiddish Books on the Catastrophe and Heroism (9), note 549 de la page 81. La note, rédigée en jiddisch, dit ceci : Eliezer Wiesel, Un di Welt hot geschwign (Et le monde s'est tu), Buenos Aires, 1956, Union centrale des juifs polonais en Argentine, Collection Le JudaÎsme polonais, vol. 117, 252 pages. Il existe de ce livre une traduction en anglais qui correspond au chapitre VII de La Nuit [où Wiesel fait le récit de son voyage de Gleiwitz à Buchenwald]. J'en parlerai à la fin de cet article.

Michael Wiesberg [voy. la note 11 citée plus bas] donne à ce sujet des renseignements dignes d'intérêt :

« Wiesel lui-même a fourni plusieurs versions sur la naissance de son livre. Naomi Seidman a relevé que c'est Wiesel en personne qui, dans Tous les fleuves vont à la mer, appelle l'attention du lecteur sur le fait qu'il a remis le manuscrit original de La Nuit, rédigé en jiddisch, en 1954, à l'éditeur argentin Mark Turkow. Il ne l'aurait, dit-il, plus jamais revu, ce que nie Turkow. Ce manuscrit fut publié en 1955 à Buenos Aires avec le titre Und di Velt hat Geshveyn (Et le monde s'est tu). Wiesel prétend l'avoir écrit lors d'une croisière au Brésil en 1954. Pourtant, il a déclaré dans une interview que ce n'est qu'en mai 1955, après avoir rencontré Mauriac (10) [qui préfacera son livre], qu'il prit la décision de rompre son silence.

"Et c'est cette année-là [en 1955], dix ans après les faits, que j'ai commencé à raconter mon histoire. Puis elle fut traduite du jiddish en français et ensuite je la lui ai envoyée. Nous avons été très, très amis jusqu'à sa mort."

« Naomi Seidman, dans ses recherches sur La Nuit, a révélé qu'entre la version en jiddish et la version française de La Nuit il existe de notables différences, en particulier en ce qui concerne la longueur, le ton, l'intention et les thèmes traités dans l'ouvrage. Elle attribue ces différences à l'influence de Mauriac, que l'on peut décrire comme "une personnalité très particulière" » (11).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Par conséquent, à cet égard le moins qu'on puisse dire est que l'origine du livre reste incertaine et confuse.

Elie Wiesel est-il un faux témoin ?

(...) De toutes les données exposées ci-dessus il résulte que le récit du voyage de Gleiwitz à Buchenwald ne peut pas être véridique.

En conclusion, Elie Wiesel n'a jamais été interné ni à Birkenau, ni à Auschwitz, ni à Monowitz, ni à Buchenwald. Quant à son père Shlomo, son nom (45) figure dans la Central Database of Shoah Victims' Name (46) de Yad Vashem, mais ces informations ont été transmises le 8 octobre 2004 par Elie Wiesel lui-même ! (...)

Imposture et faux témoignage : Elie Wiesel est vraiment « un personnage exceptionnel », le symbole vivant de « l'Holocauste ». Et ceux qui le célèbrent comme « personnage exceptionnel » sont dignes de son sublime « magistère moral ».

Comment Elie Wiesel perpétue l'imposture

par Esam Al-Amin

http://www.futurquantique.org/2010/04/25/comment-elie-wiesel-perpetue-l%e2%80%99imposture/

«**Wiesel est tout simplement une terrible imposture**» - Noam Chomsky

De temps en temps les soutiens d'Israël aux US lancent une campagne ciblant l'opinion publique pour faire pression un maximum sur les responsables politiques américains sans avoir à rendre de compte. Elie Wiesel, un survivant de l'Holocauste et prix Nobel de la Paix 1986, est l'un de ceux qui font l'apologie d'Israël et que ce dernier utilise quand il a des problèmes.

La position scandaleuse de Wiesel consistant à nier la souffrance de certains et favoriser celle d'autres est bien documentée. Feu l'historien Howard Zinn avait qualifié le refus de Wiesel d'inclure la souffrance de Non Juifs aux mains des Nazis au Musée de l'Holocauste parallèlement avec des expositions montrant la souffrance juive comme l'un des « moments les plus honteux » de la mémoire contemporaine. Dans cet épisode Wiesel décrivait l'inclusion dans le Musée des terribles souffrances des Non-Juifs aux mains des Nazis comme une tentative de « falsifier la réalité » et que de telles demandes équivalaient à « nous voler l'Holocauste ».

Il y a deux mois le nom de Wiesel était étalé sur une page entière dans une publicité du New York Times, exigeant que des actions atroces et létales soient menées contre l'Iran à cause de son programme d'énergie nucléaire. Le 18 Avril, une publicité soutenue par Wiesel a été publiée dans plusieurs quotidiens importants des US, dont le NYT et le Washington Post, portant sur le problème de Jérusalem à cause de la prise de bec publique entre l'administration Obama et le gouvernement Netanyahou.

Puisque personne ne peut croire que Wiesel ignore les faits, la quantité de mensonges délibérés et de désinformations comprises dans cette publicité était ahurissante. Il a affirmé que Jérusalem « appartenait au peuple juif » tout en niant sa dimension islamique et chrétienne. Son raisonnement c'était que Jérusalem était mentionnée dans la Torah «plus de 600 fois » tandis qu'elle « ne l'était pas une seule fois dans le Coran ». Une telle déclaration ignorante prouve une absence totale de connaissance des textes islamiques mais aussi une distorsion de l'Histoire.

Mis à part cela, s'appuyer sur le simple nombre de références dans les textes religieux est révélateur de la profondeur de réflexion de l'argumentaire de Wiesel. La place de la Mecque dans la conscience islamique est-elle dépendante du fait que le nom de la ville la plus sacrée de l'Islam ne soit cité qu'une seule fois dans le Coran ? De plus, les personnages bibliques de la Bible tels Moise, Aaron, Marie et Jésus sont mentionnés dans le Coran 136, 20,34, chacun respectivement 25 fois alors même que le nom de Muhammad n'est seulement mentionné que 5 fois. Qu'est-ce que cela prouve ?

Pourtant Wiesel ignore, parce que cela l'arrange, la signification de la doctrine islamique du voyage à la source à Jérusalem du prophète musulman au cours duquel il a prié à la Mosquée Aqsa, un évènement qui n'est pas seulement vivement mentionné dans les écritures islamiques mais est célébré chaque année par les Musulmans du monde entier depuis plus de 1400 ans.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Non seulement Wiesel ignore l'Histoire et méprise le Droit International mais il perpétue également le mensonge qu'Israël a été attaqué en 1967 pour justifier son occupation de Jérusalem et d'autres terres arabes. Décrivant l'agression d'Israël en Juin 1967, la Résolution 242 du Conseil de Sécurité de l'ONU déclarait « l'acquisition de terre par la force inadmissible » et « déplorait le refus d'Israël de respecter le Droit International » et « considérait que toutes les mesures administratives et législatives et actions prises par Israël dont l'expropriation de terres et de biens qui tendent à changer le statut légal de Jérusalem comme nulles et ne pouvant pas changer ce statut. »

Oubliant la réalité Wiesel ment en affirmant que « pour la première fois dans l'Histoire, Juifs, Chrétiens et Musulmans peuvent prier librement dans leurs sanctuaires ». Mais la réalité quotidienne palestinienne c'est qu'Israël n'autorise aucun homme de moins de 50 ans à prier à la Mosquée Aqsa ou au Dôme du Rocher. Cette politique discriminatoire est en place depuis des années facilitée par plus de 500 points de contrôle militaires établis partout en Cisjordanie, sous une surveillance type apartheid de tous les aspects de la vie quotidienne des Palestiniens. Récemment, l'historien et professeur Walid Khalidi a fait une présentation orale remarquable sur l'histoire de Jérusalem devant les Nations Unies détaillant ses racines islamiques et musulmanes existant depuis longtemps et exposant les politiques brutales sionistes de discrimination et d'exclusion.

Lors de sa présentation Khalidi a dit que: «la colonisation israélienne dans et autour de Jérusalem Est vise au contrôle géostratégique, à la domination démographique, à l'intimidation psychologique, aux perturbations sociale et économique, à l'affirmation doctrinaire, l'accomplissement religieux, et l'expansion territoriale.»

Donc le véritable objectif de la publicité de Wiesel c'était de diminuer la pression de l'administration Obama et de la communauté internationale sur Israël pour lui permettre de parachever ses plans de colonisation.

Les tentatives continuelles d'Israël de créer des faits accomplis à Jérusalem par dépopulation des habitants chrétiens et musulmans en faveur des colons juifs et colonialistes est bien documentée.

L'organisation des droits de l'homme israélienne B'Tselem rapporte que le principal but du gouvernement israélien à Jérusalem cela a été de « créer une situation démographique et géographique qui empêchera toute tentative future de remettre en question la souveraineté israélienne sur la ville «. Elle fait la liste des différentes méthodes utilisées pour atteindre cet objectif dont des politiques de discrimination institutionnelle, d'expropriation et d'harassement. Rabbi Brant Rosen d'Evanston . IL présente également une vidéo israélienne sans appel qui documente la discrimination systématique et les politiques brutales du gouvernement israélien. Ce qui va à l'encontre de la déclaration mensongère de Wiesel de la « possibilité » pour les Palestiniens de « construire leurs maisons partout dans le ville ».

De plus, selon Ziad Hammouri, le directeur du Jérusalem Center for Social and Economic Rights, plus de 30 000 Palestiniens dans Jérusalem ont perdu leurs droits de résidence ces 20 dernières années. Il faut y ajouter environ 165 000 personnes vivant à l'Est du mur qui sépare Jérusalem de la Cisjordanie. Début Avril cette année l'autorité militaire israélienne en Cisjordanie a annoncé qu'elle déporterait bientôt plus de 70 000 Palestiniens les chassant de leurs maisons en Cisjordanie et à Jérusalem parce que « ils n'ont aucun droit d'y résider ».

La position de Wiesel justifiant les politiques agressives d'Israël dure depuis longtemps et est vaste.

Remontant jusqu'en 1947-1948, Wiesel a travaillé comme journaliste pour le groupe terroriste sioniste l'Irgoun (ainsi nommé par les britanniques). Il connait les détails de l'infâme massacre d'innocents Palestiniens de Deir Yassin en 1948 (de même que d'autres) perpétrés par son organisation qui à l'époque était dirigée par Menahem Begin et Ytzak Shamir.

Malgré cela il continue d'affirmer que des centaines de milliers de Palestiniens ont quitté volontairement leurs maisons en 1948, ignorant les nombreuses preuves

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

existantes non seulement dans des douzaines de rapports demandés par l'ONU et des témoignages live de centaines de milliers de Palestiniens, mais aussi des preuves découvertes par les « nouveaux historiens » israéliens tels Illan Pappe et Benny Morris. Wieser continue de demander des excuses publiques pour les crimes commis contre des Juifs mais n'exprime jamais de sympathie ou de peine concernant les atrocités commises contre les Palestiniens.

Wiesel a déclaré une fois publiquement :

« je soutien Israël – point à la ligne.

Je m'identifie avec Israël – point à la ligne.

Je n'attaque jamais, je ne critique jamais Israël. »

Son hypocrisie est sans limite. Wiesel lors de la cérémonie de remise du prix Nobel en 1986 s'est adressé au monde ainsi :

« le monde savait et est resté silencieux. Et c'est pourquoi je jure de ne jamais rester silencieux quand des êtres humains quelque part subissent souffrance et humiliation. Nous devons toujours prendre parti».

Il a effectivement pris parti choisissant de faire l'éloge de l'oppresseur et condamnant la victime, ne restant même pas silencieux mais autorisant la brutalité et justifiant l'exclusion malgré la souffrance et l'humiliation quotidienne palestinienne.

Esam Al-Amin 21/04/2010 www.counterpunch.org
son mail : alamin1919@gmail.com

En savoir plus : Elie Wiesel Antisémite ?

"Berlin semblait dominée par les Juifs… Journaux et maisons d'édition, théâtres et banques, grands magasins et salons littéraires. Les antisémites français qui voyaient le Juif partout avaient raison… pour ce qui était de l'Allemagne. Les sciences, la médecine, les arts : c'était le Juif qui donnait le ton, qui l'imposait. "

Elie Wiesel sur l'Allemagne entre les deux guerre dans « Le Testament d'un poète juif assassiné », 1980, Points Seuil, 1995p. 100, 124, 126)".

Myriam Abraham traduction

7 martie 2013

Numărul refugiaţilor sirieni în Turcia a depăşit milionul.

Iar Putin - vinovatul principal pentru "rezistenţa" dictatorului sirian - continuă să facă bancuri b(l)ăş(t)inoase cu "vodka", - în întâlnirea cu Hollande… Mama mă-sii de viată!

*

Omagiu funebru la Invalides pentru Stéphane Heissel.

Au vorbit un camarad de-al lui, Crémieux-Brilhac şi Hollande. A recitat Carole Bouquet (din Apollinnaire).

8 martie 2013

Hugo Chavez, Comandantele Venezuelei va fi îmbălsămat - "ca Lenine", a promis Maduro, Provizoriul.

Păi ce: numai ruşii să aibă momii ale conducătorilor iubito-detestaţi la care să se ploconească, cu lacrămi cât pearja? Ca o hugochavistă, muiere necăjită, ştirbă, din şirul-popular-al-bocitoarelor-voluntare, asta zicea ca un rol învăţat pe dinafară că mortul ei nu e mort, el e lumina, soarele… şi întunericul, a luat-o gura pe dindărăpt…

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

9 martie 2013

Aflu azi cine este acel poliţai de la Chişinău vinovat de a fi pedepsit pentru participarea la masacrul studentilor în aprilie 2009, dat afară şi, imediat după actul recent de mare curaj al lui Filat (!), rechemat şi numit şeful poliţiei municipiului Chişinău: Sergiu Cociorvă!

"Evident, atât timp cât el este în funcţie, nimeni nu vrea să depună mărturii. Nu e vorba doar de el, ci şi de alte persoane implicate în dosarul 7 aprilie. Si aici este vorba despre domnul premier, [Filat] care le-a promis protecţie", a declarat primarul municipiului Chişinău, Dorin Chirtoacă.

Deşi cunosc o serie de scandaluri de pe malul stâng al Prutului, sunt ultragiat de ultimele, de parcă nu aceeaşi ţigănie ar exista pe malul drept. Voi continua să fiu naiv - ce Dumnezeu, Malul Stâng [al Prutului] va continua să fie Basarabia mea - încă mult timp. Dar cât timp?

Aştept, aştept rezolvarea hârtiilor. Dar de astă dacă, dacă Puterea de la Chişinău îmi refuză suplica, o voi lăsa, dracului, aşa, "definitiv nerezolvată", ştiind că ea nu se poate opune Puterii de la Tel-Aviv.

11 martie 2013

Criticul literar Nicolae Manolescu va fi retras de la Paris "Filosoful" Andrei Pleşu îi va lua locul la ambasada UNESCO - *Cotidianul, 11 martie*

"După dezvăluirile noastre, legate de viaţa de huzur a lui Nicolae Manolescu la misiunea României ca ambasador UNESCO, Guvernul a decis chemarea acestuia acasă. În mod ciudat, PSD insistă ca înlocuitorul lui Manolescu să fie un alt lingău al regimului Băsescu: Andrei Pleşu!

Articolele noastre referitoare la viaţa de huzur dusă de Nicolae Manolescu şi soţia sa, Ioana Manolescu Apolzan, ca reprezentanţi ai României la misiunea UNESCO de la Paris (el: ambasador, iar ea secretar I) i-au determinat pe guvernanţi să ia, în sfîrşit, decizia de a-i rechema pe cei doi acasă.

Andrei Pleşu spunea, oricum, că vrea să plece din ţară dacă Antonescu va fi preşedinte

Surprinzătoare este decizia ca locul lui Nicolae Manolescu să fie luat de Andrei Pleşu, cunoscut mai mult ca unul dintre cei mai veroşi „intelectuali ai lui Băsescu". Editorialele sale din „Dilema veche" şi, mai ales, „Adevărul" stau mărturie că obiectivitatea lui Andrei Pleşu mereu cînd vine vorba despre Traian Băsescu, al cărui consilier a şi fost.

După exemplul lui Mircea Cărtărescu, de fiecare dată cînd Băsescu era aproape de a fi demis sau părea că va pierde alegerile, Pleşu încerca o

distanţare de Preşedinte, după care, cînd acesta revenea la Cotroceni, începea iarăşi să se gudure, mai ales după ce Traian Băsescu îi trimitea cîte un ultim avertisment!

Întrucît Crin Antonescu s-a dovedit a fi intransigent faţă de lingăii lui Traian Băsescu, în ultima vreme Andrei Pleşu şi-a direcţionat tirul articolelor sale exclusiv către liderul PNL, pe care l-a bălăcărit într-un limbaj suburban ori de cîte ori a avut ocazia. Totul a culminat cu acel interviu din „Adevărul", în care a declarat, nici mai mult, nici mai puţin, că, dacă Antonescu va fi ales Preşedinte, el va pleca unde va vedea cu ochii!

PSD-ul îl vrea neapărat pe Andrei Pleşu la Paris

Aşa cum stau lucrurile acum, se pare că Andrei Pleşu va fi un nou măr al discordiei dintre PSD şi PNL, întrucît Victor Ponta nu vrea în ruptul capului să trimită pe altcineva la Ambasada României la UNESCO, deşi liberalii se opun din răsputeri!

Atragerea lui Andrei Pleşu între oamenii PSD este, pentru întreaga opinie publică, de neînţeles, deoarece acesta îi are „în mînă" pe cei mai duri critici ai socialiştilor: Mihai Răzvan Ungureanu sau Mihai Neamţu, ambii conducînd formaţiuni aliate cu PDL! Prezenţa lui Andrei Pleşu ca reprezentant al guvernului USL la Paris îi va crea acestuia, în acest fel, o poziţie extrem de favorabilă pentru ca, în capitala spirituală a Europei, să hărţuiască şi mai mult Puterea de la Bucureşti, în favoarea pedeliştilor pe care i-a susţinut constant.

Cum Andrei Pleşu a devenit recent şi pensionar german şi conduce Colegiul „Noua Europă", finanţat de Fundaţia Adenauer, guvernul USL îşi asigură, prin această numire, o imagine deformată şi în Franţa! Ce vor zice francezii cînd vor afla că Andrei Pleşu l-a plagiat pe compatriotul lor Henry Corbin?

Legătura lui Andrei Pleşu cu cultura franceză este aşa de puternică, încît „filosoful" va rămîne în istorie atît pentru că a plagiat din cărţile lui Henry Corbin chiar şi cuvîntul „etc", cît şi pentru că l-a confundat pe acesta cu Sohravardî, ca autor al cărţii „L'archange empourpré"!

Dar, să ni le reamintim pe rînd. Mai întîi plagiatul grosolan. În cartea sa, „Despre îngeri", cu care se mîndreşte nu numai el, ci şi snobii care-l preaslăvesc, are un citat ciudat din volumul lui Henry Corbin, „Le Paradoxe du monothéisme", în care pune primele cuvinte între ghilimele, iar pe cele care urmează le lasă în afara lor, deşi sînt copiate ad litteram din acelaşi pasaj! Veţi observa în facsimilele de mai jos că Andrei Pleşu plagiază inclusiv cuvîntul „etc", putînd intra, în acest fel, în Cartea recordurilor!

Deasupra – pasajul din „Despre îngeri" de Andrei Pleşu. Dedesubt – pasajul din Henry Corbin, „Le Paradoxe du monothéisme". Subliniat cu linie neagră citatul, iar cu linie roşie plagiatul. Cu albastru este încercuit cuvîntul „etc"! (…)

În aceeaşi carte, „Despre îngeri", Andrei Pleşu citează de mai multe ori pasaje din celebra lucrare „L'archange empourpré", pe care o atribuie în mod eronat lui... Henry Corbin, deşi autorul este marele filosof... Sohravardî! Henry Corbin este doar... traducătorul lucrării lui Sohravardî!

Întrucît pare incredibil, reproducem mai jos coperta cărţii „L'archange empourpré", unde se observă cine este autorul şi cine este traducătorul volumului, precum şi cîteva note de subsol din cartea lui Pleşu, ca să nu se creadă că a fost vorba doar de o banală scăpare:

Se observă că autorul cărţii „„L'archange empourpré" este Sohravardî, iar Henry Corbin este doar traducătorul! În Notele lui Pleşu, traducătorul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Henry Corbin este citat ca... autor! Vai de mama ei de cercetare filosofică...

De ce oare, în ciuda opoziţiei liberalilor, PSD insistă ca Andrei Pleşu să fie succesorul lui Nicolae Manolescu la misiunea României la UNESCO încă nu se ştie. În glumă, unii spun că, în acest fel, s-ar încerca obţinerea unei atitudini mai înţelegătoare faţă de Victor Ponta, în opoziţie cu limbajul golănesc cu care „filosoful" îl tratează pe Crin Antonescu.

În realitate, consecinţele acestei mutări surprinzătoare se vor deconta tot în favoarea lui... Traian Băsescu, mai ales că CNSAS a scos la iveală documentele care arată că soţia lui Andrei Pleşu, Catrinel, a fost racolată de DIE încă de la 18 ani!

În acelaşi timp, intelectualii din afara grupului de susţinători băsescieni au tot dreptul să se considere marginalizaţi, văzînd că, oricare ar fi regimul politic de la Putere, alegerea celor care reprezintă România se face exclusiv din curtea lui Traian Băsescu".

*

Contradicţia lui Manolescu 08 martie 2013 Florin Iaru comentarii

"Nicolae Manolescu scrie, enervat, în Adevărul, despre neprietenii scriitorilor: "Organizaţia USR are drept scop principal să facă vizibilă o breaslă tot mai bătută de Dumnezeu (!) ş…ţ Membri cu care Uniunea Scriitorilor din România se mîndreşte: Mircea Cărtărescu, Augustin Buzura ş…ţ, Ana Blandiana ş…ţ, Mircea Dinescu ş…ţ." Neprietenul sînt eu: "Florin Iaru, care calomniază sistematic, de la o vreme, USR în Caţavencii, lăudîndu-se ş…ţ că USR n-are altă treabă decît să-l dea pe el afară; Iaru este suspendat din USR, conform Statutului, pentru neplata, la fel de sistematică, din 1989, a cotizaţiei; între timp datornicul a fost patru ani vicepreşedinte al USR, cînd n-a dat pe la sediu decît ca să-şi încaseze indemnizaţia de conducere şi uitînd, tot sistematic, să-şi plătească cotizaţia".

Grav. Dl Manolescu se crede USR. Îi spun eu că nu e. Dacă n-am treabă cu breasla, cu conducerea am ce am. Vicepreşedinte am fost doi ani. Cotizaţia mi-a fost reţinută automat. Venerabilul e în eroare, i-ar spune idolul de odinioară, Titu Maiorescu. Junele Manolescu se informa mai bine. Iar sub mandatul domniei sale s-au golit vistieria, au fugit resursele, s-au pierdut proprietăţi şi se umblă la statut, pentru a-şi mai trage un mandat de preşedinte, măi dragă! Nu sub al meu! Nu mi-am adus pe nimeni în funcţii de conducere. Dl profesor-ambasador-preşedintele ar face bine să-l recitească pe Maiorescu. A uitat vorba cu care acesta îşi strivea adversarii: "Nu e în cestiune". Păi, în cestiune e ruinarea moştenirii lăsate de Laurenţiu Ulici, singurul care a adus plusvaloare în USR şi n-a muls-o ca pe-o vacă! Restul chiar că nu e "în cestiune".

Publicat în *Catavencii,* nr. 9(87), 2013

*

Manolescu şi istoria candidaturii române La zid în cultură

30 noiembrie 2012 Cristian Teodorescu0 comentarii

"Nicolae Manolescu vrea să candideze pentru a treia oară consecutiv la preşedinţia Uniunii Scriitorilor. Cel puţin aşa a anunţat într-un interviu apărut în Bucureştiul cultural, un supliment al revistei 22. Să candideze! – vor spune, poate, admiratorii criticului. Să candideze! – vor spune, sigur, şi scriitorii care cred că Nicolae Manolescu va scoate Uniunea din faliment. În statutul USR, modificat în 2009, scrie însă că preşedintele ales are dreptul la cel mult două mandate.

Asta însă nu-i o problemă pentru Nicolae Manolescu, care e de părere că statutul modificat n-are valoare retroactivă. Aşadar precedentul său mandat de preşedinte nu se pune. Nu s-o fi punînd, dar prevederea cu cele două mandate există

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

şi în variantele anterioare ale statutului USR. Pentru a scăpa de eventualele contestări, Nicolae Manolescu a anunţat în acelaşi interviu că vrea să propună şi schimbarea statutului, astfel încît în 2013 să poată candida din nou, fără nici o apăsare. Pentru asta însă ar trebui ca membrii Consiliului Uniunii să accepte modificarea, cu dedicaţie, a statutului breslei lor, care a ajuns într-o situaţie falimentară. Nicolae Manolescu spune că se gîndeşte la un nou mandat pentru a scoate Uniunea la liman. Cum va face asta – tot aşa, printre picături, făcînd naveta Bucureşti-Paris? Şi mai ales cu ce preţ pentru ceea ce a mai rămas din prestigiul Uniunii? Nicolae Manolescu vrea să transforme mica republică a literelor autohtone, în care preşedintele nu poate avea decît două mandate, într-un cătun ai cărui locuitori pot alege acelaşi primar de cîte ori are el chef să candideze."

Publicat în *Caţavencii,* nr. 47, 28 noiembrie – 4 decembrie 2012

*

03 ianuarie 2013, 07:41**Teodoreanu**

"Normal, de ce va mai mirati si voi? omul are nevasta noua pe care, dupa modelul celei vechi, si-a facut-o vice la USdin R, chefuieste in casa Monteoru ca in averile lui tacso Apolzan,sau cum l-o mai fi chemand pe adevaratul purtator de ADN al celui mai arivist ipochimen colectionar de sinecuri pe banii prostilor. Nicolae Manolescu se incapataneaza din rasputeri sa tina sus steaua in cinci colturi cominternista a Us din R pentru ca asta -i aduce privilegii la care n-au indraznit nici macar sa viseze generatii de nomenclaturisti bolsevici din vilisoarele din Parcul Jianu si cartierul Primaverii, ilustrii lui precursori de la Mihai Roller si Beniuc la DP Dumnezeu si Suzana Gadea. Opt ani de praduire a uniunii au fost prea putini pentru Inaltele idealuri ale acestui arivist care chiar ca nu stie cum sa se mai imparta intre nevestele hapsane si palatele dambovitene - palatul Vernescu, palatul Monteoru sau pariziene, UNESCO".

Marţi 12 martie 2013

Mi-a trimis Nicholas Dima, din USA, "Trei articole despre Mircea Eliade" Le reproduc în întregime - cu mult drag. Si cu şi mai multă tristeţe.

"**TREI ARTICOLE DESPRE MIRCEA ELIADE**

Mircea Eliade - Cum au trăit şi murit soţii Eliade

Cine l-a eliminat din viaţa ştiinţifică americană şi de ce a vrut „homo religiosus" să fie ars – pe pământ străin.

O colecţie de mărturii ale omului de casă al lui Mircea Eliade adunate de Ziarişti Online

De ziua lui Mircea Eliade (9 martie 1907) Ziarişti Online publică o colecţie de mărturii şi informaţii mai puţin cunoscute despre viaţa şi moartea soţilor Eliade, relatate la prima mână de Stelian Pleşoiu, un fost student al Universităţii din Chicago, care a avut şansa să petreacă mai mulţi ani alături de geniul român al secolului XX, cel care s-a autodefinit drept „un subiect şi un agent al Istoriei". Fostul om de casă al lui Mircea Eliade dezvăluie: „Soţii Eliade au sfârşit în mizerie". Interviu realizat de Silvia Vrânceanu

*

Un român stabilit în Chicago îi duce pe românii interesaţi pe urmele savantului Mircea Eliade. După ce au emigrat din România, după scurte escale în occident, soţii Christinel şi Mircea Eliade s-au stabilit definitiv în SUA, unde maestrul era un profesor respectat. Deşi Mircea Eliade a rămas în profunzime un român şi un anticomunist, după moartea sa, prietenii aproape au uitat-o pe soţia sa, născută lângă Tecuci, care a sfârşit neajutorată în 1988. Citiţi un interviu tulburător cu cel care a

stat alături de soţii Eliade în ultimii ani ai vieţii lor.

Stelian Pleşoiu, un informatician român specializat în recuperarea dezastrelor produse de computere, a avut şansa să petreacă câţiva ani, la venirea sa ca emigrant în America, alături de soţii Christinel şi Mircea Eliade, care locuiau din 1956 la Chicago. Potrivit spuselor sale, la vremea aceea, savantul român, erudit în istoria comparată a religiilor, era ridicat în slăvi de unii dintre cei mai importanţi oamenii ai lumii. În timp ce cărţile lui Mircea Eliade deveneau succese mondiale, iar el tânjea din cauza dorului de România, pentru comunişti, marele scriitor era un „duşman al poporului", fost legionar care conspira împotriva noii orânduiri. Stelian Pleşoiu spune că, deşi la Chicago trăiesc peste 100.000 de români, mulţi habar n-aveau că trăiesc în oraşul în care geniul Eliade a trăit şi a creat zeci de ani.

De altfel, după moartea sa, chiar şi la Chicago University, puţine lucruri amintesc că Mircea Eliade a înfiinţat catedra de istorie a religiilor care-i poartă numele. Stelian Pleşoiu, care a locuit o vreme în casa soţilor Eliade, a povestit pentru „Ziarul de Vrancea" amănunte inedite despre ultimii ani din viaţa savantului. Deşi Mircea Eliade a rămas în profunzime un român şi un anticomunist, după moartea sa, prietenii aproape au uitat-o pe Christinel Eliade, care a sfârşit neajutorată în 1988. Despre doamna Eliade, conteporanii spun că a ştiut să strămute o fărâmă de Românie în inima Chicago-ului, pentru ca „Profesorul" să nu se simtă complet „înstrăinat". În ceea ce-l priveşte pe Stelian Pleşoiu, fostul om de casă al maestrului, el a devenit un fel de ghid pentru cei care vor să refacă traseul Eliade la Chicago.

Eliade a refuzat să devină cetăţean american

Reporter: Domnule Stelian Pleşoiu, aţi avut şansa să locuiţi în intimitatea lui Mircea Eliade. Cum l-aţi cunoscut?

Stelian Pleşoiu: Sunt multe de spus, l-am cunoscut întâmplător, n-a fost nimic special: un prieten al familiei Eliade m-a rugat ca să merg la dânşii acasă să le rezolv nişte probleme legate de viaţa de zi cu zi. Aveau mici probleme cu aparatul de radio, cu becurile arse, cu tot felul de lucruşoare casnice.

Reporter: Erau oameni de cultură, nu se pricepeau la chestiuni prozaice …

Stelian Pleşoiu: Exact, nu se pricepeau la nimic de altfel, decât, cum am constatat cu dezamăgire în primele vizite, nu se pricepeau decât să fumeze, să citească şi, din când în când, câte un păhărel de scotch cu gheaţă …

Reporter: Ştiu că exilul îl apăsa pe Mircea Eliade. Era mulţumit de viaţa lui?

Stelian Pleşoiu: Da şi nu! Sigur că maestrul, îmi permit să-l numesc aşa, pentu că am învăţat asta de la cei din jurul lui, tânjea după ţară. Niciodată până la el sau de atunci încoace nu am cunoscut pe cineva care să sufere atât după ţara lui. Una din dovezi este refuzul de a deveni cetăţean american. Cu mare strângere de inimă, la insitenţele unui mare prieten şi admirator al său, senatorul de Ilinois Charles Percy, a acceptat cetăţenia americană la aproape 74 de ani. Percy a făcut un fapt fără precedent în istoria Americii: a convocat ad-hoc Congresul şi a cerut aprobarea cetăţeniei românului Mircea Eliade pentru merite deosebite. Aprobarea a durat două minute. Eliade era venerat, dar după această formalitate au început să curgă onorurile, premiile, invitaţiile. Când l-am cunoscut, nici nu ştiam cum să mă adresez decât cu domnule, dar această exprimare mi-a fost retezată de la început de soţia lui. Mi-a spus: «ori te adresezi cu Mircea, ori cu maestre, ori cu dr. Eliade. Mie poţi să-mi spui cum vrei, dar te rog să mă strigi Christinel».

Reporter: Nu Georgette!? Pentru că acesta era de fapt numele ei.

Stelian Pleşoiu: Nu … Deci astea au fost începuturile mele în casa Eliade, unde am constatat, prin multele persoane pe care le-am cunoscut alături de această familie, că toţi se adresau cu prim respect, folosind cuvântul „maestru".

Eliade are o fină la Harvard

Reporter: Mircea Eliade era o persoană influentă în SUA?

Stelian Pleşoiu: Da, era foarte influent, în sensul culturii uriaşe pe care o avea, nimeni nu argumenta niciodată, decât foarte bine documentat ştiinţific cu dânsul. Era aproape de necontrazis în ceea ce ştia. Avea foarte multe cunoştinţe din toate domeniile, ştia foarte multe, foarte bine …

Reporter: Şi vorbea şi iubea româneşte!

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Stelian Pleşoiu: Da, vorbea şi scria în româneşte, foarte rar scria în franţuzeşte, când să scrie vreun articol pentru vreun ziar sau pentru vreo editură franţuzească, dar toate manuscrisele lui sunt scrise în română, ceea ce demonstrează foarte mult intelectualilor din vremea dânsului, care foarte mulţi refuzau să scrie în româneşte şi, sigur, bănuiesc, că este un exemplu foarte bun pentru noile generaţii. Şi, de ce nu, pentru oameni care ajung în America şi mai uită să mai vorbească limba română.

Reporter: Casa Eliade era frecventată de mulţi oameni? Cine îl vizita?

Stelian Pleşoiu: Am cunoscut foarte mulţi oameni în casa lor, de la politicieni, scriitoraşi şi până la preşedintele Universităţii Chicago, Hanna Gray, care îl stima pe Eliade, de la domnia sa până la senatorul Charles Percy, care îl adora pe maestru. Am cunoscut marii scriitori şi filozofi francezi, l-am cunoscut pe decanul catedrei de istorie a religiilor, şi cel mai iubit om de Eliade, domnul Joe Kitagawa, care a făcut ca în Japonia să se găsească tot ce a scris Eliade şi asta poate să fie o mândrie pentru noi. Maestrul a fost şi este adorat în Japonia. Acest lucru se datorează în mare parte lui Kitagawa. Acest foarte serios profesor i-a fost şi student maestrului, şi, în acelaşi timp „fin". Maestrul i-a botezat fiica acestuia, pe Ann Rose, care este profesor de filozofie la Harvard. Prin grija profesorului, opera lui Eliade a fost tradusă în întregime în această ţară. Culmea, în România se edita foarte puţin din ce scria el. Deasemenea, el a fost îndrăgit şi foarte apropiat de faimosul sculptor japonez Noguci, care a fost studentul şi prietenul lui Brâncuşi. S-a prăpădit nu cu multă vreme după Eliade. În semn de prietenie, Noguci a sculptat într-o monedă chipul lui Eliade. Această fragilă sculptură se află la Luvru. Mai venea pe acolo nelipisitul Saul Bellow, laureat al premiului Nobel pentru literatură, care a fost căsătorit cu Alexandra Bagdasar, profesoară emerită la Northwestern University din Eveanston, pe care a cunoscut-o în casa soţilor Eliade.

„Ceauşescu îl curta pe Mircea Eliade"

Reporter: Cum a ajuns Mircea Eliade să predea în SUA în condiţiile în care, din câte ştiu, era îndrăgostit de Europa?

Stelian Pleşoiu: Eliade suferea după Europa, însă a ştiut cum să împartă şi una şi alta. Stătea în timpul anului universitar aici, în Chicago, predând la catedra de istorie a religiilor. Aceasta catedră a fost înfiinţată pentru el şi la care el şi-a adus cea mai mare contribuţie şi este unică în felul ei în lume. În timpul verii, îşi petrecea vremea în Franţa şi, sigur, de foarte multe ori călătorea. După o anumită vârstă călătoriile nu au rămas decât între Franţa şi Chicago. În ultimul an al vieţii nu a mai putut călători în Franţa din cauza bolii.

Reporter: Înţeleg că suferea …

Stelian Pleşoiu: Da, în ultimii ani era foarte bolnav. În afară de faptul că avea o artroză cumplită la amândouă mâinile, nu reuşea decât să se semneze sau să-ţi dea câte o mică recomandare. Amândouă mâinile îi erau acoperite cu câte o platoşă osoasă, care îi acoperea pur şi simplu degetele. Studenţii îi aduceau tot felul de creioane moi. Îmi spunea cu mult necaz, când îl duceam la ortoped, că îi este ruşine să întindă mâna cuiva. Avea şi alte probleme. Începuse să se îndoaie de spate, dar avea un cod cu Christinel, ca, atunci când erau în societate, să-şi îndrepte spatele imediat.

Reporter: Cum şi-a calmat dorul de România, ţinând cont că nu s-a mai întors în aproape jumătate de secol?

Stelian Pleşoiu: După felul în care întreba fiecare străin, sau prieten care intra în casă şi îi spunea că este român sau că a venit curând din România, după curiozităţile pe care le avea despre ţară, era foarte simplu de înţeles că adora ţara lui de origine şi de naştere.

Reporter: N-a mai vrut să se întoarcă, îi era teamă?

Stelian Pleşoiu: Nu i-a fost frică niciodată, iar ca un exemplu foarte bun este că Nicolae Ceauşescu nu ezita să-i trimită invitaţii. Ceauşescu îl curta. Sunt absolut convins că nu i s-ar fi întâmplat nimic lui Eliade întorcându-se în România. Însă, aici era vorba de un principiu. Dacă s-ar fi întors în România, pe care şi-o dorea atât de mult, ar fi călcat principiile de o viaţă, el şi cei din generaţia lui care au avut o puternică contribuţie împotriva comunismului şi s-au sacrificat. Ar fi trădat şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

intelectualitatea plecată din ţară după cel de-al doilea Război Mondial.

„În America, Eliade a fost eliminat de peste tot”

Reporter: V-a povestit despre perioada în care a fost în închisoare, despre acuzaţiile cu privire la simpatiile pentru Garda de Fier?

Stelian Pleşoiu: Da, a povestit, însă foarte puţin, pentru că, în primul rând, maestrului nu-i plăcea subiectul, în al doilea rând, nu a înţeles niciodată, până în ultimele momente ale vieţii, de ce i se reproşează atât de mult faptul că el a simpatizat mişcarea din anii tinereţii lui. Întâmplarea a fost să se numească „mişcare legionară” şi această mişcare să trezească o generaţie, iar el, alături de intelectualitatea României la acea vreme, au simpatizat cu această mişcare, cum face fiecare tânăr. Dar nu a îmbrăcat niciodată cămaşa de legionar.

Reporter: Atunci de unde toate acuzaţiile?

Stelian Pleşoiu: Sigur de la faptul că el a fost un mare admirator şi un student fervent al celui care a fost Nae Ionescu, iar Nae Ionescu, după cum se ştie, a fost mentorul mişcării legionare, un personaj foarte misterios, foarte inteligent, parcă coborât din altă lume, un personaj care a reuşit să convingă tineretul intelectual din acea perioadă.

Reporter: Acuzaţiile acestea se răsfrâng până şi acum asupra personalităţii şi amintirilor care ţin de Eliade.

Stelian Pleşoiu: Este foarte adevărat. Aceste simpatii ale filozofului Eliade sigur că au deranjat foarte multe cercuri reacţionare. În România mai puţin, dar în general în Europa şi mai ales în America; vorbesc de cercurile reacţionare numite la vremea respectivă, acum se numesc societăţi de caritate. O mare contribuţie îşi aduc societăţile evreieşti din America şi Europa, mai puţin cele din Israel.

Reporter: Am văzut că şi la universitate, în afară de bibliotecă, chiar şi în sala în care a predat, doar o mică plăcuţă aminteşte de el.

Stelian Pleşoiu: Într-adevăr, aşa este, este o mare ruşine să se întâmple ce s-a întâmplat. Eliade a fost pur şi simplu eliminat de peste tot, însă cineva îmi spunea că, cu cât este mai blamat, cu atât valoarea acestui filozof este mai profundă şi mai populară. Culmea, în colegiile americane se predă istoria religiilor şi curând sistemul de învăţământ american preconizează să introducă istoria religiilor şi în licee.

Reporter: Atunci de ce nu există aici mai multă recunoştinţă pentru Eliade?

Stelian Pleşoiu: Respectul este unul mutual. Intelectualii de valoare ştiu cine este, îl cunosc foarte bine, însă, sigur, într-o ţară capitalistă ca America, unde banul dictează şi societăţile puternice au lobby chiar şi în lumea intelectuală, este de înţeles ce se întâmplă.

„Românii din Chicago ştiu foarte puţin despre Eliade”

Reporter: Ce-ar putea să facă comunitatea românească?

Stelian Pleşoiu: Comunitatea românească din Chicago, spre dezamăgirea dvs. şi a cititorilor, ar trebui să fie mult mai unită şi ar trebui să-şi instruiască şi să-şi îmbogăţească spiritul şi identitatea naţională. Cunoscându-l pe Eliade, pentru că locuiesc în oraşul unde Eliade a trăit, a muncit, a creat o parte din cei mai frumoşi ani ai vieţii dânsului, peste 30 de ani, îmi dau seama că ar fi dezamăgit. Românii din Chicago ştiu foarte puţin despre Eliade. Mai ales cei veniţi după 1990, căci este bine de ştiut aceea că românii de aici se împart în trei categorii: cei veniţi după război, majoritatea legionari şi care nu prea mai sunt, cei veniţi în timpul comunismului, şi românii veniţi după 1989. Primii sunt foarte şcoliţi, buni cunoscători ai istoriei poporului român, naţionalişti fără cusur, şi anticomunişti până la ultima suflare, cum a fost şi Eliade. A doua categorie sunt speriaţi, chiar răi, bârfitori, susceptibili, cu ceva carte, nu neapărat cultură, mai degrabă buni la ştiinţe exacte, fără spirit naţional şi foarte snobi. După 1990, a venit tineret foarte talentat cu multă şcoală şi în căutare de adevăr. Dacă este să-i calific după numărul celor care vin la biserica ortodoxă, i-aş găsi mai degrabă religioşi. Nu sunt foarte interesaţi de situaţia ţării lor, sunt destul de rezervaţi în ceea ce priveşte dorinţa de a se întoarce acasă. De ce spun toate acestea: toate aceste grupuri nu au manifestat vreun interes special pentru Eliade. Legionarii l-au cunoscut cel mai bine, au înţeles până la urmă să-l respecte în tăcere şi în umbră. Nu i-au creat probleme, au fost foarte discreţi în privinţa trecutului lor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

intim. Cei veniţi în perioada comunistă, au stat departe, mulţi nu au ştiut că mai există, iar puţinii care îl cunoşteau, l-au căutat pentru interese personale sau meschine. Cei veniţi după 1989 nu au exprimat o dorinţă anume despre Eliade. Puţini cunosc ca el este înmormântat aici. Unii chiar cred ca mormântul său este în Franţa sau în Australia. Românii din Chicago erau foarte dezbinaţi în sensul că legionarii îi suspectau pe noii veniţi, iar noii veniţi se temeau de legionari, etc. Adrian Păunescu, care i-a luat maestrului un interviu, care a fost cenzurat brutal, şi-a văzut de interesul lui, care era acela de a fi cât mai mult în preajma lui Eliade. Eliade la recomandat, l-a introdus în multe societăţi şi activităţi legate de sistemul scolastic american. Toate fostele lui cenacluri au fost copii luate de aici.

Mircea Eliade nu avea televizor

Reporter: Catedra de istorie a religiilor poartă numele Mircea Eliade. Cine i-a urmat?

Stelian Pleşoiu: Profesorul Wendy Donigan i-a urmat lui Eliade. Este de origine irlandeză şi a fost o simpatizată a maestrului. Sigur că, imediat după moartea maestrului, Culianu ar fi fost un pretendent foarte puternic, însă, după cum bine ştim, el a fost asasinat.

Reporter: Ce se spune aici despre asasinarea lui?

Stelian Pleşoiu: E un mare mister. Ion Petru Culianu avea numai 42 de ani când a fost asasinat. Din păcate, n-a mai putut să continue cele discutate cu maestrul. Era cel mai preferat student şi mai târziu profesor sau cadet al filozofului Eliade. La moartea lui, Eliade, prin testament scris în ultima secundă, a reuşit să scrie trei fraze şi anume: să fie înmormântat de un preot negru şi acest lucru s-a întâmplat – serviciile funerare au fost conduse de arhiepiscopul de Cantebury, cea mai mare funcţie din America în lumea preoţească, acest arhiepiscop fiind de culoare neagră şi irlandez; a doua dorinţă a fost să fie incinerat, şi a treia dorinţă ca manuscrisele să fie date lui Culianu. După moartea lui Culianu, manuscrisele lui Mircea Eliade s-au reîntors în proprietatea Universităţii din Chicago, care le-a donat muzeului Luvru. A fost fascinantă relaţia dintre maestru şi acest discipol, pe care Eliade ajunsese să-l considere «singurul prieten căruia am atâtea de spus» şi să discute cu el de la egal la egal.

Reporter: Cum trăia Mircea Eliade?

Stelian Pleşoiu: El trăia într-o simplitate covârşitoare. Maestul ducea o viaţă lipsită de complicaţii: nu conducea maşina, nu avea televizor, nu poseda cunoştinţe tehnice de nici un fel, nu-l interesa cine-i publică cărţile sau nu. Pur şi simplu era profesor titular la The University of Chicago, avea un salariu de 2.500 de dolari pe lună şi, probabil, mai primea ceva bani, prin poştă, nu sub formă de cecuri, de care habar nu avea. Seara aveau loc lecturi literare la lumina lămpii, frecventa ceaiurile literare, mânca la clubul universităţii, deci nu avea o viaţă foarte specială. Îi plăceau foarte mult mâncărurile româneşti pe care le avea tot timpul în casă prin grija mea şi a altora, care găseam întotdeauna o măicuţă care îi gătea sarmale, ciorbe …

„Cristinel l-a apărat cu toată ştiinţa şi priceperea ei de femeie”

Reporter: Cum era doamna Eliade?

Stelian Pleşoiu: Cristinel Eliade era opusă soţului dânsei, era felul de femeie foarte distinsă şi foarte frumoasă, cu trăsături remarcabile, avea ochi albaştri, fuma mult, era foarte autoritară, era foarte …

Reporter: Cum vă trata, ţinând cont că aţi fost băiatul de casă?

Stelien Pleşoiu: Era foarte dură, întotdeauna se punea pe post de şefă în casa aceea, deşi a greşit de foarte multe ori, însă, mă rog, era şeful casei, ne trata de altfel pe toţi, dar nu m-a tratat pe mine şi pe nimeni altcineva mai diferit decât pe soţul ei, autoritară, timbrul vocii de comandă, pe toţi ne punea la punct, pe toţi ne trimitea cu gunoiul …

Reporter: Chiar şi pe colegii maestrului?

Stelian Pleşoiu: Da, da! Nu ţinea cont de funcţii şi vă rog să mă credeţi, în casa aceea veneau oameni cu foarte mari funcţii şi titluri. Cu cât ştia că titlul este mai mare cu atâta îi umilea mai mult, prin vorbe foarte frumoase, dar foarte tăioase: „te rog să-mi iei punga de gunoi să mi-o duci jos, te rog să-mi aduci un pachet cu ţigări, te rog

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

să…", însă în felul ei a avut mulţi admiratori şi foarte multă lume nu scotea un cuvânt în faţa doamnei. Eu consider că toată această atitudine a pornit de la faptul că soţul dânsei era un om foarte moale şi cu o personalitate foarte blândă şi toţi ar fi luat avantaj asupra lui…

Reporter: Deci a fost apărătorul maestrului!

Stelian Pleşoiu: Exact. Şi aşa s-au luat foarte multe avantaje. Ea, într-un fel, a încercat să-l apere cu toată ştiinţa şi priceperea ei de femeie.

„După moartea maestrului au dispărut toţi prietenii"

Reporter: Spuneţi-mi cum s-a descurcat ea după moartea lui Eliade?

Stelian Pleşoiu: Moartea maestrului, pe 22 aprilie 1986, a fost pentru Cristinel Eliade o adevărată nenorocire, pierzându-şi tot elanul şi toată energia care o caracteriza în timpul vieţii acestuia, s-a simţit foarte slabă în faţa tuturor, foarte amărâtă. Într-adevăr, a avut datorii, a terminat într-o sărăcie că aproape nu-ţi vine să crezi. În ultimele trei luni care au premers morţii dânsei nu mai avea bani nici cu ce să-şi plătească chiria. Deci, amândoi s-au sfârşit într-o sărăcie, cu toate că ar fi putut avea ceva bani şi de la sutele de «prieteni» foarte adevăraţi şi foarte generoşi. Dar, după moartea maestrului, au dispărut cu toţii şi nu o mai căuta aproape nimeni, decât cine ştie, câte o persoană să-i ceară câte o carte cu împrumut sau câte o donaţie pentru biserică, dar ajutorul din partea românilor nu prea a fost.

Reporter: Erau apropiaţi de comunitatea românească?

Stelian Pleşoiu: Până la momentul apariţiei mele la dânşii în casă, ştiau de comunitatea românească, care era foarte mică la vremea aceea, prin intermediul persoanelor care mai găteau pentru ei. Odată cu instalarea mea în casa lor, şi la propriu şi la figurat, veştile erau aduse chiar de mine.

Reporter: Aţi locuit la ei în casă?

Stelian Pleşoiu: Da, eram proaspăt sosit în America şi mi-au întins o mână de ajutor, ei fiind foarte singuri, eu fiind tânăr şi foarte întreprinzător, făcându-le cumpărăturile, ocupându-mă de unele chestiuni administrative ale acelui mic apartament şi, sigur, până mi-am găsit eu o slujbă şi chiar în incinta universităţii şi, bineînţeles, un apartament foarte aproape. A fost o obligaţie pentru mine şi un ordin al d-nei Eliade să-mi găsesc un apartament cât mai aproape de dânşii, ceea ce s-a şi întâmplat, unde am stat un număr de ani, după care m-am mutat şi cu serviciul şi cu casa, dar nu am oprit mersul la dânşii.

Reporter: Totuşi, de ce este condamnat, uitat omul Eliade?

Stelian Pleşoiu: Este foarte greu să vă răspund pentru că eu, cât a trăit maestrul, nu am văzut în jurul dânsului decât feţe zâmbitoare. Se uita de la cei mai amărâţi scriitoraşi, până la laureaţi ai premiului Nobel, care îi promiteau marea cu sarea. Am întâlnit şi o serie de demnitari români al căror nume nu contează, nu şi demnitari din noua Românie, care l-au vizitat şi care i-au promis, că maestrul vroia să fie publicat şi în ţară, dar n-au făcut nimic pentru el.

Reporter: De ce?

Stelian Pleşoiu: Nu-mi dau seama. Am înţeles, aceste cercuri reacţionare, mă rog, societăţile evreieşti care se zbat pentru o linie dreaptă, şi ştiu eu, o justiţie corectă faţă de poporul evreu. Nu ştiu de ce a afectat în aşa măsură, mai degrabă a stopat triumful acestui filozof, deşi n-ar avea nimic cultura omului şi creaţia lui, cu viaţa lui privată. Nu, nu-mi dau seama, îmi este foarte greu să vă răspund.

„Mircea Eliade era o persoană sofisticată"

Reporter: Ce v-a plăcut în mod special la Eliade?

Stelian Pleşoiu: M-au marcat multe lucruri, în primul rând simplitatea şi modestia acestui om erau imposibil de neobservat. Sensibilitatea cu care-ţi vorbea, manierele extraordinar de elegante. M-a impresionat mult sofisticarea omului în materie de, chiar şi de băut, era elegant în foarte multe. Ştia totul din lumea modei, din lumea cărţilor, era o persoană sofisticată.

Reporter: Dar, fiind cam bolnav, d-na Eliade îl ţinea cam din scurt. Încerca să-l ţină departe de paharul lui obişnuit, de zilnicul lui pahar de scotch!

Stelian Pleşoiu: Păi da ştiu la ce vă referiţi … D-na Eliade îl ţinea din scurt în sensul că trebuia să-şi mănânce dimineaţa banana şi o brânză fără nici un fel de gust,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

care îl ajuta pe maestru să nu facă alte complicaţii. Ştia maestrul să se folosească de tertipuri, pentru a-şi bea nelipsitul pahar de scotch, aranjând cu chelnerul să-i pună apă cu gheaţă, dar chelnerul, printr-un mic aranjament, să-i aducă un pahar cu votcă şi, arătându-i soţiei că el bea apă în loc de scotch, ea foarte generoasă: «Ei bine, poţi să bei şi un scotch», deci având două pahare. Era foarte greu să îl dezveţi de obiceiuri pe care le-a avut toată viaţa. Maestrul nu putea să trăiască fără pipă, aproape că dormea cu ea în gură. Şi doamna fuma foarte mult.

Reporter: Ţigară de foi, nu?

Stelian Pleşoiu: La un moment dat fuma poate cele mai tari ţigarete pe care le ştim. Fuma Caporal, ţigări extrem de ţări, pentru soldaţii francezi. Ea le fuma cu o mare uşurinţă, de şi doctorul îi spunea adeseori: „Cristinel, lasă-te de fumat că ai să mori!”. La care ea avea răspunsul preferat: „Doctore, dacă mă las de fumat, am să mor şi nu invers!” Erau foarte simpatici şi foarte drăguţi. Pe mine m-au ajutat mult, mi-au fost dragi şi am fost lângă ei până au murit.

Caseta

Chiar dacă unii îl contestă şi acum, Mircea Eliade (1907-1986) rămâne una dintre cele mai luminate minţi ale secolului trecut. Potrivit biografiei sale, în tinereţe s-a apropiat de Mişcarea Legionară, afiliere de care nu s-a dezis niciodată. În timpul războiului a fost ataşat cultural la Lisabona, iar după război nu se mai întoarce în România, rămânând în exil la Paris. Aici o cunoaşte şi pe viitoarea sa soţie, Cristinel, născută la Tecuci. Începând din 1957, Mircea Eliade se stabileşte la Chicago şi devine şeful catedrei de istorie a religiilor la University of Chicago, oraş unde se şi stinge din viaţă, la 22 aprilie 1986. Ştirea apare în România doar la rubrica decese a ziarului România liberă.

(Apărut în *Ziarul de Iaşi*/ 22 august 2005

*

În căutarea omului total

de CĂTĂLINA IANCU

”Mircea Eliade este, pentru oricine încearcă să-l descopere, o adevărată probă a labirintului. Un labirint format din idei, argumente şi contraargumente, interpretări. Aflat departe de conflictele vremurilor agitate trăite de Maestru, dar fiindu-i aproape în ultimii ani de viaţă, Stelian Pleşoiu este unul dintre puţinii români care au avut acces direct (chiar locuind un timp) în apartamentul soţilor Eliade din Chicago.

„De fapt, hazardul nu există… El s-ar putea reduce la o serie de coincidenţe între conştiinţă şi fizică”, scria Mircea Eliade în 1928 într-un articol din „Cuvântul”, text republicat în volumul „Virilitate şi asceză”. Printr-o întâmplare – deşi, aşa cum spunea Maestrul, nu există hazard – Stelian Pleşoiu a trăit experienţa vieţii sale.

Fusese acceptat la Universitatea din Chicago când un doctor în fizică, auzindu-i accentul, l-a rugat să ajute nişte bătrânei români care locuiau în zona campusului universitar. Erau chiar soţii Eliade, însă tânărul student nu ştia încă unde a nimerit. Iată o întâmplare demnă de povestit nepoţilor, şi nu numai: proaspătul imigrant s-a prezentat la casa familiei de români, le-a reparat radioul şi le-a schimbat becurile arse, căci nu se pricepeau deloc la cele tehnice.

La plecare „bătrânelul” i-a dăruit o carte proaspăt ieşită de sub tipar, fiindcă tânărul a refuzat, politicos, să fie recompensat în bani. „Ia uite, eu nu cunosc pe nimeni în America, nu ştiu destul limba, şi moşul ăsta îmi dă să citesc cărţi în româneşte!”, gândea studentul, când a ieşit din imobil, cu volumul sub braţ. Pe copertă scria „Pe strada Mantuleasa”, iar autorul se numea Mircea Eliade. De aici încolo totul e istorie. Şi încă ce istorie!

Primele impresii

Stelian Pleşoiu ne-a depanat povestea, aşa cum a trăit-o: „A fost o experienţă unică şi irepetabilă. Datorită lor, viaţa mea a luat o altă întorsătură. O dată ce m-au cunoscut, n-am mai «scăpat» de ei. M-au asaltat cu întrebări: «De unde eşti? Ce faci? Ce studiezi?» şi mai ales «Ce mai e prin ţară?» La început nici nu ştiam cum să mă adresez. Când i-am spus «domnule», am fost corectat imediat de doamna Eliade: «Ori îi spui Maestre, ori direct, Mircea; mie poţi să-mi spui oricum, dar să mă strigi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cristinel», deşi în acte o chema Georgette.

Am constatat destul de repede că erau nişte bătrânei foarte dulci, foarte modeşti, foarte mămoşi. Nu aveau copii – el a avut o fată din prima căsătorie, care s-a prăpădit acum doi ani – şi le lipsea foarte mult atmosfera din ţară. Vorbeau româneşte, acea română curată, fără cuvinte sau expresii savante, ba chiar cu un uşor accent moldovenesc. Le plăcea la nebunie să folosească expresii moldoveneşti, olteneşti. Ascultam fascinat poveştile lor de la Tecuci, Costeşti, Niculiţel sau din Oltenia, poveşti despre boieri, despre pământ, despre moşii şi alte asemenea". Băiatului venit din Bucureşti i se păreau chiar caraghioase regionalismele.

O dată, Mircea şi Christinel Eliade vorbeau despre o fotografie a Maestrului, în care apărea şi Adriana Berger. „Nu vreau să păstrăm fotografia asta – pe care a şi rupt-o imediat – deoarece fata stă cam «răscrăcărată»" – ar fi zis Eliade. „Cum nu mă mai puteam opri din râs, Cristinel m-a întrebat ce mi se pare aşa de amuzant. I-am zis că m-a distrat teribil expresia. Le făceam mici servicii, îi ajutam, căci erau în vârstă. În casa lor mă simţeam ca acasă", îşi aminteşte Stelian Pleşoiu.

Eliade, omul

Bunătatea, generozitatea şi modestia omului Eliade sunt aproape de neînţeles astăzi. Simplitatea sa a fost considerată de către unii, impropriu, „sărăcie". Eliade însă era departe de a pune preţ pe valoare, apreciind mai mult utilitatea unui anume lucru.

„Se deplasa din ce în ce mai greu, folosirea unui baston devenind inevitabilă. Astfel că prietenii s-au întrecut în a-i aduce tot felul de modele – cu mâner argintat, aurit, sculptate, pictate. El însă voia ceva practic. Aşa încât m-a trimis la magazinul din colţ să-i cumpăr unul care costa 5 dolari. I l-am tăiat pe măsura lui, i l-am reglat, şi de el s-a folosit până la final. Era modest – ruşinos chiar, aş putea spune – şi foarte discret.

Dar în acelaşi timp, un geniu, cu o cultură uriaşă, astfel încât era aproape de necontrazis, căci argumenta temeinic, foarte bine documentat ştiinţific. După cum bine se ştie, era miop, citea aducând cartea foarte aproape de ochi, aproape că nu mai aveai cum să-i pui o foaie de hârtie între ochelari şi carte. Era curios, îl interesa tot ce era nou.

Îi povesteam despre domeniul computerelor şi asculta cu atenţie, încerca să afle cum e să atingi un buton cu degetul şi să-ţi apară un articol, de exemplu, fără să mai stai să cauţi ore în şir printre rafturile bibliotecilor. Bineînţeles că între timp mi-am luat o slujbă, m-am mutat, dar tot în apropiere, şi am continuat să-i ajut la treburile pe care nu mai puteau să le facă. Îmi cumpărasem o maşină nouă şi îi luăm la plimbare. Le plăcea să călătorească, dar nu s-o şi conducă. Deşi şi-ar fi permis, nu au vrut să-şi cumpere un televizor; au preferat să rămână în lumea cărţilor".

Discret şi distins

„Odată ce te ataşai de ei, nu-i mai puteai părăsi. Aveau o servitoare, negresă, pe Lou, care era angajată la ei de vreo 30 de ani. Era un suflet mare, un amor de femeie. Deşi câteodată doamna Eliade era cam dură, şi chiar o făcea să plângă, nu se putea despărţi de ei. Atunci o întrebam: «Lou, de ce nu pleci?» Iar ea răspundea: «Cum să plec!?! Îi iubesc!» Era greu o dată ce intrai cu ei într-o relaţie, era imposibil chiar să-i părăseşti. Şi eu am păţit-o.

El era foarte tolerant. Dar ea avea o personalitate vulcanică. Atunci când se supăra îmi spunea să plec, dar evident că nu puteam pleca de tot. El însă era delicat şi foarte sensibil. Când mama mea a venit să mă vadă, a ţinut neapărat să o cunoască şi a fost impresionat de simplitatea ei, dar şi de sacrificiile făcute de cei care veneau în vizită să-şi vadă familiile.

Un episod pe care mi l-a povestit se referă la maiorul Bumbăcescu, primul român care i-a ajutat când au sosit în Chicago. Nu l-am mai prins, s-a prăpădit cu şase luni înainte de a ajunge eu în America. A fost prima persoană pe care a cunoscut-o – cineva i-l recomandase, spunându-i să-l caute îndată ce ajunge la Chicago. Eliade venea de la Paris, doar cu bocceluţa şi nevasta, şi acest maior Bumbăcescu a fost primul care le-a întins o mână de ajutor. Le-a spus că le aranjează el apartamentul. A mers cu ei să-şi aleagă nişte lucruşoare – întâi o măsuţă, pe urmă patru scaune,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

suficient cât să amenajeze un salonaş.

De ce l-a admirat şi l-a iubit atât de mult Eliade?! Pentru că Bumbăcescu era maior de cavalerie, la fel ca şi tatăl său, Ieremia. Ba chiar auzise de compania acestuia. Eliade îl considera pe acest ofiţer că fiind un român adevărat – era mai în vastă decât el, şi maior de cavalerie pe deasupra. Aşa s-a întâmplat această apropiere extraordinară între ei".

În spatele uşilor deschise

În casa familiei Eliade veneau de la cerşetori până la profesori universitari, savanţi, filosofi, teologi, studenţi, scriitori şi scriitoraşi. „În SUA, cerşetorii sunt luaţi în evidenţă, trebuie să facă ceva pentru a-şi câştiga banii. Aşa se face că, în fiecare săptămână, venea câte un grup de negrişori care cântau. Le dădeau câte 50-100 de dolari.

De asemenea, le treceau pragul apropiaţii lui de la departamentul de Istorie a Religiilor. Joseph Kitagawa de exemplu, pe care Maestrul îl aprecia foarte mult. Avea şi de ce: i-a tradus opera lui Eliade, în întregime, în japoneză. Joe Kitagawa a fost poate cel mai corect intelectual din preajma sa. De altfel, Eliade i-a botezat fata, pe Ann Rose, acum profesoară de Istoria Artelor la Harvard. Apoi, Isamu Noguchi, admirator şi discipol al lui Brâncuşi, care i-a sculptat chipul într-o monedă aflată acum la Luvru. Paul Ricoeur, Saul Bellow, laureat al Premiului Nobel, căsătorit cu matematiciana Alexandra Bagdasar (fiica doctorului Dumitru Bagdasar), prof. Andre Lacocque, prof. Brown, decanul capelei Rockefeller, Charles Long, Frank Reynolds, Wendy Doniger O'Flaherty, Claude Levi-Strauss, Hanna Holborn Gray (prima femeie preşedinte a unei universităţi americane, cea din Chicago), Mac Linscott Ricketts, Martin Marty etc. Nu în cele din urmă, patronul editurii University of Chicago Press. David Brent, fiul acestuia, este cel care a moştenit manuscrisele lui Eliade, împreună cu Sorin Alexandrescu, nepot de soră al Maestrului. Bineînţeles, dintre oaspeţi nu puteau lipsi reprezentanţii generaţiei sale – Emil Cioran sau Eugen Ionescu sau discipolul său preferat, Ioan Petru Culianu.

Uneori, când afla că mă duc undeva, mă ruga să duc un pachet doamnei Christine-nu-stiu-cum. Când ajungeam la destinaţie, constatam cu uimire că este vorba despre soţia rectorului universităţii din Colorado, de exemplu. Mă primeau într-o casă uriaşă (şi nu e vorba despre partea materială), plină de cărţi de sus până jos. M-am dus o dată la un laureat al premiului Nobel şi eu habar n-aveam cine e. «Ooo, de la Mircea..», recunoşteau ei imediat expeditorul. De asemenea, Maestrul avea un caiet în care însemna toate întâlnirile de seamă. Aşa se practică în lumea academică, acest lucru le ridică portofoliul".

Adevăratele valori

De la ei a învăţat valoarea adevăratelor lucruri: „Când i-am cunoscut, eram tânăr şi, evident, aveam foarte multe lacune. Pot spune că familia Eliade m-a «salvat». Dacă nu i-aş fi întâlnit, n-aş fi ştiut poate nici până în ziua de azi cine sunt, pe ce lume sunt. Aceasta este cea mai mare bogăţie pe care mi-au lăsat-o.

Îmi doream să fiu într-o casă în care să mă înveţe cineva engleza, şi nimerisem la ei, care vorbeau româna ţăranului simplu, cel care stă duminica la întâlnirea satului, dar acea română trăită, simţită. Am învăţat multe despre identitatea mea, despre ce trebuie să ştii şi de ce. Când cineva te întreabă trei lucruri despre ţara ta, ce îţi vine mai întâi în minte? Câţi români ştiu de exemplu că New York Times punea în fiecare săptămână un citat din Cioran pe colţul ziarului?

Am mai trăit de asemenea o experienţă. Cu mulţi ani în urmă, eram cu fiica mea într-un avion şi ea, ca orice copil curios, a vrut să vadă cockpitul. Însuşi căpitanul a adus-o înapoi, s-a aşezat lângă mine şi m-a întrebat de unde sunt. I-am spus că din România. A scos brevetul din buzunar, mi l-a arătat şi mi-a spus: «Recunoşti, nu-i aşa?» M-am uitat, dar nu mi-a atras nimic atenţia în mod deosebit. «Aaa, nu eşti român!», a spus el. «Este Pasărea Măiastră a lui Brâncuşi».

Toţi piloţii americani o au imprimată pe brevet. Am făcut această paranteză pentru a accentua că este foarte important să ştim cine suntem. Fiindcă în general, noi, românii, nu ne cunoaştem rădăcinile, valorile, istoria. Iar soţii Eliade au reuşit să mă îndrume, am avut foarte multe de învăţat de la ei. Venisem din Italia, nu ştiam o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

boabă engleză, astfel încât în avion, neînţelegând nimic din ce spuneau stewarzii americani, nici măcar jumătate de cuvânt, m-a bufnit plânsul.

Şi la nici câteva săptămâni îi găsesc pe aceşti adorabili bătrânei, cu vrerea sau fără vrerea lor, dar sigur cu voia lui Dumnezeu. M-au introdus într-o lume super-academică, unde am văzut multe, am înţeles multe, dar mai ales am învăţat să separ făcutul banilor de modul de a gândi. La început nu îndrăzneam să asist la conversaţiile lor, mai ales când aveau invitaţi, dar cu timpul, ei au insistat să rămân în salon, să fiu prezent la discuţii", mărturiseşte Stelian Pleşoiu.

Casa-Biblioteca

Cărţile erau viaţa lui Eliade: „De 30 de ani avea aceeaşi bibliotecă. Ştia unde se află fiecare fir de praf. Americanii au o vorbă: «God bless my mess», şi acest proverb caracterizează cum nu se poate mai bine biroul lui, cuprins de o dezordine ordonată. Ştia exact de unde să ia fiecare hârtiuţă. Nu lăsa pe nimeni să-i ordoneze documentele, fiindcă apoi era pierdut, nu mai găsea nimic".

Pe Eliade l-a măcinat dorul de ţară. După cum se ştie, el nu s-a mai întors niciodată în România: „Cristinel ar fi vrut să se întoarcă. Era sensibilă la tot felul de «atenţii», flori, bomboane, băuturi fine, primite pe diferite căi, dar n-a reuşit să-l convingă. Era cât pe ce la un moment dat, dar Eliade a întors pe toate feţele această hotărâre, iar Cioran şi Eugen Ionescu îl sfătuiau de asemenea să nu cedeze. Curgeau invitaţiile, de la Ceauşescu personal, acesta şi acoliţii lui îl curtau asiduu.

Era vorba de principii: şi-ar fi încălcat principiile de-o viaţă şi s-ar fi compromis iremediabil. Dacă s-ar fi întors în România, ar fi trădat toată intelectualitatea generaţiei sale şi pe cei plecaţi în exil. I-au promis să-i arate «realizările comunismului», programul ar fi cuprins o cină cu Ceauşescu însuşi, un sejur la munte şi la mare, lui Cristinel i-au promis chiar că-i dau înapoi moşia de la Niculiţel, câte şi mai câte. Dar el a rămas ferm pe poziţie, chiar dacă a suferit enorm că nu se putea întoarce".

Devotament şi severitate

Doamna Eliade i-a asigurat climatul de care el avea nevoie: „Până şi paharul cu apă i-l ducea tot ea. El nu făcea decât să lucreze, să citească, să studieze. În timp ce ea îşi petrecea timpul în salon cu diverse prietene sau se retrăgea în dormitor şi citea, Mircea Eliade continua să studieze. Christinel îl întreba din când în când dacă mai are nevoie de ceva, iar el îi răspundea din birou ca totul e în regulă.

Mica lui plăcere – pe care ea i-o accepta din când în când, dar îi amintea de fiecare dată de sfatul medicului – era un păhărel de scotch cu gheaţă, pe care îl îndoia cu apă. Însă, când cinau la restaurant, Eliade avea, aşa cum am descoperit întâmplător, un aranjament cu chelnerul. Din întâmplare, o dată am nimerit paharul lui cu «apa». «Nu-l atinge! Dacă bei, sunt pierdut!», mi-a şoptit Maestrul. Mi-am dat seama abia ulterior că scotch-ul urma să fie «stins», de fapt, cu vodcă.

Şi în casă ea se ocupă de tot, era o gazdă adorabilă. L-a apărat pe Maestru cu toată priceperea, căci nu toţi cei care veneau pe la ei aveau neapărat gânduri bune. Câte unii aveau interese meschine, personale, voiau să obţină cine ştie ce avantaje, căci Eliade era foarte influent în mediul său. O recomandare venită de la el avea extrem de mare greutate.

Era respectat prin prisma culturii sale vaste şi a enormului său bagaj de cunoştinţe. Mi-au spus cândva că patul în care dormea mai găzduit mulţi români, printre care şi unul «mult mai solid decât mine». Aveam să aflu că era vorba despre Adrian Păunescu, atunci când a realizat celebrul interviu. Apropo de acest aspect, Maestrul a avut mari dezamăgiri în viaţa sa. Dar nu le-a discutat.

Nici măcar despre episodul Calciu Dumitreasa nu a mai vrut să mai comenteze. Când a sosit părintele Calciu, el aproape că a căzut în genunchi, i-a sărutat mâna pios, mai ales că era vorba totuşi de un preot, care în plus venise îmbrăcat cu sutană. Ea însă a evitat «protocolul»: «Părinte, pe mine vă rog să mă scuzaţi, nu pot să mă aplec, că mă dor genunchii».

Că tot a venit vorba de priceperea doamnei Eliade şi de faptul că ea şi-a apărat soţul cu toată iscusinţa sa de femeie: Calciu Dumitreasa a venit împreună cu dr. Alexandru Ronnett. Ea l-a invitat pe Ronnett să ia loc pe un scaun, lângă el a aşezat-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

o pe fosta mea soţie, care e de origine japoneză, lângă ea m-a pus pe mine – căci ştia că Ronnett nu mă place deloc, apoi ea, şi astfel l-a «neutralizat» în timpul discuţiilor. La un moment dat, Maestrul şi preotul s-au retras în birou, au vorbit pe şoptite, cam vreun sfert de oră, dar nimeni nu ştie ce şi-au spus şi nici nu va şti vreodată. După ce au plecat însă, ea a fost extrem de dezamăgită şi a zis: «Domnul Ronnett – ce domnul, Ronnett e destul – să nu mai calce pe aici! Cât despre preot, bine că nu i-am pupat mâna»".

Memoria peliculei

Referitor la fotografii, cât s-a mai chinuit până a reuşit să-l convingă să se lase pozat! „Era total împotriva tehnicii noi, cu tot ce însemna aceasta: aparat foto, magnetofon, reportofon. Nu voia să se lase filmat. Regizorul Paul Barbăneagră a reuşit să-l filmeze foarte puţin, cu o cameră ascunsă". Pleşoiu şi-a cumpărat un aparat foto şi, cu ajutorul – ba chiar complicitatea – lui Cristinel, a reuşit să-i facă Maestrului câteva fotografii.

„Ea îi spunea: «Hai dragă, acceptă, că mâine-poimâine nu vom mai fi şi nu ştie nimeni cum arătăm. Dacă tot şi-a luat băiatul aparat, e păcat să nu-l folosească»". Astfel a reuşit Stelian Pleşoiu să imortalizeze imagini inedite cu Maestrul în biroul lui din Midville Theological Institute, de pe strada a 57-a, în campusul Institutului studenţesc al Universităţii din Chicago, sau în salonul apartamentului lor din Woodlawn Avenue, ori la Mandell Hall, sala de spectacole a Universităţii din Chicago. „Foarte greu l-am fotografiat. Eliade mergea cam 300 de metri de acasă până la universitate, fotoreporterii erau pe la toate colţurile, iar el, ştiind asta, ocolea prin spate şi-i fenta de fiecare dată. Nu-i plăcea să se expună nici în faţa camerelor de luat vederi".

Pământ străin

Mircea Eliade a fost incinerat, aşa cum a cerut prin testament. Gândul acesta îl avea, de altfel, de multă vreme. „El, care a studiat atâta despre religia atâtor culturi, europeană, orientală, a rămas ortodox. Pe mulţi i-a surprins însă dorinţa lui de a fi incinerat. «Să te arzi, e îngrozitor, nu ştiu de ce gândeşti aşa», îi spuneam deseori. Iar el răspundea: «Să te înmormântezi într-un pământ străin e şi mai rău. De unde ştii că nu ne iau ăştia să ne arunce?».

Deşi nu se punea problema – mai mult, la monumentul său funerar e un pelerinaj perpetuu -, n-a vrut sub nici o formă să lase prea multe urme fizice. «Pe un pământ străin… nici n-avem bani prea mulţi…», mai ales că un loc de veci în acel cimitir select costa enorm. El a înclinat întotdeauna către simplitate. Şi a îmbinat această simplitate şi cu dragostea de ţară. Căci a ştiut că nu mai apucă să mai vadă România eliberată".

Testamentul lui Eliade, făcut aproape în ultima clipă, a fost ţinut în cutia de valori din bancă. De altfel, caseta cu pricina conţinea doar documente – copii ale diverselor acte personale şi câteva lucruri mărunte. Ultimele dorinţe ale lui Eliade au fost, la fel ca şi viaţa sa, extrem de simple, dar pline de semnificaţii: „să fie incinerat, serviciul funerar să fie oficiat de un reverend de culoare (Arhiepiscopul de Cantenbury), iar manuscrisele să îi fie încredinţate lui Ioan Petru Culianu".

Ciocnirea dintre farmec şi deziluzie

Ce spunea Maestrul despre Maitreyi? „Nimic. Absolut nimic. Era de o discreţie totală", îşi aminteşte Stelian Pleşoiu. „Ea l-a căutat în anii '60, ştiu precis asta. A mai venit apoi în perioada '80, când eram şi eu acolo. S-a făcut şi un film inspirat după povestea lor. Dar nu mai era aceeaşi situaţie, se schimbaseră multe lucruri între timp. Să nu uităm că nu mai erau deloc tineri…

Aşadar, nu venea în mod special pentru el, trecuseră totuşi foarte mulţi ani, el era căsătorit cu Cristinel, iar Maitreyi încerca să se apropie de Univesity of Chicago Press, unde el era extrem de apreciat. Dacă aveai de la ei o recunoaştere începeai să cunoşti celebritatea. Poate asta îşi dorea. Pe doamna Eliade o anunţau prietenele: «Vezi că iar a venit, este aici, este o recepţie la sala cutare şi vine şi ea». Cristinel a preferat să evite întâlnirile. Nu mergea la recepţiile cu pricina, dar se duceau prietenele, apoi veneau şi-i povesteau ce li se părea lor, că indianca e aşa, e pe dincolo… discuţii ca între femei."

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Deşi scrise la o distanţă de circa patru decenii, cele două romane – „Maitreyi" al lui Eliade şi „It Does Not Die" („Dragostea nu moare") al lui Maitreyi Devi – au fost publicate împreună de University of Chicago Press în 1994, ca două faţete ale aceleeaşi iubiri.

„Maitreyi Devi avea 16 ani în 1930, când Eliade, pe atunci de 23 de ani, a venit la Calcutta să studieze cu tatăl ei. Mai mult de 40 de ani au trecut înainte ca Maitreyi să citească versiunea lui Eliade asupra iubirii lor…

Un răspuns la povestea spusă de el, «It Does Not Die» este o mărturisire a consecinţelor avute asupra unei iubiri tinere de către ciocnirea între farmec şi deziluzie, diferenţe culturale şi aroganţa colonială", a scris editorul volumelor-pereche pe coperta cărţii scrise de Maitreyi Devi.

*

Apărut în Jurnalul Naţional / 6 aprilie 2009

„Mircea Eliade era deplin convins că nu va mai ajunge niciodată să-şi vadă propria ţară"

Interviu cu Stelian Pleşoiu de GABRIEL STĂNESCU

"– Când am început să strâng material documentar pentru crestomaţia Mircea Eliade în conştiinţa contemporanilor săi din exil, mi-aţi fost recomandat de prof. Claudiu Mătasă, dvs. fiind unul dintre puţinii români care a locuit în apartamentul lui Mircea Eliade de la Chicago. Memorialul dvs. se intitulează chiar „Am locuit în apartamentul lui Mircea Eliade". A fost un accident sau o dorinţă mai veche a dvs.?

– Printr-o întâmplare absolut banală am ajuns în casa Eliade. Acceptat fiind la Universitatea din Chicago, acolo am cunoscut (tot întâmplător) un doctor în fizică; acesta vorbea româneşte. El m-a rugat să ajut nişte bătrânei (soţii Eliade – n.n.) care locuiau în zona campusului universitar, aceştia vorbind şi ei româneşte.

– Cu ce v-aţi ales, moralmente, din această experienţă unică, irepetabilă?

– Într-adevăr a fost o experienţă unică în viaţa mea. Datorită acestei experienţe, planurile, gândurile şi extazul meu de începător în lumea americană au luat o cu totul altă întorsătură. Deşi mă luptam cu o limbă necunoscută mie (engleza), altă ţară, alte obiceiuri, în casa acestor bătrânei neputincioşi mă simţeam în siguranţă şi că la mine acasă, în România. Se vorbea româneşte curat, fără jargoane, fără cuvinte şi expresii pretenţioase, se vorbea cu un uşor accent moldovenesc, destul de nou mie (fiind bucureştean); mă distrau grozav povestioarele lor despre ţară, despre Tecuci, Coteşti, Niculiţel, Moldova, Oltenia etc., despre obiceiurile pe care ei le apucaseră cu mulţi, foarte mulţi ani în urmă. Era vorba despre boierii vechi sau de pământ, care aveau moşii în regiunile respective şi care se plimbau pe la Paris sau prin alte oraşe europene. Auzeam o mulţime de lucruri noi, deosebite, ciudate şi mai ales noi pentru mine. Toate acestea contraziceau total modul în care eu fusesem instruit în ţară. Nu ştiam foarte multe despre boieri, nu ştiam prea multe despre limba română vorbită cu înţelepciunea ţăranului român, simplă, sensibilă, de multe ori caraghioasă datorită regionalismelor, foarte multe necunoscute mie. În casă la ei am realizat cât de bogată este limba română, cât de variată, unică. Mă identificam cu o identitate nouă. Învăţăm să mă exprim ca un român şi să mă comport ca un român…

– Nu sunteţi scriitor, nu aţi fost doctorandul maestrului, nu v-aţi înrudit nici cu Cristinel, nici cu Mircea Eliade şi totuşi aţi fost foarte apropiat acestei familii celebre în ultima parte a vieţii acesteia. Cum vă explicaţi faptul că „Eliazii" v-au adoptat în familia lor, fiind student, fiind român şi ei neavând copii?

– Faptul că de abia ajunsesem în America, că nu cunoşteam pe nimeni, că eram foarte speriat, zăpăcit de complexitatea limbii engleze (visam că va fi uşoară asimilarea ei, comparând-o cu limbile romanice), că avem o naivitate ieşită din comun etc., toate acestea au făcut ca aceşti bătrâni să mă accepte cu uşurinţă şi bucurie. Erau fericiţi că au pe cine să certe, să înveţe şi mai ales cu cine să vorbească româneşte.

– Cum se comporta Mircea Eliade în familie? Era toată ziua în camera de lucru, citind şi scriind? Aţi reuşit să vă băgaţi nasul printre hârtiile Maestrului?

– Prin felul lor de comportare, atât în societate, cât şi în casă, familia Eliade nu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

avea nimic de ascuns sau ceva anume/special care ar fi trebuit să existe, conform speculaţiilor care se făceau în jurul lor. Aveau un program de bătrânei, adică mai mult de casă, fiind mai toată după-amiaza ocupaţi cu vizite de tot felul: de la poştaş la femeie de serviciu, vizita vreunui profesor nedumerit sau ceva studenţi întârziaţi şi confuzi în prepararea cursurilor, după care Maestrul se deplasa adeseori la Catedra de Istoria Religiilor (aceasta fiind aproape de apartament), iar seara (după ora 11), în biroul din apartament, el se apleca asupra lecturii, care de obicei se compunea din citirea scrisorilor şi evident răspunsul la ele, se afunda în citirea de romane poliţiste, pe care le iubea (Agatha Christie), citea mult din Petre Ţuţea, după care îşi completa jurnalul personal. Cristinel îşi petrecea timpul în salon cu diverse prietene după care se retrăgea în dormitor unde citea. Aproape regulat şi la intervale precise ea îl striga pe Maestrul aflat în cealaltă cameră-birou, acesta răspunzându-i că totul este în regulă. Bătrâni fiind, amândoi se văitau de tot felul de dureri reumatice. Ca un remediu împotriva acestora, Christinel practica puţin, dar cu rigurozitate câteva aplicaţii yoghine învăţate şi explicate pe larg de la soţul ei.

– Din relatările dr. Ronett se pare că Eliade ar fi fost invitat să viziteze România, drept care Corneliu Bogdan, ambasadorul României la Washington, îl vizita insistent în anii 77-78…

– În ultimii ani ai vieţii Mircea Eliade era tot mai curtat de personalul Ambasadei Române din Washington. Invitaţiile scrise din partea lui Ceauşescu nu se opreau. Mircea Eliade era dorit în ţară, era ademenit din toate părţile de serviciile protocolare româneşti care i-ar fi satisfăcut orice dorinţă numai să accepte o vizită în ţară. Această vizită atât de dezbătută, discutată, criticată, analizată de Eliade şi apropiaţii lui nu s-a întâmplat niciodată. Deşi Cristinel dădea dovadă de slăbiciune, nerezistând în faţa florilor superbe primite din partea Ambasadei, a cadourilor de tot felul, începând de la ciocolată şi sticle de băuturi fine, totuşi nu a reuşit să-şi convingă soţul să meargă în ţară.

– Era evidentă nostalgia sa pentru Ţară? Într-o evocare scrieţi că Mircea Eliade era numai ochi şi urechi când se vorbea de România… De România lui Ceauşescu sau de România interbelică, în care a fost numit de mult „şef al Noii Generaţii de la 1930”?

– Mircea Eliade / Maestrul nu putea să parcurgă o zi din viaţa lui fără a-şi aminti că este român. Se trezea dimineaţa vorbind cu soţia lui în dulcele grai românesc, ea fiind moldoveancă de obârşie. Deşi petrecuse toată viaţa la Paris, Cristinel Eliade vorbea româneşte cu multă căldură şi cu multă simţire. Maestrul primea în fiecare zi scrisori, cărţi, ziare, reviste. Legătura cu România era permanentă şi indestructibilă. Corespondenţa cu ţara era în proporţie de cel puţin 75 la sută. Deşi ştia cu lux de amănunte ce se întâmplă în ţară, unde avea o soră (Corina Alexandrescu), Maestrul nu accepta şi nu se putea obişnui cu realitatea românească sub dictatură. Îl interesa tot ce putea să afle de la nou-veniţi (eram unul din ei) despre ţară. Avea contacte cu majoritatea scriitorilor care-i scriau, îl informau etc. Îşi punea întrebări copilăreşti referitoare la inacceptabila situaţie, îl durea şi se chinuia îngrozitor cu acceptarea realităţii comuniste. Suferea cumplit pentru tragedia prin care trecea poporul român. Am văzut reacţia lui în momentul întâlnirii cu mama mea, în Chicago. A plâns discret şi a acceptat în lacrimi eroismul şi dragostea de ţară a celor veniţi cu sacrificii în vizită să-şi vadă familiile plecate. Atitudinea manifestată de el la auzul realităţii din ţară era cea a unui om neputincios, descurajat şi dezarmat. Era deplin convins că nu va mai ajunge niciodată să-şi vadă propria ţară, mormintele părinţilor, sora şi prietenii.

– Apropo de băgatul nasului în manuscrise, aţi fost martor al episodului Adriana Berger… Ce s-a întâmplat de fapt?

– Adriana Berger a fost introdusă familiei Eliade în Paris, când aceştia se aflau acolo în timpul sejurului de vară. Cristinel a găsit-o simpatică şi deşteaptă, suficient să-l ajute pe Mircea Eliade ca bibliotecar şi secretar. Odată ajunsă în Chicago, Adriana Berger s-a grăbit să ajungă la serviciul de imigraţie american pentru a-şi putea obţine atât de mult doritul „green-card” pentru a putea sta legal în America. Desigur că l-a obţinut relativ uşor, bucurându-se de recomandarea lui Mircea Eliade

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

la Ministerul Muncii, minister care i-a dat pe loc avizul de a lucra ca bibliotecar la Midville Theological Institute, însă în scurtă vreme şi pe căi perverse a ajuns în biroul şi biblioteca lui Eliade spre stupefacţia acestuia. Odată ajunsă aici, Adriana Berger nu s-a sfiit să desfacă toată corespondenţa personală a Maestrului, s-o copieze şi să o trimită la diverse persoane cu care ea coresponda. A reuşit să-şi facă singură o recomandare către University of Wisconsin, a semnat-o în numele lui Eliade, obţinând prin fraudă o poziţie de asistent profesor la această renumită Universitate. Desigur că falsul a fost descoperit, Berger fiind dată afară. În timpul acestei activităţi pe lângă Eliade a avut loc şi incendiul misterios din biblioteca Maestrului. Spun misterios deoarece nu s-au aflat niciodată cauzele acelui foc, iar Eliade, să pună capăt interpretărilor, şi-a asumat responsabilitatea şi vina – focul s-ar fi aprins de la pipa lui de care era nedespărţit. Ceea ce nu este adevărat, Maestrul având o scrumieră uriaşă în care îşi scutura scrumul, acesta fiind găsit neatins în scrumieră de către pompieri. În timpul acestui incendiu s-au distrus cărţi şi manuscrise, scrisori şi note personale foarte importante.

După toţi aceşti ani şi după atâtea întâmplări, această individă, Adriana Berger, prin natura unor circumstanţe avantajoase şi favorabile, cât şi prin plasarea ei la timpul şi locul potrivit, este avocat şi psiholog în New York. Ce ironie a sorţii. O simplă căutare de nume pe Google şi veţi afla mai multe despre această periculoasă oportunistă.

– Am înţeles că l-aţi condus de multe ori pe Eliade spre campusul universitar din Chicago, School of Religions, că aţi asistat la cursurile şi seminariile maestrului, cu toate că slujiţi un domeniu eminamente tehnic. De unde atâta devotament? Sau mai mult curiozitate?

– L-am însoţit de multe ori pe Maestru la catedra unde preda. Fie că eram trimis de Cristinel să-l însoţesc, deoarece se mişca cu greutate; îşi experimenta cu stângăcie şi frică bastonul, acesta fiind ceva nou în viaţa lui. De asemenea eram curios să-l aud, să-l văd predând, să-i văd pe studenţii care-l adorau, asaltându-l cu întrebări şi răspunsuri. Devenisem fără să îmi dau seama, din umbră, un admirator tăcut al unui om despre care nu ştiam nimic. Simţindu-mi tăcerea, mă incita la conversaţie. Îi spuneam curajos că nu ştiu nimic din ce vorbesc ei acolo, el oprindu-mă delicat să-mi explice despre ce era vorba. Nemulţumit de explicaţiile lui, am mers la biblioteca universităţii, l-am întrebat pe bibliotecar ce ştie despre Mircea Eliade. Acesta, înseninându-se la faţă, m-a condus în faţa rafturilor care gemeau de cărţile unui singur autor, Mircea Eliade. Îmi spune în şoaptă: nu ştiu prea multe şi îmi este ruşine. Acest autor este un geniu. Ce studiezi tinere: filosofie, religie sau antropologie? Sau despre mituri, filosofie indiană, poate Yoga??? La care eu am răspuns naiv şi spre dezamăgirea interlocutorului: NU, îl cunosc personal, îmi este foarte apropiat şi drag, am grijă de el şi suntem români. Din acel moment şi până la plecarea mea din universitate m-am bucurat de un respect special. De fiecare dată când mergeam acolo toţi mă tratau curtenitor. Mai târziu aveam să constat că şi pe culoarele universităţii şi ale spitalului mulţi doctori, profesori şi desigur, laureaţi ai Nobelului, mă salutau cu un zâmbet complice şi discret.

– Vă aduceţi aminte de vizita lui Adrian Păunescu, deţinător al unei burse, care a închiriat un apartament lângă cel al lui Eliade?

– Adrian Păunescu a fost în Statele Unite cu o bursă specială. El s-a apropiat de Mircea Eliade ca un elev sârguincios şi plin de admiraţie faţă de profesorul său. Îl stima, îl adora şi îi sorbea fiecare cuvânt. Nimeni nu a înţeles niciodată de unde atâta perversitate, în interviul publicat în ţară, din partea lui Păunescu faţă de maestrul său. Personal i-am văzut ciclul de poezii trimise prin poştă Maestrului (Iubiţi-vă pe Tunuri) cu autograful lui Păunescu şi câteva cuvinte adresate lui, cuvinte frumoase şi pline de căldură. Nimic nu da de bănuit că acesta (poetul) i-ar fi purtat gânduri duşmănoase.

– Cred că ştiţi, totuşi, că, după plecarea lui Păunescu în România, Eliade a constatat cu stupoare că un pasaj important din interviul acordat lui Păunescu, cel despre Nae Ionescu, fusese cenzurat, ceea ce a stârnit mânia Maestrului, care l-a publicat în paginile unei reviste din exil…

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

– Într-adevăr, Maestrul a fost mânios pe Adrian Păunescu citindu-şi interviul înjumătăţit. Şi, nu numai atât, fuseseră strecurate fraze care nu-i aparţineau. A fost revoltat la maximum, însă niciodată nu i-a răspuns „bardului de la Bârca”personal, acesta continuând să-i scrie şi să-i trimită cărţi cu autografe.

– Cine dintre bursierii români l-a mai vizitat?

– În apartamentul din Chicago şi mai ales în incinta sălilor de curs ale Universităţii, Eliade a fost vizitat de mulţi bursieri români care-l acostau pentru diferite interese şi curiozităţi. Mulţi dintre aceştia erau în vizită, studenţi sau doctoranzi. Mulţi studenţi preoţi. Unul dintre ei, părintele Ion Ioniţă, actualmente preot şi vicar în Chicago, Illinois.

– E adevărat că funcţionarii de la Ambasada României îl vizitau şi ei, dornici de a-l convinge să accepte să vină în vizită în România şi să cineze cu Ceauşescu?

– Alţi vizitatori erau chiar trimişii guvernului comunist de la Bucureşti. Vizitele acestora nu aveau decât un singur scop: lămurirea lui Eliade de a ajuta ţara printr-o vizită oficială în România la invitaţia lui Ceauşescu. Aceasta nu s-a întâmplat niciodată. Nu numai atât: în Chicago, prin 1976, guvernul comunist de la Bucureşti avea o legaţie economică formată din doi consuli români, care locuiau aproape de centrul oraşului într-un bloc cu două niveluri. Obiectivul acestora era de păstra legătura permanentă dintre afacerile unor anumite firme private din Chicago cu unele întreprinderi din ţară. Întâmplarea a făcut ca unul dintre consuli să moară răpus de o boală, iar celălalt să nu se mai întoarcă în ţară. Cel care a murit nu îmi aduc aminte exact cum îl chema, însă după moartea sa soţia şi fata lui au trecut la numele de Palmer. Celălalt consul, domnul Herescu, se află şi astăzi în oraşul Chicago, alături de familia lui. L-am întâlnit de nenumărate ori în casa Eliade. Maestrul îl trata cu distanţă, iar Cristinel, care-l folosea pentru diferite treburi casnice, îl trata cu dispreţ şi batjocură.

– Dintre universitarii americani cine îl vizita acasă? Cu cine colabora?

– În casă, Eliade era vizitat de cei mai apropiaţi şi dedicaţi profesori din departamentul Istoriei Religiilor. L-aş aminti în primul rând pe Joe Kitagawa, decanul facultăţii. Joe, de origine japoneză, a fost cel mai corect şi mai serios intelectual din jurul lui Eliade. Printr-o o extraordinară muncă, Kitagawa a reuşit să-l facă de-a lungul anilor pe Eliade cel mai tradus, mai apreciat şi mai popular filosof în Japonia. Opera lui Eliade a fost tradusă în întregime în această ţară. Eliade şi Cristinel i-au botezat fiica acestuia, Ann-Rose, care actualmente este profesoară de Istoria Artelor la Harvard.

Alături de Kitagava, un alt mare admirator, discipol al lui Brâncuşi, Isamu Noguci, cel care i-a sculptat chipul într-o monedă. Paul Ricouer era un apropiat al casei. Saul Bellow (laureat al premiului Nobel), căsătorit cu Alexandra Bagdazar (fata dr. Bagdazar) erau nelipsiţii casei, Andrei Lacock, profesor, decanul departamentului care se ocupă cu studierea Noului Testament, prof. Brown, decanul capelei Rockefeller, Charles Long, Frank Reynoald, Wendy O’Flatherlly, Doniger, Levy, preşedintele Univ. de Chicago, Hanna Grey, de asemenea preşedintele Univ. de Chicago, Mac Linscott Ricketts, traducătorul lui Eliade, Mertin Marty etc. Nu putem să nu-l amintim pe unul dintre cei care l-au publicat pe Eliade în USA, Stuart Brent, patronul Editurii The University of Chicago Press. În aceste zile fiul lui, David Brent, este Chief în Charge al acestei prestigioase edituri, este un apropiat al lui Lavastine şi, deasupra tuturor lucrurilor, este moştenitorul manuscriselor lui Eliade împreună cu Sorin Alexandrescu, nepot de soră al Maestrului.

– Vă amintiţi episodul Maitreyi, iubirea lui de la 20 de ani din India, care a străbătut lumea să-l revadă pe Eliade, de care tatăl ei, prof. Dasgupta, a despărţit-o?

– Fata profesorului indian Dasgupta, (Maitreyi), după foarte mulţi ani şi în urma unei corespondenţe personale cu Eliade, a ajuns şi în America, la Univ. din Chicago, căutându-l pe Eliade. Desigur că dacă nu mai era dragostea din anii tinereţii, acum, la peste 60 de ani, Maitreyi, dezamăgită şi frustrată, căuta nişte drepturi băneşti de pe urma cărţilor apărute, având-o pe ea personaj principal. În final nu a obţinut nimic, în afară de faptul că a dezvăluit o latură urâtă a caracterului ei.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

– Ştiu că sunteţi autorul unor serii de fotografii ale lui Christinel şi Mircea Eliade care acum au devenit celebre… Cum aţi reuşit să-l surprindeţi pe Eliade, căruia nu-i plăcea să se lase fotografiat, înregistrat, filmat?

– Este bine ştiut că Eliade a urât tot ce era reportofon, aparat de fotografiat sau cameră de filmat. Doar regizorul Barbăneagră a reuşit un mic interviu filmat (câteva minute) cu o cameră ascunsă. Acest interviu se află în arhivele Televiziunii Române împreună cu un alt interviu luat de Vartan Arachelian lui Cristinel după moartea Maestrului. Apar şi eu în acel interviu însoţindu-l pe Vartan în locaşurile Universităţii de Chicago. La sugestiile doamnei Eliade, mi-am cumpărat o cameră performantă de fotografiat şi m-am apucat să îi fotografiez în toate ocaziile. După cum spunea dânsa: vom muri şi nu ne ştie nimeni, aşa că fă-ne ceva poze. Cu puţin curaj şi cu greutate am reuşit să-l fotografiez în biroul lui personal, ba chiar şi împreună cu Adriana Berger, poză care mai târziu a fost distrusă, această Berger devenind „persona non grata”.

– Aţi fost prezent la înmormântarea să, în 1986? Cum s-a desfăşurat ceremonia funerară?

– Ceremonia funerară a lui Eliade a avut loc în Chicago, în anul 1986, la Capela David Rockefeller din incinta campusului Universităţii din Chicago. Capela a fost arhiplină înăuntru, dar şi în afara ei erau mulţi. Serviciul divin a fost condus de reverendul Brown, rectorul capelei, urmat de ceilalţi invitaţi şi oficiali. A fost rostit Tatăl Nostru în româneşte de către Gheorghe Pavel, preotul ortodox al parohiei Naşterea Domnului din Chicago. După care a urmat cuvântul de rămas-bun al lui Saul Bellow, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, un foarte apropiat al casei Eliade. El a vorbit chiar şi în româneşte. A urmat Ioan Petru Culianu cu o rugă inspirată din filosofia indiană. Au urmat cuvintele de rămas-bun ale câtorva profesori şi colegi apropiaţi, după care serviciul divin a fost încheiat de un pastor neoprotestant (negru) care era şi Arhiepiscopul de Cantenbury, fost student de-al lui Eliade. Cuvântarea acestuia a fost magistrală, el reuşind să aducă mulţimea de îndoliaţi de la plâns la râs, la regrete şi păreri de rău. În rugăciunile sale, de multe ori se uita în tavanul înalt al capelei având un dialog direct cu Maestrul lui care-l privea cu ochiul exigent pe discipol, urmărindu-i nepăsător văicărelile şi rugăciunile; în tot acest timp Arhiepiscopul îşi cerea iertare pentru întreaga lume care îşi exprimase ignoranţa şi lipsa de interes la cursuri, la înţelegerea religiilor, la iubirea dintre oameni. „Noi ştim acum, Mircea, că tu eşti undeva sus, deasupra noastră, te uiţi la noi şi râzi de micimea şi de ignoranţa noastră”… avea să încheie Arhiepiscopul de Cantenbury.

Pe prima bancă din incinta capelei s-au aflat Cristinel Eliade, Gisella Tătărescu (fata din prima căsătorie a lui Eliade), Hanna Grey (preşedintele Univ. din Chicago, originară din Germania Democrată, evreică şi fosta studentă a Maestrului), şi alţi apropiaţi pe linie profesională cu Mircea Eliade.

– De ce credeţi că ambii soţi Eliade au voit, prin testament, să fie incineraţi şi nu îngropaţi, după obiceiul creştin-ortodox?

– Soţii Eliade au fost incineraţi în urma dorinţei lor, confirmată prin testament. Dragostea şi respectul lui Eliade pentru cultura indiană şi tradiţia în care indienii se incinerează a câştigat tot mai mult teren în faţa situaţiei imposibile de a se întoarce acasă, oripilat la gândul că şi-ar putea îngropa corpul într-un pământ străin din care ar fi fost mutat sau abandonat cândva, plus costul extraordinar de menţinere a unui mormânt şi, în final, neavând nici un fel de moştenitori, toate acestea nu au făcut decât să-l convingă pe Eliade să ia o decizie foarte practică, poate unică de acest fel din viaţa lui: aceea de a fi incinerat şi de a rămâne pe veci sub formă de cenuşă în incinta cimitirului Universităţii de Chicago. Acest cimitir este „perpetuu”, adică va fi pentru eternitate. Placa funerară a lui Eliade este acolo pentru veşnicie. Este aşezată la intrarea în cimitir, nu departe de plăcile funerare ale lui Enrico Fermi şi a fostului primar al oraşului Chicago, Harold Washington, negru şi fost student de-al lui Eliade.

– Era Eliade un bun creştin?

– Eliade a fost un creştin-ortodox convins. Iubea şi respecta religia ortodoxă din care se trăgea, atât el, cât şi părinţii lui. Avea să cunoască de-a lungul vieţii lui

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

mulţi preoţi şi slujitori ai religiei ortodoxe. În perioada lui de vârf avea să fie îndrumătorul şi profesorul a mii de studenţi în teologie, filosofie, religie etc. Prezenţa lui în Biserica Ortodoxă era nelipsită. Avea întotdeauna grijă să facă donaţii şi să susţină biserica prin plata tuturor taxelor şi prin alte cheltuieli. A ajutat mult Biserica şi oamenii ei aflaţi la ananghie. Vedeţi cazul preotului Calciu Dumitreasa.

– Vă amintiţi ce scria în testamentul lui Eliade?

– Testamentul lui Eliade spune cam aşa: 1. După moartea mea, doresc să fiu incinerat. 2. Vreau să fiu slujit de un preot neoprotestant şi de culoare neagră. 3. Manuscrisele să fie lăsate lui Culianu.

– Ce s-a întâmplat după moartea fulgerătoare a lui Ioan Petru Culianu?

– După asasinarea lui Ioan Petru Culianu la Chicago, în 1991, doamna Eliade a avut grijă să ia manuscrisele Maestrului şi să le încredinţeze Universităţii Chicago, numind doi moştenitori: David Brent şi Sorin Alexandrescu (nepotul de sora al lui Eliade).

– Cum a sfârşit Cristinel Eliade ?

– După dispariţia marelui filosof Mircea Eliade, soţia acestuia, Cristinel, a fost pe zi ce trece tot mai singură. Nefiind o bună cunoscătoare în ale menajului şi manipulării banilor, de multe ori aceasta a cheltuit mai mult decât avea, devenind astfel tot mai plină de datorii. La un moment dat a fost trasă pe sfoară de nişte confraţi români care s-au apucat să facă un film despre Eliade, totul din banii ei de rezervă daţi cu împrumut familiei Jelescu, familie care nu a înapoiat niciodată aceşti bani. A murit îndatorată şi fără prea multă lume în jurul ei. Cenuşa îi este alături de cea a lui Mircea Eliade.

– Ce s-a întâmplat cu apartamentul „Eliazilor" de la Paris după moartea profesorului?

– Apartamentul lor din Woodlawn Avenue a fost proprietatea Universităţii Chicago, care l-a închiriat mai departe altcuiva. Apartamentul lor (proprietate personală) din Paris a fost vândut pe un preţ de nimic, în 1985, proprietarului de deasupra lor.

– Câţi dintre prietenii care îi vizitaseră la Chicago au căutat-o pe Cristinel după moartea sa?

– La moartea lui Cristinel Eliade, nu a fost nimeni din partea familiei. Gisella Tătărăscu era încă în viaţă, mama lui Radu Duda era încă în viaţă, şi Sorin Alexandrescu. La serviciul funerar al lui Cristinel au fost câteva persoane: doamna LaCock, doamna Mioara Economu Zarifopol, Alexandra Bagdasar. Slujba de înmormântare a fost ţinută de profesorul preot David Tracy.

– În filmul documentar „Pe urmele lui Eliade", realizat de Iuliana Marciuc, sunteţi intervievat în calitate de unic mărturisitor şi prieten apropiat al familiei Eliade şi în această calitate sunt convins că aveţi încă o mulţime de lucruri încă necunoscute de spus despre Mircea şi Cristinel Eliade. Pe când o carte intitulată, să-i spunem „Am dormit în apartamentul lui Mircea Eliade de la Chicago"?

– Filmul documentar „Pe urmele lui Eliade", al cărui protagonist am fost, a fost făcut de TVR Internaţional în anul 2003, în oraşul Chicago. Desigur că un film nu poate fi decât un îndrumător şi o informaţie în plus pentru publicul dornic de cunoaştere şi de adevăr.

Despre viaţa privată a lui Eliade sunt foarte multe de spus celor care l-au citit, celor care l-au studiat şi mai ales celor care l-au hulit şi continuă s-o facă, celor care continuă să-l defăimeze. În aceste condiţii şi forţat de „conştiinţa morală" de a spune adevărul, scrierea unei cărţi în detaliu este mai mult decât o obligaţie, este o datorie patriotică plină de simţire şi de identitate românească."

*

Astăzi Cardinalii (115?) se vor încuia cu cheia (con clave!) şi nu vor ieşi decât atunci când va ieşi fumul alb pe horn şi va fi anunţată alegerea noului papă.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

*

Ninge, ninge, ninge. Astea nu mai sunt Zilele Babei, ci ale Moşului. Are s-o mai ţină aşa toată săptămâna.

Miercuri 13 martie

Fum alb la Vatican. A fost ales Argentinianul Bergolio care şi-a luat numele de Francisc. Umblă cuvinte bune despre el.

Vineri 15 martie 2013

Andrei Turcanu mi-a dat veşti bune. Bune să fie!

Marţi 19 martie 2013

Flori Bălănescu îmi trimite:

“Sancţionăm, pe cine?
Intelectualii naţiei îşi sabotează ţara şi compatrioţii

Citesc într-o gazetă că Andrei Pleşu, Gabriel Liiceanu şi Mircea Cărtărescu "sancţionează". Pe cine? Contextul ne spune că ei sancţionează = sabotează România, care este invitat special la Salonul Cărţii de la Paris de anul acesta (între 22-25 martie). Lupta politică împotriva guvernării USL (recte, ICR - Marga) le întunecă discernământul. Pentru ei "România" nu este decât o sintagmă (scabroasă, pe care o detestă de parcă nu i-ar aparţine. Sau, poate, or fi iubind-o cu o ură grea?). Când bărbatul beat îşi bate nevasta, se răzbună de fapt pe copilul paralizat de frică, ascuns sub pat.

"Mi s-ar părea imoral să mă las inclus în programul unei instituţii pe care o socotesc aflată în plin derapaj. Îmi pare rău că lucrurile stau aşa, că România nu reuşeşte mai niciodată să fie la înălţimea aspiraţiilor sale şi a şanselor care i se oferă“, spune Andrei Pleşu. Deşi, cei trei numiţi sunt "Trei nume importante care figurau pe lista celor 27 de scriitori români invitaţi de organizatorii francezi, cu susţinerea Institutului Cultural Român (ICR)". Aşadar, invitaţi de francezi să-şi reprezinte ţara (nu pe Marga, Ponta, Iliescu, Antonescu etc.). Că, sărmana fată slută, săracă şi prostuţă - România - "nu reuşeşte mai niciodată să fie la înălţimea aspiraţiilor sale şi a şanselor care i se oferă" este deja o problemă de dilematecă... Se pare că a rămas traumatizată (pe lângă abcesul de memorie şi debilitatea vertebrală) încă de pe vremea când reprezentarea culturală în lume ţinea de sentimentul noicist al fiinţei şi de colaborarea directă sau tacită cu regimul totalitar;

Gabriel Liiceanu: "Mulţi de acolo n-au cum sluji imaginea ţării lor". Ce uimeşte la atitudinea autoritară a acestor doi intelectuali români este discrepanţa dintre maximalismul moral retoric de azi şi cuminţenia extrem de interesată de dinainte de 1989 (sau, cum ar spune A. Pleşu: minima moralia). Când spui "Nu mă simt nicicum reprezentat de actuala politică a ICR. Una de răfuieli politice şi personale, de care s-a contaminat şi organizarea Salonului Cărţii de la Paris, unde România este invitat special“, uiţi de răfuielile taberei politice pentru care ai cotizat cu propria-ţi imagine şi care, la rândul ei, te-a "creditat". Se numeşte politicianism, mascat cu blazoane efemere. O astfel de atitudine nu poate decât să compromită un intelectual.

Că Mircea Cărtărescu nu-şi "motivează încă decizia" nici nu contează. Dibuim explicaţia. În sfârşit, scriitorul are "şansa" de a-şi cultiva disidenţa politică, ocazie ce-l poate apropia de jinduitul Nobel! Ar fi distractiv, de n-ar fi atât de.... trist (un

eufemism ce ne scoate din multe încurcături).

Or, aci era vorba despre reprezentarea culturală a României, în Franţa, şi nu de luptele lor de doi creiţari, în care s-au călit în toate regimurile. România o fac românii, şi dacă românii de vârf sunt precum numiţii... de-aia România pierde mereu şansele ce i se oferă!

Activistul Marga (de pionierul plagiator-şef nici nu mai fac vorbire!) n-a auzit de Paul Goma, a fost prea ocupat, mă-nţelegi, de-a lungul deceniilor cu lupta pentru afirmare... (Las' că nici Icereul pedelist nu voia s-audă, îl dureau timpanele pe Pleşu, care nici nu-l mai numeşte pe Goma printre opozanţii anticomunişti când împrejurările îl forţează să dea nume...). Francezii au auzit, dovadă că l-au invitat la Salon, însă Paul Goma nu mai este verde la trup ca alţi creatori români care merg acolo să dea bine - fie ei chiar mai vârstnici şi netrecuţi prin puşcăriile comuniste...

De câtă lipsă de măsură poate da dovadă cineva declarând: "În locul unei sărbători a cărţii româneşti la Paris, vom avea un spectacol al «ne-trebniciei noastre», adică doar al aflării în treabă." Am văzut programul, pe care l-am şi pus pe facebook, mirată că vin ai noştri, pleac-ai noştri, noi rămânem tot ca... ar vrea ei! Aceeaşi galerie a "marilor" vânturată cam peste tot. Aaa, că trei dintre ei s-au hotărât să se retragă în exilul interior până trece urgia uselistă... sau măcar Salon du livre...

Am aşa o bănuială... cultura română nu va ieşi nici mai mare, nici mai mică din experienţa asta pariziană. Doar imaginea României ceva mai terfelită.

În rest... mai citiţi câte o carte de Paul Goma, preţurile din seria de autor sunt foarte bune. Saloanele trec (cum trec şi mofturile), cărţile bune rămân!

Citiţi Scrisuri I, veţi avea explicaţii pentru multe dintre metehnele noastre de azi!"

[imagini ale cărţilor mele editate la Curtea Veche]

20 martie 2013

Aliona Grati a devenit cetăţean(ă) român(ă). Felicitări.

22 martie 2013

Din articolul Cristinei Hermeziu (*Adevărul* de azi) despre deschiderea Salonului de Carte de la Paris:

"„ ICR OFFF este un manifest împotriva actualei politici culturale şi a conducerii Institutului Cultural Român. Grupul nostru de artişti din Franţa denunţă: politizarea culturii româneşti (...) absenţa lui Cărtărescu, Pleşu, Djuvara, Liiceanu, *Goma, H. Muller* (subl. mea) la Salonul cărţii de la Paris unde România este ţară invitată."

*

Claudiu Turcuş a scris o monografie a lui Norman Manea. Ion Simuţ o analizează:

"De altfel, pe tot parcursul monografiei, Claudiu Turcus este un ferm aparator al scriitorului sau, cum cred că se si cuvine, pâna la un punct, atât cât să nu fie afectate independenta si luciditatea spiritului critic. El ii penalizeaza sever pe toti criticii care au cele mai mici obiectii fata de proza lui Norman Manea. Din acest motiv, nici nu se contureaza un relief valoric al operei analizate, pentru ca totul (nuvela, roman, articol, interviu) devine la fel de important pentru monografist. Insa ar fi nedrept sa nu recunoastem ca monografia lui Claudiu Turcus isi realizeaza cele

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

doua mari obiective pe care si le propune: 1. interpretarea unitara a prozei lui Norman Manea, strabatuta de aceleasi filoane ale imaginarului in etapa românească de pâna in 1986 si in etapa exilului; 2. contextualizarea dezbaterii etice din interviul din 1981 din „Familia“ si din articolele controversate (eseul „Felix culpa“ din 1991-1992, privitor la trecutul uitat al lui Eliade, si „Incompatibilitatile“, din 1998, privitor la jurnalul lui Sebastian si la privilegierea Holocaustului fata de Gulag).

O discutie aparte comporta acceptiile subversiunii, in functie de care criticul urmeaza sa analizeze proza lui Norman Manea. Claudiu Turcus distinge trei forme, intr-o gradualitate inversa a intensitatii sau a transparentei politice: „o subversiune combatanta“, activa, ce ar fi specifica prozei obsedantului deceniu, deconspirând in deceniul opt adevaruri permise despre anii ’50 (C. Toiu, D. R. Popescu, M. Preda, N. Breban, Aug. Buzura); „o subversiune pasiva“, neimplicata politic in nici un fel, preocupata livresc, parodic sau experimental de forme si expresivitate (onirismul, Scoala de la Târgoviste, textualismul; si „subversiunea retractila“ a unei literaturi axate pe tema inadaptarii, a esecului, a invinsului, a derizoriului din proza lui Matei Calinescu, a Gabrielei Adamesteanu, a lui Mihai Sin sau a lui Mircea Nedelciu din „Zmeura de câmpie“; introvertitii din aceste romane ascund „negatii interiorizate“; aici s-ar incadra si proza lui Norman Manea. Retractilii sunt insa uneori excesiv codificati si obscuri in mesaj, de aceea risca sa nu fie perceputi ca subversivi decât cu ajutorul criticii sau al interdictiilor camuflate (cum s-a intâmplat cu Matei Calinescu si Mihai Sin) si adesea prea târziu. N-as crede ca exista subversiunea pasiva; ea este sinonima cu evazionismul, apolitic prin excelenta. Subversiunea trebuie sa vizeze subminarea puterii politice, intr-un mod codificat, alegoric, parabolic, subtil aluziv, altfel ea nu exista; mai mult, ea trebuie sa beneficieze de complicitatea cititorului, sa fie citita ca atare, in prezenta puterii politice opresive. Or, proza lui Norman Manea, cu exceptia „Anilor de ucenicie ai lui August Prostul“ (1979), nu a fost citita asa inainte de 1989. Subversiunea identificata de Claudiu Turcus in romanele „Captivi“ (1970), „Atrium“ (1974) si „Cartea fiului“ (1976), ca subversiune a obscuritatii, a esecului sau a burlescului, este o proiectie retrospectiva, o simpla speculatie. Supralicitarea subversivitatii prozei lui Norman Manea mi se pare principalul viciu de interpretare din monografie. *Norman Manea este un evazionist care s-ar fi dorit un subversiv.* (subl. mea, P.G.) Proza sa de pâna la „Plicul negru“ (unde semnalam un conflict cu puterea) apartine corinticului inofensiv politic. Estetica prozei analitice e un teritoriu complet diferit de etica opiniilor publicistice. Publicistul l-a valorizat considerabil pe prozator, evreul pe scriitor, ca si in cazul lui Mihail Sebastian. Etica a luminat estetica – fapt semnificativ pentru ceea ce se intâmpla in revizuirile postdecembriste.

Asa cum *Norman Manea si-a rescris romanul „Plicul negru“ in 1996, dupa un deceniu de la prima aparitie, atribuindu-i o incisivitate disidenta pe care nu o avea, la fel scriitorul si-a rescris romanele anterioare dupa ce a publicat Claudiu Turcus monografia.* (nota mea, P.G.) Perspectiva criticului va trebui sa se intregeasca, incluzând aceasta problematica a rescrierii intr-un capitol special despre reconsiderarea propriei literaturi de catre autor.

Critica practicata de Claudiu Turcus (cronicar literar prezent episodic prin revistele transilvane sau in „Observator cultural“) si monografia sa de debut se bucura de o buna situare in cadrul generatiei sale. Dosarul Norman Manea, ramificat si controversat (aparitii editoriale in româna si in traduceri, receptarea critica, interviuri, premii literare obtinute, articole de atitudine, conferinte si onoruri in universitati), in crestere continua, are nevoie, pentru a fi cercetat si comentat, de buni specialisti, atenti la un spectru larg de probleme estetice, politice, morale, asa cum este Claudiu Turcus in aceasta prima monografie consacrata la noi scriitorului. Detasarea si cultivarea spiritului critic ii vor aduce cu timpul o moderatie si o perspectiva mai relativista in valorizare.(…)

Insa ar fi nedrept sa nu recunoastem ca monografia lui Claudiu Turcus isi realizeaza cele doua mari obiective pe care si le propune: 1. interpretarea unitara a prozei lui Norman Manea, strabatuta de aceleasi filoane ale imaginarului in etapa românească de pâna in 1986 si in etapa exilului; 2. contextualizarea dezbaterii etice

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

din interviul din 1981 din „Familia“ si din articolele controversate (eseul „Felix culpa“ din 1991-1992, privitor la trecutul uitat al lui Eliade, si „Incompatibilitatile“, din 1998, privitor la jurnalul lui Sebastian si la privilegierea Holocaustului fata de Gulag).

O discutie aparte comporta acceptiile subversiunii, in functie de care criticul urmeaza sa analizeze proza lui Norman Manea. Claudiu Turcus distinge trei forme, intr-o gradualitate inversa a intensitatii sau a transparentei politice: „o subversiune combatanta“, activa, ce ar fi specifica prozei obsedantului deceniu, deconspirând in deceniul opt adevaruri permise despre anii ’50 (C. Toiu, D. R. Popescu, M. Preda, N. Breban, Aug. Buzura); „o subversiune pasiva“, neimplicata politic in nici un fel, preocupata livresc, parodic sau experimental de forme si expresivitate (onirismul, Scoala de la Târgoviste, textualismul; si „subversiunea retractila“ a unei literaturi axate pe tema inadaptarii, a esecului, a invinsului, a derizoriului din proza lui Matei Calinescu, a Gabrielei Adamesteanu, a lui Mihai Sin sau a lui Mircea Nedelciu din „Zmeura de câmpie“; introvertitii din aceste romane ascund „negatii interiorizate“; aici s-ar incadra si proza lui Norman Manea. Retractilii sunt insa uneori excesiv codificati si obscuri in mesaj, de aceea risca sa nu fie perceputi ca subversivi decât cu ajutorul criticii sau al interdictiilor camuflate (cum s-a intâmplat cu Matei Calinescu si Mihai Sin) si adesea prea târziu. N-as crede ca exista subversiunea pasiva; ea este sinonima cu evazionismul, apolitic prin excelenta. Subversiunea trebuie sa vizeze subminarea puterii politice, intr-un mod codificat, alegoric, parabolic, subtil aluziv, altfel ea nu exista; mai mult, ea trebuie sa beneficieze de complicitatea cititorului, sa fie citita ca atare, in prezenta puterii politice opresive. Or, proza lui Norman Manea, cu exceptia „Anilor de ucenicie ai lui August Prostul“ (1979), nu a fost citita asa inainte de 1989. Subversiunea identificata de Claudiu Turcus in romanele „Captivi“ (1970), „Atrium“ (1974) si „Cartea fiului“ (1976), ca subversiune a obscuritatii, a esecului sau a burlescului, este o proiectie retrospectiva, o simpla speculatie. Supralicitarea subversivitatii prozei lui Norman Manea mi se pare principalul viciu de interpretare din monografie. Norman Manea este un evazionist care s-ar fi dorit un subversiv. *Rezistenta unor critici importanti ai momentului (Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Alex. Stefanescu, conservatori ai canonului estetic) in privinta considerarii superlative a prozei lui Norman Manea ne poate pune pe gânduri daca nu cumva asistam la o supralicitare a subiectului din partea unor reprezentanti ai generatiilor mai tinere de critici, supralicitare ce poate fi daunatoare pe termen lung unui scriitor din categoria unor marginali extrem de interesanti ca marginali (Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Costache Olareanu, Sorin Titel, Paul Georgescu, Dana Dumitriu, Mircea Ciobanu, Alexandru George), posibil a fi imaginati ca plauzibili si durabili intr-un canon alternativ al literaturii intelectualiste, corintice, uneori ludice sau parodice, ce nu a mizat pe marile naratiuni sociale, nici pe confruntarea cu regimul politic.”* (n. m. P.G.)

Luni 25 martie 2013

Dau peste acest text, de D. Cristea-Enache în *Cultura*.
Îl re-copiez:

“**Goma-?** (III) Articol aparut pe 17:12:2009, in sectiunea Cultura
AUTOR: DANIEL CRISTEA-ENACHE: GHERLA-LĂTEȘTI,
PAUL GOMA CARTEA ROMANEASCA

Concepând „Gherla“ ca pe o marturie concentrationara si eliminând din start elementele si tonalitatile de pledoarie pro domo, Paul Goma se obiectiveaza pâna la punctul in care poate documenta, de o parte, regimul detentiei politice si, de cealalta, suferintele tuturor. Personajul principal este aici nu eul ce indura si sufera, ci inchisoarea in care cele mai inventive torturi sunt cu putinta.

E firesc, in prima instanta, ca receptorul occidental al dialogului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

monologat sa inteleaga cu dificultate ceea ce i se relateaza, cu lux de amanunte infricosatoare. Autorul are insa nevoie de acest ascultator mai mereu mirat, contrariat, neincrezator, pentru ca explicatiile si detaliile pe care le da sa vina intr-o proportie covârsitoare. Altfel spus, el configureaza prapastia de nestiinta si neintelegere vestica a lagarului socialist, pentru a o umple cu aceasta materie densa a captivitatii. In conditiile unui lector mai avizat si complice, sugestia ororilor sau simpla referinta ar fi inlocuit traversarea lor. Dar Paul Goma povesteste, reproiecteaza si reia din toate unghiurile posibile filmul documentar al detinutilor politici, al anchetatorilor care i-au calcat in picioare, al judecatorilor servili si al gardienilor care ii pazesc si ii batjocoresc suplimentar.

Insistenta pe structura retorica data asupra acestor paliere ale regimului ii ofera fostului bandit doua posibilitati complementare. El radiografiaza sistemul, sesizându-i articularile si logica perversa de functionare; si totodata, observa micile variatii individuale, comportamente mai nuantate sau mai colorate ce aduc o nota de imprevizibil in strictul desfasurator concentrationar. La primul nivel, al radiografiei, Goma lucreaza ca un analist, recuperând din propria memorie prodigioasa acele date care echivaleaza cu niste coordonate. La nivelul al doilea, al observatiei, autorul e mai degraba prozator realist, interesat de morala si psihologie, de particularitati caracterologice si gesturi, replici, cuvinte stâlcite inimitabil. Analiza si „proza“ vietii de inchisoare se completeaza, scriitorul reusind in mai multe rânduri performanta de a inchega o scena explicându-i concomitent resorturile. Toate grozaviile la care asistam se inscriu coerent in programul de larga aplicabilitate; dar aceasta substructura apasata si apasatoare nu estompeaza conturul distinct al unui scelerat sau profilul mai omenesc al unui temnicer mai cumsecade.

Astfel, proiectul pedepsirii celor doi detinuti provocati, in celula, de un coleg informator (culmea, Paul Goma nu-si aduce aminte numele lui real, si atunci il scalda in porecle batjocoritoare) se blocheaza intr-o prima faza, prin punitiunea mai blânda aplicata de ofiterul de serviciu Tudoran. Acesta ii bate pe cei doi copii neascultatori (si „frontieristul“ Klapka, si colegul lui, Goma, sunt foarte tineri in prezentul lui 1958) cu o bâta nou-nouta, de prun, dar fara sa depaseasca in numar loviturile anuntate. Deja „vrâstatul“ Klapka scapa cu opt, in timp ce studentul cu bucile „vergine“ incaseaza zece. Loviturile dor (cum sa nu doara?), dar esential e ca ofiterul nu face – spre deosebire de ceilalti, urmând sa apara in carte – exces de zel. Tudoran, sintetizeaza autorul, „rupsese cercul“: acel cerc al inchisorii socialiste unde se poate intâmpla orice si unde nimeni nu poate fi facut responsabil pentru nimic. Aceasta cât priveste Aparatul; fiindca detinutii, dimpotriva, pot fi batuti, torturati, mutilati, omorâti sub cele mai fanteziste acuze si pretexte. Realmente infricosator, in cerc, este gradul de libertate pe care membrii aparatului il au fata de miile de puscariasi. In timp ce ultimii trebuie sa urmeze regulile si indicatiile cele mai aberante („De ce?“ intreaba cu mirare occidentala noastra derutata; „Caci de sa coraspunzi!“, raspunde printr-un citat local autorul), primii nu sunt obligati sa respecte nici una; si dupa ce incalca, voiosi, propriul regulament, ei nu au de dat nimanui socoteala. Cine poate proba ca dincolo de peretii care ne obtureaza privirile s-a intâmplat ceea ce povesteste Goma ca s-a intâmplat? Americanii visati zi si noapte de catre dusmanii poporului? Sau poate Crucea Rosie, invocata obsesiv si, de la un punct incolo, parodic?

Intre pumnul sau piciorul care izbeste si fata, ficatul ori coloana

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

vertebrala ce recepteaza loviturile salbatice nu exista nici o instanta de reglementare, dupa cum nu exista vreun indicator de semnalizare in afara. Scenele de interior sufocat si umplut de sânge sunt atroce, o data, prin violenta lor fizica si apoi, prin vidarea spatiului de orice perspectiva exterioara. Nimeni, in afara tortionarului si a victimei, nu asista la procesul de „lamurire“, si absolut nimeni – in afara aceluiasi tortionar si a aceleiasi victime – nu va putea relata ce s-a petrecut cu adevarat acolo.

Daca tovarasii lucreaza la modul abject-organizat, curat, fara probe, sau mai bine zis fara ca probele de pe trupurile detinutilor sa fie examinate de cineva din afara cercului, unul dintre cei jucati in picioare de ei se va razbuna prin inregistrarea cât mai multor detalii si prin expunerea scenelor respective in toate pliurile lor. Paul Goma deschide multe paranteze in paginile cartii, dar pentru a-si plasa, in ele, explicatiile de analist al lagarului socialist. Când paranteza este inchisa, revine instantaneu la prezentul dilatat al marturiei directe, dând live ceea ce cu decenii in urma a trait. Efectul e de o autenticitate pregnanta. Pe lânga o memorie de elefant, retinând si cea mai mica ofensa adusa vreodata, autorul are capacitatea de reinsertie in momentele si intervalele initiale. Si chiar un strop de umor, negru, cu care isi pigmenteaza fragmentele descriptive. Are si timp: volumul se intinde, practic, pe doua zile din condamnarea fostului detinut, ziua bataii si cea a eliberarii. Dupa cum drumul spre viata civila va fi lungit la modul analitic in „Latesti“, asteptarea si traversarea episoadelor de tortura organizeaza si tensioneaza dramatic „Gherla“. In acest interval simbolic condensat, dar si reportericeste dilatat, Goma are un spatiu de manevra epica pe care il gestioneaza ca un scriitor de prim ordin. Radiografie socio-politica, dar si tipologie a gardienilor si detinutilor; prezent istoric, supraindividual, dar si minute, ore, zile si nopti de suferinta personala intensa, netransfigurata; rezistenta indaratnica la presiunile si ofertele sistemului, dar si clipe de cadere interioara, de complicitati nescontate cu mâna care loveste; constiinta faptului ca subiectul e in fond un obiect aflat la indemâna lor, dar si strategii simple ori sofisticate ale ocolirii, ocultarii, infruntarii Raului; memorie a carnii insângerate de lovituri si a unghiilor sparte, dar si schimbare scriitoriceasca a unghiului, pentru a marca trasaturile si gesticulatia personajelor negative…

, “…pe jos, asezate cu vadita grija: rangi de toate calibrele, tevi metalice, funii, câteva lanturi uriase, un lant greu, cu suruburi, un snop de bâte legat cu sârma neagra…“, p. 166), Paul Goma va intra curând intr-un dans al picioarelor ce cauta sa-i lase amintiri cât mai profunde. Intre cizmoaiele potcovite ale rudimentarului Somlea si pantofii lustruiti ai intelectualului „fin“ Istrate se deruleaza filmul documentar al „Gherlei“ si drama intregii Românii comunizate cu forta. Cadrul unu, de psihologie comportamentala observata atent: „«Lasa galeata!», striga la el Istrate. Somlea ia pozitie de drepti, cu galeata la vipusca. De acolo de unde ma aflu, pe jos, legat, ma uit la nefericitul de Somlea. Care, in indelungata lui cariera, rupsese in batai sute, mii de detinuti, ii tocase cu bâta, cu ranga, cu cizmele lui bine-umplute; ii injurase, ii umilise, ii infometase, ii bagase la izolare, le interzisese asistenta medicala – ii bagase in pamânt, alaturi, in cimitirul Rozsa Sandor. El, Somlea cel Batrân sau Somlea cel Mare, cel care, ca pretuire pentru devotamentul in lichidarea dusmanului de clasa, fusese numit ofiter de serviciu al celei mai mari inchisori politice din tara, desi era doar plutonier, el care nu numai ca executa ordinele nebune ale unui nebun clinic ca Goiciu, dar avea si «idei», «’nitiative», cum le zicea el, de care, numai in

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

acel moment, tremurau direct opt mii de oameni – dar câti tremurasera din ’48, de când se angajase? (…) «Luati scaunul de pe mine», zic. Intr-o clipa si-a revenit, a devenit el insusi, SOMLEA: isi ia avânt sa-mi traga un sut – indraznisem eu, un vierme, sa-i dau sfaturi, lui – LUI? Insa, Istrate il opreste, atingându-l cu bastonul pe umar: «Ai auzit? Asta-i oul lui Columb: ia scaunul de pe el!» «’L iau, s’ trait’!» – si, inviorat, ia scaunul, dar ramâne cu el in mâna, cu ochii tinta la Istrate, in asteptarea ordinului urmator. «Deocamdata, pune-l aici…» ii arata cu bastonul, Somlea executa. «Ia si taburetul. Aici…» – Somlea executa cu voiosie si recunostinta – asa trebuia de la inceput: sa-i deie ordine, nu sa-i puna intrebari ca la iscòla…“ (p. 180). Si cadrul doi, in care moartea se apropie si fâlfâie lânga urechile condamnatului: „capul imi era complet dezacoperit, nu aveam destule mâini cu care sa ma apar de cele patru picioare ale animalei, printre picaturi ma protejam (!) de loviturile prunului si ale vergelei; incercam sa le inalt deasupra capului, dar fie ca venea o lovitura in burta, in coaste care ma chircea, iar mâinile se duceau instinctiv intr-acolo, fie ca pur si simplu nu le puteam inalta mai sus de obraz. Pentru ca nu puteam, nu mai puteam: de-acolo-ncolo imi erau moarte. In schimb, urlam. Urlam din toata inima. Urlam atât de tare incât, la un moment dat, am incetat de a-mi mai auzi glasul. Parca as fi urlat in gând; sau in vis. Si totusi mi se auzea – dovada ca Istrate: «Taci, ‘tu-ti candela ma-tii, taci!», iar Somlea, si el: «Taj’, ma! Taj’, ma!» (…) M-au plimbat cu lovituri de picior prin toata incaperea, nu mai vedeam decât traiectorii de picioare, ca de trasoare, toate venind in cap, in miezul capului se statornicise un ritm, ca pulsul: loviturile de bâta si de vergea. In cap. Numai in cap. «La cap, la cap, ‘tu-i candela ma-sii! La cab’, la cab’, la ca’!!» «La ca’, s’ trait’!» Eu urlam. Din inima. «Taci, ma, ‘tu-ti candela ma-tii! Taci, ma, taci!» – iar Somlea tinea hangul: «Taj, ma, taj’! Taj, ma, taj’!»“ (pp. 186-187).

Dar e Paul Goma omul conformist si scriitorul evazionist care sa-i netaca?

Évidemment, non”.

*

Mihai Iovănel citeşte, în revista *Cultura,* **Amintirile unui cititor de cursă lungă**, de N. Manolescu Ed. Paralela 45, 2009:

“Primele 170 de pagini din „Viata şi carti“ reproduc amintirile de copilarie şi adolescenta publicate în „Cititul şi scrisul“ (2002). Restul de cca. 250 aduc autobiografia lui Nicolae Manolescu pâna in prezent. Este, daca excludem culegerile de articole si includem volumul din 2002, a doua carte de autor scrisa de Nicolae Manolescu dupa 89. *Istoria şi Memoriile: summumul unei vieti, tiparit de-a lungul unui singur an (noiembrie 2008-noiembrie 2009) in care Manolescu recupereaza timpul pierdut cu fleacuri*. (n.m. P.G.)

„Cititul si scrisul“ nu mi-a placut, si am spus-o intr-o cronica aparuta atunci, in care vorbeam de ratarea romanescului care trebuia sa justifice cu necesitate, credeam, o astfel de carte. Ideea volumului era interesanta, in masura in care mergea pe balansul dintre criticul matur si criticul infantil care fusese Manolescu: primul il reconstituia sau recapta pe cel de al doilea, repovestindu-i lecturile si impresiile intr-un discurs dublu-stil indirect liber. *Dar Manolescu gresea tonul, coborând autoironia cu câteva note prea jos – la nivelul de glumite pe care nu l-a ocolit la senectute (cine il va fi ascultat in ultimii 10-15 ani pe Manolescu debitând un discurs public se va fi intrebat*

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

poate de ce se chinuie atâta sa fie spiritual) (idem). Aproprierea infantilului prin mimarea infantilului – iata ce am gasit de un rau gust deceptionant nu doar in raport cu marile asteptari provocate din principiu de cartea lui Manolescu.

Partea a doua adaugata acum, „Scrisul si cititul“, recalibreaza lucrurile. Manolescu a identificat o bataie mai putin glumareata a frazei, o participare mai sobra si mai intelectuala la retrospectie. Cum materialul anecdotic nu lipseste, si nici instinctul narativ, volumul ajunge sa faca masa romanesca. *„Viata si carti“ este in cele din urma daca nu o carte mare (Manolescu neavând nici calitatea literara a lui E. Lovinescu, nici adâncimea umana a lui Valeriu Cristea), atunci o carte buna, demna de criticul Manolescu.* (idem.)

In legatura cu memoriile lui Lovinescu contemporanii au observat ca rateaza ca intuitie psihologica. In fond, Lovinescu nu era interesat de individualitatea sau realitatea celor pe care-i baga in memorii, ci de disponibilitatea lor, de plastilina nerezistenta la deriziune, de a fi transformate in caractere comice. Personajele memoriilor lui sunt tipuri obtinute prin actiunea de chirurgie plastica a umorii, adica, simplu, caricaturi. *In schimb, in memoriile lui Manolescu psihologia lipseste cu desavârsire. Personajele lui n-au fata, n-au calitate per se, au doar o valoare incidenta* (idem)– functia data de potrivirea lor in biografia lui Manolescu, biografie care e o lume fara sonor, lipsita de vuietul exterior. *Uman, Manolescu e un naiv care vede doar ce vede: sau cel putin asta e concluzia la care vrea sa trimita perspectiva narativa a memoriilor sale.*(idem)

Exista aici doua ipoteze si interpretarea trebuie sa tina seama de ambele simultan.

Unu: *Manolescu chiar este un „naiv“, un egotist, un somnambul netrezit din vârsta infantila care reduce toate relatiile la sine.*(idem) Cu toate acestea, trebuie observat si apreciat efortul sau de a-si depasi perceptia egoista intr-un efort de a observa oameni cu o biologie nelivresca. Exemplul cel mai bun e capitolul dinspre final cu biografia sentimentala: Manolescu incearca aici sa se priveasca din exterior – o alienare deloc caracteristica. Un alt exemplu e, in capitolul despre Ivasiuc, scena de la morga, care – servita, e drept, de dramatismul evenimentelor reale, dar nu importa – ofera o textura in care, paradoxal, coloarea vietii a inlocuit fadul obisnuit.

Doi: *Manolescu nu este un naiv, dar tonul de naiv ii este extrem de convenabil pentru epurarea unei biografii tipice pentru „privilighentia“ (cuvântul lui Sorin Antohi) culturala din comunism.*(idem)

Cu unele exceptii; o surpriza placuta a fost ca Manolescu incearca, autocritic, sa-si depaseasca, in câteva rânduri, propriile-i clisee cu care si-a incarcat anterior (in interviuri s.a.m.d.) biografia. De pilda in ce priveste rolul lui Liviu Rusu in respingerea tezei de doctorat despre Maiorescu: anterior, Manolescu subliniase in mai multe rânduri ca Rusu actionase resentimentar in urma unei cronici negative. Or, in „Viata si carti“ Manolescu isi ia macar pe jumatate vorba inapoi, admitând ca obiectiile lui Liviu Rusu erau intemeiate.

In rest, mare parte din ce a fost in realitate denotat politic este in memorii depolitizat sau epurat. *Patronajul politic al lui Ivascu sau Gogu Radulescu este vazut ca o serie de accidente flausate; la fel, de la beneficiile directe si unice, meschine (mecenatul alimentar al lui Gogu) la cele metafizice (dincolo de meritele personale incontestabile, pozitia de prim cronicar al tarii era in comunism, ca si pozitia de prim poet sau de prim*

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

prozator, o pozitie politica). (idem) Tipic e momentul din 71, când accepta sa vina la „România literara“ ca redactor-sef adjunct, impreuna cu Ivascu, pe care Ceausescu il numise redactor-sef. *Amintindu-si de asta, Manolescu eludeaza cu totul contextul, reducând toata afacerea la nehotarârea de a-si asuma sau nu un job cu plictiseli ideologice.* (idem) In realitate, contextul era mai complicat. Fostul redactor-sef, Nicolae Breban, tocmai atacase in presa pariziana tezele din iulie, devenind unul din primii disidenti (un caz complicat de disidenta, o disidenta care ulterior va fi – caz unic in România – tolerata oficial, dar in fine: disidenta). Ivascu este numit la revista pentru a sterge urmele si pentru ca este un om de incredere al Partidului. Manolescu participa la musamalizarea oficiala a defectiunii lui Breban.

Dar sa analizez un mic pasaj in care apar explicit câteva din stridentele de rescriere ale lui Manolescu. „Canonul critic [...] s-a consolidat impotriva celui oficial, chiar si când, in anii 70, protocronismul a incercat sa-i opuna un canon national-comunist (asemanator prin lipsa de valoare a operelor, daca nu si ideologic, aceluia realist-socialist din anii 50) atât de convenabil oficialitatii. Autoritatea criticii literare n-a fost si nu va mai fi niciodata la fel de mare ca in «epoca de aur», când, vreme de un sfert de secol, puterea in cultura ne-a apartinut noua, celor fara putere.“

Ca program critic, protocronismul nu facea cronica de intâmpinare, ci istorie literara din perspectiva ideologica fantezista a anticiparilor românesti; ca atare, nu putea opune un canon al actualitatii. Ca partida literara (cu un capital intelectual sensibil inferior celui detinut de echipa de la „România literara“), protocronistii au incercat cel mult infiltrari canonice ale unor autori mediocri (dar protocronisti ca afiliere) precum Nicolae Dragos, Ion Lancranjan sau Petre Anghel. Dar in nici un moment protocronistii nu au incercat „sa opuna un canon national-comunist“ canonului consolidat de generatia 60. Asta ar fi insemnat ca Mihai Ungheanu (unul dintre liderii protocronisti) sa minimalizeze valoarea unor Preda sau Nichita Stanescu pentru a o opune pe aceea a unor Dragos si Anghel – ceea ce n-a facut niciodata, dimpotriva. E adevarat ca existau autori nerelevanti literar care erau simpatizati de birocratia politica din varii motive (faceau parte la rândul lor din sistemul politic, scriau texte pe linie etc.); dar la „canonizarea“ acestora si-au adus aportul, ca sa zic asa, si protocronistii, si neprotocronistii (*Manolescu insusi a scris de mai multe ori despre Popescu-Dumnezeu sau, vorba lui Mircea Martin, l-a descoperit pe Vasile Nicolescu – seful cenzurii – inainte sa-l descopere pe Doinas*).idem) Interpretarea corecta a unor astfel de gesturi tine de oportunismul contextual, si nu de vreo pornire canonica ori anticanonica. Canonul real le era clar atât criticilor, cât si oficialitatilor.

Ce au incercat si unii si altii, protocronisti si neprotocronisti – si aici a fost o reala lupta – a fost sa-si consolideze pozitiile de putere in cadrul sistemului politico-literar: controlarea de publicatii, de functii in board-ul USR, de aliante politice. Or, *tocmai aici falsifica Manolescu vorbind despre „puterea… celor fara putere“. Nu doar ca puterea in câmpul semiautonom al literaturii era o putere in sine, dar aceasta putere era convertibila in putere politica in sensul cel mai curat: cazul lui Breban, cooptat in CC (Paler, alt CC-ist, reprezinta cazul invers al drumului dinspre politic spre literatura); sau Marin Preda, care avea un cuvânt suficient de greu pentru a-l face pe Ceausescu sa schimbe, macar de fatada, o hotarâre*.(idem)

Astfel de ajustari manuale ale materialului atenueaza calitatea critica a memoriilor lui Manolescu. Desi, repet, autorul are momente semnificative de acuitate (auto)analitica, romantarea, simplificarea si idealizarea sunt reflexe

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

prea bine inradacinate pentru a nu lasa urme.

De ce apas pe astfel de detalii – pe partea de umbra a naivitatii (prin care inteleg o anumita absenta a naratorului de la locul faptei)?

Tocmai fiindca memoriile vor avea un viitor (atât pentru ca autorul lor va avea un viitor, cât si pentru ca memoriile tin ca poveste in sine.) Ele spun o poveste de succes care va forma si va instrui. Dar e o poveste mult idealizata, care incarca trecutul cu inca o fictiune. *Este o biografie oficiala scrisa chiar de subiectul ei. Pentru a frecventa o versiune ceva mai critica a trecutului, trebuie sa asteptam biografia neoficiala".* (idem)

*

Azi, 25 martie, Bunavestire: Andrei Turcanu m-a anunţat că hârtiile au ajuns la Ministerul de Externe.

Miercuri 27 martie 2012

95 de ani de la Unirea Basarabiei cu România 27 martie

2013 Astăzi se împlinesc 95 de ani de la votul istoric al Sfatului Ţării de la Chişinău. „Adevărul" vă prezintă principalele episoade ce au dus la acest act curajos, dar şi personalităţile care au pus umărul la făurirea unirii. Organul reprezentativ al Basarabiei, Sfatul Ţării, a fost constituit la 21 noiembrie 1917 şi a activat până la 27 noiembrie 1918. În acest răstimp, s-a întrunit în 82 de şedinţe plenare şi două şedinţe particulare. Sfatul Ţării a votat, la 2 decembrie 1917, formarea Republicii Democratice Moldoveneşti, iar la 24 ianuarie a proclamat independenţa ei de Rusia Sovietică. La 27 martie 1918, cu 86 de voturi pro, trei împotrivă şi 36 abţineri Sfatul Ţării a adoptat Declaraţia privind Unirea Basarabiei cu România. Sfatul Ţării a fost condus de trei preşedinţi şi a constituit trei guverne. La 27 noiembrie, forul legislativ a votat reforma agrară, a renunţat la doleanţele formulate în Declaraţia de Unire din 27 martie acelaşi an şi s-a autodizolvat. Ideea unui parlament al regiunii, denumit Sfatul Ţării, a apărut în primăvara anului 1917. Au existat şi câteva tentative de a-l crea, dar care nu s-a încheiat cu succes. Abia la Congresul militarilor moldoveni, care s-a ţinut între 20 şi 27 octombrie 1917, iniţiativa a prins contur. Congresul a adoptat o rezoluţie privind constituirea Sfatului Ţării, iar în ultima zi de lucru a decis înfiinţarea Biroul de organizare a Sfatului Ţării. Iniţial, Congresul a decis constituirea Sfatului Ţării din 130 de deputaţi (120 din Basarabia şi zece locuri pentru moldoveni de peste Nistru). Venind în întâmpinarea solicitărilor, dar şi pentru a cuprinde cât mai mulţi reprezentanţi ai entităţilor colective şi etniilor conlocuitoare în organul reprezentativ al Basarabiei, Biroul a revenit asupra numărului deputaţilor, mărind componenţa acestuia până la 150. Structura Legislativului Potrivit istoricului Valeriu Popovschi, schema de repartizare a locurilor în Sfatul Ţării, stabilită la şedinţa Biroului de organizare din 6 noiembrie 1917, includea 29 de instituţii şi organizaţii. Au fost luate în calcul instituţiile administrative, partidele politice, societăţile culturale şi profesionale ale basarabenilor şi etniilor conlocuitore. La prima etapă, schema a cuprins şi doi reprezentanţi ai etniei rome. Însă, în lipsa unei organizări şi în imposibilitatea de a identifica cui trebuie adresate scrisorile pentru alegerea unui deputat, mandatele etniei respective au fost repartizate altor minorităţi. Militantul pentru drepturile naţionale ale basarabenilor şi scriitorul Constantin Stere, prin decizia deputaţilor din 27 martie 1918, a fost

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cooptat în Sfatul Ţării, devenind astfel cel de-al 151-lea deputat. Biroul de organizare a ales drept sediu pentru Sfatul Ţării clădirea Gimnaziului de băieţi numărul 3 din strada Livezilor (actualmente Mateevici). Administrator al sediului a fost numit deputatul Ion Păscăluţă, iar o companie de 200 soldaţi şi marinari a asigurat paza clădirii. Fraţi şi consăteni s-au reîntâlnit în Parlament Soarta a făcut ca, în acei ani tulburi, oameni din acelaşi sat, după mulţi ani de despărţire, să se întâlnească tocmai în parlamentul basarabean. Ei reprezentau formaţiuni şi locuri diferite - mulţi veneau direct de pe front. Unii consăteni erau rude, iar doi dintre ei erau fraţi – Nicolae şi Pavel Grosu din comuna Bardar. Trei sate au delegat în Sfatul Ţării câte trei deputaţi, iar alte 11 câte doi. Satele care au avut câte trei deputaţi în Sfatul Ţării sunt: Răzeni şi Suruceni din judeţul Chişinău şi Cuşălăuca din judeţul Soroca. Satele care au delegat în Sfatul Ţării câte doi deputaţi sunt (în ordinea alfabetică a judeţelor): Sângerei (Bălţi), Corjova (Bender), Volintiri (Cetatea Albă), Bardar şi Costeşti (Chişinău), Bogzeşti, Ignăţei şi Isacova (Orhei), Popeşti, Tătărăuca Veche şi Tătărăuca Nouă (Soroca). Pe parcursul activităţii sale, Sfatul Ţării s-a întrunit în două sesiuni. Prima sesiune, pregătită şi convocată de Biroul de organizare a Sfatului Ţării, s-a desfăşurat în perioada 21 noiembrie 1917-28 mai 1918, iar cea de-a doua sesiune, convocată prin Înalt Decret Regal, şi-a ţinut lucrările între 25 şi 27 noiembrie 1918. Aprobarea Unirii şi felicitările Regelui Unirea Basarabiei cu România a fost salutată de Regele Ferdinand I. Suveranul, care în acel timp se afla la Bârlad, a trimis la Chişinău o telegramă. „Cu adâncă emoţie şi cu inima plină de bucurie, am primit ştirea despre spontanul act ce s-a săvârşit la Chişinău. (...) Un vis frumos s-a înfăptuit. Din suflet mulţumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dat în zile de restrişte să văd după o sută de ani pe fraţii basarabeni venind iarăşi la Patria-Mamă“, scria regele Ferdinand. Activitatea Legislativului regiunii a fost extrem de rodnică, el întrunindu-se, în total, în 82 de şedinţe plenare. Unii deputaţi au convocat alte două şedinţe, însă acestea nu au fost regulamentare şi nici n-au avut cvorum. Potrivit unor date încă nedefinitivate, numărul total al celor care au făcut parte din corpul legislativ al Basarabiei se ridică la circa 259 deputaţi. Având în vedere faptul că aproape toţi deputaţii aveau locuri de muncă permanente, Sfatul Ţării îşi ţinea şedinţele seara. De obicei, şedinţele începeau la ora 21.00 sau chiar la 22.00 şi se prelungeau mult după miezul nopţii. În cadrul Sfatului Ţării, au fost constituite patru fracţiuni: Blocul Moldovenesc, Fracţiunea Ţărănească, Fracţiunea Minorităţilor, Fracţiunea Socialistă. La 2 decembrie 1917, parlamentul regiunii votează formarea Republicii Democratice Moldoveneşti, iar la 24 ianuarie 1918, cu unanimitate de voturi, proclamă independenţa RDM. Conducerea Sfatului Ţării Primul preşedinte al Sfatului Ţării a fost Ion Inculeţ (21 noiembrie 1917 – 2 aprilie 1918), fotoliu ocupat ulterior de Constantin Stere (2 aprilie 1918 – 25 noiembrie 1918) şi Pan Halippa (25-27 noiembrie 1918). La început, Blocul Moldovenesc îl vedea preşedinte al Sfatului Ţării pe Ion Pelivan, cel mai titrat basarabean în lupta pentru drepturile naţionale. Însă, în noaptea de 21 noiembrie, pe la 4 dimineaţa, o delegaţie a mers la Pelivan şi l-a rugat să cedeze funcţia lui Ion Inculeţ, deoarece minorităţile ameninţaseră că nu-l vor vota pe el preşedinte. Pelivan a cedat. Trei guverne timp de un an Cele trei guverne ale Basarabiei, formate în perioada activităţii Sfatului Ţării, s-au confruntat cu probleme deosebit de complicate de ordin politic, social, economic şi spiritual. Primul executiv în frunte cu Pantelimon Erhan a fost constituit la 7/8 decembrie 1917 şi a activat până la 19 ianuarie 1918. Cel de-al doilea guvern, condus de dr. Daniel

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Ciugureanu, a fost format la 19 ianuarie 1918 şi a activat până la 9 aprilie 1918, iar ultimul cabinet şi-a desfăşurat activitatea între 9 aprilie şi 12 decembrie 1918, avându-l ca preşedinte pe dr. Petre Cazacu. Guvernul Basarabiei a fost format din zece directorate generale, în frunte cu un director general. De exemplu, prin legea din 29 noiembrie 1917, Guvernul Basarabiei avea următoarea structură: Preşedinte al Consiliului Directorilor Generali; 1) Director general de Interne 2) Director general de Finanţe 3) Director general de Instrucţie Publică 4) Director general al Căilor Ferate, Poştelor, Telegrafului şi Telefonului 5) Director general de Război şi Marină 6) Director general de Justiţie şi Culte 7) Director genera al Industriei, Comerţului şi Muncii 8) Director general pentru Afacerile Străine 9) Director general al Agriculturii 10) Director general al Controlului Decanul de vârstă avea 59 de ani Elena Alistar-Romanescu, aleasă de Liga femeilor moldovence, a fost singura femeie care a votat Unirea, iar cel mai în vârstă deputat a fost Nicolae N. Alexandri care, la ziua deschiderii lucrărilor Sfatului Ţării, avea 59 de ani. Una din figurile marcante ale Sfatului Ţării a fost preotul Alexandru Baltaga. Dintre reprezentanţii minorităţilor naţionale, Unirea a fost votată doar de polonezul Felix Dudchievicz şi ucraineanul Ştefan Botnariuc. În momentele de grea cumpănă pentru Sfatul Ţării şi tânărul stat Republica Democratică Moldovenească - sfârşitul lui decembrie 1917 – începutul anului 1918, Guvernul condus de Pantelimon Erhan a solicitat ajutorul militar al României. Generalul Ernest Broşteanu, aflat în fruntea diviziei XI-a, venind dinspre Ungheni, Străşeni, intră în Chişinău la 13 ianuarie şi astfel Basarabia a scapat de bolşevism şi anarhie. Şedinţa istorică din 27 martie a fost precedata de votarea unor moţiuni de Unire cu România la 3, 13 şi 25 martie, de către consiliile locale din oraşele şi judeţele Bălţi, Soroca şi Orhei. La şedinţa din 27 martie 1918, cu 86 de voturi pentru, 36 de abţineri, trei voturi împotrivă şi 13 deputaţi lipsă - Sfatul Ţării a adoptat Declaraţia istorică de Unire a Basarabiei cu România. Declaraţia de Unire a Basarabiei cu România Adoptată în şedinţa Sfatului Ţării de la 27 martie/9 aprilie 1918 În numele poporului Basarabiei, Sfatul Ţării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechei Moldove, în puterea dreptului istoric şi a dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama sa România. Această unire se face pe următoarele baze:

1. Sfatul Ţării actual rămâne mai departe pentru rezolvarea şi realizarea reformei agrare, după nevoile şi cererile norodului. Aceste hotărâri se vor recunoaşte de Guvernul român.

2. Basarabia îşi păstrează autonomia provincială, având un Sfat al Ţării (Dietă), ales pe viitor prin vot universal, egal, direct şi secret, cu un organ împlinitor şi administraţie proprie.

3. Competenţa Sfatului Ţării este: a) votarea bugetelor locale; b) controlul tuturor organelor zemstvelor şi oraşelor; c) numirea tuturor funcţionarilor administraţiei locale prin organul său împlinitor, iar funcţionarii înalţi sunt întăriţi de Guvern.

4. Recrutarea armatei se va face, în principiu, pe baze teritoriale.

5. Legile în vigoare şi organizaţia locală (zemstve şi oraşe) rămân în putere şi vor putea fi schimbate de Parlamentul român numai după ce vor lua parte la lucrările lui şi reprezentanţii Basarabiei.

6. Respectarea drepturilor minorităţilor din Basarabia.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

7. Doi reprezentanţi ai Basarabiei vor intra în Consiliul de Miniştri român, acum desemnaţi de actualul Sfat al Ţării, iar pe viitor luaţi din sânul reprezentanţilor Basarabiei în Parlamentul român.

8. Basarabia va trimite în Parlamentul român un număr de reprezentanţi proporţional cu populaţia, aleşi pe baza votului universal, egal, direct şi secret.

9. Toate alegerile din Basarabia pentru voloste, sate, oraşe, zemstve şi Parlament se vor face pe baza votului universal, egal, secret şi direct.

10. Libertatea personală, libertatea tiparului, a cuvântului, a credinţei, a adunărilor şi toate libertăţile obşteşti vor fi garantate prin Constituţie.

11. Toate călcările de legi, făcute din motive politice în vremurile tulburi ale prefacerilor din urmă, sunt amnistiate. Basarabia, unindu-se ca fiică cu Mama sa România, Parlamentul român va hotărî convocarea neîntârziată a Constituantei, în care vor intra proporţional cu populaţia şi reprezentanţii Basarabiei, aleşi prin vot universal, egal, direct şi secret, spre a hotărî împreună cu toţii înscrierea în Constituţie a principiilor şi garanţiilor de mai sus. Trăiască Unirea Basarabiei cu România, de-a pururea şi totdeauna. Preşedintele Sfatului Ţării, I. Inculeţ Secretarul Sfatului Ţării, I. Buzdugan La 27 noiembrie acelaşi an, forul legislativ a votat reforma agrară, a renunţat la doleanţele formulate în Declaraţia de Unire din 27 martie şi s-a autodizolvat. Unirea ne-a scăpat de multe tragedii N-avem cărţi şi filme despre Sfatul Ţării După 95 de ani de la Unire ne punem mereu aceeaşi întrebare: de ce activitatea Sfatului Ţării nu este cunoscută şi propagată. În acest context, ne întrebăm dacă există un roman în care să se vorbească, prin cuvântul artistic, despre constituirea şi activitatea Sfatului Ţării sau, măcar, despre vreo şedinţă mai importantă a acestuia? Ar fi frumos să citim şi despre memorabilul Congres al învăţătorilor din Basarabia, care a avut loc pe 25-28 mai 1917, în cadrul căruia delegaţii au pledat pentru reabilitarea limbii noastre, pentru adoptarea alfabetului latin, iar scriitorul Alexei Mateevici a rostit celebrele fraze: „Da, suntem moldoveni, fii ai Vechii Moldove, însă facem parte din marele trup al românismului, aşezat prin România, Bucovina şi Transilvania“ şi „N-avem două limbi şi două literaturi, ci numai una, aceeaşi cu cea de peste Prut“. E un subiect şi turneul pe care Teatrul Naţional din Iaşi, condus de Mihail Sadoveanu, l-a întreprins la Chişinău în ianuarie 1918, când Basarabia şi-a proclamat independenţa faţă de Rusia. Nici spectacole, nici tablouri Există oare la noi vreo piesă de teatru în care să-i vedem pe artiştii noştri interpretând rolurile unor personalităţi ca Ion Inculeţ, Pan Halippa, Ion Pelivan, Anton Crihan, Ion Buzdugan, Gherman Pântea, Teofil Ioncu, Elena Alistar? Există oare vreun tablou ce ar reflecta evenimentele istorice produse în ţinutul nostru acum 95 de ani (spre exemplu, momentul când Alexei Mateevici recită pentru întâia oara nemuritoarea sa poezie „Limba noastră“, la cursurile pentru învăţători din vara anului 1917)? Sau vreo galerie unde am putea admira portretele celor 86 de deputaţi ai Sfatului Ţării care au votat Unirea de la 27 martie 1918? De ce regizorii şi scenariştii noştri nu fac vreun film artistic sau documentar dedicat mişcării naţionale din Basarabia anilor 1917-1918 şi figurilor importante care s-au aflat în fruntea acestei mişcări? Se ştie doar că soarta multora dintre acele personalităţi - cum ar fi Pan Halippa, Vladimir Bodescu, Grigore Turcuman, Ion Ignatiuc, Feodesie Bujniţă - a fost una tragică, ei fiind duşi, după 1940, în gulagurile sovietice… Nu avem romane, filme, piese de teatru, tablouri despre Unirea de la 1917 şi cei care au înfăptuit-o. În schimb, despre instaurarea puterii sovietice în Moldova, despre „eroii“ Grigore Kotovski şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Serghei Lazo avem câte vreţi... Sate, licee şi străzi cu nume de eroi După 1991, aleşii locali au înveşnicit numele unora dintre înaintaşii noştri. Liceul din satul Vorniceni (Străşeni) poartă numele lui Ion Inculeţ; gimnaziul din comuna Pelivan (Orhei) - al lui Ion Pelivan; gimnaziul din Cubolta (Sângerei) şi liceul din oraşul Edineţ - numele lui Pan Halippa; cel din Tănătari (Căuşeni) - al lui Pantelimon Erhan; cel din Cărpineni (Hânceşti) - al lui Ştefan Holban. În memoria lui Constantin Stere au fost denumite liceul din Soroca şi gimnaziul din Chircani (Cahul); numele lui Anton Crihan îl poartă Şcoala medie din Sângerei, iar un liceu din Chişinău se numeşte „Elena Alistar“. Cu regret, lista se încheie aici, deşi în Republica Moldova sunt peste 1.400 de instituţii şcolare, la care se adaugă sute de grădiniţe, biblioteci etc. Pe strada Unirii, în Chişinău Chişinăul, graţie primului primar democrat Nicolae Costin, a redenumit câteva străzi şi azi ne plimbăm cu plăcere pe străzile Ion Inculeţ, Pan Halippa (admirând şi bustul instalat aici), Elena Alistar, Anton Crihan, Pantelimon Erhan, Ion Pelivan, Ştefan Holban ş.a., dar şi pe Sfatul Ţării şi Unirii. Aşadar, administraţia locală de până la anul 2000 şi-a făcut, într-un fel, datoria. Este timpul actualilor edili să contribuie la opera de scoatere din anonimat a fruntaşilor noştri din anii 1917-1918. Primii paşi în această direcţie au fost făcuţi. Astfel, la aniversarea a 90-a de la Unirea din 27 martie 1918, la Ialoveni a fost inaugurată Piaţa Unirii şi Parcul Sfatul Ţării. E un gest de recunoştinţă pentru cei 14 reprezentanţi din plasa Ialoveni (actualul raion cu aceeaşi denumire) în Sfatul Ţării. Cladirea Sfatului Ţării/ FOTO de epocă ncă până la 1940 numele câtorva fruntaşi ai Sfatului Ţării au fost acordate unor sate basarabene, dar după anexarea Basarabiei la Uniunea Sovietică acestea au fost schimbate. După 1991, autorităţile locale au revenit la denumirile anterioare. Printre cei care s-au învrednicit de onoarea ca numele lor să fie purtate de localităţi sunt Ion Inculeţ, Ion Pelivan, Anton Crihan - toate în raionul Orhei; Vasile Ţanţu – un sat din raionul Nisporeni (dispărut). Numele lui Pan Halippa îl poartă o mahala din comuna Ulmu, raionul Ialoveni. Nu demult consiliul local al comunei Buţeni, raionul Hânceşti, a denumit o stradă în memoria deputatului Ion Harbuz, originar din această localitate, iar o alta a fost botezată Sfatul Ţării. Deci, este loc de mai bine. Supuşi represiunilor politice de către regimul comunist Cel puţin 40 de deputaţi ai Sfatului Ţării au fost supuşi represiunilor politice de către regimurile comuniste din Uniunea Sovietică şi România. Primele victime ale regimului sovietic au fost deputaţii care în anul 1918 au trecut Nistrul în URSS. Deputatul Arcadie Osmolovski (a votat împotriva Unirii Basarabiei cu România) a fost arestat de NKVD, iar la 27 aprilie 1931 suferă un atac de cord şi moare. Alţi doi deputaţi din Sfatul Ţării, Gavril Buciuşcan şi Ivan Crivorucov, deşi au participat activ la formarea RASS Moldoveneşti, deţinând şi funcţii importante, au fost împuşcaţi în toiul Marii Terori din anul 1937. Pan Halippa, în arestul securităţii sovietice/ FOTO Dosar SIS Numărul deputaţilor Sfatului Ţării supuşi represiunilor politice s-a mărit după anexarea Basarabiei de către URSS la 28 iunie 1940. Patru deputaţi - Ştefan Botnariuc, Teodor Neaga, Nicolae Secară şi Grigore Turcuman - au decedat în gulag, în penitenciarul din oraşul Penza din Rusia, alţi patru - Alexandru Baltaga, Vladimir Bodescu, Constantin Bivol şi Ion Ignatiuc – au murit în gulag în oraşul Kazan, RASS Tătară. În anul 1952, Pan Halippa care era închis la penitenciarul din Sighet, România, a fost predat autorităţilor sovietice şi, la 22 iunie acelaşi an, a fost condamnat la 25 de ani de gulag. După trei ani petrecuţi în închisorile din regiunea Krasnoiarsk, a fost expulzat în România. Mormintele deputaţilor Sfatului Ţării se află în mai

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

multe state din Europa (Republica Moldova, România, Germania, Polonia, Rusia, Ucraina, Bulgaria, Franţa), dar şi în America de Nord (Canada). Unii deputaţi au murit în tihnă, de bătrâneţe, alţii - în gulagul sovietic. La Cimitirul Central din Chişinău, din strada Armenească, îşi dorm somnul de veci Nicolae N. Alexandri, Vasile Cijevschi, Ion Costin, Anton Crihan, Serghei Donico-Iordăchescu, Boris Epure, Vasile Laşcu, Nicolae Moghileanschi, Iacob Sucevan şi Vasile Ţanţu. Tot acolo se află cenotaful în memoria lui Constantin Bivol, exterminat în gulag. Deputatul Nicolae Mămăligă, decedat la 29 aprilie 1929, a fost înmormântat în cimitirul Bisericii „Sf. Dumitru“ din cartierul Botanica din Chişinău. În timpul reconstrucţiilor din zonă, cimitirul şi, implicit, mormântul lui Nicolae Mămăligă, au fost distruse. Simion Galeţchi este înmormântat în satul Donduşeni, raionul Donduşeni, iar Andrei Găină - la Chiţcanii Vechi, Teleneşti. La cimitirul Mănăstirii Cernica din Bucureşti se află mormintele lui Pan Halippa, Vlad Bogos, Anatolie Moraru, Ion Pelivan, Elefterie Sinicliu şi Nicolae Suruceanu, iar la Cimitirul Bellu se află mormântul Elenei Alistar-Romanescu (reînhumată în cavoul familiei Isanos), precum şi ale lui Vasile Bârcă, Ion Buzdugan şi Dumitru Topciu. Ion Inculeţ este înmormântat în biserica din comuna Bârnova, judeţul Iaşi; Vasile Harea şi Teofil Ioncu - la cimitirul din oraşul Iaşi, iar Dumitru Cărăuş - la Timişoara. Lista deputaţilor Sfatului Ţării care la 27 martie 1918 au votat pentru Unirea Basarabiei cu România (în ordine alfabetică, cu indicarea locului de naştere) 1. Alexandri Nicolae — n. or. Chişinău 2. Alistar Elena — n. com. Vaisal, jud. Ismail (azi Ucraina) 3. Baltaga Alexandru — n. com. Lozova, jud. Chişinău (azi r-nul Străşeni) 4. Bivol Constantin — n. com. Costeşti, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 5. Bârcă Teodor — n. com. Costeşti, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 6. Bârcă Teodosie — n. com. Tătărăuca Nouă, jud. Soroca (azi r-nul Soroca) 7. Bogos Vladimir — n. com. Boldureşti, jud. Chişinău (azi r-nul Nisporeni) 8. Bosie-Codreanu Nicolae — n. com. Noua Suliţă, jud. Hotin (azi Ucraina) 9. Botnariuc Ştefan — n. com. Balan, jud. Bălţi (azi r-nul Râşcani) 10. Bodescu Vladimir — n. com. Durleşti, jud. Chişinău (azi mun. Chişinău) 11. Budişteanu Ignatie — n. com. Pârliţa, jud. Bălţi (azi r-nul Făleşti) 12. Buiuc Ilarion — n. com. Chiperceni, jud. Orhei (azi r-nul Orhei) 13. Buruiană Gheorghe — n. com. Recea, jud. Chişinău (azi r-nul Străşeni) 14. Buzdugan Ion — n. com. Brânzenii Veci, jud. Bălţi (azi r-nul Teleneşti) 15. Caraman (Caraiman) Anton — n. com. Izvoare, jud. Orhei (azi r-nul Orhei) 16. Cazacliu Grigore — n. com. Cuşălăuca, jud. Soroca (azi r-nul Şoldăneşti) 17. Cazacliu Ion — n. com. Cuşălăuca, jud. Soroca (azi r-nul Şoldăneşti) 18. Cazacliu Vladimir — n. com. Cuşălăuca, jud. Soroca (azi r-nul Şoldăneşti) 19. Cărăuş Dimitrie — n. com. Sevirova, jud. Soroca (azi r-nul Floreşti) 20. Cerescu (Ciorăscu) Vasile — n. com. Suruceni, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 21. Cernăuţeanu Nicolae — n. com. Bălăşineşti, jud. Hotin (azi r-nul Briceni) 22. Cernov Nicolae — n. com. Ciucur Mingir, jud. Tighina (azi r-nul Cimişlia) 23. Chiriac Afanasie — n. com. Corjova, jud. Chişinău (azi r-nul Criuleni) 24. Cijevschi Vasile — n. com. Zaim, jud. Bender (azi r-nul Căuşeni) 25. Chiorescu Vladimir — n. or. Chişinău 26. Ciornei Nicolae — n. com. Toceni, jud. Cahul (azi r-nul Cantemir) 27. Cocârlă Pavel — n. com. Ignăţei, jud. Orhei (azi r-nul Rezina) 28. Codreanu Ion — n. com. Ştefăneşti, jud. Soroca (azi r-nul Floreşti) 29. Costin Ion — n. com. Ghidighici, (azi or. Chişinău) 30. Creangă Ion — n. com. Corjova, jud. Chişinău (azi r-nul Criuleni) 31. Crihan Anton — n. com. Sângerei, jud. Bălţi (azi or. Sângerei) 32. Dragomir Dimitrie — n. com. Volintiri, jud. Bender (azi r-nul Ştefan

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Vodă) 33. Dron Dimitrie — n. com. Cucioaia, jud. Bălţi (azi r-nul Teleneşti) 34. Dudchievicz Felix — n. or. Lublin, Polonia 35. Epure Boris — n. or. Chişinău 36. Erhan Pantelimon — n. com. Tănătari, jud. Bender (azi r-nul Căuşeni) 37. Gafencu Vasile — n. com. Sângerei, jud. Bălţi (azi or. Sângerei) 38. Galeţchi Simion — n. com. Donduşeni, jud. Soroca (azi r-nul Donduşeni) 39. Găină Andrei — n. com. Chiţcani Vechi, jud. Orhei (azi r-nul Teleneşti) 40. Ghenzul Vasile — n. or. Chişinău 41. Groapă Alexandru — n. com. Chirileni, jud. Bălţi (azi r-nul Sângerei) 42. Grosu Nicolae — n. com. Bardar, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 43. Halippa Pantelimon — n. com. Cubolta, jud. Soroca (azi r-nul Sângerei) 44. Herţa Teodor — n. com. Alcedar, jud. Orhei (azi r-nul Şoldăneşti) 45. Ignatiuc Ion — n. com. Prepeliţa, jud. Bălţi (azi r-nul Sângerei) 46. Inculeţ Ion — n. com. Rezeni, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 47. Ioncu Teofil — n. com. Olişcani, jud. Orhei (azi r-nul Şoldăneşti) 48. Lascu Vasile — n. or. Chişinău 49. Maculeţchi Mihail — n. or. Orhei 50. Mândrescu Vasile — n. com. Bogzeşti, jud. Orhei (azi r-nul Teleneşti) 51. Mare Gheorghe — n. com. Slobozia Mare, jud. Ismail (azi r-nul Cahul) 52. Marchitan Dimitrie — n. com. Călugăr, jud. Bălţi (azi r-nul Făleşti) 53. Mârza Dimitrie — n. com. Bădragii Vechi, jud. Hotin (azi r-nul Edineţ) 54. Mămăligă Nicolae — n. or. Chişinău 55. Minciună Mihail — n. com. Bogzeşti, jud. Orhei (azi r-nul Teleneşti) 56. Moraru Alexandru — n. com. Corestăuţi, jud. Hotin (azi r-nul Ocniţa) 57. Moraru Anatolie — n. com. Cerlina Mare, jud. Hotin (azi Ucraina) 58. Munteanu Zamfir — n. într-o comună din jud. Ismail (azi Ucraina) 59. Năstase Gheorghe — n. com. Hristici, jud. Soroca (azi r-nul Soroca) 60. Neaga Teodor — n. com. Dănceni, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 61. Osoianu Constantin — n. com. Horeşti, jud. Bălţi (azi r-nul Făleşti) 62. Palii Efimie — n. com. Iarova, jud. Soroca (azi r-nul Soroca) 63. Pascăluţă Ion — n. com. Făleşti, jud. Bălţi (azi or. Făleşti) 64. Pelivan Ion — n. com. Rezeni, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 65. Piciormare Petru — n. com. Duşmai, jud. Bălţi (azi r-nul Glodeni) 66. Pântea Gherman — n. com. Zăicani, jud. Bălţi (azi r-nul Râşcani) 67. Secară Nicolae — n. com. Rughi, jud. Soroca (azi r-nul Soroca) 68. Sberea Chiril — n. com. Colibaşi, jud. Cahul (azi r-nul Cahul) 69. Scobioală Andrei — n. com. Moşeni, jud. Bălţi (azi r-nul Râşcani) 70. Silistaru Timofei — n. com. Taraclia, jud. Tighina (azi or. Taraclia) 71. Sinicliu Elefterie — n. com. Echimăuţi, jud. Orhei (azi r-nul Rezina) 72. Soltuz Nicolae — n. or. Soroca 73. Spinei Chiril — n. com. Tătărăuca-Veche, jud. Soroca (azi r-nul Soroca) 74. Stavrii Gheorghe — n. com. Goteşti, jud. Cahul (azi r-nul Cantemir) 75. Stere Constantin — n. com. Ciripcău, jud. Soroca (azi r-nul Floreşti) 76. Sucevan Iacov — ? 77. Suruceanu Nicolae — n. com. Suruceni, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 78. Suruceanu Teodor — n. com. Pojorăni, jud. Chişinău (azi r-nul Ialoveni) 79. Tudor Gheorghe — n. com. Stâncăuţi, jud. Bălţi (azi com. Şaptebani r-nul Răşcani) 80. Tudose Ion — n. com. Hâjdieni, jud. Bălţi (azi r-nul Glodeni) 81. Turcuman Grigore — n. com. Tătărăuca-Nouă, jud. Soroca (azi r-nul Soroca) 82. Ţanţu Vasile — n. com. Horodiştea, jud. Chişinău (azi r-nul Călăraşi) 83. Ţurcan Leonid — n. com. Trifăuţi, jud. Soroca (azi r-nul Soroca) 84. Uncu Teodor — n. com. Isacova, jud. Orhei (azi r-nul Orhei) 85. Valuţă Ion — n. com. Obreja, jud. Bălţi (azi r-nul Făleşti) 86. Zubac Vitalie — n. com. Necrasovca Nouă, jud. Ismail (azi Ucraina).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

*

Mihai Tasca : Unirea ne-a scăpat de multe tragedii

27 martie 2013 "Ce au însemnat pentru Basarabia şi basarabeni acei 22 de ani (1918-1940) şi încă trei (iulie 1941 - august 1944), de altfel, în componenţa României? Mai întâi, ţăranul basarabean a primit pământ. Or, Sfatul Ţării, consemnând prin Declaraţia din 27 martie 1918 Unirea Basarabiei cu România, a ţinut neapărat, până la autodizolvare, să realizeze una dintre năzuinţele sacre ale basarabenilor - să voteze în toamna aceluiaşi an (27 noiembrie) Legea privind reforma agrară, prin care basarabenilor, în funcţie de pământul deţinut de comuna respectivă, li s-a dat în proprietate gratuit până la şase hectare de pământ: arabil, pădure şi imaş. În sfârşit, visul ţăranului basarabean a devenit realitate. Am urmărit atent relaţiile funciare dintre basarabeni în perioada respectivă: pământul a fost marea lor dragoste, întrucât orice metru pătrat de pământ a fost luat în evidenţă, cultivat, explorat cu grijă, iar atentarea la dreptul de proprietate asupra pământului se sancţiona. Apoi, Unirea din 27 martie 1918 ne-a ferit de ororile unui război civil, căci după aşa-numita mare revoluţie socialistă din octombrie 1917 de la Sankt Petersburg, care, în fond, n-a fost altceva decât un puci militar organizat de bolşevici, Rusia a fost cuprinsă de un oribil război civil. Atrocităţile au durat mai mulţi ani, răstimp în care aveau să lupte frate contra fratelui, vecin contra vecinului, sat împotriva satului, şi au adus milioane de refugiaţi, dar şi numeroase jertfe omeneşti. La noi a fost tocmai invers. După vremurile tulburi de la finele anului 1917 - cu atentate, anarhie şi dezmăţ în satele basarabene, organizate de bandele bolşevice apărute pe Frontul Românesc în retragere (izgonite în scurt timp de Armata Română peste Nistru), în următorii 22 de ani, basarabenii au cunoscut ororile acestui flagel al lumii civilizate doar din presă. Imediat după 1918, şcoala românească, ce era cunoscută şi apreciată pentru nivelul exigenţelor ei, se extinde şi asupra Basarabiei. În sfârşit, basarabenii pot învăţa în limba maternă, cea română, pot tipări cărţi în grafia latină, pot edita ziare. Rezultatele acestor beneficii s-au văzut imediat, însă aveam să le apreciem mai târziu, când, îmi aduc aminte, până prin anii '90 ai secolului trecut, auzeam frecvent: „Patru clase româneşti bat zece ruseşti!". Tot în acea perioadă s-au construit masiv şcoli (România instituise chiar o medalie „Pentru construcţii şcolare") şi instituţii de cultură. Graţie perioadei române, am scăpat de primele experienţe ale bolşevicilor de organizare economică a statului şi a ţărănimii: aşa-numita noua politică economică, apoi colectivizarea forţată. Or, ademenitorul decret al sovietelor privind împroprietărirea ţăranilor nu a mai ajuns să fie pus în practică. Declaraţia respectivă a rămas o mostră de minciună, manipulare şi propagandă bolşevică. Ţăranul rus, care până la 1917 avea ceva pământ, a fost băgat cu forţa în colhoz, iar cei care se împotriveau au fost trimişi în surghiun. N-am cunoscut atunci nici politica dezastruoasă a autorităţilor sovietice de industrializare cu orice preţ a ţării. La realizarea acestei politici nu s-a ţinut cont de nimic: nici de necesitatea unei asemenea măsuri atunci când era nevoie de pâine, nici de lipsurile populaţiei în urma industrializării (efectele aveau să se vadă în curând), nici de lipsa fundamentării ştiinţifice etc. Rusia sovietică şi-a construit tancuri în detrimentul bunăstării populaţiei. Ne-a ferit Dumnezeu de holodomor, marea foamete din anii 1932-1933 din Ucraina organizată de bolşevici. Locuitorii de pe malul drept al Nistrului primii au simţit că se întâmplă ceva anormal pe celălalt mal, căci trecerile neautorizate peste frontiera sovieto-română se înmulţiseră. După ce le-au fost măturate podurile, moldovenii din Transnistria, şi nu doar ei, ameninţaţi cu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

puşcăria pentru neîndeplinirea planului de „postaucă“ (impozit obligatoriu), mânaţi de urgia foametei, au năvălit în Basarabia după o bucată de pâine. Potrivit unor estimări recente, foametea din acei ani a nimicit peste şase milioane de ucraineni. Pentru că eram parte integrantă a României, ne-au ocolit şi represiunile politice din anii 1936-1937 din URSS. Paranoicul Stalin în acei câţiva ani a exterminat toată intelectualitatea rusă. NKVD, maşina diabolică de nimicire a propriilor cetăţeni, avea să se năpustească cu toată furia asupra intelectualităţii care mai rămăsese în Rusia şi nu se refugiase. În doar câţiva ani, Rusia a fost lipsită de floarea naţiunii. Ne-a ferit cel de Sus şi de două războaie la care au fost mânaţi cetăţenii sovietici. Planurile kominterniste de revoluţie mondială au condus, mai întâi, la implicarea URSS în războiul civil din Spania, în care sovieticii au participat activ. Apoi, la o agresiune contra vecinei de la nord, Finlanda, atacată de Uniunea Sovietică în 1939. Câţi cetăţeni sovietici s-au jertfit pentru idealuri false încă nu se cunoaşte cu precizie. Nefiind parte a „Imperiului naţiunilor“, basarabenii au avut posibilitatea să se familiarizeze cu valorile occidentale. Nu se cunosc cifre exacte, însă mulţi basarabeni şi-au făcut studiile în Europa, la instituţii de prestigiu. Expresia „Am fost la Paris“ nu era mai puţin frecventă şi prestigioasă decât cea „Am fost la Bucureşti“. În fine, ca să ne limităm doar la aceste argumente, biserica din Basarabia ruptă de la trupul Bisericii Ortodoxe Române în anul 1812 a revenit la canoanele strămoşeşti. Astfel, după mai bine de o sută de ani, basarabenii ascultau slujbele şi îşi rosteau rugăciunile în limba română, îşi botezau copiii şi îşi petreceau apropiaţii pe ultimul drum rostind cele sfinte în limba strămoşilor. Contribuţia bisericii la păstrarea conştiinţei naţionale în acea perioadă a fost una decisivă. Credinţa în Dumnezeu ne-a ajutat să supravieţuim. Tăvălucul comunist nu ne-a ocolit totuşi în anii următori. Odată cu venirea sovieticilor, mai întâi în luna iunie 1940, apoi după 23 august 1944, basarabenii aveau să simtă pe propria piele toate tragediile: naţionalizarea pământului, colectivizarea forţată, foametea, represiunile politice şi deportările”.

*

ISTORIE. Unirea Basarabiei cu România a fost decisă cu 86 de voturi pentru şi doar trei împotrivă

Cei 13 martiri din Sfatul Ţării

29 Martie 2013

de CLAUDIU PADUREAN 1471

“Unii dintre membrii Parlamentului Basarabiei independente au plătit cu viaţa curajul de a se desprinde de Rusia şi de a se uni cu România. RL prezintă, în două episoade, biografiile pe scurt ale acestora.

Unul dintre cele mai importante momente din istoria României s-a petrecut acum 95 de ani, când liderii basarabeni, întruniţi în Sfatul Ţării, au decis, la 27 martie, să se unească cu România. Decizia lor a fost una de o importanţă extraordinară. La acea vreme, România era un stat înfrânt de Puterile Centrale, nevoit să negocieze o pace separată, după colapsul suferit de Rusia. Capitala ţării, Bucureşti, era ocupată de trupele germane şi austro-ungare, la fel ca şi Oltenia, Muntenia şi Dobrogea. Sub controlul autorităţilor române, refugiate la Iaşi în frunte cu Regele Ferdinand I cel Loial şi cu Regina Maria, mai rămăsese doar Moldova. Armata română, victorioasă în luptele din anul 1917, rămăsese izolată, în condiţiile în care Rusia fusese cuprinsă de anarhia bolşevică. Mai mult, tratatul de pace separată, negociat de Guvernul român cu Puterile Centrale, prevedea cedarea unor părţi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

importante din teritoriul ţării în favoarea Bulgariei şi a Austro-Ungariei.

În acest context, decizia fruntaşilor basarabeni de a se uni cu România a căpătat semnificaţia unui act extraordinar, care oferea ocazia unei excelente restabiliri a moralului românilor, dar şi resursele furnizate de această regiune românească. Mai mult, unii dintre militarii basarabeni, care serviseră în armata ţaristă, erau soldaţi capabili, obişnuiţi cu greutăţile frontului, care au putut furniza armatei regale române cadre valoroase. Însă actul de curaj al membrilor Sfatului Ţării nu a rămas nerăsplătit de Regele Ferdinand I şi de români. Mulţi dintre ei au ocupat demnităţi extrem de importante în România interbelică. Iar tocmai acest lucru a atras ura bolşevicilor.

Astfel că, în anul 1940, după ce URSS a reocupat Basarabia, 14 dintre membrii Sfatului Ţării, care rămăseseră în casele lor, au fost arestaţi de către bolşevici. Doar unul a scăpat cu viaţă. Este vorba de generalul Ion Codreanu, care a ajuns în România în anul 1941, ca urmare a unui schimb de prizonieri. În schimbul său, autorităţile române au cedat-o pe sinistra Ana Pauker, spion sovietic şi, ulterior, unul dintre liderii comunişti care aveau să conducă bolşevizarea ţării. Ceilalţi 13 membri ai Sfatului Ţării au fost arestaţi de NKVD. Toţi au murit ori în temniţele bolşevice, ori în Gulag. Românii nu au aflat nici azi unde sunt mormintele lor şi nici nu au avut parte de o înmormântare creştinească. Ancheta lor a fost condusă de şeful NKVD din Basarabia, maiorul Sazîkin, coordonat direct de către sinistrul Lavrenti Beria, geniul rău al călăului Stalin, unul dintre cei mai mari criminali din istoria umanităţii.

Martirii Basarabiei

În rapoartele sale către Beria, maiorul Sazîkin declara că membrii Sfatului Ţării ar fi rupt „prin forţă” Basarabia de Rusia şi ar fi alipit-o României. El sugera că motivul pentru că ar fi făcut-o ar fi fost cele 50 de hectare de teren pe care fiecare membru al Sfatului Ţării le-a primit de la Guvernul român în semn de recunoştinţă. Aberaţia NKVD-istă este evidentă. Unul dintre membrii Sfatului Ţării era un adevărat moşier, care deţinea în anul 1918, 4.500 de hectare. El şi-a pierdut o parte din averea funciară ca urmare a reformei agrare din România interbelică, deci în nici un caz nu a fost vorba de o presupusă motivaţie materială care să fi influenţat actul de unire. Din documentele NKVD se desprind portretele acestor eroi. Teodor Uncu a fost, în România interbelică, înalt funcţionar în cadrul administraţiei regale.

O figură aparte este cea a lui Teodor Cojocaru. El a fost colonel al armatei ţariste, iar în cadrul Sfatului Ţării, a fost ministru al Apărării. Ulterior, Teodor Cojocaru a devenit deputat în Parlamentul României. Un alt martir al Basarabiei a fost profesorul Teodor Neaga. Teologul Teodor Neaga a absolvit Seminarul Teologic din Chişinău, apoi Academia de Teologie din Kiev. După finalizarea studiilor, el a devenit secretar al Eparhiei Ortodoxe a Chişinăului, apoi a devenit profesor. După Unire, el a intrat în Partidul Poporului, condus de mareşalul Alexandru Averescu. Dezamăgit de politica acestuia, el a renunţat timp de trei ani la politică. Din anul 1930, el a devenit membru al Partidului Naţional Liberal. Teodor Neaga a fost inspector-şef al învăţământului din Basarabia, membru al Adunării Eparhiale a Chişinăului şi membru al structurilor centrale de conducere al Bisericii Ortodoxe Române”.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Sâmbătă 30 martie 2013

În *Timpul* de la Iaşi, două texte interesante:

Primul: o intervenţie a lui Dorin Tudoran în legătură cu comentariile la cartea lui de memorii **Eu, fiul Securităţii**.

A aşteptat mai bine de un an, Dorinul nostru naţionale, până să răspundă criticelor şi polemicei cu sora lui Mihai Botez. De ce atâta timp? Fiindcă de atâta a avut nevoie, el, ca să clocească o apărare! Rezultatul: vinovat de "neînţelegere" se dovedeşte a fi… Manolescu şi nu Ioanid! Asta, da, răsturnare.

În ce mă priveşte, a corectat "amănuntul" scăpat în carte, unde nu era pomenit Goma în episodul din holul Hotelului de la Madrid. În intervenţia recentă, Goma a fost pus la locul lui…

M-a mirat că în varianta aceasta Manolescu este scos vinovat de toate gafele - chiar şi de cele ale lui Ioanid…S-a orientat rapid, Dorinul. Manolescul este pe ducă, Ioanidul pe-încă-nu.

Al doilea text este o cronică a Floarei Bălănescu la cartea lui Andreescu despre Noica. Excelentă, deşi am avut impresia că îl învinuieşte pe Noica mai mult decât Andreescu.

Aşa va fi fost.

*

ÎN CULISELE ISTORIEI

Constantin Stere şi Sfatul Ţării

Originalitatea lui Constantin Stere

"Constantin Stere (1.VI.1865, s. Horodişte, Soroca – 26.VI.1936, Bucov – Ploieşti, înmormântat la Bucureşti) doar o lună şi ceva s-a aflat la Chişinău, în primăvara anului 1918, dar aceasta a fost suficient pentru a schimba radical destinul Basarabiei.

Criza politică în Basarabia s-a conturat perfect în perioada 1-13 ianuarie 1918. Bolşevizarea unităţilor militare pe teritoriul Basarabiei, anarhizarea lor, destabilizarea situaţiei prin care se încerca să se demonstreze că Sfatul Ţării şi Consiliul de Directori Generali, adică Guvernul Basarabiei nu sunt în stare să controleze situaţia în teritoriu. Se impunea venirea unei forţe care ar fi adus o nouă orânduire, ce deja se declarase la Petrograd stăpână pe destinul fostului Imperiu ţarist. Cele trei lozinci care au răsturnat lumea „pământ ţăranilor, fabricile muncitorilor şi pace lumii" au ajuns să stea la temelia tulburărilor de la Chişinău. În acea situaţie când membrii Sfatului Ţării au început să fie vânaţi, pentru a fi exterminaţi ca „trădători ai intereselor poporului", conducerea Basarabiei, mă refer în primul rând la Blocul Moldovenesc al Sfatului Ţării, a luat decizia justă de a chema armata română pentru a instaura ordinea. La 13 ianuarie, unităţile armatei române au intrat în Chişinău, fiind întâmpinate de populaţia băştinaşă cu mari speranţe. Unităţile bolşevizate s-au retras la Tighina, iar de acolo au fugit peste Nistru. În interiorul Sfatului Ţării venirea armatelor române a fost primită cu bucurie de către o parte din deputaţi, iar minoritarii erau convinşi că în Basarabia trebuiau aduse alte trupe, fie ale Antantei, fie ale Ucrainei, fie orice armată, numai nu cea românească. Românofobia şi atunci era arma minorităţilor naţionale. În acea situaţie, se conturau clar următorii paşi pe care trebuia să-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

i facă Basarabia. Ucraina era independentă, România era pe cale de a-şi elibera teritoriul de sub ocupaţia germană şi independenţa Basarabiei, nefiind susţinută economic, administrativ, politic, nu avea şanse să se realizeze. Singura cale raţională era unirea cu România.

După cum scrie în cartea sa **La răspântie** (Chişinău, 1998), martorul acelor evenimente Dimitrie Bogos, rolul lui Stere în acea situaţie de extremă tensiune, a fost decisiv: „Iată că se apropie ultima etapă prin care trebuie să treacă Basarabia înaintea Unirii. Din nou pleacă la Iaşi delegaţia Sfatului Ţării, domnii Ciugureanu şi Inculeţ. Dar se întorc împreună cu dl Stere, sâmbătă, 24 martie.

Mărturisesc că sosirea dlui Stere se aştepta ca a unui semizeu, făcător de minuni. Şi într-adevăr, d-lui s-a arătat la culmea chemării.

Tot în seara de 24 martie, în localul societăţii Făclia, s-a dat în onoarea marelui musafir un banchet, la care au fost invitaţi reprezentanţii fracţiunii ţărăneşti şi ai altor minorităţi. A fost un praznic, a fost un delir când vorbea dl Stere. L-am văzut atunci de prima oară în viaţă. Cu o voce fermă, hotărâtoare, cu o logică de fier, explica dl Stere lui Ţiganco necesitatea actului Unirii. Cred că dl Stere niciodată în viaţa lui n-a fost aşa de tare, aşa de convingător ca în seara de 24 martie. Clipe înălţătoare, clipe măreţe, care nu se vor uita niciodată în viaţă.

Au vorbit mai mulţi fruntaşi. La sfârşitul banchetului se părea că şi Ţiganco şi ceilalţi tovarăşi ai lui sunt gata să asculte şi să urmeze pe marele profesor, care le-a dezvoltat atâtea teorii frumoase, obiective şi convingătoare.

A doua zi, 25 martie, a urmat consfătuirea în Consiliul de Miniştri, asemenea în fracţiunea ţărănească şi Blocul Moldovenesc. Bineînţeles că dl Stere n-avea nevoie de a vorbi în Bloc şi toată iscusinţa o punea la consfătuire cu fracţiunea ţărănească. Aici dl Stere a putut converti la calea adevărată mai mulţi moldoveni ţărani, care până atunci erau duşi de nas de nişte proroci mincinoşi ca Ţiganco şi alţii.”

Până în ziua de 27 martie 1918, adică numai în două zile, C. Stere a participat la 26 de consfătuiri în care a demonstrat necesitatea Unirii Basarabiei cu România.

Istorica alocuţiune a lui Stere în şedinţa plenară a Sfatului Ţării a fost publicată, cu anumite decupări, în diverse ediţii. Dar hârtia procesului-verbal nu poate reproduce emoţia autentică a evenimentului.

Martorul acelei evoluţii spectaculoase a distinsului om politic basarabean ţăranul Ion Codreanu peste aproape douăzeci de ani îşi amintea mărturisindu-i avocatului şi publicistului R. Marent impresiile sale. Acesta, la rândul său, le-a publicat în revista Viaţa Basarabiei:

„Erau două partide în joc: unul, „Blocul Moldovenesc”, care mergea laolaltă după cum îi era şi titulatura, activând pentru votarea Unirii, şi celălalt partid: „Fracţia Ţărănească”. Partizanii acestei organizaţii şovăiau, nu aveau o atitudine precisă, erau mai mult contra, decât pentru. Ei bine, Stere a avut marele merit că a putut să rupă majoritatea membrilor care făceau parte din „Fracţia Ţărănească” şi să-i alipească la „Blocul Moldovenesc”, reuşind ca Unirea să fie votată cu o mare majoritate, fiind doar câteva voturi contra. Unirea s-a înfăptuit graţie marelui concurs, pe care l-a dat Basarabiei, în acele momente grele, Constantin Stere. Doi factori au contribuit la îndeplinirea evenimentului de la 27 martie 1918. Unul, armata română, care a impus ordine şi a adus linişte în toată Basarabia, şi al doilea factor a fost Stere, care a adus liniştea în toate sufletele frământate şi dornice de o viaţă nouă, de o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

viaţă românească. În această privinţă sunt şi mărturii scrise de Dnii Bogos, doctorul Petre Cazacu şi profesorul Onisifor Ghibu de la Cluj. Unirea era în aer, însă meritul realizării ei şi votarea din Sfatul Ţării se datoresc lui Stere.

…Şedeam într-un colţ şi ascultam cu evlavie, cum Stere vorbea şi cum argumenta pentru reuşita votului, iar, după ce şi-a terminat cuvântarea, zărindu-mă, a venit lângă mine, m-a recunoscut şi, întinzându-mi mâna, m-a întrebat ce părere am despre cele rostite de dânsul? I-am răspuns numai două cuvinte, şi anume: „Bine, bine".

Răposatul mi-a răspuns, la rândul său: „Ştiu că este, dar voiesc să cunosc părerea D-tale sinceră; cu alte cuvinte, refrenul".

I-am răspuns din nou: Am să vă spun altădată şi refrenul."

(R. Marent, Cu moş Ion Codreanu, despre Constantin Stere. Amintirile lui Ion Codreanu despre Constantin Stere. // Viaţa Basarabiei, 1939.– nr. 4)

Dar activitatea lui C. Stere în Sfatul Ţării nu s-a limitat numai la redactarea actului Unirii. În momentul când Ion Inculeţ şi Daniel Ciugureanu au fost aleşi miniştri în noul Guvern al României, el a fost ales la 4 aprilie 1918 preşedinte al primului Parlament al Basarabiei. Şi aici, printre alte realizări, este una care poate fi comparată ca semnificaţie cu cea din ziua de 27 martie. Mă refer la felul său corect de a trece biserica Basarabiei de la Patriarhia Rusă la Patriarhia Română.

Relaţiile lui Constantin Stere cu biserica au fost foarte specifice. Revoluţionar prin vocaţie, ateu convins, el era tolerant faţă de biserică.

El a privit biserica basarabeană şi apartenenţa ei la Patriarhia Rusă ca pe o problemă politică şi respectiv a soluţionat această problemă prin mijloace politice. Arhiepiscopul de Izmail Gavriil şi arhiepiscopul de Chişinău Atanasie, dezorientaţi de situaţia politică incertă de la Moscova, de unirea Basarabiei cu România, nu ştiau cum să procedeze în noile condiţii. Administrativ, Basarabia se subordona Regatului României, care avea biserica autocefală. Basarabia nu putea rămâne sub oblăduirea sinodului rus din motive obiective, frontiera dintre Rusia Sovietică şi România fiind instalată pe Nistru. În această nouă situaţie, Stere recomandă arhiepiscopului de Basarabia să treacă bisericile basarabene sub jurisdicţia Patriarhiei Române.

Acest motiv, preşedintele Sfatului Ţării îl invocă şi în scrisoarea din 29 aprilie 1918 adresată Mitropolitului Moldovei Pimen:

„Confidenţial

Î.P.S. Pimen, Mitropolitul Moldovei Iaşi

Am avut o conversaţie cu P.S. Arhiepiscopul Atanasie, întors din Moscova. Mâine plec la Iaşi şi voi avea onoarea să raportez Î.P.S.-Voastre această conversaţie. Deocamdată Vă aduc la cunoştinţă ce mi-a afirmat că trebuie să pomenească în biserici pe Patriarhul Moscovei, până ce nu va fi dezlegat. I-am spus că socot lucrul acesta inadmisibil. Mi-a răspuns că ar trebui ca Î.P.S.–Voastră să comunicaţi Patriarhului alipirea eparhiei basarabene la biserica română. Îmi permit să-mi exprim părerea, ca-ţi putea telegrafia această comunicare la Moscova şi a aduce faptul la cunoştinţă arhiepiscopului, spre confirmare, dezlegându-l astfel Î.P.V.

Primiţi omagiile mele filiale.

C. Stere Preşedintele Sfatului Ţării".

Chiar dacă n-a avut alte contribuţii la prosperarea bisericii, chiar dacă n-a pomenit în opera lui literară despre rolul bisericii ca unul pozitiv în evoluţia omenirii, prin această decizie politică, Constantin Stere va rămâne în istoria Bisericii basarabene ca un personaj care a reparat o mare nedreptate."

Un articol de: Iurie Colesnic

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Duminicà 31 martie 2013

De pe blogul Floarei Bàlànescu:

DUMINICĂ, 31 MARTIE 2013 “PARADIGME BASARABENE

(text apărut în revista "CONFESIUNI", nr. 5, martie 2013)

“Flori Bălănescu

Andrei Ţurcanu în „celula suferindă”

„Cu o ştiinţă perfectă a diversiunii, suntem marginalizaţi şi împinşi în subsidiarul lumii contemporane, siliţi a ne cheltui în van spiritul, condamnaţi a ne risipi forţele, patetic şi gratuit, ca nişte miei becisnici, ca nişte imbecili.”

Andrei Ţurcanu, Arheul Marginii şi alte figuri, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2013.

Ultima carte semnată de Andrei Ţurcanu reuneşte pagini de publicistică, eseu şi critică literară, precum şi câteva interviuri de mică întindere. Grupate în cinci mari capitole cu titluri semnificative, textele structurează un parcurs coerent, un discurs integrat marilor teme ce ar trebui supuse dezbaterii. În acelaşi timp, un discurs la conjuncţia românească a celor două maluri ale Prutului. Andrei Ţurcanu adună „marginea” într-un „centru” neconfirmat de politicile culturale, dar validat odată cu trecerea timpului de istorie.

Volumul debutează cu Secţiuni transversale, un capitol din opt texte, eşantioane reprezentive ale programului etic al autorului. „Seria de aur” a singuraticilor basarabeni a fost ales de Andrei Ţurcanu ca text de deschidere, ce prefigurează cheia în care putem înţelege „transversal”, pe secţiuni adânci, concepţia sa. Pe urmele lui Mihai Cimpoi (O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia), Andrei Ţurcanu reuşeşte să creioneze „o tipologie a scriitorului din partea stângă a Prutului”, insistând pe a „scriitorului naiv-folcloric” şi a scriitorului „paroxistic” − a „exilatului care se află mereu într-o situaţie limită”. Grigore Vieru (poezie) sau Ion Druţă şi Vasile Vasilache (proză) sunt considerate cazuri fericite de sustragere din „naivitate” şi „folclorism” în literatura românească basarabeană. Andrei Ţurcanu se delimitează net, ca atitudine intelectuală şi artistică, de „vegetarea comodă”, de „lene intelectuală, conformism, supunere meschină «fericelor» delicii conjuncturiste” ce determină atracţia unui segment de interes „cu o educaţie estetică elementară”. Aici localizează o „falsă tradiţie, o uzanţă a umilinţei şi a vaetelor în surdină prin care se mimează, plebeic, un statut de nobleţe martirică şi căderile frecvente în retorisme patriotice de circumstanţă”. Al doilea tip de scriitor abordat este cel „paroxistic al exilatului”, perceput ca excepţional, tocmai prin exemplele rare pe care le oferă o atare tipologie. Vladimir Beşleagă este văzut drept o rara avis de care, parcă, spune Ţurcanu, Basarabia nu are nevoie şi la care, la o adică, ar putea chiar să renunţe, fără urmă de regret. Literatura lui Beşleagă (romanul Viaţa şi moartea nefericitului Filimon) este paradigmatică pentru o tematică greu abordabilă în zilele noastre: exilul interior. Pentru că aceasta presupune nu doar o lectură avizată, ci şi una intim aplicată, introspectivă, un recul deopotrivă etic şi estetic. De aceea poate consideră Ţurcanu că Beşleagă „rămâne încă, pentru literatura română din Basarabia, un corp străin, ceva nespecific şi absolut neînţeles”. Pandantul literaturii paroxistice în genul lui Vladimir Beşleagă este dat de o tradiţie de peste un secol ce „demonstrează că Basarabia a dat literaturii şi culturii române un şir de personalităţi”, care s-au refugiat în România şi „au răzbunat «exilul interior» de acasă printr-o exuberanţă

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

creatoare paroxistică, de o urieşenie «monstruoasă».”

„Nu prea mulţi ca număr”, însă „ei formează un grup distinct, inconfundabil. Bogdan Petriceicu Hasdeu, Constantin Stere, Paul Goma, lângă care ar trebui să-l aşezăm pe Alecu Russo...”. Nici că se poate o dovadă mai bună a limbii în care au scris aceşti „monştri”, români basarabeni, care nu s-au salvat în şi prin limba „moldovenească”, ci au salvat limba română, salvându-se pe ei. Este o chestiune elementară de identitate, problemă care, de altfel, îl preocupă major pe Andrei Ţurcanu. Textul este şi un rechizitoriu cu instrumentele criticului la adresa „talentului” românesc al inversării rolurilor şi stabilirii de canoane îndoielnice: „Gelatina românească a centrului nu se identifică şi nu se regăseşte în magma cauterizatoare, în viziunile giganteşti şi în proiectele uriaşe de creativitate ale românismului de la margine, o respinge, o bagatelizează ori o trece la paranoia”. Cu atât mai curios, cu cât scriitorii şi gânditorii basarabeni citaţi au fost în permanenţă racordaţi la europenitate, mai ales atunci când marea „masă” a creatorilor români se afla sub „vremi”. Dens în informaţie şi idei, readucând în atenţie probleme mereu actuale, se poate organiza un simpozion cu titlul acestui text. Primul capitol mai cuprinde texte dedicate lui Aurel Busuioc, Dumitru Matcovschi, Doina Postolache, Paul Goma, Vladimir Beşleagă, Vasile Gârneţ.

Un alt simpozion s-ar putea intitula Identitate naţională şi reflexele deviantului totalitarist. Parcurgând cartea realizez cât de puţine ştiu în realitate despre literatura şi cultura de peste Prut, în fapt despre istoria acestui spaţiu hărţuit şi traumatizat de politicile represiv-deznaţionalizatoare ale Imperiului Rus (cu varianta sovietică genocidară împotriva românilor şi a celorlalte popoare). Pentru că în Basarabia, mai mult decât în oricare altă parte a spaţiului de limbă română, încercările de recâştigare a dreptului legitim la limba maternă s-au confundat cu misiunea istorică a supravieţuirii şi identităţii naţionale.

Paul Goma: atitudine şi poezie este unul din textele ce vin să argumenteze deplin paradigma marginii cauterizatoare adoptată de Andrei Ţurcanu: „Răzvrătirea lui Paul Goma a fost întotdeauna la vedere: şi în modul său de viaţă, şi în literatura sa. Ca şi la marii săi înaintaşi basarabeni Hasdeu şi Stere. L-aş mai adăuga – mai încoace – pe Vasile Coroban: amândurora le regăsesc nu numai afinităţi structurale de caracter, dar şi o izbitoare asemănare fizică. E şirul de basarabeni justiţiari, inclemenţi şi incomozi, mari vizionari vărsaţi din această margine de latinitate vitregită de istorie către centrul românismului, ca un ferment necesar, salvator, de vigoare morală şi rezistenţă etnică. E un şir nu prea lung, dar suficient de reprezentativ prin modelele de caracter şi de intransigenţă morală propuse şi prin rezonanţa acţiunii lor în timp”.

Capitolul doi, **Umbre şi lumini în pătratul negru**, cu patru texte: Dogma „setoasă de sânge”, „Dezgheţul”, Avatarurile poeziei şi Semnele prozei marchează istoric şi conceptual instrumentalizarea represiunii sovietice în Basarabia după 1940 (Republica Sovietică Socialistă Moldovenească). Românofobia devine politică de stat, un adjuvant obligatoriu pentru deznaţionalizarea eficientă a românilor basarabeni, ţintind la ceea ce Mircea Eliade, citat de autor, numea „ruperea legăturilor organice cu tradiţiile culturale autentic naţionale”. Timidul „dezgheţ” politic cultural din anii 1950, recuperarea lirismului în poezie („liberalizarea” din anii 1960), „renunţarea treptată la folclorismul vulgarizator” odată cu amplificarea maximalismului identitar (prin Vieru, Matcovschi ş.a.), „reabilitarea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

esteticului" (Mihai Cimpoi), avatarurile dogmaticii în proză („surogatul literar ideologizant" vs. proză autentică – Ion Druţă, Vladimir Beşleagă, Aureliu Busuioc ş.a.), repunerea în funcţiune a „legilor artei" vs. dogmatism socialist sunt doar câteva dintre temele abordate de Andrei Ţurcanu în interiorul „pătratului negru".

ÎN CAPITOLUL AL TREILEA, EFIGII, CRITICUL PUNE SUB LUPĂ ŞI UNEORI ÎN RAMĂ ŞASE POEŢI: LORINA BĂLTEANU, GRIGORE CHIPER, VICTOR TELEUCĂ, ANATOL CIOBANU, NICOLAE ESINENCU, GRIGORE VIERU.

CAPITOLUL AL PATRULEA, SILUETE PE METEREZE, UNUL DINTRE CELE MAI DENSE ALE CĂRŢII, AR PUTEA CONCURA PRIN GREUTATE CU PRIMUL, PE CARE, DE ALTFEL, ÎL CONSIDER CEL MAI IMPORTANT. ANDREI ŢURCANU PARE SĂ SPUNĂ: DAŢI-MI UN PUNCT FIX, INDIFERENT DE LOC ŞI DE ORBITĂ, ŞI O SĂ VĂ DEMONSTREZ CĂ MARGINEA POATE FI CENTRU. PRINCIPIUL MARGINII APLICAT DE ŢURCANU, CU METICULOZITATE ŞTIINŢIFICĂ, BAZATĂ PE O CULTURĂ A ROMÂNITĂŢII ŞI EUROPENITĂŢII, PE CARE AŞ NUMI-O, ATROCE, RĂSTOARNĂ FĂRĂ FALSE PUDORI ŞI SOCOTELI DIPLOMATICE PRINCIPIUL CENTRULUI (LA ROMÂNI, CUM AR SPUNE GOMA). RIGOAREA CU CARE SUNT REUNITE TEXTELE ARATĂ CĂ AUTORUL ARE MEREU COMPASUL ÎN MÂNĂ, AŞA ÎNCÂT SĂ NU SE ABATĂ DE LA DIRECŢIA PREOCUPĂRILOR SALE. THEODOR CODREANU: UN POLEMIST ÎN MARGINILE ADEVĂRULUI, VASILE COROBAN – JUSTIŢIAR ÎNTR-O LUME A ARBITRARULUI, MIHAI CIMPOI ŞI L´ESPRIT DE FINESSE AL CRITICII, ION CIOCANU: UN PLEBEU ÎN ARENĂ, VIAŢA LUI PROTEU SAU ETERNUL SPECTACOL GHEORGHE MAZILU, NINA CORCINSCHI: CRITICA LITERARĂ CA TEXT (I)MEDIAT, ADRIAN DINU RACHIERU: MIZA EMINESCU… DUPĂ EMINESCU ŞI DESTIN ŞI VOINŢĂ ROMÂNEASCĂ (CU DOUĂ TEXTE DEDICATE LUI ANTONIE PLĂMĂDEALĂ) SUNT TITLURILE ACESTUI CAPITOL, SEMNIFICATIVE PRIN ELE ÎNSELE.

Ultimul capitol, Incizii în caldarâm (eseuri, anchete, interviuri), este un moment de obositoare odihnă. Introspecţia la sânge, cu reverberaţii de pedagogie naţională (se înţelege, aflată în margine), ne resuscitează vechi „revelaţii". Igor Nagacevschi surprinde, într-un interviu din 2008, câteva din trăsăturile decantate de breaslă de-a lungul timpului pe seama lui Andrei Ţurcanu: critic literar „de valoare", „lucid şi credibil", „cartezian", „fin şi exact".

Întâi de toate, Andrei Ţurcanu este un practician din interiorul limbii şi culturii române, reaşezând „marginile" pe orbita lor firească, recuperate din minimalizarea în care au fost împinse nu doar de politica de stat, ci şi de establishmentul cultural din patria-mamă, un centru incapabil să-şi asume şi integreze firesc românitatea dintre Prut şi Nistru după 1989.

Arheul Marginii şi alte figuri trebuie citită, în primul rând, de către românii centrului. Altfel, vorba poetului Andrei Ţurcanu, „prea multe, prea multe taine din jurul nostru... se risipesc în vorbe".

*

Timpul, Chişinău :

"**Paul Goma revine acasă!**

Paul Goma, candidat la premiul Nobel, a recăpătat cetățenia Republicii Moldova, astăzi, 25 aprilie. Acest anunț a fost făcut de scriitorul Andrei

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Țurcanu.

Cu această ocazie Paul Goma intenționează să revină acasă și să ia în gestiune Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia și Bucovina, Centru care a fost înființat iarna aceasta de către Uniunea Scriitorilor.

Paul Goma a plecat forțat în Franța în 1977, fiind lipsit de tot ce avea în România. Expulzarea lui a avut loc după ce a publicat mai multe cărți anticomuniste și a lecturat pasaje din volumele sale la Europa Liberă."

*

"Evz Cultura Regimul De La București Nu A Vrut! Paul Goma S-Ar Putea Întoarce Acasă În Basarabia […]

REGIMUL DE LA BUCUREȘTI NU A VRUT! Paul Goma s-ar putea întoarce acasă în Basarabia

Autor: **Monica Andronescu**

Scriitorul Paul Goma a primit cetățenia țării sale natale, Republica Moldova, și se pare că la vară se va întoarce acasă, în Basarabia.

Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, care l-a propus de curând pe Paul Goma la Premiul Nobel pentru literatură, anunță că disidentul cunoscut în toată lumea a primit cetățenia Republicii Moldova.

Se pare că Paul Goma are și cetățenia română, așa cum a aflat Varujan Vosganian de la Ministerul de Interne în 2011. Nici Goma, nici familia sa nu au fost contactați, la domiciliul lor din Paris, de autoritățile române pentru a li se înmâna pașapoartele românești.

Nici Uniunea Scriitorilor din România nu i-a redat calitatea de membru, ridicată în 1977.

Scriitorul basarabean Andrei Țurcanu a declarat că Paul Goma se întoarce la Chișinău pentru a prelua conducerea Centrului de studiu al comunismului din Basarabia şi Bucovina, înfiinţat în această iarnă de Uniunea Scriitorilor din Moldova. Pentru început, instituţia urmează să stocheze arhiva pe care o deţine Paul Goma, iar ulterior să adune şi alte materiale scrise, audio şi video cu privire la comunismul din cele două provincii românești.

Scriitorii din Moldova au deschis două conturi bancare, în lei moldoveneşti şi în valută, în care se aşteaptă donații, pentru a se rezolva problema sediului pentru Centrul de studiu al comunismului şi a locuinței pentru cunoscutul disident. Paul Goma s-a născut pe 2 octombrie 1935 în satul Mana, judeţul Orhei, Basarabia, iar în prezent este stabilit la Paris."

*

Tiuk! :

"Paul Goma a primit azi cetățenia moldovenească. Cel puțin așa zice presa din Moldova, dar a mai zis-o de câteva ori aiurea...

O altă veste îmbucurătoare pentru noi e că Paul Goma s-ar muta la Chișinău, unde ar conduce Centru de studiu al comunismului. Cu tot egoismul meu (clar că aș vrea ca Paul Goma să locuiască la Chișinău), nu știu dacă îi doresc așa ceva. Toată Moldova e un mare muzeu al comunismului, un muzeu extrem de animat, iar ca să-l conducă, Goma ar trebui să devină președinte al țării. Uniunea Scriitorilor... ce îi poate da? Eu cred că nimic, din păcate... Deși i-ar putea da afară pe lăutarii cu carnet de partid, ar fi ceva, dar asta e SF.

Mai poate fi Moldova acasă pentru Paul Goma? Nu știu. Nu prea cred. Goma nu e un personaj care va sta cuminte când va fi lăudat, când i se vor da

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

flori, i se vor citi poezii romantice și va fi aplaudat de poeți bețivani pe terasa Uniunii Scriitorilor. Dacă era așa, nu ajungea nici în România.

Apropo, oricum, acordarea cetățeniei moldovenești este un mare plus pentru politicienii moldoveni și Uniunea Scriitorilor din Moldova.

Iar România... Iar România? Iar România roșește. Sau ar trebui.

PS: Desen de Antonia, ce se regăsește și în Dați foc la cărți."

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

APRILIE 2013

Marţi 2 aprilie
Întemniţat şi torturat de comunişti la Jilava
Monseniorul Vladimir Ghika, declarat martir al Bisericii de către Papa Francisc

"Sfântul Părinte Papa Francisc a semnat decretul prin care preotul român de confesiune catolică Vladimir Ghika (1873-1954) este declarat martir pentru credinţă. El va fi ridicat la cinstea altarelor şi va fi înscris în rândul fericiţilor şi sfinţilor Bisericii Catolice. Monseniorul Vladimir Ghika şi-a dat viaţa ca martir pentru credinţă în închisorile comuniste.

Înalt Prea Sfinţia sa Ioan Robu, Arhiepiscop mitropolit de Bucureşti, a declarat că acest gest al Papei Francisc este un dar deosebit pentru întreaga Biserică Catolică din România. Încă din 1991, ÎPS Ioan Robu a adresat Sfântului Scaun cererea pentru începerea Procesului în Cauza de beatificare şi canonizare a monseniorului. Existau deja dovezi şi multe mărturii despre viaţa de credinţă a monseniorului şi moartea lui martirică. „Vladimir Ghika devine astfel primul martir al Bisericii locale care va fi declarat fericit de către Vatican", a explicat Pr. Francisc Ungureanu, postulatorul cauzei de beatificare şi canonizare a monseniorului.

Vladimir Ghika (n. 25 decembrie 1873, Constantinopol - d. 16 mai 1954, Jilava, Bucuresti) a fost prinţ, diplomat, scriitor, om de caritate şi preot român. Este nepotul lui Grigore Alexandru Ghika, ultimul principe al Moldovei, tatăl lui Vladimir Ghika fiind Ioan Grigore Ghika, ministru de Externe al României. Monseniorul s-a născut în ziua de Crăciun a anului 1873 la Constantinopol (astăzi Istanbul - Turcia) şi a fost botezat ortodox, mama sa fiind o credincioasă ataşată de Biserica Ortodoxă, tatăl său fiind în acea perioadă ministru plenipotenţiar al României în Turcia. În anul 1878 este trimis la şcoală în Franţa, la Toulouse, şi va fi lăsat în grija unei familii protestante în ceea ce priveşte educaţia şi practica religioasă, deoarece în zonă nu exista nicio biserică ortodoxă. O va termina în anul 1895, după care va urma la Paris Facultatea de Ştiinţe Politice. În paralel va frecventa cursuri de medicină, botanică, artă, litere, filozofie, istorie şi drept. Se întoarce în România, unde îşi va continua studiile până în 1898, când merge la Roma, unde va urma Facultatea de Filosofie-Teologie a dominicanilor în Roma, Angelicum. Dorea să devină preot sau călugăr, însă Papa Pius al X-lea l-a sfătuit să renunţe la idee, măcar pentru o perioadă, şi să se dedice apostolatului ca laic. Şi-a desfăşurat activitatea extraordinară în toată lumea, la Bucureşti, Roma, Paris, Congo, Tokyo, Sydney, Buenos Aires. Mai târziu, în glumă, Papa Pius al XI-lea îl va numi "marele vagabond apostolic". Devine astfel unul dintre pionierii apostolatului laical.

Întors în ţară, se dedică operelor de caritate şi deschide primul dispensar gratuit Bethleem Mariae la Bucureşti, pune bazele marelui spital şi sanatoriu Sf. Vincenţiu de Paul, înfiinţând astfel primul spital gratuit din România şi prima ambulanţă, devenind fondatorul primei opere catolice de caritate din România. Participă la serviciile sanitare în războiul balcanic din 1913 şi se dedică fără frică îngrijirii bolnavilor de holeră la Zimnicea. În timpul Primului Război Mondial s-a ocupat de misiuni diplomatice, de victimele cutremurului de la Avezzano, de tuberculoşii din ospiciul din Roma, de răniţii de război, trecând de la ambientele diplomatice la cele populare cu o naturaleţe surprinzătoare.

În 7 octombrie 1923 este sfinţit preot la Paris de Cardinalul Dubois, arhiepiscopul locului; îşi va desfăşura ministerul sacerdotal în Franţa, până în 1939. Deoarece inima îi era în România, cere Sfântului Scaun privilegiul de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

a putea celebra în cele două rituri: latin şi bizantin, privilegiu care i se acordă la scurt timp după hirotonire, devenind astfel primul preot român biritual. I se încredinţează o parohie într-o mahala sărăcăcioasă şi periculoasă a Parisului, Villejuif, unde schimbă din temelii spiritul cartierului. În 1930, când se îmbolnăveşte, este retras şi este numit Rectorul Bisericii Străinilor din Paris.

În 1924 întemeiază o societate auxiliară de misiuni, Opera Fraţilor şi Surorilor Sf. Ioan, şi cumpără în acest scop o clădire dezafectată a unei foste închisori pentru femei (cu secole în urmă fusese o mănăstire); din motive financiare se va vinde şi membrii se vor dispersa. La 13 mai 1931 este numit de Papă Protonotar apostolic. Ezită să primească această numire deoarece la intrarea în rândul clericilor făcuse votul de a nu accepta niciodată demnităţi ecleziastice. O primeşte totuşi, făcând observaţia: "Nimic nu se va schimba în felul meu de viaţă, va fi doar o panglică îngustă adăugată la reverendă".

La 3 august 1939 se întoarce în România, unde îl surprinde cel de-Al Doilea Război Mondial, dar refuză să părăsească România pentru a fi alături de săraci şi bolnavi, pentru a-i putea ajuta şi încuraja. După venirea la putere a comuniştilor refuză din nou să plece cu trenul regal pentru aceleaşi motive. Este arestat la 18 noiembrie 1952 sub acuzaţia de înaltă trădare şi întemniţat la Jilava, unde este ameninţat, bătut până la sânge, torturat. Un an mai târziu are loc procesul, iar în 16 mai 1954, slăbit, înfometat şi suferind, trece la cele veşnice, din cauza tratamentului bestial la care a fost supus".

Valentin Răileanu

*

Dezbateri

Laureat al Premiului Nobel, necunoscut românilor: Petre Căpiţă

Fizicianul rus de origine română Piotr Căpiţă a fost o personalitate marcantă a cercetării în domeniul temperaturilor joase, pentru care a primit Premiul Nobel în 1978. Un om de ştiinţă remarcabil şi un intelectual cu coloană vertebrală, Căpiţă a trăit două războaie mondiale şi exilul impus de comunişti în laboratoarele în care a dezvoltat tehnologii moderne cu echipament limitat. Deşi a primit o serie de distincţii şi a făcut parte din cele mai înalte organizaţii ştiinţifice sovietice, Căpiţă nu a fost niciodată membru de partid şi chiar a pledat pentru eliberarea colegilor săi din închisoare."

Joi 4 aprilie 2013

Sinistră dată: *4 Aprilie [1944]*.

Duminică 7 aprilie 2013

Altă dată sinistră: *7 Aprilie [2009]*.

Vineri 12 aprilie 2013

Azi - laborator. Ana.

Duminică, 14 aprilie 2013

O ştire din *Jurnal.md.* Chişinău:

"**Florin Piersic a venit la Chişinău,**

S-a sărutat cu stewardesele, cu pasagerii din avion şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

a oferit multe autografe. Florin Piersic a ajuns la Chişinău. **Interpreta Olga Ciolacu**, (subl. mea), alături de alţi prieteni l-au întâmpinat cu buchete de flori şi cuvinte frumoase. ”

Şi eu care credeam că la Chişinău se vorbeşte româneşte, nefiind nevoie de… interprete. În ce, din ce interpretà,“interprèta”?Din moldovin*eşti* în român*eşti*? şi viţăv*i*ercea?

Vineri, 19 aprilie 2013

Am fost la Ambasadă. Am făcut fotografii. Dar paşaportul tot nu mi l-au dat. “Mai aşteptati oleacă, vi-l trimitem prin poştă.”

Istovit de nereuşită, am dormit un pic. Apoi am scris Alionei Grati şi lui Andrei Turcanu - o schiţă a planului de lucru şi câteva întrebări “casnice”. Mi-a răspuns Aliona, pe şi-mai-scurt, (pe-mai-lung) are să-mi răspundă Turcanu:

Că totul e bine, ceea ce e încă neclar are să se îmbunătăţească. Bine că-i bine, vorba - prin viu grai - lui Moş Burlui de la Gherla, comunicînd cu unul dintre feciori, aflat în celula de sub a noastră.

*

Pe când aşteptam ieri, venirea-la-rând, am putut observa o mămică-june (cu căruciorul) şi un cuplu tânăr.

Mămica avea un facies aspru, dar nu urât. Perechea tânărului nu era nici ea frumoasă: blondă, creaţă, cu un botic de mâţă linchind laptele din farfurioară.

Ce vor fi fost? Studenţi, doctoranzi, ori cu-ziua? Aş înclina spre ramura intelectuală, însă am cunoscut basarabeni doctori în ceva (nu în medicină!), lucrînd la negru, cu braţele.

Deci, tinerii aceia nu erau din cale-afară de frumoşi (vorbesc de femei), dar… erau de-ai mei. Îi simţeam fără a-i privi. Erau basarabeni de-ai mei. Ne despărţeau câteva generaţii şi câteva mii de kilometri, dar peste “hotarele” lor, îi ştiam: erau ai mei, buni, răi, cum erau.

Miercuri 24 aprilie

Mâine va fi conferinţa de presă organizată de Andrei Turcanu, la Chişinău. Om vedea ce va rezulta.

Eu sunt cu gândul la examenul de mâine al Anei. Dă Doamne să fie favorabil.

Miercuri 25 aprilie

(*Ziarul Timpul, Chisinau*) :

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

"Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova şi revine acasă 25 aprilie 2013, 13:39 citesc mai tarziu download pdf print article ArticolComentarii 0 Paul Goma este în exil la Paris din 1977 Scriitorul şi disidentul politic Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova şi ar putea reveni la vară în Basarabia natală. Anunţul a fost făcut de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, care l-a înaintat anterior la Premiul Nobel pentru literatură. Scriitorul basarabean Andrei Ţurcanu a spus că Paul Goma vine la Chişinău pentru a prelua conducerea Centrului de studiu al comunismului din Basarabia şi Bucovina, înfiinţat în această iarnă de Uniunea Scriitorilor din Moldova. Pentru început, instituţia urmează să stocheze arhiva pe care o deţine Paul Goma, iar ulterior să adune şi alte materiale scrise, audio şi video cu privire la comunismul din cele două provincii româneşti. Centrul are nevoie de un sediu, iar familia Goma de o locuinţă, de aceea scriitorii au deschis două conturi bancare, în lei moldoveneşti şi în valută, şi îndeamnă oamenii de bună credinţă să facă donaţii.

„Paul Goma merită să fie inclus în manualele şcolare, pentru că nici nu e pomenit, şi în curricula universităţilor, alături de Vladimir Beşleagă, Vasile Vasilache şi Ion Druţă. Ar fi o revenire nu doar fizică, dar şi spirituală", a declarat Andrei Ţurcanu. „Paul Goma nu a părăsit niciodată Basarabia, cel puţin prin scrierile sale. Nu există carte în care Basarabia să nu fie purtată pe palme. Mi se pare importantă această revenire, dar şi mai importantă implicarea lui în acest centru", a adăugat prozatorul Emilian Galaicu-Păun.

Născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana, judeţul Orhei, Basarabia, Paul Goma este un cunoscut scriitor şi militant anticomunist roman, stabilit la Paris.

*

Evz.ro Cultura Regimul De La Bucureşti Nu A Vrut! Paul Goma S-Ar Putea Întoarce Acasă În Basarabia

REGIMUL DE LA BUCUREȘTI NU A VRUT!

REGIMUL DE LA BUCUREȘTI NU A VRUT! Paul Goma s-ar putea întoarce acasă în Basarabia

Autor: Monica Andronescu

Scriitorul Paul Goma a primit cetățenia țării sale natale, Republica Moldova, și se pare că la vară se va întoarce acasă, în Basarabia.

Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, care l-a propus de curând pe Paul Goma la Premiul Nobel pentru literatură, anunță că disidentul cunoscut în toată lumea a primit cetățenia Republicii Moldova.

Se pare că Paul Goma are și cetățenia română, așa cum a aflat Varujan Vosganian de la Ministerul de Interne în 2011. Nici Goma, nici familia sa nu au fost contactați, la domiciliul lor din Paris, de autoritățile române pentru a li se înmâna pașapoartele românești.

Nici Uniunea Scriitorilor din România nu i-a redat calitatea de membru, ridicată în 1977.

Scriitorul basarabean Andrei Ţurcanu a declarat că Paul Goma se întoarce la Chişinău pentru a prelua conducerea Centrului de studiu al comunismului din Basarabia şi Bucovina, înfiinţat în această iarnă de Uniunea Scriitorilor din Moldova. Pentru început, instituţia urmează să stocheze arhiva pe care o deţine Paul Goma, iar ulterior să adune şi alte materiale scrise, audio şi video cu privire la comunismul din cele două provincii româneşti.

Scriitorii din Moldova au deschis două conturi bancare, în lei

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

moldoveneşti şi în valută, în care se aşteaptă donaţii, pentru a se rezolva problema sediului pentru Centrul de studiu al comunismului şi a locuinţei pentru cunoscutul disident. Paul Goma s-a născut pe 2 octombrie 1935 în satul Mana, judeţul Orhei, Basarabia, iar în prezent este stabilit la Paris.

*

Sud-Est Forum

"**Paul Goma, din nou acasă!**

Paul Goma, candidat la premiul Nobel, a recăpătat cetăţenia Republicii Moldova, astăzi, 25 aprilie.

Acest anunţ a fost făcut de scriitorul Andrei Ţurcanu.

Cu această ocazie Paul Goma intenţionează să revină acasă şi să ia în gestiune Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina, Centru care a fost înfiinţat iarna aceasta de către Uniunea Scriitorilor.

Paul Goma a plecat forţat în Franţa în 1977, fiind lipsit de tot ce avea în România. Expulzarea lui a avut loc după ce a publicat mai multe cărţi anticomuniste şi a lecturat pasaje din volumele sale la Europa Liberă.

Sursa: Timpul.md.

*

Tiuk!

Paul Goma a primit azi cetăţenia moldovenească. Cel puţin aşa zice presa din Moldova, dar a mai zis-o de câteva ori aiurea...

O altă veste îmbucurătoare pentru noi e că Paul Goma s-ar muta la Chişinău, unde ar conduce Centrul de studiu al comunismului. Cu tot egoismul meu (clar că aş vrea ca Paul Goma să locuiască la Chişinău), nu ştiu dacă îi doresc aşa ceva. Toată Moldova e un mare muzeu al comunismului, un muzeu extrem de animat, iar ca să-l conducă, Goma ar trebui să devină preşedinte al ţării. Uniunea Scriitorilor... ce îi poate da? Eu cred că nimic, din păcate... Deşi i-ar putea da afară pe lăutarii cu carnet de partid, ar fi ceva, dar asta e SF.

Mai poate fi Moldova acasă pentru Paul Goma? Nu ştiu. Nu prea cred. Goma nu e un personaj care va sta cuminte când va fi lăudat, când i se vor da flori, i se vor citi poezii romantice şi va fi aplaudat de poeţi beţivani pe terasa Uniunii Scriitorilor. Dacă era aşa, nu ajungea nici în România.

Apropo, oricum, acordarea cetăţeniei moldoveneşti este un mare plus pentru politicienii moldoveni şi Uniunea Scriitorilor din Moldova.

Iar România... Iar România? Iar România roşeşte. Sau ar trebui.

PS: Desen de Antonia, ce se regăseşte şi în Daţi foc la cărţi.

*

Jurnalul. ro;

"Paul Goma se reîntoarce în ţinuturile natale, după 36 de ani de la plecarea în exil, ocolind Bucureştiul şi alegând Basarabia

La 77 de ani, scriitorul şi militantul anticomunist Paul Goma, supranumit "Soljeniţîn al românilor", se reîntoarce în ţinuturile natale, după 36 de ani de la plecarea în exil.

Autorul romanului "Ostinato" (1971), interzis în România lui Ceauşescu, s-a născut în Basarabia română, la Mana, lângă Orhei, unde are, astăzi, rude în viaţă şi unde se află casa părintească şi mormintele strămoşilor. S-a refugiat, după raptul Basarabiei, în 1940, împreună cu familia, în Ţară, devenind, în următorii ani, un scriitor incomod pentru regim. Numeroasele conflicte ideologice cu puterea au dus la expulzarea sa şi a familiei sale, în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

1977, la Paris.

De atunci începând, chiar şi după Revoluţie, disidentul a afirmat că nu se va întoarce, în România sau în Republica Moldova, decât atunci când în aceste state comunismul va fi dispărut definitiv. Prin urmare, decizia lui de azi surprinde, oarecum, mai ales că intervine într-un climat de instabilitate, pe plan intern, în Republica Moldova; cel mai recent sondaj de opinie indică o creştere a popularităţii comuniştilor, pe fondul crizei politice interne provocată de democraţi. Cu toate acestea, aflăm că Goma a dobândit (şi nu "a redobândit", cum, greşit, se afirmă, la Chişinău) cetăţenia Republicii Moldova şi a acceptat să revină în fosta provincie istorică a României, ocolind Bucureştiul (?).

Un anunţ în acest sens a fost făcut joi, într-o conferinţă de presă, la Chişinău, de poetul, criticul şi istoricul literar Andrei Ţurcanu. El a precizat că Paul Goma va prelua conducerea Centrului de studiere a comunismului din Basarabia şi Bucovina înfiinţat, în această iarnă, de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova. Centrul va stoca, într-o primă instanţă, arhiva deţinută de Goma şi va aduna, ulterior, alte materiale scrise, audio şi video, cu privire la comunism. La masa conferinţei de presă de la Chişinău a fost prezent şi poetul, prozatorul şi traducătorul Emilian Galaicu-Păun, care a rostit o frază foarte frumoasă despre Goma: "El nu a părăsit niciodată Basarabia, cel puţin prin scrierile sale. Nu există carte (a sa) în care Basarabia să nu fie purtată pe palme".

Pentru Paul Goma, scriitor român născut în Basarabia şi pe care confraţii literaţi din stânga Prutului l-au propus, în 2012, la Premiul Nobel, revenirea "acasă" ar putea fi, la 77 de ani, o nouă viaţă. Lipsa lui de interes (manifest) pentru România de azi rămâne totuşi cel puţin un motiv de reflecţie pentru noi.

*

Ana a fost ieri la clinica, pentru scaner. A asteptat mult, a revenit la 21,30 (seara). Rezultatele nu vor fi cunoscute decât peste câteva zile.

Vineri 26 aprilie

Adevarul: **Sorin Bocancea Noi şi cetăţenia lui Paul Goma**

"Pe 25 aprilie 2013, am aflat că Republica Moldova i-a acordat lui Paul Goma cetăţenia. Bravo! Ce costuri (de orice natură) ar fi avut statul român dacă i-ar fi redat cetăţenia lui Paul Goma? Cred că gestul acesta este o palmă pentru statul român. Paul Goma a vrut ca statul român să-i restituie ceea ce i-a luat în mod abuziv. Statul postcomunist nu a făcut gestul necesar. Au făcut un gest românii de peste Prut. Nu ştiu deocamdată ce va spune scriitorul şi celebrul militant anticomunist. În 2009, în revista Timpul (nr. 127/iunie iulie), în articolul Cetăţenia românilor de peste Prut – ultima extinere a UE (ce este inclus în volumul Noi şi postcomunismul, publicat în 2012) am scris următorul lucru:

„…un aspect îmi este de neînţeles: de ce atunci când statul redă o cetăţenie retrasă în mod abuziv îi pune pe indivizi să facă cerere? Când statul a retras în mod ilegitim cetăţenia, nu a cerut voie în scris niciunui individ şi niciun individ nu a făcut cerere în acest sens. Cei în cauză ar trebui să facă cerere doar dacă refuză repunerea în drepturi. Este vorba aici nu doar de cazul cetăţenilor români din Republica Moldova, ci şi de al celor cărora statul român comunist le-a retras cetăţenia. De exemplu, de ce statul român nu îi redă cetăţenia lui Paul Goma fără a aştepta ca acesta să facă cerere? Când

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

l-a expulzat şi i-a retras cetăţenia, nu i-a cerut părerea. Să nu i-o ceară nici acum. Dacă omul ar refuza acest lucru, nu are decât să se adreseze în scris şi să respingă un asemenea afront. Dar Paul Goma nu este singurul caz, fiindcă mai sunt şi azi români condamnaţi la moarte de către statul comunist din motive politice, pe care statul român democratic nu i-a repus în drepturi, fiind de acord în mod tacit cu măsurile statului comunist. De ce nu sunt ei graţiaţi şi de ce nu li se redă cetăţenia? Fără o asemenea măsură, condamnarea comunismului de către Preşedintele Băsescu rămâne un gest frumos, dar fără efecte". Nu am de schimbat nimic din acest fragment. Nu demult, scriitorul Alexandru Petria a iniţiat şi o petiţie pentru restituirea cetăţeniei lui Paul Goma. Şi? Nimic! Întrebările rămân valabile. Iar răspunsurile, şocante: pe 23 aprilie 2013, Camera Deputaţilor a respins iniţiativa legislativă de înfiinţare a unui muzeu al comunismului în Bucureşti".

*

Gelu Tofan i-a trimis Floarei Balanescu:

"De acord cu tine Flori.

Se vede ca nici nu l-au citit si nici nu-l inteleg".

Flori:"Andrei Ţurcanu, luptătorul neobosit pentru cetăţenia moldovenească a lui Goma!

"Paul Goma nu vine în „cea mai săracă țară din Europa". El revine ca un bătrân înțelept de 78 de ani la baștina de care a fost privat din copilărie și pe care, în romanul „Din calidor", a plâns-o și a cântat-o cu o iubire necruțătoare, feroce. Pentru noi important e faptul că Goma vine cu autoritatea sa internațională de scriitor și combatant anticomunist (lui nu-i place – și, cred, pe bună dreptate – să i se spună disident) să realizeze un gând al său mai de demult – Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia și Bucovina."

Comentariul meu (al lui Flori):

"Cu amendamentul că situaţia lui Paul Goma este una dintre cele mai mari "necunoscute" din istoria comunismului românesc; toate cele ce i s-au întâmplat şi dovedizile din DUI converg spre retragerea cetăţeniei după ce scriitorul român a cerut azil politic la Paris; Apelul iniţiat de Alexandru Petria nu a fost primul; în 2006, împreună cu Mircea Stănescu, Ovidiu Nimigean, Dan Culcer, la iniţiativa lui Valerian Stan, am iniţiat şi lansat un Apel pentru repunerea lui Paul Goma şi a familiei sale în drepturile cetăţeneşti, pe care s-au strâns, în cele din urmă, circa 600 de semnături; după doi ani de zile, oamenii aflând, încă mai trimiteau adeziuni; eu însămi l-am depus la toate instituţiile de drept, am fost sunată de secretarul ministrului Macovei - care a încercat să mă convingă să-l... conving pe Goma să facă "cerere de redobândire"; am refuzat, cerând să mi se răspundă legal, în scris; răspunsul a fost la 180 de grade: Goma nu a pierdut niciodată cetăţenia; s-a umblat între timp prin birourile MAI şi s-a stabilit altceva... reprezentanţii statului de drept evită de 23 de ani să discute public "subiectul Goma" şi pleacă urechea la interese mult mai importante vs. demnitatea românilor...

https://adevarul.ro/news/politica/noi-cetatenia-paulgoma-1_517a2836053c7dd83f4aa930/index.html"

Sâmbata 27 aprilie 2013

Flori Balanescu:

Aşadar, obţinând cetăţenia moldoveană, PAUL GOMA NU MAI ESTE

14/08/2014

APATRID, după 36 de ani de AZIL POLITIC!!! Ruşinea statului român rămâne - cu sau fără cetăţenia română a lui Paul Goma, "descoperită" nu de Varujan Vosganian recent, ci anunţată mie de ministrul Monica Macovei în 2006, după ce mai întâi a încercat să mă îmbrobodească telefonic prin intermediul unui bărbat, care s-a prezentat ca fiind secretarul ei! Jocul ăsta cu ambiguitatea va mai dura până îl elucidează... istoricii, în niciun caz fostele şi actualele ministere - de Intern şi al Justiţiei! De ce trebuie să le fie ruşine statului român DE DREPT şi "directorilor de conştiinţă"? Pentru că şi-au dat silinţa să-l marginalizeze, minimalizeze, nege, compromită pe scriitorul Paul Goma. Nu mă refer la Securitate - atunci nu exista stat de drept - şi la inteligheţia de dinainte de 1989, ci la continuitatea lor din ultimii 23 de ani! Statul român - membru UE şi NATO - cu români exilaţi având statut de azilanţi politici, în anul 2013! Ruşine să-ţi fie stat român!

*

Jurnal de Chisinau:

Paul Goma vine acasă… În sfârșit!

Interviu cu scriitorul Andrei Țurcanu

- Dle Andrei Țurcanu, mă adresez dumneavoastră ca la un fel de „părinte” al cetățeniei moldovenești a lui Paul Goma. Ce ar însemna, în opinia dvs acordarea acestei cetățenii ilustrului scriitor, disident, compatriotului nostru născut în satul Mana, Orhei?

La întrebarea pe care mi-ați pus-o, am să vin mai întâi cu o replică. Nu sunt „părintele”, sunt „bunicul” cetățeniei lui Paul Goma. Vreau să spun că între momentul primei mele inițiative de a i se acorda cetățenia R. Moldova lui Paul Goma și actul final al înmânării oficiale a pașaportului moldovenesc s-a scurs atâta timp încât eu am reușit să trec pe neobservate de la vârsta de „părinte” la cea de „bunic”. Uneori, sincer să recunosc, credeam că nu mai ajung să apuc finalul acestei lungi și epuizante „curse cu obstacole”, cum i-a zis chiar Goma. Au fost atâtea îngrădiri și obstacole birocratice, atâtea amânări și tergiversări, din lipsă de interes (știți bine, cred, ce înseamnă „interesul” în practica multor deținători de funcții de la noi!) sau pornite dintr-o obstrucționare conștientă a problemei, încât azi mă mir și eu cum de am reușit, totuși.

Iar reușita o datorăm, în primul rând, faptului că trebuia odată și odată să se facă dreptate într-un caz de flagrantă injustiție. Cred că neamului românesc îi este prea de ajuns exemplul exilatului Bălcescu, cel care a sfârșit într-o groapă comună din Italia. Apoi, am reușit și grație faptului că, în acest efort de a-l aduce pe Goma acasă, am avut susținerea fierbinte a unor oameni de bună credință, funcționari de rang mai înalt sau mai jos, care au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a mișca înainte carul atunci când părea că s-a împotmolit iremediabil. N-am să dau nume, important acum e că am izbutit. Nu pot însă să nu menționez susținerea ardentă pe care am avut-o (într-o fază inițială) din partea publicației „Timpul”. Ideea a fost sprijinită, mai întâi, prin publicarea mai multor articole critice despre creația lui Goma, apoi a unor editoriale speciale pe tema cetățeniei, urmate de scrisori de susținere a acestei inițiative venite de la cetățenii republicii.

Mai încoace, s-a implicat și JURNAL de Chișinău. Din aceeași strategie de aducere a lui Goma acasă face parte și gestul Uniunii Scriitorilor de a-l propune pe Paul Goma la Premiul Nobel, gest îndreptățit întru totul de valoarea de excepție, artistică și civică, a creației sale. Aș menționa și susținerea acestei inițiative de către forurile noastre academice și

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

universitare: Academia de Ştiinţe, Institutul de Filologie, catedrele de literatură de la Universitatea de Stat şi de la UPS „Ion Creangă”. N-ar fi completă această enumerare a susţinătorilor ideii aducerii acasă a ilustrului scriitor dacă n-aş pomeni aici şi un cerc de prieteni ai lui Goma din România pe care i-am simţit mereu în aceşti ani alături de efortul nostru.

- Şi totuşi, ce înseamnă această cetăţenie moldovenească pentru Paul Goma, pentru noi? Ce ar însemna pentru o personalitate de calibrul Goma să părăsească Parisul şi să se stabilească, acum vă citez, „într-o mlaştină a lumii unde şi broaştele se-neacă”? Şi care credeţi că ar putea fi impactul revenirii la baştină a etern-răzvrătitului Goma în cea mai săracă ţară din Europa, într-o ţară a veşnicelor seisme politice?

Mai întâi, ca să ştie toată lumea, Paul Goma a refuzat, când i s-a propus de către preşedintele Mitterrand, să ia cetăţenia franceză. Să recunoaştem, puţini ar fi făcut-o! Gestul său are o semnificaţie exemplară de verticalitate morală şi patriotism. Aşa că, din acest punct de vedere, revenirea la baştină a apatridului Goma înseamnă o regăsire (ÎN SFÂRŞIT!) fizică a Patriei sale. Există în literatura universală o imagine extraordinară a omului sortit să nu-şi afle niciodată locul său stabil în spaţiu.

- Aveţi în vedere figura fiului rătăcitor?

Nu. Fiul rătăcitor singur şi-a ales destinul de vântură-lume. Până la urmă acesta revine, totuşi, acasă, unde îl aşteaptă un tată înţelegător şi afectuos. Mă refer la evreul rătăcitor care a fost blestemat să rătăcească printre oameni fără a-şi afla un lăcaş, ispăşind în felul acesta păcatul de a-i fi refuzat lui Iisus o cană de apă în drumul său spre Golgota. Şi Goma a fost nevoit, din fragedă copilărie, să rătăcească prin lume. La început fără păcat, din cauza unei istorii ingrate, mai exact, a circumstanţelor declanşate de înţelegerea dintre cei doi mari tirani ai sec. XX, Stalin şi Hitler. Mai târziu, din cauza unui „păcat” asumat cu bună ştiinţă, până la capăt, fără rest, „păcatul” de contestatar al comunismului. Cu acordarea cetăţeniei, lui Paul Goma i s-a recunoscut , în sfârşit, juridic, un drept de aşezare printre ai săi.

Paul Goma nu vine în „cea mai săracă ţară din Europa”. El revine ca un bătrân înţelept de 78 de ani la baştina de care a fost privat din copilărie şi pe care, în romanul „Din calidor”, a plâns-o şi a cântat-o cu o iubire necruţătoare, feroce. Pentru noi important e faptul că Goma vine cu autoritatea sa internaţională de scriitor şi combatant anticomunist (lui nu-i place – şi, cred, pe bună dreptate – să i se spună disident) să realizeze un gând al său mai de demult – Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina.

Centrul „Paul Goma” va stoca, în primul rând, arhivele de care dispune scriitorul, materialele care au stat la baza scrierii cărţilor sale despre Basarabia. Apoi va colecta, va sistematiza şi va studia alte materiale, documente scrise, mărturii audio şi video legate de problematica aceasta. Paul Goma contează în special pe susţinerea tinerilor cercetători, istorici, jurnalişti, literaţi, a entuziaştilor care şi-ar dori ca viitorul ţării lor să aibă un trecut curăţat de jegul depunerilor sovieto-kominterniste.

Uniunea Scriitorilor a venit deja cu iniţiativa fondării acestui centru. Mai e nevoie pentru aceasta de un local. Sperăm în susţinerea autorităţilor locale şi republicane, dar facem apel şi către toţi oamenii de bună credinţă, către întreprinzători mai ales, să sprijine financiar această acţiune nobilă şi necesară.

- Vă mulţumesc.”

A consemnat Bogdan Ciobanu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

*

Dizidentul anticomunist Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova 27 Aprilie 2013

Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova, iar în vara acestui an scriitorul şi disidentul politic în vârstă de 77 de ani, care locuieşte în prezent la Paris, se va stabili la Chişinău, unde va conduce Centrul de studiu al comunismului din Basarabia şi Bucovina.

Centrul va fi creat de Uniunea Scriitorilor de la Chişinău. Potrivit preşedintelui uniunii, Arcadie Suceveanu, urmează să fie găsit un sediu pentru viitorul Centru de studiu al comunismului şi un apartament pentru Paul Goma şi familia sa, informează protv.md, citat de Mediafax.

Anunţul potrivit căruia Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova a fost făcut joi, de membrii Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova Andrei Ţurcanu şi Emilian Galaicu-Păun, potrivit radiochisinau.md.

În ianuarie, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova a decis să îl propună pe Paul Goma la premiul Nobel pentru literatură, aceasta fiind prima dată când a fost făcută publică o informaţie privind propunerea oficială a unui scriitor de origine basarabeană pentru acordarea acestei distincţii.

Scriitorul Paul Goma trăieşte în prezent la Paris, unde a ajuns împreună cu familia în 1977, având statut de refugiat politic. Relaţiile sale cu statul român au fost tot timpul deosebit de reci. În timpul comunismului, scriitorul a avut probleme cu Securitatea, iar, după publicarea, în 1997, a incomodului său "Jurnal", Paul Goma a fost hărţuit şi marginalizat de elitele româneşti ale momentului pentru că "prea critica pe toată lumea". În 1980, scriitorul a refuzat cetăţenia franceză, considerând că este prea târziu pentru aceasta, iar, timp de mai mulţi ani, Goma s-a declarat apatrid.

Unul dintre cei mai cunoscuţi disidenţi din timpul României comuniste şi unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori postbelici, Paul Goma s-a născut în Basarabia, pe 2 octombrie 1935. Odată cu cedarea Basarabiei fostei URSS, în urma Pactului Molotov-Ribbentrop, familia Goma s-a refugiat în România. În mai 1952, elev în clasa a zecea a liceului "Gheorghe Lazăr" din Sibiu, Goma a fost convocat la Securitate şi reţinut opt zile, după care a fost exmatriculat din toate şcolile din ţară, deoarece susţinuse în şcoală cauza unor persoane anchetate şi arestate sub acuzaţia de anticomunism. A reuşit totuşi să se înscrie la liceul "Radu Negru" din Făgăraş, pe care l-a absolvit în iunie 1953. În 1954 a susţinut simultan examene de admitere la Universitatea din Bucureşti, la filologie română, şi la Institutul de literatură şi critică literară "Mihai Eminescu". A reuşit la amândouă, dar a ales institutul. Din toamna anului 1955, a avut dispute la seminarii şi cursuri cu profesorii Radu Florian, Tamara Gane, Mihai Gafiţa, Toma George Maiorescu, Mihail Novicov, urmând ca în iunie 1956 să fie "judecat" de rectoratul universităţii. A apărut pentru prima dată "cazul Goma". După înfrângerea revoluţiei maghiare din 1956 de trupele sovietice, în luna noiembrie a aceluiaşi an, Paul Goma şi-a predat în semn de protest carnetul de membru UTM.

A fost arestat în noiembrie 1956, acuzat de "tentativă de organizare de manifestaţie ostilă". În martie 1957, el a fost condamnat la doi ani de închisoare corecţională, pe care i-a executat la închisorile Jilava şi Gherla. Ulterior, a fost trimis cu domiciliu forţat în Bărăgan, la Lăteşti, azi Borduşani, din judeţul Ialomiţa, unde a rămas până în 1964.

În martie 1977, a reuşit să publice în revista România literară un scurt articol, "Pământ de flori", în care se referea la urmările dezastruosului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cutremur de pământ din 4 martie 1977.

În 1977, Goma a trimis postului Radio Europa Liberă o scrisoare deschisă în care cerea guvernului României respectarea drepturilor omului în ţară. Scrisoarea a fost difuzată de postul de radio. În consecinţă, exclus din Uniunea Scriitorilor din România, a fost permanent urmărit, apoi arestat şi bătut de Securitate. Însă, fiind bine cunoscut în Occident şi repertoriat de organizaţia neguvernamentală împotriva încălcării drepturilor omului Amnesty International, Goma nu mai putea fi judecat şi condamnat fără a stârni proteste în străinătate.

Pe 20 noiembrie 1977, Goma, împreună cu soţia şi copilul, au fost decăzuţi din calitatea de cetăţeni români şi expulzaţi în Franţa. Ajunşi la Paris, au cerut azil politic. Aici Goma şi-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la Bucureşti şi a lui Nicolae Ceauşescu. A sprijinit înfiinţarea, în 1979, a Sindicatului Liber al Oamenilor Muncii din România (SLOMR), comparabil cu sindicatul polonez liber Solidarność. Ca reacţie la activitatea sa anticomunistă, el a fost ţinta unui atac cu colet-capcană şi a unei tentative de asasinat puse la cale de regimul de la Bucureşti.

Printre cărţile lui Goma se numără "Jurnal de apocrif" (1999), "Garda inversă" (1997) şi "Basarabia" (2002).

Scriitorului i-a fost reconfirmată calitatea de membru al Uniunii Scriitorilor din România în noiembrie 2011. Într-o şedinţă din octombrie 2012, Uniunea Scriitorilor din România a decis acordarea unor indemnizaţii de merit în valoare de 1.608 lei, lunar, unor scriitori români, printre care şi scriitorului şi disidentului Paul Goma, a anunţat la momentul respectiv Varujan Vosganian, vicepreşedintele USR, pe blogul personal.

*

Accidentul le-a ucis copiii, justiţia le nimiceşte familiile

sursa: *Jurnal de Chişinău*

Un şofer care a provocat un accident rutier soldat cu decesul a două eleve a fost repus în libertate după jumătate de an de detenţie

Părinţii a două tinere care şi-au pierdut viaţa într-un cumplit accident rutier luptă de doi ani ca şoferul vinovat de accident să fie tras la răspundere. Prima instanţă l-a condamnat la şapte ani privaţiune de libertate, dar după jumătate de an de închisoare, la începutul lunii aprilie curent, prin decizia Curţii de Apel, acesta a fost eliberat direct din sala de judecată.

La dosar sunt anexate trei expertize judiciare: două efectuate în Republica Moldova constată că şoferul a fost în situaţia în care nu putea evita impactul şi că ar fi respectat legislaţia rutieră şi o expertiză efectuată de experţi din România care arată că impactul ar fi avut urmări mai puţin grave dacă şoferul ar fi adaptat viteza la condiţiile de drum.

Familii distruse

Elena, Ecaterina şi Anastasia, eleve în clasa a XII-a, se întorceau în seara zilei de 2 ianuarie 2010 de la patinoar, din mun. Chişinău. În acest mod, fetele au marcat ziua de naştere a Elenei [**Elena Cuza, strănepoată a mea** - n. m., P.G.] care împlinise 18 ani. Au coborât din microbuzul de pe ruta Orhei–Chişinău pe la ora 17.15 în cartierul Burcuta din Orhei. Urmau să traverseze drumul. Anastasia, care mergea prima, s-a asigurat că nu e niciun pericol. Celelalte două fete veneau în urma ei. În câteva zeci de secunde însă a auzit un scârţâit de automobil şi a fost orbită de o lumină puternică. Şi-a văzut colegele în aer.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Impactul a fost atât de puternic încât Elena şi Ecaterina au fost aruncate la 48 m pe drum. „Aveau hainele rupte. Ecaterina, deşi avea cizme noi, i-au rămas tălpile în mijlocul drumului”, ne spune Tatiana, sora Ecaterinei.

Părinţii au fost sunaţi de Anastasia. S-au dus direct la spital. Prima a fost dusă în sala de operaţii Elena, care era în comă. Aceasta a decedat peste jumătate de oră. Ecaterina era conştientă şi a reuşit să schimbe câteva cuvinte cu părinţii. „Ne-a întrebat ce e cu Elena. Ne-a spus că o doare piciorul şi în regiunea gâtului”, ne spune sora fetei, Tatiana Trebeş.

La miezul nopţii, Ecaterina a fost dusă pe masa de operaţii, unde peste o oră s-a stins din viaţă. Expertiza medicală a arătat că avea plămânul rupt în două, o hemoragie internă care a blocat activitatea rinichilor, piciorul şi mâna fracturate. „La spital, tata a dat ochii cu şoferul, Nicolae Bodnari, şi soţia acestuia, el fiind însoţit de poliţie pentru testul de alcoolemie. I-a zis că a distrus două familii, iar soţia acestuia s-a răstit:

“**Mai bine te-ai ruga pentru fiică-ta decât ai căuta vinovaţi**’”, ne spune Tatiana.

Prima şi ultima oară au fost sunaţi de şofer în timpul funeraliilor, a cerut să se întâlnească pentru a „clarifica” situaţia. Copleşit de durere, Pavel Trebeş, tatăl fetei decedate, i-a spus că are lucruri mai importante de făcut în acel moment decât să se întâlnească cu el.

Poliţiştii martori la accident

O ironie a sorţii a făcut ca accidentul să se producă în preajma unui echipaj al poliţiei rutiere, care se întorcea de la un alt accident. În instanţă, poliţistul Igor Calugher a mărturisit că, în timp ce se deplasau cu maşina de patrulare, a observat un automobil „VW Sharan”, care i-a depăşit cu o viteză de circa 90–100 km pe oră. Peste câteva minute, au văzut accidentul. Nu se ştie însă din ce cauză, ajunşi la faţa locului, poliţiştii Dumitru Vrabie şi Igor Calugher nu au marcat distanţa dintre locul impactului şi locul în care au căzut victimele, precum şi distanţa de la momentul impactului şi locul în care a oprit maşina, fapt care a îngreunat ulterior elaborarea schemei accidentului.

Ancheta, tergiversată

După moartea celor două fete, timp de patru luni, familia nu a fost contactată de niciun reprezentant al poliţiei ori al anchetei. Au mers la Comisariatul Orhei unde au aflat că a fost pornită o urmărire penală, dar li s-a spus că astfel de dosare pot dura mai mulţi ani. Aflând însă că după patru luni nici măcar nu fusese efectuată expertiza automobilului şi nici nu fusese calculată viteza cu care conducea şoferul, părinţii s-au indignat.

_____

„E posibil oare ca şoferul, care nu şi-a exprimat regretul pentru că a luat viaţa a doi oameni, cel care nu a propus niciun ajutor părinţilor care nu erau pregătiţi pentru funeralii, să continue să se plimbe în libertate nepedepsit de lege? E posibil să avem încredere în poliţiştii care nici măcar n-au ştiut să marcheze locul accidentului”, s-au întrebat Pavel Trebeş şi Gheorghe Cuza, părinţii fetelor, în scrisori adresate Preşedinţiei, Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale şi altor structuri cărora le-au solicitat ajutorul.

Drept rezultat, au fost informaţi că ofiţerul de urmărire penală, Valentin Pantaz, a fost sancţionat cu mustrare aspră. Au mai avut nevoie de aproape un an de zile ca să obţină două rapoarte de expertiză tehnică. Ambele expertize efectuate de experţii Mihail Tverdohleb şi Ţurcanu Valeriu de la Centrul Naţional de Expertize Judiciare constatau că şoferul a fost în situaţia în care nu putea evita tamponarea pietonilor în condiţiile drumului şi că acesta s-ar fi deplasat respectând Regulamentul rutier.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Părinţii au solicitat o expertiză independentă în România. În urma calculelor efectuate de experţii români, autoturismul Volkswagen Sharan circula cu o viteză de 90 km pe oră, şi nu de 80, aşa cum susţinea şoferul. Şoferul a declanşat frânarea cu întârziere. Dacă ar fi declanşat-o în momentul în care a avut posibilitatea să observe victimele şi ar fi respectat Regulamentul rutier, accidentul s-ar fi produs, dar efectele ar fi fost mai puţin grave. Accidentul ar fi putut fi evitat dacă şoferul ar fi condus cu o viteză mai mică de 67 km pe oră.

Eliberat din sala de judecată

Reieşind din probele acumulate la dosar şi declaraţiile martorilor, Judecătoria Orhei l-a găsit vinovat şi l-a condamnat pe Nicolae Bodnari la 5 noiembrie 2012 la şapte ani privaţiune de libertate. Avocatul şoferului a contestat decizia la Curtea de Apel Chişinău. La 10 aprilie curent, prin decizia judecătorului Iurie Iordan, Nicolae Bodnari a fost eliberat din sala de judecată urmând să-şi ispăşească pedeapsa condiţionat.

Valentin Guţu, avocatul şoferului, s-a arătat satisfăcut de decizia instanţei. „Reieşind din materialele dosarului penal, consider că clientul meu nu este vinovat de accident, fapt demonstrat şi de expertizele tehnice. Fetele au traversat drumul în preajma vehiculului. Şoferul nu avea pur şi simplu posibilitatea tehnică să evite accidentul”, spune el făcând trimitere la cele două expertize realizate în RM.

În ce priveşte expertiza efectuată de experţii din România, el precizează că „aceasta nu a fost acceptată ca probă la dosar, deoarece nu a fost efectuată conform cerinţelor legislaţiei din RM”. „Am încercat să discutăm cu familiile fetelor, dar au refuzat să se întâlnească cu clienţii mei. Ei doresc sânge, aşa mi-au spus. Despre prejudiciul material, ce să zic, din moment ce clientul meu nu se simte vinovat, de ce-ar plăti?”, se întreabă avocatul.

Vor lupta până la capăt

Avocatul familiilor Trebeş şi Cuza, Victor Panţâru, a declarat că clienţii săi nu sunt de acord cu această decizie şi că o vor contesta în instanţa superioară. „Este o pedeapsă blândă care nu vine să restabilească dreptul moral al familiilor tinerelor decedate. În eventualitatea în care persoana nu-şi recunoaşte vinovăţia, pentru a restabili echitatea socială, clienţii mei consideră că restabilirea dreptăţii pentru ei ar fi să-i fie stabilită pedeapsă cu închisoarea. Vom contesta mai departe această decizie. Ulterior, vom iniţia un proces civil în care vom solicita achitarea prejudiciului moral şi material familiilor clienţilor mei”, a spus Panţâru. Părinţii fetelor decedate s-au arătat şocaţi de decizia lui Iordan şi spun că vor merge până în pânzele albe pentru a-şi apăra drepturile.

Svetlana COROBCEANU

*

Scrisoare (a lui Andrei Turcanu):

Dlui Iurie Leancă, prim-ministru în exerciţiu
Dlui Boris Focşa, ministrul Culturii
Dlui Dorin Chirtoacă, primarul general al municipiului Chişinău

Prin Prezenta vă aducem la cunoştinţă că, la iniţiativa şi insistenţele unui grup de entuziaşti, Paul Goma, pământeanul nostru născut în satul Mana, Orhei, scriitor-candidat la Premiul Nobel şi luptător notoriu împotriva comunismului, a acceptat să vină în Republica Moldova ca să ia în gestiune Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina înfiinţat prin decizia Consiliului Uniunii Scriitorilor. Dl Paul Goma a obţinut în acest scop cetăţenia R. Moldova şi este gata să se întoarcă la baştina pe care a părăsit-o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

acum 70 de ani, aducând cu sine şi o bogată arhivă pe care o deţine în problema dată.

Credem că nu mai e nevoie să aducem explicaţii sau argumente în plus asupra importanţei unui asemenea Centru pentru ţara noastră, atât de puternic încă aflată în deriva recidivelor trecutului ei sovietic comunist. Şi nici importanţa aflării în fruntea acestei instituţii a lui Paul Goma, reputat combatant al rezistenţei anticomuniste, nu trebuie demonstrată. În afară de bogata arhivă pe care o deţine scriitorul la Paris, Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina va colecta, va stoca şi va cerceta documente scrise, mărturii video şi audio, cărţi şi reviste referitoare la istoria acestor ţinuturi româneşti, pornind cu anul 1939, anul încheierii de către URSS şi Germania nazistă a criminalului Pact „Ribbentrop-Molotov" până la căderea Cortinii de Fier.

Pentru realizarea acestor scopuri, Centrul are nevoie de un sediu amenajat conform exigenţelor unor asemenea instituţii şi care ar putea să găzduiască şi familia lui Paul Goma.

Facem, aşadar, apel către Domniile Voastre să veniţi în întâmpinarea acestei nobile şi necesare iniţiative şi să rezolvaţi problema unui sediu pentru Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina. Sperăm că orientarea proeuropeană, democratică din discursul fracţiunilor care au constituit (şi, credem, vor mai alcătui) majoritatea parlamentară nu este un simplu exerciţiu verbalistic, ci un program consecvent, la edificarea şi susţinerea căruia Centrul ar putea, în viitor, să aducă o contribuţie substanţială.

*

Adevàrul:

Manuel Stănescu: Muzeul Culturii Romilor? Da! Muzeu al Comunismului? Nu! 26 aprilie 2013, 11:29

"Nu-i aşa că aveţi un soi de revelaţie? Societatea românească are mare nevoie de un Muzeul al Culturii Romilor. Nu progresăm, nu avem un viitor fără el. Iar Muzeul Comunismului este complet inutil, ce, ţine trecutul de foame? Adevărul este că românii sunt vinovaţi în totalitate pentru ce s-a întâmplat şi se întâmplă cu minoritatea romă. În primul rând, au tot insistat să-i numească ţigani, inclusiv cel care i-a eliberat, Kogălniceanu. Urât, foarte urât, e un termen peiorativ. Acum totuşi s-a făcut dreptate, nu mai ai voie. Dacă o să încetez să public pe blog, o să fie simplu de tras concluzia. De-a lungul timpului, românii au făcut romilor tot felul de lucruri teribile, ca nişte rasişti ce sunt. I-au învăţat că nu trebuie să respecte legile unui stat al cărui cetăţeni sunt; tot ce trebuie să respecte e staborul. Copiii n-au fost primiţi în şcoli; în schimb i-au trimis la cerşit şi furat. În ultima vreme, ce altă blestemăţie le-a trecut prin cap, ca să pună romii într-o lumină proastă, cu siguranţă: dacă te declari rom, ai loc asigurat în învăţământul superior. Mare măgărie, domnule! Sigur, s-au găsit câţiva români fanatici care s-au declarat indignaţi, acuzând o discriminare pozitivă. Vezi doamne, şi mulţi români provin din familii sărace şi cu toate astea trebuie să înveţe pentru a ajunge într-o facultate, n-au loc asigurat. Nu-i credeţi, ei sunt de vină pentru tot. Nu liderii romilor, care se zbenguie prin Parlament sau prin ONG-uri finanţate de stat şi tot ceea ce fac este să urle de indignare ori de câte ori apare în presă o declaraţie tâmpită a unui fitecine, în rest trăgând mâţa de coadă şi neimplicându-se cu nimic în ameliorarea vieţii comunităţii din care susţin că fac parte. Nu-i aşa că-i revelaţie? Muzeul Culturii Rome, un "must", cum spun anglo-saxonii de ocazie. În privinţa Muzeului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Comunismului, au şi parlamentarii care au respins proiectul dreptate. Când ai şi IICMR, şi Institutul Exilului Românesc şi Memorialul de la Sighet, nu poţi cheltui bani de la buget pentru aşa ceva. Sigur, poţi da salarii de 40 000 de euro lunar unor escroci care au produs găuri de sute de milioane în economia României de-a lungul anilor, dar de ce amestecăm lucrurile? Păi punem merele cu perele, ce doamne-iartă-mă. Oricum statul prin reprezentanţii săi e conştient de distrugerile cauzate naţiunii române de comunism. De zecile de mii de oameni din închisori, de o întreagă cultură distrusă, de spălarea în masă a conştiinţelor. Avem nevoie de un muzeu pentru aşa ceva, spuneţi şi voi? Uite, recent guvernul a rezolvat şi problema celor scoşi într-o noapte din casele lor şi aruncaţi în stradă acum 70 de ani. După 23 de la Revoluţie, le-a dat puncte. În ritmul ăsta, nu cei îndreptăţiţi, ci urmaşii urmaşilor lor în vecii vecilor vor primi numeroase semne de punctuaţie. Bine, a fost şi fondul Proprietatea, ştiţi...Câţiva oameni de bine l-au inventat, apoi au cumpărat pe nimic acţiuni care, în momentul respectiv, oricum nu puteau fi valorificate şi apoi, la timpul potrivit, s-au îmbogăţit. Că aşa-i în tenis, vorba lui Caragiu. Din fondul ăsta Proprietatea s-au îmbogăţit şi urmaşii lui Malaxa şi Ausschnitt, au luat doar câteva sute de milioane. Bun, dar au fost mari industriaşi, nu-i amestecăm cu plebea. Unii au recuperat şi în natură ce au pierdut. Foarte puţini, e adevărat. De exemplu, Casa Regală. După 3 ani de război şi cinci de Canal, bunicul meu tot monarhist convins a murit. N-a apucat să primească punctele, dar ar fi fost fericit. Nu-i nimic, o să le primească nepotul meu şi o să-i las cu limbă de moarte să-i mulţumească prinţului Duda, poate îl mai prinde în viaţă. Aşa cum vă spuneam, nu aveţi o revelaţie? Eu abia aştept primul vernisaj, voi nu?

Citeste mai mult: adev.ro/mlusx5

*

28 aprilie 2013

Stimată Aura Christi, iată ce a ieşit:

Declaraţie :

Subsemnatul PAUL GOMA, scriitor, domiciliat la Paris, rue B. […]; arondismentul […], declar:

L-am cunoscut pe NICOLAE BREBAN la Bucureşti, în a doua jumătate a anului 1965, în casa prietenului nostru, Alexandru Ivasiuc. Nu ne-am împrietenit, prea multe amănunte biografice ne despărţeau.

Ne-am mai întâlnit cu alte ocazii – rare. Eu aveam despre scriitorul Breban o opinie bună; el nu avea nici o opinie – nu mă citise.

Am intrat la revista *România literară* în septembrie 1968, girat de Geo Dumitrescu. Breban era şef-adjunct. Nu am avut nici un prilej să ne întărim prietenia- de altfel, eu mă adresam cu „Tovarăşul Breban", el cu „Goma", simplu.

În 1971 Breban a devenit directorul revistei. Nu mi-a fost nici cald, nici rece, până în momentul în care el (Breban), aflat la Paris, a dat ziarelor occidentale câteva interviuri în care se manifesta împotriva „politicii culturale" a lui Ceauşescu. Atunci m-am gândit că membrul CC al PCR, scriitorul Breban, „va rămâne" în Occident!

În discuţiile cu confârtaţii, îmi exprimam acordul cu gestul nemaipomenit de curajos al lui Breban – eram mereu în minoritate, foştii prieteni din România, chiar în discuţii private îl criticau, acuzându-l că a profitat cât a profitat, iar acum „scuipă în gamelă" – de ce a dat declaraţiile acelea în presa străină? La acestea eu răspundeam: „fiindcă în România nu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

l-ar fi publicat nimeni".

Când s-a întors de la Paris – în 1974 – am aflat din ziare că la libraria Uniunii Scriitorilor îi va fi lansat un roman. M-am dus împreună cu soţia. Surpriză: nici unul dintre prietenii la toartă (cât timp fusese în CC) nu era prezent. Breban s-a consolat cu „mărunţeii" Mazilescu, Mălăncioiu, Turcea, Robescu şi cu mine.

În 1971 am avut un conflict cu Ivasiuc, prietenul amândurora. el, ca şef-adjunct al editurii lui Preda, s-a trezit vorbind vorbe. Că în romanul **Uşa**… sub două personaje „se ascundeau" Ceauşeasca şi Ceauşescu…

Din pricina decodificării lui Ivasiuc, din acel an, nu am mai putut publica în propria revistă, nici măcar note de lectură (şi ca, supliment: nici socrul meu, Năvodaru, nici sora lui, traducători, nu au mai avut dreptul să publice).

În 1976 am făcut numeroase tentative de a primi cartea de muncă (fusesem dat afară… dar să nu se ştie).

1977 începe cu solidarizarea mea cu semnatarii Chartei `77 a Cehoslovacilor, cu izolarea mea de către Aparatul Poporului, la 1 aprilie fiind arestat.

Aici se manifestă Nicolae Breban. Soţia mea avea telefonul tăiat, socrii mei aşişderi. La socrul meu Europa liberă era bruiată, eram arestat de câteva zile şi „afară" nu ştia nimeni. Soţia mea era total izolată, prietenii "nu erau acasă", el, Breban, ne vizitase de două ori.

În acel moment, familia era în legătură cu procesul.

Aflându-se în cabinetul avocatului Pora, în disperare de cauză, a telefonat şi la Breban. Şi Breban a răspuns! În câteva cuvinte. Soţia i-a spus situaţia noastră.

Şi culmea: Breban a întrebat-o de unde telefonează, Ana i-a spus şi Breban i-a spus să aştepte, că are sa vina. Şi a venit (la Pora)! Astfel soţia nu a mai fost total izolată.

Al doilea episod… nesemnificativ…: după liberare, eu eram într-o stare de… nefuncţionare evidentă. Fusesem evacuaţi din apartamentul nostru şi stăteam la socri. Or, socrii aveau nevoie de nişte aşternuturi pentru mine, iar acestea se aflau în cufere, în pivniţă. La cine să facem apel să ne ajute? Mai mult în glumă, am telefonat (acum mergea!) lui Breban.

I-am spus of-ul într-o doară, nu credeam că are să vină.

Şi Breban a venit! A coborât în pivniţă, s-a murdărit de var, a cules pe umeri păianjenii…

După ce m-am exilat, nu am mai avut legături cu Breban.

Recunosc: la început şi eu am aplecat urechea la vorbe-vorbe: cum se explica faptul că, în afară de excluderea din CC şi de la revistă, Breban nu a mai păţit nimic? Pe limba noastră: nu a fost arestat? Şi cum se explică „naveta" lui între Orient şi Occident?

„Probele" acuzării nu sunt probe. Afirmaţiile lui Breban – faţă de securişti, că Goma n-are talent – nu m-au lasat indiferent, însă nu din acel motiv am fost eu arestat în 1977, apoi exclus din uniune, apoi exclus din… ţară.

În discuţiile cu confârtaţii, îmi exprimam acordul cu gestul nemaipomenit de curajos al lui Breban – eram mereu în minoritate, foştii prieteni din România, chiar în discuţii private îl criticau, acuzându-l că a profitat cât a profitat, iar acum „scuipă în gamelă" – de ce a dat declaraţiile acelea în presa străină? La acestea eu răspundeam:

„Fiindcă în România nu l-ar fi publicat nimeni".

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Dacă Nicolae Breban va fi judecat după acele probe se va comite o nedreptate flagrantă.

O întrebare: cum ar trebui să se apere Breban de calomnii? „Dovedind", el, că nu a făcut servicii Securităţii?

Dar cum să o facă?

Aceasta este concluzia mea.

Drept care semnez,

Paul Goma

Paris, 28 aprilie 2013

*

Stimate Paul Goma, Dragă Paul Goma,

Citesc, recunosc, cu o anumită surprindere declaraţia pe care i-ai trimis-o Aurei Christi pentru Tribunal. Cum spuneai tu însuţi, în momentele grave, prietenii „de protocol" lipsesc şi se arată prezenţi cei pe care nu i-am covârşit cu laudele mele.

Admir şi îţi sunt recunoscător pentru tonul şi mărturia de gravă şi bărbătească umanitate, chiar şi colegialitate, într-un moment în care, ca şi altădata la apariţia Buneivestiri, haitele s-au năpustit asupra mea.

Să ştii că nu mi e indiferentă soarta ta, de câteori trec prin Paris mă interesez de cum îţi merge, dar tot mai puţini oameni ştiu să-mi dea informaţii.

Să îţi fac o mărturisire: acum câţiva ani, după ce am publicat textul contra lui N. Manolescu, ţi-am propus să ne vedem. Nu, nu voiam să bem doar o cafea, voiam să-ţi propun, să te invit în România şi să mergem împreună în câteva oraşe mari ale ţării, să apărăm literele române, aflate azi, ca şi atunci, în mare criză literele şi prestigiul scriitorilor români.

Vorbesc de cei care îşi merită această titulatură.

Aceeaşi propunere ţi-o fac şi azi.

Ştiu că lupţi cu bolile fireşti sau nefireşti ale vârstei, te rog să transmiţi sărutări de mâini Anei, îţi mulţumesc încă o dată şi rog zeii să te aibe în pază.

Prietenul dumitale, Nicolae Breban

Paris, 28 aprilie 2013

*

Lotul psihiatrilor politici, la Parchet 8 Iulie 2008

de VIRGIL BURLA

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului in Romania (IICCR) depune astazi o plangere penala fata de actiunile a 67 de persoane care se fac vinovate de rapirea si torturarea disidentului Vasile Paraschiv.

Printr-o scrisoare adresata lui Paul Goma in august 2002, luptatorul anticomunist Vasile Paraschiv dezvaluie identitatea celor care l-au supus timp de 25 de ani unei represiuni sistematice exclusiv din motive politice. Pe "lista lui Paraschiv" apar numele psihiatrilor **Mircea Piticaru, Petrea Moruzzi, Valeriu Petre, Calin Botez si Anton Nicolau,** medici care se fac vinovati de punerea unor diagnostice false in vederea internarii disidentului intr-un spital de nebuni. Nicolae Ursescu, Ion Baloiu, Niculae Deftu, Ilie Alexandru, Ticu Dobre, Nicolae Plesita, Nedelcu Antonescu, Ion Voicila, Dumitru Iosif sunt alte nume de informatori sau securisti care apar in scrisorile lui Paraschiv. IICCR a mai depus plangeri penale impotriva ofiterilor de Securitate care au racolat minori, impotriva a 210 comandanti de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

penitenciare acuzati de genocid, impotriva colonelului Gheorghe Enoiu, impotriva lui Nicolae Plesita, impotriva a cinci fosti diplomati romani si a comisarului-sef Radu Sandu Moldovan. "Toate aceste dosare stau in nelucrare. Procurorii nu au facut nimic in ele. Dosarul lui Plesita e gata de un an si jumatate, dar nu pleaca din Parchet. In dosarul lui Constantin Tapus ni s-a trimis o rezolutie de neincepere a urmaririi penale, pe motiv ca s-au prescris faptele celor patru securisti ", ne-a declarat Marius Oprea, presedintele IICCR.

*

Dan Mihoc: nu sunt terorist 15 Noiembrie 2007

Dan Mihoc, unul din fostii diplomati implicati de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din Romania (IICCR), printr-o sesizare la Parchetul Militar, in cazul de terorism "Carlos Sacalul-Europa Libera", a declarat ca nu are nici o legatura cu atentatul comis in 1981 la sediul munchenez al Europei Libere. Mihoc, actualmente director general al companiei care reprezinta British Petroleum (BP) in Romania, a declarat pentru HotNews.ro ca s-a ocupat, in calitate de fost ofiter de securitate, doar de probleme economice.

In sesizarea depusa la 7 noiembrie la Parchetul Militar, IICCR sustine ca Dan Mihoc era, la inceputul anilor 80, secretar 2 al Ambasadei Romaniei la Bonn. Potrivit sesizarii, un anume Constantinescu "a dezvaluit autoritatilor germane ca Mihoc a organizat impreuna cu teroristul Ilici Ramirez Sanchez, alias "Carlos Sacalul", atentatele cu colete explozive, trimise lui Paul Goma, Serban Orascu si Nicolae Penescu". Cercetatorii de la IICCR sustin ca pana la atentate, Dan Mihoc a fost ofiter in cadrul UM 0195."

*

IICCR a depus ieri o Plangere penala la parchetul general

Plesita, diplomatii si terorismul de stat - Costel Oprea

Institutul de investigare a crimelor Comunismului (IICCR) a depus ieri la Parchetul General o plangere penala in care ii acuza de terorism pe fostul general de securitate Nicolae Plesita si pe cinci fosti diplomati ai Ambasadei Republicii Socialiste Romania in fosta Republica Federala Germana (**Dan Mihoc, Constantin Ciobanu, Ion Constantin, Ioan Lupu si Ion Grecu**). Pentru prima data se cere instantei sa se ancheteze faptele de terorism ale unor "servitori" ai regimului comunist. Aceste fapte au aparut mai intai in presa germana din perioada anilor '80, dar care s-au dovedit a fi reale in zilele noastre, pe baza unor documente declasificate ale serviciilor secrete americane (CIA), dar si din coroborarea unor informatii gasite in arhivele STASI (securitatea est-germana), dar si in arhivele comunistilor din Ungaria. Plangerea penala solicita anchetarea unor acte teroriste care vizau eliminarea fizica a disidentilor romani, cum ar fi Paul Goma, Nicolae Penescu si Serban Orescu. Nicolae Plesita este cel care a coordonat miscarea terorista pentru eliminarea persoanelor incomode regimului Ceausescu, el fiind cel care l-a racolat pe teroristul Carlos sacalul pentru organizarea atentatelor care au vizat uciderea unor ziaristi de la Europa Libera. Ziarul nostru a prezentat in exclusivitate documente din arhiva CNSAS privind metodele si tehnicile folosite de unitatea speciala coordonata de Plesita pentru "anihilarea" lui Paul Goma, celebrul disident roman.

*

Plângere penala la Parchetul General în dosarul "Europa libera"

Diplomatii teroristi ai lui Plesita

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

» Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului (IICCR) a depus ieri la Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie o sesizare penala in care ii acuza de terorism pe fostul general de securitate Nicolae Plesita si pe cinci fosti diplomati ai ambasadei Republicii Socialiste Romania la Bonn (**Dan Mihoc, Constantin Ciobanu, Ion Constantin, Ioan Lupu si Ion Grecu**).

Institutul sustine ca faptele de care se fac vinovati Plesita si cei cinci fosti diplomati "sunt de o gravitate deosebita, urmarind lichidarea fizica a unora dintre opozantii regimului comunist, precum si provocarea de teama si panica in randul celorlalti contestatari sau potential contestatari ai acestui regim". IICCR considera ca faptele imputabile celor sase sunt, de fapt, infractiuni: omor deosebit de grav, tentativa de omor deosebit de grav, lipsire de libertate, vatamare corporala, abuz in serviciu, nerespectarea regimului materialelor explozive, fals in inscrisuri oficiale, uz de fals, asociere pentru savarsirea de infractiuni.

Colete explozive

Institutul pentru crimele comunismului sustine ca materialul probatoriu anexat la sesizarea penala consta in documente adunate de la CNSAS, CIA, STASI (fosta securitate germana) si AVH (fosta securitate maghiara). Documentele probeaza ca, in februarie 1981, au fost plasate dispozitive explozive in coletele expediate catre trei importanti contestatari ai regimului comunist (Paul Goma, Nicolae Penescu si Serban Orascu), dar si alte fapte ce urmareau eliminarea disidentilor romani.

"Romania libera" a publicat, anul trecut, pe baza unor documente CNSAS, dosarul de securitate emis de Directia 1, sub semnatura lui Nicolae Plesita, ce urmarea "anihilarea si neutralizarea actiunilor ostile initiate de Paul Goma", precum si eliminarea legaturilor disidentului cu postul de radio "Europa libera". Cel care s-a ocupat direct cu "eliminarea" lui Goma a fost, potrivit documentelor CNSAS, colonelul **Ilie Merce** (actual deputat, fost PRM), care, in calitate de sef serviciu in Directia 1, a coordonat actiunile de "descurajare, intimidare si derutare" a disidentului. In dosarul de securitate sunt enumerate si metodele ce urmau a fi folosite: "se va initia o actiune permanenta de tracasare prin telefon a lui Paul Goma, in scopul de a-l timora si a-i crea o stare permanenta de tensiune"; "trimiterea din capitala si din judete de scrisori si anonime cu continut de intimidare, descurajare, protest si amenintare".

Nota de plata pentru Carlos 10 milioane de dolari,

Cotidianul nostru a mai prezentat in premiera in anul 2001 o serie de documente legate de actiunile de terorism puse la cale de fostul general de securitate Nicolae Plesita. Actiunile Securitatii, sub bagheta lui Plesita, urmareau eliminarea fizica a unor disidenti politici care au ridicat vocea impotriva regimului comunist, precum si a ziarisilor romani angajati la redactia in limba romana a "Europei libere", cu sediul la München. Potrivit actelor oficiale, culese de o serie de servicii secrete occidentale, generalul Nicolae Plesita, seful Departamentului de Informatii Externe (DIE) in perioada 1980-1984, l-a angajat pe celebrul terorist **Carlos "sacalul"** sa elimine fizic o serie de disidenti politici. Totodata, Carlos a fost angajat de Securitate sa arunce in aer sediul redactiei romane a "Europei Libere". Din documente reiese faptul ca Plesita l-ar fi platit pe Carlos cu 10 milioane de dolari, bani care au insemnat "rasplata" pentru comiterea atentatului de la München, dar si logistica pentru organizarea actelor teroriste. Interesant este faptul ca in 1980, in timp ce unitatea antiterorista a securitatii il cauta pe

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Carlos pentru a-l aresta si preda autoritatilor occidentale pentru atentate, Nicolae Plesita, impreuna cu un grup restrans de ofiteri il contactau pe temutul terorist pentru a-i comanda asasinatele de la "Europa Libera". Astfel, Unitatea Militara a Securitatii 0544 cerea la 21 noiembrie 1980 o comanda de echipamant militar, armament care era pus la dispozitie de Unitatea Militara 0297. In cerere era trecuta aprobarea "strict secreta" a ministrului de Interne din acea perioada, Tudor Postelnicu. In comunicatul de atunci se spunea ca "armamentul a fost folosit si consumat in executarea unor misiuni speciale si nu a mai fost recuperat". Echipamentul a fost transferat de la o unitate la alta de catre colonelul **Dumitru Costin,** iar ultima semnatura a fost cea a generalului **Plesita,** pe care s-a aplicat stampila "vazut". In aceasta nota apar ca armament si munitie aruncatoare de grenade AG7 si RPG, pistoale Makarov, Walther si Stecikin, pistoale cu amortizoare. Intr-un alt document din 9 decembrie 1981 reiese faptul ca "sacalul" a fost alimentat de securitatea romaneasca cu un nou echipament specializat pentru organizarea de acte teroriste: grenade fumigene cu fum negru, destinate retragerii teroristilor dupa un atac, dar si arme semiautomate cu luneta, 215 kg exploziv plastic cu capse pirotehnice. In acest context, Plesita a reusit intr-un timp scurt sa transforme unitatea terorista de la Departamentul de Informatii Externe (DIE - UM 0544) intr-un cuib pentru sprijinirea teroristilor internationali.

*

ACUZATII CARTITELE DIN AMBASADA

Potrivit unui articol publicat in ziarul german "Die Welt" in 1984, cei cinci diplomati sunt acuzati de fapte de terorism:

Ion Constantin, secretar 3 la ambasada Romaniei la Bonn din acea vreme, cunoscut sub numele de cod "Andrei" si care a colaborat cu Carlos "sacalul", a fost acuzat ca ar fi amplasat o bomba la sediul central al postului de radio "Europa Libera";

Ioan Lupu, secretar 1 la ambasada din Bonn, acuzat ca ar fi rapit si ucis un emigrant roman;

Ion Grecu, atasat militar la ambasada din Bonn, acuzat ca ar fi comis un atentat cu gaz lacrimogen;

Dan Mihoc, secretar 2 la amabasada din Bonn, acuzat ca ar fi planuit atentate cu colete explozive, avandu-i ca tinta pe Paul Goma, Serban Orascu si Nicolae Penescu;

Constantin Ciobanu, sef al retelei de racolare a spionilor, suspectat ca ar fi pus la cale atentate impotriva disidentilor romani, printre care si Emil Georgescu, realizator de emisiuni la "Europa Libera".

*

Carlos “Sacalul” – Plesita – Gisela Vass

8 Noiembrie 2007

Gisela Vass, bunica lui Bogdan Olteanu, presedintele Camerei Deputatilor, era numarul doi in relatiile internationale ale regimului comunist si "coordona" legaturile cu agentii Moscovei, descoperire facuta dupa mai bine de 17 ani de ancheta, scrie joi o publicatie tabloida. Dosarul a inceput cand scriitorul Paul Goma a depus o plangere impotriva celebrului terorist Carlos "Sacalul", suspectat ca ar fi avut legaturi cu Securitatea romana.

Cinci fosti diplomati, acuzati de terorism, sunt nominalizati in plangerea facuta la Parchetul Instantei Supreme, se arata intr-un comunicat trimis miercuri de IICCR, Institutul de Cercetare a Crimelor Comunismului, condus

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

de secretarul de stat liberal Marius Oprea, consilier pe probleme de securitate al premierului Tariceanu. Potrivit IICCR, cei cinci, vinovati de abuzuri extrem de grave, erau subordonati ai Departamentului de Informatii Externe, condus la vremea aceea de Nicolae Plesita, acuzat ca ar fi fost complice la asasinatele executate de Carlos "Sacalul". La recomandarea KGB, statele comuniste foloseau in combinatii operative de tip terorist grupul lui Carlos (Ilici Ramirez Sanchez).

Se pare ca "Sacalul" lucra direct cu activul de Partid, la nivel inalt, respectiv, in Romania, cu agenta Gisela Vass, plasata de Moscova in Comitetul Central al PCR, care ordona terorismul de stat, coordonat apoi de Securitate.

O actiune teorista consta, la acea vreme, si in plasarea unor dispozitive explozive in coletele expediate catre trei cunoscuti contestatari ai regimului comunist (Paul Goma, Nicolae Penescu si Serban Orescu), cu intentia de a le cauza moartea.

Ancheta in acest caz a inceput in urma unui raport al unui fost sef serviciu in cadrul DIE, la care s-a adaugat cererea lui Paul Goma de solutionare a incercarii de asasinat indreptate impotriva sa.

Potrivit dovezilor, Securitatea acorda, la ordinul conducerii PCR, suport logistic grupului condus de Carlos. In timp ce pentru organizarea si executarea mai multor atentate pe teritoriul Germaniei, Frantei si Elvetiei legatura era Gisela Vass, Plesita era contactul direct cu teroristul promovat de KGB.

*

(…)“- repunerea in drepturile samavolnic anulate de regimul comunist totalitar si ateu a celor opozanti incomozi care au fost expulzati, dintre care in primul rand il numesc pe Paul Goma, ca unul din participantii si la actiunile din 1956 si urmatoarele;

- organizarea marcarii momentului 1956 intr-un mod corespunzator in centrele unde studentii au riscat pentru a atrage atentia asupra starii de neacceptat a acelor timpuri, in Timisoara, Cluj si Bucuresti;

- inceperea si desavasirea in cel mai scurt timp a operatiunilor strict necesare de de-KGB-izare, de-securitizare, de-nomenclaturizare, punct 8 Timisoara.

Pentru luarea aminte si atentionarea celor ce se afla sau se perinda prin dreptul timonei panzarului nostru numit Romania, preiau si aici extrasul de mai jos, pentru a nu fi uitat:

Testamentul lui Petru cel Mare (1725) :

- "Mentineti natiunea rusa intr-un stadiu permanent de razboi. Tineti soldatul rus totdeauna in razboi si nu-i dati repaos decat pentru a ameliora finantele statului..."

- "Inaintati fara incetare spre nord, pe coastele Balticii, precum si spre sud, in jurul Marii Negre"

- "Trimiteti trupe moscovite in tari straine si le mentineti pana cand va veni momentul ca ele sa ramana acolo pentru totdeauna. Daca vecinii puternici opun rezistenta, linistiti-i momentan, divizandu-le tara, pana cand se poate lua tot ce se poate afla".

Sunt invitati la slujba comemorativa toti aceia care au posibilitatea si dorinta de a fi prezenti, atat cei care au participat la evenimente cat si toti aceia care se pot considera alaturi.”

*

Documentar aldine

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

De ce Basarabia? 19 August 2006
presedintele Societatii Culturale Tinutul Herta

Faptul ca Basarabia este un vechi pamant romanesc, rezulta, asa dupa cum se stie, din numeroase marturii si dovezi din diferite domenii.

Intr-o perioada, insa, ca aceasta, in care conducatorii comunisti de la Chisinau, fac cu disperare eforturi pentru a sterge tot ce a apartinut de trecutul nostru istoric comun si de adevar, zicem noi ca este bine sa ne referim la acele realitati care isi au originea in viata culturala a celor care au trait si traiesc de veacuri aici, intre Prut si Nistru.

In primul rand, acest lucru ne obliga sa subliniem, ca intre Romania veche (Vechiul Regat) si provincia noastra Basarabia, sub raport cultural n-a existat nici o granita, nici chiar atunci cand asemenea granita artificiala si nedreapta le-a fost impusa. Asa se explica si faptul ca personalitati din domeniul stiintei, literelor sau artelor, care au pornit din acest teritoriu al Basarabiei noastre istorice, ne-au apartinut si apartin celor de pe ambele maluri ale Prutului, in mod egal. De pilda, marele carturar enciclopedic Bogdan Petriceicu Hasdeu, nascut in 1838 la Cristinesti, in judetul Hotin, a fost pretuit, atat de basarabeni, cat si de noi, cei din tara, care, ca dovada, i-am facut un loc si in Academia Romana. De o asemenea stima si frumoase aprecieri s-au bucurat la timpul respectiv si Stefan Ciobanu, Eugen Badarau, Constantin Stere, Alexandru Donici, Alecu Russo, Ioan Livescu, Gavriil Muzicescu si Alexei Mateevici, nascuti tot dincolo de Prut.

Nu putem sa nu amintim, ca si Maresalul Alexandru Averescu (1859-1938), care s-a nascut la Ismail, in Sudul Basarabiei, s-a acoperit de o binemeritata glorie, prin calitatea sa de comandant de armata, chiar in Razboiul de Reintregire a tarii (1916-1918). De justificate aprecieri beneficiaza la noi si scriitorii contemporani de peste Prut Mihai Cimpoi, Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Leonida Lari, Paul Goma sau Mihai Prepelita, ale caror valoroase lucrari au intrat in atentia intelectualilor din tara, starnindu-le simpatia.

Dintre acei basarabeni contemporani, care in urma bogatei lor activitati stiintifice, lasa insemnate lucrari in proza, nu putem sa nu-l amintim pe profesorul filolog si lingvist dr. Vasile Pavel, pretuit atat de colegii din Chisinau, cat si de noi toti, cei din tara.

Cei indragostiti de muzica, nu le vor putea uita pe interpretele basarabene Angela Moldovan, Ala Baianova si pe sotii Doina si Ion Aldea-Teodorovici si cu deosebire pe celebrele soliste de Opera Zenaida Pali si Elena Cernei, iar cei indragostiti de teatru si de film, trebuie sa-si imparta admiratia intre valorosii regizori Lucian Pintilie si Loteanu Emil si talentatele actrite si actori Stela Popescu, Buciuceanu Tamara, Ilarion Ciobanu, Colea Rautu si Iurie Darie.

La cele relatate de noi aici despre bogata viata culturala a etnicilor romani din Basarabia se impune sa adaugam urmatorul fapt, ca sa nu para ca am fost subiectivi. Aceasta, intrucat, cu prilejul intocmirii unui dictionar enciclopedic al oamenilor de cultura care formeaza exilul romanesc, publicat in 2004, am constatat ca peste 30 dintre acestia provin de pe teritoriul dintre Prut si Nistru. Daca numarul lor nu este, deci, prea ridicat, in schimb putem sa ne laudam cu valoarea unora dintre ei. Suntem indreptatiti sa sustinem acest lucru, daca mentionam ca dintre acestia care au reusit sa castige peste tot aprecieri unanime, cum ar fi solistele de opera Zenaida Pali si Elena Cernei, face parte si renumitul lingvist Eugen Coseriu, cel care a ajuns presedinte al Societatii de Lingvistica Europeana si a facut sa se vorbeasca de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

o scoala proprie de lingvistica.

Cele enuntate aici foarte pe scurt sunt suficiente pentru a-i determina pe stalinistii de la Chisinau de astazi sa se gandeasca mai atent atunci cand propaga cu usurinta minciuna, ura si dezbinarea si atunci cand considera ca "unionistii trebuie pedepsiti". Istoria nu poate fi data inapoi, cand si cum vrem noi, iar daca este o greseala atunci cand condamnam un singur om nevinovat, cu atat mai mare este greseala acelora care o fac atunci cand condamnau martirii care nu se pot apara, un intreg popor.”

Duminicà 28 aprilie 2013

Din comentarii:

5. BRAVO! BASARABENII, ADEVĂRAȚII ROMÂNI! 11:13 | 27 AprilieGigi Petre

Felicitări românilor de dincolo de Prut care șterg scuipatul românilor de dincoace de Prut! Se vede că în (artificiala) Republică Moldova oamenii sunt mai vii și vor cu adevărat să o rupă cu sinistrul trecut comunist.

4. Multumesc 11:10 | 27 AprilieCarol

Scris de Rl
Aveti dreptate, am schimbat.

Va multumesc pentru rectificare.

3. Erata 11:03 | 27 AprilieRl

Scris de Carol

Adica cum "din nou"?? Dânsul n-a fost niciodata in posesia acestei cetatenii. Info: Cetatenia RM exista abia din 1992.

Aveti dreptate, am schimbat.

2. a primit din nou cetățenia Republicii Moldova 27 A 10:57 | 27 AprilieCarol

Adica cum "din nou"?? Dânsul n-a fost niciodata in posesia acestei cetatenii. Info: Cetatenia RM exista abia din 1992.

1. BASARABENII SUNT ROMANII ADEVARATI, 10:50 | 27 Aprilieparerea

Cei traitori in Romania au fost adusi la starea de "populatie" manevrata de micul si berea lui almanahe! Actiunea "stupid people" a reusit in Romania! Cu asupra de masura! P.S. Priviti, dragilor, artistii ce vin de dincolo de Prut! Au ceva in comun, ca stare si traire fiintiala cu ai nostri vorbareti de crasma mutata pe ecranele patriei? Priviti tenacitatea si indarjirea ...

10. deci asa! 17:56 | 27 Apriliedorinteodor

cel care a condamnat public comunismul nu a cadadixit sa-i recunoasca lui goma cetatenia romana. ce palma a primit romania "anticomunista" in vorbe daca moldova, unde exista un partid comunist, ii recunoaste lui goma toate drepturile....sa sa-i dorim din suflet lui goma sa obtina premiul nobel pe care-l merita in mult mai multa masura decit herta mueller.....si-l va obtine ca cetetean ...

9. In sfarsit ! 16:29 | 27 AprilieBarnutiu

ACADEMIA ROMANA e aceeasi = plina ochi cu securisti, turnatori si alte jalnice creaturi "intelectuale" ca si Iliescu, Toti i-au infipt cate un cutit in spate scriitorului Paul Goma, TOTI au pus botul la cei 30 de arginti si l-au tradat favorizand "sistemul" canceros.

Si astazi daca-i pui la TEST pe "academicienii" nostri cu simpla intrebare="ce pozitie ...

8. Sa nu exageram...! 12:59 | 27 Apriliec.g.

@com.nr.:1.Nu prea inteleg ce vrei sa spui cu "parerea" dumitale ! Basarabenii atatia cat au mai ramas ,puri deorece ocupantii rusii i-au rusificat cat au putut de mult prin deportari,asasinate, impunerea de nume rusesti copiilor de basarabeni,si alte tehnici de deznationalizare,nu sunt nici mai sus nici mai jos decat romanii din ROMANIA ! Cred ca exagerezi si in limbaj"...traire fiintiala"nu ...

7. bravo Moldova 11:35 | 27 Apriliebravo Moldova

bravo Moldova, se vede ca ceva se schimba acolo, noi insa il avem inca pe Ilici

6. acesta e adevarul 11:22 | 27 AprilieMihai Ciobanu

14/08/2014

Îi vorbim de rău pe basarabeni, dar cei care îi conduc pe ei sunt mai puțin comuniști decât cei care ne conduc pe noi. Trist...

15. compasiune si responsabilitate 19:18 | 28 AprilieMM
Scris de observator
Dar de "holocaustul românesc, cel care a provocat moartea a 400 000 de evrei", cum dezinformează dezinformatorii de scoală veche şi verificată, sovietică? Se poate scrie în piatră un astfel de neadevăr?
Cititi SAPTAMANA ROSIE de Paul Goma; dezvaluiri necenzurate
cand vezi crimele de care au fost capabili bestiile asasine te intrebi daca nu e o problema si cu sustinatorii lor...

14. oare cand? 12:26 | 28 Apriliekuku
vor realiza romanii, ca ei au fost, sunt si vor fi manipulati in continuare de astfel de cozi de topor, care fac jocul altora.

13. dezvaluiri necenzurate 09:33 | 28 Aprilieobservator
Dar de "holocaustul românesc, cel care a provocat moartea a 400 000 de evrei", cum dezinformează dezinformatorii de scoală veche şi verificată, sovietică? Se poate scrie în piatră un astfel de neadevăr?
Cititi SAPTAMANA ROSIE de Paul Goma; dezvaluiri necenzurate

12. Perceptia realitatii.... 08:21 | 28 Aprilienicu constantin
Decit sa-si piarda timpul cu studiul comunismului care a disparut ,mai bine ar studia dictatura corporatismului care se creeaza acum si care numai Al de sus stie unde ne va duce : ori in sclavie ori in mormant . Se pare ca Soljenitsen a ajuns la cutite cu americanii cind le-a spus-o verde in fata ca in America este dictatura corporatista .

11. atentie la trecerea peste pietoni... 18:13 | 27 AprilieCarlos
curajoasa initiativa, totusi securitatea ceausista colcaie in straie democratice!

Luni 29 aprilie 2013

România liberă:

"**Adio Franţa! Disidentul anticomunist intenţionează să studieze comunismul la Chişinău.**

Scriitorii moldoveni strâng bani pentru a înfiinţa Centrul Goma

29 Aprilie 2013 de SIDONIA BOGDAN

Uniunea Scriitorilor de la Chişinău caută fonduri pentru înfiinţarea unui Centru de studiere a comunismului în Basarabia şi Bucovina, pe care îl va coordona Paul Goma. Fostul disident a primit recent cetăţenia Republicii Moldova şi vrea să se mute la Chişinău.

Preşedintele Uniunii Scriitorilor de la Chişinău, Arcadie Suceveanu, a anunţat că uniunea vrea să închirieze un sediu pentru viitorul Centru de studiu al comunismului. Investiţia se vrea a fi una privată, întrucât autorităţile de peste Prut nu s-au arătat deschise să finanţeze din bani publici un asemenea proiect. Scriitorul Andrei Ţurcanu, cel care a luptat, timp de patru ani, pentru cetăţenia moldovenească a lui Goma, a declarat pentru „România liberă" că, imediat după rezolvarea problemelor organizatorice legate de noul sediu, Paul Goma va părăsi Parisul şi se va muta la Chişinău. „Vrem să găsim un sediu în care marele scriitor să şi locuiască. Dumnealui suferă de câteva boli şi ar fi mai uşor să stea acolo", a explicat Ţurcanu. Rugat să dea detalii despre structura şi dezideratele Centrului Goma, Ţurcanu a spus că fostul disident va aduce din Franţa materialele şi documentele care au stat la baza scrierii cărţilor sale despre Basarabia. În plus, acesta doreşte să creeze o echipă de tineri cercetători, istorici, jurnalişti, literaţi care să facă muncă de teren şi să adune mărturii ale oamenilor care au suferit în comunism. „Nu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

cred că vom obţine bani publici pentru realizarea acestui centru, nu ştiu vreun politician care să ne sprijine, dar ne bazăm pe donaţiile oamenilor simpli şi ale oamenilor de afaceri", a spus Ţurcanu.

Paul Goma nu a putut fi contactat pentru a confirma că se va muta la Chişinău.

În ianuarie, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova a decis să-l propună pe Paul Goma la premiul Nobel pentru literatură.

Scriitorul Paul Goma are 77 de ani şi trăieşte împreună cu familia, din anul 1977, la Paris, având statutul de refugiat politic. În timpul comunismului, Goma a fost unul dintre puţinii disidenţi care au criticat public regimul. În 1977, Goma a reuşit să trimită la postul de radio occidental Radio România liberă o scrisoare deschisă în care cerea autorităţilor române respectarea drepturilor omului în România. După ce scrisoarea a fost difuzată, disidentul a fost permanent urmărit, arestat şi bătut de Securitate. Exilat în Franţa, Goma a refuzat cetăţenia franceză pe care i-o oferise preşedintele Francois Mitterrand, întrucât aceasta a vrut să rămână refugiat politic şi apatrid român, dorind să transmită mesajul că el rămâne un opozant comunist şi un luptător pentru drepturile omului în România.

Cioflâncă: „Goma are un palmares antisemit în scrierile sale"

După 1990, majoritatea cărţilor serioase despre disidenţa anticomunistă au dedicat capitole întregi meritelor sale incontestabile în lupta anticomunistă. După ce a publicat cartea „Săptămâna roşie", Goma a fost însă acuzat de antisemitism. Raportul Comisiei Internaţionale pentru Studierea Holocaustului în România susţine că „ideea de bază a cărţii sale Săptămâna roşie este următoarea: «Holocaustul roşu pus la cale şi de ei (de evrei) a început pentru noi, românii, cu un an mai devreme decât al lor: la 28 iunie 1940 - şi nu s-a încheiat nici azi». Goma susţine că, după cedarea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord Uniunii Sovietice, evreii, adulţi, dar şi copii, au comis, cu ordin de la sovietici, dar şi din «ură de rasă», «ură de român», nenumărate acte de agresiune şi umilire împotriva armatei române. Astfel de acte au venit «dinspre aproape toţi evreii în Basarabia şi Bucovina de Nord în acea Săptămână roşie, înspre toţi românii».

Raportul concluzionează că acea carte a lui Goma constituie o „veritabilă sinteză a negaţionismului şi antisemitismului, cum rar se poate găsi în literatura de limbă română". Istoricul Adrian Cioflâncă a declarat, pentru România liberă, că disidentul anticomunist are „un palmares antisemit în scrierile sale" şi a subliniat că nu ar fi de dorit ca „anticomunismul în Republica Moldova să însemne un antisemitism feroce".

*

Timpul Chisinàu publică: 29 Aprilie 2013, ora 12:22

„Mă prezint - pentru cei care nu au auzit de mine.

Paul Goma a devenit cetăţean al RM. Ideea a fost lansată de publicaţia noastră. Pentru prima dată, ideea redobândirii cetăţeniei R....

"Numele meu: Paul Goma, născut în '35, în satul Mana, Orhei. Am plecat în refugiu, în iunie '40, prea târziu.

Am devenit cetăţeni sovietici până în 22 iunie '41, când Armata Română ne-a liberat pe mama şi pe mine, tata fusese arestat în 13 ianuarie '41 şi deportat în Siberia. Am plecat în refugiu a doua oară - de data asta (25 martie '44) am reuşit să ne refugiem în Transilvania. De atunci nu mai am casă, nici masă. Nici ţară. Din 22 noiembrie '77 am fost expulzat şi din România. De atunci locuiesc în Franţa, la Paris, ca refugiat politic.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Am scris câteva cărţi: 30. Sau 40, sau 50, nu le-am mai ţinut socoteala. Le-am scris ca un orfan de ţară: cu durere, cu bucurie, cu jubilaţie. Unele au fost tipărite şi la Chişinău. Altele, tipărite în România, au fost aduse şi la Chişinău.

Acesta sunt. Restul vieţii mele se află în cărţi. Lectură plăcută", scria el la 19 septembrie 2012 la Paris".

Deși un an în urmă nu avea casă, nici masă, nici țară, la 25 aprilie a.c., Paul Goma și le-a recăpătat. Candidatul la Premiul Nobel a recăpătat cetățenia Republicii Moldova și a acceptat să revină în Basarabia pentru a prelua conducerea Centrului de Studiu al Comunismului în Basarabia și Bucovina, care a fost înființat iarna aceasta de către Uniunea Scriitorilor.

Fericitul eveniment a fost organizat de membrii „Comitetului de inițiativă pentru aducerea scriitorului acasă", creat la Uniunea Scriitorilor. Până acum, Goma era apatrid și nu a acceptat cetăţenia Franţei.

„… fie şi amnezic"

Paul Goma are un trecut încărcat cu evenimente și amintiri care l-au făcut să devină unul dintre cei mai cunoscuţi disidenţi din timpul României comuniste şi unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori postbelici. „Am împuiat capul eventualului cititor cu atâtea biografisme, atâtea amănunte, atâtea fleacuri care acum, în noul mileniu, și-au pierdut importanța… Ei da, îi comunic prin scris străine lui, ba chiar dăunător-cauzatoare, fiindcă cititorul nu-vrea-să-știe-nimic, fiindcă lui i-e frică de moarte, el vrea să trăiască, fie și amnezic, nu să piară dacă, doamne-ferește, deschide gura, vrea să-și refacă viața, să și-o facă altfel decât fusese sub comuniști", spunea Goma.

Încă pe atunci când frecventa clasa a zecea a Liceului „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, Goma a început să-și manifeste ferm pozițiile. A fost reţinut opt zile la Securitate, din cauză că a vorbit în clasă, despre partizani şi pentru că avea un jurnal-intim codificat, iar apoi a fost exmatriculat din toate şcolile din ţară.

Doi ani la închisoare pentru adevăr

Principiile sale însă s-au menţinut. Fiind student al Institutului de Literatură şi Critică Literară „Mihai Eminescu", a ajuns să fie criticat de rectoratul universităţii pentru afirmaţii care contraveneau politicii oficiale, pe atunci, în '56. El afirma fără teamă că „moldovenii" (din „RSS Moldovenească") sunt români, că „limba moldovenească" este o invenţie, sovieticii impunând basarabenilor o limbă care nu există. El lămurea că locuitorii vorbesc limba română care este o limbă de origine latină, cum susţine academicianul sovietic Şişmariov, şi nu o limbă-slavă, precum susţine academicianul român Graur. De altfel, el afirma că trupele sovietice din România sunt trupe de ocupaţie şi că, astfel, limba rusă nu trebuie să fie obligatorie.

Drept urmare, Paul Goma a fost arestat în noiembrie 1956 și acuzat de „tentativă de organizare de manifestaţie ostilă". În primăvara anului viitor, el a fost condamnat la doi ani de închisoare corecţională, pe care i-a petrecut în închisorile Jilava şi Gherla. Ulterior, a fost trimis cu domiciliu forţat în Bordușani, din jud. Ialomiţa, unde a rămas până în 1964.

Până recent, apatrid şi în azil

După ce publică, în revista „România literară", un scurt articol care se referă la urmările dezastruosului cutremur de pământ de la 4 martie 1977, Paul Goma trimite la postul de Radio „Europa Liberă" o scrisoare deschisă care a fost difuzată, în care cere Guvernului României respectarea drepturilor omului în ţară. Urmările au fost grave, el a fost permanent urmărit, apoi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

arestat şi bătut de Securitate. Având, însă strânse legături cu Occidentul şi activitate în organizaţia neguvernamentală împotriva încălcării drepturilor omului Amnesty International, Goma nu mai putea fi judecat şi condamnat fără a stârni proteste în străinătate.

Astfel, la 20 noiembrie 1977, Goma, împreună cu soţia şi copilul, au fost decăzuţi din calitatea de cetăţeni români şi expulzaţi în Franţa. Ajuns la Paris, el cu soția, Ana Maria, fiul Filip-Ieronim, două maşini de scris, două geamantane şi paşapoarte turistice a cerut imediat azil politic. Acolo, Goma şi-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la Bucureşti şi a lui Nicolae Ceauşescu, ceea ce l-a făcut, ulterior, ţinta unui atac cu colet-capcană şi a unei tentative de asasinat puse la cale de regimul de la Bucureşti, care, evident, s-au soldat cu eșec. De-a lungul timpului, Paul Goma a continuat să scrie și să publice romane, eseuri, să țină jurnale și să difuzeze autofilmări în care aborda diverse subiecte. Astfel, el a reușit să fie mereu aproape de baștină.

Știrea despre venirea renumitul disident în viitorul apropiat a bucurat atât admiratorii, cât și rudele sale. Sunt multe de recuperat…

Paul Goma:

„Încă un cârlig cu care comunismul ne ține prinși: noi în de noi, umilitobidiții, striviții, curvăsăriții, după ce ardem o-mică-referință despre un apropiat, avem… Ei bine, avem nemaipomenitul curaj (dar cinstea?, aaa, păi să nu uităm cinstea!) să ne ducem direct la încondeiat și să-i spunem, deschis, cinstit ca la un frate: „Uite, dragă, ce nenorocire pe capul meu: m-au strâns ăștia de gât, m-au șantajat, că dacă nu dau o mică referință, Canalul mă mănâncă!”

Un articol de: Ana Gherciu

*

Flori mi-a trimis ziar în care se povesteste, pe larg, opera si viata lui Horst Stump.

*

Mi-a scris Aura Christi, multumind pentru declaratie.

Si Breban mi-a scris.

*

Am dat, prin net, peste o “Daniela Goma”. I-am scris, neîncrezàtor. Mi-a ràspuns.

Marti, 30 aprilie 2003

Din *Timpul, Chişinău:*

“**Din cei peste o sută de supravietuitori ai năpastei comuniste, am rămas doar trei”**

Săptămâna trecută, pe adresa redacției a parvenit o scrisoare din partea lui Constantin Bobeică, veteran al celui de-al Doilea Război Mondial, în cadrul Armatei Române, și victimă a gulagului siberian.

Prezentăm mai jos rândurile scrise de acesta, dar, totodată și răspunsul autorităților vizavi de nedumerirea bătrânului.

“O nedumerire

Subsemnatul, Constantin Bobeică, pedagog și veteran al celui de-al

14/08/2014

Doilea Război Mondial, în cadrul Armatei Române, dar și al gulagului siberian, vă rog să mă ajutați să descifrez următoarea dilemă.

La Codreanca, Strășeni, din cei peste o sută de supraviețuitori ai năpastei comuniste, am rămas doar trei. Astfel, am aflat că anul trecut a apărut o hotărâre/lege prin care se menționa că victimele gulagului vor primi ajutor material lunar în valoare de o sută de lei. Am decis să-mi informez camarazii și m-am interesat la conducerea raională despre actele necesare. Le-am pregătit și am rugat-o pe fiica mea să le prezinte instituției abilitate. Fiica se deplasează la Strășeni, le prezintă funcționarei care, după un fugitiv control, începe să „vrăjească" la computer, însă totul în zadar. După câteva minute, a chemat și superioara, dar fără niciun rezultat.

Atunci, i se adresează fiicei mele:

- Părintele dvs. nu este cumva veteran de război? Nu primește alocația de veteran?

- Ba da. Și una, și alta.

- Atunci, nu avem ce mai căuta, pentru că nu are drept și la alocație, și la ajutor…

Stau acum, cântăresc și judec cele întâmplate. Nu pe aceleași spete a căzut năpasta războiului și cea a infernului siberian? Și cât de moral și logic ar fi motivată această dispoziție? (Dacă ea există, căci n-am luat cunoștință de documentul respectiv). Iar dacă da, ce Solomon l-o fi conceput, redactat?

Oare cei șapte ani ai primei tinereți de urcuș profesional, căci ambii, cu soția, suntem pedagogi cu studii superioare neterminate, am fost lipsiți nu numai de casă, masă, condei, dar și de catedra îndrăgită. Subsemnatul - recalificat, în calitate de strungar-lăcătuș și soția – porcăreasă.

În afară de aceasta, unde ne era inima noastră de părinți, când acolo ne „alintam" copiii cu turneps, o rădăcinoasă cu gust de sfeclă furajeră și ridiche de toamnă, cireșe de mai, soiuri de meri, peri, caise, ce ne îndulceau din primăvară până în iarnă?

Mai mult ca atât, n-au cântărit nimic, nici măcar bulgării înghețați ce-au acoperit mormântul Mamei Sfinte Eugenia, care a rămas în cimitirul de lângă biserica din Șadrinsk (Kurgan), care a rămas stingher, netămâiat, neîngrijit de Blajini?

Ce să mai vorbim de dangaua gulagovistă purtată cu toată „reabilitarea" de-a lungul întregii vieți și care s-a răsfrânt și asupra destinelor copiilor români, născuți în regiunea Kurgan.

Și multe-multe alte semne de întrebare, dar să ne oprim aici, revenind la rugămintea inițială de clarificare a dilemei.

Cu deosebită stimă și considerație,

Constantin Bobeică

23 aprilie 2013"

Ce zic autoritățile…

Contactați de TIMPUL, reprezentanții Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF) au comunicat că, începând cu 5 iulie 2012, a fost adoptată Legea nr. 160 pentru modificarea, completarea și abrogarea unor acte legislative, care prevede că victimele reabilitate ale represiunilor politice din perioada anilor 1917-1990 li se acordă alocația lunară de stat în valoare de o sută de lei.

Alocația se oferă în conformitate cu legea cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație, care prevede că la alocații lunare de stat au dreptul persoanele din rândul beneficiarilor de pensii sau de alocații

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

sociale de stat.

Astfel, atât persoanele-victime ale gulagului, cât și veteranii de război, pot beneficia de ambele alocații. Mai mult ca atât, reprezentanții MMPSF, au menționat că odată cu adoptarea legii menționate mai sus, alocațiile au fost automat majorate cu o sută de lei, pentru ca veteranii de război care au fost și victime ale gulagului să nu aibă grija pachetului de documente necesare.

De cealaltă parte, Parascovia Glavan, director al Casei Teritoriale de Asigurări Sociale din Strășeni, a specificat pentru TIMPUL că domnul Constantin Bobeică a fost participant la frontul român, dar nu și invalid al celui de-al Doilea Război Mondial. Așadar, alocația de care beneficiază acesta lunar constituie doar trei sute de lei, plus o sută de lei pentru faptul că a fost victimă a gulagului. Alocația a fost adăugată conform legii, începând cu 1 august 2012.

S.T.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

M A I

Miercuri, 1 mai 2013

Am început să încurc realitatea cu visul: în vis (se face că) uit un obiect, o acţiune. A început separarea - dar nu în două: Paris-Chişinău, ci în trei - şi Bucureşti. E greu să mă descurc, aşa că mă bucur când mă trezesc - atunci mă mă dez-înnod.

Joi, 2 mai 2013

Adevàrul, 2 mai, 2013,
ARHIVELE COMUNISMULUI
Colonel sovietic: **„Să curgă sânge la Prut!“** 2 mai 2013, 08:55

Comandantul Detaşamentului 22 de grăniceri colonelul Vladimir Pavlovici Aşahmanov După ce a trimis agenţi să instige ţăranii din judeţul Cahul să fugă în România, colonelul sovietic Vladimir Pavlovici Aşahmanov a dat ordin subalternilor săi să fie executaţi toţi cei care vor îndrăzni Unul dintre instrumentele de teroare folosite de regimul sovietic în Basarabia după cel de-al Doilea Război Mondial a fost înfometarea în masă a populaţiei. Deşi cunoaştem multe despre foametea din RSSM din anii 1946-1947, documentele de arhivă descoperite recent aruncă o nouă lumină asupra fenomenului şi vin să completeze tabloul sinistru al acelor vremuri. Astfel, devine din ce în ce mai clar că Moscova ştia foarte bine ce se întâmpla în republică, cunoştea amploarea foametei încă din primăvara-vara anului 1946. Mai mult, după cum vom vedea din materialul care urmează, poliţia politică sovietică avea mandat să asasineze pe loc orice persoană care încerca să se salveze de foamete prin trecerea hotarului în România. În 1946-1947 a fost secetă în RSSM, dar responsabilitatea mortalităţii ridicate în rândurile populaţiei a fost rezultatul factorului politic. Unii oamenii au încercau să scape de foamete prin plecarea din sat la oraş, dar şi acolo situaţia nu era mai bună, întrucât pâinea era repartizată prin sistemul de cartele. O parte au plecat în Ucraina de Vest (spuneau că merg în Polonia – „la Pol’şa“, dat fiind faptul că în interbelic regiunea făcuse parte din statul polonez). Începând cu decembrie 1946-ianuarie 1947, s-au înregistrat circa 5.000-6.000 de persoane care au încercat să treacă în Ucraina pentru a găsi o bucată de pâine şi a-şi salva familia de moarte. Mulţi au fost întorşi din drum de către patrulele miliţiei, iar alţii au murit înainte de a ajunge la destinaţie (a se vedea mărturiile publicate de Larisa Turea şi Alexei Vakulovski). PLECAREA, SINGURA ŞANSĂ DE SUPRAVIEŢUIRE Judeţul Cahul a fost unul dintre cele mai afectate de foamete. Unii basarabeni încercau să plece în România

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

pentru a supravieţui. Dar numai cei mai norocoşi au reuşit. Una din explicaţii este că anumiţi comandanţi ai pichetelor de grăniceri foloseau toate mijloacele posibile pentru a descuraja locuitorii satelor de pe Prut să plece în România. Acţiunea era considerată o „trădare de patrie“ şi cei care încercau să treacă Prutul erau pedepsiţi aspru, de cele mai multe ori, cu executarea imediată. Pe lângă aceasta, autorităţile sovietice nu doreau ca fenomenul foametei în masă, ce a cuprins RSSM (şi URSS), să fie cunoscut întrucât acest lucru ar fi compromis imaginea ţării în străinătate.

INSTRUCŢIUNILE LUI AŞAHMANOV Trupele de grăniceri erau supuse poliţiei politice sovietice. Acestea deţineau o reţea importantă de agenţi în teritoriile de frontieră. În contextul în care foametea se accentua, la sfârşitul anului 1946 – începutul lui 1947, s-au înmulţit şi numărul celor care decid să treacă Prutul. Ei ştiau, din experienţa lor din perioada interbelică şi din timpul războiului, că acolo nu a fost niciodată foamete şi vor putea supravieţui fără îndoială. Drept urmare a acestui fenomen, şeful Detaşamentului 22 de grăniceri, colonelul Vladimir Pavlovici Aşahmanov, dă ordin subalternilor săi, la telefon şi la adunări, să fie necruţători faţă de cei care vor încerca să treacă frontiera. În privinţa celor care vor fi prinşi, ordonă ca aceştia să fie executaţi pe loc, iar faţă de cei care reuşesc totuşi să treacă Prutul – să fie urmăriţi pe teritoriul României şi, în caz că nu vor putea pune mâna pe ei vii, să fie împuşcaţi, astfel încât nimeni să nu rămână nepedepsit.

Subalternii care nu se supuneau ordinului lui Aşahmanov erau sancţionaţi imediat, aşa cum a fost cazul locotenentului Konovalov, care nu a acceptat să vâneze contravenienţii pe teritoriul României, fapt pentru care a fost destituit din funcţie şi transferat în altă unitate.

Astfel, a fost dat un semnal ferm pentru şefii de pichete că cei nu se vor supune ordinelor lui Aşahmanov vor fi penalizaţi, iar cei care le vor îndeplini întocmai vor primi menţiuni. Drept urmare, mulţi subalterni au decis să nu se pună în poară cu şeful. Pe 19 ianuarie 1947, locotenentul Voronin, şeful pichetului numărul 27, a organizat urmărirea a doi refugiaţi basarabeni pe teritoriul din dreapta Prutului, pe unul dintre care l-au împuşcat, iar pe al doilea l-au readus pe teritoriul sovietic. Când i-a comunicat despre „isprava“ sa lui Aşahmanov, acesta a spus: „Aţi procedat corect, ei trebuie speriaţi cu sânge“ [Правильно сделали, их нужно пугать кровью].

AGENŢI TRIMIŞI ÎN SATE Aşahmanov a organizat şi provocări. Pentru a crea teroare în rândul populaţiei, Aşahmanov a decis să trimită agenţi speciali în localităţile de frontieră, care să îndemne cetăţenii să plece în România, întrucât numai aşa vor putea să scape de foamete. Astfel, în ziua de 20 ianuarie 1947, în urma unei înscenări de acest fel, la instigaţia unui agent pe nume de cod „Svoi“ (rus. - al nostru), au fost omorâte două persoane din Vulcăneşti, Onufrie şi Tucan. În ziua următoare, pe 21 ianuarie 1947, grănicerii de la pichetul numărul 26 al Detaşamentului de grăniceri 22 au semnalat trecerea hotarului de către doi necunoscuţi. Drept urmare, locotenentul Plotnikov şi caporalul Kataev au trecut frontiera în România pe urmele acestora. Au confiscat un cal de la o gospodărie din dreapta Prutului şi au reuşit să-i prindă pe fugari la o distanţă de 5 kilometri de hotar. Aceştia s-au dovedit a fi locuitori ai satului Brânza, raionul Vulcăneşti, judeţul Cahul, Ion Vulpe, anul naşterii 1934, şi Vasile Vulpe, anul naşterii 1931. Cei doi reţinuţi au fost aduşi în stânga Prutului, pe teritoriu sovietic, după care Plotnikov i-a forţat, sub ameninţarea cu arma, să se întoarcă cu faţa spre România şi să coboare de pe mal, pe gheaţă. A urmat ordinul ca cei doi fraţi Vulpe, unul de 16 şi altul de 13 ani, să fie împuşcaţi, acţiune dusă la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

îndeplinire de către sergentul Nujnîh. Ca să se asigure, Plotnikov i-a dat ordin unui alt subaltern, caporalului Kataev să se apropia de cei doi pentru a le aplica „pentru siguranţă“ câte un glonte în cap.

ANCHETA TRIBUNALULUI MILITAR Nu a fost singurul caz de trimitere a agenţilor-provocatori pe segmentul hotarului de sud al RSSM. O anchetă deschisă de Tribunalul Militar al Ministerului de Interne de la Chişinău a stabilit că un incident asemănător, fără însă a avea consecinţe letale, a avut loc în satul Gura-Larga, tot din judeţul Cahul. De data aceasta, agentul „Mamont“ a reuşit să convingă două familii, Costeleanu şi Dondâş, să fugă în România. În momentul când se pregăteau să treacă Prutul, au fost prinşi de grăniceri, care îi aşteptau din timp la locul indicat de către „Mamont“. Fiind anchetaţi ulterior, cei cu pricina au mărturisit că nu aveau de gând să treacă hotarul, dar „Mamont“ i-a convins că numai astfel copiii lor vor putea supravieţui foametei. EXCLUS DIN PARTID ŞI DESTITUIT DIN FUNCŢIE Tribunalul Militar al trupelor de interne din RSSM alcătuieşte un raport detaliat despre cele întâmplate abia la 18 iunie 1947. Acesta este trimis lui Simion Afteniuk, secretar al CC al PCM. Din raport reiese clar că au existat mai multe cazuri decât cele invocate. Astfel, au fost omorâţi un număr neidentificat de persoane, unii dintre care nici nu doreau să plece neapărat în România, dar diferiţi agenţi-provocatori îi convingeau şi apoi îi omorau în plin „delict“.

În urma anchetei deschise de Tribunalul Militar, colonelul Aşahmanov a fost exclus din partid şi destituit din funcţie, nu şi judecat. Numai cei care au fost implicaţi nemijlocit în asasinate, la ordinul expres al lui Aşahmanov, precum locotenentul Plotnikov, sergentul Nujnâh şi caporalul Kataev, au fost arestaţi şi condamnaţi de Tribunalul Militar al MAI al RSS Moldoveneşti. Nu ştim însă care a fost pedeapsă aplicată şi dacă se referea la o sentinţă cu executare sau cu suspendare. PESTE DOUĂ DECENII A DEVENIT „EROU“ Deşi colonelul Aşahmanov a fost expulzat din partid şi din funcţie, el va fi reîncadrat în scurt timp în sistem, fiind transferat în regiunea Hmelniţki din Ucraina. În 1969, conducerea RSSM – CC al PCM (Ivan Ivanovici Bodiul), Consiliul de Miniştri (Alexandru Diordiţa) şi Prezidiul Sovietului Suprem (Chiril Iliaşcenco) i-a trimis o scrisoare de mulţumire. Prilejul era legat de împlinirea a 25 de ani de la „eliberarea Moldovei sovietice“ ca urmare a operaţiunii Iaşi-Chişinău, dar este greu de crezut că Bodiul nu ştia despre „isprava“ lui din 1947. Aproape zece ani la târziu, la 31 ianuarie 1977, şi KGB-ul de la Moscova îl decorează Vladimir Pavlovici Aşahmanov cu medalia „Veteran al trupelor armate ale Uniunii Sovietice“. Astfel, unui călău i s-a recunoscut „meritele“ din RSS Moldovenească, unde a ordonat, împuşcarea din iniţiativă proprie, a unui număr neidentificat de persoane care au încercat să-şi salveze viaţa prin trecerea Prutului, în România, în anii de foamete 1946-1947. Printre aceştia fiind şi adolescenţi, precum fraţii Ion şi Vasile Vulpe din satul Brânza, raionul Vulcăneşti. Foametea în istoria sovietică Istoria sovietică cunoaşte trei perioade de foamete (exceptând anii 1941-1945, din unele oraşe asediate, ca Leningrad, sau din spatele frontului). Prima este cea din 1921-1922, care a urmat războiului civil din Rusia. În urma acesteia au murit cel puţin 5 milioane de persoane, deşi americanii şi europenii au acordat un ajutor consistent. Se remarcă în acest sens misiunea americană, condusă de Herbert Hoover, viitorul preşedinte al SUA în anii 1929-1933. De data aceasta, autorităţile sovietice au permis acordarea ajutoarelor din străinătate, dar au ţinut totodată să folosească foametea pentru a da o lovitură de graţie Bisericii Ortodoxe

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Ruse, confiscându-i în masă averile deţinute. Altă perioadă de foamete în masă este cea din 1932-1933, declanşată în contextul colectivizării forţate a agriculturii şi industrializării, lansate de Stalin câţiva ani mai devreme. Aceasta a avut menirea de a distruge rezistenţa ţăranilor care se opuneau intrării în colhoz. Subiectul a fost abordat de mai mulţi istorici, printre care se distinge *Lynne Viola de la Universitatea din Toronto, implicată în prezent într-un proiect de predare şi cercetare cu istorici de la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă" şi Universitatea de Stat din Moldova.* Ca urmare a foametei din 1932-1933, şi-au pierdut viaţa 7-8 milioane de oameni, dintre care jumătate în Ucraina, inclusiv câteva zeci de mii în fosta RASS Moldovenească. De data aceasta, conducerea sovietică nu a permis acordarea ajutoarelor din Occident, cu excepţia unor misiuni reduse ale suedezilor şi ale Crucii Roşii. Foametea din 1946-1947 din URSS a cuprins şi teritoriul RSS Moldoveneşti, dar mult timp despre ea nu s-a vorbit fiind declarată „secret de stat". În total, după estimările făcute de istoricii Mihai Gribincea şi Anatol Ţăranu, pe baza documentelor de arhivă şi a evoluţiei ratei mortalităţii în 1947 raportat la 1946, numărul estimativ al victimelor variază între 150.000 şi 200.000 de persoane. În Rusia au murit circa 450.000, iar în Ucraina – circa 300.000. Raportat la numărul total al victimelor însă, rata de mortalitate în Moldova a fost cea mai ridicată - între 7 şi 10%. Prin comparaţie, în Ucraina şi Rusia, mortalitatea a atins 1% şi, respectiv, 0,6 % din totalul populaţiei. În ciuda faptului că foametea din RSSM a fost cea mai dezastruoasă raportat la alte teritorii de atunci ale URSS, fenomenul este insuficient cercetat şi cunoscut în spaţiul post-sovietic şi, mai ales, în cel occidental.

Vineri 3 mai 2013

*Adev*ărul : ZIARISTI ON-LINE: George Roncea il acuza pe Baconschi de tradarea Basarabiei pe baza documentelor Stratfor dezvaluite de Anonymus si Wikileaks

Intr-o postare cu numeroase reactii si comentarii pe reteaua Facebook, ziaristul George Roncea il acuza pe fostul sef al M.A.E. Baconschy Anatol Teodor de tradare pe baza unor documente secrete ale agentiei private de informatii americane, Stratfor, dezvaluite de Wikileaks prin intermediul gruparii Anonymus. Prezentam mai jos argumentele jurnalistului si informatiile strategice ale Stratfor, in original:

Basarabia, Pactul ruso-german si tradarea de la Bucuresti

de George Roncea

STRATFOR este una dintre cele mai bine documentate agentii private de informatii si analize geopolitice si geostrategice din lume. Este o organizatie fondata si dirijata de "rezervisti" a serviciilor de informatii americane si britanice. S-au lansat in 1999, la debutul razboiului impotriva Iugoslaviei. Toate, absolut toate analizele si "prezicerile" lor s-au confirmat si astfel si-au facut un debut fulminant pe piata. La vremea aceea, am cunoscut, la Belgrad, un lucrator din cadrul organizatiei, cunoscator a vreo sase limbi dintre care doua din Orientul Mijlociu, dotat cu trei cetatenii. Pe fondul consumului de alcool si al bombardamentelor am legat un fel de amicitie care s-a soldat pentru mine cu beneficiul accesului gratuit, pentru vreo cativa ani, la analizele Stratfor, care cam costa. Pe langa accesul free la cateva dintre materiale, accesul la baza documentara este costisitoare si nu si-o permite oricine. Am avut ocazia sa constat in timp acuratetea informatiilor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

si calitatea analizelor.

Considerata o interfata a CIA, agentia STRATFOR a devenit recent tinta atacurilor informatice ale fantomaticei entitati din spatele Wikileaks. Au fost dezvaluite 5 milioane de emailuri interne ale STRATFOR, comunicatiile dintre analistii si sursele agentiei. Printre acestea cateva ne intereseaza direct pe noi, pe romani.

O comunicare din interiorul agentiei STRATFOR se refera la combinatiunea dintre Germania si Rusia – in beneficiul Rusiei desigur, prin care se incearca fortarea acceptarii de catre Moldova a unui aranjament privind Transnistria. Avem de fapt un segment din mai vechiul Plan Kozak ce urmarea transnitrizarea Moldovei prin introducerea Tiraspolului in ecuatia politica de la Chisinau.

Astfel se relateaza ca in urma intalnirii din 2011, de la conferinta Organizatiei Mondiale a Muncii de la Geneva, dintre cancelarul german Angela Merkel si premierul rus Vladimir Putin, actual presedinte al Rusiei, s-a ajuns la perfectarea unui nou pact de tip Hitler – Stalin, prin care Moscova si-ar spori influenta in Moldova. Kremlinul a cerut Germaniei sa impuna un aranjament prin Leanca si Filat, vizitatori preferentiali ai Berlinului, aranjament ce ar urma sa duca la obtinerea unei reprezentari a Transnistriei de 5-15% in Parlamentul R. Moldova. Acesta combinatiune ar duce la demiterea Guvernului, deoarece transnistrenii s-ar alia cu comunistii lui Voronin, astfel ca asa zisa coalitie pro-europeana de la Chisinau va fi surclasata si comunistii rusofili vor putea sa puna iarasi mana pe Putere la Chisinau, desigur in beneficiul Moscovei…

“Acesta ar insemna ca la Chisinau se va investi un guvern pro-rus”, se spune in analiza interna a STRATFOR, publicata de Wikileaks.

Cel mai grav aspect al analizei insa nu este referirea la aranjamentul ruso-german, ce aduce aminte de perioada 1939, ci definirea transanta a atitudinii tradatoare a autoritatilor de la Bucuresti, carora li se rupe in doua de ce se intampla in Moldova, dupa cum afirma analistii STRATFOR. Si nu ma indoiesc ca au surse bune cei de la STRATFOR. In perioada respectiva ministru de Externe era Teodor Anatol Baconschi.

„Statele Unite nu sunt mulțumite de ceea ce se întâmplă, însă nici nu doresc să se confrunte cu Rusia pentru Moldova în acest moment. Astfel că Statele Unite vor ruga niște terți să facă presiuni asupra moldovenilor – în principal lituanienii, polonezii, românii și britanicii. Românii nu vor fi de mare ajutor, deoarece ei, pur și simplu, au renunțat să le mai pese de Moldova. Ei știu că Statele Unite sunt garantul securității lor, astfel că nu le pasă că rușii sunt aproape de ei câtă vreme îi au pe americani”, este mesajul cutremurator ale Agentiei de informatii Stratfor cu privire la diplomatia de la Bucuresti.

In ce ma priveste am publicat in repetate randuri materiale privind actiunile operative ale Rusiei impreuna cu Germania, in spatiul Basarabiei. Motivul principal pentru care am parasit redactia publicatiei unde lucram ca senior-editor (Curentul – n.n.), pana anul trecut, a fost tocmai interdictia de a mai face referire la Rusia si la activitatile agenturii rusesti infiltrate la varful statului roman, respectiv la cei de teapa odraslei de criminal bolsevic, Vladimir Tismaneanu & comp, o gasca cantonata de multi ani in perimetrul GDS-ului stipendiat de Soros si fondat de Siviu Brucan, vechi agent NKVD. Astazi Romania este condusa de membrii retelei Soros.

Faptul ca ofiterii americani si britanici de informatii/analisti “in rezerva” de la STRATFOR confirma semnalele de alarma strecurate in

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

articolele publicate de mine pe tema Basarabiei si autentifica relevanta actiunilor toxice ale Rusiei si Germaniei nu ma incalzeste cu nimic.

Merita insa sa se stie ca la varful statului roman se afla o ceata de tradatori, in fruntea carora se afla Baconschi la acea vreme, si carora li se datoreaza abandonarea Basarabiei in ghiarele rusnacilor si ale slugilor lor de la Berlin (a nu se uita ca Angela Merkel face parte dintr-o familie care "a ales libertatea" in 1956, fugind din RFG in… RDG-ul sovietic iar fostul cancelar Gerhard Schroeder este actualmente angajat pe statul de plata al lui Putin, la o companie de stat ruseasca, cu un salariu de milioane de euro).

Sa mai amintim ca Lazurca de la Chisinau, finul lui Baconschi instalat in fotoliul de ambasador al Romaniei (?), se spovedeste la Biserica Ortodoxa Rusa si isi toarna borsul pacatelor si al informatiilor clasificate sub poala agentului rus Pavel Borsevschi?

Redau mai jos in intregime materialul de la Wikileaks, respectivul mesajul intern al STRATFOR cu privire la targul ruso-german ce urmareste aruncarea Moldovei in bratele Rusiei, inca odata…

*

Paul Goma pune condiții Chișinăului și nu se teme de armata rusă: „Ei-i-i, mă aranjez eu cu ciolovecii"

Scriitorul nu se va întoarce la Chișinău fără soția sa, căreia nu i-a fost acordată cetățenia RM.

Deși a redobândit cetățenia R. Moldova, candidatul la Premiul Nobel, Paul Goma, refuză să se întoarcă acasă, dar și să acorde interviuri, până când el, soție-sa Ana Maria și fiul lor, Filip Ieronim, nu vor primi pașapoarte moldovenești. Potrivit Ambasadei noastre de la Paris, dosarul cu actele scriitorului este aproape gata pentru a fi transmis la Chișinău, unde îi va fi perfectat pașaportul. Însă Ana Maria Goma poate dobândi cetățenia doar printr-un decret al președintelui Nicolae Timofti.

„Pașaportul se plimbă, nu știu pe unde"

Când l-am felicitat cu ocazia redobândirii cetățeniei RM, Paul Goma, supranumit „Soljenițin al României", nu s-a arătat deloc încântat. Ne-a răspuns scurt: „Păi, n-am redobândit-o, că n-am pașaportul". Iar când i-am solicitat un interviu, el ne-a rugat să nu sărim peste etape, ci să așteptăm ziua în care el și familia sa vor primi pașapoartele. „Până una, alta, ambasada mă ține așa, pe jar. Și pașaportul se plimbă, nu știu pe unde. Poate că pe la București… Deci, asta este - când o să fie pașaportul, o să am și eu liber să vorbesc!", a adăugat Goma. Nu l-am putut convinge nici amintindu-i că ideea de a i se acorda cetățenia RM a fost lansată de TIMPUL. „O să vă mulțumesc când o să am pașaportul", a punctat el.

Curtea de Apel din Paris verifică sângele lui Goma

Pornind în căutarea pașaportului lui Paul Goma, am apelat mai întâi la Ambasada RM de la Paris. Ambasadorul Oleg Serebrian, unul dintre cei care l-au convins pe scriitor să depună cerere pentru cetățenia moldovenească, pe care Goma inițial refuza categoric să o scrie, se află în concediu. În schimb, consulul Ghenadie Codreanu ne-a anunțat că pașaportul ar putea fi gata în circa două săptămâni, deoarece va fi perfectat în regim preferențial. Scriitorul a fost scutit și de achitarea oricăror taxe, iar ambasada și-a asumat să pregătească, în locul lui, toate actele necesare în această privință. În prezent, Curtea de Apel din Paris urmează să pună apostila pe documentul ce indică grupa sangvină a lui Goma. „El se îngrijorează, pentru că nu cunoaște toate formalitățile, dar suntem deja la finalul procedurii de pașaportizare. Având

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

statut de refugiat în Franța, actele sale trebuie legalizate aici, pentru a fi validate în RM. În special, este vorba de grupa sangvină, deoarece dl Goma nu a fost documentat până acum cu pașaport. La scurt timp, dosarul va fi transmis Chișinăului, de unde vom primi apoi pașaportul, pe care i-l vom înmâna dlui Goma", a adăugat consulul. El susține că Ana Maria Goma nu are temei legal să depună cerere pentru cetățenie, până când soțul său nu va primi pașaportul.

Trei ani pentru moldovenizarea Anei-Maria Goma?

Pentru a obține cetățenia RM, Ana Maria Goma are nevoie de cel puțin trei ani, ne spune Madina Gorincioi, șefa secției cetățenie și evidența străinilor a Ministerului Tehnologiilor Informației și Comunicațiilor (MTIC). Dacă soțul ei, fiind născut în RM, și-a redobândit cetățenia printr-un simplu aviz al ministerului, dna Goma, originară din România, poate să solicite doar dobândirea cetățeniei. „Despre soția și membrii familiei dlui Goma nu vă pot spune nimic. Fiul său putea să depună cererea împreună cu el, dar soția sa poate primi cetățenia prin naturalizare. Pentru aceasta trebuie să aibă domiciliu permanent în țara noastră și să fie căsătorită cu un cetățean al RM timp de trei ani. Ea ar putea obține și permis de ședere, dar numai în cazul în care dl Goma, care este cetățean moldovean cu domiciliul stabilit în Franța, se va repatria în RM", afirmă Gorincioi.

„Suntem doi bătrânei bolnăviori
și ne ținem de mână când mergem"

Astfel, singura soluție pentru a-l vedea în scurt timp pe Paul Goma acasă ar fi un decret al președintelui Nicolae Timofti, care i-ar acorda soției sale cetățenia moldovenească. De altfel, pașaportul albastru ar putea să nu însemne pentru celebrul scriitor nimic mai mult decât un banal carnet. El însuși, fiind întrebat dacă ar veni la Chișinău fără doamna, ne-a spus răspicat: „Nu, nu, nu. Suntem doi bătrânei bolnăviori și ne ținem de mână când mergem". Se pare că dorința lui Goma nu va fi ignorată de către șeful statului, cel puțin așa dau de înțeles surse de la președinție. „Toată lumea înțelege că aici e vorba despre familia Goma, nu doar despre Paul Goma, iar acordarea cetățeniei este dreptul discreționar al președintelui. Când la președinție va ajunge o copie legalizată a buletinului de identitate a dlui Goma, aceasta va servi ca temei pentru inițierea procedurii de acordare a cetățeniei soției și fiului său, în limitele firescului", susține aceeași sursă.

„Cum stricate drumurile? La propriu sau la figurat?"

După ce l-am anunțat pe Paul Goma că pașaportul său nu s-a rătăcit nicăieri, dar că foarte curând va fi perfectat, am încercat din nou să-l determinăm să vorbească. Condiția scriitorului a rămas aceeași: „Întâi să primească și soția mea pașaportul!". L-am întrebat măcar dacă, odată ajuns la Chișinău cu familia, se va stabili aici, după cum declară unii scriitori moldoveni, sau se va întoarce la Paris. „Deocamdată să văd cum va fi călătoria de vizită. Să văd dacă îmi dau o locuință și restul. Au promis și uite, de cinci ani toți promit", ne-a spus Goma. Despre situația politică de la noi și despre o eventuală revenire a comuniștilor la putere, a refuzat categoric să vorbească: „Nu, asta n-o să vă spun. Pentru că nu pot. Să fiu întâi acolo, să miros aerul și după aceea aș putea să-mi spun opinia". Când a aflat că drumurile din RM sunt stricate, marele disident, refugiat la Paris din 1977, a rămas nedumerit: „Cum stricate drumurile? La propriu sau la figurat?". I-am explicat că nu glumim, dar nu s-a arătat mirat: „Păi, eu nu merg pe șosea. Vin cu avionul și în Chișinău merg cât mai puțin, fiindcă eu sunt șchiop de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

ambele picioare. Și drumurile n-au cum să mă deranjeze". Nici prezența trupelor rusești pe teritoriul RM nu-l prea deranjează. Calm și puțin zeflemitor, Goma ne-a răspuns: „Eiii, mă aranjez eu cu ciolovecii (pl, de la rusescul человек - om)".

Acasă, Goma nu are casă

Amintim că ideea de a solicita autorităților moldovenești să-i reîntoarcă lui Paul Goma cetățenia RM aparține ziarului TIMPUL și scriitorului Andrei Țurcanu. La această inițiativă a aderat ulterior și Uniunea Scriitorilor din Moldova (USM), care l-a propus la Premiul Nobel. Uniunea îl invită la Chișinău și pentru a-i încredința șefia Centrului de Studiu al Comunismului în Basarabia și Bucovina. Singura problemă, dar foarte dificilă, rămâne a fi lipsa unui domiciliu în RM pentru „Soljenițin al României". Cineva propunea ca Goma, fiind în vârstă și suferind de câteva boli, să locuiască la sediul Centrului pe care-l va conduce. Și mai trist este că nici acest Centru nu are nicio încăpere…

Din calidor…

Paul Goma este născut la 2 octombrie 1935 în s. Mana, Orhei, într-o familie de învățători. După ocuparea Basarabiei de către ruși, familia s-a refugiat în România. În 1952, fiind elev și susținând cauza unor anticomuniști, Paul a fost exmatriculat de la un liceu din Sibiu, fiind reținut de Securitate. A absolvit alt liceu, continuându-și studiile la Institutul de literatură și critică literară „Mihai Eminescu" din București. În 1956, este arestat pentru „tentativă de organizare de manifestație ostilă", fiind condamnat la doi ani de închisoare. În 1977, după ce Radio Europa Liberă a difuzat un text de-al său, prin care cerea Guvernului României să respecte drepturile omului, Goma a fost permanent urmărit, arestat și bătut de Securitate. La 20 noiembrie 1977, lui, soției și copilului le-a fost retrasă cetățenia română, fiind expulzați în Franța, unde au cerut azil politic și de unde Goma și-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la București. Este autor al cunoscutelor volume: „Ostinato", „Ușa noastră cea de toate zilele", „Gherla", „Culorile curcubeului '77", „Soldatul câinelui", „Din calidor" (un roman despre copilăria sa la Mana) și multe altele. Tot în 1977 a fost exclus din Uniunea Scriitorilor din România de către conducerea de atunci a instituției, din care făcea parte și Nicolae Manolescu, actualul președinte al Uniunii. În 1980, a refuzat propunerea președintelui François Mitterrand de a-i acorda cetățenia franceză."

Miercuri 8 mai 2013

Flori îmi trimite textul lui Horasangian, publicat în *Observator cultural:*

Cui i-e frică de Paul Goma?

Editorial din noul număr al revistei „Observator cultural"

Autor: Bedros HORASANGIAN

O depeşă Mediafax din 27 aprilie 2013 anunţa, într-o perioadă extrem de agitată pentru poporul român, în aşteptarea zilelor libere de 1 Mai muncitoresc şi a cele dedicate Învierii, că scriitorul Paul Goma a (re)primit cetăţenia moldovenească. Potrivit aceleiaşi informaţii, scriitorul Paul Goma se va stabili din această vară la Chişinău, în Republica Moldova (cum ar veni, „Basarabia, Pământ românesc!", cum este scris în tot Bucureştiul pe mici

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

afişe sau pictat mare cu fel de fel de vopseluri, pe garduri, pe ziduri şi pe te miri unde), unde va conduce un institut pentru studierea crimelor [împotriva] comunismului. Mediafax mai anunţa că lui Paul Goma i se va acorda şi o locuinţă, pentru el şi familia sa. Ar fi o întoarcere acasă, dupa 36 de ani de refugiu politic în Franţa, ţara în care s-a stabilit după ce regimul Ceauşescu l-a considerat un pericol public.

Istoria lui Paul Goma conţine multe decenii de luptă la baionetă cu regimul comunist din România şi de hărţuieli permanente cu inteligenţia de aceeaşi origine etnică. Acum, la 77 de ani, Paul Goma are şansa să nu mai rămînă un apatrid. Dincolo de limba română în care Paul Goma a locuit tot timpul. Are şansa să aibă o cetăţenie, după ce i s-a retras cetăţenia română şi a refuzat-o pe cea franceză, cu trei decenii în urmă.

În ultimii ani, Paul Goma a rămas al nimănui. Încurca pe toată lumea. Nu conta că şi-a pus pielea la bătaie şi şi-a riscat nu doar sănătatea şi viaţa (pe a sa şi pe a familiei). El a fost pus la index pentru că a bombănit mereu la adresa confraţilor săi. De muncă şi de scris. Români. De pe ambele maluri ale Prutului. Deja intrat într-un con al uitării şi ignorării deliberate a existenţei sale (om şi operă, ei da, Paul Goma are o operă greu de evaluat, dar foarte lesne de minimalizat), scriitorul a ajuns, la un moment dat, o voce a unui popor care înghiţea destule, fără crîncnire, şi se făcea că plouă în faţa tutuor mizeriilor şi nedreptăţilor îndurate. Vocea aceea care a spus răspicat şi limpede: Regele e gol!

Spunea că regele e gol cînd marionetele lui Ceauşescu aplaudau în delir la Sala Palatului, la Congresele PCR, manifestări de proslăvire ale unui conducător căruia nimeni din acea sală nu-i putea replica. Noi, cei de afară, plini de ruşine, totuşi, ne repliam sub povara unor justificări şi explicaţii reale. De genul: am familie, am copii, am tatăl bolnav, am nevoie de o slujbă, am nevoie de o bursă, de un grad, de un loc de veci la Bellu. Laşitatea ca formă de resemnare, resemnarea ca formă de rezistenţă prin cultura mult clamată, care n-a fost decît o formă de a ne minţi pe noi înşine.

Chiar dacă au fost cîţiva oameni de ispravă precum Paul Goma, Doina Cornea, Vasile Paraschiv, Radu Filipescu, Dan Petrescu, Luca Piţu, Gabriel Andreescu, Dorin Tudoran, Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca (să adăugăm aici şi excepţionalii redactori de la München ai Europei Libere, Neculai Constantin Munteanu, Mircea Carp, Emil Hurezeanu, Şerban Orescu, în frunte cu directorii Noël Bernard şi Vlad Georgescu) – şi lista e mult mai cuprinzătoare. Să nu uităm gestul lui Liviu Babeş, care şi-a dat foc în semn de protest împotriva regimului comunist – precum Jan Palach în 1968, la intrarea trupelor Pactului de la Varşovia în Cehoslovacia –, în timp ce mulţi dintre noi ne ascundeam, cum şi pe unde puteam, de ruşinea şi neruşinea de a ne asuma adevărul.

Ştim bine ce s-a întîmplat cu Paul Goma după 1989. Dacă pînă atunci intrase în conflict doar cu autorităţile române, intransigenţa lui faţă de ce se întîmplă în România postdecembristă i-a creat multe adversităţi. Personaj incomod, rău de gură, adversar al tuturor aranjamentelor de culise, militant activ pentre drepturile şi adevărurile basarabenilor săi, de care nu s-a dezis nici o clipă, Paul Goma a ajuns un proscris în propria ţară.

Care ţară? Limba română. I s-au tipărit cărţile după 1989. Nu ştiu dacă şi **Camera de alături** (ESPLA, 1968), singurul volum (de proză scurtă, excepţional, cu totul ignorat de critica literară de astăzi). Şi celelalte cărţi apărute, mai vechi sau mai noi, au fost, în mare parte, ignorate de lumea literară românească. Au fost şi cîţiva confraţi care chiar i-au citit cărţile şi au

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

apreciat valoarea lor literară, dar, una peste alta, Paul Goma rămîne un scriitor ignorat. Iar omul, omul a fost pus la index. De ce? Pentru cîteva afirmaţii din cărţile sale mult incriminate (**Săptămîna Roşie**, mai ales), de unde i s-a tras şi o etichetă de negaţionist al Holocaustului şi antisemit.

Din nefericire, idiosincraziile dintre scriitorii şi intelectualii români au fost decisive şi în cazul Goma. Nu facem un bilanţ al celor ce s-au petrecut din 1989 pînă azi, nu contabilizăm vinovăţiile – „păi, ce, Goma, nu i-a înjurat pe toţi?“ –, ci încercăm să desluşim cum a fost posibil ca douăzeci şi mai bine de ani, după 1989, Paul Goma să nu fie reprimit în Uniunea Scriitorilor din România şi să nu redobîndească cetăţenia română. Pare imposibil, absurd, dar chiar acesta este adevărul. Abia în 2012 Paul Goma – nu ştiu prin ce miracol – redevine membru al USR şi i se acordă o indemnizaţie de merit, *România literară* publicînd, după mulţi ani de ignorare sistematică, două articole despre cărţile sale. Dacă la nivel de USR să zicem că situaţia a fost clarificată – datorită demersurilor vicepreşedintelui Varujan Vosganian (dar şi cu încuviinţarea tacită a preşedintelui Nicolae Manolescu, să o spunem) –, despre cetăţenia lui Paul Goma nu se mai ştia nimic. Autorităţile române s-au lăudat că i-au acordat cetăţenia, a fost pus să facă diverse cereri (refuzate) către Ministerul de Externe, dar docomentele au întîrziat.

Goma a rămas la Paris într-o orgolioasă solitudine. Iar acum vine vestea că Paul Goma primeşte cetăţenia moldovească – ăştia parcă sînt tot români, nu? – şi se va stabili la Chişinău. Ne bucurăm realmente pentru scriitor. Anunţul cu revenirea în Republica Moldova a fost făcut de scriitorii Andrei Ţurcanu şi Emilian Galaicu-Păun, sub auspiciile Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (oare cele două uniuni de creaţie, care utilizează aceeaşi limbă română, nu ar putea să se reunească, fără să deranjeze amploaiaţii Uniunii Europene?), care, cinste ei!, a luat această reparatorie iniţiativă. Dar locul lui Paul Goma este la Bucureşti.

Nu ne facem iluzii, însă ar fi frumos să sperăm. Cui i-e frică de Paul Goma?

Sâmbàtà 11 mai 2013

Interventii după articolul lui Horasangian:

Aritmetica prejudiciului

Peter Dan - Miercuri, 8 Mai 2013, 20:16

“ Iar omul, omul a fost pus la index. De ce? Pentru cîteva afirmatii din càrtile sale mult incriminate (Sàptàmîna Rosie, mai ales), de unde i s-a tras si o eticheta de negationist al Holocaustului si antisemit.”

Cu parer de rau, pentru ca am pretuit curajul lui Paul Goma, nu pot fi de acord. :Saptamana Rosie” nu contine numai “ citeva afirmatii” , ci este in intregime un text negationist si care inceqarca sa-si ascunda antisemitismul sub o spoiala de anticommunism.

O sa ma limitez la un exemplu scurt. In “Saptamana Rosie” (pdf) la pagina 221 este citat urmatorul “Bilant Comunicat de Marele Stat Major:
28 Iunie-3 Iulie 1940

Facuti prizonieri 282 de ofiteri din care 100 erau activi

In timpul retragerii (Saptamana Rosie, nota autorului PG) ucisi si disparuti: 356 cadre 42.286 soldati si gradati”

Romania a pierdut in al doilea razboi mondial approximativ 300.000 de soldati. Conform citatului de mai sus 14% total au fost omorati intr-o sapatmana de bande de civili organizate ad hoc – o afirmatie evident absurd. Pentru comparatve, la Auschwitz au fost omorati intre 1,2 si 1,5 milioane de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

oameni in 5 ani, ceea ce revine la aproximativ 5000 -6000 pe saptamana. Cu alte cuvinte daca este sa credem citatul, civilii evrei din Basarabia au reusit sa omara trupele inarmete Romanesti cu o eficients de 7-8 ori mai mare decat la Auschwitz. Ignoranta nu este o scuza suficienta ca sa sustii un rezultat atat de absurd.

Este vorba de rea credinta si rea vointa, in speta de anti-Semitism. Aceasta acuzatie falsa e necesara pentru creerea unei echivalente morale (falsa si ea) cu macelul din Transnistria, pe care de altfel Dl. Goma il minimalizeaza.

Situatia Dlui Goma nu este unica. De exemplu Ezra Pound a fost un antisemit notoriu. Dilema semnalata de Dl. Horasangian ramane: cum separam opera literara de pozitia politica? Ce facem cand descoperim ca idolii au picioare de lut?

GOMA???
Charlie - Joi, 9 Mai 2013, 02:56

Carevasazica Goma nu este antisemit si/sau negationist al holocaustului? Poate s'a scapat de cateva ori din greseala. Ma rog nimeni nu-i perfect. Prea e de oaie sa minimalzezi aceste pecadillos.

Puternicul mit al exilatului
Camelian Propinatiu - Joi, 9 Mai 2013, 12:06

Tare-ar mai vrea USR să se stingă la Chisinau puternicul mit al exilatului, ce va creste cât al lui Balcescu

hm...
nea marin - Joi, 9 Mai 2013, 16:12

cred c-avem neshte problemuri p-acilea... Ca, daca Goma aminteshte de crimele facute de catra "moldoveni", daca *io* amintesc da crimele facute da *evreii*, sa le spunem, "cinzecishti", pan' *chiar* Romania noastra scumpa, chiar *nu inseamna* ca suntem "anti-semitzi". Punct.

Cand am amintit *io* de crimele facute de *romani* ('41), nu m-am ashteptat diloc - shi, simtzamintele nu mi-au fost *deloc* inshelate! - d-a fi categorisit "anti-roman".

Dar, sa *recunoasca &ei*: c-au facut *crime*.

Pana cand n-o vor face - pana acuma n-am cetit-o - vor avea in mine un "carcotash"...
Numa' fain,

Nea Marin
deci eugen marinescu - Vineri, 10 Mai 2013, 09:37

aha, deci de-aia goma este trecut sub tacere la bucuresti. a vorbit despre crimele impotriva armatei romane

CHARLIE - Vineri, 10 Mai 2013, 15:24

Logica lui DECI mi se pare curioasa. Crima lui Goma este ca a scris despre armata romana atacata de evrei. Se pare ca eu si Eugen traim la antipozi.

Tot Goma
Horea - Vineri, 10 Mai 2013, 17:53

S-au scurs zilele trecute 92 de ani de la infiintarea Partidului Comunist al

Evreilor din Romania. Despre asta nimeni nu spune nimic. Sau despre Istoria Rollerista a Romaniei. Sau.....

Peter Manu - Vineri, 10 Mai 2013, 22:41
Paul Goma a deranjat intotdeauna la Bucuresti. In 1956, in 1971, in 1977, in 1993. Si tot asa. In lumea rezistentilor "doar prin cultura" (dupa cum spune Dorin Tudoran), adica in lumea lui Nicolae Manolescu si Gabriel Liiceanu, curajul lui Paul Goma crea un contrast insuportabil. A mai fost si iesirea de sub tutela sotilor Ierunca, renumiti prin curajul din fata masinii de scris sau din spatele microfonului, la Paris. A deranjat, cred, si saracia, asumata cu demnitate; a deranjat refuzul oricariui compromis, cu orice putere.

Pentru transparenta: am avut sansa sa invat de la Paul Goma, intre 1966 si 1971, ca regimul comunist din Romania era ilegitim si criminal.

*

Oleaca de logica de Buhushi Itzak Rabin - Duminica, 12 Mai 2013,

Domnu / tovarashu Peter van Damm, si poati oleaka di lojika ... ? Pai, dak matale dzici k toata cartea lui Goma i, cika, anti sh contra sh etc, cum di aduci ca dovada doar un citat cu guilimele dintr.un document oficial ? Citarea de documente e antisemitism, negationism ? Oleaka de obraz se poate, tov Păcalănsohn ... ? Nu mult, cit o virgula antisemita ...

Paul Goma in 1977, Saptamana Rosie si Holocaustul
Marcel Holtescu - Duminica, 12 Mai 2013, 12:23

Paul Goma trebuie respectat pentru extraordinarul sau curaj din timpul comunismului, cand s-a opus sistemului comunist, suportand batai, inchisoare si - ceea ce este cel mai trist - desolidarizari si jigniri din partea breslei scriitoricesti. Goma a fost sprijinit, in 1977, de muncitori (Vasile Paraschiv l-a sustinut cu mari riscuri), de minerii din Valea Jiului - declansand o greva in august 1977 si luand exemplul de curaj al lui Paul Goma, dar intelectualii - NU!

Goma - basarabeanul - a fost si este preocupat de soarta populatiei din Basarabia si Bucovina, de aici, probabil, dorinta de a se stabili la Chisinau si nu la Bucuresti.

- *despre Basarabia dupa ultimatumul sovietic (28 iunie 1940)

Goma spune ca dupa ultimatumul sovietic, din iunie 1940, cand Armata Rosie a ocupat Basarabia, o parte dintre evrei - cei cu functii - s-au bucurat si au participat la violente impotriva armatei romane, in retragere.

Unii evrei au pactizat cu trupele bolsevice, in timp alti evrei s-au dedat la acte barbare impotriva romanilor, a administratiei romanesti si a armatei romane, obligata sa se retraga dintr-un teritoriu ce apartinuse Romaniei intre 1918-1940.

Ceea ce nu subliniaza indeajuns Goma este faptul ca populatia evreiasca majoritara din Basarabia nu avea sentimente ostile fata de armata si Statul roman. Cativa s-au intrecut in violente, dar nu putem face raspunzatoare o intreaga populatie pentru violentele armatei rosii, bolsevicii ce au ocupat Basarabia au fost la originea violentelor, sprijiniti de cativa evrei. E un fapt istoric: cativa evrei au sprijinit Armata Rosie sa se instaleze in Basarabia, anulandu-se marele Act al Unirii din 1918, dar violentele au inceput prin girul dat de statul sovietic, care intra in Basarabia fara nici o impotrivire, armata romana fiind umilita de armata bolsevica.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Cand armata romana, un an mai tarziu, prin ordinul lui Antonescu, a trecut Prutul pentru eliberarea Basarabiei, impotriva evreilor din Basarabia si Bucovina s-a declansat o prigoana sistematica. Cei mai multi evrei din Basarabia si Bucovina au fost deportati in Transnistria, pester 80% au murit acolo, din cauza bolilor si a foametei, mai bine de 200.000 de evrei si aproape 20.000 de tigani. Cand armata romana a intrat in Basarabia, au fost ucisi mii de evrei, la Noua Sulita, la Sculeni, la Cernauti peste 2.000 de evrei au fost omorati in ziua de 5 iulie 1941, la Chisinau - alti evrei ucisi, in 17 iulie. Sunt executii in masa ale evreilor in vara anului 1941 - ceea ce indica existenta unui Holocaust romanesc.

Sa nu uitam de Pogromul de la Iasi, 28-29 iunie 1941: Antonescu ii scosese, din ianuarie , pe legionari din guvern,, dar actiunile antisemite, - prin izolarea populatiei evreiesti si uciderea evreilor - au continuat si s-au intetit.. Pogromul de la Iasi a fost facut la ordinul lui Antonescu, ca sa fie curatat orasul de evrei.

Din Raportul final privind Holocaustul din Romania:

"La 29 iunie 1941, Mihai Antonescu a ordonat deportarea tuturor evreilor din Iaşi, inclusiv a femeilor şi copiilor. Evreii supravieţuitori au fost duşi spre gară. Pe drum ei au fost bătuţi, jefuiţi şi umiliţi. Trotuarele din Iaşi erau pline cu cadavre, iar deportaţii au fost nevoiţi să treacă peste ele. La gară şi în piaţa din faţa gării aceştia au fost forţaţi să stea cu faţa la pământ, iar călătorii români călcau pe ei, în timp ce soldaţii români şi germani ţipau că oricine va îndrăzni să ridice capul va fi împuşcat. În final, evreii au fost înghesuiţi în vagoane de marfă sub o ploaie de lovituri, înţepături de baionetă, lovituri cu bastonul şi insulte. Mulţi muncitori ceferişti s-au alăturat infernului, lovindu-i cu ciocanele.

Intenţia de exterminare era clară chiar de la bun început. După cum s-a stabilit mai târziu în procesele de la Iaşi, vagoanele trenului în care au fost urcaţi cu forţa evreii fuseseră folosite pentru transportul carbidului şi de aceea emanau un miros înăbuşitor. În plus, deşi în nici un vagon nu intrau mai mult de 40 de oameni, între 120-150 de evrei, mulţi dintre ei răniţi de lovituri şi tăieturi de baionetă, au fost îndesaţi cu forţa in interior. După ce uşile au fost bine închise în urma lor, toate ferestrele şi spărturile au fost bătute cu scânduri. „Din cauza căldurii de vară şi a lipsei de aer, oamenii au înnebunit mai întâi şi apoi au pierit, povesteşte un supravieţuitor.” Trenul cu deportaţi a mers pe aceeaşi rută de câteva ori.

Al doilea tren care a părăsit Iaşiul către Podul Iloaiei a fost şi mai aglomerat (aproximativ 2.000 de evrei au fost înghesuiţi în 20 de vagoane). Ultimul vagon conţinea cadavrele a 80 de evrei care fuseseră împuşcaţi, înjunghiaţi sau bătuţi."

ACUM &AICI Despre PAUL GOMA, va rugam !

Un AntiComunisM - Duminica, 12 Mai 2013, 16:16

Si iata cum povestea Disidentei si Disidentului, PAUL GOMA, hulit de atit amar de vreme si mai ciudat de 23 de ani de marea majoritatea a intelectualilor si scriitorilor romani, si tinut Subtil in EXIL din 1977 pina azi, departe de Romania, se transforma Subtil intr-o vesnica pomenire si re-re povestire a Holocaustului Evreiesc....In loc sa se vorbeasca despre PAUL GOMA, Acum si Aici, despre curajul, sacrificiile sale, lupta sa impotriva Comunismului si lipsa programata a Procesului Ideologiei Criminale

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Comuniste, apar ca de obicei "voci" care relatind "adevaruri" ale istoriei, produc DIVERSIUNILE bine cunoscute de 70 de ani pentru Eludarea Permanenta a Problemei Crimei contra Umanitatii a Ideologiei Comuniste si cea a Comunismului Romanesc in particular.....CUI NU-I CONVINE Acest PROCES al Comunismului ?... Raspunzind veti gasi raspuns si la intrebarea din titlu. LUI PAUL GOMA NU-I E FRICA DE NIMENI !
Goma

mihaiwalter - Duminica, 12 Mai 2013, 19:04

Niciodata dar nicodata nu o sa avem nimic. pentru ca nu vrem sa avem ceva Nu stim decit sa distrugem, ne batem joc de tot Nu am avut diaspora, nu avem virfuri ne urim si ne urim la maxim Singurul popor care se hraneste cu ura Importamt la noi nu e constructia ci sa moara capra vecinului!! suntem o natie libera?

Vlad - Duminica, 12 Mai 2013, 19:41

avem dreptul sa vorbim despre Goma - scriitorul? avem dreptul sa vorbim despre Goma - cel care s-a opus lui Ceausescu si regimului comunist, fiind arestat si umilit, ca a fost un fruntea unei miscari de protest fara precedent in Romania? avem dreptul sa vorbim despre Goma - cel care se refera la consecintele tragice ale ultimatumului sovietic din 1940, fapte pentru care unii dintre evrei, aflati in Basarabia, au fost parte? avem dreptul sa reamintim ca statul roman, sub Ion Antonescu, a ucis evrei, ceea ce, istoria desemneaza ca Holocaust? avem dreptul sa punem in discutie comportamentul intelectualilor dupa 1990 (sau dupa 2005)? avem dreptul sa refuzam inregimentarile, sa fim reticenti fata de "omul in uniforma"? - pe care Sebastian il discuta in "Cum am devenit huligan". o cultura matura discuta toate aceste probleme.

O cultura fara constiinta istoriei si a faptelor reprobabile va decupa doar ce-i convine, va discuta ba despre comunism, ba despre legionarism si legile antirasiale si antisemite din perioada 1938-1944. Romania a cunoscut atentatul, uciderea semenului si barbaria impotriva minoritarului de alta religie, in interbelic si in al II-lea razboi mondial. a cunoscut crima impotriva taranimii, distrugerea elitelor, arestarea, bestilitatea, suspiciunea si frica, securitatea - ca institutie de intimidare si control - si partidul - ca masa inerta de produs laude pentru Ceausescu. a cunoscut intimitatea - sufocata de securisti si de microfoane, de vecini binevoitori si sefi retrograzi.

Pe Paul Goma trebuie sa-l citim si sa-l discutam. articolul dlui. Bedros Horasangian ne indeamna sa privim in istoria noastra, de la legionari si pana la modul in care l-am tratat - cu o blandete suspecta - pe presedintele Basescu. sa privim toata istoria, toate cedarile, toate compromiterile:

Nae Ionescu a fost, mai ales din 1933, doctrinarul legionarilor, Eliade a facut campanie pentru legionari, Noica a scris in "Porunca vremii" si "Buna Vestire", Cioran compara, in 1940, moartea lui Corneliu Zelea Codreanu cu sacrificiul lui Iisus, Sadoveanu zicea ca "lumina vine de la Rasarit", istoria lui Gheorghiu-Dej este istoria unui stalinism feroce (desi Stalin murise din 1953), toata "rezistenta prin cultura" a fost, cum scrie dl. Bedros Horasangian, "o forma de a ne minti pe noi însine".

Postul de Radio Europa Libera, si marii sai redactori, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Neculai Constantin Munteanu, Noel Bernard, Vlad Georgescu, Mircea Carp era ca apa: beai din el, iti trecea setea si

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

oftica, si o luai de capat, supus, fara impulsul de a protesta politic impotriva regimului comunist. Conformism, frica si resemnare, paralizie si "soparle" - iata cum am fost in comunism. astazi, aplaudam coabitarea. . n-a fost toata istoria noastra o coabitare cu extremismul, lasitatea si complacerea in "merge si asa"...?

Oleaca de logica de Buhushi
Itzak Rabin - Duminica, 12 Mai 2013, 08:53
Domnu / tovarashu Peter van Damm, si poati oleaka di lojika ... ? Pai, dak matale dzici k toata cartea lui Goma i, cika, anti sh contra sh etc, cum di aduci ca dovada doar un citat cu guilimele dintr.un document oficial ? Citarea de documente e antisemitism, negationism ? Oleaka de obraz se poate, tov Păcalănsohn ... ? Nu mult, cit o virgula antisemita ...
Paul Goma in 1977, Saptamana Rosie si Holocaustul

Marcel Holtescu - Duminica, 12 Mai 2013, 12:23
Paul Goma trebuie respectat pentru extraordinarul sau curaj din timpul comunismului, cand s-a opus sistemului comunist, suportand batai, inchisoare si - ceea ce este cel mai trist - desolidarizari si jigniri din partea breslei scriitoricesti. Goma a fost sprijinit, in 1977, de muncitori (Vasile Paraschiv l-a sustinut cu mari riscuri), de minerii din Valea Jiului - declansand o greva in august 1977 si luand exemplul de curaj al lui Paul Goma, dar intelectualii - NU!
Goma - basarabeanul - a fost si este preocupat de soarta populatiei din Basarabia si Bucovina, de aici, probabil, dorinta de a se stabili la Chisinau si nu la Bucuresti.
- *despre Basarabia dupa ultimatumul sovietic (28 iunie 1940) Goma spune ca dupa ultimatumul sovietic, din iunie 1940, cand Armata Rosie a ocupat Basarabia, o parte dintre evrei - cei cu functii - s-au bucurat si au participat la violente impotriva armatei romane, in retragere.
Unii evrei au pactizat cu trupele bolsevice, in timp alti evrei s-au dedat la acte barbare impotriva romanilor, a administratiei romanesti si a armatei romane, obligata sa se retraga dintr-un teritoriu ce apartinuse Romaniei intre 1918-1940.
Ceea ce nu subliniaza indeajuns Goma este faptul ca populatia evreiasca majoritara din Basarabia nu avea sentimente ostile fata de armata si Statul roman. Cativa s-au intrecut in violente, dar nu putem face raspunzatoare o intreaga populatie pentru violentele armatei rosii, bolsevicii ce au ocupat Basarabia au fost la originea violentelor, sprijiniti de cativa evrei. E un fapt istoric: cativa evrei au sprijinit Armata Rosie sa se instaleze in Basarabia, anulandu-se marele Act al Unirii din 1918, dar violentele au inceput prin girul dat de statul sovietic, care intra in Basarabia fara nici o impotrivire, armata romana fiind umilita de armata bolsevica.
Cand armata romana, un an mai tarziu, prin ordinul lui Antonescu, a trecut Prutul pentru eliberarea Basarabiei, impotriva evreilor din Basarabia si Bucovina s-a declansat o prigoana sistematica. Cei mai multi evrei din Basarabia si Bucovina au fost deportati in Transnistria, pester 80% au murit acolo, din cauza bolilor si a foametei, mai bine de 200.000 de evrei si aproape 20.000 de tigani. Cand armata romana a intrat in Basarabia, au fost ucisi mii de evrei, la Noua Sulita, la Sculeni, la Cernauti peste 2.000 de evrei au fost omorati in ziua de 5 iulie 1941, la Chisinau - alti evrei ucisi, in 17 iulie. Sunt executii in masa ale evreilor in vara anului 1941 - ceea ce indica existenta unui Holocaust romanesc.
Sa nu uitam de Pogromul de la Iasi, 28-29 iunie 1941: Antonescu ii scosese, din ianuarie , pe legionari din guvern,, dar actiunile antisemite, - prin izolarea populatiei evreiesti si uciderea evreilor - au continuat si s-au intetit..
Pogromul de la Iasi a fost facut la ordinul lui Antonescu, ca sa fie curatat orasul de evrei.
Din Raportul final privind Holocaustul din Romania:
"La 29 iunie 1941, Mihai Antonescu a ordonat deportarea tuturor evreilor din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Iasi, inclusiv a femeilor si copiilor. Evreii supravietuitori au fost dusi spre gară. Pe drum ei au fost bătuti, jefuiti si umiliti. Trotuarele din Iasi erau pline cu cadavre, iar deportaţii au fost nevoiţi să treacă peste ele. La gară şi în piaţa din faţa gării aceştia au fost forţaţi să stea cu faţa la pământ, iar călătorii români călcau pe ei, în timp ce soldaţii români şi germani ţipau că oricine va îndrăzni să ridice capul va fi împuşcat. În final, evreii au fost înghesuiţi în vagoane de marfă sub o ploaie de lovituri, înţepături de baionetă, lovituri cu bastonul şi insulte. Mulţi muncitori ceferişti s-au alăturat infernului, lovindu-i cu ciocanele.

Intenţia de exterminare era clară chiar de la bun început. După cum s-a stabilit mai târziu în procesele de la Iaşi, vagoanele trenului în care au fost urcaţi cu forţa evreii fuseseră folosite pentru transportul carbidului şi de aceea emanau un miros înăbuşitor. În plus, deşi în nici un vagon nu intrau mai mult de 40 de oameni, între 120-150 de evrei, mulţi dintre ei răniţi de lovituri şi tăieturi de baionetă, au fost îndesaţi cu forţa in interior. După ce uşile au fost bine închise în urma lor, toate ferestrele şi spărturile au fost bătute cu scânduri. „Din cauza căldurii de vară şi a lipsei de aer, oamenii au înnebunit mai întâi şi apoi au pierit, povesteşte un supravieţuitor.” Trenul cu deportaţi a mers pe aceeaşi rută de câteva ori.

Al doilea tren care a părăsit Iaşiul către Podul Iloaiei a fost şi mai aglomerat (aproximativ 2.000 de evrei au fost înghesuiţi în 20 de vagoane). Ultimul vagon conţinea cadavrele a 80 de evrei care fuseseră împuşcaţi, înjunghiaţi sau bătuţi."

ACUM &AICI Despre PAUL GOMA, va rugam !
Un AntiComunisM - Duminica, 12 Mai 2013, 16:16

Si iata cum povestea Disidentei si Disidentului, PAUL GOMA, hulit de atit amar de vreme si mai ciudat de 23 de ani de marea majoritatea a intelectualilor si scriitorilor romani, si tinut Subtil in EXIL din 1977 pina azi, departe de Romania, se transforma Subtil intr-o vesnica pomenire si re-re povestire a Holocaustului Evreiesc....In loc sa se vorbeasca despre PAUL GOMA, Acum si Aici, despre curajul, sacrificiile sale, lupta sa impotriva Comunismului si lipsa programata a Procesului Ideologiei Criminale Comuniste, apar ca de obicei "voci" care relatind "adevaruri" ale istoriei, produc DIVERSIUNILE bine cunoscute de 70 de ani pentru Eludarea Permanenta a Problemei Crimei contra Umanitatii a Ideologiei Comuniste si cea a Comunismului Romanesc in particular.....CUI NU-I CONVINE Acest PROCES al Comunismului ?... Raspunzind veti gasi raspuns si la intrebarea din titlu. LUI PAUL GOMA NU-I E FRICA DE NIMENI !

Goma
mihaiwalter - Duminica, 12 Mai 2013, 19:04

Niciodata dar nicodata nu o sa avem nimic. pentru ca nu vrem sa avem ceva Nu stim decit sa distrugem, ne batem joc de tot Nu am avut diaspora, nu avem virfuri ne urim si ne urim la maxim Singurul popor care se hraneste cu ura Importamt la noi nu e constructia ci sa moara capra vecinului!!

suntem o natie libera?

Vlad - Duminica, 12 Mai 2013, 19:41

avem dreptul sa vorbim despre Goma - scriitorul? avem dreptul sa vorbim despre Goma - cel care s-a opus lui Ceausescu si regimului comunist, fiind arestat si umilit, ca a fost un fruntea unei miscari de protest fara precedent in Romania? avem dreptul sa vorbim despre Goma - cel care se refera la consecintele tragice ale ultimatumului sovietic din 1940, fapte pentru care unii dintre evrei, aflati in Basarabia, au fost parte? avem dreptul sa reamintim ca statul roman, sub Ion Antonescu, a ucis evrei, ceea ce, istoria desemneaza ca Holocaust? avem dreptul sa punem in discutie comportamentul intelectualilor dupa 1990 (sau dupa 2005)? avem dreptul sa refuzam inregimentarile, sa fim reticenti fata de "omul in uniforma"? - pe care Sebastian il discuta in "Cum am devenit huligan". o cultura matura discuta toate aceste probleme. o cultura fara constiinta istoriei si a faptelor reprobabile va decupa doar ce-i convine, va discuta ba despre comunism, ba despre legionarism si legile

antirasiale si antisemite din perioada 1938-1944. Romania a cunoscut atentatul, uciderea semenului si barbaria impotriva minoritarului de alta religie, in interbelic si in al II-lea razboi mondial. a cunoscut crima impotriva taranimii, distrugerea elitelor, arestarea, bestilitatea, suspiciunea si frica, securitatea - ca institutie de intimidare si control - si partidul - ca masa inerta de produs laude pentru Ceausescu. a cunoscut intimitatea - sufocata de securisti si de microfoane, de vecini binevoitori si sefi retrograzi.

pe Paul Goma trebuie sa-l citim si sa-l discutam. articolul dlui. Bedros Horasangian ne indeamna sa privim in istoria noastra, de la legionari si pana la modul in care l-am tratat - cu o blandete suspecta - pe presedintele Basescu. sa privim toata istoria, toate cedarile, toate compromiterile:

Nae Ionescu a fost, mai ales din 1933, doctrinarul legionarilor, Eliade a facut campanie pentru legionari, Noica a scris in "Porunca vremii" si "Buna Vestire", Cioran compara, in 1940, moartea lui Corneliu Zelea Codreanu cu sacrificiul lui Iisus, Sadoveanu zicea ca "lumina vine de la Rasarit", istoria lui Gheorghiu-Dej este istoria unui stalinism feroce (desi Stalin murise din 1953), toata "rezistenta prin cultura" a fost, cum scrie dl. Bedros Horasangian, "o forma de a ne minti pe noi însine".

Postul de Radio Europa Libera, si marii sai redactori, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Neculai Constantin Munteanu, Noel Bernard, Vlad Georgescu, Mircea Carp era ca apa: beai din el, iti trecea setea si oftica, si o luai de capat, supus, fara impulsul de a protesta politic impotriva regimului comunist. Conformism, frica si resemnare, paralizie si "soparle" - iata cum am fost in comunism. astazi, aplaudam coabitarea. . n-a fost toata istoria noastra o coabitare cu extremismul, lasitatea si complacerea in "merge si asa"...?

Marti 14 mai 2013

Timpul Chisinàu 14 Mai 2013, ora 14:04

Primarul din Edinet vrea sà-i construiascà o casà lui Paul Goma

Primarul orașului Edineț, Constantin Cojocaru, filolog de profesie și mare iubitor al literaturii lui Paul Goma, declară că este dispus să înainteze în Consiliul local al orașului pe care îl administrează un proiect de hotărâre privind acordarea unui loc de casă și construcția unui imobil potrivit pentru scriitorul Paul Goma, în cazul în care acesta se decide să revină pe plaiurile sale natale, în Basarabia.

Citind materialul publicat în TIMPUL despre intenția celebrului cărturar român de a se stabili în R. Moldova, primarul a sunat la redacție și ne-a mărturisit că ar fi o onoare pentru edilii orașului Edineț să contribuie la aducerea acasă a marelui scriitor și disident anticomunist stabilit în Franța și de puțină vreme posesor al cetățeniei moldovenești. „Nu știu dacă domnia sa ar fi de acord să se stabilească aici, probabil că ar prefera undeva mai aproape de Chișinău și sunt sigur că și Dorin Chirtoacă ar face același gest. Dar noi am fi mândri să îl avem ca și concetățean la Edineț pe Goma”, declară primarul. Constantin Cojocaru spune că în cel mult un an de la acceptarea ideii de a se stabili la Edineț, casa marelui scriitor ar putea fi predată la cheie.

Un articol de: Valentin Buda

*

Jurnal de Chisinàu 28 Apr 2013 13:42

Paul Goma vine acasà… În sfârsit!

Interviu cu scriitorul **Andrei Țurcanu**

- Dle Andrei Țurcanu, mă adresez dumneavoastră ca la un fel de „părinte” al cetățeniei moldovenești a lui Paul Goma. Ce ar însemna, în opinia dvs acordarea acestei cetățenii ilustrului scriitor, disident,

compatriotului nostru născut în satul Mana, Orhei?

La întrebarea pe care mi-ați pus-o, am să vin mai întâi cu o replică. Nu sunt „părintele", sunt „bunicul" cetățeniei lui Paul Goma. Vreau să spun că între momentul primei mele inițiative de a i se acorda cetățenia R. Moldova lui Paul Goma și actul final al înmânării oficiale a pașaportului moldovenesc s-a scurs atâta timp încât eu am reușit să trec pe neobservate de la vârsta de „părinte" la cea de „bunic". Uneori, sincer să recunosc, credeam că nu mai ajung să apuc finalul acestei lungi și epuizante „curse cu obstacole", cum i-a zis chiar Goma. Au fost atâtea îngrădiri și obstacole birocratice, atâtea amânări și tergiversări, din lipsă de interes (știți bine, cred, ce înseamnă „interesul" în practica multor deținători de funcții de la noi!) sau pornite dintr-o obstrucționare conștientă a problemei, încât azi mă mir și eu cum de am reușit, totuși.

Iar reușita o datorăm, în primul rând, faptului că trebuia odată și odată să se facă dreptate într-un caz de flagrantă injustiție. Cred că neamului românesc îi este prea de ajuns exemplul exilatului Bălcescu, cel care a sfârșit într-o groapă comună din Italia. Apoi, am reușit și grație faptului că, în acest efort de a-l aduce pe Goma acasă, am avut susținerea fierbinte a unor oameni de bună credință, funcționari de rang mai înalt sau mai jos, care au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a mișca înainte carul atunci când părea că s-a împotmolit iremediabil. N-am să dau nume, important acum e că am izbutit. Nu pot însă să nu menționez susținerea ardentă pe care am avut-o (într-o fază inițială) din partea publicației „Timpul". Ideea a fost sprijinită, mai întâi, prin publicarea mai multor articole critice despre creația lui Goma, apoi a unor editoriale speciale pe tema cetățeniei, urmate de scrisori de susținere a acestei inițiative venite de la cetățenili republicii.

Mai încoace, s-a implicat și JURNAL de Chișinău. Din aceeași strategie de aducere a lui Goma acasă face parte și gestul Uniunii Scriitorilor de a-l propune pe Paul Goma la Premiul Nobel, gest îndreptățit întru totul de valoarea de excepție, artistică și civică, a creației sale. Aș menționa și susținerea acestei inițiative de către forurile noastre academice și universitare: Academia de Științe, Institutul de Filologie, catedrele de literatură de la Universitatea de Stat și de la UPS „Ion Creangă". N-ar fi completă această enumerare a susținătorilor ideii aducerii acasă a ilustrului scriitor dacă n-aș pomeni aici și un cerc de prieteni ai lui Goma din România pe care i-am simțit mereu în acești ani alături de efortul nostru.

- Și totuși, ce înseamnă această cetățenie moldovenească pentru Paul Goma, pentru noi? Ce ar însemna pentru o personalitate de calibrul Goma să părăsească Parisul și să se stabilească, acum vă citez, „într-o mlaștină a lumii unde şi broaştele se-neacă"? Și care credeți că ar putea fi impactul revenirii la baștină a etern-răzvrătitului Goma în cea mai săracă țară din Europa, într-o țară a veșnicelor seisme politice?

Mai întâi, ca să știe toată lumea, Paul Goma a refuzat, când i s-a propus de către președintele Mitterrand, să ia cetățenia franceză. Să recunoaștem, puțini ar fi făcut-o! Gestul său are o semnificație exemplară de verticalitate morală și patriotism. Așa că, din acest punct de vedere, revenirea la baștină a apatridului Goma înseamnă o regăsire (ÎN SFÂRȘIT!) fizică a Patriei sale. Există în literatura universală o imagine extraordinară a omului sortit să nu-și afle niciodată locul său stabil în spațiu.

- Aveți în vedere figura fiului rătăcitor?

Nu. Fiul rătăcitor singur și-a ales destinul de vântură-lume. Până la urmă acesta revine, totuși, acasă, unde îl așteaptă un tată înțelegător și

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

afectuos. Mă refer la evreul rătăcitor care a fost blestemat să rătăcească printre oameni fără a-şi afla un lăcaş, ispăşind în felul acesta păcatul de a-i fi refuzat lui Iisus o cană de apă în drumul său spre Golgota. Şi Goma a fost nevoit, din fragedă copilărie, să rătăcească prin lume. La început fără păcat, din cauza unei istorii ingrate, mai exact, a circumstanţelor declanşate de înţelegerea dintre cei doi mari tirani ai sec. XX, Stalin şi Hitler. Mai târziu, din cauza unui „păcat" asumat cu bună ştiinţă, până la capăt, fără rest, „păcatul" de contestatar al comunismului. Cu acordarea cetăţeniei, lui Paul Goma i s-a recunoscut, în sfârşit, juridic, un drept de aşezare printre ai săi.

Paul Goma nu vine în „cea mai săracă ţară din Europa". El revine ca un bătrân înţelept de 78 de ani la baştina de care a fost privat din copilărie şi pe care, în romanul „Din calidor", a plâns-o şi a cântat-o cu o iubire necruţătoare, feroce. Pentru noi important e faptul că Goma vine cu autoritatea sa internaţională de scriitor şi combatant anticomunist (lui nu-i place – şi, cred, pe bună dreptate – să i se spună disident) să realizeze un gând al său mai de demult – Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina.

Centrul „Paul Goma" va stoca, în primul rând, arhivele de care dispune scriitorul, materialele care au stat la baza scrierii cărţilor sale despre Basarabia. Apoi va colecta, va sistematiza şi va studia alte materiale, documente scrise, mărturii audio şi video legate de problematica aceasta. Paul Goma contează în special pe susţinerea tinerilor cercetători, istorici, jurnalişti, literaţi, a entuziaştilor care şi-ar dori ca viitorul ţării lor să aibă un trecut curăţat de jegul depunerilor sovieto-kominterniste.

Uniunea Scriitorilor a venit deja cu iniţiativa fondării acestui centru. Mai e nevoie pentru aceasta de un local. Sperăm în susţinerea autorităţilor locale şi republicane, dar facem apel şi către toţi oamenii de bună credinţă, către întreprinzători mai ales, să sprijine financiar această acţiune nobilă şi necesară.

- Vă mulţumesc.

A consemnat Bogdan Cioban

*

Scrisoare deschisă

Dlui Prim-ministru ad interim Iurie Leancă

Dlui Ministru al Culturii Boris Focşa

Dlui Primar general al municipiului Chişinău Dorin Chirtoacă

Prin prezenta vă aducem la cunoştinţă că, la iniţiativa şi insistenţele unui grup de entuziaşti, Paul Goma, pământeanul nostru născut în satul Mana, Orhei, scriitor-candidat la Premiul Nobel şi luptător notoriu împotriva comunismului, a acceptat să vină în Republica Moldova ca să ia în gestiune Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina înfiinţat prin decizia Consiliului Uniunii Scriitorilor. Dl Paul Goma a obţinut în acest scop cetăţenia R. Moldova şi este gata să se întoarcă la baştina pe care a părăsit-o acum 70 de ani, aducând cu sine şi o bogată arhivă pe care o deţine în problema dată.

Credem că nu mai e nevoie să aducem explicaţii sau argumente în plus asupra importanţei unui asemenea Centru pentru ţara noastră, atât de puternic aflată încă în deriva recidivelor trecutului ei sovietic comunist. Şi nici importanţa aflării în fruntea acestei instituţii a lui Paul Goma, reputat combatant al rezistenţei anticomuniste, nu trebuie demonstrată. În afară de bogata arhivă pe care o deţine scriitorul la Paris, Centrul de Studiu al

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Comunismului în Basarabia şi Bucovina va colecta, va stoca şi va cerceta documente scrise, mărturii video şi audio, cărţi şi reviste referitoare la istoria acestor ţinuturi româneşti, pornind cu anul 1939, anul încheierii de către URSS şi Germania nazistă a criminalului Pact „Ribbentrop-Molotov" până la căderea Cortinei de Fier.

Pentru realizarea acestor scopuri, Centrul are nevoie de un sediu amenajat conform exigenţelor unor asemenea instituţii, care ar putea să găzduiască şi familia lui Paul Goma.

Facem, aşadar, apel către Domniile Voastre să veniţi în întâmpinarea acestei nobile şi necesare iniţiative şi să rezolvaţi problema unui sediu pentru Centrul de Studiu al Comunismului în Basarabia şi Bucovina. Sperăm că orientarea proeuropeană, democratică din discursul fracţiunilor care au constituit (şi, credem, vor mai alcătui) majoritatea parlamentară nu este un simplu exerciţiu verbal, ci un program consecvent, la edificarea şi susţinerea căruia Centrul ar putea, în viitor, să aducă o contribuţie substanţială.

Mihai Cimpoi, academician
Arcadie Suceveanu, preşedintele Uniunii Scriitorilor
Vasile Bahnaru, director al Institutului de Filologie (IF) al AŞ
Andrei Ţurcanu, şef al Sectorului de literatură română al IF AŞ
Alexandru Burlacu, şef al Catedrei de Literatură Română şi Comparată a UPS „Ion Creangă"
Teo Chiriac, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor
Valeriu Nazar, director al Muzeului Naţional „M. Kogălniceanu"
Aculina Trifan, scriitoare
Ioan Mânăscurtă, scriitor
Ion Ciocanu, scriitor
Vitalie Răileanu, scriitor
Nicolae Negru, scriitor
Iulian Filip, scriitor
Isaie Cârmu, artist plastic
Grigore Chiper, scriitor
Claudia Partole, scriitoare
Nicolae Spătaru, scriitor
Vlad Zbârciog, scriitor
Andrei Burac, scriitor
Titus Jucov, regizor
Nicolae Popa, scriitor
Leo Botnaru, scriitor
Anatol Gavrilov, doctor hab. în filologie
Galaction Verebceanu, doctor în filologie
Olesea Gârlea, doctor în filologie
Tudor Colac, doctor în filologie
Tatiana Botnaru, doctor în filologie
Viorica Zaharia, doctor în filologie
Viorica Răileanu, doctor în filologie
Veronica Păcuraru, doctor în filologie
Ludmila Şimanschi, doctorand

Acest articol scris de Jurnal de Chisinàu a fost publicat în numărul din 17 May 2013 a ziarului "Jurnal de Chişinău" la rubrica Cultură.Timpul Chisinàu14 Mai 2013, ora 14:04

Marti 21 mai 2013

14/08/2014

Scrisoarea lui Andrei Turcanu si a Alionei Grati càtre primarul Chisinàului:

"Primarului general al Municipiului Chişinău

Dl. Dorin Chirtoacă

Prin Prezenta, ţinem să vă aducem la cunoştinţă, că, la iniţiativa unui grup de admiratori ai operei lui Paul Goma, pământeanul nostru, născut în satul Mana, Orhei, a căzut de acord să ia cetăţenia Republicii Moldova şi să revină acasă. Celebrul scriitor candidat la premiul Nobel, disidentul şi militantul pentru drepturile omului expulzat în Franţa din România ceauşistă, aflat până în prezent la Paris, este gata să revină pe pământul unde a văzut lumina zilei, aducând cu sine, biblioteca şi o arhivă bogată de documente de o importanţă covârşitoare pentru istoria ţinutului nostru şi istoria literaturii române din Basarabia. În acest scop, Uniunea Scriitorilor din R. Moldova a luat decizia înfiinţării Centrului de Creaţie „Paul Goma", instituţie obştească care prevede adunarea, stocarea şi cercetarea materialelor istorice şi literare ce ţin de creaţia distinsului nostru scriitor, de tematica lucrărilor sale literare şi publicistice.

Venirea la Chişinău şi situarea în fruntea acestui Centru de creaţie a lui Paul Goma ar însemna o impulsionare a activităţii de arhivare şi de cercetare a documentelor unor perioade întregi, literare şi istorice, care au o legătură directă cu biografia şi cu activitatea scriitoricească şi civică a pămân-teanului nostru.

În acest scop, ne adresăm către D-voastră cu rugămintea să acordaţi din fondurile Primăriei un local, unde s-ar putea amplasa şi activa în deplina libertate a dezideratelor sale statutare Centrul de creaţie „Paul Goma". Vă anunţăm cu această ocazie şi faptul că Paul Goma are grave probleme locomotorii, recidive ale aflării îndelungate în închisorile regimului totalitar, şi vă rugăm să luaţi în calcul şi eventualitatea amenajării în acelaşi local a câtorva odăi pentru traiul scriitorului şi al soţiei sale.

Primiţi asigurările profundelor noastre sentimente de gratitudine.

Centrul de creaţie „Paul Goma"

Andrei Ţurcanu, dr. habilitat în filologie, director executiv

Aliona Grati, dr. habilitat în filologie, manager-cercetător

Miercuri 22 mai 2013

Curtea Veche mi-a trimis (si mie) spalturile la "Scrìsuri 3".

Joi 23 mai 2013

Am înapoiat editurii "Scrisuri 3"

Vineri 24 mai 2013

Din *Observator cultural*:

"Paul Goma in the Wilderness

Articol din noul număr al revistei „Observator cultural"

Autor: Şerban FOARŢĂ

"Traseele ni se intersectaseră întîmplător, pe un culoar al României literare. Eram, cred, cu Dimov (sau Mazilescu?): „Domnul Paul Goma; domnul Şerban Foarţă".

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Nu prea ştiam nimic despre Paul Goma, în acel fals-promiţător 1967.

Ştiam doar că făcuse puşcărie; şi, fără să cred că e obligatoriu ca, după ani de recluziune, să fii morocănos sau acru (căci cunoscusem, între timp, „despuşcăriaţi“, vorba cuiva, plini de umor – iar nu de, numai, umori sumbre), am fost surprins că domnul cu barbă (înainte de vreme, colilie) en collier este atît de mucalit, debitînd bancuri, „osebite anegdote“ şi ingenioase calambururi.

Bătrînărul (!) Paul Goma, în mare vervă,-n după-masa aia, mi-a strîns mîna, agreîndu-mă, nici eu nu ştiu de ce, în chip spontan, fiind afabil şi mereu atent cu mine.

L-am revăzut după un an, în ’68, în timpul Primăverii de la Praga.

Citea, în Sala cu Oglinzi, la MRP, în cvasiliberul cenaclu arhiplin (unde,-n aceeaşi zi, se da-n spectacol şi histrionul, amuzant altminteri, Vintilă Ivănceanu), fragmente din Ostinato. Tonul cu care o facea era atît de savuros, încît era chemat mereu la rampă, în hohotele noastre de rîs defulatoriu.

Viaţa, apoi, ne-a despărţit, după ce, o clipă, ne adusese faţă-n faţă. Eu subzistam departe,-n Timişoara, – la Bucureşti venind din an în paşti…

A urmat ceea ce ştim cu toţii: discursul, din balcon, istoric (de nu cumva numai isteric?!); Tezele din iulie ’71; scandalul cu Ostinato, publicat la Surkamp, în Germania, fără avizul cenzorilor noştri; radicalizarea fără-ntors a autorului tot mai „ciumat“; misiva către Ceauşescu, incendiară ş.a.m.d.

În tot acest răstimp, Securitatea, dar şi colegi de breaslă ai lui Goma, oportunişti sau resentimentari, din complex de culpabilitate, sunau din surle şi băteau în tobe sau numai şopoteau conspirativ cum că „Goma nu are talent“! Ca şi cum de asta era vorba; nu de curajul, demnitatea, ţinuta unui singuratic în luptă cu o liotă feroce.

A venit, în fine, anul de pomină şi groază, 1977: „le tremblement des hommes“, „le tremblement de terre“, apoi, din nou, „des hommes“.

Scriu astfel, căci seismul propriu-zis fusese devansat de-un eveniment seismic (în sens politic şi moral), anume Carta 77, de natură să zgîlţîie Puterea şi să zguduie vreo cîteva conştiinţe.

Sau, baremi, să le tulbure adînc.

Un tulburat am fost şi eu.

Simţeam, ştiam că e o laşitate să nu aderi, pe faţă, la gestul lui Paul Goma; să stai pe margine sau să-ţi pui vată în urechi; să nu te-„adaugi la convoi“, ca într-un text autumnal al lui Bacovia: „Dar, iată, şi-un mort evreiesc…/ Şi plouă, e moină, noroi –/ În murmure stranii semite/ M-adaug şi eu la convoi“.

A trecut seismul propriu-zis; cestălalt, însă, s-a amplificat.

Mai înainte, evident, ca… dom’ Paulică (vorba cutărei pleşiţe sinistre) să fie dus în Calea Rahovei, cu duba, Europa Liberă comunicase numărul de telefon al lui Paul Goma.

După ce l-am scris pe o fiţuică, îmi stătea în carne ca un ghimpe.

Cam pe la finele lui martie, într-o seară, după dezbateri de vreo două ore cu poetul Duşan Petrovici, „Don Pedro“, singuru-mi prieten de nădejde, am luat decizia să-l sunăm pe Goma, – altfel simţindu-ne nişte gunoaie.

Am mai deliberat vreun sfert de ceas, aşezaţi pe parapetul gardului în iederă al parcului de lîngă blocul meu.

Ne-am ridicat, în fine; am urcat treptele din două-n două (pentru a nu ne răzgîndi); am descuiat uşa; am intrat; am căutat febril fiţuica, în sertarul unde o pusesem; mi-a venit inima la loc, găsind-o…

Am format numărul. Tăcere. L-am mai format o dată. Tot tăcere. A treia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

oară l-am format, convins că este în zadar.

Nu va fi fost ca-n zilele funeste de după cutremurul din 4 martie, cînd telefonul răsuna interminabil, strident şi inutil, în gol.

Acum, nu avea sunet, era complet afon şi surd ca tuciul.

Abia atunci, ca unor bieţi naivi, ne-a căzut fisa, în sfîrşit, că un număr de telefon comunicat prin radio (şi ce radio!) va fi fost şters din terfeloage, firul fiindu-i, evident, tăiat, – pentru abonaţi, se înţelege, nu şi, bănuiesc, pentru timpanele de veghe.

Ne-am resemnat, căci nu aveam alternativă. A-l căuta, haihui, pe domnul Goma, în Drumul Taberei, la o adresă de care nu aveam habar, s-ar fi soldat cu un eşec penibil. Ne-am fi deconspirat numaidecît, luaţi la ochi de vigilenţii paznici – care, pe Mazilescu însuşi, vechi prieten de familie şi ştiutor, deci, al locuinţei rău famate: bl. X, sc. Y, ap. Z., îl săltaseră într-o spre-seară, înghesuindu-l într-o Dacie în misiune.

Ceea ce, bineînţeles, aflat-am după...

Cine ar fi crezut, în ’77, că la Paris, în ’91, am să-l revăd pe domnul Goma? Că mai întîi aveam să văd Parisul Franţei (ceea ce, pînă-n ’90, va fi fost cu totul imposibil); şi că, la cafeneaua „românească“ de lîngă Ambasada în care n-am călcat nicicînd, a României, aveam să-l văd, cu-aceeaşi barbă albă en collier, la fel de mucalit ca altădată şi nefăcîndu-şi absolut nici o iluzie în privinţa României… june!

Toţii comesenii dispăruseră,-ntre timp, grăbiţi s-ajungă la Marea Adunare Naţională (a Franţei, a – scuzaţi! – Republicii Franceze) cu sediul la Palais... Bourbon, unde urma o conferinţă de presă importantă a unui important, in spe, politician d’al nostru.

Aveam, de la Monica Lovinescu, şi noi, adică Maria-Mia şi cu mine, invitaţii la soareaua amintită.

Am tras, însă, de timp cît am putut, domnul Goma oferindu-se, gentil, să ne acompanieze pînă la locul faptei.

Ne-a făcut să rîdem, ca pe vremuri, şi la masă, şi-n autobuz.

Nu l-am mai văzut, de-atunci, nicicînd.

Îi mai facem, Mia şi cu mine, cu mîna din staţia de autobuz, pînă ce acesta dispare-n pîcla serii…

Speram, atunci, că domnul Goma, disidentul nostru cel mai autentic (şi victima, mult mai tîrziu, nu pe de-a-ntregul inocentă, a unui grav malentendu care mai dăinuie şi astăzi), va evita, baremi acum, după biata noastră „revoluţie“, ursita (sau vocaţia?) faimosului palermitan, Bălcescu (dintr-un poem ocazional al lui Ion Barbu – din care, schimbîndu-i un cuvînt, transcriu mai jos): „Ai mult ursuzei tagme gianabeţi/ Cu temniţa-înţeleşi şi cu exilul,/ Un veac avar te vrură sub peceţi/ Şi zveltei libertăţi sucină trilul”.

P. S.

Prin, pasămite, ’73, am primit de la Sorin Titel o cartolină din Paris cu, pe avers, o reproducere superbă a unei picturi a lui Max Ernst, anume Napoleon in the Wilderness, iar pe revers, în colţul stîng de sus (deasupra mesajului expeditorului), cu un scris aproape caligrafic: „Te salută şi Paul“.

Am înţeles numaidecît cine e Paul: o perspicacitate, dacă vreţi, fără, altminteri, eficacitate!”

Miercuri 29 mai 2013

Cristina Chiriac mi-a comunicat: “Scrisuri 3” nu va fi “prezentat” la Târgul de carte. Ei, dacă n-a fost gata…

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Vineri 31 mai 2013

“Primele lupte ale Armatei Române cu bolşevicii (1917 - 1918)

Generalul Constatin Prezan (n.1861-d.1943), seful Marelui Stat Major al Armatei Române în timpul luptelor cu bolşevicii

Autor: Cristian Negrea

Un lucru cu desăvârşire uitat, România s-a aflat printre primele state care au intrat în luptă deschisă, cu arma în mână, împotriva bolşevismului. Dacă nu chiar primul.

S-a recunoscut şi s-a demonstrat prin mii de pagini scrise şi documente care continuă să apară adevărul incontestabil conform căruia comunismul a fost un regim criminal, responsabil de moartea a milioane de oameni, mult mai mulţi decât a reuşit să ucidă nazismul, un regim nu mai puţin odios, dar din fericire care a durat mult mai puţin. Nu mai contenesc laudele către cei ce au contribuit la eliminarea regimului nazist, iar despre eliminarea comunismului se mai amintesc doar contribuţiile occidentalilor care, prin politica lor, au reuşit să facă să se prăbuşească această ideologie criminală şi înrobitoare. Prea puţin s-a spus şi se spune despre contribuţia acestor luptători anonimi, de cele mai multe ori, sau despre lupta unor popoare întregi care au pus stavilă comunismului chiar din momentele facerii sale, fără de care, poate istoria şi implicit harta lumii ar fi ar fi arătat altfel. Iar la loc de cinste, printre aceste popoare care au luptat de la început împotriva ciumei roşii, se numără şi poporul român. Poate este chiar primul, alături de ruşii albi, care a luptat cu arma în mână împotriva celor ce încercau să cuprindă tot globul în mrejele ideologiei otrăvite promovate atât de intens de aventurierii istoriei cunoscuţi sub numele de Lenin, Troţki sau Stalin, şi alţii ca ei, mai puţin vizibili, dar nu mai puţin periculoşi pentru întreaga omenire. Poporul român a luptat împotriva comunismului, cunoscut atunci sub numele de bolşevism, încă din primele clipe ale facerii sale, încă din momentul în care niciunul din liderii lumii nu-şi dădea seama cu ce pericol se confrunta omenirea. Fără lupta lor, harta lumii ar fi arătat altfel, iar pentru înfrângerea acestui flagel statele rămase libere ar fi trebuit să depună eforturi mult mai mari, poate peste puterile lor, pentru a readuce suflul libertăţii în regiunile îmbrăţişate de imperialismul rusesc convertit sub masca internaţionalismului comunist, dar tot sub hegemonia nemiloasă a Moscovei.

Cum am salvat aliaţii în 1916

România a intrat în războiul mondial la 15 august 1916 nu pentru a cuceri alte teritorii, cum greşit spuneau şi o mai spun inamicii noştri, ci pentru a elibera ţinuturi româneşti, locuite în majoritate absolută de români, aflate sub stăpânire românească timp de secole, dar atunci, prin capriciile istoriei, supuse monarhiei Austro-Ungare, a cărei singur scop declarat era deznaţionalizarea românilor şi maghiarizarea lor, în aşa fel încât provinciile locuite de ei să ajungă preponderent maghiare. De acelaşi tratament avea parte şi Basarabia, de această dată supusă rusificării de către imperiul ţarist de la Petrograd.

România avea de ales spre ce parte să se îndrepte, în condiţiile războiului mondial ce devasta lumea de mai bine de doi ani. Promisiunile curgeau de ambele părţi, dar până la urmă, regele Ferdinand îşi calcă peste legăturile sale de neam şi de familie şi decide să fie credincios cerinţelor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

poporului său, care vedea dintotdeauna participarea la război alături de Franţa, sora sa latină de care o lega atâtea aspiraţii. Pentru această decizie, Ferdinand este supranumit şi Ferdinand cel Loial, deoarece a decis să meargă alături de poporul său pe o cale presărată cu spini, chiar împotriva ţării care i-a dat naştere, împotriva familiei sale şi a neamului care l-a crescut şi format. Un rege reprobat de familia sa, dar idolatrizat de poporul său pe care era chemat să-l conducă.

România intră în război pe frontul oriental alături de ruşi, dar fără să ştie că aceştia îi pregăteau de la început pierzarea. S-a spus că momentul nu a fost bine ales, dar tocmai ruşii ne presau mai mult ca oricând. „Acum ori niciodată" ni s-a spus de nenumărate ori, iar România a crezut în promisiunile aliaţilor, mai cu seamă în cele ale ruşilor, care trebuiau să se coordoneze cu noi în efortul militar comun. Tratatul încheiat de România cu puterile aliate prevedeau şi noile graniţe de după victorie, dar nici acestea nu au fost respectate, mai cu seamă în problema Banatului, din care o treime îi va reveni Serbiei la Conferinţa de Pace de la Paris, deşi aceasta nu a stăpânit niciodată acest teritoriu populat majoritar de către români.

României i s-a promis că la începerea operaţiunilor sale militare în Transilvania, va beneficia de întreg sprijinul aliaţilor, printr-o ofensivă pe frontul de vest, iar pe frontul de est la nord, în Galiţia, ofensiva lui Brusilov va reîncepe mult mai energic, iar la sud, generalul Sarrail va începe propria ofensivă, pentru a facilita astfel avansul românilor de pe crestele Carpaţilor pe o linie mai scurtă, în centrul Transilvaniei, undeva pe valea Mureşului, astfel ca linia frontului să devină mai dreaptă şi mai uşor de controlat. Până la urmă s-a dovedit că aceste promisiuni nu au fost îndeplinite, ofensiva lui Brusilov stagnând din lipsă de forţe (mai mult, ameninţând prin oprirea ofensivei dreapta avansată a armatei române de nord ce pătrunsese în Transilvania), iar generalul Sarrail, prin rapoartele transmise comandamentelor superioare menţiona că nu are resurse nici măcar pentru defensivă, cu atât mai puţin pentru a lua ofensiva. Am fost minţiţi şi păcăliţi pentru a servi ca şi trupe de sacrificiu. Cu toate acestea, am intrat în război şi am înaintat în Transilvania. Cu această mişcare am salvat nu numai armata generalului Sarrail şi a lui Brusilov, dar inclusiv frontul de la Verdun. Marea victorie franceză de la Verdun i se datorează indirect armatei române, lucru uitat cu desăvârşire astăzi. Mai multe divizii germane au fost retrase de la Verdun pentru a fi concentrate în Transilvania, împotriva românilor, prin aceasta comandamentul german renunţând definitiv la cucerirea Verdunului. Mai mult, trupele bulgare întărite cu cele germane renunţă la atacul împotriva armatei lui Sarrail pentru a fi aruncate împotriva românilor în Cadrilater şi în Dobrogea. O sută de mii de oameni contra a treizeci de mii de apărători, a urmat apoi dezastrul de la Turtucaia şi pierderea Dobrogei, dar armata lui Sarrail a fost salvată. Promisiunile ruşilor conform cărora bulgarii nu vor intra în luptă împotriva noastră, la fel ca şi promisiunile de ajutor ale trupelor ruse în Dobrogea s-au dovedit a fi la fel de micinoase. Tunurile şi armamentul comandat şi plătit cu ani în urmă către Franţa, Statele Unite şi Japonia stătea încă în decembrie 1916 prin gările ruseşti, la Chişinău, Kiev sau Razdelnaia, nu numai din cauza birocraţiei, ci şi din cauza unei rele voinţe a Rusiei faţă de România la cele mai înalte nivele, ulterior dovedindu-se că însuşi ministrul de război rus, Sturmer, era mai mult decât favorabil Germaniei.

În majoritatea bătăliilor, inclusiv în Dobrogea sau, mai ales, în bătălia de pe Argeş-Neajlov pentru Bucureşti, ruşii au refuzat să ne acorde cel mai mic sprijin, o întreagă armată stând în aşteptare, cu arma la picior, când noi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

i-am cerut doar să taie o linie de aprovizionare a inamicului ce trecea la câţiva kilometri de tabăra rusească. La sfârşitul anului, când ne-am retras în Moldova, ruşii spuneau statului major român că aici doreau să ne aducă, ei propunând de la începutul campaniei noastre retragerea în Moldova şi abandonarea întregii Muntenii şi a capitalei, Bucureştiul. Ce fel de aliat era acesta care propunea de la începutul campaniei abandonarea capitalei şi a două treimi din teritoriul naţional? Privind logica imperială rusească, era normal, pentru ei nu era de dorit o armată română victorioasă, care mai târziu ar fi putut ridica pretenţii asupra Basarabiei româneşti, era de preferat o Românie învinsă, scăpată mai apoi de către ruşi, care ar fi putut anexa la încheierea păcii fără probleme încă o bucată zdravănă din teritoriul românesc. Doar la fel procedaseră ruşii şi în 1878, când au anexat din nou sudul Basarbiei tocmai de la aliatul care îl salvase în timpul campaniei împotriva Turciei în 1877-1878.

Cu toate lipsurile materiale, mai ales în artilerie, cu toată perfidia şi trădarea rusească recunoscută şi de aliaţii occidentali, românii s-au bătut cu un nemaipomenit eroism. Pe o lungime a frontului de 1300 km (identică cu întreaga lungime a frontului rusesc, iar spre comparaţie, întreg frontul de vest avea doar 800 km), luptând unul contra cinci contra celor mai bune trupe germane şi austro-ungare, la care se adăugau cele bulgare şi turceşti, au produs pierderi mari atacatorilor. De exemplu, pe frontul de la Jiu, unde a căzut la datorie generalul Dragalina, o singură divizie românească a rezistat fără să fie schimbată timp de 80 de zile la trei divizii germane dintre care una (a 11-a bavareză) a fost complet nimicită.

Iar exemplele pot continua şi vor continua în anul următor, al marilor victorii de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, dar şi al marilor trădări din partea aliaţilor noştri ruşi, care se vor transforma în cei mai mari duşmani ai noştri.

Marile victorii şi marile decepţii din 1917

În urma înfrângerilor datorate contextului militar din 1916 guvernul şi ce a mai rămas din armata română s-a retras în Moldova unde a urmat o perioadă de refacere a capacităţii de luptă. Rolul misiunii franceze conduse de generalul Berthelot a fost preponderent, ofiţerii francezi instruind armata română şi aducând-o la pregătirea necesară ducerii războiului modern, iar delegaţii acesteia reuşind să recupereze o parte din materialul militar destinat armatei române şi pierdut pe întinsul fără de sfârşit al împărăţiei ruseşti. După o muncă tenace, fără oprire, trupele române au putut fi dotate şi pregătite pe măsura celor occidentale. Redau aici o situaţie comparativă ale dotării armatei române în 1916 faţă de 1917, aşa cum apare în cartea generalului C. Găvănescu, apărută în 1918, „Epopeea română. Războiul nostru pentru întregirea neamului", dotările comparative de materiale ale unui regiment de infanterie la 14 august 1916 şi la 1 iulie 1917. Mitraliere, 6,4,2 sau deloc (1916) faţă de 24 (1917); puşti mitraliere, niciuna faţă de 96; grenade şi grenadieri, aproximativ 24 de soldaţi cu 3-4 tipuri de grenade diferite faţă de toţi soldaţii cu sacul plin de grenade; telefoane, unele regimente deloc, altele câte unul faţă de unul la fiecare companie cu suficientă sârmă; rachete de semnalizare, deloc faţă de arhisuficiente în mai multe culori; măşti, la început deloc, venind mai târziu faţă de toţi soldaţii dotaţi; măşti de gaze, deloc faţă de toţi militarii.

Astfel, în vara lui 1917 românii erau pregătiţi de revanşă. Dar evenimentele internaţionale se precipită. În martie 1917 izbucneşte revoluţia în Rusia, care îl alungă pe ţar. Conducătorul ţării devine Kerenski, care continuă războiul. Dar societatea şi armata rusă sunt sătule de război.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Idealurile revoluţiei erau generoase, cu promisiuni de libertate şi dreptate, împroprietărirea ţăranilor şi multe altele. Dar pentru rusul de rând, care pentru prima dată în istorie vedea zorii libertăţii şi simţea gustul ei, a fost prea mult dintr-o dată. Fiindcă această bruscă libertate aducea cu ea, mai ales în rândurile armatei, germenii anarhiei. Luptele politice se înteţesc la Petrograd, iar pe fronturi rezultatul este devastator. Soldaţii refuză să mai lupte, să respecte ordinele. Se organizează în fel de comitete revoluţionare, îşi aleg proprii lideri, îşi degradează ofiţerii şi generalii smulgându-le însemnele, batjocorindu-i, insultându-i sau chiar omorându-i. Nimeni nu mai are nicio autoritate asupra acestei armate transformate în bandă. Dar aceste transformări nu se petrec dintr-o dată, ci treptat şi din ce în ce mai rapid. Mai ales acolo unde morbul bolşevismului pătrunsese prin agitatori veniţi de la centru, care asmuţea soldaţii contra ofiţerilor, alungându-i şi înlocuindu-i cu comisari sau reprezentanţi aleşi, de multe ori simpli soldaţi inculţi care habar nu aveau să conducă o unitate. Astfel de soldaţi analfabeţi ajungeau să conducă companii şi regimente, uneori chiar divizii, un plutonier a devenit peste noapte general, şi nimeni nu putea face nimic, nici chiar respectivul, care nu avea nici un fel de autoritate, aşa cum a fost ales, aşa era şi răsturnat din funcţie. Acest proces de disoluţie se va accelera după preluarea puterii la Petrograd de către bolşevicii lui Lenin printr-o lovitură de stat, popularizată mai târziu de propaganda comunistă sub denumirea de Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie, după noul calendar 7 noiembrie.

Dar până atunci, ruşii aveau de ţinut un front, de la Marea Baltică în Moldova, unde luptau alături de aliaţii români. O vor face, dar pe măsură ce trecea timpul din ce în ce mai greu, soldaţii refuzând din ce în ce mai des să lupte, părăsindu-şi poziţiile tot mai frecvent, şi tot mai multe unităţi intrând în disoluţie. Soldaţii bolşevizaţi făceau în schimb politică, ţinând congrese şi întruniri, căutând să câştige noi şi noi adepţi şi punând la cale răspândirea revoluţiei proletare pe întreg mapamondul. Ca să nu-şi piardă timpul, jefuiau tot ce găseau.

Armata română refăcută ardea de dorinţa revanşei, în schimb ruşii făceau politică. În urma ofensivei franco-engleze pe frontul de vest, încep şi ruşii conduşi de Kornilov o ofensivă în sudul Galiţiei care la început merge bine, ajungând la o adâncime de 40 km pe un front de 50-60 km. La începutul verii generalul Alexandru Averescu declanşează ofensiva la Mărăşti, la 11 iulie, obţinând un succes major. Sunt cucerite prin lupte grele dealurile Mărăştilor, Momâia şi alte poziţii şi ofensiva progresează în fiecare zi. Dar ce folos, chiar dacă inamicul se retrage în debandadă, Armata a 2-a română nu pateu avansa prea mult deoarece ruşii nu mai vor să înainteze ca să ne protejeze flancurile. Este vorba de Armata a 4-a rusă (stânga) şi Armata a 9-a (dreapta), care spun că au ordin de la revoluţie să nu meargă mai departe. Mai mult, corpul 8 rus şi-a părăsit poziţia ce o ocupa pe Măgura Caşinului fără luptă şi fără să fie atacaţi de inamic. A fost nevoie ca armata română să-şi extindă flancul pentru a reocupa poziţia. Era primul gest de acest fel din multele care vor urma, mai ales în timpul bătăliilor cumplite de apărare de la Mărăşeşti. Totuşi, ofensiva a dezvoltat o adâncime de 20 km pe un front de 40 km, au fost luaţi peste 4000 de prizonieri şi capturate numeroase tunuri, arme, muniţii şi materiale. Succesul ar fi putut fi mai mare dacă ruşii ne-ar fi sprijinit flancurile în înaintarea noastră, am fi putut ajunge mult mai departe, deoarece inamicul fugea în debandadă.

Generalul Mackensen, renumitul spărgător de fronturi, nu s-a pierdut cu firea. Concentrase o forţă redutabilă pentru a o arunca împotriva românilor în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

sudul Moldovei, pentru ca în scurtă vreme să rupă frontul şi să ocupe ce a mai rămas din ţară. Peste două săptămâni la Iaşi, le-a spus colaboratorilor săi înainte de a pleca pe front, de unde urma să conducă operaţiunile militare chiar în prezenţa kaiserului venit special pentru a asista la îngenuncherea definitivă a României. Iar sorţii chiar le erau favorabili. Ofensiva lui Kornilov în sudul Galiţiei îşi dăduse obştescul sfârşit, iar contraatacul inamic a făcut armata rusă în descompunere să dea bir cu fugiţii. Germanii şi austro-ungarii aproape intraseră prin Bucovina şi pe teritoriul rămas în stăpânirea noastră în Moldova, apropiindu-se de Fălticeni. Ce folos mai aveau poziţiile noastre din sud, dacă ruşii cedau pe frontul lor din nord şi lăsau descoperită pe aici calea spre Iaşi?

S-a hotărât ca trupele ruse ce mai păstrau disciplina să fie retrase de pe frontul Mărăşeştilor pentru a putea constitui o forţă care ar putea redresa consecinţele ruşinoasei retrageri de la Tarnopol şi din Bucovina, menţinând frontul în nord-vestul nostru. Astfel, sudul Moldovei rămânea doar în grija armatelor române. În aceste condiţii s-au dat cumplitele lupte de la Mărăşeşti şi Oituz, chiar în timpul retragerii ruseşti, iar trupele ruse rămase au fugit de la primele focuri de pe frontul de luptă, lăsând goluri imense în liniile noastre, goluri umplute de unităţi române deplasate în grabă, care după marşuri epuizante ajungeau direct în luptă, pentru a-i scoate pe germani din tranşeele părăsite de ruşi fără nicio rezistenţă. Pe frontul Mărăşeştilor, patru divizii române epuizate au ţinut piept timp de săptămâni atacurilor a mai bine de zece divizii inamice, dintre care opt germane. La Oituz la fel, aceeaşi situaţie. Ruşi părăsindu-şi poziţiile, înlocuiţi în ultima clipă de români, ţinând piept cu un eroism care a uimit întreaga lume atacurilor trupelor inamice mult superioare. Dar la Oituz s-a petrecut şi un fapt mişcător, care prefigura de fapt evenimentele ulterioare. Mici unităţi ruseşti, formate din basarabeni, au rămas pe loc şi au luptat până la ultima suflare alături de fraţii lor români. La fel au făcut-o şi unităţile formate din voluntarii ardeleni şi bucovineni foşti prizonieri luaţi de ruşi din armata austro-ungară în primele faze ale războiului. O înfrăţire prin sânge, jertfă şi luptă, care va netezi calea spre marea unire ce va să vină, peste un an şi câteva luni. Dar până atunci nori negri stăteau în faţa României, şi următoarele lovituri vor veni nu de la duşmani, ci de la cei pe care încă îi consideram aliaţi.

Mackensen a fost înfrânt, diviziile sale mândre şi puternice s-au topit în faţa baionetei soldatului ţăran român. Circula o vorbă pe atunci, cum că soldaţii români preferă lupta cu regimentele bavareze, fiindcă „au ambiţ la baionetă". Valoarea soldatului român s-a dovedit atunci, când armamentul şi dotările erau apropiate, s-a dovedit că putea sta în faţa celor mai buni soldaţi din lume, iar dacă este condus de ofiţeri şi generali capabili, nu este cu nimic mai prejos decât aceştia. Atacat de forţe net superioare, în proporţie de cinci la unu în unele cazuri, trădat ca şi până atunci de aliatul său, românul a învins. Şi a obţinut întreaga recunoaştere a aliaţilor şi admiraţia întregii lumi. Chiar şi astăzi, majoritatea istoricilor militari ai primului război mondial consideră Mărăşeştii ca una din cele mai sângeroase bătălii de pe frontul oriental, iar victoria românească, alături de ofensiva lui Brusilov din 1916, ca cele mai importante victorii aliate de pe acest front.

Luptele cu bolşevicii în Moldova (1917 - 1918)

În acest timp, Rusia se scufunda în haos. Armata rusă se dezintegra şi nimeni nu mai putea opri procesul. Lenin preluase puterea la Petrograd prin lovitură de stat şi îndemna la nesupunere, marcând începutul celor mai cumplite dezastre sociale în Rusia. trupele ţariste au fost contaminate de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

îndemnurile ce îndemnau la nesupunere şi părăsirea frontului. Soldaţii s-au transformat în briganzi care, după ce şi-au maltratat sau chiar ucis ofiţerii, şi-au ales comitete revoluţionare şi au început să jefuiască, să ucidă şi să violeze populaţia civilă. De morbul bolşevismului nu era scutită nici armata rusă aflată pe teritoriul României, circa un milion de soldaţi. Situaţii bizare se petreceau aici, întregi comandamente ruseşti fugind să se pună sub protecţia trupelor române, rămase imune la încercările de contaminare cu virusul bolşevic, în ciuda eforturilor ruşilor.

Din imperiu ţarist, Rusia devenise democratică şi apoi bolşevică, dar apucăturile imperiale rămăseseră. Deşi Lenin a propovăduit dreptul popoarelor din cuprinsul imperiului de a-şi decide singure soarta, realitatea era că pregătea şi încerca pe toate căile menţinerea subjugării acestora, prin forţa armelor, dacă nu se puneau sub protecţia revoluţiei bolşevice, care ar urma să cuprindă întreg pământul. Aşa a fost şi în cazul Basarabiei, care îşi urma calea spre o viaţă separată de fostul imperiu, înaintând pe calea unirii cu România. Cu atât mai puţin bolşevicii nu doreau să lase din mână această bogată gubernie anexată la 1812. Ba mai mult, intenţiile lor se îndreptau şi împotriva României, pe care o doreau transformată în republică sovietică.

Trupele ruseşti din România se transformaseră în bande indisciplinate, asupra cărora nimeni nu avea nici cea mai mică autoritate, nici măcar generalul Scerbaciov, comandantul rus al frontului. Actele de brigandaj împotriva populaţiei civile deveniseră ceva obişnuit. Rusia începuse tratativele de pace la Brest-Litovsk, iar România rămăsese singură pe întreg frontul oriental. Înconjurată de duşmani, trădată de aliat, jefuită de acelaşi aliat, cu interiorul nesigur, situaţia era fără ieşire. O speranţă apăruse odată cu apariţia Ucrainei care se desprinsese din imperiul rus, dar ucrainenii încheiară pace rapid şi acceptară prezenţa germanilor pe propriul teritoriu. Eram aşadar total înconjuraţi. Sub ameninţarea unui nou atac germano-austro-ungar destinat a termina odată pentru totdeauna cu frontul de est şi a-şi concentra forţele în vest, am acceptat armistiţiul pentru a câştiga timp, deşi aliaţii occidentali, chiar şi generalul Berthelot, ar fi preferat ca România să se sacrifice din nou şi să reziste într-un „triunghi al morţii" provocând pierderi şi imobilizând încă o perioadă importante forţe germane. Să ne mai sacrificăm încă o dată pentru Antanta, distrugând câteva divizii şi ţinând ocupate altele, câştigând timp până la sosirea americanilor în număr suficient pe teritoriul francez. Dar dacă asta s-ar fi întâmplat, armata română ar fi fost distrusă, întreaga ţară ocupată şi jefuită, militarii ucişi sau luaţi prizonieri. Atunci cine ar fi dat mâna câteva luni mai târziu cu armata de Dunăre a aceluiaşi general Berthelot silindu-l pe Mackensen să se retragă, cine ar fi ţinut straja pe Nistru împotriva bolşevicilor şi cine ar fi înăbuşit bolşevismul în Ungaria? Bolşevicii ruşi cu cei unguri şi-ar fi unit forţele în 1919, înghiţind Austria, Cehoslovacia, Polonia n-ar fi rezistat presată şi din sud, iar nici Germania, unde revoluţia era pregătită de Karl Liebneck şi Rosa Luxemburg, n-ar fi stat mai bine. Decizia luată, a armistiţiului, a fost cea mai bună, dar nu a rezolvat problema bolşevicilor din ţară şi din Basarabia, unde continuau aceleaşi jafuri şi omoruri, perturbând comunicaţiile spre front şi depozitele şi furniturile militare de pe teritoriul dintre Prut şi Nistru, încercând să înăbuşe speranţele de libertate ale locuitorilor.

La Socola, lângă Iaşi, era cartierul general al trupelor ruse conduse nominal de generalul Scerbaciov. Acesta pierduse controlul asupra majorităţii unităţilor ruseşti, iar la cererea sa de sprijin adresată guvernului român, Brătianu îi răspunde: „Nu pot mobiliza nici un soldat român pentru a vă apăra

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

contra propriilor dvs trupe fără a mă vedea amestecat în luptele din Rusia şi fără a provoca un conflict cu noii conducători". Dar în scurt timp România va trebui să se amestece, pentru a-şi salva fiinţa de stat. Toată localitatea Socola fusese transformată într-o puternică tabără militară rusească, cu mulţime de arme şi tunuri. Ofiţerii şi comandanţii trăiau cu spaima de a fi linşaţi de soldaţii bolşevizaţi. Pericolul era extrem, din moment ce Socola se afla lângă Iaşi, la câţiva kilometri de reşedinţa regelui şi a guvernului condus de I. C. Brătianu. Iată ce spunea acesta din urmă despre armata rusă bolşevizată, inclusiv despre acţiunile ei din Basarabia: „Armatele ruse au devenit bande fără conducători, otrăvite violent de anarhie, incapabile de a ţine frontul şi incapabile de a organiza demobilizarea pentru retragere, care fără aprovizionare constituie ea însăşi o operă devastatoare".

Pentru a organiza şi iniţia revoluţia bolşevică în România, Lenin a trimis pe S. Rochal, instalat iniţial ca şi comisar al frontului românesc. Rochal avea doar 21 de ani, dar era un agitator bolşevic experimentat. În vara lui 1917 el crease republica Kronstadtului, cetatea insulară din Marea Baltică ce apăra intrarea în estuarul fluviului Neva, deci calea maritimă spre Petrograd, în Kronstadt fiind sediul marinei militare ruseşti. Au fost executaţi ofiţerii, inclusiv amiralul flotei, puterea trecând în mâna marinarilor, care au fraternizat ulterior cu bolşevicii lui Lenin. După ce a trecut războiul civil, în 1921, când marinarii s-au trezit la realitate şi şi-au dat seama că au fost păcăliţi şi că Lenin îşi trădase idealurile promise, s-au revoltat, dar au fost exterminaţi de Armata Roşie. Rochal se afirmase ca lider şi un agitator bolşevic, el chiar sechestrând la un moment dat ambasadorul englez de la Petrograd, cerând în schimbul eliberării lui ca guvernul englez să încheie pace, un act terorist de cea mai joasă speţă. Intervenţia lui Kerenski, care se mai bucura atunci de oarecare autoritate l-a salvat pe ambasador.

Numirea lui Rochal în funcţia de comisar al frontului românesc avea scop clar: eliminarea conducerii ruseşti a frontului, respectiv a generalului Scerbaciov şi a ofiţerilor săi, după modelul Kirilenko. Acesta din urmă, fost plutonier devenit generalisim, a eliminat conducerea cartierului general rus de la Moghilev, ucigându-l pe fostul comandant suprem, generalul Duhonin, cu ajutorul marinarilor baltici aduşi de Kirilenko. Dar Rochal avea şi o misiune suplimentară: eliminarea cartierului general românesc, a guvernului, alungarea sau suprimarea regelui şi desăvârşirea transformării României în republică bolşevică.

În drumul său Rochal s-a oprit şi două zile la Chişinău, unde a pledat în faţa sovietelor reunite formate din ruşi şi bolşevici, respectiv a adversarilor Sfatului Ţării, ca să procedeze imediat la preluarea puterii în Basarabia, promiţându-le ajutorul trupelor bolşevizate de pe frontul românesc şi sosirea unor marinari de la Petrograd.

Rochal, alături de amanta sa Boga, precum şi de comisarii Reissohn (al armatei a 4-a), Rech şi Hermann, îl provoacă la o discuţie pe Scerbaciov la cartierul său general de la Socola, la 21 decembrie 1917. Între timp, două brigăzi bolşevice se îndreptau cu trenul de la Odessa spre Iaşi, iar alte grupări bolşevice se îndreaptă spre Socola, spre a face legătura cu bolşevicii de aici.

Împrejurările sunt neclare, unii zic că Rochal ar fi încercat să-l asasineze pe Scerbaciov şi ar fi intervenit garda ucraineană nebolşevizată, apoi o subunitatea românească de vânători, care i-ar fi arestat. Ruşii i-au scos din mâinile românilor folosind un înscris contrafăcut şi i-au executat. Altă versiune spune că ar fi fost arestaţi şi executaţi direct din ordinul lui Scerbaciov. Cert este că Rochal şi ceilalţi au dispărut.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

În noaptea de 21 spre 22 decembrie se ţine un consiliu de guvern care decide atacarea taberei de la Socola care devenise un focar bolşevic ce ameninţa România cu distrugerea, iar asta înainte ca restul trupelor bolşevice să ajungă acolo. Bolşevicii instalaseră deja tunurile pe dealul Aroneanu ţintind capitala României neocupate, dar românii, prevăzători, aduseseră trupe suplimentare în Iaşi. În zorii zilei de 22 decembrie 1917 soldaţii români atacă tabăra la baionetă. După o luptă scurtă, bolşevicii sunt dezarmaţi, încărcaţi în trenuri şi expediaţi sub pază dincolo de Prut.

A fost prima luptă serioasă între români şi ruşii bolşevizaţi, dar nu cea din urmă. Cele două trenuri cu bolşevicii plecaţi de la Odessa pentru a-i întări pe cei de la Socola şi a contribui la bolşevizarea României sosesc în gara Socola. Spre marea lor uimire, sunt întâmpinate de trupe române cu mitralierele şi tunurile îndreptate spre ei. Li se cere capitularea şi aceştia, înspăimântaţi, acceptă. Sunt dezarmaţi şi expediaţi peste Prut, pe urmele celorlalţi.

Între timp, guvernul şi Statul major al generalului Prezan luase măsurile de precauţiune şi în restul ţării. În spatele unităţilor ruseşti care se mai aflau pe front au fost poziţionate trupe române. Teritoriul din interior a fost împărţit în opt regiuni cu comandamente militare (Botoşani, Fălticeni, Iaşi, Podul Iloaiei, Roman, Vaslui, Bacău şi Bârlad) în care au fost dispuse şi întărite trupele de jandarmi cu unităţi militare care au început să urmărească şi să vâneze bandele de ruşi ce bântuiau şi jefuiau ţinutul. Cele mai reduse la număr au fost neutralizate cu uşurinţă, de cele mai multe ori pe cale paşnică, ruşii erau dezarmaţi şi expediaţi peste Prut. Se mai ajungea la ciocniri sporadice, când armele intrau în acţiune, dar în majoritatea cazurilor incidentele se rezolvau paşnic.

Nu acelaşi lucru se poate spune despre cazurile de dezertare şi părăsire a frontului de către mari unităţi, de ordinul diviziilor sau armatelor. Unde era posibil, erau dezarmate în mod paşnic, apoi îndrumate cu trenul sau pe jos spre Rusia. Ordinele primite de unităţile noastre militare erau clare. Nicio unitate rusă nu putea părăsi frontul pentru a merge în Rusia fără o aprobare scrisă din partea comandantului rus. Unităţile care se deplasau din proprie iniţiativă şi fără un ordin precis urmau să fie dezarmate. Se preciza totodată că nu trebuie bruscaţi unităţi sau soldaţi ruşi care corecţi şi păstrează o atitudine demnă. Dar „toţi care trăiesc şi se mişcă în această ţară, indiferent de naţionalitate, trebuie să respecte legile noastre şi ordinea publică". Câtă demnitate şi hotărâre în dispoziţiile generalului Prezan!

Dar ignorarea de către noii comandanţi, comisari, ai armatei ruse bolşevizate a acestor dispoziţii va pune armata română şi frontul deţinut de ea într-o situaţie paradoxală, foarte rară, poate unică în analele războaielor: aliatul de bază devenea cel mai periculos inamic pentru statul şi armata română. Fără acţiunea militară hotărâtă decisă de guvernul Brătianu şi pusă în aplicare de armata comandată de generalul Prezan, ţara ar fi intrat într-un colaps politic şi militar cu un unic rezultat, bolşevizarea României. În această situaţie, bolşevicii ar fi ajuns cu uşurinţă în centrul Europei, deoarece nu le-ar fi putut sta nimeni în cale. Dar să vedem faptele.

Bătălia pentru Galaţi

După eliminarea focarului bolşevic de la Socola şi alungarea trenurilor cu ajutoare de la Odessa, situaţia era departe de a se fi calmat. După îndemnurile lui Lenin, ruşii dezertează în masă, înarmaţi, pentru a se întoarce în ţară. Erau hotărâţi să-şi croiască drum cu armele şi să prade totul în calea lor, ca un nor de lăcuste, şi dacă nu întâlneau rezistenţă, să bolşevizeze totul,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

după modelul din Rusia.

La 12 ianuarie 1918, Pechea, lângă Galaţi, o delegaţie rusească vine la comandamentul diviziei a 4-a pentru a anunţa că începând de mâine, 13 ianuarie, trupele ruse vor părăsi frontul şi vor trece Prutul în Basarabia. Referitor la ordinul generalului Scerbaciov de a rămâne pe poziţii, ruşii răspund că nu-l mai recunosc pe acesta drept comandant şi vor trece. În caz că trupele române vor opune rezistenţă, vor trece totul prin foc şi sabie, vor arde şi distruge totul în calea lor.

În zonă, pe front, în sectorul Tecuci - Galaţi, se afla armata a 6-a rusă, cu trei corpuri de armată a câte două divizii fiecare, cu o putere de circa 5 000 - 6 000 de luptători la fiecare divizie. În spatele lor fusese poziţionată divizia a 4-a română pentru a le supraveghea. După ultimatumul rusesc, divizia a 4-a ia măsurile necesare şi primeşte două batalioane cu mitraliere şi artilerie de la divizia a 13-a vecină ca şi ajutor. Ruşii se liniştesc momentan, dar pe 16 ianuarie divizia 40 rusă porneşte spre Pechea, dar este întoarsă pe front de divizia a 4-a română. La fel se întâmplă şi cu divizia 40 rusă. Dar la stânga dispozitivului se găsea Corpul Siberian, unitate de elită, a cărui divizie a 9-a se bolşevizase complet. Aceasta porneşte spre Galaţi, la fel ca şi divizia a 10-a siberiană, care avea mulţi militari ce forfoteau prin oraş. Pentru a acoperi sectorul de front părăsit de ruşi în faţa germanilor, pentru ca aceştia să nu atace poziţiile rămase goale şi a pătrunde în interior, românii trimit ce trupe puteau, respectiv regimentul 5 infanterie care ocupă liniile a două divizii şi două plutoane din regimentul 21 în locul regimentului 136 rus.

Descrierile luptelor pentru Galaţi le citez de pe blogul Din si despre Galati...

"Oraşul se pregăteşte de apărare

La Galaţi, situaţia era mai mult decît alarmantă. Oraşul era ameninţat de un întreg corp de armată, din care dispăruse disciplina şi respectul pentru ordine. Comandorul de marină Rizea Niculescu, comandantul sectorului Galaţi, primeşte ordinul de a bara drumul coloanelor ruse spre est şi de a apăra oraşul. Colonelul Bădescu, comandantul Brigăzii a 8-a de la Fîntînele, are misiunea de a ataca dinspre nord şi dinspre vest coloanele ruse, aflate în defileul dintre bălţile Malina, Calica şi Siret. Din păcate, disproporţia forţelor este zdrobitoare, ruşii fiind mult mai numeroşi şi mai bine pregătiţi. Era vorba de celebrul Corp 4 siberian, în faţa căruia românii nu aveau nici o şansă. În zilele de 20 şi 21 ianuarie, în jurul Galaţiului se va da o luptă violentă intre acest Corp 4 siberian şi fracţiuni ale Diviziei a 4-a române. Comandorul Rizea împrăştie puţinele sale forţe în jurul Galaţiului. Cea mai mare parte a trupelor, două companii şi jumătate, din Regimentul 21, sunt păstrate pe Dealul Tiglina, spre a opri ieşirea ruşilor din defileul bălţilor, Calica şi Siret. Pe aici se astepta, de altfel, atacul principal. Aici se afla şi două baterii pe afete fixe, ale marinei, o escadrilă de 4 vedete, un torpilor şi o şalupă. O altă companie a ocupat poziţie lîngă bateriile marine, cu faţa spre oraş, spre a preveni un eventual atac al ruşilor din Galaţi (Divizia a 10-a, în spatele poziţiei de la Tiglina). Aşadar, Galaţiul putea fi atacat şi din afară, şi din interior. Mici detaşamente sunt postate la nord-vest de oraş, spre Fileşti, şi la est, spre Reni, iar în oraş a fost oprit un detaşament de marină şi două plutoane de infanterie, spre a supraveghea trupele ruse ale Diviziei a 10-a. Galaţiul se afla, timp de două zile, sub bombele ruşilor. Ruşii încep să înainteze din două direcţii: dinspre nord-vest de Fileşti înaintează Regimentul 34. Dinspre vest, de la Şendreni, înaintează grosul Diviziei a 9-a. În acelaşi timp, puternice patrule ruseşti se strecoară pe la sud de Băltiţa, surprind

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

avanposturile româneşti de pe Tiglina, şi capturează un ofiţer şi 14 soldaţi. Comandantul oraşului cere ajutoare de la brigadă. Tot ce i se poate trimite este o companie de mitraliere şi o jumătate de companie infanterie, de 70 de oameni. Cu ei se întăreşte detaşamentul dinspre Fileşti şi trupa de gardă din oraş. Aceasta din urmă reuşeşte să-i impiedice pe ruşi să înarmeze cele 23 de mitraliere din depozitul Diviziei a 10-a din strada Daciana, cu care ei voiau sa atace pe la spate trupele române de la Tiglina. Detaşamentul român trimis de Brigada a 7-a la Şendreni, pentru a opri înaintarea grupului Diviziei a 9-a rus, e prea slab. Românii se retrag pe dealurile de la nordul satului, iar ruşii işi fac loc şi ajung la Movileni, aşezîndu-şi tunurile în baterii îndreptate deasupra Galaţiului. O delegaţie de soldaţi din Divizia a 9-a, în frunte cu un căpitan, se prezintă la Galaţi şi cer să li se permită trecerea prin oraş, pînă la ora 3 după-amiază. Daca nu, vor bombarda oraşul şi vor forţa trecerea. Comandantul român refuză. La ora 3:00 Armata rusă începe bombardamentul: nouă baterii de la Movileni trag asupra Galaţiului şi asupra poziţiilor armatei române timp de patru ceasuri. Artileriştii ruşi trag însă foarte prost şi pricinuiesc pagube neînsemnate. Bateriile marinei noastre ripostează, trăgînd asupra bateriilor ruse şi asupra rezervelor de infanterie. La ora 19:00 bombardamentul se încheie.

Oraşul, atacat din toate părţile

În noaptea care a urmat, între patrulele de infanterie şi ruşi au fost violente încăierări. Colonelul Bădescu a încercat, prin parlamentari, să-i convingă pe ruşi să depună armele. Nici un rezultat. A doua zi, ruşii reîncep bombardarea Galaţiului şi pregătesc un atac concentrat asupra oraşului. La aripa de vest, trupele Diviziei a 9-a atacă cu putere şi ocupă strîmtoarea dintre Malina şi Siret. La centru, trupele ruseşti de infanterie şi artilerie din Divizia a 10-a, care erau cantonate în cazărmile Tiglinei şi la gura Siretului, se concentrează în spatele detaşamentului român de la Tiglina. Îl atacă brusc şi prin surprindere capturează prima linie: o companie şi jumătate, situată pe botul dealului Tiglina, în faţa Lacului Calica. Restul trupelor noastre se retrage pe linia a doua, aproape de valea Tiglinei, la 800 m de bateriile marine. Dar informaţii foarte rele vin acum şi dinspre est. Vasele şi pichetele româneşti de pe Prut au fost dezarmate. Detaşamentele române de la Reni şi Giurgiuleşti, de peste Prut, au fost şi ele dezarmate. O baterie grea rusească şi şase mitraliere au fost aşezate pe dealul Giurgiuleşti, pe malul Prutului, iar un detaşament rus, format din două companii de mitraliere, un escadron de cavalerie şi o baterie de artilerie, a trecut Prutul, înaintînd spre Galaţi. Bateria şi-a aşezat tunurile lîngă Lacul Brateş. Infanteria rusă desfăşurată în linie de luptă înaintează, precedata de patrule de cavalerie, şi pătrunde în partea de jos a oraşului, unde se întăreşte cu peste 200 de infanterişti înarmaţi din Divizia a 10-a. Rînd pe rînd, ei dezarmează posturile noastre de grăniceri şi miliţieni. Un vas rus, înarmat cu un tun de 150 mm, venind de la Reni, urcă Dunărea şi trage asupra docurilor, vaselor marine şi bateriilor noastre. În acelaşi timp, tunurile de la Giurgiuleşti aruncă obuze în oraş.

Atacul român la baionetă îi îngrozeşte pe ruşi

Situaţia trupelor de apărare a Galaţiului este mai mult decît dramatică. Ele sunt acum atacate din 4 direcţii: vest, nord, est şi sud. În oraş, trupele Diviziei a 10-a ruse se constituie în unităţi de luptă, fără a mai putea fi împiedicate de vre-o trupă română. Orice măsură pe care o ia armata română contrastează foarte tare cu diferenţa numerică între soldaţi. În acest moment, armata româna are o tresărire extraordinară de orgoliu. Din detaşamentul de la Fileşti se iau două plutoane de infanterie, o secţie de mitraliere, care sosesc

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

în fugă. Infanteriştii români atacă cu o violenţă de neimaginat detaşamentul rus de la est, îl pune pe fugă şi-l urmăreşte pînă trece Prutul. Lucrurile iau o întorsătură incredibilă şi pe dealul Tiglinei. Mîna de soldaţi români care s-a menţinut pe linia a doua, ajutată de o companie din Regimentul 50, trece la contraatac. Susţinut pe dreapta de Detaşamentul Milicescu, sosit de la Fileşti (jumătate de companie), iar pe stînga de bateriile marinei şi a vedetelor de pe Dunăre, românii reuşesc să-l respingă pe celebrul lor inamic. Dinspre nord, are loc atacul principal, dat de trupele din Brigada a 8-a, sub comanda colonelului Bădescu, între lacurile Malina şi Calica, împotriva grosului Diviziei a 9-a ruse. La început, românii înaintează foarte greu, din cauza unui puternic foc de baraj al artileriei ruse. Dar bateria română îi sustine. Vedetele marinei reuşesc să treacă peste barajul rus de torpile, fără nici o piedică din partea marinarilor ruşi. Ele bombardează din flanc poziţiile ruse. Cu toate acestea, situaţia era departe de a fi tranşată în favoarea noastră. Şi atunci, armata română face ceea ce a făcut dintotdeauna: atacul la baionetă. În frunte cu comandanţii lor, soldaţii români trec la un atac violent la baionetă, recuceresc dealul Tiglina, îi eliberează pe camarazii lor capturaţi şi-i pun pe fuga pe ruşi. Atacaţi şi respinşi dinspre nord şi est, ruşii intră în debandadă şi încep sa se îngrămădească spre sud, înspre Gara Barbosi, şi podul de peste Siret. Artileria noastră şi trei avioane de bombardament arunca bombe asupra masei de soldaţi ruşi strînşi acolo. Furia cu care românii, semnificativ mai puţin numeroşi, contraatacă, îi îngrozeşte pe ruşi, care iau o hotărîre disperată şi senzaţională. La ora 11:00 noaptea încep să treaca podul şi linia frontului şi se predau germanilor. A fost un deznodămînt total neaşteptat şi absolut unic în istoria primului război mondial. O bătălie între două armate aliate, în faţa poziţiilor inamicului şi sub privirile acestuia.

Capitularea

S-au predat germanilor majoritatea regimentelor 33 şi 35 de infanterie rusă, în total peste 3 000 de oameni, cu tot materialul şi cu un divizion de artilerie. A doua zi dimineaţa, o delegaţie a Diviziei a 9-a siberiene a anunţat capitularea. Restul regimentelor 33 şi 35, regimentele 34 şi 36 în întregime, Brigada a 9-a de artilerie, siberiană, o baterie a Diviziei a 10-a siberiene şi coloana Statului Major al diviziei, împreună cu tot materialul (60 de tunuri, arme, muniţii, tunuri de tranşee, care erau concentrate dincole de Siret, la Vădeni, gata să treacă la nemţi), au declarat că se predau românilor dacă li se lasă libera trecere pentru oameni şi caii şi căruţele lor. După ce au fost dezarmaţi, li s-a dat voie sa plece. A doua zi au fost dezarmate complet şi trupele celei de-a doua divizii, a 10-a, a Corpului siberian. Şi acestea au fost lăsate să treacă peste Prut, pe sub paza santinelelor române. Bătălia de la Galaţi, cea mai spectaculoasă, a fost singura din timpul primului război mondial, cînd s-au folosit trupele terestre, marine şi aviatice în acelaşi timp. Conform istoricului Constantin Kiriţescu, lupta de la Galaţi a fost una dintre cele mai spectaculoase din luptele desfăşurate pe teritoriul României. În semn de omagiu, autorităţile dintre cele două războaie mondiale, au instalat o placă memorială de cinstire a gloriei soldaţilor care au apărat Galaţiul în acele zile. Aceasta se află pe locul unde astăzi se găseşte magazinul Stirex, din Mazepa. În 1945-1946, în încercarea de a şterge ruşinea de pe obraz, ruşii au dat ordin ca această placă memorială sa fie demolată, iar in istorie, generaţii întregi de gălăţeni habar nu au avut despre acest episod cutremurător din istoria Galaţiului şi a poporului român."

Luptele cu bolşevicii în alte părţi ale Moldovei

În timp ce luptele de la Galaţi erau în plină desfăşurare, în celelalte

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

regiuni în care se afla armata rusă evenimentele se precipitau, având o derulare asemănătoare. Voi menţiona doar câteva dintre ele, cele mai importante.

Paşcani. Armata a 4-a rusă părăseşte poziţiile ce le ocupa între munţii Neamţului şi Paşcani. Era vorba de diviziile 26 şi 84 ruseşti, iniţial acceptând să fie dezarmate şi apoi expediate în Rusia. Văzând că erau foarte mulţi în comparaţie cu trupele române ce le supravegheau, au decis să forţeze trecerea prin forţa armelor. Maiorul Botnariu, încercând să parlamenteze cu ei este împuşcat pe la spate. Românii se năpustesc asupra lor, din nou la baionetă, şi îi împrăştie. Se dau în continuare lupte grele între Roman şi Paşcani, dar până la urmă ruşii capitulează şi acceptă dezarmarea. Au fost dezarmate şi expediate spre Rusia regimentele 104, 334 şi 335.

Fălticeni. Corpurile 18 şi 40 ruse se îndreaptă spre Fălticeni - Străjeşti pe mai multe coloane, pentru a trece mai departe, refuzând să depună armele. Au fost opriţi de grănicerii noştri la 27 ianuarie. Au dat patru atacuri respinse de ai noştri. A doua zi capitulează şi începe dezarmarea lor. Am pierdut 14 morţi şi 83 de răniţi. Ei au avut peste 100 de morţi şi 500 de răniţi.

Mihăileni. Armata a 8-a rusă contra diviziei a 9-a română, divizia care s-a acoperit de glorie la Mărăşeşti, când a ţinut piept inamicului înlocuind trupele ruse ce părăseau tranşeele. Din 18000 de oameni, după lupta de la Mărăşeşti, a rămas cu 4000 de oameni, arzând de dorinţa revanşei. În faţa unui corp de armată rusesc, detaşamentul Arghir Constantinescu. Atacul rusesc eşuează, în primul rând din lipsa disciplinei şi coeziunii caracteristice unităţilor bolşevice, conduse de lideri fără cunoştinţe militare. Contraatacul român la baionetă aduce decizia, ruşii capitulează.

Timişeşti. Vânătorii de munte îi potolesc pe bolşevici. la fel se întâmplă la Botoşani, Bacău, Roman.

Până la sfârşitul lui ianuarie 1918, întreaga Moldovă este curăţată de bolşevici. Reacţia lui Lenin şi a conducerii bolşevice este dură. Încă din 29 decembrie 1917, ministrului român la Petersburg, Constantin Diamandy, i-a fost înmânată o notă de protest prin care acţiunea trupelor române a fost calificată drept criminală şi îndreptată împotriva revoluţiei ruse. Eram ameninţaţi cu cele mai aspre măsuri, şi asta nu era decât prima ameninţare. Vor urma şi altele, ultimatumuri şi măsuri represive, inclusiv confiscarea tezaurului depus în Rusia de către autorităţile române, despre care nici astăzi nu mai ştim nimic.

Dar luptele cu bolşevicii vor continua cu furie, acesta fiind doar preludiul. Un nou câmp de luptă pentru trupele române va fi Basarabia, ocupată de trupele ruseşti bolşevizate ce vor încerca să înăbuşe orice încercare de redeşteptare naţională, începută demult, dar devenită pregnantă odată cu izbucnirea revoluţiei ruseşti din martie 1917. În pericol de moarte, basarabenii îşi vor îndrepta privirile spre România, şi din nou baioneta soldatului român va obţine decizia, la fel cum va apăra în viitorul apropiat tot sud-estul Europei de pericolul bolşevic.

Marţi 4 iunie 2013

De patru zile sunt bolnav - o gripă combinată cu slăbiciunile vârstei. Flori şi Aliona mă încurajează-asigură că Andrei Turcanu are să reuşească să facă ce promisese. Deie Domnul.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Miercuri 5 iunie 2013

Mi-a scris Keller, editorul italian (**Din Calidor**), îl interesează **Ostinato**. L-am întrebat dacă are de gând să-l editeze în traducerea lui Marco Cugno.

Sâmbătă 8 iunie 2013

Din *Literatura şi Arta*: 6 iunie 2013

UN ALT „SINGUR ÎMPOTRIVA TUTUROR": PAUL GOMA

Sintagma evidenţiată în titlul acestui succint studiu aparţine, după cum se ştie, lui Constantin Stere, cuprinsă fiind într-un discurs rostit de marele basarabean în Parlamentul României la 15 decembrie 1915: „Am dreptul să vorbesc cum vorbesc, eu singur împotriva tuturor, fiindcă, dlor, Dv. nu puteţi, nu aveţi dreptul să renunţaţi la mormintele strămoşeşti care zac peste Prut..." (Vezi: Dezbaterile deputaţilor, 1915-1916, p. 73-75. La acest citat se referă şi Zigu Ornea în prefaţa sa la ediţia C. Stere. În preajma revoluţiei. vol. 1, Bucureşti, 1991, p. X).

Discuţiile care se purtau atunci în Parlament vizau oportunitatea aderării României la Antanta în speranţa de a redobândi Ardealul, lăsând în continuare, cum credea C. Stere, Basarabia, pentru un termen nelimitat, dacă nu pentru vecie, la cheremul Imperiului Rus. Rusia ţaristă, alături de Franţa şi Anglia, intra, lucru bine cunoscut, în componenţa Antantei. C. Stere opta pentru alianţa cu Puterile Centrale în frunte cu Germania, pornind de la convingerea că înfrângerea Rusiei în Primul Război Mondial ar fi facilitat readucerea ţinutului dintre Prut şi Nistru în frontierele întregite ale statului român.

În notele de faţă nu ne propunem să reluăm controversele asupra esenţei problemei discutate acum opt decenii şi ceva în Parlamentul României; aici dorim doar să evidenţiem sintagma-cifru, sintagma-cod din textul citat în scopul de a demonstra cât de lucid şi de profund s-a dovedit a fi autorul ei în aspectul analizei şi aprecierii propriei activităţi, conştientizate în contextul real al derulării evenimentelor istorice, dar şi în acela al evoluţiei şi consolidării propriei existenţe – fizice şi morale. C. Stere îşi dădea perfect de bine seama că mergea împotriva curentului oficial al timpului, fapt care se putea solda – şi s-a soldat, în cele din urmă – cu o totală înfrângere personală, dar nu şi cu un eşec istoric general. Autorul romanului În preajma revoluţiei a străbătut până la finalul logic, practic de unul singur, drumul autosacrificării pe care şi 1-a ales, conştient şi benevol, chiar din start. A preferat o înfrângere în picioare unei eventuale „victorii" cerşite în genunchi.

Nu s-a cruţat pe sine, nu şi-a cruţat adversarii, dar nici aceştia nu i-au iertat îndrăzneala şi cutezanţa, recurgând, în înverşunata bătălie pentru supremaţie, la cele mai perfide şi reprobabile metode de discreditare şi doborâre a neîmblânzitului şi intransigentului oponent.

După aproape opt decenii sintagma despre care vorbim apare în scrisul lui Paul Goma. În Jurnal de noapte lungă la un moment dat citim: „...când eşti singur împotriva tuturor (evidenţierea îmi aparţine – H. C.) încearcă să-ţi asiguri, din tabăra opusă, dacă nu un aliat-doi... măcar pasivitatea câtorva" (p. 130). Revenind, în aceeaşi ediţie (p. 322) la subiectul dat, P. Goma face trimitere (însemnările din jurnal aparţin lunii noiembrie 1993) la numerele 14 şi 15 ale revistei 22, unde sunt inserate câteva texte-replici, privitoare la articolul din ziarul Timpul, intitulat ostentativ Paul Goma împotriva tuturor (p. 322).

Prezenţa lui Constantin Stere în maniera comportamentală şi în viziunea lui Paul Goma asupra lumii înconjurătoare, alături de alte 3-4 nume, e una decisivă. În Jurnal de căldură mare (p. 203) citim textual: „Scriitorul român din acest secol, cu extrem de rare excepţii (nu pot numi acum decât trei: Istrati, Stere, Lovinescu) n-a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

avut puterea să-şi asume... condiţia, n-a vrut să accepte că a fi scriitor poate fi, la urma urmei, o ocupaţie, dar nu o profesie (şi în nici un caz, meserie)". Alături de scriitorii nominalizaţi mai sus, în mărturisirile lui Paul Goma mai apar, în diferite contexte şi cu diferite prilejuri, alte câteva nume de referinţă. Printre acestea figurează B. P. Hasdeu şi Liviu Rebreanu.

Prin ce s-ar înrudi şi cum ar comunica spiritualiceşte contemporanul nostru Paul Goma cu marii săi predecesori B. P. Hasdeu, I. L. Caragiale sau C. Stere, de exemplu? Un răspuns univoc la întrebarea dată ar fi greu, dacă nu chiar imposibil, de formulat.

Câteva asemănări tipologice, paralele şi coincidenţe de ordin istoric, mental şi biografic ar putea fi sesizate totuşi, respectând desigur scara valorilor şi specificul individual al personalităţilor nominalizate.

Mai întâi, toţi cei trei stâlpi ai culturii române – B. P. Hasdeu, I. L. Caragiale şi C. Stere – au traversat calea spre modernitate, spre civilizaţia modernă pornind de la cultura şi civilizaţia rurală. Cristineştii Hotinului, satul Haimanalele Prahovei şi Ciripcăul Sorocii constituie punctele iniţiale de pe traseul lor biografic. Deplasarea din provincie, reprezentată de satul tradiţionalist, spre centru, reprezentat de oraşul cosmopolit, s-a dovedit a fi, în sens mental, un lucru nu tocmai atât de uşor de depăşit, cum ar putea să pară la prima vedere. Centrul şi periferia s-au aflat permanent într-o acută stare competiţională, prioritar fiind cel dintâi. Din satul Mana, judeţul Orhei, vine Paul Goma, născut după 28 de ani de la moartea lui B. P. Hasdeu, la 23 de ani după trecerea în nefiinţă a lui I. L. Caragiale şi împlinind vârsta doar de un an şi câteva luni la momentul stingerii din viaţă a lui C. Stere. Adică, născut la 2 octombrie 1935.

Există şi un fir direct de comunicare şi afiliaţiune creativ-psihologică între aceste generaţii de scriitori, atât de diferiţi la prima vedere. Autorul Scrisorii pierdute apare, în acest sens, ca o verigă de legătură dintre generaţii, între mai vârstnicul B. P. Hasdeu şi mai tânărul Constantin Stere. Anume „intolerantul" B. P. Hasdeu a fost acela care a susţinut, în 1891, alături de Iacob Negruzzi, printr-un raport favorabil, volumele lui I. L. Caragiale Teatru şi Năpasta, propuse la premiul „Eliade Rădulescu" al Academiei Române. În urma rechizitoriului lui D. A. Sturdza, candidatul la premiu a fost însă respins pe motiv că opera teatrală a lui I. L. Caragiale păcătuieşte „de imoralitate şi tendinţă antinaţională" (Şerban Cioculescu. Viaţa lui I. L. Caragiale, Bucureşti, 1940, p. 18). Învinuirea a fost reluată, pe cale scrisă şi orală, de multe ori. Pe la mijlocul anilor '30, un „mare specialist în materie" îl numea pe I. L. Caragiale „ultimul ocupant fanariot", prezentându-l cititorului drept „măscărici literar" (Vezi: Dan Hăulică, Critică şi cultură, Bucureşti, 1967, p. 266).

Relaţii de stimă şi de încredere reciprocă se stabiliseră între I. L. Caragiale şi C. Stere, cunoscându-se destul de bine personal. Din exilul său voluntar de la Berlin, I. L. Caragiale urmărea atent ceea ce se petrecea în ţară, mai cu seamă în domeniul literaturii. Revista Viaţa românească (1906), unul dintre cofondatorii (principalul) căreia fusese C. Stere, era considerată de marele dramaturg drept una din publicaţiile literare de cel mai înalt prestigiu. Conform mărturiilor lui Paul Bujor, cel de-al doilea cofondator al revistei, doar cu două luni înainte de moarte, în timpul unei călătorii fulger în ţară, I. L. Caragiale îi vizitează pe codirectorii Vieţii româneşti pentru a pune un cuvânt întru susţinerea fiului său mai mare, Matei, „care avea examene de trecut la facultatea de drept, şi dacă se va putea, să rămână chiar la Iaşi ca colaborator asiduu la Viaţa românească" (Amintiri despre Caragiale, Bucureşti, 1972, p. 41). Mai înainte dramaturgul intervenise cu rugămintea de a publica în paginile aceleiaşi reviste un grupaj de versuri ale lui Matei; cu acest grupaj tânărul scriitor îşi marcase, de fapt, debutul literar.

La rândul său, C. Stere a avut pentru confratele său mai în vârstă sentimente şi cuvinte de cea mai înaltă preţuire şi veneraţie. Autorul Scrisorii pierdute se situa, în viziunea lui C. Stere, în vârful literaturii române moderne, alături de M. Eminescu.

În al doilea rând, personalităţile în discuţie au avut a înfrunta probleme dificile legate fie de originea ne-neaoşă românească, cum e cazul lui I. L. Caragiale (bunicul său Ştefan bucătarul, grec de origine, a fost adus în ţară la 1812 de către domnitorul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Garagea), fapt pe care nu pierdeau prilejul să-l invoce la momentul „oportun" autohtoniştii inveteraţi; fie de metamorfoza social-psihologică, pe care aveau a o traversa viitoarele personalităţi, şi care iniţial s-au format într-un mediu sociocultural străin de cel al patriei istorice, adică aflat în afara graniţelor spiritualităţii româneşti, cum e cazul lui B. P. Hasdeu şi C. Stere. Revenirea la patria istorică şi integrarea în noul spaţiu geografic şi sociouman cereau eforturi enorme din partea celor care veneau să se integreze, dar şi din partea reprezentanţilor spaţiului integrator. Paul Goma provine şi el din acelaşi spaţiu geografic şi spiritual din care îşi trag originile marii săi înaintaşi – din Basarabia. Comunitatea şi tradiţiile locale, modelate în conştiinţa trăitorilor acestui plai de mediul social, istoric în care le-a fost dat să-şi ducă destinul, se profilau distinct şi univoc. În spaţiul general românesc destinul Basarabiei ocupă, în opinia şi conştiinţa acestora, o poziţie prioritară.

Atât C. Stere, cât şi P. Goma au cunoscut din plin mizeriile regimurilor totalitare: ale celui ţarist şi ale celui comunist; primul alegându-se cu 9 ani de exil siberian, dar şi cu o lună de izolare la Văcăreşti; cel de-al doilea – cu un tată deportat şi încarcerat în gulagurile sovietice, iar el personal, fiind închis pentru ani în şir în puşcăriile ceauşiste, pentru ca, în cele din urmă, în 1977, să ia calea exilului, unde continuă să se afle şi în prezent.

Coincidenţă absolut întâmplătoare, însă personalităţile la care ne referim în aceste note au urcat piscurile culturii naţionale şi mondiale fără a se bucura de roadele unei instruiri sistematice, fiind în fond nişte geniali autodidacţi. C. Stere şi-a legitimat statutul de persoană cu studii universitare după trecerea sa în România, luându-şi licenţa la Universitatea din Iaşi abia în 1897, adică la vârsta de 32 de ani, când el se anunţase şi se afirmase deja pe scena publică drept personalitate politică şi culturală de notorietate; B. P. Hasdeu a făcut doar un an sau doi la Universitatea din Harkov, în timp ce de I. L. Caragiale nu se ştie nici până astăzi cu siguranţă dacă a terminat sau nu gimnaziul din Ploieşti. La doi ani de studii universitare se limitează şi P. Goma, nevoit de împrejurări să substituie învăţătura unor preocupări existenţiale cu mult mai prozaice.

De domeniul coincidenţelor întâmplătoare (dar nu şi fără un suport anumit ce condiţionează logica internă a lucrurilor) ţin şi capitolele finale oarecum similare ale vieţii protagoniştilor noştri: exilul, fie el intern („magul de la Câmpina" – B. P. Hasdeu – îşi trăieşte anii de la urmă în totală singurătate şi izolare în ciudatul castel construit după un plan al său propriu; C. Stere se retrage, nevoit fiind, la conacul din satul Bucov, Prahova, unde, alături de preocupări literare, practică, cu o îndârjire profesională de invidiat, horticultura, obţinând succese şi realizări; I. L. Caragiale în ultimii 8 ani – 1904-1912 – se află la Berlin, într-un exil aşa-zis voluntar, în timp ce P. Goma îşi continuă, cum am mai spus, la Paris exilul „voluntar", începutul căruia a fost pus în noiembrie 1977).

Protagoniştii acestui studiu au promovat, cu tenacitate şi ardoare, alături de literatura artistică propriu-zisă, ziaristica, publicistica, jurnalul şi polemica la zi, ca să nu mai amintim de enciclopedismul marelui filolog şi istoric, care a fost B. P. Hasdeu, sau de variatele preocupări ştiinţifice ale aceluia care a fost marele politician, filosof şi sociolog ce poartă numele de C. Stere.

Lor tuturor le este profund caracteristică abordarea de pe poziţii critice, satirice, iar de multe ori străbătute de un sarcasm incisiv, a unor plăgi din viaţa social-politică şi cultural-artistică a ţării şi a întregii societăţi româneşti de atunci.

Remarcă de finalizare. Sintagma „Singur împotriva tuturor" trebuie (şi este) interpretată nu ca una definitivă şi categorică, ca şi cum autorul ei ar fi fost împotriva tuturor celor care îl înconjurau, şi chema la rezistenţă totală şi nelimitată împotriva întregului mediu adiacent. Calificativul „împotriva tuturor", în cazul de faţă, semnifică totalitatea tuturor celor care mergeau în trecut, şi continuă să meargă în prezent, împotriva dreptului şi moralei creştine, împotriva celor mulţi şi asupriţi, împotriva cinstei şi adevărului neîntinat, optând necondiţionat pentru dreptul la viaţă al reprezentanţilor şi promotorilor acestor valori şi idealuri nobile, pentru păstrarea, implementarea şi multiplicarea tuturor tradiţiilor naţionale şi universale, puse în serviciul progresului social şi uman – în ansamblu, al celui naţional – în mod special.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Academician Haralambie CORBU

Joi 13 iunie 2013

Din *Timpul Chisinău:*
13 Iunie 2013, ora 06:57 (ARHIVE)

Dezvăluiri ZGUDUITOARE:
Cum UCIDEAU călăii lui Stalin

La mai bine de șapte decenii de la primul val al deportărilor, comemorăm zecile de mii de victime care au căzut pradă teroarei comuniste, făcând publice numele câtorva din cei care au răpit, pe nedrept, viețile condamnaților și s-au scăldat în sângele lor nevinovat.

Cum îi chinuiau pe oameni călăii nemiloși ai lui Stalin

Piotr Maggo: „Când împuști, îi dai un șut în fund, pentru ca sângele să nu-ți murdărească tunica și soția să nu fie nevoită să o spele iarăși".

Adepții lui Stalin și patrioții sovietici tăinuiesc nemeritat despre încă un tip de „stahanoviști", călăii NKVD. Printre ei se numără adevărații recordmeni: Generalul Vasilii Blohin, care a împușcat nu mai puțin de 20 de mii de oameni, Piotr Maggo - 10 mii. Majoritatea călăilor au decedat de moarte bună, au fost îngropați cu onoruri și până în prezent sunt pomeniți de către funcționarii de securitate. Vorbind despre represiunile staliniste, adesea este amintit doar Gulagul, cu toate că el a fost doar o parte a aparatului represiv. Sute de mii de oameni nici nu ajungeau până în Gulag, deoarece, erau împușcați pe poligoane.

Dimensiunile acestui sistem uimește. În timpul represiunii în 1937, au fost împușcați 353.074 de oameni, aproximativ câte o mie de persoane pe zi. Iar în anul 1938 – 328.618 de persoane. În următorii ani, numărul celor împușcați a scăzut mult: 1936 - 2552, 1940 - 1649, 1950- 1609. Cu toate acestea, călăii în tot acest timp aveau „de muncă" - ba aveau de executat zeci de mii de ofițeri polonezi din Katyn, Kalinin sau executau dezertorii din timpul deportărilor.

Blohin, cel care a răpit peste 20 mii de vieți

Mai mult de jumătate din execuții se hotărau la Moscova, după câteva interogări organizate de „troika", de aceea, stahanoviștii NKVD, se găseau în principiu în capitală. Cercul acestora era destul de restrâns - în toată Moscova, doar 10-15 persoane. Numărul mic al călăilor, nu era din cauza că nu s-ar fi găsit oameni care să efectueze aceste execuții, dar, pentru că un „adevărat" călău trebuie să fie un meșter desăvârșit: să aibă un psihic puternic, abilități profesionale, păstrarea securității (nici chiar rudele călăilor nu cunoșteau cu ce se ocupă, de fapt, aceștia în NKVD) și devotament.

Unul dintre acești „meșteri" care a bătut toate recordurile este Vasilii Blohin. În cariera lui, generalul Blohin a împușcat personal, aproximativ 20 mii de oameni. Iar alți doi: P. Maggo și S. N. Nadaraia – câte 10 mii de oameni fiecare.

„Ne spălam cu apă de colonie ca să ne descotorosim de mirosul de sânge"

Vasilii Blohin s-a născut în 1895, în regiunea Vladimir, într-o familie de creștini săraci. La 15 ani a început să lucreze la Moscova, în timpul Primului Război Mondial a devenit ofițer, iar din anul 1921 – în Comisia extraordinară pe întreaga Rusie pentru combaterea contrarevoluției și sabotajului. Apoi din 1926 a crescut până la gradul de comandant la Direcția Politică de Stat Unită, în cadrul NKVD, care pe atunci făcea parte din Ministerul Securității Publice, apoi a fost responsabil de execuții până s-a pensionat, adică până în 1953.

Serviciul lui Blohin era greu: practic el este unicul executor din cei 15, care a ajuns la pensie teafăr. Poate din cauza că, întotdeauna a respectat regulile de siguranță și nu a băut la lucru.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Unul dintre călăi, Emelianov, își aducea aminte: „Cu siguranță că beam votcă până la pierderea cunoștinței. Ce nu ați spune, acesta era unul dintre cele mai dificile servicii. Oboseam atât de tare, încât nu ne puteam ține pe picioare. Ne spălam până la brâu cu apa de colonie ca să ne descotorosim de mirosul de sânge și praf de pușcă. Chiar și câinii simțeau acest lucru și ne lătrau de departe".

Executorii își ieșeau din minți

Nici nu e de mirare că executorii decedau la o vârstă fragedă sau își ieșeau din minți. Mulți s-au concediat ori s-au pensionat din cauza schizofreniei – cum este în cazul lui Emelianov, sau boli nervoase și psihice – în cazul lui Maci. În foaia de concediere a lui Emelianov scria: „În timpul apropiat, tovarășul Emilianov se pensionează, deoarece suferă de schizofrenie, care are legătură cu activitatea sa operațională pe termen lung pentru organele de drept".

Piotr Maggo, într-o bună zi, după ce a împușcat 20 de oameni, a avut un adevărat acces de furie. A început să țipe la șeful Departamentului Special Popov, confundându-l cu încă o jertfă: „Tu ce stai aici? Dezbracă-te, chiar acum! Că te împușc pe loc!", a strigat călăul, speriindu-l de moarte pe NKVD-ist.

Odată Maggo a fost mustrat de către superiorul său I. D. Berga. Acesta a menționat într-un raport, că mulți condamnați mureau cu cuvintele: „Trăiască Stalin!" Hotărârea conducerii a fost următoarea: „Este necesară realizarea lucrărilor educaționale printre condamnați, pentru ca aceștia să nu ponegrească numele șefului în cel mai nepotrivit moment!". Astfel, înainte de moarte condamnaților li se făcea morală.

Responsabilul masacrului de la Katyn

Vasilii Blohin, înainte de execuții se îmbrăca în uniformă din piele – cu șorț mai jos de genunchi, jambiere și chipiu. Înainte și după executare servea un ceai. Din copilărie iubea mult animalele, îndeosebi, caii, iar după moartea sa a lăsat o bibliotecă de circa 700 de cărți despre creșterea cailor. Blohin a fost acel responsabil de executarea a circa 700 de polonezi din Katyn.

În 1991 la interogatoriul Procuraturii Militare Generale URSS, unul din membrii echipei de executare, fostul șef al NKVD-ului din regiunea Kalinin, Tocarev, povestea: „Prizonierii polonezi au fost împușcați din „Walter". Știu exact, deoarece, a fost adusă o valiză întreagă. Operațiunea era condusă chiar de Blohin. Ne împărțea pistoalele, iar când operațiunea se termina, tot el le strângea înapoi".

Ulterior, Blohin a fost arestat, a fost deposedat de titlul de general-maior și opt medalii, de asemenea, i s-a luat și pensia în mărime de 3150 de ruble, cu toate că salariul mediu lunar nu depășea 700 de ruble. Astfel, Blohin a decedat de atac de cord. Acesta a fost îngropat în 1955 la cimitirul din Novodevici. Tot acolo, au fost îngropați și alți executori. La sfârșitul anilor 60, post mortem, medaliile i-au fost întoarse.

Executarea într-o oarecare măsură a fost o „artă". Piotr Maggo îi învăța pe călăii neexperimentați: „Acea persoană care este condusă spre executare trebuie să aibă mâinile legate la spate cu o sfoară. Când trebuie, execuți comanda „la dreapta", „la stânga", până ajungeți la locul destinației, acolo deja sunt pregătite rumegușul sau nisipul. Îl împușți. În același timp, când împușți îi dai un șut în fund, pentru ca sângele să nu-ți murdărească tunica și soția să nu fie nevoită să o spele iarăși".

Mașina era spălată în fiecare zi de sânge…

Iată ce povestește Tocarev despre executarea ofițerilor polonezi în regiunea Kalinin, de la 5 aprilie 1940:

„Blohin ne-a făcut semn spunând: „ Să mergem, e timpul să începem". Blohin și-a pus haina specială: o pălărie cafenie din piele, pardesiu negru din piele, mănuși din piele până la cot. Pentru mine a fost un moment impresionant - am văzut un călău.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Oamenii erau aduși câte unul, pe un coridor lung de către Blohin și Rubanov, apoi, acesta era condus într-o cameră roșie, plină de placate propagandistice și o statuie a lui Lenin. Era o cameră nu prea mare, de circa cinci metri pătrați. Aici, pentru ultima dată era verificată identitatea prizonierului. Îl întrebau numele și data nașterii, pentru a exclude orice greșeală. După care, ofițerilor sau polițiștilor polonezi li se îmbrăcau cătușe și erau duși în „Camera de executare". Aici lua sfârșit viața prizonierului. Călăii cu experiență împușcau în gât, ținând pistolul oblic în sus. În acest caz, probabilitatea ca glonțul să străpungă ochiul sau cavitatea bucală, era destul de mare. Astfel, sânge era mai puțin decât în cazul, când prizonierul era împușcat în cap. Ucideau câte 250 de oameni pe zi.

Corpurile neînsuflețite erau scoase în curte, pe ușa din spate. Acolo deja era pregătit camionul. Mașina era spălată în fiecare zi de sângele și fragmentele de creier care rămâneau acolo. Corpurile erau acoperite cu o prelată și apoi arse într-o pădure nu departe de Mednoe.

Atunci, când toți prizonierii din Ostankovo au fost lichidați, Blohin a organizat o libație de adio, pentru acei, care au ucis mai mult de 6300 de oameni. Blohin a primit un premiu - salariul lunar, iar alții au primit biciclete ori patefoane".

500 de executări într-o singură noapte

După moartea lui Stalin, călăii nu au fost atinși de represiune. Unul dintre aceștia, Nadaraia a crescut în grad până la șeful securității lui L. P. Beria. Specialist universal – a condus personal ancheta și personal împușca. Se deosebea cu o productivitate înaltă, până la 500 de executări într-o singură noapte. În anul 1955, a fost condamnat la zece ani de gulag. A ieșit în 1965, după care și-a petrecut liniștit viața în Georgia.

Însă, călăii care au ucis până la câteva sute de oameni, singuri sfârșeau prin a fi împușcați. Indicativă este soarta NKVD-iștilor care au participat la executarea în masă de la închisoarea Soloveț̦k, din pădurea Sandormoh (circa 2000 de cadavre), în octombrie 1937.

Executările s-au început la 27 octombrie, apoi activitatea s-a stopat pentru patru zile, deoarece executorul principal Matveev a început să bea, din cauza că un prizonier a fugit (în timpul apropiat prizonierul a fost prins și împușcat). Executările au reînceput de la 1 noiembrie și s-au terminat la 4 noiembrie. La sfârșitul operațiunii unor călăi le-au fost acordate premii, iar alții, o lună mai târziu, au fost arestați.

Călăii care au sfârșit executați

Majoritatea personalului sau cei care au avut o oarecare legătură cu executarea de la Soloveț̦k, au fost arestați și duși la Moscova. Aceștia au fost: șeful celui de-al zecelea departament al Direcției Generale a Securității Statului, NKVD URSS, moscovitul Nicolai Antonov-Grisiuk; colonelul superior al Securității de stat, Veinștoc Iacov, Krukovschii Vsevolod și procurorul din Leningrad Pozern B.P. Toți cei menționați mai sus, au fost învinuiți că ar fi fost spioni și împușcați. Aceștia au fost executați de către fostul coleg de lucru, Vasilii Blohin.Cu toate acestea, toți acești NKVD-iști executați și care odinioară au fost călăi - în decursul anilor următori au fost reabilitați.

Principalul executor al crimelor de la închisoarea Soloveț̦k din pădurea Sandormoh, Matveev a fost arestat peste un an și jumătate, în martie 1939. Soarta lui Matveev, în comparație cu alți călăi, a fost una destul de bună. Acesta a fost condamnat la zece ani de închisoare, dar cazul a fost revizuit de către Divizia Militară a Curții Supreme de Justiție și - redus până la trei ani. Nici de medalii nu a fost deposedat. În afară de aceasta, Matveev a fost eliberat înainte de termen.

În timpul războiului, el deja deținea funcția de șef al unei închisori, iar în afară de medaliile pe care le deținea, a mai fost decorat cu ordinul Lenin. Câteodată, acesta se reîntorcea la vechea funcție – executa prizonierii. A

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

decedat de moarte bună, pe timpul când la conducere era Brejnev.

Încă un călău, Garin, a împuşcat aproximativ 400 de persoane, în primăvara lui 1938 a fost transferat ca şef în lagărul din Karelia, în 1940 a decedat de un atac de cord şi a fost îngropat la Moscova.

Călăul Raevskii, care a împuşcat circa 300 de oameni, a fost arestat cu aprobarea lui L.P. Beria ca „unul din conducătorii organizaţiei rebele antirevoluţionare, care a existat printre prizonierii lagărului pe insula Solovki". După ce şi-a ispăşit pedeapsa, a redobândit gradul de locotenent-colonel.

În prezent, toţi aceşti executori, sunt consideraţi „Jertfele represiunilor lui Stalin". Câţiva s-au regăsit chiar pe panourile de onoare ale FSB-ului.

Traducere de Stela Televca

Sursa: ttolk.ru

*

13 Iunie 2013, ora 06:55 **Primul NKVD-ist din Basarabia „eliberată": Serghei Goglidze (1901-1953)**

*

Timpul Chisinău

La mai bine de şapte decenii de la primul val al deportărilor,...

Unul din cei mai credincioşi ortaci ai lui Beria s-a născut în familia unui bucătar din satul Corta, Georgia. În 1918 s-a înscris în Armata Roşie şi în scurt timp a ajuns să activeze în Comisia excepţională de luptă împotriva contrarevoluţiei şi sabotajului. În anii 1922-1923, a fost responsabil de întărirea hotarelor Ucrainei, ca, ulterior, să activeze în forţele de grăniceri din Caucaz, unde l-a cunoscut pe Lavrentii Beria, viitorul şef al NKVD-ului. Cel din urmă l-a protejat pe Goglidze, atunci când acesta a organizat represiuni în masă în Georgia. În 1938 Goglidze a fost numit şef al Direcţiei NKVD din regiunea Leningrad, unde la fel, s-a remarcat prin cruzime. El este cel care a coordonat eliminarea adepţilor lui Nicolai Ejov, alt criminal bolşevic, fostul şef al NKVD-ului, care a condus teroarea stalinistă din 1937-1938.

După anexarea forţată a Basarabiei de către URSS, pe 28 aprilie 1941, Goglidze a fost numit împuternicit al CC al PCUS pentru Moldova. El a cerut lui Stalin să fie aprobată deportarea „elementelor antisovietice" din Bucovina şi Basarabia. Era vorba de membrii partidelor româneşti, poliţişti, jandarmi, ofiţerii armatelor ţariste şi româneşti, mari comercianţi şi primari. Acţiunile se refereau şi la familiile celor vizaţi. Deportările în masă au început în noaptea de 12-13 iunie 1941. Peste 30 de mii de oameni au fost duşi, contrar voinţei lor, în Kazahstan, Komi şi Siberia. Dintre aceştia, 8-8,5 mii de aşa-zişi „contrarevoluţionari" moldoveni activi au ajuns în GULAG (lagărele Kozelşiansk şi Putivliski). Odată operaţiunea încheiată, Goglidze a fost transferat la Direcţia NKVD din Habarovsk.

Începutul anilor `50 ai secolului trecut îl găseşte pe Goglidze în funcţii-cheie la Ministerul Securităţii Naţionale al URSS. Se ocupa în special de lupta împotriva spionajului militar. Epoca stalinistă se apropia însă de sfârşit. Când a fost arestat Lavrentii Beria, Goglidze se afla într-o deplasare în Republica Democratică Germană. Autorul deportărilor din Basarabia a fost arestat pe 3 iulie 1953 şi adus la Moscova. Instanţa l-a condamnat la pedeapsă cu moartea pentru acte teroriste, trădarea patriei şi activitatea antisovietică. Serghei Goglidze a fost executat prin împuşcare.

Goglidze s-a ocupat nu numai de represiuni şi torturi, dar şi de jefuirea victimelor sale. În 1984, soţia şi fiica lui au fost omorâte de nişte hoţi. Casa lor era plină de obiecte de preţ şi anticariat pe care Goglidze le-a furat în anii `30 - `40.

Timpul.md (I.M.)

*

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Text apărut în revista "TIMPUL", mai 2013

Dezambiguizarea arhivelor Securităţii, un puzzle întortocheat. 3.

Gabriel Andreescu, Cărturari, opozanţi şi documente.
Manipularea arhivei Securităţii, Polirom, 2013

Nicolae Balotă faţă în faţă cu Alexandru Paleologu. Puterea subiectivităţii se intitulează capitolul al III-lea. Studierea arhivelor este în bună măsură o operaţiune de decriptare. Orice izvor istoric are nevoie de o lectură (analiză) internă şi de una externă. Subiectivitatea lucrează pe mai multe niveluri: primul este al actorului emiţător, al doilea al mediului (context social, politic, economic, cultural etc.); nivelul subiectivităţii destinatarului intern (în cazul nostru atât colaboratorii Securităţii, cât şi instituţia în sine funcţionează şi ca emiţători şi ca destinatari); nu în ultimul rând, subiectivitatea destinatarului extern – noi. Rolul cercetătorului nu este de a consemna sec ce rezultă din aceste hârtii, nefiind o operaţiune de inventariere, ci de analiză complexă. Mă voi referi numai la Nicolae Balotă. În ce îl priveşte pe Alexandru Paleologu şi-a recunoscut public, înainte de a fi „demascat", colaborarea cu Securitatea. Cum nu m-am aplecat, deocamdată, asupra cazului său, nu îl pot pune în discuţie. Pe de altă parte, punerea în oglindă a celor doi, propusă de Gabriel Andreescu, este din punctul meu de vedere una tangenţială temei.

În urma studierii dosarelor lui Nicolae Balotă, teza lui Gabriel Andreescu este că „Susţinerile privind relaţiile acestuia cu Securitatea fac parte mai curând din folclorul deconspirării: pe marginea a două-trei texte citate, mai ales păreri şi poveşti amendate, întărite şi colportate cu prioritate în presa electronică".

Dacă suntem de acord că ceea ce descoperim în arhivele Securităţii nu poate fi considerat literă de lege, atunci trebuie să fim de acord şi că imaginea trebuie întregită şi interpretată prin coroborarea surselor alternative. În cazul de faţă, jurnalul scriitorului este un bun revelator pentru a înţelege de ce un cărturar de calibrul lui Balotă a putut deveni la un moment dat o rotiţă în angrenajul maşinăriei Securităţii. Motivele pentru care nu există-nu este găsit (nu doar în dosar, ci pur şi simplu) angajamentul cuiva nu îl „exonerează" pe cel vizat de colaborare. Am pus cuvântul între ghilimele pentru a marca sensul metaforic, rolul nostru nefiind de judecători. Nu orice formă de colaborare cu Securitatea s-a consumat în urma unui angajament scris. Direcţia de Informaţii Externe nu lucra pe bază de angajament, agenţii acestei Direcţii – civili sau din structură – fiind identificaţi şi monitorizaţi pe baza fişelor operative de cartotecă („înregistrare centralizată a surselor") şi cu ajutorul ofiţerilor coordonatori care aplicau metoda „conspirării perfecte", pe baza unor „legături operative personale". Un obicei, se pare, foarte eficient şi des utilizat în anii 1970-1980[1].

Nicolae Balotă – ca şi Adrian Marino sau Constantin Noica (despre care am discutat în textele anterioare) – a călătorit frecvent în străinătate, în calitate de profesor invitat, ceea ce îi putea conferi o bună acoperire pentru relaţia cu Securitatea. Nevoile de secretizare şi conspirativitate ale regimului politic şi ale aparatului său poliţienesc au determinat luarea unor măsuri de precauţie. Numele conspirativ al lui Nicolae Balotă a fost „Someşan". Gabriel Andreescu citează documentul[2] eliberat de CNSAS care îl identifică pe „Someşan" cu Nicolae Balotă, dar confundă sursa originară. În realitate, răspunsul de la CNSAS a fost publicat pe blogul lui Dorin Tudoran de către destinatara acestuia: Mariana Sipoş, care făcuse demersuri pentru deconspirarea lui „Someşan", în baza unei procuri de la familia poetului Ion Caraion, în al cărui DUI apare. Şi nu de Neculai Constantin Munteanu, care n-a făcut decât să preia informaţia.

Teama lui Gabriel Andreescu în legătură cu diabolizarea unor cărturari

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

români este legitimă atâta vreme cât se rostesc neadevăruri şi calomnii, dar nu are nicio legătură cu încercarea de a mai elimina din inexactităţi şi interpretări echivoce ca să înţelegem cum a funcţionat aparatul represiv şi de ce a durat regimul comunist 45 de ani. Un detaliu foarte important în analizarea documentelor Securităţii ţine de natura şi statutul lor. Au existat colaboratori a căror identitate nu se va afla, poate, niciodată, deoarece era cunoscută numai de ofiţerii cu care aveau „contacte operative".

Angajamentul de confidenţialitate le interzice ofiţerilor să deconspire informaţii în legătură cu acest subiect. Putem spune că avem de a face cu colaboratorul perfect. Pe de altă parte, conspirativitatea/conspirarea perfectă a putut face posibilă menţinerea unora dintre colaboratori după 1989. Trebuie ţinut cont şi de următorul aspect dramatic din punct de vedere uman: colaboratorii erau sau puteau fi şi ei „urmăriţi" de sistem, prin intermediul altor informatori, la rândul lor verificaţi şi urmăriţi... Nu prezintă un certificat de onorabilitate pentru cineva simplul fapt că a fost verificat şi urmărit. Atâta vreme cât a fost „urmăritor". Gabriel Andreescu suspectează că de vreme ce nu a fost descoperit în dosarul lui Balotă un angajament de informator scris, „iar pentru perioada dintre anul menţionat ca fiind al recrutării, 1968, şi anul deschiderii dosarului personal SIE [DIE], 1987, arhiva nu oferă nimic" (Andreescu, p. 121), cazul Balotă a fost supralicitat. De ce nu a trimis SRI către CNSAS şi alte materiale se poate pune pe seama mult-citatei raţiuni a „secretului de stat", altfel spus, se poate interpreta că există motive (neonorabile) pentru ca detaliile „cazului" să fie încă secretizate. În sprijinul ideii sale, Gabriel Andreescu mai scrie: „Nu am dat peste niciun document olograf semnat de «Someşan»", dar este precaut în a-l „absolvi" integral: „totuşi, cele câteva note bătute la maşină identificate sugerează asumarea, în faţa ofiţerului de legătură, a posturii de informator" (ibidem). Aspectele menţionate de autorul cărţii fac parte, în realitate, din metodologia conspirării legăturilor operative considerate importante. Scrisul olograf l-ar fi putut deconspira pe colaborator, motiv pentru care notele povestite (redactate de ofiţer pe baza discuţiei cu colaboratorul) erau bătute la maşină sau transcrise direct de lucrătorul de Securitate.

În volumul 1 al DUI Paul Goma există o astfel de notă dată de „Someşan" căpitanului Ionel Mitrea la 1 august 1973. „Someşan" îl considera pe Goma „scriitor mediocru – slab foarte, fapt pentru care consideră că în străinătate nu va reuşi să facă carieră şi să se bucure de popularitate." Urmează o comparaţie cu Nicolae Breban, „care şi-a dat seama de greşeala făcută şi a venit repede în ţară pentru a repara oarecum greşeala comisă..."[3]. Pe 15 martie 1975, „sursa" îi relatează mr. Ionel Mitrea [între timp, a urcat în grad!] că „l-a întâlnit în urmă cu 3 zile pe PAUL GOMA, într-o curte pe str. Emil Pangrati, lucrând împreună cu doi tineri la un fierăstrău mecanic. Din discuţii, sursa a reţinut că pentru a obţine ceva bani s-a angajat ca lucrător la scluptorul [sic] Vlasiu. (corect: **sculptorul** si **Ion Jalea**) A afirmat că nu poate publica nimic, iar de tradus nu i s-a dat nimic în schimb, i s-a promis că i se va da spre traducere ceva din Balzac, dar pentru această muncă se plăteşte prost.

Face pe supăratul. Sursa crede că prin atitudinea sa PAUL GOMA(,) vrea să facă din nou vâlvă în străinătate, în jurul său.

«Someşan» N.O. [nota ofiţerului] PAUL GOMA(,) este lucrat la Serviciul 5, unde se va da copie după notă. Maior, Mitrea Ionel"[4]

Simpla constatare a întâlnirii cu Goma ar fi fost oarecum neutră, însă interpretarea oferită Securităţii – exact pe linia măsurilor de compromitere şi neutralizare adoptate împotriva scriitorului – îl arată pe Balotă drept un specimen ce-şi pune în umbră condiţia de cărturar. Goma era trecut la index ca scriitor. Publicase câteva romane în Occident deoarece erau în permanenţă respinse de cenzură şi „amânate". Muncea cu braţele pentru a-şi câştiga existenţa. În ce fel putea provoca scandal o muncă atât de umilă (despre care

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Balotă a aflat întâmplător)?

Respectul breslei culturale pentru Nicolae Balotă, invocat de către Gabriel Andreescu, şi latura secretă a biografiei sale, ce a afectat vieţile altora, sunt două aspecte distincte ţinând de dedublarea unui om cu o biografie de neinvidiat. Arestat prima oară pentru un an (1948-1949), pe când era tânăr asistent universitar, pentru „deţinere şi răspândire de material subversiv", adevăratul calvar a început odată cu a doua arestare (1956) şi cu anii de domiciliu obligatoriu la Lăteşti – în total 9 ani, cu tot cu prima detenţie. Nicolae Balotă din cele două volume ale Caietului albastru[5], în notaţiile stricte de jurnal (şi nu în flash-urile postdecembriste din Remember) este un intelectual tinzând către „eruditul absolut", preocupat de resorturile şi limitele umanităţii[6], de autoevaluare, de categorii precum sacrificiul, sacrul, drepturile omului etc. Până şi accentele sarcastice sau bârfele par să fie la locul lor, pentru că se încadrează în firescul epocii în care au fost consemnate. Lectura Caietului albastru este una acaparatoare tocmai pentru că nu este o scriere evazivă (aşa cum este Jurnalul de la Păltiniş), te face să înţelegi ce s-a întâmplat cu societatea[7] din care vine „Someşan": „2 mai 1955 (...) Nu te poţi ruga în biserica ta, mărturisi la preotul tău. Nu poţi citi cartea pe care o vrei (...) Nu te poţi întâlni cu prietenii tăi într-un cerc literar pentru că se găsesc de îndată alde Baconski (din aceeaşi tagmă a literaţilor) care să te toarne la Securitate" (Caiet, 2, p. 60) Având deja o detenţie la activ, Balotă ştia cum funcţionează aparatul represiv, simţea că lumea în care-şi pusese speranţele îi fuge tot mai mult de sub picioare, poate de aici maximalismul moral pe care i-l aplică lui Blaga, cu tristeţe: „7-18 mai 1955. (...) Au venit emisari de la Bucureşti, «chiar şi trimişi speciali ai Comitetului Central», şopteşte el confidenţial. Aceştia i-au vorbit despre publicarea operelor sale şi i-au făcut probabil şi alte promisiuni. Mă bucur pentru el, deşi mă jeneză exuberanţa naivă cu care primeşte toate aceste mărunte şi perfide omagii. (...) Sunt convins că pentru tot ce i se va da i se va cere în schimb mult prea mult. Nu merită să intri în asemenea trocuri cu comuniştii; dar cum să i-o spui. (...) Mă tem că mizerele avantaje care i se flutură în faţa ochilor îl fac să cedeze prea uşor. Mi-ar părea rău să se simtă deodată compromis prin legătura cu tineri reacţionari cum suntem noi." (Caiet, 2, pp. 71-72) Din păcate, pentru orice „dar" se cere ceva la schimb... inclusiv lui Balotă avea să i se întâmple, în mai puţin de 10 ani de la data consemnării. Este evident că „schimbarea" s-a produs în timpul celei de a doua detenţii, transformându-l într-un candidat ideal pentru Securitate, încă din închisoare. Cea mai importantă carte de vizită: inteligenţa, cultura, erudiţia. Aceleaşi date care îl prezintă şi ca pe un important cărturar. În moduri şi grade diferite, Marino, Balotă, Noica (dacă e să-i numesc pe cei trei despre care am vorbit până acum) – încercând să-şi pună în practică propriile proiecte – au adus servicii regimului comunist, prin colaborarea cu aparatul represiv. Nu doar Noica, pe care Balotă îl critica[8] încă din 1955 pentru atitudinea lui, ci şi criticul însuşi avea să o facă. Resorturile căderii par să fi fost similare: interesele profesionale şi personale. Dovezile colaborării lui N. Balotă sunt indicate chiar de către Gabriel Andreescu. Dosarul de la SIE conţine hârtiile culpabilizatoare. Atitudinea lui N. Balotă ar fi „evoluat" într-adevăr dacă după ce s-a stabilit în Occident ar fi făcut publică relaţia cu Securitatea. Or, aflăm dintr-un document citat de Gabriel Andreescu că abia în aprilie 1990 a fost propusă de către lt.col. Palade „clasarea materialelor existente despre «Someşan» în dosarul 55603", deoarece „elementul nu prezintă interes operativ, iar obiectivul cu care întreţine legături nu mai este de actualitate pe linia muncii noastre specifice". (Andreescu, p. 123). „Elementul" nu mai era util, Europa Liberă şi „exilul" deveniseră un contract caduc.

Nicolae Balotă s-a ţinut tare în anchete, dar a clacat pe parcurs, probabil dintr-un motiv evident: timpul nu mai avea răbdare. O posibilă explicaţie găsim într-un episod Remember din 20 februarie 1998: „Întorcându-mă după

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

nouă ani petrecuţi în detenţie şi domiciliu obligatoriu, nu mai eram nici eu acelaşi[9] şi i-am găsit desigur schimbaţi pe toţi ceilalţi. Dar cred că cel mai schimbat, de parcă ar fi devenit altul, a fost I. Negoiţescu. Tocmai pe el, cel pe care dorisem cel mai mult să-l regăsesc – în mod naiv – aidoma, nu l-am regăsit niciodată."[10] Negoiţescu nu-şi încălcase niciodată prietenia fidelă faţă de Balotă. Datorită lui, Caietele pot fi citite azi. Dincolo de detaliile intimiste din viaţa lui Negoiţescu şi de nemulţumirile legitime ale lui Balotă, putem observa că într-un moment politic, social, cultural şi uman extrem de critic: 1977, Nego a fost singurul nume cu greutate recunoscută de breasla literară care s-a solidarizat public cu Mişcarea pentru drepturile omului, în speţă, cu „necunoscutul" şi „netalentatul" scriitor Paul Goma. Tocmai acest critic literar, „adept intransigent al autonomiei valorii estetice înţeleasă ca un exclusivism artistic" (Caiet, 2, p. 516) a realizat abia în 1977 că „exclusivismul artistic" nu înseamnă libertate. Aprecierile îi aparţin lui N. Balotă, cel de după „revoluţie", făcute la 5 ani după moartea prietenului său Ion Negoiţescu. Dar cu 43 de ani înainte, cu doar câteva zile până la arestare, memorialistul considera că este o cinste să ieşi din puşcărie fără să fi cedat, adică fără pactul cu Securitatea, referindu-se la Zaharia Boilă, tatăl lui Matei şi Nelu Boilă. (v. Caiet, 2, p. 527, însemnare din 16-31 decembrie 1955) Nu este greu de înţeles cum se transformă oamenii supuşi unor experienţe tragice (Negoiţescu a ajuns şi el în detenţia politică), dar este frustrant să constatăm că modelele culturale pot fi (de)dublate de persoane care la un moment dat se lasă corupte moral, cu urmări nefaste asupra altor indivizi şi, pe termen lung, asupra intereselor şi mentalităţii unei comunităţi profesionale sau naţionale.

Este posibil, ca şi în cazul lui Adrian Marino (C. Noica este un caz ceva mai deosebit), ca toate neîmplinirile, frustrările şi limitările, închiderea perspectivei, determinate de cea de a doua perioadă de detenţie, să-l fi făcut mai permeabil la conformism, în compensaţie pentru tot ce „pierduse". Balotă de după 1964 este un personaj cu dublă personalitate. Cărturarul care în 1955 nu concepea conformismul ideologic, care lucra în secret la un Memoriu despre situaţia Bisericii Greco-Catolice şi despre încălcarea drepturilor în România comunistă, nu este acelaşi cu autorul textelor conformiste de după liberare. „Arhivarii oportunismelor", cum îi numeşte Gabriel Andreescu pe Virgil Ierunca şi Laszlo Alexandru (citându-l pe Ion D. Sîrbu, membru al Cercului de la Sibiu, alături de Balotă, fost deţinut politic), au dreptate, în măsura în care nu este corect să aplicăm unităţi de măsură diferite unor cazuri similare. Autorii de texte conformiste trebuie evaluaţi cu aceleaşi criterii, deşi detaliile diferă, în privinţa cărturarilor autentici fiind chiar o circumstanţă agravantă.

În această cheie e de înţeles şi supărarea lui Paul Goma, care nota în legătură cu Balotă, 23 septembrie 2001: „Îi va fi folosit la ceva puşcăria, dacă, de cum ni s-a dat voie să publicăm, după iunie 1965, el s-a repezit să lingă tot, să scrie laude partidului, laude Ceauşescului, laude lui Aragon şi Elsei cu pricina; ca recompensă a fost autorizat să «iasă» în Occident, să predea la universităţile de la München, Tours, Paris..."[11]. Gabriel Andreescu exprimă eufemistic aceeaşi concluzie: „E limpede, cărturarul Balotă a făcut reverenţe regimului", după ce-l citează pe I.D. Sîrbu, apud Laszlo Alexandru: „Ca după ieşire să devină un hămesit al parvenirii şi gloriei şi un total lipsit de scrupule ipochimen al tuturor concesiilor. Şi-a pierdut caracterul, dacă aşa ceva se poate pierde". (Andreescu, p. 117)

Abia spre finalul textului dedicat lui Nicolae Balotă, autorul studiului este de părere, într-o notă de subsol, că dacă „nu se găseşte un angajament de informator aproape nu contează", dar relativizând mai sus, în textul propriu-zis: „Ansamblul documentelor face probabilă existenţa unei relaţii de colaborare...". (Andreescu, p. 123). Documentele citate de autor relevă, mai degrabă, un statut de colaborator elaborat, nu de simplu informator (culegător de informaţii utile Securităţii). Cel puţin pentru perioada în care a călătorit în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Occident, ar fi fost costisitor şi aproape inutil pentru Servicii ca Balotă să fie doar culegător de informaţii din mediile româneşti. Eficientă pentru Securitate (repet, ca şi în cazul Marino sau Noica) era ipostaza de colportor persuasiv de variante stabilite prin planurile de măsuri şi de agent de influenţare a opiniei româneşti din exil, precum şi a celei occidentale. Este în spiritul şi în stilul de acţiune al Securităţii. O aserţiune riscantă este următoarea: „Dar nu apare nimic care să dea gravitate implicării lui «Someşan» în acţiuni informative". Cel mai probabil, îşi întemeiază opţiunea pe detaliul că nu a descoperit note informative olografe ale lui Balotă. M-am referit deja la acest aspect. Nimic mai nesigur decât această afirmaţie. Nu vom putea depista niciodată implicarea integrală a lui Balotă (sau a altora) în încadrarea informativă şi operativă a cunoscuţilor săi ori în relaţia cu DIE. Am citat două note din DUI Goma, care-l implică. Dorin Tudoran, de asemenea, face trimitere la astfel de note, confirmând supoziţia noastră că „urmele" bine conspirate ale unui colaborator pot fi devoalate în alte dosare. Cel mai mare impediment îl reprezintă lipsa oricărui control (prin CNSAS) asupra arhivelor Securităţii. Deocamdată „primim" de la SRI doar ce consideră această instituţie că nu intră sub incidenţa „secretului de stat". Cum Balotă a fost „lăsat la vatră" abia în 1990, cazul lui trebuie luat în considerare cu rezerve serioase. În ciuda părerii lui Gabriel Andreescu despre „cruzimea" şi „gratuitatea" expresiilor cu care a fost calificat Balotă, relevantă este cu adevărat involuţia lui morală şi răul pe care – mai mult sau mai puţin deliberat – l-a putut provoca. Se practica libertatea de mişcare în România comunistă, având posibilitatea „de a călători şi a lucra în străinătate" (profesor invitat) – la schimb cu o „plată" formală, doar îndeplinind o „ambiguitate morală"? Este derizoriu. Mişcarea pentru drepturile omului din 1977 atrăsese atenţia lumii civilizate şi asupra încălcării flagrante, cu proiect, a acestei „libertăţi". Eufemismele şi relativizările într-o astfel de speţă riscă să producă şi mai multă confuzie.

În ambiguitate morală se complăceau toţi românii, în grade diferite, în funcţie de puterea lor de suportabilitate, capacitatea de adaptare la conformism, disponibilitate la compromisuri, vanitatea fiecăruia. Dar nu toţi au primit paşaport pentru a călători în Occident.

NOTE

[1] A se vedea pe larg, vocile „Angajament" (Constantin Buchet) şi „Colaborator" (Constantin Buchet, Cristian Troncotă), în Octavian Roske (coord.), România, 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea, vol. 1 (A-E), Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, 2011, pp. 93-96, 335-336.

[2] Dorin Tudoran: „în volumul Operaţiunile Meliţa şi Eterul, Mihai Pelin citează şi comentează ce a raportat Securităţii «Someşan», în legătură cu mine, la 16 iulie, 1983, proaspăt întors dintr-o misiune la München. Evident, cineva mi-l acunde pe «Someşan». Nu există, după ştiinţa mea, o deconspirare oficială a lui «Someşan», dar infamul informator este identificat pe un blog personal. Pe de-o parte, îmi spun: o merită din plin. Pe de altă parte, sunt convins că substituindu-ne instituţiilor, riscăm să devenim complici, încă o dată, cu ce blamăm. Traficul de informaţii nu este parte a soluţiei. Este parte a problemei.

(…)Mariana [Sipoş] May 16, 2010 at 04:13 [comentariul nr. 34]

Dorin Tudoran scrie: „Nu există, după ştiinţa mea, o deconspirare oficială a lui «Someşan»".

Există, Dorin. După cum vezi, documentul pe care îl reproduc mai jos, este din 5 iunie 2008.

„Colegiul Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii
Nr. P 1387/03/05.06.2008

Doamnei Maria Sipoş

Având în vedere Nota Direcţiei Investigaţii nr.S/DI/154/08.04.2008, Colegiul Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii, întrunit în şedinţa din data de 13.05.2008, în conformitate cu prevederile art. 1 alin. 7 din O.U.G. nr./24/2008 privind accesul la propriul dosar şi deconspirarea Securităţii, coroborat cu art. 28 din Regulamentul de Organizare şi Funcţionare al C.N.S.A.S. adoptat prin Hotărîrea nr. 1/2008, pe baza documentelor din arhiva proprie, a stabilit identitatea informatorului cu nume conspirativ "SOMEŞAN" în persoana numitului BALOTA Nicolae, născut la 26.0.1925, în Cluj, jud.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cluj, fiul lui Gheorghe şi Elena.

În privinţa celorlalţi informatori a căror deconspirare aţi solicitat-o, vă comunicăm faptul că investigaţiile noastre vor continua pe măsura prelucrării arhivei fostei securităţi şi vă asigurăm de întreaga noastră disponibilitate în rezolvarea cererii dumneavoastră.
Preşedinte, Conf. univ. dr. Ladislau-Antoniu CSENDES", în Complicitatea – mod de existenţă by Dorin Tudoran on May 14, 2010, la http://www.dorintudoran.com/2010/05/14 complicitatea-mod-de-existenta/ (accesat la 10.05.2013)

[3] ACNSAS, Fond Informativ, dos. 2217, vol. 1, ff. 44-45.

[4] Ibidem, vol. 4, f. 91. Indicativul „111/ MI" din colţul stânga-sus al documentului ne arată că Mitrea Ionel (MI) era ofiţer în cadrul Direcţiei I (Informaţii interne) a Securităţii – Serviciul 1, iar nota din final ne spune că o copie după „material" a fost expediată la Serviciul 5 (probabil tot din Direcţia 1). Din câte cunoaştem, componenţa şi menirea serviciilor este secretă. Este mai mult decât probabil că urmăriţii şi urmăritorii Securităţii erau „lucraţi" şi folosiţi de mai multe Direcţii şi Servicii, după cum reiese din toate dosarele pe care le-am studiat eu însămi până în prezent.

[5] Nicolae Balotă, Caietul albastru (Timp mort: 1954-1955, Remember: 1991-1998), ed. a doua, 2 vol., Editura Universal Dalsi, 2000.

[6] „23 februarie 1955

Oamenii suferă de neomenie. E veacul în care s-au comis cele mai multe crime împotriva umanităţii. (...) Cea mai profundă silă mi-o face propria mea participare la această minciună. Căci chiar dacă nu minţi, tăcând, acreditezi minciuna. Şedinţă sindicală la Centrul de Documentare. Singurul gen de şedinţe la care (rareori, slavă Domnului!) sunt obligat să iau parte. «Tovarăşul Balotă n-are nimic de spus?» - mă provoacă tovarăşa Ulpian. (...) «Nu, nimic». De fapt ar trebui să spun tot ce gândesc despre ţesătura de minciuni, de ipocrizii, de stupidităţi proferate de «responsabila sindicală» şi de toţi cei ce iau cuvântul. Dar, nu, tac, şi tăcerea mea mă sufocă mai rău decât vorbele celor din jurul meu". (Caiet, 1, pp. 382-383)

[7] „5-7 septembrie 1955 (...) E ridicol, fără îndoială, să înregistrezi o neînsemnată şi trecătoare migrenă, ca şi Montaigne colicile sale renale, numai pentru că e a ta. Dacă odată, mai târziu, cineva răsfoind aceste însemnări, se va opri la pasajul acesta (...) se va întreba nedumerit: «E posibil ca omul acesta să consemneze o durere de cap dintr-o seară oarecare şi să nu spună nimic sau aproape nimic despre tragediile, ororile, monstruozitatea iadului în care trăia?»." (Caiet, 2, pp. 356-357)

[8] „Am şi eu de reproşat unor intelectuali occidentali, dar toate acestea nu stârnesc în mine reacţia antioccidentală care mă uluieşte la Noica. Pare tipicul resentiment al celui atins de un grav complex de inferioritate (sau de superioritate, ceea ce este acelaşi lucru). Între antioccidentalismul comunist-sovietic şi acela al unui intelectual de valoarea lui Noica motivaţiile pot fi (şi sunt, nu mă îndoiesc) diferite, dar condamnarea globală rămâne, de o parte şi de alta, la fel de primitiv-simplistă." (Caiet, 2, pp. 456-457)

[9] Sublinieri în original.

[10] Caiet, 2, p. 509

[11] Paul Goma, De ce nu are Românul tichie de mărgăritar (cu coadă), în Scrìsuri, vol. 3, 1999-2010, în curs de apariţie la Curtea Veche.

*

"TIMPUL", mai 2013

Dezambiguizarea arhivelor Securităţii, un puzzle întortocheat. 3.

Gabriel Andreescu, Cărturari, opozanţi şi documente.
Manipularea arhivei Securităţii, Polirom, 2013

Nicolae Balotă faţă în faţă cu Alexandru Paleologu. Puterea subiectivităţii se intitulează capitolul al III-lea. Studierea arhivelor este în bună măsură o operaţiune de decriptare. Orice izvor istoric are nevoie de o lectură (analiză) internă şi de una externă. Subiectivitatea lucrează pe mai multe niveluri: primul este al actorului emiţător, al doilea al mediului (context social, politic, economic, cultural etc.); nivelul subiectivităţii destinatarului intern (în cazul nostru atât colaboratorii Securităţii, cât şi instituţia în sine funcţionează şi ca emiţători şi ca destinatari); nu în ultimul rând, subiectivitatea destinatarului extern – noi. Rolul cercetătorului nu este de a consemna sec ce rezultă din aceste hârtii, nefiind o operaţiune de inventariere, ci de analiză complexă. Mă voi referi numai la Nicolae Balotă. În ce îl priveşte pe Alexandru Paleologu şi-a recunoscut public, înainte de a fi „demas-cat", colaborarea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cu Securitatea. Cum nu m-am aplecat, deocamdată, asupra cazului său, nu îl pot pune în discuţie. Pe de altă parte, punerea în oglindă a celor doi, pro-pusă de Gabriel Andreescu, este din punctul meu de vedere una tangenţială temei.

În urma studierii dosarelor lui Nicolae Balotă, teza lui Gabriel Andreescu este că „Susţinerile privind relaţiile acestuia cu Securitatea fac parte mai curând din folclorul deconspirării: pe marginea a două-trei texte citate, mai ales păreri şi poveşti amendate, întărite şi colportate cu prioritate în presa electronică".

Dacă suntem de acord că ceea ce descoperim în arhivele Securităţii nu poate fi considerat literă de lege, atunci trebuie să fim de acord şi că imaginea trebuie întregită şi interpretată prin coroborarea surselor alternative. În cazul de faţă, jurnalul scriitorului este un bun revelator pentru a înţelege de ce un cărturar de calibrul lui Balotă a putut deveni la un moment dat o rotiţă în angrenajul maşinăriei Securităţii. Motivele pentru care nu există-nu este găsit (nu doar în dosar, ci pur şi simplu) angajamentul cuiva nu îl „exonerează" pe cel vizat de colaborare. Am pus cuvântul între ghilimele pentru a marca sensul metaforic, rolul nostru nefiind de judecători. Nu orice formă de colaborare cu Securitatea s-a consumat în urma unui angajament scris. Direcţia de Informaţii Externe nu lucra pe bază de angajament, agenţii acestei Direcţii – civili sau din structură – fiind identificaţi şi monitorizaţi pe baza fişelor operative de cartotecă („înregistrare centralizată a surselor") şi cu ajutorul ofiţerilor coordonatori care aplicau metoda „conspirării perfecte", pe baza unor „legături operative personale". Un obicei, se pare, foarte eficient şi des utilizat în anii 1970-1980[1].

Nicolae Balotă – ca şi Adrian Marino sau Constantin Noica (despre care am discutat în textele anterioare) – a călătorit frecvent în străinătate, în calitate de profesor invitat, ceea ce îi putea conferi o bună acoperire pentru relaţia cu Securitatea. Nevoile de secretizare şi conspirativitate ale regimului politic şi ale aparatului său poliţienesc au determinat luarea unor măsuri de precauţie. Numele conspirativ al lui Nicolae Balotă a fost „Someşan". Gabriel Andreescu citează documentul[2] eliberat de CNSAS care îl identifică pe „Someşan" cu Nicolae Balotă, dar confundă sursa originară. În realitate, răspunsul de la CNSAS a fost publicat pe blogul lui Dorin Tudoran de către destinatara acestuia: Mariana Sipoş, care făcuse demersuri pentru deconspirarea lui „Someşan", în baza unei procuri de la familia poetului Ion Caraion, în al cărui DUI apare. Şi nu de Neculai Constantin Munteanu, care n-a făcut decât să preia informaţia.

Teama lui Gabriel Andreescu în legătură cu diabolizarea unor cărturari români este legitimă atâta vreme cât se rostesc neadevăruri şi calomnii, dar nu are nicio legătură cu încercarea de a mai elimina din inexactităţi şi interpretări echivoce ca să înţelegem cum a funcţionat aparatul represiv şi de ce a durat regimul comunist 45 de ani. Un detaliu foarte important în analizarea documentelor Securităţii ţine de natura şi statutul lor. Au existat colaboratori a căror identitate nu se va afla, poate, niciodată, deoarece era cunoscută numai de ofiţerii cu care aveau „contacte operative". Angajamentul de confidenţialitate le interzice ofiţerilor să deconspire informaţii în legătură cu acest subiect. Putem spune că avem de a face cu colaboratorul perfect. Pe de altă parte, conspirativitatea/conspirarea perfectă a putut face posibilă menţinerea unora dintre colaboratori după 1989. Trebuie ţinut cont şi de următorul aspect dramatic din punct de vedere uman: colaboratorii erau sau puteau fi şi ei „urmăriţi" de sistem, prin intermediul altor informatori, la rândul lor verificaţi şi urmăriţi... Nu prezintă un certificat de onorabilitate pentru cineva simplul fapt că a fost verificat şi urmărit. Atâta vreme cât a fost „urmăritor". Gabriel Andreescu suspectează că de vreme ce nu a fost descoperit în dosarul lui Balotă un angajament de informator scris, „iar pentru perioada dintre anul menţionat ca fiind al recrutării, 1968, şi anul deschiderii dosarului personal SIE [DIE], 1987, arhiva nu oferă nimic" (Andreescu, p. 121), cazul Balotă a fost supralicitat. De ce nu a trimis SRI către CNSAS şi alte materiale se poate pune pe seama mult-citatei raţiuni a „secretului de stat", altfel spus, se poate interpreta că există motive (neonorabile) pentru ca detaliile „cazului" să fie încă secretizate. În sprijinul ideii sale, Gabriel Andreescu mai scrie: „Nu am dat peste niciun docu-ment olograf semnat de «Someşan»", dar este precaut în a-l

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

„absolvi" integral: „totuşi, cele câteva note bătute la maşină identificate sugerează asumarea, în faţa ofiţerului de legătură, a posturii de informator" (ibidem). Aspectele menţionate de autorul cărţii fac parte, în realitate, din metodologia conspirării legăturilor operative considerate importante. Scrisul olograf l-ar fi putut deconspira pe colaborator, motiv pentru care notele povestite (redactate de ofiţer pe baza discuţiei cu colabo-ratorul) erau bătute la maşină sau transcrise direct de lucrătorul de Securitate. În volumul 1 al DUI Paul Goma există o astfel de notă dată de „Someşan" căpitanului Ionel Mitrea la 1 august 1973. „Someşan" îl considera pe Goma „scriitor mediocru – slab foarte, fapt pentru care consideră că în străinătate nu va reuşi să facă carieră şi să se bucure de popularitate." Urmează o comparaţie cu Nicolae Breban, „care şi-a dat seama de greşeala făcută şi a venit repede în ţară pentru a repara oarecum greşeala comisă..."

[3]. Pe 15 martie 1975, „sursa" îi relatează mr. Ionel Mitrea [între timp, a urcat în grad!] că „l-a întâlnit în urmă cu 3 zile pe PAUL GOMA, într-o curte pe str. Emil Pangrati, lucrând împreună cu doi tineri la un fierăstrău mecanic. Din discuţii, sursa a reţinut că pentru a obţine ceva bani s-a angajat ca lucrător la scluptorul [sic] Vlasiu. A afirmat că nu poate publica nimic, iar de tradus nu i s-a dat nimic în schimb, i s-a promis că i se va da spre traducere ceva din Balzac, dar pentru această muncă se plăteşte prost.

Face pe supăratul. Sursa crede că prin atitudinea sa PAUL GOMA(,) vrea să facă din nou vâlvă în străinătate, în jurul său.

«Someşan»

N.O. [nota ofiţerului]

PAUL GOMA(,) este lucrat la Serviciul 5, unde se va da copie după notă.

Maior, Mitrea Ionel"[4]

Simpla constatare a întâlnirii cu Goma ar fi fost oarecum neutră, însă interpretarea oferită Securităţii – exact pe linia măsurilor de compromitere şi neutralizare adoptate împotriva scriitorului – îl arată pe Balotă drept un specimen ce-şi pune în umbră condiţia de cărturar. Goma era trecut la index ca scriitor. Publicase câteva romane în Occident deoarece erau în permanenţă respinse de cenzură şi „amânate". Muncea cu braţele pentru a-şi câştiga existenţa. Cum putea provoca scandal o muncă atât de umilă (despre care Balotă a aflat întâmplător)?

Respectul breslei culturale pentru Nicolae Balotă, invocat de către Gabriel Andreescu, şi latura secretă a biografiei sale, ce a afectat vieţile altora, sunt două aspecte distincte ţinând de dedublarea unui om cu o biografie de neinvidiat. Arestat prima oară pentru un an (1948-1949), pe când era tânăr asistent universitar, pentru „deţinere şi răspândire de material subversiv", adevăratul calvar a început odată cu a doua arestare (1956) şi cu anii de domiciliu obligatoriu la Lăteşti – în total 9 ani, cu tot cu prima detenţie. Nicolae Balotă din cele două volume ale Caietului albastru[5], în notaţiile stricte de jurnal (şi nu în flash-urile postdecembriste din Remember) este un intelectual tinzând către „eruditul absolut", preocupat de resorturile şi limitele umanităţii[6], de autoevaluare, de categorii precum sacrificiul, sacrul, drepturile omului etc. Până şi accentele sarcastice sau bârfele par să fie la locul lor, pentru că se încadrează în firescul epocii în care au fost consemnate. Lectura Caietului albastru este una acaparatoare tocmai pentru că nu este o scriere evazivă (aşa cum este Jurnalul de la Păltiniş), te face să înţelegi ce s-a întâmplat cu societatea[7] din care vine „Someşan": „2 mai 1955 (...) Nu te poţi ruga în biserica ta, mărturisi la preotul tău. Nu poţi citi cartea pe care o vrei (...) Nu te poţi întâlni cu prietenii tăi într-un cerc literar pentru că se găsesc de îndată alde Baconski (din aceeaşi tagmă a literaţilor) care să te toarne la Securitate" (Caiet, 2, p. 60) Având deja o detenţie la activ, Balotă ştia cum funcţionează aparatul represiv, simţea că lumea în care-şi pusese speranţele îi fuge tot mai mult de sub picioare, poate de aici maximalismul moral pe care i-l aplică lui Blaga, cu tristeţe: „7-18 mai 1955. (...) Au venit emisari de la Bucureşti, «chiar şi trimişi speciali ai Comitetului Central», şopteşte el confidenţial. Aceştia i-au vorbit despre publicarea operelor sale şi i-au făcut probabil şi alte promisiuni. Mă bucur pentru el, deşi mă jeneză exuberanţa naivă cu care primeşte toate aceste mărunte şi perfide omagii. (...) Sunt convins că pentru tot ce i se va da i se va cere în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

schimb mult prea mult. Nu merită să intri în asemenea trocuri cu comuniştii; dar cum să i-o spui. (...) Mă tem că mizerele avantaje care i se flutură în faţa ochilor îl fac să cedeze prea uşor. Mi-ar părea rău să se simtă deodată compromis prin legătura cu tineri reacţionari cum suntem noi." (Caiet, 2, pp. 71-72) Din păcate, pentru orice „dar" se cere ceva la schimb... inclusiv lui Balotă avea să i se întâmple, în mai puţin de 10 ani de la data consemnării. Este evident că „schimbarea" s-a produs în timpul celei de a doua detenţii, transformându-l într-un candidat ideal pentru Securitate, încă din închisoare. Cea mai importantă carte de vizită: inteligenţa, cultura, erudiţia. Aceleaşi date care îl prezintă şi ca pe un important cărturar. În moduri şi grade diferite, Marino, Balotă, Noica (dacă e să-i numesc pe cei trei despre care am vorbit până acum) – încercând să-şi pună în practică propriile proiecte – au adus servicii regimului comunist, prin colaborarea cu aparatul represiv. Nu doar Noica, pe care Balotă îl critica[8] încă din 1955 pentru atitudinea lui, ci şi criticul însuşi avea să o facă. Resorturile căderii par să fi fost similare: interesele profesionale şi personale. Dovezile colaborării lui N. Balotă sunt indicate chiar de către Gabriel Andreescu. Dosarul de la SIE conţine hârtiile culpabilizatoare. Atitudinea lui N. Balotă ar fi „evoluat" într-adevăr dacă după ce s-a stabilit în Occident ar fi făcut publică relaţia cu Securitatea. Or, aflăm dintr-un document citat de Gabriel Andreescu că abia în aprilie 1990 a fost propusă de către lt.col. Palade „clasarea materialelor existente despre «Someşan» în dosarul 55603", deoarece „elementul nu prezintă interes operativ, iar obiectivul cu care întreţine legături nu mai este de actualitate pe linia muncii noastre specifice". (Andreescu, p. 123). „Elementul" nu mai era util, Europa Liberă şi „exilul" deveniseră un contract caduc.

Nicolae Balotă s-a ţinut tare în anchete, dar a clacat pe parcurs, probabil dintr-un motiv evident: timpul nu mai avea răbdare. O posibilă explicaţie găsim într-un episod Remember din 20 februarie 1998: „Întorcându-mă după nouă ani petrecuţi în detenţie şi domiciliu obligatoriu, nu mai eram nici eu acelaşi[9] şi i-am găsit desigur schimbaţi pe toţi ceilalţi. Dar cred că cel mai schimbat, de parcă ar fi devenit altul, a fost I. Negoiţescu. Tocmai pe el, cel pe care dorisem cel mai mult să-l regăsesc – în mod naiv – aidoma, nu l-am regăsit niciodată."[10] Negoiţescu nu-şi încălcase niciodată prietenia fidelă faţă de Balotă. Datorită lui, Caietele pot fi citite azi. Dincolo de detaliile intimiste din viaţa lui Negoiţescu şi de nemulţumirile legitime ale lui Balotă, putem observa că într-un moment politic, social, cultural şi uman extrem de critic: 1977, Nego a fost singurul nume cu greutate recunoscută de breasla literară care s-a solidarizat public cu Mişcarea pentru drepturile omului, în speţă, cu „necunoscutul" şi „netalentatul" scriitor Paul Goma. Tocmai acest critic literar, „adept intransigent al autonomiei valorii estetice înţeleasă ca un exclusivism artistic" (Caiet, 2, p. 516) a realizat abia în 1977 că „exclusivismul artistic" nu înseamnă libertate. Aprecierile îi aparţin lui N. Balotă, cel de după „revoluţie", făcute la 5 ani după moartea prietenului său Ion Negoiţescu. Dar cu 43 de ani înainte, cu doar câteva zile până la arestare, memorialistul considera că este o cinste să ieşi din puşcărie fără să fi cedat, adică fără pactul cu Securitatea, referindu-se la Zaharia Boilă, tatăl lui Matei şi Nelu Boilă. (v. Caiet, 2, p. 527, însemnare din 16-31 decembrie 1955) Nu este greu de înţeles cum se transformă oamenii supuşi unor experienţe tragice (Negoiţescu a ajuns şi el în detenţia politică), dar este frustrant să constatăm că modelele culturale pot fi (de)dublate de persoane care la un moment dat se lasă corupte moral, cu urmări nefaste asupra altor indivizi şi, pe termen lung, asupra intereselor şi mentalităţii unei comunităţi profesionale sau naţionale. Este posibil, ca şi în cazul lui Adrian Marino (C. Noica este un caz ceva mai deosebit), ca toate neîmplinirile, frustrările şi limitările, închiderea perspectivei, determinate de cea de a doua perioadă de detenţie, să-l fi făcut mai permeabil la conformism, în compensaţie pentru tot ce „pierduse". Balotă de după 1964 este un personaj cu dublă personalitate. Cărturarul care în 1955 nu concepea conformismul ideologic, care lucra în secret la un Memoriu despre situaţia Bisericii Greco-Catolice şi despre încălcarea drepturilor în România comunistă, nu este acelaşi cu autorul textelor conformiste de după liberare. „Arhivarii oportunismelor", cum îi numeşte Gabriel Andreescu pe Virgil Ierunca şi Laszlo Alexandru (citându-l pe Ion D. Sîrbu, membru

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

al Cercului de la Sibiu, alături de Balotă, fost deţinut politic), au dreptate, în măsura în care nu este corect să aplicăm unităţi de măsură diferite unor cazuri similare. Autorii de texte conformiste trebuie evaluaţi cu aceleaşi criterii, deşi detaliile diferă, în privinţa cărturarilor autentici fiind chiar o circumstanţă agravantă. În această cheie e de înţeles şi supărarea lui Paul Goma, care nota în legătură cu Balotă, 23 septembrie 2001: „Îi va fi folosit la ceva puşcăria, dacă, de cum ni s-a dat voie să publicăm, după iunie 1965, el s-a repezit să lingă tot, să scrie laude partidului, laude Ceauşes-cului, laude lui Aragon şi Elsei cu pricina; ca recompensă a fost autorizat să «iasă» în Occident, să predea la universităţile de la München, Tours, Paris...”[11]. Gabriel Andreescu exprimă eufemistic aceeaşi concluzie: „E limpede, cărturarul Balotă a făcut reverenţe regimului”, după ce-l citează pe I.D. Sîrbu, apud Laszlo Alexandru: „Ca după ieşire să devină un hămesit al parvenirii şi gloriei şi un total lipsit de scrupule ipochimen al tuturor concesiilor. Şi-a pierdut caracterul, dacă aşa ceva se poate pierde”. (Andreescu, p. 117)

Abia spre finalul textului dedicat lui Nicolae Balotă, autorul studiului este de părere, într-o notă de subsol, că dacă „nu se găseşte un angajament de informator aproape nu contează”, dar relativizând mai sus, în textul propriu-zis: „Ansamblul documentelor face probabilă existenţa unei relaţii de colaborare...”. (Andreescu, p. 123). Documentele citate de autor relevă, mai degrabă, un statut de colaborator elaborat, nu de simplu informator (culegător de informaţii utile Securităţii). Cel puţin pentru perioada în care a călătorit în Occident, ar fi fost costisitor şi aproape inutil pentru Servicii ca Balotă să fie doar culegător de informaţii din mediile româneşti. Eficientă pentru Securitate (repet, ca şi în cazul Marino sau Noica) era ipostaza de colportor persuasiv de variante stabilite prin planurile de măsuri şi de agent de influenţare a opiniei româneşti din exil, precum şi a celei occidentale. Este în spiritul şi în stilul de acţiune al Securităţii. O aserţiune riscantă este următoarea: „Dar nu apare nimic care să dea gravitate implicării lui «Someşan» în acţiuni informative”. Cel mai probabil, îşi întemeiază opţiunea pe detaliul că nu a descoperit note informative olografe ale lui Balotă. M-am referit deja la acest aspect. Nimic mai nesigur decât această afirmaţie. Nu vom putea depista niciodată implicarea integrală a lui Balotă (sau a altora) în încadrarea informativă şi operativă a cunoscuţilor săi ori în relaţia cu DIE. Am citat două note din DUI Goma, care-l implică. Dorin Tudoran, de asemenea, face trimitere la astfel de note, confirmând supoziţia noastră că „urmele” bine conspirate ale unui colaborator pot fi devoalate în alte dosare. Cel mai mare impediment îl reprezintă lipsa oricărui control (prin CNSAS) asupra arhivelor Securităţii. Deocamdată „primim” de la SRI doar ce consideră această instituţie că nu intră sub incidenţa „secretului de stat”. Cum Balotă a fost „lăsat la vatră” abia în 1990, cazul lui trebuie luat în considerare cu rezerve serioase. În ciuda părerii lui Gabriel Andreescu despre „cruzimea” şi „gratuitatea” expresiilor cu care a fost calificat Balotă, relevantă este cu adevărat involuţia lui morală şi răul pe care – mai mult sau mai puţin deliberat – l-a putut provoca. Se practica libertatea de mişcare în România comunistă, având posibilitatea „de a călători şi a lucra în străinătate” (profesor invitat) – la schimb cu o „plată” formală, doar îndeplinind o „ambiguitate morală”? Este derizoriu. Mişcarea pentru drepturile omului din 1977 atrăsese atenţia lumii civilizate şi asupra încălcării flagrante, cu proiect, a acestei „libertăţi”. Eufemismele şi relativizările într-o astfel de speţă riscă să producă şi mai multă confuzie.

În ambiguitate morală se complăceau toţi românii, în grade diferite, în funcţie de puterea lor de suportabilitate, capacitatea de adaptare la conformism, disponibilitate la compromisuri, vanitatea fiecăruia. Dar nu toţi au primit paşaport pentru a călători în Occident.

[1] A se vedea pe larg, vocile „Angajament” (Constantin Buchet) şi „Colaborator” (Constantin Buchet, Cristian Troncotă), în Octavian Roske (coord.), România, 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea, vol. 1 (A-E), Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, 2011, pp. 93-96, 335-336.

[2] Dorin Tudoran: „în volumul Operaţiunile Meliţa şi Eterul, Mihai Pelin citează şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

comentează ce a raportat Securităţii «Someşan», în legătură cu mine, la 16 iulie, 1983, proaspăt întors dintr-o misiune la München. Evident, cineva mi-l acunde pe «Someşan». Nu există, după ştiinţa mea, o deconspirare oficială a lui «Someşan», dar infamul informator este identificat pe un blog personal. Pe de-o parte, îmi spun: o merită din plin. Pe de altă parte, sunt convins că substituindu-ne instituţiilor, riscăm să devenim complici, încă o dată, cu ce blamăm. Traficul de informaţii nu este parte a soluţiei. Este parte a problemei. (…)
Mariana [Sipoş] May 16, 2010 at 04:13 [comentariul nr. 34]

Dorin Tudoran scrie: „Nu există, după ştiinţa mea, o deconspirare oficială a lui «Someşan»".

"Există, Dorin.

După cum vezi, documentul pe care îl reproduc mai jos, este din 5 iunie 2008.
„Colegiul Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii
Nr. P 1387/03/05.06.2008

Doamnei Maria Sipoş

Având în vedere Nota Direcţiei Investigaţii nr.S/DI/154/08.04.2008, Colegiul Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii, întrunit în şedinţa din data de 13.05.2008, în conformitate cu prevederile art. 1 alin. 7 din O.U.G. nr./24/2008 privind accesul la propriul dosar şi deconspirarea Securităţii, coroborat cu art. 28 din Regulamentul de Organizare şi Funcţionare al C.N.S.A.S. adoptat prin Hotărîrea nr. 1/2008, pe baza documentelor din arhiva proprie, a stabilit identitatea informatorului cu nume conspirativ "SOMEŞAN" în persoana numitului BALOTA Nicolae, născut la 26.0.1925, în Cluj, jud. Cluj, fiul lui Gheorghe şi Elena.

În privinţa celorlalţi informatori a căror deconspirare aţi solicitat-o, vă comunicăm faptul că investigaţiile noastre vor continua pe măsura prelucrării arhivei fostei securităţi şi vă asigurăm de întreaga noastră disponibilitate în rezolvarea cererii dumneavoastră.
Preşedinte,

Conf. univ. dr. Ladislau-Antoniu CSENDES", în Complicitatea – mod de existenţă by Dorin Tudoran on May 14, 2010, la http://www.dorintudoran.com/2010/05/14/complicitatea-mod-de-existenta/ (accesat la 10.05.2013)

[3] ACNSAS, Fond Informativ, dos. 2217, vol. 1, ff. 44-45.

[4] Ibidem, vol. 4, f. 91. Indicativul „111/ MI" din colţul stânga-sus al documentului ne arată că Mitrea Ionel (MI) era ofiţer în cadrul Direcţiei I (Informaţii interne) a Securităţii – Serviciul 1, iar nota din final ne spune că o copie după „material" a fost expediată la Serviciul 5 (probabil tot din Direcţia 1). Din câte cunoaştem, componenţa şi menirea serviciilor este secretă. Este mai mult decât probabil că urmăriţii şi urmăritorii Securităţii erau „lucraţi" şi folosiţi de mai multe Direcţii şi Servicii, după cum reiese din toate dosarele pe care le-am studiat eu însămi până în prezent.

[5] Nicolae Balotă, Caietul albastru (Timp mort: 1954-1955, Remember: 1991-1998), ed. a doua, 2 vol., Editura Universal Dalsi, 2000.

[6] „23 februarie 1955 Oamenii suferă de neomenie. E veacul în care s-au comis cele mai multe crime împotriva umanităţii. (...) Cea mai profundă silă mi-o face propria mea participare la această minciună. Căci chiar dacă nu minţi, tăcând, acreditezi minciuna. Şedinţă sindicală la Centrul de Documentare. Singurul gen de şedinţe la care (rareori, slavă Domnului!) sunt obligat să iau parte. «Tovarăşul Balotă n-are nimic de spus?» - mă provoacă tovarăşa Ulpian. (...) «Nu, nimic». De fapt ar trebui să spun tot ce gândesc despre ţesătura de minciuni, de ipocrizii, de stupidităţi proferate de «responsabila sindicală» şi de toţi cei ce iau cuvântul. Dar, nu, tac, şi tăcerea mea mă sufocă mai rău decât vorbele celor din jurul meu". (Caiet, 1, pp. 382-383)

[7] „5-7 septembrie 1955 (...) E ridicol, fără îndoială, să înregistrezi o neînsemnată şi trecătoare migrenă, ca şi Montaigne colicile sale renale, numai pentru că e a ta. Dacă odată, mai târziu, cineva răsfoind aceste însemnări, se va opri la pasajul acesta (...) se va întreba nedumerit: «E posibil ca omul acesta să consemneze o durere de cap dintr-o seară oarecare şi să nu spună nimic sau aproape nimic despre tragediile, ororile, monstruozitatea iadului în care trăia?»." (Caiet, 2, pp. 356-357)

[8] „Am şi eu de reproşat unor intelectuali occidentali, dar toate acestea nu stârnesc în mine reacţia antioccidentală care mă uluieşte la Noica. Pare tipicul resentiment al celui atins de un grav complex de inferioritate (sau de superioritate, ceea ce este acelaşi lucru). Între antioccidentalismul comunist-sovietic şi acela al unui intelectual de valoarea lui Noica motivaţiile pot fi (şi sunt, nu mă îndoiesc) diferite, dar condamnarea globală rămâne, de o parte şi de alta, la fel de primitiv-simplistă." (Caiet, 2, pp. 456-457)

[9] Sublinieri în original.

[10] Caiet, 2, p. 509

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

[11] Paul Goma, De ce nu are Românul tichie de mărgăritar (cu coadă), în **Scrìsuri**, vol. 3, 1999-2010, în curs de apariţie la Curtea Veche.

Sâmbătă 22 iunie 2013

22 Iunie 2013, ora 09:5 (RUŞINOS)

Ex-comunistul Dodon sărbătoreşte OCUPAŢIA SOVIETICĂ a Basarabiei

Pe 28 iunie 1940, România a primit un ultimatum din partea Uniunii Sovietice, prin care se cerea evacuarea administraţiei civile şi a armatei române de pe teritoriul dintre Prut şi Nistru cunoscut ca Basarabia şi din partea nordică a regiunii Bucovina.

În cazul în care retragerea nu s-ar fi făcut în termenul impus de patru zile, România era ameninţată cu războiul. Din cauza presiunilor conjugate ruso-germane venite de la Moscova şi de la Berlin, administraţia şi armata române s-au retras pentru a evita războiul. Aceste evenimente s-au petrecut în context geopolitic mai larg, în care prin pactul expansionist Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, Germania nazistă şi Uniunea Sovietică îşi împărţiseră în mod imperialist, sfere de influenţă teritorială în Europa Răsăriteană, după care tot în 1939 a început cel de-al Doilea Război Mondial prin atacarea Poloniei de către Germania hitleristă, la 1 septembrie 1939.

În cea mai mare parte a teritoriului ocupat, sovieticii au proclamat RSS Moldovenească, iar partea sudică a Basarabiei, Bugeacul, şi nordul Bucovinei au fost alipite la RSS Ucraineană. Odată cu proclamarea RSS Moldovenești, RSSA Moldovenească, republică autonomă „moldovenească" de la răsărit de Nistru, a fost împărţită între cele două republici sovietice vecine, Moldova sovietică şi Ucraina. Ocupaţia sovietică a fost întreruptă pentru scurtă vreme în 1941, după ce România a declanşat operaţiunile militare de eliberare a teritoriilor ocupate de URSS ca parte a Operaţiunii Barbarossa), dar teritoriile au fost în cele din urmă recuperate de sovietici în 1944.

După moartea lui Stalin din 1953 şi în special după anul 1956, persecuţia etnicilor români din Basarabia şi Bucovina de nord a scăzut treptat. Primele alegeri libere din RSS Moldovenească s-au ţinut în climatul general al perestroicii în februarie 1990, iar controlul sovietic asupra acestei regiuni a încetat în august 1991, după tentiva de lovitură de stat de la Moscova şi disoluţia Uniunii Sovietice. În 1991, RSS Moldovenească a devenit noul stat independent Republica Moldova, în vreme ce Bucovina de nord şi Bugeacul au rămas în componenţa Ucrainei.

DODON la "Memorial"

Astăzi, 22 iunie, ora 9-45, Igor Dodon, Liderul Partidului Socialiştilor din Republica Moldova împreună cu mai mulţi membri de partid va depune flori la Complexul Memorial "Eternitate" în legătură cu împlinirea a 72 de ani de la începutul Marelui Război pentru Apărarea Patriei.

Contextul internaţional – 1939-1940

Pe 30 noiembrie 1939, după refuzul Finlandei să cedeze în faţa pretenţiilor sovietice, URSS a atacat această ţară scandinavă. A izbucnit războiul de iarnă, care a durat până pe 12 martie 1940. Datorită apărării foarte hotărâte şi bine organizate pe linia Mannerheim, sovieticii au trebuit să se mulţumească doar cu ocuparea Istmului Karelia, a regiunii Karelia Ladogană, a oraşelor Viipuri şi Sortavala şi cu dreptul de a construi o bază navală în Peninsula Hanko (la sud-vest de Helsinki).

Între 14 – 17 iunie, Uniunea Sovietică a dat ultimatumuri Lituaniei, Estoniei şi Letoniei prin care se cerea practic ocuparea militară a celor trei ţări. (Vedeţi şi: Ocuparea statelor baltice)

Pe 22 iunie 1940, cu patru zile mai înainte prezentarea ultimatumului cu privire la Basarabia, mareşalul Philippe Pétain semna capitularea Franţei în faţa Germaniei. Cel mai important aliat european al României şi arbitru al relaţiilor sovieto-române îşi pierduse o bună parte a teritoriului, inclusiv capitala Paris.

După Polonia, Finlanda, Estonia, Letonia şi Lituania, avea să vină rândul României, care pierdea Basarabia şi Bucovina de nord, în conformitate cu prevederile pactului sovieto-german. O activitate diplomatică sovieto-germană coordonată a precedat ultimatimul.

Ultimatumul sovietic – iunie 1940

Pe 26 iunie 1940, la ora 22:00, Comisarul poporului pentru afaceri externe al URSS, Viaceslav Molotov, i-a prezentat ambasadorului României la Moscova, Gheorghe Davidescu, un ultimatum prin care i se cerea României „retrocedarea" Basarabiei până pe 28 iunie şi „transferul" părţii de nord a Bucovinei către Uniunea Sovietică.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Pe 22 iunie 1940, cu doar câteva zile mai înainte ca URSS să-şi prezinte ultimatumul, Franţa capitulase, iar Regatul Unit îşi retrăsese ultimele trupe din Europa, ceea ce făcea ca toate garanţiile de securitate date României de cele două puteri vestice să-şi piardă orice valoare. Pe 2 iunie, Germania informase România că, pentru a beneficia de garanţii de securitate din partea Reichului, guvernul de la Bucureşti trebuia să ia în consideraţie negocieri prealabile cu Uniunea Sovietică.

Ministrul de externe german, Joachim von Ribbentrop, a fost informat de partea sovietică de intenţiile sale cu privire la Basarabia şi Bucovina pe 24 iunie. Ribbentrop s-a arătat îngrijorat mai mult de soarta celor aproximativ 100.000 de etnici germani din Basarabia. De asemenea, Ribbentrop s-a arătat uimit de pretenţiile sovietice în ceea ce priveşte Bucovina, (acest teritoriu nu fusese menţionat în niciun fel în protocolul secret al pactului sovieto-german de neagresiune). În continuare, ministrul german de externe a subliniat că Germania are interese economice puternice în restul teritoriului românesc.

Textul ultimatumului de pe 26 iunie afirma în mod incorect că Basarabia era populată în principal cu ucrainieni: „În anul 1918, România, folosindu-se de slăbiciunea militară a Rusiei, a desfăcut de la Uniunea Sovietică (Rusia) o parte din teritoriul ei, Basarabia, călcând prin aceasta unitatea seculară a Basarabiei, populată în principal cu ucraineni, cu Republica Sovietică Ucraineană.”. Guvernul sovietic cerea partea de nord a Bucovinei care "„ ar reprezenta, este drept că numai într-o măsură neînsem-nată, un mijloc de despăgubire a acelei mari pierderi care a fost pricinuită U.R.S.S. şi populaţiei Basarabiei prin dominaţia de 22 de ani a României în Basarabia.”. Bucovina de nord avea unele legături istorice cu Galiţia, care fusese anexată de URSS în 1939 ca urmare a invaziei germano-sovietice din 1939, doar prin faptul că ambele regiuni fuseseră parte a Imperiului Austro-Ungar din a doua parte a secolului al XVIII-lea până în 1918.

Ultimatumul mai adăuga: „Acum, când slăbiciunea militară a U.R.S.S. a trecut în domeniul trecutului, iar situaţia internaţională care s-a creat cere rezolvarea rapidă a chestiunilor moştenite din trecut pentru a pune în fine bazele unei păci solide între ţări, U.R.S.S. consideră necesar şi oportun ca în interesele restabilirii adevărului să păşească împreună cu România la rezolvarea imediată a chestiunii înapoierii Basarabiei Uniunii Sovietice.”.

Răspunsul românesc la ultimatum

Guvernul românesc a răspuns sugerând că este de acord cu „negocieri imediate asupra unei largi categorii de probleme”.

Al doilea ultimatum sovietic de pe 27 iunie a cerut evacuarea adminis-traţiei şi armatei române din Basarabia şi nordul Bucovinei în patru zile.

A doua zi, guvernul român condus de Gheorghe Tătărescu, după ce primise şi sfaturi din partea Germaniei şi Italiei, a acceptat să se supună condiţiilor sovietice.

Decizia de acceptare a ultimatului sovietic şi de executare a unei „retrageri” (s-a evitat folosirea cuvântului „cedare”) din Basarabia şi nordul Bucovinei a fost luată în Consiliul de Coroană din noaptea de 27 – 28 iunie 1940. După cum este consemnat în jurnalul regelui Carol al II-lea, rezultatul votului a fost următorul:

6 voturi pentru respingerea ultimatumului: Ştefan Ciobanu, Silviu Dragomir, Victor Iamandi, Nicolae Iorga, Traian Pop, Ernest Urdăreanu

20 de voturi pentru acceptarea ultimatumului: Petre Andrei, Constantin Anghelescu, Constantin Argetoianu, Ernest Ballif, Aurelian Bentoiu, Mircea Cancicov, Ioan Christu, Mitiţă Constantinescu, Mihail Ghelmegeanu, Ion Gigurtu, Constantin C. Giurescu, Nicolae Hortolomei, Ioan Ilcuş (Ministru de război), Ion Macovei, Gheorghe Mironescu, Radu Portocală, Mihai Ralea, Victor Slăvescu, Gheorghe Tătărescu (prim ministru), Florea Ţenescu (şeful marelui Stat Major al Armatei) o abţinere: Victor Antonescu. Nu este clar dacă regele a participat sau nu la discuţii, sau dacă a votat sau nu.

Dintr-o populaţie de 3.776.000 de locuitori, (în conformitate cu rezultatele recensământul din 1930), în teritoriile ocupate de URSS, 2.078.000 (55%) erau etnici români. Peste 200.000 de locuitori de toate etniile s-au refugiat în România în cele câteva zile care au urmat după 28 iunie. Guvernul român a căutat să evite, chiar dacă doar temporar, un război cu Uniunea Sovietică. Ca urmare, toate instalaţiile militare au fost cedate fără a fi distruse şi fără a se trage un singur foc de armă, armata română având ordine stricte să nu răspundă niciunei provocări.

După ce Kremlinul a înaintat României ultimatumul de cedare a Basarabiei şi nordului Bucovinei, Ion Antonescu l-a vizitat pe regele Carol al II-lea, la 1 iulie, şi i-a prezentat Suveranului un Memoriu în care sublinia:

Maiestate, Ţara se prăbuşeşte. În Basarabia şi Bucovina se petrec scene sfâşietoare. Mari şi mici unităţi, abandonate de şefi şi surprinse fără ordine, se lasă dezarmate la prima ameninţare. Funcţionarii, familiile lor şi ale ofiţerilor, au fost lăsate pradă celei mai groaznice

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

urgii. Materiale imense şi depozite militare acumulate acolo din incurie şi menţinute până în ultimul moment din ordin, au rămas în mâna inamicului.

Retragerea administraţiei civile şi a armatei

Pe 28 iunie la ora 9:00, prin comunicatul nr. 25 al Marelui Stat Major al Armatei Române, populaţia a fost anunţată în mod oficial despre existenţa ultimatumului, despre acceptarea acestuia de către Bucureşti şi despre intenţia guvernului de a evacuare a armatei şi administraţire pe malul drept al Prutului. În conformitate cu prevederile ultimatumului, trei oraşe cheie – Chişinău, Cernăuţi şi Cetatea Albă – trebuiau să fie predate sovieticilor până la ora 14:00. Până pe 2 iulie, noua graniţă de-a lungul râului Prut a fost închisă definitiv.

Doar o mică parte a populaţiei Basarabiei şi Bucovinei a întâmpinat anexarea sovietică cu sentiment pozitiv. Cam 200 000 de cetăţeni au decis să se refugieze în grabă în România. În zilele următoare, în localităţile mai importante şi în unele din gările unde se adunau refugiaţii pentru evacuare au avut loc incidente antiromâneşti şi prosovietice, în care grupuri de tineri fanatizaţi au atacat, despuiat, bătut sau omorât preoţi, intelectuali, soldaţi români separaţi de unitate, persoane civile în curs de evacuare. Felul în care aceste grupuri au acţionat, inclusiv coordonarea lor cu armata sovietică de ocupaţie a lăsat să se întrevadă clar eşecul administraţiei româneşti de a nu scăpa de sub control activităţile comuniste şi prosovietice în perioada imediat precedentă ocupaţiei. Unele documente militare şi civile, produse în acea perioadă, indică participarea unor etnici evrei din Basarabia şi nordul Bucovinei în proporţie mare în aceste grupuri.[22] Totuşi, aceşti tineri fanatizaţi reprezentau o picătură minusculă în totalul populaţiei evreieşti din Basarabia şi Bucovina de nord, care totaliza circa 270 000 de oameni. Însă, aceste incidente au exacerbat sentimentul antisemit din România. Au fost numeroase cazuri de militari români, atacaţi de grupuri pro-sovietice în zilele evacuarii, care după trecerea Prutului s-au dedat la acţiuni violente împotriva unor evrei nevinovaţi. În 1941, regimul lui Ion Antonescu a folosit aceste atacuri ca pretext pentru politica sa de evacuare a evreilor din Basarabia şi Bucovina de nord care nu s-au refigiat în adâncul URSS în ghettouri şi lagăre de concentrare în Transnistria, unde foarte mulţi, dacă nu chiar majoritatea au pierit de malnitiţie şi molime.[22] (Doar cca jumătate din evreii din Cernăuţi au scăpat de această soartă.)

Odata cu ocupaţia sovietică, cea mai mare parte a materialelor de rezervă ale postului Radio Basarabia, personalul şi arhiva au fost retrase la Huşi, dar nu şi emiţătorul de 20 kw.[23] Pe cei rămaşi acolo sovieticii nu i-au cruţat, cadavrele lor fiind găsite într-un puţ părăsit din curtea postului, iar clădirea, cu tot ce se afla în ea, a fost aruncată în aer de Armata Roşie.[24] După revenirea armatelor şi a administraţiei române în Basarabia în 1941, Societatea Română de Radiodifuziune i-a trimis la Chişinău pe ing. Emil Petraşcu şi pe Alexandru Hodoş (ziarist) pentru a evalua pagubele produse de armatele ruseşti în retragere. Clădirea postului, emiţătorul şi pilonii antenei au fost distruse prin dinamitare iar toate aparatele de radio-recepţie fuseseră confiscate.

În cartea sa Fascismul în Ungaria şi România, istoricul american Nicolas M. Nagy-Talavera afrima: "În haosul generat de retragerea română grăbită şi neorganizată, s-au întâmplat multe lucruri care nu ar fi trebuit să se întâmple. Populaţia evreiască şi ucraineană, în entuziasmul generat de plecarea autorităţilor române, care transformaseră această provincie în cea mai prost administrată parte a ţării, i-au tratat pe românii care se retrăgeau într-un fel care avea să-i coste scump un an mai târziu. În afară de aceasta, ei aveau să facă cunoştinţă curând cu NKVD-ul şi alte binecuvântări ale puterii sovietice".[26] Unii etnici români din Basarabia au rămas foarte surprinşi de faptul că în primele zile ale ocupaţiei mulţi reprezentanţi ale minorităţilor naţionale au ieşit să privească cu curiozitate şi uneori chiar cu optimism sosirea trupelor sovietice, fără niciun resentiment, iar unii indivizi au primit cu entuziasm îndemnurile propagandistice ale autorităţilor de ocupaţie, participând în administraţia sovietică. Conform mărturiilor vremii, nu a trecut mai mult de 1-2 luni până ca populaţia civilă rămasă, indiferent de etnie, să se convingă de făţărnicia şi destructivitatea regimului sovietic de ocupaţie. În 1940-41, au avut loc multe deportări, condamnări şi execuţii politice, precum şi o falimentare şi/sau naţionalizare a sectoarelor ne-agricole ale economiei, evenimente care au afectat minorităţile naţionale basarabene şi nord-bucovinene în aceeaşi măsură, ca şi pe etnicii români, iar în cazul persoanelor mai întreprinzătoare chiar mult mai tare. Minorităţile naţionale, în special cea evreiască, au avut de pătimit foarte mult ca urmare a ocupaţiei sovietice: pe de o parte persecutaţi de NKVD pentru spirit de întreprinzători şi pentru implicaţie în viaţa publică înainte de 1940, proprietăţile lor fiind eventual confiscate de sovietici, ei au fost pe de altă parte trataţi cu resentimente de către unii români pentru atitudinea lor (sau doar a unor co-etnici ale lor) optimistă pe 28 iunie 1940, în fine deportaţi în grabă şi adesea exterminaţi în Transnistria de către regimul lui Antonescu. Deşi peste jumătate din evreii basarabeni (nu şi din cei bucovineni) au reuşit să se evacuieze în iunie-iulie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

1941 în Asia centrală, pentru ca să se reîntoarcă abia după război, condițiile de călătorie și viață în exilul sovietic s-au deosebit de cele ale deportaților în Siberia doar prin excepția convoiului militar și a muncii silnice[

Urmări ale concesiunilor teritoriale

Cedările teritoriale din anul 1940 au produs o amărăciune profundă și resentimente în rândul populației românești și a grăbit scăderea popularității regimului regelui Carol al II-lea. El a abdicat și a părăsit țara, lăsând drum liber formării unui guvern al generalului Ion Antonescu și al Gărzii de Fier. Dorința de eliberare a teritoriilor pierdute în 1940 a fost factorul decisiv care a dus la intrarea României în luptele celui de-al doilea război mondial de partea Axei împotriva Uniunii Sovietice.

Basarabia și Bucovina sovietice, 1940-1941

Teritoriul ocupat a fost organizat de sovietici pe 2 august 1940 după cum urmează: cea mai mare parte a Basarabiei și o mică parte din RSSA Moldovenească (care a fost desființată cu această ocazie) au fost proclamate ca o nouă republică sovietică – RSS Moldovenească. Bucovina de nord și jumătatea nordică a județului Hotin (Ținutul Herța), ca și partea de sud a Basarabiei (cea mai mare parte a județelor Ismail și Cetatea Albă, așa numitul „Bugeac") au fost date Ucrainei sovietice. Această împărțire a fost hotărâtă de o comisie condusă de Nikita Sergheevici Hrușciov.

În perioada 1940-1941, s-a declanșat o campanie de persecuții împotriva localnicilor – arestări arbitrare, torturi, execuții și deportări în gulagurile Siberiei. Au rezultat, conform unor estimări, aproximativ 57.000 de morți și peste 100.000 de deportați. Economia celor două regiuni a fost paralizată de expropierea intreprinderilor particulare și de sistemul cotelor și rechizițiilor din agricultură. A fost stabilită o rată de schimb de 40 lei pentru o rublă, ceea ce a făcut ca soldații și oficialii sovietici deplasați în zonă să cumpere produsele aflate în magazine la prețuri extrem de mici. Cum magazinele nu au fost reaprovizionate, a rezultat o criză dezastruoasă pentru sectorul comercial al economiei zonale. În urma semnării Pactului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, Basarabia este revendicată de sovietici drept zona lor de influență. Astfel, la 28 iunie 1940, Armata Roșie ocupă Basarabia, precum și Bucovina de Nord și ținutul Herței. Drept urmare, este creată Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM) la 2 august 1940. Numai 6 din cele 13 raioane ale RASSM intră în componența RSSM, iar județele basarabene – Ismail și Cetatea Albă din sud și o parte a județului Hotin din nord – sunt incluse în cadrul Ucrainei Sovietice. Basarabia cunoaște astfel încă din anii 1940-1941 experiența sovietizării și comunizării, unul din elementele centrale ale acestei experiențe fiind aplicarea terorii în masă față de clasele sociale indezirabile. Anexarea Basarabiei de către sovietici anticipează astfel instaurarea regimului comunist în spațiul românesc după 1944. Întrucât majoritatea etnică românească din Basarabia era alcătuită din țărani, iar această clasă era vizată de măsurile de teroare, represiunea capătă, în mod indirect, un pronunțat caracter antiromânesc. În ansamblu, în URSS nu etnonațiunile erau supuse exterminării sau re-educării, ci anumite clase sociale considerate a fi purtătoare a valorilor societății burgheze. Există însă și câteva excepții de la regulă, fiind vorba de germanii de pe Volga, deportați imediat după invazia hitleristă din vara anului 1941; precum și de ceceni, kalmuci, tătarii din Crimeea, ingușii, karaceenii, balcari și turcii meshetinți, învinuiți de colaborare cu regimul de ocupație nazist și deportați în masă la sfârșitul celui de-al doilea război mondial în Kazahstan, Asia Centrală și Siberia. Cine, mai exact, a avut de suferit în primul an de ocupație sovietică și cum iminența izbucnirii războiului cu Germania nazistă a influențat politica Moscovei în regiune? În primul rând, organizația locală de comuniști era insignifiantă și dominată de reprezentanți ai minorităților etnice. Din totalul comuniștilor basarabeni de 285 persoane în august 1940, 186 erau evrei, 28 ucraineni, 21 ruși și 21 români. Criza de cadre locale loiale partidului comunist se observă și în primăvara anului 1941. Din cca. 9 000 de comuniști din RSSM, aproape jumătate erau veniți din alte republici sovietice. Acest lucru reflectă faptul că populația locală majoritară era refractară la ideile comuniste. În același timp nu se înregistrează acțiuni violente de amploare împotriva noii puteri sovietice. Primii care au căzut victime ale regimului comunist au fost 1 122 de persoane, arestate în perioada 28 iunie – 4 iulie 1940, constituind foști funcționari ai statului român sau suspecți de colaborare cu administrația română. În următoarele luni au fost arestate alte cca. 2 000 persoane, majoritatea fiind lucrători ai căilor ferate în care regimul sovietic nu avea încredere.

Inamici potențiali ai puterii sovietice au fost considerați și germanii din Basarabia, urmași ai coloniștilor din secolul al XIX-lea. Astfel, în lunile iulie-noiembrie 1940 au fost repatriați în Germania cca. 124 000 de germani basarabeni, conform unor acorduri bilaterale sovieto-germane. Etnicii germani nu obțineau nici un fel de compensație din partea Moscovei pentru proprietățile abandonate, averea lor imobilă și utilajul agricol trecând la colhozurile

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

întemeiate în grabă în fostele colonii germane. Cele mai importante arestări ale populației locale vor avea loc în ajunul atacului german asupra Uniunii Sovietice din iunie 1941.

La 31 mai 1941, împuternicitul Moscovei pentru arestarea sau strămutarea elementelor indezirabile, S.A. Goglidze, trimite un raport lui Stalin. Potrivit acestuia, urmau să fie anihilate cele mai periculoase elemente, cum ar fi foști membri ai Gărzii de Fier, caracterizată ca „cea mai clandestină organizație, cu experiență de ani de zile în activități ilegale", având „cadre teroriste, organizate în trupe speciale". Alte persoane susceptibile de deportare erau foști membri ai Partidului Național Creștin, ai Partidului Național Țărănesc și Partidului Național Liberal care ar fi încercat să organizeze activități ilegale. Alte persoane vizate proveneau din rândurile marilor latifundiari, comercianților, jandarmilor, albgardiștilor ruși etc. Operațiunea majoră de arestare și deportare a fost stabilită pentru noaptea de 12 spre 13 iunie 1941, fiind vizate 32 423 de persoane din Basarabia, Bucovina de Nord și ținutul Herței. Dintre acestea, 6 250 urmau să fie arestate, iar 26 173 – deportate. În raportul din 14 iunie 1941 despre rezultatele operațiunii, înaintat lui Stalin, Beria și Molotov, se constată că numărul celor arestați și deportați a scăzut de la cifra inițială de 32 423 persoane la 31 419. Cum se explică această diferență și ce relevanță are această micșorare a listei inițiale? Avem date în acest sens numai în legătură cu Basarabia – 1 183 reușesc să evite tragedia care îi aștepta. Dintre aceștia, trei persoane au reușit să se ascundă, 133 n-au fost arestate din motive de boală, 318 și-au schimbat în ajun domiciliul, iar 829 au scăpat, retrăgându-li-se învinuirile ad hoc, „din cauza insuficienței materialelor compromițătoare". Astfel, din RSSM au fost arestați și deportați în noaptea de 12 spre 13 iunie 1941 – 18 392 persoane, iar din celelalte teritorii românești anexate la 28 iunie 1940 – 11 844 persoane. După estimările guvernului antonescian, 97 la sută dintre cei arestați și deportați în 12-13 iunie 1941 erau români, o estimare care nu rămâne decât un truc propagandistic în plin război împotriva bolșevismului. În total, în primul an de ocupație sovietică au avut de suferit – prin arestare sau deportare – nu mai puțin de 86 604 persoane din Basarabia, Bucovina de Nord și ținutul Herței. Această cifră se apropie de cea calculată de istorici ruși după documente de arhivă de la Moscova, adică în jur de 90 000 de persoane reprimate, arestate sau deportate în primul an de ocupație sovietică. Arestările au continuat chiar după 22 iunie 1941.

În toiul operațiilor militare, a fost arestat și condamnat la 15 ani deportare Nicolae Costenco, fost redactor șef al revistei interbelice „Viața Basarabiei". Altor intelectuali, precum Mihail Curicheru, li s-a incriminat conducerea unor organizații antisovietice, drept care au fost deportați ad hoc. Dacă deocamdată nu poate fi stabilită componența etnică a celor deportați, din punct de vedere social aceștia erau catalogați drept cele mai „antisovietice și contrarevoluționare" elemente. O operațiune similară de „extracție a elementelor antisovietice și contrarevoluționare" a avut loc aproape simultan în alte teritorii anexate de URSS conform Pactului Ribbentrop-Molotov. În Țările Baltice, spre exemplu, în noaptea de 13 spre 14 iunie 1941 au fost deportate peste 50 000 de persoane. În ansamblu, în cele aproape 12 luni de putere sovietică în zona baltică au dispărut fără veste sau au fost executate nu mai puțin de 123 000 de persoane. În perioada septembrie 1939-sfârșitul lunii iunie 1941, au fost arestați, deportați sau executați aproximativ 1 000 000 care aveau anterior cetățenia Poloniei, adică proveneau din teritoriile vestice ale Ucrainei și Bielorusiei. Componența etnică a acestora era următoarea: 52% – polonezi, 30% – evrei, 18% – ucraineni și bieloruși 45. În acest sens, putem constata că motivul principal al operațiunilor sus-numite ținea de eliminarea unor potențiali sau prezumtivi dușmani ai puterii sovietice în condițiile în care posibilitatea izbucnirii unui război de lungă durată cu Germania era iminentă. În perioada postbelică, după cum vom vedea, arestările, deportările și execuțiile sumare vor fi motivate, din punctul de vedere al autorităților sovietice, de necesitatea consolidării regimului comunist în regiunile nou achiziționate. Mai exact, era vorba de pedepsirea celor care au colaborat cu „ocupanții" și, mai ales, de eliminarea totală a elementelor sociale indezirabile ce constituiau o piedică în construcția socialistă – în special a țăranilor înstăriți, numiți peiorativ kulaci sau chiaburi. La 22 iunie 1941, armata germană atacă URSS, iar România intră în război de partea Germaniei cu scopul declarat de a elibera teritoriile pierdute un an mai devreme. Ulterior, mii de basarabeni sunt recrutați în armata română și participă la războiul împotriva Uniunii Sovietice, inclusiv la bătălia de la Stalingrad. Ca aliat al Germaniei naziste, România acceptă să preia administrația civilă a teritoriului dintre Nistru și Bug. În Trasnistria antonesciană din timpul războiului sunt deportați în masă toți evreii basarabeni și parțial cei bucovineni, considerați de propaganda vremii drept „țapi ispășitori" pentru umilințele armatei române la 1940. Vor fi deportați peste Nistru cca. 147 000 evrei din cele două provincii – Basarabia și Bucovina (în special de nord), dintre care cca. 90 000 vor muri în gheto-urile și lagărele de concentrare, în mare din cauza tifosului și a înfometării. Regimul lui Ion Antonescu este de asemenea responsabil de moartea a unui număr de 130 000 -170 000 de evrei din regiunea dintre Nistru și Bug. În total deci,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

regimul antonescian a deportat sau exterminat cca. 300 000 evrei. Au fost deportați de asemenea cca. 25 000 romi (din totalul de 209 000), dintre care jumătate au decedat ca urmare a execuțiilor, înfometării sau bolilor contagioase. O dată cu atingerea liniei Nistrului de către Armata Roșie în martie 1944, basarabenii sunt eliberați treptat din armata română și trimiși acasă. Mulți dintre ei vor fi înrolați imediat de către sovietici și vor lupta împotriva Germaniei până în mai 1945, servind drept „carne de tun" în prima linie a frontului. România va pierde iarăși teritoriile sale din Est, de data aceasta cu acordul Statelor Unite și Marii Britanii care, din considerente geostrategice, recunosc legitimitatea hotarului sovietic de la 22 iunie 1941.
Situația României între 1940-1944

Două luni mai târziu, după ce a fost nevoită să accepte noi concesiuni teritoriale – de această dată față de Ungaria și Bulgaria, care se bucurau de sprijinul nemijlocit al Germaniei Naziste și Italiei Fasciste – fiind pus în fața unei nemulțumiri generalizate, care putea degenera în orice moment într-o mișcare națională antidinastică, regele Carol al II-lea a abdicat (pentru a patra și ultima oară) în favoarea fiului său Mihai I și a părăsit țara. Regelui Carol i s-a interzis să mai revină vreodată în România. Regele Mihai I îndeplinea doar o funcție strict protocolară, puterea reală fiind deținută de Ion Antonescu și de armată în alianță cu Legiunea Arhanghelul Mihail, mișcare antisemită și pronazistă, care fusese parțial distrusă în 1938. Țara a fost declarată stat național legionar. În ianuarie 1941, mișcarea legionară a încercat să preia puterea printr-o lovitură de stat, care a eșuat în cele din urmă, în principal datorită sprijinului de care se bucura Antonescu în rândurile armatei.

Pe 22 iunie 1941, România s-a alăturat Finlandei, Ungariei, Italiei și Germaniei în atacarea Uniunii Sovietice. Până pe 26 iulie, Basarabia și Bucovina de nord au fost eliberate. În ciuda opoziției liderilor politici de frunte români,Antonescu a ordonat armatei române să continue războiul alături de Axă, participând la operațiunile din Odessa, Peninsula Crimeea, Stalingrad și Caucaz.

Basarabia și Bucovina sovietice după 1944

Pe 23 august 1944, în condițiile în care trupele sovietice avansau pe frontul de răsărit amenințând cu transformarea României în teatru de război, (Vedeți și: Operațiunea Iași-Chișinău), regele Mihai I a organizat o lovitură de stat, îndepărtându-l de la putere pe mareșalul Antonescu. După semnarea unui armistițiu cu Aliații, armata română a întors armele Ungariei Hortiste și Germaniei Naziste, luptând alături de Armata Roșie pentru eliberarea teritoriilor ocupate de Ungaria prin Dictatul de la Viena și, în continuare, în Ungaria și Slovacia.

Pe 6 martie 1945, regele Mihai a fost silit de sovietici să accepte guvernul dominat de comuniști al lui Petru Groza, iar în 30 decembrie 1947 a fost silit să abdice și să părăsească țara. Abdicarea regelui Mihai a reprezentat momentul începerii unui regim care nu avea să se termine decât odată cu evenimentele din decembrie 1989.

În 1947, ca parte a tratatului de pace de la Paris, România și Uniunea Sovietică au semnat un tratat de frontieră prin care frontiera comună era „fixată în concordanță cu înțelegerea sovieto-română din 28 iunie 1940", (aceasta în condițiile în care pe 28 iunie nu a fost semnată nicio înțelegere ci s-a răspuns unui ultimatum, iar anterior acestei date nu au existat nicio înțelegere scrisă în această privință).

După prăbușirea comunismului în România, președintele Ion Iliescu și președintele Uniunii Sovietice au semnat pe 5 aprilie 1991 un tratat politic care, printre altele, recunoștea granița sovieto-română așa cum fusese consfințită de tratatul de la Paris. Totuși, acest tratat nu a fost niciodată ratificat de Parlamentul României. România și Federația Rusă au semnat și ratificat până la urmă un tratat în 2003 [28], după prăbușirea Uniunii Sovietice și proclamarea independenței de către Republica Moldova și Ucraina.

În perioada 1940 – 1989, autoritățile sovietice au provomovat evenimentul de pe 28 iunie 1940 ca pe „ziua eliberării" de sub jugul românesc, data în sine fiind proclamată sărbătoare în RSS Moldovenească.

Consecințe pentru populația locală

În conformitate cu afirmațiile lui Alexandru Usatiuc-Bulgăr, din 1940 până în 1953 s-au dat 32.433 sentințe politice. Dintre cei condamnați, 8.360 au fost executați sau au murit în timpul interogatoriilor. În acest număr nu sunt incluși cei împușcați pe loc fără judecată, printre aceștia aflându-se în special foști oficiali români care nu voiseră sau nu putuseră să se refugieze.

În afară de aceștia, numeroși oameni au fost arestați de NKVD și au dispărut fără urmă. După retragera sovieticilor, aproximativ 1.000 de corpuri lipsite de viață au fost descoperite în diferite gropi comune improvizate în beciuri, curți interioare sau în fântâni părăsite din apropierea sediilor județene ale NKVD-ului. Numai în Chișinău au fost descoperite 450 de cadavre de preoți, studenți și elevi de liceu sau muncitori feroviari, ș.a. [30]

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

În perioada aprilie – august 1943 a fost descoperit un grup de gropi comune în apropiere de satul Tatarca de lângă Odessa. Pe o suprafață de 1.000 m2 au fost găsite 42 de gropi comune, (s-a apreciat că numărul lor ar fi putut să depășească 50), în care existau cam 3.500 de cadavre, (s-a apreciat că la o deshumare completă s-ar fi putut descoperi cam 5.000 de cadavre). Dintre acestea, au fost deshumate 516 cadavre, care au fost studiate, identificate și reînhumate într-un cimitir local, mai înainte ca regiunea să redevină zonă de lupte. Printre victime au fost identificate persoane arestate în Basarabia și Bucovina în 1940-1941, dar și altele arestate (după cum arătau actele găsite asupra lor) în RSSA Moldovenească în 1938-1940.

O serie de tragedii s-au petrecut în Bucovina de nord, unde mai mulți localnici au încercat să traverseze cu orice preț granița sovieto-română în perioada 1940-1941.

Deportările

Deportările localnicilor s-au făcut pe motivul apartenenței la grupul „dușmanilor poporului" – intelectuali, militari, polițiști, foști politicieni, moșieri sau culac, ai celor cu atitudini antisovietice dovedite sau închipuite, etc. Perioadele maximă opresiune au fost 1940 – 1941, 1944 – 1950 și, într-o măsură mai redusă 1950 – 1956. Deportările au atins nu numai grupul etnic al românilor, dar și pe cel al ucrainienilor, rușilor, găgăuzilor, bulgarilor sau evreilor.

Cele mai importante deportări au fost cuprinse în trei valuri mari [31]:

29.839 persoane au fost deportate pe 13 iunie 1941,

35.796 persoane au fost deportate pe 6 iulie 1949 și

2.617 persoane au fost deportate pe 1 aprilie 1951.

Au avut loc deportări de mică amploare în toate orașele mai importante ale Basarabiei și Bucovienei.

Aceste cifre se referă numai la RSS Moldovenească, nu și la Bugeac sau Bucovina de nord, de unde s-au făcut de asemenea deportări.

Arestările acestor persoane se făcea de regulă în timpul nopții, uneori fiind ridicate familii întregi, cu copii cu tot. Deportații au fost transportați în condiții inumane, în vagoane de marfă închise, în Siberia sau în Kazahstan. În timpul transportului, care dura până la șase săptămâni, deportații nu se bucurau de asistență medicală, călătoreau în condiții igienice îngrozitoare și aveau puțină apă sau hrană. La destinație erau de multe ori obligați să-și construiască propriile lagăre, să lucreze în condiții foarte grele – temperaturi extreme, norme de muncă greu de atins, hrană proastă și puțină, etc – toate acestea ducând la moartea a aproximativ 50% dintre ei.

După mortea lui Stalin în 1953, deportaților li s-a permis să se reîntoarcă în Moldova, cam jumătate dintre supraviețuitori alegând să revină pe pământurile natale. Repatriații au avut probleme mari în Basarabia și Bucovina, unde au găsit casele confiscate ocupate de străini, locuri de muncă puține și prost plătite destinate celor cu cazier politic, etc.

Prizonierii de război români în URSS

Dezarmarea trupelor române în 1940.

Cât timp Basarabia și Bucovina au fost în componența României, bărbații din aceste regiuni, care au avut vârsta legală, au fost chemați sub arme, în conformitate cu legile în vigoare în acele timpuri. După terminarea Operațiunii Iași-Chișinău din august 1944, Armata Roșie a luat peste 100.000 de prizonieri români, inclusiv mulți basarabeni și bucovineni. Conform unor anumite aprecieri, 10% dintre acești prizonieri au supraviețuit până în 1956, când au fost eliberați.

Unii dintre prizonierii de război capturați au fost trimiși de îndată în interiorul URSS-ului, în timp ce alții au rămas în partea europeană a Uniunii Sovietice până la un an. În Basarabia au fost organizate două lagăre la Bălți, unul obișnuit, altul de concentrare. Cel de-al doilea avea cam 45.000 de prizonieri, între care aproximativ 35.000 de români, (din care aproximativ jumate erau basarabeni și bucovineni), 5.000 de germani, restul fiind unguri, italieni, cehi, polonezi și alții. Condițiile foarte grele din lagăr au făcut ca numai cei mai rezistenți prizonieri să supraviețuiască, doar pentru a fi trimiși în lagărele de muncă din interiorul Uniunii Sovietice.

Unele surse afirmă că mai multe mii de civili au murit ca urmare a staționării celor 3,4 milioane de soldați sovietici în regiune din martie până în august 1944.

Foametea din 1946-1947

În perioada 1946 – 1947, ca urmare a situației dezastruoase de la finalul războiului, a secetei și a politicii agricole a guvernului sovietic, în Basarabia și Bucovina de nord au pierit aproximativ 298.000 de locuitori.

Munca forțată și Armata Roșie

Vedeți și: Colonizările forțate în Uniunea Sovietică

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Mii de locuitori ai Basarabiei şi Bucovinei de nord au fost mobilizaţi în lagărele de muncă, unde, în ciuda regimului disciplinar foarte strict, erau plătiţi, e adevărat foarte puţin. Muncitorii au fost trimişi în zone îndepărtate ale Uniunii Sovietice. Doar în 1940 au fost trimişi la muncă fortătă 56.365 de persoane.

După ocuparea Basarabiei şi Bucovinei de nord de către URSS, bărbaţii din regiune au fost mobilizaţi în cadrul armatei sovietice. Dintre aceştia, 220.000 au murit între august 1944 şi mai 1945 în luptele Armatei Roşii din Lituania, Prusia Răsăriteană, Polonia şi Cehoslovacia.

Fuga în România şi Europa Occidentală

Crucea Roşie s-a ocupat de hrănirea refugiaţilor. În Regatul României a fost organizată „Opera de ajutorare a refugiaţilor" pentru a ajuta populaţia strămutată.

Aproximativ 200.000 de oameni s-au refugiat din Basarabia şi Bucovina de nord în România pe 28 iunie 1940, dar mulţi dintre ei s-au reîntors la casele lor în 1941. În condiţiile în care Armata Roşie înainta spre România, temându-se de deportări precum cele din 13 iunie 1941, până la 800.000 de oameni s-au mutat spre vest pe restul teritoriului României, lăsând aproape goale marile oraşe basarabene şi bucovinene. Aceşti refugiaţi erau în principal profesori, ingineri, medici, avocaţi, practic oricine putea fi calificat intelectual, dat fiind faptul că aceasta era una dintre ţintele predilecte ale persecuţiilor sovietice. A trebuit să treacă 25 de ani pentru ca în Moldova sovietică să apară o nouă generaţie de intelectuali,
în special din rândul copiilor de ţărani.

Consecinţe sociale şi demografice

Ocupaţia sovietică a inaugurat şi o politică antiromânească în Basarabia şi Bucovina de nord, care a ţintit atât grupul etnic şi, mai larg, pe toţi reprezentanţii de frunte ai societăţii civile şi clasei politice presovietice fără deosebire de naţionalitate. Între 1940 şi 1941, aproximativ 300.000 de români au fost persecutaţi, condamnaţi la muncă silcă în gulaguri, sau au fost deportaţi împreună cu familia. Dintre aceştia 57.000 au fost ucişi, în acest număr nefiind incluşi cei care au pierit în gulag. Aceste politici au fost reluate şi au continuat în perioada 1944 – 1956, după care a abuzurile au fost reduse la un număr de cazuri izolate.

După unele surse, pe toată durata de existenţă a URSS-ului, aproximativ 2.344.000 persoane originare din Basarabia, Bucovina de nord şi RSSA Moldovenească au fost victime ale arestărilor, persecuţiilor politice, deportărilor, condamnărilor la muncă silnică, 703.000 dintre ei pierind. Ultimele cifre includ şi cele 298.500 de victime ale foametei din perioada 1946 – 1947 şi cei aproximativ 100.000 de prizonieri de război români de origine basarabeană şi bucovineană, care au murit în lagăre. Restul sunt victime ale execuţiilor, masacrelor, deportărilor şi ale gulagului.

Aceste politici au avut ca ţintă elitele basarabene şi bucovinene, care nu se refugiaseră în România în 1940 şi între 1944-1945. Printre cei vizaţi de politicile sovietice se aflau învăţătorii, profesorii, doctorii, preoţii, avocaţii, foştii poliţişti şi jandarmi şi cadre active ale armatei regale române, propietarii de pământ (atât moşierii cât şi culacii), membrii partidelor politice, (inclusiv membrii Partidului Comunist Român aflat până în 1944 în clandestinitate), ca şi oricine îşi exprimase orice fel de disidenţă, practic marea majoritate a populaţiei cu o educaţie înaltă, purtătoare a culturii române. Dar opresiunea sovietică a vizat în egală măsură şi mii de ucrainieni, ruşi, evrei din regiune. În Bucovina de nord, persecuţiile au dus la un număr disproporţionat de victime din cadrul etniei române. Acest fapt poate fi explicat prin structura socială a satelor din regiune, cu numeroşi ţărani înstăriţi şi mijlocaşi, care respingeau tacticile sociale sovietice. Ucrainienii din regiune care şi-au exprimat opoziţia faţă de regimul sovietic au avut aceeaşi soartă cu românii persecutaţi.

În perioada de după ocuparea Basarabiei şi Bucovinei din 1940, 82.000 de germani basarabeni şi 40-45.000 de germani bucovineni au fost repatriaţi în Germania la cererea guvernului lui Hitler. Unii dintre ei au fost colonizaţi forţat în Polonia ocupată, pentru ca, în 1944 – 1945, aceştia să fie nevoiţi să se refugieze spre vest din calea războiului şi a Armatei Roşii.

Ca urmare a plecării intelectualilor români din 1940 – 1944, a germanilor din 1940 – 1941, a evreilor în 1945, a repatrierilor forţate a polonezilor bucovinei în Polonia, Cernăuţiul, una dintre „perlele" universitare ale fostei Austro-Ungarii şi a Regatului României şi-a pierdut importanţa universitară, iar populaţia sa de aproximativ 100.000 de locuitori din perioada interbelică a scăzut foarte mult. După război, în oraş s-au mutat ucrainieni bucovineni din regiunile rurale, ucrainieni galiţieni sau podolieni. Cu toate acestea, cele mai importante funcţii de conducere în politică şi economie au fost ocupate de cetăţeni sovietici aduşi din Ucraina de răsărit, consideraţi mult mai loiali sistemului sovietic.

Colonizarea

Exodul din Basarabia a condus la scăderea populaţiei locale.

Ca urmare a persecuţiilor sovietice, a emigrării germanilor, polonezilor şi evreilor şi românilor, populaţia locală a scăzut dramatic, iar intelectualitatea din regiune a dispărut

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

aproape în totalitate. Sovieticii au căutat să repopuleze regiunea, să umple uriașa prăpastie săpată de plecarea sau moartea intelectualilor și să pună pe picioare organizațiile de partid comuniste și ale aparatului de stat loiale Moscovei. Imediat după război, Stalin a declanșat o colonizare de proporții și o rusificare de facto a ceea ce erau acum Regiunea Cernăuți, RSS Moldovenească și Bugeacul ucrainian. Numeroși ruși și ucrainieni, dar și alte mici grupuri etnice, au migrat din restul Uniunii Sovietice în Basarabia și Bucovina de nord, aproape în exclusivitate în orașe, pentru a repune pe picioare economia devastată de război, a repopula regiune, cu rezultatul imediat al schimbării compoziției etnice zonale. Noii veniți erau în special muncitori în fabrici sau în construcții, personal cu pregătire superioară, militari, cu toții însoțiți de familiile lor. Conform cu statisticile oficiale, în perioada sovietică, peste un milion de oameni s-au stabilit în Moldova sovietică. Deși printre ei se aflau ingineri, tehnician și un mic grup de cercetători științifici, majoritatea noilor veniți erau muncitori cu o pregătire redusă.

Accesul localnicilor la pozițiile înalte din administrație sau economie a fost limitat. Primul român care a fost numit în guvernului RSS Moldovenești a fost ministrul sănătății din deceniul al șaptelea. Limitări similare au fost impuse reprezentanților minorităților locale care au trăit în regiune înainte de 1940. Antagonismul dintre moldovenii/românii și noi veniți a persistat pe toată perioada de existență a RSS Moldovenești, izbucnind cu putere în perioada enenimentelor antisovietice și anticomuniste din 1988 – 1992. Aceste rivalități au fost un important factor declanșator al războiului din Transnistria din 1992.

Colonizarea a afectat în mod special orașele din Basarabia, Bucovina de nord, regiunile rurale din Bugeac, (de unde emigraseră germanii basarabeni), dar în mod special orașele din Transnistria.

În ciuda imigrației masive, recensământul din 1959 a arătat o scădere semnificativă a populație față de situația din 1940, ceea ce arată cât de dramatic a fost afectată populația locală de evenimentele din 1940 – 1956.

Consecințe pentru educație și limbă

Alfabetul chirilic a fost impus încă de la intrarea trupelor sovietice în 1940. După ocuparea Basarabiei și Bucovinei, învățământul s-a desfășurat exclusiv în așa-zisa „limbă moldovenească":limba română scrisă cu alfabetul chirilic. După 1952, s-a permis studierea operelor lui Mihai Eminescu și Ion Creangă, e adevărat, cu eliminarea, în cazul primului, a tuturor scrierilor politice și a unor poezii precum „Doina" sau „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie".

Istoriografia și propaganda sovietică au prezentat perioada 1918 – 1940 ca una a înrobirii țării de către boierimea și burghezia română, în cârdășie cu exploatatorii și trădătorii moldoveni, iar numele de „român" a devenit unul cu conotații negative. Naționalitatea locuitorilor Basarabiei și a unora dintre cei ai Bucovinei de nord a fost trecută în acte ca „moldovenească". În Bucovina de nord – regiunea Cernăuți – autoritățile sovietice au permis locuitorilor să se declare „români" în actele de stare civilă. Copii deportaților din Basarabia și Bucovina de nord, care au rămas în Siberia sau Kazahstan, au studiat exclusiv în limba rusă.

În RSS Moldovenească, autoritățile sovietice au deschis, în special în orașe, numeroase școli cu predare în limba rusă, mai multe chiar decât cele cu predare în limba „moldovenească" și un număr de școli mixte, cu clase cu predare în limbile română și rusă. Autoritățile au încurajat studierea limbii ruse ca pe o condiție necesară a perfecționării profesionale și a promovării în funcții de conducere în economie sau politică.

Treptat, în Basarabia s-a format o nouă pătură a intelectualilor, care a înlocuit vechea intelectualitate exterminată sau refugiată. Noua intelectualitate moldovenească era formată din copiii țăranilor locali și nu s-a bucurat de beneficiile unei legături directe cu intelectualitatea locală interbelică. Contactul cu literatura clasică română a fost foarte limitată, un mare număr de cărți și autori fiind interziși sau cenzurați, chiar și în cazul celor născuți în Basarabia sau Bucovina, precum Mihai Eminescu, Mihail Kogălniceanu, Bogdan Petriceicu Hasdeu și Constantin Stere. În ciuda politicii oficiale antiromânești, din 1956 s-a permis treptat localnicilor să-și viziteze rudele din România. Deși presa și cărțile tipărite în România nu puteau fi găsite la Chișinău sau Cernăuți, în rețeau librăriilor „Drujba" din restul Uniunii Sovietice puteau fi găsite numeroase titluri ale unor autori români clasici sau moderni. Emisiunile radiofuziunii române puteau fi ascultate în mare parte a Basarabiei și Bucovinei, iar în unele regiuni puteau fi urmărite emisiunile postului 1 al televiziunii române.

Ziua ocupației sovietice

Ziua de 28 iunie 1940 a fost declarată "Ziua ocupației sovietice" în Republica Moldova, printr-un decret semnat de președintele interimar Mihai Ghimpu. În acest decret, președintele Interimar al Republicii Moldova, Mihai Ghimpu, cere Rusiei să-și retragă armata de pe teritoriul Republicii Moldova aflată în Transnistria. Duma de Stat a Federației Ruse a condamnat acest decret, acuzând că acesta este „un act [...] îndreptat împotriva relațiilor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

moldo-ruse, o încercare directă de denaturare a istoriei mondiale".[35]
Timpul.md / Sursa: Wikipedia

Vineri 28 iunie 2013

Azi am fost la Ambasadă. Mi s-a dat paşaportul. A fost o mică festivitate. Ana zice că a fost un cadou de ziua mea: Sfinţii Petru şi Goma.

*

Aliona Grati mi-a trimis un link. După ce ea relatează - corect - ştirea, dau năvală fraţii noştri evrei:

1"simon a spus: (acum 5 ore) Multa, multa sanatate pentru d. Goma. Din pacate am citit numai ,,Din calidor,, si ,,Arta refugii,,. Am fost socat, in unele momente mi se parea ca sunt si eu din Mana... D.Goma-Moldova si intreg rominizmul are nevoe de D-stra. Bine ati revenit acasa.

2. Goma - sa fie JUDECAT, e un ANTI-ERUROPEAN!

3. (acum 4 ore) E de mirare ca evreii te-au lasat viu - se vede ca sunt DEMOCRATICI. Esti un roman PUTUROS, URACIOS, FASCIST, INUMAN, ca toti manelistii de peste Prut - trebuia sa fii NIMICIT inca la Stalingrad! Ce inveti tu BUN LUMEA? - PRAPADITULE de fascist ROMAN, tradator al MOLDOVENILOR drepti!
Adio, fascistule, Goma!

4. (acum 5 ore) Fascistul, antisemitul si nationalistul roman - Paul Goma din Mana, Orhei, ar trebui sa stie, ca la noi oamenii nu se impart dupa criterii etnice, nationale, si fostii sateni evrei, pe care Goma ii uraste la comanda Bucurestiului FASCIST, nu au fost si nu vor fi niciodata DISCRIMINATI de MOLDDOVENII din davele (cetatile) MOLD-davilor,(urmasii directi si cei mai DREPTI ai geto-dacilor LIBERI! Fascisti=ul Goma - sa-si primeasca pedeapasa. Omenirea nu admite DISCRIMINAREA pe motive de rasa, religie, denumire de limba. eriditate, natiune. CINE INGRADESTE LIBERTATERA ALTORA - nu merita nici propria LIBERTATE.- Adio, fascistule, Goma!

5.(acum 6 ore) Goma ar trebui sa interleaga ca FASCISMUL romanec care a ajuns cu diviziile sale pana la Stalingrad a fost INVINS - pe TOTDEAUNA in istoria Terei, ca armata neo-sclavagisto-fascista a lui Antonescu a facut CRIME NENUMARATE, PACATE GRELE, pentru care romanii vor plati inca SUTE de ani, daca continua acum pe aceeasi nota FASCISTA, INI+UMANA, prin care limba si natiunea RO este declarata in mod esclusivista, cu DREPTURI de NATIUNE PRIVIGELIATA, ALEASA, TRIUMFATOAE-FASCISTA si la Est de Prut sau la sud de Dunare. OIri RUSII, ori SUA vor trebui sa INFRANGA FASCISMUL SALBATIC ANTIUMAN ROMANESC - evident ca nu in primul rand prin mijloace militarre - RO va fi adusa la statul de tara"oaie neagra" a UE, in carte ROMII, vorbitori OFICIALI de limba Romani vor prelua Puterea in Statul populatiei de limba Romani - Romania. Astfel populatia de Ramani va avea Statul lor, iar asa zisii "romani" ne-romi vor fi fericiti sa fie macar "MOLDAVI" ai R.Moldova. Dumnezeu va face DREPTATE MOLDOVENILO

6. (acum 5 ore) Du-te mă dementule într-o pădure şi ascunde-te.

7. (acum 4 ore) Romanica - la GUNOI! Si la gunoi toti cei care SFIDEAZA ca tiganii - legislatia SFANTA a UE. Toata RO - la inchisoare in UE! Exista pe Tera MORALITATE si Dumnezeu, dar nu numai politicieni PERVERSI, NEONESTI, SMECHERI,ca Basescu si Corlatean, - inclusiv fata de tara mea - R.Moldova. Impreuna cu Rusia vaq fi lichidat pericolul nr. 1 al RM ce vine din partea "fratelui" vwesnic "tradator " - Romania. RO trebuie sa dispara de pe harta, daca dorim sa nu "cada de pe harta" R.Moldova. Cu ajutorul RU RO va fi DISTRUSA prin tsaiganizre! RO va fi tara romilor si nu a romanilor! Romanii de azi sunt ZERO! Mafia Romani a Romilor decide TOTUL!
Moarte - FASCISMULUI!

7.(acum 4 ore) Moarte SCLAVAGISMULUI NEOFASCIST NATIONALIST ROMANESC - anti-RM! RM trebuie sa INFRANGA RO impreuna cu RU, daca vrea sa nu "cada de pe harta"!FASCISMUL ROMANESC nu mai poate fi TOLERAT! Rusia si Transnistria ne va ajuta sa "EIBERAM" pana la Dunare Romania de "dusmanii""unionisti" anti-RM". Moarte DUSMANILOR Statului R.Moldova! Jos statul imperial si artificial neo-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

sclavagist si neo-fasciat - RO, stat al "asupritorilor cu nume de "frati", care isi doresc COLONIA Basarabia! - MOARTE OCUPANTILOR ROMANI - un popor "stricat", care viseaza ca Antonescu sa aiba sute de mii de sclavi-prizonieri care sa munceasca pentru ei asa ca in in 1941-44 sau prin "unire" in 1918-1940. ROMANIA FASCISTA SE CERE, SE VREA - DISTRUSA PANA IN TEMELIE FARA PIC DE MILA! MOARTE FASCISTILOR SI OCUPANTILOR ROMANI in R. MOLDOVA! CHISINAU LIVE »

De remarcat: cu excepţie primei dintre notaţii, toate celelalte au fost scrise - trudnic - de una si aceeasi persoană (îi zic aşa, fiind băiat bun…).

*

Tot azi, din *EVZ* :

”Thursday, 25 April 2013. **REGIMUL DE LA BUCUREŞTI NU L-A VRUT! Paul Goma s-ar putea întoarce acasă: ÎN BASARABIA!**

Autor: Monica Andronescu

Scriitorul Paul Goma a primit cetățenia țării sale natale, Republica Moldova, şi se pare că la vară se va întoarce acasă, în Basarabia.

Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, care l-a propus de curând pe Paul Goma la Premiul Nobel pentru literatură, anunță că disidentul cunoscut în toată lumea a primit cetățenia Republicii Moldova.

Se pare că Paul Goma are şi cetățenia română, aşa cum a aflat Varujan Vosganian de la Ministerul de Interne în 2011. Însă, nici Goma, nici familia sa nu au fost contactați, la domiciliul lor din Paris, de autoritățile române pentru a li se înmâna paşapoartele româneşti. Om dintr-o bucată, Goma nu a acceptat umilința de a face el cerere către autoritățile de la București.

Şi Uniunea Scriitorilor din România i-a recunoscut abia în 2011, calitatea de membru pe care i-o ridicase în 1977. Dar preşedintele Uniunii, Nicolae Manolescu, care acum locuieşte şi el la Paris, nu îl iubeşte prea mult pe Goma. În 2005, Manolescu l-a destituit pe Liviu Ioan Stoiciu de la conducerea revistei „Viața Românească”, pentru că a publicat un text, pretins antisemit, al lui Paul Goma.

Scriitorul basarabean Andrei Ţurcanu a declarat că Paul Goma se întoarce la Chişinău pentru a prelua conducerea Centrului de studiu al comunismului din Basarabia şi Bucovina, înfiinţat în această iarnă de Uniunea Scriitorilor din Moldova. Pentru început, instituţia urmează să stocheze arhiva pe care o deţine Paul Goma, iar ulterior să adune şi alte materiale scrise, audio şi video cu privire la comunismul din cele două provincii româneşti.

Scriitorii din Moldova au deschis două conturi bancare, în lei moldoveneşti şi în valută, în care se aşteaptă donații, pentru a se rezolva problema sediului pentru Centrul de studiu al comunismului și a locuinței pentru cunoscutul disident. Paul Goma s-a născut pe 2 octombrie 1935 în satul Mana, judeţul Orhei, Basarabia, iar în prezent este stabilit la Paris.

29 April, 20:13. CamelianPropinatiu

Este de o importanta vitala pentru viitorul românesc ca intelectualii chisinauieni, sprijiniti de burghezia noastra de merit, sa rezolve complet problema apartamentului, aratându-le ca SE POATE scriitorilor dlui Nicolae Manolescu, necombativi de-au pierdut pâna si sediul incarcat de istorie literara al Uniunii. In plus, a nu se uita ca Arhiva Goma de la Paris este tot atât de semnificativa pentru o cultura a Rezistentei si Demnitatii precât manuscrisele eminesciene.

26 April, 08:55. alx

"... Goma nu a acceptat umilința de a face el cerere către autoritățile de la București." Inclin sa cred ca asta este o nascocire a autorului, nu cred ca Paul Goma considera o umilinta indeplinirea unei simple formalitati, formalitate pe care mii de romani o indeplinesc zilnic. Nu se poate emite un document oficial unei persoane daca acea persoana nu solicita acest lucru. Probabil ca pur si simplu nu are nevoie de pasaportul romanesc, de aia nu l-a solicitat.

26 April, 02:41. Basarabia

Avem comuniști, le este frică de Goma și azi guzganilor de comuniști cu milioanele adunate din furturi. Basarabia este un tărâm mai românesc decât al României, tradiția și gândirea simplă țărănească din Basarabia fiind mai curată, mai logică decât a șopârlelor noastre comunisto-burgheze-mafiote.

25 April, 23:06. basarab

ar fi bine ca romanii sa mai si lupte, nu doar sa comenteze... Paul Goma e un ROMAN DESAVARSIT aproape ca nu-l meritam la cat de mare e!

25 April, 22:27. Sevaciclon

Mesajul domnului Paul Goma - La o aniversare "Sa vorbeasca altii despre eroismul rascoalei brasovene. Eu nu pot vorbi decat despre tragismul nerascoalei nebrasovenilor.[...]Ce sarbatorim noi azi? Marea victorie de la Brasov? Marea Victorie - de la Brasov are sa vina abia dupa ce privindu-ne in oglinda vom raspunde fiecare la intrebarea: Ce am facut eu pentru mine, pentru copiii mei, pentru natia mea in timpul Revoltei de la Brasov.[...]De aceea, nu avem doar de recuperat, ci de luat de la inceput totul.Incepand cu inceputul. Sa speram ca acest inceput va fi la 15 noiembrie 1990" Paul Goma - Paris Salut propunerea Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova - Premiul Nobel - Literatura a domnului Paul Goma.

25 April, 20:04. nikos

articolul n-are nici un sens. Daca Dl Goma e cetatean roman si isi doreste pasaport romanesc, TREBUIE sa solicite pasaportul ca sa-l primeasca, nu sa-l primeasca fara sa-l solicite. A deveni cetatean al unei tari iti da dreptul de a solicita pasaport, dar nu obliga tara respectiva sa-ti dea aunul daca tu nu-l ceri!

25 April, 23:40. mara

la cate sicane fac ambasadele Romaniei nici nu e de mirare ca nu vrea sa depuna cerere ,cei care au fost deposedati in mod illegal si criminal de cetatenia romana sunt acum refuzati pe motive debile.

26 April, 02:58. nikos Mara, e foarte posibil sa fie adevarat ce spui, pentru ca si eu am patit-o! Fiind la Consulatul Roman din Toronto pentru a obtine niste hartii legalizate si a aplica pentru innoinea pasaportului romanesc ce se apropia de expirare, am avut probleme cu tipul de la ghiseu, care trata pe toata lumea de acolo cu superioritate comunista! N-am rezistat si m-am luat de el explicandu-i ca suntem acolo pentru a obtine pasapoarte pe care prin dreptul cu care ne-am nascut le meritam si pentru care platim. Tipul mi-a zis "sa las clanta jos". Dupa o discutie intre patru ochi avuta cu D-na Consul care si-a cerut scuze pentru atitutidea tipului de la ghiseu am plecat de acolo doar cu actele legalizate si promitandu-le ca eu pasaport romanesc nu voi mai cere vreodata.

26 April, 03:02. nikos Pasaportul e in definitiv doar un act cu care calatoresti. Ca cetatean canadian cu pasaport canadian o pot face foate bine si fara dureri de cap. Calitatea de cetatean roman nu mi-o ia nimeni deocamdata, am obtinut-o prin nastere. Dl Goma pe care il respect profund de altfel, poate calatori cu pasaportul frantuzesc de-asemenea, oriunde in lume, n-are nevoie de cel romanesc si poate de aceea nici nu-l solicita!Pe de alta parte, neocomunistii, bisnitarii, parvenitii si cu...rvistinele din Romania nu au nevoie de Goma, n-au citit ninic din ce-a scris Domnia-Sa, nici n-ar intelege, chiar daca ar face-o!

26 April, 22:20. Flori Balanescu - statutul de azilant politic i-a interzis mereu lui Paul Goma să călătorească în România, indiferent cu ce paşaport străin; este o situaţie complicată pe care instituţiile româneşti au responsabilitatea să o dezambiguizeze şi să o rezolve

25 April, 19:52. bravo Basarabia

Ce ne trebuie noua oameni de valoare si cu coloana vertebrala? Noi cascam ochii plini de admiratie la soparle turnatoare, plagiatori, hoti, cocalari , pitipoance si analfabeti!

25 April, 18:44. bolgrad Nicio paguba !Sa se duca in Moldova.Nu avem nevoie de el.

26 April, 06:07. Ion Tacerea este de aur....

26 April, 08:34. noostradamus bolgrad e cumva prescurtarea de la "boul cu grad"

IULIE

ISTORIE 1 Iulie 2013, ora 06:55 *Timpul, Chisinàu*

DESCOPERIRE BOMBĂ:Cercetările ADN demonstrează CLAR că RUȘII au origini TĂTARO-finlandeze NU SLAVE

Cercetătorii ruși au făcut o descoperire senzațională, care va schimba cu siguranță percepția lumii față de etnia și istoria Rusiei.

Potrivit lor, populația rusă nu ar avea nimic în comun cu slavii estici, ba din contra, aceştia ar fi fino-tătari. Mai mult ca atât, nici belarușii sau ucrainenii nu s-au dovedit a fi slavi, aceştia fiind mai apropiați de polonezi. Textul a fost publicat pe glavpost.com.ua.

Rezultatele ultimelor cercetări realizate de către oamenii de știință ruși despre genofondul națiunii ruse resping cu vehemență conceptul „slavilor estici", inclusiv mitul că rușii și belarușii ar fi același popor. Din punct de vedere genetic, belarușii sunt foarte îndepărtați de ruși, fiind în schimb aproape identici cu polonezii și înrudiți cu cehii și slovacii. Pe de altă parte, rușii ar fi mult mai apropiați de finlandezi, de cât de belaruși.

Rezultatele vorbesc de la sine: sub aspect genetic, rușii nu sunt „slavi estici", ci fini. Nici belarușii nu sunt „slavi estici", ci occidentali. Drept urmare, belarușii practic nu se deosebesc de polonezi, de aceea, ei ar trebui considerați frați cu polonezii nu cu rușii. Mai mult decât atât, grupul „slavilor estici" ar fi fost o invenție de propagandă încă de pe timpurile Rusiei Țariste, pentru a justifica astfel înrobirea popoarelor vecine. Nici ucrainenii nu au nimic în comun cu „slavii estici" și nici cu slavii în general!

Despre acest studiu senzațional scrie Vadim Rostov, pe gumilev-center.ru

„Cercetătorii ruși se pregătesc să publice primul studiu major despre genofondul poporului rus. Rezultatele pot avea consecințe imprevizibile atât pentru Rusia, cât și pentru ordinea mondială" – anunță revista rusească „Vlasti".

Rușii s-au dovedit a fi finlandezi

Antropologii au reușit să identifice imaginea tipică a omului rus. El are o înălțime și greutate medie, păr șaten și ochi suri sau albaștri. Concomitent, a fost realizat și portretul ucraineanului tipic. Astfel, un ucrainean se deosebește de un rus prin culoarea pielii, a părului și a ochilor – el este brunet cu piele măslinie și ochi căprui.

În prezent știința practică cele mai exacte metode a biologiei moleculare, care permit citirea tuturor genelor umane, iar cea mai avansată tehnică pentru analiza ADN-ului, este secvențierea (citirea codului genetic) al ADN-ului mitocondrial și ADN-ul cromozomului uman Y.

ADN-ul mitocondrial este transmis genetic pe linia feminină, din generație în generație încă de pe timpurile Evei. Cromozomul Y îl au doar bărbații și, de asemenea, este transmis din generație în generație fără schimbări, în timp ce restul cromozomilor moșteniți de urmași sunt amestecați ca și cărțile de joc.

Spre deosebire de dovezile indirecte (exteriorul, proporționalitatea corpului) secvențierea mitocondrială ADN-ului explică în mod clar gradul de rudenie dintre oameni, scrie revista „Vesti".

Mai bine de 20 de ani, geneticii din occident folosesc cu succes această metodă. În Rusia, ea a fost aplicată doar o singură dată, pe la mijlocul anilor 90, pentru a identifica osemintele regale. Abia în anul 2000 a fost posibilă studierea națiunii titulare rusești. Rezultatele studiului vor fi publicate în curând la editura „Luci". Revista „Vlasti", aduce câteva detalii ale cercetării.

Distanța genetică dintre ruși și finlandezi, în funcție de cromozomul Y, nu depășește 30 de unități convenționale (rudenie apropiată), iar apropierea genetică dintre ruși și așa zisele popoare fino-ugrice (marijcami, vepsami, mordvini) care trăiesc pe teritoriul Federației Ruse

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

este egală cu două unități. Cu alte cuvinte, genetic ele sunt identice.

Dacă cele mai apropiate grade de rudenie pentru ruși sunt estonii și ugro-finii, atunci glumele rușilor despre „estonienii lenți" sunt un pic stranii.

O altă problemă destul de gravă pentru Rusia este auto-identificarea lor ca „slavi", deoarece, genetic, poporul rus nu are nici o atribuție la poporul slav. Geneticii spun cu tărie: „rușii nu au nimic de la slavi". Chiar și în lexicul rus, circa 60-70 la sută din vocabular nu este slav. De aceea, rușii nu sunt în stare să înțeleagă limbile slavilor.

Rezultatele studiului au arătat că în afară de finlandezi, rușii au un grad apropiat de rudenie și cu tătarii. Astfel, distanță genetică dintre ruși și tătari e aceeași, de 30 de unități convenționale.

Nu mai puțin senzaționale sunt rezultatele din Ucraina. S-a demonstrat genetic că populația din estul Ucrainei provine de la ugro-fini, ucrainenii estici practic nu se deosebesc de ruși și mordvini. În schimb, în cazul ucrainenilor din vestul țării rezultatele sunt și mai neașteptate. Aceștia nu sunt nici slavi, nici ruso-fini, ci cu totul altă etnie: între ucrainenii din Lvov și tătari, distanța genetică este doar de zece unități.

O rudenie atât de apropiată dintre ucrainenii din vest cu tătarii poate fi explicată, probabil, cu rădăcinile sarmatice a vechilor locuitori din Rusia Kieveană. Desigur, unele componente slave în sângele ucrainenilor totuși există (genetic ei sunt mai apropiați de slavi decât rușii), cu toate acestea, ei nu sunt slavi, ci mai degrabă sarmați. Trăsăturile lor se exprimă prin pomeții evidențiați, părul închis la culoare și ochii căprui.

Cum rămâne cu mitul potrivit căruia rușii sunt slavi?

Având în vedere aceste rezultate, strategii ruși primesc „o sabie cu două tăișuri": în acest caz, ei trebuie să revizuiască toată autoidentificarea națională a poporului rus ca „ slav" și să renunțe la concepția de „rudenie" cu belarușii și toată naționalitățile slave, atât la nivel științific, cât și la nivel politic.

Sub aspect geografic, genele rușilor s-au păstrat pe un teritoriu care „coincide cu Rusia de pe timpurile lui Ioan Groznâi".

Populația din Breansk, Kursk și Smolensk nu este rusă (adică finlandeză), ci belaruso-poloneză, pentru că are gene identice cu ale belarușilor și polonezilor. Este interesant și faptul că în evul mediu hotarul dintre Marele Ducat al Lituaniei și Moscovia – a fost anume granița etnică dintre slavi și finlandezi, (apropo, atunci, acolo trecea și hotarul Europei de Est). În continuare, Imperialismul Moscoviei-Rusiei își alătura teritoriile vecine, depășind limitele etnicilor moscoviți.

Ce este Rusia?

Aceste descoperiri ale cercetătorilor ruși oferă o nouă privire asupra politicii Moscoviei medievale. În concepția istoricilor ruși și a Bisericii Ortodoxe Ruse, așa-zisa „Rusie Sfântă" s-a format după impunerea Moscovei în interiorul Hoardei de Aur, și, după cum a scris Lev Gumilev în cartea „De la Rusia Kieveană până la Federația Rusă" , din același motiv ucrainenii și belorușii au încetat să se considere rusini și să facă parte din Rusia.

Este clar că pe atunci existau două „Rusii" diferite. Una, la vest care mai apoi s-a unit în Marele Ducat Lituanian și Rus. Și cealaltă „Rusie" – de est (mai exact Moscovia – deoarece pe atunci nu putea fi considerată nici Rusia) a făcut parte din Hoarda de Aur timp de 300 de ani. Cea de-a doua Rusie a fost denumită de către istoricii ruși și Biserica Ortodoxă Rusă „Rusia Sfântă", privând astfel Rusia de Vest de tot ce este rusesc și obligând tot poporul Rusiei Kievene să se identifice nu ca rusini, ci ca ucraineni.

Lupta de secole dintre Marele Ducat Lituanian și Moscovia a fost o confruntare a țărilor cu diferite etnii. Marele Ducat Lituanian a adunat slavii, pe când Moscovia - finii. Drept urmare, secole de-a rândul, aceste două Rusii și-au opus rezistență.

Acest lucru poate fi explicat și prin faptul că Moscovia niciodată, cât a făcut parte din Hoarda de Aur, nu a vrut să se întoarcă la Rusia, să-și câștige libertatea față de tătari și să intre în componența Marelui Ducat Lituanian. De altfel și cucerirea Novgorodului a fost menită de a împiedica orașul de a adera la Marele Ducat Lituanian. Această ruso-fobie a Moscovei și „mazochismul" ei pot fi explicate de diferențele etnice cu originale Rusie și apropierea etnică cu poporul Hoardei de Aur.

Diferență genetică față de slavi explică de ce Moscovia respingea modul de viață european și apropierea de slavi și de ce avea o mare atracție pentru spațiul estic și tradițiile asiatice.

Despre belarusi

Un punct deosebit în această cercetare l-a ocupat identitatea genetică a belarușilor și polonezilor. Faptul identității apropiate dintre polonezi și belarusi nu este surprinzător. Pașaportul lor genetic este atât de apropiat de cel slav, încât este aproape imposibil să găsești deosebirea între genele slavilor, a prusilor și mazurilor. Acest fapt îi unește pe belarusi și

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

polonezi, care sunt consideraţi urmaşii balticilor vestici slavonizaţi.

Renumitul istoric belarus V. Lastovskii scrie în „Scurt istoric despre Belarus" (Vilnius 2010) că tentativele de înfiinţare a uniunii statului belaruşilor şi polonezilor au fost întreprinse de cel puţin zece ori: în 1401, 1413, 1438, 1451, 1499, 1501, 1563, 1564, 1566, 1567 şi abia încercarea din 1569 a avut succes.

Studiul cercetătorilor genetici ruşi ne oferă posibilitatea să privim altfel istoria ţării, întrucât multe evenimente politice ale popoarelor europene se explică tocmai prin genetica grupului lor etnic – un element care rămânea ascuns de istorici. Anume genetica şi relaţia de rudenie dintre grupurile etnice erau puterile principale ale proceselor politice în Europa medievală.

Concluzii

Rezultatele studiului efectuat de oamenii de ştiinţă ruşi despre genofondul poporului rus vor fi asimilate mult timp de către societate, întrucât aceştia resping în totalitate toate cunoştinţele noastre de până acum, aducându-le la nivelul unor mituri neştiinţifice. Aceste descoperiri nu necesită atât înţelegerea, cât obişnuinţa. Astfel, concepţia „slavilor de est" este acum absolut neştiinţifică.

În urma cercetărilor, poporul rus a fost numit fin, la fel ca ucrainenii din estul Ucrainei. În schimb, populaţia Ucrainei de vest provine de la sarmaţi. Adică nici poporul ucrainean nu s-a dovedit a fi de etnie slavă.

Descoperirea cercetătorilor nu este pur şi simplu senzaţională, ci o adevărată bombă, care poate submina toate cunoştinţele existenţe despre conceperea popoarelor de până acum.

Sursa: glavpost.com.ua

Masacrul prizonierilor la Bălţi

În timp ce unii istorici avansează cifra de 10.000 de victime, un călugăr, iehomonahul Nicodim Şchiopu, estimează că sovieticii au lichidat peste 50.000 de prizonieri.

În anul 1944, aflată în primă ofensivă, armata sovietică a luat un mare număr de prizonieri. Mărturiile celor care au luptat pe frontul de est arată că mulţi dintre aceşti prizonieri erau lichidaţi, pur şi simplu, cu un glonţ în ceafă. Însă unii au fost concentraţi în lagăre. Unul dintre cele mai mari lagăre a fost înfiinţat în oraşul Bălţi, în mlaştina de lângă râul Răut. În total, au fost adunaţi 50.000 de soldaţi. Aproximativ 40.000 de soldaţi erau români, apoi mai erau circa 5.000 de soldaţi germani, 2.000 de soldaţi maghiari, precum şi prizonieri proveniţi dintre cehii, slovacii ori croaţii înrolaţi ca voluntari în trupele SS. Mulţi dintre prizonieri au murit din cauza foametei, a condiţiilor precare de igienă şi a lipsei de medicamente. Alţii au fost deportaţi şi au pierit în lagăre din Siberia ori din Kazahstan. Cei care au rămas, în vara anului 1944, au fost duşi în mlaştină şi puşi să sape nişte şanţuri lungi, apoi au fost împuşcaţi şi înmormântaţi de soldaţii NKVD. Au fost ucişi mişeleşte pentru singura vină de a fi fost militari români care şi-au făcut datoria. Au fost, totuşi, prizonieri care au scăpat. "Am reuşit să fug, îmbrăcat într-o cămaşă zdrenţuită. Kilometri întregi, m-am târât prin mlaştină, zgâriat de mărăcini şi pişcat de insecte şi de lipitori. După două zile, în care am crezut că o să mor de foame, am dat peste o casă. O femeie mi-a dat o haină, am luat o sapă pe umăr şi m-am îndreptat spre linia frontului. Îi salutam pe ruşi şi ei mă lăsau în pace, pentru că credeau că merg la sapă. Am reuşit, noaptea, să trec din nou în liniile noastre", povesteşte Iacob Herman, care a trecut, pentru scurtă vreme, prin iadul concentraţionar sovietic.

"In anul 1944, la navala hoardelor rusesti care au ocupat Basarabia, Armata Rosie a facut prizonieri zeci de mii de militari. In orasul Balti, au fost concentrati circa 50000 de militari ai Armatei Romane, care tinusera piept hoardelor dezlantuite. Dintre acestia, 80% erau romani, iar ceilalti erau peste 5000 de germani, 2000 de unguri, iar restul cehi si polonezi. In nord-estul orasului, unde curge raul Raut si se formeaza mlastini, KGB-ul a gasit locul cel mai nimerit sa amplaseze lagarul, inconjurat de garduri inalte cu sarma ghimpata. Chinurile acestor prizonieri erau de neanchipuit: foamea era flagelul numarul unu, insotita de lipsa de igiena; bolile, frigul si umezeala produceau decese fara numar. Din acest lagar, unii mai curajosi au incercat sa evadeze, dar au fost mitraliati. Totusi, au mai fost si fugari scapati, pe care nu i-a gasit nimeni, decat atunci cand s-au facut singuri cunoscuti, dupa destramarea Uniunii Sovietice. Din declaratiile celor evadati, s-au stabilit crimele KGB-ului savarsite la Balti: toti cei 50000 de prizonieri au fost impuscati in ceafa de militarii KGB-ului si aruncati in santuri mocirloase, pe care tot ei le-au sapat. Indata ce au fost date in vileag cele petrecute, s-au facut cercetari in mlastini, in anii 1991-1992. Rezultatele au fost cutremuratoare: nici harletele, nici lopetile nu au putut fi utilizate din cauza multimii de oseminte raspandite in aceste mocirle! Inimile indurate ale bunilor romani, ale evlaviosilor crestini, i-au impins pe acestia sa faca o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

piramida de oase si cranii, care au fost stranse pe un loc uscat; peste care s-a asternut o mare cantitate de pamant batatorit si s-a ridicat, in felul acesta, un delusor mai inalt, o movila in forma de trepte, tot din tarana, iar pe partea ei de sus s-a asezat o troita. Troita de lemn, sculptata, a fost darul credinciosilor din raionul Rascani, din apropierea Baltilor. Pe data de 7 mai 1992, aceasta troita a fost sfintita de catre Preafericitul Petru de Balti, cu sobor de preoti si monahi, la care sfintire au participat mii de credinciosi si autoritatile orasenesti. Atunci, prin cuvantul solemn rostit de Ierodiaconul Nicodim Schiopu, s-a lansat apelul ca, pe acel loc, sa se construiasca o Biserica sau Manastire a Oaselor, pentru ca, zi si noapte, prea-cuviosii monahi si cucernici preoti sa pomeneasca sufletele celor 50000 de militari, ucisi miseleste, cu un glonte in ceafa, de catre militarii sovietici. Dupa aceea, lucrurile au luat o intorsatura tragica: Preasfintitul Petru a fost agresat, cu arme si bate, chiar in sediul Palatului Episcopal, de catre un grup de calugari si preoti, agenti ai arhiepiscopului Vladimir, care tine de Patriarhia Moscovei. Din lipsa de fonduri, Biserica Oaselor a ramas numai un proiect, un plan facut de arhitecti inimosi. Oare de ce nu se vorbeste nimic despre acest genocid impotriva Poporului Roman? De ce nu se stabileste adevarul in privinta masacrelor facute impotriva Neamului nostru? Caci si aceste crime monstruoase nu sunt nimic altceva decat un holocaust, trecut sub tacere. Oare, nici chiar mortii nu sunt egali in fata Domnului?"

Scrisoare trimisa de Ierodiaconul Nicodim Schiopu din Balti, calugarilor romani de la Sfantul Munte Athos.

"O alianţă cu ruşii în orice împrejurare, o încredere în cuvântul sau semnătura lor, va fi totdeauna o nebunie scump platită." A.D.Xenopol

Sursa:neamulromanescblog.wordpress.com/

*

Calvarul deportărilor din 5-6 iulie 1949:
„**Lupii roşii mi-au mâncat viaţa**" 5 iulie 2013,

De fiecare dată când deapănă amintiri din copilăria sa de coşmar, Margareta Cemârtan-Spânu varsă lacrimi amare FOTO: Tudor Iovu Margareta Cemârtan-Spânu (70 de ani) este unul dintre supravieţuitorii calvarului deportărilor, fiind printre basarabenii ridicaţi pe 6 iulie 1949. Frica, frigul şi foamea i-au rămas întipărite în suflet şi în cărţi. S-a născut la Mihăilenii Vechi, Râşcani, iar calvarul familiei sale începe de la bunicul Grigore, care a fost închis pentru zece ani, în 1945. „Preşedintele sovietului sătesc, Grişa Postolachi, zis Ţiganu, i-a întâmpinat pe ruşi în 1940 cu pâine şi sare. Timp de un an, a făcut ce-a vrut. Lua tot ce-i plăcea din case, cobora icoane, le călca şi le dădea foc. Când au venit românii, sătenii s-au plâns pe el şi a fost condamnat la un an. La revenirea ruşilor, în '44, şi-a recăpătat funcţia şi a ordonat ca toţi cei care l-au trădat să fie închişi, inclusiv bunicul", povesteşte Margareta Cemârtan-Spânu. „Dragă Sofica, eu în curând voi muri..." Bătut, înfometat şi sleit de puteri, bărbatul a supravieţuit doar câteva luni, dar a reuşit să-i lase un mesaj soţiei sale. În timp ce muncea pe un câmp, a înfipt un petic de hârtie într-un lujer de floarea soarelui, pe care scrisese cu un creion chimic: „Dragă Sofica, eu în curând voi muri. Să ai grijă de nepoţi. Iertaţi-mă şi vă iert, pentru că toată viaţa v-am iubit". „L-au aruncat într-o groapă comună. Am aflat de la cuscrul bunicii, care a fost cu el. Bolşevicii nu ne-au spus niciodată nimic", oftează bătrâna. Tata şi-a luat doar costumul de mire În 1949, toată familia a fost deportată în Siberia din cauza bărbatului învinuit de trădare. „Chiar dacă Stalin spunea că copii nu trebuie să răspundă pentru faptele părinţilor, au născocit ca motiv prăvălia pe care a deschis-o bunicul cu doi ani înainte de a fi dus. L-au numit «marele comerciant»", explică femeia. Avea pe atunci şase ani, iar fratele său, Emil, aproape 11. Mama lor murise de tifos, au rămas cu tatăl şi bunica de 78 de ani. Îşi aminteşte cu groază ziua fierbinte de iulie când au fost ridicaţi. „Văd şi acum maşina aceea mare, neagră şi militarii înarmaţi. Ţiganu vorbea urât despre răposata mamă şi tata l-a scuipat în faţă, chiar dacă risca să fie împuşcat pe loc. Ne-au luat direct din curte. Eu măturam, iar tata cu Emil clădeau fân. A reuşit să ia doar costumul de mire. Tare mai plângea", spune fosta deportată. Am fost duşi în Siberia ca jertfă şi hrană pentru lupi. Aşa îi numesc eu pe comuniştii care mi-au distrus viaţa. Margareta Cemârtan-Spânu, fostă deportată Bunica, în schimb, şi-a păstrat calmul şi a luat mai multe mărunţişuri de prin casă. „Nu plângea, se ţinea mândră şi tare. Mă miram de puterea ei ca de o mare poznă. Oamenii erau aduşi la gară pe cai şi în căruţe. Era o strâşnicie şi o căldură nemaipomenită. Copiii strigau că vor apă, iar soldaţii – să nu ne mişcăm", rememorează pensionara. Plânge în hohote când vorbeşte despre călătoria în trenul de vite: „Vagonul puţea a balegă, era murdar, cu paie clădite pe jos. Gaura prin care, în mod normal, se scurgea urina vitelor ne-a servit ca veceu. Flăcăi şi fete mari, toţi se uşurau unul faţă de altul. Noi, copiii, nu ştiam de ruşine, dar cei mari tare sufereau. Printr-o ferestruică cu gratii trăgeam pe rând câte o gură de aer". Morţi de foamete şi aruncaţi din tren Pe drum au mâncat doar nişte brânză foarte sărată şi uscată, pe care o luase bunica de acasă. Odată la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

patru-cinci zile, trenul se oprea şi primeau peşte sărat. „Închipuiţi-vă cât de mult aveam nevoie de apă, dar nu era. Într-o zi, femeia de lângă mine, veşnic tăcută, murise. Am atins-o şi era rece, cu ochii larg deschişi, de parcă era vie. Avea o pieliţă albă la gură, se strica deja.Vreo şase zile a stat aşa, moartă, iar când trenul s-a oprit, soldaţii au luat-o de picioare şi au aruncat-o afară. Numai atunci s-a revoltat bunica: «Cum aşa? Doar nu e animal, trebuie înmormântată, are rude undeva. Doamne, ţine-mă să mor ca o creştină!»“, relatează femeia. Nu ţine minte cât au mers, dar într-o zi s-au oprit pe un pod peste un râu lat, probabil, Volga. Câteva vagoane au rămas pe un mal, câteva – deasupra fluviului şi restul – în cealaltă parte. Uşile s-au deschis şi ocnaşii au fost îndemnaţi să se spele şi să bea apă. „Cei de pe maluri se adăpau ca vitele, iar noi, cei de pe pod, ne uitam cu jind. Brusc, un băiat s-a aruncat în apă şi a început să înoate. Ce s-a început atunci! Gardienii împuşcau, ne goneau în vagoane. Emil rămăsese în urmă, în învălmăşeală. Un soldat i-a tras un pat de armă şi el a început să ţipe de durere. Nu puteam să ne oprim pentru că în jurul nostru zburau gloanţe“, îşi aminteşte femeia. Într-un final, i-au închis la loc, nespălaţi şi nebăuţi. Abia s-au liniştit că din alt vagon a venit o veste cutremurătoare: în timp ce erau afară, o femeie îşi aruncase bebeluşul în Volga prin gaura din podea. Şi-a pierdut bărbatul, avea patru copii, dintre care unul sugar. Sânul i se usca fără lapte şi micuţul nu avea mâncare. „Abia acum, când sunt mamă şi bunică, înţeleg ce durere a tras. Spunea: «Nu mai pot să-mi privesc copilul cum moare. Ce să-i dau? Peşte sărat?! Judecaţi-mă, dar eu nu mai pot». Auzind asta, tăceam chitic. Nu ne trebuia nici apă, nici mâncare, de teamă să nu fim aruncaţi şi noi“, mărturiseşte fosta deţinută. După ce „a pierit satana de Stalin“ „Închisoarea pe roţi“ s-a oprit la capătul căii ferate, în Kurgan. Cele 40 de suflete din vagon au fost repartizate pe la casele băştinaşilor. Familia Margaretei a trăit patru ani la o văduvă. Deşi era greu, mai ales iarna, tăiau pădure, cărau lemne, mergeau la cosit şi păscut caii. „În ’53 a pierit satana de Stalin şi peste trei ani, unul câte unul, ne-am întors acasă“, îşi încheie istoria de groază. A făcut apoi opt clase la seral în Chişinău, dar nu şi-a continuat studiile. De-a lungul vieţii, a lucrat ca infirmieră, croitoreasă, costumieră. Adevăratul motiv al deportării sale l-a aflat acum câţiva ani, după ce s-a ales cu o noră istoric, care a avut acces la arhive. „Cu greu am obţinut dosarul. Fiecare scenă trăită mi s-a întimpărit pe veci. N-am să uit nici în mormânt“, conchide Margareta Cemârtan-Spânu. Durerea în rânduri Margareta Cemârtan-Spânu a transpus experienţa exilului în câteva cărţi. În „Lupii“ sunt memoriile sale, „Dragostea de porumbei“ e o culegere de poezii, iar „Siberia de acasă“ - jurnalul mătuşii sale. Într-un episod, ea povesteşte cum era cât pe ce să fie sfâşiată de lupi în pădure, dar a scăpat ca prin minune.

Luni, 8 iulie 2013

Timpul, 8 iulie:

“7 Iulie 2013,**DESTINE: NUNTĂ** basarabeană în SIBERIA

Petru și Agafia Solcan au sărbătorit de curând 60 de ani de căsnicie și după cum ei înșiși mărturisesc, nu și-au imaginat că vor ajunge până la această vârstă.

Au trăit pe propria piele chinurile deportării și nu aveau mai mult de 15 ani, când, în 1949, au fost ridicați și duși în Siberia. În Taiga au îndurat frigul și foamea, și au fost persecutați de bolșevici pentru că au cântat „Deșteaptă-te, române”. Pe lângă toate astea, au trăit o poveste de dragoste împreună și au jucat nunta cu tradiții românești. Astăzi, după șase decenii de când și-au zis „da”, bătrânii se mândresc cu cei trei copii, șase nepoți și trei strănepoți ai lor.

La 6 iulie 1949, au fost deportați. Agafia Solcan își aduce aminte foarte bine acea zi: „Tata nu era acasă, iar eu cu mama coceam pâine. Pe la amiază am auzit gălăgie în ogradă, câinele a început să latre și l-au împușcat. Doi soldați ruși ne-au anunțat că vom fi ridicați. Am încercat să fug, dar n-am reușit”.

Au fost ridicate fără să-și ia un capăt de ață. Ea, mama, sora ei Maria de opt anișori și sora mai mică, Sabina, care pe atunci nu avea decât șapte luni, au fost duse cu camionul din Ciripcău până la Florești, iar acolo urcate într-un vagon pentru vite.

„Am stat în vagon o zi, eram atât de obosită și plânsă că am adormit. Între timp, mama cu sora Maria au reușit să fugă, am rămas doar eu cu sora mai mică. Înainte de a porni trenul, totuși, am reușit să o arunc pe Sabina în brațele fratelui mamei mele, care era pe peron când a pornit trenul”, mărturisește Agafia Solcan.

Hrana deportatului - o felie de pâine neagră și o farfurie de supă „străvezie”

Apoi după un moment de tăcere, Agafia Solcan spune că acele imagini nu pot fi redate prin cuvinte: „copiii plângeau, oamenii mari țipau, nu înțelegeau ce se întâmplă”.

Cu trenul au mers aproape două luni până la Irkutsk. În tot acest timp erau hrăniți cu pâine neagră și supă străvezie. Odată pe zi li se aduceau o căldare de apă pentru tot vagonul, fiecăruia îi reveneau câteva picături de apă. Când au ajuns la Irkutsk, toți oamenii au fost dezinfectați, iar hainele le-au fost arse. În cele din urmă, au ajuns în Blagoveșcensk unde au

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

fost împărțiți în grupuri. Cei tineri au fost repartizați la tăiat copaci în Taiga, cei bătrâni au mers la muncă în colhozurile de acolo.

În fiecare zi parcurgeau câte 30 de km ca s-ajungă în pădure. Lucrau câte doi în pereche. Aici pentru prima dată l-a întâlnit pe Petru, viitorul soț. „Am fost repartizați în perechi și eu am nimerit cu el. Așa îmi era ciudă pe el, căci se mișca încet, iar noi aveam normă pe zi, astfel, am cerut conducerii să mă schimbe cu altcineva. Norma pentru două persoane era de 15 cubi de lemne pentru o zi. Dacă nu reușeam, eram mustrați", povestește bătrâna.

Doborâtul copacilor este o muncă istovitoare, își amintesc cei doi, și adesea, nu izbuteau să fugă și crengile cădeau peste ei. Seara se întorceau plini de vânătăi.

„Picioarele erau atât de înghețate, încât, eram nevoiți să tăiem pâslele. Iată de ce acum sufăr de picioare, tare mă mai dor", spune bătrâna și arată spre picioarele legate.

Judecați pentru că au cântat „Deșteaptă-te, române"

Între timp, Petru Solcan își amintește că trăiau câte 60 de oameni într-o încăpere: „La mijloc era o sobă, în care se făcea focul zi și noapte, însă, chiar și așa sub paturi era gheață, deoarece, afară temperatura depășea -55 de grade Celsius.

Chiar dacă au suferit mult, bătrânii își amintesc că ai noștri erau foarte uniți, iar seara, de multe ori cântau „Deșteaptă-te, române" și „Trăiască regele!". În acest mod încercau să promoveze valorile folclorice. Drept urmare, pentru aceste fapte 11 dintre deportați au fost arestați, judecați și trimiși în lagăre pentru deținuți politici.

„Agafia pentru că încă nu atinsese majoratul a fost eliberată, în schimb, tatăl meu împreună cu ceilalți au fost condamnați la 25 de ani, de asemenea, le-a fost confiscat tot ce reușiseră să adune între timp", zice Petru Solcan.

Nuntă basarabeană în „Țara de gheață"

Chiar dacă de la început erau doar prieteni și nici nu și-au imaginat că vor fi vreodată împreună, totuși, în cele din urmă, s-au plăcut și au început să se întâlnească pe ascuns, după care a urmat și nunta.

„Știți cum am jucat nunta?", ne întreabă curios moș Petru. „Pentru comandatură am cumpărat o scrumbie, 1 kg de biscuiți, o sticlă de țuică și o farfurie de varză murată, astfel, ne-au permis să ne cununăm".

Ascultând, bătrâna Agafia adaugă: „La cununie a fost frumos. Ne-am cununat de Duminica Mare, este o sărbătoare foarte importantă pentru familia noastră. În afară de noi, în aceeași zi, s-a mai cununat o pereche de moldoveni. Țin minte că s-au strâns rușii și se uitau la noi ca la film".Peste un an, a apărut pe lume prima lor fetiță. Era un ger cumplit, iar peste o lună femeia a ieșit la muncă, deoarece, nu le permitea să stea acasă mai mult.

„Nici prin gând nu mi-a venit că vom trăi atât de mult, eram foarte bolnavă, când îmi cădea câte o creangă peste mine, credeam că e sfârșitul. Dar iată că am ajuns să sărbătorim 60 de ani de căsnicie", mărturisește Agafia Solcan.

În 1958, soții Solcan au revenit acasă. Ei spun că aici au început totul de la zero. „Toată viața am muncit, acolo unde am plecat, nu aveam nimic, ne-am reîntors, iarăși nimic. Ne-am găsit un loc de muncă, am construit casa și am educat trei copii, toți cu studii superioare", a conchis bătrânul Petru.

Spre final, bătrânii ne roagă: „Cu prilejul comemorării Zilei deportaților, prin intermediul dumneavoastră, vrem să le transmitem multă sănătate persoanelor deportate care au rămas în viață".

Un articol de: Stela Televca

Vineri 13 iulie 2013

CRONICA LITERARĂ 5 iul 2013

Scurtcircuitarea literaturii basarabene/ de Felix Nicolae

Una dintre noile voci ale criticii literare din Basarabia îi aparţine Ninei Corcinschi. Despre ea sunt sigur că vom mai auzi multe. Recentul ei volum, „Arcul voltaic. Textul ca lume (i)mediată", Editura Notograf Prim, a făcut ceva valuri dincolo de Prut, fiind şi premiat în consecinţă. În prefaţă, Andrei Ţurcanu evidenţiază „învingerea" criticilor locali, precum personajele din proza basarabeană. Acelaşi critic-poet observă acuitatea noii critici feminine, alături de invazia de concepte şi teorii folosite în cartea de faţă. Într-adevăr, Nina Corcinschi posedă şi este posedată de teoria literară. Acest aspect vădeşte seriozitatea educaţiei academice, ea fiind şi un universitar foarte activ, însă calitatea respectivă ar apăsa neprietenos asupra scrisului ei, dacă nu ar interveni temperamentul aproape brazilian...

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Demersul critic al profesoarei este curajos şi combativ. Chiar prima mişcare probează aserţiunea mea: discutarea „poeticii autenticităţii" la Paul Goma. Autentică pentru că Goma reformează limba, respinge calofilia şi se centrează pe „planul semnificatului". Reiese, aşadar, că este aberantă acuza conform căreia marele dizident nu ar avea talent literar. Iar cercetătoarea desfăşoară urgent artileria grea evidenţiind metalogismele, antifrazele şi tactica de simulare contrarium. Se poate, aşadar, identifica, un stil Goma, convulsiv, dinamic, hibrid, de sorginte folclorică. Toate aceste calităţi alcătuiesc un „dans al limbajului" reflectat în mai multe „scrisuri" care îi stau la îndemână marelui şi incomodului exilat.

Trecând prin filtru critic proza basarabeană de după '90, autoarea constată o textualizare a realităţii şi o eliminare a omului. Cum vine asta? Suntem lămuriţi prin exemple: proza lui Anatol Moraru ar avea un caracter artificial, fiind „o machetă modernă a unui subiect tradiţional". Fabula şi la grande narration dispar şi la Grigore Chiper. Adâncirea prozei lui aduce în prim plan asemănări cu arta lui Daniel Vighi: apetenţa pentru detaliu, pentru banalul cotidian, realitatea fiind „focalizată în aspectele ei marginale". La fel şi în cazul lui Constantin Cheianu, „naraţiunile, cu ingineria lor textuală" nu mai permit o lectură de plăcere. Totul este tehnicizat şi destinat spre decodare unor cititori superspecializaţi, adică scriitori ei înşişi.

Agasată de supralicitarea naraţiunii tehnicizate, Nina Corcinschi nu este entuziasmată nici de romanul din 2008 al lui Anatol Moraru, „Turnătorul de medalii". În acest roman de campus inspirat de universitatea din Bălţi ar predomina fineţurile livreşti şi „lipsa individualizării stilistice". Mai suportabil îi pare „Oameni din Chişinău" (2011) al lui Dumitru Crudu, unde, faţă de anteriorul „Măcel în Georgia", „păruiala e mai subtilă şi se dă mai mult prin gesturi şi priviri decât prin pumni". Şi aici predomină „minimalismul de program", însă „viziunea multiperspectivistă" şi „tehnica cinematografică a replay-ului", plus umorul complex salvează suspansul povestirilor. Bine observă criticul că pe lângă umor mai apare şi comicul burlesc, pudrat cu accente livreşti. Până la urmă, e foarte greu să scrii atât de fluent şi natural precum joacă tenis Federer...

Nu prea îngăduitoare se arată autoarea cu proza lui Iulian Ciocan din „Tărâmul lui Saşa Kozac". Acuzele ei se centrează pe tirania semnificaţiei, pe furia şi dezgustul prea evidente, precum şi pe invazia de explicaţii, care ucid „plăcerea imprevizibilităţii". Cu ocazia de faţă îmi aduc aminte că am fost nevoit să prezint acest volum la un târg de carte, deşi eu trebuia să vorbesc la lansarea altui scriitor, la aceeaşi editură. Cel mai spectaculos carnagiu de neuroni e când ai de analizat o carte pe care ai apucat să o frunzăreşti două minute. Toate astea pentru că criticii invitaţi nu se înfăţişează mereu.

Nici „Ore particulare de fotosinteză", a lui Ghenadie Postolache, nu are parte de o soartă mai bună. Setea de absolut nesatisfăcută se revarsă în nenumărate beţii şi vome, pe care criticul le consideră fără rost. Romancierul ar mai păcătui printr-un „accentuat gongorism al autopercepţiei personajelor", toate acestea făcând ca volumul să pară „un amestec de analiză şi reflexivitate de roman ionic plus poetica impreciziei de roman corintic douămiist, lipsit de vertebre narative".

Înfierbântată de răfuiala cu proza, autoarea se răcoreşte când vine vorba de poezia „post-delete", pentru că începe cu creaţia lui Grigore Vieru, despre care a scris deja cu multă aplicaţie. Corect ea remarcă faptul că „esteticul se defineşte prin forţa etosului incoruptibil", spre deosebire, iată, de muzicalitatea cultă a versurilor lui Vladimir Beşleagă, strâns înrudită cu polifonia lui Paul Goma.

O altă tendinţă a poeziei maturilor din Basarabia este arhetipalitatea lui Andrei Ţurcanu din „Interior în roşu aprins". Iar dintre semi-maturi se evidenţiază Grigore Chiper cu „Roman-simulacru", un optzecist pentru care scriitura este separată de existenţă. Optzecismul chiperian este elegant, decent, evitând stridenţele şi şocurile de limbaj. Criticul găseşte că această poezie are „contururi feminine".

Mai feminine decât ale Dianei Iepure, de exemplu, care rememorează afectiv-ironic copilăria basarabeană. Această poetă a reuşit surprinzător în lumea literelor bucureşteană datorită felului în care a ştiut să valorifice nu muzeal, nici lacrimogen copilăria rurală de acum 30 de ani într-o zonă geografică mai bine protejată de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

civilizaţie decât însăşi România!

Cu ce rămânem după lectura acestei cărţi? Mai întâi, cu convingerea că volumele în care se strâng criticile literare alcătuiesc un fel de zonă tampon între critică şi ficţiune. Colecţiile de cronici, prin spontaneitatea, subiectivitatea şi diagnosticele lor sunt adevărate romane ale criticii literare. Aici se observă cel mai bine cantitatea de talent la scris, precum şi agerimea gândirii pe care le posedă un critic literar. Exact un astfel de roman se arată în stare a scrie Nina Corcinschi, iar titlul spune tot: Arcul voltaic = nerv, combativitate, flexibilitate. Deci şi criticii pot fi integraţi în acel irritabile genus...

Întrebarea finală: când o să avem şi noi un substantiv feminin pentru „critic”?

Luni 15 iulie 2013

Din *Historia:*

“Canibalismul provocat de sovietici în Basarabia

Autor: **Alexandru Moraru** Î 34665 vizualizări

Este binecunoscut faptul, ca foamea din 1947 a fost un rezultat al deciziilor si actiunilor regimului sovietic. Oricat s-a straduit istoriografia comunista sa dea vina pe o consecinta a fascismului si a "secetei din 1945 - 1946", n-a izbutit sa justifice politica antinationala si antiumana a regimului stalinist in asa numita Republica Sovietica Socialista Moldoveneasca.

"Toti au murit"!

In 1947, cand de acum mureau de foame zeci de mii de basarabeni, industria alimentara din RSSM a depasit planul anului 1946 la fabricarea untului cu 33,2 la suta, a uleiului - cu 39,5, a carnii - cu 32,5, a conservelor - cu 101,9 procente. Acest lucru il aflam din sursa oficiala - gazeta "Moldova Socialista" din 28 ianuarie 1947. Este evident, ca aceste produse alimentare proveneau din productia sechestrata de la tarani si se exporta in URSS in timp ce producatorii din Moldova mureau de foame.

Cu regret, ceea ce vreau sa va prezint depaseste cu usurinta orice film de groaza. Anul 1947. Canibalism in socialism. La dispozitia cititorului punem cateva documente extrase dintr-un dosar al Procuraturii RSSM din acel an. Toate documentele acestui dosar poarta mentiunea: SECRET si STRICT SECRET (sursa: Arhiva Nationala a RM, Fond.3085, inv. 1, dosar 129).

Canibalismul in RSSM era un secret de stat. Era categoric interzis de a vorbi sau scrie despre cruzimea NKVD-istilor si a activistilor sovietici care luau toate rezervele de hrana ale bastinasilor, maturandu-le podurile...Nu veti gasi nici o gazeta sau revista sovietica din acei ani , in care sa se mentioneze, cel putin statistic cazurile multiple de canibalism. Secretul de stat era pastrat cu strictete. Nu voi face un comentariu pentru documentele care le pun la dispozitia Dvs., stimati cititori, subiectul fiind prea pe intelesul fiecaruia si sa ne fereasca Bunul Dumnezeu de cele ce veti citi mai jos.

Este destul de dificil de vorbit despre canibalism. Cu atat mai mult despre canibalism in Basarabia, in estul Europei. Nu in Africa si nici in Amazonia, ci la Chisinau, Orhei, Balti, Cahul etc. E foarte greu de imaginat ca in aceasta provincie romaneasca (lasata rusilor in 1940 fara nici un foc de arma, reintoarsa de Maresalul Ion Antonescu pentru o scurta perioada din 1941 pana in 1944 si reocupata de sovietici in acelasi an), existau case "sigilate", pe ele fiind afisata inscriptia "Toti au murit". E foarte greu de imaginat ca in aceasta parte a Moldovei copiii erau vanati pe strazi, adusi in case, omorati si mancati...

STRICT SECRET
009-2413.II.47
Procurorului General al URSS, tov. Gorsenin C.P.
Raport special

"Despre situatia grea a populatiei din RSS Moldoveneasca"

Prin prezentul, consider de datoria mea sa va informez despre urmatoarele:

Din cauza secetei si a neroadei, in Republica s-au creat conditii extrem de dificile privind situatia alimentara, care au adus complicatii populatiei, indeosebi de la sate, in consecinta - imbolnaviri de distrofie in masa, cresterea mortalitatii si a cazurilor de canibalism.

Din informatia netotalizata, pana la 5 februarie 1947 in Republica s-au inregistrat 213.000 bolnavi de distrofie, dintre care copii de varsta pina la 4 ani - 39.000, de la 4 la 14 ani - 33.000 oameni. Au fost instalate 14.000 paturi in baraci temporare. in total au decedat 9.000 oameni.

Numarul bolnavilor si al decedatilor creste din zi in zi. De exemplu , de la 1 februarie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

pana la 5 februarie, numarul bolnavilor de distrofie a crescut cu 24.000 de oameni, in aceste cinci zile au decedat 2.000 oameni.
Au fost depistate 34 cazuri de canibalism (certificatele cu descrierea amanuntita se anexeaza).
Republica a primit un ajutor considerabil din partea guvernului URSS.

Au fost date dispozitii procurorilor judeteni, orasenesti si raionali de a controla cum a fost impartit acest ajutor destinatarilor.
tinand cont de situatia creata in Republica, din zi in zi creste criminalitatea: banditismul, furturile, omorurile s.a.

Toti procurorii au primit dispozitii pentru a activiza lucrul cu crimele nedescoperite. Drept consecinta a situatiei, s-au supraincarcat inchisorile si celulele de arest preventiv ale militiei.

La 6 februarie 1947 a fost adoptata o hotarare a Biroului CC al PC (b)M, in care se mentioneaza cresterea criminalitatii in legatura cu problema alimentara si au fost preconizate masuri de acordare a ajutorului organelor MAI din partea organelor de partid si sovietice si chiar a populatiei pentru aparare si pentru intensificarea luptei cu criminalitatea.
Aceste lucruri am avut de relatat. Anexa pe 6 file.
Procurorul RSS Moldovenesti
consilier judiciar de Stat Colesnic.

Certificat despre cazuri de canibalism in Republica catre 10 februarie 1947

Judetul Chisinau 1. La 23 decembrie, anul 1946, locuitorii satului Milestii Mici, raionul Chisinau, Stici Eudochia Constantinovna, nascuta in 1910, moldoveanca, si Popov Vera Ivanovna, nascuta in 1914, moldoveanca, in complicitate au taiat si intrebuintat ca hrana pe fiica lui Stici, Stici Maria Petrovna, in varsta de 10 ani. Au avut intentia de a o taia pentru acest scop si pe fiica lui Popov, iar apoi pe a doua fiica a lui Stici - Nina, de 14 ani, dar ultima a fugit din casa. Stici si Popov sunt bolnave de distrofie.

2. La 17 ianuarie, anul 1947, in satul Caracui, raionul Kotovsk, taranca saraca Svet E.E. a plecat la punctul de repartizare a produselor lasand acasa copiii: Serghei de 11 ani, Maria, de 8 ani, Vasile de 5 ani si Vasilisa de 2 ani. in lipsa mamei, fiul mai mare, Serghei, a omorat-o pe sora sa de 2 ani, iar partile moi ale corpului le-a fiert si le-a mincat cu ceilalti copii. Toti copii sunt bolnavi de distrofie de gradul 2 si 3, anterior, ei mancasera carne de pisici si caini.

3. La 20 ianuarie, anul curent, locuitoarele satului Minjir, raionul Bujor, Magurcean Nina Antonovna si Grincovscaia Axinia Antonovna s-au inteles intre ele si l-au rapit pe baietelul tirsin Denis, de 9 ani, apoi l-au adus acasa la ele, l-au taiat si l-au mancat. Mangurcean N.A. si Gruncovsacia A.A., nascute in 1917 si, respectiv,1925, moldovence, au fost arestate.

4. La 22 ianuarie 1947, locuitorii satului Milesti, raionul Kotovsk, Scarevnea Stepan Stepanovici, nascut in 1912, moldovean, taran sarac, in complicitate cu sora sa, Graur Anastasia Feodorovna, in varsta de 48 de ani, au omorat-o pe fiica ultimei de 3 anisori, Parascovia, si au mancat-o. Peste citeva zile, cu acelasi scop, Scarevnea a omorat-o pe sora sa, Graur A.F. in ianuarie curent, Scarevnea a adus in casa sa patru cadavre de adolescenti, dintre care unul l-a consumat drept hrana, altul l-a dat lui Scarevnea Vera Antonovna, care locuieste in vecinatate cu el, iar doua cadavre ale unor fetite intre varste de 7-10 ani, le-a taiat in bucati si le-a dus in satul Cigherleni. in afara de acestea, tot la el in casa a fost gasit cadavrul unui adolescent de 14 ani fara cap, maini si picioare, ascuns in soba, fiind invelit cu niste haine. Scarevnea este sanatos fizic, a primit deseori ratie alimentara, pe care, partial, o vindea, Scarevnea a fost arestat.

5. La 27 ianuarie 1947, locuitorul S. Sofia, raionul Bujor, Cazac Pavel Vasilevici, nascut in 1904, in complicitate cu fiul sau Alexandru, nascut in 1931, si cet. Petruhin - 1933, au invitat in casa lor pe adolescentul Cristea Vascu Horolovici, nascut in 1934, l-au taiat si consumat ca hrana. Cazac a fost arestat.

6. La 28 ianuarie curent, adolescentul de 15 ani, Romanciuc Semion Gavrilovici, intorcandu-se de la piata din satul Bujor, a hotarat sa innopteze la cunoscutii sai, Romanciuc Ivan Vasilevici, in varsta de 15 ani, si fratele lui Romanciuc Grigore Vasilevici, de 12 ani, care traiau impreuna cu mama lor Romanciuc Maria Dmitrevna, in varsta de 40 ani, taranca saraca. Noaptea, fratii Romanciuc l-au omorat pe Romanciuc Semion si l-au mancat.

7. La 24 ianuarie curent, locuitorii satului Milestii Mici, judetul Chisinau, Chihai Constantin Alexandrovici, nascut in 1927, taran mijlocas, si Andronache Nadejda Andreevna, nascuta in 1930, au invitat-o in casa lui Andronache pe vecina Petrascu Parascovia Pavlovna, o fetita nascuta in 1940, au taiat-o in bucati cu scopul de a o intrebuinta in hrana. Chihai si Andronache au fost arestati.

8. La 25 ianuarie curent, locuitorii satucului Tresteni, judetul Chisinau, Caracuian

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Grigorii Andreevici, nascut in 1903, taran mijlocas, l-a taiat pe fiul sau, Iacob, nascut in 1933, si l-a mincat impreuna cu toata familia. Caracuian a fost arestat.

Judetul Cahul

1. La 19 decembrie 1946, in satul Cazaclia, raionul Taraclia, locuitorii Terzinov Ivan Petrovici, Terzinova Parascovia Dmitrievna si Caramanet Elena Ivanovna l-au omorat si l-au mancat pe copilul lui Caramanet, in varsta de 6 luni, si pe fiul lui Pruceanu (membru al sovietului satesc), in varsta de 8 anisori. Familiile Terzinov si Caramanet au fost arestate.

2. La 23 decembrie 1946, in satul Taraclia, raionul Taraclia, cet. Randopula M.I., nascuta in anul 1919, bulgaroaica saraca, la 21 decembrie 1946 a nascut un copil, iar la 23 decembrie 1946 l-a omorit si l-a mincat. Randopula a fost arestata.

3. In satul Baurci, raionul Congaz, cet. Ialanin Andrei Ivanovici, nascut in 1916, gagauz, cu acordul sotiei sale, la 7 februarie 1947, si-a taiat propria fiica, in varsta de 6 ani, si a mancat-o. Ialanin a fost arestat.

4. in satul Besalia, raionul Congaz, cet. Topal Elena Petrovna, nascuta in 1922, impreuna cu sora sa, Zinaida Petrovna, nascuta in 1913, la 3 februarie au mancat cadavrul cetatencei Celac Anghelina Cazimirovna.

5. in satul Besalia, raionul Congaz, cet. Cogan Ilia Grigorievici, nascut in 1921, a intrebuintat pentru prepararea salamului cadavrul lui Gantatova Elena Stepanovna, in varsta de 45 de ani.

6. in aceeasi localitate, la 26 ianuarie 1947, cet. Ciacu Gheorghii Gheorghievici, nascut in 1912, taran sarac, gagauz, a taiat-o pe fiica sa, nascuta in 1940, si a consumat-o in calitate de mancare. La 28 ianuarie, tot acest individ l-a taiat pe fiul sau, in varsta de 5 ani, o parte din carne a mancat-o, iar alta a incercat s-o vanda la piata dar a fost arestat.

7. in satul Chiret-Lunga, taranul Colpacci Andrei Constantinovici si sotia sa, la 3 ianuarie, au consumat in alimentatie cadavrul fiului lor, Niil, nascut in 1945, care murise de distrofie; iar la 9 ianuarie, tot ei au mincat cadavrul mamei, Colpacci Feodora, in virsta de 65 de ani; iar la 11 ianuarie l-au taiat pe tatal sau Colpacci Constantin Constantinovici, in varsta de 70 de ani si l-au mancat. Colpacci a fost arestat.

8. in satul Tomai, la 2 ianuarie, a murit taranul Carabacjac Piotr Petrovici, nascut in 1896. Sotia sa, Carabacjac Maria Dmitrievna, n-a inmormintat cadavrul, ci l-a consumat ca hrana. Carabacjac a fost arestata.

9. Tot in aceasta localitate, taranul Cimpoies Vladimir Ivanovici, nascut in 1919, si sotia sa, Cimpoies Ana Ivanovna, nascuta in 1923, au mancat cadavrul mamei sale care decedase. Familia Cimpoies a fost internata la spital.

10. La 20 ianuarie, in satul Besalma, raionul Congaz, la cimitir au fost retinuti gagauzii bastinasi Antonova Maria Vasilievna, Boico Anastasia Haralampievna si Topal Parascovia, care dezgropau cadavre si le taiau in bucati in scopul de a fi intrebuintate ca hrana. Retinutii s-au dovedit a fi distrofici.

11. in satul Taraclia, raionul Taraclia, adolescentul Poslor Ivan Dmitrievici, in virsta de 13 ani, bulgar, cu acordul mamei sale, Poslor Stepanida, a taiat-o pe sora sa, in varsta de sase anisori, si au intrebuintat-o ca hrana. Poslor a fost arestat.

12. In satul Cazaclia, raionul Taraclia, cetateanul gagauz Mantanal A.V. n-a inmormintat cadavrele fratelui si sorei sale, ci le-a folosit in alimentatie. Mantanal a fost arestat.

13. In satul Barceac, raionul Congaz, cet. Drogol G.G., nascut in 1923, moldovean, n-a inmormantat corpul neinsufletit al copilului de 3 ani, ci l-a consumat drept hrana. Drogol a fost arestat.

14. La 10 ianuarie in satul Taraclia, raionul Baimaclia, de distrofie au murit Cugureanu D.S. si Cugureanu I.S. Sovietul satesc a incredintat inmormintarea acestora Mariei Ichizli si feciorilor acesteia, Dmitri, nascut in 1927, si Alexandru, nascut in 1931. Ichizli Dmitri si Alexandru au ingropat unul din cadavre, iar pe celalat l-au taiat in bucati si l-au adus acasa, unde l-au mancat. Ichizli sunt bolnavi de distrofie.

15. In satul Vulcanesti, raionul Vulcanesti, cetateanul Anghis Constantin, nascut in 1899, a omorat si consumat ca hrana pe fiica sa de patru ani si pe o fata de 18 ani, Dernilova Nadejda, care anterior lucrase servitoare la ospataria uniunii de consum Vulcanesti.

16. La 28 ianuarie, in satul Colibas, raionul Vulcanesti, Schianu Ilie si-a omorat propria fiica, Ecaterina, in varsta de 12 ani si a mancat-o.

Judetul Bender

1. La 12 ianuarie 1947, in satul Avdarma, raionul Comrat, Iazadji Nadejda, nascuta in 1907, provenita dintr-o familie de culaci, cu ajutorul fiicei sale Elena, nascuta in 1930, au taiat o fetita de sapte ani, Grec A., si au mancat-o. Ambele au fost arestate.

2. La 25 ianuarie anul curent, in satul Dezgije, raionul Comrat, a murit de slabiciune Topal Evdochia, in virsta de 40 de ani, de etnie gagauza, si cei trei copii ai sai, intre varste de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

2-10 ani. Cadavrele au stat in casa cinci zile. Vecina decedatei, Deli Ana, in varsta de 42 de ani, a furat cadavrul fetitei de 2 ani, l-a taiat in bucati si l-a intrebuintat ca hrana.

3. La 26 ianuarie anul curent, la locuitorul satului Volontirovca Sarov Grigore, nascut in anul 1929, care este foarte sarac, a venit o fetita de 11 ani si i-a cerut paine. Sarov si sora sa Sarov Ludmila, nascuta in 1926, au omorit-o pe fata, au taiat-o in bucati si au mancat-o. Fratii Sarov au fost arestati.

4. La 29 ianuarie, in satul Ursoaia, raionul Causeni, a decedat de subnitritie si slabiciune Bolgaru Agafia. La 20 ianuarie fiicele sale, Bolgaru E.P., nascuta in 1926, si Bolgaru A.P., nascuta in 1931, au taiat de la cadavru partile moi si le-a preparat pentru a fi mincate.

5. La 23 ianuarie, anul curent, in satul Sadaclia, raionul Roman, Cardarar Ioana, nascuta in 1906, in complicitate cu sora sa, au omorat pe fiul ei de sase ani, l-au taiat in bucati, pe care l-au pus la fiert pentru a fi consumate ca hrana. Cardarar este de nationalitate tiganca. Avere si pamant nu are. Duce un mod de viata nomad. Ca pedeapsa ele au primit 120 kg de indemnizatii alimentare.

6. La 14 februarie anul curent, Lunga Maria, nascuta in 1912, locuitoare a localitatii Romanovca, judetul Chisinau, vaduva, a taiat cadavrul surorii sale, care decedase la virsta de 12 ani, si a intrebuintat-o in calitate de hrana.

7. La 10 februarie , in casa lui Serpu Leonid, nascut in anul 1912, originar si locuitor al satului Taraclia, raionul Cainari, a fost depistat cadavrul taiat in bucati al unui copil, Uranda, nascut in 1935, pe care Stepu la 9 februarie curent l-a chemat in casa, l-a omorat si pregatit pentru consumatie.

Judetul Balti

La 30 ianuarie anul curent, locuitorii satului Glinjeni, raionul Chiscareni, Marineac Pavel, nascut in anul 1918, a invitat la el acasa pe cetateanca Malarciuc Maria, nascuta in anul 1928, pe care a strangulat-o, a taiat-o in bucati pentru a fi preparata si consumata ca hrana. Marineac si sotia sa sunt bolnavi de distrofie de gradul I. Sotii Marineac au fost arestati.

Judetul Orhei

La 13 ianuarie 1947, in satul Furceni, raionul Orhei, a decedat cetateanca tulan Ana. A doua zi, noaptea, vecinul acesteia, Gasper A., nascut in 1899, a intrat in casa decedatei, a taiat de pe cadavru carnea, a adus-o acasa si impreuna cu sotia sa, au fiert-o si au consumat-o drept hrana. Peste cateva zile Gasper a decedat de distrofie.

Raionul Grigoriopol

In raionul Grigoriopol (malul stang al Nistrului), in satul Sipca, Bulat Aculina, nascuta in 1910, celibatara, la 24 decembrie 1946, la ora 7 dimineata, l-a taiat in bucati, cu toporul, pe fiul sau de opt ani, apoi l-a fiert si l-a mancat. Bulat a fost arestata. Crima savarsita a recunoscut-o.

Din informatia acestui certificat rezulta ca pina la 10 februarie 1947, au avut loc 34 cazuri de canibalism.

Aceste cazuri au loc in toate judetele republicii, in afara de Soroca si unul din raioanele din stanga Nistrului.

Ancheta privind aceste dosare e realizata de organele MAI, iar in unele cazuri, de anchetatorii Procuraturii.

Conform dispozitiei Ministerului Afacerilor Interne al RSS Moldovenesti, toti cei invinuiti de canibalism vor fi excortati in orasul Chisinau, in inchisoarea nr. 2. Pe multe dosare, ancheta s-a incheiat, dar, din cauza ca multi invinuiti sunt bolnavi de distrofie in forma acuta, nu avem posibilitatea de a-i excorta in inchisoare, fapt care retine trimiterea lor in judecata in sedinte inchise ale Judecatoriei Supreme a RSSM. La 11.02.1947 primele trei dosare au fost trimise spre examinare Judecatoriei Supreme.

Procurorul adjunct al RSSM pentru dosare speciale, Consilier judiciar de stat, clasa III (semnat) Drugobitki

12 februarie 1947”

Foametea care s-a abatut asupra Basarabiei odata cu venirea armatei rosii si a puterii sovietice a fost una dintre cele mai ingrozitoare pagini din istoria basarabenilor. Numarul mortilor si al distroficilor crestea necontenit. Conform datelor colectate de organele de ocrotire a sanatatii, daca la 25 decembrie 1946 erau inregistrati in RSSM 53 mii de bolnavi de distrofie, apoi la 1 februarie 1947 numarul lor crescuse pana la 190 mii.

In timpul foametei din anii 1945 - 1947 in RSSM au decedat, doar din motive de subalimentatie, peste 200 mii de oameni...”

18 iulie 2013

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Magda Ursachi (?)

"„**Mafia literară şi manipularea literaturii române, scriitori oficiali şi scriitori neoficiali,**

Paul Goma interzis să apară în paginile revistelor editate de USR!"

Să revenim însă la una dintre cele mai importante reviste de cultură din România, *România literară,* condusă de dl acad. Nicolae Manolescu, care urmează să intre (sau este deja?) în campanie de alegeri la USR. După ce, acum parcă circa opt ani, preşedintele de atunci al USR, romancierul Eugen Uricaru, a fost acuzat, fără dovezi, cu vreo două luni înainte de alegerile USR, de CNSAS de faptul că a fost colaborator al securității, dl N. Manolescu a câştigat triumfal alegerile USR, nu-i aşa? (Adrian Marino şi Viața unui om singur şi Calomnia vehiculată în exces naşte monştri?, în Contemporanul, nr. 3/2010) La mijloc e o altă coincidență. Relativ recent statutul USR a fost schimbat; dl acad. N. Manolescu va candida din nou, de astă dată, pentru al treilea mandat (se pare că e vorba de o premieră pentru democrația europeană; democrația la USR are, probabil, rigorile ei) la funcția de preşedinte al USR, avându-l în calitate de contracandidat pe dl D.M. Cipariu şi se pare că Laurian Stănchescu. Alegerile vor fi organizate în condițiile unui buget de avarie. Etc. etc. Nimeni din tribul Conte(mporanul) nu candidează la alegerile USR. Breasla fierbe. Se poartă discuții aprinse.

Oare câți scriitori din cei peste 2.400 cunosc situația reală de la USR? Câți scriitori au citit Cartea zădărniciei semnată de Liviu Ioan Stoiciu, o carte pe care ne-am dori s-o citim, dar e de negăsit în librării? Din articolul Dictatura Manolescu şi mafia literară văzute de poetul Liviu Ioan Stoiciu, semnat S. Cristescu şi publicat de cotidianul.ro, aflăm nu puține realități, preluate din cartea lui LIS, membru al Consiliului USR, deci, informat din interior cum ar veni; e vorba de realități referitoare la „mafia literară şi manipularea literaturii române, scriitori oficiali şi scriitori neoficiali, Paul Goma interzis să apară în paginile revistelor editate de USR!".

Aflăm că „Consiliul USR e un votant docil al hotărârilor providenţiale, N. Manolescu nu mai ştie pe ce să-i cheltuiască [banii] după cum are chef (e vorba de zeci de miliarde de lei vechi), maşini de lux"; mai aflăm, din acelaşi articol-dinamită, că unii scriitori „pleacă în străinătate pe gratis în China sau Vietnam, «în schimburi reciproce», sau în Occident". Citim despre revistele care „cântă în strună noii conduceri operative a USR", despre „literatura română la export sau se va alege praful de istoria literaturii române"… Mai aflăm „faptul că, în afară sunt promovaţi mai cu seamă cei din preajma puterii/mafiei literare", iar asta „nu înseamnă că literatura română nu are totuşi valori competitive în plan internaţional. Atâta doar că aceste valori sunt făcute invizibile chiar de către mafia literară. În aceste condiţii, viitorul literaturii române este sumbru"; „nimeni nu cred să aibă curajul să scrie ce se întâmplă cu adevărat la USR: s-ar trezi peste noapte exclus din USR, cu pensia tăiată, muritor de foame, linşat de revistele lui Manolescu..." S-ar trezi peste noapte izolat, adăugăm noi; Henri-Marie Beyle afirmă că izolarea „însumează pentru un om toate nenorocirile posibile". Din acest motiv autorul articolului, probabil pensionar, recurge la un pseudonim.

Câți scriitori ca LIS cunosc situația din interiorul USR? Se tace de frica… domnului Manolescu? D-sa şi apropiații săi, mi s-a spus, decid soarta şi locul fiecărui scriitor; opera şi valoarea nu au legătură cu locul şi ponderea decise de N. Manolescu şi apropiații săi. Ceilalți contează în măsura în care le servesc interesele membrilor conducerii USR, mi s-a spus. Aşa să fie oare? USR are peste 2.400 de membri. Nu pricep din ce cauze nu reacționează

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

membrii USR, dacă situația reală e cea descrisă de LIS? Din ce motive nu reacționează scriitorii mari, membri ai USR? De ce tace elita creatoare a acestei țări?"

20 iulie 2013

Gogea's Blog

"Nu văd România de astăzi ca pe o moştenire de la părinţii nostri, ci ca pe o ţară pe care am luat-o cu împrumut de la copiii noştri." (Regele Mihai I de România)

Despre "izgonirea" lui Paul Goma. O însemnare de acum treizeci de ani - iulie 20, 2013:

" Mi se întîmplă uneori să am senzaţia că timpul nu trece. Doar exfoliază, scoţînd la lumină acelaşi, etern, conţinut. Astfel se întîmplă în această dimineaţă, cînd, recitind cîteva pagini din jurnalul meu din anii suprarealismului socialist, publicat în volumul Fragmente salvate (1975-1989) (Polirom, 1996), regăsesc această însemnare din 1983:

"De ce prozatorii români – cei "mari" aproape toţi – au şi funcţii administrative importante? Pentru că ei sînt consideraţi (şi se consideră şi singuri astfel) parteneri într-un fel de "coaliţie guvernamentală". În atare situaţie, nu e de mirare că Uniunea Scriitorilor seamănă cu un partid, ai cărui membri au ca ţel suprem participarea la "coaliţie". Uneori, pentru a forţa acest lucru, unii mimează o oarecare "opoziţie", dar numai atît cît este necesar ca să se semnaleze ca "lideri" ai acestei "opoziţii", astfel încît, pînă la urmă, "coaliţia" se lărgeşte.

Acest miraj al participării la putere face ca cei mai mulţi dintre ei (dintre "scriitori") să fie preocupaţi mai mult de carierele lor literare decît de opere. Iluzia – că sub acelaşi nume s-ar putea ascunde mai multe realităţi – şi dezamăgirea – provocată de constatarea că sub nume chiar diferite se ascunde acelaşi adevăr – sînt, în felul acesta, cele două limite între care se desfăşoară toată "viaţa" noastră literară. Este "firesc", deci, ca din ea să poată fi (chiar mai uşor decît speră puterea) izgonit un Paul G."

Are vreo legătură cu ceea ce se întîmplă în aceste zile în Uniunea Scriitorilor? Şi da, şi nu… exact ca în urmă cu treizeci de ani…"

*

ISTORIE 20 Iulie 2013 **SECRET DE STAT MOLDOVA în anul 1947. CANIBALISM în socialism sau peste 300 000 de MORTI**

Este binecunoscut faptul, că foamea din 1947 a fost un rezultat al deciziilor și acțiunilor regimului sovietic.

Oricât s-a străduit istoriografia comunistă să dea vina pe o consecință a fascismului și a „secetei din 1945-1946", n-a izbutit să justifice politica antinațională și antiumană a regimului stalinist în așa-numita Republică Sovietică Socialistă Moldovenească.

„Toți au murit"!

În 1947, când de acum mureau de foame zeci de mii de basarabeni, industria alimentară din RSSM a depășit planul anului 1946 la fabricarea untului cu 33,2 la sută, a uleiului - cu 39,5, a cărnii - cu 32,5, a conservelor - cu 101,9 procente. Acest lucru îl aflăm din sursa oficială - ziarul „Moldova Socialistă" din 28 ianuarie 1947. Este evident, că aceste produse alimentare proveneau din producția sechestrată de la țărani și se exportă în

14/08/2014

URSS în timp ce producătorii din Moldova mureau de foame.

Cu regret, ceea ce vreau să vă prezint depășește cu ușurință orice film de groază. Anul 1947. Canibalism în socialism. La dispoziția cititorului punem câteva documente extrase dintr-un dosar al Procuraturii RSSM din acel an. Toate documentele acestui dosar poartă mențiunea: SECRET și STRICT SECRET (sursa: Arhiva Națională a RM, Fond.3085, inv. 1, dosar 129). Canibalismul în RSSM era un secret de stat. Era categoric interzis de a vorbi sau scrie despre cruzimea NKVD-iștilor și a activiștilor sovietici care luau toate rezervele de hrană ale băștinașilor, măturându-le podurile... Nu veți găsi nicio gazetă sau revistă sovietică din acei ani, în care să se menționeze, cel puțin statistic, cazurile multiple de canibalism. Secretul de stat era păstrat cu strictețe. Nu voi face un comentariu pentru documentele pe care le pun la dispoziția dvs., stimați cititori, subiectul fiind prea pe înțelesul fiecăruia și să ne ferească Bunul Dumnezeu de cele ce veți citi mai jos.

Este destul de dificil de vorbit despre canibalism. Cu atât mai mult despre canibalism în Basarabia, în estul Europei. Nu în Africa și nici în Amazonia, ci la Chișinău, Orhei, Bălți, Cahul etc. E foarte greu de imaginat că în această provincie românească (lăsată rușilor în 1940 fără niciun foc de armă, reîntoarsă de mareșalul Ion Antonescu pentru o scurtă perioadă din 1941 până în 1944 și reocupată de sovietici în același an), existau case „sigilate", pe ele fiind afișată inscripția „Toți au murit". E foarte greu de imaginat că în această parte a Moldovei, copiii erau vânați pe străzi, aduși în case, omorâți și mâncați...

STRICT SECRET 13.II.47

Procurorului General al URSS, tov. Gorsenin C.P.

Raport special „Despre situația grea a populației din RSS Moldovenească"

Prin prezentul, consider de datoria mea să vă informez despre următoarele: Din cauza secetei și a neroadei, în republică s-au creat condiții extrem de dificile privind situația alimentară, care au adus complicații populației, îndeosebi de la sate, în consecință - îmbolnăviri de distrofie în masă, creșterea mortalității și a cazurilor de canibalism.

Din informația netotalizată, până la 5 februarie 1947 în republică s-au înregistrat 213 mii bolnavi de distrofie, dintre care copii de până la 4 ani – 39 mii, de la 4 la 14 ani – 33 mii oameni. Au fost instalate 14 mii de paturi în barăci temporare. În total au decedat 9 mii de oameni.

Numărul bolnavilor și al decedaților crește din zi în zi. De exemplu, de la 1 februarie până la 5 februarie, numărul bolnavilor de distrofie a crescut cu 24 mii de oameni, în aceste cinci zile au decedat două mii de oameni.

Au fost depistate 34 cazuri de canibalism. Republica a primit un ajutor considerabil din partea guvernului URSS.

Au fost date dispoziții procurorilor județeni, orășenești și raionali de a controla cum a fost împărțit acest ajutor destinatarilor. Ținând cont de situația creată în Republică, din zi în zi crește criminalitatea: banditismul, furturile, omorurile s.a.

Toți procurorii au primit dispoziții pentru a activiza lucrul cu crimele nedescoperite. Drept consecință a situației, s-au supraîncărcat închisorile și celulele de arest preventiv ale miliției.

La 6 februarie 1947 a fost adoptată o hotărâre a Biroului CC al PC (b)M, în care se menționează creșterea criminalității în legătură cu problema alimentară și au fost preconizate măsuri de acordare a ajutorului organelor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

MAI din partea organelor de partid şi sovietice şi chiar a populaţiei pentru apărare şi pentru intensificarea luptei cu criminalitatea.

Aceste lucruri am avut de relatat. Anexa pe 6 file.

Procurorul RSS Moldoveneşti consilier judiciar de Stat

Colesnic.

Certificat despre cazuri de canibalism

în Republică către 10 februarie 1947

Judeţul Chişinău

La 23 decembrie, anul 1946, locuitorii satului Mileştii Mici, raionul Chişinău, Stici Eudochia Constantinovna, născută în 1910, moldoveancă, şi Popov Vera Ivanovna, născută în 1914, moldoveancă, în complicitate au tăiat şi întrebuinţat ca hrană pe fiica lui Stici, Maria Petrovna, în vârstă de 10 ani. Au avut intenţia de a o tăia pentru acest scop şi pe fiica lui Popov, iar apoi pe a doua fiică a lui Stici, dar ultima a fugit din casă. Stici şi Popov sunt bolnave de distrofie.

(…)

Judeţul Cahul

La 20 ianuarie, în satul Besalma, raionul Congaz, la cimitir au fost reţinuţi găgăuzii băştinaşi Antonova Maria Vasilievna, Boico Anastasia Haralampievna şi Topal Parascovia, care dezgropau cadavre şi le tăiau în bucăţi în scopul de a fi întrebuinţate ca hrană. Reţinuţii s-au dovedit a fi distrofici.

(…)

Judeţul Bender

La 25 ianuarie anul curent, în satul Dezgije, raionul Comrat, a murit de slăbiciune Topal Evdochia, în vârstă de 40 de ani, de etnie găgăuză, şi cei trei copii ai săi, cu vârsta cuprinsă între 2-10 ani. Cadavrele au stat în casă cinci zile. Vecina decedatei, Deli Ana, în vârstă de 42 de ani, a furat cadavrul fetiţei de 2 ani, l-a tăiat în bucăţi şi l-a întrebuinţat ca hrană.

(…)

Asemenea cazuri au fost înregistrate în toate judeţele republicii în afară de Soroca şi unul din raioanele din stânga Nistrului. Din informaţia acestui certificat rezultă că până la 10 februarie 1947, au avut loc 34 cazuri de canibalism.

Ancheta privind aceste dosare e realizată de organele MAI, iar în unele cazuri, de anchetatorii Procuraturii.

Conform dispoziţiei Ministerului Afacerilor Interne al RSS Moldoveneşti, toţi cei învinuiţi de canibalism vor fi escortaţi în oraşul Chişinău, în închisoarea nr. 2. Pe multe dosare, ancheta s-a încheiat, dar, din cauza că mulţi învinuiţi sunt bolnavi de distrofie în forma acută, nu avem posibilitatea de a-i escorta în închisoare, fapt care reţine trimiterea lor în judecată în şedinţe închise ale Judecătoriei Supreme a RSSM. La 11.02.1947 primele trei dosare au fost trimise spre examinare Judecătoriei Supreme.

Procurorul adjunct al RSSM pentru dosare speciale, Consilier judiciar de stat, clasa III (semnat)

Drugobiţki 12 februarie 1947”

*

Foametea care s-a abătut asupra Basarabiei odată cu venirea armatei roşii şi a puterii sovietice a fost una dintre cele mai îngrozitoare

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

pagini din istoria basarabenilor. Numărul morților și al distroficilor creștea necontenit. Conform datelor colectate de organele de ocrotire a sănătății, dacă la 25 decembrie 1946 erau înregistrați în RSSM 53 mii de bolnavi de distrofie, apoi la 1 februarie 1947 numărul lor crescuse până la 190 mii.

În timpul foametei din anii 1945-1947 în RSSM au decedat, doar din motive de subalimentație, peste 200 mii de oameni...

Alexandru Moraru

23 iulie 2013

SOCIAL 22 Iulie 2013, ora 07:56

Muzeul „Memoria Neamului”

- Cutia cu amintiri deportate

”Ascuns sub umbra copacilor, într-un bloc locativ dintr-o curte obișnuită de pe strada Negruzzi 4, se află muzeul care amintește, întristează, supără, te învață istorie și te face să-ți respecți aproapele.

Vorbim despre Muzeul „Memoria Neamului”, ce ar fi pustiu fără gazda Feodosia Cozmin care te primește ca la ea acasă, cu mărturisiri, depănări de amintiri, zâmbete și lacrimi.

Muzeul s-a deschis la 23 aprilie 2002, la inițiativa scriitorului și deținutului politic Vadim Pirogan, care a fost ajutat financiar de Fundația Soros, regretatul Sergiu Grosu, dar și de alte persoane darnice, printre care și foști deportați. În Muzeul „Memoria Neamului” sunt expuse documente, mărturii legate de represiunile comuniste, în special de deportările în masă ale celor mai de frunte reprezentanți ai intelectualității și țărănimii, precum și cărți rare despre greutățile din timpul regimului totalitar comunist.

Feodosia Cozmin – sufletul muzeului

Încăperea le-a fost oferită de stat, urmând să fie privatizată, iarăși cu susținerea prietenilor muzeului. Astfel, „Memoria Neamului” a aparținut deținutului politic Vadim Pirogan, iar după moartea sa, în 2007, Asociația Foștilor Deportați și deținuți politici din Moldova a moștenit instituția. Fondatorul muzeului a observat-o pe Feodosia Cozmin la mitinguri, a ascultat interviurile pe care le oferea și i-a propus să fie responsabilă de Muzeul Deportaților. „I-am zis că nu am studii superioare, am fost de mic copil în robie. El, însă, mi-a spus că pentru această funcție cele trăite de mine depășesc orice studii”, povestește Feodosia Cozmin, care s-a lăsat convinsă și este atât ghidul, paznicul, cât și sufletul muzeului.

Acest lăcaș plin de amintiri dureroase poate aștepta atenție, singuratic, săptămâni întregi, pentru ca mai apoi să fie invadat de grupuri mari de copii, elevi, studenți și familii. Ghidul muzeului povestește, de fiecare dată, prin ce-au trecut basarabenii, dar și alte popoare deportate în Siberia. „Odată, o fetiță, ce lăcrima după cele auzite de la mine, m-a întrebat cum reușesc să nu plâng când povestesc despre acea perioadă… I-am zis că mie sufletu-mi plânge, așa că eu lacrimile le înghit”, își amintește Feodosia, care retrăiește frigurile, munca silnică, tristețea simțite în Siberia la fiecare vizită a muzeului.

Drumul spre moarte

Feodosia Cozmin era copilă când i-au deportat tatăl. El a învățat-o că „părinții nu trebuie să aibă secrete față de copii”, a învățat-o „cum să ne purtăm la masă, în stradă, în ospeție”, le citea cărți, iar fiecare zi de odihnă o încheia cu o lecție de dans. Femeile din familia Cozmin nu au rămas pentru mult timp fără „atenția” soldaților ruși.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

După ce s-au luptat timp de trei ani cu moartea și sărăcia, în noaptea de 6 iulie 1949, le-au bătut la ușă și au fost „invitate” să-și facă bagajele. „Mama încerca să-i convingă să ne lase în pace. Zicea că i-au luat soțul și tatăl copiilor, le-a dat și vaca fără bani, pâinea și tot ce avea în pod, măcar să ne dea voie să rămânem acasă. Era sigură că ne ducem la moarte”, povestește Feodosia Cozmin. Totul a fost în zadar, au reușit să ia o legătură de scutece pentru bebelușul surorii. „Restul a rămas în casă: prosoape, covoare, fotografiile noastre, din care nu s-a păstrat nimic. Le-o fi dat foc”, zice fosta deportată. Au mers o lună spre Siberia, au ajuns în regiunea Amur, la hotar cu China.

Nouă ani de copilărie matură

Timp de trei ani a muncit la fermele de vite din stepă, avea grijă de casă, de copilul surorii, iar cu ajutorul unei profesoare, a apucat și câteva luni de școală. Când începuseră să se acomodeze cu locul, au apucat să-și facă și o mică gospodărie, au fost mutați în orașul Blagoveşcensk. Acolo lucrau la construcţia caselor de lemn. „Am fost cazați într-un depozit, o sală mare, înțesată cu paturi de lemn, fără niciun fel de așternut”, povestește Feodosia amintindu-și cum a fost mușcată de ploșnițe, iar iarna îi înghețа chiar și talpa piciorului de la încălţăminte. În Blagoveşcensk, profesoara nu a fost la fel de omenoasă, o batjocorea, la fel și colegii de clasă. Iar cum o ducea greu cu banii, mama a rugat-o s-o ajute cu lucrul. Acei nouă ani au trecut ca o viață, anevoios, cu pierderi, dar și cu oameni buni.

„A crăpat, bată-l Dumnezeu să-l bată!”

În ziua în care a murit Stalin, băștinașii se întrebau cum o să trăiască mai departe. „Oameni atât de disperați și dezorientați văzusem doar la Bobulești în anul deportărilor, când soldații ne-au scos cu de-a sila din case”, povestește bătrâna. Deportații „își făceau semnul crucii și erau bucuroși ca niciodată, a crăpat, bată-l Dumnezeu să-l bată”. Toți credeau că această zi le va aduce libertatea, dar „veștile bune vin mai greu decât alea rele”.

În ziua în care le-au fost date pașapoartele, moldovenii, letonii, ucrainenii și evreii strigau de fericire, se îmbrățișau ca frații, unii plângeau în hohote. Feodosia nu va uita niciodată acea zi, căci „letonul Piatras ieși cu acordeonul în stradă și începu să cânte un vals. Femeile și fetele fluturau din broboade, bărbații și băieții își aruncau căciulile în aer. Cine chiuia, cine dansa”.

Feodosia Cozmin a scris o carte despre acei nouă ani petrecuți în Siberia, intitulată „Povestea amară”. Cartea a fost editată în 15 mii de exemplare, în 1992, și a avut un mare succes, chiar în perioada în care nimeni nu investea în acest gen de publicații. Aceeași povestire a fost publicată integral în revista „Basarabia” cu un an înainte.

Un articol de: Ana Gherciu

*

ACTUALITATE 31 Iulie 2013, ora 08:09

CCAlexandru Tănase:

”Opinia separată privind interzicerea simbolurilor comuniste

Zilele următoare va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Hotărârea Curții Constituționale referitoare la controlul constituționalității Legii nr. 192 din 12 iulie 2012 (interzicerea simbolurilor comuniste și a promovării ideologiilor totalitare). Deoarece am avut un punct de vedere diferit de cel al colegilor mei în această problemă, am formulat o opinie separată, pe care o propun atenției dumneavoastră.

OPINIE SEPARATĂ

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea Constituţională şi art.67 din Codul jurisdicţiei constituţionale

Nu pot fi de acord cu soluţia adoptată de Curtea Constituţională, prin Hotărârea nr.12 din 4 iunie 2013, de a declara neconstituţională Legea nr.192 din 12 iulie 2012 (interzicerea simbolurilor comuniste şi a promovării ideologiilor totalitare). Îmi sprijin decizia, în special, pe raţiunea Legii nr.192 din 12 iulie 2012. În opinia mea, constatările colegilor mei, potrivit cărora legislaţia nu este suficient de previzibilă în aplicarea sa, nu pot reprezenta în sine, în această situaţie particulară ce face obiectul sesizării, un substrat suficient pentru a ajunge la concluzia că legislaţia nu corespunde criteriilor de accesibilitate, claritate şi previzibilitate. Consider că ambiguităţile de interpretare a normelor legale pot fi soluţionate de către legiuitor, motiv pentru care ar fi fost suficientă formularea unei adrese către Parlament.

RAŢIUNEA LEGII NR. 192 DIN 12 IULIE 2012

Adoptarea Legii nr.192 din 12 iulie 2012 are ca izvor de drept Hotărârea Parlamentului nr.191 din 12 iulie 2012 privind examinarea istorică şi politico-juridică a regimului comunist totalitar al Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti, care conţine următoarele prevederi:

Art. 1. – În baza Raportului privind aprecierea istorică şi politico-juridică a regimului comunist totalitar din Republica Moldova, elaborat de Comisia pentru studierea şi aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova, constituită prin Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr.165-V din 14 ianuarie 2010:

1. Se condamnă regimul comunist totalitar din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească care a comis crime împotriva umanităţii.

2. Se interzice utilizarea pe teritoriul Republicii Moldova în scopuri politice şi de propagandă a simbolurilor regimului comunist totalitar (secera şi ciocanul şi orice suport cu aceste simboluri), precum şi promovarea ideologiilor totalitare.

Deşi fără putere normativă, Hotărârea Parlamentului nr.191 este un act juridic, ce conţine dispoziţii cu caracter politic, care ulterior au fost dezvoltate în norme de drept conţinute în Legea nr.192 din 12 iulie 2012. Hotărârea Parlamentului nr.191 este în vigoare, fiind exceptată de la controlul constituţionalităţii prin Decizia Curţii Constituţionale nr.30a din 04.10.2012. În decizia respectivă, Curtea a reţinut următoarele:

„[...] aprecierea politică şi istorică a regimului comunist din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească excede domeniului său legal de competenţă şi nu poate reprezenta o problemă de constituţionalitate pe care Curtea Constituţională, la cerere, să o poată tranşa prin raportare la normele şi principiile fundamentale.”

Fiind pus la baza adoptării Hotărârii Parlamentului nr.191, Raportul Comisiei pentru studierea şi aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova privind aprecierea istorică şi politico-juridică a regimului comunist totalitar din Republica Moldova a obţinut valoarea unui act oficial, acceptat de Parlamentul Republicii Moldova. [Comisia a fost constituită prin Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr. 165-V din 14 ianuarie 2010, Comisia a efectuat o inventariere a crimelor, ororilor, atrocităţilor, abuzurilor şi nedreptăţilor comise de regimul comunist totalitar între anii `20 şi `90 ai secolului XX.]

În Raportul său, Comisia a recomandat condamnarea oficială a regimului comunist totalitar din RASS Moldovenească şi RSSM drept unul care a comis acte de genocid şi crime împotriva umanităţii, prin teroare în masă, represiune politică, foamete organizată, deportări, violarea demnităţii umane şi a drepturilor fundamentale ale omului.

În concluzie, atât timp cât Hotărârea Parlamentului nr.191 din 12 iulie 2012 este valabilă, Parlamentul deţine un mandat politic să dezvolte în norme recomandările cuprinse în Raportul Comisiei speciale privind aprecierea istorică şi politico-juridică a regimului comunist totalitar din Republica Moldova.

Nu pot fi de acord cu afirmaţia autorilor sesizării că responsabilitatea pentru crimele comise în perioada comunistă (represiunile fizice, persecutarea judiciară pentru opiniile sau convingerile politice şi religioase, deznaţionalizarea etc.) revine exclusiv persoanelor care le-au comis, şi nu sistemului propriu-zis, care a utilizat simbolurile secera şi ciocanul. Consider că răspunderea este una solidară, atât a sistemului totalitar, cât şi a persoanelor care au fost instrumentele acestui sistem. Sancţiunea pentru crimele comise de sistemul totalitar ar consta în interzicerea simbolicii folosite de acesta, pe când eliminarea din viaţa publică a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

persoanelor care au comis nemijlocit aceste crime ar fi posibilă prin adoptarea unei legi a lustraţiei, pentru a preîntâmpina accesul acestora la funcţii de stat.

CONTEXTUL ISTORIC PARTICULAR AL REPUBLICII MOLDOVA

În cazul Republicii Moldova, problema simbolicii comuniste nu poate fi tratată in abstractio, în afara contextului istoric şi social în care aceste simboluri au ajuns a fi cunoscute de către populaţia ţării noastre. În sprijinul acestui punct de vedere vine următorul fapt: chiar şi după 22 de ani de independenţă, societatea moldovenească rămâne a fi marcată de aşa-numitul sindrom post-imperial, care se manifestă, în special, prin ancorarea în trecutul sovietic totalitar.

Această ancorare se datorează inclusiv faptului că simbolica fostei URSS este utilizată în scopuri politice în statul independent Republica Moldova. Consider că utilizarea în scopuri politice a simbolicii comuniste creează o confuzie la nivelul electoratului în ceea ce ţine de valorile cu adevărat democratice şi acele valori cu care mulţi dintre actualii cetăţeni moldoveni au crescut în URSS. Am convingerea că cei care utilizează simbolurile comuniste urmăresc scopul de a întreţine în ochii alegătorilor o confuzie între simbolurile sovietice şi simbolurile propriului partid. Orice observator independent poate confunda vizual simbolurile PCRM cu simbolurile URSS. De altfel, aceasta este şi opinia heraldistului de stat al Republicii Moldova, doctorului în istorie, dl Silviu Tabac.

În Republica Moldova, în special, din cauza atrocităţilor şi crimelor comise de regimul comunist totalitar, legătura între simbol şi ideologia comunistă totalitară nu s-a îndepărtat, iar utilizarea simbolului de către Partidul Comuniştilor din Republica Moldova induce ideea de continuitate între acestea şi sprijinul pentru conducerea comunistă totalitară. Adăugarea unei cărţi pe steagul roşu cu seceră şi ciocan, combinată cu atitudinea acestui partid faţă de trecutul sovietic totalitar şi atitudinea lor faţă de anumite valori democratice, nu este suficientă pentru a îndepărta confuzia care se face între vechiul regim şi ceea ce este şi ce îşi propune să facă şi să fie PCRM.

Un detaliu care nu poate fi ignorat constă în utilizarea simbolului secera şi ciocanul de către regimul anticonstiuţional instaurat în teritoriile moldoveneşti ocupate în stânga râului Nistru (aşa-numita Republică Moldovenească Nistreană), detaliu remarcat, de altfel, şi de Comisia de la Veneţia.

Consider că utilizarea în scopuri politice de către un partid, care luptă pentru putere în Republica Moldova, a unei simbolici identice grafic cu cea a unui regim care subminează statul Republica Moldova este inadmisibilă. Mai mult ca atât, consider că orice simbol ce ar consta într-o reprezentare exactă a simbolurilor folosite de regimul separatist din stânga râului Nistru trebuie să fie considerate contrare ordinii publice pe teritoriul Republicii Moldova.

Potrivit opiniei expertului în heraldică, dl Silviu Tabac, secera şi ciocanul, ca emblemă naţională, se asociază în opinia publică cu: URSS, RSFSR, "organele sovietice", "omul sovietic", "poporul sovietic". Ca emblemă corporativă, secera şi ciocanul se asociază cu PC(b)R, PCUS, PCRM, "toţi comuniştii din lume până la căderea URSS", Armata Roşie, Armata Sovietică.

Inter alia, legătura morală şi ideologică dintre PCRM, în calitate de titular actual al simbolicii comuniste, şi PC din RSSM (PCUS), în calitate de fost titular, poate fi uşor stabilită prin modificările operate la statutul PCRM şi înregistrate la Ministerul Justiţiei al Republicii Moldova la 4 aprilie 2008. În contextul dat este relevantă următoarea modificare:

„[...] Partidul Comuniştilor din Republica Moldova este succesor de drept, moştenitor al ideilor şi tradiţiilor Partidului Comunist al Moldovei."

Elementul care la ora actuală simbolizează legătură morală şi ideologică dintre aceste două entităţi (PCRM şi PC al RSSM) constituie simbolul lor comun – secera şi ciocanul, în reprezentare grafică identică, trase ca la indigo.

Sunt de părerea că Parlamentul Republicii Moldova are un mandat politic pentru a interzice sau chiar institui sancţiuni legale pentru utilizarea anumitor simboluri sau promovarea anumitor ideologii totalitare şi/sau extremiste, chiar dacă aceste sancţiuni ar presupune o anumită ingerinţă. În cazul Republicii Moldova, această ingerinţă ar fi justificată prin contextul istoric specific şi asocierile pe care le trezesc simbolurile secera şi ciocanul în percepţia publică (vezi Raportul Comisiei speciale privind aprecierea istorică şi politico-juridică a regimului comunist totalitar din Republica Moldova).

Este evident că simbolurile care pot fi percepute de public ca fiind

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

contrare ordinii publice sau bunelor moravuri nu sunt aceleaşi în toate statele, în special din motive lingvistice, istorice, sociale sau culturale. În consecinţă, pentru aprecierea necesităţii şi proporţionalităţii măsurilor aplicate, trebuie luate în considerare nu numai împrejurările comune tuturor statelor, ci şi împrejurările speciale ale fiecărui stat, în speţă cele ale Republicii Moldova.

În sprijinul acestor concluzii vine Hotărârea CEDO în cazul Peta Deutschland v. Germania din 8 noiembrie 2012 (cererea nr.43481/09). În această cauză, Curtea Europeană a examinat dacă interdicţia emisă de către instanţele de judecată germane împotriva afişului organizaţiei pentru protecţia drepturilor animalelor ce evoca Holocaustul a fost legitimă. Cauza a vizat măsura de siguranţă prin care s-a interzis organizaţiei PETA, care militează pentru drepturile animalelor, de a publica un afiş ce reprezenta fotografii ale deţinuţilor lagărelor de concentrare alături de fotografii ale adăposturilor de animale. Curtea a constatat că referinţa la Holocaust trebuie privită în contextul specific al trecutului Germaniei. În lumina acestei constatări, Curtea Federală Germană a confirmat hotărârile instanţelor de judecată germane, care au avut temeiuri suficiente pentru interzicerea publicării afişelor.

Curtea Europeană a considerat că faptele cauzei nu pot fi analizate în afara contextului istoric şi social în care a avut loc exprimarea opiniei. Orice referinţă la Holocaust trebuie privită în contextul trecutului german. Curtea a fost de acord cu poziţia Guvernului german care a declarat că este ţinut de o obligaţie aparte faţă de evreii care locuiesc în Germania. În lumina acestor constatări, Curtea a statuat că instanţele de judecată germane au procedat corect adoptând măsura contestată.

La fel şi în cazul Republicii Moldova orice referinţă făcută la simbolica comunistă nu poate fi privită în afara contextului istoric şi al suferinţelor pe care le-a suportat populaţia. Este de netăgăduit faptul că toate crimele comise de regimurile totalitare se asociază cu anumite simboluri. În cazul Republicii Moldova, aceste simboluri au fost în egală măsură svastica nazistă şi secera şi ciocanul.

[Menţionez că svastica nazistă este interzisă prin Legea privind contracararea activităţii extremiste.]

În această ordine de idei, statul Republica Moldova are o obligaţie aparte faţă de persoanele care au avut de suferit în urma crimelor comise de fostul regim comunist. Această obligaţie nu comportă doar un caracter material, dar în primul rând unul de ordin moral. Un element indispensabil al reparaţiei morale îl constituie eliminarea din spaţiul public a simbolurilor care provoacă suferinţă psihică.

Dacă ar fi să punem în balanţă dreptul la reparaţie morală al sutelor de mii de moldoveni care au avut de suferit în regimul sovietic şi dreptul PCRM de a folosi simbolurile secera şi ciocanul ca simbol electoral, în mod cert, ar trebui să se dea prioritate celor dintâi. Consider că PCRM ar putea să recurgă cu uşurinţă la alt simbol electoral (caracteristic partidelor de stânga), spre deosebire de persoanele care au avut de suferit în regimul totalitar comunist, care nu vor putea elimina niciodată din memorie suferinţele asociate cu simbolul secera şi ciocanul.

Nu pot fi de acord nici cu încercările autorilor sesizării de a acredita ideea că Legea nr.192 are ca scop limitarea drepturilor politice ale PCRM. Este de reţinut faptul că Legea nr.192 nu a interzis denumirea de „comunist", la fel cum nu a impus alte convingeri electoratului PCRM. Norma de drept impusă prin Legea nr.192 reprezintă o infimă compensaţie morală pentru succesorii victimelor regimului comunist totalitar, precum şi un prilej de însănătoşire morală a spaţiului public.

În condiţiile în care o bună parte a populaţiei Republicii Moldova suportă consecinţele represiunilor politice şi ale fenomenului „memoriei traumatizate", procesul de edificare a unui stat independent nu poate fi finalizat decât prin scoaterea în afara legii a simbolisticii care promovează perpetuarea modelului regimului sovietic. Reabilitarea victimelor regimului comunist totalitar nu poate avea loc atât timp, cât simbolica defunctului regim, care era prezentă nu doar pe stema de stat a URSS, ci şi pe emblema PC(b), a NKVD-ului şi a altor structuri de forţă, conducerea cărora se face responsabilă de comiterea actelor de genocid şi de crime împotriva umanităţii, este utilizată în scopuri politice.

Consider necesar a invoca experienţa Ungariei în soluţionarea problemei utilizării în public a simbolurilor comuniste şi naziste.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avut pe rol cazuri privind afişarea unui simbol asociat cu o mişcare sau cu o entitate politică în contextul articolului 10 din Convenţie, şi anume: Vajnai v. Ungaria (dosarul nr.33629/06),

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

hotărârea din 8 iulie 2008; Fratanolo v. Ungaria (dosarul nr.29459/10), hotărârea din 3 noiembrie 2011, şi Faber v. Ungaria (dosarul nr.40721/08), hotărârea din 24 iulie 2012.Ca rezultat al acestor condamnări la CEDO, la 19 februarie 2013, Curtea Constituţională a Ungariei a declarat neconstituţională interdicţia privind utilizarea simbolurilor regimurilor totalitare fasciste şi comuniste, deoarece era prea generală.

La 23 aprilie 2013 Parlamentul Ungariei a adoptat o nouă lege, prin care, ţinând cont de constatările Curţii Constituţionale, a interzis utilizarea în public a simbolurilor comuniste şi naziste.

Cu regret, deşi putea să o facă, anticipând hotărârea Curţii Constituţionale, cel puţin după comunicarea la 11 martie 2013 a opiniei Amicus Curiae comune a Comisiei de la Veneţia şi OSCE/BIDDO, Parlamentul timp de aproape trei luni a omis şansa de a remedia deficienţele semnalate de aceste instituţii referitoare la prevederile legii.

Consider că Parlamentul Republicii Moldova are obligaţia de a reveni la acest subiect cu noi reglementări care ar ţine cont de lacunele constatate prin Hotărârea Curţii Constituţionale din 4 iunie 2013 şi de recomandările expuse în Amicus Curiae comun al Comisiei de la Veneţia şi OSCE/BIDDO privind compatibilitatea cu standardele europene a Legii nr.192 din 12 iulie 2012 privind utilizarea simbolurilor regimului comunist totalitar şi promovarea ideologiilor totalitare, adoptat în cadrul celei de-a 94-a Sesiuni Plenare din 8-9 martie 2013.

Alexandru TĂNASE (www.tanase.md)
Judecător al Curţii Constituţionale

*

Adevărul 30 iulie 2013:

Lagărele de prizonieri din RSS Moldovenească (I)

Soarta militarilor germani şi români capturaţi de sovietici după 23 august 1944

”Militarii germani şi români luaţi în prizonierat de Armata Roşie, mânaţi la 31 martie 1944 pe una din străzile din Bălţi. FOTO Arhiva Naţională a Republicii Moldova După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, peste 16.000 de soldaţi şi ofiţeri ai armatelor învinse au muncit timp de câţiva ani pentru refacerea Moldovei Socialiste. Soarta prizonierilor germani şi ai aliaţilor lor, care s-au aflat după 23 august 1944 pe teritoriul RSSM, reprezintă un subiect ce nu a fost încă elucidat. Din arhivele până mai ieri secrete reiese că soldaţii germani, români, maghiari etc. au fost închişi în trei lagăre de prizonieri de pe teritoriul RSSM: unul la Chişinău, altul la Bălţi şi al treilea la Tighina. Acestea, la rândul lor, aveau subunităţi - şantiere de muncă. Pentru tratarea prizonierilor, la Bălţi a fost înfiinţat un spital special. La scurt timp de la desfiinţarea lagărelor şi a spitalului, în 1948, cimitirele unde au fost înmormântaţi prizonierii au fost distruse. După reuşita militară de la Stalingrad, dar mai ales după ce frontul a trecut de râul Prut şi Germania a fost înfrântă, Armata Roşie a capturat un număr mare de soldaţi şi ofiţeri germani şi aliaţi ai acestora. Astfel, pe lângă lagărele de prizonieri deja existente, în Uniunea Sovietică au fost înfiinţate, de urgenţă, altele. Potrivit unor date, în URSS au existat cel puţin 216 lagăre de război, cu peste 2.464 de subunităţi / şantiere de muncă, în care au fost ţinuţi peste 5 milioane de prizonieri. Informaţia se referă doar la lagărele subordonate NKVD, fără a le lua în calcul pe cele ale fronturilor Armatei Roşii. PRIZONIERII DE RĂZBOI, PROPRIETATEA A NKVD Chiar dacă regimul din lagărele de prizonieri era identic cu cel din puşcărie, ele nu erau penitenciare, întrucât cei aflaţi acolo nu executau o pedeapsă, nu fuseseră condamnaţi de vreo instanţă. Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, iar militarii i-au folosit la munci, de obicei cele mai grele, evident cu o remunerare simbolică. Paradoxal, dar utilizarea prizonierilor pentru restabilirea economiei sovietice a fost stabilită printr-o Hotărâre a Sovietului Comisarilor Poporului al URSS, din 1 iulie 1941, când Armata Roşie era în retragere totală. În acea perioadă, în popor se vorbea că dacă în vecinătate începea o construcţie mare, se deschidea un şantier sau era necesară reparaţia unui edificiu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

important, fie remontarea unei linii sau a unui nod de cale ferată, distruse în timpul războiului, în apropiere neapărat trebuia să apară un lagăr de prizonieri. Totodată, prizonierii au fost masiv folosiţi la reconstrucţia oraşelor. Au existat însă şi lagăre de prizonieri pentru munci agricole. a da aparenţa respectării Convenţiei de la Geneva din 1929 privind statutul prizonierilor (pe care nu a semnat-o), Uniunea Sovietică a deschis spitale pentru prizonieri. Însă, în calitate de proprietar, NKVD nu cheltuia aproape nimic pentru tratamentul prizonierilor bolnavi. Concepţia NKVD referitoare la prizonierul bolnav era următoarea - să moară, vor fi mai puţine cheltuieli. DIRECTIVĂ DE LA MOSCOVA Lagărele de prizonieri din Moldova au făcut parte din aşa-numita Regiune de Sud a sistemului de lagăre de prizonieri din URSS, ce cuprindea teritoriile RSS Ucrainene şi RSS Moldoveneşti. În această zonă au fost create 36 de lagăre (33 în Ucraina şi trei în Moldova), cu circa 515 subunităţi/şantiere. Sub aspect juridic, înfiinţarea lagărelor de prizonieri pe teritoriul Moldovei a fost aprobată de către Consiliul Comisarilor Poporului al RSSM, printr-o hotărâre din 7 octombrie 1944. Acestea urmau să fie amplasate în Chişinău (capacitatea de 5.000 de persoane), Tiraspol (6.000) şi Orhei (4.000). 216 Cel puţin atâtea lagăre de prizonieri au existat în URSS, în ele fiind deţinuţi peste cinci milioane de militari. Hotărârea obliga factorii de decizie din oraşele respective să identifice locaţia, iar pentru a-i ajuta din punct de vedere organizatoric, la Tiraspol şi la Orhei au fost delegaţi reprezentanţi ai Ministerului Gospodăriilor Comunale şi ai celui de Interne. Hotărârea obliga autorităţile locale să elaboreze un plan de folosire a prizonierilor la munci pentru reconstrucţia obiectelor industriale, a celor de locuit şi de menire social-culturală. FOTO Prizonierii germani şi români capturaţi de Armata Roşie, mânaţi pe una din străzile oraşului Bălţi. 31 martie 1944/ Arhiva Naţională a Republicii Moldova În conformitate cu ordinele NRVD al URSS - nr. 00135 din 24 octombrie, nr. 001398 din 16 noiembrie 1944 şi nr. 00489 din 14 mai 1945, în RSSM au fost organizate trei lagăre de prizonieri, după cum urmează: lagărul cu nr. 103 la Bălţi (cu capacitatea de 4.000 de persoane), lagărul nr. 104 la Tighina (cu capacitatea de 5.000 de prizonieri) şi lagărul nr. 198 la Chişinău (cu capacitatea de 10.000 de persoane). La Bălţi a fost deschis spitalul militar special nr. 3376, pentru prizonieri, având 300 de paturi. După cum observăm, militarii nu au ţinut cont de deciziile autorităţilor civile, înfiinţând lagăre la Bălţi şi Tighina. 14.500 DE PRIZONIERI ÎNTR-O LUNĂ Statele de personal ale NKVD pentru deservirea lagărelor constituiau la acea vreme 402 persoane. Pentru a asigura alimentaţia prizonierilor, lagărului nr. 198 i-au fost repartizate terenurile colhozului din satul Cebanovca, raionul Cantemir, iar lagărelor nr. 103 şi 104 le-au fost puse la dispoziţie circa 40 de hectare de culturi agricole din apropierea oraşelor Bălţi şi Tighina. La 10 august 1945, căpitanul Iaţenko, şeful punctului de filtrare a prizonierilor din Iaşi, i-a adresat comisarului NKVD al RSSM, general-maiorul Markeev, un raport în care se arată că între 2 iulie şi 5 august 1945 la Iaşi au sosit 43 de garnituri de tren cu 80.951 de prizonieri. În raport se preciza că 34 de garnituri cu 66.451 de persoane au fost expediate în lagărele de prizonieri ale NKVD din RSS Ucraineană şi din Federaţia Rusă, iar nouă trenuri cu 14.500 de prizonieri au fost trimise în RSSM. Pentru coordonarea activităţii lagărelor de prizonieri, la 22 decembrie 1944, în cadrul NKVD al RSSM a fost instituită o direcţie specială. Comandant al Direcţiei lagărelor de prizonieri a fost numit locotenent-colonelul Mihail Orlov. Sediul direcţiei a fost stabilit în Chişinău, pe strada Munceşti numărul 6, ocupând opt clădiri: nr. 1 - Cartierul direcţiei, nr. 2 - atelier de lemnărie, nr. 3 - farmacie, nr. 4 - cizmărie, nr. 5 - atelier, nr. 6 - garaj, nr. 7 - baie, nr. 8 - nu este specifică destinaţia. Spitalul din Bălţi a fost deschis în clădirea unei şcoli din oraş. La 8 iunie 1945, printr-un ordin al NKVD al URSS, a fost mărită capacitatea lagărelor din RSSM: nr. 103 din Bălţi şi nr. 104 din Tighina - câte 7.000 de prizonieri, iar nr. 198 din Chişinău – 10.000 de persoane. FOTO Fişa de înregistrare a prizonierei romînce Sofia Avram/ Arhiva MAI ŞANTIERELE LAGĂRELOR DIN RSSM Lagărul de prizonieri din Chişinău, fiind la hotarul URSS, a fost folosit în mai multe cazuri în calitate de punct de acumulare şi de transfer. Astfel, între 1 aprilie şi 31 iunie 1945, aici au fost aduşi 13.437 de foşti militari, dintre care 738 au fost expediaţi în ţara de origine, 342 au

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

murit, 24 au fugit, iar 372 au fost transferaţi în alte lagăre. Numărul celor deţinuţi s-a schimbat pe parcurs. De exemplu, la 1 iulie 1945, în lagărul nr. 103 din Bălţi erau deţinuţi 4.201 prizonieri, în lagărul nr. 104 din Tighina – 4.151 şi în lagărul din Chişinău – 6.849 de prizonieri. În total erau 15.201 prizonieri. La 1 august 1945, în cele trei lagăre erau închişi deja 16.051 de prizonieri, dintre care 8.323 de nemţi şi austrieci, 4.873 de maghiari, 691 de români şi 2.164 de persoane de alte naţionalităţi. În funcţie de numărul obiectelor ce trebuiau reconstruite sau a şantierelor nou-înfiinţate, cele trei lagăre de prizonieri au avut mai multe subunităţi/şantiere de muncă. Astfel, la 14 august 1945, Guvernul RSSM şi Biroul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Moldova au repartizat prizonierii pe şantiere, ministere şi instituţii. Aceştia au fost obligaţi, în termeni foarte restrânşi, să organizeze lagăre. Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, care îi folosea ca pe sclavi la diferite munci. Mihai Taşcă, istoric Lagărul nr. 198 din Chişinău. Comisariatului construcţiilor civile i-au fost puşi la dispoziţie 2.700 de prizonieri, dintre care 2.200 au fost dislocaţi în imobilul de pe str. Livezilor nr. 21 - astăzi Alexei Mateevici (cu obligaţia ca 500 să fie expediaţi în fiecare zi Comisariatului agriculturii), iar 500 au fost cazaţi în lagărul de pe str. Kiev nr. 78 (astăzi 31 august 1989). Câte 500 de prizonieri au primit Comisariatul treburilor comunale şi Direcţia materiale de construcţii. Sediul acestui sub-lagăr s-a aflat pe str. Haralampie nr. 115 (azi Alexandru cel Bun). FOTO Schema sediului Direcţiei lagărelor de prizonieri din Chişinău, str. Munceşti nr. 6/ Arhiva MAI Comisariatul industriei locale a primit 500 de prizonieri, urmând să-i cazeze pe str. Irinopolskaia nr. 14, iar şefului Pazei de Stat i-au fost repartizaţi 800 de prizonieri, care urmau a fi cazaţi în orăşelul militar nr. 17. Prizonierii distribuiţi Pazei de Stat au fost repartizaţi astfel: 250 la restabilirea staţiei electrice, 200 la construcţia unei linii electrice cu tensiune înaltă, 250 pentru munci la obiectele Comisariatului apărării, iar 100 au fost daţi Comisariatului transporturilor auto. 750 de prizonieri au fost amplasaţi în clădirea fostei Şcoli eparhiale (repartizaţi comisariatelor industriei uşoare şi industriei alimentare), iar 500 au fost puşi la dispoziţia Comitetului Executiv Dubăsari. Calea Ferată a Moldovei a beneficiat de 1.750 de prizonieri, iar Combinatul de şampanie – de 1.000. Câte 500 de prizonieri au primit Direcţia grăniceri şi Comisariatul de interne. Lagărul nr. 103 din Bălţi la acea dată avea patru şantiere de muncă şi doar 1.600 de prizonieri. Trei dintre aceste sub-lagăre au fost organizate pe lângă Comisariatul construcţiilor civile (cu 600 de prizonieri), Calea Ferată din localitate (cu 500 de prizonieri) şi Direcţiei construcţiei podurilor (cu 500 de persoane). Lagărului nr. 104 din Tighina i s-a repartizat pentru staţionare Cetatea Tighina. Cei 4.000 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: 1.100 de prizonieri a primit Comisariatul construcţiilor civile, iar cel al Construcţiilor industriale – 1.000. Câte 500 de prizonieri i-au revenit Direcţiei căilor ferate din localitate şi Direcţiei materialelor de construcţii. Ultimii 900 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: Comitetul Executiv Tiraspol - 400, Direcţia construcţii locale - 200, Comisariatul agriculturii – 200, iar 100 de persoane au fost folosite la construcţia aerodromului din localitate. FOTO Soldaţi ai Armatei Române luaţi în prizonierat pe teritoriul RSS Moldoveneşti în anul 1944/ Arhiva Naţională a Republicii Moldova BORDEIE PENTRU NOU-VENIŢI Refacerea economiei socialiste necesita noi braţe de muncă. Până la 10 septembrie 1945, urmau să fie organizate încă cinci sub-lagăre, după cum urmează: la Chişinău - pentru Comisariatul construcţiilor civile, Comisariatul alimentaţiei locale şi Comisariatul industriei uşoare, primele două având capacitatea de 500 de prizonieri fiecare, iar cel de-al treilea - de 600; plus două la Bălţi şi Tighina a câte 500 de prizonieri. Pentru a mări numărul prizonierilor care ar lucra la reconstrucţia oraşului Chişinău, până la 1 noiembrie 1945, în zona Hipodromului, pe str. Orheiului, urmau să fie construite bordeie pentru alţi 3.000 de prizonieri. Potrivit unor date statistice, la 1 octombrie 1945, în cele trei lagăre şi în spitalul din Bălţi se aflau 13.346 de prizonieri. La 15 februarie 1946, lagărul de prizonieri nr. 198 din Chişinău avea 11 subunităţi/şantiere de muncă: sub-lagărele nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8 erau dislocate în Chişinău, iar celelalte cinci erau amplasate în diferite localităţi ale RSSM (câte unul la staţiile de cale ferată Basarabeasca, Ungheni şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Bălţi, unul la Tiraspol şi două în localităţi rurale). La spitalul din Bălţi, la data respectivă erau internaţi 272 de bolnavi. Lagărele din Bălţi şi Tighina au fost desfiinţate la 14 noiembrie 1945 şi încorporate în lagărul nr. 198 în calitate de sub-lagăre/şantiere. LICHIDAREA LAGĂRULUI DIN CHIŞINĂU La 1 ianuarie 1947, în lagărul de prizonieri nr. 198 se aflau 4.877 prizonieri, dislocaţi în opt sub-lagăre: nr. 1, 2, 3, 5 şi 6, care se aflau la Chişinău; nr. 4 - la staţia Basarabeasca; nr. 7 - la Tiraspol şi nr. 8 - în satul Balmaz, raionul Bulboaca. Odată cu repatrierea masivă a prizonierilor în ţările de origine s-a micşorat şi numărul acestora. Astfel, la 1 ianuarie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.746 de prizonieri, dintre care: 1.413 nemţi; 293 de maghiari; 17 români; 15 austrieci; 6 moldoveni, un ucrainean şi un polonez. Micşorarea numărului se datorează expedierii, la 1 octombrie 1947, a unui eşalon de 15.000 de prizonieri nemţi în lagărul nr. 242 din oraşul Enakievo, regiunea Doneţk, Ucraina. La aceeaşi dată în spitalul de la Bălţi erau internaţi 339 de prizonieri: 219 nemţi, 95 de maghiari şi 25 de alte naţionalităţi. FOTO Consiliul militar al armatei a V-a de şoc inspectează prizonierii armatei a VI-a germane, capturaţi de sovietici la Chişinău în urma operaţiunii militare Iaşi-Chişinău din 21-23 august 1944/ Arhiva Naţională a Republicii Moldova Însă la 30 aprilie 1948, prin directiva nr. 34894, Direcţia Principală a Lagărelor de Prizonieri a URSS dispune închiderea Direcţiei lagărului nr. 198. Ministrul de Interne Tutuşkin redactează o adresă prin care solicită păstrarea administraţiei. Nu-i reuşeşte deoarece la 7 aprilie vine ordinul nr. 0167, prin care direcţia este lichidată, competenţele acesteia preluate de lagărele de drept comun din sistemul GULAG. La 22 iunie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.072 de prizonieri, iar la spital - 64 de bolnavi, în special persoane debarcate din trenurile care transportau prizonieri peste Prut. La acel moment lagărul nr. 198 avea patru şantiere: nr. 1 în gestiunea Direcţiei grăniceri - cu 250 de prizonieri; nr. 2 - cu 248 de prizonieri (care lucrau la reconstrucţia gării din Chişinău), nr. 4 - cu 468 de prizonieri, aflaţi în subordinea Ministerului Industriei Uşoare şi Direcţiei construcţii a MAI. Aceştia din urmă lucrau la construcţia fabricii de piele, la cea de-a doua clădire a fabricii de tricotaje, la fabrica de încălţăminte, la clubul MAI şi la ridicarea unei case de locuit a MAI. Alţi 170 de prizonieri (din cel de-al patrulea sub-lagăr) deserveau Direcţia lagărelor din str. Munceşti nr. 6. La 1 octombrie 1948, în lagărul de prizonieri din RSSM rămăseseră 878 de prizonieri: 811 nemţi, 39 de români, 16 maghiari, 11 austrieci şi un moldovean. Spitalul din Bălţi a fost lichidat, în urma unei directive a MAI a URSS (nr. M0770 din 20 decembrie 1948). La 1 ianuarie 1949, în spital se mai aflau 22 de prizonieri bolnavi.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

AUGUST

1 august 2013

Flori Bàlànescu îmi trimite

articolul de mai jos, semnat de Karl Hermann THEIL, a apărut în ziarul „Eßlinger Zeitung“ (Esslingen, Germania) la data de *24.11.1972*

“**Goma şi Caragiale**

- Două cazuri despre emigrarea şi libertatea de expresie a scriitorilor romani -

Scriitorul român, Paul Goma, cunoscut în Germania prin romanul “Ostinato”, se află de mai multe luni în Occident unde pregăteşte apariţia celei de-a doua cărţi în limba germană. Aceasta va apărea – ca şi „Ostinato” – la editura Surhkamp şi va purta titlul „În cerc” [„Im Kreis”]. Aprobarea de către autorităţile române a vizei pentru călătoria în străinătate acordată lui Goma – care are voie să rămână în Vest până la sfârşitul lui noiembrie – a atras atenţia într-o măsură chiar mai mare decât prezenţa cărţii acestuia la ediţia de anul trecut a Expoziţiei de carte de la Frankfurt, care a declanşat un adevărat scandal, Ambasada României luând decizia închiderii standului românesc. In legatură cu acele evenimente au apărut unele presupuneri, conform cărora Guvernul Român i-ar fi acordat acestuia viza în speranţa că va rămâne în străinătate.

Între timp, îndârjitul scriitor a declarat că se va întoarce în patrie, chiar dacă ştie că acolo nu este binevenit şi că aceasta nu îl va opri să-şi exprime mai departe opinia despre libertăţile scriitorului. A vorbi despre consecinţele atitudinii lui Goma pentru viitor este cu siguranţă de prisos. Din punctul de vedere al Germaniei însă, o cercetare a consecinţelor posibile a „cazului Goma” este de la sine înţeleasă pentru relaţiile culturale dintre Bonn şi Bucureşti.

Existenţa a nu puţinilor emigranţi din România în Germania nu a putut tulbura până acuma relaţia dintre cele doua state aproape deloc. Românii au arătat, în general, reţinerea datorată ţării gazdă. Până şi opere, cum ar fi cărţile lui Petru Dumitriu, bazate pe experienţa proprie („Incognito”, „Treffpunkt jüngstes Gericht”), nu au trezit proteste în Bucureşti, cu toată tendinţa lor anticomunistă. La Goma a contat mai puţin descrierea condiţiilor de viaţă din închisorile româneşti - ceea ce s-a vehiculat la intervenţia autorităţilor împotriva cărţii sale „Ostinato” -, cât mai ales nonconformismul său, mijloacele sale stilistice amintind de James Joyce şi de monologul acestuia, metodele sale de expunere, în concepţia regimului, prea „vestice” şi, nu în ultimul rând, abaterea de la „realismul socialist”.

Nonconformist poate fi numit şi un alt scriitor român care a părăsit România, într-o vreme în care emigrarea nu era cunoscută decât într-o mică măsură drept mijloc de protest. Destinul său (al lui Caragiale – n. t). – altfel

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

decât în cazul lui Goma, care prin curajul dovedit prin publicarea lui „Ostinato" s-a implicat în conflictul dintre părerea oficială a Germaniei şi cea a Ambasadei Române – este specific pentru rădăcinile adânci ale relaţiilor culturale bilaterale.

Ion Luca Caragiale, scriitor şi dramaturg, pleacă în 1904 la Berlin, unde în anul 1912 va înceta din viaţă. Emigrarea lui izvora din convingere. Supărat din cauza condiţiilor din patrie, pleacă în ţara care pe acea vreme era cea mai apropiată intelectualilor români. Caragiale însă nu a întrerupt niciodată legătura cu patria-mamă, rămânând şi ca emigrant un bun român şi arătând totodată loialitate faţa de noua sa patrie. Astfel, el nu a fost uitat niciodată acasă iar aprecierea valorică a operei sale literare durează şi astăzi.

Comuniştii romani apreciază la Caragiale criticul de neclintit al burgheziei din România, care dezvăluie moravurile din ţara sa, apărute prin trecerea bruscă de la formele de viaţă orientale la civilizaţia vestică, la pragul dintre veacuri.

Caragiale luptă - mai ales în „O scrisoare pierdută" şi „O noapte furtunoasă", comedii jucate şi în Germania – atât contra minciunii şi corupţiei, cât şi împotriva intelectualilor, în cârca cărora pune starea morală a poporului român. Cu toate acestea, societatea burghezo-moşierească românească nu i-a luat critica, - de altfel destul de severă -, în nume de rău. Ba mai mult, ea şi-a văzut portretul în oglinda, ţinută în faţă de Caragiale, nu fără plăcere şi nu fără a se recunoaşte într-un mod levantin şi cinic, totodată.

Faptul că marele critic, totuşi, a emigrat a fost pus pe seama campaniei lui severe împotriva antisemitismului, aflat la vremea aceea în ascensiune în România. Reacţia dură a opiniei publice bucureştene faţă de angajamentul său pro evreiesc l-a consternat. Hotărârea de a emigra a fost consecinţa nemijlocită a campaniei de jignire şi de calomniere purtată împotriva sa. Venirea sa la Berlin şi nu la Paris, cum ar fi fost de aşteptat de la un francofil român, s-a bazat pe motive proprii: Caragiale a simţit o simpatie profunda pentru Berlin şi pentru viaţa sa culturală. În cercurile literare din capitală, cu fluctuaţia continuă de idei noi, s-a simţit în largul său.

Dincolo de aceste motive personale – cum deja s-a amintit – a mai fost, la confluenţa dintre secole, existenţa unei balanţe echilibrate a influenţei politice şi culturale a Germaniei şi a Franţei în România. Din punct de vedere politic, România era legată de Germania printr-un tratat, prelungit până în 1914 de trei ori. În domeniul cultural existau în România cercuri largi cărora influenţa benefică germană le era conştientă. O serie întreagă de oameni mari de stat, aflaţi încă în viaţă la cumpăna dintre veacuri, cercetători, filosofi şi scriitori studiaseră în Germania.

În interesul relaţiilor culturale, se poate spera că valul de destindere dintre popoarele Europei va crea şi emigranţilor români posibilitatea de a-şi trăi viaţa precum altădată Caragiale: loialitate faţă de ţara aleasă, fără ruperea definitivă a legăturii cu ţara de obârşie. Soluţionarea rezonabilă a cazului Goma, respectul de care se bucură in Republica Federală a Germaniei, precum şi poziţia indulgentă a autorităţilor române, ar putea fi o probă în acest sens.

Traducerea si adaptarea în limba română de Damaschin POP-BUIA

3 august 2013

Dan Culcer imi trimite: Policy Brief #39 Decembrie 2012
Circumstantele publicarii romanului "Ostinato" în RFG si suprareactia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

autoritatilor de la Bucuresti sunt evocate frecvent de cercetatorii care se preocupa de studierea miscarii pentru drepturile omului în România comunista

1. Totusi, o reluare a acestui dosar si detalierea elementelor de context pot reprezenta un demer stiinific valid.

Primul factor care a provocat reactia exacerbata a regimului comunist din România este ceea ce istoricii denumesc inspirat minirevoluia culturala lansata de Nicolae Ceausescu în vara anului 19712.

Reideologizare a societatii românesti i ofensiva împotriva spiritului relaxat din cultura, reîntoarcerea la intransigena partinica este indiscutabil un instrument prin care autoritatea secretarului general trebuia sa se transforme într-un monopol absolut al puterii si în singurul magisteriu admisibil. Ca atare, vigilenta si încrânce-narea fața de orice entorsa ideologica sau deviere culturala, se vor manifesta cu virulenta.

Un al doilea factor agravant este coincidena în timp si spatiu cu publicarea unui volum de cuvântari si interviuri ale sefului statului român. În cautare derecunoaștere internațională, aspirând la statutul de ideolog la nivelul mișcarii comuniste internationale si de personalitate cu raspunsuri novatoare la marile probleme cu care era confruntata omenirea, Ceaușescu dorea ca textele sale sa fiecunoscute în cât mai multe țari, în special în marile democrații liberale din Occident.

Practic, acest lucru se putea realiza prin mobilizarea resurselor misiunilor diplomatice din marile capitale ale lumii.

Prima reușita este obținuta de ambasada de la Paris care l-a atras pe cunoscutul editor Louis Nagel într-o întreprindere editoriala care pentru acesta prezenta indiscutabile avantaje comerciale. Astfel, în 1970 i 1971, aparea la editura Nagel, o antologie a texte aparinând lui Ceaușescu, în limbile engleza, franceza si spaniola

3. În Italia, proiectul era mai ambițios. În 1971 aparea la o editura din Milano volumul **La Romania sulla via verso il socialismo e nella lotta contro l imperialismo. Scritti scelti**, volumul I, pentru ca în anul urmator sa apara si volumul 2.

---

1 Pentru miscarea Goma si pentru elemente biografice la initiatorului, vezi Ana-Maria Catanus, Forme de disidenta în România în anii 70. Paul Goma si miscarea pentru drepturile omului, în „Arhivele Totalitarismului", an XIII, 3-4, 2005, pp. 99-122; idem, Chipuri nevazute. Represiunea împotriva miscarii Goma, în „Arhivele Totalitarismului", an XV, 3-4, 2007, pp. 225-239.

2 Vezi o prezentare complexa a acestui fenomen în volumul Sfârsitul perioadei liberale a regimului

Ceausescu: Minirevolutia culturala din 1971, editie îngrijita si cuvânt înainte de Ana-Maria Catanus,

Bucuresti, 2005. ISSN 2066-5989

INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

Publicarea romanului Ostinato de Paul Goma. Un cvasi-incident diplomatic româno-vest-german, 1971.

Ovidiu Bozgan

Consilier relatii II, Directia Furnizare Expertiza

În Marea Britanie, aparea la o editura din Londra, în 1972, o culegere din textele considerate reprezentative la Bucuresti

4. În fine, dupa contacte fructuoase cu ziaristul Michel Hamelet, aparea la Paris, în 1971, la relativ cunoscuta Editura Seghers, o lucrare hagiografica, redactata formal de acesta, care cuprindea o biografie extinsa a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

liderului român, urmata de o antologie, lucrare aproape instantaneu publicata si în româna la Editura Politica.

În ceea ce priveste colportarea banalitatilor liderului de la Bucuresti în RFG, ambasada de la Bonn, reusise sa stabileas-ca o colaborare cu Editura Rombach de la Freiburg im Breisgau, care urma sa lanseze în toamna anului 1971 un volum cu texte ale lui, Ceausescu. Proiectul era bine gândit în sensul ca volumul trebuia sa fie lansat cu ocazia Târgului internaional de carte de la Frankfurt (Frankfurter Buchmesse), care urma sa se desfasoare între 14-19 octombrie, asigurându-i o vizibilitate exceptionala.

Cu origini din perioada Renasterii, mult timp devansat de târgul similar de la Leipzig, târgul de la Frankfurt fusese relansat în 1949 devenise incontestabil principala referinta mondiala în materie de carte.

---

3 For a policy of peace and international cooperation, Nagel Publishers, Paris-Geneva-Munich, 1970. În

1970 aparea si versiunea franceza iar în 1971 cea spaniola.

4 The man, his ideas and his socialist achievements. Presented by Stan Nevens, London Russel-Press ltd

Spokesman Books, 1972

ISSN 2066-5989

INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

---

3 În fine, un al treilea factor este convingerea autorităților de la București, ca disidenta României în cadrul blocului sovietic merita sa fie recompensata, ca aceasta ar trebui tratata cu deferenta si mai ales, ca ar fi în propriul interes al Occidentului de a menaja si proteja prestigiul internaional si imaginea publica a liderului statului.

Toți acești factori au concurat la crearea unei stari ten-sionate în relaiile româno-vestgermane cu ocazia publicarii romanului ”Ostinato”, chiar daca formal, nu exista o nota de protest care sa califice aceasta stare drept incident diplomatic.

La 4 septembrie 1971, Nicolae Ecobescu informa ambasada de la Bonn ca, în condiiile în care a aparut romanul lui Paul Goma, ambasadorul sau un alt diplomat sa ceara sa fie primit la directia culturala sau la directia politica din ministerul federal de externe pentru a exprima surprinderea privind aparitia acestei cari, considerata ”act neprietenesc, lezant pentru partea româna, cu atât mai mult cu cât manuscrisul a fost scos din tara prin efractie si tiparit împotriva vointei autorului”. În plus, exista o scrisoare a autorului prin care dezaproba publi-carea lucrarii înainte de a fi consultat.

Ritualic, trebuia sa se sublinieze ca astfel de actiuni nu corespund spiritului relatiilor bilaterale dar ambasada era atentionata ca ”interventia dvs. sa nu aiba caracterul unui protest”5.

Raspunsul ambasadei survine destul de târziu, la 29 septembrie, justificat de necesitatea de a face o ancheta cât mai precisa. Ambasadorul Constantin Oancea 6

---

5 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate ieșite, Koln, iulie-decembrie 1971, f.128.

6 Constantin Oancea face parte din pleiada de diplomati ai României în anii regimului Ceausescu, care, beneficiind de o experienta variata si îndelungata, s-au profesionalizat prin competenta, excelentul control al dosarelor de politica externa, prin dezinvoltura în evaluarea vietii internationale, dar care nu puteau face abstractie de mecanismele de functionare ale statului totalitar, care, din considerente straine exigentelor diplomatice, obligau la un anumit tip de comportament si la anticiparea asteptarilor unui asemenea tip de regim. Diplomati nu în ultimul rând excelenti poligloti.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Constantin Oancea s-a nascut la 22 iulie 1928 la Cut, judetul Neamt. Dupa studii primare la scoala din satul natal (1935-1940) si studii secundare la liceul « Petru Rares » din Piatra Neamt (1940-1948), urmeaza cursurile Institutului agronomic « Ion Ionescu dela Brad » din Iasi. În perioada 1953-1956, functioneaza ca asistent si lector la amintitul insitut iar în paralel, urmeaza cursuri postuniversitare la Universitatea din Bucuresti între 1954-1956. În august 1956 intra în Ministerul Afacerilor Externe.

Prima misiune diplomatica este la Roma unde între ianuarie 1957-decembrie 1961, se ocupa în cadrul legatiei, de relatiile culturale si stiintifice cu Italia. Între ianuarie 1962-martie 1967 este director adjunct si director la Directia Relatiilor Culturale din MAE. În martie 1967, dupa stabilirea relatiilor diplomatice în ianuarie, este numit ambasador în RFG, functie pe care o va ocupa pâna în august 1974. Între septembrie 1974-februarie 1975 este director al Directiei Europa Occidentala, apoi este numit adjunct al ministrului, demnitate pe care o va detine pâna în decembrie 1989. Între 1987-1988 a fost si secretar al Organizatiei Tratatului de la Varsovia. Dupa demiterea ultimului ministru de externe al regimului Ceausescu, Ion Stoian, asigura interimatul pâna la numirea noului ministru, Sergiu Celac, la 9 ianuarie 1990. Continua sa fie adjunct al ministrului pâna în septembrie 1990 când se retrage la pensie.

Un ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

---

4 corecta informatiile detinute de centrala, dupa care romanul lui Goma ar fi aparut la editura Fischer. În realitate, cartea aparuse la una dintre cele mai mari edituri din RFG, Suhrkampf din Frankfurt, azi la Berlin. Într-adevar, cel care fondase în 1950 editura, Peter Suhrkampf, lucrase în perioada interbelica la editura Fischer si dupa stabilirea patronului ei la Viena din cauza persecutiilor antisemite, preluase cele mai importante operaiuni. Romanul fusese depus de Goma la Editura de Stat pentru Literatura în 1966, dar fusese în mod constant respins de cenzura în pofida modificarilor efectuate de autor. Conform marturiilor lui Paul Goma, principalul artizan al respingerii romanului a fost Alexandru Ivasiuc7. Excedat de tracasarile cenzurii și condamnat la tacere pentru ca așa cum susine Ion Negoiescu, în 1970 i s-a interzis sa mai publice8, Goma transmite manuscrisul în strainatate și încheie un contract de publicare cu Editura Suhrkampf, cunoscuta pentru promova-rea literaturii tarilor est-europene.

Romanul apare în traducerea Mariei Therese Kerschbaumer, la sfârsitul lunii septembrie. Constantin Oancea, în telegrama sa din 29 septembrie, rezuma prezentarea editorului, conform caruia unele capitole aparusera în România dar cenzura nu a permis publicarea întregii lucrari și sublinia comparatia, mai mult decât onoranta, care se facea cu Soljeniân. De fapt, era o figura de stil pe care editura o preluase de la Dieter Schlesak, scriitor si eseist sas, ramas ilegal în RFG în 1969, pe care acesta o utilizase în cadrul unei emisiuni radio-fonice. Imediat dupa aparitie, editura expediase pe adresa ambasadorului un exemplar și îi solicita, o impertinenta greu de suportat pentru regimul de la Bucureti, interventia pentru ca Goma sa poata veni la lansarea romanului în cadrul târgului de carte de la Frankfurt. Același lucru îl facuse si directorul târgului în cursul unui dejun cu Meliusz Jozsef, vicepreedinte al Uniunii Scriitorilor, aflat în vizita în RFG, pentru ca astfel, suprem argument, România sa demonstreze continuarea cursului democratizarii. Dr. Taubert, directorul târgului, mai spusese lui Meliusz, ca Ostinato urmeaza sa apara si în Franta, Italia si Marea Britanie. Dupa expunerea acestei recolte deloc neglija-bile de informatii, Oancea trecea la propuneri începând cu decretarea drept inoportuna a venirii lui Goma la Frankfurt, volum de memorii ale diplomatului Constantin Oancea ar fi o referinta obligatorie pentru elucidareaistoriei contemporane a politicii externe românesti în condiiile în care va fi prezentat volumul lui Ceausescu.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

De asemenea, ambasada urma sa intervina la Taubert, pentru a nu se lasa ”antrenat în sprijinirea unei reclame zgomotoase a volumului lui Goma” și la directia culturala din MAE vest-german pentru a se diminua la minimum mediati-zarea cartii si avertizând ca actul publicarii romanului ar putea avea ”consecine defavorabile asupra încrederii reciproce”9.

La final, crede ca ambasadorul RFG la București ar trebui convocat la MAE si ca n-ar trebui raspuns la scrisoarea Editurii Suhrkampf10.

Reactia de la Bucuresti vine o saptamâna mai târziu, când Vasile Gliga, adjunct al ministrului, confirma acordul centralei la propunerile formulate de ambasador i cere ca directorului târgului sa i se comunice ca lansarea stridenta a romanului Ostinato, în timp ce la același târg va fi lansat volumul lui Ceaușescu, este un ”act neamical la adresa țarii noastre”. Deja se transmisesera indicatii catre oficiile de la Paris i Roma pentru a se interveni pe lânga editorii lui Goma, în sensul descurajarii lor. Gliga îl informa pe ambasador ca F.Keil, primul consilier al ambasadei RFG la Bucureti îl întrebase pe Szasz Janos, secretar al Uniunii Scriitorilor, daca Goma va fi sanctionat pentru actul sau de grava indisciplina, evident, o întrebare câtusi de puin inocenta i care se dorea a fi o protectie, fie si modesta, pentru scriitor11.

Demersurile întreprinse de ambasada, unele sugerate de centrala, altele propuse de oficiul dipomatic din capitala Germaniei federale sunt descrise de Constantin Oancea la 12 octombrie. În aceea zi, ambasadorul a avut, la solicitarea sa, o întrevedere cu directorul general al directiei relatiilor culturale din MAE vestgerman, caruia i-a prezentat motivele gravei indispozitii a autoritatilor române:

scoaterea ilegala a manuscrisului din tara, tiparirea sa fara acordul autorului, prezentarea în registru politic, tendentios a cartii, lansarea romanului la târgul international de carte care are sprijinul autoritatilor federale, aparitia în presa a unor articole semnate de persoane care au parasit ilegal România – ambasadorul gândindu-se în primul rând la Dieter Schlesak, fara a-l nominaliza. Circumstanta agravanta,

---

9 Arhivele Ministerului AfacerilorExterne, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, septembrie 1971, f. 232.

10 Ibidem, ff. 229-232.

11 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate ieșite, Koln, iulie-decembrie 1971, ff.

216-217.

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

---

6 romanul este lansat în acelasi timp cu volumul lui Ceausescu, actiune care avea girul ministerului german de externe. Ambasadorul conchide, solicitând ministerului sa intervina la editura Suhrkampf, la conducerea târgului si la ziarele vest-germane în vederea diminuarii „tendintelor acestora de speculare politica a aparitiei cartii lui Goma”12.

Demnitarul german reactioneaza încurajator pentru partea româna, exprimând regretul dar si speranta ca acest incident nu va prejudicia relatiile bilaterale si promite interlocutorului sau ca MAE va interveni „pentru a reduce la minimum escaladarea politica a acestui incident”. Totusi, prudent, diplomatul german, care nu putea face abstractie de libertatile si drepturile fundamentale si mai ales de libertatea presei, avertizeaza ca „actiunile trebuie bine judecate si întreprinse cu multa subtilitate, pentru a nu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

provoca contrariul, adica intensificarea, escaladarea speculatiilor si tendintelor politizante”13.

În final, sugereaza ambasadorului sa ia legatura cu adjunctul purtatorului de cuvânt al guvernului federal, în vederea organizarii ceremoniei lansarii volumului lui Ceausescu.

Simultan, un alt diplomat al ambasadei se întretine cu Siegfried Unseld (1924-2002), cel care dirija, dupa moartea lui Pete Suhrkampf în 1959, editura în cauza.

Aceasta a facut un scurt istoric al publicarii romanului al carui manuscris a fost trimis cu un an în urma de Marie-Therese Kerschbaumer editurii Suhrkampf. Scrisoarea lui Goma, prin care îsi manifesta dezacordul privind publicarea, sosise tardiv, când dejase facusera investitii si nu se mai putea abandona proiectul. Pe de alta parte, pentru a se da un aspect legal, din perspectiva românească, publicarii, Unseld se adresase Uniunii Scriitorilor atât înainte cât si dupa semnarea contractului cu Goma, fara sa primeasca vreo reactie. Unseld considera ca autorizarea lui Goma de a participa la lansarea cartii sale ar diminua considerabil speculatiile politice pe care le face presa.

Directorul se angajeaza sa nu promoveze romanul cu argumente politice dar, în cazul în care autorul va fi supus represaliilor, el personal si editura vor escalada cazul si a prevenit „ca abia atunci va începe o campanie de presa care nu ar putea fi decât în defavoarea tarii noastre”14. Directorul editurii Suhrkampf repeta ca ratiunile publicarii acestui roman sunt strict literare15, atribuindu-i o valoare indiscutabila iar afacerea

12 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, octombrie 1971, f. 100.

13 Ibidem, f. 101.

14 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, octombrie 1971, f. 131.

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

7 politica este generata de încercarea autoritatilor de la Bucuresti de a rezilia contractul si de a interzice venirea autorului la Frankfurt16.

Editorul german avea perfecta dreptate când atribuia autoritatilor de la Bucuresti amplificarea cazului Goma iar Unseld, în primul rând un om de afaceri, nu putea decât sa se felicite de aparitia acestei conjuncturi favorabile comercial17.

A doua zi, 13 octombrie, Vasile Gliga transmite ambasadei decizia conducerii republicii socialiste, în conditiile în care interventiile ambasadei au fost infructoase, de a retrage standul României de la Târgul international de carte de la Frankfurt si de a nu participa cu oficiali ai ambasadei la lansarea de catre editura Rombach a volumului lui Ceausescu. În mod evident, afrontul reprezentat de concurenta cu romanul lui Goma a fost considerat insuportabil, decizia de retragere de la o manifestare oficiala având sprijinul guvernului federal, echivalând cu un protest în sine. În continuare, Gliga cerea ambasadorului sa solicite pentru a doua zi o audienta la directorul politic sau la un secretar de stat, pentru a expune ratiunile retragerii României si a solicita interventii federale care sa opreasca lansarea romanului lui Goma. În cazul în care aceste interventii s-ar fi soldat cu succes, România era dispusa sa revina asupra deciziei. Mai simplu spus, autoritatile de la Bucuresti se pretau la un santaj pe care o minima luciditate

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

politica l-ar fi interzis. Ambasadorul mai era solicitat sa se ocupe de popularizarea volumului lui Ceausescu în alt cadru decât cel al târgului de la Frankfurt si sa transmita delegatilor români18 care deja plecasera spre RFG, sa revina în tara si mai important, sa fie instruiti ca, în cazul în care vor fi întrebati despre motivele retragerii, sa arate ca este un protest fata de publicarea unei carti în care se defaimeaza România19. Este instructiv de remarcat ca regimul comunist din 1971, în pofida

---

15 Evaluarea literara a romanului Ostinato nu este nici de competenta noastra, nu constituie nici subiectul textului de fata. Ca atare, apelam la opinia criticilor care s-au ocupat de lucrarea literara în cauza ca si de ansamblul operei lui Goma. Ion Simut considera romanul Ostinato, cea mai moderna dintre cartile lui Goma si împreuna cu urmatorul roman Usa, reprezinta prima etapa a creatiei în care conteaza mai mult „miza estetica, elaborarea unui stil personal", vezi Ion Simut, în Dictionarul Scriitorilor Români (Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, coordonare si revizie stiintifica), vol. D-L, Bucuresti, 1998, pp. 427- 430. Opiniile criticului Ion Negoitescu, cel care va semna scrisoarea deschisa elaborata de Goma în 1977, sunt concordante cu cele ale confratelui sau. Comentând romanul Ostinato, Ion Negoitescu sustine ca „Goma pune la încercare întreaga recuzita de procedee tehnice ale romanului modernist, de la amestecul dialogului cu monologul interior si excursul eseistic la savantul montaj între realitate si fictiune, experimentul caligrafic si chiar îndemnul adresat cititorului de a colabora la scrierea operei prin lasarea în suspensie a anumitor pasaje", vezi Ion Negoitescu, op. cit., p. 382.

16 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, octombrie 1971, ff. 129-

132 pentru întreaga conversatie cu Unseld.

17 În doua saptamâni s-au vândut 4000 de exemplare, cf. Ana-Maria Catanus, Forme de disidenta în România, p. 101.

18 Reprezentantii Uniunii Scriitorilor erau Aurel Martin si Nicolae Tertulian. Acestia se vor întoarce în România la 14 octombrie. În noaptea de 13/14 octombrie se si demontase standul României de la târg iar

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

---

voltelor anterioare când mimase o desolidarizare cu trecutul represiv dejist, îsi asuma, prin aceasta atitudine, tocmai protejarea acestui trecut recent.

Prevenitoare, conducerea MAE vest-german, a acordat pentru 14 octombrie, audienta pe care o solicitase Constantin Oancea care a putut sa se întretina cu Paul Frank, secretar de stat. Ambasadorul expune motivele retragerii si solicita autoritatilor interventia pentru blocarea lansarii romanului lui Goma, aratând ca în cazul obtinerii efectului scontat „tara noastra ar putea reconsidera hotarârea de retragere din cadrul târgului de carte"20. Replica interlocutorului sau va provoca autoritatilor române o reflectie serioasa asupra reactiilor disproportionate si asupra posibilului efect asupra relatiilor cu RFG. Paul Frank ia act de decizia României „care depaseste competentele guvernului vest-german de a o aprecia si comenta. Spera ca partea româna a cântarit bine dezavantajele si avantajele pe care aceasta hotarâre le va aduce propagandei si reclamei ce se face în jurul cartii"21. Guvernul nu poate interzice unei edituri private tiparirea unei carti, dupa cum nu poate interveni asupra presei desi deplânge maniera politica în care se comenteaza aparitia romanului. Indiferent de eforturile federale, cartea nu poate eliminata de la târg si din librarii dar autoritatile vor întreprinde demersuri în sensul solicitat de România. Mai grav, Paul Frank

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

declara ca daca un astfel de incident destabilizeaza relatiile bilaterale, înseamna ca „ele nu sunt puse pe o baza prea solida”22. Ambasadorul da singura replica posibila, ca demersurile partii române s-au întreprins tocmai în baza soliditatii relatiilor bilaterale si astfel, generoasa, România da posibilitatea Germaniei federale sa apere „baza de încredere reciproca pe care relatiile dintre cele doua tari au fost asezate”23.

În ziua în care se deschidea târgul internaional de carte, ambasadorul României în RFG era primit de Rudiger von Wechmar, adjunctul sefului biroului de volumele fusesera depozitate în localul biroului ONT din Frankfurt. Ulterior, ele au ramas la dispozitia ambasadei pentru propaganda si promovare editoriala.

---

19 Arhivele Mministerului Afacerilor externe, fond Telegrame cifrate iesite, Koln, iulie-decembrie 1971,ff. 249-251.

20 Arhivele Ministerului Afacerilor externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, octombrie 1971, f. 164.

21 Ibidem, f. 165.

22 Ibidem, f. 166.

23 Ibidem, f. 167.

ISSN 2066-5989

INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

---

9 presa și informatii de pe lânga guvernul federal. Cei doi discuta atât despre aparitia volumului lui Ceauescu cât si despre cauzele retragerii României de la târg, reiterându-se solicitarea interveniei pentru diminuarea impactului lansarii romanului lui Goma. Demnitarul german, dei recunoate spatiul îngust de manevra pe care îl are la dispoziie guvernul federal, promite ca va interveni si dezaproba atitudinea editurii Suhrkampf 24.

De fapt, autoritatile federale au dat curs insistentelor regimului de la București si în primul rând, au intervenit pe lânga conducerea târgului pentru ca aceasta sa negocieze cu editura Suhrkampf. Initial, conducerea târgului era optimista în ce privește rezultatul negocierilor, care vizau retragerea romanului incriminat, de vreme ce aceasta informa ambasada si exprima speranta ca România va reveni la târg.

Din fericire, editura Suhrkampf a avut suficienta demnitate pentru a rezista la presiuni iar în același timp, Unseld își va respecta angajamentul luat în fata ambasadei25.

La rândul ei, ambasada României la Bonn, care contribuise la alterarea atmosferei în relatiile bilaterale prin propunerile sale, propunea publicarea unui comunicat de presa, în condiiile în care agenii de presa di ziaristi chestionau oficiul diplomatic în legatura cu retragerea României de la târgul de la Frankfurt. Acest comunicat urma sa cuprinda rechizitoriul cunoscut, inclusiv publicarea fara acordul autorului, problema despre care Constantin Oancea nota ca ”ar trebui verificata exact aceasta situaie (aceasta la 15 octombrie! – n.n.)”26.

Acum însa se constientizasera riscurile presupuse de mentinerea unei atitudini ofuscate si de pierderea masiva de imagine, astfel ca autoritatile de la Bucuresti au decis sa cedeze si sa opteze pentru cartea discretiei si desigur, sa nu mai agaseze autoritatile vest-germane27.

Acesta este sensul dispozitiilor

---

24 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, octombrie 1971, ff. 171-172.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

25 Daca televiziunile vest-germane au prezentat informatii despre aparitia romanului Ostinato, un interviu cu Paul Goma care declara între altele ca nu a putut timp de trei ani sa-si publice romanul în tara, Siegfried Unseld, invitat la o emisiune televizata, nu s-a referit la lucrarea anatemizata de regimul de la Bucuresti,

cf. Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, octombrie 1971, ff.217-219.

26 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, octombrie 1971, ff. 193-196.

27 În fapt, relatiile bilaterale nu par sa fie afectate de acest incident, cele doua state considerând ca miza nu este suficient de mare pentru a sacrifica ceva din agenda româno-vest-germana. Astfel, între 19-29 octombrie se desfasoara la Bucuresti, lucrarile comisiei mixte iar la sfârsitul lunii octombrie se produce vizita lui Gerhard Schroder, presedintele comisiei de politica externa din Bundestag si unul dintre liderii

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

---

10 pe care Vasile Gliga, care gestionase direct afacerea romanului Ostinato, le trimitea 18 octombrie ambasadorului român de la Bonn, cerându-i „sa nu mai întreprindeti nimic si nici sa nu mai comentati aceste evenimente. Se aprecieza ca a fost exprimata pozitia noastra în modul în care s-a indicat si nu mai este cazul sa întreprindem alte actiuni”28

În cazul Goma, la care au contribuit în proportii cel putin egale agitatia autoritatilor române si mass media vest-germana, intervin, dar ca actori secundari, scriitorii Nicolae Breban si Dumitru Tepeneag, primul aflat în Germania cel de al doilea în Franta.

La 27 octombrie, Breban se prezinta la ambasada pentru prelungirea vizei și se întretine cu ambasadorul. Breban este surprins de retragerea României de la târgul de carte, care l-a transformat pe Goma într-un erou, deși „nu are o parere deosebita despre el ca scriitor”. Surprinderea și-o exprimase și în cadrul unei emisiuni televizate; de altfel scriitorul acordase interviuri la radio și la televiziune, comentariile sale nu erau defavorabile României și în ansamblu avusese o atitudine corecta, subliniind ca refuzase un interviu la Radio Europa Libera. Nicolae Breban, dupa cum estima ambasadorul, era preocupat în primul rând de publicarea propriei opere în strainatate, romanul Animale bolnave, aparut în România în 1968, fiind considerat de autor mai actual și mai critic decât romanul lui Goma 29. Ceva mai târziu, Breban, stabilit la Munchen, revine telefonic pentru a mulumi pentru prelungirea vizei si solicita concursul ambasadei pentru a obine traducerea germana a romanului Animale bolnave, care se gasea depus la editura Kriterion. Breban considera ca ar fi indicat sa apara în RFG si alt scriitor român înafara lui Paul Goma, pentru a se demonstra ca în România apar carți critice, aluzie inabil mascata la faptul ca autoritatile ar trebui sa-l sprijine pentru publicarea propriei opere. Constantin Oancea considera ca ar fi indicat democratiei crestine din RFG. Omul politic german a avut întrevederi cu Ceausescu, Maurer, bineînteles Stefan Voitec, presedintele MAN, Corneliu Manescu, Cornel Burtica etc. Pe de alta parte, trebuie sesizat ca reactia autoritatilor române, la publicarea romanului Ostinato, a avut limite de prudenta. Din materialele consultate, nu rezulta ca aceasta chestiune ar fi fost discutata cu noul ambasador al RFG la Bucuresti, Erwin Wickert.

---

28 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate iesite, Koln, iulie-decembrie 1971, f.243.

29 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

intrate, Koln, octombrie 1971, ff. 301-305.

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

11 sa se transmita manuscrisul prin intermediul ambasadei pentru ca acest lucru ar presupune un contact cu Breban si o ocazie pentru „a încerca sa-l determinam sa se reîntoarca în ara”30. Autoritatile de la Bucureti erau mai curând interesate ca Breban sa revina în România, decât sa-l asiste în demersurile sale de a-i publica în RFG lucrarile, din cauza calitaii sale de membru supleant al CC (dei ?)

Breban sustine ca si-a dat demisia de la Paris, în vara 1971, drept protest la lansarea tezelor din iulie 31, fapt pe care diplomatii români de la Bonn îl ignora).

Dumitru Tepeneag se afla la Paris în momentul în care s-a pus problema publicarii romanului Ostinato în Franta si i-a cerut lui Alain Paruit, care traducea nuvelele sale, sa renunte temporar, pentru a începe traducerea cartii lui Goma32.`

În toamna, împreuna cu Breban si Dieter Schlesak, viziteaza târgul de la Frankfurt, constata absenta României si observa ca „fotografia sefului statului (la standul editurii Rombach – n.n.) era cam de 10 ori mai mica (decât cea a lui Goma – n.n.), iar editura una pricajita, mi se pare elvetiana, care scotea carti à compte d’auteur”33.

Autoritatile române au urmarit vigilent ramificatiile europene ale cazului Goma, încercând sa limiteze, acolo unde parea posibil, impactul sau, care ar fi afectat onorabilitatea regimului Ceauescu. La 9 noiembrie, editura Suhrkampf lanseaza o serie de noi apariii editoriale, între care i romanul lui Goma, la Viena. Pentru a se înregistra evenimentul, ambasada României la Viena, l-a utilizat pe scriitorul Petru Popescu, atunci bursier Herder în capitala Austriei. Se constata astfel ca, daca Siegfried Unseld prezinta pe un ton moderat romanul Ostinato, totusi regreta faptul ca presa austriaca nu a acordat atentie cazului Goma asa cum procedase mass media din RFG. Traducatoarea romanului, Kerschbaumer, se delimiteaza de conotatiile politice ale apariiei romanului, stia ca Goma lucreaza ca redactor la „România literara” – o va face pâna în 1973 – dar recunoaşte ca de doua saptamâni nu poate stabili contactul cu acesta34.

Era clar ca în Austria, cazul Goma a trecut aproape neobservat.

30 Arhivele Ministerului Afacerilor externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, noiembrie-decembrie
1971, ff. 177-179.

31 Sfârsitul perioadei liberale a regimului Ceausescu, p. 88.

32 Ibidem, p. 118.

33 Ibidem, p. 119. Inexact, editura era vest-germana si nu dintre cele mai nesemnificative.

34 Arhivele Ministerului Afacerilor externe, fond Telegrame cifrate intrate, Viena, noiembrie-decembrie
1971, ff. 90-92.

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

35 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Paris, septembrie-octombrie
1971, ff. 275-276.

36 Ibidem, ff. 322-324.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

13 managerii editurii în cauza erau în drept sa spere la continuarea colaborarii, în conditii comerciale la fel de avantajoase. Scenariul popularizarii lucrarii prevedea lansarea sa la târgul international de la Frankfurt unde, la 15 octombrie, urma sa se organizeze o conferinta de presa, cu participarea ambasadorului şi a reprezentanilor mass mediei vest-germane. Ulterior, la sediul ambasadei trebuia organizata o alta conferinta de presa cu participarea autoritatilor federale şi a mass mediei germane dar şi cu reprezentantii presei internationale şi agentiilor de ştiri, acreditati în capitala RFG. De asemenea, exista prevazuta în acest scenariu si o ceremonie la Bucuresti în cadrul careia conducerea editurii Rombach i-ar fi înmânat şefului statului român, exemplarulde lux37. Din nefericire pentru regimul de la Bucureti, suprapunerea lansarii celor doua volume si mai ales campania de presa extrem de susinuta în jurul autorului lui Ostinato, a transformat evenimentul care-l avea ca protagonist pe Ceausescu într-un fapt aproape anodin. Diplomaii români au explicat editurii Rombach ratiunile retragerii României şi neparticiparea nici unui oficial român la lansarea de la standul editurii, programata pentru 15 octombrie. Într-adevar, pe 15 octombrie nu s-a întâmplat nimic, deşi fusesera lansate invitatii şi primite confirmari, fapt care (…?)

În revanşa, aşa cum indicase de altfel şi centrala, au fost organizate manifestari care sa marcheze evenimentul, cu atât mai mult cu cât mass media germana, pe perioada funcionarii tîrgului de la Frankfurt, nici macar nu menionase apariia volumului lui Ceausescu. La 28 octombrie, la ambasada s-a organizat o conferinta de presa în legatura cu apariia volumului, la care au participat reprezentani ai televiziunii, ai Deutsche Presse-Agentur, peste 85 de ziaristi, profesori de la universitaile din Bonn, Koln si Bochum, primarului orasului Bonn, deja mai vechea noastra cunotsina Rudiger von Wechmer si secretarul general al Consiliului Federal al tineretului, H.P.Weher. Este util de subliniat faptul ca în ceea ce privete presa internaionala, erau prezeni şeful biroului Agence France Presse, corespondeni ai

37 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, septembrie 1971, ff.224-228.

38 Între ziarele care au publicat articole despre Goma si romanul sau, se numara Die Welt, Suddeutsche Zeitung, Frankfurter Rundschau, Bonner Rundschau, Neue Ruhr-Zeitung, Spandauer Volksblatt, Der Telegraf, Frankfurter Allgemeine, Westfalische Rundschau, Der Tagesspiegel, Reinische Post, Kolnische Rundshau.

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

14 unor ziare scandinave, reprezentantul agentiei China Noua, dar nici un reprezentant al agentiilor de presa din arile frateşti. Chiar şi în condiiile boicotului blocului sovietic

– Ceauşescu era primul lider comunist din Europa de Est publicat în RFG – manifestarea organizata de ambasada sa derulat în parametrii proiectati39.

Cu prilejul conferintei de presa organizata de ambasada, conducerea editurii anunta o alta ceremonie închinata volumului la Freiburg,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

sediul întreprinderii. Aceasta are loc dupa ce Fritz Hodeige (1920-2001), patronul editurii Rombach si sotia sa Eleanor, fiica editorului Rombach, viziteaza între 1-14 noiembrie România si au ocazia sa fie primiti la Ceausescu. La Freiburg, participa personalitati si reprezentani ai mass mediei locale, care îi asculta pe Hodeige care prezinta, înca sub imperiul recentei întrevederi cu liderul de la Bucureti, personali-tatea lui Ceauescu si pe ambasadorul României40. Ecourile par a fi mai curând modeste, în ziare de importanta secundara în vreme ce la ceremonia de la ambasada fusesera prezenți jurnaliti de la „Frankfurter Allgemeine" i „Suddeutsche Zeitung". Cele doua manifestari, chiar daca puteau genera motive de satisfactie la Bucureti, nu puteau compensa lansarea ratata de la Târgul internaional de carte de la Frankfurt i mai ales cosmarul provocat de campania de presa în favoarea lui Paul Goma si în defavoarea celor care îl persecutau.

Trauma suferita de regimul de la Bucuresti în toamna anului 1971, când s-a vazut confruntat cu cea mai ampla contestare de pâna atunci din partea opiniei publice occidentale, nu a trecut fara urmari. Dimpotriva, luciditatea, cel putin pe termen scurt, a prevalat. În 1972, editura Suhrkampf a publicat un al doilea roman a lui Paul Goma, **Usa**, poate si cu intentia de a reedita succesul comercial din 1971. Cu aceasta ocazie, atitudinea autoritatilor române s-a schimbat radical i scriitorul disident a putut întreprinde un lung voiaj în RFG, Austria si Franta, în iunie 1972-iunie 1973, probabil regimul sperând ca acesta nu va mai reveni în România41.

Astfel, Goma a putut sa participe la editia din acel an a târgului de la Frankfurt, din 28 septembrie – 3 octombrie, si sa asiste la lansarea noului sau roman. În aceasta ocazie, opinia

---

39 Ibidem, ff. 322-327.

40 Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, noiembrie-decembrie 1971, ff. 298-302.

41 Ana-Maria Catanus, Forme de disidenta, p. 112.

ISSN 2066-5989
INSTITUTUL DIPLOMATIC ROMÂN

---

15 ambasadorului Constantin Oancea, transmisa la 21 septembrie 1972 centralei, este bine ponderata si integrata într-un comportament statal normal: „Având în vedere si experienta anului trecut, când interventiile oficiale la editura si autoritatile federale au fost folosite speculativ pentru presa si crearea cazului Goma, apreciem ca nu ar fi oportun sa se adopte o pozitie oficiala, sa se faca demersuri la autoritati, conducerea târgului sau editura, întrucât acestea nu ar putea, în conditiile din RFG, decât sa serveasca intentiilor editurii de a-i da o amploare cât mai mare. Adopatarea pozitiei propuse mai sus, ar putea dupa parerea noastra diminua din senzationalul si amploarea evenimentului..."42.

Disecarea acestui episod, care la prima vedere ar putea fi un accident de parcurs în cadrul procesului de destindere considerat aproape ireversibil, permite degajarea unor constatari cu valoare explicativa pentru perioada ulterioara. Deja, se observa angajarea unui conflict, imposibil în cele din urma de conciliat, între interesul de stat, care presupunea un comportament normal, atent în primul rând la prioritatile nationale si un regim totalitar, personalizat pâna la saturatie, care impunea salvgardarea cu orice costuri a onoarei ultragiate liderului absolut.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Arena pe care s-a desfasurat acest conflict, România sfârsind prin a fi ostracizata, a fost cea a drepturilor omului.

---

42 Arhivele Ministerului Afacerilor externe, fond Telegrame cifrate intrate, Koln, iulie-septembrie 1972, f. 433.

4 august 2013

Timpul, 3 August 2013, ora 11:17

ARHIVELE NU ARD 28 de MLD $ este valoarea minimă a pagubei produse de sovietici în Moldova, în urma exterminărilor şi deportărilor

”Valoarea minimă a pagubei produse de către sovietici în Moldova, în urma exterminărilor şi deportărilor este de $28 mlrd, dintre care $5,9 mlrd. sînt pierderi survenite în urma exterminării a 54 mii de basarabeni pe prima linie a frontului sovieto-german, $6,2 mlrd. pierderi provocate de deportarea şi represarea a 72,5 mii basarabeni, iar $15,7 mlrd. valoarea pagubei produse prin exterminarea a 173,7 mii persoane în timpul foametei din 1946-1947.

Toate aceste date au fost prezentate în urmă cu câțiva ani de către membrul Comisiei pentru studierea şi aprecierea regimului comunist, doctorul în istorie, Veaceslav Stăvilă, care spune că informaţiile prezentate constituie rodul activităţii sale în ultimii trei ani în arhivele R.Moldova.

Istoricul susţine că înainte de a calcula cifra respectivă a consultat experienţa Ţărilor Baltice la acest capitol – Lituania a estimat pierderile produse în urma exterminărilor şi deportărilor la $20 mlrd, iar Letonia la $18 mlrd.

„Una din metodologiile de calcul folosite în Ţările Baltice a fost utilizată şi în cazul nostru. La baza acestei metodologii de calcul au stat cîteva componente importante printre care vîrsta medie a victimelor deportate şi exterminate, venitul mediu pe cap de locuitor în anul 1938 ($76), rata inflaţiei dolarului în perioada deportărilor, rata medie de viaţă în anul 1937 (47 de ani). Folosind toate aceste componente şi avînd cifra persoanelor deportate şi exterminate (301 mii) am ajuns la cifra de $28 mlrd. Valoarea minimă a pierderilor în cazul unei persoane este de $92,4 mii”, a spus Stăvilă.

Întrebat de jurnalişti dacă este posibilă recuperarea acestor pagube, el a precizat că totul depinde de voinţa politică a autorităţilor R.Moldova.

„Misiunea mea a fost să aduc la cunoştinţa opiniei publice şi a autorităţilor ţării aceste cifre. În Ţările Blatice, de exemplu, în 1992 a fost creată o Comisie împuternicită să negocieze suma acestor despăgubiri cu F.Rusă, care este moştenitoarea de drept a URSS”, a spus istoricul, care este de părere că atunci cînd societatea va conştientiza că toate pagubele trebuie recuperate, doar atunci crime de genul deportărilor şi exterminărilor nu vor mai avea loc.

În opinia lui Stăvilă, recunoaşterea din partea F.Ruse a acestor datorii ar însemna deja un lucru extrem de important.

Potrivit calculelor efectuate de el, suma de $28 mlrd, ar fi de ajuns de a construi de la zero toate drumurile naţionale şi locale în opt benzi sau pentru a cumpăra gaz din F.Rusă pentru următorii 85 de ani.

Arhiva Timpul.md

7 august 2013

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Paris, 7 august 2013

Dragă Ana,

Am făcut-o şi pe asta: am ajuns, şontâc-şontâc în Anul Domnului 3013.

Nu ne-a fost uşor. Nici greu. Impreună am mers - tot înainte, de mână.

De fapt, 7 august este o dată neesenţială - dar bună: căsătoria noastră. Esenţială fiind 13 mai şi 14 august, ziua naşterii tale.

În fine, nu de aniversări ducem noi lipsă.

Mai ieri socoteam şi găseam că tu ai petrecut împreună cu mine jumătate din viaţă; eu: ceva mai puţin (de jumătate). Însă impresia-certitudine este că de totdeauna am fost de mână.

Te îmbrăţisez (de mână!) şi-mi doresc ceea ce-ţi doreşti şi tu : să rămânem aşa, până dincolo de sfârşit.

Paul

8 august 2013

De pe blogul Floarei Bàlànescu, un articol publicat anul trecut:

"joi, 8 august 2013 **În memoria lui Petru Ursache**...

- republic acest text apărut anul trecut în revista "Cultura", 10 mai 2012

"Omul-legendă Paul Goma după 35 de ani de refugiu politic şi 22 de postdecembrism

"Petru Ursache, **Omul din calidor,** Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012

"Petru Ursache şi-a intitulat ultima carte, sugestiv: Omul din calidor. Că Paul Goma este scriitorul care a patentat conceptul de calidor în literatura română şi în cultura universală, nu mai trebuie demonstrat. La fel, nu mai trebuie dovedit că Goma este un solitar, un „produs" al desolidarizării româneşti. Cărţile dedicate lui Paul Goma îmbracă, unele mai mult, altele mai puţin, haina obsesivă a argumentării şi dezvinovăţirii. Culpabilizarea pândeşte parcă din fiecare pagină.

De data aceasta, profesorul Ursache propune o strategie de pe poziţii ofensive. Detaliile despre alţi scriitori şi despre cărţile lor, punerea acestora în relaţie cu Paul Goma şi experienţa-scrisul-scriitura lui, contextualizarea istorică, politică, socială, psihologică, au darul de a stabili criterii de lectură pe diverse filiere interpretative. Autorul lărgeşte câmpul defrişării, mărind perspectiva. Din orice punct ai privi, Goma nu mai este izolat. E firesc, deoarece nu s-a izolat singur. A fost transformat într-un „caz", ceea ce

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

presupune împresurare, bombardare a „subiectului" cu „planuri de măsuri", încadrări cu informatori, lehamitea şi respingerea deseori umorală practicate de membrii breslei scriitoriceşti şi ai lumii culturale etc. Documentele din arhivele Securităţii, pe care le-am citit în toată largheţea celor 44 de volume, câte însumează dosarele deschise pe numele Paul Goma, identificate de Direcţia Investigaţii de la CNSAS, arată că scriitorul a fost un pericol real pentru liniştea, confortul şi stabilitatea regimului comunist. Dar şi pentru a celor care nu doreau altceva decât să vegeteze credibil în acest regim. De aceea, scriitorul nu a fost lăsat să-şi urmeze calea firească, de aceea a fost transformat în „caz". Într-un regim închis, în care cei mai dotaţi şi inteligenţi dintre membrii comunităţii salvează aparenţe, discreditând esenţele, efectul este dorinţa de delimitare de orice „element" ce perturbă statu-quo-ul. Petru Ursache urmăreşte în permanenţă firul biografic, aşa încât cititorul să nu uite nicio clipă de unde pornesc toate. Pentru că, scriitorului Paul Goma i-a fost menit din start de către structurile ideologice, administrative şi mai ales de tovarăşii lui de breaslă, să fie expulzat ca un corp străin. Bogăţia detaliilor invocate riscă uneori să întoarcă demersul lui Petru Ursache împotriva propriului proiect metodologic şi interpretativ, în sensul că delimitarea prea abruptă a câmpului grotesc-represiv se impune analizei strict literare. Cum este firesc, până la o anumită limită, între parametrii biografici ai lui Goma. Însă, tocmai punerea în scenă a unor actori mai mult sau mai puţin diferiţi, trăind şi acţionând în aceeaşi realitate, diferit abordată de fiecare dintre aceşti actanţi – scriitori, activişti, securişti etc. (adaug – informatori, ca o subcategorie a categoriei scriitor-critic literar), îi permite lui Petru Ursache să tragă în ultimul moment de firul demonstraţiei, pentru a readuce întregul acolo unde şi-a propus. Autorul cărţii ia la bani mărunţi istoriile lui Paul Goma şi cum au ajuns ele în cărţi, în care însuşi scriitorul devine tot atâtea personaje, reunite în marea personalitate pe care o ştim.

Cartea este constituită din 7 capitole centrate pe calitatea de martor a scriitorului: 1. Scriitorul om-omul scriitor, 2. Când vremea vremuieşte, 3. Publicistică – Scrìsuri, 4. Bătălia pentru jurnal, 5. Viaţa trăită ca mărturie-document, 6. Re-profilări literare, 7. Capodopera literară. Sunt 320 de pagini ce aşteaptă să fie citite, nu pot fi povestite.

Petru Ursache reacţionează corect punând într-o ordine logică editările precare de care au avut parte romanele şi publicistica lui Paul Goma. Poate ar fi trebuit să menţioneze mai subliniat şi cu detalii volumul Scrìsuri. I. 1971-1989, apărut la Curtea Veche în 2010, în cadrul seriei de autor. În acest prim volum găsim texte care n-au fost publicate niciodată în limba română, până în 2010, aşa cum este mult-invocatul Cenzură, autocen-zură, para-literatură, care în volumul de Scrìsuri de la Nemira, 1999, este redat parţial într-o fotocopie din publicaţia „Die Zeit", unde a apărut în traducere germană, în septembrie 1972. Este, de altfel, singura reproducere – mai degrabă o mărturie fotografică – pentru publicistica anului 1972, din volumul apărut la Nemira.

Destinul operei însoţeşte soarta dramatică a scriitorului.

Trimiterea la textul amintit – pe care îl socotesc de căpătâi pentru înţelegerea gândirii lui Goma şi, mai ales, a epocii în care a fost chinuit – nu este întâmplătoare. Goma scria încă din 1971, în România controlată de cenzură, la care s-a adăugat treptat şi difuz autocenzura, texte libere de cenzură-autocenzură-paraliteratură ce apăreau în presa occidentală, evident, în traduceri. Este la îndemână pentru orice necunoscător sau interesat-vinovat să afirme că un scriitor – abia ieşit din puşcărie, fără drept de semnătură,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

care spune şi scrie liber ceea ce gândeşte, ale cărui romane sunt aruncate cu anii în sertarele speriate ale directorilor de edituri aflaţi într-un dans grotesc cu Cenzura şi cu Securitatea etc. etc. – nu are talent. Unde şi cum să-l fi „dovedit" în limba română? Această versiune a Securităţii, preluată vinovat de breasla scriitoricească ante- şi postdecembristă, este şi mai uşor îmbrăţişată azi, când tehnicile media permit oricărui debutant (uneori nu foarte alfabetizat) să aibă feedback într-un timp record. Petru Ursache, profesor aflat la o vârstă venerabilă, are dreptate să se mire:

„Ostinato n-a avut norocul să pătrundă firesc în viaţa literară românească, în pas cu marile creaţii în proză ale anilor '60-'70. Mai mult, nici după decembrie 1989 nu-şi găseşte locul cuvenit în istoriile literare, în cursurile universitare, în manualele şcolare. O capodoperă a memorialisticii, Culoarea curcubeului, document unic şi de cea mai mare importanţă pentru cunoaşterea deceniului al şaptelea (-scriitoricesc) a fost mai întâi dosită în depozite, apoi topită fără strângere de inimă; ca, în cele din urmă, să aştepte 15 ani până să apară şi în limba română (Editura Polirom, Iaşi, 2005), dorinţa cea mai ardentă a autorului (...) Să fim drepţi şi să judecăm cu luare aminte, dacă ne simţim în stare: ceva-ceva nu e în regulă aici." (pp. 76-77)

Nu este. Goma nu a avut parte măcar de şansa celui mai precoce debutant din zilele noastre. Şi poate că explicaţia este conţinută în fiecare dintre citatele pe care a ales să le reproducă Petru Ursache: „Că ei vor să ne şteargă memoria – deci să ne suprime pe noi, conştiinţele...". Este o însemnare din 30 ianuarie 1989. Consult Jurnal pe sărite, Nemira, 1997, p. 175, şi decupez citatul mai de sus şi puţin mai în jos, pe chestiunea care îl frământa pe Goma: „jurnal sau ne-jurnal?" şi care îl preocupă şi pe Petru Ursache în capitolul Bătălia pentru jurnal: „Mai departe: ei se tem de jurnalul tău, pentru că se tem de memoria ta; deci, tu trebuie să ţii jurnal! Îi «baţi», îi dai înapoi, îi sperii pe ei cu jurnalul? Aparent, nu – dar-însă-totuşi... Cum însă ţi-e frică, nu-l chiar... scrii, jurnalul acela; îl... ţii în gând (?) În fond, care este gândul ascuns? Că ei vor să ne şteargă memoria – deci să ne suprime pe noi, conştiinţele... Însă memoria se exercită şi prin simplă ţinere-de-minte, nu neapărat prin scriere negru pe alb".

Dacă scoatem reperul cronologic, putem lesne conchide că e vorba despre actualitatea prezentă. Doar că azi este aproape imposibil să mai poţi vorbi despre ei fără să intri în conflict cu cine nu te-ai aştepta.

Un aspect esenţial în ceea ce putem numi „dezbaterea Goma", observat şi de alţii, este dezvoltat de Petru Ursache: „De regulă, Paul Goma nu-şi îngăduie să ia în asalt polemic, nici măcar să ironizeze operele confraţilor din ţară ori din exil. Să nu cădem în regretabile confuzii: când aruncă vorbe aspre (şi regretabile pentru noi; am convingerea că autorul însuşi o face cu inima împărţită), împotriva celor mari, foşti prieteni apropiaţi: Nicolae Breban, Nicolae Manolescu, Dumitru Ţepeneag, Dorin Tudoran etc., nu are o clipă în vizor diminuarea operelor vreunuia. În obiectiv se află omul: compromis politic, spirit egoist, carierist, trecut uşuratic dintr-o tabără în alta."

Că aşa este o arată tot ceea ce a scris Goma până în prezent. Mai mult, o confirmă discuţiile cu Ana-Maria Goma, cu prietenii ori cu simple cunoştinţe în „intimitatea" apartamentului, pe care ni le-a lăsat Securitatea în transcriere, mulţumită aparaturii TO (tehnică operativă) cu care era dotată în anii 1970.

În aceeaşi idee, sunt amintite de către autorul cărţii de faţă şi încercările, soldate de câteva ori cu reuşite, de a-i atrage pe scriitorii români

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

către editurile ooccidentale, în speţă franceze. Aşa cum îl ajutase Dumitru Ţepeneag pe el, Paul Goma voia să îi scoată din încercuire pe unii dintre cei mai buni scriitori din România, pentru ca ei şi cultura română să respire. I-au trebuit câţiva ani să se convingă că aceştia nu doreau să rupă concubinajul cu puterea de la Bucureşti. Goma este un luptător de cursă lungă. O atare ipostază presupune o cauză, principii, consecvenţă. Nu prea există exemple de altruism la acest nivel în lumea literară românească: exclus din Uniunea Scriitorilor în timp ce era aproape omorât în puşcărie, împins să se exileze, Paul Goma le întinde mâna celor din ţară, exact celor care puseseră umărul la arestarea, torturarea, excluderea, exilarea, compro-miterea, asasinarea lui morală – prin neimplicare, prin acord tacit dat Puterii. Prin solidarizare cu dictatura, nu cu eroul-victimă. Petru Ursache pune, pe bună dreptate, problema receptării oneste a lui Paul Goma: „Istoriei literare îi va veni greu să explice natura frânturii dintre două momente din destinul existenţial al lui Paul Goma, primul la care ne referim fiind cuprins între 1977 şi căderea Cortinei de Fier. Omul din Calidor a devenit, timp de mai bine de un deceniu, personalitate europeană, datorită, mai ales, Mişcării ce-i poartă numele, integrată Chartei Drepturilor Omului. Al doilea moment s-a ivit după revoluţiile de «de catifea», autorul romanului Ostinato intrând, treptat, într-un inexplicabil con de umbră”.

Oricât ar încerca scriitorimea literară şi critică de la noi să ne convingă că esteticul primează, dincolo de bine şi de rău, răspunsul la incomoda problemă formulată de Petru Ursache poate fi scurt sau foarte amplu, însemnând acelaşi lucru: Paul Goma nu avea cum să fie „recuperat” de aceiaşi oameni (structuri) care nu doar că l-au lăsat singur (să moară cu principiile de gât, nu?), dar au contribuit la minimalizarea lui – „Goma nu are talent”, la discreditarea ca scriitor – mergând până la a-i nega această calitate, la compromiterea ca membru al comunităţii scriitoriceşti şi româneşti – Goma este „vândut”, „jidănit”, „kaghebist”, „omul Securităţii”, „nebun” etc. etc. Este un raţionament simplu: cine a călcat toată viaţa etica şi omenia în picioare, nu se poate trezi brusc, după 1989, cavaler al dreptăţii, oricât de talentat ar fi.

Goma a vrut mereu să fie scriitor şi să fie perceput astfel. Cu cât a încercat să se comporte în virtutea menirii sale naturale, pe atât de înverşunaţi au fost ei să decredibilizeze ceea ce nu poate fi negat. Să îl „compromită” – asta fiind una dintre expresiile agreate. Şi care spune totul despre acţiunile concertate ale Securităţii şi scriitorilor-criticilor-etc. – cei din urmă nu întotdeauna conştient implicaţi, ceea ce nu le procură prea multe circumstanţe atenuante. A fost şi este datoria lor să aibă discernământ. Este responsabilitatea oricărui om care gândeşte mai mult decât la grija confortului familiei şi la carieră cu orice preţ.

Intelectualitatea română, scanată prin ochii informatorilor – parte a acestei intelectualităţi, nu este chiar mediul în care ai vrea să respiri „liber” azi. Cea mai mare parte a ei trăieşte la loc de cinste în literatură, parte în posturi universitare de diverse specializări sau în ceea ce numim lax „cultură”. Este o constatare. Românii, în general, intelectualii români, în special, se tem de „judecăţi”. Ca să poată scoate oricând cămaşa curată. Se ştie, la noi „judecăţile” sunt monopolul – dar şi monologul – autorităţii. Românilor le plac, mai ales, „execuţiile” celor „compromişi”, celor aflaţi în minorităţi fabricate împotriva conştiinţei. Când adevărul e chiar sub ochii noştri, aşa cum a fost dintotdeauna. L-au văzut oameni mai puţin sofisticaţi. Dar ei nu sunt vedete.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Petru Ursache consideră că „Goma a luptat pentru unitate, pentru fortificare, pentru universalizare şi s-a văzut că s-a ajuns la dispersare, risipire de forţe. Cultura nu este o afacere a unei singure persoane, oricât de înzestrată ar fi; cunoaşte individualităţi marcante (şi cu cât mai multe, cu atât mai bine pentru ea în totalitate) pentru a supravieţui pe mari întinderi de timp; nu acceptă dictatura unui grup cu pretenţii şi închipuiri, îi displace ideea de «centru-margine»; dacă întâmpină obstacole naturale, ştie să şi le asocieze şi să se fortifice; dacă obstacolele sunt construite în chip artificial, cu intenţii diversioniste şi brutale, sfârşitul tragic este previzibil” (pp. 108-109)

Punându-l în corelaţie, inevitabil, pe Goma cu Soljeniţîn, Petru Ursache ajunge la câteva concluzii demne de reţinut. Din paralela **O zi din viaţa lui Ivan Denisovici / Gherla,** analizate în contextul lor istoric şi literar, rezultă că „politicul a părut mai disponibil receptării, spre paguba ansamblului. În termeni hegelieni, conţinutul a luat-o înaintea formei. Prejudecata încă dăinuie în critica literară curentă. Dacă am plasa această scriere în alt secol, invocarea politicului ni s-ar părea o absurditate (...) toată viaţa Alexandr Soljeniţîn a nutrit speranţa să se afirme pe plan literar înainte de toate şi apoi în memorialistică ori în istoriografie.” Dacă punem pentru o secundă numele Goma în locul numelui Soljeniţîn, care ar fi diferenţa? Niciuna. Dintre criticii literari consacraţi, Daniel Cristea-Enache a reuşit o cronică amplă şi demnă de reţinut a romanului **Gherla-Lăteşti**, Curtea Veche, 2010, care poate fi considerată, în sfârşit, un text de recuperare literară şi de punere la locul cuvenit a scriitorului.

Soljeniţîn a scris ampla lucrare **Două secole împreună. Evreii şi ruşii înainte de revoluţie, 1795-1917**, Goma a scris **Săptămâna roşie (28 iunie-3 iulie 1940) sau Basarabia şi evreii**. Cei doi sunt scriitori. Nu istorici. Cu toate acestea, cărţile lor sunt foarte documentate. Nu sunt lucrări de ficţiune. Aşadar, le poate fi criticat „stilul”. Sau „tonul”. Li se poate „reproşa” că scriu liber, necenzuraţi de opţiuni ideologice. Fie ele doctrine la putere sau pragmatism corect-politic. Ce li se mai poate reproşa celor doi – că unul e român, altul rus? Că n-au reuşit să treacă de ultima redută – renunţarea la identitatea antropo-culturală şi naţională – pentru a deveni oameni noi? Este poate cea mai sensibilă parte a cărţii lui Petru Ursache. Dacă celelalte capitole au „şansa” de a trece neobservate, capitolul V, mai ales ultimul titlu – „Nürnberg II”, riscă să-l mai arunce o dată pe Goma în groapa cu leii ce păzesc câmpiile curate ale realism-corectitudinii-politice. Este periculos pentru viaţa şi cariera ta să fii liber. Şi Soljeniţîn a fost acuzat de antisemitism, cu toate acestea, el a putut să moară acasă, după 20 de ani de exil. Ruşii au, se pare, mai multă consideraţie pentru marile lor personalităţi. Deşi nu s-ar spune că Rusia zilelor noastre este chiar „cetatea soarelui”. Trebuie să se poată discuta despre orice, fără teama de a fi asasinat moral. Americanilor nu le place să le vorbeşti despre relele pe care le-au făcut – este cool să vorbeşti numai despre Revoluţie şi democraţia americană... Francezilor nu le cade bine să critici Revoluţia Franceză ori să le spui că sunt aroganţi şi neprimitori... Germanii, în care, să fim oneşti, toată lumea a tras, s-au săturat să fie diabolizaţi în eternitate... Englezilor le-a ajuns să fie catalogaţi drept cinici, urâţi şi reci... Poate că şi românii ar trebui să se sature odată să fie oile negre ale Balcanilor, oricâte greşeli – recunoscute! – ar fi făcut. Poate că românii nu sunt doar nişte sălbatici, împuţiţi, inculţi şi sângeroşi. Poate că şi evreii sunt tot oameni, ca noi, cu bune şi cu rele. Eticheta de „antisemit”, aplicată tot mai des în ultima vreme, începe să aibă reverberaţii apocaliptice. Te aştepţi ca un Goma sau un Soljeniţîn să fie noii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ideologi ai „soluţiei finale”. Mai sunt şi alte popoare care au „beneficiat” de genocid şi atenţia opiniei publice nu este atât de focalizată în direcţia lor şi, mai ales, asupra celor care i-au decimat. Trebuie să putem să discutăm odată şi-odată normal despre orice. Nu Goma şi Soljeniţîn sunt exemplele negative. Goma este ucis ritual de ai lui, dintr-un sentiment exacerbat al urii de sine. Însă el este acelaşi dintotdeauna, nu trebuie să se căiască, deşi el şi-a asumat vina crimelor comise de români în timpul celui de al Doilea Război Mondial.

Într-o cronică dedicată cărţii lui David J. Mahoney, Alexandr Soljeniţîn. **Dincolo de ideologie,** Polirom, 2011, Nicolae Coande consideră că Soljeniţîn este un „luptător unic în istoria secolului XX, cel care a denunţat, cum el spune, «fărădelegea şi genocidul popoarelor» şi a luptat împotriva «Dragonului Sovietic».” Şi conchide: „Moştenirea sa, ca şi a luptei unui Paul Goma în România, se cere predată în şcoli. Ruşii o fac deja (un rezumat de 400 de pagini ale Arhipelagului… e deja în programa şcolară), noi când vom recunoaşte moştenirea lui Paul Goma?”

În primul rând, noi trebuie mai întâi să îl recunoaştem pe Paul Goma. Iar cartea lui Petru Ursache este un îndemn bine motivat şi argumentat în acest sens.

Soljeniţîn îi îndemna pe ruşi să se căiască. Goma îi îndeamnă pe români să aibă grijă de memoria lor. Memoria este baza identităţii, în orice epocă istorică ne-am situa. Fără memorie nu putem nici să ne căim pentru greşelile noastre şi nici să le amintim altora că şi ei sunt supuşi greşelii. Fără memorie nu există justiţie, se instalează dictatura. Petru Ursache: „Paul Goma reprezintă documentul de care istoria noastră recentă are nevoie pentru legitimare. Forţa sa constă în faptul că nu se lasă jefuit de memorie, din contra, şi-o păstrează intactă, şi-o administrează riguros şi în folosul semenilor.” (p. 199)

De 22 de ani, suntem ba jenaţi, ba incomodaţi, ba de-a dreptul încurcaţi, de memoria victimelor comunismului. Ceea ce se ilustrează şi în legislaţia târâş-grăpiş ce intenţionează, mai ales la nivel declarativ, să recunoască onorabil statutul foştilor deţinuţi politici. În realitate, „procesul comunismului” (Decretul-Lege 118/ 1990, Raportul pentru condamnarea oficială a comunismului şi altele) este o şaradă. Parcă ar fi desprins din planurile de măsuri pentru compromitere fabricate în laboratoarele strategice ale Securităţii – de data aceasta fiind vorba de subminarea memoriei colective a românilor.

Concluzia lui Petru Ursache asupra operei lui Paul Goma ţine cont de toate genurile abordate de scriitor. În privinţa romanului, între preferate fiind **Ostinato, Din calidor, Arta refugii, Gherla**, consideră că „paginile romanului se cuvin a fi supuse unor analize sistematice, ample, profesioniste. Altfel riscăm să rămânem la simple constatări, formule retorice şi să nu realizăm că, într-o vreme a canonului proletcult, de simplificare şi de uniformizare a limbajului literar, Paul Goma, «singur împotriva tuturor» (ei, nu chiar singur) [Ei, nu chiar... împotriva tuturor, ci singur împotriva Lor! Aceasta este expresia lui Goma – n. Flori B.] a lansat personaje izvodite din fondul organic al fiinţei noastre, nedorite de autori-tăţi, a inovat curajos dezvăluind noi orizonturi imagistice şi de sensibilitate umană, survenite în condiţiile totalitarismului, a exersat pe terenul de graniţă dintre arte pentru aproximarea unei posibile geografii a spiritului.”

În privinţa literaturii cu caracter pronunţat autobiografic, pe care Petru Ursache o numeşte „literatură concentraţionară”, termenul este din punctul meu de vedere folosit fără nuanţe. În sensul că se poate aluneca uşor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

în interpretări laxe, aşa cum se şi întâmplă, în opinia generală „literatură concentraţionară" însemnând orice volum de memorialistică propriu-zisă a detenţiei. Or, în genere, cartea de memorii scrisă de foştii deţinuţi politici, la persoana întâi, fără alte pretenţii decât dorinţa de a împărtăşi o experienţă ieşită din comun, de a o lăsa mai mult sau mai puţin explicit ca „moştenire", nu este literatură. Este o mărturie. Nici nu trebuie să fie literatură. Ceea ce nu respinge calitatea de document atât a literaturii autoficţionale, cât mai ales a memorialisticii. Pe bună dreptate, Petru Ursache este de părere că în această privinţă, a literaturii concentraţionare, Goma „pe mulţi îi întrece". Iar în materie de scriitură politică „Scrisorile (către Ceauşescu, Iliescu, Băsescu) sau iniţiative precum adeziunea la Charta '77, să recunoaştem, nu au egal".

Statutul de refugiat politic pe care Goma şi membrii familiei sale îl au după 35 de ani de exil şi la peste 22 de ani de când guvernarea comunistă a căzut în România, ţară membră a NATO şi a UE, este considerat de autorul cărţii „de domeniul absurdului ori al legendei".

Ca să fim cât mai precişi: este de domeniul Ministerului de Interne şi al Ministerului de Externe, adică al statului de drept actual.

După cum deja anunţă titlul, Omul din calidor nu este o carte de analiză literară. Este o carte despre omul-legendă Paul Goma, exilat în singura patrie posibilă pentru el: limba română".

*

O poezie dedicată de Andrei Ţurcanu lui Paul Goma, transmisà de Flori Bàlànescu:

"*Eloí, Eloí...* *Pentru Paul Goma*

Când pe cruce, învins,
îţi stă neamu-ntre hoţi,
tu, brăduţule nins,
ieşi cu soarta la sorţi:
- Eloí, Eloí,
Lammà sabahtaní?*

Tu te zbaţi ca un sfânt.
Între vis şi prezis
vrei să-ntorci un comând,
vrei să ştergi un înscris:
- Eloí, Eloí,
lammà sabahtaní?

În înalturi te-avânţi,
de abisuri chemat,
te împarţi, te frământi,
logodit cu-n regat:
- Eloí, Eloí,
lammà sabahtaní?

De un astru-ncolţit,
de amurguri arat,
descojit, desfrunzit –
albă-o cruce de brad:
- Eloí, Eloí,
lammà sabahtaní?

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Şi la poale pustia,
şi-ntre ceţuri un neam,
şi un somn ca leşia
boronit de un ram:
- Eloí, Eloí,
lammà sabahtaní?

*"*Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M–ai părăsit*?"
(Marcu 15,34

*

9 August 2013

Contemporanul

Dosar ■ **Cazul Paul Goma,** o carte - eveniment:

Nicoleta Sălcudeanu, Revizuire şi revizionism în literatura postcomunistă editura Muzeului Naţional al literaturii române, 2013

Spre deosebire de restul ţărilor comuniste care, mai devreme sau mai târziu, prin vocile intelectualilor din interiorul sistemului, au beneficiat de o opoziţie culturală făţişă şi articulată, sprijinită uneori de studenţime sau de sindicate, alcătuind o veritabilă societate alternativă la cea totalitară, în România doar o mână de intelectuali răzleţi s-au exprimat pe faţă contra regimului comunist, însă doar unul singur a reuşit să strângă în jurul său un număr de susţinători, dintre care doar câţiva, foarte puţini, aparţineau elitei culturale. Acesta este Paul Goma. Acestuia, prin consecvenţa în opoziţie, prin forţa şi vehemenţa protestului, i se cuvine întâietatea. Întâietatea i se mai cuvine lui Paul Goma şi fiindcă, încă din 1956, se solidarizează (prin lectura, la seminarul de proză de la Institutul Eminescu – „fabrica de Scriitori", cum îl numise Tudor Vianu – a unui fragment de roman) cu revoluţia ungară din octombrie, gest ce-i va atrage, în noiembrie, arestarea şi acuzaţia de „tentativă de organizare de manifestare ostilă". Ca să ne dăm seama de proporţiile consecinţelor unui gest de frondă politică în acei ani, iată supliciile pe care tinerii solidari cu revoluţia ungară le- au avut de îndurat, povestite de Paul Goma însuşi, în **Culoarea curcubeului '77**:

„Îmi era frică – (…) de nimeni anume. Ci de clădire – acum Comitetul Central, dar înainte… În acea clădire fusesem dus în noiembrie 1956, după ce fusesem arestat alături, la Universitate. Acolo, în acea clădire fusesem închis, interogat, înjurat, bătut, înfometat, umilit, în acea clădire fuseseră ucişi oameni – şi nu doi-trei… Într-un fel acolo, în acea clădire, a Internelor, începuse moartea colegului de facultate Ştefan Negrea, bătut numai în cap, în cap, în cap, de căpitanul (pe atunci) Gheorghe Enoiu. Acolo înnebunise Negrea şi, cu «reveniri», se târâse prin închisori, până când, într-o noapte, în 1958, la Gherla, se spânzurase la orizontală."

În martie 1957 Paul Goma e condamnat la doi ani de închisoare corecţională, parte din ei petrecându-i la Jilava şi Gherla. În noiembrie 1958 e „liberat", dar trimis, sub escortă, în satul Lăteşti, raionul Feteşti (sat construit artificial de condamnaţii politic), pentru alte 36 de luni de „domiciliu obligatoriu", prelungite, la expirare, cu încă 24 de luni.

Va urma o perioadă de excludere din viaţa socială şi de tentative de reinserţie, prin munci necalificate, în diferite locuri din ţară, cum singur mărturiseşte: „muncitor zilier în construcţii, la Buhuşi, pe şantierul Casei de Cultură, fotograf ambulant (nunţi, botezuri, înmormântări), prin satele din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Rupea şi Făgăraş; trompetist de sâmbătă-searta (baluri, nunţi, hore); dezgropător de puieţi la pepiniera Şercaia; descărcător-încărcător de cereale în silozul din Şercaia-gară; muncitor necalificat la forja uzinei «Rulmentul» din Braşov; merceolog la «Agrosem» Făgăraş – în fine: «tehnician» la Serviciul Tehnic al Intreprinderii de gospodărie a Oraşului Făgăraş".

Precum se vede, actul său de disidenţă, în mod previzibil, nu s-a lăsat fără urmări grave, dar acest lucru nu îl va opri de la viitoare gesturi de împotrivire.

În zilele invadării Cehoslovaciei, de către sovietici, ca represiune asupra Primăverii de la Praga, încurajat de atitudinea aparent antisovietică a lui Nicolae Ceauşescu, în luna august 1968 se înscrie în organizaţia uniunii Scriitorilor a PCR. Între timp, „ca urmare a «decretului Ceauşescu» (ce permitea foştilor deţinuţi politici să-şi continuie studiile universitare), Goma – căruia nu i se aprobase reînmatriculareaîn anul III, deşi, legal, avea acest drept – dă examen la facultatea de filologie, universitatea din Bucureşti."

Şi este admis. Debutat în revistă (decembrie 1966, în *Luceafărul*, cu o povestire botezată în redacţie **Când tace toba**), lucru care-i va deschide şi paginile altor periodice („*Gazeta literară", „Viaţa româneas-că", „Ateneu", „Neuer Weg", „Cravata roşie"*), nu este la fel de bine primit în edituri (avea depuse, tot din primăvara şi respectiv vara anului 1966, la editura ESPLA, romanul **Ostinato**, sub titlul **Cealaltă Penelopă, cealaltă Ithacă,** şi un volum de proză scurtă, **Moartea noastră cea de toate zilele**). În vara lui 1967 trimite în Occident prima variantă a romanului **Ostinato.** Între timp, în august 1968, aşadar concomitent cu invazia Cehoslovaciei, debutează editorial cu volumul de proză scurtă predat la ESPLA, cu titlul schimbat: **Camera de alături**.

În mod evident biografia şi cariera literară a lui Paul Goma sunt strâns legate, încă de la început, de evenimentele politice din Europa de dincoace de Cortina de fier. Nici un moment istoric major petrecut în ţările comuniste din est nu-i este indiferent şi-i determină prompt reacţia. Între timp, manuscrisul romanului **Ostinato** schimbă trei directori de editură, iar Paul Goma declară că dacă romanul nu-i va fi publicat româneşte, îl va publica în Occident.

Aceasta va declanşa o cascadă de „şedinţe de lucru" de „lămurire". În martie 1970, Goma publică pentru ultima oară proză în România comunistă, un fragment din romanul **În Cerc,** în „*România literară"*.

În octombrie 1971 apare, în limba germană, la Suhrkamp Verlag, romanul **Ostinato**, la târgul de carte din acel an, de la Frankfurt am Main, Paul Goma apare la stand cu acest roman, fapt ce va stârni furia autorităţilor comuniste materializată în retragerea ostentativă şi ridicolă a standului românesc.

În aceeaşi editură vest-germană, în 1972, apare romanul **Uşa**, reluat în 1974, în franceză, la Gallimard. De aici încolo (până la căderea comunismului), cărţile sale vor apărea doar în traducere, laedituri străine din Franţa, Germania, Italia ş. a.

Prin aceste prime două cărţi, Paul Goma intră în circuitul european în calitate de „Soljeniţîn român" (cum îl numeşte Miron Radu Paraschivescu după lectura unui fragment din **Ostinato**, pregătit pentru publicare în revistă), ajungând la cunoscutele conflicte directe cu autorităţile comuniste de la Bucureşti, culminând cu „mişcarea '77" – solidarizarea, printr-o scrisoare trimisă în Occident, cu intelectualii Cartei '77, adresată, în martie 1977, lui Pavel Kohout, soldată cu arestarea, umilirea şi schingiuirea sa de către

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Securitate, iar, ulterior, „expulzarea" sa din ţară.

La 20 noiembrie 1977, Paul Goma, împreună cusoţia şi copilul său ajung la Paris, cu paşapoarte turistice, cerând imediat azil politic. În timpul exilului parizian, viaţa sa şi a familiei este pusă în mai multe rânduri în pericol prin organizarea, de către Securitate, la cererea lui Ceauşescu, de atentate teroriste. Din condiţia de azilant politic Paul Goma nu a ieşit nici azi, tentativele sale de a determina statul român să-l repună în drepturile sale cetăţenesti."

Nicoleta Sălcudeanu

"Paul Goma în literatura română şi în conştiinţa publică

Starea de fapt, peste poate de absurdă, se poate explica printr-un plauzibil complex de vinovăţie al intelectualului român ce nu a îndrăznit să înfrunte regimul comunist, aşa cum au făcut-o colegii săi din celelalte ţări comuniste, cum însuşi Paul Goma a făcut-o. Acest dezavantajos contrast moral pare să fie generatorul politicii de marginalizare şi de minimizare a talentului său literar real, ilustrat prin memorabile scrieri precum **Ostinato, Patimile după Piteşti, Culoarea curcubeului**, cărţi de închisoare, sau **Din calidor**, un minunat roman al copilăriei, sau de reconstituirile în proză ale anilor stalinismului şi comunismului în România, romane ce, deşi robust irigate biografic, sunt construcţii romaneşti pătrunse de un fior uman transbiografic şi de un adevăr suprem pe care numai arta îl poate întruchipa.

În mod nedrept s-a instituit un soi de embargo tacit, de conspiraţie a tăcerii în jurul scrierilor sale.

(…) eşuînd de fiecare dată, chiar şi la mai bine de douăzeci de ani de la căderea comunismului. În mod evident nici astăzi, când cu pompă şi prin instituţii denumite pompos, comunismul este condamnat cât se poate de sonor, lui Paul Goma nu i s-au restituit drepturile civice furate, iar în plan literar se desfăşoară un plan monstruos de marginalizare a sa.

Starea de fapt, peste poate de absurdă, se poate explica printr-un plauzibil complex de vinovăţie al intelectualului român ce nu a îndrăznit să înfrunte regimul comunist, aşa cum au făcut- o colegii săi din celelalte ţări comuniste, cum însuşi Paul Goma a făcut-o. Acest dezavantajos contrast moral pare să fie generatorul politicii de marginalizare şi de minimizare a talentului său literar real, ilustrat prin memorabile scrieri precum **Ostinato, Patimile după Piteşti, Culoarea curcubeului**, cărţi de închisoare, sau **Din calidor**, un minunat roman al copilăriei, sau de reconstituirile în proză ale anilor stalinismului şi comunismului în România, romane ce, deşi robustirigate biografic, sunt construcţii romaneşti pătrunse de un fior uman transbiografic şi de un adevăr suprem pe care numai arta îl poate întruchipa.

În mod nedrept s-a instituit un soi de embargo tacit, de conspiraţie a tăcerii în jurul scrierilor sale. Cât despre persoana sa civică, ea este în continuare marginalizată în dezbaterea publică de după căderea comunismului, ironia aşezând lucrurile în aşa fel încât cei mai vehemenţi critici de astăzi ai trecutului regim să preia, în ce-l priveşte pe Goma, tocmai etichetele şi clişeele vehiculate de Securitate şi de „răspândacii" săi. Ca şi Securitatea, ce decisese să-i aplice eticheta de „mare prozator fără cărţi", de „scriitor curajos, dar fără de talent", cum probează dosarul său CNSAS, formatorii de opinie postcomunişti reiterează, sub diverse formule, aceleaşi idei. Timpul trece însă în favoarea operei lui Paul Goma şi, deşi cărţile sale au fost publicate în România postcomunistă în bună parte la edituri obscure, din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

motive care se deduc, critica mai tânără i-a dedicat deja studii substanţiale, teze de licenţă şi de doctorat, iar, pe măsură ce detrac-torii săi pierd din putere, instituţional vorbind, cărţile sale se îndreaptă, nesmintit,către o mai justă receptare.

Întorcându-ne însă în prezentul ingrat, situaţia lui Paul Goma în literatura română şi în conştiinţa publică este, eufemistic spus, revoltătoare. Conştiinţa publică românească e ca şi inexistentă atâta vreme cât singurul om din România care a riscat totul în România (casă, poziţie socială, viaţă) în lupta sa cu regimul comunist nu este reintegrat, ca reper moral, dar şi ca scriitor important, în locul ce i se cuvine. Cel care a avut primul ideea înfiinţării unui Institut pentru Studierea Terorii Bolşevice din România (idee preluată ulterior în formă amputată – Goma cerea investigarea regimului comunist începând cu anul 1940, deci cu bolşevizarea Basarabiei – şi golită de orice noimă în forma prezidenţializată de astăzi, atâta vreme ce nu se află sub patronajul singurei persoane care îi poate conferi o legitimitate morală, Paul Goma însuşi), cel ce a avut aşadar această idee ce i s-a confiscat, trăieşte în continuare ca azilant politic la Paris, în sărăcie. Este tulburător faptul că lui Goma o dorinţă de o modestie spartană („îmi doresc atât de tare să mă pot întoarce în ţara mea") îi apare ca „eroare… umană". este tulburător că o atât de simplă, elementară dorinţă nu poate fi împlinită în România de azi. Lista lui Paul Goma de vise şi idealuri este una cât se poate de restrânsă:

„– Să-mi pot tipări – în sfârşit – cărţile şi să mă pot exprima în presa de hârtie din ţară;

– Să am şi eu un adăpost, o casă, în ţara mea – iar ca supliment: un loc în care să-mi (re)îngrop părinţii, împrăştiaţi, pierduţi – şi unde să fac şi pentru mine un culcuş de veci;

– Să am şi eu, chiar dacă recunosc: exagerez ca de obicei! – o identitate oficială, o apartenenţă, din care să nu mai fiu alungat, expulzat, dat-afară, exclus – interzis…

– Să am şi eu un costum de înmormântare, că «celălalt» nu mă mai încape…

Să fie oare idealurile, visele, dorinţele atât de-prea-înalte, atât de ne-atins? Atât de ne-meritate, (Doamne)?"

Se pare că da. În România anticomunistă a anului 2012 singura formă posibilă de existenţă pentru Paul Goma este cea virtuală."

(*continuare în numărul viitor*)

*

Cu ceva vreme în urmă, în paginile săptămânalului *New York Magazin* (nr. 737/5 octombrie 2011, p. 3), Liviu Ioan Stoiciu semna un **Apel** pentru intrare în normalitate.

În discuţie era Paul Goma, sărbătorit (atunci) la cei 76 de ani, „un mare scriitor român fără ţară", poetul LIS cerând grabnica lui repunere în drepturi. Şi alte voci, condamnând „nesimţirea, impostura şi ipocrizia" care bântuie pe la noi („în democraţiile româno-basarabene", cum preciza Grigore L. Culian), pledau pentru „reparaţiile" necesare, mereu şi iresponsabil amânate.

Mai apoi, citeam în *România literară* că, la o întrunire a Consiliului director al USR, s-ar fi luat „o hotărâre".

Care? Sperăm chiar în sensul intrării în normalitate. Paul Goma, aflat în „răfuială cu toată lumea", are dreptul la o rezolvare a cazului, fie şi tardivă, lecuindu-şi definitiv singurătatea şi exasperarea."

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

*

(…?) "gândite ca o dureroasă anamneză, erupţie a unui eu hipertrofiat, „Scrìsele" lui Paul Goma exprimă, pe un ton vindicativ-zgomotos, partea sa de adevăr.

„Taxat" în fel şi chip, Goma – mereu egal cu sine – s-a bucurat de o receptare deformată. Risipind „afurisenii", el a indignarisit lumea literară, prevenindu-ne, însă: „nu pot aştepta posteritatea să-mi dea dreptate". Cu această mânie de vates neînţeles (cf. Gh. Grigurcu), în ştiutu-i stil repetitiv-imprecativ, împărtăşindu-ne temele, ideile şi of-urile care îl obsedează, prozatorul-mărturisitor caută neobosit în memorie. Deviza sa este neuitarea:

„Nu eu am căderea să iert, eu am căderea: să nu uit".

Suspicios, inclement, în dezacord cu restul lumii, martorul Goma (ca diarist) se luptă cu laşitatea şi pasivitatea celor din jur, cu biografiile lor cosmetizate / inocentate, după ce au „slujnicit" regimul; în consecinţă, nu suportă avalanşa de poetisme şi nu agreează limba lui esop, ci spune pe şleau ceea ce ştie. O fi veninos din fire? O fi vreun evreu rus (Evremovici), plin de umoare schimbăcioasă, otrăvicios, vizitat de mania persecuţiei? Sau, poate, un agresiv veleitar, lipsit de talent, pus la colţ, evitat, izolat de mediul nostru levantin-acomodabil, abandonat tactic la bursa relaţiilor (utile), risipindu-şi amiciţiile şi capitalul, stârnind adeziuni şi rejectări, trecut sub tăcere, supus embargoului sau atacat violent de holocaustologi?

Cerând însă, dincolo de compromisuri, dezerţiuni, ipocrizii etc., o grabnică reconsiderare, anulând indistincţia dintre om şi operă.

Născut în Mana-Orhei (2 octombrie 1935), Paul Goma debuta cu proză scurtă în Luceafărul barbist, spre sfârşitul anului 1966, sub un titlu dat de redacţie (cumva premonitoriu): **Când tace toba**. fiindcă „afurisitul de Goma", de fibră contestatară, condamnând ezitările şi laşităţile co-breslaşilor, s-a bătut „cu forurile" şi n-a tăcut. editorial, **Camera de alături** (EPL, 1968) ar marca debutul propriu-zis. După scurta exaltare din august, „puşcărizatul" Goma, un „basarabean rătăcitor", un ins „în plus" în propria-i ţară, hăituit, cunoscând experienţa solitudinii va scrie, cu hărnicie, împotrivindu-se castrării memoriei. Va transforma în „ficţiunile (sale) realiste" oglinda în instanţă morală (devenind „oglindibil") şi va condamna vehement delaţiunea, exersarea vasalităţii, calomniile şi vânzările, delirul dictatorial.

Or, „gomiţă" n-a cedat. Va fi, aşadar, izolat, evitat şi, mai apoi, expulzat (1977), „bucurându-se" de solidaritatea laşă a confraţilor. Şi declanşând un teribil scandal politic. Cazul **Ostinato**, carte în traducere germană lansată la Târgul de la Frankfurt (editura Suhrkamp, 1971) este prea bine cunoscut. Ascunzându-şi scrisul de „seci" (cum mărturiseşte), trimiţându-şi manuscrisele peste hotare, transformând – fără voia sa – cărţile ivite în ne-româneşte în veritabile „delicte literare", condamnând – din interior – regimul, Goma reprezenta un simbol. Treptat, scriitorul a fost eclipsat de acţiunile disidentului, opunându-se făţiş coabitării cu sistemul opresiv al comunismului oriental. Şi blamând – prin atitudini tranşante – inacţiunea, tăcerea şi „tremuriciul" scriitorimii, celebrul nostru „aşteptatorism", compromisurile unui neam amnezic, tranzacţional şi, îndeosebi, reacţiile elitei, incapabilă de a se smulge din braţele „laşităţii majoritare".

Ori de a sfida consemnul tăcerii. Cum iarăşi se ştie, în aprilie 1977, Goma a fost exclus din Uniunea Scriitorilor. Încât, pentru lumea scriitoricească, cazul Goma a devenit complexul Goma. un mărturisitor al istoriei

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

netrucate, Paul Goma era, observa V. Podoabă, „indicatorul propriei noastre vinovăţii”. evident, după ’89, alibiurile inteligheţiei noastre (rezistenţa prin cultură) deveneau jenante pentru dilemioţi; vecinătatea lui Goma era inconfortabilă, „măştile eroice”, înmulţindu-se spectaculos, defilau în preajmă şi „detronarea” celui care luptase pe faţă, îngropat acum în tăcere ori calomniat, înjuriind vârtos, la rându-i, pe toată lumea, funcţiona ca un comandament implicit, reducând meritele sale la publicizare (prin scandal politic), opera fiind lipsită, chipurile, de suport axiologic.

Dat „pe mâna exilului” (cum se lăudase generalul Pleşiţă), urmând a fi „halit”, Goma s- a confruntat cu virusul suspiciunii şi, desigur, cu „braţul (lung) al Revoluţiei”. Trimis să-l lichideze, agentul securităţii Moţu Haiducu s-a predat însă, lucrând în contraspionajul francez (D.S.T.). Iar Goma, torturat cu ameninţarea cu moartea s-a răzbunat, trimiţându-i în neuitare, prin depoziţiile sale beletrizate. Ciclul autobiografic, reconstituind odiseea studenţilor „ungarişti”, ororile marca Gh. Enoiu ori ale pomenitului Pleşiţă sub această deviză a crescut: Goma „nu vă va cruţa de uitare”!

În primii ani ai exilului, în neromâneşte, e adevărat; în „haină străină”, cum zice, privat de „ecouri”. Dar şi după seismul decembrist, când productele sale literare, puse eruptiv la îndemâna cititorului român, nu s-au bucurat de „o abordare normală”, de vreme ce el era prizat, în multe comentarii, doar pe latură militantistă, ca animator al Mişcării din 1977. Şi taxat, în pofida „cantităţii de disperare”din proza „aşa-istă”, drept autor al unor scrieri „pişăcioase” (vezi C. Toiu). Încât nescriitorul-scandalagiu a fost, din nou, „carantinizat”, îndeosebi de către cei încondeiaţi cu vervă pamfletară, Goma afirmând răspicat:

„Cine nu are memorie nu are dreptul la viitor”.

„Excepţional poet al cruzimii”, observa I. Negoiţescu. Intors din infern şi mânat de nerăbdarea „spunerii”, într-un limbaj sacadat, străin de metaforită, Goma nu a rostit adevăruri „pe jumătate”. Prudenţa,autocenzura, limbajul esopic au făcut epocă, alimentând – în decor totalitar – epidemia romanescă a „obsedantului deceniu”. Or, Goma s-a rostit „cu toată gura”, corectând proza „de curaj” într-o vreme în care producţia romanescă, plătind, totuşi, tribut infecţiei ideologice era, realmente, mai aproape de adevărul documentaristic, compensând o istoriografie lacunar-mincinoasă.

Constatând, de pildă, că „despre Piteşti se tace”, semnatarul volumului **Le tremblement des hommes** (editat de Seuil, în 1979) şi la Humanitas, în româneşte (**Culoarea curcubeului**, 1990), imediat retras, Goma şi-a asumat datoria de a scrie, ştiind că „nu poţi scrie doar cu talent”. „Piteştizarea” scriitorilor se manifesta şi prin simptomul „întrecenzurii”; neo-intelectualii / „culturrezistiştii” fluturau stindardul rezistenţei estetice asumându-şi/ arogându-şi un nimb eroic.

Repus în circulaţie, „recuperat” în avalanşă, suportând – credem – o receptare excesiv politizată, Goma şi-a încheiat, astfel, exilul literar.

Dar nu şi cel propriu-zis. Cărţile sale, cu accent autobiografic, vădesc o memorie prodigioasă şi dezvoltă luxuriant oralitatea. „Respectul pios” (chiar dacă încălcat), cerut – de unele voci – pentru opozant, nu trebuie transferat – fără examen critic – scriitorului. Suspectat de a fi exploatat scandalul politic, vinovat, aşadar, de seducţie publicitară, prozatorul Goma dovedeşte – crede Vasile Baghiu – şi „excelenţă literară”.

Alţii, dimpotrivă, consideră că, ţinut lungă vreme „sub obroc”, beneficiind de aura disidenţei, scriitorul a fost umflat valoric. Oricum, contondentul Goma, punându-ne oglinda în faţă inconfortează; el ne arată

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cum suntem şi, firesc, diatribele lansate cu îndârjire veninoasă i-au pus în cap „scriitoricimea”.

Contemporanii ignari, elitarzii, „literatorii carpatini” s-au iritat în numele etichetologiei. Goma a fost supus antisemitizării, „smântânimea României” s-a dezlănţuit şi „otrăviciosul” autor, provocat, a devenit, iute, incontrolabil (apud Monica Lovinescu). Folosind un limbaj violent, divulgând indiscreţii, colecţionând amănunte picante şi jenante, Goma face figura unui „demolator”, ruinând pe bandă rulantă, prin portretizări negativiste, în aqua-forte, numeroase prestigii. Holocaustologii, editorii „ticăloşi” sunt puşi la zid sub tirul unei inclemenţe nevindecabile, hrănită de excese temperamentale şi pusee umorale. În replică, dacă nu va fi înconjurat de o „tăcere mortiferă”, scriitorul riscă a fi taxat, cu un diagnostic reluat, drept un veleitar lipsit de talent; şi suspectat că ar acuza un nefondat „delir de persecuţie”.

Goma, după noi, suferă, însă, de un deficit de generozitate; „excesul care deranjează” (cf. O. Şimonca) nu vine nicidecum din această direcţie, îmbrăţişând tandru şi reuşitele confraţilor.

Un mare auditiv, narând istoria trăită sub interdicţia de a uita, cu experienţa detenţiei şi a şocurilor unei existenţe care îşi exorcizează amintirile, Goma doreşte să înregistreze totul. El se vrea un „dezvăluitor”, încât literatura sa, nutrită de o memorie fabuloasă, porneşte de la document.

Spirit justiţiar, incomod, incisiv-radical, blamând ipocrizia breslaşilor şi culpa colectivă în care ne-am bălăcit, Goma – trecut prin supliciile izolării – ştie că „a fi scriitor înseamnă a nu minţi”. Încât grozăviile epocii trec, cu severitate şi sinceritate, în cărţile sale, dorite a fi o „criptătransparentă”. Chiar detenţia pare / poate fi o „binevenită” documentare, prozatorul înregistrând cu minuţie toate detaliile. Şi livrându-le, apoi, febricitant, într-un nemilos rechizitoriu, dezvăluind indignat violenţele universului concentraţionar, dezastrul moral, absenţa revoltei civice.

Dinu Rachieru”

*

28 aprilie 2013

Stimată Aura Christi, iată ce a ieşit:

Declaraţie :

Subsemnatul PAUL GOMA, scriitor, domiciliat la Paris, rue B. […]; arondismentul […], declar:

L-am cunoscut pe NICOLAE BREBAN la Bucureşti, în a doua jumătate a anului 1965, în casa prietenului nostru, Alexandru Ivasiuc. Nu ne-am împrietenit, prea multe amănunte biografice ne despărţeau.

Ne-am mai întâlnit cu alte ocazii – rare. Eu aveam despre scriitorul Breban o opinie bună; el nu avea nici o opinie – nu mă citise.

Am intrat la revista *România literară* în septembrie 1968, girat de Geo Dumitrescu. Breban era şef-adjunct. Nu am avut nici un prilej să ne întărim prietenia- de altfel, eu mă adresam cu „Tovarăşul Breban”, el cu „Goma”, simplu.

În 1971 Breban a devenit directorul revistei. Nu mi-a fost nici cald, nici rece, până în momentul în care el (Breban), aflat la Paris, a dat ziarelor occidentale câteva interviuri în care se manifesta împotriva „politicii culturale” a lui Ceauşescu. Atunci m-am gândit că membrul CC al PCR, scriitorul Breban, „va rămâne” în Occident!

În discuţiile cu confârtaţii, îmi exprimam acordul cu gestul nemaipomenit de curajos al lui Breban – eram mereu în minoritate, foştii prieteni din România, chiar în discuţii private îl criticau, acuzându-l că a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

profitat cât a profitat, iar acum „scuipă în gamelă” – de ce a dat declaraţiile acelea în presa străină? La acestea eu răspundeam: „fiindcă în România nu l-ar fi publicat nimeni”.

Când s-a întors de la Paris – în 1974 – am aflat din ziare că la libraria Uniunii Scriitorilor îi va fi lansat un roman. M-am dus împreună cu soţia. Surpriză: nici unul dintre prietenii la toartă (cât timp fusese în CC) nu era prezent. Breban s-a consolat cu „mărunţeii” Mazilescu, Mălăncioiu, Turcea, Robescu şi cu mine.

În 1971 am avut un conflict cu Ivasiuc, prietenul amândurora. el, ca şef-adjunct al editurii lui Preda, s-a trezit vorbind vorbe. Că în romanul **Uşa**… sub două personaje „se ascundeau” Ceauşeasca şi Ceauşescu…

Din pricina decodificării lui Ivasiuc, din acel an, nu am mai putut publica în propria revistă, nici măcar note de lectură (şi ca, supliment: nici socrul meu, Năvodaru, nici sora lui, traducători, nu au mai avut dreptul să publice).

În 1976 am făcut numeroase tentative de a primi cartea de muncă (fusesem dat afară… dar să nu se ştie).

1977 începe cu solidarizarea mea cu semnatarii Chartei `77 a Cehoslovacilor, cu izolarea mea de către Aparatul Poporului, la 1 aprilie fiind arestat.

Aici se manifestă Nicolae Breban. Soţia mea avea telefonul tăiat, socrii mei aşişderi. La socrul meu Europa liberă era bruiată, eram arestat de câteva zile şi „afară” nu ştia nimeni. Soţia mea era total izolată, prietenii “nu erau acasă”, el, Breban, ne vizitase de două ori.

În acel moment, familia era în legătură cu procesul.

Aflându-se în cabinetul avocatului Pora, în disperare de cauză, a telefonat şi la Breban. Şi Breban a răspuns! În câteva cuvinte. Soţia i-a spus situaţia noastră.

Şi culmea: Breban a întrebat-o de unde telefonează, Ana i-a spus şi Breban i-a spus să aştepte, că are sa vina. Şi a venit (la Pora)! Astfel soţia nu a mai fost total izolată.

Al doilea episod… nesemnificativ…: după liberare, eu eram într-o stare de… nefuncţionare evidentă. Fusesem evacuaţi din apartamentul nostru şi stăteam la socri. Or, socrii aveau nevoie de nişte aşternuturi pentru mine, iar acestea se aflau în cufere, în pivniţă. La cine să facem apel să ne ajute? Mai mult în glumă, am telefonat (acum mergea!) lui Breban.

I-am spus of-ul într-o doară, nu credeam că are să vină.

Şi Breban a venit! A coborât în pivniţă, s-a murdărit de var, a cules pe umeri păianjenii…

După ce m-am exilat, nu am mai avut legături cu Breban.

Recunosc: la început şi eu am aplecat urechea la vorbe-vorbe: cum se explica faptul că, în afară de excluderea din CC şi de la revistă, Breban nu a mai păţit nimic? Pe limba noastră: nu a fost arestat? Şi cum se explică „naveta” lui între Orient şi Occident?

„Probele” acuzării nu sunt probe. Afirmaţiile lui Breban – faţă de securişti, că Goma n-are talent – nu m-au lasat indiferent, însă nu din acel motiv am fost eu arestat în 1977, apoi exclus din uniune, apoi exclus din… ţară.

În discuţiile cu confârtaţii, îmi exprimam acordul cu gestul nemaipomenit de curajos al lui Breban – eram mereu în minoritate, foştii prieteni din România, chiar în discuţii private îl criticau, acuzându-l că a profitat cât a profitat, iar acum „scuipă în gamelă” – de ce a dat declaraţiile

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

acelea în presa străină? La acestea eu răspundeam:

„Fiindcă în România nu l-ar fi publicat nimeni".

Dacă Nicolae Breban va fi judecat după acele probe se va comite o nedreptate flagrantă.

O întrebare: cum ar trebui să se apere Breban de calomnii? „Dovedind", el, că nu a făcut servicii Securităţii?

Dar cum să o facă?

Aceasta este concluzia mea.

Drept care semnez,

Paul Goma

Paris, 28 aprilie 2013

*

Stimate Paul Goma, Dragă Paul Goma,

Citesc, recunosc, cu o anumită surprindere declaraţia pe care i-ai trimis-o Aurei Christi pentru Tribunal. Cum spuneai tu însuţi, în momentele grave, prietenii „de protocol" lipsesc şi se arată prezenţi cei pe care nu i-am covârşit cu laudele mele.

Admir şi îţi sunt recunoscător pentru tonul şi mărturia de gravă şi bărbătească umanitate, chiar şi colegialitate, într-un moment în care, ca şi altădata la apariţia Buneivestiri, haitele s-au năpustit asupra mea.

Să ştii că nu mi e indiferentă soarta ta, de câteori trec prin Paris mă interesez de cum îţi merge, dar tot mai puţini oameni ştiu să-mi dea informaţii.

Să îţi fac o mărturisire: acum câţiva ani, după ce am publicat textul contra lui N. Manolescu, ţi-am propus să ne vedem. Nu, nu voiam să bem doar o cafea, voiam să-ţi propun, să te invit în România şi să mergem împreună în câteva oraşe mari ale ţării, să apărăm literele române, aflate azi, ca şi atunci, în mare criză literele şi prestigiul scriitorilor români.

Vorbesc de cei care îşi merită această titulatură.

Aceeaşi propunere ţi-o fac şi azi.

Ştiu că lupţi cu bolile fireşti sau nefireşti ale vârstei, te rog să transmiţi sărutări de mâini Anei, îţi mulţumesc încă o dată şi rog zeii să te aibe în pază.

Prietenul dumitale, Nicolae Breban

Paris, 28 aprilie 2013

*

Mi-a scris Haru, japonezul: a terminat ce a avut de terminat si vrea si traducà ceva de mine.

I-am recomandat **Ostinato** si **Sàptàmâna**…

11 august 2013

Din *Timpul*, Chisinàu:

"ACTUALITATE 10 August 2013

,**Ei sunt eliberatorii despre care mi se vorbea la scoală?(**1945 - 1949)

"M-am născut în 1939, în satul Bobuleşti, comuna Floreşti, judeţul Soroca, în familia lui Gheorghe şi Daria Cozmin. M-am născut în anul când a fost săvârşit un act ruşinos, pactul Ribbentrop-Molotov.

Balaurul roşu l-a răpit pe tatăl meu şi l-a omorât. Ne-a luat vaca din ocol, nu ne-a lăsat nici un grăunte de leac în pod. Pe mine, împreună cu mama şi sora Eugenia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

m-au dus la capătul pământului, în regiunea Amur, unde ne-au ţinut în robie mai mult de opt ani. Balaurul nu e altcineva decât regimul comunist, care a sugrumat şi a schilodit milioane de vieţi omeneşti...

Eram fericiţi, aşa, pe semne, o duc puii în cuibul lor până în clipa când se dezlănţuie o furtună, în anul-1945, pe tata au început să-l cheme des la sovietul sătesc. Iar noi îl aşteptam acasă până seara târziu. Tata se întorcea foarte întristat, mă lua în braţe şi îmi spunea: „Eu voi pleca de acasă, pentru mult timp, tu, Tăsiica să fii cuminte, să asculţi de mama şi de surorile tale mai mari..." Simţeam cum se rostogolesc lacrimile pe obraji. Mă uitam la ceilalţi ai casei, toţi plângeau. Iar tata cânta:

„Aşa-mi vine uneori
Să mă otrăvesc, să mor,
Dar mai stau şi mă gândesc.
De ce să mă otrăvesc,
Când am zile să trăiesc".

Într-o zi, tata s-a dus de acasă şi parcă l-a înghiţit pământul. De atunci nu l-am mai văzut.

...Pe atunci oamenii se ajutau la lucru pe câmp. În ziua aceea tocmai venise rândul să prăşim păpuşoii noştri. Mama s-a dus cu femeile din mahala la deal. Eu am rămas acasă cu Leonid, băieţelul surorii mele, Eugenia. L-am adormit la amiază, iar la poartă a venit Agafia, fetiţa vecinului cu câţiva ani mai mare decât mine. Afară era vară şi eu aveam chef de joacă şi i-am zis: „Hai, Agafie, să ne trântim". Ne-am hâr-jonit până în seară. Mama s-a întors cu prăşitoarele acasă, au mâncat, dar nimeni nu se dădea dus de la noi. Au stat la taifas până târziu. Cineva s-a mirat chiar: „la ce şedem mult la voi, parcă n-o să ne mai vedem...". Vorbeam de păpuşoi că îs frumoşi şi că o să fie roadă bogată. Iar mama a zis cu tristeţe: „Aţi văzut câte maşini duduiau azi pe şosea. Oare de ce s-au stârnit?" Mama bănuia ceva, pentru că după război, rar când trecea câte o maşină pe drum. Cineva a zis că maşinile au treaba lor, că îşi mută cuibul.

Târziu, după ce lumea s-a împrăştiat, ne-am culcat. Abia ne-a furat somnul, că s-a auzit o bătaie în uşă. Era ora două sau trei. După voce l-am recunoscut pe Damian Procopie, secretarul sovietului sătesc. Mama a ieşit în tindă şi în casă a dat buzna un grup de moscali înarmaţi. Nenea Damian a intrat ultimul. Mama a început să plângă şi să-şi smulgă părul, din cap: „Of, of, of! Mi-aţi luat bărbatul şi pe tata copiilor, acum aţi venit să ne luaţi şi pe noi... Cu ce suntem noi de vină? V-am dat tot ce am avut, până la ultimul grăunte, vaca v-am dat-o la carne, am dat tot, ce mai vreţi? Vreţi viaţa noastră?" Sa trezit şi sora Eugenia, a luat copilul în braţe şi a început să plângă. Eu am încremenit, mă ţineam de mâna mamei şi nu puteam scoate nici un cuvânt. Mama l-a întrebat pe secretarul sovietului sătesc unde ne duc şi nenea Damian a strâns din umeri, apoi a pus mâna la gură în semn că nu are voie să ne spună. Mama săruta bocind pereţii casei. Sora Eugenia aduna o legătură de scutece. Moscalii ne mânau spre maşină: bâstrei, bâstrei! Vecinii plângând s-au repezit şi ei şi ne-au mai aruncat câte ceva. „N-o să ne ajute boarfele acestea, că ei ne duc la moarte", plângea mama.

Totul a rămas acasă, până şi fotografiile cu toate amintirile noastre, din care nu au mai rămas nimic. Maşina a cotit spre ieşirea din Bobuleşti. Întreaga localitate vuia de plânsete. Şi cum satul este aşezat între două maluri abrupte ale Răutului, el părea o gură uriaşă care răcnea.

Răcoarea dimineţii m-a făcut să-mi revin, mă uitam la moscalii care ne însoţeau şi mă întrebam dacă ei sunt eliberatorii despre care ni se vorbea la şcoală. Oare despre steluţa de pe chipiurile lor s-au scris poeziile pe care le cunoşteam pe de rost de la şcoală? Maşina a oprit în gară la Floreşti. Aici ne-au urcat în vagoane de scândură, în asemenea vagoane erau transportate vitele. Probabil porneam şi noi pe urmele acelor vite.

Trenul a pornit din gară în amurg. Lumea de pe peron alerga alături de vagoane. Ţipetele celor care erau duşi şi ale celor care rămâneau te asurzeau. Era în seara zilei de 6 iulie, anul 1949. Eu aveam zece ani atunci...

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cei care au fost deportaţi şi au mai rămas în viaţă nu vor să se răzbune. Dar regimul comunist trebuie pedepsit pentru această crimă. Dumnezeu este martor şi el ne este şi judecătorul cel drept."

Autor: Teodosia COZMIN, Chisinău

*

Timpul, Dumitru Crudu; "**O casă pentru Paul Goma**

Dintr-o scrisoare deschisă trimisă preşedintelui Republicii Moldova de către un grup de scriitori, critici literari şi angajaţi ai Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova, am aflat că aceştia îşi doresc ca marele scriitor Paul Goma să revină acasă.

Un lucru pe care şi eu mi-l doresc foarte mult, măcar şi de aceea că Paul Goma este cel mai mare scriitor basarabean din toate timpurile. Ceea ce nu se spune însă în scrisoare, dar se poate citi printre rânduri, e că aceasta mai e şi dorinţa expresă a lui Paul Goma. Un alt lucru nenumit în scrisoare, dar care şi el ar putea fi dedus după lectura acesteia, e că ar exista o problemă la mijloc. O problemă care îl împiedică pe Paul Goma să revină acasă. Pentru că dacă nu ar exista nicio problemă, de ce angajaţii Academiei i-ar mai fi cerut ajutor preşedintelui ţării?

Dintr-un interviu mai vechi pe care i-l luase lui Paul Goma Pavel Păduraru, ţin minte că marele scriitor invoca două posibile piedici: neacordarea cetăţeniei moldoveneşti soţiei sale şi lipsa unei case în care ar putea să locuiască. S-ar putea ca prima să se fi rezolvat. Pentru că, odată ce lui Paul Goma i s-a înmânat paşaportul albastru, nu văd de ce nu i s-ar fi da şi soţiei sale?

În condiţiile astea, rămâne cealaltă problemă. O casă în care ar putea locui familia Goma. Se pare că, în această privinţă, apele încă mai sunt foarte tulburi. Adică autorităţile moldoveneşti încă nu i-au găsit o casă celui mai important scriitor basarabean din toate timpurile. Cred că anume, de aceea, semnatarii scrisorii s-au şi adresat după ajutor preşedintelui ţării. Din aceeaşi scrisoare, am mai dedus un lucru: că nici Centrului „Paul Goma" destinat, citez din scrisoare, „să se ocupe de adunarea, stocarea şi studierea de documente scrise, de materiale audio şi video privitoare la istoria comunismului şi consecinţele acestui flagel al sec. XX pe pământurile noastre" nu i s-a găsit un sediu. Ceea ce înseamnă că preşedintelui i se cere ajutor şi în această problemă.

Revin la prima problemă a casei lui Paul Goma şi vreau să spun următorul lucru: fiecărui sportiv moldovean care a cucerit vreo medalie la vreun campionat mondial i se dă o casă, din câte ştiu eu. În felul lor, scriitorii seamănă cu nişte sportivi, pentru că şi ei promovează imaginea ţării lor în lume. De ce atunci nu s-ar găsi o casă şi pentru cel mai mare scriitor basarabean din toate timpurile? Ar trebui să se găsească, măcar şi de aceea că e vorba despre Paul Goma, care e şi cel mai important disident anticomunist în viaţă. Cred că toată lumea e de acord cu faptul că ar fi o chestie de moralitate şi o dovadă a unei conştiinţe civice dacă lui Paul Goma i s-ar da o casă unde să locuiască. Lui Paul Goma, care a vorbit atâta despre basarabeni. Nu cred să mai existe vreun alt scriitor basarabean unde motivul basarabean să fie atât de prezent. Şi eu cred, sunt sigur de asta, că autorităţile culturale şi politice ale statului vor rezolva problema şi că Paul Goma va putea reveni acasă.

În afară de asta, Paul Goma ar mai trebui să intre în manualele de literatură din licee şi în cele din universităţi. Fără Paul Goma în manuale,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

revenirea sa acasă ar fi incompletă, iar reforma învăţământului ar fi una falsă".

Un articol de: Dumitru Crudu

13 august 2013

Un text de care nu-mi aduc aminte sà-l fi copiat.
Flori Bàlànescu, de pe blogul sàu: vineri, 28 iunie 2013

"Ce, eş' nebun?"

Dintre maluri adunate...

De-a lungul istoriei (nu prea îndepărtate), comuniştii au înghiţit tot: partide, partiduleţe, fracţiuni, uniuni, aripioare sau facţiuni. Partidele comuniste au gură de balenă şi stomac de câine altoit cu constrictor. Digeră tot-tot, fără dureri şi fără greţuri. Scopul (unic) este singurul care contează. După război comuniştii au folosit demagogia, bâta, pistolul şi „unirile frăţeşti", după 1989 folosesc tehnicile reeducării la scară planetară. A trebuit să ajung pe malul Jiului (unde ai crede că urâciunile lumii sunt departe şi te poţi retrage în natură, aici singura ideologie fiind a lui Dumnezeu-Întemeietorul tuturor), dar de unde... Concediul acesta („sărbătorit prin muncă") îmi este tulburat de o ştire dătătoare de mare disconfort. Ceea ce mi se configura încă de pe malul Dâmboviţei, aici, în Oltenia (pesemne distanţa creează o perspectivă mai bună) mi-a devenit limpede ca apa din poemele lui Eminescu: basarabenii sunt la fel de români ca noi, iar partidele comuniste acţionează la fel peste tot. Altfel nu-mi explic cum te poţi numi „liberal" şi să te mângâi fără ruşine cu tovarăşii (nu că n-am avea exemple chiar la Bucureşti!). Există două explicaţii plauzibile, luate separat sau, şi mai bine, împreună: spaima de comunişti (şantajul) şi dorinţa nemăsurată de căpătuială cu orice preţ.

Citesc, dar nu mă crucesc: Partidul Liberal mai are nevoie de un spaţiu pentru întărirea simbolică a imaginii, aşa că va da afară Direcţia de privatizare a fondului de locuinţe din cadrul Primăriei mun. Chişinău, din clădirea de pe strada Nicolae Iorga nr. 15, şi se va instala comod, cu vedere la gropile din asfalt. O veche vorbă românească zice: „Prostu' dacă nu e şi fudul, parcă nu e prost destul!" Păi, nu? De ce n-au făcut primarul şi consilierii de pe aceeaşi baricadă gestul acesta în beneficiul Centrului Goma? „Ce, eş' nebun?", cum ar zice însuşi Goma! „Să mă pui prost cu cine n-am curaj să spui?!"

Cum poate fi evaluată atitudinea primăriei Chişinăului, în frunte cu primaru-i liberal, faţă de cererea de acordare a unui spaţiu potrivit în care să funcţioneze recent înfiinţatul Centru Goma de Studiere a Comunismului din Basarabia şi Bucovina? Reprezentanţii Centrului sunt îndrumaţi expeditiv să vadă tot felul de „locaţii" prin bălării, pe unde şi-a-nţărcat dracul copiii! Asta miroase a „mi-se-rupe" (Capitala are probleme mult mai ardente! Cum ar fi, de-o pildă, să mai aloce un spaţiu pentru PL) şi a tragere de timp (în cel mai decent caz) sau, mai pe concret spus: „Ia mai du-te-n mă-ta, de studierea comunismului avem noi nevoie, ce, nu vezi că ne facem frate cu dracul până trecem puntea?"

Printr-un gest decis (politic şi istoric şi de conştiinţă) Dl Primar de pe malul Bâcului şi-ar fi transpus vorbele-n faptă, ar fi dovedit că este cu

14/08/2014

privirea-convingerea-inima aţintite spre civilizaţie, înspre Vest, încolo, încotro se zăreşte chiar şi Patria-mumă, România. Dar ce facem noi, românii, pe care ne ia cam toată lumea în bombeul pantofului de 2000 de euro? „De două mii de ani", indiferent de situarea pe mal, suntem tovarăşii-de-drum ai cuiva, sfârşind prin a fi asasinaţi, deportaţi, reeducaţi, anihilaţi, deznaţionalizaţi. Tânărul Chirtoacă poate n-a aflat că menirea unui tovarăş-de-drum este aceea de a fi util o vreme pentru un scop bine determinat ideologic, apoi de a fi înlăturat. Mă aşteptam să-i spună unchiul lui şi coleg de partid, Mihai Ghimpu, membru al unei familii cu foşti deţinuţi politici. Aş! Liberalii de la Chişinău nu vor – dar deloc!, tot vorba lui Goma! – să afle de ce pe 27 aprilie 1990 Gheorghe Ghimpu a dat jos drapelul sovietic de pe clădirea Parlamentului pentru a-l arbora pe cel românesc! Dacă şi-ar dori acest lucru, ar conlucra la găsirea unei soluţii de asigurare a unui spaţiu decent şi potrivit în care să funcţioneze Centrul Goma. Aranjamentele şi „politica" (aşa cum e ea înţeleasă pe la noi) sunt însă mai aproape de piele... doar că pielea aceasta într-o zi va avea de suferit. Pentru că n-a învăţat nimic din istorie.

Ştiu, numele Paul Goma sperie. Şi la Bucureşti, şi la Chişinău. Sperie cu atât mai mult, cu cât trompete fără număr, vibrând dinspre toate zările, alimentează frica. O frică de propriile noastre limite.

Domnule Chirtoacă, daţi o clădire potrivită pentru CENTRUL GOMA! Nu vă temeţi, veţi împuşca doi iepuri dintr-un foc: 1. Nu veţi mai fi criticat pentru politicianism de către adversarii politici (nici ei mai breji, doar că-i un joc „care-pe-care"), 2. Aveţi şansa de a rămâne în istorie şi cu bile albe. Chiar dacă se vor găsi voci care să conteste decizia. Au existat dintotdeauna şi nu vor pieri.

Dar adevărul este unul.

Iar întrebarea: „Cine se teme de venirea lui Goma" nu este deloc-deloc una retorică! Ai fi crezut că patrioţii basarabeni se vor face luntre-şi-punte la aflarea veştii că s-a înfiinţat Centrul Goma, că nu vor avea odihnă până ce nu îi vor asigura un spaţiu demn pentru numele GOMA şi pentru importanta lucrare de reconstituire şi analiză!

"Ce, eş' copil?"

Nu, nu sunt. Dar voi ce sunteţi?"

14 august 2013

Ziua de naștere a Anei.

16 august 2013

16 August 2013, ora 16:02

ISTORIE(DOCUMENT) Traducere din *Cambridge Journal of Economics:*

FOAMETEA SOVIETICĂ din 1947

"O deosebită atenție în ultimii 20 de ani a fost acordată aspectelor economice ale foametei.

Amartya Kumar Sen, renumitul economist indian, a abordat această problemă dintr-o nouă perspectivă, numită „entitlement approach", ceea ce a trezit un interes major și a constituit o considerabilă inovație intelectuală. Economistul consideră că foametea este cauzată de eșecul de a transforma resursele (pământ, echipament, viețuitoare, cunoștințe) în bunuri și servicii. […]

Această manieră de a ancora problema foametei a fost preluată dintr-un studiu de caz

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

realizat de Sen privind foametea bengaleză din 1943. Un aspect important al muncii lui Sen era să explice că reducerea hranei disponibile nu este singura cauză a foametei şi foametea se poate petrece chiar şi atunci când sunt suficiente alimente. Publicarea unor documente secrete din arhivă au scos la iveală o foamete necunoscută anterior, foametea sovietică din 1947. Până nu demult, foametea sovietică din 1947 a fost pe larg dezmințită atât în literatura de specialitate, cât şi în istoria demografică a Uniunii Sovietice. Foametea sovietică din 1947 a fost un eveniment tragic şi important, iar acest studiu de caz îşi propune să găsească un răspuns la întrebarea: a fost sau nu această foamete cauzată de insuficiența hranei.

Date istorice

Foametea sovietică din 1947 a avut loc după un devastator război în care URSS a pierdut 24-27 milioane de oameni. Aceasta a avut loc într-o țară în care se întâmplaseră deja trei fenomene similare în secolul XX (1917-1922, 1931-1934 şi 1941-1945), guvernată de un tiran ce-şi considera populația o masă de dușmani învinşi, obligați să plătească tribut conducătorului. Foametea a fost precedată de o secetă ce a redus în mod incomparabil cantitatea de grâne recoltată (Tabelul 1). În 1946 s-a înregistrat o scădere semnifi-cativă a producției de grâne, cauzată de secetă, scădere ce se producea de la un nivel deja coborât. Povara a căzut pe spatele fermierilor, întrucât o mai mică parte a producției a rămas la dispoziția fermelor şi a populației rurale.

Pentru a vedea ce s-a întâmplat cu grânele în mâinile statului, este necesar să analizăm balanța grânelor pentru anii 1945-1948, reflectată în tabelul 2. Se poate observa că în 1946 exportul de grâne constituia un milion de tone, în timp ce cantitatea de 0.4 tone a fost vărsată în rezerva de stat şi 2.4 mln. tone au fost destinate fermelor colective şi de stat în calitate de împrumut (adică, grânele se utilizează drept sămânță şi este returnat statului după recoltare). În 1947, exportul de grâne a căzut la 0.3 mln. tone, iar cantitățile destinate rezervelor de stat şi împrumuturilor au crescut până la 3.1 milioane de tone. Această sporire a împrumuturilor sub formă de sămânță denotă dependența statului de o producție agricolă continuă. Declinul brusc al exporturilor din 1947 a fost un răspuns al guvernului la foamete.

În vederea înțelegerii dacă foametea sovietică din 1947 a fost una cauzată de lipsa hranei sau nu, este important să urmărim datele privind stocurile din acea perioadă. Acest fapt se datorează URSS, care a avut o economie de stat, pentru care stocurile de grâne erau de o mare importanță şi unde agențiile de stat păstrau minuțios înregistrările tuturor tranzacțiilor. Datele disponibile sunt redate în tabelele 3 şi 4. În primul rând, în anii 1947-1953, guvernul sovietic a reuşit să obțină ceea ce părea de neatins în 1929-1933 – o majoră creştere a rezervelor de grâne. Acest spor a început cu recolta anului 1947. Care a fost scopul? Potrivit decretului secret (soverşenno secretno), din 11 iulie 1947 al Consiliului miniştrilor din Ucraina şi al Comitetului Central al Partidului Comunist al Ucrainei privind planul de aprovizionare cu grâne din recolta anului 1947, obiectivele au fost împărțite. Acestea îşi propuneau să continue producerea agricolă, în pofida secetei din anul precedent (prin garantarea unei cantități adecvate de sămânță şi hrană pentru cei angajați în semănatul de primăvară şi recolta ulterioară), să colecteze grâne de la fermieri cu justificarea că statul are nevoie să facă rezerve pentru a-i ajuta mai târziu, să permită sfârşirea raționalizării şi pentru a garanta securitatea națională. Nu există niciun dubiu că, odată cu deteriorarea situației internaționale după 1947, ultimul motiv a devenit deosebit de important. Necesitatea unor stocuri de grâne substanțiale a apărut pentru prima dată în 1936-1937, când o recoltă proastă nu a dus la foamete, dar s-au înregistrat câțiva morți. O cauză pentru asta a constituit o singură recoltă scăzută (foametea dezastruoasă a anului 1933, precedată de două recolte succesive proaste, în 1931 şi 1932, iar foametea anului 1947 a fost precedată nu doar de recolta rea atât din 1946, cât şi 1945). Un alt lucru ce merită să fie luat în considerare sunt stocurile substanțiale de grâne deținute de stat la 1 iulie 1936, folosite în 1936-1937, pentru a susține consumul.

În anii agricoli 1946-1947, rezervele statale de grâne s-au diminuat (cu 1.3 mln. tone), la fel cum au făcut stocurile de secară, furaj şi grâne minore (cu 2.4 mln. tone), aşa cum se poate aştepta în condiții extreme de lipsă a hranei. Cu toate acestea, se înregistrau cu 1.3 mln. tone mai mult decât la sfârşitul anului agricol 1932-1933 (ultimul an paşnic de foamete). Această cantitate, de 1.3 mln. tone, era de ajuns să hrănească 4 mln. de oameni pe parcursul unui an. Şi această cantitate determinată conform stocurilor la 1 iulie 1947 nu este sigură, dar o estimare rezonabilă permite să crească această cantitate până la 2.8 mln. tone. Asta înseamnă că surplusul putea fi folosit pentru a aproviziona populația cu o porție bună de pâine şi puteau alimenta oamenii în caz de urgență.

Câte victime au fost?

Numărul morților este aproximat la „nu mai puțin de două milioane". Acest număr se explică printr-un milion de morți, cauzat de foamete, şi un număr copleşitor de decese cauzate de boli ce însoțesc foametea. Cercetătorul Popov a ajuns la concluzia că Rusia a numărat peste

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

un milion de morți cauzat de foamete în anii 1946-1948, pe când rata de natalitate a scăzut cu aproape două milioane în comparație cu situația de dinainte de foamete, când soldații demobilizați se întorceau la familiile lor. Astfel, pierderea demografică totală a Rusiei a adunat aproape trei milioane. Veselova a estimat pierderile Ucrainei plasate între un milion și un milion și jumătate de morți, iar cercetătorii Țăran și Șișcanu au aproximat numărul morților moldoveni la 150-200 mii.

Foametea a început în a doua jumătate a anului 1946, după proasta recoltă din același an și colectivizările de către stat. Ce lună poate fi considerată începutul foametei? Corespondența oficială publicată recent arată că ministerele Securității de Stat ale Moldovei și Ucrainei au raportat deja morți în octombrie 1946. Dacă vom compara datele despre populația Uniunii Sovietice din anul 1945 cu cele din 1946, vom descoperi că cele din perioada ianuarie - iunie 1946 sunt mai ridicate decât ale anului precedent, respectiv este rațional să considerăm luna iulie drept începutul foametei.

Și totuși care a fost numărul înregistrat de morți în a doua jumătate a anului 1946? Aici ne ciocnim cu o estimare crudă, care ignoră, de exemplu, faptul că declinul mortalității este și din cauza deceselor acelor oameni răniți în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial. Cu toate acestea, în a doua jumătate a anului 1946 se înregistrează cu 99 mii de morți mai mult decât în aceeași perioadă în 1945. Iar în 1947, numărul morților a crescut cu 790 mii de decese în comparație cu anul precedent.

Se știe că foametea a continuat în 1948, acest fapt este consemnat în mărturiile supraviețuitorilor și în rapoartele oficiale contemporane. În 1948 numărul deceselor înregistrate și cauzate de foamete ajunge la 181 mii.

Așadar, se poate remarca rata mortalității în anii 1946-1948 din cauza foametei ce însumează 1.2 mln. morți. Dintre aceștia, majoritatea – aproximativ 76% - au avut loc în anul 1947. Punctul culminant al foametei a fost atins în intervalul februarie-august 1947. Date relevante în acest sens pot fi urmărite în tabelele 5 și 6.

În 1947, decesele înregistrate în URSS au fost cu 790 mii mai numeroase decât în 1946. Dacă estimăm rata mortalității pentru cele trei republici începând cu cea de-a doua jumătate a anului 1946, anul 1947 și 1948, obținem 606 mii de morți în Rusia sau circa 0.6% din totalul populației, 350 mii în Ucraina (sau circa 1% din populație) și 123 mii ce poate fi estimat ca 5% din populație. […]

Oficialitățile refuzau să înregistreze morți ce în mod normal le-ar fi înregistrat, asta deoarece oamenii plecau de acasă în căutare de hrană și mureau în alte părți. De cele mai multe ori, cum se stipula într-un raport al Ministerului Securității de Stat, corpurile lor neînsuflețite erau găsite pe marginile drumurilor sau pe câmpuri. Este improbabil că toate aceste cadavre au fost identificate și introduse în statisticile oficiale asupra populației. Mai mult decât atât, multe dintre acestea au intrat în putrefacție și nu au fost găsite pentru o perioadă lungă de timp.

Aceste argumente susțin ideea că statisticile oficiale minimalizează creșterea mortalității, în special rurale, cauzate de foamete.

O modalitate pentru a determina care ar fi rata morților neînregistrate este să considerăm diferența dintre înregistrările în zonele rurale și urbane. Conform tabelului 6, mortalitatea urbană înregistrată în URSS, în 1947 a crescut până la 49.5%, pe când mortalitatea rurală a crescut cu doar 37.9%. Acest fapt este dubios, întrucât conform rapoartelor oficiale și mărturiilor celor ce-au supraviețuit, foametea a afectat în mare parte localitățile rurale. […]

Un fenomen răspândit în timpul foametei este o proporție mare a copiilor în rândurile victimelor. 30% dintre decesele înregistrate în 1946-1947 au fost copii cu vârsta până la un an. O altă importantă categorie de victime o constituie familiile numeroase, unde tatăl a fost omorât în timpul războiului și nu mai poate furniza hrană pentru copii. Foamea a împins oamenii la acte de canibalism. Există rapoarte conform cărora cadavrele proaspete ale oamenilor ce au murit în mod natural erau folosite pentru hrană sau acte de omor pentru carne de om.

Largi aprovizionări cu hrană ca modalitate de a reduce foametea

Sen a considerat că printre metodele luptei cu foametea cea mai importantă e aprovizionarea masivă cu hrană, indiferent de cauza ce-a declanșat foametea. Această politică de acumulare a stocurilor de alimente și grâne a fost cu succes implementată și a salvat multe vieți în condițiile când foametea amenința viețile oamenilor. Printre exemple se numără Anglia secolului XVII și URSS din anii 1936-1937. Cu toate acestea, metoda nu este universal aplicabilă. Însuși Sen sprijină mai multe strategii de susținere, printre care crearea locurilor de muncă. El este conștient că un sistem de porționare ce se limitează la populația urbană nu va putea stopa foametea din zonele rurale, ce o poate, din contra, înrăutăți. El a descris cum în Bengal în 1943, populația din Calcutta avea posibilitatea de a obține hrană prin intermediul porționării hranei și magazinelor „controlate”, pe când aproximativ 3 mln. de lucrători agricoli, fermieri, pescari și alți locuitori ai satelor, cei care au fost excluși din sistemul de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

porționare, au murit din cauza înfometării sau a bolilor.

Recomandarea unei masive aprovizionări cu hrană presupune ca autoritățile să privească foametea drept o prioritate. Prioritățile sovietice în anii 1946-1948 erau totuși diferite. Prioritatea de top a politicii sovietice referitoare la alimentație era să faciliteze sistemul de porționare ca acesta să funcționeze eficient și să salveze vieți. Cea de-a doua prioritate consista în a acumula stocuri de grâne după măsura posibilităților. Politica sovietică practicată în 1946-1947 corespundea cu cele întrebuințate anterior. De exemplu, pe parcursul celui de-al Doilea Război Mondial, puterea URSS obișnuia să hrănească forțele armate și să livreze hrană populației urbane, în special pentru Moscova. Porționarea hranei nu era extinsă asupra populației rurale, nevoite să reziste fără ajutor. În mod asemănător, o reacție a autorităților sovietice în fața dificultăților alimentare a fost de a interzice comercializarea cu făină și pâine în localitățile rurale în anii 1939-1940. Puterea sovietică avea mari probleme de susținere alimentară a localităților urbane, cu atât mai puțin cele rurale. De exemplu, în anii 1928-1933 și anii războiului civil, țăranii au fost în totalitate excluși din programul porționării hranei. Ei au fost lăsați să se descurce de sine stătător.

Totuși, în condițiile existente în URSS în anii 1946-1947, masiva cantitate de hrană aflată în mâinile statului este considerată de istoricii de astăzi una dintre cauzele foametei. În acele condiții, aprovizionarea cu hrană nu ajuta la stoparea foametei. De ce? Deoarece stocurile aflate în posesia statului reprezentau o cerință obligatorie pentru toți țăranii, siliți să-și predea proviziile. În cel de-al doilea rând, statul folosea aceste cantități de hrană pentru a le exporta, în pofida foametei din interiorul Uniunii. Iar cei mai săraci, care aveau o mare nevoie de a obține hrană, erau excluși din sistemul de porționare. Din alt punct de vedere, o mare cantitate de hrană, provenită în mare parte din zonele rurale, era transportată spre cele urbane și o parte a acesteia se pierdea pe parcursul deplasării sau depozitării.

Trebuie menționat, totuși, că autoritățile sovietice au slăbit ușor foametea din 1946-1947. Au redus colectivizarea grânelor în 1946 pentru câteva regiuni teribil de afectate, cum a fost Moldova. Au împrumutat semințe câtorva regiuni ce trebuiau să fie întoarse cu dobândă după recolta anului viitor. Autoritățile au asigurat distribuirea unor supe de pui în spitale, grădinițe și fermelor colective ca acestea să poată asigura recolta anului 1947. O parte a acestui ajutor a fost ineficient, întrucât a fost întors odată cu procesul de colectivizare forțată sau deturnat înainte de a ajunge la beneficiari. Ajutor a venit și din partea organizațiilor străine. Organizația Națiunilor Unite pentru Reabilitare Administrativă (UNRRA) a livrat ajutor substanțial Ucrainei și Republicii Belarus – 250 milioane de dolari, o parte din această sumă fiind alimente și ajutor pentru reconstrucția de după război. Organizația Crucea Roșie și Organizația de caritate „Russian Relief" a transmis ajutoare Uniunii Sovietice în valoare de 31 de milioane de dolari. Fără acest ajutor, rata mortalității ar fi fost și mai înaltă. Cu toate acestea, eforturile au fost inadecvate și nu au reușit să prevină mortalitatea substanțială.

Clasificarea foametei

Astăzi, istorici din Rusia, Ucraina și Moldova, ca Popov, Veselova, Țăran și Șișcanu învinuiesc autoritățile sovietice și politica de alimentare din acea perioadă pentru foametea din 1947. Dacă taxele erau mai joase, colectivizarea mai puțin agresivă, dacă nu se exporta în asemenea cantități, dacă importurile erau mai substanțiale, dacă puterea folosea stocurile de grâne pentru a potoli foametea, dacă autoritățile nu acumulau grâne în perioada de maximă foamete, când oamenii mureau de înfometare, atunci probabil nu erau atâția morți. Totuși, este la fel de adevărat, că punctul culminant al foametei a fost în 1947 după o recoltă proastă din 1946.

Dacă e să admitem că vremea reprezintă un factor invariabil, iar politicile sovietice de alimentație - în stare de a fi schimbate, foametea a fost cauzată de politicile greșite. Dacă se consideră politicile ca pe niște elemente invariabile, iar condițiile meteorologice ca pe un fapt dat, atunci foametea a fost cauzată de vremea proastă a acelui an. În viziunea autorului de față, în anii 1945-1953, politicile erau stabilite și factorul care determina dacă va fi sau nu foamete în acel an... era vremea. Acesta este adevărul conducerii țariste.

Dacă cineva vrea să știe de ce a fost foamete în anii 1947, atunci răspunsul este seceta anului 1946 care a dus la recoltă proastă și, respectiv, deficit acut de hrană pe parcursul anului agricol 1946-1947. Pe de altă parte, dacă cineva vrea să știe de ce Uniunea Sovietică era vulnerabilă în fața foametei în anii 1945-1953, atunci răspunsul este diferit și rezultă din combinația a șase factori. Primul – din motive geografice și meteorologice, unele dintre cele mai importante arii agricole erau predispuse unor secete severe. Aceasta este o problemă binecunoscută a agriculturii rusești, ce datează înainte de formarea Uniunii Sovietice și este relevantă și după prăbușirea acesteia (cum ar fi seceta din 1998). Un alt motiv ar fi taxele ridicate și colectivizarea forțată, ceea ce lipsea populația de posibilitatea de a-și furniza hrană. Standardele de trai ale populației erau joase, iar rezervele insuficiente pentru a le asigura

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

supraviețuirea unui an cu o recoltă proastă. Un alt factor decisiv au constituit restricțiile impuse de puterea sovietică ce interziceau proprietatea privată. La fel de important este nivelul producției agricole, care a fost deosebit de scăzut. În perioada anilor 1953-1991, secetele recurente nu cauzau foamete, deoarece liderii post-stalinişti au abandonat colectivizarea forțată, au urmat o politică bazată pe o relativă egalitate, au importat grâne în cantități mari şi au stabilit drept prioritate menținerea şi îmbunătățirea standardelor de viață.

Astăzi, merită să menționăm că după foametea din 1947 a urmat o cădere drastică a producției. Din acest punct de vedere, ea diferă colosal de acele fenomene de foamete ce s-au întâmplat fără o scădere bruscă a disponibilității hranei. Foametea din 1947 poate fi clasată într-o categorie alternativă asociată cu un declin acut al producției domestice de alimente.

Totuşi, pentru precizie, e bine să facem diferența dintre cele două tipuri de perioade de foamete. Primul tip de foamete se întâmplă atunci când nu există o realizabilă împărțire a hranei disponibile ce ar putea preveni foametea. Cel de-al doilea tip de foamete este atunci când în pofida declinului disponibilității de hrană există politici care ar fi putut preveni catastrofa. Foametea din 1947 se clasează în cea de-a doua categorie.

Totuşi, acest mod de abordare a problemei ne ajută să înțelegem foamea din 1947 în câteva feluri. În primul rând, cei care au murit nu au avut „dreptul la hrană", cum ar fi zonele rurale. Cei care au avut acces la alimente – în mare parte aglomerațiile urbane, angajatorii ce beneficiau de porțiile oferite de stat – au supraviețuit. Decesele din cauza foametei nu au fost o consecință a unui dezastru natural, ci au fost mediate de către sistemul sovietic de guvernare. Dacă politicile puterii erau să fie diferite, foametea putea fi evitată în ciuda secetei acelui an".

Traducere de Victoria Colesnic a unui articol din Cambridge *Journal of Economics*

25 august 2013

Câteva "mici informatii" despre anchetatorii mei din 1977:

- **Iosif Bistran.** Recognoscibil, după fotografii.

- In prima (băiatul era un june "ucenic") Urmàtoarele trăsături, pe màsură ce i se rotunjeste obrazul, îsi pierde prima caracterizarea. Eu l-am cunoscut în "a treia fotografie", cea în care caracteristicà îi este lipsa bàrbiei.

Pe mine mă aminteste doar ca unul dintre anchetati. La D-na Lovinescu:

"…Colonelul de Securitate Iosif Bistran şi Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu s-au întâlnit în anii comunismului. Primul în postura de anchetator al Securităţii, a doua ca victimă şi mamă ce refuza să colaboreze cu poliţia politică împotriva fiicei sale, Monica Lovinescu. El era un tânăr de aproximativ 30 de ani irascibil, practicant de arte marţiale şi cu „dragoste faţă de munca de cercetări penale", după cum se consemnează în una dintre caracterizările sale. Ea era o pensionară, fostă profesoară de franceză, împovărată de griji, anchetată de Securitate şi care a fost închisă la Jilava şi Văcăreşti. Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu a murit în penitenciarul spital Văcăreşti la 7 iunie 1960, în timp ce Iosif Bistran a traversat comunismul, urcând grad după grad în ierarhia torţionarilor. După decembrie 1989, nimeni nu l-a chestionat asupra activităţii sale de anchetator, deşi el a fost ceea ce Tzvetan Todorov numeşte „un funcţionar crud al represiunii". S-a bucurat timp de 24 de ani de pensia substanţială într-un liniştit cartier al Bucureştiului, alături de alţi pensionari ai Ministerului de Interne.

(…)În septembrie 1951, a fost propus pentru a urma cursurile şcolii profesionale a DGSP, iar unul dintre referate este semnat chiar de către unchiul său, Mihail Kovacs, la acea dată şef al Direcţiei regionale de Securitate Hunedoara. (…)

(…)Iosif Bistran a fost totuşi implicat în câteva anchete care i-au creat o anume notorietate: cercetarea penală a Ecaterinei Bălăciou-Lovinescu, mama Monicăi Lovinescu, a unora dintre angajaţii Ministerului Comerţului Exterior, arestaţi la început anilor '60, precum şi în declanşarea anchetelor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

împotriva lui Paul Goma în anul 1977. Implicarea sa în anchetele din anul 1977 este arătată şi în notarea de serviciu pe anul în curs. Din acestea, aflăm că „în anul 1977, a efectuat acte de urmărire penală în cauze deosebite de complexe privind infracţiuni prin care s-au adus pagube materiale importante economiei naţionale, ca urmare a nerespectării unor norme de comerţ exterior, şi privitoare la acţiuni de trădare sau de defăimare a orânduirii socialiste". Există o serie de informaţii despre el, care arată *că în calitate de anchetator al Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu a dispus ca unele „obiecte personale, cărţi, manuscrise, autografe şi scrisori", confiscate din casa acesteia şi care i-au aparţinut lui Eugen Lovinescu, să fie arse.* **Motivul a fost unul extrem de simplu: erau „nefolositoare pentru anchetă".** (subl. mele). A fost de asemenea şi unul dintre anchetatorii lotului Vasile Luca. Documentele interne ale Partidului Comunist Român arată că sublocotenentul Iosif Bistran i-a anchetat pe următorii arestaţi din lot: Rădulescu Gheorghe, Vijoli Aurel, Morfei Victor, Modoran Vasile şi chiar pe Luca Vasile. În 1986, după o experienţă de 34 de ani ca anchetator, Iosif Bistran a fost trecut în rezervă cu o pensie de 6993 de lei, conform documentelor din dosarul său de cadre, şi a locuit în ultimii 24 de ani pe strada Roşia Montană, într-un bloc rezervat cadrelor de Securitate, ale Ministerului de Interne şi Armatei. Vecinii îl descriu ca pe un om amabil, cum nu mai sunt cei de astăzi, necunoscând însă aspectele întunecate şi sângeroase din activitatea fostului colonel de Securitate. Iosif Bistran a murit „liniştit" în somn, în urmă cu 2 luni de zile.

Gheorghe Goran:

(…)La 14 ani după căderea regimului comunist, în 2003, fostul şef al Securităţii din Bucureşti, colonelul Gheorghe Goran declara că „securitatea a fost arma de lux a României". În ciuda faptului că el susţine că nu a dat o palmă nimănui, documentele CNSAS dovedesc implicare sa gravă în opresiunile exercitate de Securitate.

(…) **Postelnicu** a jucat un rol important, potrivit documentelor CNSAS, citate de Evenimentul Zilei, în dosarele scriitorilor Paul Goma şi Ion Caraion.

Pentru a-l „neutraliza" pe Paul Goma, plecat din ţară din 1977, **Postelnicu** a pregătit un plan amplu prin care urma să-l compromită în mai multe medii din ţară şi din străinătate.

Goma se afla sub atenta urmărire a Securităţii încă din 1956, când a fost condamnat la doi ani de puşcărie pentru „uneltire contra ordinii sociale", în contextul mişcărilor de solidaritate cu revolta de la Budapesta, potrivit Evenimentul Zilei.

În 1961 i s-a deschis dosar de urmărire informativă sub numele de „Bărbosu". La un an după ce Goma a plecat din ţară, la Paris, **Postelnicu**, proaspăt numit la şefia Securităţii, a ordonat săi „demascarea, compromiterea şi anihilarea" scriitorului.

Securiştii voiau să demonstreze că Paul Goma ar fi fost un agent al „puterilor străine şi al cercurilor iredentiste maghiare"

„Va fi continuată lansarea, în rândul legionarilor din Franţa, RF Germania, Spania şi SUA, a versiunii că «Bărbosul», prin intermediul socrului său evreu, întreţine legături cu elemente de vârf evreieşti cunoscute că fac parte din Serviciul de informaţii israelian (Mossad - n.r.), fapt ce justifică sprijinul primit din partea unor organizaţii evreieşti şi a unor elemente de la postul de radio «Europa Liberă»", scrie în planul de măsuri dispuse de Tudor Postelnicu împotriva disidentului Paul Goma, citat de Evenimentul Zilei.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

În urmă cu aproape douăzeci de ani, Manea Mănescu, Tudor Postelnicu, Emil Robu şi Ion Dincă au fost condamnaţi la detenţie pe viaţă şi confiscarea averii, fiecare dintre aceştia fiind acuzaţi de genocid. În rechizitoriu se menţiona că „au participat la comiterea genocidului prin aprobarea măsurilor luate de dictator, deşi, în virtutea prerogativelor decurgând din funcţiile pe care le-au îndeplinit, aveau posibilitatea să le împiedice“, potrivit jurnalul.ro.

În ceea ce-l priveşte pe **Postelnicu**, acesta a făcut recurs, iar după acest lucru i s-a schimbat încadrarea de la genocid la omor deosebit de grav, rămânând să execute 14 ani de închisoare. A executat jumătatea din pedeapsă, iar în timpul uneia dintre şedinţele publice ale procesului de la tribunal, şi-a justificat acţiunile cu o frază devenită celebră: „Am fost un dobitoc!“

.(…)Cei mai de temut şefi ai Securităţii.

Gheorghe Goran: „Securitatea a fost arma de lux a României“.

Tudor Postelnicu, urmăritorul lui Paul Goma 19 iunie 2013, 14:47

Fostul şef al Securităţii din Capitală, **Goran Gheorghe**, a fost unul dintre personajele cele mai importante ale Securităţii din timpul regimului comunist. Acesta a devenit responsabilul Securităţii din Maramureş, după care a ajuns şeful Securităţii Capitalei.

Fostul şef al Securităţii Timiş: “Nu se va afla niciodată adevărul de ...

În anul 1997, Gheorghe Goran era maior la Direcţia de Cercetări Penale, iar în anul 1985 a devenit şef al Securităţii din Maramureş, ajungând ulterior şeful Securităţii Municipiului Bucureşti, potrivit crji.org.

În anul 1985, Goran semna o notă informativă în care afirma că ofiţerii de contraspionaj au restudiat programul de măsuri în problema „Eterul“, constatând că prevederile acestuia au fost însuşite în condiţii bune. „Cu ocazia recentei convocări de învăţământ profesional, toţi ofiţerii de contraspionaj au restudiat programul de măsuri în problema «Eterul» şi în cadrul dezbaterilor s-a constatat ca prevederile acestuia au fost însusite în bune condiţiuni“, notează criji.org.

La 14 ani după căderea regimului comunist, în 2003, fostul şef al Securităţii din Bucureşti, colonelul Gheorghe Goran declara că „securitatea a fost arma de lux a României“. În ciuda faptului că el susţine că nu a dat o palmă nimănui, documentele CNSAS dovedesc implicare sa gravă în opresiunile exercitate de Securitate.

„Am fost un dobitoc!“

Tudor Postelnicu a fost un alt personaj controversat din istoria Securităţii. Acesta a devenit membru Partidului Comunist Român în anul 1953, iar şapte ani mai târziu se nota despre el că emană uneori un aer de superiorirare şi de îngâmfare: „În activitatea sa manifestă uneori tendinţe de îngâmfare, se supraapreciază, din care cauză lucrează uneori rigid cu oamenii“ , potrivit Institului de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc. În anul 1978 a fost numit şef al Departamentului Securităţii Statului, iar în 1987 a devenit Ministru de Interne, perioadă în care a fost şeful Securităţii. Acesta a fost judecat în „Procesul celor patru“, fiind condamnat la închisoare pe viaţă, confiscarea averii şi privarea de unele drepturi civile.

Dosarul „Bărbosul“

În cazul lui Tudor Postelnicu, fost şef al Securităţii Municipiului Bucureşti între anii 1978-1987, instanţa a stabilit în 2010 că a încălcat grav drepturile omului prin activitatea sa de şef al Securităţii ceuaşiste.

Mai mult, Postelnicu a jucat un rol important, potrivit documentelor CNSAS, citate de Evenimentul Zilei, în dosarele scriitorilor Paul Goma şi Ion

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Caraion. Pentru a-l „neutraliza“ pe Paul Goma, plecat din ţară din 1977, Postelnicu a pregătit un plan amplu prin care urma să-l compromită în mai multe medii din ţară şi din străinătate.

Goma se afla sub atenta urmărire a Securităţii încă din 1956, când a fost condamnat la doi ani de puşcărie pentru „uneltire contra ordinii sociale“, în contextul mişcărilor de solidaritate cu revolta de la Budapesta, potrivit Evenimentul Zilei.

În 1961 i s-a deschis dosar de urmărire informativă sub numele de „Bărbosu“. La un an după ce Goma a plecat din ţară, la Paris, Postelnicu, proaspăt numit la şefia Securităţii, a ordonat „demascarea, compromiterea şi anihilarea“ scriitorului. Securiştii voiau să demonstreze că Paul Goma ar fi fost un agent al „puterilor străine şi al cercurilor iredentiste maghiare“

„Va fi continuată lansarea, în rândul legionarilor din Franţa, RF Germania, Spania şi SUA, a versiunii că «Bărbosul», prin intermediul socrului său evreu, întreţine legături cu elemente de vârf evreieşti cunoscute că fac parte din Serviciul de informaţii israelian (Mossad - n.r.), fapt ce justifică sprijinul primit din partea unor organizaţii evreieşti şi a unor elemente de la postul de radio «Europa Liberă»”, scrie în planul de măsuri dispuse de Tudor Postelnicu împotriva disidentului Paul Goma, citat de Evenimentul Zilei.

În urmă cu aproape douăzeci de ani, Manea Mănescu, Tudor Postelnicu, Emil Robu şi Ion Dincă au fost condamnaţi la detenţie pe viaţă şi confiscarea averii, fiecare dintre aceştia fiind acuzaţi de genocid. În rechizitoriu se menţiona că „au participat la comiterea genocidului prin aprobarea măsurilor luate de dictator, deşi, în virtutea prerogativelor decurgând din funcţiile pe care le-au îndeplinit, aveau posibilitatea să le împiedice“, potrivit jurnalul.ro.

În ceea ce-l priveşte pe Postelnicu, acesta a făcut recurs, iar după acest lucru i s-a schimbat încadrarea de la genocid la omor deosebit de grav, rămânând să execute 14 ani de închisoare. A executat jumătatea din pedeapsă, iar în timpul uneia dintre şedinţele publice ale procesului de la tribunal, şi-a justificat acţiunile cu o frază devenită celebră: „Am fost un dobitoc!“

*

26 August 2013, ora: 10:05

ISTORIE **Alexei Mateevici, autorul imnului R. Moldova**

"Limba noastră": N-AVEM DOUĂ LIMBI ŞI DOUĂ LITERATURI, CI NUMAI UNA (Cinci porunci (sfaturi) expuse în Cuvântarea rostită la Primul Congres al Învăţătorilor Moldoveni din Basarabia din 25 mai 1917)

„Am venit să întâmpin şi eu această sfântă zi. Primiţi, fraţilor, felicitările mele călduroase, – ale unui om care a luptat şi el în trecut cu vorba şi cu scrisul pentru luminarea neamului întreg. Primiţi felicitările mele de moldovan şi rugăciunile mele de preot către Dumnezeu, ca să ne trimită ajutorul său pentru un lucru atât de sfânt şi de mare. Ca unul care viu cu toată dragostea mea în mijlocul d-voastră, cred că pot să-mi îngăduiesc de a vă da unele sfaturi frăţeşti.

MAI ÎNTÂI de toate să ştiţi că:
Unde-i unul, nu-i putere.
La nevoi şi la durere.
Unde-s doi, puterea creşte,
Şi duşmanul nu sporeşte.

Fără unire nu vom putea dobândi nimic. Deci să avem un gând, o inimă, un ideal!

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

AL DOILEA SFAT e acesta. Lucrul drept poate înflori numai dacă se întemeiază pe IDEI DREPTE. Cu mâhnire am văzut astăzi că între d-voastră nu toţi sunt uniţi asupra unor idei drepte. Unii se socotesc moldoveni, alţii– cei mai puţini – români. Ei bine, dacă aţi luat asupra d-voastră sarcina de a lumina poporul, apoi trebuie SĂ DAŢI POPORULUI IDEI ADEVĂRATE, căci altfel întreg învăţământul e fără rost. Da, suntem moldoveni, fii ai vechii Moldove, însă FACEM PARTE DIN MARELE TRUP AL ROMÂNISMULUI, aşezat prin România, Bucovina şi Transilvania. Fraţii noştri din Bucovina, Transilvania şi Macedonia nu se numesc după locurile unde trăiesc, ci-şi zic ROMÂNI. AŞA TREBUIE SĂ FACEM ŞI NOI! Asta nu însemnează separatism, căci şi cei din Transilvania, şi cei din Bucovina şi cei din America se numesc tot români. Trebuie să ştim de unde ne tragem, căci altfel suntem nişte nenorociţi rătăciţi. Trebuie să ştim că SUNTEM ROMÂNI, STRĂNEPOŢI DE-AI ROMANILOR, şi fraţi cu italienii, francezii, spaniolii şi portughezii. Aceasta trebuie să li-o spunem şi copiilor şi tuturor celor neluminaţi. Să-i luminăm pe toţi cu lumina dreaptă.

AL TREILEA SFAT pe care vi-l dau este: SĂ STAŢI CU MARE PUTERE LA STRAJĂ INTERESELOR NAŢIONALE. Să trăim bine şi cu străinii, dar să nu trădăm interesele noastre, căci altfel vom cădea pentru totdeauna. Dacă vom fi slabi în lupta pentru viaţă, vom fi înghiţiţi de cei mai tari. Să nu ne alipim la partide străine, care nu luptă pentru neamul nostru şi să nu luptăm pentru interesele de clasă, ci pentru cele de obşte, naţionale.

Şi, în sfârşit, SFATUL CEL DIN URMĂ al meu e: SĂ NU UITĂM NORODUL, ŢĂRĂNIMEA care a suferit atâta până acum! SĂ-L LUMINĂM, să mergem mână în mână cu el, căci fără noi el nu poate face nimic, după cum nici noi nu putem face nimic fără el. SĂ-L ÎNDREPTĂM PE CALEA ADEVĂRULUI, CU FAPTE, IAR NU CU VORBE. MÂNTUIREA ŢĂRĂNIMII E ÎN NOI, ŞI A NOASTRĂ ÎN EA.

Rog pe bunul Dumnezeu şi sunt încredinţat că El ne va trimite ajutorul Său cel preaputernic pentru izbândirea lucrului obştesc. El ne va trimite fericirea neamului şi a d-voastră."

În cursul şedinţei a doua Al. Mateevici a mai avut o intervenţie:

„N-AVEM DOUĂ LIMBI ŞI DOUĂ LITERATURI, CI NUMAI UNA, ACEEAŞI CU CEA DE PESTE PRUT. ACEASTA SĂ SE ŞTIE DIN CAPUL LOCULUI, CA SĂ NU MAI VORBIM DEGEABA. Unii zic că limba românească e franţuzită. Asta nu-i adevărat! Ce e drept, sunt şi în România unii rătăciţi în ce priveşte limba, dar trebuie să se ştie că cel mai puternic curent acolo e cel popular în limbă şi în literatură. Noi trebuie să ajungem de la limba noastră proastă de astăzi numaidecât la limba literară românească!"

Şcoala moldovenească, an. 1, nr. 2-4, iulie-septembrie, 1917, p. 55-57, 63-64 / Alexei Mateevici. **Opere, vol. I, Chişinău**: Ştiinţa, 1993, pag. 462-464

*

Adevàrul 26 august.

Plesu, pe pagina întâia, comentînd filmul **Sânt o babà comunistà**; glàsuieste din zug-trombon:

"Nu «pleci» din comunism capră şi ajungi în capitalism, gazelă. Nici viceversa."

Eu i-as zice, grosolan:

"Nu pleci din comunism porc si ajungi în capitalism càprioarà".

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

*

Procesul lui Ion Antonescu, justiţie comunistă de mascaradă (I)

26 august 2013, 09:23

Completul de judecată care l-a condamnat pe mareşal la moarte avea în componenţă, drept „judecători populari", doi muncitori şi un plugar, iar unul dintre „acuzatorii publici" era un fost chelner la „Capşa"

Personalitate complexă, dar stăpânită până la exces de atitudini contradictorii, Ion Antonescu rămâne, de peste o jumătate de veac, unul dintre cele mai controversate personaje ale istoriei noastre contemporane. Fără să fie un politician ales prin vot de popor, ci un militar de carieră care s-a declarat, până în ultima clipă, „omul ţării", prin deciziile pe care le-a luat după ce a ajuns în fruntea statului, Ion Antonescu a influenţat dramatic poziţionarea, până atunci evazivă, a României în timpul celui de-al doilea război mondial şi destinul ei în deceniile viitoare. Naţionalist de paradă sau patriot? Geniu al negocierii sau dictator sângeros? Vândut Germaniei hitleriste sau erou al luptei împotriva expansiunii Uniunii Sovietice? Când a greşit şi când nu Ion Antonescu?

Atunci când, în timpul răscoalei de la 1907, fiind tânăr sublocotenent care conducea un mic detaşament de roşiori, a reuşit, fără să tragă nici un glonţ, să-i convingă pe ţăranii furioşi să nu intre în Galaţi? Sau când, pe 12 martie 1907, a ordonat, tot la Galaţi, deschiderea focului împotriva unui grup de 200 de ţărani, care se duceau la negocieri, şi a ucis 12 dintre ei?

Când, propus fiind de Horia Sima, a acceptat, la 4 septembrie 1940, ca regele Carol II să-i încredinţeze mandatul de fomare a unui guvern de uniune naţională? Sau când a făcut în loc un guvern dictatorial, xenofob şi progerman, apoi l-a somat pe rege să-i acorde puteri depline, să suspende Constituţia, să dizolve Parlamentul, să cedeze tronul fiului său Mihai şi să plece din ţară?

Când, la 14 septembrie 1940, a fost de acord să proclame „Statul naţional-legionar Român", numindu-l pe Horia Sima, succesorul lui Corneliu Zelea Codreanu, ca vicepreşedinte al consiliului de miniştri, aprobând tacit asasinarea liderilor politici Nicolae Iorga, Virgil Madgearu, Gheorghe Argeşeanu şi Victor Iamandi sau masacrul de la Jilava , (în care au fost ucişi 64 de deţinuţi, toţi foşti demnitari) şi mai apoi, folosindu-se de legionari ca să-şi regleze nişte conturi personale? Sau când, în 1941, s-a dus la Berlin, ca să-i ceară ajutorul lui Hitler pentru înlăturarea legionarilor de la guvernare şi dobândirea puterii absolute, după care i-a decimat, în urma rebeliunii din ianuarie 1941, şi a abrogat denumirea de „Stat naţional-legionar", interzicând orice activitate politică?

Când, între 1916 şi 1918, din funcţia de şef de stat major al generalului Prezan, a conceput planurile de apărare a Moldovei faţă de invazia trupelor germane conduse de feldmareşalul Makensen? Sau cînd a decis intrarea României în al Doilea Război Mondial de partea puterilor Axei, pe baza promisiunilor lui Hitler că teritoriile româneşti pierdute în 1940 ca urmare a dictatului de la Viena şi Pactului Ribbentrop-Molotov vor fi retrocedate României sub presiunile Germaniei?

Când a ordonat oştirii române să treacă Prutul, atacând Uniunea Sovietică, alături de Germania şi de aliaţii acesteia? Sau când , după ce a fost implorat de fruntaşii partidelor istorice să oprească trupele la graniţa recunoscută a României, a optat pentru continuarea războiului dincolo de Nistru, împotriva bolşevismului rus, participând la catastrofala ofensivă asupra Odessei şi la înfrângerile de la Moscova şi Stalingrad, în timpul cărora au murit peste o jumătate de million de soldaţi şi de ofiţeri români?

Când, între septembrie 1942 şi august 1944, a încercat să găsească o cale de a ieşi din conflict şi de a încheia o pace separată cu duşmanul? Sau când, în aceeaşi perioadă, a dispus , prin „ordine speciale", „curăţirea terenului", adică deportarea în Transnistria şi exterminarea a sute de mii de cetăţeni români, evrei şi ţigani, declarând: „(…) nu mă gândesc la om; mă gândesc la interesele generale ale

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

neamului românesc”?

Doi ani, deţinut în URSS

Cert este că, la 24 iunie 1944, PNŢ, PNL, PSD şi PCR au hotărât să formeze o coaliţie naţională, numită „Blocul Naţional Democrat”, care avea ca principale obiective răsturnarea regimului Antonescu, încheierea armisti-ţiului cu Naţiunile Unite şi readucerea unui regim democratic în România. Regele Mihai I a fost de acord ca, dacă Ion Antonescu refuză să semneze actul armistiţiului, acesta să fie înlăturat prin forţă. Fiindcă Antonescu nu este de acord, la 23 august 1944, regele Mihai îl destituie şi dispune ca mareşalul să fie arestat. Ion Antonescu este predat apoi sovieticilor, este deţinut aproape doi ani în URSS şi readus în ţară, pentru a fi judecat.

Rămâne, pe mai departe, misiunea istoricilor să elucideze acest caz, să emită şi să-şi susţină propriile adevăruri. Noi ne vom mărgini să prezentăm modul în care „Adeverul”, sub direcţiunea lui B. Brădişteanu şi în bătaia uraganelor politice de atunci, a reflectat, în mod evident partizan, procesul-spectacol intentat de comunişti împotriva „lotului Antonescu”, în urma căruia „Mareşalul” a fost executat în „Valea piersicilor”, de la Fortul Jilava”, în data de 1 iunie 1946.

„Dragoste şi credinţă” pentru Hitler

În ediţia din 18 aprilie 1946, „Adeverul” citează ”documente revela-toare publicate de oficiosul Partidului Comunist”, despre „Relaţiile dintre Antonescu şi Hitler”. „Scânteia” din aceeaşi zi ridică pe tapet extrase din corespondenţa celor doi, din care reiese că Hitler îi cerea lui Antonescu „carne de tun” şi că ultimul i s-a pus total la dispoziţie. În iunie 1941, Antonescu îi trimisese un raport, confirmând „dragostea şi credinţa” care-l legau de Hitler. Fuhrerul îi va răspunde la 27 iulie 1941:„Excelenţa Voastră, în primul rând permiteţi să vă exprim mulţumirile pentru scrisoarea Dvs din care am putut deduce perfecta noastră unitate de vederi şi hotărârea Dvs de a lua parte cu Germania la acea luptă, care decide soarta Europei pentru câteva secole. Ştiu, domnule general, că această hotărâre este hotărârea Dvs; acesta este energia Dvs, voinţa Dvs, curajul Dvs. (...) V-aş fi foarte recunoscător ca, imediat după ce nu va mai fi necesară apărarea la Nistru, de pe urma atacului pornit din NV de gruparea sudică a armatei, să treceţi cu trupele Dvs la atac în regiunea la SV de Bug, asumându-vă şi paza acelei regiuni”. La 17 august 1941, Antonescu îi răspunde:„Brigada română de tancuri, ale cărei pierderi n-au putut fi încă înlocuite, va lua parte la lupte cu unităţile care vor putea fi reorganizate după terminarea operaţiunilor din faţa Odesei, la care iau parte”.

„Tribunalul Poporului”

3 mai 1946. Rubrica „Ultima oră” găzduieşte articolul „Procesul marilor criminali de război. Ion şi Mihai Antonescu vor fi judecaţi de Tribunalul Poporului ”, începând cu data de 6 mai. Lotul „marilor criminali de război şi vinovaţi de dezastrul ţării” cuprinde 34 de persoane, care vor fi judecate pe baza legii 312/1945. Actul de acuzare însumează 200 de pagini. „Complexul de judecată va fi prezidat de d. Al. Voitinovici, magistrat, asistat de d. Bâlcu Constantin, magistrat, compus din următorii judecători populari: Niţă Vasile, muncitor; Ioviţă Dumbravă, plugar; Nicolae Dinulescu, asistent universitar; Dragomirescu Remus, avocat; Titulescu Constantin, muncitor; Lăpuşneanu Constantin, profesor. Acuzarea va fi susţinută de d-nii: Vasile Stoica (avocat, n.n.), acuzator public şef, Dobrian Constantin, procuror şef, şi Dumitru Săracu, acuzator public”.Ultimul era muncitor şi lucrase chelner la „Capşa”.

„Îmi iau toată răspunderea”

4 mai 1946. În editorialul intitulat „Procesul”, „Adeverul” combate cu convingere: „Un an şi jumătate a trecut de când poporul român, strâns unit prin toţi factorii săi de răspundere în jurul Regelui ţării, a înlăturat dela conducerea ţării pe dictatorul improvizat şi pe acoliţii săi. În alte părţi, dictatorii pentru a pune mâna pe putere s-au dedat la o acţiune demagogică, graţie căreia au reuşit să zăpăcească minţile şi să atragă de parte lor o parte din populaţie . Dar pe ce temei de drept a putut pune mâna pe putere Ion Antonescu? El a fost instalat în postul său de un alt dictator prin călcarea legilor fundamentale ale ţării. N-avea în jurul său pe nimeni. O singură scrisoare de recomandare îi prezenta candidatura pentru traducerea românească a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cuvintelor Fuhrer sau Duce, o recomandaţie din partea lui Hitler care prin el vroia să pună mâna pe ţara românească. Odată instalat în scaunul aproape domnesc, cu o îngâmfare care-l făcea să dispreţuiască toate sfaturile tuturor bărbaţilor încercaţi ai ţării, el s-a înconjurat cu unelte gata să-i primească sudălmile şi să-i execute ordinele, socotite ca venite dintr-o inspiraţie quasi-divină. El singur a hotărât să trimită ţara într-o aventură menită să devină cea mai grozavă catastrofă pentru un neam întreg. Îmi iau toată răspunderea era fraza stereotipă cu care amuţea pe oricine încerca să-i prezinte cea mai mică obiecţie, faţă de hotărârile lui de unul singur. Chiar în ultimele zile ale conducerii sale, când şi orbii trebuiau să vadă cum ţara se apropia de dezastru, el a avut inconştienţa să conteste factorului suprem dreptul de a-şi spune cuvântul asupra celor ce erau de făcut pentru salvarea naţiunii. Răspunderea o port eu şi deci eu voi decide, a fost singura lui lozincă. M.S. Regelui nu-i mai rămăsese altă soluţie decât să salveze El ţara printr-un gest energic. A sosit acum momentul când Ion Antonescu se vede în faţa realizării practice a nesăbuinţei sale pretenţii. Singur şi-a asumat răspunderea: Ţara e chemată să i-o aplice. Lui şi tuturor acelora cari s-au crezut acoperiţi de dânsul şi i-au pus la dispoziţie colaborarea lor. În procesul în care începe Luni, vom avea un număr mic de acuzaţi şi o întreagă ţară ca parte civilă. Acuzatori publici în şedinţă vor fi numai trei; dar în afara judecătoriei din Ştirbei Vodă, milioane de oameni, din sate şi din oraşe, din bordee şi din palate, din uzine şi de pe ogoare, vor participa la acest proces, chemat să aducă sancţiunea pentru nenumăratele, pentru imensele suferinţe deslănţuite de un singur om asupra unui popor întreg".

„Criminali de război şi vinovaţi de dezastrul ţării"

În aceeaşi ediţie, articolul apărut la rubrica „Cronica internă" nuanţează: „Procesul Antonescu, un vast proces politic": „Tribunalul poporului are fiinţă legală până la 1 iunie. Procesul lui Ion şi Mihai Antonescu, ca şi al celorlalţi care vor fi judecaţi cu începere de Luni, încadraţi fiind şi sub acuzarea de criminali de război şi sub aceea de vinovaţi de dezastrul ţării, va fi deci ultimul. El va încheia acest capitol al istoriei noastre politice (...) La lungimea excepţională a actului de acuzare se adaogă o cantitate imensă de dosare, care cuprind piese extrem de importante. În mod firesc, procesul lui Antonescu şi al miniştrilor săi are, spre deosebire de procesele de până acum, un amplu aspect politic, în sensul că va pune în discuţie toate evenimentele din toamna lui 1940 şi până la 23 August 1944, aducând, desigur, precizări asupra poziţiei pe care în acest răstimp au avut-o factorii politici importanţi ai ţării". Promisiunea că Tribunalul Poporului se va desfiinţa după acest proces nu se va adeveri. „Maşina de tocat" a comuniştilor va mai avea multă treabă.

„Dumnezeu să ajute Majestăţii Sale, ţării şi mie!"

„Ultima oră" prezintă „Documentele trădării lui Antonescu.
Senzaţionale destăinuiri în preziua procesului". După dictatul de la Viena, România fusese ciopârţită, prin cedarea Ardealului de nord. Antonescu primise puteri depline din partea regelui şi, aparent, se străduia să alcătuiască un guvern de uniune naţională. Dar, în paralel, purta negocieri secrete cu Fabricius, ministrul Germaniei la Bucureşti, cu Horia Sima şi cu Veturia Goga, „faimoasa văduvă, care a jucat un rol atât de trist în pregătirea regimului de dictatură nazistă în România". „Între timp, Carol abdică. Antonescu depune în faţa regelui Mihai jurământul, după o formulă care a uimit pe toată lumea şi a arătat intenţiile lui dictatoriale: Dumnezeu să ajute Majestăţii Sale, ţării şi mie!, aceasta era formula care pune alături de Rege –mai târziu s-a văzut mult deasupra Regelui-pe omul care întâi s-a numit şef al statului, ca apoi, imitând pe Hitler, Mussolini şi pe Franco, să ia titlul de conducător". Antonescu îşi face guvernul. Dar nu unul de unitate naţională, ci unul cu legionarii conduşi de Horia Sima. „Horia Sima e vicepreşedintele consiliului, iar camarazii săi ocupă departamentele principale. Toate resorturile vieţii de stat sunt la dispoziţia legionarilor, însuşi Antonescu şi prietenii săi sunt prizonierii legionarior. Începe acea perioadă nenorocită a guvernului legionar: anarhie, jafuri, asasinate". După asasinarea de către legionari a lui Nicolae Iorga, Virgil Madgearu şi Victor Iamandi, Himmler îi trimite o scrisoare lui Horia Sima: „În prima epocă a preluării puterii, au fost traşi la răspundere şi împuşcaţi de către mişcare –în afara Justiţiei de stat oamenii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

şi adversarii regimului- situaţie similară cazului legionarilor. O asemenea măsură este justă". Antonescu cedează Ardealul şi permite trupelor motorizate germane să pătrundă în ţară. Astfel, „România devine punctul de plecare al expediţiei Germaniei în Balcani şi o bază importantă pentru pornirea războiului contra Uniunii Sovietice".

Antonescu cere ziare

Tot pe ultima pagină, „Adeverul" dezvăluie „Cum îşi petrec timpul Antoneştii şi ceilalţi arestaţi": Lista avocaţilor solicitaţi de acuzaţi „ cuprinde aşii baroului din judeţul Ilfov", iar, într-o cameră special amenajată, acuzaţii au luat contact cu apărătorii lor. „Toţi cei arestaţi se află în perfectă stare de sănătate, ba unii din ei sunt chiar bine dispuşi. Cei aproape doi ani pe care i-au petrecut în lagărele de internare n-au lăsat nici o urmă asupra lor. (...) Faţă de avocaţii lor şi celelalte persoane ce au putut lua contact cu ei, arestaţii, în special fostul mareşal şi ajutorul lui, Mihai Antonescu, şi-au arătat curiozitatea de a cunoaşte în amănunţime prefacerile sociale şi felul în care s-a trecut de la regimul totalitar la regimul democrat. Dorinţa lor a fost să li se pună la dispoziţie colecţiile ziarelor apărute după 23 august 1944, ca să poată urmări mai bine aceste evoluţii. Deasemenea, s-au interesat de anterioarele procese ale criminalilor de război şi de soluţiile ce au căpătat acele procese". „La închiderea ediţiei": „După procesul Antoneştilor, un nou lot de foşti miniştri vor fi judecaţi. Guvernul va cere extrădarea lui Horia Sima şi a celorlalţi fruntaşi legionari": „ Lotul care va fi judecat Luni 6 mai, e numai primul grup al marilor criminali de război şi vinovaţi de dezastrul ţării, şi nu ultimul, cum s-a grăbit să anunţe un ziar de eri", precizează prof. Petre Constantinescu Iaşi, ministrul informaţiilor."

27 august 2013

Adevàrul, II

Procesul lui Ion Antonescu, justiţie comunistă de mascaradă

(II) 27 august 2013, 01:21

Ion Antonescu si Veturia Goga, sotia lui Octavian Goga

"Personalitate complexă, dar stăpânită până la exces de atitudini contradictorii, Ion Antonescu rămâne, de peste o jumătate de veac, unul dintre cele mai controversate personaje ale istoriei noastre contemporane.

O „formulă ipocrită"

5 mai. Rubrica „Ultima oră " continuă să publice „Dovezile acuzării în procesul Antonescu". La 12 februarie 1942, după o întâlnire cu Ribbentrop, Ion Antonescu îi dictează şefului de cabinet „următoarea relaţiune": „Am subliniat fără ezitare că la 6 septembrie când am luat conducerea statului şi numai cu sprijinul lui Mihai Antonescu am declarat, fără a întreba poporul, că politica ce trebuie s-o duc e alăturea de Axă". În plus, „Documentul Tippelskirch" (din 15 septembrie 1940) , care îngăduia intrarea trupelor hitleriste în ţara noastră, conţine „formula ipocrită": „misiune militară ger-mană, menită să dea concursul pentru dotarea şi instruirea armatei române". De fapt, „rostul acestei infiltraţiuni a trupelor germane în ţara noastră a fost: 1. Formarea unei baze militare de opreaţiuni în Balcani; 2. Concentrarea de forţe masive în Moldova, în vederea unui atac împotriva URSS".

„Legionarismul aducea obscurantismul Maglavitului"

6 mai. Editorialul „Procesul nefastei dictaturi" este semnat de Grigore Tăuşan: "În primul rând vinovăţia lui Ion Antonescu stă în tovărăşia cu mişcarea legionară, care chiar dacă n-ar fi fost-cum a fost totuşi în realitate-o avantgardă a hitlerismului în România, prezenta un pericol în ea însăşi, prin mistica ce-o introducea în viaţa publică şi prin concepţia nefastă că crima poate fi un instrument politic, isovrât din crimă şi trăind din crimă, propagând ura de rasă, care a fost totdeauna străină sufletului românesc, legionarismul aducea cu el obscurantismul Maglavitului şi ferocitatea nazistă. Un om politic cu răspundere nu putea să se alieze cu o mişcare care amorţea puterile de judecată ale poporului şi avea în trecutul ei crime, ce au culminat cu uciderea lui N.Iorga şi Madgearu şi a celorlalţi. Dar vinovăţia lui Ion Antonescu se agravează prin aceea că făcând monstruoasa tovărăşie cu trupa de şoc

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

care avea ca lozincă neinteligentă formula : Trăiască legiunea şi Căpitanul, el ştia perfect de bine că legionarismul nu e numai o aberaţie mistică, ci şi o foarte bine organizată echipă pusă în serviciul unei ţări străine-unei ţări dominate de un om ce urmărea dezastrul printr-un război catastrofal. Ion Antonescu însă, sub stăpânirea unei vanităţi care poartă sigiliul unei evidente stări anormale, s-a servit de această mişcare şi de omul ce-o conducea pentru a scoate ţara din făgaşul ei istoric, care era alianţa cu ţările ce-i creiaseră independenţa şi integritatea şi a o asvârli, fără nici o garanţie şi fără nicio prealabilă consultare a tuturor oamenilor politici cu răspundere, în braţele hitlerismului brutal, feroce şi extrem de periculos în tendinţele lui internaţionale. Când prin tratatul nostru de alianţă din August 1944 eram consideraţi, pe picior de egalitate, cu Franţa, Anglia şi Rusia, - şi când acest tratat a fost respectat pe baza lui s-a creiat România întregită, era o greşală-cu efecte catastrofale-a ieşi din această orbită politică, dictată de interese şi afinităţi şi a porni la o aventură care, dacă n-ar fi fost actul salvator din 23 August ar fi pus piatra de mormânt pe istoria poporului român".

„Singurul mareşal care n-a văzut un câmp de luptă"

7 mai. „ Ultima oră" anunţă : „Azi a început procesul marilor criminali de război". „Judecătorii populari, înfăţişând toate clasele sociale, plugari, muncitori şi intelectuali, intră în sala de şedinţe, ocupându-şi locurile într-o tăcere crescută deodată. Clipa e solemnă în sine, nedatorând nimic vreunui efect de regie. (...) Preşedintele porunceşte să fie introduşi acuzaţii. Anticipând asupra sentinţei, ei păstrează un fel de ierarhie a crimei, pe care numai judecătorii sunt chemaţi s-o ratifice. Privirile caută către dânşii. Iată-i grămadă, strânşi ca într-un consiliu de miniştri descompletat, în jurul Conducătorului. Dacă n-ar fi jandarmii, s-ar putea crede doar că aştia s-au învârtit de locuri mai bine la procesul unui asasinat în serie, cum n-a fost altul. (...) Ion Antonescu, singurul mareşal de pe glob care n-a văzut niciodată un câmp de luptă, mulţumindu-se să comande en chef masacre şi prădăciuni, priveşte năucit în jurul sau, în vreme ce Ică (Mihai Antonescu, n.n.) îşi mişcă gîtul încolo şi încoace, ca sub strânsura unui guler imaginar". Figurile acuzaţilor apar caricaturizate de faimosul grafician Nell. " Frazele actului de acu-zare se rostogolesc grele peste capetele încovoiate ale oamenilor din boxă. Ion Antonescu îşi acoperă obrazul când un obiectiv fotografic încearcă să-l fixeze, în vreme ce Ică aruncă o privire de mărunt infractor, mirat de atâta asistenţă. În general, acuzaţii par pătrunşi de gravitatea situaţiei ".

„Judecătorul Joviţă ascultă nemişcat actul de acuzare"

8 mai. Mult tremolo politic în articolul „Procesul marilor criminali de război. Cum se apără Ion Antonescu": „Lectura actului de acuzare, adevărată odisee sângeroasă, din paginile căreia răzbate geamătul mulţimilor trecute prin foc şi sabie, a durat aproape şase ore. Soarele amiezii pătrunde în pretoriul îmbâcsit şi laolaltă cu razele deslănţuite brusc ale aparatelor de filmat stârneşte o atmosferă de jăratic sub lumina necruţătoare...În răstimpuri, birue impresia că ne aflăm într-o sală de operaţii-şi-ntr-adevăr, sub bisturiul justiţiar al actului de acuzare, se deschid cangrenele purulente ale regimului doborât. (...) Ca-ntr-un film rulat au ralenti, viziuni de-apururi săpate în amintirea noastră se suprapun imaginii acestui proces. Iată convoaele nesfârşite, lăsând în urmă dâre roşii prin nămeţii Ucrainei de Sud şi mai încolo şoseaua presărată de bătrânii şi copiii rămaşi în urmă, agitând mâinile îngheţate către cerul mut. Ca o filă de album întoarsă de vânt, piere tabloul nopţii transnistriene-şi uite femeile arzând ca nişte torţe la Dalnic, şi uite spânzuraţii de pe Richelievskaia făcându-şi semne, ca pentru o întâlnire în ziua de apoi. (...) Fostul impresar al acestei cruciade împotriva noroadelor dezarmate stă acolo, cu bărbia rezemată în palmă. Istoria i-a rezervat un cap de bancă în boxa acuzării. Grefierul îi repetă mereu: Fostul mareşal Antonescu, Fostul conducător şi el tresare, aruncând cîte o privire spre judecătorii lui, oprindu-se în cele din urmă pe săteanul Joviţă Dumbravă. Înfăţişând aici pe semenii săi, plugarii trimişi la moarte, judecătorul Joviţă ascultă nemişcat actul de acuzare. (...) Gata. Grefierul a plimbat cadavrul dosarului pe sub ochii judecătorilor. Apărarea îşi încearcă armele, deschizând un foc rapid. Sunt cartuşele de hârtie ale procedurii. (...) Acuzatorul public vrea să ştie dacă

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Antonescu a ordonat deportări şi masacre. „Deportări am ordonat, masacre nu". "Acuzatul atribue măsurilor luate necesităţi militare şi...umane. Oamenii au fost mânaţi în convoae ca să le salveze viaţa. „Dacă rămâneau pe loc, nu mai rămânea nimeni". Despre prădăciunile executate în ţinuturile Ucrainei, Antonescu spune: „Aveam dreptul ocupantului. Nu pot contesta însă că s-au produs şi nereguli". (...) Vine vorba de un ordin dat lui Alexianu să pregătească Transnistria pentru două milioane de ani şi fostul şef al cruciadei neagă: „Expansiunea germană prinsese ţara noastră între două braţe. M-am gândit să păstrăm Transnistria, ca să ne ferim de germani".

9 mai. Articolul „Senzaţionalele destăinuiri făcute de Eugen Cristescu (fost şef al Siguranţei, n.n.). Unsprezece organizaţii de spionaj german în România" conţine, pe lângă informaţia explozivă, şi deja obişnuitele note de atmosferă: „Interogatoriile au scos şi mai mult la iveală divergenţele dintre acuzaţi. Uneori, polemicile fostului mareşal sau ale lui Ică Antonescu se încrucişau în boxă cu ale lui Piki Vasiliu, Dumitru Popescu, Radu Lecca, stârnind impresia că asistăm la un consiliu de miniştri antonescian. Înşelătoare impresie, căci fostul mareşal nu tolera niciodată vreo ripostă. Întâia oară aici Ion Antonescu a fost silit să renunţe la monolog, abordând penibilul gen al dialogului cu acuzatorul public"

„Soarta L-a aşezat pe tron când o lume veche se prăbuşeşte"

10 mai. Pentru că a girat actul de la 23 august 1944, de ziua regalităţii, editorialul din „Adeverul" îi înalţă osanale lui Mihai I: „Ziarul nostru, după toată tradiţia sa, nu are nicio înclinaţie spre închinări şi laude faţă de cei mari, fie ei pe culmea măririi şi a situaţiei în societate şi stat. Dar în acelaş timp ziarul nostru, care a practicat întotdeauna mândria bărbătească chiar şi faţă de tronurile regeşti, are ca regulă generală adevărul şi dreptatea. Şi adevărat şi drept este a recunoaşte că tânărul nostru Rege, pe care întreaga naţiune îl sărbătoreşte astăzi cu un emoţionant entuziasm a binemeritat la 23 August 1944 de la ţară, într-o măsură care suportă comparaţia cu cele mai mari acte ale glorioşilor strămbuni. Cuminţenia şi dragostea Sa de ţară nu au fost egalate în acea zi decât de curajul Său. Şi dacă vreodată un suveran a putut confirma cuvintele marelui clasic francez că : la valeur n'attend pas le nombre de annees, - apoi istoria viitoare va spune aceasta despre M.S. Regele Mihai. Deasemenea puţini regi au avut de trecut prin atâtea grele experienţe ca tânărul nostru Rege şi le-au putut trece cu atâta clarviziune şi cu atât de adâncă înţelegere şi de fermă intuire a datoriei Sale. Soarta L-a aşezat pe tron într-un moment când lumea şi cu ea ţara noastră , se găseşte într-o profundă transformare, când o lume veche se prăbuşeşte şi din ruinele ei înfloreşte o viaţă nouă, când nimic nu e mai necesar naţiunii decât unirea. Fie ca El s-o realizeze în jurul Său.(...) Să trăeşti mulţi ani!". După ce Mihai I este nevoit să abdice, „Adeverul" îl va înfiera cu mânie proletară. Procesul „lotului Antonescu nu scapă din vedere: „Generali şi foşti miniştri defilează în faţa Tribunalului Poporului": gen. Popescu David, gen. Tătăranu N., fost subşef al Marelui Stat Major, gen Şteflea Ilie, fost secretar general al Apărării Naţionale, gen. Potopeanu, fost ministru al Economiei Naţionale, gen. Arbore, fost ministru al Aprovizionării.

„Pedeapsa cu moartea pentru toţi acuzaţii"

În 14 mai 1946, „Adeverul" anunţă consumarea unui fapt care, oricum, plutea în aer: „Şedinţele de eri ale procesului. Acuzatorii publici au cerut pedeapsa cu moartea pentru toţi acuzaţii": Rechizitoriul acuzatorului public Dumitru Săracu este previzibil: „În ziua de 23 august 1944, lupta forţelor democratice a triumfat. Alături de popoarele Naţiunilor Unite, poporul român merge pe un drum sănătos, spre asanarea morală. Acuzaţii din boxă nu s-au dat în lături dela nimic pentru a servi interesele lui Hitler. Darâmând dictatura regelui Carol, Ion Antonescu şi-a introdus dictatura lui personală. În strânsă legătură cu Berlinul, cu Hitler, cu Clodius, cu Gestapoul, guvernul trădător a desăvârşit opera de aservire a poporului în folosul german". Apoi „conturează învinuirile acuzaţilor Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Horia Sima, Const. Pantazi, Mihail Sturdza, Gheorghe Alexeanu, Eugen Cristescu şi Radu Lecca, pentru cari cere pedeapsa capitală". Rechizitoriul lui Săracu este completat de cel al procurorului Constantin Dobrian: „Politica economică a lui Ion

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Antonescu şi a guvernului său, care se încadrează cu totul politicei hitleriste a dus ţara la marginea prăpastiei. Situaţia economică în care a lăsat ţara este atât de grea, încât consecinţele le suferim şi azi şi le vom mai suferi, cu toată truda pe care actualul guvern democratic o depune pentru înlăturarea suferinţelor poporului român. Această situaţie grea este consecinţa polticii lui Ion Antonescu şi a guvernului său şi a războiului alături de Germania hitleristă contra Uniunii Sovietice, război pe care, apoi, l-au purtat şi contra celorlalte mari naţiuni unite. Crima guvernului Antonescu constă în aceia că a servit economia de război germană, trădând interesele economice ale ţării". "Terminând, cere exemplara pedepsire a acelor cari au colaborat pentru triumful Germaniei imperialiste".

O apărare neconvingătoare

13 mai. „Adeverul" reproduce „Rechizitoriul domnului acuzator public şef C. Stoican". Acesta trece în revistă masacrul de la Odessa (unde 25.000 de bătrâni, femei şi copii au împuşcaţi), masacrul de la Iaşi (soldat cu 500 de morţi), masacrul de la Bogdanovka (48.000 de oameni morţi), de la Dumanovka (18.000 de oameni împuşcaţi). „Acuzatorul public continuă să enumere crimele de care s-au făcut vinovaţi cei din boxă şi termină, cerând Tribunalului pedeapsa capitală pentru toţi acuzaţii". „Apărarea are cuvântul...". Pentru Ion Antonescu pledează neconvingător din oficiu Paraschivescu-Bălăceanu, decanul Baroului de Ilfov: „ Atudinea lui Ion Antonescu este constantă. Îşi asumă dintru început întreaga răspundere. O umbră de recunoştinţă s-ar cere, însă, din partea celorlalţi acuzaţi. Observ, cu regret, o trădare totală şi o lipsă de cavalerism al acestora faţă de fostul lor şef (...) Din cauza ignoranţei unora din intelectualii noştri, bastardul tuturor degenerărilor, hitlerismul, a prins rădăcini. Doctrină abjectă, ura de om a fost împărtăşită de legionari. Într-un mediu prielnic pregătit, nazismul s-a întins şi a creiat ţării noastre condiţiile suis generis. În aceste circumstanţe, încurajat de cei cu sprijinul...economic, Ion Antonescu şi-a pus pe umeri greaua răspundere a conducerii statului. Fără partid, fără echipă, acuzatul, militar de carieră, şi-a fixat şi dus activitatea de guvernare. Justiţia poporului îşi va spune cuvântul în lumina acestor date".

Antonescu: „Nu ştiam de atrocităţile săvârşite"

Ediţia de vineri 17 mai a „Adeverului" consemnează că „Acuzaţii şi-au sfârşit spovedaniile în faţa Tribunalului Poporului": „ Ion Antonescu stă faţă în faţă cu vinovăţiile apăsătoare şi, într-o penibilă improvizaţie, caută să le dea o justificare. După ce invocă o serie de umbre glorioase ale Istoriei antice şi moderne, care şi ele ar fi pătate de sânge, Ion Antonescu asigură Tribunalul că n-avea habar de atrocităţile săvârşite, că le regretă. Mai mult, el cere iertare celor ce-au avut de suferit de pe urma lui". "La închiderea ediţiei" se anunţă : „Pentru azi e fixată pronunţarea sentinţei în procesul Antoneştilor şi a colaboratorilor lor. Încă de dimineaţă, în jurul localului judecătoriei, unde s-au desfăşurat desbaterile, grupuri compacte de curioşi aşteaptă sentinţa poporului. Cordoane întregi de pază militară veghează la menţinerea ordinei. (...) judecătorii populari au intrat în deliberare. Este ora 10 jum. Sentinţa deci nu va putea fi dată înainte de amiază. Probabil, pre seară".

"Antonescu Ion să sufere pedeapsa cu moartea!"

„Adeverul" din 19 mai. „Acuzaţii ascultând sentinţa. Ultima şedinţă a procesului criminalilor de război": „De pe la patru jumătate, străzile din preajma Tribunalului Poporului au prins a se însufleţi. Forfota se face mai deasă în faţa cordoanelor de jandarmi, care suportă, de astă dată, asaltul unor valuri mai puternice. (...) De la muncitorul acela rezemat de uşă, până la trimisul special al unei gazete de peste Atlantic, toţi, fără deosebire, îşi dau seama că le-a fost dat să participe la desfăşurarea unui episod întunecat de istorie. Peste câteva clipe, se va lăsa o lespede justiţiară peste o întregă epocă de beznă şi neomenie. La şapte fără un sfert, acuzaţii intră pentru ultima oară în boxă. Socotelile sunt încheiate. Toate cuvintele au fost rostite. Se apropie altă clipă, premergătoare tăcerii. Tribunalul e pândit de sute de priviri, care caută să ghicească măcar cu o fărâmă de secundă mai devreme verdictul. Preşedintele citeşte liniştit sentinţa. Fiecare frază se rostogoleşte neînduplecată. Antonescu Ion să sufere pedeapsa cu moartea... Osânditul priveşte în vid, dar în ochii lui se citeşte limpede că a înţeles. Ceasul acesta al răspunderii trebue să-l fi trăit

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

deplin în ultimele zile şi nopţi". Sentinţele cad una după alta. Spectacolul ia sfârşit: „Gata. O ultimă revărsare violentă de lumină şi ţârâitul aparatelor de filmat. Imaginile osândiţilor au fost fixate pentru o din urmă dată... Un strigăt se ridică din mulţimea pân-atunci tăcută: Trăiască Tribunalul Poporului! Sala se alătură sgomotoasă acestei manifestaţii, în vreme ce acuzaţii părăsesc definitiv sala".

Regele Mihai I respinge cererile de graţiere

"Adeverul " din 22 mai anunţă „Noi arestări de criminali de război. Prelungirea legii de funcţionare a Tribunalului Poporului". 16 din „Marii criminali de război în frunte cu Ion şi Mihai Antonescu au declarat recurs la Înalta Curte de Casaţie, secţia a II-a". Recursul este respins, sentinţa rămâne definitivă. Mai există o singură şansă. Pe 2 iunie, „Adeverul " informează că toţi cei condamnaţi la moarte fac cereri de graţiere la Palat. Peste două zile, se poate constata că demersul unora dintre ei a fost zadarnic: „Executarea sentinţei din 20 mai a Tribunalului Poporului": Preşedinţia consiliului de miniştri comunică: „ Azi, 1 iunie a.c., la orele 10,30, d. Ministru al justiţiei, Lucreţiu Pătrăşcanu, a prezentat Majestăţii Sale Regelui cererile de graţiere făcute de Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Constantin Vasiliu, Gheorghe Alexianu, Constantin Pantazi, Radu Lecca şi Eugen Cristescu. În urma propunerii guvernului, Majestatea Sa Regele a respins cererile de graţiere făcute de Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Constantin Vasiliu şi Gheorghe Alexianu şi a comutat în muncă silnică pe viaţă pedeapsa cu moartea aplicată condamnaţilor Constantin Pantazi, Radu Lecca şi Eugen Cristescu. Cererile de graţiere introduse de Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Constantin Vasiliu şi Gheorghe Alexianu fiind respinse, s-au luat măsuri de executare a sentinţei Tribunalului Poporului din 20 mai 1940, dată împotriva acestora. Execuţia a avut loc astăzi 1 iunie 1946, la orele 18, în prezenţa autorităţilor prevăzute de lege".

„Nu m-aţi împuşcat, domnilor, foc!"

Conform raportului oficial, solicitat să-şi exprime ultima dorinţă: „ Ion Antonescu a cerut să fie executat de militari, şi nu de gardienii închisorii". Dar dorinţa nu i-a fost luată în seamă. Înainte de execuţie, Antonescu a strigat: "Iar ţie, popor ingrat, nu-ţi va rămâne nici măcar cenuşa mea!" (...) Apoi s-a dat comanda pentru execuţie. Armele au fost încărcate şi, atunci când s-a tras, Mareşalul a salutat, ridicându-şi pălăria cu mâna dreaptă, după care a căzut. Ion Antonescu s-a ridicat imediat, sprijinindu-se într-un cot, şi a spus: Nu m-aţi împuşcat, domnilor, foc!, la care gardianul şef s-a dus la el cu pistolul în mână şi l-a împuşcat în cap. Doctorul i-a examinat şi a spus că Antonescu şi Vasiliu erau încă în viaţă. Gardianul şef s-a dus din nou la Vasiliu, dar i s-a blocat pistolul când a încercat să tragă. A luat o puşcă de la unul dintre gardieni şi a tras un foc în capul lui Vasiliu, dar după aceia puşca s-a blocat şi ea. A schimbat puşca cu alta şi a mai tras alte trei focuri în diferite părţi ale corpului lui Vasiliu, apoi s-a dus la I. Antonescu şi i-a tras trei focuri în piept. Doctorul i-a examinat din nou şi a spus că Antonescu era mort, dar Vasiliu mai era în viaţă. Din nou, gardianul a tras un foc în capul lui Vasiliu. Creierii lui Vasiliu au fost împrăştiaţi, dar el mai mişca şi mai spunea ceva ce nu putea fi înţeles. Gardianul s-a dus din nou şi i-a mai tras două focuri în cap, după care doctorul l-a declarat şi pe Vasiliu mort".

28 august 2013

*Historia***,** aug. 2013:

Soarta ofiţerilor români rămaşi în Basarabia la 28 iunie 1940 (I)

Autor: Mihai Taşcă | 3911 vizualizări

Primul regiment moldovenesc de infanterie

Sute de militari care şi-au îndeplinit datoria faţă de Ţară în Armata Română au fost declaraţi „duşmani ai poporului" de către regimul comunist, fiind împuşcaţi de călăii NKVD, scrie istoricul Mihai Taşcă pentru Adevărul.

"Militarii basarabeni de pe fronturile Primului Război Mondial au fost cei care au rupt Basarabia de la Imperiul Rus, au decis crearea Sfatului Ţării, au pus bazele Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti, contribuind decisiv la actul Unirii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

din 27 martie 1918. După Unire, mulţi s-au transferat în Armata Română. În anul 1928, rezerviştii moldoveni s-au asociat în Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti sau au aderat la Uniunea ofiţerilor români în retragere şi rezervă, ambele fiind catalogate de comunişti drept organizaţii antisovietice. Toţi cei rămaşi în Basarabia după 28 iunie 1940 au fost supuşi represiunilor politice de NKVD.

Ofiţerii din Basarabia întruniţi la Chişinău în toamna anului 1917, la Congresul Militarilor Moldoveni (între 20 şi 28 octombrie), în număr de peste 800 de delegaţi, reprezentând circa 300.000 de basarabeni aflaţi pe fronturile Primului Război Mondial, au adoptat rezoluţii privind autonomia Basarabiei, au decis crearea organului legislativ - Sfatul Ţării, au solicitat naţionalizarea şcolilor, au cerut oprirea colonizării provinciei cu străini şi înfăptuirea reformei agrare, şi-au exprimat îngrijorarea în legătură cu soarta românilor de dincolo de Nistru etc.

Tot ei au fost cei care au păzit Sfatul Ţării pe tot parcursul activităţii lui, inclusiv la 27 martie 1918, când s-a votat Unirea Basarabiei cu România. Militarii basarabeni au jucat un rol important în organizarea cohortelor, primele unităţi ale Armatei Moldoveneşti, formaţiuni care au opus rezistenţă haosului din toamna-iarna anilor 1917-1918, provocat de bandele bolşevizate ce se retrăgeau de pe Frontul Român, iar după 1 ianuarie 1918, alături de Armata Română, au alungat trupele bolşevice peste Nistru.

SOCIETATEA OFIŢERILOR FOSTEI ARMATE A REPUBLICII MOLDOVENEŞTI

După Unirea Basarabiei cu România, militarii basarabeni au depus cereri şi au fost încorporaţi în Armata Română. La pensionare, mulţi dintre ei au aderat fie la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, fondată în 1928, fie la Uniunea ofiţerilor români în retragere şi rezervă, care avea o filială la Chişinău. Asociaţiile aveau, în cea mai mare parte, scopuri de autoajutorare, dar îşi fixau şi obiective de interes naţional şi de apărare a ţării.

Anexând Basarabia, la 28 iunie 1940, regimul comunist a căutat cu orice preţ să-i identifice pe foştii militari ai Armatei Române. Cei care au constituit gloria de altădată a Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti, în cea mai mare parte bătrâni şi bolnavi, pentru simplul fapt că au făcut parte din Armata Română şi erau membri ai asociaţiilor profesionale, au fost arestaţi şi condamnaţi la împuşcare sau la ani grei de gulag. Exemplele de mai jos vin să confirme barbaria sovieticilor.

PREFECT DE LĂPUŞNA

Mihail Popa s-a născut în anul 1873, în comuna Ialoveni, judeţul Chişinău. A absolvit liceul nr. 1 din Chişinău, iar după terminarea şcolii de cavalerie din Elisavetgrad şi a unei şcoli speciale de cavalerie din Sankt Petersburg, în 1899, intră în armata rusă. Îşi începe cariera militară la Kiev, într-un regiment de cavalerie.

Participă la Primul Război Mondial, începând din 1914. La 9 august 1916, este avansat în gradul de colonel. În luna noiembrie 1917, Mihail Popa se afla la Bolgrad în fruntea Regimentului I infanterie, alcătuit din două divizioane şi trei escadroane, format în totalitate din basarabeni. La câteva zile după deschiderea lucrărilor Sfatului Ţării, vine cu regimentul la Chişinău şi se pune la dispoziţia legislativului basarabean. La 24 ianuarie 1918, Mihail Popa a fost numit comandant al Brigăzii de cavalerie a Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti. Concomitent, a fost comandantul Garnizoanei Chişinău. După Unirea din 1918 se înscrie printre primii în Armata Română, unde s-a aflat până în anul 1922, când a fost trecut în rezervă. A fost membru al Partidului Poporului, condus de mareşalul Alexandru Averescu. A fost prefect al judeţului Lăpuşna, iar în 1925 - preşedinte al Comisiei interimare a judeţului. În 1928 a aderat la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, deţinând un timp funcţia de vicepreşedinte. Împreună cu soţia sa Ana au educat doi băieţi: Gheorghe şi Constantin.

ÎMPUŞCAT PENTRU „INFRACŢIUNI CONTRAREVOLUŢIONARE"

Mihail Popa a fost arestat la scurt timp de la ocuparea Basarabiei, pe 13 iulie 1940. După trei interogări, la 20 septembrie 1940, este anunţat că ancheta preliminară s-a încheiat. A fost găsit vinovat de „infracţiunea" prevăzută de articolul 54/11 - „Participarea la organizaţie contrarevoluţionară cu scopul de a organiza infracţiuni contrarevoluţionare" şi 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi mişcării revoluţionare", din Codul Penal al RSS Ucrainene.

Şedinţa Judecătoriei de Circumscripţie Chişinău a fost amânată până la 14 martie 1941, când Mihail Popa a fost condamnat la pedeapsa capitală prin împuşcare

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cu confiscarea averii personale. Plângerea depusă pe marginea sentinţei este respinsă de Judecătoria Supremă a RSS Moldoveneşti, iar Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM şi cel al URSS îi refuză graţierea. La 27 iunie 1941, când de cinci zile aveau loc lupte grele la Prut, *Mihail Popa a fost executat la Chişinău.*

Colonelul Mihail Popa a fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republcii Moldova la 3 decembrie 2001. Fostul ofiţer a fost distins cu ordinele „Sf. Stanislav", gradele II şi III; „Sf. Anna", gradele II şi III, şi „Sf. Gheorghe" (ruseşti).

PERIPEŢII ÎN ARMATA ALBĂ

Simon Gurschi este un nume de referinţă printre militarii români din Basarabia. S-a născut în 1885, la Durleşti. A absolvit Liceul Real din Chişinău. În anul 1905 a fost admis la Şcoala de ofiţeri din Odesa, pe care o termină în 1908, obţinând gradul de ofiţer. Ulterior, îşi face serviciul militar în Regimentul I puşcaşi din oraşul Jmerinka, Ucraina. Avansează până la gradul de colonel. La 20 octombrie 1917 se pune la dispoziţia autorităţilor Basarabiei, fiind numit comandant de batalion, apoi ajutor al comandantului Regimentului I Moldovenesc, iar de la 9 ianuarie până în septembrie 1918 a fost comandant al Regimentului I infanterie moldovenesc, unitate fidelă Sfatului Ţării.

În luna septembrie 1918, Simon Gurschi a plecat la Kiev să-şi aducă familia. Este mobilizat în armata lui Denikin, unde s-a aflat până în ianuarie 1919. În acest răstimp, a participat la luptele cu bolşevicii pe un tren blindat. Sub presiunea Armatei Roşii, Armata Albă se retrage în România, unde ajunge şi Gurschi. S-a aflat în cadrul Armatei Române până în anul 1922, când a solicitat trecerea în rezervă.

FĂRĂ DREPT DE APEL

Odată ajuns la Chişinău, se încadrează în serviciul de gardă al oraşului, fiind numit responsabil de paza de noapte, activitate pe care o prestează până în 1927. Ulterior, se angajează funcţionar la primărie. La 1940 era şeful serviciului economic al Primăriei Chişinău. La 1 iulie 1928, aderă la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, fiind în comitetul de conducere. A educat o fiică adoptivă.

Este arestat la 8 iulie 1940. La 16 octombrie 1940 are loc şedinţa de judecată. I s-a încriminat articolul 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi mişcării revoluţionare", din Codul Penal al RSS Ucrainene, iar Tribunalul militar al Districtului militar Odesa îl condamnă la împuşcare şi confiscarea averii personale.

Colegiul militar din cadrul Judecătoriei Supreme a URSS, unde Gurschi a făcut plângere, a considerat că sentinţa a fost pronunţată corect, iar Prezidiul Sovietului Suprem al URSS i-a refuzat graţierea. *Simon Gurschi a fost executat la Chişinău, la 26 decembrie 1940.* **A fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova la 21 decembrie 2001**. A fost decorat cu ordinele „Sf. Gheorghe", „Sf. Vladimir", „Sf. Anna" (gradele II, III şi IV), „Sf. Stanislav", gradele II şi III (ruse) şi cu Ordinul „Ferdinand I" (românesc).

Şef al Statului Major

Alexandru Ghepeţchi s-a născut în anul 1879, în localitatea Hânceşti, judeţul Chişinău, în familia preotului Alexandru Ghepeţchi.

A terminat în 1900 patru clase ale Seminarului din Chişinău şi a fost admis la Şcoala de infanterie din Odesa, pe care a terminat-o în anul 1902, obţinând gradul de subofiţer. Îşi face serviciul militar în armata rusă, participând la războiul ruso-japonez (1905) şi la Primul Război Mondial, unde avansează până la gradul de colonel. Pe frontul român a fost comandantul Regimentului nr. 55 de infanterie.

În primăvara anului 1918 vine cu tot cu regiment la Chişinău şi se pune la dispoziţia Ministerului de Război al Republicii Democratice Moldoveneşti. La 18 martie 1918, a fost numit şef al Statului Major al Ministerului de Război, funcţie pe care a exercitat-o până la 1 august 1918. Între iulie 1920 şi sfârşitul anului 1921, a luptat în armata lui Denikin contra bolşevicilor.

ACEEAŞI SENTINŢĂ: PEDEAPSA CAPITALĂ

În 1928 aderă la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, devenind membru al comitetului de conducere. În luna octombrie 1928, a fost numit şeful închisorii din Tighina, funcţie pe care a exercitat-o până în 1937, când se pensionează. A avut un fiu, Leonid, şi o fiică - Irina.

Alexandru Ghepeţchi a fost arestat la 2 august 1940. La 11 octombrie 1940, Tribunalul militar al Districtului militar Odesa, în baza art. 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi a mişcării revoluţionare" din Codul Penal al RSS Ucrainene, în şedinţă închisă, *îl condamnă pe Alexandru Ghepeţchi la pedeapsa capitală prin împuşcare.* Sentinţa a fost executată la 29 noiembrie 1940.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Colonelul Alexandru Ghepeţchi a fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova la 25 septembrie 2006. A fost decorat cu ordinele „Sf. Gheorghe" de gradul IV, „Sf. Vladimir" de gradul III (ruse) şi cu Steaua României.

*

Lagărele de prizonieri din RSS Moldovenească(I). Soarta militarilor germani şi români capturaţi de sovietici după 23 august 1944

Autor: Mihai Taşcă | 2058 vizualizări

FOTO Arhiva Naţională a Republicii Moldova

"După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, peste 16.000 de soldaţi şi ofiţeri ai armatelor învinse au muncit timp de câţiva ani pentru refacerea Moldovei Socialiste.

Soarta prizonierilor germani şi ai aliaţilor lor, care s-au aflat după 23 august 1944 pe teritoriul RSSM, reprezintă un subiect ce nu a fost încă elucidat. Din arhivele până mai ieri secrete reiese că soldaţii germani, români, maghiari etc. au fost închişi în trei lagăre de prizonieri de pe teritoriul RSSM: unul la Chişinău, altul la Bălţi şi al treilea la Tighina. Acestea, la rândul lor, aveau subunităţi - şantiere de muncă. Pentru tratarea prizonierilor, la Bălţi a fost înfiinţat un spital special. La scurt timp de la desfiinţarea lagărelor şi a spitalului, în 1948, cimitirele unde au fost înmormântaţi prizonierii au fost distruse.

După reuşita militară de la Stalingrad, dar mai ales după ce frontul a trecut de râul Prut şi Germania a fost înfrântă, Armata Roşie a capturat un număr mare de soldaţi şi ofiţeri germani şi aliaţi ai acestora. Astfel, pe lângă lagărele de prizonieri deja existente, în Uniunea Sovietică au fost înfiinţate, de urgenţă, altele. Potrivit unor date, **în URSS au existat cel puţin 216 lagăre de război, cu peste 2.464 de subunităţi / şantiere de muncă, în care au fost ţinuţi peste 5 milioane de prizonieri.** Informaţia se referă doar la lagărele subordonate NKVD, fără a le lua în calcul pe cele ale fronturilor Armatei Roşii.

PRIZONIERII DE RĂZBOI, PROPRIETATEA NKVD

Chiar dacă regimul din lagărele de prizonieri era identic cu cel din puşcărie, ele nu erau penitenciare, întrucât cei aflaţi acolo nu executau o pedeapsă, nu fuseseră condamnaţi de vreo instanţă. Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, iar militarii i-au folosit la munci, de obicei cele mai grele, evident cu o remunerare simbolică. Paradoxal, dar utilizarea prizonierilor pentru restabilirea economiei sovietice a fost stabilită printr-o Hotărâre a Sovietului Comisarilor Poporului al URSS, din 1 iulie 1941, când Armata Roşie era în retragere totală. În acea perioadă, în popor se vorbea că dacă în vecinătate începea o construcţie mare, se deschidea un şantier sau era necesară reparaţia unui edificiu important, fie remontarea unei linii sau a unui nod de cale ferată, distruse în timpul războiului, în apropiere neapărat trebuia să apară un lagăr de prizonieri. Totodată, prizonierii au fost masiv folosiţi la reconstrucţia oraşelor. Au existat însă şi lagăre de prizonieri pentru munci agricole. Pentru a da aparenţa respectării Convenţiei de la Geneva din 1929 privind statutul prizonierilor (pe care nu a semnat-o), Uniunea Sovietică a deschis spitale pentru prizonieri. Însă, în calitate de proprietar, NKVD nu cheltuia aproape nimic pentru tratamentul prizonierilor bolnavi. Concepţia NKVD referitoare la prizonierul bolnav era următoarea: să moară, vor fi mai puţine cheltuieli.

DIRECTIVĂ DE LA MOSCOVA

Lagărele de prizonieri din Moldova au făcut parte din aşa-numita *Regiune de Sud a sistemului de lagăre de prizonieri din URSS, ce cuprindea teritoriile RSS Ucrainene şi RSS Moldoveneşti. În această zonă au fost create 36 de lagăre (33 în Ucraina şi trei în Moldova), cu circa 515 subunităţi/şantiere.*

Sub aspect juridic, înfiinţarea lagărelor de prizonieri pe teritoriul Moldovei a fost aprobată de către Consiliul Comisarilor Poporului al RSSM, printr-o hotărâre din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

7 octombrie 1944. Acestea urmau să fie amplasate în *Chişinău (capacitatea de 5.000 de persoane), Tiraspol (6.000) şi Orhei (4.000).*

216 - Cel puţin atâtea lagăre de prizonieri au existat în URSS, în ele fiind deţinuţi peste cinci milioane de militari.

Hotărârea obliga factorii de decizie din oraşele respective să identifice locaţia, iar pentru a-i ajuta din punct de vedere organizatoric, la Tiraspol şi la Orhei au fost delegaţi reprezentanţi ai Ministerului Gospodăriilor Comunale şi ai celui de Interne. Hotărârea obliga autorităţile locale să elaboreze un plan de folosire a prizonierilor la munci pentru reconstrucţia obiectelor industriale, a celor de locuit şi de menire social-culturală.

În conformitate cu ordinele NRVD al URSS - nr. 00135 din 24 octombrie, nr. 001398 din 16 noiembrie 1944 şi nr. 00489 din 14 mai 1945, în RSSM au fost organizate trei lagăre de prizonieri, după cum urmează: lagărul cu nr. 103 la Bălţi (cu capacitatea de 4.000 de persoane), lagărul nr. 104 la Tighina (cu capacitatea de 5.000 de prizonieri) şi lagărul nr. 198 la Chişinău (cu capacitatea de 10.000 de persoane). La Bălţi a fost deschis spitalul militar special nr. 3376, pentru prizonieri, având 300 de paturi. După cum observăm, militarii nu au ţinut cont de deciziile autorităţilor civile, înfiinţând lagăre la Bălţi şi Tighina.

14.500 DE PRIZONIERI ÎNTR-O LUNĂ

Statele de personal ale NKVD pentru deservirea lagărelor constituiau la acea vreme 402 persoane. Pentru a asigura alimentaţia prizonierilor, lagărului nr. 198 i-au fost repartizate terenurile colhozului din satul Cebanovca, raionul Cantemir, iar lagărelor nr. 103 şi 104 le-au fost puse la dispoziţie circa 40 de hectare de culturi agricole din apropierea oraşelor Bălţi şi Tighina. La 10 august 1945, căpitanul Iaţenko, şeful punctului de filtrare a prizonierilor din Iaşi, i-a adresat comisarului NKVD al RSSM, general-maiorul Markeev, un raport în care se arată că între 2 iulie şi 5 august 1945 la Iaşi au sosit 43 de garnituri de tren cu 80.951 de prizonieri. În raport se preciza că 34 de garnituri cu 66.451 de persoane au fost expediate în lagărele de prizonieri ale NKVD din RSS Ucraineană şi din Federaţia Rusă, iar nouă trenuri cu 14.500 de prizonieri au fost trimise în RSSM.

Pentru coordonarea activităţii lagărelor de prizonieri, la 22 decembrie 1944, în cadrul NKVD al RSSM a fost instituită o *direcţie specială.* **Comandant al Direcţiei lagărelor de prizonieri a fost numit locotenent-colonelul Mihail Orlov.** Sediul direcţiei a fost stabilit în Chişinău, pe strada Munceşti numărul 6, ocupând opt clădiri: nr. 1 - Cartierul direcţiei, nr. 2 - atelier de lemnărie, nr. 3 - farmacie, nr. 4 - cizmărie, nr. 5 - atelier, nr. 6 - garaj, nr. 7 - baie, nr. 8 - nu este specifică destinaţia.

Spitalul din Bălţi a fost deschis în clădirea unei şcoli din oraş.

La 8 iunie 1945, printr-un ordin al NKVD al URSS, a fost mărită capacitatea lagărelor din RSSM: nr. 103 din Bălţi şi nr. 104 din Tighina - câte 7.000 de prizonieri, iar nr. 198 din Chişinău – 10.000 de persoane.

ŞANTIERELE LAGĂRELOR DIN RSSM

Lagărul de prizonieri din Chişinău, fiind la hotarul URSS, a fost folosit în mai multe cazuri în calitate de punct de acumulare şi de transfer. Astfel, între 1 aprilie şi 31 iunie 1945, aici au fost aduşi 13.437 de foşti militari, dintre care 738 au fost expediaţi în ţara de origine, 342 au murit, 24 au fugit, iar 372 au fost transferaţi în alte lagăre. Numărul celor deţinuţi s-a schimbat pe parcurs. De exemplu, la 1 iulie 1945, în lagărul nr. 103 din Bălţi erau deţinuţi 4.201 prizonieri, în lagărul nr. 104 din Tighina – 4.151 şi în lagărul din Chişinău – 6.849 de prizonieri. În total erau 15.201 prizonieri. La 1 august 1945, în cele trei lagăre erau închişi deja 16.051 de prizonieri, dintre care 8.323 de nemţi şi austrieci, 4.873 de maghiari, 691 de români şi 2.164 de persoane de alte naţionalităţi. În funcţie de numărul obiectelor ce trebuiau reconstruite sau a şantierelor nou-înfiinţate, cele trei lagăre de prizonieri au avut mai multe subunităţi/şantiere de muncă. Astfel, la 14 august 1945, Guvernul RSSM şi Biroul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Moldova au repartizat prizonierii pe şantiere, ministere şi instituţii. Aceştia au fost obligaţi, în termeni foarte restrânşi, să organizeze lagăre.

„*Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprie-*

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

tatea NKVD, care îi folosea ca pe sclavi la diferite munci." Mihai Taşcă, istoric

Lagărul nr. 198 din Chişinău. Comisariatului construcţiilor civile i-au fost puşi la dispoziţie 2.700 de prizonieri, dintre care 2.200 au fost dislocaţi în imobilul de pe str. Livezilor nr. 21 - astăzi Alexei Mateevici (cu obligaţia ca 500 să fie expediaţi în fiecare zi Comisariatului agriculturii), iar 500 au fost cazaţi în lagărul de pe str. Kiev nr. 78 (astăzi 31 august 1989). Câte 500 de prizonieri au primit Comisariatul treburilor comunale şi Direcţia materiale de construcţii. Sediul acestui sub-lagăr s-a aflat pe str. Haralampie nr. 115 (azi Alexandru cel Bun).

Comisariatul industriei locale a primit 500 de prizonieri, urmând să-i cazeze pe str. Irinopolskaia nr. 14, iar şefului Pazei de Stat i-au fost repartizaţi 800 de prizonieri, care urmau a fi cazaţi în orăşelul militar nr. 17. Prizonierii distribuiţi Pazei de Stat au fost repartizaţi astfel: 250 la restabilirea staţiei electrice, 200 la construcţia unei linii electrice cu tensiune înaltă, 250 pentru munci la obiectele Comisariatului apărării, iar 100 au fost daţi Comisariatului transporturilor auto.

750 de prizonieri au fost amplasaţi în clădirea fostei Şcoli eparhiale (repartizaţi comisariatelor industriei uşoare şi industriei alimentare), iar 500 au fost puşi la dispoziţia Comitetului Executiv Dubăsari. Calea Ferată a Moldovei a beneficiat de 1.750 de prizonieri, iar Combinatul de şampanie – de 1.000. Câte 500 de prizonieri au primit Direcţia grăniceri şi Comisariatul de interne.

Lagărul nr. 103 din Bălţi la acea dată avea patru şantiere de muncă şi doar 1.600 de prizonieri. Trei dintre aceste sub-lagăre au fost organizate pe lângă Comisariatul construcţiilor civile (cu 600 de prizonieri), Calea Ferată din localitate (cu 500 de prizonieri) şi Direcţiei construcţiei podurilor (cu 500 de persoane). Lagărului nr. 104 din Tighina i s-a repartizat pentru staţionare Cetatea Tighina. Cei 4.000 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: 1.100 de prizonieri a primit Comisariatul construcţiilor civile, iar cel al Construcţiilor industriale – 1.000. Câte 500 de prizonieri i-au revenit Direcţiei căilor ferate din localitate şi Direcţiei materialelor de construcţii. Ultimii 900 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: Comitetul Executiv Tiraspol - 400, Direcţia construcţii locale - 200, Comisariatul agriculturii – 200, iar 100 de persoane au fost folosite la construcţia aerodromului din localitate.

BORDEIE PENTRU NOU-VENIŢI

Refacerea economiei socialiste necesita noi braţe de muncă. Până la 10 septembrie 1945, urmau să fie organizate încă cinci sub-lagăre, după cum urmează: la Chişinău - pentru Comisariatul construcţiilor civile, Comisariatul alimentaţiei locale şi Comisariatul industriei uşoare, primele două având capacitatea de 500 de prizonieri fiecare, iar cel de-al treilea - de 600; plus două la Bălţi şi Tighina a câte 500 de prizonieri. Pentru a mări numărul prizonierilor care ar lucra la reconstrucţia oraşului Chişinău, până la 1 noiembrie 1945, în zona Hipodromului, pe str. Orheiului, urmau să fie construite bordeie pentru alţi 3.000 de prizonieri.

Potrivit unor date statistice, la 1 octombrie 1945, în cele trei lagăre şi în spitalul din Bălţi se aflau 13.346 de prizonieri. La 15 februarie 1946, lagărul de prizonieri nr. 198 din Chişinău avea 11 subunităţi/şantiere de muncă: sub-lagărele nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8 erau dislocate în Chişinău, iar celelalte cinci erau amplasate în diferite localităţi ale RSSM (câte unul la staţiile de cale ferată Basarabeasca, Ungheni şi Bălţi, unul la Tiraspol şi două în localităţi rurale). La spitalul din Bălţi, la data respectivă erau internaţi 272 de bolnavi.

Lagărele din Bălţi şi Tighina au fost desfiinţate la 14 noiembrie 1945 şi încorporate în lagărul nr. 198 în calitate de sub-lagăre/şantiere.

LICHIDAREA LAGĂRULUI DIN CHIŞINĂU

La 1 ianuarie 1947, în lagărul de prizonieri nr. 198 se aflau 4.877 prizonieri, dislocaţi în opt sub-lagăre: nr. 1, 2, 3, 5 şi 6, care se aflau la Chişinău; nr. 4 - la staţia Basarabeasca; nr. 7 - la Tiraspol şi nr. 8 - în satul Balmaz, raionul Bulboaca.

Odată cu repatrierea masivă a prizonierilor în ţările de origine s-a micşorat şi numărul acestora. Astfel, la 1 ianuarie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.746 de prizonieri, dintre care: 1.413 nemţi; 293 de maghiari; 17 români; 15 austrieci; 6 moldoveni, un ucrainean şi un polonez. Micşorarea numărului se datorează expedierii, la 1 octombrie 1947, a unui eşalon de 15.000 de prizonieri nemţi în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

lagărul nr. 242 din oraşul Enakievo, regiunea Donețk, Ucraina. La aceeaşi dată în spitalul de la Bălţi erau internaţi 339 de prizonieri: 219 nemţi, 95 de maghiari şi 25 de alte naţionalităţi.

Însă la 30 aprilie 1948, prin directiva nr. 34894, Direcţia Principală a Lagărelor de Prizonieri a URSS dispune închiderea Direcţiei lagărului nr. 198. **Ministrul de Interne Tutuşkin** redactează o adresă prin care solicită păstrarea administraţiei. Nu-i reuşeşte deoarece la 7 aprilie vine ordinul nr. 0167, prin care direcţia este lichidată, competenţele acesteia preluate de lagărele de drept comun din sistemul GULAG.

La 22 iunie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.072 de prizonieri, iar la spital - 64 de bolnavi, în special persoane debarcate din trenurile care transportau prizonieri peste Prut. La acel moment lagărul nr. 198 avea patru şantiere: nr. 1 în gestiunea Direcţiei grăniceri - cu 250 de prizonieri; nr. 2 - cu 248 de prizonieri (care lucrau la reconstrucţia gării din Chişinău), nr. 4 - cu 468 de prizonieri, aflaţi în subordinea Ministerului Industriei Uşoare şi Direcţiei construcţii a MAI. Aceştia din urmă lucrau la construcţia fabricii de piele, la cea de-a doua clădire a fabricii de tricotaje, la fabrica de încălţăminte, la clubul MAI şi la ridicarea unei case de locuit a MAI. Alţi 170 de prizonieri (din cel de-al patrulea sub-lagăr) deserveau Direcţia lagărelor din str. Munceşti nr. 6.

La 1 octombrie 1948, în lagărul de prizonieri din RSSM rămăseseră 878 de prizonieri: 811 nemţi, 39 de români, 16 maghiari, 11 austrieci şi un moldovean.

Spitalul din Bălţi a fost lichidat, în urma unei directive a MAI a URSS (nr. M0770 din 20 decembrie 1948). La 1 ianuarie 1949, în spital se mai aflau 22 de prizonieri bolnavi."

*

*Historia.***Ce a confiscat URSS din România în 1945: oi, maşini, piane**

Autor: Mihai Taşcă | 1854 vizualizări

Uniunea Sovietică a confiscat şi a scos din România mobilă, mărfuri industriale, materie primă, animale şi utilaje în cantităţi mari, ceea ce a a contribuit la relansarea economiei RSSM, dar şi la îmbogăţirea nomenclaturii comuniste.

Încă nu se terminase cel de-al Doilea Război Mondial şi România nu fusese declarată ţară învinsă, când sovieticii au început să confişte bunurile româneşti şi să le trimită în URSS. Sub pretextul repatrierii, din România au fost scoase - pe jos, pe calea apei, cu maşinile şi cu trenul - şi transportate în Uniunea Sovietică diferite utilaje industriale, mărfuri de uz casnic, îmbrăcăminte pentru femei şi bărbaţi, veselă, materiale de construcţie, articole de papetărie, animale, lenjerie etc. Uneori erau „bune" şi lucrurile defectate. O parte din ele au fost distribuite în RSS Moldovenească.

Expedierea mărfurilor peste Prut a început de îndată ce sovieticii au ocupat integral România, în iarna anului 1945. Traseele din Basarabia au fost folosite pentru scoaterea bunurilor destinate întregii Uniuni Sovietice. Pentru cele repartizate RSSM, Guvernul de la Chişinău a creat două comisii: una pentru bunurile aduse pe apă şi alta pentru cele transportate pe calea ferată. Puncte de recepţionare au fost înfiinţate la Reni şi Chişinău (Gara Visterniceni). În acest sens a fost elaborat şi un regulament.

S-a furat ca-n codru

O subdiviziune special creată, cu un personal de 46 de unităţi, a fost obligată să asigure buna desfăşurare a operaţiunii. Pentru a-i interesa să muncească cu sârguinţă, oamenii trimişi în delegaţie la Reni au beneficiat de un spor la salariu de 50%.

Odată creat mecanismul, în RSSM au început să vină cu regularitate partide de bunuri. Astfel, în 1945, Guvernul a distribuit 26 de partide, iar în 1946 - alte trei. Au fost repartizate „transparent", prin hotărâre de guvern, doar mărfurile predate autorităţilor civile ale RSSM. În documente nu se spune nimic însă despre bunurile scoase din România de către Armata Roşie şi alte structuri militare şi servicii secrete sovietice.

La distribuţie s-a aplicat proverbul: „Cine-mparte, parte-şi face". Nomenclatura s-a pricopsit cu bunuri de birou şi de uz casnic, iar utilajele şi animalele au revenit

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

comisariatelor, colhozurilor (uneori colhoznicilor) şi sovhozurilor.

Maşini, aparate Roentgen, scule electrice

Prima partidă a fost distribuită pe 8 ianuarie 1945. În acea zi garajul Guvernului s-a mărit cu 51 de autovehicule de mare tonaj, 16 automobile, 15 remorci şi o motocicletă. Maşinile au fost folosite pentru transportarea mărfurilor din România. Când a venit un nou lot, la 25 februarie 1945, Comisariatul Poporului pentru Industria Uşoară s-a ales cu utilaj şi produse chimice pentru fabrica de piele, Comisariatul Transporturilor - cu o staţie electrică mobilă, Comisariatul Învăţământului - cu 158 de lăzi cu ustensile pentru muzee, iar Comisariatul Sănătăţii - cu un cabinet Roentgen şi alt aparataj medical.

După 1945 ţigaretele din Moldova erau fabricate cu utilaj românesc confiscat de sovietici. Comisariatul Treburilor Comunale a primit o staţie electrică, un motor cu capacitatea HP-960, un generator de curent alternativ şi 14 lăzi cu scule electrice. Trustul republican „Tabac“ s-a pricopsit cu utilaj pentru fabrica de tutun, iar Direcţia republicană pentru poligrafie - cu utilaj pentru o tiparniţă.Circa 120 de tone de ciment, aduse la 29 martie, au ajuns la Comisariatul pentru Construcţii, la cel al Industriei Uşoare, cel al Transporturilor şi la altele. La comisariatele de resort au fost distribuite şi 13 tractoare, combine, treierători, maşini de frezat.

Pian pentru ospiciul de la Costiujeni

La 25 aprilie societatea muzicală din RSSM s-a îmbogăţit cu o pianină şi cinci piane. Pianina şi un pian i-au revenit Comisariatului pentru Învăţământ. Câte un pian au primit Institutul Agricol, Comitetul Central al PC (b) din Moldova, Institutul Pedagogic şi Spitalul de boli mintale de la Costiujeni. Tot atunci, Comisariatul pentru Învăţământ a mai primit 15 lăzi de materiale didactice şcolare, două lăzi de rechizite şcolare, o saltea, două plapumi şi două perne, un ceaun, o tigaie, o chitară şi două străchini emailate. Comitetului pentru Educaţia Fizică i-au revenit patru rachete de tenis şi 60 de perechi de schiuri.

La 7 aprilie, Guvernul a distribuit mai multor comisariate şi întreprinderi 180 de rame pentru geam, 63 pentru uşi, 100 de hârleţe şi 660 de paturi de fier. Cu 27 de căruţe pentru doi cai şi-a mărit parcul mobil Comisariatul pentru Agricultură, alte 23 fiind distribuite Comisariatului Transporturilor şi celui al Industriei Locale. Opt căruţe au ajuns la guvern, şapte la partid şi una la Sovietul Suprem. La Guvern au mai ajuns în aprilie 14 piane, două proiectoare cinematografice şi un aparat de radio.

Industria Silvică a beneficiat, la 17 aprilie, de 74 de pufoaice pentru adulţi şi 498 pentru copii, 750 de perechi de pantaloni pentru maturi şi 635 pentru copii, 475 de sacouri pentru adulţi şi 705 pentru copii, 620 de pulovere, 760 de perechi de mănuşi, 558 de mantii, 485 de raniţe şi 1060 de genţi militare. Ulterior, silvicultorilor le-au fost distribuite trei bucătării mobile.

Partida din 26 aprilie a constat din 2,6 tone de vopsea, 960 de kilograme de ulei pentru vopsele şi 500 de valuri de carton gudronat. Tot atunci s-au mai adus 30 de capace pentru canalizare, 100 de pulverizatoare, 30 de kilograme de clei, 75 de kilograme de lac pe bază de spirt, 30 de perii pentru vopsit. Totodată, 3.000 de panouri de distribuţie electrică, 5.000 de suporturi pentru electricitate, 900 de prize etc. au fost repartizate comisariatelor de profil. Comisariatul Treburilor Comunale şi-a însuşit 35 de căldări de fier şi 300 de cleştişore pentru uscat rufele.

Biciclete, maşini de cusut şi de dactilografiat

Cea mai mare partidă de bunuri a fost distribuită la 10 mai 1945. Hotărârea de guvern prin care s-au împărţit mărfurile aduse din România conţine 24 de anexe.

Întreprinderile de construcţii au primit cinci transportoare, nouă troliuri, patru maşini de sertizat şi 4.000 de forme pentru confecţionarea ţiglei. Comisariatul Industriei Locale şi Asociaţia Moldcoop au beneficiat de 15,3 tone de piei de animale, 2,5 tone de lână şi 574 de pielicele de oi pentru confecţionarea şubelor. Printr-o anexă, cele 31 de maşini de cusut haine şi încălţăminte şi una de dactilografiat au fost distribuite la Comisariatul Industriei Locale, cel al Sănătăţii, la Serviciul protecţiei sociale (pentru azilurile de bătrâni, societatea surdomuţilor etc.). Anterior RSSM mai primise zece maşini de cusut, 19 de dactilografiat şi opt biciclete. De butoaie de fier, lemn şi canistre au beneficiat toate comisariatele. Tot

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

atunci au fost distribuite cele 426 de paturi de fier pentru adulţi şi 231 de paturi pentru copii.

Prin acea hotărâre din 10 mai 1945, Guvernul a mai recepţionat din România alte 50 de piane. Printre norocoşi s-au numărat CC al PC(b)M, care a primit patru piane, Comisariatul Învăţământului - zece, Comisariatul agriculturii – trei. Direcţia Cultură din cadrul guvernului a obţinut şapte piane, Direcţia filme – cinci, Administraţia Sovietului Suprem al RSSM – două, iar Direcţia Sanitară a guvernului şi Comisariatul Transporturilor - câte unul etc. Direcţia Cultură a primit 13 instrumente muzicale.

O parte din oile mânate din România în RSSM a pierit pe drum.

Probabil, amintindu-şi proverbul „Găteşte-ţi sania vara şi căruţa iarna“, sovieticii au împărţit, la 30 august 1945, la şapte comisariate şi şase întreprinderi republicane cele 50 de sănii aduse din România. A prins bine şi un frigider fără motor. Câteva mii de detalii pentru încălţăminte pentru bărbaţi, femei şi copii au fost distribuite la 24 septembrie 1945, iar 300 de kilograme de var au mers la Comisariatul Treburilor Comunale.

La începutul anului 1946, Guvernul RSSM a împărţit 15.388 de metri de pânză pentru îmbrăcăminte adusă din România, 537 de cratiţe de diferite mărimi, 2.150 de metri de pânză pentru confecţionarea sacilor şi 660 metri de stofă din lână. Au prins bine economiei RSSM şi 230 de cazmale mari, alte 18 mici, 70 de chirci, 9 stingătoare şi 8 cântare de diferite dimensiuni şi capacităţi.

Cine-mparte, parte-şi face

Nomenclatura n-a ratat ocazia să se pricopsească cu bunuri de calitate din România. Astfel, la 8 martie, Guvernul şi partidul au primit opt şi, respectiv, şapte lavoare (celelalte 69 fiind distribuite altor instituţii), dar şi bude şi pisoare. La 17 aprilie a fost distribuit nomenclaturii de stat şi de partid şi un lot de mobila – nouă canapele, patru paturi, patru saltele, opt fotolii, patru scaune moi, 24 de scaune simple şi un scaun cu două locuri. Tot la 17 aprilie, CC al PC(b)M şi-a adjudecat zece şifoniere din cele 27 venite, şase din 12 dulapuri, cinci din zece bufete şi patru oglinzi.

Dintr-o altă partidă, 12 mese şi le-au atribuit în mod egal CC al PC(,)M şi redacţia ziarului „Sovietskaia Moldavia“. Partidul şi-a luat, de asemenea, 20 de noptiere, opt revenind Comisariatului Treburilor Comunale, la fel şi şapte suporturi pentru flori (pentru hotelul „Chişinău“). Câte un cuier şi un ceas au primit ziarul „Sovietskaia Moldavia“, şcoala de partid şi hotelul „Chişinău“. Exclusiv la partid, la 23 aprilie, au ajuns două paturi de lemn, două de bronz, un pat pentru copii şi două căzi.

Mobilă pentru partid

Prin hotărârea din 10 mai nomenclatura s-a pricopsit cu alte bunuri pentru confort. Astfel, din cele 19 dulapuri distribuite prin acea hotărâre, 17 au ajuns la CC al PC(b)M. Tot la partid au ajuns cinci bufete din 11 şi cinci din cele 25 de scaune moi. Opt etajere pentru flori au fost împărţite astfel: două la partid şi câte trei la Guvern şi la Direcţia Sănătate a Guvernului. Paturile de lemn pentru două persoane au ajuns la partid (7) şi guvern (2). Guvernul a mai pus mâna pe patru canapele, partidului revenindu-i doar una. Hârtia, în cantitate de 5,5 tone, a fost distribuită astfel: Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM şi-a adjudecat 300 de kilograme, Guvernul – 1.400 de kilograme, CC al PC(b)M – 2.000 de kilograme. O tonă a fost dată pentru tipărirea a 5.000 de exemplare de cărţi pentru reclamaţii, iar 1.400 rămase au fost repartizate Comisariatului pentru Învăţământ, celui al Sănătăţii şi Departamentului planificare de stat.

La 11 iunie s-a dat bătălia pentru 100 de autovehicule aduse din România. Cele mai multe, 25 şi, respectiv, 24 de maşini au primit Comisariatul Agriculturii şi cel al Transporturilor. Câte zece maşini au primit Trustul pentru aprovizionare cu combustibil şi Direcţia construcţii civile. CC al PC(b)M a primit doar trei maşini.

Cai şi vite româneşti pentru transnistrieni

La 21 martie 1945, Guvernul repartizează raioanelor din stânga Nistrului 800 de cai şi câte o mie de vite mari cornute şi oi pentru suplinirea lipsurilor şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

reproducere. Ulterior, la 7 iulie, o altă partidă de 8.000 de cai a fost distribuită comisariatelor şi sovietelor locale pentru organizarea de întreprinderi de transport şi susţinerea activităţii. La 17 mai 1945, Guvernul a recepţionat din România alt lot de animale: 11.000 de cai, 10.400 de vite mari cornute şi 24.800 de oi. Şi de data aceasta s-a decis distribuirea lor exclusiv raioanelor din stânga Nistrului. La şedinţa din 17 iulie s-a decis transmiterea cu titlu gratuit gospodăriilor individuale din aceleaşi raioane care nu aveau animale (familiilor militarilor, celor căzuţi pe front, invalizilor de război) a altor 12.000 de oi şi 230 de vite mari cornute. O partidă de 2.000 de cai a fost distribuită instituţiilor statului la 8 septembrie 1945.

Pierderi nejustificate de animale

Pentru aducerea animalelor din România, la 28 februarie 1945, Guvernul a stabilit traseele principale (trei) şi de rezervă (trei), fiind prescrise reguli stricte care trebuiau respectate în procesul mânării turmelor şi cirezilor. Numărul de capete repartizate raioanelor din stânga Nistrului la 7 iulie coincidea cu numărul celor care au pornit din România. Dar socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea de la târg.

Peste un an, la 17 februarie 1946, Consiliul de Miniştri al RSSM avea să constate că aducerea animalelor din România s-a soldat cu mari pierderi. Printre cauze se menţiona traseul dificil: lipsa păşunilor, a lacurilor pentru adăpare, formarea turmelor şi cirezilor dintr-un număr prea mare de capete, lipsa medicului veterinar etc. Astfel, din numărul total de animale trimise pentru raioanele de pe malul stâng al Nistrului în timpul transportării au pierit 735 de cai, 333 de vite mari cornute, 2.000 de oi şi 22 de porci. De exemplu, dintre cele destinate raionului Grigoriopol au murit pe drum 60 de cai, 70 de vite, 825 de oi şi 20 de porcine, iar dintre cele destinate raionul Râbniţa au pierit 25 de cai, 35 de vite şi 519 oi.

Au fost înregistrate decese ale animalelor şi la locul de destinaţie. Guvernul a stabilit că autorităţile locale din aceste raioane nu au asigurat condiţii elementare de întreţinere şi hrană pentru animale, fapt ce a condus, în scurt timp, la mari pierderi. De exemplu, în raionul Grigoriopol au murit sau au fost sacrificaţi de nevoie de către autorităţi 276 de cai, 70 de vite şi 488 de oi, iar în 45 de colhozuri din raionul Râbniţa - 322 de cai, 204 de vite şi 1.469 de oi.

28 august 2013

Theodor Codreanu

„O stranie boare proletcultistă”a încins o polemică aspră, de nepotolit, în jurul a două subiecte de presă: un pretins „colaboraţionism” al prozatorului Nicolae Breban şi „scandalul” stârnit de schimbările petrecute la revista tribuna din Cluj-Napoca, odată cu venirea la cârmă a lui Mircea Arman. Aparent, între cele două „subiecte” n- ar trebui să fie vreo legătură, dar aceasta, surprinzător, există, fie şi pentru că am în vedere faptul că Aura Christi, de la care am şi împrumutat sintagma din titlu, a luat atitudine în ambele situaţii, găsind echivalenţe în modul de abordare din partea celor care decid acum soarta breslei scriitorilor.

Nu e vorba de o ceartă obişnuită între persoane care combat în numele unor mărunte narcisisme individuale sau de grup, cel puţin din partea grupării „Conte”, cum îi place Aurei Christi s-o numească, ci de o confruntare între o miză majoră a culturii române şi mizele minore moştenite sau nu din comunism (adevărat blestem care planează asupra scriitorului şi criticului român, cum spune liviu Ioan Stoiciu)

1, dar prost mascate de noua ideologie a „corectitudinii politice”, urmaşa directă a marxismului cultural de sorginte neotroţkistă, cu aparenţe de „anticomunism” şi „neoconservatorism” american2.

Dimenisunea stalinistă a „controversei” se arată nu doar în refuzul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

dialogului (dialog care ar fi semn al unei adevărate polemici), dar mai ales în consecinţele politico-ideologice la nivelul conducerii uniunii Scriitorilor, soldate, bunăoară, cu excluderea lui Mircea Arman din breaslă. Mă întreb dacă există vreo diferenţă esenţială între actul de acum şi acela al excluderii lui Paul Goma din uniunea Scriitorilor în anul de graţie 1977. Desigur, diferenţa există între rezonanţa celor două nume, dar problema se pune între natura regimurilor. Simpla deducţie logică ne spune că stalinismul ideologic care acţiona în 1977 s-a conservat cel puţin într-o latură a lui: refuzul de a da şansă Celuilalt, care gândeşte altfel. O întrebare la fel de simplă se pune: de ce nu i s-ar da lui Mircea Arman, care a câştigat un proiect managerial, şansa să scoată o fostă revistă de prestigiu din lentoare culturală? De altfel, schimbarea n-a întârziat să apară: tribuna a redevenit o revistă de interes naţional, redirecţionată spre mize majore ale culturii româneşti, eliberată de micimea „corectitudinii politice" aplatizante, „stranie boare proletcultistă".

Iar acum lucrurile se leagă, fiindcă revigorarea unei direcţii naţionale în cultura românească, de anvergură europeană, în stare să eradicheze naţionalismul compromis al unor lideri de felul lui Corneliu Vadim Tudor, avea nevoie de prestigiul unui mare scriitor, iar acesta s-a dovedit a fi, în ultimii ani, Nicolae Breban. Aici e tot miezul mizei majore despre care vorbeam.

Am demonstrat, comentând romanul **Singura cale**, că nu postmodernştii celor trei „promoţii" (optzecişti, nouăzecişti, douămiişti!) au produs dislocarea literaturii române din mediocritate, după 1989, că, în proză, capodopera nu a dat-o Mircea Cărtărescu prin orbitor, ci „şaizecistul" Nicolae Breban, alături altor mari scriitori, ca D.R. Popescu, sau, în poezie, Cezar Ivănescu. Singura cale rezumă abisal, estetic, metafizic întreaga dramă a experimentului comunist românesc, nicicum jumătăţile de adevăr ale lui Vladimir Tismăneanu din opera cvasirolleristă numită raportul tismăneanu, mustind de ideologia political correctness. Or, tocmai ideologii de această factură, străină geniului românesc, sunt maeştrii îndrumători ai scriitorilor şi criticilor care au pierdut conştiinţa apartenenţei la europenitatea noastră specifică, adepţi ai alteia fără identitate, fals „globalizante". De aceea, Nicolae Breban a vorbit despre „trădarea criticii", precum altădată Julien Benda despre „trădarea intelectualilor" (1927). De reţinut că, de la Şcoala Ardeleană şi paşoptişti, istoria viabilă a spaţiului românesc s-a făcut şi cu o contribuţie hotărâtoare a intelectualilor, animaţi de o profundă conştiinţă naţională. ei au fost avangarda urmată de oamenii politici. Această avangardă a fost decapitată în primii ani ai dominaţiei sovietice, simbolul mitologic fiind „experimentul Piteşti", care a uzat de cele mai abominabile arme ale violenţei mimetice, cum o va numi René Girard. Paul Goma vorbeşte despre crearea rollerismul istoric românesc în două etape: una brutală („experimentul Piteşti"), alta îmblânzită, dar cu aceleaşi efecte, în care locul lui eugen ţurcanu a fost luat de educatorii ideologici „luminaţi" (Ion Vitner, Dan Deşliu, S. Damian, Z. Ornea, Ov. S. Crohmălniceanu, Gogu Rădulescu şi atâţia alţii). A fost perioada „obsedantului deceniu" (Marin Preda) de până la victoria „cooperativizării agriculturii" (1962). Nicolae Breban o radiografiază în toată grozăvia ei, în **Singura cale**. După ce frica de agresivitate şi de moarte şi-au făcut efectul, a urmat „experimentul Piteşti II", cum îi zice Goma, infinit mai lesnicios, şi generalizator, dat fiind că frica îşi făcuse pe deplin efectul.

Deopotrivă Goma şi Breban, unul în jurnale, celălalt în roman, au surprins trecerea de la proletcultism şi sociologism vulgar la estetism,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

realizată abil de aceiaşi îndrumători, acum „convertiţi" la fineţuri estetice. Aceasta este semnificaţia evoluţiei unui Dan Deşliu de la poemul Lazăr de la Rusca la Drumul spre Dikson, ca să dau doar un exemplu. Paul Goma consideră estetismul generaţiei lui Nicolae Manolescu şi textualismul optzecist ca fiind produsele îmblânzite ale „experimentului

Piteşti II", produse prin care comunismul şi-a asigurat aservirea scriitorimii. Desigur, orice ieşire din „estetism" era obstaculată, cum s-a întâmplat cu **Bunavestire**, romanul lui Nicolae Breban, dar şi cu scrierile lui Paul Goma etc.

Paul Goma (dar şi Mircea Platon) argumentează că „experimentul Piteşti II" a supravieţuit, după 1989, prin şcoala ideologică şi istorică a lui Vladimir Tismăneanu, ca veritabil „experiment Piteşti III", adaug eu. Nu întâmplător el a devenit istoricul oficial, însărcinat de Traian Băsescu să „condamne" comunismul. Pe acest fond de pseudomorfoze„anticomuniste", tip GDS, au putut fi marginalizaţi şi izolaţi scriitori ca Paul Goma, Cezar Ivănescu, Nicolae Breban, Liviu Ioan Stoiciu, Aura Christi ş.a., unora dintre ei fabricându-li-se imaginea de „colaboraţionişti", „antisemiţi", „naţionalişti" etc., cu consecinţe grave asupra destinului lor. Mă gândesc la moartea lui Cezar Ivănescu, dar nu numai. Liviu Ioan Stoiciu a fost găsit vinovat că nu l-a cenzurat pe Goma în *Viaţa românească,* revistă care, până la intervenţia brutală a lui Nicolae Manolescu, prin care a schimbat conducerea, era o publicaţie cu adevărat naţională, deschisă tuturor scriitorilor de valoare. Fac mărturia că eu însumi mi-am încetat colaborarea începând cu momentul Goma, care i-a adus lui Liviu Ioan Stoiciu destituirea din funcţia de redactor şef-adjunct. De aceea, alternativa Goma- Breban de rescriere a istoriei, literaturii şi culturii româneşti stârneşte valul de proteste de azi. Mircea Platon observa, pe bună dreptate: „la urma urmelor, dl. Tismăneanu continuă să facă ce a făcut tatăl domniei-sale, adică să lupte cu mapa împotriva poporului român". Şi:

„D-nul Tismăneanu foloseşte discursul şi apucăturile celor care au distrus România. Aşa a fost educat. (…) De zeci de ani suntem siliţi, dacă nu acceptăm corupţia sau ideologia comunistă, să o luăm de la capăt, să murim, să plecăm, să tăcem, în vreme ce urmaşii celor care au distrus şi distrug România, care seacă albiile de ape, dau lecţii de moralitate şi ne învaţă cum să ne dezbărăm de strămoşi, de naţiune, de credinţă, de patrie, de cultura românească şi de alte racile ale trecutului"3.

Aici se rezumă, percutant şi exact, cauzele care explică „trădarea intelectualilor" postdecembrişti, preferând dobândirea de avantaje materiale şi sociale în locul rezistenţei şi luptei pentru emanciparea europeană a naţiunii şi culturii româneşti, lăsate de izbelişte, în cea mai dramatică prăbuşire din istorie, soldată cu exodul masiv al românilor în cele patru zări şi cu tot ce trăim astăzi.

---

1 Cf. liviu Ioan Stoiciu, Cartea zădărniciei, focşani, editura Pallas Athena, 2008, p. 122: „Blestemul scriitorului (criticului) român e că nu- şi depăşeşte condiţia, jucând pe mize mici."

2 Cf. Theodor Codreanu, de la marxism la „corectitudinea politică", în polemici „incorecte politic", Iaşi, editura „Ştefan lupaşcu", 2010.

3 Cf. Mircea Platon, Cine ne scrie istoria?, editura Timpul, Iaşi, 2007; Mircea Platon,

gheorghe fedorovici, măsura vremii: îndemn la normalitate, editura Predania, Bucureşti, 2009.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

(…) a încins o polemică aspră, de nepotolit, în jurul a două subiecte de presă: un pretins „colaboraţionism" al prozatorului Nicolae Breban şi „scandalul" stârnit de schimbările petrecute la revista tribuna din Cluj- Napoca, odată cu venirea la cârmă a lui Mircea Arman. Aparent, între cele două „subiecte" n-ar trebui să fie vreo legătură, dar aceasta, surprinzător, există, fie şi pentru că am în vedere faptul că Aura Christi, de la care am şi împrumutat sintagma din titlu, a luat atitudine în ambele situaţii, găsind echivalenţe în modul de abordare din partea celor care decid acum soarta breslei scriitorilor.

Nu e vorba de o ceartă obişnuită între persoane care combat în numele unor mărunte narcisisme individuale sau de grup, cel puţin din partea grupării

„Conte", cum îi place Aurei Christi s-o numească, ci de o confruntare între o miză majoră a culturii române şi mizele minore moştenite sau nu din comunism (adevărat blestem care planează asupra scriitorului şi criticului român, cum spune liviu Ioan Stoiciu) dar prost mascate de noua ideologie a „corectitudiniipolitice", urmaşa directă a marxismului cultural de sorginte neotroţkistă, cu aparenţe de „anticomunism" şi „neoconservatorism" american2.

Dimenisunea stalinistă a „controversei" se arată nu doar în refuzul dialogului (dialog care ar fi semn al unei adevărate polemici), dar mai ales în consecinţele politico-ideologice la nivelul conducerii uniuni Scriitorilor, soldate, bunăoară, cu excluderea lui Mircea Arman din breaslă.

Mă întreb dacă există vreo diferenţă esenţială între actul de acum şi acela al excluderii lui Paul Goma din uniunea Scriitorilor în anul de graţie 1977. Desigur, diferenţa există între rezonanţa celor două nume, dar problema se pune între natura regimurilor. Simpla deducţie logică ne spune că stalinismul ideologic care acţiona în 1977 s-a conservat cel puţin într- o latură a lui: refuzul de a da şansă Celuilalt, care gândeşte altfel. O întrebare la fel de simplă se pune: de ce nu i s- ar da lui Mircea Arman, care a câştigat un proiect managerial, şansa să scoată o fostă revistă de prestigiu din lentoare culturală? De altfel, schimbarea n- a întârziat să apară: tribuna a redevenit o revistă de interes naţional, redirecţionată spre mize majore ale culturii româneşti, eliberată de micimea „corectitudinii politice" aplatizante, „stranie boare proletcultistă".

Iar acum lucrurile se leagă, fiindcă revigorarea unei direcţii naţionale în cultura românească, de anvergură europeană, în stare să eradicheze naţionalismul compromis al unor lideri de felul lui Corneliu Vadim Tudor, avea nevoie de prestigiul unui mare scriitor, iar acesta s- a dovedit a fi, în ultimii ani, Nicolae Breban. Aici e tot miezul mizei majore despre care vorbeam.

Am demonstrat, comentând romanul Singura cale, că nu postmoderniştii celor trei „promoţii" (optzecişti, nouăzecişti, douămiişti!) au produs dislocarea literaturii române din mediocritate, după 1989, că, în proză, capodopera nu a dat-o Mircea Cărtărescu prin orbitor, ci „şaizecistul" Nicolae Breban, alături altor mari scriitori, ca D.R. Popescu, sau, în poezie, Cezar Ivănescu. Singura cale rezumă abisal, estetic, metafizic întreaga dramă a experimentului comunist românesc, nicicum jumătăţile de adevăr ale lui Vladimir Tismăneanu din opera cvasirolleristă numită raportul tismăneanu, mustind de ideologia political correctness. Or, tocmai ideologii de această factură, străină geniului românesc, sunt maeştrii îndrumători ai scriitorilor şi criticilor care au pierdut conştiinţa apartenenţei la europenitatea noastră

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

specifică, adepţi ai alteia fără identitate, fals„globalizante”. De aceea, Nicolae Breban a vorbit despre „trădarea criticii”, precum altădată julien Benda despre „trădarea intelectualilor” (1927).

Aici se rezumă, percutant şi exact, cauzele care explică „trădarea intelectualilor” postdecembrişti, preferând dobândirea de avantaje materiale şi sociale în locul rezistenţei şi luptei pentru emanciparea europeană a naţiunii şi culturii româneşti, lăsate de izbelişte, în cea mai dramatică prăbuşire din istorie, soldată cu exodul masiv al românilor în cele patru zări şi cu tot ce trăim astăzi”.

Sâmbàtà 10 august 2013

Din transcriptia discuţiei dintre Hitler şi Mannerheim, în iunie 1940, în Finlanda:

(…)“[Hitler] Şi aşa a venit întârzierea aceasta. Dacă aş fi terminat cu Franţa în anul 1939, altfel ar fi decurs istoria lumii. Aşa a trebuit să aştept până în anul 1940, şi din păcate n-a mers înainte de luna mai, abia pe 10 mai a fost prima zi frumoasă, pe 10 mai am atacat imediat. Pe 8 mai am dat ordinul pentru atacul din 10 mai. Şi pe urmă a trebuit să realizăm această uriaşa mutare a diviziilor din vest către est. Am avut şi acea sarcină, ocupaţia Norvegiei. Şi în aceeaşi clipă s-a abătut peste noi un, astăzi pot să-i spun aşa liniştit, un foarte mare ghinion, şi anume slăbirea care a rezultat în Italia; prin, în primul rând prin situaţia nord-africană, în al doilea rând prin situaţia din Albania şi Grecia, o nenorocire. A trebuit să ajutăm, asta a însemnat pentru noi brusc din nou o împărţire a aviaţiei, o împărţire a diviziilor noastre de tancuri. Când tocmai eram pe cale să pregătim tancurile aici pentru frontul de est, a trebuit din senin să renunţăm la două divizii, două divizii mari, până la urmă au fost trei, şi să suplinim frecvent colo pierderi foarte mari. Au fost lupte sângeroase care s-au dat acolo în deşert. Toate astea ne-au lipsit foarte mult în est, şi nu aveam altă alternativă decât decizia care era inevitabilă.

Am avut pe urmă o întâlnire cu Molotov atunci, şi era foarte clar: Molotov a plecat de la întâlnire decis să înceapă războiul, iar eu m-am despărţit de el cu decizia să i-o iau înainte dacă e posibil. Căci pretenţiile sale aveau că obiectiv final foarte clar stăpânirea Europei.

Pentru noi deja în toamnă lui 1940 s-a pus necontenit întrebarea dacă să provocăm o ruptură. Eu atunci am sfătuit mereu guvernul finlandez să negocieze şi să câştige timp şi să trateze lucrurile diversionist. Pentru că am avut întotdeauna o frică: că Rusia va ataca în mod surprinzător România în toamna târzie. Pentru a ajunge în posesia surselor de petrol. Iar noi nu am fi fost gata pregătiţi în toamnă târzie a lui 1940. Dacă atunci Rusia ar fi ocupat sursele de petrol româneşti, păi atunci Germania ar fi fost pierdută! Cu 60 de divizii ruseşti treaba s-ar fi făcut. Atunci noi nu aveam în România forţe militare. Guvernul României ni s-a adresat abia mai târziu, iar ceea ce aveau ei (armată romană, n. r.) ar fi fost ceva ridicol. Ăia trebuiau doar să-şi asigure sursele de petrol. Eu nu puteam să mai încep un război au armele noastre în septembrie sau octombrie, păi asta ar fi fost imposibil. Nici mutarea armatei către est nu o aveam încă pregătită. A trebuit mai întâi să punem în ordine

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

armele. Pentru că în cele din urmă am avut desigur şi de suferit sacrificii în campania din vest. Ar fi fost imposibil să pornim înaintea primăverii lui 1941. Iar dacă rusul ar ar fi ocupat România în toamnă lui 1940 şi ar fi cucerit sursele de petrol, atunci le-am fi pierdut pe acestea în anul 1941. Noi avem marea producţie germană, însă ceea ce înghite numai aviaţia, ce înghit diviziile noastre de tancuri, sunt totuşi cantităţi monstruoase. Este un consum care depăşeşte toate imaginaţiile. Fără contribuţia a cel puţin 4 până la 5 milioane de tone de petrol românesc nu am putea duce războiul. De asta am fost foarte îngrijorat. De aceea şi obiectivul meu a fost de a scurge prin negocieri această perioadă, am fost de puternici răspundem acestor pretenţii de şantaj. Pretenţiile erau pur şi simplu şantaj gol-goluţ. Era un şantaj, ruşii ştiau că nu avem încotro, că eram legaţi în vest, puteau să obţină de la noi orice prin şantaj. Iar abia la vizită lui Molotov am (...)

Astfel negocierile s-au terminat foarte abrupt. Era vorba de patru puncte. Primul punct, care privea Finlanda, libertatea de a se apăra în faţă ameninţării finlandeze. Zic eu: " Nu-mi puteţi spune mie că Finlanda v-ar ameninţă!". Molotov: "Finlanda lucrează împotrivă prietenilor Uniunii Sovietice, aceştia sunt urmăriţi fără încetare". O mare putere nu poate permite să-i fie periclitată existenţa de către un stat mic.

Îi zic: "Păi existenţa Dumneavoastră nu e ameninţată de Finlanda. Nu puteţi să-mi povestiţi mie că existenţa Dumneavoastră ar fi ameninţată de Finlanda". Ba da, ar există şi o ameninţare morală a existenţei unui mare stat, şi ceea ce ar urmări Finlanda ar fi o ameninţare la adresă existenţei morale. Atunci i-am spus că nu vom mai tolera că spectatori pasivi un nou război la Marea Baltică. M-a întrebat care este poziţia noastră în România. Căci noi dădusem garanţia. Dacă garanţia se îndreptă şi împotrivă Rusiei. I-am răspuns atunci că nu cred că se îndreaptă împotrivă lor, deoarece "doar nu aveţi intenţia să atacaţi România". "Nu am auzit niciodată că aţi avea intenţia de a invada România. Aţi spus mereu că Basarabia vă aparţine, dar nu aţi spus niciodată că vreţi să atacaţi România", Da, zicea el, că doreşte să ştie precis dacă această garanţie ... (sfârşitul înregistrării)

Sursa transcriptului: http://lilick-auftakt.blogspot.com

*

Mi-a scris Haru, japonezul: a terminat ce a avut de terminat si vrea si traducă ceva de mine.

I-am recomandat **Ostinato** si **Sàptàmâna**…

11 august 2013

Din *Timpul*, Chisinàu:

“ACTUALITATE 10 August 2013, ora 13:02

Ei sunt eliberatorii despre care mi se vorbea la scoală? (1945 - 1949)

"M-am născut în 1939, în satul Bobuleşti, comuna Floreşti, judeţul Soroca, în familia lui Gheorghe şi Daria Cozmin. M-am născut în anul când a fost săvârşit un act ruşinos, pactul Ribbentrop-Molotov.

Balaurul roşu l-a răpit pe tatăl meu şi l-a omorât. Ne-a luat vaca din ocol, nu ne-a lăsat nici un grăunte de leac în pod. Pe mine, împreună cu mama şi sora Eugenia m-au dus la capătul pământului, în regiunea Amur, unde ne-au ţinut în robie mai mult de opt ani. Balaurul nu e altcineva decât regimul comunist, care a sugrumat şi a schilodit milioane de vieţi omeneşti...

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Eram fericiţi, aşa, pe semne, o duc puii în cuibul lor până în clipa când se dezlănţuie o furtună, în anul-1945, pe tata au început să-l cheme des la sovietul sătesc. Iar noi îl aşteptam acasă până seara târziu. Tata se întorcea foarte întristat, mă lua în braţe şi îmi spunea: „Eu voi pleca de acasă, pentru mult timp, tu, Tăsiica să fii cuminte, să asculţi de mama şi de surorile tale mai mari..." Simţeam cum se rostogolesc lacrimile pe obraji. Mă uitam la ceilalţi ai casei, toţi plângeau. Iar tata cânta:

„Aşa-mi vine uneori
Să mă otrăvesc, să mor,
Dar mai stau şi mă gândesc.
De ce să mă otrăvesc,
Când am zile să trăiesc".

Într-o zi, tata s-a dus de acasă şi parcă l-a înghiţit pământul. De atunci nu l-am mai văzut.

...Pe atunci oamenii se ajutau la lucru pe câmp. În ziua aceea tocmai venise rândul să prăşim păpuşoii noştri. Mama s-a dus cu femeile din mahala la deal. Eu am rămas acasă cu Leonid, băieţelul surorii mele, Eugenia. L-am adormit la amiază, iar la poartă a venit Agafia, fetiţa vecinului cu câţiva ani mai mare decât mine. Afară era vară şi eu aveam chef de joacă şi i-am zis: „Hai, Agafie, să ne trântim". Ne-am hârjonit până în seară. Mama s-a întors cu prăşitoarele acasă, au mâncat, dar nimeni nu se dădea dus de la noi. Au stat la taifas până târziu. Cineva s-a mirat chiar: „la ce şedem mult la voi, parcă n-o să ne mai vedem...". Vorbeam de păpuşoi că îs frumoşi şi că o să fie roadă bogată. Iar mama a zis cu tristeţe: „Aţi văzut câte maşini duduiau azi pe şosea. Oare de ce s-au stârnit?" Mama bănuia ceva, pentru că după război, rar când trecea câte o maşină pe drum. Cineva a zis că maşinile au treaba lor, că îşi mută cuibul.

Târziu, după ce lumea s-a împrăştiat, ne-am culcat. Abia ne-a furat somnul, că s-a auzit o bătaie în uşă. Era ora două sau trei. După voce l-am recunoscut pe Damian Procopie, secretarul sovietului sătesc.

Mama a ieşit în tindă şi în casă a dat buzna un grup de moscali înarmaţi. Nenea Damian a intrat ultimul. Mama a început să plângă şi să-şi smulgă părul, din cap: „Of, of, of! Mi-aţi luat bărbatul şi pe tata copiilor, acum aţi venit să ne luaţi şi pe noi... Cu ce suntem noi de vină? V-am dat tot ce am avut, până la ultimul grăunte, vaca v-am dat-o la carne, am dat tot, ce mai vreţi? Vreţi viaţa noastră?" Sa trezit şi sora Eugenia, a luat copilul în braţe şi a început să plângă. Eu am încremenit, mă ţineam de mâna mamei şi nu puteam scoate nici un cuvânt. Mama l-a întrebat pe secretarul sovietului sătesc unde ne duc şi nenea Damian a strâns din umeri, apoi a pus mâna la gură în semn că nu are voie să ne spună. Mama săruta bocind pereţii casei. Sora Eugenia aduna o legătură de scutece. Moscalii ne mânau spre maşină: bâstrei, bâstrei! Vecinii plângând s-au repezit şi ei şi ne-au mai aruncat câte ceva. „N-o să ne ajute boarfele acestea, că ei ne duc la moarte", plângea mama.

Totul a rămas acasă, până şi fotografiile cu toate amintirile noastre, din care nu au mai rămas nimic. Maşina a cotit spre ieşirea din Bobuleşti. Întreaga localitate vuia de plânsete. Şi cum satul este aşezat între două maluri abrupte ale Răutului, el părea o gură uriaşă care răcnea.

Răcoarea dimineţii m-a făcut să-mi revin, mă uitam la moscalii care ne însoţeau şi mă întrebam dacă ei sunt eliberatorii despre care ni se vorbea la şcoală. Oare despre steluţa de pe chipiurile lor s-au scris poeziile pe care le cunoşteam pe de rost de la şcoală. Maşina a oprit în gară la Floreşti. Aici ne-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

au urcat în vagoane de scândură, în asemenea vagoane erau transportate vitele. Probabil porneam şi noi pe urmele acelor vite.

Trenul a pornit din gară în amurg. Lumea de pe peron alerga alături de vagoane. Ţipetele celor care erau duşi şi ale celor care rămâneau te asurzeau. Era în seara zilei de 6 iulie, anul 1949. Eu aveam zece ani atunci...

Cei care au fost deportaţi şi au mai rămas în viaţă nu vor să se răzbune. Dar regimul comunist trebuie pedepsit pentru această crimă. Dumnezeu este martor şi el ne este şi judecătorul cel drept."

Autor: Teodosia COZMIN, Chisinău

*

Timpul, Dumitru Crudu; "**O casă pentru Paul Goma**

Dintr-o scrisoare deschisă trimisă preşedintelui Republicii Moldova de către un grup de scriitori, critici literari şi angajaţi ai Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova, am aflat că aceştia îşi doresc ca marele scriitor Paul Goma să revină acasă.

Un lucru pe care şi eu mi-l doresc foarte mult, măcar şi de aceea că Paul Goma este cel mai mare scriitor basarabean din toate timpurile. Ceea ce nu se spune însă în scrisoare, dar se poate citi printre rânduri, e că aceasta mai e şi dorinţa expresă a lui Paul Goma. Un alt lucru nenumit în scrisoare, dar care şi el ar putea fi dedus după lectura acesteia, e că ar exista o problemă la mijloc. O problemă care îl împiedică pe Paul Goma să revină acasă. Pentru că dacă nu ar exista nicio problemă, de ce angajaţii Academiei i-ar mai fi cerut ajutor preşedintelui ţării?

Dintr-un interviu mai vechi pe care i-l luase lui Paul Goma Pavel Păduraru, ţin minte că marele scriitor invoca două posibile piedici: neacordarea cetăţeniei moldoveneşti soţiei sale şi lipsa unei case în care ar putea să locuiască. S-ar putea ca prima să se fi rezolvat. Pentru că, odată ce lui Paul Goma i s-a înmânat paşaportul albastru, nu văd de ce nu i s-ar fi da şi soţiei sale?

În condiţiile astea, rămâne cealaltă problemă. O casă în care ar putea locui familia Goma. Se pare că, în această privinţă, apele încă mai sunt foarte tulburi. Adică autorităţile moldoveneşti încă nu i-au găsit o casă celui mai important scriitor basarabean din toate timpurile. Cred că anume, de aceea, semnatarii scrisorii s-au şi adresat după ajutor preşedintelui ţării. Din aceeaşi scrisoare, am mai dedus un lucru: că nici Centrului „Paul Goma" destinat, citez din scrisoare, „să se ocupe de adunarea, stocarea şi studierea de documente scrise, de materiale audio şi video privitoare la istoria comunismului şi consecinţele acestui flagel al sec. XX pe pământurile noastre" nu i s-a găsit un sediu. Ceea ce înseamnă că preşedintelui i se cere ajutor şi în această problemă.

Revin la prima problemă a casei lui Paul Goma şi vreau să spun următorul lucru: fiecărui sportiv moldovean care a cucerit vreo medalie la vreun campionat mondial i se dă o casă, din câte ştiu eu. În felul lor, scriitorii seamănă cu nişte sportivi, pentru că şi ei promovează imaginea ţării lor în lume. De ce atunci nu s-ar găsi o casă şi pentru cel mai mare scriitor basarabean din toate timpurile? Ar trebui să se găsească, măcar şi de aceea că e vorba despre Paul Goma, care e şi cel mai important disident anticomunist în viaţă. Cred că toată lumea e de acord cu faptul că ar fi o chestie de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

moralitate şi o dovadă a unei conştiinţe civice dacă lui Paul Goma i s-ar da o casă unde să locuiască. Lui Paul Goma, care a vorbit atâta despre basarabeni. Nu cred să mai existe vreun alt scriitor basarabean unde motivul basarabean să fie atât de prezent. Şi eu cred, sunt sigur de asta, că autorităţile culturale şi politice ale statului vor rezolva problema şi că Paul Goma va putea reveni acasă.

În afară de asta, Paul Goma ar mai trebui să intre în manualele de literatură din licee şi în cele din universităţi. Fără Paul Goma în manuale, revenirea sa acasă ar fi incompletă, iar reforma învăţământului ar fi una falsă.

Un articol de: Dumitru Crudu

La "Subiecte asemànàtoare" sunt amintite articole deja publicate: "Primarul din Edinet…", "P.G. Pune conditii Chisinàului…", "P. G. a devenit cetàtean al R.M.…", Mà prezint…", "Suntem împreunà, maestre Goma".

13 august 2013

Un text de care nu-mi aduc aminte sà-l fi copiat.
Flori Bàlànescu, de pe blogul sàu: vineri, 28 iunie 2013

"Ce, eş' nebun?"

Dintre maluri adunate...

De-a lungul istoriei (nu prea îndepărtate), comuniştii au înghiţit tot: partide, partiduleţe, fracţiuni, uniuni, aripioare sau facţiuni. Partidele comuniste au gură de balenă şi stomac de câine altoit cu constrictor. Digeră tot-tot, fără dureri şi fără greţuri. Scopul (unic) este singurul care contează. După război comuniştii au folosit demagogia, bâta, pistolul şi „unirile frăţeşti", după 1989 folosesc tehnicile reeducării la scară planetară. A trebuit să ajung pe malul Jiului (unde ai crede că urâciunile lumii sunt departe şi te poţi retrage în natură, aici singura ideologie fiind a lui Dumnezeu-Întemeietorul tuturor), dar de unde... Concediul acesta („sărbătorit prin muncă") îmi este tulburat de o ştire dătătoare de mare disconfort. Ceea ce mi se configura încă de pe malul Dâmboviţei, aici, în Oltenia (pesemne distanţa creează o perspectivă mai bună) mi-a devenit limpede ca apa din poemele lui Eminescu: basarabenii sunt la fel de români ca noi, iar partidele comuniste acţionează la fel peste tot. Altfel nu-mi explic cum te poţi numi „liberal" şi să te mângâi fără ruşine cu tovarăşii (nu că n-am avea exemple chiar la Bucureşti!). Există două explicaţii plauzibile, luate separat sau, şi mai bine, împreună: spaima de comunişti (şantajul) şi dorinţa nemăsurată de căpătuială cu orice preţ.

Citesc, dar nu mă crucesc: Partidul Liberal mai are nevoie de un spaţiu pentru întărirea simbolică a imaginii, aşa că va da afară Direcţia de privatizare a fondului de locuinţe din cadrul Primăriei mun. Chişinău, din clădirea de pe strada Nicolae Iorga nr. 15, şi se va instala comod, cu vedere la gropile din asfalt. O veche vorbă românească zice: „Prostu' dacă nu e şi fudul, parcă nu e prost destul!" Păi, nu? De ce n-au făcut primarul şi consilierii de pe aceeaşi baricadă gestul acesta în beneficiul Centrului Goma? „Ce, eş' nebun?", cum ar zice însuşi Goma! „Să mă pui prost cu cine n-am curaj să spui?!"

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cum poate fi evaluată atitudinea primăriei Chişinăului, în frunte cu primaru-i liberal, faţă de cererea de acordare a unui spaţiu potrivit în care să funcţioneze recent înfiinţatul Centru Goma de Studiere a Comunismului din Basarabia şi Bucovina? Reprezentanţii Centrului sunt îndrumaţi expeditiv să vadă tot felul de „locaţii" prin bălării, pe unde şi-a-nţărcat dracul copiii! Asta miroase a „mi-se-rupe" (Capitala are probleme mult mai ardente! Cum ar fi, de-o pildă, să mai aloce un spaţiu pentru PL) şi a tragere de timp (în cel mai decent caz) sau, mai pe concret spus: „Ia mai du-te-n mă-ta, de studierea comunismului avem noi nevoie, ce, nu vezi că ne facem frate cu dracul până trecem puntea?"

Printr-un gest decis (politic şi istoric şi de conştiinţă) Dl Primar de pe malul Bâcului şi-ar fi transpus vorbele-n faptă, ar fi dovedit că este cu privirea-convingerea-inima aţintite spre civilizaţie, înspre Vest, încolo, încotro se zăreşte chiar şi Patria-mumă, România. Dar ce facem noi, românii, pe care ne ia cam toată lumea în bombeul pantofului de 2000 de euro? „De două mii de ani", indiferent de situarea pe mal, suntem tovarăşii-de-drum ai cuiva, sfârşind prin a fi asasinaţi, deportaţi, reeducaţi, anihilaţi, deznaţionalizaţi. Tânărul Chirtoacă poate n-a aflat că menirea unui tovarăş-de-drum este aceea de a fi util o vreme pentru un scop bine determinat ideologic, apoi de a fi înlăturat. Mă aşteptam să-i spună unchiul lui şi coleg de partid, Mihai Ghimpu, membru al unei familii cu foşti deţinuţi politici. Aş! Liberalii de la Chişinău nu vor – dar deloc!, tot vorba lui Goma! – să afle de ce pe 27 aprilie 1990 Gheorghe Ghimpu a dat jos drapelul sovietic de pe clădirea Parlamentului pentru a-l arbora pe cel românesc! Dacă şi-ar dori acest lucru, ar conlucra la găsirea unei soluţii de asigurare a unui spaţiu decent şi potrivit în care să funcţioneze Centrul Goma. Aranjamentele şi „politica" (aşa cum e ea înţeleasă pe la noi) sunt însă mai aproape de piele... doar că pielea aceasta într-o zi va avea de suferit. Pentru că n-a învăţat nimic din istorie.

Ştiu, numele Paul Goma sperie. Şi la Bucureşti, şi la Chişinău. Sperie cu atât mai mult, cu cât trompete fără număr, vibrând dinspre toate zările, alimentează frica. O frică de propriile noastre limite.

Domnule Chirtoacă, daţi o clădire potrivită pentru CENTRUL GOMA! Nu vă temeţi, veţi împuşca doi iepuri dintr-un foc: 1. Nu veţi mai fi criticat pentru politicianism de către adversarii politici (nici ei mai breji, doar că-i un joc „care-pe-care"), 2. Aveţi şansa de a rămâne în istorie şi cu bile albe. Chiar dacă se vor găsi voci care să conteste decizia. Au existat dintotdeauna şi nu vor pieri.

Dar adevărul este unul.

Iar întrebarea: „Cine se teme de venirea lui Goma" nu este deloc-deloc una retorică! Ai fi crezut că patrioţii basarabeni se vor face luntre-şi-punte la aflarea veştii că s-a înfiinţat Centrul Goma, că nu vor avea odihnă până ce nu îi vor asigura un spaţiu demn pentru numele GOMA şi pentru importanta lucrare de reconstituire şi analiză!

"Ce, eş' copil?"

Nu, nu sunt. Dar voi ce sunteţi?

14 august 2013

Ziua de naştere a Anei.

16 august 2013

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

16 August 2013, ora 16:02 Din editia print
ISTORIE(DOCUMENT) Traducere din Cambridge Journal of Economics: **FOAMETEA SOVIETICĂ din 1947**

”O deosebită atenţie în ultimii 20 de ani a fost acordată aspectelor economice ale foametei.

Amartya Kumar Sen, renumitul economist indian, a abordat această problemă dintr-o nouă perspectivă, numită „entitlement approach”, ceea ce a trezit un interes major şi a constituit o considerabilă inovaţie intelectuală. Economistul consideră că foametea este cauzată de eşecul de a transforma resursele (pământ, echipament, vieţuitoare, cunoştinţe) în bunuri şi servicii. […]

Această manieră de a ancora problema foametei a fost preluată dintr-un studiu de caz realizat de Sen privind foametea bengaleză din 1943. Un aspect important al muncii lui Sen era să explice că reducerea hranei disponibile nu este singura cauză a foametei şi foametea se poate petrece chiar şi atunci când sunt suficiente alimente. Publicarea unor documente secrete din arhivă au scos la iveală o foamete necunoscută anterior, foametea sovietică din 1947. Până nu demult, foametea sovietică din 1947 a fost pe larg dezminţită atât în literatura de specialitate, cât şi în istoria demografică a Uniunii Sovietice. Foametea sovietică din 1947 a fost un eveniment tragic şi important, iar acest studiu de caz îşi propune să găsească un răspuns la întrebarea: a fost sau nu această foamete cauzată de insuficienţa hranei.

Date istorice

Foametea sovietică din 1947 a avut loc după un devastator război în care URSS a pierdut 24-27 milioane de oameni. Aceasta a avut loc într-o ţară în care se întâmplaseră deja trei fenomene similare în secolul XX (1917-1922, 1931-1934 şi 1941-1945), guvernată de un tiran ce-şi considera populaţia o masă de duşmani învinşi, obligaţi să plătească tribut conducătorului. Foametea a fost precedată de o secetă ce a redus în mod incomparabil cantitatea de grâne recoltată (Tabelul 1). În 1946 s-a înregistrat o scădere semnificativă a producţiei de grâne, cauzată de secetă, scădere ce se producea de la un nivel deja coborât. Povara a căzut pe spatele fermierilor, întrucât o mai mică parte a producţiei a rămas la dispoziţia fermelor şi a populaţiei rurale.

Pentru a vedea ce s-a întâmplat cu grânele în mâinile statului, este necesar să analizăm balanţa grânelor pentru anii 1945-1948, reflectată în tabelul 2. Se poate observa că în 1946 exportul de grâne constituia un milion de tone, în timp ce cantitatea de 0.4 tone a fost vărsată în rezerva de stat şi 2.4 mln. tone au fost destinate fermelor colective şi de stat în calitate de împrumut (adică, grânele se utilizează drept sămânţă şi este returnat statului după recoltare). În 1947, exportul de grâne a căzut la 0.3 mln. tone, iar cantităţile destinate rezervelor de stat şi împrumuturilor au crescut până la 3.1 milioane de tone. Această sporire a împrumuturilor sub formă de sămânţă denotă dependenţa statului de o producţie agricolă continuă. Declinul brusc al exporturilor din 1947 a fost un răspuns al guvernului la foamete.

În vederea înţelegerii dacă foametea sovietică din 1947 a fost una cauzată de lipsa hranei sau nu, este important să urmărim datele privind stocurile din acea perioadă. Acest fapt se datorează URSS, care a avut o economie de stat, pentru care stocurile de grâne erau de o mare importanţă şi unde agenţiile de stat păstrau minuţios înregistrările tuturor tranzacţiilor. Datele disponibile sunt redate în tabelele 3 şi 4. În primul rând, în anii 1947-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

1953, guvernul sovietic a reușit să obțină ceea ce părea de neatins în 1929-1933 – o majoră creștere a rezervelor de grâne. Acest spor a început cu recolta anului 1947. Care a fost scopul? Potrivit decretului secret (soverșenno secretno), din 11 iulie 1947 al Consiliului miniștrilor din Ucraina și al Comitetului Central al Partidului Comunist al Ucrainei privind planul de aprovizionare cu grâne din recolta anului 1947, obiectivele au fost împărțite. Acestea își propuneau să continue producerea agricolă, în pofida secetei din anul precedent (prin garantarea unei cantități adecvate de sămânță și hrană pentru cei angajați în semănatul de primăvară și recolta ulterioară), să colecteze grâne de la fermieri cu justificarea că statul are nevoie să facă rezerve pentru a-i ajuta mai târziu, să permită sfârșirea raționalizării și pentru a garanta securitatea națională. Nu există niciun dubiu că, odată cu deteriorarea situației internaționale după 1947, ultimul motiv a devenit deosebit de important. Necesitatea unor stocuri de grâne substanțiale a apărut pentru prima dată în 1936-1937, când o recoltă proastă nu a dus la foamete, dar s-au înregistrat câțiva morți. O cauză pentru asta a constituit o singură recoltă scăzută (foametea dezastruoasă a anului 1933, precedată de două recolte succesive proaste, în 1931 și 1932, iar foametea anului 1947 a fost precedată nu doar de recolta rea atât din 1946, cât și 1945). Un alt lucru ce merită să fie luat în considerare sunt stocurile substanțiale de grâne deținute de stat la 1 iulie 1936, folosite în 1936-1937, pentru a susține consumul.

În anii agricoli 1946-1947, rezervele statale de grâne s-au diminuat (cu 1.3 mln. tone), la fel cum au făcut stocurile de secară, furaj și grâne minore (cu 2.4 mln. tone), așa cum se poate aștepta în condiții extreme de lipsă a hranei. Cu toate acestea, se înregistrau cu 1.3 mln. tone mai mult decât la sfârșitul anului agricol 1932-1933 (ultimul an pașnic de foamete). Această cantitate, de 1.3 mln. tone, era de ajuns să hrănească 4 mln. de oameni pe parcursul unui an. Și această cantitate determinată conform stocurilor la 1 iulie 1947 nu este sigură, dar o estimare rezonabilă permite să crească această cantitate până la 2.8 mln. tone. Asta înseamnă că surplusul putea fi folosit pentru a aproviziona populația cu o porție bună de pâine și puteau alimenta oamenii în caz de urgență.

Câte victime au fost?

Numărul morților este aproximat la „nu mai puțin de două milioane”. Acest număr se explică printr-un milion de morți, cauzat de foamete, și un număr copleșitor de decese cauzate de boli ce însoțesc foametea. Cercetătorul Popov a ajuns la concluzia că Rusia a numărat peste un milion de morți cauzat de foamete în anii 1946-1948, pe când rata de natalitate a scăzut cu aproape două milioane în comparație cu situația de dinainte de foamete, când soldații demobilizați se întorceau la familiile lor. Astfel, pierderea demografică totală a Rusiei a adunat aproape trei milioane. Veselova a estimat pierderile Ucrainei plasate între un milion și un milion și jumătate de morți, iar cercetătorii Țăran și Șișcanu au aproximat numărul morților moldoveni la 150-200 mii.

Foametea a început în a doua jumătate a anului 1946, după proasta recoltă din același an și colectivizările de către stat. Ce lună poate fi considerată începutul foametei? Corespondența oficială publicată recent arată că ministerele Securității de Stat ale Moldovei și Ucrainei au raportat deja morți în octombrie 1946. Dacă vom compara datele despre populația Uniunii Sovietice din anul 1945 cu cele din 1946, vom descoperi că cele din perioada ianuarie - iunie 1946 sunt mai ridicate decât ale anului precedent, respectiv este rațional să considerăm luna iulie drept începutul foametei.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Și totuși care a fost numărul înregistrat de morți în a doua jumătate a anului 1946? Aici ne ciocnim cu o estimare crudă, care ignoră, de exemplu, faptul că declinul mortalității este și din cauza deceselor acelor oameni răniți în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial. Cu toate acestea, în a doua jumătate a anului 1946 se înregistrează cu 99 mii de morți mai mult decât în aceeași perioadă în 1945. Iar în 1947, numărul morților a crescut cu 790 mii de decese în comparație cu anul precedent.

Se știe că foametea a continuat în 1948, acest fapt este consemnat în mărturiile supraviețuitorilor și în rapoartele oficiale contemporane. În 1948 numărul deceselor înregistrate și cauzate de foamete ajunge la 181 mii.

Așadar, se poate remarca rata mortalității în anii 1946-1948 din cauza foametei ce însumează 1.2 mln. morți. Dintre aceștia, majoritatea – aproximativ 76% - au avut loc în anul 1947. Punctul culminant al foametei a fost atins în intervalul februarie-august 1947. Date relevante în acest sens pot fi urmărite în tabelele 5 și 6.

În 1947, decesele înregistrate în URSS au fost cu 790 mii mai numeroase decât în 1946. Dacă estimăm rata mortalității pentru cele trei republici începând cu cea de-a doua jumătate a anului 1946, anul 1947 și 1948, obținem 606 mii de morți în Rusia sau circa 0.6% din totalul populației, 350 mii în Ucraina (sau circa 1% din populație) și 123 mii ce poate fi estimat ca 5% din populație. […]

Oficialitățile refuzau să înregistreze morți ce în mod normal le-ar fi înregistrat, asta deoarece oamenii plecau de acasă în căutare de hrană și mureau în alte părți. De cele mai multe ori, cum se stipula într-un raport al Ministerului Securității de Stat, corpurile lor neînsuflețite erau găsite pe marginile drumurilor sau pe câmpuri. Este improbabil că toate aceste cadavre au fost identificate și introduse în statisticile oficiale asupra populației. Mai mult decât atât, multe dintre acestea au intrat în putrefacție și nu au fost găsite pentru o perioadă lungă de timp.

Aceste argumente susțin ideea că statisticile oficiale minimalizează creșterea mortalității, în special rurale, cauzate de foamete.

O modalitate pentru a determina care ar fi rata morților neînregistrate este să considerăm diferența dintre înregistrările în zonele rurale și urbane. Conform tabelului 6, mortalitatea urbană înregistrată în URSS, în 1947 a crescut până la 49.5%, pe când mortalitatea rurală a crescut cu doar 37.9%. Acest fapt este dubios, întrucât conform rapoartelor oficiale și mărturiilor celor ce-au supraviețuit, foametea a afectat în mare parte localitățile rurale. […]

Un fenomen răspândit în timpul foametei este o proporție mare a copiilor în rândurile victimelor. 30% dintre decesele înregistrate în 1946-1947 au fost copii cu vârsta până la un an. O altă importantă categorie de victime o constituie familiile numeroase, unde tatăl a fost omorât în timpul războiului și nu mai poate furniza hrană pentru copii. Foamea a împins oamenii la acte de canibalism. Există rapoarte conform cărora cadavrele proaspete ale oamenilor ce au murit în mod natural erau folosite pentru hrană sau acte de omor pentru carne de om.

Largi aprovizionări cu hrană ca modalitate de a reduce foametea

Sen a considerat că printre metodele luptei cu foametea cea mai importantă e aprovizionarea masivă cu hrană, indiferent de cauza ce-a declanșat foametea. Această politică de acumulare a stocurilor de alimente și grâne a fost cu succes implementată și a salvat multe vieți în condițiile când foametea amenința viețile oamenilor. Printre exemple se numără Anglia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

secolului XVII și URSS din anii 1936-1937. Cu toate acestea, metoda nu este universal aplicabilă. Însuși Sen sprijină mai multe strategii de susținere, printre care crearea locurilor de muncă. El este conștient că un sistem de porționare ce se limitează la populația urbană nu va putea stopa foametea din zonele rurale, ce o poate, din contra, înrăutăți. El a descris cum în Bengal în 1943, populația din Calcutta avea posibilitatea de a obține hrană prin intermediul porționării hranei și magazinelor „controlate", pe când aproximativ 3 mln. de lucrători agricoli, fermieri, pescari și alți locuitori ai satelor, cei care au fost excluși din sistemul de porționare, au murit din cauza înfometării sau a bolilor.

Recomandarea unei masive aprovizionări cu hrană presupune ca autoritățile să privească foametea drept o prioritate. Prioritățile sovietice în anii 1946-1948 erau totuși diferite. Prioritatea de top a politicii sovietice referitoare la alimentație era să faciliteze sistemul de porționare ca acesta să funcționeze eficient și să salveze vieți. Cea de-a doua prioritate consista în a acumula stocuri de grâne după măsura posibilităților. Politica sovietică practicată în 1946-1947 corespundea cu cele întrebuințate anterior. De exemplu, pe parcursul celui de-al Doilea Război Mondial, puterea URSS obișnuia să hrănească forțele armate și să livreze hrană populației urbane, în special pentru Moscova. Porționarea hranei nu era extinsă asupra populației rurale, nevoite să reziste fără ajutor. În mod asemănător, o reacție a autorităților sovietice în fața dificultăților alimentare a fost de a interzice comercializarea cu făină și pâine în localitățile rurale în anii 1939-1940. Puterea sovietică avea mari probleme de susținere alimentară a localităților urbane, cu atât mai puțin cele rurale. De exemplu, în anii 1928-1933 și anii războiului civil, țăranii au fost în totalitate excluși din programul porționării hranei. Ei au fost lăsați să se descurce de sine stătător.

Totuși, în condițiile existente în URSS în anii 1946-1947, masiva cantitate de hrană aflată în mâinile statului este considerată de istoricii de astăzi una dintre cauzele foametei. În acele condiții, aprovizionarea cu hrană nu ajuta la stoparea foametei. De ce? Deoarece stocurile aflate în posesia statului reprezentau o cerință obligatorie pentru toți țăranii, siliți să-și predea proviziile. În cel de-al doilea rând, statul folosea aceste cantități de hrană pentru a le exporta, în pofida foametei din interiorul Uniunii. Iar cei mai săraci, care aveau o mare nevoie de a obține hrană, erau excluși din sistemul de porționare. Din alt punct de vedere, o mare cantitate de hrană, provenită în mare parte din zonele rurale, era transportată spre cele urbane și o parte a acesteia se pierdea pe parcursul deplasării sau depozitării.

Trebuie menționat, totuși, că autoritățile sovietice au slăbit ușor foametea din 1946-1947. Au redus colectivizarea grânelor în 1946 pentru câteva regiuni teribil de afectate, cum a fost Moldova. Au împrumutat semințe câtorva regiuni ce trebuiau să fie întoarse cu dobândă după recolta anului viitor. Autoritățile au asigurat distribuirea unor supe de pui în spitale, grădinițe și fermelor colective ca acestea să poată asigura recolta anului 1947. O parte a acestui ajutor a fost ineficient, întrucât a fost întors odată cu procesul de colectivizare forțată sau deturnat înainte de a ajunge la beneficiari. Ajutor a venit și din partea organizațiilor străine. Organizația Națiunilor Unite pentru Reabilitare Administrativă (UNRRA) a livrat ajutor substanțial Ucrainei și Republicii Belarus – 250 milioane de dolari, o parte din această sumă fiind alimente și ajutor pentru reconstrucția de după război. Organizația Crucea Roșie și Organizația de caritate „Russian Relief" a transmis ajutoare Uniunii Sovietice în valoare de 31 de milioane de dolari.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Fără acest ajutor, rata mortalității ar fi fost și mai înaltă. Cu toate acestea, eforturile au fost inadecvate și nu au reușit să prevină mortalitatea substanțială.

Clasificarea foametei

Astăzi, istorici din Rusia, Ucraina și Moldova, ca Popov, Veselova, Țăran și Șișcanu învinuiesc autoritățile sovietice și politica de alimentare din acea perioadă pentru foametea din 1947. Dacă taxele erau mai joase, colectivizarea mai puțin agresivă, dacă nu se exporta în asemenea cantități, dacă importurile erau mai substanțiale, dacă puterea folosea stocurile de grâne pentru a potoli foametea, dacă autoritățile nu acumulau grâne în perioada de maximă foamete, când oamenii mureau de înfometare, atunci probabil nu erau atâția morți. Totuși, este la fel de adevărat, că punctul culminant al foametei a fost în 1947 după o recoltă proastă din 1946.

Dacă e să admitem că vremea reprezintă un factor invariabil, iar politicile sovietice de alimentație - în stare de a fi schimbate, foametea a fost cauzată de politicile greșite. Dacă se consideră politicile ca pe niște elemente invariabile, iar condițiile meteorologice ca pe un fapt dat, atunci foametea a fost cauzată de vremea proastă a acelui an. În viziunea autorului de față, în anii 1945-1953, politicile erau stabilite și factorul care determina dacă va fi sau nu foamete în acel an... era vremea. Acesta este adevărul conducerii țariste.

Dacă cineva vrea să știe de ce a fost foamete în anii 1947, atunci răspunsul este seceta anului 1946 care a dus la recoltă proastă și, respectiv, deficit acut de hrană pe parcursul anului agricol 1946-1947. Pe de altă parte, dacă cineva vrea să știe de ce Uniunea Sovietică era vulnerabilă în fața foametei în anii 1945-1953, atunci răspunsul este diferit și rezultă din combinația a șase factori. Primul – din motive geografice și meteorologice, unele dintre cele mai importante arii agricole erau predispuse unor secete severe. Aceasta este o problemă binecunoscută a agriculturii rusești, ce datează înainte de formarea Uniunii Sovietice și este relevantă și după prăbușirea acesteia (cum ar fi seceta din 1998). Un alt motiv ar fi taxele ridicate și colectivizarea forțată, ceea ce lipsea populația de posibilitatea de a-și furniza hrană. Standardele de trai ale populației erau joase, iar rezervele insuficiente pentru a le asigura supraviețuirea unui an cu o recoltă proastă. Un alt factor decisiv au constituit restricțiile impuse de puterea sovietică ce interziceau proprietatea privată. La fel de important este nivelul producției agricole, care a fost deosebit de scăzut. În perioada anilor 1953-1991, secetele recurente nu cauzau foamete, deoarece liderii post-staliniști au abandonat colectivizarea forțată, au urmat o politică bazată pe o relativă egalitate, au importat grâne în cantități mari și au stabilit drept prioritate menținerea și îmbunătățirea standardelor de viață.

Astăzi, merită să menționăm că după foametea din 1947 a urmat o cădere drastică a producției. Din acest punct de vedere, ea diferă colosal de acele fenomene de foamete ce s-au întâmplat fără o scădere bruscă a disponibilității hranei. Foametea din 1947 poate fi clasată într-o categorie alternativă asociată cu un declin acut al producției domestice de alimente.

Totuși, pentru precizie, e bine să facem diferența dintre cele două tipuri de perioade de foamete. Primul tip de foamete se întâmplă atunci când nu există o realizabilă împărțire a hranei disponibile ce ar putea preveni foametea. Cel de-al doilea tip de foamete este atunci când în pofida declinului disponibilității de hrană există politici care ar fi putut preveni catastrofa. Foametea din 1947 se clasează în cea de-a doua categorie.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Totuși, acest mod de abordare a problemei ne ajută să înțelegem foamea din 1947 în câteva feluri. În primul rând, cei care au murit nu au avut „dreptul la hrană”, cum ar fi zonele rurale. Cei care au avut acces la alimente – în mare parte aglomerațiile urbane, angajatorii ce beneficiau de porțiile oferite de stat – au supraviețuit. Decesele din cauza foametei nu au fost o consecință a unui dezastru natural, ci au fost mediate de către sistemul sovietic de guvernare. Dacă politicile puterii erau să fie diferite, foametea putea fi evitată în ciuda secetei acelui an.

Traducere de Victoria Colesnic a unui articol din Cambridge *Journal of Economics*

25 august 2013

Câteva “mici informatii” despre anchetatorii mei din 1977:

- **Iosif Bistran.** Recognoscibil, după fotografii.

- In prima (bàiatul era un june “ucenic”…), facies de ovreias: ochii, urechile, gura si bàrbia - care nu exista.

Urmàtoarele, pe màsurà ce i se rotunjeste obrazul, își pierde prima caracterizarea. Eu l-am cunoscut în “a treia fotografie”, cea în care caracteristicà îi este… lipsa bàrbiei.

Pe mine mà aminteste doar ca unul dintre anchetati.

La D-na Lovinescu:

“…Colonelul de Securitate Iosif Bistran şi Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu s-au întâlnit în anii comunismului. Primul în postura de anchetator al Securităţii, a doua ca victimă şi mamă ce refuza să colaboreze cu poliţia politică împotriva fiicei sale, Monica Lovinescu. El era un tânăr de aproximativ 30 de ani irascibil, practicant de arte marţiale şi cu „dragoste faţă de munca de cercetări penale”, după cum se consemnează în una dintre caracterizările sale. Ea era o pensionară, fostă profesoară de franceză, împovărată de griji, anchetată de Securitate şi care a fost închisă la Jilava şi Văcăreşti. Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu a murit în penitenciarul spital Văcăreşti la 7 iunie 1960, în timp ce Iosif Bistran a traversat comunismul, urcând grad după grad în ierarhia torţionarilor. După decembrie 1989, nimeni nu l-a chestionat asupra activităţii sale de anchetator, deşi el a fost ceea ce Tzvetan Todorov numeşte „un funcţionar crud al represiunii”. S-a bucurat timp de 24 de ani de pensia substanţială într-un liniştit cartier al Bucureştiului, alături de alţi pensionari ai Ministerului de Interne.

(…) În septembrie 1951, a fost propus pentru a urma cursurile şcolii profesionale a DGSP, iar unul dintre referate este semnat chiar de către unchiul său, Mihail Kovacs, la acea dată şef al Direcţiei regionale de Securitate Hunedoara. (…)

(…) Iosif Bistran a fost totuşi implicat în câteva anchete care i-au creat o anume notorietate: cercetarea penală a Ecaterinei Bălăciou-Lovinescu, mama Monicăi Lovinescu, a unora dintre angajaţii Ministerului Comerţului Exterior, arestaţi la început anilor ’60, precum şi în declanşarea anchetelor împotriva lui Paul Goma în anul 1977. Implicarea sa în anchetele din anul 1977 este arătată şi în notarea de serviciu pe anul în curs. Din acestea, aflăm că „în anul 1977, a efectuat acte de urmărire penală în cauze deosebite de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

complexe privind infracţiuni prin care s-au adus pagube materiale importante economiei naţionale, ca urmare a nerespectării unor norme de comerţ exterior, şi privitoare la acţiuni de trădare sau de defăimare a orânduirii socialiste". Există o serie de informaţii despre el, care arată *că în calitate de anchetator al Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu a dispus ca unele „obiecte personale, cărţi, manuscrise, autografe şi scrisori", confiscate din casa acesteia şi care i-au aparţinut lui Eugen Lovinescu, să fie arse.* **Motivul a fost unul extrem de simplu: erau „nefolositoare pentru anchetă".** (subl. mele). A fost de asemenea şi unul dintre anchetatorii lotului Vasile Luca. Documentele interne ale Partidului Comunist Român arată că sublocotenentul Iosif Bistran i-a anchetat pe următorii arestaţi din lot: Rădulescu Gheorghe, Vijoli Aurel, Morfei Victor, Modoran Vasile şi chiar pe Luca Vasile. În 1986, după o experienţă de 34 de ani ca anchetator, Iosif Bistran a fost trecut în rezervă cu o pensie de 6993 de lei, conform documentelor din dosarul său de cadre, şi a locuit în ultimii 24 de ani pe strada Roşia Montană, într-un bloc rezervat cadrelor de Securitate, ale Ministerului de Interne şi Armatei. Vecinii îl descriu ca pe un om amabil, cum nu mai sunt cei de astăzi, necunoscând însă aspectele întunecate şi sângeroase din activitatea fostului colonel de Securitate. Iosif Bistran a murit „liniştit" în somn, în urmă cu 2 luni de zile.

Gheorghe Goran:

(…) La 14 ani după căderea regimului comunist, în 2003, fostul şef al Securităţii din Bucureşti, colonelul Gheorghe Goran declara că „securitatea a fost arma de lux a României". În ciuda faptului că el susţine că nu a dat o palmă nimănui, documentele CNSAS dovedesc implicare sa gravă în opresiunile exercitate de Securitate.

(…) **Postelnicu** a jucat un rol important, potrivit documentelor CNSAS, citate de Evenimentul Zilei, în dosarele scriitorilor Paul Goma şi Ion Caraion.

Pentru a-l „neutraliza" pe Paul Goma, plecat din ţară din 1977, **Postelnicu** a pregătit un plan amplu prin care urma să-l compromită în mai multe medii din ţară şi din străinătate.

Goma se afla sub atenta urmărire a Securităţii încă din 1956, când a fost condamnat la doi ani de puşcărie pentru „uneltire contra ordinii sociale", în contextul mişcărilor de solidaritate cu revolta de la Budapesta, potrivit Evenimentul Zilei.

În 1961 i s-a deschis dosar de urmărire informativă sub numele de „Bărbosu". La un an după ce Goma a plecat din ţară, la Paris, **Postelnicu**, proaspăt numit la şefia Securităţii, a ordonat săi „demascarea, compromiterea şi anihilarea" scriitorului.

Securiştii voiau să demonstreze că Paul Goma ar fi fost un agent al „puterilor străine şi al cercurilor iredentiste maghiare"

„Va fi continuată lansarea, în rândul legionarilor din Franţa, RF Germania, Spania şi SUA, a versiunii că «Bărbosul», prin intermediul socrului său evreu, întreţine legături cu elemente de vârf evreieşti cunoscute că fac parte din Serviciul de informaţii israelian (Mossad - n.r.), fapt ce justifică sprijinul primit din partea unor organizaţii evreieşti şi a unor elemente de la postul de radio «Europa Liberă»", scrie în planul de măsuri dispuse de Tudor Postelnicu împotriva disidentului Paul Goma, citat de Evenimentul Zilei.

În urmă cu aproape douăzeci de ani, Manea Mănescu, Tudor Postelnicu, Emil Robu şi Ion Dincă au fost condamnaţi la detenţie pe viaţă şi confiscarea averii, fiecare dintre aceştia fiind acuzaţi de genocid. În rechizitoriu se

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

menţiona că „au participat la comiterea genocidului prin aprobarea măsurilor luate de dictator, deşi, în virtutea prerogativelor decurgând din funcţiile pe care le-au îndeplinit, aveau posibilitatea să le împiedice“, potrivit jurnalul.ro.

În ceea ce-l priveşte pe **Postelnicu**, acesta a făcut recurs, iar după acest lucru i s-a schimbat încadrarea de la genocid la omor deosebit de grav, rămânând să execute 14 ani de închisoare. A executat jumătatea din pedeapsă, iar în timpul uneia dintre şedinţele publice ale procesului de la tribunal, şi-a justificat acţiunile cu o frază devenită celebră: „Am fost un dobitoc!“ .

(…)Cei mai de temut şefi ai Securităţii.

Gheorghe Goran: „Securitatea a fost arma de lux a României“.

Tudor Postelnicu, urmăritorul lui Paul Goma

19 iunie 2013, 14:47

Fostul şef al Securităţii din Capitală, **Goran Gheorghe**, a fost unul dintre personajele cele mai importante ale Securităţii din timpul regimului comunist. Acesta a devenit responsabilul Securităţii din Maramureş, după care a ajuns şeful Securităţii Capitalei.

Fostul şef al Securităţii Timiş: “Nu se va afla niciodată adevărul de ...

În anul 1997, Gheorghe Goran era maior la Direcţia de Cercetări Penale, iar în anul 1985 a devenit şef al Securităţii din Maramureş, ajungând ulterior şeful Securităţii Municipiului Bucureşti, potrivit crji.org.

În anul 1985, Goran semna o notă informativă în care afirma că ofiţerii de contraspionaj au restudiat programul de măsuri în problema „Eterul“, constatând că prevederile acestuia au fost însuşite în condiţii bune. „Cu ocazia recentei convocări de învăţământ profesional, toţi ofiţerii de contraspionaj au restudiat programul de măsuri în problema «Eterul» şi în cadrul dezbaterilor s-a constatat ca prevederile acestuia au fost însusite în bune condiţiuni“, notează criji.org.

La 14 ani după căderea regimului comunist, în 2003, fostul şef al Securităţii din Bucureşti, colonelul Gheorghe Goran declara că „securitatea a fost arma de lux a României“. În ciuda faptului că el susţine că nu a dat o palmă nimănui, documentele CNSAS dovedesc implicare sa gravă în opresiunile exercitate de Securitate.

„Am fost un dobitoc!“

Tudor Postelnicu a fost un alt personaj controversat din istoria Securităţii. Acesta a devenit membru Partidului Comunist Român în anul 1953, iar şapte ani mai târziu se nota despre el că emană uneori un aer de superiorirare şi de îngâmfare: „În activitatea sa manifestă uneori tendinţe de îngâmfare, se supraapreciază, din care cauză lucrează uneori rigid cu oamenii“ , potrivit Institului de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc. În anul 1978 a fost numit şef al Departamentului Securităţii Statului, iar în 1987 a devenit Ministru de Interne, perioadă în care a fost şeful Securităţii. Acesta a fost judecat în „Procesul celor patru“, fiind condamnat la închisoare pe viaţă, confiscarea averii şi privarea de unele drepturi civile.

Dosarul „Bărbosul“

În cazul lui Tudor Postelnicu, fost şef al Securităţii Municipiului Bucureşti între anii 1978-1987, instanţa a stabilit în 2010 că a încălcat grav drepturile omului prin activitatea sa de şef al Securităţii ceuaşiste.

Mai mult, Postelnicu a jucat un rol important, potrivit documentelor CNSAS, citate de Evenimentul Zilei, în dosarele scriitorilor Paul Goma şi Ion

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Caraion.

Pentru a-l „neutraliza“ pe Paul Goma, plecat din ţară din 1977, Postelnicu a pregătit un plan amplu prin care urma să-l compromită în mai multe medii din ţară şi din străinătate.

Goma se afla sub atenta urmărire a Securităţii încă din 1956, când a fost condamnat la doi ani de puşcărie pentru „uneltire contra ordinii sociale“, în contextul mişcărilor de solidaritate cu revolta de la Budapesta, potrivit Evenimentul Zilei.

În 1961 i s-a deschis dosar de urmărire informativă sub numele de „Bărbosu“. La un an după ce Goma a plecat din ţară, la Paris, Postelnicu, proaspăt numit la şefia Securităţii, a ordonat „demascarea, compromiterea şi anihilarea“ scriitorului.

Securiştii voiau să demonstreze că Paul Goma ar fi fost un agent al „puterilor străine şi al cercurilor iredentiste maghiare“

„Va fi continuată lansarea, în rândul legionarilor din Franţa, RF Germania, Spania şi SUA, a versiunii că «Bărbosul», prin intermediul socrului său evreu, întreţine legături cu elemente de vârf evreieşti cunoscute că fac parte din Serviciul de informaţii israelian (Mossad - n.r.), fapt ce justifică sprijinul primit din partea unor organizaţii evreieşti şi a unor elemente de la postul de radio «Europa Liberă»”, scrie în planul de măsuri dispuse de Tudor Postelnicu împotriva disidentului Paul Goma, citat de Evenimentul Zilei.

În urmă cu aproape douăzeci de ani, Manea Mănescu, Tudor Postelnicu, Emil Robu şi Ion Dincă au fost condamnaţi la detenţie pe viaţă şi confiscarea averii, fiecare dintre aceştia fiind acuzaţi de genocid. În rechizitoriu se menţiona că „au participat la comiterea genocidului prin aprobarea măsurilor luate de dictator, deşi, în virtutea prerogativelor decurgând din funcţiile pe care le-au îndeplinit, aveau posibilitatea să le împiedice“, potrivit jurnalul.ro.

În ceea ce-l priveşte pe Postelnicu, acesta a făcut recurs, iar după acest lucru i s-a schimbat încadrarea de la genocid la omor deosebit de grav, rămânând să execute 14 ani de închisoare. A executat jumătatea din pedeapsă, iar în timpul uneia dintre şedinţele publice ale procesului de la tribunal, şi-a justificat acţiunile cu o frază devenită celebră: „Am fost un dobitoc!“

26 august 2013

Cine a dat lovitura de stat in 21-22 decembrie 1989? Securitatea? Armata? Ion Iliescu?

Într-o altă notă telefonică, generalul Stănculescu preciza: „Se vor executa numai ordinele primite de la ministrul Apărării Naţionale”. Astfel, generalul Stănculescu a preluat asupra sa prerogativele Comandantului Suprem, care, potrivit Constituţiei aparţineau Preşedintelui Republicii Socialiste România !

Nici generalul Stanculescu, nici generalii prezenti in locul deciziei nu au facut publice detaliile preluarii puterii de catre Armata, deoarece le-a fost teama sa recunoasca gestul ce parea si grav, din punctul de vedere al conportamentului unei institutii, si periculos din punctul de vedere al imaginii.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Confuzie totala, Generalul Stanculescu a predat puterea sau i-a acordat incredere lui Iliescu nestiind unde sunt exact sotii Ceausescu, el a afirmat ca la ora 17:00 a aflat de la Colonelul Andrei Kemenici ca sotii Ceausescu sunt tinuti si protejati in unitatea militara din Targoviste la ora 18,20 au fosti tinuti la unitatea militara. Un moment foarte important, Stanculescu nu l-a trimis pe Ceausescu la Targoviste, Stanculescu nu i-a zis lui Ceausescu du-te cu elicopterul ca numai esti presedinte, eu totusi cred ca atunci cand l-a sfatuit pe Ceausescu sa plece cu elicopterul a facut-o sincer, dar vazand situatia si analizand-o a preferat sa nu-s ieie asupra lui responsabilitatea in acest fel se explica de ce l-a chemat prin telefon pe Ion Iliescu, si i-a acordat increderea in timp ce Ceausescu era inca presedinte, la ora 19:00 Stanculescu a dat ordin lui Kemenici sa-l aresteze pe Ceausescu, in acest timp Iliescu nu mai era la Stanculescu, intrebarea este de ce nu l-a chemat pe Iliescu la el dupa ce aflase unde sunt exact sotii Ceausescu? totusi exista si o logica si cred ca Stanculescu s-a ferit de Ion Iliescu si n-a avut probabil incredere, cred ca si tribunalul era ideea lui Ion Iliescu ca sa scape cat mai repede se poate de Ceausescu prin executare. Iliescu a profitat de Stanculescu. Sa zicem ca Ceausescu ajungea in alt loc si era protejat de securitate cu toata libertatea, ce facea Stanculescu? Ce facea Iliescu? nu-l putea aresta ! nu-l putea executa! trebuie de mentionat ca Ceausescu la ora 11:45 era intrebat de Stanculescu daca-i de acord sa plece cu elicopterul si sa aprobe deci era un sfat pe care Ceausescu nu l-a acceptat la inceput dar supa ce Stanculescu s-a consultat cu generalul Nagoe in CC Ceausescu nu mai avea alta alternativa decat sa accepte, Ceausescu nu a abandonat puterea, Stanculescu a dat ordin fara sa se consulte cu Iliescu, Iliescu aflase in 23 spre dimineata de la Gelu Voican Voiculescu unde sunt Ceausistii dar nu au stiut exact in ce unitate sotii Ceausescu sunt arestati, asa se explica Lovitura de stat militara, deci Ion Iliescu a preluat puterea de la Stanculescu, tot in acelasi interviu Stanculescu a declarat ca numai el stia pina la proces unde sunt arestati sotii Ceausescu cu toate ca in 24 seara Iliescu a fost la sedinta in sediul MApN in ceea ce priveste Tribunalul Militar Exceptional. Roxana Iordache intreba: “ Cum se numeşte când un fost şef de stat e executat într-o cazarmă?” Eu am zis Lovitura de stat!

Lorin Fortuna: Astea au fost jocurile pentru putere, la Bucureşti.
Ion Iliescu: A fost salvarea pentru ţară.
Lorin Fortuna: Aţi crezut dumneavoastră!
Ion Iliescu: Ba da! Dacă nu era procesul şi execuţia, continuau…
Lorin Fortuna: Trebuia să-l judece poporul!

Gelu Voican Voiculescu: Asta a vrut domnul Iliescu timp de trei zile. În seara zilei de 24 a cedat insistenţelor noastre, ale mele îndeosebi.

Ion Iliescu: Din seara zilei de 22 şi până în 25 decembrie au murit şi mureau oameni cu fiecare oră care trecea.

Lorin Fortuna: Nu din cauza aceasta, ci din cauză că cei din conducerea armatei au luat această decizie de a ascunde totul şi de a da drumul la acest episod al teroriştilor. Deci, toată mascarada aia a fost organizată de trupe speciale ale armatei.

General Andrei Kemenici: Domnilor, să ni se spună unde au fost ăştia (teroriştii – n. red.) că eu, în Târgovişte, nu am avut nici un pod, nici o clădire atacate. Acelea au fost diversiuni, nu terorişti.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Lorin Fortuna: Cine a făcut diversiuni?

General Andrei Kemenici: Asta trebuie să căutăm. Ceauşescu a spus „terorişti”…

vedeti si declaratia lui Constantin Paisie de mai sus.

Sa vedeti cat de prudent era Ion Iliescu, inca din 1980. In 1983 s-a incercat prima lovitura de stat.

Când aţi intrat în rezistenţa militară?

Generalul **Nicolae Militaru**.: Am luat contact cu această rezistenţă în 1983,prin intermediul lui Ion Iliescu.Ne întâlnisem întâmplător, la Spitalul Elias. Eu eram internat acolo, iar Iliescu venise în vizită la Walter Roman. Mai târziu, m-a căutat la telefon şi prima noastră întâlnire a fost în parcul Herăstrău. După două zile, mi-a făcut cunoştinţă cu doi oameni: Virgil Măgureanu şi căpitanul de rang I Radu Nicolae. La scurt timp, mi-am asumat sarcina să fac contractul între grupul militar al generalului Ionita şi grupul civil al lui Iliescu.

De aceea a fost lansata teza mult mai convenabila a “trecerii armatei de partea Revolutiei”.

Aceasta formula se bazeaza, in fond, pe al doilea factor, care a favorizat intarzierea cunoasterii adevarului – ignoranta in privinta terminologiei si proceselor istorice de catre majoritatea populatiei.

Doar cativa oameni avizati si educati au inteles ca orice trecere a unei Armate de partea unei revolutii se numeste lovitura de stat militara sau puci, pentru ca se face impotriva guvernului si a puterii existente si in folosul unei puteri noi, revolutionare.

Al treilea factor obliterant a fost pus in miscare prin folosirea de catre Armata a puterii preluate si a rolului decisiv avut in rasturnarea lui Ceausescu pentru a se proteja de erorile, ilegalitatile si crimele facute sub comanda generalului Milea pana atunci.

Cheia loviturii din 22 decembrie 1989 este ca generalul Stanculescu si Armata au hotarat sa sprijine grupul Iliescu si sa-i ofere puterea. Lor li s-a asociat imediat Securitatea

Când s-a pus la cale primul plan de înlăturare a lui Ceauşescu?

Generalul **Nicolae Militaru**.:În toamna lui 1984. Se spunea atunci că cel mai bun moment ar fi fost în timpul când Ceauşescu se afla în RFG. Se ştia că cei care rămâneau în ţară erau nişte fricoşi. Planul nu a mai fost pus în aplicare din cauza unor evenimente ciudate. Unităţile militare care trebuiau să acţioneze au fost trimise la munci agricole. Unii comandanţi au fost trecuţi în rezervă… Deci, cineva juca dublu.”

Tactica si strategia Loviturii de stat.

Aţi încercat aceset lucru şi cu generalul Iulian Vlad?

Generalul **Nicolae Militaru**.: Asta s-a întâmplat mai târziu. Primele contacte le-am realizat cu generali şi ofiţeri activi şi în rezervă din MApN. Unii au trădat. În februarie 1984, am fost supus unei anchete. În 8 martie 1989, mă aflam împreună cu generalul Ioniţă când securitatea a venit să mă aresteze. Nu m-am lăsat arestat şi m-am prezentat personal la Comitetul Central, pe timpul anchetei, m-au confruntat cu doi generali turnători. După acest moment, am continuat penetrarea armatei şi securităţii. Aveam nevoie de cineva care să ne informeze asupra programului cuplului Ceauşescu. Aceest om de mare încredere a fost profesorul Ion Ursu Stabilisem ca Ceauşescu să fie atras fie la vânătoare de urşi la Bistriţa, fie la vânătoare de fazani şi mistreţi la Timiş Cornel Pacoste, care era prim-secretar la Timiş, aintrat în joc fără rezerve Pentru acţiune a fost nevoie să atragem în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

conspiraţie ofiţeri de securitate şi miliţie, şi foarte mulţi activişti de partid.Ajunsesem cu penetrarea Securităţii în rezistenţa militară până la nivel de adjunct de ministru.Iulian Vlad era şeful Securităţii. La armată se afla generalul Milea care fusese informat de ce urma să se întâmple şi de sarcina armatei de a nu deschide foc împotriva poporului, chiar dacă va primi ordin.

Ce rol ar fi avut armata în strategia pe care urma să o aplicaţi?

Generalul **Nicolae Militaru**.: Acţiunea trebuia realizată cu ajutorul unui "detaşament de asalt" înarmat cu mijloace speciale. Nu urma a se folosi gloanţe, ci nişte capsule care conţineau un drog foarte puternic. Nu doream să curgă sânge. Se urmărea ca Ceauşescu să-şi prezinte demisia, iar după instalarea noilor organe de conducere ale ţării, Marea Adunare Naţională urma să se autodizolve şi să constituie Frontul Salvării Naţionale.

Deci lovitura de stat planificata inca din 1983 s-a indeplinit in 22 decembrie 1989!

Intre 22 si 24 decembrie 1989, Ion Iliescu a luat decizia istorica de a constitui un "tribunal militar exceptional", care sa-i judece pe sotii Ceausescu.

Ironia sortii a facut ca acesata decizie istorica sa fie luata in W.C.-ul din apropierea cabinetului ministrului Apararii din Drumul Taberei, unde "grupul pucist" se refugiase. In susurul apei de la W.C. Iliescu credea ca decizia va fi mai bine protejata si evitate astfel si eventualele surprize. Pe data de 24 decembrie 1989 a fost redactat si semnat de Ion Iliescu "Decretul" de instituire al "tribunalului miltar exceptional". Acest document nu s-a supus nici o clipa legilor aplicabile pe timp de pace, deoarece prin codul secret cu indicativul – "Radu cel frumos", in toata tara se declansase "alarma de lupta partiala". In aceste conditii, Romania s-a aflat in decembrie '89 in stare de razboi, iar trupele Ministerului Apararii Nationale au actionat in consecinta, dupa regulile si legile ce se impun intr-o astfel de situatie critica.

Virgil Magureanu, Gelu Voican Voiculescu,
Victor Atanasie Stanculescu

Incepand din seara zilei de 16 decembrie 1989, atunci cand toti militarii Armatei Romane au primit ordin sa se prezinte la posturi in unitati, trupele Ministerului Apararii Nationale au actionat dupa legile razboiului si in conformitate cu odinele primite. Astfel, inca de pe 16 decembrie, trupele aflate sub camanda M.Ap.N.-ului , adica a generalului Vasile Milea, au fost echipate cu armament de lupta si au primit ordin sa iasa pe strazi in vederea restabilirii ordinii, avand totodata dispozitie sa se foloseasca de armamentul din dotare. Cu alte cuvinte, Armata Romana a primit ordin sa traga in populatia civila aflata pe strazi. Inafara exceptiilor binecunoscute, ofiterii aflati in misiune, s-au ferit sa deschida focul asupra propriilor "concetateni", fenomen constatat de toti revolutionarii care au participat direct la evenimente. Lipsa de pregatire a numeroasei armate dislocate pe starzile oraselor si a vidului informational, si-au spus insa cuvantul in multe situatii. Ofiterii si cu atat mai putin soldatii in termen nu fusesera pregatiti pentru o lupta de gherila, in mijlocul oraselor, o lupta purtata cu un inamic invizibil.

"Tribunalul Militar Exceptional" – lovit de nulitate absoluta

Decretul redactat si semnat de Ion Iliescu pe 24 decembrie 1989, ce nu a beneficiat de un "numar de inregistrare", decidea in numele Consiliului Frontului Salvarii Nationale (C.F.S.N.) din Romania, instituirea unui "Tribunal Militar Exceptional", care urma "sa procedeze de urgenta – la judecarea faptelor comise de Ceausescu Nicolae si Ceausescu Elena". Ion Iliescu a semnat acest document istoric in calitate de Presedinte al Comisiei

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Frontului Salvarii Nationale (subl.n.). Cu toate acestea, la data de 24 decembrie 1989, CFSN-ul nici macar nu exista oficial, cat despre legaliatea acestui consiliu nici nu se poate discuta in termeni juridici, prima intrunire a C.F.S.N. avand loc patru zile mai tarziu, pe 28 decembrie 1989, la Palatul Victoria. Nici la acea data Ion Iliescu nu a fost ales sau numit presedinte al C.F.S.N.-ului. Din insumarea logica a acestor motive rezulta ca Ion Iliescu a semnat ilegitim, printr-o uzurpare de titlu si calitati oficiale, un document ilegal, lovit de nulitatea absoluta din punct de vedere juridic.

In aceste conditii "Tribunalul Militar Exceptional" care i-a "judecat" pe sotii Ceausescu la Targoviste, datorita semnaturii ilegitime a lui Ion Iliescu pe decretul ilegal de constituire, este la randul sau ilegal si nul. In consecinta, sotii Ceausescu n-au fost condamnati si executati dupa un proces, ci mai de graba asasinati. Gelu Voican Voiculescu a sustinut ulterior, ca sa-si "salveze" tovarasul de drum, ca: "Acest decret a ramas scris de mana din ratiuni de protectie a secretului, neriscandu-se dactilografierea lui". In mod evident singurii care au avut grija sa fie in permanenta protejati au fost "pucistii", constransi de Moscova sa organizeze un proces pe care nu si-l doreau, in loc sa recurga la o alta "metoda" mai simpla. Toate aceste evenimente s-au desfasurat pe fondul unui "razboi" declansat de "Radu cel frumos", iar din acest motiv, faptele si deciziile "emanatilor" trebuiesc judecate dupa legile razboiului si nu dupa cele aplicate pe timp de pace. Chiar si Presedintele Ion Iliescu a explicat ulterior, ca in acele momente de tensiune, in acea situatie exceptionala se impunea ca masura de urgenta consituirea unui tribunal organizat de armata si care sa poarte eticheta de tribunal "exceptional".

Nicolae Ceausescu – coborat din transportorul blindat la Targoviste

Generalul Victor Stanculescu s-a ocupat de amanuntele executiei

Deplasarea la Targoviste, acolo unde urma sa aiba loc "procesul", a asa-zisului "Tribunal Militar Exceptional", s-a facut cu cinci elicoptere, strategia fiind pusa la punct de generalul Stanculescu. Intr-unul dintre elicoptere se aflau cele doua prelate verzi, in care urmau sa fie infasurate cadavrele sotilor Ceausescu. Asadar, se stia inca inaintea procesului ca sotii Ceausescu urmau sa fie ucisii iar cadavrele lor transporate in alta locatie: "In loc sa vina doua cum ne-au anuntat, au venit cinci. Un motiv intemeiat sa deschidem focul asupra celorlalte trei. Si-au venit si cu usile deschise cu mitralierele indreptate spre noi. Ne anunta ca vin la ora 9, si vin la ora 12. (declaratia colonelului (r) Ioan Tecu, loctitorul colonelului Chemenici)

Dupa aterizare, in timp ce generalul Victor Atanasie Stanculescu se ocupa de detaliile executiei impreuna cu, colonelul Chemenici, Gelu Voican Voiculescu cuprins de valtoarea evenimentelor, a cerut ca procesul sa nu dureze mai mult de 10-15 minute. Locul indicat cu degetul de generalul Stanculescu, unde urma sa aiba loc executia sotilor Ceausescu, a fost peretele unui W.C. Acest loc a fost ales din mai multe motive de ordin strategic, unul dintre acestea fiind vecinatatea cu "sala de judecata" unde urma sa se desfasoare "procesul".

In timpul procesului unitatea de la Targoviste a fost tinta razboiului psihologic

In timpul procesului, unitatea de la Targoviste a fost supusa in permanenta unui razboi psihologic sustinut: " Incepuse procesul, suna telefonul si eu ma duc la telefon… Era usa-in-usa cu sala de judecata ! Si zice… : Nu mai vin elicopterele faceti voi ce trebuie facut ! Ce trebuia sa facem? Elicopterele erau venite ! Era procesul in plina desfasurare. Suna

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

colonelul Suciu ! Ce se intampla … ca are informatii ca vom fi atacati? Domnule nu se intampla nimic ! Grabitiva ca se anunta ca ve-ti fi atacati ! Si procesul s-a desfasurat intr-o stare de tensiune fantastica ! Eram in stare de razboi … nu? Ordinul – Radu cel frumos – parca asta era indicativul… asta era, alarma de lupta … .” (declaratia colonelului (r) Ioan Mares)

Video-caseta “procesului” sotilor Ceausescu a fost trimisa in Franta pentru examinari

Cu toate ca “procesul” si executia sotilor Ceausescu au fost filmate la Targoviste, video-caseta originala (master) a ajuns mai intai in posesia unor televiziuni franceze si mai apoi in Romania. In legatura cu acest episod controversat al casetei “disparute” au gravitat mai multe speculatii in jurul domnului Petre Roman, dar pana in prezent nimeni nu s-a arata interesat de descifrarea acestui “mic amanunt”. La Televiziunea Romana Libera au fost repetate mai multe cadre, dar niciodata versiunea completa a casetei. Interesante sunt insa concluziile profesorului legist francez Louis le Riboux, care a analizat caseta cu pricina, cu privire la momentul si conditiile in care sotii Ceausescu au fost executati. Legistul francez a constatat printre altele, ca parul lui Nicolae Ceausescu atunci cand a fost filmat in cadru apropiat, imediat dupa executie, ara foarte sarmos, fenomen fizic care se petrece la peste 12 ore de la momentul in care survine decesul unei persoane. Concluzia evidenta care rezulta in urma acestei constatari, atesta faptul ca, intre momentul executiei si momentul in care sotii Ceausescu au fost filmati (in cadru apropiat) se afla un interval de cel putin 12 ore. In aceste conditii, caseta care a fost prezentata de Televizunea Romana Libera, este de fapt rezultatul unui montaj si nici cum redarea autentica a evenimentelor petrecute la Targoviste. Desfasurarea procesului, la care printre invitati s-a numarat si domnul profesor Virgil Magureanu, merita analizata in particular pe baza inregistrarilor prezentatea in mod repetat pe micile ecrane in ultimii 16 ani. Din punct de vedere juridic, “procesul” sotilor Ceausescu reprezinta o mare “pata” pe “obrazul” justitiei romane. Desi, acest proces, asa cum a fost el organizat, ofera foarte multe informatii despre cei care l-au gandit si despre modul in care au fost practic judecati si condamnati Elena si Nicolae Ceausescu.

Cerasela Baijac Demetrescu si Gelu Voican Voiculescu s-au ocupat in liniste de inmormantare

Dupa executie, cadavrele celor doi au fost aduse, infasurate in prelatele verzi, cu elicopterul, pana la stadionul Ghencea in Bucuresti, unde au fost “abandonate”, in timp ce generalul Stanculescu si revolutionarul Gelu Voican Voiculescu s-au dus sa manance. Cert este ca abia a doua zi dimineata, la orele 8, trupurile sotilor Ceausescu au fost aduse la morga Spitalului Militar, unde cadavrul lui Ceausescu se pare ca a fost profanat de un autopsier, curios “sa vada p…a, cu care fostul dictator a f..t o tara timp de 24 de ani”. Din dimineata de 26 decembrie pana in 30 decembrie 1989, cand s-a decis in final inhumarea, cadavrele celor doi au ramas sigilate in camera frigorifica de la morga spitalului. De inmormantarea lor s-a ocupat Gelu Voican Voiculescu, in calitatea sa de viceprim-ministru, impreuna cu prietena sa Cerasela Baijac Demetrescu, care a si sustras cu aceasta ocazie bijuteriile si plicul Elenei Ceausescu. Au mai asistat: Mugurel Florescu, lt. mai. Trifan Matenciuc si col. Ion Baiu, cel care a asigurat, ca si la Targoviste, filmarile. De procurarea sicrielor se ingrijise anterior generalul Victor Atanasie Stanculescu, fostul protejat al familiei Ceausescu. Ambele cadavre au fost perchezitionate de Cerasela Baijac Demetrescu, grijulie mai ales cu cadavrul Elenei. Apoi,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ambele cadavre au fost acoperite cu panze albe de cearceaf. Mai intai s-a pus capacul peste cosciugul Elenei. Apoi peste cosciugul lui Nicolae Ceausescu, pe care Gelu Voican, prudent, a desenat cu o creta semnul lui Marte. Langa fiecare groapa se gaseau dale din beton gata pregatite si cate o roaba cu ciment proaspat preparat. Groparilor li se spusese ca era vorba despre doi colonei in rezerva, ucisi la datorie de teroristi. Ceausestilor nu li s-au pus si cruci in prima etapa, deoarece fusesera uitate la morga.

Doua dosare cu acelasi numar 1 / SP 1989

Referitor la executia sotilor Ceausestilor au fost intocmite doua dosare, care poarta acelasi numarul: 1 / SP 1989. Certificatele medicale din dosar, prin care se constata decesul sotilor Ceausescu, ca si actele de deces, au fost eliberate fara autopsiere si fara actele de identitate ale celor doi. Astfel, in absenta buletinelor de identitate, toate celelalte acte eliberate de medicul constatator, Vladimir Belis, si de notarul Sectorului 1 Bucuresti, Adrian Toma, sunt ilegale. Un fapt trebuie insa mereu reaminti celor care sunt inca framantati de amintirea acelor evenimente tragice. Romania se afla in acele zile ale lui decembrie 1989, intr-una dintre situatiile "exceptionale" ale istoriei mondiale si europene.

Garda personală a lui Nicolae şi a Elenei Ceauşescu.

Maiorul Aurel David, maiorul Florian Raţ, căpitanul Marian Constantin Rusu şi căpitanul Paulică Tănasi.

Cei patru erau consideraţi responsabili de fuga cuplului Ceauşescu de pe acoperişul CC al PCR, întrucât nu-i arestaseră, şi, mai mult, depuseseră eforturi să le faciliteze "evadarea". Faptele lor din 22 decembrie 1989 erau încadrate în prevederile codului penal, "întrunind elementele constitutive ale infracţiunii de favorizare a infractorului". Ofiţerii David, Raţ, Rusu şi Tănasi riscau pedeapsa cu închisoarea, între 3 şi 10 ani.

Juridic, la data înfăptuirii infracţiunilor de care erau acuzaţi cei patru ofiţeri, regimul comunist nu fusese abolit oficial. FSN-ul, noua structuă de putere, s-a constituit abia în jurul orei 18.00. La acel moment, ofiţerii David, Raţ, Rusu şi Tănasi se "dispensareră" de "încărcătura" prezidenţială.

Paulică Tănasi: "Garda personală nu era proprietatea soţilor Ceauşescu, ci a preşedintelui României. Atât cât am contribuit eu la această acţiune, prin semnalizarea cu cearceaful alb, o consider o acţiune încadrată perfect în atribuţiile de serviciu. Mai mult, am înţeles că trebuie să-i scoatem vii din sediu nu în sensul de a împiedica tragerea lor la răspundere ci, dimpotrivă, pentru a-i preda judăcăţii drepte".

Florian Raţ: "În întreaga mea activitate am respectat legile ţării, jurământul şi regulamentele militare. Nu am făcut nimic care să depăşească aceste atribuţiuni. În momentul plecării – şi în perioada cât l-am însoţit – Ceauşescu îndeplinea toate prerogativele de comandant suprem. Eu nu am făcut altceva decât să-i execut ordinele atâta timp cât era în funcţie. Când m-am convins de realitate, m-am disociat de el. Am curajul să primesc cu demnitate hotărârea pe care o veţi lua şi care, sper, să fie achitarea şi punerea noastră în libertate".

Marian Constantin Rusu: "Am convingerea că prin actele mele nu am influenţat în nici un fel fuga soţilor Ceauşescu din fostul sediu al CC. Eu am conştiinţa curată, singura idee care m-a determinat să mă îmbarc în elicopter

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

a fost adeziunea la tot ceea ce se întâmpla în jur, adeziune materializată prin depunerea acelei genţi ce conţinea valori şi a cărei recuperare am urmărit-o. Bănuiam că geanta poate să conţină documente secrete de mare valoare pentru ţară. Cred într-o justiţie a dreptăţii, a adevărului, nu aşa cum a fost până acum, pe bază de indicaţii sau presiuni".

Aurel David: "Am fost arestat în ziua de 24 decembrie 1989 în timp ce încercam, împreună cu alţi foşti doi colegi, să mă prezint la colonelul Lăzărescu Florea, la apelul acestuia. Am fost arestat de către un ofiţer din MApN, colonelul Rădulescu, cu o învinuire foarte gravă: criminal şi terorist! Asta la simpla pronunţare a cuvintelor de prezentare: sunt maiorul David, din Direcţia a V-a. După un calvar care a durat 5 zile – criminali şi terorişti erau consideraţi şi alţi ofiţeri din Direcţia a V-a, care au fost arestaţi alături de alţi civili, între care erau şi mulţi revoluţionari – a început ancheta. În cele 5 zile am fost ţinut legat 24 de ore pe burtă, cu mâinile la spate. După aceea am fost transportaţi, legaţi cu frânghii la picioare, de mâini şi de gât, în subsolul de la Ministerul Apărării Naţionale. Apoi, într-o maşină de carne, am fost dus în unul din forturile din apropierea Bucureştiului, la Ştefăneşti. În ziua de 28 decembrie am fost adus la Direcţia cercetări penale, de la sediul Poliţiei municipiului Bucureşti, unde s-a demonstat, cu toată strădania domnilor procurori Joarză şi Pantea, că cele două acuzaţi aduse nu au nici un temei legal. Apoi mi s-a pus în seamă o altă infracţiune pe care aş fi săvârşit-o: favorizarea fugii celor doi Ceauşescu. Onorată instanţă, consider că nu pot fi învinuit de o asemenea faptă deosebit de gravă şi care atinge în cel mai înalt grad demnitatea mea de om şi ofiţer. Domnii procurori care m-au anchetat mi-au reproşat: «Asta ţi-ai găsit să faci? I-ai lăsat să fugă, deci ai împiedicat pe revoluţionari să-i prindă». În timpul instrucţiei acestui proces mi s-au spulberat îndoielile asupra vinovăţiei mele. Mulţumesc completului de judecată că a pus la dispoziţie caseta cu ultimele imagini ale fugii, din care rezultă că, în momentul în care revoluţionarii intraseră pe terasă, soţii Ceauşescu erau deja în elicopter. Distanţa de aproximativ 40 de metri nu îmi permitea în nici un fel să împiedic pătrunderea pe terasă a revoluţionarilor. Mă întreb dacă prin ceea ce am făcut eu am contribuit în mod decisiv la fugă. Oare acelor revoluţionari le-a fost frică de un singur om cu o armă într-o mână şi cu cealaltă ridicată în sus, din moment ce ei au avut acel curaj fantastic de a pătrunde în sediul fostului CC, dezarmând chiar ofiţerii de Securitate? Vă rog să-mi daţi voie să spun – şi am această convingere – că prin atitudinea mea nu am putut influenţa în nici un fel evacuarea soţilor Ceauşescu. Din alt punct de vedere, în momentul consumării faptelor, am fost un simplu executant de ordine. Nu am abuzat de legislaţia în vigoare. Nu eu am organizat ieşirea pe terasă, nu eu am pregătit locul aterizării, nu eu am pus la dispoziţie mijlocul de transport cu care au plecat la Snagov. Nu mă consider vinovat. Nu vreau să mă disculp. Sunteţi singurii în măsură să judecaţi faptele mele. Vreau, domnule preşedinte, să vă privesc în ochi cu aceiaşi demnitate de militar şi de om, cu care am privit viaţa şi profesia pe care am avut-o. Considerându-mă încă o dată nevinovat, aş vrea – indiferent de hotărârea pe care o veţi lua – să văd dacă dumneavoastră ne veţi putea privi în ochi cu conştiinţa curată, să văd dacă aveţi acest curaj să faceţi o justiţie adevărată".

SENTINŢA

În dimineaţa zilei de 7 martie 1989 a avut loc ultima şedinţă a procesului celor patru ofiţeri de Securitate. Faţă de situaţia din februarie, când aportul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

lor la fuga soţilor Ceauşescu cu elicopterul de pe acoperişul CC era considerat de presă capital, discursul mediatic se domolise. Aşadar, sentinţa nu a stârnit proteste faţă de "justiţia democrată" , care ar fi încercat să-i disculpe pe securişti.

Maiorul Aurel David, maiorul Florian Raţ, căpitanul Marian Constantin Rusu şi căpitanul Paulică Tănasi au fost achitaţi, fiecare pentru ambele capete de acuzare pentru care erau învinuiţi. Totodată, instanţa a dispus punerea lor imediată în libertate, deoarece nu făceau obiectul unei alte anchete judiciare.

Ziarul România liberă, în comentariul final pe baza procesului, observa, cu nemulţumire, că din multitudinea de cadre ale Securităţii implicate în fuga cuplului Ceauşescu au fost selectaţi doar cei patru ofiţeri, care avuseseră roluri episodice, insignifiante. Ziariştii considerau că sentinţa a fost dreaptă, într-un dosar plin de lacune de la începutul procedurii judiciare, reuşindu-se, în ultimul moment, condamnarea "acarului Păun".

*

26 August 2013, ora: 10:05

ISTORIE **Alexei Mateevici**, autorul imnului R. Moldova

"Limba noastră": N-AVEM DOUĂ LIMBI ŞI DOUĂ LITERATURI, CI NUMAI UNA

(Cinci porunci (sfaturi) expuse în Cuvântarea rostită la Primul Congres al Învăţătorilor Moldoveni din Basarabia din 25 mai 1917)

„Am venit să întâmpin şi eu această sfântă zi. Primiţi, fraţilor, felicitările mele călduroase, – ale unui om care a luptat şi el în trecut cu vorba şi cu scrisul pentru luminarea neamului întreg. Primiţi felicitările mele de moldovan şi rugăciunile mele de preot către Dumnezeu, ca să ne trimită ajutorul său pentru un lucru atât de sfânt şi de mare. Ca unul care viu cu toată dragostea mea în mijlocul d-voastră, cred că pot să-mi îngăduiesc de a vă da unele sfaturi frăţeşti.

MAI ÎNTÂI de toate să ştiţi că:

Unde-i unul, nu-i putere.
La nevoi şi la durere.
Unde-s doi, puterea creşte,
Şi duşmanul nu sporeşte.

Fără unire nu vom putea dobândi nimic. Deci să avem un gând, o inimă, un ideal!

AL DOILEA SFAT e acesta. Lucrul drept poate înflori numai dacă se întemeiază pe IDEI DREPTE. Cu mâhnire am văzut astăzi că între d-voastră nu toţi sunt uniţi asupra unor idei drepte. Unii se socotesc moldoveni, alţii– cei mai puţini – români. Ei bine, dacă aţi luat asupra d-voastră sarcina de a lumina poporul, apoi trebuie SĂ DAŢI POPORULUI IDEI ADEVĂRATE, căci altfel întreg învăţământul e fără rost. Da, suntem moldoveni, fii ai vechii Moldove, însă FACEM PARTE DIN MARELE TRUP AL ROMÂNISMULUI, aşezat prin România, Bucovina şi Transilvania. Fraţii noştri din Bucovina, Transilvania şi Macedonia nu se numesc după locurile unde trăiesc, ci-şi zic ROMÂNI. AŞA TREBUIE SĂ FACEM ŞI NOI! Asta nu însemnează separatism, căci şi cei din Transilvania, şi cei din Bucovina şi cei din America se numesc tot români.

Trebuie să ştim de unde ne tragem, căci altfel suntem nişte nenorociţi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

rătăciţi. Trebuie să ştim că SUNTEM ROMÂNI, STRĂNEPOŢI DE-AI ROMANILOR, şi fraţi cu italienii, francezii, spaniolii şi portughezii. Aceasta trebuie să li-o spunem şi copiilor şi tuturor celor neluminaţi. Să-i luminăm pe toţi cu lumina dreaptă.

AL TREILEA SFAT pe care vi-l dau este: SĂ STAŢI CU MARE PUTERE LA STRAJĂ INTERESELOR NAŢIONALE. Să trăim bine şi cu străinii, dar să nu trădăm interesele noastre, căci altfel vom cădea pentru totdeauna. Dacă vom fi slabi în lupta pentru viaţă, vom fi înghiţiţi de cei mai tari. Să nu ne alipim la partide străine, care nu luptă pentru neamul nostru şi să nu luptăm pentru interesele de clasă, ci pentru cele de obşte, naţionale.

Şi, în sfârşit, SFATUL CEL DIN URMĂ al meu e: SĂ NU UITĂM NORODUL, ŢĂRĂNIMEA care a suferit atâta până acum! SĂ-L LUMINĂM, să mergem mână în mână cu el, căci fără noi el nu poate face nimic, după cum nici noi nu putem face nimic fără el. SĂ-L ÎNDREPTĂM PE CALEA ADEVĂRULUI, CU FAPTE, IAR NU CU VORBE. MÂNTUIREA ŢĂRĂNIMII E ÎN NOI, ŞI A NOASTRĂ ÎN EA.

Rog pe bunul Dumnezeu şi sunt încredinţat că El ne va trimite ajutorul Său cel preaputernic pentru izbândirea lucrului obştesc. El ne va trimite fericirea neamului şi a d-voastră."

În cursul şedinţei a doua Al. Mateevici a mai avut o intervenţie:

„N-AVEM DOUĂ LIMBI ŞI DOUĂ LITERATURI, CI NUMAI UNA, ACEEAŞI CU CEA DE PESTE PRUT. ACEASTA SĂ SE ŞTIE DIN CAPUL LOCULUI, CA SĂ NU MAI VORBIM DEGEABA. Unii zic că limba românească e franţuzită. Asta nu-i adevărat! Ce e drept, sunt şi în România unii rătăciţi în ce priveşte limba, dar trebuie să se ştie că cel mai puternic curent acolo e cel popular în limbă şi în literatură. Noi trebuie să ajungem de la limba noastră proastă de astăzi numaidecât la limba literară românească!"

Şcoala moldovenească, an. 1, nr. 2-4, iulie-septembrie, 1917, p. 55-57, 63-64 / Alexei Mateevici. **Opere, vol. I, Chişinău**: Ştiinţa, 1993, pag. 462-464

*

Timpul, Chisinàu 26 August 2013, ora 07:00

(DOSARE INTERZISE) Întâlnirile cu reprezentantul KGB-ului s-au înmulţit : un interviu cu scriitoarea **Lucreţia Bârlădeanu**, realizat de **Dumitru Crudu**

- Când aţi aflat pentru prima dată de existenţa KGB-ului?
- La 19 ani. În primăvara lui1976. Eram studentă în anul întâi la Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă", când, odată cu descoperirea instituţiei KGB-ului, mi s-a spulberat ideea că trăiesc într-o ţară liberă. Asta se întâmplase în perioada când în unul dintre numerele săptămânalului Literatura şi arta fusese criticat romanul Delirul de Marin Preda, fără ca publicul să fi avut acces la carte. Pe atunci eu locuiam într-o cameră cu 14 fete, venite din toate colţurile Uniunii Sovietice, iar în una dintre seri, discuţiile noaste uzuale s-au transformat într-o polemică aproape că violentă despre romanul lui Preda, pe care eu am îndrăznit să-l apăr. În acea seară, lumea se împărţise în pro şi contra romanului lui Preda. Iar prin extensiune am ajuns şi la a vorbi despre relaţiile dintre moldoveni şi ruşi, fetele din Rusia şi Ucraina afirmau că ruşii le-au adus moldovenilor cultură şi lumină. Asta m-a făcut să explodez. Iar, drept urmare, mi s-a lipit eticheta de naţionalistă şi, nu chiar peste mult, am avut şi prima întâlnire cu un tip de la KGB. Discuţia a avut loc în incintă la Comitetul Comsomolist şi a fost

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

foarte dură. Mi se reproşa că am cerut unirea Moldovei cu România. În urma discuţiei, am simţit că în jurul meu pluteşte un pericol şi am simţit cum mă cuprinde frica. Dar nu ştiam cui să-i împărtăşesc toate aceste lucruri, pentru că nu-mi puteam închipui cine m-ar fi putut ajuta, odată ce toţi prietenii mei se temeau să aducă vorba despre KGB. Iar unii dintre ei chiar mi-au întors spatele, după ce-au aflat că de mine a început să se intereseze KGB-ul. Întâlnirile cu reprezentantul KGB-ului s-au înmulţit, iar eu am simţit în vocea lui o anumită compasiune şi mi s-a părut că voia să mă ajute. Mi s-a propus să colaborez cu ei şi mi-a cerut să le dau nume de scriitori de la care aş fi preluat ideile. Am refuzat, desigur. Am refuzat şi una şi alta. I-am zis că la toate ideile alea am ajuns pe cont propriu şi nu le-am preluat de la alţii.

- Doamnă Bârlădeanu, unde aveau loc întâlnirile?

- În locuri diferite. Fie că ne întâlneam la tot felul de şcoli sau în locuri mai pustii. Dar, de câteva ori, întâlnirile au avut loc în sediul KGB-ului de pe strada Ştefan cel Mare. Uite acolo au fost nişte întâlniri aproape că dramatice, care s-au transformat în nişte confruntări grave. De faţă, nu era doar tipul pe care deja îl cunoşteam. Mi se repeta tot timpul: îţi dai seama că ceea ce ai făcut e foarte grav, dar pentru ca să nu fii exmatriculată şi băgată la puşcărie, ar trebui să colaborezi cu noi. Mi se făcuse un fel de grafic al întâlnirilor, pe care trebuia să-l respect, chiar şi dacă aveam vacanţă de vară. Am trăit toată vara aia sub o mare tensiune. Pentru că nu ştiam dacă voi mai rămâne studentă sau nu. La întâlnirile din sediul KGB-ului lua parte şi un tip cu ochi asiatici, un tip dur, autoritar şi arogant. Discuţiile durau ore întregi. Şase, şapte ore, dacă nu şi mai mult. Ieşeam chiar ameţită. Mă aduceau la nişte stări cumplite, din punct de vedere psihologic. Atmosfera era foarte stresantă. Peste ani, un fost coleg mi-a mărturisit că securitatea îi solicitase să mă toarne, dar acesta mi-a zis că nu a acceptat.

- Cum vă explicaţi faptul că, în cele din urmă, securitatea v-a lăsat în pace?

- În acea vară de pomină, am mers acasă, la Tătărăuca-Veche, şi l-am căutat pe tatăl meu. Anume tatăl meu a fost unicul om căruia i-am mărturisit situaţia dramatică în care mă găseam. Tatăl nu mi-a spus nimic atunci, dar abia mai recent am aflat ce a făcut tatăl meu, al cărui tată, şi aici deschid o paranteză, a fost arestat pe timpul României Mari, fiind acuzat că ar ascunde acasă literatură marxistă. O verişoară de-a mea mi-a mărturisit ce a făcut tatăl meu. A mers la securitate şi a făcut trimitere la trecutul bunicului meu doar ca să mă salveze. Până la urmă, m-au lăsat în pace, cu toate că întotdeauna am avut senzaţia că am fost urmărită.

*

Timpul, Chisinàu 18 August 2013, ora 19:34

(INTERVIU) „KAGHEBIŞTII M-AU URMĂRIT CINCI ANI”.

Un interviu cu profesoara universitară **Raisa Ganea**, realizat de **Dumitru Crudu**

- Cum se manifesta KGB-ul în mediul universitar?

- În Uniunea Sovietică, în orice grupă studenţească era un turnător selectat dintre cei mai deştepţi, talentaţi şi simpatici tineri. La filologie, în spatele decanatului, era o odăiţă, se numea secţia numărul unu, unde se fabricau şi se păstrau dosarele fiecărui profesor şi student. Studentul-turnător mergea acolo şi-şi denunţa profesorii şi colegii. Mai târziu, am aflat şi eu cum m-au turnat şi pe mine, am aflat când m-au chemat la sediul central al KGB-ului, altfel, poate că nu aş fi aflat niciodată. Şi atunci când am aflat, am trăit

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

un şoc, pentru că eu eram o persoană obişnuită, eram eminentă, un om onest, ce pericol puteam reprezenta eu pentru colosul sovietic? Adică, vă daţi seama până unde se ajunsese, dacă un om comun era monitorizat de securitate, atunci ce să mai spunem despre ceilalţi, mai îndrăzneţi şi mai răsăriţi? Fireşte că aceştia erau imediat luaţi la evidenţă, fiind, ulterior, exmatriculaţi. Unul dintre cele mai răsunătoare cazuri a fost cu cinci băieţi de la biologie, din anul cinci, exmatriculaţi pentru... naţionalism. Într-o bună dimineaţă, deja eram profesoară de literatură universală, când securitatea împânzise facultatea. Unde nu te uitai, vedeai un securist. Toate catedrele închise. Toţi anchetaţi. Toţi luaţi de guler şi trecuţi prin jăratic. Şi de ce? Pentru a afla cine a scris pe peretele facultăţii: „Kutuzov-ocupant!”. Acum, eu îmi dau seama, că poate inscripţia aia a fost fabricată chiar de securitate pentru a se răfui cu studenţii incomozi.

- Să revenim la experienţa dumneavoastră personală. Într-o zi, v-au chemat şi pe dumneavoastră la sediul KGB-ului.

- Într-o bună zi, se deschide uşa sălii de curs şi intră o huidumă care îmi declară că e de la securitate. Îl chema Morăraş. Din capul locului, m-a luat tare de tot, ca să mă sperie, pentru că dacă te sperii, eşti al lor. Ştiam că trebuia să-mi păstrez îngerii acasă, dar, cu toate astea, mi s-a făcut cald şi rece, în acelaşi timp. M-am speriat îngrozitor că o să mă ia la securitate şi nu o să mă mai întorc niciodată acasă, aşa cum nu s-au mai întors foarte mulţi oameni duşi la securitate. M-am făcut de-o kilă, vorba surorii mele. Inima îmi sărise din piept şi sângele îmi vuia în cap şi mă gândeam obsesiv la unul şi acelaşi lucru: Dumnezeule, oare unde şi ce am zis? Şi m-am mai gândit la ceva, oare ce etichetă o să-mi lipească pe frunte, că sunt curvă, drogată sau beţivă, căci fără etichetă nu se putea. Că nu era destul să-l acuzi pe un om de naţionalism, mai trebuia şi să-l discreditezi cumva, să-l faci scursura societăţii. Uneori, te declarau nebun şi te trimiteau la casa de nebuni, alteori, răspândeau zvonul că eşti curvă. Şi ziceau: da voi ştiţi că naţionalista aia, de fapt, e o târfă ordinară? Şi atunci, cine te mai lua în serios? Pentru a-i ridiculiza ideile şi convingerile unui om, îi lipeau pe frunte o etichetă infamantă. La asta mă gândeam eu în timp ce tipul mă scruta din pragul uşii. Până la urmă, m-au făcut şi pe mine curvă. Dar asta s-a întâmplat un pic mai târziu. În clipele alea îngrozitoare însă, Morăraş mă aştepta în pragul uşii. Norocul meu era că mă aflam într-o aulă studenţească şi că studenţii mă aşteptau să-mi continui ora. Am profitat de acest lucru ca să mă calmez: I-am zis: vă rog, aşteptaţi-mă un pic, până le dau studenţilor să facă ceva. Şi în timp ce le povesteam studenţilor ce să facă în lipsa mea, am reuşit să-mi stăpânesc bătăile inimii şi să mă calmez. Doar după ce mi-am venit în fire, m-am îndreptat spre securist şi l-am urmat la catedră. „Da, vă ascult, ce vă interesează?”, l-am întrebat eu, după ce am închis uşa după mine. „Studentul dumneavoastră, Grişaveţchi Mişa, îl citeşte pe Camus”. Şi eu îi zic: „Ei şi ce dacă-l citeşte pe Camus?”. S-a făcut foc. Arăta ca un curcan fiert. Am crezut că o să mă plesnească. Camus şi Sartre erau interzişi. În Universitatea din Moscova însă se dădea voie să-i citeşti, dar la noi, nu. Acesta era alibiul meu şi am făcut recurs la treaba asta, zicându-i că profesorii din Moscova i-ar pune doi, dacă nu l-ar citi pe Camus. Apoi, l-am întrebat, dar dumneavoastră l-aţi citit pe Camus? Tipul s-a făcut borş şi a ieşti trântind uşa. Dar la securitate nu m-au chemat atunci, ci un pic mai târziu.

- Vă mai amintiţi cine de la securitate v-a interogat?

- Căpitanul Gropa. [Gr*o*pa, nu Gro*apà* n. m. P.G.] Deşi m-a pus să semnez că n-o să-i divulg numele, acum am s-o spun deschis, Gropa îl

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

chema. Iar prima întrebare pe care mi-a pus-o a fost asta: dacă m-am culcat sau nu cu Gheorghe Ghimpu? Deci, se purtau cu mine ca şi cu o curvă. Îmi vorbea ca la uşa cortului, ca să mă înfricoşeze şi să mă intimideze. Apoi, în timpul interogatoriului, încerca să mă facă să cred că nu voi mai ieşi niciodată din clădirea securităţii şi că o să-mi distrugă familia. Sau, dacă totuşi voi ieşi, o să mă dea afară de la facultate şi o să mă bage la casa de nebuni. Mă interoga în legătură cu Gheorghe Ghimpu, cu care am lucrat un timp la aceeaşi catedră, impunându-mă să le spun tot ce ştiu despre colegul meu. La un moment dat, a intrat un tip în sala unde eram interogată şi când a trântit o dată cu pumnul în masă, eu am sărit ca arsă în picioare, gândindu-mă că, gata, acum mi-am găsit naşul. Îmi cereau să fac declaraţii împotriva lui Gheorghe Ghimpu. Eu le-am zis că e un om deştept, dar ei voiau neapărat să ştie ce-am discutat. Păi, nu am discutat prea multe, încercam s-o scald eu. În timp ce mă interogau, mă gândeam la soţul meu, care, şi el, a fost hărţuit de securitate, fiind interogat, poate chiar în aceeaşi sală, poate de acelaşi căpitan, poate acest căpitan l-a şi băgat la casa de nebuni. La soţul meu mă gândeam în timp ce tipul trântea cu pumnul în masă şi răcnea la mine. La soţul meu mă gândeam, care, deşi terminase cu cinci (zece, cum ar veni azi) pe linie facultatea de ziaristică, securitatea îl băgase la nebuni. În clipele alea, când eram interogată, mă gândeam că de răspunsurile mele depinde soarta apropiaţilor mei. În funcţie de ce voi declara eu, ei vor avea de suferit sau nu. Eram foarte conştientă de aceste lucruri în timp ce le povesteam kaghebiştilor de Gheorghe Ghimpu, de aceea, şi încercam să le dau detalii comune, care să nu-l afecteze cu niciun chip. Când mi-au dat drumul, nu am crezut mult timp că mi-au dat drumul. Primul lucru pe care l-am făcut după ce am închis uşa KGB-ului în urma mea, a fost să merg la Ion Conţescu, care a avut foarte mult de suferit de pe urma KGB-ului, şi să-i spun: caută-l urgent pe Gheorghe Ghimpu şi anunţă-l că se fabrică un nou dosar contra lui. M-au urmărit cinci ani. M-au urmărit chiar şi la piaţă sau la toaletă. Eu intram în veceu, iar tipul rămânea să mă aştepte afară.

Un articol de: Dumitru Crudu

*

Adevàrul 26 august.

Plesu, pe pagina întâia, comentînd filmul **Sânt o babà comunistà**; glàsuieste din zug-trombon:

“Nu «pleci» din comunism caprà şi ajungi în capitalism, gazelà. Nici viceversa.”

Eu i-as zice, grosolan:

“Nu pleci din comunism porc si ajungi în capitalism càprioarà”.

*

Procesul lui Ion Antonescu, justiţie comunistă de mascaradă (I)

26 august 2013, 09:23

În stânga imaginii, maresalul Ion Antonescu sustinându-şi cauza din boxa acuzatilor

Completul de judecată care l-a condamnat pe mareşal la moarte avea în componenţă, drept „judecători populari”, doi muncitori şi un plugar, iar unul dintre „acuzatorii publici” era un fost chelner la „Capşa”

Personalitate complexă, dar stăpânită până la exces de atitudini

14/08/2014

contradictorii, Ion Antonescu rămâne, de peste o jumătate de veac, unul dintre cele mai controversate personaje ale istoriei noastre contemporane. Fără să fie un politician ales prin vot de popor, ci un militar de carieră care s-a declarat, până în ultima clipă, „omul ţării", prin deciziile pe care le-a luat după ce a ajuns în fruntea statului, Ion Antonescu a influenţat dramatic poziţionarea, până atunci evazivă, a României în timpul celui de-al doilea război mondial şi destinul ei în deceniile viitoare. Naţionalist de paradă sau patriot? Geniu al negocierii sau dictator sângeros? Vândut Germaniei hitleriste sau erou al luptei împotriva expansiunii Uniunii Sovietice? Când a greşit şi când nu Ion Antonescu?

Atunci când, în timpul răscoalei de la 1907, fiind tânăr sublocotenent care conducea un mic detaşament de roşiori, a reuşit, fără să tragă nici un glonţ, să-i convingă pe ţăranii furioşi să nu intre în Galaţi? Sau când, pe 12 martie 1907, a ordonat, tot la Galaţi, deschiderea focului împotriva unui grup de 200 de ţărani, care se duceau la negocieri, şi a ucis 12 dintre ei?

Când, propus fiind de Horia Sima, a acceptat, la 4 septembrie 1940, ca regele Carol II să-i încredinţeze mandatul de fomare a unui guvern de uniune naţională? Sau când a făcut în loc un guvern dictatorial, xenofob şi progerman, apoi l-a somat pe rege să-i acorde puteri depline, să suspende Constituţia, să dizolve Parlamentul, să cedeze tronul fiului său Mihai şi să plece din ţară?

Când, la 14 septembrie 1940, a fost de acord să proclame „Statul naţional-legionar Român", numindu-l pe Horia Sima, succesorul lui Corneliu Zelea Codreanu, ca vicepreşedinte al consiliului de miniştri, aprobând tacit asasinarea liderilor politici Nicolae Iorga, Virgil Madgearu, Gheorghe Argeşeanu şi Victor Iamandi sau masacrul de la Jilava , (în care au fost ucişi 64 de deţinuţi, toţi foşti demnitari) şi mai apoi, folosindu-se de legionari ca să-şi regleze nişte conturi personale? Sau când, în 1941, s-a dus la Berlin, ca să-i ceară ajutorul lui Hitler pentru înlăturarea legionarilor de la guvernare şi dobândirea puterii absolute, după care i-a decimat, în urma rebeliunii din ianuarie 1941, şi a abrogat denumirea de „Stat naţional-legionar", interzicând orice activitate politică?

Când, între 1916 şi 1918, din funcţia de şef de stat major al generalului Prezan, a conceput planurile de apărare a Moldovei faţă de invazia trupelor germane conduse de feldmareşalul Makensen? Sau cînd a decis intrarea României în al Doilea Război Mondial de partea puterilor Axei, pe baza promisiunilor lui Hitler că teritoriile româneşti pierdute în 1940 ca urmare a dictatului de la Viena şi Pactului Ribbentrop-Molotov vor fi retrocedate României sub presiunile Germaniei?

Când a ordonat oştirii române să treacă Prutul, atacând Uniunea Sovietică, alături de Germania şi de aliaţii acesteia? Sau când , după ce a fost implorat de fruntaşii partidelor istorice să oprească trupele la graniţa recunoscută a României, a optat pentru continuarea războiului dincolo de Nistru, împotriva bolşevismului rus, participând la catastrofala ofensivă asupra Odessei şi la înfrângerile de la Moscova şi Stalingrad, în timpul cărora au murit peste o jumătate de million de soldaţi şi de ofiţeri români?

Când, între septembrie 1942 şi august 1944, a încercat să găsească o cale de a ieşi din conflict şi de a încheia o pace separată cu duşmanul? Sau când, în aceeaşi perioadă, a dispus , prin „ordine speciale", „curăţirea terenului", adică deportarea în Transnistria şi exterminarea a sute de mii de cetăţeni români, evrei şi ţigani, declarând: „(…) nu mă gândesc la om; mă gândesc la interesele generale ale neamului românesc"?

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Doi ani, deţinut în URSS

Cert este că, la 24 iunie 1944, PNŢ, PNL, PSD şi PCR au hotărât să formeze o coaliţie naţională, numită „Blocul Naţional Democrat", care avea ca principale obiective răsturnarea regimului Antonescu, încheierea armistiţiului cu Naţiunile Unite şi readucerea unui regim democratic în România. Regele Mihai I a fost de acord ca, dacă Ion Antonescu refuză să semneze actul armistiţiului, acesta să fie înlăturat prin forţă. Fiindcă Antonescu nu este de acord, la 23 august 1944, regele Mihai îl destituie şi dispune ca mareşalul să fie arestat. Ion Antonescu este predat apoi sovieticilor, este deţinut aproape doi ani în URSS şi readus în ţară, pentru a fi judecat.

Rămâne, pe mai departe, misiunea istoricilor să elucideze acest caz, să emită şi să-şi susţină propriile adevăruri. Noi ne vom mărgini să prezentăm modul în care „Adeverul", sub direcţiunea lui B. Brădişteanu şi în bătaia uraganelor politice de atunci, a reflectat, în mod evident partizan, procesul-spectacol intentat de comunişti împotriva „lotului Antonescu", în urma căruia „Mareşalul" a fost executat în „Valea piersicilor", de la Fortul Jilava", în data de 1 iunie 1946.

„Dragoste şi credinţă" pentru Hitler

În ediţia din 18 aprilie 1946, „Adeverul" citează "documente revelatoare publicate de oficiosul Partidului Comunist", despre „Relaţiile dintre Antonescu şi Hitler". „Scânteia" din aceeaşi zi ridică pe tapet extrase din corespondenţa celor doi, din care reiese că Hitler îi cerea lui Antonescu „carne de tun" şi că ultimul i s-a pus total la dispoziţie. În iunie 1941, Antonescu îi trimisese un raport, confirmând „dragostea şi credinţa" care-l legau de Hitler. Fuhrerul îi va răspunde la 27 iulie 1941:„Excelenţa Voastră, în primul rând permiteţi să vă exprim mulţumirile pentru scrisoarea Dvs din care am putut deduce perfecta noastră unitate de vederi şi hotărârea Dvs de a lua parte cu Germania la acea luptă, care decide soarta Europei pentru câteva secole. Ştiu, domnule general, că această hotărâre este hotărârea Dvs; acesta este energia Dvs, voinţa Dvs, curajul Dvs. (...) V-aş fi foarte recunoscător ca, imediat după ce nu va mai fi necesară apărarea la Nistru, de pe urma atacului pornit din NV de gruparea sudică a armatei, să treceţi cu trupele Dvs la atac în regiunea la SV de Bug, asumându-vă şi paza acelei regiuni". La 17 august 1941, Antonescu îi răspunde:„Brigada română de tancuri, ale cărei pierderi n-au putut fi încă înlocuite, va lua parte la lupte cu unităţile care vor putea fi reorganizate după terminarea operaţiunilor din faţa Odesei, la care iau parte".

„Tribunalul Poporului"

3 mai 1946. Rubrica „Ultima oră" găzduieşte articolul „Procesul marilor criminali de război. Ion şi Mihai Antonescu vor fi judecaţi de Tribunalul Poporului ", începând cu data de 6 mai. Lotul „marilor criminali de război şi vinovaţi de dezastrul ţării" cuprinde 34 de persoane, care vor fi judecate pe baza legii 312/1945. Actul de acuzare însumează 200 de pagini. „Complexul de judecată va fi prezidat de d. Al. Voitinovici, magistrat, asistat de d. Bâlcu Constantin, magistrat, şi compus din următorii judecători populari: Niţă Vasile, muncitor; Ioviţă Dumbravă, plugar; Nicolae Dinulescu, asistent universitar; Dragomirescu Remus, avocat; Titulescu Constantin, muncitor; Lăpuşneanu Constantin, profesor. Acuzarea va fi susţinută de d-nii: Vasile Stoica (avocat, n.n.), acuzator public şef, Dobrian Constantin, procuror şef, şi Dumitru Săracu, acuzator public". Ultimul era muncitor şi lucrase chelner la „Capşa".

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

„Îmi iau toată răspunderea”

4 mai 1946. În editorialul intitulat „Procesul”, „Adeverul” combate cu convingere: „Un an şi jumătate a trecut de când poporul român, strâns unit prin toţi factorii săi de răspundere în jurul Regelui ţării, a înlăturat dela conducerea ţării pe dictatorul improvizat şi pe acoliţii săi. În alte părţi, dictatorii pentru a pune mâna pe putere s-au dedat la o acţiune demagogică, graţie căreia au reuşit să zăpăcească minţile şi să atragă de parte lor o parte din populaţie . Dar pe ce temei de drept a putut pune mâna pe putere Ion Antonescu? El a fost instalat în postul său de un alt dictator prin călcarea legilor fundamentale ale ţării. N-avea în jurul său pe nimeni. O singură scrisoare de recomandare îi prezenta candidatura pentru traducerea românească a cuvintelor Fuhrer sau Duce, o recomandaţie din partea lui Hitler care prin el vroia să pună mâna pe ţara românească. Odată instalat în scaunul aproape domnesc, cu o îngâmfare care-l făcea să dispreţuiască toate sfaturile tuturor bărbaţilor încercaţi ai ţării, el s-a înconjurat cu unelte gata să-i primească sudălmile şi să-i execute ordinele, socotite ca venite dintr-o inspiraţie quasi-divină. El singur a hotărât să trimită ţara într-o aventură menită să devină cea mai grozavă catastrofă pentru un neam întreg. Îmi iau toată răspunderea era fraza stereotipă cu care amuţea pe oricine încerca să-i prezinte cea mai mică obiecţie, faţă de hotărârile lui de unul singur. Chiar în ultimele zile ale conducerii sale, când şi orbii trebuiau să vadă cum ţara se apropia de dezastru, el a avut inconştienţa să conteste factorului suprem dreptul de a-şi spune cuvântul asupra celor ce erau de făcut pentru salvarea naţiunii. Răspunderea o port eu şi deci eu voi decide, a fost singura lui lozincă. M.S. Regelui nu-i mai rămăsese altă soluţie decât să salveze El ţara printr-un gest energic. A sosit acum momentul când Ion Antonescu se vede în faţa realizării practice a nesăbuinţei sale pretenţii. Singur şi-a asumat răspunderea: Ţara e chemată să i-o aplice. Lui şi tuturor acelora cari s-au crezut acoperiţi de dânsul şi i-au pus la dispoziţie colaborarea lor. În procesul în care începe Luni, vom avea un număr mic de acuzaţi şi o întreagă ţară ca parte civilă. Acuzatori publici în şedinţă vor fi numai trei; dar în afara judecătoriei din Ştirbei Vodă, milioane de oameni, din sate şi din oraşe, din bordee şi din palate, din uzine şi de pe ogoare, vor participa la acest proces, chemat să aducă sancţiunea pentru nenumăratele, pentru imensele suferinţe deslănţuite de un singur om asupra unui popor întreg”.

„Criminali de război şi vinovaţi de dezastrul ţării”

În aceeaşi ediţie, articolul apărut la rubrica „Cronica internă” nuanţează: „Procesul Antonescu, un vast proces politic”: „Tribunalul poporului are fiinţă legală până la 1 iunie. Procesul lui Ion şi Mihai Antonescu, ca şi al celorlalţi care vor fi judecaţi cu începere de Luni, încadraţi fiind şi sub acuzarea de criminali de război şi sub aceea de vinovaţi de dezastrul ţării, va fi deci ultimul. El va încheia acest capitol al istoriei noastre politice (...) La lungimea excepţională a actului de acuzare se adaogă o cantitate imensă de dosare, care cuprind piese extrem de importante. În mod firesc, procesul lui Antonescu şi al miniştrilor săi are, spre deosebire de procesele de până acum, un amplu aspect politic, în sensul că va pune în discuţie toate evenimentele din toamna lui 1940 şi până la 23 August 1944, aducând, desigur, precizări asupra poziţiei pe care în acest răstimp au avut-o factorii politici importanţi ai ţării”. Promisiunea că Tribunalul Poporului se va desfiinţa după acest proces nu se va adeveri. „Maşina de tocat” a comuniştilor va mai avea multă treabă.

„Dumnezeu să ajute Majestăţii Sale, ţării şi mie!”

„Ultima oră” prezintă „Documentele trădării lui Antonescu.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Senzaţionale destăinuiri în preziua procesului". După dictatul de la Viena, România fusese ciopârţită, prin cedarea Ardealului de nord. Antonescu primise puteri depline din partea regelui şi, aparent, se străduia să alcătuiască un guvern de uniune naţională. Dar, în paralel, purta negocieri secrete cu Fabricius, ministrul Germaniei la Bucureşti, cu Horia Sima şi cu Veturia Goga, „faimoasa văduvă, care a jucat un rol atât de trist în pregătirea regimului de dictatură nazistă în România". „Între timp, Carol abdică. Antonescu depune în faţa regelui Mihai jurământul, după o formulă care a uimit pe toată lumea şi a arătat intenţiile lui dictatoriale: Dumnezeu să ajute Majestăţii Sale, ţării şi mie!, aceasta era formula care pune alături de Rege –mai târziu s-a văzut mult deasupra Regelui-pe omul care întâi s-a numit şef al statului, ca apoi, imitând pe Hitler, Mussolini şi pe Franco, să ia titlul de conducător". Antonescu îşi face guvernul. Dar nu unul de unitate naţională, ci unul cu legionarii conduşi de Horia Sima. „Horia Sima e vicepreşedintele consiliului, iar camarazii săi ocupă departamentele principale. Toate resorturile vieţii de stat sunt la dispoziţia legionarilor, însuşi Antonescu şi prietenii săi sunt prizonierii legionarior. Începe acea perioadă nenorocită a guvernului legionar: anarhie, jafuri, asasinate". După asasinarea de către legionari a lui Nicolae Iorga, Virgil Madgearu şi Victor Iamandi, Himmler îi trimite o scrisoare lui Horia Sima: „În prima epocă a preluării puterii, au fost traşi la răspundere şi împuşcaţi de către mişcare –în afara Justiţiei de stat oamenii şi adversarii regimului- situaţie similară cazului legionarilor. O asemenea măsură este justă". Antonescu cedează Ardealul şi permite trupelor motorizate germane să pătrundă în ţară. Astfel, „România devine punctul de plecare al expediţiei Germaniei în Balcani şi o bază importantă pentru pornirea războiului contra Uniunii Sovietice".

Antonescu cere ziare

Tot pe ultima pagină, „Adeverul" dezvăluie „Cum îşi petrec timpul Antoneştii şi ceilalţi arestaţi": Lista avocaţilor solicitaţi de acuzaţi „ cuprinde aşii baroului din judeţul Ilfov", iar, într-o cameră special amenajată, acuzaţii au luat contact cu apărătorii lor. „Toţi cei arestaţi se află în perfectă stare de sănătate, ba unii din ei sunt chiar bine dispuşi. Cei aproape doi ani pe care i-au petrecut în lagărele de internare n-au lăsat nici o urmă asupra lor. (...) Faţă de avocaţii lor şi celelalte persoane ce au putut lua contact cu ei, arestaţii, în special fostul mareşal şi ajutorul lui, Mihai Antonescu, şi-au arătat curiozitatea de a cunoaşte în amănunţime prefacerile sociale şi felul în care s-a trecut de la regimul totalitar la regimul democrat. Dorinţa lor a fost să li se pună la dispoziţie colecţiile ziarelor apărute după 23 august 1944, ca să poată urmări mai bine aceste evoluţii. Deasemenea, s-au interesat de anterioarele procese ale criminalilor de război şi de soluţiile ce au căpătat acele procese". „La închiderea ediţiei": „După procesul Antoneştilor, un nou lot de foşti miniştri vor fi judecaţi. Guvernul va cere extrădarea lui Horia Sima şi a celorlalţi fruntaşi legionari": „ Lotul care va fi judecat Luni 6 mai, e numai primul grup al marilor criminali de război şi vinovaţi de dezastrul ţării, şi nu ultimul, cum s-a grăbit să anunţe un ziar de eri", precizează prof. Petre Constantinescu Iaşi, ministrul informaţiilor."

27 august 2013

Adevàrul, II

Procesul lui Ion Antonescu, justiţie comunistă de mascaradă (II) 27 august 2013, 01:21

Ion Antonescu si Veturia Goga, sotia lui Octavian Goga

14/08/2014

Personalitate complexă, dar stăpânită până la exces de atitudini contradictorii, Ion Antonescu rămâne, de peste o jumătate de veac, unul dintre cele mai controversate personaje ale istoriei noastre contemporane.

O „formulă ipocrită”

5 mai. Rubrica „Ultima oră ” continuă să publice „Dovezile acuzării în procesul Antonescu”. La 12 februarie 1942, după o întâlnire cu Ribbentrop, Ion Antonescu îi dictează şefului de cabinet „următoarea relaţiune”: „Am subliniat fără ezitare că la 6 septembrie când am luat conducerea statului şi numai cu sprijinul lui Mihai Antonescu am declarat, fără a întreba poporul, că politica ce trebuie s-o duc e alăturea de Axă”. În plus, „Documentul Tippelskirch” (din 15 septembrie 1940) , care îngăduia intrarea trupelor hitleriste în ţara noastră, conţine „formula ipocrită”: „misiune militară germană, menită să dea concursul pentru dotarea şi instruirea armatei române”. De fapt, „rostul acestei infiltraţiuni a trupelor germane în ţara noastră a fost: 1. Formarea unei baze militare de opreaţiuni în Balcani; 2. Concentrarea de forţe masive în Moldova, în vederea unui atac împotriva URSS”.

„Legionarismul aducea obscurantismul Maglavitului”

6 mai. Editorialul „Procesul nefastei dictaturi” este semnat de Grigore Tăuşan: ”În primul rând vinovăţia lui Ion Antonescu stă în tovărăşia cu mişcarea legionară, care chiar dacă n-ar fi fost-cum a fost totuşi în realitate-o avantgardă a hitlerismului în România, prezenta un pericol în ea însăşi, prin mistica ce-o introducea în viaţa publică şi prin concepţia nefastă că crima poate fi un instrument politic, isovrât din crimă şi trăind din crimă, propagând ura de rasă, care a fost totdeauna străină sufletului românesc, legionarismul aducea cu el obscurantismul Maglavitului şi ferocitatea nazistă. Un om politic cu răspundere nu putea să se alieze cu o mişcare care amorţea puterile de judecată ale poporului şi avea în trecutul ei crime, ce au culminat cu uciderea lui N.Iorga şi Madgearu şi a celorlalţi. Dar vinovăţia lui Ion Antonescu se agravează prin aceea că făcând monstruoasa tovărăşie cu trupa de şoc care avea ca lozincă neinteligentă formula : Trăiască legiunea şi Căpitanul, el ştia perfect de bine că legionarismul nu e numai o aberaţie mistică, ci şi o foarte bine organizată echipă pusă în serviciul unei ţări străine-unei ţări dominate de un om ce urmărea dezastrul printr-un război catastrofal. Ion Antonescu însă, sub stăpânirea unei vanităţi care poartă sigiliul unei evidente stări anormale, s-a servit de această mişcare şi de omul ce-o conducea pentru a scoate ţara din făgaşul ei istoric, care era alianţa cu ţările ce-i creiaseră independenţa şi integritatea şi a o asvârli, fără nici o garanţie şi fără nicio prealabilă consultare a tuturor oamenilor politici cu răspundere, în braţele hitlerismului brutal, feroce şi extrem de periculos în tendinţele lui internaţionale. Când prin tratatul nostru de alianţă din August 1944 eram consideraţi, pe picior de egalitate, cu Franţa, Anglia şi Rusia, - şi când acest tratat a fost respectat pe baza lui s-a creiat România întregită, era o greşală-cu efecte catastrofale-a ieşi din această orbită politică, dictată de interese şi afinităţi şi a porni la o aventură care, dacă n-ar fi fost actul salvator din 23 August ar fi pus piatra de mormânt pe istoria poporului român”.

„Singurul mareşal care n-a văzut un câmp de luptă”

7 mai. „ Ultima oră” anunţă : „Azi a început procesul marilor criminali de război”. „Judecătorii populari, înfăţişând toate clasele sociale, plugari, muncitori şi intelectuali, intră în sala de şedinţe, ocupându-şi locurile într-o tăcere crescută deodată. Clipa e solemnă în sine, nedatorând nimic vreunui

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

efect de regie. (...) Preşedintele porunceşte să fie introduşi acuzaţii. Anticipând asupra sentinţei, ei păstrează un fel de ierarhie a crimei, pe care numai judecătorii sunt chemaţi s-o ratifice. Privirile caută către dânşii. Iată-i grămadă, strânşi ca într-un consiliu de miniştri descompletat, în jurul Conducătorului. Dacă n-ar fi jandarmii, s-ar putea crede doar că aştia s-au învârtit de locuri mai bine la procesul unui asasinat în serie, cum n-a fost altul. (...) Ion Antonescu, singurul mareşal de pe glob care n-a văzut niciodată un câmp de luptă, mulţumindu-se să comande en chef masacre şi prădăciuni, priveşte năucit în jurul sau, în vreme ce Ică (Mihai Antonescu, n.n.) îşi mişcă gîtul încolo şi încoace, ca sub strânsura unui guler imaginar". Figurile acuzaţilor apar caricaturizate de faimosul grafician Nell. " Frazele actului de acuzare se rostogolesc grele peste capetele încovoiate ale oamenilor din boxă. Ion Antonescu îşi acoperă obrazul când un obiectiv fotografic încearcă să-l fixeze, în vreme ce Ică aruncă o privire de mărunt infractor, mirat de atâta asistenţă. În general, acuzaţii par pătrunşi de gravitatea situaţiei ".

„Judecătorul Joviţă ascultă nemişcat actul de acuzare"

8 mai. Mult tremolo politic în articolul „Procesul marilor criminali de război. Cum se apără Ion Antonescu": „Lectura actului de acuzare, adevărată odisee sângeroasă, din paginile căreia răzbate geamătul mulţimilor trecute prin foc şi sabie, a durat aproape şase ore. Soarele amiezii pătrunde în pretoriul îmbâcsit şi laolaltă cu razele deslănţuite brusc ale aparatelor de filmat stârneşte o atmosferă de jăratic sub lumina necruţătoare...În răstimpuri, birue impresia că ne aflăm într-o sală de operaţii-şi-ntr-adevăr, sub bisturiul justiţiar al actului de acuzare, se deschid cangrenele purulente ale regimului doborât. (...) Ca-ntr-un film rulat au ralenti, viziuni de-apururi săpate în amintirea noastră se suprapun imaginii acestui proces. Iată convoaele nesfârşite, lăsând în urmă dâre roşii prin nămeţii Ucrainei de Sud şi mai încolo şoseaua presărată de bătrânii şi copiii rămaşi în urmă, agitând mâinile îngheţate către cerul mut. Ca o filă de album întoarsă de vânt, piere tabloul nopţii transnistriene-şi uite femeile arzând ca nişte torţe la Dalnic, şi uite spânzuraţii de pe Richelievskaia făcându-şi semne, ca pentru o întâlnire în ziua de apoi. (...) Fostul impresar al acestei cruciade împotriva noroadelor dezarmate stă acolo, cu bărbia rezemată în palmă. Istoria i-a rezervat un cap de bancă în boxa acuzării. Grefierul îi repetă mereu: Fostul mareşal Antonescu, Fostul conducător şi el tresare, aruncând cîte o privire spre judecătorii lui, oprindu-se în cele din urmă pe săteanul Joviţă Dumbravă. Înfăţişând aici pe semenii săi, plugarii trimişi la moarte, judecătorul Joviţă ascultă nemişcat actul de acuzare. (...) Gata. Grefierul a plimbat cadavrul dosarului pe sub ochii judecătorilor. Apărarea îşi încearcă armele, deschizând un foc rapid. Sunt cartuşele de hârtie ale procedurii. (...) Acuzatorul public vrea să ştie dacă Antonescu a ordonat deportări şi masacre. „Deportări am ordonat, masacre nu". "Acuzatul atribue măsurilor luate necesităţi militare şi...umane. Oamenii au fost mânaţi în convoae ca să le salveze viaţa. „Dacă rămâneau pe loc, nu mai rămânea nimeni". Despre prădăciunile executate în ţinuturile Ucrainei, Antonescu spune: „Aveam dreptul ocupantului. Nu pot contesta însă că s-au produs şi nereguli". (...) Vine vorba de un ordin dat lui Alexianu să pregătească Transnistria pentru două milioane de ani şi fostul şef al cruciadei neagă: „Expansiunea germană prinsese ţara noastră între două braţe. M-am gândit să păstrăm Transnistria, ca să ne ferim de germani".

9 mai. Articolul „Senzaţionalele destăinuiri făcute de Eugen Cristescu (fost şef al Siguranţei, n.n.) . Unsprezece organizaţii de spionaj german în România" conţine, pe lângă informaţia explozivă, şi deja obişnuitele note de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

atmosferă: „Interogatoriile au scos şi mai mult la iveală divergenţele dintre acuzaţi. Uneori, polemicile fostului mareşal sau ale lui Ică Antonescu se încrucişau în boxă cu ale lui Piki Vasiliu, Dumitru Popescu, Radu Lecca, stârnind impresia că asistăm la un consiliu de miniştri antonescian. Înşelătoare impresie, căci fostul mareşal nu tolera niciodată vreo ripostă. Întâia oară aici Ion Antonescu a fost silit să renunţe la monolog, abordând penibilul gen al dialogului cu acuzatorul public”

„Soarta L-a aşezat pe tron când o lume veche se prăbuşeşte”

10 mai. Pentru că a girat actul de la 23 august 1944, de ziua regalităţii, editorialul din „Adeverul” îi înalţă osanale lui Mihai I: „Ziarul nostru, după toată tradiţia sa, nu are nicio înclinaţie spre închinări şi laude faţă de cei mari, fie ei pe culmea măririi şi a situaţiei în societate şi stat. Dar în acelaş timp ziarul nostru, care a practicat întotdeauna mândria bărbătească chiar şi faţă de tronurile regeşti, are ca regulă generală adevărul şi dreptatea. Şi adevărat şi drept este a recunoaşte că tânărul nostru Rege, pe care întreaga naţiune îl sărbătoreşte astăzi cu un emoţionant entuziasm a binemeritat la 23 August 1944 de la ţară, într-o măsură care suportă comparaţia cu cele mai mari acte ale glorioşilor străbuni. Cuminţenia şi dragostea Sa de ţară nu au fost egalate în acea zi decât de curajul Său. Şi dacă vreodată un suveran a putut confirma cuvintele marelui clasic francez că : la valeur n’attend pas le nombre de annees, - apoi istoria viitoare va spune aceasta despre M.S. Regele Mihai. Deasemenea puţini regi au avut de trecut prin atâtea grele experienţe ca tânărul nostru Rege şi le-au putut trece cu atâta clarviziune şi cu atât de adâncă înţelegere şi de fermă intuire a datoriei Sale. Soarta L-a aşezat pe tron într-un moment când lumea şi cu ea ţara noastră , se găseşte într-o profundă transformare, când o lume veche se prăbuşeşte şi din ruinele ei înfloreşte o viaţă nouă, când nimic nu e mai necesar naţiunii decât unirea. Fie ca El s-o realizeze în jurul Său.(...) Să trăeşti mulţi ani!”. După ce Mihai I este nevoit să abdice, „Adeverul” îl va înfiera cu mânie proletară. Procesul „lotului Antonescu nu scapă din vedere: „Generali şi foşti miniştri defilează în faţa Tribunalului Poporului”: gen. Popescu David, gen. Tătăranu N., fost subşef al Marelui Stat Major, gen Şteflea Ilie, fost secretar general al Apărării Naţionale, gen. Polopeanu, fost ministru al Economiei Naţionale, gen. Arbore, fost ministru al Aprovizionării.

„Pedeapsa cu moartea pentru toţi acuzaţii”

În 14 mai 1946, „Adeverul” anunţă consumarea unui fapt care, oricum, plutea în aer: „Şedinţele de eri ale procesului. Acuzatorii publici au cerut pedeapsa cu moartea pentru toţi acuzaţii”: Rechizitoriul acuzatorului public Dumitru Săracu este previzibil: „ În ziua de 23 august 1944, lupta forţelor democratice a triumfat. Alături de popoarele Naţiunilor Unite, poporul român merge pe un drum sănătos, spre asanarea morală. Acuzaţii din boxă nu s-au dat în lături dela nimic pentru a servi interesele lui Hitler. Darâmând dictatura regelui Carol, Ion Antonescu şi-a introdus dictatura lui personală. În strânsă legătură cu Berlinul, cu Hitler, cu Clodius, cu Gestapoul, guvernul trădător a desăvârşit opera de aservire a poporului în folosul german”. Apoi „conturează învinuirile acuzaţilor Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Horia Sima, Const. Pantazi, Mihail Sturdza, Gheorghe Alexeanu, Eugen Cristescu şi Radu Lecca, pentru cari cere pedeapsa capitală”. Rechizitoriul lui Săracu este completat de cel al procurorului Constantin Dobrian: „Politica economică a lui Ion Antonescu şi a guvernului său, care se încadrează cu totul politicei hitleriste a dus ţara la marginea prăpastiei. Situaţia economică în care a lăsat ţara este atât de grea, încât consecinţele le suferim şi azi şi le vom

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

mai suferi, cu toată truda pe care actualul guvern democratic o depune pentru înlăturarea suferinţelor poporului român. Această situaţie grea este consecinţa polticii lui Ion Antonescu şi a guvernului său şi a războiului alături de Germania hitleristă contra Uniunii Sovietice, război pe care, apoi, l-au purtat şi contra celorlalte mari naţiuni unite. Crima guvernului Antonescu constă în aceia că a servit economia de război germană, trădând interesele economice ale ţării". "Terminând, cere exemplara pedepsire a acelor cari au colaborat pentru triumful Germaniei imperialiste".

O apărare neconvingătoare

13 mai. „Adeverul" reproduce „Rechizitoriul domnului acuzator public şef C. Stoican". Acesta trece în revistă masacrul de la Odessa (unde 25.000 de bătrâni, femei şi copii au împuşcaţi), masacrul de la Iaşi (soldat cu 500 de morţi), masacrul de la Bogdanovka (48.000 de oameni morţi), de la Dumanovka (18.000 de oameni împuşcaţi). „Acuzatorul public continuă să enumere crimele de care s-au făcut vinovaţi cei din boxă şi termină, cerând Tribunalului pedeapsa capitală pentru toţi acuzaţii". „Apărarea are cuvântul...". Pentru Ion Antonescu pledează neconvingător din oficiu Paraschivescu-Bălăceanu, decanul Baroului de Ilfov: „ Atudinea lui Ion Antonescu este constantă. Îşi asumă dintru început întreaga răspundere. O umbră de recunoştinţă s-ar cere, însă, din partea celorlalţi acuzaţi. Observ, cu regret, o trădare totală şi o lipsă de cavalerism al acestora faţă de fostul lor şef (...) Din cauza ignoranţei unora din intelectualii noştri, bastardul tuturor degenerărilor, hitlerismul, a prins rădăcini. Doctrină abjectă, ura de om a fost împărtăşită de legionari. Într-un mediu prielnic pregătit, nazismul s-a întins şi a creiat ţării noastre condiţiile suis generis. În aceste circumstanţe, încurajat de cei cu sprijinul...economic, Ion Antonescu şi-a pus pe umeri greaua răspundere a conducerii statului. Fără partid, fără echipă, acuzatul, militar de carieră, şi-a fixat şi dus activitatea de guvernare. Justiţia poporului îşi va spune cuvântul în lumina acestor date".

Antonescu: „Nu ştiam de atrocităţile săvârşite"

Ediţia de vineri 17 mai a „Adeverului" consemnează că „Acuzaţii şi-au sfârşit spovedaniile în faţa Tribunalului Poporului": „ Ion Antonescu stă faţă în faţă cu vinovăţiile apăsătoare şi, într-o penibilă improvizaţie, caută să le dea o justificare. După ce invocă o serie de umbre glorioase ale Istoriei antice şi moderne, care şi ele ar fi pătate de sânge, Ion Antonescu asigură Tribunalul că n-avea habar de atrocităţile săvârşite, că le regretă. Mai mult, el cere iertare celor ce-au avut de suferit de pe urma lui". "La închiderea ediţiei" se anunţă : „Pentru azi e fixată pronunţarea sentinţei în procesul Antoneştilor şi a colaboratorilor lor. Încă de dimineaţă, în jurul localului judecătoriei, unde s-au desfăşurat desbaterile, grupuri compacte de curioşi aşteaptă sentinţa poporului. Cordoane întregi de pază militară veghează la menţinerea ordinei. (...) judecătorii populari au intrat în deliberare. Este ora 10 jum. Sentinţa deci nu va putea fi dată înainte de amiază. Probabil, pre seară".

"Antonescu Ion să sufere pedeapsa cu moartea!"

„Adeverul" din 19 mai. „Acuzaţii ascultând sentinţa. Ultima şedinţă a procesului criminalilor de război": „De pe la patru jumătate, străzile din preajma Tribunalului Poporului au prins a se însufleţi. Forfota se face mai deasă în faţa cordoanelor de jandarmi, care suportă, de astă dată, asaltul unor valuri mai puternice. (...) De la muncitorul acela rezemat de uşă, până la trimisul special al unei gazete de peste Atlantic, toţi, fără deosebire, îşi dau seama că le-a fost dat să participe la desfăşurarea unui episod întunecat de istorie. Peste câteva clipe, se va lăsa o lespede justiţiară peste o întregă epocă

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de beznă şi neomenie. La şapte fără un sfert, acuzaţii intră pentru ultima oară în boxă. Socotelile sunt încheiate. Toate cuvintele au fost rostite. Se apropie altă clipă, premergătoare tăcerii. Tribunalul e pândit de sute de priviri, care caută să ghicească măcar cu o fărâmă de secundă mai devreme verdictul. Preşedintele citeşte liniştit sentinţa. Fiecare frază se rostogoleşte neînduplecată. Antonescu Ion să sufere pedeapsa cu moartea... Osânditul priveşte în vid, dar în ochii lui se citeşte limpede că a înţeles. Ceasul acesta al răspunderii trebue să-l fi trăit deplin în ultimele zile şi nopţi". Sentinţele cad una după alta. Spectacolul ia sfârşit: „ Gata. O ultimă revărsare violentă de lumină şi ţârâitul aparatelor de filmat. Imaginile osândiţilor au fost fixate pentru o din urmă dată... Un strigăt se ridică din mulţimea pân-atunci tăcută: Trăiască Tribunalul Poporului! Sala se alătură sgomotoasă acestei manifestaţii, în vreme ce acuzaţii părăsesc definitiv sala".

Regele Mihai I respinge cererile de graţiere

"Adeverul " din 22 mai anunţă „Noui arestări de criminali de război. Prelungirea legii de funcţionare a Tribunalului Poporului". 16 din „Marii criminali de război în frunte cu Ion şi Mihai Antonescu au declarat recurs la Înalta Curte de Casaţie, secţia a II-a". Recursul este respins, sentinţa rămâne definitivă. Mai există o singură şansă. Pe 2 iunie, „Adeverul " informează că toţi cei condamnaţi la moarte fac cereri de graţiere la Palat. Peste două zile, se poate constata că demersul unora dintre ei a fost zadarnic: „Executarea sentinţei din 20 mai a Tribunalului Poporului": Preşedinţia consiliului de miniştri comunică: „ Azi, 1 iunie a.c., la orele 10,30, d. Ministru al justiţiei, Lucreţiu Pătrăşcanu, a prezentat Majestăţii Sale Regelui cererile de graţiere făcute de Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Constantin Vasiliu, Gheorghe Alexianu, Constantin Pantazi, Radu Lecca şi Eugen Cristescu. În urma propunerii guvernului, Majestatea Sa Regele a respins cererile de graţiere făcute de Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Constantin Vasiliu şi Gheorghe Alexianu şi a comutat în muncă silnică pe viaţă pedeapsa cu moartea aplicată condamnaţilor Constantin Pantazi, Radu Lecca şi Eugen Cristescu. Cererile de graţiere introduse de Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Constantin Vasiliu şi Gheorghe Alexianu fiind respinse, s-au luat măsuri de executare a sentinţei Tribunalului Poporului din 20 mai 1940, dată împotriva acestora. Execuţia a avut loc astăzi 1 iunie 1946, la orele 18, în prezenţa autorităţilor prevăzute de lege".

„Nu m-aţi împuşcat, domnilor, foc!"

Conform raportului oficial, solicitat să-şi exprime ultima dorinţă: „ Ion Antonescu a cerut să fie executat de militari, şi nu de gardienii închisorii". Dar dorinţa nu i-a fost luată în seamă. Înainte de execuţie, Antonescu a strigat: "Iar ţie, popor ingrat, nu-ţi va rămâne nici măcar cenuşa mea! (...) Apoi s-a dat comanda pentru execuţie. Armele au fost încărcate şi, atunci când s-a tras, Mareşalul a salutat, ridicându-şi pălăria cu mâna dreaptă, după care a căzut. Ion Antonescu s-a ridicat imediat, sprijinindu-se într-un cot, şi a spus: Nu m-aţi împuşcat, domnilor, foc!, la care gardianul şef s-a dus la el cu pistolul în mână şi l-a împuşcat în cap. Doctorul i-a examinat şi a spus că Antonescu şi Vasiliu erau încă în viaţă. Gardianul şef s-a dus din nou la Vasiliu, dar i s-a blocat pistolul când a încercat să tragă. A luat o puşcă de la unul dintre gardieni şi a tras un foc în capul lui Vasiliu, dar după aceia puşca s-a blocat şi ea. A schimbat puşca cu alta şi a mai tras alte trei focuri în diferite părţi ale corpului lui Vasiliu, apoi s-a dus la I. Antonescu şi i-a tras trei focuri în piept. Doctorul i-a examinat din nou şi a spus că Antonescu era mort, dar Vasiliu mai era în viaţă. Din nou, gardianul a tras un foc în capul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

lui Vasiliu. Creierii lui Vasiliu au fost împrăştiaţi, dar el mai mişca şi mai spunea ceva ce nu putea fi înţeles. Gardianul s-a dus din nou şi i-a mai tras două focuri în cap, după care doctorul l-a declarat şi pe Vasiliu mort".

28 august 2013

*Historia***,** aug. 2013:

Soarta ofiţerilor români rămaşi în Basarabia la 28 iunie 1940 (I)

Autor: Mihai Taşcă | 3911 vizualizări

Primul regiment moldovenesc de infanterie

Sute de militari care şi-au îndeplinit datoria faţă de Ţară în Armata Română au fost declaraţi „duşmani ai poporului" de către regimul comunist, fiind împuşcaţi de călăii NKVD, scrie istoricul Mihai Taşcă pentru Adevărul.

Militarii basarabeni de pe fronturile Primului Război Mondial au fost cei care au rupt Basarabia de la Imperiul Rus, au decis crearea Sfatului Ţării, au pus bazele Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti, contribuind decisiv la actul Unirii din 27 martie 1918. După Unire, mulţi s-au transferat în Armata Română. În anul 1928, rezerviştii moldoveni s-au asociat în Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti sau au aderat la Uniunea ofiţerilor români în retragere şi rezervă, ambele fiind catalogate de comunişti drept organizaţii antisovietice. Toţi cei rămaşi în Basarabia după 28 iunie 1940 au fost supuşi represiunilor politice de NKVD.

Ofiţerii din Basarabia întruniţi la Chişinău în toamna anului 1917, la Congresul Militarilor Moldoveni (între 20 şi 28 octombrie), în număr de peste 800 de delegaţi, reprezentând circa 300.000 de basarabeni aflaţi pe fronturile Primului Război Mondial, au adoptat rezoluţii privind autonomia Basarabiei, au decis crearea organului legislativ - Sfatul Ţării, au solicitat naţionalizarea şcolilor, au cerut oprirea colonizării provinciei cu străini şi înfăptuirea reformei agrare, şi-au exprimat îngrijorarea în legătură cu soarta românilor de dincolo de Nistru etc.

Tot ei au fost cei care au păzit Sfatul Ţării pe tot parcursul activităţii lui, inclusiv la 27 martie 1918, când s-a votat Unirea Basarabiei cu România. Militarii basarabeni au jucat un rol important în organizarea cohortelor, primele unităţi ale Armatei Moldoveneşti, formaţiuni care au opus rezistenţă haosului din toamna-iarna anilor 1917-1918, provocat de bandele bolşevizate ce se retrăgeau de pe Frontul Român, iar după 1 ianuarie 1918, alături de Armata Română, au alungat trupele bolşevice peste Nistru.

SOCIETATEA OFIŢERILOR FOSTEI ARMATE A REPUBLICII MOLDOVENEŞTI

După Unirea Basarabiei cu România, militarii basarabeni au depus cereri şi au fost încorporaţi în Armata Română. La pensionare, mulţi dintre ei au aderat fie la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, fondată în 1928, fie la Uniunea ofiţerilor români în retragere şi rezervă, care avea o filială la Chişinău. Asociaţiile aveau, în cea mai mare parte, scopuri de autoajutorare, dar îşi fixau şi obiective de interes naţional şi de apărare a ţării.

Anexând Basarabia, la 28 iunie 1940, regimul comunist a căutat cu orice preţ să-i identifice pe foştii militari ai Armatei Române. Cei care au constituit gloria de altădată a Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti, în cea mai mare parte bătrâni şi bolnavi, pentru simplul fapt că au făcut parte din Armata Română şi erau membri ai asociaţiilor profesionale, au fost arestaţi şi condamnaţi la împuşcare sau la ani grei de gulag. Exemplele de mai jos vin să confirme barbaria sovieticilor.

PREFECT DE LĂPUŞNA

Mihail Popa s-a născut în anul 1873, în comuna Ialoveni, judeţul Chişinău. A absolvit liceul nr. 1 din Chişinău, iar după terminarea şcolii de cavalerie din Elisavetgrad şi a unei şcoli speciale de cavalerie din Sankt Petersburg, în 1899, intră în armata rusă. Îşi începe cariera militară la Kiev, într-un regiment de cavalerie.

Participă la Primul Război Mondial, începând din 1914. La 9 august 1916, este

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

avansat în gradul de colonel. În luna noiembrie 1917, Mihail Popa se afla la Bolgrad în fruntea Regimentului I infanterie, alcătuit din două divizioane şi trei escadroane, format în totalitate din basarabeni. La câteva zile după deschiderea lucrărilor Sfatului Ţării, vine cu regimentul la Chişinău şi se pune la dispoziţia legislativului basarabean.

La 24 ianuarie 1918, Mihail Popa a fost numit comandant al Brigăzii de cavalerie a Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti. Concomitent, a fost comandantul Garnizoanei Chişinău. După Unirea din 1918 se înscrie printre primii în Armata Română, unde s-a aflat până în anul 1922, când a fost trecut în rezervă. A fost membru al Partidului Poporului, condus de mareşalul Alexandru Averescu. A fost prefect al judeţului Lăpuşna, iar în 1925 - preşedinte al Comisiei interimare a judeţului.

În 1928 a aderat la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, deţinând un timp funcţia de vicepreşedinte. Împreună cu soţia sa Ana au educat doi băieţi: Gheorghe şi Constantin.

ÎMPUŞCAT PENTRU „INFRACŢIUNI CONTRAREVOLUŢIONARE"

Mihail Popa a fost arestat la scurt timp de la ocuparea Basarabiei, pe 13 iulie 1940. După trei interogări, la 20 septembrie 1940, este anunţat că ancheta preliminară s-a încheiat. A fost găsit vinovat de „infracţiunea" prevăzută de articolul 54/11 - „Participarea la organizaţie contrarevoluţionară cu scopul de a organiza infracţiuni contrarevoluţionare" şi 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi mişcării revoluţionare", din Codul Penal al RSS Ucrainene.

Şedinţa Judecătoriei de Circumscripţie Chişinău a fost amânată până la 14 martie 1941, când Mihail Popa a fost condamnat la pedeapsa capitală prin împuşcare cu confiscarea averii personale. Plângerea depusă pe marginea sentinţei este respinsă de Judecătoria Supremă a RSS Moldoveneşti, iar Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM şi cel al URSS îi refuză graţierea. La 27 iunie 1941, când de cinci zile aveau loc lupte grele la Prut, *Mihail Popa a fost executat la Chişinău.*

Colonelul Mihail Popa a fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republcii Moldova la 3 decembrie 2001. Fostul ofiţer a fost distins cu ordinele „Sf. Stanislav", gradele II şi III; „Sf. Anna", gradele II şi III, şi „Sf. Gheorghe" (ruseşti).

PERIPEŢII ÎN ARMATA ALBĂ

Simon Gurschi este un nume de referinţă printre militarii români din Basarabia. S-a născut în 1885, la Durleşti. A absolvit Liceul Real din Chişinău. În anul 1905 a fost admis la Şcoala de ofiţeri din Odesa, pe care o termină în 1908, obţinând gradul de ofiţer.

Ulterior, îşi face serviciul militar în Regimentul I puşcaşi din oraşul Jmerinka, Ucraina. Avansează până la gradul de colonel.

La 20 octombrie 1917 se pune la dispoziţia autorităţilor Basarabiei, fiind numit comandant de batalion, apoi ajutor al comandantului Regimentului I Moldovenesc, iar de la 9 ianuarie până în septembrie 1918 a fost comandant al Regimentului I infanterie moldovenesc, unitate fidelă Sfatului Ţării.

În luna septembrie 1918, Simon Gurschi a plecat la Kiev să-şi aducă familia. Este mobilizat în armata lui Denikin, unde s-a aflat până în ianuarie 1919. În acest răstimp, a participat la luptele cu bolşevicii pe un tren blindat. Sub presiunea Armatei Roşii, Armata Albă se retrage în România, unde ajunge şi Gurschi. S-a aflat în cadrul Armatei Române până în anul 1922, când a solicitat trecerea în rezervă.

FĂRĂ DREPT DE APEL

Odată ajuns la Chişinău, se încadrează în serviciul de gardă al oraşului, fiind numit responsabil de paza de noapte, activitate pe care o prestează până în 1927. Ulterior, se angajează funcţionar la primărie. La 1940 era şeful serviciului economic al Primăriei Chişinău. La 1 iulie 1928, aderă la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, fiind în comitetul de conducere. A educat o fiică adoptivă.

Este arestat la 8 iulie 1940. La 16 octombrie 1940 are loc şedinţa de judecată. I s-a încriminat articolul 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi mişcării revoluţionare", din Codul Penal al RSS Ucrainene, iar Tribunalul militar al Districtului militar Odesa îl condamnă la împuşcare şi confiscarea averii personale.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Colegiul militar din cadrul Judecătoriei Supreme a URSS, unde Gurschi a făcut plângere, a considerat că sentinţa a fost pronunţată corect, iar Prezidiul Sovietului Suprem al URSS i-a refuzat graţierea. *Simon Gurschi a fost executat la Chişinău, la 26 decembrie 1940.* **A fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova la 21 decembrie 2001**. A fost decorat cu odinele „Sf. Gheorghe", „Sf. Vladimir", „Sf. Anna" (gradele II, III şi IV), „Sf. Stanislav", gradele II şi III (ruse) şi cu Ordinul „Ferdinand I" (românesc).

Şef al Statului Major

Alexandru Ghepeţchi s-a născut în anul 1879, în localitatea Hânceşti, judeţul Chişinău, în familia preotului Alexandru Ghepeţchi.

A terminat în 1900 patru clase ale Seminarului din Chişinău şi a fost admis la Şcoala de infanterie din Odesa, pe care a terminat-o în anul 1902, obţinând gradul de subofiţer. Îşi face serviciul militar în armata rusă, participând la războiul ruso-japonez (1905) şi la Primul Război Mondial, unde avansează până la gradul de colonel. Pe frontul român a fost comandantul Regimentului nr. 55 de infanterie.

În primăvara anului 1918 vine cu tot cu regiment la Chişinău şi se pune la dispoziţia Ministerului de Război al Republicii Democratice Moldoveneşti. La 18 martie 1918, a fost numit şef al Statului Major al Ministerului de Război, funcţie pe care a exercitat-o până la 1 august 1918. Între iulie 1920 şi sfârşitul anului 1921, a luptat în armata lui Denikin contra bolşevicilor.

ACEEAŞI SENTINŢĂ: PEDEAPSA CAPITALĂ

În 1928 aderă la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, devenind membru al comitetului de conducere. În luna octombrie 1928, a fost numit şeful închisorii din Tighina, funcţie pe care a exercitat-o până în 1937, când se pensionează. A avut un fiu, Leonid, şi o fiică - Irina.

Alexandru Ghepeţchi a fost arestat la 2 august 1940. La 11 octombrie 1940, Tribunalul militar al Districtului militar Odesa, în baza art. 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi a mişcării revoluţionare" din Codul Penal al RSS Ucrainene, în şedinţă închisă, *îl condamnă pe Alexandru Ghepeţchi la pedeapsa capitală prin împuşcare.* Sentinţa a fost executată la 29 noiembrie 1940.

Colonelul Alexandru Ghepeţchi a fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova la 25 septembrie 2006. A fost decorat cu ordinele „Sf. Gheorghe" de gradul IV, „Sf. Vladimir" de gradul III (ruse) şi cu Steaua României.

*

Lagărele de prizonieri din RSS Moldovenească (I). Soarta militarilor germani şi români capturaţi de sovietici după 23 august 1944

Autor: Mihai Taşcă | 2058 vizualizări

FOTO Arhiva Naţională a Republicii Moldova

După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, peste 16.000 de soldaţi şi ofiţeri ai armatelor învinse au muncit timp de câţiva ani pentru refacerea Moldovei Socialiste.

Soarta prizonierilor germani şi ai aliaţilor lor, care s-au aflat după 23 august 1944 pe teritoriul RSSM, reprezintă un subiect ce nu a fost încă elucidat. Din arhivele până mai ieri secrete reiese că soldaţii germani, români, maghiari etc. au fost închişi în trei lagăre de prizonieri de pe teritoriul RSSM: unul la Chişinău, altul la Bălţi şi al treilea la Tighina. Acestea, la rândul lor, aveau subunităţi - şantiere de muncă. Pentru tratarea prizonierilor, la Bălţi a fost înfiinţat un spital special. La scurt timp de la desfiinţarea lagărelor şi a spitalului, în 1948, cimitirele unde au fost înmormântaţi prizonierii au fost distruse.

După reuşita militară de la Stalingrad, dar mai ales după ce frontul a trecut de râul Prut şi Germania a fost înfrântă, Armata Roşie a capturat un număr mare de soldaţi şi ofiţeri germani şi aliaţi ai acestora. Astfel, pe lângă lagărele de prizonieri deja existente, în Uniunea Sovietică au fost înfiinţate, de urgenţă, altele. Potrivit unor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

date, **în URSS au existat cel puţin 216 lagăre de război, cu peste 2.464 de subunităţi / şantiere de muncă, în care au fost ţinuţi peste 5 milioane de prizonieri.** Informaţia se referă doar la lagărele subordonate NKVD, fără a le lua în calcul pe cele ale fronturilor Armatei Roşii.

PRIZONIERII DE RĂZBOI, PROPRIETATEA NKVD

Chiar dacă regimul din lagărele de prizonieri era identic cu cel din puşcărie, ele nu erau penitenciare, întrucât cei aflaţi acolo nu executau o pedeapsă, nu fuseseră condamnaţi de vreo instanţă. Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, iar militarii i-au folosit la munci, de obicei cele mai grele, evident cu o remunerare simbolică. Paradoxal, dar utilizarea prizonierilor pentru restabilirea economiei sovietice a fost stabilită printr-o Hotărâre a Sovietului Comisarilor Poporului al URSS, din 1 iulie 1941, când Armata Roşie era în retragere totală.

În acea perioadă, în popor se vorbea că dacă în vecinătate începea o construcţie mare, se deschidea un şantier sau era necesară reparaţia unui edificiu important, fie remontarea unei linii sau a unui nod de cale ferată, distruse în timpul războiului, în apropiere neapărat trebuia să apară un lagăr de prizonieri. Totodată, prizonierii au fost masiv folosiţi la reconstrucţia oraşelor. Au existat însă şi lagăre de prizonieri pentru munci agricole.

Pentru a da aparenţa respectării Convenţiei de la Geneva din 1929 privind statutul prizonierilor (pe care nu a semnat-o), Uniunea Sovietică a deschis spitale pentru prizonieri. Însă, în calitate de proprietar, NKVD nu cheltuia aproape nimic pentru tratamentul prizonierilor bolnavi. Concepţia NKVD referitoare la prizonierul bolnav era următoarea - să moară, vor fi mai puţine cheltuieli.

DIRECTIVĂ DE LA MOSCOVA

Lagărele de prizonieri din Moldova au făcut parte din aşa-numita *Regiune de Sud a sistemului de lagăre de prizonieri din URSS, ce cuprindea teritoriile RSS Ucrainene şi RSS Moldoveneşti. În această zonă au fost create 36 de lagăre (33 în Ucraina şi trei în Moldova), cu circa 515 subunităţi/şantiere.*

Sub aspect juridic, înfiinţarea lagărelor de prizonieri pe teritoriul Moldovei a fost aprobată de către Consiliul Comisarilor Poporului al RSSM, printr-o hotărâre din 7 octombrie 1944. Acestea urmau să fie amplasate în *Chişinău (capacitatea de 5.000 de persoane), Tiraspol (6.000) şi Orhei (4.000).*

216 - Cel puţin atâtea lagăre de prizonieri au existat în URSS, în ele fiind deţinuţi peste cinci milioane de militari.

Hotărârea obliga factorii de decizie din oraşele respective să identifice locaţia, iar pentru a-i ajuta din punct de vedere organizatoric, la Tiraspol şi la Orhei au fost delegaţi reprezentanţi ai Ministerului Gospodăriilor Comunale şi ai celui de Interne. Hotărârea obliga autorităţile locale să elaboreze un plan de folosire a prizonierilor la munci pentru reconstrucţia obiectelor industriale, a celor de locuit şi de menire social-culturală.

În conformitate cu ordinele NRVD al URSS - nr. 00135 din 24 octombrie, nr. 001398 din 16 noiembrie 1944 şi nr. 00489 din 14 mai 1945, în RSSM au fost organizate trei lagăre de prizonieri, după cum urmează: lagărul cu nr. 103 la Bălţi (cu capacitatea de 4.000 de persoane), lagărul nr. 104 la Tighina (cu capacitatea de 5.000 de prizonieri) şi lagărul nr. 198 la Chişinău (cu capacitatea de 10.000 de persoane). La Bălţi a fost deschis spitalul militar special nr. 3376, pentru prizonieri, având 300 de paturi. După cum observăm, militarii nu au ţinut cont de deciziile autorităţilor civile, înfiinţând lagăre la Bălţi şi Tighina.

14.500 DE PRIZONIERI ÎNTR-O LUNĂ

Statele de personal ale NKVD pentru deservirea lagărelor constituiau la acea vreme 402 persoane. Pentru a asigura alimentaţia prizonierilor, lagărului nr. 198 i-au fost repartizate terenurile colhozului din satul Cebanovca, raionul Cantemir, iar lagărelor nr. 103 şi 104 le-au fost puse la dispoziţie circa 40 de hectare de culturi agricole din apropierea oraşelor Bălţi şi Tighina.

La 10 august 1945, căpitanul Iaţenko, şeful punctului de filtrare a prizonierilor din Iaşi, i-a adresat comisarului NKVD al RSSM, general-maiorul Markeev, un

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

raport în care se arată că între 2 iulie şi 5 august 1945 la Iaşi au sosit 43 de garnituri de tren cu 80.951 de prizonieri. În raport se preciza că 34 de garnituri cu 66.451 de persoane au fost expediate în lagărele de prizonieri ale NKVD din RSS Ucraineană şi din Federaţia Rusă, iar nouă trenuri cu 14.500 de prizonieri au fost trimise în RSSM.

Pentru coordonarea activităţii lagărelor de prizonieri, la 22 decembrie 1944, în cadrul NKVD al RSSM a fost instituită o *direcţie specială.* **Comandant al Direcţiei lagărelor de prizonieri a fost numit locotenent-colonelul Mihail Orlov.** Sediul direcţiei a fost stabilit în Chişinău, pe strada Munceşti numărul 6, ocupând opt clădiri: nr. 1 - Cartierul direcţiei, nr. 2 - atelier de lemnărie, nr. 3 - farmacie, nr. 4 - cizmărie, nr. 5 - atelier, nr. 6 - garaj, nr. 7 - baie, nr. 8 - nu este specifică destinaţia.

Spitalul din Bălţi a fost deschis în clădirea unei şcoli din oraş.

La 8 iunie 1945, printr-un ordin al NKVD al URSS, a fost mărită capacitatea lagărelor din RSSM: nr. 103 din Bălţi şi nr. 104 din Tighina - câte 7.000 de prizonieri, iar nr. 198 din Chişinău – 10.000 de persoane.

ŞANTIERELE LAGĂRELOR DIN RSSM

Lagărul de prizonieri din Chişinău, fiind la hotarul URSS, a fost folosit în mai multe cazuri în calitate de punct de acumulare şi de transfer. Astfel, între 1 aprilie şi 31 iunie 1945, aici au fost aduşi 13.437 de foşti militari, dintre care 738 au fost expediaţi în ţara de origine, 342 au murit, 24 au fugit, iar 372 au fost transferaţi în alte lagăre.

Numărul celor deţinuţi s-a schimbat pe parcurs. De exemplu, la 1 iulie 1945, în lagărul nr. 103 din Bălţi erau deţinuţi 4.201 prizonieri, în lagărul nr. 104 din Tighina – 4.151 şi în lagărul din Chişinău – 6.849 de prizonieri. În total erau 15.201 prizonieri. La 1 august 1945, în cele trei lagăre erau închişi deja 16.051 de prizonieri, dintre care 8.323 de nemţi şi austrieci, 4.873 de maghiari, 691 de români şi 2.164 de persoane de alte naţionalităţi.

În funcţie de numărul obiectelor ce trebuiau reconstruite sau a şantierelor nou-înfiinţate, cele trei lagăre de prizonieri au avut mai multe subunităţi/şantiere de muncă. Astfel, la 14 august 1945, Guvernul RSSM şi Biroul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Moldova au repartizat prizonierii pe şantiere, ministere şi instituţii. Aceştia au fost obligaţi, în termeni foarte restrânşi, să organizeze lagăre.

„*Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, care îi folosea ca pe sclavi la diferite munci."* Mihai Taşcă, istoric

Lagărul nr. 198 din Chişinău. Comisariatului construcţiilor civile i-au fost puşi la dispoziţie 2.700 de prizonieri, dintre care 2.200 au fost dislocaţi în imobilul de pe str. Livezilor nr. 21 - astăzi Alexei Mateevici (cu obligaţia ca 500 să fie expediaţi în fiecare zi Comisariatului agriculturii), iar 500 au fost cazaţi în lagărul de pe str. Kiev nr. 78 (astăzi 31 august 1989). Câte 500 de prizonieri au primit Comisariatul treburilor comunale şi Direcţia materiale de construcţii. Sediul acestui sub-lagăr s-a aflat pe str. Haralampie nr. 115 (azi Alexandru cel Bun).

Comisariatul industriei locale a primit 500 de prizonieri, urmând să-i cazeze pe str. Irinopolskaia nr. 14, iar şefului Pazei de Stat i-au fost repartizaţi 800 de prizonieri, care urmau a fi cazaţi în orăşelul militar nr. 17. Prizonierii distribuiţi Pazei de Stat au fost repartizaţi astfel: 250 la restabilirea staţiei electrice, 200 la construcţia unei linii electrice cu tensiune înaltă, 250 pentru munci la obiectele Comisariatului apărării, iar 100 au fost daţi Comisariatului transporturilor auto.

750 de prizonieri au fost amplasaţi în clădirea fostei Şcoli eparhiale (repartizaţi comisariatelor industriei uşoare şi industriei alimentare), iar 500 au fost puşi la dispoziţia Comitetului Executiv Dubăsari. Calea Ferată a Moldovei a beneficiat de 1.750 de prizonieri, iar Combinatul de şampanie – de 1.000. Câte 500 de prizonieri au primit Direcţia grăniceri şi Comisariatul de interne.

Lagărul nr. 103 din Bălţi la acea dată avea patru şantiere de muncă şi doar 1.600 de prizonieri. Trei dintre aceste sub-lagăre au fost organizate pe lângă Comisariatul construcţiilor civile (cu 600 de prizonieri), Calea Ferată din localitate

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

(cu 500 de prizonieri) şi Direcţiei construcţiei podurilor (cu 500 de persoane). Lagărului nr. 104 din Tighina i s-a repartizat pentru staţionare Cetatea Tighina. Cei 4.000 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: 1.100 de prizonieri a primit Comisariatul construcţiilor civile, iar cel al Construcţiilor industriale – 1.000. Câte 500 de prizonieri i-au revenit Direcţiei căilor ferate din localitate şi Direcţiei materialelor de construcţii. Ultimii 900 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: Comitetul Executiv Tiraspol - 400, Direcţia construcţii locale - 200, Comisariatul agriculturii – 200, iar 100 de persoane au fost folosite la construcţia aerodromului din localitate.

BORDEIE PENTRU NOU-VENIŢI

Refacerea economiei socialiste necesita noi braţe de muncă. Până la 10 septembrie 1945, urmau să fie organizate încă cinci sub-lagăre, după cum urmează: la Chişinău - pentru Comisariatul construcţiilor civile, Comisariatul alimentaţiei locale şi Comisariatul industriei uşoare, primele două având capacitatea de 500 de prizonieri fiecare, iar cel de-al treilea - de 600; plus două la Bălţi şi Tighina a câte 500 de prizonieri.

Pentru a mări numărul prizonierilor care ar lucra la reconstrucţia oraşului Chişinău, până la 1 noiembrie 1945, în zona Hipodromului, pe str. Orheiului, urmau să fie construite bordeie pentru alţi 3.000 de prizonieri.

Potrivit unor date statistice, la 1 octombrie 1945, în cele trei lagăre şi în spitalul din Bălţi se aflau 13.346 de prizonieri.

La 15 februarie 1946, lagărul de prizonieri nr. 198 din Chişinău avea 11 subunităţi/şantiere de muncă: sub-lagărele nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8 erau dislocate în Chişinău, iar celelalte cinci erau amplasate în diferite localităţi ale RSSM (câte unul la staţiile de cale ferată Basarabeasca, Ungheni şi Bălţi, unul la Tiraspol şi două în localităţi rurale). La spitalul din Bălţi, la data respectivă erau internaţi 272 de bolnavi.

Lagărele din Bălţi şi Tighina au fost desfiinţate la 14 noiembrie 1945 şi încorporate în lagărul nr. 198 în calitate de sub-lagăre/şantiere.

LICHIDAREA LAGĂRULUI DIN CHIŞINĂU

La 1 ianuarie 1947, în lagărul de prizonieri nr. 198 se aflau 4.877 prizonieri, dislocaţi în opt sub-lagăre: nr. 1, 2, 3, 5 şi 6, care se aflau la Chişinău; nr. 4 - la staţia Basarabeasca; nr. 7 - la Tiraspol şi nr. 8 - în satul Balmaz, raionul Bulboaca.

Odată cu repatrierea masivă a prizonierilor în ţările de origine s-a micşorat şi numărul acestora. Astfel, la 1 ianuarie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.746 de prizonieri, dintre care: 1.413 nemţi; 293 de maghiari; 17 români; 15 austrieci; 6 moldoveni, un ucrainean şi un polonez. Micşorarea numărului se datorează expedierii, la 1 octombrie 1947, a unui eşalon de 15.000 de prizonieri nemţi în lagărul nr. 242 din oraşul Enakievo, regiunea Donețk, Ucraina. La aceeaşi dată în spitalul de la Bălţi erau internaţi 339 de prizonieri: 219 nemţi, 95 de maghiari şi 25 de alte naţionalităţi.

Însă la 30 aprilie 1948, prin directiva nr. 34894, Direcţia Principală a Lagărelor de Prizonieri a URSS dispune închiderea Direcţiei lagărului nr. 198. **Ministrul de Interne Tutuşkin** redactează o adresă prin care solicită păstrarea administraţiei. Nu-i reuşeşte deoarece la 7 aprilie vine ordinul nr. 0167, prin care direcţia este lichidată, competenţele acesteia preluate de lagărele de drept comun din sistemul GULAG.

La 22 iunie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.072 de prizonieri, iar la spital - 64 de bolnavi, în special persoane debarcate din trenurile care transportau prizonieri peste Prut. La acel moment lagărul nr. 198 avea patru şantiere: nr. 1 în gestiunea Direcţiei grăniceri - cu 250 de prizonieri; nr. 2 - cu 248 de prizonieri (care lucrau la reconstrucţia gării din Chişinău), nr. 4 - cu 468 de prizonieri, aflaţi în subordinea Ministerului Industriei Uşoare şi Direcţiei construcţii a MAI. Aceştia din urmă lucrau la construcţia fabricii de piele, la cea de-a doua clădire a fabricii de tricotaje, la fabrica de încălţăminte, la clubul MAI şi la ridicarea unei case de locuit a MAI. Alţi 170 de prizonieri (din cel de-al patrulea sub-lagăr) deserveau Direcţia lagărelor din str. Munceşti nr. 6.

La 1 octombrie 1948, în lagărul de prizonieri din RSSM rămăseseră 878 de prizonieri: 811 nemţi, 39 de români, 16 maghiari, 11 austrieci şi un moldovean.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Spitalul din Bălţi a fost lichidat, în urma unei directive a MAI a URSS (nr. M0770 din 20 decembrie 1948). La 1 ianuarie 1949, în spital se mai aflau 22 de prizonieri bolnavi.

*

*Historia.***Ce a confiscat URSS din România în 1945: oi, maşini, piane**

Autor: Mihai Taşcă | 1854 vizualizări

Uniunea Sovietică a confiscat şi a scos din România mobilă, mărfuri industriale, materie primă, animale şi utilaje în cantităţi mari, ceea ce a a contribuit la relansarea economiei RSSM, dar şi la îmbogăţirea nomenclaturii comuniste.

Încă nu se terminase cel de-al Doilea Război Mondial şi România nu fusese declarată ţară învinsă, când sovieticii au început să confişte bunurile româneşti şi să le trimită în URSS. Sub pretextul repatrierii, din România au fost scoase - pe jos, pe calea apei, cu maşinile şi cu trenul - şi transportate în Uniunea Sovietică diferite utilaje industriale, mărfuri de uz casnic, îmbrăcăminte pentru femei şi bărbaţi, veselă, materiale de construcţie, articole de papetărie, animale, lenjerie etc. Uneori erau „bune“ şi lucrurile defectate. O parte din ele au fost distribuite în RSS Moldovenească.

Expedierea mărfurilor peste Prut a început de îndată ce sovieticii au ocupat integral România, în iarna anului 1945. Traseele din Basarabia au fost folosite pentru scoaterea bunurilor destinate întregii Uniuni Sovietice. Pentru cele repartizate RSSM, Guvernul de la Chişinău a creat două comisii: una pentru bunurile aduse pe apă şi alta pentru cele transportate pe calea ferată. Puncte de recepţionare au fost înfiinţate la Reni şi Chişinău (Gara Visterniceni). În acest sens a fost elaborat şi un regulament.

S-a furat ca-n codru

O subdiviziune special creată, cu un personal de 46 de unităţi, a fost obligată să asigure buna desfăşurare a operaţiunii. Pentru a-i interesa să muncească cu sârguinţă, oamenii trimişi în delegaţie la Reni au beneficiat de un spor la salariu de 50%.

Odată creat mecanismul, în RSSM au început să vină cu regularitate partide de bunuri. Astfel, în 1945, Guvernul a distribuit 26 de partide, iar în 1946 - alte trei. Au fost repartizate „transparent“, prin hotărâre de guvern, doar mărfurile predate autorităţilor civile ale RSSM. În documente nu se spune nimic însă despre bunurile scoase din România de către Armata Roşie şi alte structuri militare şi servicii secrete sovietice.

La distribuţie s-a aplicat proverbul: „Cine-mparte, parte-şi face“. Nomenclatura s-a pricopsit cu bunuri de birou şi de uz casnic, iar utilajele şi animalele au revenit comisariatelor, colhozurilor (uneori colhoznicilor) şi sovhozurilor.

Maşini, aparate Roentgen, scule electrice

Prima partidă a fost distribuită pe 8 ianuarie 1945. În acea zi garajul Guvernului s-a mărit cu 51 de autovehicule de mare tonaj, 16 automobile, 15 remorci şi o motocicletă. Maşinile au fost folosite pentru transportarea mărfurilor din România. Când a venit un nou lot, la 25 februarie 1945, Comisariatul Poporului pentru Industria Uşoară s-a ales cu utilaj şi produse chimice pentru fabrica de piele, Comisariatul Transporturilor - cu o staţie electrică mobilă, Comisariatul Învăţământului - cu 158 de lăzi cu ustensile pentru muzee, iar Comisariatul Sănătăţii - cu un cabinet Roentgen şi alt aparataj medical.

FOTO: După 1945 ţigaretele din Moldova erau fabricate cu utilaj românesc confiscat de sovietici/ Arhiva Naţională a Republicii Moldova

Comisariatul Treburilor Comunale a primit o staţie electrică, un motor cu capacitatea HP-960, un generator de curent alternativ şi 14 lăzi cu scule electrice. Trustul republican „Tabac“ s-a pricopsit cu utilaj pentru fabrica de tutun, iar Direcţia republicană pentru poligrafie - cu utilaj pentru o tiparniţă.Circa 120 de tone de ciment, aduse la 29 martie, au ajuns la Comisariatul pentru Construcţii, la cel al Industriei Uşoare, cel al Transporturilor şi la altele. La comisariatele de resort au fost distribuite şi 13 tractoare, combine, treierători, maşini de frezat.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Pian pentru ospiciul de la Costiujeni

La 25 aprilie societatea muzicală din RSSM s-a îmbogăţit cu o pianină şi cinci piane. Pianina şi un pian i-au revenit Comisariatului pentru Învăţământ. Câte un pian au primit Institutul Agricol, Comitetul Central al PC (b) din Moldova, Institutul Pedagogic şi Spitalul de boli mintale de la Costiujeni. Tot atunci, Comisariatul pentru Învăţământ a mai primit 15 lăzi de materiale didactice şcolare, două lăzi de rechizite şcolare, o saltea, două plapumi şi două perne, un ceaun, o tigaie, o chitară şi două străchini emailate. Comitetului pentru Educaţia Fizică i-au revenit patru rachete de tenis şi 60 de perechi de schiuri.

La 7 aprilie, Guvernul a distribuit mai multor comisariate şi întreprinderi 180 de rame pentru geam, 63 pentru uşi, 100 de hârleţe şi 660 de paturi de fier. Cu 27 de căruţe pentru doi cai şi-a mărit parcul mobil Comisariatul pentru Agricultură, alte 23 fiind distribuite Comisariatului Transporturilor şi celui al Industriei Locale. Opt căruţe au ajuns la guvern, şapte la partid şi una la Sovietul Suprem. La Guvern au mai ajuns în aprilie 14 piane, două proiectoare cinematografice şi un aparat de radio.

Industria Silvică a beneficiat, la 17 aprilie, de 74 de pufoaice pentru adulţi şi 498 pentru copii, 750 de perechi de pantaloni pentru maturi şi 635 pentru copii, 475 de sacouri pentru adulţi şi 705 pentru copii, 620 de pulovere, 760 de perechi de mănuşi, 558 de mantii, 485 de raniţe şi 1060 de genţi militare. Ulterior, silvicultorilor le-au fost distribuite trei bucătării mobile.

Partida din 26 aprilie a constat din 2,6 tone de vopsea, 960 de kilograme de ulei pentru vopsele şi 500 de valuri de carton gudronat. Tot atunci s-au mai adus 30 de capace pentru canalizare, 100 de pulverizatoare, 30 de kilograme de clei, 75 de kilograme de lac pe bază de spirt, 30 de perii pentru vopsit. Totodată, 3.000 de panouri de distribuţie electrică, 5.000 de suporturi pentru electricitate, 900 de prize etc. au fost repartizate comisariatelor de profil. Comisariatul Treburilor Comunale şi-a însuşit 35 de căldări de fier şi 300 de cleştişore pentru uscat rufele.

Biciclete, maşini de cusut şi de dactilografiat

Cea mai mare partidă de bunuri a fost distribuită la 10 mai 1945. Hotărârea de guvern prin care s-au împărţit mărfurile aduse din România conţine 24 de anexe.

Întreprinderile de construcţii au primit cinci transportoare, nouă troliuri, patru maşini de sertizat şi 4.000 de forme pentru confecţionarea ţiglei. Comisariatul Industriei Locale şi Asociaţia Moldcoop au beneficiat de 15,3 tone de piei de animale, 2,5 tone de lână şi 574 de pielicele de oi pentru confecţionarea şubelor. Printr-o anexă, cele 31 de maşini de cusut haine şi încălţăminte şi una de dactilografiat au fost distribuite la Comisariatul Industriei Locale, cel al Sănătăţii, la Serviciul protecţiei sociale (pentru azilurile de bătrâni, societatea surdomuţilor etc.). Anterior RSSM mai primise zece maşini de cusut, 19 de dactilografiat şi opt biciclete. De butoaie de fier, lemn şi canistre au beneficiat toate comisariatele. Tot atunci au fost distribuite cele 426 de paturi de fier pentru adulţi şi 231 de paturi pentru copii.

Prin acea hotărâre din 10 mai 1945, Guvernul a mai recepţionat din România alte 50 de piane. Printre norocoşi s-au numărat CC al PC(b)M, care a primit patru piane, Comisariatul Învăţământului - zece, Comisariatul agriculturii – trei. Direcţia Cultură din cadrul guvernului a obţinut şapte piane, Direcţia filme – cinci, Administraţia Sovietului Suprem al RSSM – două, iar Direcţia Sanitară a guvernului şi Comisariatul Transporturilor - câte unul etc. Direcţia Cultură a primit 13 instrumente muzicale.

FOTO: O parte din oile mânate din România în RSSM a pierit pe drum/ Arhiva Naţională a Republicii Moldova

Probabil, amintindu-şi proverbul „Găteşte-ţi sania vara şi căruţa iarna“, sovieticii au împărţit, la 30 august 1945, la şapte comisariate şi şase întreprinderi republicane cele 50 de sănii aduse din România. A prins bine şi un frigider fără motor. Câteva mii de detalii pentru încălţăminte pentru bărbaţi, femei şi copii au fost distribuite la 24 septembrie 1945, iar 300 de kilograme de var au mers la Comisariatul Treburilor Comunale.

La începutul anului 1946, Guvernul RSSM a împărţit 15.388 de metri de pânză

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

pentru îmbrăcăminte adusă din România, 537 de cratiţe de diferite mărimi, 2.150 de metri de pânză pentru confecţionarea sacilor şi 660 metri de stofă din lână. Au prins bine economiei RSSM şi 230 de cazmale mari, alte 18 mici, 70 de chirci, 9 stingătoare şi 8 cântare de diferite dimensiuni şi capacităţi.

Cine-mparte, parte-şi face

Nomenclatura n-a ratat ocazia să se pricopsească cu bunuri de calitate din România. Astfel, la 8 martie, Guvernul şi partidul au primit opt şi, respectiv, şapte lavoare (celelalte 69 fiind distribuite altor instituţii), dar şi bude şi pisoare. La 17 aprilie a fost distribuit nomenclaturii de stat şi de partid şi un lot de mobila – nouă canapele, patru paturi, patru saltele, opt fotolii, patru scaune moi, 24 de scaune simple şi un scaun cu două locuri. Tot la 17 aprilie, CC al PC(b)M şi-a adjudecat zece şifoniere din cele 27 venite, şase din 12 dulapuri, cinci din zece bufete şi patru oglinzi.

Dintr-o altă partidă, 12 mese şi le-au atribuit în mod egal CC al PC(,)M şi redacţia ziarului „Sovietskaia Moldavia“. Partidul şi-a luat, de asemenea, 20 de noptiere, opt revenind Comisariatului Treburilor Comunale, la fel şi şapte suporturi pentru flori (pentru hotelul „Chişinău“). Câte un cuier şi un ceas au primit ziarul „Sovietskaia Moldavia“, şcoala de partid şi hotelul „Chişinău“. Exclusiv la partid, la 23 aprilie, au ajuns două paturi de lemn, două de bronz, un pat pentru copii şi două căzi.

Mobilă pentru partid

Prin hotărârea din 10 mai nomenclatura s-a pricopsit cu alte bunuri pentru confort. Astfel, din cele 19 dulapuri distribuite prin acea hotărâre, 17 au ajuns la CC al PC(b)M. Tot la partid au ajuns cinci bufete din 11 şi cinci din cele 25 de scaune moi. Opt etajere pentru flori au fost împărţite astfel: două la partid şi câte trei la Guvern şi la Direcţia Sănătate a Guvernului. Paturile de lemn pentru două persoane au ajuns la partid (7) şi guvern (2). Guvernul a mai pus mâna pe patru canapele, partidului revenindu-i doar una.

Hârtia, în cantitate de 5,5 tone, a fost distribuită astfel: Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM şi-a adjudecat 300 de kilograme, Guvernul – 1.400 de kilograme, CC al PC(b)M – 2.000 de kilograme. O tonă a fost dată pentru tipărirea a 5.000 de exemplare de cărţi pentru reclamaţii, iar 1.400 rămase au fost repartizate Comisariatului pentru Învăţământ, celui al Sănătăţii şi Departamentului planificare de stat.

La 11 iunie s-a dat bătălia pentru 100 de autovehicule aduse din România. Cele mai multe, 25 şi, respectiv, 24 de maşini au primit Comisariatul Agriculturii şi cel al Transporturilor. Câte zece maşini au primit Trustul pentru aprovizionare cu combustibil şi Direcţia construcţii civile. CC al PC(b)M a primit doar trei maşini.

Cai şi vite româneşti pentru transnistrieni

La 21 martie 1945, Guvernul repartizează raioanelor din stânga Nistrului 800 de cai şi câte o mie de vite mari cornute şi oi pentru suplinirea lipsurilor şi reproducere. Ulterior, la 7 iulie, o altă partidă de 8.000 de cai a fost distribuită comisariatelor şi sovietelor locale pentru organizarea de întreprinderi de transport şi susţinerea activităţii.

La 17 mai 1945, Guvernul a recepţionat din România alt lot de animale: 11.000 de cai, 10.400 de vite mari cornute şi 24.800 de oi. Şi de data aceasta s-a decis distribuirea lor exclusiv raioanelor din stânga Nistrului. La şedinţa din 17 iulie s-a decis transmiterea cu titlu gratuit gospodăriilor individuale din aceleaşi raioane care nu aveau animale (familiilor militarilor, celor căzuţi pe front, invalizilor de război) a altor 12.000 de oi şi 230 de vite mari cornute. O partidă de 2.000 de cai a fost distribuită instituţiilor statului la 8 septembrie 1945.

Pierderi nejustificate de animale

Pentru aducerea animalelor din România, la 28 februarie 1945, Guvernul a stabilit traseele principale (trei) şi de rezervă (trei), fiind prescrise reguli stricte care trebuiau respectate în procesul mânării turmelor şi cirezilor. Numărul de capete repartizate raioanelor din stânga Nistrului la 7 iulie coincidea cu numărul celor care au pornit din România. Dar socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea de la târg.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Peste un an, la 17 februarie 1946, Consiliul de Miniştri al RSSM avea să constate că aducerea animalelor din România s-a soldat cu mari pierderi. Printre cauze se menţiona traseul dificil: lipsa păşunilor, a lacurilor pentru adăpare, formarea turmelor şi cirezilor dintr-un număr prea mare de capete, lipsa medicului veterinar etc. Astfel, din numărul total de animale trimise pentru raioanele de pe malul stâng al Nistrului în timpul transportării au pierit 735 de cai, 333 de vite mari cornute, 2.000 de oi şi 22 de porci. De exemplu, dintre cele destinate raionului Grigoriopol au murit pe drum 60 de cai, 70 de vite, 825 de oi şi 20 de porcine, iar dintre cele destinate raionul Râbniţa au pierit 25 de cai, 35 de vite şi 519 oi.

Au fost înregistrate decese ale animalelor şi la locul de destinaţie. Guvernul a stabilit că autorităţile locale din aceste raioane nu au asigurat condiţii elementare de întreţinere şi hrană pentru animale, fapt ce a condus, în scurt timp, la mari pierderi. De exemplu, în raionul Grigoriopol au murit sau au fost sacrificaţi de nevoie de către autorităţi 276 de cai, 70 de vite şi 488 de oi, iar în 45 de colhozuri din raionul Râbniţa - 322 de cai, 204 de vite şi 1.469 de oi.

*

Historia nr. 137

Cedarea Basarabiei s-a petrecut din cauza unei dezinformari a membrilor Consiliului de Coroană?

Autor: extrase din lucrarea Gheorghe Buzatu - Hitler Stalin Antonescu | 2814 vizualizări

O nouă perspectivă asupra evenimentelor care au avut loc în zilele destrămării României Mari este avansată de către istoricul Gheorghe Buzatu în lucrarea Hitler, Stalin, Antonescu. Istoricul se întreabă de ce şeful Marelui Stat Major, generalul Florea Ţenescu, a prezentat în Consiliul de Coroană din 27 iunie cifre exagerate ale forţelor adverse, deşi instituţia pe care o conducea estimase corect, cu alte ocazii, în rapoarte interne, capacitatea de luptă a sovieticilor. Un alt aspect analizat în lucrare se referă la stupefacţia cu care au primit autorităţile de la Bucureşti vestea ultimatumului sovietic, în ciuda faptului că mai multe instituţii ale statului atrăseseră atenţia din timp asupra acţiunilor pe care le pregătea URSS-ul. Intertitlurile aparţin redacţiei.

„(...) Cât de exacte au fost datele expuse în şedinţele Consiliilor de Coroană din 27 iunie 1940 de către persoanele cele mai autorizate – premierul Gheorghe Tătărescu, generalul Florea Ţenescu, şeful Marelui Stat Major, şi generalul Ioan Ilcuş, ministrul de Război?

Spre edificare, propunem ca, înainte de orice, să-i ascultăm – după varianta Gheorghe Tătărescu – pe şefii militari: «Aceştia– avea să relateze, la 1 mai 1943, fostul premier –, în fraze sobre, expun un punct de vedere comun: de va fi nevoie, armata se va bate, dar se va bate într-o disproporţie de forţe care nu poate lăsa nici o îndoială asupra sfârşitului». După mai puţin de trei ani, Gheorghe Tătărescu avea să pretindă că cel mai elocvent a fost generalul Ţenescu. Să-l ascultăm, deci, pe memorialist: «O expunere completă şi, în acelaşi timp, impresionantă a situaţiunii create a fost făcută de şeful Statului Major, generalul Ţenescu, care, după ce a declarat că armata îşi va face datoria, a stăruit asupra inegalităţii forţelor ce aveau să se înfrunte. El a pus în lumină capacitatea de luptă, instrucţii şi utilaj a Armatei Sovietice şi a conchis că armata noastră ar putea rezista câtăva vreme, retrăgându-se pe Siret, numai dacă ar putea conta pe sprijinul ulterior al unei mari armate aliate, pusă în mişcare de crearea unui front politic, care ar crea un nou front militar. Fără de acest sprijin, şeful Statului Major este de părere să acceptăm ultimatumul, pentru a nu fi obligaţi să cedăm mâine mai mult decât ceea ce ni se cere azi».Apelând la sursa Petre Andrei, cunoaştem că generalul Ţenescu a avansat cifre, în şedinţa Consiliului de Coroană din seara zilei de 27 iulie 1940. Esenţială, în determinarea unui curent de opinie favorabil acceptării revendicărilor Moscovei, a fost comunicarea potrivit căreia România nu putea opune mai mult de 40 de divizii celor peste 140 de divizii reunite ale posibililor inamici (Bulgaria, Ungaria, U.R.S.S.), din care numai U.R.S.S. dispunea de 100 divizii de infanterie, 20 de brigăzi de cavalerie, 7 divizii moto şi paraşutişti.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Citeşte şi: Retragerea armatei române din Basarabia

Dacă am fi luptat şi vărsat sânge în 1940 pentru Basarabia, poate că...

Basarabia, pământ românesc – de la alipirea ţaristă la ultimatumul sovietic

Este, netăgăduit, locul nimerit să ne întrebăm dacă evaluările respective erau reale? În ultimii ani, colegii istorici de la Chişinău au dat la iveală unele documente de mare interes pentru problema aflată în atenţia noastră.

– Nota-raport din 18 iulie 1940 (Moscova), semnată de generalul-maior V. Melikov, profesor la Academia Marelui stat Major al Armatei Roşii (...).

– Raport asupra acţiunilor trupelor Frontului de Sud pentru eliberarea (sic!) a Basarabiei şi Bucovinei de Nord, iunie-iulie 1940, semnat de generalul G.K. Jukov şi principalii săi colaboratori.

– Nota privind componenţa trupelor Frontului de Sud la data de 2 iulie 1940.

Planul URSS-ului

În temeiul documentelor sovietice, astăzi putem pretinde că se cunosc cu precizie următoarele aspecte:

– decizia Moscovei de a acţiona împotriva României s-a luat în prima decadă a lunii iunie 1940 (adică atunci când Anglia şi Franţa se confruntau cu asaltul Wehrmachtului în Vest, iar Hitler era, literalmente, absorbit de stadiul final al operaţiunii declanşate în 10 mai 1940);

– nebănuindu-se care avea să fie reacţia lui Hitler pe tema respectării protocolului secret din 23 august 1939, Moscova a proiectat iniţial operaţia pentru aşa-zisa „eliberare“ (în fapt, ocupare) concomitentă a Basarabiei şi Bucovinei (integral);

– operaţia cădea în sarcina trupelor Frontului de Sud (comandant – generalul Jukov), cu bazele în Regiunea militară specială Kiev şi în Regiunea militară Odessa, reunind trei armate (5, 9 şi 12);

– stadiul final al pregătirii Armatelor 9 şi 12 s-a limitat la perioada 11-27 iunie 1940, astfel că, la 24 iunie 1940, trupele să fie concentrate şi, la 28 iunie 1940 (ora 15, ora 14 a Bucureştilor), să fie pregătite pentru momentul «trecerii frontierei de stat»;

– la nivelul comandamentului Frontului de Sud s-au întocmit două variante ale planului de operaţiuni: prima, la 17 iunie 1940 (prezentată Stavkăi la 22 iunie 1940!), iar cea de a doua – ulterior, ambele având în vedere cele două ipoteze: acceptarea/respingerea de către România a pretenţiilor sovietice;

– Nota-raportsemnată de generalul Melikov trimitea la cele două variante ale acţiunii Frontului de Sud. Ambele contrazic categoric demonstraţiile generalului Ţenescu, făcute în Consiliul de Coroană la 27 iunie 1940, în sensul că, dacă se accepta riscul unui război cu U.R.S.S., Armata Roşie ar fi depăşit Prutul şi chiar Siretul. În primul rând, generalul trebuia, la nivelul la care acţiona, să pretindă că a fost bine informat de către Biroul II asupra intenţiilor Moscovei; în al doilea rând, el trebuia să presupună că trecerea Prutului ar fi însemnat, din partea lui Stalin, o încălcare a condiţiilor protocolului secret din 23 august 1939, ceea ce n-ar fi îngăduit Hitler, tot aşa cum n-a permis, chiar în acele zile, înghiţirea Sudului Bucovinei de către Kremlin. Pe de altă parte, Nota-raport a lui Melikov confirmă că, pentru a cotropi Basarabia şi Bucovina, în cazul rezistenţei României, trupele sovietice au fost pregătite să angajeze o operaţiune ofensivă, cu Prutul ca limită vestică: «Dacă Guvernul României nu cade de acord să părăsească benevol Bucovina şi Basarabia şi să-şi retragă trupele peste râul Prut– sintetiza Melikov –, Armatele Roşii, printr-o ofensivă vertiginoasă, executată pe linia Nistrului, urmau să elibereze cu arma în mână Bucovina şi Basarabia». În asemenea situaţie, sovieticii trebuiau să execute – îl citãm pe Jukov – o lovitură concentrată cu Armata 12 de-a lungul Prutului cu direcţia Iaşi, iar cu Armata 9 de la sud de Chişinău pe direcţia Huşi. Varianta a doua, expusă tot de Melikov, avea în vedere «rezolvarea pe cale paşnică a problemei», adică acceptarea pretenţiilor Moscovei de către Bucureşti, ceea ce ar fi necesitat «introducerea rapidă în Bucovina şi Basarabia doar a unei părţi a trupelor sovietice concentrate pe Nistru, în scopul ieşirii neamânate pe traseul râului Prut».

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Ce date a prezentat şeful Marelui Stat Major, generalul Ţenescu

Examinând planurile sovietice – fie de trimitere a forţelor armate între Nistru şi Prut, fie de invadare a spaţiului respectiv –, se adevereşte că, la 27 iunie 1940, în discuţiile purtate între cele două Consilii de Coroană de la Bucureşti a fost dezbătută ipoteza unui atac armat al U.R.S.S dacă s-ar fi respins nota ultimativă a lui Molotov. Ceea ce, trebuie să recunoaştem, nu putea să constituie numaidecât un argument pentru cedare, ci, dimpotrivă, şi pentru respingerea agresivităţii Moscovei.

În acest cadru, credem că nu poate fi ignorată problema valorii şi calităţii trupelor sovietice destinate operaţiunilor din Basarabia şi Bucovina. Se cunosc, după cercetările de arhivă, posibilităţile României din vara anului 1940: ea nu putea miza pe mai mult de 40 de divizii, din care, pentru apărarea frontierelor de nord-est, se reţineau aproximativ 20 de mari unităţi (16 divizii de infanterie, 2 divizii de cavalerie ș.a.), plus cel mult 2-3 divizii de infanterie din rezerva Marelui Stat Major.

În şedinţa Consiliului de Coroană din seara de 27 iunie 1940, generalul Ţenescu – după cum ne amintim – s-a referit, de asemenea, la existenţa în subordinea sa a 40 de divizii. În schimb, el a evaluat (după varianta Petre Andrei) la peste 140 de divizii valoarea forţelor reunite ale U.R.S.S, Ungariei şi Bulgariei. Cifrele avansate au fost, desigur, exagerate. Mai întâi, pentru că nu se cunoaşte existenţa unui plan de acţiune comună a celor trei state în cazul în care România ar fi respins notele ultimative ale Moscovei. În al doilea rând, generalul Ţenescu, evaluând separat forţele sovietice, a identificat: 100 divizii de infanterie, 20 brigăzi de cavalerie, 7 divizii motorizate.

Noi îl bănuim pe generalul român de tentativă de dezinformare a participanţilor la şedinţa Consiliului de Coroană.

Ce știau Bucureștii despre pregătirile militare ale URSS-ului

Un alt aspect ce se impune a fi elucidat priveşte gradul în care autorităţile române au fost la curent în 1940 cu preparativele militare ale U.R.S.S. de acţiune în Basarabia şi Bucovina şi, mai mult, cu riscurile reale ale respingerii necondiţionate a notelor ultimative ale lui Molotov. (...)

În baza datelor culese de Biroul II român, Bucureştii au fost la curent în 1940:

– cu concentrările de trupe sovietice la est de Nistru în prima jumătate a anului;

– cu faptul că, după 1 aprilie 1940 (lucru atestat şi de sursele sovietice), concentrările de trupe au fost sistematice, având în vedere intervenţia «în eventualitatea unei acţiuni armate a U.R.S.S.»în desfăşurarea evenimentelor din sud-estul european;

– cu faptul că agitatorii comunişti şi propagandiştii din Armata Roşie au răspândit zvonul că România se pregătea să atace UR.S.S., dar că, în schimb, U.R.S.S. va obliga România să-i cedeze Basarabia şi Bucovina.

La 19 iunie 1940, Biroul II a prezentat lucrarea Consideraţiuni politico-strategice privind situaţia României după capitularea Franţei, material ce releva înrăutăţirea situaţiei generale a ţării noastre şi evidenţia posibilitatea ca U.R.S.S. «să-şi îndrepte acţiunea sa şi asupra României, propunându-şi să respingă pe români din Basarabia şi Bucovina şi, eventual, să ducă frontul pe Carpaţii Răsăriteni».U.R.S.S putea beneficia – se sublinia de Biroul II român – de situaţia Germaniei (cu grosul trupelor sale angajate în Vest) şi «să treacă la atac»fără a mai anunţa Berlinul. Nu a fost, se ştie, cazul, dar, oricum, materialul din 19 iunie 1940 avertiza categoric: «Această intenţiune [a U.R.S.S. de a intra în Basarabia şi Bucovina] trebuie întrevăzută ca foarte posibilă(subliniat în original) şi este în perfect acord cu toate informaţiile primite de Marele Stat Major (secţia 2-a) în ultimul timp».

În atare împrejurări, sugerează Sinteza Biroului II român de la finele anului 1940, prezentarea notelor ultimative sovietice nu a survenit ca o totală surpriză pentru cercurile conducătoare de la Bucureşti. Ceea ce a surprins, adăugăm noi, a fost doar faptul că intervenea o anume realitate, confruntarea cu o situaţie necunoscută fiind pentru oricine, se ştie prea bine acest lucru, oricum dezagreabilă şi plină de inedit, cu consecinţe imposibil de perceput în absenţa impactului.

Cum au reacționat autoritățile române

Ceea ce ne surprinde, într-o asemenea stare de lucruri, a fost modul în care s-a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

recepţionat la Bucureşti ştirea despre prezentarea primei note ultimative sovietice şi atmosfera ce s-a creat. Din notele lui Gheorghe Tătărescu desprindem detalii atât în această privinţă, cât şi cu referire la demersurile guvernului român de amânare a momentului impactului, ceea ce constituie un nou argument în sensul că liderii politici şi militari pătrunseseră intenţiile agresive ale Kremlinului.

Reţinem, deci, din însemnările premierului Gheorghe Tătărescu: «Consiliul de Coroană [din 27 iunie 1940, ora 12,20] se deschide sub preşedinţia Regelui într-o atmosferă copleşitoare. Consilierii Regelui, membrii Guvernului şi şefii Armatei sunt prezenţi. Suveranul expune scopul convocării Consiliului şi îmi dă cuvântul. Expun pe larg istoricul raporturilor noastre cu Sovietele, precum şi toate negocierile duse de Guvern pentru a înlătura agresiunea rusă. Într-o linişte grea citesc textul ultimatumului primit în cursul nopţii şi sfârşesc prin a enumera primele măsuri militare şi administrative luate, cerând apoi voie Guvernului să-mi spun părerea după ce vor fi vorbit toţi membrii Consiliului...». *Surprinzătoare au fost îndemnurile survenite practic instantaneu în direcţia admiterii pretenţiilor sovietice.* (s;m;)

Să revenim însă la însemnările lui Gheorghe Tătărescu pe marginea desfăşurării primului Consiliu de Coroană din 27 iunie 1940, reţinând chiar demonstraţiile celui în cauză: «...La sfârşitul dezbaterilor arăt imposibilitatea rezistenţei împotriva armatei Sovietelor şi demonstrez consecinţele unei asemenea rezistenţe: distrugerea completă a propriei noastre armate, cotropirea vertiginoasă a ţării şi distrugerea statului român. Pun, de asemenea, în lumină imposibilitatea unei retrageri a armatei, sfârşind prin a apăsa asupra necesităţii menţinerii intacte a forţelor noastre militare până în ceasul final al războiului. În concluzie, cer şi Consiliul aprobă ca Guvernul, în răspunsul său, să confirme primirea ultimatumului şi să ceară fixarea locului unde trebuia să trimitem negociatorii reprezentând statul român. Urmăream în chipul acesta să facem o ultimă tentativă pentru a deschide calea discuţiilor şi să câştigăm câteva zile pentru a putea evacua în ordine armata, autorităţile, precum şi populaţia românească ce n-ar fi voit să rămână sub regimul de ocupaţie rus...».

Tabloul general sugerat era mult prea sumbru. Impresia nu putea să nu fie decât dezarmantă asupra celor prezenţi, iar peste câţiva ani, în 1945-1947, sovieticii vor şti să aprecieze acest lucru, de vreme ce admiseră prezenţa marcantă a lui Gheorghe Tătărescu în guvernul comunizant al dr. Petru Groza. (...)

Dacă persistă vreo neînţelegere în privinţa responsabilului principal sau vreun semn de întrebare cu privire la nejustificata cedare grabnică a Bucureştilor în iunie 1940 în faţa pretenţiilor U.R.S.S., propunem să ne adresăm nemijlocit celui care, atunci, a fost indiscutabil Nr. 1 dintre toţi cei aflaţi în epicentrul unor evenimente dureroase şi pline de grave şi îndelungi consecinţe. Acesta era regele Carol al II-lea care, la 16 octombrie 1943, nota în Jurnalul său: «Am împlinit jumătate de veac. Trebuie să mărturisesc că, deşi au trecut, în acest răstimp, atâtea peste capul meu, nu simt aceşti 50 de ani apăsând pe umerii mei. Privind înapoi, trebuie să constat că viaţa mea n-a fost lipsită de interes şi de mişcare. A fost o luptă continuă, o luptă pentru credinţele mele şi pentru progresul poporului meu. Chiar dragostea pentru Duduia [Elena Lupescu], care a făcut să fiu atât de atacat şi defăimat, a făcut parte din acest ansamblu de bătălii continue. N-o regret nici o clipă şi astăzi, în zilele de restrişte, ca şi în acele de mulţumire. A fost un izvor continuu de bucurie, un loc de adăpost pentru sufletul meu. Nu zic că n-am făcut greşeli, chiar unele mari. Azi mi se parecă cea mai mare a fost de a nu m-aşeza, cum o doream împreună cu Călinescu, hotărât şi de la început înfruntând toate riscurile trecătoare, de partea Aliaţilor. Am făcut greşeala de a-mi pleca urechea celor fricoşi, şi îndeosebi lui Urdăreanu, care în acel moment se făcuseră campionii închinării, de frică, în faţa aroganţei germane. E adevărat că România ar fi suferit, dar nu mai mult decât acum, dar cel puţin n-ar fi fost umilită. Basta pentru trecut, ochii trebuiesc acum aţintiţi asupra viitorului şi numai asupra lui şi să activăm toţi pentru eliberarea României din gheara nazistă». (...)

De ce nu l-a ascultat Carol al II-lea pe Nicolae Iorga?!

Tot în acelaşi cadru, dar în Consiliul de Coroană din 31 august 1940, cu prilejul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

luării în dezbatere a «arbitrajului»impus României la Viena în ceasurile imediat precedente, liderul P.N.Ţ., Iuliu Maniu, nu s-a abţinut a se referi la consultările iniţiale de suveran în luna iunie şi la care vorbitorul nu participase: «Cred că cedarea Basarabiei, fără nici un fel de rezistenţă, a fost o profundă greşeală, ale cărei urmări le suferim astăzi.Trebuia, cu orice preţ şi cu orice sacrificiu, chiar cu sacrificiu de a suferi o înfrângere, să rezistăm. Naţiunile suferă înfrângeri pe câmpul de luptă, războiul are şansele sale bune sau rele, mari şi puternice naţiuni au fost înfrânte, poporul român a pierdut şi el războaie, dar prin vitejia soldaţilor săi şi prin puternica conştiinţă naţională, a prins puteri de viitor, pentru înălţarea ţării, în viitor. Aşa, am pierdut în Basarabia peste 2 milioane de români, fără nici cea mai mică rezistenţă. De aici, vă puteţi Dv. închipui descurajarea care a cuprins toate provinciile, pe toţi românii, şi umilirea care a cuprins armata română, care ar fi voit să aibă ocazia ca să arate că, dacă diplomaţia românească n-a ştiut a lucra, ea ştie să sângereze pe câmpul de luptă, pentru valoarea onoarei naţionale».

Cu acelaşi prilej, Gheorghe Brătianu a observat de asemenea: «Eu nu vreau nici să îngreunez aceste dezbateri şi nici să fac procesul trecutului deşi odată va fi făcut; dacă nu-l vom face noi, alţii îl vor face, dar ţin să amintesc un lucru: am luptat pentru o anumită politică, în afară de ceea ce era în ultimii ani. Ţin să spun că, dacă am luptat pentru că aveam nădejdi şi convingere, şi eu am făcut chiar declaraţii în această privinţă, [a fost] că prin această politică puteam păstra graniţele ţării».

Neîntrecutul Nicolae Iorga, la reuniunea amintită a Comisiilor de politică externă ale Parlamentului, din 2 iulie 1940, a intervenit cu precizări nuanţate, prezentând finalmente poziţia celor mai de seamă politicieni ai ţării, consemnată într-un memorial document: «Noi avem de ales două procedări: Procedarea Dietei Poloniei la împărţirea ţării. A vorbit unul, altul, a fost o luptă oratorică între dânşii şi s-a terminat printr-un vot care a însemnat admiterea de către naţiune a sfâşierii teritoriului. Aceasta este o hotărâre pe care, după părerea mea, nu o putem lua şi răspunderea va fi pentru toţi cei care se vor ralia la dânsa. Sau să facem ce-a făcut înţeleptul Rege Carol I şi acel mare ministru al lui, Ion Brătianu: faţă de un act de nedreptate, asemănător cu cel car se face azi României, retragem armata din teritorii, retragem funcţionarii. Nu luăm nici o hotărâre care să lege viitorul»".

(Gheorghe Buzatu,Hitler, Stalin, Antonescu, Ed. Societăţii Culturale Ploieşti-Mileniul III, 2005)

30 august 2013

Tiuk, 5/ 2005

Lucian POSTU

Doamna Ana

Sa ma ierte dumnealui poporul roman, dar asta-i situatia: nu e vorba nici de Ana lui Manole, nici de Ana Ipatescu, necum de Ana de Noailles, si nici macar de Ana Blandiana, martira pisicelii arpagiciene cu sos picant a la Gogu Radulescu.

Asta e. Doamna de care vreau sa va vorbesc e o femeie mult mai simpla, dupa vorba, dupa port. Sa nu zic vorba mare, o simplitate a naibii de arhetipala. Asa cum ii sade bine unui arhetip, doamna de care vreau sa va vorbesc, doamna Ana, e o persoana de care nici n-ati auzit. Sau, daca ati auzit, i-ati adresat doar un gind sau o privire amabila, asta in cazul in care ati simtit cit de cit ca doamna Ana nu e deloc o parte de decor, ci chiar unul dintre personajele principale.

Fiindca veni vorba de arhetip: sa ma mai ierte o data dumnealui, poporul rroman, dar am sa va mai dau o veste proasta - pe linga celelalte lipsuri deja amintite, doamna Ana mai are si un defect capital. Sau mai bine zis un pacat capital, daca tinem cont de faptul ca, precum se stie, iudeii au rastignit pe Mintuitor. Asta e: doamna Ana nici macar nu-i rromanca 100%. Ce s-o mai lungim atita, doamna Ana e - pardon, domnu' Nae - evreica. Si, pe deasupra, a mai avut si tata ilegalist! Ce va spuneam eu - nu e deloc in regula dosarul. Ca sa nu mai vorbim de chestia cea mai dubioasa: sotul doamnei in cauza. Un scriitoras de trei parale, evreu rus din Basarabia, sau ce-o mai fi el. Uitati-va numai ce nume are: Goma. Paul Efimovici Goma. Daca asta-i nume romanesc, eu sint Petrache Lupu de la Maglavit. Pai,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

degeaba s-or fi luat ei? Doar se stie: banul trage la ban si jidanu' la jidan. Este?

Acum, ca ne-am lamurit despre cine e vorba, trebuie sa recunosc in fata onoratei instante ca, de fapt, pe doamna Ana n-am intilnit-o niciodata. Tot ce stiu despre ea e din cartile domnului jidov, cel care a crezut cu narodnicie ca poate mintui popolul roman de calitatile lui native. In acele carti, in care domnul jidov isi pune pe masa intimplarile sale tragice si tulburator de don-quijotesti, umarul doamnei Ana nu apare prea des. Cind si cind, ochiul camerei de filmat o aduce in fata noastra: nemiscata si cu dintii strinsi, precum Massada; infuriata si gata de atac, sarind sa-si apere copilul si barbatul, ca o leoaica inconjurata de sulitasi; materna, intelegatoare si indurerata, precum strabuna ei, Maria.

Ei da, precum strabuna ei, Maria. Si aici il rog pe dumnealui poporul roman sa ma mai slabeasca, iar pe dumnealor, jumatatile noastre mioritice, sa ma ierte. Nu stiu altii cum sint, dar eu unul am o banuiala: sa nu fi fost doamna Ana din neamul celor scuipati, prigoniti, haituiti si ucisi vreme de 2000 de ani, tare ma tem ca n-ar fi putut sa duca pina la capat crucea ascunsa si grea cit toate zilele, pe care a acceptat sa o poarte, tacuta, nevazuta si anonima, ca apa, ca aerul si ca pamintul.

In sensul adevarat al cuvintului, cu doamna Ana am vorbit o singura data, la telefon, si asta fiindca domnul Paul nu era acasa. Cu o voce calma si grea, mi-a spus atunci citeva lucruri care m-au clatinat si m-au facut sa inteleg ce gol istoric se intinde peste miile de ani in care, de fapt, n-am incetat sa dormim pe aceleasi scinduri ude si lacustre.

Cam asta e. Inchei aici mica mea epistola, trimitindu-i doamnei Ana toata dragostea si pretuirea noastra. A celor multi-putini care, dupa puterile noastre, tinem la nebunul, nesuferitul si necesarul domn Paul, cel-vorbitor-in-pustie.

Iar in chip de dar, o rog pe doamna Ana sa primeasca aceste versuri, culese din memorie si scrise cindva de un gladiator mort in afara arenei:

Ea nu avea greutate, ca respirarea.
Rizinda si plinginda cu lacrimi mari
ea era sarata ca sarea
slavita la ospete de barbari.
Ea era frumoasa ca umbra unui gind.
Intre ape, numai ea era pamint.
(Timpul, 5/2005)

*

Ziarul lui Lucian Postu

fara fariseism, despre realitate

« Bulibaşa Băsescu, preşedintele hoitar

Doamnei Massada, Paris, Rue Romînoshima, 13

Luna asta, o doamnă a avut o aniversare. Ca un brav romîn ce sînt, m-am lăsat iar în voia lenei meschine şi n-am scris un text pentru această doamnă. De fapt, nu pentru dînsa ar fi fost textul. Ar fi fost pentru cei care încă mai cred că merită să nu te laşi sălbăticit.

Fiindcă doamna în cauză n-a ales calea Egiptului şi dîmbul Căpăţînii ca să apară în vreo icoană, fie ea văpsită de vreun maestru neo-rubliovian sau de un omulean din Iaşi. Doamna aceea, de fapt, n-a avut de ales : era făcută să facă ceea ce a făcut. Şi face. Acum, la Paris, apatridă, în vîrstă, operată de cea mai rea dintre boli, în timp ce nişte scursuri din capul duhnitor al statului rrromîn emit explicaţii slinoase, pline de jeg moral şi telectual, în legătură cu situaţia incredibilă a acestui monument feminin, anonim şi viu.

Să nu credeţi cumva că cer compasiune pentru această doamnă de la capetele duhnitoare ale statului rrromîn. Ceauşescu i-a luat acestei doamne cetăţenia romînă, fiindcă era duşmancă a poporului ; iar marii anti-comunişti Constantinescu, Ciorbea, Radu Vasile, Tăriceanu, Boc, M.R.Ungureanu şi desigur, cu voia dvs, Băsescu, n-au făcut nimic pentru a-i reda cetăţenia ţării pentru care această femeie exemplară şi-a pus pe butuc tot : sănătatea, liniştea, viitorul, familia.

Nu mă îndoiesc : după ce urmele Hiroshimei morale romîneşti se vor mai şterge, scuipatul nesimţirii birocratice se va întoarce înzecit în faţa celor care au

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

refuzat să mişte un deget în acest caz dezgustător de romînesc. Băsescu, Boc, Ungureanu, Tăriceanu & Co, sper să trăiţi acele zile . Regret că sînt un raţionalist convins, deci vă pot blestema doar simbolic.

Dar ajunge cu pomenirea mizeriilor din capul mesei. Dacă vreţi să ştiţi mai multe despre această doamnă, puteţi citi mai jos un text pe care l-am scris mai de demult. Iar dacă vreţi să-i scrieţi doamnei , iată adresa :

Paris, Rue Romînoshima, 13

http://www.tiuk.reea.net/10/postu.html

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

SEPTEMBRIE

Septembrie 1

Tiuk!, august.
AUG. 27TH, 2013
Top 10 cele mai bune romane basarabene din ultimii 50 de ani
am fost rugat de Gh. Erizanu să particip la ancheta asta, care văd că a făcut ceva valuri printre cititori. Iată care a fost răspunsul meu:
Nu sunt un adept al topurilor, însă nici nu m-am ferit să-mi spun părerea despre cărţile care-mi plac şi mi se par foarte bune (sau… din contra). Scriitorii basarabeni mi se par mai buni în poezie decît în proză, dar, cu toate astea, am avut şi realizări greu de neglijat şi în ceea ce priveşte romanul. Fireşte că, participînd la ancheta voastră, ar trebui să nu iau în seamă cărţile scrise de scriitorii din familie, altfel, nu văd cum nu s-ar afla în acest top trilogia „Letopizdeţ" de Alexandru Vakulovski, de exemplu, care – e adevărat – a fost publicată la edituri din România (Aula, Idea şi Polirom) şi criticii români o consideră… românească, aşa cum e toată literatura română scrisă de basarabeni, de altfel.
Aşadar, voi menţiona primele 10 romane scrise de scriitori basarabeni care-mi vin în minte, într-o ordine aleatorie (sigur voi uita ceva/pe cineva, dar aşa mi se pare mai cinstit, să le scriu în ordinea în care mi le amintesc):
„Din calidor (o copilărie basarabeană)" de Paul Goma
„Iepurii nu mor" de Ştefan Baştovoi
„Sex & Perestroika" de Constantin Cheianu
„Înainte să moară Brejnev" de Iulian Ciocan
„Un american la Chişinău" de Dumitru Crudu
„Povestea cu cocoşul roşu" de Vasile Vasilache
„Singur în fața dragostei" de Aureliu Busuioc
„Zbor frînt" de Vladimir Beşleagă
„Țesut viu. 10 x 10" de Em. Galaicu-Păun
„Kasa Poporului" de Mitoş Micleuşanu
Acum, mai e o întrebare. E sau nu este „literatură basarabeană" literatura scrisă în alte limbi decît în română? Dacă da (şi eu cred că da) – atunci din acest top nu poate lipsi romanul „Ocnele lui Ţar Solomon" de Vladimir Lorcenkov.

3 septembrie

Adevàrul de azi,
"Vosganian: Dacă preşedintele îmi cere suspendarea, **eu demisionez cu un minut înainte"** *(!)*

Joi 6 septembrie

Timpul, Chisinàu:
"ULTIMA ORĂ 5 Septembrie 2013, ora 08:57
Sediu pentru Centrul "PAUL GOMA"
Prin decizia Consiliului Uniunii Scriitorilor, s-a înfiinţat Centrul de studiere a comunismului în Basarabia şi Bucovina „Paul Goma". Însă deocamdată acesta nu-şi poate desfăşura activitatea din cauza lipsei unui sediu.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

În acest context, un grup de personalităţi marcante din Republica Moldova solicită Consiliului Municipal Chişinău să aprobe o decizie pentru soluţionarea echitabilă a problemei, comunică MOLDPRES.

Anterior a fost adresat un demers către primarul general al capitalei Dorin Chirtoacă. În rezultatul acestuia, a fost luată decizia de a acorda un subsol insalubru la marginea oraşului, decizia fiind motivată prin faptul că acesta ar fi unicul local de care dispune Primăria.

„E o motivaţie cel puţin stranie, dacă ne uităm la proiectul ordinei de zi a Consiliului Municipal Chişinău din cinci septembrie. Aici regăsim mai multe clădiri istorice din centrul Chişinăului scoase pentru a fi date în arendă. Decizia trebuie s-o ia Consiliul Municipal", susţine directorul executiv al Centrului „Paul Goma" Andrei Ţurcanu.

Printre cei care susţin iniţiativa de repatriere a lui Paul Goma şi cer crearea unor condiţii decente pentru activitatea Centrului de studiere a comunismului în Basarabia şi Bucovina „Paul Goma" sînt primul Preşedinte al Republicii Moldova Mircea Snegur şi scriitorul Vladimir Beşleagă.

Centrul „Paul Goma" este o organizaţie obştească menită să adune materiale şi să cerceteze manifestările şi consecinţele fenomenului totalitarismului comunist, notează MOLDPRES.

Moldpres

*

tiuKestionar

Flori Bălănescu

- Care e jocul tău preferat din copilărie? Dar din adolescenţă?

- „Jocul" meu preferat în copilărie era să-mi imaginez ce bine ar fi să am fraţi apropiaţi de vârsta mea (ai mei fiind deja adolescenţi când eu mă ridicam); în adolescenţă era să scriu jurnale, poezii şi (bucăţi de) romane pe care nu le mai am, să-mi imaginez cum într-o zi, când voi fi Mare, voi schimba prin munca mea viziunea istorică asupra lumii şi vieţii... sunt foarte plictisitoare.

- Cînd te întîlneşti cu primii tăi prieteni despre ce vorbiţi? Despre trecut sau despre prezent?

- Despre cum se regăseşte trecutul în prezentul nostru. Avem nostalgii, dar avem şi multe tristeţi de împărtăşit. Plus că nu am atât de mulţi prieteni din trecutul mai îndepărtat...

- Sportul preferat? Ce sport pe care-l urmăreşti la TV ai vrea să cunoşti, să practici (de ce)?

- Nu am un sport preferat. Detest fotbalul (vezi, nu am nici strop de milă pentru popularitatea mea!). Am jucat handbal în şcoala generală. Sora mea a jucat handbal profesionist în adolescenţă. Îmi place uneori să privesc transmisiunile de gimnastică. Dar nu sunt pasionată.

- Ce chestie n-ai face, dar l-ai pus pe vreun personaj de-al tău să facă (oarecum în locul tău)?

- Să trăiască în locul meu. Acum nu ne mai recunoaştem.

- Care e profesia pe care ai face-o cu plăcere? O profesie hobby care te-ar face fericit(ă)?

- Am deja o profesie pe care o fac cu plăcere (avem o relaţie specială, de iubire-şi-de-oboseli). Aş deschide, la vârsta pensionării, un restaurant pentru oamenii cu suflet de artişti, în care să se poată auzi numai jazz (de toate felurile, după gust), blues(-rock)... şi la momente de mare restrişte sufletească, poate un pic de Maria Lătăreţu (sau Maria Răducanu!?).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

- Ce sentimente/stări te enervează?

- Că sunt atât de defensivă, în ciuda aparenţei că nu... e complicat de explicat.

- O faptă cu care te-ai lăuda în faţa copiilor tăi? Un eveniment care te-a avut în centru pe tine şi care i-a bucurat nespus pe părinţii tăi?

- Părinţii mei au fost oameni simpli, tata a murit prea timpuriu, dar cred că nu-l văzusem niciodată în felul acela de schimbat la faţă, ca în ziua în care am ajuns acasă de la Bucureşti şi i-am spus că am intrat la facultate. Nu-i uit niciodată imaginea: păştea vreo trei oi pe buza şanţului, i se terminase aerul din casă şi din curte, aşteptarea îl chinuia. Ştiu că în epoca vitezei de toate felurile şi a progreselor tehnologice, cu atâtea debuşeuri, pare o prostie („de babă bătrână"), dar înainte de „loviluţie" nu se intra la facultate pe bandă rulantă, ca azi. Iar eu vin dintr-o familie în care am fost prima absolventă de studii universitare, atât în ramura paternă, cât şi în cea maternă. Ei, asta se vedea pe faţa tatălui meu, care n-a scos niciun cuvânt. Era cumva răzbunat pentru toată istoria grea din urmă... Mama a fost cu mine, când s-au afişat rezultatele în vitrina de la Arhitectură (acolo se afişau, eu am intrat la Istorie), a leşinat. Era cardiacă.

Nu am cu ce să mă laud în faţa copilului meu.

- Dacă ai cînta rock sau jazz, ai fi foarte sărac(ă) şi ţi s-ar propune să cînţi manele pentru mulţi bani ai accepta? Ce n-ai accepta ca scriitor?

- Nu accept nici să ascult, dar să mai cânt. Dar ce, s-au terminat veceurile de spălat, străzile de măturat, grădinile de lucrat etc.? Numai parveniţii şi sfertodocţii se ruşinează de muncă. Bogată nu am fost niciodată, sunt obişnuită să fiu săracă. Cum nu sunt scriitor (profesionist, am înţeles că aşa se numesc cei „adevăraţi"), dar dacă mă întrebi şi pe mine: nu accept ridicarea ficţionalizării la rang de artă înaltă, în ciuda şi în detrimentul realităţii, adevărului, omului (inclusiv a omului care scrie).

- Dacă ţi s-ar da un premiu pe care nu l-ai merita (cel puţin nu mai mult decît cel de pe locul doi, pe care l-ai simpatiza de multă vreme) ce ai face?

- N-o să fiu niciodată în ipostaza asta. Dar cred că deciziile juriilor nu au satisfăcut niciodată aşteptările tuturor oamenilor. Situaţia evocată de tine este valabilă în condiţiile în care „toată" lumea ştie că juriul are un dinte împotriva celui de pe locul doi... fiind el un ins incomod, incorect politic. Şi-atunci, „tu", cel de pe locul întâi, trebuie să ai stofă de martir, să ai o conştiinţă beton pentru a renunţa, în ciuda realităţii că eşti – măcar teoretic – un scriitor talentat, altfel de ce te afli acolo? Am pus pronumele între ghilimele pentru că eu mă văd mereu pe locul doi (sau trei, sau deloc). Dar, dacă vrei să dăm frâu ficţiunii de nestăvilit din noi (ha, ha, ha!), uite ce aş face: Aş dedica premiul meu lui Paul Goma. Nici măcar nu aş fi originală. A făcut-o deja O. Nimigean cu ceva ani în urmă.

- Cum ai devenit ceea ce eşti acum?

În virtutea „inerţiei"? Cum orice (pe)trecere este o devenire, nu-mi dau seama ce am ajuns. Asta e o întrebare pentru personalităţi (neapărat „marcante").

(iunie 2013)

6 septembrie 2013

Adevàrul:

"ARHIVELE COMUNISMULUI „Spionul român", victimă a Marii Terori din RASSM

6 septembrie 2013, 08:24

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

În anii 1937-1938 în Uniunea Sovietică are loc Marea Teroare, o perioadă în care au fost arestaţi circa 1,5 milioane de persoane, dintre care nu mai puţin de 680.000 au fost executaţi cu un glonte în ceafă.

Ce s-a ales de cimitirele prizonierilor de război din RSSM. Pe mormint...

ARHIVELE COMUNISMULUI Leonid Cemortan, în 1967: „Rusificarea moldoveni...

Printre victime erau aşa-numiţii culaci care reveniseră din exilul siberian, dar şi ţărani din colhoz, oameni politici, de cultură, militari de rang înalt etc. În RASSM la aceştia se adăugau „agenţii români“. Un presupus agent român a fost prins în iulie 1938 şi executat un an mai târziu. Cine este Maxim Nicolae Ivanenco şi care a fost soarta sa?

Aventura lui Axentie Ivanov

Pe lângă eliminarea duşmanilor din interior, care ar fi sabotat măsurile economice şi politice ale autorităţilor sovietice, identificarea agenţilor străini era un alt obiectiv important al NKVD. Erau suspectaţi de a fi agenţi toţi cei care aveau rude peste hotare, fusese în vizite de lungă sau scurtă durată în afara URSS. În cazul RASSM, erau suspectaţi toţi care aveau neamuri peste Nistru, în România, dar şi cei care erau originari din Basarabia sau alte provincii ale României, indiferent de originea lor etnică. Printre cei mai cunoscuţi oficiali ai RASSM de origine basarabeană era rusul Grigori Starîi (Borisov), născut la Bozieni (actualul raion Hânceşti). Îndeplinea funcţia de preşedinte al Sovietului Comisarilor Poporului din RASSM, dar acest lucru nu l-a cruţat, fiind executat pe 11 octombrie 1937.

Era evident că toţi care veneau din România, mai ales cei care trecuseră ilegal hotarul pe Nistru (în limbaj sovietic „linia de demarcaţie“) erau consideraţi spioni. Unul dintre aceştia era o persoană care s-a dat drept Axentie Ion Ivanov, care a trecut hotarul în dimineaţa zilei de 26 iulie 1938. Locul trecerii era situat între satele Vâscăuţi şi Jora de Jos, din judeţul Orhei, iar în partea stângă a Nistrului fiind localitatea Harmaţca, raionul Dubăsari. Noaptea a stat într-o livadă situată pe moşia satului Văscăuţi, fiindu-i frică să nu fie împuşcat, după declaraţiile sale, de către grănicerii români. A decis să treacă înot Nistrul în jurul orelor 5.00 dimineaţa, când deja se lumina. Când a ajuns pe la mijlocul râului, a fost observat de patrulă, formată din soldaţii Golovaci şi Lotunov, aparţinând detaşamentului de grăniceri Râbniţa al NKVD. Când Ivanov a ajuns la mal, aceştia îl aşteptau şi l-au arestat imediat. Soldaţii poliţiei politice s-au bucurat că vor fi lăudaţi de şefi că au prins încă un spion român. Aşa şi a fost, Golovaci şi Lotunov au primit un premiu bănesc pentru vigilenţa manifestată în capturarea lui Ivanov.

NKVD îi află identitatea adevărată

Este interogat în primele două zile după reţinere, pe 27 şi 28 iulie 1938, apoi pe 19 august şi, după o pauză de câteva luni, la 31 decembrie 1938, pe 2 şi 3 ianuarie 1939. La toate acestea declară una şi bună: că se numeşte Axentie Ion Ivanov, că a lucrat argat, o ducea greu, era hrănit mizerabil şi în momentul în care şi-a manifestat nemulţumirea faţă de hrană, a fost bătut de stăpân şi nu a mai putut răbda şi a trecut Nistru, în URSS.

Erau suspectaţi de a fi agenţi toţi cei care aveau rude peste hotare, fusese în vizite de lungă sau scurtă durată în afara URSS.

Igor Caşu, istoric

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

La 4 ianuarie 1939, oamenii NKVD nu mai cred în ceea ce spune şi insistă să-şi declare adevărata identitate: şi anume, că se numeşte Maxim Nicolae Ivanenco, originar din Ciobruciu, raionul Slobozia, ceea ce acesta, până la urmă, şi recunoaşte. Se constată că Ivanenco încercase să evadeze în iarna anului 1930 în România, încercând să treacă Nistru, dar fără succes, fiind prins de grănicerii sovietici şi condamnat la cinci ani de închisoare. Dar nu renunţă, mai încercând încă o dată, în vara anului 1932, când foametea era în toi în URSS. Reuşeşte să vină în Basarabia, dar are şi aici o perioadă anumite probleme, deoarece autorităţile române îl suspectează că e agent sovietic. Face o lună de închisoare, după care obţine dreptul de a locui în satul Trebujeni, judeţul Orhei. Până în 1934 a fost nevoit să meargă o dată pe săptămână la Orhei pentru a se înregistra la Jandarmerie.

Trimis în URSS, de Siguranţă, în 1938?

Situaţia de la hotarul cu URSS a rămas tensionată pentru întreaga perioadă sovietică, Moscova refuzând să recunoască Unirea Basarabiei cu România înfăptuită la 27 martie 1918. De aceea, Poliţia de Siguranţă Generală a Statului (Siguranţa), Jandarmeria, Serviciul Special de Informaţii al Armatei Române şi alte instituţii ale Statului Român încearcă să fie la curent cu tot ce se întâmplă în URSS şi mai ales dacă se înregistrează mişcări de trupe în zona de frontieră cu România. Din acest punct de vedere, sigur România trimitea agenţi de-ai săi peste Nistru, aşa cum făceau şi sovieticii la rândul lor. Cu deosebirea fundamentală că agenţii români adunau informaţii, în timp ce agenţii sovietici din Basarabia făcea propagandă, aduceau muniţii şi instigau populaţia la rebeliune împotriva autorităţilor. Nu ştim însă dacă Maxim Ivanenco a avut o misiune de acest fel pe teritoriul URSS în iulie 1938. Mai ales că este foarte probabil să fi fost bătut de NKVD pentru a susţine versiunea despre spionaj. Ipoteza folosirii violenţei împotriva sa este susţinută de faptul că deşi oficial Marea Teroare luase sfârşit în noiembrie 1938, printr-o circulară din ianuarie 1939 Stalin spune că tortura poate fi folosită în continuare împotriva „duşmanilor poporului".

Condamnat la pedeapsa capitală

Tribunalul militar al districtului militar Kiev, într-o şedinţă ţinută la Tiraspol pe 21 iunie 1939, stabileşte că Maxim Nicolae Ivanenco ar fi fost agent al serviciilor speciale româneşti şi **îl condamnă la pedeapsa capitală prin împuşcare,** *fiind invocat articolul 80 al Codului Penal al RSS Ucrainene (despre trădarea de patrie prin trecerea ilegală a hotarului) şi articolul 54, punct 1 „a" (activitate de spionaj).*

Reabilitat în 2000

La 7 iunie 2000, Procuratura Republicii Moldova îl reabilitează pe Maxim Nicolae Ivanenco pe motiv că „instanţa de judecată a încălcat flagrant prevederile articolului 53, alineat I al Codului Procesual Penal al RSS Ucrainene, şi a examinat procedura penală în lipsa apărătorului, participarea căruia în cazul de faţă era obligatorie". Mai mult, reabilitarea s-a făcut conform „Legii despre reabilitarea victimelor represiunilor politice" din 8 decembrie 1992 care prevede faptul că toate persoanele condamnate pentru aşa numitele crime contrarevoluţionare au fost sancţionate nelegitim.

„Profesionalismul" securiştilor sovietici

Cercetări ulterioare în arhivele din Chişinău şi Bucureşti ne vor permite să stabilim dacă Ivanenco a fost întradevăr agent al Siguranţei sau nu. În orice caz, ceea ce ştim sigur este faptul că **din lista de circa 500 de persoane**

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

condamnate la moarte în RASSM pentru spionaj în favoarea României, în anii 1937-1938 şi reabilitate în anii 1956-1958, niciuna nu s-a dovedit a fi spion român. *Securitatea RPR a verificat dacă în documentele Siguranţei sau altor instituţii s-ar afla numele indicate, dar nu a găsit nimic. Numai o persoană condamnată de sovietici ca „spion român“ în anii 1937-1938 figura în documentele de arhivă româneşti, dar şi aceea era agent sovietic trimis în Basarabia şi care fusese lăsat să plece în URSS, unde a fost executat în timpul Marii Terori. Ceea ce spune mult despre „profesionalismul“ NKVD în depistarea „agenţilor străini“ şi numărul mare de persoane absolut nevinovate care au fost executate.*

Curăţarea de elemente antisovietice

În Ucraina, din care făcea parte şi RASSM, Marea Teroare începe oficial pe 5 august 1937 (după unele surse, pe 4 august). Prin ordinul 00447 din 30 iulie 1937, întitulat „Despre operaţia de represiune a foştilor culaci, criminali şi alte elemente antisovietice“, se instituie cote pentru fiecare regiune sau republică, ceea ce nu este absolut nou în istoria represiunilor comise de puterea sovietică până atunci. Un element oarecum de surpriză este faptul că, prin comparaţie cu operaţiunile din cadrul colectivizării sau cele împotriva unor grupuri etnice, din 1934-1936, operaţiunile din cadrul a ceea ce numim generic Marea Teroare (iulie 1937-noiembrie 1938) au avut loc ad-hoc şi cuprindeau întregul teritoriu sovietic.

Din totalul celor care urmau să fie arestaţi conform ordinului 00447, circa 1/3 erau incluşi în prima categorie ca fiind cei mai periculoşi şi urmau a fi executaţi, iar restul – în a doua categorie, percepuţi ca reeducabili şi care urmau să fie condamnaţi la un termen de detenţie de la 8 la 10 ani de lagăr sau închisoare.

Cotele stabilite pentru Ucraina erau de 8.000 pentru prima categorie şi, respectiv, 20.800 pentru a doua categorie, în total 28.000. Pentru RASSM era fixat „planul” la 200 persoane care trebuiau executate şi 500 – condamnate la 8-10 ani de lagăr de corecţie prin muncă şi ani suplimentari de degradare civică. Autorităţile centrale de la Moscova dau de înţeles că cifrele indicate sunt orientative şi că pot fi majorate în caz de necesitate, dar numai cu acordul expres a Centrului (de regulă, cu permisiunea lui Ejov, a adjuncţilor săi, precum şi a lui Stalin şi Molotov). Ulterior aceste cote au fost majorate de câteva ori, uneori de 7-8 ori. Cum s-a întâmplat acest lucru şi cum a funcţionat mecanismului represiunilor în perioada iulie 1937-noiembrie 1938?

Cu câteva săptămâni înaintea emiterii ordinului 00447, Ejov a discutat cu şefii regionali şi republicani ai NKVD invitaţi la Moscova pe 16 şi 17 iunie 1937. Unii şefi locali ai NKVD au exprimat rezerve cu privire la amploarea şi necesitatea reluării terorii la o asemenea scară, drept urmare Ejov a operat imediat arestarea unora pentru a-i intimida pe ceilalţi. Ulterior au fost arestaţi şi condamnaţi numeroşi prim secretari de regiuni, republici autonome şi unionale, şefi de guverne din republici care au fost etichetaţi sabotori şi trădători ai intereselor partidului comunist. Astfel, fiecare încerca să supravieţuiască, încercând să dovedească conducerii ierarhic superioare loialitate maximă faţă de măsurile promovate de conducerea supremă a statului sovietic. Prin urmare, s-a declanşat competiţia acerbă pentru îndeplinirea cotelor iniţiale, după care Centrul era destul de „generos” şi acorda altele suplimentar, oarecum similar cu cotele supra-plan din cadrul campaniilor de colectare a pâinii din perioada colectivizării forţate a agriculturii. În aceeaşi ordine de idei, cotele iniţiale trebuiau îndeplinite în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

termen de 4 luni cât era prevăzută iniţial desfăşurarea operaţiunii, dar avea să fie extinsă ulterior pentru încă aproape un an. Au existat de aceea cote pentru anul 1937, majorate de câteva ori, iar din ianuarie-februarie 1938 s-au stabilit alte cote pentru anul în curs, ceea ce semăna şi mai mult cu îndeplinirea unui plan economic pe ani, nu cu o operaţiune precedentă de eliminare a „duşmanului de clasă" care avea stabilit un contingent anume şi era încheiată într-un termen restrâns.

*

Ce s-a ales de cimitirele prizonierilor de război din RSSM. Pe mormintele ostaşilor germani, maghiari şi români s-au înălţat case şi instituţii de distracţii

29 august 2013, 07:30

de Mihai TascaDevino fan +4 (4 voturi)

"La scurt timp de la desfiinţarea lagărului din Chişinău, pe mormintel prizonierilor au apărut case de locuit, dar şi Circul. FOTO Tudor Iovu

În cei patru ani de funcţionare (**1944-1948**), în lagărele de prizonieri din Moldova Sovietică au decedat 807 militari ai armatei germane şi aliaţilor lor. Niciun cimitir al prizonierilor de război nu s-a păstrat.

Lagărele de prizonieri numărul 198 din Chişinău, numărul 103 din Bălţi, numărul 104 din Tighina, dar şi spitalul special militar numărul 3376 din Bălţi au avut cimitire proprii. Atât în timpul funcţionării lor, cât şi ulterior nimeni nu a avut grijă de aceste locuri de veci. **La scut timp de la închiderea lagărelor, cimitirele au fost distruse. În locul lor s-au construit case, în unele cazuri mormintele fiind rase de şenilele tancurilor sovietice.**

Prizonierii încarceraţi în RSS Moldovenească au cunoscut toate ororile regimului sovietic. Administraţia şi militarii au profitat de situaţia de sclavi a acestora - i-au furat, le-au luat alimentele şi au abuzat de ei. Nici după moarte lor sovieticii nu au avut grijă să protejeze mormintele lor.

Abuzuri ale administraţiei

Administraţia lagărelor şi militarii care le păzeau nu s-au sfiit să profite de braţele de muncă gratuite ale prizonierilor, pentru a-şi rezolva probleme personale, unii chiar i-au jecmănit, iar alţii le-au furat alimentele.

Dintre abuzurile care au ajuns în vizorul autorităţilor se evidenţiază câteva. Astfel, lucrătorul sanitar al lagărului nr. 2 din Chişinău Fomina, în zilele de 23, 24 şi 25 noiembrie 1947 a luat câte doi prizonieri pentru a lucra la ea acasă, indicând în registrul de evidenţă că prizonierii au fost scoşi din lagăr pentru a fi supuşi unui control medical în lazaret. Şeful interimar al lagărului nr. 1, cu aprobarea Administraţiei lagărelor, a luat pentru munci la domiciliu 13 prizonieri, în loc de opt cât i se permisese.

S-a constatat că maiorul Kalik, ofiţer în lagărul de prizonieri nr. 103, în luna decembrie 1944 şi-a însuşit de la un prizonier două lăzi cu instrumente pentru repararea ceasurilor, patru deşteptătoare şi un ceas de buzunar.

În urma unui control efectuat la finele trimestrului al II-lea anul 1947 la sublagărul nr. 8 din Chişinău s-a depistat lipsa a peste trei tone de cartofi şi a 130 de kilograme de grăunţe de porumb. Totodată, nu au fost luate la evidenţă 9 kg de slănină, 9 de săpun, alte patru pielicele şi mai multe medicamente scumpe, toate furate de comandantul acestui lagăr Klimenko.

La 18 mai 1947, sergentul Musumbaev, militar de serviciu la şantierul nr. 6 (Fabrica de piele), a încărcat o maşină cu scânduri din curtea fabricii şi a transportat-o la el acasă.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Colaboratorii lagărelor, supravegheaţi de NKVD

NKVD a instituit un control pentru verificarea propriilor colaboratori. Astfel, în luna octombrie 1945 s-a iniţiat o procedură de verificarea a Mariei Chiriţa, asistentă medicală la spitalul militar special pentru prizonieri din Bălţi. Ea era suspectată că ar fi fost soţia unui fost mare moşier, care a fost supus represiunilor politice în anul 1940 pentru activitate contrarevoluţionară. Maria, după intrarea trupelor române în localitate în vara anului 1941, ar denunţat activiştii de partid şi sovietici care i-au deportat soţul în Siberia. Femeia a fost arestată.

Tot în luna octombrie 1945, NKVD l-a luat la evidenţa operativă pe medicul Anatolii Bazâka, bulgar, originar din regiunea Odesa. Bazâka era suspectat că aflându-se în Bulgaria în timpul ocupaţiei germane a acestei ţări a contribuit la identificarea comuniştilor şi partizanilor şi a desfăşurat agitaţie antisovietică în rândurile populaţiei.

În luna noiembrie 1945 s-a intentat un dosar de supraveghere pe numele Elei Didko, medic la lazaretul lagărului nr. 198 din Chişinău, originară din Ucraina. NKVD a aflat că în anul 1943 Didko, odată cu părăsirea Ucrainei de către nemţi, s-a refugiat în Austria şi a locuit la Viena. Ela Didko era suspectată că ar fi avut legături cu securitatea armatei hitleriste.

Rămăşiţele cimitirului vechi din Chişinău, din preajma Bisericii „Sf. Constantin şi Elena“, în cadrul căruia era amplasat şi cimitirul lagărului de prizonieri din Chişinău FOTO: TUDOR IOVU

Mureau ca muştele

Condiţiile inumane de trai, subnutriţia, munca până la epuizare au făcut numeroase victime printre militarii din prizonierat. Potrivit datelor prezentate de autorităţile sovietice, numărul prizonierilor decedaţi în lagărele din RSS Moldovenească şi spitalul militar special din Bălţi, în cei patru ani de funcţionare (1944-1948), se ridică la 807. Un raport al NKVD din anul 1945 arată că: „Prizonierii, în cea mai mare parte, erau epuizaţi (aflându-se mult timp în încercuire), iar, în condiţiile în care lagărele nu erau pregătite pentru primirea lor, starea lor fizică s-a înrăutăţit, ceea ce i-a predispus pentru îmbolnăvire“, iar aceasta a adus la decese. Prizonierii capturaţi mureau ca muştele.

Astfel, în luna martie 1945 în lagărul nr. 103 de la Bălţi au murit 49 de prizonieri, iar în lagărul nr. 104 de la Tighina – 84. În iulie 1945, decesele au înregistrat următoarele cifre: lagărul nr. 198 – 11, lagărul nr. 103 – 6, lagărul nr. 104 – 14, iar la spital au murit 18 prizonieri. În luna decembrie acelaşi an, în aceste lagăre au murit în total 60 de prizonieri. Datele statistice arată că în primul an de funcţionare, 1945, au murit 614 prizonieri, în anul 1946 – 134, în anul 1947 – 47 şi în ultimul an, 1948, – 10.

Condiţiile inumane de trai, subnutriţia, munca până la epuizare au făcut numeroase victime printre militarii din prizonierat.

Mihai Taşcă, Istoric

Cifrele pe care le-am reprodus sunt relative, chiar dacă ele sunt fixate în registre de evidenţă. Explicaţia este următoarea: lagărele de prizonieri nr. 103 la Bălţi şi nr. 104 la Tighina au fost înfiinţate în toamna anului 1944 (cimitirul din Bălţi a fost instituit la 25 noiembrie 1944), iar lagărul nr. 198 din Chişinău, în luna mai 1945, pe când datele privind decesele sunt trecute în cărţile de deces abia din luna ianuarie, în primul caz, şi din iunie 1945, în cel de-al doilea.

Ce s-a ales din cimitire

Fiecare dintre lagăre a avut cimitirul său. Deşi înfiinţate prin aprobarea organelor locale, cimitirele nu au fost păzite, ca până la urmă să dispară.

Informaţii privind cimitirele s-au păstrat în câteva dosare în Depozitul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Special de Stat al MAI al Republicii Moldova (actualmente fondul respectiv a fost transferat la Arhiva Naţională). În luna decembrie anul 1964, la solicitarea Moscovei, cea mai mare parte a dosarelor întocmite prizonierilor şi cele cu privire la cimitirele unde aceştia au fost înhumaţi au fost transferate la Moscova.

Cimitirul prizonierilor de război din Chişinău.

Acest cimitir a fost înfiinţat printr-o hotărâre a Sovietului orăşenesc Chişinău, din 17 iunie 1945. S-a permis amplasarea lui în cadrul aşa-numitului cimitir vechi al Chişinăului (din preajma Bisericii cu hramul Sf. Constantin şi Elena din sectorul Răşcani – astăzi în regiunea Circului).

Cimitirul a ocupat sectorul următor de lângă nr. 27, parcelat în opt sectoare. În fiecare sector fiind îngropaţi după cum urmează: sectoarele nr. 1-4 câte 24 de morminte, sectorul 5 – nouă morminte, sectorul 6 – 25 de morminte, sectorul 7 – 26, sectorul 8 – 11 morminte. Fiecărui mormânt i s-a atribuit un număr, fiind atârnat un jeton pentru identificare.

Potrivit cărţilor de deces ţinute de lagăr, aici au fost înmormântaţi 167 prizonieri, dintre care 105 în anul 1945, 43 în anul 1946, 17 în anul 1947 şi doi în prima jumătate a anului 1948. Datele definitive pe anul 1948 şi până la închiderea cimitirului lipsesc. Dintre aceştia 116 erau germani, 24 unguri, 13 austrieci, cinci sârbi, trei cehi, doi slovaci, câte un român, iugoslav şi evreu. Unui prizonieri nu i s-a specificat naţionalitatea. Cei mai mulţi militari capturaţi au murit şi au fost înmormântaţi în luna septembrie 1945 - 28 de oameni.

Cehul neangajat militar Friedrich Gadbach, născut în anul 1892 şi decedat la 13 septembrie 1945 (53 de ani), a fost cel mai în vârstă prizonier decedat în acest lagăr, iar cel mai tânăr, de nici 18 ani împliniţi, a fost subofiţerul german Ernest Mandra Üreit, decedat la 17 august 1945.

Vedeţi aici lista prizonierilor de război înmormântaţi la cimitirul lagărului nr. 198 din Chişinău

Liste Inmormantati Cimitirul Chisinàu

Cimitirul a fost închis la 20 ianuarie 1949, în legătură cu desfiinţarea lagărului nr. 198 şi a fost transferat pentru pază şi întreţinere administraţiei publice locale din Chişinău.

Circ, pe osemintele ostaşilor

Militarii din RSS Moldovenească au revenit la problema cimitirelor în vara anului 1949, când o directivă a Direcţiei Principale pentru Prizonierii şi Internaţii a URSS obliga ministerele de interne locale să inventarieze cimitirele prizonierilor de război şi să le amenajeze. Astfel, un proces-verbal redactat de o echipă de militari, la 22 iunie 1949, arată că la acea vreme cimitirul se afla într-o stare jalnică. Atunci, potrivit indicaţiilor venite, a fost amenajat locul de veci al militarilor capturaţi, a fost curăţit de buruiene, s-au restabilit movilele mormintelor, s-au instalat însemne metalice la fiecare mormânt şi s-a pus un gard de sârmă. În acea zi cimitirul a fost transmis pentru pază Secţiei orăşeneşti nr. 1 de miliţie. Documentul din 22 iunie 1949 interzicea alocarea terenului pentru păşuni sau construcţii de case fără autorizarea MAI, obligând sectoristul să informeze ministerul despre careva nereguli.

Cu toate acestea, la începutul anilor ’60 ai secolului trecut, odată cu începerea unor lucrări de reconstrucţie a intravilanului din acea zonă, locul fostului cimitir fie a fost repartizat pentru construcţii individuale, fie chişinăuenii au ocupat abuziv acest loc. Nu se cunoaşte dacă mormintele au fost strămutate la unul din cimitirele urbei.

Zece ani mai târziu, la 23 iunie 1959, cimitirul a fost scos de la evidenţa

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Ministerului de Interne, deoarece pe locul lui deja erau construite case de locuit. Faptul este confirmat de o adeverinţă a MAI a RSSM. Mai târziu, în imediata apropiere a fostului cimitir s-a construit Circul.

Cimitirele lagărului nr. 103 şi cel al spitalului militar special nr. 3376 din or. Bălţi au fost înfiinţate la 25 noiembrie 1944, potrivit unei decizii a Direcţiei amenajare din cadrul Sovietului orăşenesc Bălţi. Ambele cimitire au fost amplasate în regiunea cimitirului evreiesc, la distanţa de 400 de metri de localitatea Pământeni. Fiecare cimitir a avut propria suprafaţă.

Potrivit registrelor de evidenţă a deceselor, în lagărul nr. 103 au murit 106 prizonieri, iar la spitalului special militar – 216 militari, în total 322 de prizonieri. Schema cimitirului militar special de la Bălţi, care se afla în apropierea cimitirului evreiesc. FOTO: Depozitul Special de Stat al MAI

La 28 noiembrie 1944, a fost consemnat primul deces în lagărul nr. 103, acesta fiind soldatul ungur Karol Lishcinski, anul naşterii 1921. Însă, deoarece la acea vreme cimitirul lagărului nu fusese deschis, militarul a fost înmormântat în cimitirul satului Hlâstunovca. Ceilalţi 105 militari au fost înhumaţi în cimitirul lagărului.

Prima înhumare în acest cimitir a avut loc la 3 ianuarie 1945, atunci fiind înmormântat soldatul ungur Ianos Ferentz Robel, anul naşterii 1902. În anul respectiv decesele au evoluat astfel: februarie – cinci, martie – 49, aprilie – unu, mai – 17, iunie – 19, iulie – şase, august – doi, septembrie – zero, octombrie – doi, noiembrie – unu şi decembrie doi.

După naţionalitate, decedaţii se prezintă astfel: 81 de unguri cetăţeni ai Ungariei, alţi cinci maghiari cetăţeni ai României şi doi maghiari cetăţeni ai Cehoslovaciei; 11 germani supuşi statului german, câte un german supus Ungariei şi Cehoslovaciei; doi militari români şi doi austrieci.

Puse pe seama miliţiei

La cimitirul spitalului militar special nr. 3376 prima înhumare a avut loc la 2 iulie 1945, atunci fiind înmormântat rusinul (ucraineanul) Mihail Ivanovici Polcik, soldat, anul naşterii 1921. Până la sfârşitul anului în acest cimitir au fost înhumaţi în total 85 militari. În anul următor, 1946, la spital au decedat 91 de militari, tot atâţia fiind înhumaţi în cimitir. În 1947 şi prima jumătate a anului 1948 aici au mai fost înmormântaţi 30 şi, respectiv, 10 prizonieri. După naţionalitate, militarii decedaţi la acest spital se prezintă astfel: 84 erau unguri, 80 germani, 31 austrieci, nouă români, şase cehi, doi polonezi, câte un sârb, un iugoslav, un cehoslovac şi un „rusin“ (ucrainean).

Lagărul de prizonieri nr. 103 a fost închis în anul 1945, iar spitalul militar - la 23 decembrie 1948. La lichidarea lagărului şi a spitalului, cimitirele au fost transmise pentru pază pazniculuui de la cimitirul evreiesc.

În contextul ordinului venit de la Moscova în anul 1949, pentru reabilitarea cimitirelor prizonierilor de război, un proces-verbal, redactat la 17 iunie 1949, arată că de la închiderea lagărului şi a spitalului nimeni nu a avut grijă de cele două cimitire, care au căzut în paragină. La acea dată cimitirele au fost amenajate, fiind transmise pentru pază miliţiei orăşeneşti. Astăzi, niciunul dintre cele două cimitire de la Bălţi nu s-au păstrat.

Cimitirul lagărului de prizonieri din Tighina a fost înfiinţat la scut timp de la stabilirea lagărului nr. 104 în acest oraş, în toamna anului 1944. În acest lagăr au fost deţinuţi preponderent militarii unguri, întrucât cel mai mare număr de decedaţi sunt de aceasta naţionalitate.

La 5 iulie 1945, şeful lagărului nr. 104, căpitanul Guzev, raporta la Moscova că pentru înmormântarea celor decedaţi s-a identificat loc pentru cimitir, acesta fiind amplasat lângă peretele cetăţii, dinspre râul Nistru. Lângă

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

fortăreaţă s-a ridicat un zid despărţitor. Totodată, s-a deschis o carte de înregistrare a deceselor, la care a fost ataşat planul cimitirului. Cimitirul a fost împărţit în sectoare, nouă la număr, a câte 25 de morminte în fiecare sector. Fiecărui mormânt i s-a atribuit un număr, pe care era instalată o piatră cu indicarea numărului mormântului şi a sectorului.

Cetatea Tighina. În această zonă a fost cimitirul prizonierilor de război al lagărului nr. 104.

Potrivit cărţilor de deces, timp de un an, cât a funcţionat lagărul din Tighina, aici au murit 318 prizonieri, tot atâţia fiind înmormântaţi în cimitir. Dintre cei decedaţi - 244 sunt unguri, 64 germani, şase români şi patru austrieci. Cea mai ridicată rată de mortalitate a fost în luna martie 1945, când s-au înregistrat 84 de decese. A urmat aprilie cu 78 de decese, mai – 40, decembrie – 29, iunie – 16, ianuarie – 15, iulie - 14, septembrie – nouă, februarie – şase, octombrie – cinci şi noiembrie – două decese. Data morţii unui prizonier nu este indicată. Cimitirul a fost închis în luna decembrie 1945, în legătură cu desfiinţarea lagărului.

Tehnică militară pe mormintele militarilor unguri

În anul 1949 o comisie constata că niciunul din morminte nu s-a păstrat. Partea de est a cimitirului, circa 400 m.p. a fost ocupată de o unitate militară, în partea de nord a cimitirului (circa 800 m.p.) s-a instalat o unitate de reparaţii a tehnicii militare, iar partea de sud, la fel circa 800 m.p., servea drept loc pentru tehnica unei unităţi militare.

Documente care ar confirma transmiterea cimitirului unităţilor militare nu s-au găsit. Cel mai probabil, militarii au ocupat abuziv locul de veci al prizonierilor.

Legende despre prizonieri

Prizonierii sublagărului/şantierului de muncă numărului 2 din Chişinău – 250 militari germani, au fost repartizaţi să reconstruiască Gara Chişinău. Lucrările se efectuau potrivit unui plan aprobat de sovietici.

Însă, se apropia o aniversare comunistă, iar administraţia lagărelor, aşa cum era obişnuit în acele vremuri, trebuia să raporteze superiorilor despre anumite realizări. Totodată, în ziua aniversării, la Chişinău, se aştepta vizita unui demnitar de rang înalt de la Moscova. Sovieticii au pus la cale un plan.

Se spune că un colonel german, mai mare pe prizonierii din Chişinău, a fost invitat la Direcţia lagărelor, unde un general sovietic l-a anunţat că dacă Gara va fi reconstruită până la aniversarea respectivă, atunci toţi vor fi trimişi acasă. Întors în lagăr, colonelul a comunicat această propunere camarazilor săi, care au primit-o cu suspiciune. Toţi cunoşteau duplicitatea ruşilor. El însă i-a asigurat că sovieticii îşi vor respecta cuvântul dat – a promis un general. Pentru a-i convinge, colonelul şi-a asumat toată responsabilitatea.

Traşi pe sfoară

Până la urmă nemţii au luat pe bune această propunere – dorul de casă şi mizeria din lagăre i-a mobilizat şi au muncit din zori şi până-n noapte. Gara a fost renovată chiar mai devreme decât se convenise. În ziua în care o comisie specială şi administraţia lagărelor, în frunte cu generalul, urma să recepţioneze lucrările, nemţii au fost anunţaţi că trimiterea acasă se întârzie. Au motivat că nu s-a reuşit perfectarea documentelor, că se mai aşteaptă încă o aprobare etc. Atunci nemţii au înţeles că au fost traşi pe sfoară.

Cu toate acestea, colonelul a prezentat comisiei fiecare obiect, fiecare sală a gării, care se aflau într-o stare ideală. Sovieticii erau mulţumiţi.

Înainte de a pleca comisia, colonelul i-a spus generalului că are să-i arate ceva deosebit, sus, în cupola gării, şi l-a invitat să-l urmeze. Ajunşi la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cea mai mare înălţime a edificiului, la întrebarea generalului ce are să-i arate neobişnuit, colonelul, fără a-i spune vreun cuvânt, s-a aruncat de la înălţime şi s-a strivit. Astfel şi-a spălat onoarea cu propria viaţa.

8 septembrie 2013

O scrisoare a lui **Flori Bălănescu** despre tratamentul la care a fost supus *si* Dumitru Crudu la Ambasada RSR din Chisinău.Ce a pățit scriitorul Dumitru Crudu la Consulatul român de la Chișinău... ce pățesc basarabenii de aproape 24 de ani - au ajuns bătaia de joc a unor fufe / de ambele sexe cum ar spune Paul Goma / educate de aparatul diplomatic securist perpetuu... Securitatea minții n-are moarte!

"CONSULATUL ROMÂN DIN CHIŞINĂU: O POVESTE DE GROAZĂ

Dumitru CRUDU

La începutul lui august, mi-a venit o invitaţie de la un Festival de Literatură de la Sibiu şi, deoarece paşaportul românesc mi-a expirat încă de prin 2006, am sunat la Consulatul României din Chişinău ca să mă programez pentru a-mi face viză. Dacă nu ştiaţi, programările se fac telefonic. Din prima încercare nu am reuşit să răzbat. Am sunat şi a doua zi. Vreo jumate de oră am ascultat nu ştiu ce melodii patriotice, o fi făcând şi asta din planul de educare patriotică a basarabenilor, frumos plan, frumoase melodii, totuşi, eu vroiam altceva. Sun şi a treia zi. În sfârşit, după un sfert de oră de delectare cu melodii patriotice, îmi răspunde o doamnă. După ce îmi cere să-i spun când m-am născut, după ce îmi cere să-i dictez datele din paşaport, mă programează pentru vineri, la ora 9 dimineaţa. Pe la 9 fără un sfert eram în faţa Consulatului, mutându-mă de pe un picior pe altul. Pe lângă invitaţia din Sibiu, mai aveam şi o invitaţie de la Uniunea Scriitorilor din România, unde scria că mi se garantează asigurarea medicală. O doamnă din vecinătatea mea mă convinge că ar mai trebui să-mi mai cumpăr o asigurare medicală, aici, pe loc, dacă nu vreau să mi se întoarcă actele. Merg să-mi cumpăr. Costă 135 de lei. Îi întind băiatului 200 şi el îmi dă înapoi doar 40 de lei. Îi atrag atenţia că a greşti. Dar el încearcă să mă convingă că greşeala e a mea. Până la urmă, intervine un coleg de-al său care-i atrage atenţia unde a greşit şi acesta îmi întoarce restul întreg. Din această cauză, revin în faţa consulatului abia pe la 9 şi 3 minute. Prea târziu ca să mai pot intra. Am întârziat tocmai cu trei minute şi gardianul nu mai vrea să mă lase să intru. Impunându-mă să aştept până la 9 şi jumate, când va intra o altă tură. Aştept, ce să fac. Timpul trece chinuitor de greu, dar totuşi trece şi se face 9 şi jumate. De data asta, întârzie funcţionarii să ne lase înăuntru. Aşa că intrăm abia pe la 9 şi 37. E bine măcar că am intrat. Am intrat într-o curte spaţioasă, înconjurată de un zid, încoronat cu sârmă ghimpată. Asta, ca nimeni să nu încerce să sară gardul, mă previne un funcţionar. Aici, din nou aşteptăm. Aşteptăm să apară un alt funcţionar. Apare un tânăr cu nişte liste în mână. Pe care începe să le citească. Sonorizează nume de oameni şi le dă bonuri. Bine măcar că nu face mişto de numele oamenilor, aşa cum făcuse data trecută un coleg de-ai său. Sau nu le face apropouri sexuale femeilor. Mai întâi trec cei care au venit să-şi redobândească cetăţenia română, după aia, cei care vor să-şi facă certificate de naştere româneşti şi aşa mai departe. Listele sunt lungi şi timpul trece şi mai greu. Mai greu chiar decât norii de pe cer. Solicitanţii de vize sunt lăsaţi la urmă. La urmă, adică peste vreo umate de oră, dacă nu şi mai mult, mai

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

rămân în curte doar cei care au venit să-şi facă viza. Din nou se citesc liste. După ce trec cei care au fost programaţi la 9 şi 30, îmi permite şi mie să-i spun ce caut acolo. Îmi dă un bon şi intru. Urc scările şi pătrund într-o sală de la etajul doi, o sală metalică, o sală care îmi pare că seamănă cu o încăpere dintr-o puşcărie. Doar două banchete şi alea ocupate. Sala chifteşte de lume. Unii stau pe pervazuri. Dar majoritatea în picioare. Din cele 15 ghişee lucrează doar trei, două pentru cetăţeni şi unul pentru instituţii. De aia, coada trece greu. Înaintea mea mai sunt douăzeci de persoane. Peste o oră îmi vine şi mie rândul. Mă îndrept spre ghişeu, cu paşi mărunţi. Străbat sala urmărit de privirile invidioase ale celor care îşi aşteaptă rândul. Dar şi de ochii de piatră ai frumoasei funcţionare de la ghişeul 5. Cu nişte ochi de piatră, mă priveşte fix în faţă. Îi întind pe rând, unul câte unul, actele. „Da de ce nu mi le daţi toate deodată? Ar trebui să mi le daţi toate deodată! Doar aţi avut timp să vă pregătiţi dosarul!", se răţoieşte ea la mine, nemulţumită, ridicând vocea. E tot mai nemulţumită cu fiecare act pe care i-l trec prin ferestruica întredeschisă ca o pleoapă de peşte. În cele din urmă, începe să mi le examineze. Le examinează cu aceeaşi ochi de piatră. Deodată, îşi ridică frumoşii ei ochi spre mine şi îmi strigă, iritată: „Da unde vi-i rezervarea de bilet? Fără rezervare de bilet, nu vă pot primi dosarul. Următorul! Să vină următorul!", ţipă ea şi îmi întoarce dosarul. „Staţi, staţi aşa, domnişoară, chemaţi-l pe consul!" Frumoasa funcţionară cu o faţă înăcrită şi cu ochi de piatră dispare printr-o uşă montată într-un perete metalic. Trec trei, patru, cinci minute. Revine funcţionara cu doamna consul. Aceasta mă măsoară din cap până în picioare cu nişte ochi de gheaţă. Mă ia cu cald şi cu rece. Oare ce am făcut că mă priveşte aşa? „Nu se poate! Fără rezervare de bilet, nu vă putem lua dosarul. Asta-i legislaţia!" „Şi dacă aş vrea să merg cu bicicleta?" „Nu încercaţi să vă bateţi joc de noi," se răsteşte la mine doamna consul. Ridică şi ea vocea. Îmi vorbeşte pe un ton răstit şi oţărit. Are o voce dură, metalică, mă străpunge cu ochii ei de gheaţă. Strigă la mine. Iar în timp ce mă acuză că nu vreau să respect legislaţia română, se adresează întregii săli. E foarte supărată şi mă bruschează. Pentru că strigă la mine şi pentru că mă priveşte ca pe un hoţ de cai, palmele încep să-mi transpire şi mi se înteţeşte pulsul. Sunt pe cale să fac un atac de panică chiar în sala consulatului. „Bine, o să revin cu o rezervare de bilet", îi spun cu o voce pierită şi mă retrag din faţa ei. Îi simt privirea în spate. Ca o piatră. Rezervarea de bilet mi-o fac pe 12 septembrie. Aşa îmi sugerează doamna de la buticul din coasta Consulatului. „Şi cu rezervarea asta, îmi voi putea lua bilet?" o întreb eu pe doamna de la butic. „Da de unde, e o rezervare fictivă, dar fără ea nu o să vi se dea viza". Plătesc 50 de lei şi revin la consulat. Funcţionara de la ghişeul 5 mă lasă să aştept încă o jumate de oră. Aştept sub ochii de gheaţă ai consulului. Aceasta din nou strigă la mine, când o rog să-mi ia dosarul. Se vede că nu-i place mutra mea. Mă tratează ca pe sarea din ochi, nu altceva. Trec pesta asta şi atept. Aştept să se elibereze funcţionara de la ghişeul 5, care îmi examinează actele, la fel de iritată şi indispusă. Îi dau şi rezervarea de bilet. O anexează la dosar cu scârbă. Apoi îşi înalţă ochii ei de piatră spre mine şi îmi zice cu o voce ridicată ca să vin să-mi iau viza pe 13 septembrie. Adică, cu o zi mai târziu decât îmi rezeravesem biletul. Nu se poate. Şi atunci de ce am mai făcut-o, dacă nu se ia în considerare? Le zic despre asta, dar cele două doamne nu mai vor să stea de vorbă cu mine şi mă invită să părăsesc sala metalică a consulatului. Totuşi, eu am dat 50 de lei pe rezervarea de bilet, o rezervare pentru 12 septembrie, la ora 18.00, iar viza mi se dă pe 13 septembrie, ceea ce înseamnă că mi-am făcut-o degeaba. Oare

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ştiu şi funcţionarele de la consulat că e o rezervare fictivă? Dacă nu ştiu, de ce nu vor să–mi dea explicaţii? Dacă e o rezervare fictivă, de ce mi-au mai cerut să mi-o fac? Dar dacă nu e fictivă, atunci cine o să-mi întoarcă cei 50 de lei plătiţi pentru rezervare? Sunt întrebări la care cele două funcţionare nu mai vor să-mi răspundă şi mă roagă insistent să mă car. Vreau să scriu o plângere şi le rog să-mi spună cum le cheamă. Nu vor. Nu au nume. E secret de stat. Dar cum să scriu o plângere pe nişte funcţionari fără nume? Uite aşa, scrie-o. Îmi zice consulul şi îmi întinde o foaie. Scrie plângerea, ce mai aştepţi. Ce mai aştept? Aştept să-i trateze pe oameni cu zâmbetul pe buze şi nu să-i bruscheze sau să-i intimideze, că nu, totuşi, consulatul nu e o puşcărie. Nu pot să fac o plângere pe nişte oameni fără nume şi cobor scările, în căutarea consulului general. Acesta lipseşte. Nu e nici adjunctul. Părăsesc consulatul, cu un gust amar în gură. Şi cu gândul că cel mai mare duşman al României sunt anume aceşti funcţionari de la consulat. Oare să fie basarabofobi? Nu exclud! Oare să fi greşit eliberându-mi viza cu o zi mai târziu decât mi-am făcut rezervarea sau ştiau că în coasta consulatului să vând rezervări fictive? Iar dacă ştiau, oare nu sunt mână în mână cu cei de afară? Gânduri. Câte gânduri nu-i mai trec omului prin cap după ce pleacă din consulatul României din Chişinău. Plec din consulat cu inima în buzunare, vorba unui poet. Nu mă consolează nici măcar faptul că s-au mai fript şi alţi scriitori la consulat, dar nu numai scriitori. Buzu şi Hose Pablo au păţit-o şi mai rău. Lor le-au fost respins dosarele. Mie măcar mi l-au primit. Totuşi, de la asta nu îmi este mai bine. După ce am ieşit din curtea consulatului, simt cum mi se face rău şi îmi bag sub limbă un validol ca să nu cad jos. Ajuns acasă, îmi scot mapa cu acte şi descopăr că îmi lipseşte certificatul de căsătorie. Oare unde să-l fi pierdut? Nevastă-mea vrea să divorţeze, descoperindu-i lipsa. Mă face cu ou şi oţet. Revin la consulat, dar acesta deja e închisă. E închis şi buticul unde mi-am cumpărat rezervarea de bilet. E vineri seara şi toate aceste instituţii sâmbătă şi duminică nu lucrează. Oare până luni nevastă-mea nu o să divorţeze? În faţa consulatului schelăie o laie de câini. Nu ştiu de ce, mă gândesc la băieţelul sfâşiat de maidanezi în Bucureşti şi încerc să mă ţin cât mai departe de Consulat. Cu toate astea, aproape că fulgerător, câinii mă înconjoară şi se reped să mă muşte.

Se vede cà nu s-a schimbate nimic in “componenta” Consulatului, de acum un an - sau doi, când Sorina Gîlca se plânsese de amabilitatea frătească a “românilor”.

*

Flori Bàlànescu, un text “uitat”: duminică, 8 septembrie 2013

Nationalité: REFUGIE ROUMAIN

reproduc un text mai vechi, apărut în revista „Cuvântul”, noiembrie 2007, în contextul primirii în primăvara acestui an a cetăţeniei moldovene de către Paul Goma, o cetăţenie care nu a schimbat faptic cu nimic statutul de azilant politic în Franţa, pe care scriitorul l-a deţinut aproape 36 de ani (1977-2013); forţe guvernamentale şi ne... fac tot posibilul să întârzie, să pună beţe în roate înfiinţării de facto la Chişinău a Centrului de studii "Paul Goma"; nu ştiu în ce măsură se teme cineva de studierea crimelor comunismului pe teritoriul Basarabiei şi al Bucovinei de Nord (s-a văzut limpede că în România studiul represiunii comuniste nu a avut urmări palpabile, ci doar răzleţe treziri de conştiinţă, nicidecum construirea unei pedagogii naţionale), cât de prezenţa în carne şi oase pe teritoriul Republicii Moldova a lui Paul Goma.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Pe 2 octombrie 2013 Paul Goma împlineşte 78 de ani.

După 30 de ani de refugiu politic

Né(e) le 02-10-35 à: MANA
Pays: ROUMANIE
Nationalité: REFUGIE ROUMAIN
Sexe: M
Date d'entrée en France: 00-11-77
Ce document est délivré pour les pays suivants:
Tous pays sauf ROUMANIE (*s. mea, P.G.)*

"La aproape 18 ani de la dispariţia oficială a comunismului în România (subl. mea, P.G.)*, Paul Goma – unul dintre cei mai mari scriitori români postbelici şi singurul opozant anticomunist consecvent propriei cauze – are, încă, statut de refugiat politic. Pe 20 noiembrie 2007 se împlinesc 30 de ani de când Paul, Ana-Maria şi Filip Goma au ajuns la Paris şi au cerut azil politic. De atunci, statul comunist – prin Securitate, prin criminalii plătiţi şi sinecuriştii săi – a încercat să-l anihileze, apoi statul de drept român şi-a dat silinţa să-l umilească în permanenţă, vorbind despre moralitate fără să o practice. Peste toate se adaugă acuza de antisemitism pe care a oficializat-o chiar Uniunea Scriitorilor Români, prin vocea lui Nicolae Manolescu (deşi nu a găsit resursele intelectuale – istorice, morale, profesionale – de a restabili o situaţie nedreaptă la care au contribuit din plin scriitorii în 1977). USR a dat curs în toamna anului 2005 unei sesizări a Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, care îl acuza pe Paul Goma de antisemitism, în urma publicării de către Liviu Ioan Stoiciu a unui fragment de Jurnal în revista „Viaţa Românească". L.I. Stoiciu a fost decăzut din funcţia de redactor-şef, iar lui Paul Goma i s-a lipit eticheta de „antisemit". La iniţiativa lui Valerian Stan, împreună cu Dan Culcer, O. Nimigean şi Mircea Stănescu am redactat un Apel pentru repunerea în drepturile de cetăţeni români a lui Paul Goma şi a familiei sale, care a circulat mai degrabă pe căi internetice. Cele peste 540 de semnături nu au impresionat instituţiile noastre centrale. Pe 19 septembrie 2006 am trimis textul Apelului şi Lista semnăturilor în plicuri „recomandate cu confirmare de primire" către cele trei puteri ale statului de drept: Preşedinţie, Guvern, Camerele Parlamentului, Ministerul Justiţiei. Singurele semnale oficiale sunt confirmările de primire şi câteva adrese: „răspuns-sesizarea" din partea Direcţiei Relaţii cu Publicul a Guvernului României (5 oct./ Nr. 16/6689/A – 20.09.2006): „memoriul dumneavoastră... a fost transmis, spre competentă soluţionare, MINISTERULUI JUSTIŢIEI, solicitând luarea măsurilor legale ce se impun". Reacţia Ministerului Justiţiei a fost stupefiantă. Am fost sunată pe telefonul personal de unul dintre secretarii ministrului de atunci, care a încercat să mă convingă să-l consiliez pe Paul Goma să depună cerere de obţinere a cetăţeniei, în nume personal. I-am răspuns că adresa trimisă de mine funcţionează ca petiţie şi că aştept un răspuns oficial. Care a sosit, semnat de Monica Macovei. Dar nu mai reieşea acelaşi lucru. Paul Goma figura acum* **în scriptele Ministerului Administraţiei şi Internelor „cu statut de cetăţean român, conform art. 34 din Legea nr. 21/1991 a cetăţeniei române...***" (Nr. 90 980/2006). Camera Deputaţilor a răspuns scurt:„...a fost transmisă COMISIEI PENTRU DREPTURILE OMULUI, CULTE ŞI PROBLEMELE MINORITĂŢILOR NAŢIONALE, a Camerei Deputaţilor"(Nr. 54C/31467/1970/2006), numita comisie răspunzând: „reabilitarea domnului Paul Goma putându-se realiza exclusiv pe cale judecătorească... Comisia noastră şi Parlamentul, în ansamblu, nu se pot*

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

substitui puterii judecătoreşti". (Nr. 25/854/15.11.2006)

Pe 20 noiembrie 2006 am depus la Preşedinţia României (Nr. 36 869/ 20.11.2006), împreună cu Valerian Stan, Elena Andronache, Ghenadie Brega şi Mircea Stănescu, o nouă petiţie prin care îi ceream preşedintelui României să dea un răspuns legal, în conformitate cu Ordonanţa nr. 27/2002, privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor. Nu am primit răspuns nici până azi... Este cu atât mai greu de înţeles cu cât la 7 noiembrie 2006 Traian Băsescu îi adresase lui Paul Goma o scrisoare în care spunea:

„ **Vă mărturisesc că am fost surprins de faptul că această situaţie nu şi-a aflat până acum o soluţionare corectă. Consider că răspunsul la solicitarea dumneavoastră reprezintă o urgenţă morală pe care autorităţile în drept ale statului român trebuie să şi-o asume...** *".*

Politicienii aflaţi în treabă pe banii noştri sau intelectualii care scriu din tot soiul de inerţii ar trebui să pornească în demersurile lor de la câţiva termeni-cheie: refugiu politic (nu exil!), repunere în drepturi (de reabilitat să se reabiliteze statul român!), condamnarea comunismului (prin gesturi simbolice şi materiale, care cer voinţă politică, şi nu prin propagandă). Două lucruri sunt certe:

1. statutul de refugiat politic presupune că în momentul în care ai călcat pe teritoriul altei ţări cerând azil politic ai pierdut automat cetăţenia statului de origine. [aici am comis o eroare, azilanţii politici nu mai pot călători pe teritoriul statului din care s-au refugiat; între timp, studiul dosarelor pe numele lui Paul Goma, deschise de Securitate, au transformat o ipoteză de lucru în convingere: problema cetăţeniei române a lui Paul Goma şi a familiei sale este subsecventă complexităţii planurilor de măsuri adoptate şi puse în practică de Securitate pentru compromiterea şi anihilarea scriitorului opozant – notă 8 sept. 2013] 2. **Paul Goma nu a făcut cerere de renunţare la cetăţenia română, după cum nu este responsabil de tratamentul terorist la care l-a supus regimul comunist de la Bucureşti.**

După 30 de ani de refugiu politic, tocmai pentru că nu a putut fi folosit în scopuri politic-politicianiste, Paul Goma încă este un condamnat fără patrie, într-o Europă Unită în care România este parte. Paul Goma este umilit pe toate căile oficiale, deoarece a rămas instituţia morală pe care o cunoaştem dinscrierile sale şi îi va incomoda mereu pe aceia care supravieţuiesc sau trăiesc bine de pe urma unui postcomunism ce nu se mai încheie."

Luni 9 septembrie 2013

Flori îmi trimite o mânioară:

"…ce mi se pare mizerabil, între multe altele, în chestiunea Roşia Montană sunt băşinile puturoase ale unor babalâci (în cuget şi-n simţiri), indivizi care au îmbătrânit pur şi simplu urât, care fac tot felul de scenarii nesimţite, negând practic dreptul tinerilor la cuvânt; dincolo de orice încercare de manipulare sau de "preluare" a capitalului simbolic al acestor demonstraţii, există aceşti tineri (despre care, în genere, se spune că sunt dezamăgitori, că pre vremea noastră, e-hei, ce ai dracului eram noi, făceam şcoală serioasă, ascultam de părinţi - şi mai ales ne kkm pe noi de frică... tinerii din ziua de azi nu sunt ca noi, mie-mi spui! bine că nu sunt ca voi, cei care aţi tăcut pe burtă şi aţi dat "omenirii" nemuritoare opere încifrate!); există aceşti tineri cu sentimente, gânduri, convingeri nealterate de spaima de eşec a multora dintre cei pe care-i citesc pe fb şi aiurea, distinşi cu vârste între 50-70 (mă refer strict la unii pe care-i cunosc); lăsaţi copiii în pace, lăsaţi-i să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

demonstreze împotriva laşităţii politicienilor, împotriva defetismului nostru milenar, al celor născuţi şi crescuţi în comunism! crescuţi rău, prost, nedemn!

17 septembrie 2013

Credeam că săptămâna aceasta, de boală, or să mă păsuiască **excluderile.** S-o cred eu!

Am fost exclus şi din… Basarabia!

Nu cunosc amănuntele - nici nu contează, eu mă rezem pe… deducţii. Iar deducţiile mele nu sunt spre cinstea prietenilor, fraţilor basarabeni.

*

HomeJewish WorldJewish World News
'Anti-Semitic' **Romanian author nominated for Nobel Prize**
Writers' association in Moldova reportedly nominates Paul Goma – who is accused of 'denying the Holocaust, falsifying historical facts' - for Nobel Prize in Literature.

Jewish World anti-Semitism
Poland memorial to shed light on Warsaw Ghetto during Nazi occupation
By Roman Frister | Feb. 19, 2013 | 3:48 PM | 1
A writers' association in Moldova has reportedly nominated Paul Goma, a Romanian author accused of writing anti-Semitic texts, for the Nobel Prize in Literature.
"Paul Goma's claims to fame is only by denying the Holocaust, falsifying historical facts and anti-Semitic attacks," Iosif Belous, vice president of the East European Association of Former Prisoners of Ghettos and Concentration Camps, is quoted as saying on Enews.md, a news site from Moldova.
Belous was reacting to the Union of Moldovan Authors' nomination of Goma – a Romanian nationalist - to the Nobel Prize in Literature, according to Adevarul, a Bucharest-based daily.
Marco Maximillian Katz, director of the Center for Monitoring and Combating Anti-Semitism in Romania, has written that Goma expressed "ferocious and hateful anti-Semitism" suggesting "Jews are guilty of the Holocaust."
According to Katz's analysis of writings by Goma, the Romanian author suggested in the publication Vatra Review in 2002 that the 1940 massacre in Dorohoi in which 53 people were murdered was a retaliation by Romanian troops against Jews and "an answer to aggression, an eye for an eye."

*

he is likely to get a Nobel Prize
By Herbert Kaine 19 Feb 201306:32AM
Typical unsubstanceate charges. Smearing a non-jews to prevents him from recieving the prize.
By Observer 18 Feb 201305:27PM

Leonte Tismăneanu
From Wikipedia, the free encyclopedia
Leonte Tismăneanu (born Leonid Tisminetski; 1913–1981) was a Romanian communist activist and propagandist.
Born into a Jewish family in Soroca, Bessarabia, Russian Empire (now in Moldova),[1] he joined the Romanian Communist Party (PCR) in the early 1930s.[2] He engaged in illegal communist activities in Bucharest, Galaţi, Brăila and Soroca. Later, he fought as a volunteer in the International Brigades during the Spanish Civil War, losing his right arm at the age of 24.[3] In 1939, Tisminetski left for the Soviet Union, where he became a student of the Moscow State Linguistic University. After the start of Operation Barbarossa, in which Romania took part (see Romania during

14/08/2014

World War II), he worked with Ana Pauker, Leonte Răutu, and Vasile Luca for the Romanian language branch of Radio Moscow, first as a newsreader, then as a writer.[4]
In 1948, Tisminetski and his family were sent to Soviet-occupied Romania, where he changed his name in 1949 to Leonte Tismăneanu, at the request of the PCR.[5] He was named deputy director of Editura PMR, later Editura Politică, the publishing house of the Communist Party[6] and also held the Chair of Marxism-Leninism [stalinism nu leninism, n. m. P/G.] at the University of Bucharest.[1]
In 1956, Tismăneanu, alongside Dean Iorgu Iordan and the academics Mihai Novicov, Alexandru Graur, Ion Coteanu, and Radu Florian, took part in a University inquiry into the anti-communist statements of Paul Goma, a University student who later became a noted dissident and writer; led by Iordan and supervised by the Securitate, the investigation culminated in Goma's expulsion from the Faculty and subsequent arrest (Tismăneanu and Florian voted in favor of the former, but against the latter).[7]
Between 1958 and 1960, Tismăneanu was investigated for "revisionist-type deviationism" (deviaţionism de tip revizionist), the inquiry ending with him being expelled from the Party in 1960.[6] Allowed to rejoin in 1964, after the death of Gheorghe Gheorghiu-Dej, he subsequently worked as a writer for Editura Meridiane.[1]
He was married to Hermina Marcusohn, herself a Spanish Civil War veteran who had trained as a physician, held a Professorship at Bucharest's Medical School, and briefly worked as a party activist.[8] Their son, Vladimir Tismăneanu, is a political scientist, who headed the Presidential Commission for the Study of the Communist Dictatorship in Romania, which presented a report on the crimes of the communist regime in Romania. In an extended polemic with Vladimir Tismăneanu, Goma has indicated his mistrust in the latter's ability to exercise impartial judgment, allegedly calling him "a Bolshevik offspring".[9]
The Final Report of the Presidential Commission lists Leonte Tismăneanu among the group of prominent party activists responsible with indoctrination.[10]

Un auteur roumain accusé d'antisémitisme est nominé ... - Israel Actu
www.israelactu.com/un-auteur-roumain-accuse-dantisemitisme-est-nomine- pour-le-prix-nobel-de-litterature/ - En cache
18 févr. 2013 ... *Belous a réagi à la nomination du nationaliste roumain Goma de l'Union des auteurs moldaves au prix Nobel de littérature, selon Adevarul,* un ..

Philosémitisme
Ce site est dédié aux millions d'Européens qui, malgré d'incessantes campagnes de désinformation, ne croient pas que les Juifs ne sont capables que du pire; ne dissimulent pas leur antisémitisme dans le langage de l'antisionisme; et savent qu'Israël représente ce qu'il y a de meilleur dans une démocratie.

*

mardi 19 février 2013

Meteor: **Une association d'écrivains en Moldavie aurait nommé Paul Goma, un auteur roumain accusé d'avoir écrit des textes antisémites, pour le prix Nobel de littérature.** [Selon Wikipédia il vivrait en France.]

"Les revendications qui ont rendu Paul Goma célèbres ne sont que la négation de l'Holocauste, la falsification de faits historiques et d'attaques antisémites", s'offusque Iosif Belous, vice-président de l'Association des anciens prisonniers de ghettos et des camps de concentration d'Europe de l'Est. Belous a réagi à la nomination du nationaliste roumain Goma de l'Union des auteurs moldaves au prix Nobel de littérature, selon Adevarul, un quotidien basé à Bucarest.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Marco Maximillian Katz, directeur du Centre pour la surveillance et la lutte contre l'antisémitisme en Roumanie, a écrit que Goma a exprimé "un antisémitisme féroce et haineux", qui suggère que "les Juifs sont coupables de l'Holocauste". Selon son analyse des écrits de Goma, l'auteur roumain suggérait en 2002 que le pogromme de 1940 à Dorohoi au cours duquel 53 personnes ont été assassinées était une vengeance des troupes roumaines contre les juifs et "une réponse à une agression, œil pour œil".

"Goma's writings have been branded antisemitic, not least because they identify Jews as the "real" oppressors; culpable for bringing communist rule to Romania. Indeed, the author of a report on the extent of antisemitism in the country published in 2002 commented: "I do not think that there exists, in the production of the cultural post-communist elite, any writings that could be compared with the tireless hate of this former dissident". Despite such pronouncements Goma has been awarded several civic accolades including honorary citizenship of the town of Timisoara in the west of the country." (REWRITING HISTORY: Holocaust revisionism today, by David Williams)

Gilles-Michel DEHARBE a dit…

Selon un compte-rendu, l'Union des Auteurs de la Moldavie a annoncé sa décision le jour-même où la Moldavie marquait la dernière Journée Internationale de l'Holocauste, avec la participation du Président du Parlement et de l'ambassadeur israélien dans le pays.

Dans son ouvrage "La Semaine Rouge", Goma avait accusé les juifs de Serbie [???] de leur holocauste, prétendant que les juifs avaient commencé la guerre contre la Roumanie et avaient porté atteinte à l'armée roumaine alors que celle-ci se retirait de la Moldavie, suite à l'accord Ribbentrop-Molotov en 1940. Il refuse avec constance de revenir sur ses affirmations antisémites et continue à prétendre que les juifs doivent présenter leurs excuses, et non pas le contraire.Force est de constater que les écrivains eux-mêmes, plutôt que de prendre leurs distances en manifestant de la compassion pour les « autres » et en portant un regard critique sur leur propre camp, s'engagent parfois à leur tour dans cette concurrence mémorielle. Personne ne sort gagnant ni grandi de ce genre de concurrence sinon ceux qui cherchent à instrumentaliser les malheurs du passé. Il est pour le moins choquant de voir comment le témoignage d'un Paul Goma et celui d'un Norman Manea non seulement sont incompatibles mais s'ignorent complètement.

L'ancien dissident, qui n'a plus la même emprise sur les générations devenues adultes après 1989, est une source d'embarras non seulement sur le plan interne mais aussi international.

19 février 2013 23:27)

*

Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova şi ... - Adevărul

adevarul.ro/.../paul-goma-primit-cetatenia-republicii-moldova-revine-acasa-1 _5179033a053c7dd83f460c86/ - En cache

25 Apr 2013 ... Scriitorul şi disidentul politic Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova şi ar putea reveni la vară în Basarabia natală. Anunţul a fost făcut .

*

Antisemitisme - RIPOSTE SEFARADE

riposte.sefarade.over-blog.com/tag/ANTISEMITISME/28 - En cache

20 févr. 2013 ... "Les revendications qui ont rendu Paul Goma célèbres ne sont que la ... prix Nobel de littérature, selon Adevarul, un quotidien basé à Bucarest.

14/08/2014

*

Mardi, 19 Février 2013 12:02

Un auteur roumain accusé d'antisémitisme est nominé pour le prix Nobel de littérature

Meteor: Une association d'écrivains en Moldavie aurait nommé Paul Goma, un auteur roumain accusé d'avoir écrit des textes antisémites, pour le prix Nobel de littérature. [Selon Wikipédia il vivrait en France.]

"Les revendications qui ont rendu Paul Goma célèbres ne sont que la négation de l'Holocauste, la falsification de faits historiques et d'attaques antisémites", s'offusque Iosif Belous, vice-président de l'Association des anciens prisonniers de ghettos et des camps de concentration d'Europe de l'Est. Belous a réagi à la nomination du nationaliste roumain Goma de l'Union des auteurs moldaves au prix Nobel de littérature, selon Adevarul, un quotidien basé à Bucarest.

Marco Maximillian Katz, directeur du Centre pour la surveillance et la lutte contre l'antisémitisme en Roumanie, a écrit que Goma a exprimé "un antisémitisme féroce et haineux", qui suggère que "les Juifs sont coupables de l'Holocauste". Selon son analyse des écrits de Goma, l'auteur roumain suggérait en 2002 que le pogromme de 1940 à Dorohoi au cours duquel 53 personnes ont été assassinées était une vengeance des troupes roumaines contre les juifs et "une réponse à une agression, œil pour œil".

*

10 Septembrie 2012, ora 14:16

Scriitorul Paul Goma are drept la cetăţenia RM

Biblioteca publică raională din Orhei „Alexandru Donici", director Lidia Sitaru, şi bibliotecile publice comunale săteşti din raionul Orhei susţin iniţiativa ziarului Timpul de acordare a cetăţeniei moldoveneşti compatriotului nostru Paul Goma şi familiei sale.

Considerăm că Paul Goma este o personalitate valoroasă a culturii şi literaturii române din Basarabia, este o mare conştiinţă românească care ne reprezintă cu demnitate în lume şi e de datoria noastră morală să facem tot ce stă în puterile noastre pentru a-l aduce Acasă.

Biblioteca publică raională din Orhei „Alexandru Donici" a organizat diverse manifestări literare despre Paul Goma, printre care şi primul simpozion, intitulat „Un Soljeniţin român", care a avut loc în Basarabia, în onoarea marelui scriitor. Paul Goma a făcut închisori comuniste, a fost huiduit şi neîndreptăţit de semenii lui, a făcut martiraj pentru adevărul pe care l-a rostit fără teamă. Suferă şi până azi drama exilatului fără patrie. E timpul să reparăm greşelile istorice şi să repunem personalitatea lui Paul Goma în dreptul ei firesc de scriitor excepţional şi profet al neamului românesc.

Lidia Sârbu, directoare a Bibliotecii "A. Donici" din Orhei.

18 septembrie 2013

IncACTUALITATE 11 Septembrie 2013, ora 13:39

În Moldova ar putea apărea INSTITUTUL pentru studierea crimelor comuniste

Deputații grupului liberal-reformator din Parlamentul RM au înaintat astăzi o scrisoare deschisă Președintelui Republicii Moldova, Nicolae Timofti, prin care solicită semnarea unui

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

decret privind crearea unui institut de studiere a crimelor comuniste. Despre aceasta ei au anunțat în cadrul unei conferințe de presă.

Acest institut urmează să fie numit Institutul de Studiere a Crimelor Comunismului cu abrevierea "ISCC" și să fie subordonat Președinției RM. Prin scrisoarea expusă se menționează că, Institutul se va ocupa de reabilitarea amintirilor istorice, fiind examinate dosarele ce conțin text, audio și video care au tangență cu genocidul care a avut loc asupra populației din țara noastră și alte crime comise de regimul totalitar comunist.

„Materialele realizate vor fi introdsce în monografii și manual de istorie pentru a se cunoaște adevărul", se mai arată în scrisoare.

Potrivit deputaților liberal-reformatori, Institutul ar putea fi găzduit de Academia de Științe A Moldovei și finanțată din bugetul acesteia și din donații private. Totodată, instituția ar urma să fie condusă de un director și doi vicedirectori. Funcțiile fiind în bază de salariu, dar și de acțiuni de voluntariat.

"Un eventual decret cu privire la crearea acestui institut va marca o filă nouă a reconstituirii memorii istorice", a afirmat conducerea grupului liberal- reformator.

Timpul.md via tribuna.md

Incă o știre (din Timpul-Chișinău), întârziată:

"ACTUALITATE 11 Septembrie 2013, ora 13:39

În Moldova ar putea apărea INSTITUTUL pentru studierea crimelor comuniste

Deputații grupului liberal-reformator din Parlamentul RM au înaintat astăzi o scrisoare deschisă Președintelui Republicii Moldova, Nicolae Timofti, prin care solicită semnarea unui decret privind crearea unui institut de studiere a crimelor comuniste. Despre aceasta ei au anunțat în cadrul unei conferințe de presă.

Acest institut urmează să fie numit Institutul de Studiere a Crimelor Comunismului cu abrevierea "ISCC" și să fie subordonat Președinției RM. Prin scrisoarea expusă se menționează că, Institutul se va ocupa de reabilitarea amintirilor istorice, fiind examinate dosarele ce conțin text, audio și video care au tangență cu genocidul care a avut loc asupra populației din țara noastră și alte crime comise de regimul totalitar comunist.

„Materialele realizate vor fi introdsce în monografii și manual de istorie pentru a se cunoaște adevărul", se mai arată în scrisoare.

Potrivit deputaților liberal-reformatori, Institutul ar putea fi găzduit de Academia de Științe A Moldovei și finanțată din bugetul acesteia și din donații private. Totodată, instituția ar urma să fie condusă de un director și doi vicedirectori. Funcțiile fiind în bază de salariu, dar și de acțiuni de voluntariat.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

"Un eventual decret cu privire la crearea acestui institut va marca o filă nouă a reconstituirii memorii istorice", a afirmat conducerea grupului liberal-reformator. "

Timpul.md via tribuna.md

*

De pe blogul lui George Damian:

Cum ne minte internetul. **Cazul Radu Cosaşu** 31 mai 20116 comentarii

Deci internetul ne minte rău de tot. Căutare pe Google după Radu Cosaşu. Ajungem pe pagina lui de Wikipedia, spălată, curată. Aflăm că după 23 august 1944 Radu Cosaşu "a fost un admirator sincer al socialismului real", dar după revolta de la Budapesta din 1956 "şi-a reconsiderat ferm opţiunile". A fost autorul "faimosului imperativ al adevărului integral" (ce o mai fi însemnând şi asta?!?) şi tocmai această chestie i-a adus concedierea şi şomajul în perioada comunistă. Tot de la Wikipedia mai aflăm că Radu Cosaşu a lucrat la Sportul popular, revista Cinema, după 1990 a fondat alături de Andrei Pleşu şi Zigu Ornea revista Dilema. Deci avem de-a face cu un dizident, un luptător anticomunist.

De fapt Wikipedia ne minte de la obraz. Radu Cosaşu nu a fost doar "admirator sincer al socialismului real". A fost comunist de-a binelea. Şi nu şi-a început cariera publicistică la Sportul popular ci la Scînteia Tineretului. Unde scria articole cu "mâna criminală de chiabur" care dădea foc la "avutul obştesc", cu fraze de genul "Inima lui Voicu bătea cu putere, gata să-i iasă din piept: i-a venit de hac bogătanului. (…) şi ura, ura nepotolită pentru exploatatori, clocoteşte mai aprig în sufletul lui". Nu, Radu Cosaşu nu a fost doar "admirator sincer al socialismului real", a fost mai mult decât atât. Dacă mai vreţi fragmente din scrierile lui Radu Cosaşu de la Scînteia găsiţi aici. După ce ne-a învăţat cum să căsăpim bogătani exploatatori şi să construim comunismul în zbor, Radu Cosaşu ne învaţă democraţie în revista Dilema Veche. Tot ăia, tot ăia…"

*

Tot de pe blogul lui George Damian:

"**Radu Gyr, un oportunist**

14 noiembrie 201214 comentarii

Nicolae Manolescu şi Mihail Neamţu spun despre poetul Radu Gyr că a fost un oportunist. Mihail Neamţu a recitat în public poezia lui Radu Gyr „Ridică-te Gheorghe, ridică-te Ioane" şi a fost acuzat de Centrul pentru Combaterea Antisemitismului că promovează „ideologi legionari care au fost și rămân responsabili pentru crimele comise împotriva cetățenilor români vinovați de a se fi născut evrei" (via Hotnews).

Replica lui Mihail Neamţu de aici îl compară pe Radu Gyr cu Mihail Sadoveanu – doi oportunişti ai literaturii române. Nicolae Manolescu spune şi el în Adevărul „Radu Gyr nu era un om curajos, mai degrabă oportunist" pe baza colaborării poetului cu revista comunistă „Glasul Patriei", unde erau trimişi să scrie foştii intelectuali legionari re-educaţi în închisori.

Deci, Radu Gyr – oportunist. Oportunist, adică "om care îşi schimbă ideile după împrejurări, urmărind numai satisfacerea intereselor personale", conform definiţiei de dicţionar.

Născut în 1905, Radu Gyr a fost un membru de frunte al Mişcării Legionare, el este autorul versurilor imnului legionar şi a scris pentru

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

revistele Legiunii Arhanghelului Mihail. Pentru această opţiune a sa, Radu Gyr a stat închis vreo 3 ani în lagărul de la Miercurea Ciuc în anii ’30. A mai stat în puşcărie câteva luni în timpul dictaturii lui Ion Antonescu după care a ales să meargă pe front (legionarii erau trimişi în prima linie, ideea era să nu se mai întoarcă). După un an de front, Radu Gyr a revenit la Bucureşti pe jumătate orbit de o explozie. În 1945 a fost arestat, judecat pentru apartenenţa sa la Legiunea Arhanghelului Mihail şi condamnat. A ieşit din în chisoare în 1956 şi a intrat înapoi în 1958, fiind amnistiat în 1964. Aproape jumătate din viaţa sa matură şi-a petrecut-o pe front, prin lagăre şi puşcării. Deci, oportunist. După 20 de ani de puşcărie Radu Gyr a scris pentru o revistă comunistă. Şi asta îl califică pentru oportunism. „Rezistenţa prin cultură” a lui Nicolae Manolescu a săpat la temelia comunismului, iar Radu Gyr şi-a satisfăcut interesul personal de a sta cât mai mult la puşcărie.”

19 septembrie 2013

Din revista presei - *Observator cultural* nr: 690 (13.9.2013):

“(…)Un scurt, dar impresionant text despre Paul Goma semneaza, in pagina 3, Sanda Cordos (Cuvintul, mai taios decit sabia). Polemizind implicit cu cei care contesta talentul scriitorului, autoarea noteaza: „Paul Goma a fost unul dintre scriitorii de mare talent care nu numai ca a refuzat sa-si negocieze cuvintele cu activistii, dar s-a situat in raport cu acestia pe o pozitie singulara. Pentru lungi perioade de timp, o asemenea atitudine a fost, in Romania comunista, in comunitatea scriitoriceasca, singulara“.(…)

*

“Pe prima pagina a ziarului Cotidianul din 18 iulie, Dorin Tudoran publica un articol (Obstacolul Breban) in care comenteaza recenta invitatie „reparatorie“ adresata de presedintele Ion Iliescu lui Paul Goma. Autorul – el insusi cunoscut dizident – vede in Nicolae Breban unul dintre obstacolele care ar putea impiedica revenirea celui despre care afirma urmatoarele: „Nu voi marturisi acum ce mi-as dori sa faca dl Goma. Desi relatiile dintre noi s-au stins, l-am sunat si i-am spus ce cred. Deocamdata e suficient.“ Scris cu o politete rece, deferenta, textul e – de fapt – necrutator, in primul rind prin informatiile pe care le aduce. Ele sint cel putin dezonorante pentru N. Breban, a carui falsa marinimie e denuntata ferm: „Simtind ca se pregateste ceva, dl Nicolae Breban a devenit de o marinimie suspecta. Chiar inaintea invitatiei trimise de presedintele Iliescu, a sugerat reintoarcerea dlui Goma, pentru a carui bunastare s-a oferit sa solicite o casa si o slujba. Pe scurt, dl Breban a tinut sa-l insulte inca o data pe dl Goma. E vorba de un cinism de care numai un grobei poate fi in stare. Autoinvitarea in acest scenariu, si asa foarte incilcit, sporeste riscurile acestui esec“. Adevarul e ca „marinimia“ lui N. Breban se facuse simtita ceva mai de multisor, intr-o serie de articole din Contemporanul...

In continuare, Dorin Tudoran face o incursiune – devastatoare – in istoricul atitudinii lui N. Breban fata de Paul Goma: „Scurta vreme dupa inchegarea miscarii Goma, act de imens curaj colectiv si mai ales individual, dl Breban s-a voluntarizat a fi un aprig denigrator al miscarii si al liderului ei. L-a urmarit pe dl Goma cu indirjire, pretutindeni, inainte si dupa decembrie 1989, aruncind asupra scriitorului si disidentului acuzatii, suspiciuni, rafale ale deriziunii de cea mai joasa speta. De la presiunile facute asupra lui Noel Bernard de a nu-l mai mediatiza pe dl Goma, fiindca, vezi Doamne, Goma se

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

afla in eroare, in plus, nu avea nici prestigiu, nici talent, pina la acuzatiile ce i le-a adus si dupa decembrie ’89, dl Breban nu l-a scapat o clipa din colimator pe dl Goma. In 1991, «intors» din «exil», dl Breban anunta ca l-a chemat pe dl Goma in fata Juriului de Onoare al Uniunii Scriitorilor si il va palmui moral. Ii sugeram sa se suie pe un scaun, pentru a nu se trezi lustruind o pereche de ghete. Scria dl Breban despre dl Goma, si nu doar despre el: «Exista o mie de dreptati, de razvratiri posibile; nici una, insa, contra gintei tale firesti, contra poporului tau, chiar atunci cind se afla in «nedreptate». Inainte de a «interveni in favoarea» dlui Goma, dl Breban are obligatia sa explice cind si cum s-a intors dl Goma impotriva intereselor poporului roman“.

Ultima parte a articolului ne introduce in „tainele“ relatiei dintre N. Breban si tizul acestuia, Nicolae Plesita. Aflam astfel ca fostul ministru adjunct al Securitatii comuniste, care s-a ocupat de anchetarea lui Goma, emite, mai nou, o serie de calomnii care isi asteapta justificarea: „In 1977, de Paste, dl Nicolae Plesita, ministru adjunct al Securitatii, ii administra niste palme si ii smulgea niste fire din barba dlui Goma. Potrivit dlui Plesita, dl Breban ii era prieten, ii cerea case pentru amici si ii dadea Ingerul de ghips cu dedicatie. Astazi, dl Plesita afirma ca dl Goma a fost omul Securitatii, ba chiar ca l-a dus la aeroport cu masina sa. Inainte de a se implica in (re)venirea dlui Goma in Romania, dl Breban este obligat sa-l infrunte public pe bunul sau prieten, dl Plesita, pentru asemenea calomnii. Este dispus s-o faca?“.

Finalul articolului ne scuteste de orice alte comentarii:

„Daca dl Iliescu vrea sa existe o sansa ca dl Goma sa vina la Bucuresti, fie si macar pentru o ora, imi permit sa-i sugerez emiterea unui decret prezidential prin care sa li se asigure dlor Breban si Plesita aceeasi ora la televiziunea nationala, de unde sa-si ceara scuze poporului roman, pentru crasa dezinformare, si iertare dlui Goma, pentru tot ce au intreprins impotriva sa; impreuna sau pe cont propriu – nu stiu. Ii priveste. Altfel, dl Goma s-ar putea trezi intimpinat, la aeroport, cu piine si sare, chiar de dnii Plesita si Breban, imbracati in costume nationale“.

*

Blogul lui Roncea:

”I. De ce lipseste Paul Goma – propus de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova la premiul Nobel pentru literatura – din randul scriitorilor invitati la Salon de la Carte de la Paris, tinand cond si de faptul ca pentru Domnia Sa nu era necesara nici o cheltuiala din partea contribuabilului roman?

Domnul Paul Goma a fost invitat, iar cărțile domniei sale au fost disponibile la standul României. În luna ianuarie, ICR și-a exprimat dorința ca la acțiunile organizate cu prilejul Salonului de Carte de la Paris să participe și scriitori români din Franța, în funcție de specificul fiecărei manifestări și de genul în care autorii s-au manifestat cu predilecție. Privitor la absența domnului Goma trebuie sa luăm în considerare faptul că domnia sa și-a exprimat public, de-a lungul timpului, reticența față de prezența la manifestări de acest gen, precum și probleme de sanatate invocate.”

Joi 26 septembrie 2013

Historia, sept. 2013:

Nicolai Costenco, scriitorul care s-a opus rusificării limbii române

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

Autor: Mihai Taşcă | 72 vizualizări

Gazetarul de la „Viaţa Basarabiei“ a fost reţinut de NKVD-işti în toiul războiului, fiind acuzat de propagandă şi agitaţie antisovietică. Pentru că şi-a recunoscut „vina“ a primit o pedeapsă mai blândă - 7 ani de lagăr.

La 100 de ani de la naştere lui Nicolai Costenco, opera, dar mai ales faptele scriitorului sunt prea puţin cunoscute publicului larg. Dârzenia cu care s-a opus rusificării limbii române este în continuare un reper pentru generaţia de astăzi şi cea viitoare. Pentru că şi-a bătut joc de promotorii aşa-zisei limbi moldoveneşti la o întrunire a scriitorilor din RSSM, venind, totodată, cu argumente ce demonstrau ingerinţa nefastă a cuvintelor ruseşti în limba română, scriitorul a fost arestat şi condamnat, în 1941, la ani grei de gulag.

Trecuseră 24 de ore de la renumitul „Ordin către armată“ al generalului Ion Antonescu din 22 iunie 1941: „Ostaşi! Vă ordon: treceţi Prutul“, când sovieticii au decis reţinerea lui Nicolai Costenco. Două zile mai târziu, NKVD a efectuat o percheziţie la casa scriitorului din strada Haralampie nr. 142 din Chişinău şi imediat l-au arestat. Unul din capetele de acuzare pentru care Nicolai Costenco a fost reţinut a fost cu totul neobişnuit. Formularea suna astfel: pentru că „este nepotul unuia dintre activiştii români şi ai Sfatului Ţării“. Or, Codul penal al RSS Ucrainene, care se aplica la acea vreme în RSS Moldovenească, nu prevedea pedeapsă pentru asemenea „crimă“”.

Totuşi, pentru a da aparenţa unei fapte penale, în decizia de arestare securitatea a adăugat că Nicolai Costenco „a fost membru şi conducătorul secţiei tineret a Gărzii de fier din oraşul Chişinău, a scris articole cu caracter antisovietic în revista «Viaţa Basarabiei», este dispus antisovietic şi desfăşoară propagandă antisovietică“.

CUVÂNTAREA ŢINUTĂ LA ÎNTRUNIREA SCRIITORILOR

Rămas la Chişinău după 28 iunie 1940, Nicolai Costenco a fost primit în rândurile Uniunii Scriitorilor Sovietici din RSSM, devenind membru al Comitetului de Conducere. A fost angajat în calitate de şef al secţiei literare la Teatrul Moldovenesc de Stat din Chişinău. Nimic nu prevestea tragedia. Însă în primăvara anului 1941 au avut loc două întruniri ale scriitorilor sovietici din RSSM. La una din ele a participat şi Nichita Hruşciov, prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din RSS Ucraineană.

Costenco şi-a consacrat alocuţiunea soartei limbii române în RSS Moldovenească, prin prisma ingerinţei limbii ruse în structura limbii moldoveneşti. Iată câteva spicuiri din renumitul discurs (traducere din rusă): „Noi, scriitorii din Basarabia, odată cu venirea puterii sovietice ne-am pomenit în faţa unei probleme majore. Noi am reuşit să învăţăm limba moldovenească în care ne şi exprimăm. Să luăm, de exemplu, o carte pentru copii, «Robinson Crusoe», o carte despre literatură, o culegere de poezii sau un volum de literatură ştiinţifică şi vom observa o ingerinţă mare a limbii ruse în structura limbii moldoveneşti.

Aceasta se observă îndeosebi în reviste, ziare şi în teatru. Nici cuvintele nu se află la locul lor. Iată două-trei exemple: «De la gândurile mele» în loc de «din gândurile mele». «Un băiat interesat» - ceea ce înseamnă că tânărul aşteaptă o zestre. A vrut să spună «interesant». «Le-a sporit să prindă, ne-am slobozit în ştiuc». Asta este hazliu cu totul. Acest «slobozit» nu sună frumos. Din teatru. «Mergem cu sâlele noastre şi vom doborî pe duşmani». De ce nu spunem «cu puterile»?. Altul «nu-i sposobnic».

De ce să nu spunem că «nu-i în stare, nu-i capabil». Apoi «ţel» în loc de «scop». Chiar de la început observăm o influenţă mare a limbii ruse, în sens

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

negativ, asupra limbii - atât în teatru, cât şi în cărţi. Există şi influenţa limbii ucrainene. În locul cuvântului «bucium» se foloseşte «trâmbiţă» care nu este cunoscut. Poate că în ucraineană înseamnă ceva. Aceasta nu este limba moldovenească şi este o mare nedreptate faţă de moldoveni. A apărut cartea tovarăşului Ceban, intitulată „Cuvântelnic ortografic moldovenesc». De ea se foloseşte întreaga Moldovă şi învaţă limba moldovenească. Deschidem cartea şi iată ce cuvinte găsim acolo: «cu o fereală către cuvintele acelea». Apoi el foloseşte «svădoasă». Acesta nu e un cuvânt moldovenesc".

Discursul lui Costenco a stârnit nemulţumire în rândul unor participanţi, fiind întrerupt de câteva ori (de către tovarăşii Caţ şi Forş). Nu s-a abţinut nici Nichita Hruşcov, care l-a apostrofat pe Costenco: „Trebuie de pătruns în esenţă în problema limbii naţionale, aceasta nu trebuie tratată superficial, aşa cum procedezi tu". Acesta a mai adăugat că de data aceasta Costenco este înţeles, dar l-a avertizat că nu mai vrea să audă pe viitor asemenea discursuri şi că subiectele privind limba să le discute cu secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Moldova, Zelenciuc, şi cu secretarul de partid, Forş. Consecinţele aveau să vină în scurt timp.

ÎN SIBERII DE GHEAŢĂ

Întrucât armata română se apropia vertiginos de capitala Basarabiei, nu s-a reuşit judecarea lui Nicolai Costenco la Chişinău. A fost de urgenţă îmbarcat într-un tren marfar şi, după circa 40 de zile de „călătorie", a ajuns dincolo de munţii Ural, în oraşul Irkutsk, inima Siberiei. Acolo NKVD nu şi-a amintit de el mai mult timp. Abia la 11 decembrie 1941, după mai bine de patru luni de la arestare, Costenco a fost interogat pentru prima dată, iar dosarul de urmărire penală pe semnele infracţiunii prevăzute de art. 58 Cod penal al Federaţiei Rusiei „Propagandă şi agitaţie contrarevoluţionară" a fost intentat o zi mai târziu, pe 12 decembrie 1941.

Ancheta preliminară a fost una extrem de scurtă, a constat din 5 interogări şi a durat 13 zile – de la 11 decembrie până la 24 decembrie. La primul interogatoriu, Nicolai Costenco neagă acuzaţiile ce i se aduc. Dar, surprinzător, la cel de-al doilea, din 12 decembrie, Costenco îşi recunoaşte „vina": că a scris în revista „Viaţa Basarabiei" articole cu caracter antisovietic, iar la întrunirea scriitorilor din primăvara anului 1941 a făcut propagandă antisovietică, a defăimat URSS şi poporul sovietic.

Declaraţiile lui Costenco - în virtutea teoriei procurorului URSS Ianuari Vâşinski, care a conchis că pentru condamnare este suficientă „recunoaşterea vinei", fără a proba faptele - au fost suficiente pentru a-l pune sub învinuire. Celelalte câteva interogatorii au vizat activitatea lui Costenco la „Viaţa Basarabiei", relaţia lui cu Pan Halippa etc.

La 24 decembrie 1941, este anunţat că ancheta preliminară s-a încheiat şi că a fost „demonstrat" faptul că Nicolai Costenco se face vinovat de propagandă şi agitaţie antisovietică. A urmat o pauză până pe 8 februarie 1942, când i s-a înmânat rechizitoriul. Potrivit unui ordin al NKVD (nr. 001316 din 21 noiembrie 1941), dosarul lui Nicolai Costenco a fost trimis pentru examinare la Moscova, Consfătuirii Speciale din cadrul NKVD a URSS, compusă din procurorul general al URSS şi Comisarul pentru Afacerile Interne al URSS (sentinţele emise de această structură erau definitive şi nu puteau fi supuse niciunei căi de atac).

Ordinul NKVD obliga anchetatorul să propună şi pedeapsa care urma să-i fie aplicată învinuitului. Călăul din Irkutsk a decis că Nicolai Costenco merită a fi pedepsit cu 7 ani de gulag şi 3 ani de decădere din drepturile civile. „Sentinţa" a fost pronunţată pe 15 aprilie 1942, fiind ceva mai blândă.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Nicolai Costenco a fost condamnat la 7 ani de privaţiune de libertate într-un lagăr de munci corecţionale.

Lupta pentru reabilitare

Dezgheţul hruşciovist a ajuns mai greu în Siberia. Chiar dacă decretul Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 27 martie 1953 prevedea reabilitarea tuturor persoanelor judecate pe criterii politice, sentinţa lui Nicolai Costenco rămânea neschimbată.

A scris demersuri la Procuratura RSSM, care i-a răspuns că nu sunt motive pentru a revizui sentinţa. Indignat, Costenco solicită răspuns oficial şi ameninţă că-i va adresa o plângere lui Nichita Hruşciov. Nicolae Costenco ataşează şi o listă de scriitori din RSSM care ar putea fi întrebaţi dacă el a făcut sau nu propagandă şi agitaţie antisovietică. La scurt timp, pe 12 iunie 1956, Comitetul Securităţii de Stat al RSSM a constituit o comisie în vederea expertizării activităţii literare a lui Costenco.

Din aceasta făceau parte Vladimir Alexeevici Russu, redactor al ziarului „Scânteia Leninistă"; Ion Constantin Ciobanu, redactor-şef al editurii „Şcoala Sovietică", şi Alexandru Lipcan, redactor la Editura de Stat. Comisiei i s-a pus la dispoziţie colecţia revistei „Viaţa Basarabiei", urmând să răspundă la două întrebări: a) dacă Nicolai Costenco a publicat în revista „Viaţa Basarabiei" articole sau poezii cu caracter antisovietic; b) conţin sau nu aceste şi alte lucrări ale scriitorului calomnii la adresa URSS sau a poporului sovietic. După 20 de zile, comisia a concluzionat: a) publicaţiile lui Nicolai Costenco nu conţin elemente cu caracter antisovietic; b) Costenco nu a defăimat Uniunea Sovietică şi poporul sovietic în lucrările sale.

Totodată, Securitatea a solicitat opiniile mai multor literaţi indicaţi de Nicolai Costenco în scrisoarea adresată Procuraturii. Unii mai hotărât, alţii mai nuanţat (ţinând cont de vremea în care trăiau) folosind un limbaj alambicat au sărit în ajutorul lui Costenco. Astfel, I. D. Ciobanu l-a caracterizat pe Costenco drept un liberal, Emilian Bucov, Leonid Corneanu (Cornfeld), Ramil Pornoi şi alţii au afirmat că el este poet talentat, care, îmbrăţişând curentul socialismul realist, a scris câteva lucrări apreciate de poporul moldovenesc.

Lev Barschi, Bogdan Istru, George Meniuc au susţinut că alocuţiunile lui din anii 1940-1941 au fost îndreptate împotriva scriitorilor care nu cunoşteau limba literară moldovenească, fără ca în ele să existe ceva antisovietic. Ultimii doi, care îl cunoşteau pe Costenco încă de la „Viaţa Basarabiei", au mai susţinut că revista nu avea nicio orientare politică, iar cele scrise de Costenco erau fără tentă politică.

FĂRĂ BUNURI ŞI BIBLIOTECĂ

Revenit la baştină, scriitorul a fost nevoit iar să lupte cu autorităţile, de data aceasta pentru recuperarea bunurilor confiscate. Într-o cerere adresată Comitetului Securităţii de Stat, la 26 februarie 1957, Nicolai Costenco, susţinea că la momentul arestării în casa în care locuia au rămas bunuri de uz general (dulapuri, paturi, mese, scaune, covoare), bunuri persoanele (haine, încălţăminte etc.) şi o bibliotecă de circa 7.000 de volume, care au dispărut, fiind confiscate. Suma despăgubirilor solicitată de Costenco se ridica la 195.320 de ruble.

Securitatea a efectuat o anchetă. A fost ridicat procesul-verbal de percheziţie efectuat la momentul arestului, au fost interogaţi martorii care au asistat la arestare şi fosta soţie. Ca urmare, Securitatea a conchis că la momentul arestului au fost confiscate doar 2 albume, 2 monede de aur ţariste, 6 scrisori, 8 cărţi şi 15 medalii ale diferitelor state burgheze. Totodată, la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

retragerea Armatei Roşii din Basarabia fosta soţie s-a evacuat în URSS, ea susţinând că în casă a rămas femeia de serviciu. Concluzia finală a Securităţii a fost următoarea: lucrurile pretinse de Nicolai Costenco au dispărut în timpul războiului, iar petiţionarul nu are dreptate. Lucrurile confiscate au fost evaluate la doar 593 de ruble şi 80 de copeici.

Fişier biografic

Nicolai Costenco s-a născut la 21 decembrie 1913, în oraşul Chişinău, în familia lui Feodor Costenco-Radzeiovschi şi a Mariei lui Gheorghe Leahu. Studiile primare le face la Liceul „B.P. Hasdeu“ (1928-1932), iar cele superioare - la Facultatea de Litere a Universităţii din Iaşi (1932-1936), unde frecventează şi cursurile Facultăţii de Drept. În timpul studenţiei, a fost corespondentul publicaţiilor „Ziarul“ şi „Lumina“.

Între 1934 şi 1937 a fost corespondent şi redactor tehnic la revista „Viaţa Basarabiei“, iar din 1937 - redactor al acestei publicaţii. Din 1938, a fost consilierul secretarului general al Universităţii Populare din Chişinău, iar în 1939 a devenit membru al Frontului Renaşterii Naţionale, partid fondat de Carol al II-lea, din care erau obligaţi să facă parte toţi funcţionarii. La constituirea, în 1940, a Societăţii Scriitorilor din Basarabia, Nicolai Costenco devine secretar general, iar Pan Halippa - preşedinte al asociaţiei.

La cedarea Basarabiei, în iunie 1940, rămâne la Chişinău. La 25 iunie 1941 a fost arestat de către NKVD, iar la 15 aprilie 1942 Consfătuirea Specială din cadrul NKVD l-a condamnat la 7 ani de gulag. A executat pedeapsa în regiunea Irkutsk. După eliberare este obligat să rămână în oraşul Dudinka, regiunea Krasnoiarsk, unde a lucrat dispecer la construcţia uzinei metalurgice din Norilsk. A fost reabilitat la 9 august 1956, revenind în Basarabia în toamna aceluiaşi an. În lipsă de casă, a locuit un timp în satul Mereni. Împreună cu soţia Maria au educat şase copii: Nicolai (a.n. 1949), Maria (a.n. 1951), gemenii Costache şi Tatiana (a.n. 1954), Fiodor (a.n. 1956); Ileana (1958). A decedat la 20 iulie 1993, fiind înmormântat la cimitirul central ortodox din str. Armenească din Chişinău. După moartea scriitorului, Poşta Moldovei şi Uniunea Filateliştilor au pus în circulaţie o marcă poştală cu imaginea lui Nicolai Costenco. În anul 2000 un bust al maestrului a fost instalat în scuarul de lângă casa în care a locuit (bd. Ştefan cel Mare şi Sfânt, nr. 64). Opera sa cuprinde poezii, nuvele, romane, piese de teatru, cronici, traduceri, publicistică.

Aprecieri şi distincţii: Medalia „Pentru vitejie în muncă“ (1960); Medalia „Veteran al muncii“ (1975); Premiul de încurajare al Consiliului Central al Sindicatelor din URSS şi al Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din URSS, pentru romanul „Severograd“ (1976); titlul onorific „Scriitor al poporului din RSS Moldovenească“ (1988); Premiul de Stat al RSSM (1990); membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1992); Ordinul Republicii (în 2010, post-mortem).

*

Historia,

Retragerea armatei române din Basarabia

"Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem!”

Autor: Manuel Stănescu | 5686 vizualizări

La 26 iunie 1940, ministrul de externe sovietic, Viaceslav Molotov, l-a convocat pe ministrul României la Moscova, Gheorghe Davidescu, căruia i-a prezentat o notă ultimativă prin care cerea cedarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei, ameninţând, în cazul unui refuz, cu recursul la forţă.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Nota ultimativă sovietică a stârnit panică la Bucureşti. De la declanşarea războiului, în septembrie 1939, regele Carol al II-lea nu pierduse niciun prilej pentru a sublinia, cu o suficienţă demnă de o cauză mai bună, că „nicio brazdă de pământ nu va fi cedată", cuvinte pe care le repetase inclusiv în ianuarie, în timpul vizitei la Chişinău. În faţa ameninţării, a devenit cât se poate de limpede că România nu dispune nici de mijloace militare de apărare, nici de aliaţi. Abandonarea Basarabiei fără a se trage niciun foc de armă a reprezentat începutul sfârşitului pentru România Întregită şi rămâne un moment decisiv, cu un impact major în mentalul colectiv românesc.

Decisivele Consilii de Coroană

Când s-a primit, în noaptea de 26/27 iunie, prima notă ultimativă sovietică, au fost contactaţi imediat reprezentanţii Germaniei, dar răspunsul a venit sec: „Fiţi de acord". Nici nu e de mirare, de vreme ce lucrurile fuseseră, în mare, stabilite prin protocolul adiţional secret al Pactului Ribbentrop-Mototov. Încă din 23 iunie, Molotov îl informase pe von Schulenburg, ambasadorul german la Moscova, că Uniunea Sovietică va cere Basarabia şi Bucovina, neacceptând nicio amânare şi fiind decisă să folosească forţa armată. Celelalte puteri consultate – Italia, Iugoslavia, Grecia şi Turcia – au dat, în fond, acelaşi răspuns. În afara Italiei, celelalte au încălcat evident acordurile bilaterale în vigoare la acea dată. Ba mai mult, aşa cum informa ataşatul militar român la Belgrad, colonelul Gheorghe Popescu, Marele Stat Major iugoslav concentrase trupe la graniţa cu România, cu scopul ca, în eventualitatea prăbuşirii statului român, să ocupe Banatul[1]. Era efectul direct al realităţii consemnate de Constantin Argetoianu în jurnal, la 1 ianuarie 1936: „Între cele patru graniţe ale ţării, şi până sus, totul e numai corupţie. Singurul lucru organizat în România Mare e jaful şi şperţul".

Dacă am fi luptat și vărsat sânge în 1940 pentru Basarabia, poate că...

Basarabia, pământ românesc – de la alipirea ţaristă la ultimatumul sovietic

Cedarea Basarabiei s-a petrecut din cauza unei dezinformari a membrilor Consiliului de Coroană?

În ziua de 27 iunie au avut loc două Consilii de Coroană. Trebuie precizat că acest Consiliu avea, cel puţin teoretic, un rol consultativ. În primul, ţinut după ora 12.00, au participat (conform Jurnalului regelui) 27 de miniştri şi consilieri regali, dintre care unsprezece s-au pronunţat împotriva acceptării notei ultimative sovietice (Nicolae Iorga, Gheorghe Gh. Mironescu, dr. Constantin Angelescu, Victor Iamandi, Victor Antonescu, Ştefan Ciobanu, Silviu Dragomir, Traian Pop, Nicolae Hortolomei, Petre Andrei şi Ernest Urdăreanu). Zece au fost pentru cedare, cinci pentru discuţii şi unul rezervat.

Cel de-al doilea Consiliu a avut loc în seara aceleiaşi zile, după ora 21.00, în prezenţa a 28 de persoane (se alăturase şedinţei şi Alexandru Vaida-Voevod). Noua notă ultimativă a fost respinsă de şase dintre participanţi (Nicolae Iorga, Victor Iamandi, Ştefan Ciobanu, Silviu Dragomir, Traian Pop şi Ernest Urdăreanu). Prezenţi la şedinţă, generalii Florea Ţenescu (şeful Marelui Stat Major al Armatei) şi Ioan Ilcuş au prezentat date „uluitoare", după cum consemnează un alt martor ocular, Petre Andrei, în condiţiile în care multe dintre guvernele interbelice fuseseră conduse de către cei prezenţi! Nu aveam aliați, nu aveam fortificații, nu aveam dotare, nu aveam muniție suficientă. La aviație, de exemplu, raportul era de 0 la 5. La unități de infanterie, România dispunea de 40 de divizii, comparativ cu cele 141 pe care

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

le aveau Uniunea Sovietivă, Ungaria şi Bulgaria laolaltă, considerându-se că un conflict deschis cu vecinul de la răsărit va atrage şi intervenţia ţărilor cu care România avea litigii teritoriale.

Aşa s-a spulberat visul României Mari, trăit doar 22 de ani. „Am pierdut România Mare", spunea regretatul academician Florin Constantiniu, „pentru că nu am fost vrednici de ea".

Ne apărăm? Nu, ne retragem!

Plecând de la premisa rezistenţei, încă din septembrie-octombrie 1939, factorii de decizie militari au elaborat o concepţie strategică de apărare a Basarabiei, cu cedarea nordului acestei provincii. Alţii, printre care şi generalul Florea Ţenescu, şeful Marelui Stat Major, considerau că întregul grup de armate din Est trebuia retras în dreapta Prutului, urmând ca în Basarabia să rămână doar elemente de acoperire. O asemenea soluţie era viabilă din punct de vedere militar, pentru că ar fi limitat pierderile şi ar fi oferit timp forţelor din apărare să se concentreze asupra direcţiilor de atac, dar avea certe dezavantaje de ordin politic, creând impresia de abandon al Basarabiei, ceea ce autorităţile de la Bucureşti doreau cu orice preţ să evite.

După primirea primei note ultimative sovietice, din noaptea de 26/27 iunie 1940, s-a ordonat intrarea în dispozitivul de apărare în conformitate cu proiectele aprobate. Comandantul Armatei a 4-a, generalul Nicolae Ciupercă, sublinia la sfârşitul raportului către Marele Stat Major că „nu s-a primit nicio indicaţie, oricât de vagă, asupra unei eventuale retrageri". Nimic nu părea să indice faptul că armata se va retrage fără luptă.

În atare situaţie, Ordinul nr. 6006 emis de Marele Stat Major la ora 6 în dimineaţa zilei de 28 iunie, adresat Grupului de Armate din Est (Armata a 3-a, Armata a 4-a, Corpul 3 Armată, Corpul 10 Armată şi Corpul de Cavalerie), a venit ca o lovitură de trăznet. În acest document se preciza:

„1. Guvernul a hotărât evacuarea Basarabiei şi ducerea rezistenţei pe Prut.

2. S-a convenit cu guvernul URSS ca în decursul zilei de 28 iunie să fie predate Sovietelor oraşele Cernăuţi, Chişinău şi Cetatea Albă.

3. Până la ora 19 oraşele vor fi complet evacuate de trupe, stabilimente şi depozite militare, precum şi de autorităţile civile.

4. Oraşele vor fi predate de primari, fără niciun fel de amestec militar, cu începere de la ora 20.

5. Nu se execută nicio distrugere de căi ferate, poduri, instalaţii, depozite, aerodromuri, întreprinderi industriale, uzine electrice, telegraf, telefon, gări, locomotive, vagoane.

6. Luând legătură cu comandamentul sovietic din faţă, va stabili astfel ritmul mişcării şi al evacuării încât să nu se producă nicio întâlnire între trupele române şi sovietice"[2].

Câteva ore mai târziu, la 11.00, Marele Stat Major emitea Ordinul nr. 5688/C, în care făcea precizări suplimentare cu privire la organizarea retragerii:

„ [...]

2. Evacuarea trebuie să fie terminată în patru zile până la 2 iulie inclusiv, ora 12 românească.

3. Oraşele Cernăuţi, Chişinău şi Cetatea Albăvor trebui evacuate şi predate până azi 28 iunie, ora 20.

Restul teritoriului va fi evacuat succesiv, în 4 etape [...].

4. Trupele se vor evacua numai pe jos [...]. Calea ferată se va rezerva pentru evacuarea materialelor mai [sic!] principale, bolnavi, familiile

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ofiţerilor şi funcţionarilor”.[3]

Nu-i greu de înţeles impactul pe care l-au produs aceste documente asupra moralului militarilor. După luni de zile de declaraţii sforăitoare ale autorităţilor, după elaborarea unor planuri de apărare, se decidea (în ultima clipă!) evacuarea, fără să existe un plan de acţiune în acest caz. În consecinţă, toate aceste ordine s-au dovedit în contrast aproape total cu realitatea din teritoriu, retragerea îmbrăcând haina unei fugi dezordonate.

Retragere, evacuare sau fugă dezordonată?

Pe teren trupele române s-au confruntat cu o situaţie dramatică, două elemente contribuind la haosul ce a urmat: lipsa totală de pregătire a operaţiei de evacuare şi comportamentul trupelor sovietice. Acestea au traversat frontiera în noaptea de 27/28 iunie 1940, în cinci puncte, fără să aştepte răspunsul autorităţilor române, iar în cursul zilei următoare au fost ocupate oraşele Cernăuţi, Hotin, Bălţi, Chişinău, Cetatea Albă. Folosind cu predilecţie unităţi cu mare mobilitate (motorizate şi cavalerie), au înaintat rapid spre Prut şi au depăşit coloanele române aflate în retragere. În ziua de 29 iunie, unităţi de desant aerian au fost lansate la Ismail şi Bolgrad; în plus, unităţi de diversiune au fost fost infiltrate în spatele unităţilor române.

Având în vedere această realitate, trupele sovietice au atins Prutul şi Dunărea în ziua de 30 iunie, cu mult înainte de termenul convenit. Dincolo de atingerea rapidă a acestor obiective, sovieticii au adoptat o atitudine provocatoare la adresa trupelor române. De regulă, după ce erau depăşite, detaşamentele române erau oprite, sub pretextul înapoierii rechiziţiilor făcute în teritoriile cedate. Armele trebuiau depuse pe o parte a drumului, în timp ce personalul era poziţionat de cealaltă parte, separat trupa de ofiţeri. Uneori grupe de localnici, sub protecţia trupelor sovietice, jefuiau bunurile unităţii. Apoi marşul se relua, fără armament şi materiale. Nu de puţine ori întâlneau alt „punct de control” şi procedura se relua. Ofiţerii îndeosebi au fost insultaţi, epoleţii rupţi, bunurile personale confiscate, inclusiv piese din uniformă.

În rândul unităţilor sovietice se aflau numeroşi propagandişti, care exercitau permanente agresiuni psihologice împotriva trupelor române. Aceştia îndemnau soldaţii să dezerteze şi eventual să se revolte împotriva ofiţerilor. Cei vizaţi au fost îndeosebi militarii originari din Basarabia, în cazul acestora folosindu-se ameninţări cu represalii în cazul în care nu-şi părăseau unităţile. Nu de puţine ori, aceşti agitatori au fost ajutaţi de localnici, fie că vorbim de acţiuni spontane, fie de măsuri pregătite din timp: înlăturarea din localităţi a însemnelor româneşti şi înlocuirea cu cele sovietice, transmiterea de informaţii către unităţile române, dezarmarea sau chiar molestarea unor militari, răspândirea de manifeste şi materiale cu conţinut comunist, organizarea de manifestaţii de simpatie pentru trupele invadatoare, eliberarea deţinuţilor din închisori şi alte acţiuni specifice.

Implicarea minorităţii evreieşti din Basarabia în manifestări ostile trupelor române se regăseşte în numeroase documente şi declaraţii ale martorilor oculari. Nu trebuie să absolutizăm; au existat numeroşi evrei care s-au retras odată cu trupele române, dar sublinierea de către presă a acestei ostilităţi a creat o vie emoţie în cadrul opiniei publice româneşti şi, din păcate, chiar mai mult decât atât, militari români fiind implicaţi, în sudul Bucovinei şi în Moldova, în agresiuni cu caracter antisemit, soldate cu victime. Cea mai amplă analiză a aparţinut Biroului din Secţia 2 Informaţii a Marelui Stat Major[4]. Ca orice document, spiritul critic este esenţial, dar trebuie ţinut cont că acest raport a fost întocmit într-un mod profesionist din punct de vedere informativ. Acest document arăta, de exemplu, componenţa

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

conducerii comitetelor revoluţionare din principalele oraşe ale Basarabiei:

„1. **Comitete revoluţionare:**

– La Cernăuţi comisar al poporului este evreul Sale Brüll de profesie fotograf, primar este evreul Glaubach.

– La Chişinău sovietul comunal este condus de avocatul evreu Steinberg, originar din Huşi.

– La Chilia Nouă s-a format un comitet local condus de evreul dr. Rabinovici.

– Foştii gazetari evrei de la Adevărul şi Dimineaţa, anume Terziman şi Cândea au căpătat funcţii importante în Basarabia.

– La Soroca, conducătorul acţiunii teroriste a fost evreul Leizer Ghinsberg, gardian public la poliţia locală [...]".

Numeroase dezertări

În mod evident, locuitorii evrei căzuţi victime violenţelor antisemite de după încheierea operaţiunii nu erau cu nimic vinovaţi. Cazurile cele mai grave s-au înregistrat la Dorohoi şi Galaţi, existând mărturii care atestă inclusiv aruncarea acestora din trenuri aflate în mers. Trebuie însă făcută precizarea că aceste violenţe nu au fost rezultatul unor decizii ale autorităţilor militare sau civile, fie locale sau centrale, fiind expresia unor gesturi individuale sau colective, şi au avut drept autori, pe lângă soldaţi şi ofiţeri, pe unii cetăţeni din zonele aferente[5].

Lipsa unui plan de evacuare a obligat comandanţii de la diverse paliere de conducere la iniţierea unor măsuri în mare măsură ineficiente, având în vedere timpul extrem de scurt aflat la dispoziţie. Comandantul Armatei a 4-a, generalul Nicolae Ciupercă, a trimis pe direcţiile principale de evacuare o serie de ofiţeri superiori, iniţiativă care a limitat dezordinea şi panica şi a redus proporţia pierderilor.

Un fenomen extrem de grav l-au constituit dezertările. Mulţi ostaşi, români şi minoritari, originari din Basarabia, şi-au părăsit unităţile la vestea evacuării, plecând uneori inclusiv cu armamentul din dotare. Cinci divizii au rămas cu mai puţin de jumătate din efective în urma acestui grav fenomen. La data de 4 iulie 1940, cele două armate române (3 şi 4) şi aeronautica consemnau numeroase pierderi (morţi, răniţi şi dispăruţi): 233 ofiţeri, 226 subofiţeri şi 48.629 trupă[6]. Doi ofiţeri români s-au sinucis: căpitanul Epure Ion din Regimentul 3 Călăraşi şi Arnold Ahsenhorl, din Regimentul 10 Vânători, „din cauza vexaţiunilor la care au fost supuşi de către trupele sovietice". Felul în care s-au comportat soldaţii originari din Basarabia a pricinuit „o mare decepţie", aşa cum consemnează o dare de seamă a Diviziei 2 cavalerie, acelaşi document consemnând că „la prima somaţie sovietică şi în strigăte de Ura! au părăsit rândurile unităţilor, plecând adeseori cu materialele din dotare". Documentul trăgea concluzia că soldaţii români bucovineni şi basarabeni „nu s-au dovedit la înălţimea unui sentiment patriotic mai ridicat. Este posibil să fi suportat şi efectele unei propagande inamice"[7].

Cooperarea româno-sovietică pe perioada evacuării şi cea imediat ulterioară s-a realizat în cadrul unei comisii mixte ce a funcţionat la Odessa, fiind solicitată de guvernul sovietic prin cea de-a doua notă ultimativă. Partea română a fost de acord cu propunerea, iar generalul Florea Ţenescu l-a numit ca preşedinte al delegaţiei pe generalul Aurel Aldea, secondat de colonelul magistrat Hagi Stoica. Delegaţia română a plecat la bordul vasului Transilvania, din Constanţa către Odessa, în seara zilei de 28 iunie. Şedinţele comisiei s-au ţinut tot la bordul navei.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cauzele dezastrului

Într-un document datat 7 iulie 1940, locotenent-colonelul Titus Şerb, Comisar Regulator de Circulaţie la podul Albiţa în perioada 29 iunie-3 iulie 1940, face o analiză detaliată a evacuării, realizând o imagine sugestivă a evenimentului şi încercând să sugereze anumite măsuri care, în opinia sa, urmau să remedieze o parte dintre neajunsurile constatate cu ocazia retragerii[8]. El preciza că „în general am remarcat o stare de demoralizare, de oboseală şi nepăsare în rândul ofiţerilor. Ţinuta ofiţerilor, cât şi a trupei (rupţi, desculţi, murdari) dădea impresia unei armate înfrânte şi în curs de retragere, urmărită de inamic. Ofiţerii erau mai preocupaţi de siguranţa bagajelor personale decât de cea a materialului. Pretutindeni vedeai căruţe cu bagajele ofiţerilor, care devansau coloanele şi încurcau astfel circulaţia. Căruţele coloanelor erau încărcate cu tot felul de material fără valoare". Şi concluziona, spunând: „Corpul ofiţeresc nu a fost la înălţime nici din punct de vedere moral, nici din acela al pregătirii de război".

La 25 iulie 1940, Marele Stat Major raporta Ministerului de Război concluziile trase în urma evacuării Basarabiei şi nordului Bucovinei, în care erau detalialte „lipsurile de ordin moral şi disciplinar ale armatei noastre"[9].

În acest document erau identificate motivele pentru care armata se comportase „ruşinos". Lipsa legăturii sufleteşti între ofiţeri şi trupă era considerat motivul pentru care soldaţii asistaseră, fără să reacţioneze, la „degradarea şi batjocorirea ofiţerilor". Aceştia din urmă erau acuzaţi de lipsa spiritului militar, pentru că „s-au lăsat insultaţi, dezarmaţi sau chiar degradaţi de bande civile, fără să schiţeze măcar un gest de reacţiune. S-au lăsat batjocoriţi în modul cel mai josnic, fără să găsească mijloacele de a-şi apăra onoarea de ofiţeri români". Ordinul de a nu provoca incidente cu trupele sovietice, considerat de mulţi ofiţeri drept o justificare, era considerat nesemnificativ, de vreme ce „nimeni nu putea da ordin ca onoarea să nu fie apărată". Într-un stil specific multor documente ale epocii se preciza că „un ofiţer nu trebuie să se lase jignit nici măcar cu privirea. Reacţia trebuie să fie cu atât mai puternică, cu cât ofensa se materializează prin vorbe sau lovire. Armata română nu se poate lăsa pângărită şi batjocorită de minoritari".

În continuare, raportul identifica şi lipsa de conştiinţă la îndeplinirea datoriei, „la unii ofiţeri activi şi mai ales la ofiţerii de rezervă", lipsa de iniţiativă, curaj şi energie, „care au lipsit la unii comandanţi, tocmai când aceste virtuţi s-ar fi putut afirma din plin", inclusiv la cei mai experimentaţi, precizându-se că „este surprinzător faptul că printre ofiţerii care s-au dovedit fără iniţiativă, curaj şi energie, au fost unii din acei care au făcut războiul din 1916-1919 şi care recunoşteau motivele ce pot provoca panica şi măsurile ce trebuie luate spre a o înlătura".

Lipsa de ţinută militară şi de atitudine ostăşească a contribuit la imaginea deplorabilă a armatei române. Militarii – inclusiv ofiţerii – erau netunşi, nebărbieriţi, cu hainele murdare sau rupte „şi într-o atitudine de completă delăsare, aspect al oamenilor plictişiţi şi demoralizaţi". „Printre elementele de descurajare – se preciza în continuare– au fost şi continuă să fie chiar unii ofiţeri. Aceste elemente complet inconştiente nu pregetă să aducă încă fel de fel de învinuiri la adresa şefilor sau a conducătorilor politici, în auzul chelnerilor la popote şi chiar al soldaţilor de sub comandă. Majoritatea fac strategie şi politică externă, fără nicio documentare şi fără niciun element de judecată; fiecare se simte obligat să-şi spună părerea în toate chestiunile şi să dea chiar soluţii personale în toate direcţiile. Procedând

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

astfel, ei contribuie la crearea şi la întreţinerea unei stări de neîncredere în conducerea superioară, de teamă pentru viitorul neamului sau de înverşunare faţă de diferitele personalităţi politice ale ţării".

Panica nejustificată, în care se lăsaseră antrenate multe unităţi, era considerată o altă cauză a degringoladei. Ea se răspândise inclusiv la părţile sedentare ale unităţilor, adică tocmai la nivelul la care panica trebuia reprimată, iar ordinea menţinută. Această atitudine a avut repercusiuni defavorabile asupra populaţiei civile, mărind şi neîncrederea în puterea armatei. Printre alte cauze ale acestei stări de spirit, documentul menţiona „trimiterea la partea sedentară a unor regimente a unor ofiţeri activi dintre cei mai slabi, lipsiţi de energie şi de iniţiativă, care nu au putut stăpâni niciun moment trupa şi pe ofiţerii de rezervă din subordine. Ofiţerii de rezervă de la partea sedentară sunt dintre aceia care au fugit întotdeauna de muncă şi de riscul vieţii şi nu sunt deloc pregătiţi a face faţă situaţiilor grele".

Abandonul Basarabiei influenţează şi astăzi mentalul colectiv

Aprecierile forurilor superioare de conducere a Armatei, deşi juste, se dovedeau totuşi ipocrite, în condiţiile în care ordinul de retragere precipitată fusese dat de autorităţi prin Marele Stat Major; totodată, e interesant de reţinut că se preconiza o nouă escaladare a conflictului, într-un răstimp destul de scurt, având în vedere precizarea privind constituirea unei poliţii care să supravegheze eventualele dezertări pe timp de război.

Evacuarea fără luptă a Basarabiei şi a nordului Bucovinei, desfăşurată în condiţii foarte grele, a reprezentat un episod tragic pentru România şi pentru Armată. Lipsa de reacţie militară la agresiunea sovietică a creat resentimente puternice faţă de Carol al II-lea şi faţă de oamenii din anturajul său, direct responsabili pentru starea armatei. Celebra replică a lui Nicolae Iorga – „am văzut armata la 10 mai şi poate să se bată" – ascunde în ea tragismul unei întregi epoci. Imaginea abandonului unei provincii istorice a României influenţează inclusiv azi mentalul colectiv. Într-un stil patetic, specific multor documente ale perioadei şi poate sugestiv pentru felul nostru de a fi, un raport al Marelui Stat Major arăta că „pierderea Basarabiei şi Bucovinei, precum şi toate samavolniciile la care sunt supuşi fraţii rămaşi peste frontieră, trebuie să constituie pentru fiecare român liber, tot atâtea imbolduri pentru o muncă nepregetată în vederea reconstrucţiei fruntariilor ţării. Imaginea României Mari, purtată în sufletul nostru, trebuie să rămână idealul scump al tuturor năzuinţelor româneşti"[10].

NOTE

[1]Petre Otu, Îmbrăţişarea anacondei. Politica militară a României în perioada 1 septembrie 1939-22 iunie 1941, Bucureşti, Editura Militară, 2006, p. 137.

[2]Arhivele Militare Române, fond Marele Stat Major – secţia a 3-a Operaţii, dosar nr. 1836, f. 8.

[3]Florica Dobre, Vasilica Manea, Lenuţa Nicolescu, Armata Română de la ultimatum la Dictat. Anul 1940. vol. 1, Bucureşti, Editura Europa Nova, 2000, pp. 28-29.

[4]Arhivele Militare Române, fond Marele Stat Major, Secţia 2, dosar nr. 155, ff. 162-172, Apud Alex Mihai Stoenescu, Armata, Mareşalul şi Evreii, Bucureşti, Editura Rao, ediţia a II-a, 2010, pp. 119-129.

[5]Petre Otu, op. cit., p. 155.

[6]Ibidem, p. 156.

[7]Ibidem, p. 157.

[8]Arhivele Militare Române, Fond Microfilme, rola II 2.1638, cd. 174-178.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

[9]Arhivele Militare Române, Fond Armata a 4-a, dosar nr. 71, pp. 688-691.

[10]Arhivele Militare Române, fond Marele Stat Major – 948, dos. nr. 1172, f. 91.

*

Historia,

“Fabricile de spirt din Basarabia, obiective strategice pentru Uniunea Sovietică

Autor: Igor Caşu | 336 vizualizări

După ocuparea Basarabiei, sovieticii au naţionalizat toate cele 72 de întreprinderi vinicole, alcoolul etilic produs acolo fiind folosit pentru producerea cauciucului sintetic, extrem de necesar Uniunii Sovietice pentru industria militară.

După cum se ştie, Rusia Sovietică şi apoi URSS nu au recunoscut Unirea Basarabiei cu România din 27 martie 1918. Sovieticii au încercat să recupereze cu forţa provincia în repetate rânduri, dar după eşecul rebeliunii de la Tatarbunar din 1924 s-au astâmpărat.

Abia în 1940, după încheierea cu un an mai devreme a Pactului sovieto-german, Moscova repune pe tapet „chestiunea basarabeană“ şi ocupă provincia.

În interbelic, oficial, sovietici pretindeau că moldovenii sunt o naţiune diferită de români şi prin pretenţiile teritoriale asupra Basarabiei se erijau în apărătorii unui popor „oropsit“ şi exploatat fără milă de români. În fapt, unii diplomaţi sovietici au recunoscut în cadrul discuţiilor cu omologii lor români că URSS este interesată de Basarabia din motive de securitate, mai ales pentru a asigura o zonă de protecţie oraşului Odesa, cel mai mare port sovietic la Marea Neagră.

Atacul Armatei Roşii asupra României era previzibil după ce Finlanda fusese invadată în noiembrie 1939, motivul oficial fiind asigurarea unei zone de protecţie oraşului Leningrad, situat la doar câţiva kilometri de frontiera de stat a URSS. În cazul Basarabiei însă, pe lângă motivele recunoscute oficial (dorinţa de a recupera o fostă provincie ţaristă, a cărei populaţie ar fi fost înrobită de „regimul burghezo-român“), precum şi neoficial (securizarea portului Odessa) mai exista încă unul, de ordin economic, foarte important din perspectiva izbucnirii unui război cu Germania. Despre ce este vorba, mai exact?

COLECTIVIZAREA NU ERA O PRIORITATE

Sovieticii nu şi-au propus în 1940-1941 să colectivizeze agricultura, întrucât aceasta nu constituia o prioritate în condiţiile în care un conflict armat cu Germania era, mai devreme sau mai târziu, iminent. Colectivizarea presupunea mobilizarea contingentului militar al NKVD şi al Armatei Roşii pentru a teroriza în masă ţăranii recalcitranţi, dar şi investirea unor sume importante pentru a asigura noile gospodării de stat cu inventar agricol, tractoare, specialişti etc.

În iunie 1941, mai puţin de 4% din totalul gospodăriilor agricole din RSS Moldovenească erau colectivizate, în cea mai mare parte în sud, în fostele colonii germane, unde au fost aduşi ucraineni de peste Nistru. În schimb, s-a început imediat naţionalizarea întreprinderilor industriale şi a atelierelor meşteşugăreşti, a transportului şi băncilor. În februarie 1941, Piotr Borodin, prim-secretar al CC al PC(b) din Moldova, se lăuda în cadrul Congresului I al partidului că în jumătate de an numărul muncitorilor din RSSM ar fi crescut de zece ori - de la 3.000, în 28 iunie 1940, la circa 30.000, la începutul anului 1941. Şi că industria a progresat enorm. De fapt, erau comasate câteva mici ateliere meşteşugăreşti şi era creată o întreprindere industrială de profil (de prelucrare a pielii, lemnului etc.).

ÎNTREPRINDERILE VINICOLE, NAŢIONALIZATE

În cazul întreprinderilor din domeniul vinicol, acestea erau pur şi simplu confiscate de la proprietari şi trecute în proprietatea statului sovietic fără niciun fel de despăgubire. Or, când era vorba de deposedarea de proprietăţi, pentru sovietici, simpla invocare a ideologiei comuniste era suficientă şi substituia orice normă juridică. Cu alte cuvinte, proprietatea privată era considerată de sovietici un furt şi servea drept mijloc de exploatare a clasei muncitoare de către o clasa burgheză.

Toate întreprinderile din industria vinului şi de producere a alcoolului etilic au

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

fost naţionalizate într-o singură zi, pe 19 septembrie 1940. În acea zi, Sovietul Comisarilor Poporului din RSS Moldovenească (guvernul de atunci) adopta o hotărâre potrivit căreia erau trecute în proprietatea statului sovietic 72 de fabrici de profil existente pe teritoriul basarabean care intrase în componenţa noii republicii unionale, în condiţiile în care cea mai mare parte din judeţele Cetatea Albă, Ismail şi Hotin au fost cedate de Moscova Ucrainei.

Printre acestea, 35 de întreprinderi erau funcţionale, producând peste 100 de decalitri (1.000 de litri) de vin sau alcool etilic pe zi. Dintre acestea, două erau din capitală (fosta Lipovetsy şi Reidel) şi alte zece din judeţul Chişinău: din Bardar (fosta Miller), Vorniceni (fosta Goldenberg), Tuzara (Călăraşi, fosta Radomylski), Ciuciuleni (fosta Şor), Mereşeni (fosta Leonard), Ulmu (fosta Kogan), Vărzăreşti (fosta Goldenberg), Lozova, Străşeni (fosta Miller), Costeşti (fosta Starostin) şi Zubreşti (fosta Saripav).

Celelalte întreprinderi aflate în stare bună, dar care produceau mai puţin de 100 de decalitri pe zi erau cele din Călăraşi (fosta Grinberg), Căuşeni, Recea (fosta Başcan), Cojuşna (fosta Kogan), Cărpineni (fosta Boboc), Bobeică (fosta Arenberg), Drăguşeni (fosta Chiţis), Rezeni (fosta Demianovici), Chişinău (fosta Rapoport), Vorniceni (Epstein), Romanov (fosta Vaisman), Slobozia-Duşca (fosta Manuilov), toate din judeţul Chişinău; precum şi cele din Romanovca (fosta Vaisman), judeţul Bender; Slobozia-Duşca (fosta Manuilov), Orhei (fosta Kogan), ambele din judul Orhei; Trifeşti (fosta Ciocan).

Urmau alte şapte cu o capacitate de producţie mai mică de 50 de decalitri pe zi, situate în judeţele Chişinău (fosta Avramov şi Darie), Cahul (fosta Zak şi Pârvan) şi Orhei (fosta Lescinski). Celelalte 32 de întreprinderi de producere a vinului şi alcoolului etilic, care nu erau în funcţiune din diferite motive – unul dintre care era evacuarea parţială a utilajului în România de către foştii proprietari – erau cele din Boghiceni (4, toate aparţinând anterior familiei Leonard), Bucovăţ, Băcioi, Rezeni (fosta Georgescu), Buda (fosta Schmidt), Sipoteni (fosta Guciujna), Căzăneşti (fosta Voinescu), Ciuciulea (fosta Morţun), Mândreştii Noi (fosta Ionescu), Năpădeni (fosta Pârţa şi Bocşa), Ciadâr-Lunga (fosta Gherbali), Chişinău (Scherrer), Ialoveni (fosta Murzin), Comrat (fosta Cricopol), Lăpuşna (fosta Covalioti), Chirca (fosta Miller), Văsieni (Feldman), Cobâlca (fosta Hertzenstein), Grătieşti (fosta Manuilov) ş.a. Din categoria întreprinderilor care aparţineau industriei de profil şi care erau naţionalizate mai făceau parte patru întreprinderi de cereale: una din Hânceşti, una din Coşerniţa (fosta Goldenfeld, judeţul Soroca), una din Criuleni (fosta Trombovetki) şi una din Chişinău (fostul proprietar, necunoscut).

UNELE FABRICI, CEDATE COMISARIATELOR UNIONALE

Tot în ziua cu pricina, 19 septembrie 1940, printr-o decizie separată a executivului RSSM, 22 întreprinderi de producere a alcoolului etilic şi de cereale erau transferate în subordinea comisariatelor (ministerele din 1946) unionale, deci direct în gestiunea Moscovei. Toate erau specializate exclusiv în producerea alcoolului etilic, ceea ce denotă faptul că Stalin şi conducerea sovietică aveau nevoie să controleze direct producţia acestui domeniu care, în condiţiile în care URSS avea o economie de tip autarhic, neavând acces larg la pieţele internaţionale, dar nici mijloace băneşti necesare pentru procurarea unor produse necesare industriei sale militare. Iar în eventualitatea izbucnirii războiului, materia primă oferită de cele 22 de întreprinderi basarabene căpăta o importantă vitală. Mai exact, alcoolul etilic era un produs strict necesar pentru asigurarea Armatei Roşii cu cauciuc, care era produs în URSS pe cale artificială.

RESURSE NOI PENTRU INDUSTRIA MILITARĂ SOVIETICĂ

În primul an de ocupaţie sovietică, Moscova a obţinut resurse suplimentare pentru a-şi întări capacitatea defensivă. Pentru producerea cauciucului sintetic, URSS a primit din partea basarabeană a RSSM cel puţin un milion de decalitri de alcool etilic, fără a ţine cont de producţia a 32 de întreprinderi de producere a băuturilor alcoolice care nu erau în funcţiune la începutul toamnei anului 1940, dar care au fost repuse în circuitul economic la scurt timp graţie atenţiei speciale de care se bucură această ramură din partea conducerii de la Moscova.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Astfel, târgul pe care l-a făcut URSS cu Germania în 1939 în ce priveşte împărţirea României era determinat şi de necesitatea obţinerii unei regiuni importante nu numai datorită situării sale la gurile Dunării, dar şi a potenţialului său de producere a alcoolului etilic, un produs foarte necesar unei economii aflată pe picior de război de ani de zile. Altfel spus, sfâşierea teritorială a României în 1940 i-a adus Germaniei acces la petrolul românesc, iar Uniunii Sovietice – la resursele basarabene de grâne şi alcool, care au ridicat substanţial potenţialul combativ, dar şi cel distructiv, al celor două puteri totalitare.

Cercetările ulterioare vor arunca mai multă lumină asupra acestui aspect mai puţin cunoscut din istoria românilor şi cea europeană, cert este, pentru moment, că acapararea Basarabiei de către sovietici în 1940 nu a avut numai motivaţii ideologice, dar şi – poate chiar în primul rând – cea de a obţine o regiune cu importante materii prime pentru producerea alcoolului etilic, din care era produs la scară industrială cauciucul sintetic, element indispensabil pentru industria militară. În plus, problema folosirii alcoolului etilic, produs din struguri, din grâu, dar şi din zahăr, la scară industrială pentru necesităţile militare explică, cel puţin parţial, deficitul aproape cronic al acestor produse în toată perioada sovietică. ;

De ce aveau nevoie sovieticii de atâta spirt?

URSS nu dispunea de resurse proprii de cauciuc, iar cel din străinătate era prea costisitor şi, în plus, în condiţii de război cu lumea capitalistă, nu ar fi putut să se aprovizioneze cu această materie primă esenţială pentru industria apărării: la producerea avioanelor, maşinilor etc. De aceea, încă în 1926, în toiul Noii Politici Economice, Consiliul Suprem al economiei sovietice a pus în faţa savanţilor o sarcină dificilă, dar urgentă, de care depindea într-o oarecare măsură soarta comunismului: obţinerea cauciucului sintetic în condiţii de laborator. Termenul acordat era de doi ani.

Experimentele s-au început imediat la instituţia desemnată responsabilă pentru realizarea obiectivului de o importanţă strategică pentru URSS - laboratorul chimic al lui Serghei Vasilievici Lebedev din cadrul Academiei de Medicină Militară din Leningrad. La început s-a încercat obţinerea produsului mult râvnit din petrol, dar zadarnic. Apoi au trecut la spirt, din care se produceau până atunci băuturi alcoolice, mai ales faimoasa votcă rusească. Atunci, aceasta era obţinută în cantităţi enorme din cartof şi porumb. Procedeul era următorul: vaporii de dublu rafinat treceau printr-o ţeavă încălzită la o temperatură de 450 de grade şi, ulterior, sub acţiunea unui catalizator special, moleculele spirtului se descompuneau şi se zdrobeau, iar rămăşiţele se uneau din nou. Din două molecule de spirt descompus apărea una nouă, numită molecula de gaz divinil. Aceasta se lichefia prin congelare şi, în reacţie cu o sârmă de natriu, se îngroşa, contracta şi genera căldură. Aşa începea procedeul de polimerizare prin care divinilul se transforma în polidivinil, o materie deja elastică şi flexibilă, aproape ca şi cauciucul natural. URSS a fost lider mondial la producerea cauciucului sintetic decenii la rând."

*

Historia,
*"***Basarabia, pământ românesc**

Autor: Dan Falcan | 5567 vizualizări

De două secole, neamul românesc trăieşte o dramă, drama Basarabiei. Prin silnicie, trădare şi corupţie, Rusia ţaristă rupe, în 1812, trupul Moldovei lui Ştefan cel Mare în două. De atunci datează începutul conflictului nostru cu vecinul de la răsărit şi tot de atunci problema relaţiilor româno-ruse devine una dintre coordonatele principale ale politicii externe a statului român. În acelaşi timp, după 1812, sentimentele antiruse ale românilor iau amploare, amplificate ulterior de comportamentul Imperiului Ţarist din anii 1877-1878 şi 1916-1917, precum şi de cel al Rusiei Sovietice din 1940 şi de după 1944.

Între Napoleon şi Alexandru I

Bătălia de la Stănileşti (1711) reprezintă ultima mare victorie otomană împotriva Rusiei, restul veacului al XVIII-lea fiind marcat de avansul constant al

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

imperiului ţarilor către Istanbul şi strâmtori. Prin pacea de la Belgrad (1739), Rusia obţine cetatea Azov şi ieşirea la Marea Neagră, apoi, prin prevederile păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774), ocupă cetăţile Kerci şi Enikale din Crimeea, urmate de ocuparea întregii peninsule în 1783. Consecutiv unui nou război ruso-austro-turc (1787-1792), Poarta Otomană se vede nevoită să cedeze ţarului teritoriul dintre Bug şi Nistru, Rusia devenind astfel nemijlocit vecina de la răsărit a Moldovei. În 1806, Turcia declară din nou război imperiului ţarist, sperând, în noile circumstanţe internaţionale marcate de victoriile lui Napoleon în Europa, să-şi refacă prestigiul extern şi să recupereze o parte din teritoriile cedate în decursul veacului anterior. Momentul ales părea deosebit de favorabil Înaltei Porţi. Alexandru I (1801-1825), ţarul Rusiei, se afla deja de un an în război cu Napoleon, împăratul Franţei, iar după dezastrul de la Austerlitz (2 decembrie 1805), în care armatele austro-ruse fuseseră pulverizate de geniul militar al teribilului corsican, situaţia sa devenise şi mai dificilă. Intrarea Prusiei în conflict de partea Rusiei ar fi putut remedia situaţia, dar cele două victorii zdrobitoare ale francezilor, obţinute în aceeaşi zi (14 octombrie 1806), la Jena şi Auerstadt, au compromis din nou speranţele lui Alexandru. În acest moment, Poarta stimulată energic de Sebastiani, ambasadorul francez la Istanbul, declară război Rusiei. Napoleon avea evident tot interesul să creeze o diversiune pe flancul sudic, în Balcani, pentru a putea dispersa forţele ţariste şi pentru a obţine mai uşor victoria pe frontul principal.

Din nefericire pentru sultanul Selim al III-lea (1789-1807), armatele sale n-au putut compensa nici de data aceasta decalajul tehnic şi de organizare care le separa de cele ruseşti. La 29 noiembrie 1806, Ivan Michelson, comandantul şef al armatelor ţariste de la Dunăre, ocupa Iaşii, iar la 25 decembrie intra în Bucureşti. „Invadarea Moldovei şi Ţării Româneşti fără o declaraţie prealabilă de război, slaba combativitate a garnizoanelor bastioanelor otomane de pe Nistru, ca şi faptul că întreaga organizare militară a Porţii se afla în plin proces de reformă, toate acestea deci, au oferit Rusiei posibilitatea unor succese rapide, precum şi fixarea liniei frontului în imediata apropiere a Dunării". (Armand Goşu)

Odată stabilizată situaţia militară, care va rămâne practic neschimbată pe toată durata războiului, în pofida unor încercări turceşti de a recupera Principatele, deznodământul conflictului va fi decis de raporturile de putere dintre Franţa şi Rusia, modificate dramatic în perioada 1806-1812. După victoria franceză de la Friedland (14 iunie 1807), Alexandru I şi Napoleon se întâlnesc la Tilsit pentru a încheia pacea şi a pune bazele unei viitoare alianţe. Preţul ei va fi în viziunea ţarului anexarea Ţărilor Române, ca monedă de schimb pentru renunţarea la Polonia, pe care împăratul francez o transformă în Marele Ducat al Varşoviei. „În cazul în care Turcia accepta mediaţia Franţei (în conflictul ruso-otoman, n.n), ţarul se angaja să evacueze Moldova şi Ţara Românească; în caz de refuz, Napoleon promitea cooperarea militară pentru eliberarea provinciilor europene ale Imperiului Otoman, cu excepţia Rumeliei şi Istanbulului, iar ţarul se angaja să intervină ca mediator în conflictul franco-britanic". (Nicolae Ciachir)

În realitate, niciuna dintre cele două părţi n-avea de gând să se ţină de cuvânt. Napoleon considera că „Principatele sunt cheia Constantinopolului, iar Constantinopolul e cheia lumii", aşa încât va face totul pentru a împiedica permanentizarea prezenţei ruseşti la Dunăre, punând condiţii suplimentare, greu de acceptat, pentru a-şi da acordul la ocuparea celor două ţări române. Mai întâi cere Silezia drept compensaţie pentru avansul rus în Balcani, diplomaţia rusă oferindu-i la schimb Saxonia, apoi Albania şi Moreea, ajungându-se în final la Etruria şi... Portugalia!

Dacă în 1807-1808 ţarul era optimist în ceea ce priveşte anexarea celor două Principate, pe măsura trecerii timpului el îşi dă seama că Napoleon nu-i va permite accesul spre strâmtori şi Istanbul. Concomitent cu noua deteriorare a relaţiilor ruso-franceze, începând cu 1810, diplomaţia britanică, influentă în capitala turcă, presează pentru încheierea cât mai grabnică a păcii din dorinţa de a degaja Rusia din războiul de la Dunăre, lăsându-i mâinile libere pentru a rezolva conflictul cu Napoleon. Din aceeaşi perspectivă a viitoarei campanii a împăratului francez în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Rusia, împuternicitul lui Napoleon la Poartă, la Tour-Maubourg, îl incită pe noul sultan, Mahmud al II-lea (1808-1839), la rezistenţă, promiţându-i sprijinul Franţei. Prins între diferitele presiuni ce se exercitau asupra lui, dar având de suportat şi usturătoarea înfrângere de la Slobozia (28 octombrie 1811), sultanul se decide pentru pace, încercând însă să tragă maximum de foloase din dorinţa Rusiei de a finaliza cât mai grabnic tratativele. În noiembrie 1811, turcii consimt să cedeze Rusiei Basarabia, dar fără partea ei sudică cu cetăţile Chilia, Cetatea Albă şi Ismail. În aprilie 1812 vor renunţa însă şi la cele trei cetăţi. Nemulţumit de mersul lent al tratativelor, Alexandru I îl înlocuieşte pe Kutuzov de la comanda armatei ruse din Ţările Române cu amiralul Ciciagov. Până la venirea noului comandant însă, Kutuzov încheie pacea cu turcii, semnată în saloanele hanului lui Manuc din Bucureşti, la 28 mai 1812. Articolul 4 al tratatului stabilea ca noul hotar dintre cele două imperii să fie fixat pe râul Prut, de la pătrunderea acestuia în Moldova şi până la vărsarea sa în Dunăre, apoi pe acest fluviu, până la Chilia şi la vărsarea lui în Marea Neagră. Pe 24 iunie 1812, Napoleon trece Niemenul şi invadează Rusia în fruntea unei formidabile armate de şase sute de mii de soldaţi.

Finalizarea negocierilor pare să fi fost uşurată şi de trădarea fraţilor Moruzi, Dimitrie (marele dragoman al Porţii) şi Panayotis, cumpăraţi de Kutuzov cu o moşie în Basarabia şi un inel cu briliante în valoare de 15.000 de piastri. La acestea se adaugă şi promisiunea ocupării în viitor a tronului unuia dintre cele două principate. Pe 8 noiembrie 1812, Dimitrie Moruzi este chemat în tabăra marelui vizir de la Sumla. Acolo, după ce primeşte un caftan drept răsplată pentru încheierea negocierilor cu Rusia, este scos afară din cortul marelui vizir şi decapitat. Douăsprezece zile mai târziu, fratele său Panayotis îi împărtăşeşte soarta la Istanbul.

Ar fi putut fi evitată cedarea Basarabiei, pe care de altfel Imperiul Otoman n-avea niciun drept să o negocieze? A face istorie contrafactuală este o întreprindere incitantă, dar şi riscantă. Totuşi, având în vedere că la sfârşitul viitorului război ruso-turc (1828-1829), mult mai clar decis în favoarea Rusiei din punct de vedere militar decât conflictul dintre 1806 şi 1812, ţarul Nicolae I (1825-1855) nu obţine nicio nouă achiziţie teritorială semnificativă în zonă, răspunsul ar putea fi afirmativ. Cele 27 de zile care au despărţit pacea de la Bucureşti de invazia lui Napoleon în Rusia s-au dovedit fatale pentru Basarabia. Ar mai fi de menţionat doar că: „În niciun moment al tratativelor ruso-turce, reprezentanţii Curţii din Petersburg nu au invocat «drepturi istorice» asupra principatelor sau a viitoarei Basarabii, ci au negociat în funcţie de raporturile de putere". (Florin Constantiniu)

Basarabia sub ruşi

La 26 octombrie 1812, Divanul Moldovei înaintează un categoric protest împotriva ruperii Basarabiei din trupul Moldovei, iar mitropolitul Veniamin Costache cere ca problema să fie tranşată de către Congresul de la Viena (1814-1815). Dar deja Alexandru I era acum marele învingător al lui Napoleon şi unul din arbitrii Europei, aşa încât chestiunea Basarabiei nici măcar nu va fi ridicată în cadrul areopagului diplomatic întrunit în capitala Austriei.

Iniţial, Basarabia beneficiază în cadrul imperiului rus de o largă autonomie, recunoscută prin ucazurile din 1813, 1816 şi 1818, similară cu cea din Marele Ducat al Finlandei (1809) şi Regatul Poloniei (1815), celelalte achiziţii teritoriale europene ale ţarului Alexandru I. În 1828 însă, după accederea pe tronul imperial a lui Nicolae I, adept al absolutismului şi centralismului, statutul Basarabiei va fi grav deteriorat, iar procesul va continua pe parcursul întregii stăpâniri ruseşti. „Ruşii şi-au propus să realizeze în această provincie două scopuri bine definite: 1) să facă din majoritatea covârşitoare a populaţiei moldoveneşti a provinciei, în urma unei colonizări continue şi sistematice, o minoritate şi 2) să deznaţionalizeze această populaţie". (Alexandru V. Boldur)

Intensa politică de colonizare a elementelor alogene (ruşi, găgăuzi, ucrainieni, evrei) va face ca ponderea elementului moldovenesc în ansamblul populaţiei basarabene să scadă de la 86,7% în 1817, la 47,6% în 1897. Cifrele recensământului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

din 1897, deşi probabil falsificate, arată totuşi drama cruntului proces de deznaţionalizare pe care au trebuit să-l suporte românii din Basarabia. „În orice caz, populaţia moldovenească rămâne majoritară în provincie şi, deşi i s-a impus limba rusă în şcoli, biserici, armată, administraţie, justiţie, nu a renunţat nici un moment la apărarea spiritualităţii sale". (Nicolae Ciachir)

Între 1853-1856 are loc războiul Crimeii, între Rusia pe de o parte, şi o coaliţie ce reunea Imperiul Otoman, Marea Britanie, Franţa şi micul regat al Piemontului (căruia artizanul unificării Italiei, Cavour, voia să-i asigure un loc în concertul puterilor europene), pe de altă parte. Conflictul declanşat de ţarul Nicolae I, aflat la final de domnie, în speranţa rezolvării o dată pentru totdeauna a problemei „omului bolnav" al Europei (Turcia), în favoarea Rusiei, nu face decât să scoată la iveală înapoierea economică şi militară a imperiului ţarist în raport cu marile puteri occidentale. Apărarea Sevastopolului (septembrie 1854-august 1855) rămâne un episod eroic, dar inutil în economia războiului, Rusia fiind obligată să ceară pace. Condiţiile impuse noului ţar Alexandru al II-lea (1855-1881), prin tratatul de pace semnat la Paris (30 martie 1856), sunt dure. Printre altele, Gurile Dunării care trecuseră în stăpânirea Rusiei încă din 1829 erau retrocedate Turciei, iar pentru a le proteja, trei judeţe din sudul Basarabiei (Cahul, Ismail şi Bolgrad) reveneau Moldovei. O parte din nedreptatea din 1812 fusese îndreptată. Renunţarea la cele trei judeţe va fi de altfel singurul recul, în decursul a două veacuri, al expansiunii ţariste în zonă. Pentru asta însă fusese nevoie de coalizarea celor mai importante puteri mondiale ale momentului: Marea Britanie şi Franţa.

„Onoarea" unui împărat

Tratatul de la Paris va fi resimţit de Rusia ca o umilinţă, ale cărei efecte trebuiau şterse cât mai curând. Prilejul se va ivi odată cu declanşarea unei noi crize orientale în 1875, când, rând pe rând, Bosnia, Herţegovina, Bulgaria, Serbia şi Muntenegru se răscoală împotriva dominaţiei otomane. Alexandru al II-lea simte vântul prielnic şi încalecă calul alb al ortodoxiei. Masacrele comise de turci în Bosnia, care ultragiază întreaga lume civilizată, îl ajută în adoptarea unei atitudini dure faţă de Poartă. Pentru a se confrunta însă în mod direct cu trupele otomane, ruşii trebuie să treacă mai întâi prin România. Pe 4 aprilie 1877 se încheie o convenţie ruso-română, în baza căreia se permite tranzitul trupelor ţariste la sud de Dunăre, în schimbul angajamentului părţii ruse de a respecta integritatea teritorială a României, deci inclusiv a sudului Basarabiei. În acelaşi timp, Curtea de la Sankt-Petersburg semnase o convenţie secretă cu Austro-Ungaria, în care era reiterat interesul Rusiei pentru redobândirea sudului Basarabiei şi interesul Vienei pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei. Pe 15 iunie 1877, ruşii trec Dunărea, dar întâmpină mari dificultăţi în faţa Plevnei, puternic fortificată şi admirabil apărată de Osman-Paşa. Îngrijorat, marele-duce Nicolae, comandantul suprem al armatelor ruseşti, îi telegrafiază domnitorului Carol I pe 19 iulie: „Turcii, adunând cele mai mari mase de trupe la Plevna, ne zdrobesc. Rog să faci fuziune, demonstraţiune şi, dacă se poate, să treci Dunarea cu armata, după cum doreşti". Bun român, bun creştin şi bun aliat, Carol I nu pregetă să vină în ajutorul ruşilor, care doar cu câteva săptămâni înainte, prin cancelarul Gorceakov, îi respinseseră cu dispreţ colaborarea.

Intervenţia românească deblochează situaţia frontului din Balcani. La 19 decembrie 1877, Osman-Paşa capitulează. Drumul spre Istanbul al armatei ruse e larg deschis. Pe 3 martie se semnează tratatul de pace ruso-turc de la San Stefano, care recunoaşte independenţa României, Serbiei şi Muntenegrului, dar şi intenţia ţarului de a schimba Dobrogea (cedată de turci) cu cele trei judeţe recuperate de Moldova în 1856. Pentru Alexandru al II-lea era o „chestiune de prestigiu" redobândirea sudului Basarabiei, aceasta fiind singura clauză a umilitorului tratat de la Paris care mai era încă în vigoare. Atitudinea Rusiei, în faţa categoricului refuz românesc de a se resemna cu pierderea celor trei judeţe, devine din ce în ce mai ameninţătoare, Gorceakov ameninţând cu războiul, dezarmarea armatei române şi ocuparea militară a fostului aliat. Răspunsul prinţului Carol e plin de curaj şi demnitate: „Armata care s-a luptat la Plevna sub ochii împăratului şi ai Alteţei Sale

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Imperiale (marele duce Nicolae, n.n.)va putea fi zdrobită, dar nu va reuşi nimeni niciodată să o dezarmeze". Congresul de pace de la Berlin (13 iunie-13 iulie 1878), convocat în vederea revizuirii prevederilor tratatului de la San Stefano – mult prea generoase cu Rusia – nu face decât să consfinţească noul rapt al Basarabiei. Reprezentanţii României, I.C. Brătianu şi Mihail Kogălniceanu „sunt ascultaţi, dar nu auziţi" de diplomaţii unor mari puteri, mult prea ocupaţi de rezolvarea importantelor lor interese geostrategice. Basarabia era jertfită pentru a doua oară lăcomiei vecinului de la răsărit, ingratitudinea Rusiei marcând o dată în plus negativ mentalul colectiv al românilor. „Experienţa cooperării cu Rusia fost traumatizantă pentru România şi ea a avut repercusiuni pe planul politicii externe a proaspătului stat independent". (Florin Constantiniu).

Ardealul sau Basarabia?

Într-adevăr, comportamentul Rusiei din anii 1877-1878 şi teama de o nouă agresiune din partea vecinului de la răsărit fac ca în perioada de după războiul de independenţă şi până la declanşarea Primului Război Mondial (1914) politica externă a României să navigheze în siajul Puterilor Centrale (Germania, Austro-Ungaria şi Italia), de care ne leagă din 1883 un tratat secret de alianţă. Deşi reînnoit în trei rânduri (1892, 1902, 1913), tratatul nu va fi supus niciodată ratificării parlamentare din cauza impopularităţii lui evidente în rândul opiniei publice româneşti, cu ochii mereu larg deschişi spre Transilvania, supusă chiar în aceea perioadă unui intens proces de restrângere a drepturilor românilor şi de maghiarizare forţată a acestora. Maghiarizare care însă, în niciun caz, nu se poate compara cu brutalitatea procesului de deznaţionalizare la care erau supuşi românii din Basarabia; sunt desfiinţate scoli în limba română, sunt aduşi colonişti evrei, germani şi ucrainieni, este propagată sub toate formele credinţa în atotputernicia ţarului, vârfuri de lance ale acestui proces de rusificare fiind arhiepiscopii Pavel Lebedev şi Serafim, „stâlpul ţarismului samavolnic şi neîngăduitor". (Ion Nistor) „În Basarabia, spre deosebire de Transilvania şi Bucovina, rusificarea elitei româneşti – mentală (devotament faţă de ţar) sau etnică – a privat populaţia de o pătură conducătoare, angrenată în efortul de emancipare naţională. Absenţa unei activităţi sistematice de luminare a ţărănimii prin şcoală a favorizat politica de rusificare a autorităţilor ţariste". (Florin Constantiniu)

De altfel, intensitatea procesului de rusificare din Basarabia va fi unul dintre principalele argumente pe care liderul conservator, P.P. Carp, le va aduce în cadrul Consiliului de Coroană din 3 august 1914, pentru a-şi susţine opţiunea intrării în război a României alături de Puterile Centrale. Va fi însă singurul care, alături de regele Carol I, mizează pe cartea germană. România va intra în primul conflict mondial, doi ani mai târziu, alături de Franţa, Marea Britanie şi Rusia, care îi recunoscuseră prin tratatul semnat la 4 august 1916 dreptul de a alipi teritoriile româneşti din Austro-Ungaria: Transilvania, Crişana, Banatul şi Bucovina. Basarabia va fi o dată mai mult sacrificată, de data aceasta chiar de ţara-mamă. Pentru opinia publică şi majoritatea politicienilor români, drumul spre Chişinău trebuia să treacă mai întâi prin Alba-Iulia.

Clipa astrală a României

Intrată în război pentru Transilvania, România îşi va fi regăsit fruntariile ei etnice fireşti în mai puţin de doi ani şi jumătate, graţie unei fericite îmbinări între inspiraţia decizională a liderilor politici, eroismul soldaţilor români, capacitatea de sacrificiu a populaţiei şi un dram de hazard istoric ce se întâlneşte o dată la o mie de ani şi care-l va face pe mereu scepticul P.P. Carp să afirme în 1919: „Cu asemenea noroc, România nu mai are nevoie de oameni politici".

Prăbuşirea Rusiei, în urma succesivelor revoluţii din martie şi octombrie 1917, a făcut ca pentru basarabeni să se întrezărească ocazia neaşteptată a reunirii cu ţara. La 21 noiembrie 1917 se deschide la Chişinău „Sfatul Ţării", sub preşedinţia lui Ion Inculeţ, care proclamă pe 2 decembrie Basarabia drept Republica Democratică Federativă Moldovenească. Consecutiv însă revoluţiei din octombrie 1917, fostul imperiu ţarist, inclusiv teritoriul dintre Prut şi Nistru, cădea pradă din ce în ce mai mult anarhiei bolşevice. Jafurile, crimele şi dezordinile propagate în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

special de soldaţii ruşi, acum demobilizaţi, se înteţesc. Pe fondul frigului, foametei şi molimelor, situaţia devine disperată. În aceste condiţii, „Sfatul Ţării" se adresează guvernului român, cu rugămintea de a trimite trupe pentru restabilirea ordinii şi liniştii în provincie. Guvernul Brătianu răspunde favorabil acestui insistent apel şi, la 13 ianuarie 1918, generalul Ernest Broşteanu în fruntea diviziei a XI-a intră în Chişinău, unde este întâmpinat cu entuziasm de populaţia civilă. Bucurându-se de această protecţie, parlamentul basarabean s-a putut întruni în ziua de 24 ianuarie 1918, pentru a proclama independenţa tinerei republici moldoveneşti. Era încă un pas spre îndeplinerea dezideratului naţional, unirea cu România. „Fiecare om cu judecată îşi putea da seamă că proclamarea republicii nu era decât un expedient vremelnic în calea dezlegării definitive a chestiunii basarabene". (Ion Nistor)

În aceeaşi istorică zi de 24 ianuarie, Comitetul naţional al studenţilor din Basarabia, dând glas dorinţei majorităţii locuitorilor basarabeni şi respingând categoric ideea oricărei forme de federalizare în cadrul Rusiei, afirma: „Noi sub stăpânirea rusească n-am avut şcoală, n-am avut biserică, n-am avut limbă, n-am avut nimic din ceea ce îi trebuie unui popor ca să poată înainta" şi încheie cu următorul deziderat: „Noi vrem o Românie a românilor". Dorinţa studenţilor se dovedi a fi voinţa ţării întregi, aşa încât pe 27 martie 1918, în sala de festivităţi a liceului nr. 3 din Chişinău, „Sfatul Ţării" votează cu 87 de voturi pentru, 3 contra şi 36 de abţineri, unirea Basarabiei „în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre şi Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechii Moldove" cu Regatul României.

Pe 9 aprilie 1918, regele Ferdinand I semnează decretul de promulgare al Actului Unirii, ratificat de către primul parlament al României Mari, ales în urma votului universal, în data de 29 decembrie 1919. Consacrarea internaţională a actului de la 27 martie 1918 va veni pe 28 octombrie 1920, odată cu semnarea tratatului de la Paris dintre România şi principalele puteri aliate (Marea Britanie, Franţa, Italia şi Japonia), prin care se recunoştea unirea Basarabiei cu România. De menţionat însă că în urma presiunilor sovietice, Japonia nu a ratificat niciodată tratatul, făcându-l astfel inoperant.

Momentan însă nimeni nu avea timpul să se gândească la aceste chichiţe juridico-diplomatice. Toată lumea era bucuroasă, entuziasmul era general, visul României Mari devenise realitate. Cine să prevadă că în ceva mai mult de două decenii, România Mare va redeveni mică, iar euforia din 1918 se va transforma în disperare şi deznădejde ?

„E mai greu să faci o pace decât un război"(Georges Clemenceau)

Sistemul de pace adoptat la Versailles în anii 1919-1920 a împărţit statele europene în două. Pe de o parte, statele învingătoare în prima conflagraţie mondială a secolului, mulţumite de rezultatele succesivelor conferinţe diplomatice desfăşurate la Paris şi împrejurimi (Saint-Germain, Neuilly, Trianon, Sevres), pe de alta, statele învinse, dar nu numai, care considerau că deciziile luate de marile puteri, în principal Franţa, Marea Britanie şi Statele Unite, le dezavantajează sau le nedreptăţesc de-a dreptul. Din prima categorie evident făcea parte România, care îşi vedea realizat dezideratul unităţii naţionale şi care avea tot interesul ca sistemul versaillez să rămână în picioare. Cehoslovacia şi Iugoslavia, state nou create, succesoare în bună parte ale fostului imperiu austro-ungar, erau şi ele interesate în menţinerea status-quo-ului, fapt care va duce, între anii 1920-1921, la crearea Micii Înţelegeri dintre Bucureşti, Praga şi Belgrad, menită să contracareze tendinţele revizioniste ale Ungariei. Aceasta din urmă, alături de Bulgaria se considerau marile nedreptăţite ale Versailles-ului, pierzând teritorii în favoarea României, Cehoslovaciei, Iugoslaviei şi Greciei. Ungariei şi Bulgariei i se adaugă Italia, care, deşi formal în rândul puterilor câştigătoare, considera că a obţinut o „victorie mutilată", nefiindu-i satisfăcute pretenţiile teritoriale referitoare la Dalmaţia şi orasul Fiume. Nemulţumirea italienilor faţă de prevederile păcii de la Versailles va fi de altfel unul dintre fermenţii ascensiunii fascismului şi a accederii la putere a lui Mussolini în 1922. Fenomen similar oarecum cu ceea ce se va întâmpla în Germania

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

anilor '20, unde demagogia fostului combatant din război, Adolf Hitler, va găsi terenul propice de manifestare în rândul unei naţiuni profund frustrate de rezultatele unui conflict pe care din punct de vedere militar nu-l pierduse. Cealaltă mare putere proscrisă după Primul Război Mondial era Rusia bolşevică (devenită din 30 decembrie 1922, U.R.S.S.), care nici măcar nu fusese invitată să participe la Conferinţa de Pace. Între cei doi „renegaţi" ai Europei, Rusia şi Germania, înţelegerea devenea naturală şi ea se produce în 1922, când la Rapallo se semnează un tratat sovieto-german, menit să scoată ambele partenere din carantina diplomatică în care se aflau. „Clauzele tratatului nu cuprindeau nimic spectaculos, dar faptul că cele două state-«paria» ale continentului au ieşit din izolare, întinzându-şi mâna, a făcut senzaţie, prefigurând-o pe cea provocată, în 1939, de Pactul Molotov-Ribbentrop". (Florin Constantiniu)

Înţelegere sau confruntare?

Pentru România, temeiul politicii sale externe rămâne alianţa cu puterile occidentale, îndeosebi Franţa, principala forţă militară a continentului şi cea mai interesată în menţinerea sistemului de pace creat la Versailles. În acest scop, diplomatia de Quai-d'Orsay, realizează în răsăritul Europei un întreg sistem de alianţe cu Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia şi România, menit să contrabalanseze dinspre est o eventuală refacere a Germaniei, dar şi să devină o stavilă în faţa ambiţiilor expansioniste ale Uniunii Sovietice. „Primejdia acestei politici era însă evidentă: Franţa îşi însuşea şi riscurile legate de propriile situaţii dificile şi critice în care se găseau aceste state asociate şi înmulţea cauzele de conflict în care putea fi atrasă". (Constantin I. Kiriţescu)

Riscul pentru România consta în faptul că şi ea juca totul pe o singură carte, alianţa cu Franţa, fiind dependentă de toate oscilaţiile politicii externe franceze. Or, odată cu trecerea timpului, Parisul devine din ce în ce mai conştient că se află într-o poziţie de inferioritate militară faţă de Germania, mai cu seamă după venirea lui Hitler la putere (30 ianuarie 1933). Ca urmare, se manifestă în politica franceză şi tendinţa de a lăsa mână liberă Reichului în estul şi sud-estul Europei, în speranţa că această concesie îl va convinge pe Hitler să renunţe la pretenţiile sale asupra Alsaciei şi Lorenei, pierdute de Germania la sfârşitul Primului Război Mondial. La urma urmei, nu scrisese chiar Führerul în cartea sa, Mein Kampf: „Voi opri eternul marş al Germaniei spre vest şi spre sud", orientându-şi ambiţiile spre răsărit? Diplomaţia românească interbelică, al cărei cel mai important exponent este Nicolae Titulescu, joacă însă totul pe cartea franceză, neglijând faptul că geografia aşezase ţara noastră între alte două mari puteri, Rusia şi Germania, ostile însă, din motive diferite, României.

Cu Germania, înţelegerea părea cu neputinţă. Amintirea războiului era mult prea proaspătă, ocupaţia germană lăsase resentimente, iar loialitatea noastră faţă de Franţa părea să împiedice stabilirea unor bune raporturi cu Berlinul. Şi toate acestea în pofida unei evidente complementarităţi a economiilor noastre, România fiind o piaţă perfectă pentru bunurile industriale germane, în timp ce produsele noastre agricole şi petrolul şi-ar fi găsit debuşeul perfect pe piaţa germană. Nici oameni politici care să facă o politică progermană România nu prea avea, principalele partide ale vremii, PNL şi PNŢ, fiind ferm ataşate politicii de menţinere a bunelor relaţii cu Parisul şi Londra.

După război, relaţiile cu Rusia se menţin proaste, la contenciosul basarabean adăugându-se şi chestiunea tezaurului românesc, trimis în clipele grele ale anilor 1916-1917 spre adăpost în capitala ţărilor. În momentul intrării trupelor noastre în Basarabia (ianuarie 1918), Lenin hotărâse confiscarea lui şi o eventuală restituire doar atunci când „puterea se va afla în mâinile poporului român". Totuşi încercările de apropiere nu lipsesc, dar ele se vor lovi constant de reaua credinţă a partenerului sovietic. De altfel, primele tatonări diplomatice au la bază chiar ideea unui eventual târg propus de Soviete: România să renunţe la tezaur, iar Rusia să recunoască unirea Basarabiei. Acesta este şi sensul comunicării lui Karakhan, reprezentantul guvernului de la Moscova la conferinţa româno-sovietică desfăşurată la Varşovia între 22 septembrie şi 25 octombrie 1921: „Noi ştim că Basarabia va rămâne a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

voastră, căci nu vom putea redobândi acea provincie de la voi, dar pentru a vă da titlul de proprietate, care vă va fi de mare folos mai târziu, trebuie să plătiţi". Cu alte cuvinte, Sovietele s-ar fi declarat de acord cu recunoaşterea suveranităţii României asupra Basarabiei, în schimbul recunoaşterii noului regim bolşevic şi a sumei de 65 de milioane de dolari aur. Filality, trimisul României la aceste negocieri respinge însă propunerea rusă, replicând că tezaurul este un depozit sacru, iar guvernul sovietic are obligaţia de a-l restitui integral. În absenţa oricăror progrese, convorbirile se întrerup şi odată cu acestea ia sfârşit prima şi ultima tentativă a Rusiei de a recunoaşte – condiţionat, e adevărat – apartenenţa Basarabiei la România. Recunoaştere care, evident, în perspectiva desfăşurării evenimentelor, n-ar fi valorat mare lucru, fapt pus elocvent în lumina de către Nicolae Iorga, cu prilejul dezbaterii din Senat (24 noiembrie 1932), a relaţiilor româno-sovietice: „Dar eu spun că doar cel care este capabil va rezista. Dacă el nu este capabil, el poate avea orice asigurare pe hârtie... Vă spun ceva (i se adresa lui Nicolae Titulescu, n.n.): Nu am antecedente în negocierile cu sovieticii. Nu cred în sinceritatea sovieticilor şi nu cred că vreo semnătură sovietică ne-ar asigura pe noi". Cât de profetice se vor dovedi cuvintele marelui istoric în doar mai puţin de opt ani!

Pe măsură ce U.R.S.S. iese din izolarea diplomatică şi economică în care se află, tonul Moscovei devine mai agresiv, iar atitudinea tot mai intransigentă. În 1924, guvernul de la Moscova este recunoscut de Anglia, Franţa şi Italia, aşa că valoarea unui eventual acord cu România scade. În cadrul noii runde de negocieri româno-sovietice desfăşurată la Viena, între 27 martie-2 aprilie 1924, reprezentantul Kremlinului, Krestinski, cere plebiscit în Basarabia, afirmând cu o perfectă rea-credinţă că, în 1812, Rusia luase teritoriul de la Turcia, nu de la România, care evident în aceea perioadă nici nu exista. În faţa acestei abordări, şeful delegaţiei române, C. Langa-Răşcanu, conchide: „Caracterul eminamente român al Basarabiei, cât şi actele repetate de autodeterminare fac inutilă şi jignitoare orice propunere de plebiscit". Tratativele eşuează din nou.

Provocări şi tatonări

1924 este şi anul marilor provocări sovietice la adresa României. Pe 29 iulie, Biroul Politic al Partidului Comunist (bolşevic) adoptă hotărârea cu privire la crearea unei aşa-zise Republici Sovietice Socialiste Autonome Moldoveneşti, în fond o ficţiune juridico-teritorială în cadrul Ucrainei sovietice, menită să acrediteze ideea unei Moldove sovietice situată pe ambele maluri ale Nistrului, care ar trebui doar reîntregită. Având o suprafaţă de 7.516 kilometri pătraţi şi capitala la Balta, apoi la Tiraspol, noua republică se va dovedi, încă de la început, un focar de tensiuni şi dezordini, artificial întreţinute de NKVD şi armata sovietică, cu scopul de a demonstra opiniei publice internaţionale existenţa unei probleme a Basarabiei. Cea mai gravă dintre aceste provocări va fi răscoala de la Tatar-Bunar (15-17 septembrie 1924), când grupuri înarmate şi conduse de ofiţeri sovietici au trecut Nistrul, atacând localităţile Nicolaevka şi Tatar-Bunar şi omorând primari, notari, jandarmi şi soldaţi români. Au fost arborate pe toate clădirile publice steaguri roşii şi a fost proclamată Republica Sovietică Moldovenească. Armata română a intervenit însă în forţă, restabilind ordinea şi arestând aproape cinci sute de persoane. Pericolul fusese îndepărtat, dar nu e mai puţin adevărat că încă o filă neagră în cronica relaţiilor româno-ruse fusese scrisă. Provocările făcute de sovietici pe linia Nistrului vor continua, fără să mai aibă însă intensitatea celei de la Tatar-Bunar.

În plan diplomatic, U.R.S.S, ca şi Romania de altfel, semnează pactul Briand-Kelogg (27 august 1928), care prevedea renunţarea la război ca mijloc de rezolvare a diferendelor dintre state. În urma tratativelor dintre Nicolae Titulescu şi Maksim Litvinov, comisarul pentru afaceri externe al U.R.S.S, se reuşeşte parafarea unei convenţii pentru definirea agresorului pe 3 iulie 1933, la Londra. Documentul încheiat între Romania, U.R.S.S, Turcia, Cehoslovacia şi Iugoslavia, conţinea precizarea introdusă la insistenţele lui Titulescu că: „prin teritoriu trebuie să se înţeleagă teritoriul asupra căruia un stat îşi exercită în fapt suveranitatea". Această

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

menţiune coroborată cu punctul doi ce definea un stat agresor ca fiind cel care comite o „invaziune prin forţele sale armate, chiar fără declaraţie de război, a teritoriului unui alt stat", părea să ofere o anumită linişte oficialilor de la Bucureşti. Interpretarea lor era că, din moment ce România îşi exercita autoritatea asupra Basarabiei încă din 1918, implicit Rusia Sovietică se angajează să nu recurgă la agresiune împotriva statului român, în graniţele sale din 1933. Acesta este de altfel şi sensul pe care îl dă însuşi Litvinov convenţiei, afirmându-i lui Titulescu: „Este o chestiune (Basarabia, n.n.)pe care nu mai trebuie să o ridicaţi, având în vedere semnarea Convenţiei de neagresiune care defineşte teritoriul fiecăruia dintre semnatari ca fiind teritoriul ce există în prezent sub autoritatea fiecăruia dintre ei". În realitate, pentru reprezentanţii sovietici, tratatele încheiate nu aveau nici măcar valoarea hârtiei pe care erau scrise. Totul era subsumat scopurilor finale ale Kremlinului, revoluţia mondială şi bolşevizarea Europei. „Oamenii politici «burghezi»credeau că statul socialist este respectuos faţă de angajamentele subscrise, astfel că Titulescu, devenit un megaloman setos de glorie (scria unui prieten că mai doreşte să împace Franţa cu Germania şi apoi să se retragă la moşie!) credea că a determinat, în sfârşit, U.R.S.S să recunoască frontiera pe Nistru". (Florin Constantiniu)

Pe 9 iunie 1934 are loc restabilirea relaţiilor diplomatice româno-sovietice, urmată pe 21 iulie 1936 de parafarea între Titulescu şi Litvinov a unui tratat de asistenţă mutuală (care menţiona explicit Nistrul ca graniţă între cele două state), neratificat însă niciodată din cauza îndepărtării lui Nicolae Titulescu din fruntea ministerului de Externe (29 august 1936). Demiterea „marelui european" îi va oferi pretextul perfect lui Litvinov să afirme că politica externă a României s-a schimbat şi că, în consecinţă „actul din 21 iulie 1936 nu mai este valabil pentru noi". Mai mult chiar, într-o convorbire particulară din mai 1937, ministrul sovietic îi va declara lui Titulescu: „De aceea ţin să vă comunic că vom încerca să reluăm Basarabia prin toate mijloacele juridice şi militare care ne vor fi posibile". De acum încolo soarta Basarabiei va fi decisă – pentru a câta oara? – de raporturile de putere dintre marile forţe ale continentului: Germania, Rusia, Franţa şi Anglia.

Stalin joacă cartea germană

Bunele relaţii ruso-germane stabilite în anii '20, care permiseseră refacerea potenţialului militar german (interzis prin tratatul de la Versailles) pe teritoriul Rusiei, departe de ochii vigilenţi ai puterilor occidentale, părea că vor lua sfârşit odată cu venirea lui Hitler la putere (30 ianuarie 1933). Führerul practica un virulent discurs anticomunist şi antisovietic, nu doar din convingere, ci şi din oportunism. Interesul lui era să demonstreze Franţei şi Marii Britanii că programul său expansionist (Drang nach Osten) era îndreptat împotriva Uniunii Sovietice şi, în acest fel, să le facă mai concesive în privinţa viitoarelor pretenţii teritoriale ale Reichului, ce vizau printre alţii şi pe aliaţii răsăriteni ai Franţei, Cehoslovacia şi Polonia.

Pragmaticul Stalin nu punea mare preţ pe retorica anticomunistă a cancelarului german, ştiind foarte bine că marile interese strategice ale unui stat sunt determinate de economie, geografie sau demografie, nu de ideologie. Coşmarul cel mai negru al liderului de la Kremlin era o înţelegere între toate puterile capitaliste îndreptată împotriva U.R.S.S. Supravieţuirea statului sovietic şi comunizarea Europei păreau la îndemână doar în condiţiile în care un nou război mondial ar fi opus Germania puterilor vestice, un conflict în care Rusia şi-ar fi păstrat neutralitatea până spre sfârşit când, cu forţele rămase proaspete, ar fi putut să-şi impună voinţa unor adversari sleiţi. Pentru a-i semnaliza lui Hitler că Uniunea Sovietica are alternativă la alianţa cu Reichul, Stalin face o mişcare surprinzătoare, din adversar al sistemului versaillez devenind partizanul lui, îmbrăţişând toate formele de securitate colectivă şi pactele regionale care garantau status-quo-ul. La 2 mai 1935 se încheie tratatul de asistenţă mutuală dintre Franţa şi U.R.S.S, urmat la două săptămâni de un pact similar sovieto-cehoslovac.

Însă poziţia conciliantă a Franţei şi Angliei, în faţa succesivelor încălcări de către Germania a tratatului de la Versailles (reintroducerea serviciului militar

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

obligatoriu la 16 martie 1935, remilitarizarea Renaniei pe 7 martie 1936, anexarea Austriei la 12 martie 1938, ocuparea regiunii sudete la 29-30 septembrie 1938), nu a făcut decât să alimenteze temerile dictatorului sovietic, suspicios din fire, în privinţa unei înţelegeri între Hitler şi puterile vestice, îndreptată împotriva Rusiei. Tocmai de aceea, paralel cu susţinerea politicii de securitate colectivă şi a lansării ideii de largi fronturi populare antifasciste, Stalin nu uită să trimită semnale discrete Berlinului, menite să indice părţii germane o posibilă schimbare de atitudine din partea sa.

Ocuparea Cehiei de către Hitler (15 martie 1939) le-a dovedit liderilor occidentali că apetitul pentru achiziţii teritoriale al Germaniei nu fusese potolit şi că politica lor de cedare în faţa pretenţiilor Führerului se dovedise falimentară. La orizont se întrezăreau revendicările Reichului faţă de guvernul de la Varşovia (cedarea Gdanskului), aşa încât pe 31 martie 1939, Franţa şi Marea Britanie garantează frontierele Poloniei, iar pe 13 aprilie pe cele ale României şi Greciei. Deşi spectaculoase în plan politic şi moral, garanţiile anglo-franceze n-aveau nicio valoare practică în absenţa unui acord cu Uniunea Sovietică, singura putere în măsură să ajute în mod eficient Polonia sau România în faţa unui atac german şi să-l pună pe Hitler în faţa perspectivei unui război pe două fronturi.

În vara anului 1939, poziţiile principalilor trei factori majori de putere din Europa se cristalizaseră, avantajată fiind în orice situaţie U.R.S.S. Anglo-francezii nu mai puteau miza, realist vorbind, pe bunăvoinţa Germaniei care părea hotărâtă să atace Polonia, chiar cu riscul declanşării unui război generalizat. La 23 iulie, Parisul şi Londra îşi dau acordul pentru începerea discuţiilor între delegaţiile militare ale Franţei, Marii Britanii şi Uniunii Sovietice, care vor avea loc la Moscova. Convorbirile încep sub auspicii proaste, rangul mic de reprezentare al şefilor delegaţiilor vestice (amiralul englez Drax şi generalul francez Doumenc), - în timp ce sovieticii erau reprezentaţi la cel mai înalt nivel de mareşalul Vorosilov, comisarul poporului pentru apărare – indicând Kremlinului lipsa de dorinţă a guvernelor occidentale de a ajunge la un acord. Hitler la rândul său era presat de timp, data de 1 septembrie, decisă pentru atacul asupra Poloniei, fiind termenul limită, dincolo de el operaţiile militare devenind improbabile din cauza vremii. Stalin avea poziţia cea mai avantajoasă. Opţiunile sale nefiind legate de factorul temporal, el îşi putea permite luxul să ţină două fiare încinse în foc, continuând negocierile militare cu anglo-francezii şi temporizând dorinţa Führerului de a ajunge cât mai repede la un tratat cu sovieticii. Presat de apropierea fatidicei date de 1 septembrie, Hitler îi scrie personal lui Stalin, rugându-l să-l primească cât mai repede pe ministrul său de externe, Joachim von Ribbentrop. Aşa s-a ajuns la semnarea pactului Ribbentrop-Molotov pe 23 august 1939, act care a provocat consternare şi îngrijorare în toate mediile diplomatice şi în rândul opiniei publice mondiale. „Ştirea Pactului de neagresiune germano-rus a căzut ca o bombă azi-noapte. Nimeni n-a ştiut nimic despre negocierile dintre cele două Guverne, nici în Londra, nici în Paris, nici în Varşovia. Impresia e formidabilă pretutindeni”.(Constantin Argetoianu)

Nori negri deasupra României

Pentru România, foarte gravă nu era atât semnarea pactului în sine, cât mai ales articolul 3 din protocolul adiţional secret, negociat între Molotov şi Ribbentrop, care prevedea: „În privinţa sud-estului Europei, din partea sovietică este subliniat interesul pentru Basarabia. Partea germană declară totalul dezinteres politic faţă de aceste regiuni”. Ambiguitatea redactării acestui articol va duce în timp la interpretări diferite din partea celor doi semnatari. Pentru Hitler „dezinteresul“ se referea strict la Basarabia, dar în acest caz de ce textul protocolului vorbea de regiuni? Pentru partea sovietică, tocmai acest plural (regiuni) va constitui temeiul solicitării Bucovinei (ulterior, doar a nordului ei), teritoriu despre care nu se menţiona nimic în articolul 3. „Imprecizia redactării articolului 3 pare a fi avut, oricum, un temei mai profund: el privea o zonă – Europa de sud-est – unde interesele celor doi parteneri intrau în conflict şi, pentru a nu stânjeni încheierea acordului, cele două părţi consimţeau tacit să nu intre în detalii supărătoare şi să se menţină la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

un nivel mai general". (Florin Constantiniu)

Asigurată dinspre răsărit, Germania atacă Polonia pe 1 septembrie, declanşând Al Doilea Război Mondial. Hitler îşi realizase obiectivul principal, acela de a nu fi nevoit să lupte pe două fronturi, dar şi Stalin îşi văzuse visul cu ochii, un conflict generalizat între principalele puteri capitaliste.

Ceea ce a stricat însă planurile dictatorului sovietic a fost rapiditatea cu care Wehrmachtul a zdrobit statul polonez, în numai două săptămâni şi ulterior, în mai-iunie 1940, colapsul armatei franceze, considerată cea mai bună din Europa, în mai puţin de o lună. În locul unui conflict lung şi istovitor în care miza că vor fi atrase Reichul şi puterile vestice, Rusia se vedea confruntată, la sfârşitul lui iunie 1940, cu o Germanie atotputernică pe continent, care, în afara Poloniei şi Franţei, mai ocupase Olanda, Belgia, Norvegia, Danemarca, Iugoslavia şi Grecia, atrăgând în orbita ei de interese şi state precum Italia, Ungaria, Slovacia sau Croaţia. Pe de altă parte, nici Uniunea Sovietică nu neglijase să obţină dividendele târgului încheiat cu Hitler. Pe 17 septembrie 1939, Armata Roşie intră în Polonia sub pretextul „eliberării" Ucrainei şi Bielorusiei de est, în realitate pentru a transpune în practică articolul 2 al protocolului adiţional secret care prevedea împărţirea statului polonez între Germania şi Rusia. Urmează statele baltice (Estonia, Letonia şi Lituania), pe care sovieticii le constrâng să semneze tratate de asistenţă mutuală (sept.-oct. 1939), prin care erau obligate să consimtă la staţionarea forţelor militare ruseşti pe teritoriul lor. Independenţa lor reală luase sfârşit, în august 1940, ele fiind anexate de U.R.S.S. Cu Finlanda lucrurile au mers mai greu, fiind necesar un istovitor şi lung – având în vedere disproporţia forţelor – război (30 noiembrie 1939-12 martie 1940), la sfârşitul căruia statul finic cedează Rusiei Carelia şi alte teritorii din nord în suprafaţă totală de 40.000 de kilometri pătraţi. În acest fel era bifat şi punctul 1 al protocolului secret din 23 august 1939. Rămânea de rezolvat chestiunea Basarabiei, pe care Stalin nu întârzie să o aducă pe tapet.

Ultimatumul

Rezistenţa înverşunată şi plină de eroism a finlandezilor a salvat Basarabia pentru moment. Iniţial, Kremlinul pregătise pentru România un scenariu ce semăna cu cel aplicat statelor baltice şi care urma să fie pus în practică la sfârşitul anului 1939 sau începutul celui următor. Neaşteptata opoziţie a Finlandei a întârziat însă reglarea conturilor cu Bucureştiul. Imediat după încheierea păcii cu guvernul de la Helsinki, pe 29 martie 1940 Molotov, vorbind în faţa Sovietului Suprem, abordează şi problema Basarabiei menţionând că Uniunea Sovietică nu recunoscuse niciodată „cucerirea" ei de către România, dar că momentan guvernul sovietic nu-şi propune rezolvarea situaţiei prin mijloace militare. Stalin, metodic şi prudent ca întotdeauna, îşi pregătea lovitura cu grijă, ori atât timp cât cel mai puternic aliat al României, Franţa, era încă în picioare, liderul sovietic nu voia să rişte nimic. Între timp însă, diplomaţia de la Moscova pregătea terenul. La 10 aprilie 1940, G. Davidescu, ministrul României în capitala rusă, este convocat de către Molotov pentru a i se aduce la cunoştinţă o notă de protest a guvernului sovietic împotriva unor pretinse provocări ale armatei române la frontiera de pe Nistru. Molotov îl avertizează ameninţător pe ministrul român că asemenea provocări sunt intolerabile şi nu vor mai fi permise.

Pe 22 iunie, Franţa semnează armistiţiul cu Germania, ieşind practic din jocurile de putere ale momentului. A doua zi chiar, Molotov îl invită la o discuţie pe Schulenburg, ambasadorul Reichului la Moscova, pentru a-l informa că „soluţionarea problemei basarabene nu mai suferă amânare". Nouă în comunicarea ministrului de externe sovietic era cererea Sovietelor de a anexa şi Bucovina, pe lângă Basarabia. Includerea Bucovinei în revendicările teritoriale faţă de România, l-a iritat pe Hitler, căruia i s-a părut că sovieticii încalcă protocolul secret, în care nu se vorbea nimic despre această provincie. Pe Führer îl nemulţumise nu doar procedeul folosit, ci şi momentul ales de Stalin pentru a pune problema Bucovinei. Desigur, Wehrmachtul obţinuse o strălucită victorie în vest, dar admiţând că ipotetic Germania ar fi vrut să se opună noii revendicări ruseşti, practic îi era imposibil. Ar fi durat săptămâni până ce forţele germane ar fi fost deplasate din apusul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

continentului până în est. Într-o nouă întâlnire Molotov-Schulenburg, desfăşurată în seara zilei de 25 iunie, ambasadorul german îi sugerează interlocutorului său că renunţarea la Bucovina ar uşura soluţionarea paşnică a conflictului. Molotov îşi reduce pretenţiile la Bucovina de Nord, moment în care Schulenburg încearcă să obţină o nouă concesie din partea sovietică, propunând restituirea de către Rusia a tezaurului românesc, adus la Moscova în anii 1916-1917. Refuzul lui Molotov e categoric, tezaurul reprezentând în viziunea lui o compensaţie pentru anii în care „România a exploatat Basarabia". Cu aceasta, convorbirile ruso-germane pe tema Basarabiei au luat sfârşit. Supărarea lui Hitler ne salvase Bucovina de Sud.

Pe 26 iunie 1940, la orele 22:00, Davidescu este convocat de către Molotov la sediul Ministerului de Externe, unde i se remite nota ultimativă prin care U.R.S.S cerea Basarabia şi Bucovina de Nord. La nota sovietică era anexată şi o hartă la scara de 1:1.800.000, pe care Molotov fixase cu un creion roşu neascuţit, traseul noii frontiere. Grosimea vârfului creionului, acoperea doar ea, în teren, o fâşie de 10 kilometri, corespunzătoare regiunii Herţa. Termenul pe care Molotov îl stabilise – şi va refuza să-l prelungească – pentru răspunsul guvernului român era de 24 de ore. Pentru a pune şi mai multă presiune pe factorii de decizie din capitala României, sovieticii au întrerupt în repetate rânduri comunicarea lui Davidescu către Ministerul de Externe român, astfel că textul complet al ultimatumului a parvenit abia la ora 6 dimineaţa, pe 27 iunie, la Bucureşti.

„Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem"

Vestea ultimatumului a provocat consternare şi disperare la Bucureşti. Carol al II-lea notează în jurnalul său: „Această ştire m-a trăznit ca o lovitură de măciucă şi m-a revoltat în cel mai înalt grad. Este un lucru aşa de oribil, încât nicio minte românească nu poate să-l conceapă". Pentru a analiza situaţia şi a hotărî poziţia României, regele convoacă pentru ora 12:00 Consiliul de Coroană.

Instituţia Consiliului de Coroană fusese introdusă în practica politică românească de către Carol I, amintind oarecum de vechea tradiţie istorică a sfatului domnesc. În faţa unor situaţii critice, suveranul, la propunerea guvernului, putea convoca Consiliul de Coroana care însă avea doar un rol consultativ, decizia finală aparţinând executivului reprezentat de monarh şi guvern. În timpul domniei lui Carol I (1866-1914) avuseseră loc două astfel de Consilii, unul pe 2 aprilie 1877 pentru a stabili calea de urmat în condiţiile războiului ruso-turc, celălalt pe 3 august 1914, pentru a hotărî poziţia României în Primul Război Mondial. Ferdinand I, convocase la rândul său cinci Consilii de Coroană. Primul pe 14 august 1916, pentru a aviza intrarea României în război, următoarele trei în zilele de 17, 18, 19 februarie 1918 în împrejurările grele ale încheierii păcii separate cu Puterile Centrale, în sfârşit ultimul pe 31 decembrie 1925, pentru a lua la cunoştinţă de decizia principelui moştenitor Carol de a renunţa la tron. În timpul lui Carol al II-lea (1930-1940), până la lovitura de stat din 10 februarie 1938 şi instaurarea regimului de autoritate monarhică, Consiliul nu fusese întrunit decât o singură dată, pe 9 aprilie 1937, pentru a-l exclude pe prinţul Nicolae din familia regală, în urma contractării de către acesta a unei căsătorii, cu Ioana Doletti, în afara Constituţiei şi a Statutului Casei Regale. Pe 30 martie, printr-un decret-lege, Consiliul de Coroană este instituţionalizat, căpătând astfel un caracter legal. Membrii Consiliului erau numiţi de către rege şi primeau o indemnizaţie lunară de 50.000 de lei. Tot prin decret regal şi tot pe 30 martie 1938 au fost numiţi şi consilierii regali: Patriarhul Miron Cristea, mareşalii Alexandru Averescu şi Constantin Prezan, foştii prim-miniştrii Nicolae Iorga, Arthur Vaitoianu, Gh.G. Mironescu, Alexandru Vaida-Voevod, Constantin Angelescu, Constantin Argetoianu şi administratorul Domeniilor Regale, generalul Ernest Ballif. De asemenea, în virtutea atribuţiilor sale de ministru al Palatului, făcea parte din Consiliul de Coroană şi Ernest Urdăreanu, omul de încredere al lui Carol al II-lea.

Aşadar, la convocarea regală pentru ora 12:00 răspund consilierii regali (cu excepţia mareşalului Prezan, supărat pe rege, şi a lui Vaida-Voevod, aflat la Braşov), precum şi membrii guvernului Tătărescu. Întrunirea s-a ţinut în Sala Tronului din Palatul Regal şi a fost precedată de o expunere a faptelor făcută de primul ministru

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

şi Ion Gigurtu, ministrul de externe. Apoi, generalul Florea Ţenescu a prezentat situaţia militară a României, punând în evidenţă inferioritatea clară a ţării în faţa triplei ameninţării ruso-ungaro-bulgare. Spicuim din însemnările unui participant la Consiliu, sociologul Petre Andrei, ministrul Educaţiei Naţionale: „Generalul Ţenescu ne dă date uluitoare. În faţa noastră Rusia pune 100 de divizii de infanterie, 20 de brigăzi de cavalerie, 7 divizii motorizate, paraşutişti. La aviaţie, raportul dintre noi şi ruşi este de la 0 la 5. Ungurii au 19 divizii de infanterie, nu ştim câtă cavalerie şi unităţi motorizate. Bulgarii au 22 de divizii de infanterie, avioane, unităţi motorizate. Noi nu putem opune la toţi decât 40 de divizii în total după cât am înţeles eu. Pe trei fronturi dacă am lupta, putem rezista câteva zile. Gen. Ilcus, ministrul Armatei, adăuga că pe frontul unguresc şi bulgăresc am putea rezista, dar numai pe frontul unguresc aveam şanse de victorie". În final, şeful Statului Major propune acceptarea ultimatumului „pentru a nu fi obligaţi să cedăm mâine mai mult decât ni se cere azi".

Suveranul cere apoi părerea consilierilor şi membrilor guvernului. Primul ia cuvântul Nicolae Iorga, care solicită mobilizarea generală şi rezistenţa până la ultimul om. În acelaşi sens se pronunţă şi C. Angelescu, Victor Iamandi şi Victor Antonescu. Un moment emoţionant îl reprezintă intervenţia basarabeanului Ştefan Ciobanu, membru al Sfatului Ţării din 1918 şi ministrul Cultelor şi Artelor în guvernul Tătărescu. El exclamă patetic, cu vocea înecată în lacrimi: „Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem", adăugând profetic: „Părăsirea Basarabiei de armatele române ar fi cea mai mare crimă naţională, căci ea ar însemna să aruncăm populaţia din Basarabia în braţele unui neam străin şi a unui regim pe care nimeni în Basarabia nu-l doreşte".

Opinia lui Ştefan Ciobanu este împărtăşită de Silviu Dragomir şi Traian Pop, dar nu şi de marea majoritate a membrilor cabinetului (Mihai Ralea, C.C. Giurescu, Victor Slăvescu, Mihai Ghelmegeanu, etc), care se raliază părerii lui Constantin Argetoianu care se pronunţase împotriva războiului, în condiţiile în care Germania ne sfătuieşte să primim ultimatumul. Se supune la vot acceptarea ultimatumului. Pentru se pronunţă 10 dintre participanţii la Consiliu, împotriva 11, patru sunt pentru discuţii cu Sovietele, iar unul (Tătărescu) se abţine. Singurele decizii concrete care se iau sunt mobilizarea generală propusă de Urdăreanu (inutilă în opinia lui Argetoianu, menită doar să irite Ungaria şi Uniunea Sovietică), consultarea Germaniei, Italiei, Turciei, Greciei şi Iugoslaviei, precum şi încercarea de a obţine o amânare din partea ruşilor propunând negocieri între cele două părţi.

Un rege prea mic pentru o ţară atât de mare

În după-amiaza zilei de joi, 27 iunie 1940, sunt primiţi la Palatul Regal reprezentanţii Germaniei şi Italiei, Fabricius şi Ghigi. „Germania, care îşi dăduse asentimentul la anexarea Basarabiei de către Uniunea Sovietică şi era preocupată în gradul cel mai înalt ca livrările de petrol din România să nu fie perturbate, iar securitatea perimetrului petrolifer să fie asigurată, nu putea decât să îndemne guvernul român să cedeze ultimatumului sovietic". (Florin Constantiniu)

Italia, care doar în urmă cu şase luni făgăduise sprijin României, în eventualitatea unui conflict cu Uniunea Sovietică, susţine acum poziţia Germaniei. Răspunsurile primite din partea aliaţilor balcanici sunt la fel de descurajatoare, oscilând între ambiguitate şi condiţionări greu de îndeplinit, fapt ce le transforma pe fond în refuzuri de a acorda asistenţă ţării noastre. În ceasul suprem al istoriei sale, România se găsea singură în faţa duşmanului ei secular, Rusia.

La orele 21:00 are loc un nou Consiliu de Coroană, participanţilor din precedentul adăugându-li-se Vaida-Voevod, sosit între timp de la Braşov. Se ia notă de răspunsurile primite din partea statelor consultate şi se constată izolarea României. Răspunsul Moscovei la cererea de negocieri încă nu venise, dar el va fi unul negativ. Molotov va adresa practic un al doilea ultimatum în care respingea orice fel de negocieri şi solicita părţii române, sub ameninţarea războiului, evacuarea teritoriilor cedate în termen de patru zile.

În cel de-al doilea Consiliu, Iorga critică starea armatei noastre, dar nu uită

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

să arunce o săgeată şi în directia vechiului – şi acum defunctului – său adversar Ionel Brătianu, pentru neînţelegerile cu Serbia în privinţa Banatului (!!!). Iorga critică şi luarea Cadrilaterului în 1913, fapt care i-a transformat pe bulgari în duşmanii noştri. Se menţine însă pe poziţia rezistenţei. Îşi revizuiesc atitudinea, în favoarea cedării, Victor Antonescu, Constantin Angelescu şi Gh.G. Mironescu. Argetoianu dă din nou tonul supunerii în faţa dictatului rusesc: „Să nu ne tocmim prea mult cu Rusia. N-are importanţă ceea ce facem astăzi. Răul de azi, cu cât va fi mai mare, cu atât se va întoarce într-un bine mâine. Să nu se facă mobilizare. Concluzie: linişte la Est. Sacrificii momentane".

De această dată, votul este covârşitor pentru acceptarea condiţiilor sovietice: 19 pentru, 6 împotriva şi 1 (Victor Antonescu) expectativ. Ipocrit, regele Carol al II-lea notează în jurnalul său, probabil pentru uzul posterităţii: „Consiliul are loc şi am ieşit din el amărât şi dezgustat, toţi acei care făceau pe eroii la prânz s-au dezumflat. Numai 6 voturi, din cei 26 prezenţi, au fost pentru rezistenţă. Numele lor merită să fie înscrise cu litere de aur în cartea demnităţii româneşti: Nicolae Iorga, Victor Iamandi, Silviu Dragomir, Traian Pop, Ştefan Ciobanu, Ernest Urdăreanu". Curios cum emfaticul monarh nu s-a gândit nicio clipă să-şi înscrie şi el numele în „cartea de aur a demnităţii româneşti", ordonând rezistenţa în faţa agresiunii ruseşti. Nimic nu-l împiedica să o facă, votul Consiliului era pur consultativ. La urma urmei, Carol al II-lea, după ce destabilizase scena politică românească, prin intrigi şi sciziuni de partide, după ce introdusese terorismul de stat în practica politică a vremii, îşi asumase prin actul de la 10 februarie 1938 întreaga autoritate şi responsabilitate pentru viitorul ţării. Nu fusese el cel care declarase melodramatic că „nu va fi cedată nicio brazdă din teritoriul ţării" şi că „România este apărată de un cerc de oţel şi foc"? Pe 27 iunie 1940, toate acestea s-au dovedit doar vorbe goale, menite să ascundă corupţia unei camarile îmbuibate din contractele cu fabricile de armament şi laşitatea unui monarh, obişnuit de tânăr să fugă din faţa răspunderilor ce-i reveneau.

Singurul om politic care ar fi avut curajul să-i spună în faţă regelui ceea ce i se cuvenea, Iuliu Maniu, a lipsit de la cele două Consilii de Coroana din 27 iunie 1940, nefiind invitat. O va face însă în ultimul Consiliu din timpul domniei lui Carol al II-lea şi ultimul din istoria monarhiei, cel din 30 august 1940, convocat să ia act de dictatul de la Viena, prin care jumătatea de nord a Ardealului era cedată – din nou fără luptă – Ungariei. Spunea Maniu atunci: „...în viaţa statelor se fac greşeli, care trebuie să-şi aibă răspunderea lor şi în viaţa unei naţiuni se întâmplă lucruri pentru care trebuie să ispăşească aceia care, dintr-o cauză sau alta, au fost vinovaţi pentru eşecul şi pentru nenorocirea pe care le-au adus neamului. Aceasta şi pentru aceea că nu însuşi neamul să fi fost vinovat, fără să fie vinovaţi particulari şi indivizi... aceşti domni au avut soarta ţării în mână, în urma unei lovituri de stat".

România Mare, un vis?

Eminentul om politic care a fost Grigore Gafencu surprindea cu acuitatea şi spiritul sintetic proprii diplomatului de carieră cauzele prăbuşirii României în vara anului 1940 şi ale cedării Basarabiei: „1. Rusia nu a renunţat niciodată la această provincie şi era hotărâtă să se folosească de orice prilej pentru ca, sprijinită pe uriaşa ei putere, să ajungă din nou la Dunăre; 2. Fiindcă ori care ar fi fost politica pe care am fi urmat-o faţă de Germania, Reichul ar fi sacrificat oricând interesele noastre la Dunare (care sunt şi ale sale), pentru a-şi acoperi spatele înspre Rusia într-un război european; 3. Fiindcă Italia, care în timpul din urmă ne făgăduise ajutorul ei în caz de agresiune rusească, a intrat în război însuşindu-şi toate angajamentele Germaniei; 4. Fiindcă singurul nostru sprijin adevărat şi real, forţa anglo-franceză, s-a prăbuşit".

Acestea însă nu sunt decât premisele externe ale catastrofei României din vara anului 1940. În plan intern, lipsa unui proiect de modernizare a ţării, demagogia patriotardă lipsită de orice substanţă, slaba înzestrare a armatei, politicianismul adeseori veros, abandonarea principiilor morale în politică au făcut tot atât rău fibrei naţionale ca şi duşmanii externi.

În ziua de 27 iunie a anului 1940, lespedea de mormânt a istoriei se aşternea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

pentru a treia oară în decurs de 130 de ani peste trupul martirizat al bietei Basarabii. Fii-vom noi sau urmaşii noştri pregătiţi vreodată să ridicăm această piatră de mormânt?"

*

Historia, sept. 2013

Sentința de condamnare a lui Pătrașcanu

Comunicatul oficial al Tribunalului Suprem al R.P.R. — 18 aprilie 1954: De la Tribunalul Suprem al R.P.R.

Comunicat

Între 6–14 aprilie 1954, Colegiul Militar al Tribunalului Suprem al Republicii Populare Române, compus din colonelul Ilie Moisescu, preşedinte, colonel Demeter Alexandru şi colonel Ciulei Ion, asesori populari, procurori fiind colonel Aurel Ardeleanu, colonel Rudolf Rosman, colonel Grigore Râpeanu şi maior Ion Pahonțu, a judecat procesul grupului de spioni şi complotişti în frunte cu L. Pătrăşcanu […]

Cercetările au dovedit că încă din 1940 Pătrășcanu a întreținut legătura cu directorul general al Siguranței legionare, Al. Ghica. El a devenit unul din cei mai mârșavi agenți ai Siguranței și ulterior unul din principalii agenți ai serviciilor de spionaj ale unor puteri imperialiste.

În timpul războiului criminal antisovietic, acești provocatori și spioni au dat pe mâna Siguranței un mare număr de luptători patrioți antifasciști, dintre care mulți au fost executați de autoritățile fasciste.

În anul 1943, L. Pătrășcanu și-a aranjat cu ajutorul subsecretarului de stat la Interne în guvernul fascist, generalul Piki Vasiliu, o internare de câteva luni în lagărul de la Tg. Jiu pentru a-și acoperi astfel legăturile cu Siguranța fascistă și pentru a desfășura acolo acțiuni provocatoare împotriva internaților antifasciști.

Acționând ca dușman al poporului român, L. Pătrășcanu s-a întâlnit, în iulie 1944, cu Ion Antonescu și a căutat prin felurite mijloace să întârzie răsturnarea clicii fasciste de către forțele patriotice.

După eliberarea țării noastre de către forțele armate ale Uniunii Sovietice, când forțele patriotice au reușit să doboare dictatura fascistă și să aresteze căpeteniile antonesciene, L. Pătrășcanu primește din partea serviciilor de spionaj ale unor puteri imperialiste directiva de a păstra cu orice preț funcția înaltă în care se strecurase, în vederea intensificării activității criminale împotriva statului și poporului român. El are în acest scop o serie de întrevederi secrete cu agenți ai serviciilor de spionaj ale S.U.A.

Folosind situația sa în guvern, Pătrășcanu organizează un grup complotist antistatal, având agenți atât în aparatul exterior al ministerului de Externe, cât și în Ministerul Justiției, Institutul de statistică și în alte instituții de stat.

În preajma lui 24 februarie 1945, Pătrășcanu transmite lui Rădescu, prin spionul american L. Madison, asentimentul său pentru organizarea unei lovituri militaro-fasciste. […]

Tribunalul a stabilit, de asemenea, o serie de fapte care arata totala descompunere morală a lui Pătrășcanu și a complicilor săi.

În cursul dezbaterilor procesului, a fost dovedită pe deplin vinovăția acuzaților prin documente originale descoperite de organele de cercetări, prin corespondența personală a acuzaților, precum și prin depozițiile unui număr de 89 martori.În fața probelor incontestabile, acuzații au confirmat în instanță declarațiile făcute la cercetări, recunoscându-și vina pentru crimele săvârșite.

Tribunalul Suprem al R.P.R. a stabilit că acuzatul L. Pătrășcanu se face vinovat de trădare de patrie, de acțiunea de paralizare a luptei forțelor patriotice împotriva fascismului, de organizarea unui grup complotist contrarevoluționar și antistatal, în scopul acaparării puterii și restabilirii regimului burghezo-moșieresc și a dominației imperialiste asupra României. […]

Tribunalul Suprem al R.P.R. hotărâște:

Condamnă pe L. Pătrășcanu și R. Koffler la pedeapsa cu moartea; […]

Sentința este definitivă.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Sentința Tribunalului Suprem de condamnare la moarte a lui L. Pătrășcanu și R. Koffler a fost executată.

(„Scânteia“, nr. 2950, din 18 aprilie 1954, p. 3)

Bogdan Murgescu, Istoria României în texte, București, Editura Corint, 2001,p. 373-374”

———

Justitia militara

"Tribunalului Suprem al Republicii Populare Române, compus din colonelul Ilie Moisescu, președinte, colonel Demeter Alexandru și colonel Ciulei Ion, asesori populari, procurori fiind colonel Aurel Ardeleanu, colonel Rudolf Rosman, colonel Grigore Râpeanu și maior Ion Pahonțu, a judecat procesul "!

Cu ce seamana??? Nimic nu s-a schimbat. Justitia militara si-a facut datoria!!!...

Postat de: Anonymous, 01 Mai 2012 | răspunde

*

Historia

Războiul Uniunii Sovietice împotriva scriitorilor: cazul Vasili Grossman, eroul devenit inamic

Autor: Andreea Lupşor |

„Un vânt de fier îi lovea în faţă, dar cu toate acestea ei înaintau. Încă o dată inamicul a fost cuprins de frică: chiar erau aceşti oameni muritori?” Aceste cuvinte apar într-un articol din data de 20 noiembrie 1942, semnat de Vasili Grossman. Mai mult, ele sunt gravate în piatră la baza unui dintre cele mai venerate monumente de război din Rusia: memorialul de la Mamayev Kurgan din Volgograd, fostul oraş Stalingrad.

Rapoartele trmie de Grossman din primele linii ale războiului au oferit ruşilor de rând, dar şi soldaţilor, un profund sentiment de camaraderie şi hrăneau voinţa de a lupta în continuare. Astăzi, la Mamayev Kurgan, nu există niciun indiciu cu privire la identitatea celui care a scris acele cuvinte. În momentul în care a început construcţia complexului memorial, în 1959, Grossman era deja persona non grata în Uniunea Sovietică. Romanul său, Viaţă şi soartă, urma să fie confiscat, fiind considerat atât de periculos încât să nu poată fi publicat în următoarele două secole. Cum a ajuns atât de popularul scriitor din timpul războiului inamnicul regimului?

În ajunul războiului, Grossman locuia la Moscova şi era deja un scriitor de succes, publicând câteva povestiri ş romane, toate considerate acceptabile de către cenzura strică a regimului. Epurările şi Teroarea l-au afecatat într-o anumită măsură, dar le-a supravieţuit. Grossman era un evreu de origine ucraineană din oraşul Beridchev născut în anul 1905. Invazia din 22 iunie 1941 a dărâmat întregul univers al lui Grossman. În doar două săptămâni, germanii erau la marginea oraşului său natal. Aproape toţi cei 30.000 de evrei au fost omorâţi, printre care şi mama sa. Motivat de moartea mamei sale, Grossman s-a oferit voluntar în armată, dar din cauza unor probleme fizice a fost trimis la Steaua Roşie, ziarul Armatei Roşii. Editorul, Generalul Ortenberg, a văzut în V. Grossman un scriitor cu „o cunoaştere profundă a inimii umane”.

Până în acel moment, el nu mai pusese niciodată mâna pe o armă, şi nici nu mai fusese confruntat cu ororile războiului. Aceasta a fost însă realitatea următorilor patru ani de zile din viaţa sa, în calitatea sa de „frontoviki”- jurnalist de front.

Scrierile lui Grossman rareori includeau laude la adresa lui Stalin sau a partidului. El prefera să-şi concentreze atenţia asupra soldaţilor, lunetiştilor, comandanţilor. Articolele i-au adus respectul şi admiraţia atât persoanelor de pe front, cât şi a acelora din spatele frontului. A primit mai multe premii şi medalii pentru cuvintele şi curajul său. Pentru Grossman, ca şi pentru mulţi din generaţia sa, războiul era – după spusele unui prieten apropiat de-ai săi – oportunitatea „de a spăla toată murdăria stalinistă de pe faţa Rusiei”.

Până a ajuns în faţa ruinelor Berlinului, Grossman scrisese nu doar despre

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

vieţile distruse de război ale soldaţilor şi civililor sovietici, dar şi despre ororile şi crimele naziştilor din Ucraina. El a fost foarte afectat de tot ce văzuse, dar era hotărât să prezinte, în anii păcii, tot adevărul despre război. În eseul publicat în 1946, numit Amintirile celor căzuţi, el spunea: „Cei care scriu despre război şi despre ziua de astăzi trebuie să-şi amintească faptul că fascismul a dorit distrugerea însuşi conceptului de «fiinţă umană». Victoria noastră a susţinut dreptul fiinţelor umane de a trăi, gândi şi de a fi libere”.

Dar după război, dreptul de a trăi şi gândi liber nici nu intra în discuţie. Noii inamici ai statului au luat noi forme: prizonierii de război şi soldaţii trimişi în gulag, populaţiile etnice deportate; „cosmopoliţii” şi evreii. Iar Grossman era şi evreu, şi o voce importantă în societate, o voce din ce în ce mai neliniştită. Atacurile oficiale asupra sa au început încă din 1946, după publicarea piesei Dacă e să ne luăm după pitagoreici. Apoi, criticile s-au înăsprit în 1952, când Grossman a publicat romanul Pentru o cauză dreaptă. Cartea a fost practic distrusă de cenzură.

La începutul lui 1953, campania anti-cosmopolitismului a culminat cu aşa-zisul complot al doctorilor, în care importanţi doctori din Moscova, majoritatea evrei, au fost acuzaţi că ar fi urmărit asasinarea unor persoane din fruntea partidului. Grossman, împreună cu alţi scriitori evrei, a fost „invitat” să semneze o scrisoare deschisă către Stalin prin care se cerea deportarea evreilor pentru a-i salva de „furia poporului”.

Simţind că arestarea sa nu avea să întârzie prea mult, Grossman a decis să se ascundă împreună cu vechiul său prieten, Semyon Lipkin. Apoi, pe 5 martie, a avut loc marea tragedie naţională: moartea lui Stalin. Investigaţia în cazul complotului doctorilor a fost închisă, iar Hruşciov şi noua elită au început aşa-zisa destalinizarea. Cartea lui Grossman, Pentru o cauză dreaptă, a fost readusă în librării, iar el a primit un premiu pentru servicii aduse literaturii.

În acel moment, Grossman a simţit că era timpul pentru noua sa carte, Viaţă şi soartă, o reprezentare caleidoscopică a fenomenului Gulagului, a lagărelor de concentrare, a luptelor germano-sovietice de pe front; o portretizare soldaţilor şi a mamelor îndurerate, o comparaţie între nazism şi stalinism. Cartea vorbeşte despre dragoste şi pierderi, despre lupta unui Bine fragil împotriva Răului Suprem.

Dar nu cu mult timp în urmă, cartea Dr. Jivago a lui Boris Pasternak făcuse furori din cauza criticii implicite a stalinismului. Fusese scoasă pe ascuns din Uniunea Sovietică şi promovată în Vest, unde obţine în 1958 premiul Nobel pentru Literatură. Statul sovietic nu mai putea face aceeaşi greşeală de două ori, şi sigur nu cu o operă având un potenţial atât de periculos precum Viaţă şi soartă.

Pe 14 februarie 1961, trei oameni ai KGB-ului, doi colonei ca „martori” şi un general au apărut la uşa lui Grossman cu un mandat de arestare... pentru manuscript. El a comparat momentul ca pierderea unui copil. A mers chiar până la Hruşciov cu rugămintea de a-i înapoia cartea. Dar ideologul suprem al regimului, Suslov, l-a chemat pe Grossman la Kremlin pentru a discuta despre lipsa de judecată în „examinarea vieţii sovietice dintr-un punct de vedere non-sovietic”, şi i-a spus că o asemenea carte, „plină de semne de întrebare”, nu poate fi publicată. Totuşi, Suslov nu citise cartea, ci doar rapoartele care comparau ameninţarea acesteia cu cea a „bombelor atomice pe care inamicii noştri le pregătesc împotriva noastră”.

Confiscarea lucrării l-a distrus pe Grossman. El a continuat să scrie, dar şi-a pierdut audienţa, şi a murit în 1964. N-a ştiut niciodată că KGB-ul nu ratase o copie a cărţii sale, ulterior microfilmată şi scoasă din ţară. Cartea a fost publicată în Elveţia în 1981.

29 septembrie 2013

Historia:

Cine a devastat Chisinăul în iulie 1941? Autor: Virgil Pâslariuc |
Chişinăul a fost ocupat de Div. Mot 81.

La 15 Iulie 1941, ars şi distrus de ruşi.

În 1936, istoricul Gheorghe Bezviconi scria că în istoria sa Chişinăul a

14/08/2014

fost ferit de distrugerile războiului sau ale revoltelor sociale. În anii Primului Război Mondial, linia frontului se afla la câţiva zeci de km distanţă de oraş şi chiar în anii revoluţionari, 1917-1918, s-au tras doar câteva focuri de armă în zona gării. În rest, Chişinăul îşi merita imaginea unui oraş de provincie în care singurul lucru care se întâmpla este acela că nu se întâmpla nimic. Doar peste cinci ani capitala Basarabiei şi-a pierdut norocul, fiind afectată atât de tare în timpul campaniei militare din 1941, încât a intrat în topul celor mai devastate oraşe din Uniunea Sovietică. Proporţiile distrugerilor erau atât de serioase, chiar şi în condiţiile războiului total, încât situaţia n-a fost ignorată nici de mass media internaţională. Astfel, în luna septembrie 1941, ziarul american „St Petersburg Times" prezenta o fotografie a Chişinăului în ruine, cu titlul sugestiv „Iată ce poate face războiul modern unui oraş" („What Modern War Can Do to a City").

Problema distrugerii Chişinăului rămâne în sfera dezbaterilor publice până în ziua de azi[1]. Dacă ar fi să trecem în revistă principalele probleme în discuţie ele ar putea fi grupate astfel: 1) Conform tezei oficiale sovietice, Chişinăul a fost distrus de bombardamentele germano-române în iunie-iulie 1941 şi, mai ales, la retragerea armatelor germane din august 1944. 2) Devastarea oraşului s-ar fi datorat marelui cutremur din octombrie şi noiembrie 1940. 3) Capitala basarabeană a fost distrusă de trupele sovietice în retragere în 1941 şi de bombardamentele aliate (inclusiv anglo-americane) din 1944.

Multiple mărturii, dar mai ales cadre din cronicile video şi foto arată distrugerile masive la care a fost supus oraşul în vara lui 1941[2]. În această ordine de idei, nu rezistă unei critici elementare ideea efectului devastator al cutremurului din toamna lui 1940 asupra oraşului. Cele câteva zeci de clădiri distruse şi câteva sute avariate nu au fost în stare să paralizeze viaţa urbană şi administrativ-politică în proaspăta capitală sovietică (represaliile şi deportările au continuat „conform planului"), într-aşa măsură cum au făcut-o cele din vara următoare[3].

Nu putem ignora faptul că la aceasta şi-a adus „prinosul" şi aviaţia româno-germană. Bombardările Chişinăului, un centru strategic important, încep chiar în dimineaţa lui 22 iunie[4]. Ţinta atacurilor au constituit-o, înainte de toate, punctele strategice – gările (centrală, nodurile feroviare de la Visterniceni şi Revaca), precum şi locurile de concentrare a trupelor. Avem informaţii că au fost bombardate staţiile electrice, Casa radio şi alte obiective industriale. Totuşi, bombardamentele nu au fost deloc haotice, adesea avioanele fiind ghidate de la sol de către spioni, care indicau ţinta. Ele nu erau nici masive, deoarece asediatorii nu aveau niciun interes să distrugă total oraşul, cu atât mai mult să traumatizeze psihologic populaţia, considerată şi tratată drept parte a României. Astfel, la începerea asaltului Chişinăului din noaptea spre 16 iulie, comandamentul Diviziei blindate româneşti a ordonat deschiderea focului doar „la vederea inamicului" pentru a evita „distrugerea inutilă a oraşului şi focuri asupra populaţiei româneşti"[5]. Manevra rapidă a trupelor aliate şi intrarea vertiginoasă în oraş au redus practic luptele stradale, care s-au purtat cu precădere la periferii.

Ruşii au incendiat oraşul înainte de plecare

Cu toate acestea, mai ales partea centrală oraşului a fost distrusă într-o proporţie extrem de mare, având de suferit cu precădere artera principală a oraşului, strada Alexandru cel Bun, unde erau concentrate instituţiile administrative şi monumentele istorice. Cine a fost interesat să le ruineze metodic? De ce au fost distruse aceste clădiri? Din informaţiile pe care le

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

avem, înţelegem că incendierea şi minarea clădirilor s-au făcut în intervalul de timp când trupele germano-române se regrupau în preajma oraşului, în săptămâna cuprinsă între 8-16 iulie. Partea centrală a oraşului era deja în flăcări. Au fost distruse clădirile administrative şi cele cu funcţii militare, obiectivele industriale care nu au reuşit să fie evacuate şi instalaţiile ce făceau parte din infrastructura oraşului (electricitatea, uzina de apă şi depoul de tramvai).

„31 Iulie. Chişinău. Pe Alexandru cel Bun. Nici o casă nu mai e bună" (albumul cu fotografii al căpitanului Neagu)

Care au fost proporţiile distrugerilor? Pe lângă materialele foto şi video, mai dispunem şi de un raport oficial al proaspăt instalatei administraţii româneşti care, printr-o Comisie tehnică, a întocmit un raport de evaluare a pierderilor, raport efectuat între 25-30 iulie, adică la câteva zile după preluarea controlului asupra capitalei Basarabiei[6]. În el citim că la plecarea din Chişinău a armatelor sovietice „majoritatea clădirilor publice, multe clădiri particulare, precum şi toate clădirile industriale şi comerciale au fost distruse prin minare şi incendiere". Conform raportului, zona cea mai distrusă a fost partea centrală a oraşului, strada principală Alexandru cel Bun, unde este şi centrul comercial (piaţa centrală), str. Carol Schmidt, str. Ştefan cel Mare „zonă care prezenta în data cercetării aspectul unor vaste ruini, pe alocuri încă fumegânde".

„Dintre clădirile publice – continuă raportul – cele mai distruse sunt clădirile administrative care, la plecarea administraţiei româneşti, cuprindeau: Directoratul Basarabiei, Primăria oraşului, Prefectura Judeţului, Banca Naţională, Palatul Mitropolitan, Casa Eparhială, Localurile Militare, Poşta, Telefoanele, Postul de Radio, etc., precum şi clădirile industriale proprietatea oraşului sau Statului... De asemenea au fost distruse prin minare şi incendiere morile mecanice, cinematografele, teatrele. Şcolile, bisericile şi spitalele au fost în general cruţate, cu excepţia catedralei care a fost incendiată şi distrusă parţial". După toate probabilităţile, în Catedrală la acel moment se afla unul dintre simbolurile Basarabiei – Icoana făcătoare de Minuni de la Mănăstirea Gârbovăţ, distrusă atunci în vâltoarea focului. Daunele pentru clădirile administrative au fost evaluate la 2.500.000.000 de lei, iar cele particulare, la 4.500.000.000 lei. Într-un interviu acordat presei, primarul Anibal Dobjanschi recunoştea că distruse au fost circa 70% din clădirile oraşului.

„Batalioane de distrugere", formate din loialii regimului

În ce context s-au produs devastările? La 25 iunie 1941, CC al PC(b)M ordonă crearea unor „batalioane de distrugere" (истребительные батальоны), pe lângă secţiile raionale şi orăşeneşti ale NKVD-ului, care aveau misiunea să lupte cu trupele de paraşutişti şi cu diversioniştii inamicului. La Chişinău, în acest detaşament au intrat 480 de comunişti, adică cei mai loiali regimului. Dar în iulie 1941 misiunea acestora nu s-a limitat doar la prinderea diversioniştilor, ci batalionul a avut drept obiectiv şi distrugerea clădirilor oraşului. Astfel, Directiva din 29 iunie 1941 către organizaţiile de partid din zona frontului prevedea în mod tranşant ca „inamicului să nu-i fie lăsat niciun tren, niciun vagon, niciun kilogram de pâine, niciun litru de combustibil. Toate bunurile de preţ... care nu pot fi evacuate, trebuie, obligatoriu distruse". Exact în aceiaşi termeni s-a exprimat şi Stalin, în prima sa apariţie publică de la începutul războiului, în data de 3 iulie 1941. Acest ordin deschidea calea demolărilor. A doua zi, autorităţile sovietice moldoveneşti adoptau decizia de evacuare a populaţiei şi a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

întreprinderilor industriale. Primii care trebuiau evacuaţi erau muncitorii de înaltă calificare, inginerii şi funcţionarii sovietici. Acele bunuri care nu puteau fi evacuate trebuiau „distruse pe loc". Evacuarea întreprinderilor – fabrici, uzine, instituţii – a fost dublată de distrugerea întreprinderilor vitale pentru infrastructura oraşului – reţele electrice, conducte de ape, linii de comunicaţie.

Un membru al batalionului povesteşte

În 1988, atunci când sub impactul Perestroikăi, cenzura a mai slăbit, unul dintre membrii „batalionului de distrugere", **arhitectul Valentin Mednec**, recunoştea într-un interviu acordat revistei „Orizontul":

„În 1941, în toate oraşele şi orăşelele din Moldova au fost create **batalioane de distrugere a clădirilor** (s.ns.). **Eu cu mâna mea am aruncat în aer Banca de stat din Bender.** La Chişinău a fost deteriorată toată strada Lenin (Alexandru cel Bun, azi Ştefan cel Mare, n.ns.). Pe locul unde acum se află clădirea Comitetului Securităţii de Stat, pe atunci se înălţa cea mai frumoasă casă din oraş – liceul doi pentru băieţi (Liceul Militar, n.ns.). A fost dărâmată Casa eparhială, vestită prin faptul că în sălile ei au concertat Enescu şi Şaleapin, au fost ruinate gara şi clădirea în care se află în prezent sediul Comitetului executiv orăşenesc de deputaţi ai poporului (Primăria Chişinău, n.ns.) ş.a.m.d. Astfel se îndeplinea ordinul lui Stalin de a distruge totul în calea duşmanului. **În timpul războiului Chişinăul a fost puţin bombardat, dar, în pofida acestui fapt, a apărut o versiune oficială precum că oraşul a fost distrus de bombele inamicului**"[7].

Sovieticii i-au învinovăţit pe „ocupanţii germano-români" pentru dezastru

Într-adevăr, propaganda sovietică a schimbat vectorul, aruncând responsabilitatea pentru distrugerea Chişinăului asupra „ocupanţilor germano-români" aflaţi în retragere în august 1944. Astfel aceştia ar fi „pregătit din timp cele necesare pentru a arunca în aer toate clădirile publice şi de producţie mai importante din Chişinău. Retrăgându-se, ei au nimicit circa 70 procente din fondul locativ şi aproape toate întreprinderile industriale. Magistrala centrală a oraşului – strada Alexandrovskaia (acum prospectul Lenin) – a fost transformată în ruine. Ofensiva fulgerătoare a oştirilor noastre (sovietice, n.ns.) a salvat oraşul de nimicire complectă. Grupele de ostaşi sovietici care pătrundeau în oraş îi nimiceau pe loc pe artificierii vrăjmaşi în momentul când aceştia se pregăteau să-şi săvârşească crima"[8]. Acelaşi artificiu propagandistic a fost folosit de autorităţile sovietice şi în alte cazuri, cum ar fi, spre exemplu, Kievul. În septembrie 1941, geniştii armatei roşii au plasat bombe teleghidate în majoritatea clădirilor de pe artera principală a oraşului – Kresciatik, distrugându-l în totalitate. Propaganda sovietică a învinuit autorităţile germane că ar fi distrus deliberat centrul oraşului – inclusiv faimoasa Catedrală a Adormirii, monument unicat în istoria arhitecturii ortodoxe – în timpul retragerii din 1943. Şi pentru Chişinău a fost organizat un proces (1947), în care „ocupanţii germano-români" au fost condamnaţi pentru „atrocităţile săvârşite pe teritoriul RSS Moldoveneşti", inclusiv pentru demolarea deliberată a capitalei moldoveneşti, o cotă parte a contribuţiilor de război datorându-se acestui cap de acuzaţie. Dreptul învingătorului...

*

Historia

"Secvența românească a bătăliei de la Stalingrad

Armata română a înregistrat cea mai severă înfrângere din istoria sa

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Autor: PETRE OTU

Marea confruntare din vara şi toamna anului 1942, prelungită şi în iarna ce a urmat, desfăşurată în sudul teritoriului sovietic, este cunoscută sub denumirea generică de „bătălia de la Stalingrad". A fost o încleştare gigantică între Uniunea Sovietică, membră, de la 1 ianuarie 1942, a Coaliţiei Naţiunilor Unite, şi Germania, ce îşi crease, la 27 septembrie 1940, propria alianţă – Axa Berlin-Roma-Tokyo. Rezultatul ei a influenţat de o manieră decisivă configuraţia conflictului, determinând preluarea iniţiativei strategice de către Armata Roşie. În fapt, declinul Wehrmacht-ului pe Frontul de Est a început în decembrie 1941, când Blitzkrieg-ul german a sucombat în faţa Moscovei şi a devenit ireversibil după bătălia de la Kursk (4 iulie-23 august 1943)

În bătălia de Stalingrad au luat parte în tabăra germană şi aliaţii mai mici – italieni, unguri, slovaci, spanioli, aceştia din urmă sub forma unor unităţi formate pe baza voluntariatului, întrucât Spania, istovită în urma războiului civil, a refuzat oferta germană de a participa la atacul împotriva împotriva Uniunii Sovietice. Printre actorii acestei încleştări teribile s-a aflat şi un corp expediţionar român, ce a numărat, numai în zona Stalingrad, peste un sfert de milion de ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi. Prin această participare consistentă, România a fost al doilea aliat al Germaniei în campania din vara anului 1942.

La sfârşitul anului 1941, mai toată lumea credea că războiul început de România, la 22 iunie 1941, cu scopul recuperării celor două provincii răpite de sovietici la sfârşitul lunii iunie 1940, era deja un capitol de istorie. Basarabia şi nordul Bucovinei fuseseră recuperate la 26 iulie 1941, armata română ocupase şi Odessa, după o bătălie sângeroasă, care-i arătase din plin slăbiciunile, la 8 noiembrie 1941, de Sfinţii Mihail şi Gavril, ziua onomastică a şefului statului român de atunci, regele Mihai I, avusese loc o amplă paradă militară, iar militarii români trecuseră pe sub Arcul de Triumf, act ce le omagia jertfa pe câmpul de luptă[1]. Dar, pentru observatorii avizaţi lucrurile nu stăteau deloc aşa. La începutului lunii decembrie 1941, Statele Unite ale Americii au intrat în război, ca urmare a atacului japonez de la Pearl Harbour, ceea ce a determinat mondializarea conflictului, iar la 1 ianuarie s-a constituit oficial Coaliţia Naţiunilor Unite. Pe Frontul de Est, contraofensiva sovietică de la Moscova (5 decembrie 1941-7 ianuarie 1942) a provocat prima înfrângere majoră Wehrmacht-ului, armata germană împotmolindu-se în câmpia rusească. Toate acestea evidenţiau faptul că războiul era departe de a se termina, iar perspectiva victoriei germane devenea tot mai incertă. În aceste condiţii, liderii de la Berlin au conştientizat necesitatea de a suplimenta forţele pentru a înclina balanţa în confruntarea cu Uniunea Sovietică, aşa că au făcut apel la aliaţi pentru ca aceştia să-şi sporească contribuţia la război. Această decizie a conducerii germane venea în contradicţie cu opiniile anterioare, Hitler având păreri proaste despre capacitatea de luptă a aliaţilor mai mici. Nici situaţia României nu era mai bună, întrucât la sfârşitul anului 1941 a intervenit starea de război cu întreaga Coaliţie a Naţiunilor Unite. Relaţiile cu Marea Britanie s-au deteriorat continuu, odată cu încadrarea Bucureştiului în sfera de influenţă germană. În octombrie 1940, Foreign Office-ul lua deja în considerare întreruperea relaţiilor diplomatice cu România. R.A. Butler, subsecretar de stat parlamentar la Foreign Office, declara în Camera Comunelor, la 20 noiembrie 1940, că, din punctul de vedere al guvernului britanic, autorităţile române„nu se mai aflau în controlul deplin asupra propriei lor ţări şi a politicii lor externe".

Cum au ajuns românii la Stalingrad

La 10 februarie 1941, ministrul Angliei la Bucureşti informa Ministerul de externe român despre decizia guvernului britanic de rechemare a sa de la post şi de închidere a reprezentanţei diplomatice britanice din România. Raporturile diplomatice bilaterale au încetat la 15 februarie 1941. Declaraţia de război oficială a survenit la sfârşitul anului 1941, respectiv la 7 decembrie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

1941, în contextul participării româneşti la războiul antisovietic şi al refuzului autorităţilor române de a lua în considerare ultimatumul britanic ce solicita încetarea operaţiilor militare până la data de 5 decembrie 1941 şi oprirea avansului trupelor române pe Frontul de Est[2].

Şi cu Statele Unite ale Americii relaţiile au avut relativ acelaşi parcurs. Intrarea în război a României, la 22 iunie 1941, împotriva Uniunii Sovietice a fost însoţită de o deteriorare accentuată a raporturilor dintre Washington şi Bucureşti. Guvernul român a restrâns personalul Legaţiei americane la Bucureşti prin retragerea acreditărilor de care beneficia personalul consular. Ministrul SUA, Mott Günther, a protestat oficial împotriva măsurilor guvernului român, transmiţând, totodată, un mesaj al Departamentului de Stat american adresat Bucureştiului, în care se avertiza împotriva oricărei continuări a operaţiilor militare ale armatei române pe teritoriul sovietic dincolo de Nistru. Mesajul se alinia unuia similar transmis de către autorităţile britanice. În contextul atacului japonez de la Pearl Harbour şi al declaraţiilor de război ale Germaniei şi Italiei, România, la presiunea ultimativă a Berlinului şi Romei, a declarat, la 12 decembrie 1941, război Statelor Unite ale Americii. Interesele americane în România au fost preluate spre reprezentare de către legaţia Elveţiei[3]. Personalul diplomatic şi consular american a părăsit teritoriul României la 27 ianuarie 1942. Autorităţile americane au răspuns oficial declaraţiei de război a României abia la 6 iunie 1942, când preşedintele Roosevelt a semnat rezoluţia prin care se instituia oficial starea de război dintre SUA şi România[4].

La 29 decembrie 1941, Hitler i-a trimis o scrisoare lui Ion Antonescu în care îl informa despre intenţia sa de a continua ofensiva în vara anului 1942, cerându-i să trimită atât trupe cât mai numeroase, cât şi petrol şi benzină. El îşi lua angajamentul de a dota trupele române, participante la viitoarea campanie, cu armament german. Führer-ul mai scria că Mussolini a promis, la rândul său, să trimită pe Frontul de Est un număr mai mare de divizii pentru a participa la ofensiva de primăvară. În finalul scrisorii, Hitler îşi exprima convingerea „că şi ceilalţi aliaţi ai noştri vor înţelege însemnătatea misiunii istorice a acestei vremi şi că ei vor contribui cu forţele lor pentru a salva Europa odată pentru întotdeauna de o primejdie care ar fi însemnat sfârşitul naţiunilor noastre, al culturii şi civilizaţiei lor”[5] .

Darul Führer-ului pentru Antonescu şi angajamentele sale, peste aşteptările germane

Ion Antonescu i-a răspuns Führer-ului la 5 ianuarie 1942, promiţând sporirea livrărilor de petrol şi cereale, precum şi a efectivelor ce vor fi trimise pe front. El a insistat asupra unor condiţii pe care partea germană trebuia să le îndeplinească dintre care înzestrarea armatei române cu armament modern era prioritară. Antonescu nu a uitat nici de problema nordului Transilvaniei, acuzând Ungaria de acţiuni duşmănoase la adresa României, ceea ce era de natură să destabilizeze alianţa şi lupta comună[6]. În acelaşi timp, Antonescu a solicitat o întrevedere, pentru a discuta toate problemele aferente participării armatei române la campania din vara anului 1942. Mulţumit de răspuns, Hitler i-a dăruit conducătorului statului român un automobil Mercedes, care a fost predat de anghiotantul Führer-ului, maiorul Gerhard Engel. O a doua etapă s-a consumat la începutul anului 1942, în timpul turneului pe care l-a efectuat Wilhelm Keitel în Balcani şi Europa centrală, cu scopul de tatona aliaţii în privinţa sprijinului ce-l vor acorda viitoarei campanii. Demnitarul german s-a deplasat şi la Bucureşti discutând cu Ion Antonescu diferite aspecte privind ofensiva din vară. Conducătorul statului român a reafirmat intenţia de a participa la viitoarea campanie, luându-şi angajamente care depăşeau chiar şi aşteptările germane[7]. Pe această bază, la 17 ianuarie 1942, s-a semnat un protocol economic, prin care Germania se obliga să înarmeze trupele ce urmau să ia parte la campanie. În mod concret, guvernul german deschidea guvernului român un credit bancar în valoare de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

600 milioane de mărci, acesta urmând a fi folosit pentru achiziţionări de materiale de război în Germania sau alte obligaţii ale ale statului român[8].

În discuţiile ulterioare, germanii au pus condiţia ca materialul de război să fie livrat trupelor române pe front. Berlinul a impus o asemenea soluţie, de teamă ca românii să nu păstreze o parte de armament pentru trupele din interior, ceea ce ar fi putut compromite obiectivele viitoarei ofensive. În plus, o înarmare consistentă a României ar fi înclinat balanţa în raporturile cu Ungaria, ceea ce contravenea flagrant liniei politice promovate de Berlin de a ţine cele două ţări ca „două fiare încinse în foc", pentru a le putea manevra potrivit intereselor proprii. De altfel, şi Ungaria protesta la Berlin asupra faptului că România era înarmată preferenţial de către Germania.

O utimă etapă în procesul decizional privind implicarea României în viitoarea campanie a avut loc în timpul vizitei lui Ion Antonescu la cartierul general al lui Hitler de la Rastenburg (11-12 februarie 1942). Conducătorul statului român i-a prezentat interlocutorului său un lung memoriu privind contribuţia României la război şi a reconfirmat angajamentul de a participa la operaţiile din vară. A cerut, în schimb, garanţii din partea Germaniei, pornind de la considerentul că efortul de război slăbea România, ceea ce o punea în stare de inferioritate faţă de Ungaria. Antonescu a ridicat şi alte probleme ale relaţiilor bilaterale: retragerea trupelor germane din ţară; situaţia legionarilor din Germania (aceştia reprezentau o rezervă politică la dispoziţia Reich-ului); clarificarea raporturilor economice etc[9].

În cursul lunilor februarie-aprilie 1942 au avut loc contacte intense româno-germane pentru clarificarea tuturor aspectelor privind participarea trupelor române la ofensiva proiectată în sudul teritoriului sovietic. S-a decis ca deplasarea pe front a corpului expediţionar românesc să se realizeze în trei etape, primul eşalon urmând să se găsească pe front la începutul lunii aprilie 1942. Cele mai dificile probleme de soluţionat au constat în stabilirea unei zone distincte pentru armatele româneşti, trecute în subordinea comandamentului român şi îmbunătăţirea înzestrării cu armament. Dotarea trupelor române se prezenta satisfăcător în privinţa armamentului şi materialelor obişnuite (armament de infanterie, muniţie, artilerie, transmisiuni, cauciucuri pentru autovehicule) şi deficitară pentru artilerie antitanc, artilerie antiaeriană, blindate, aviaţie, etc)[10]. Pentru a menţine coeziunea aliaţilor mai mici, Hitler a dispus ca ei să fie trataţi cu menajamente, dar să nu li se aducă la cunoştinţă prea multe detalii despre viitoarea ofensivă. Cu toate acestea, la mijlocul lunii aprilie 1942, el a luat o decizie care a avut în cele din urmă consecinţe deosebite, cerând ca trupele aliate să fie dislocate în dispozitivul german sau în cadrul unor corpuri de armată constituite[11]. Şi aceasta cu toate că Hitler nu avea o părere prea bună despre trupele aliate, inclusiv despre cele române. El a şi declarat anterior că soarta niciunei mari unităţi germane de pe front nu trebuia să depindă de comportarea aliaţilor. Turnura evenimentelor a determinat ca acest lucru să se producă la Stalingrad, în ecuaţie fiind românii, italienii şi ungurii. Însă apelul la aliaţi respins până atunci de conducerea germană s-a datorat lipsei de perspectivă a războiului, care intrase într-o fază pentru care resursele germane, inclusiv în oameni, erau insuficiente pentru a obţine victoria. Imensul potenţial al Coaliţiei Naţiunilor Unite provoca, desigur, mari îngrijorări la Berlin.

Reacţii în mediul militar şi politic. Generalul Iacobici îşi înaintează demisia

Decizia lui Ion Antonescu de a angaja armata română în viitoarea campanie germană pe Frontul de Est a trezit reacţii puternice la nivelul conducerii armatei române. Generalul Iosif Iacobici, şeful Marelui Stat Major, funcţie pe care a preluat-o la 22 septembrie 1941, după moartea generalului Alexandru Ioaniţiu, a protestat, cerând, la 8 ianuarie 1942, printr-un memoriu, ca forţele ce vor fi angajate să fie cât mai mici cu putinţă. El îşi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

argumenta propunerea prin „nepopularitatea acestui război, departe de graniţele ţării şi prin problema nesiguranţei militare faţă de Ungaria”[12]. Iacobici aprecia că prin angajamentele luate erau trimise pe front 15 divizii, ceea ce reprezenta totalitatea armatei reorganizate şi ¾ din cea neorganizată. Acest lucru va duce la o dezarmare a României faţă de Ungaria, chiar dacă aceasta din urmă va participa cu acelaşi număr de unităţi pe front. Nemulţumit de faptul că acestui raport nu i s-a dat curs, generalul Iacobici şi-a înaintat, la 17 ianuarie 1942, demisia din funcţia de şef al Marelui Stat Major. Concomitent cu actul demisiei, el a înaintat lui Antonescu şi un memoriu în care justifica opţiunea sa. În document erau reluate şi dezvoltate argumentele anterioare; în plus, Iacobici era nemulţumit şi de rolul conferit Marelui Stat Major, acesta urmând a fi subordonat Ministerului Apărării Naţionale, condus de generalul Constantin Pantazi[13].

La 20 ianuarie 1941, Ion Antonescu l-a demis pe Iosif Iacobici din funcţia de şef al Marelui Stat Major, făcându-i grave imputări pentru modul cum a condus operaţia de la Odessa şi a îndeplinit atribuţiunile de serviciu[14]. După plecarea din fruntea Marelui Stat Major, generalul Iacobici a lucrat, la rugămintea generalului Ilie Şteflea, noul titular al postului, la elaborarea planurilor de campanie în eventualitatea unui război cu Ungaria. La sfârşitul lunii martie 1942 a fost înştiinţat că va primi comanda Eşalonului 2, ce avea în compunere trupele ce urmau să se deplaseze pe Frontul de Est, decizie împotriva căreia protestase în ianuarie 1942. Dar mareşalul Antonescu a revenit asupra numirii sale, fapt ce a provocat un nou protest al lui Iacobici, el respingând acuzele de implicare politică. În august 1942, Iacobici a fost trecut în rezervă. Având în vedere această dispută, el a fost perceput, cel mai adesea fără voia lui, ca un factor de coagulare a rezistenţei faţă de politica mareşalului Ion Antonescu. Succesorul la şefia Marelui Stat Major a fost generalul de brigadă Ilie Şteflea, avansat la 24 ianuarie 1942, general de divizie, iar la 24 ianuarie 1944, general de corp de armată. Principala misiune a acestuia a fost pregătirea marilor unităţi pentru participarea la ofensiva de vară a armatei germane. Concepţia lui Şteflea diferea în parte de cea a predecesorului său. El nu s-a opus deciziei lui Antonescu, dar a căutat, după propriile mărturisiri din 15 martie 1945, să diminueze efectivele trimise pe front, prin formarea aşa numitelor „divizii uşoare”, un deziderat mai vechi ale lui Ion Antonescu.În mod concret, o divizie de infanterie era organizată pe sistemul ternar, având trei regimente de infanterie a trei batalioane de infanterie, la care se adăuga un batalion de marş. Ilie Şteflea, împreună cu o serie de colaboratori din Marele Stat Major, a trimis pe front divizia cu şase batalioane, pe celelalte, respectiv trei de infanterie şi trei de marş, păstrându-le în ţară. În acest mod au fost salvate, după cum scria el în memoriul citat, circa 220.000 militari[15]. Cele afirmate de Ilie Şteflea, referitor la rezistenţa opusă planurilor lui Antonescu şi implicit celor germane, trebuie privite sub o anumită rezervă, având în vedere că au fost făcute după 23 august 1944, când simţea nevoia să se justifice şi să se desolidarizeze de fostul regim. Reorganizarea armatei române, după campania din anul 1941, era o necesitate, iar ideea „diviziilor uşoare” fusese aprobată de Ion Antonescu şi acceptată de germani. Prin urmare, trimiterea lor pe front nu era neapărat un act de „disidenţă”. Tot atât de adevărat este că prezenţa militarilor în interiorul ţării a permis reorganizarea rapidă a armatei în anul 1943, după dezastrul din Cotul Donului şi Stepa Calmucă.

Merită remarcată, de asemenea, strădania deosebită a generalului Ilie Şteflea din vara şi toamna anului 1942, pentru afluirea în condiţii cât mai bune a trupelor române şi şi reunirea lor sub un comandament unic. El s-a aflat pe front începând cu luna septembrie 1942 şi, deşi lipsit de competenţe operative, a făcut eforturi deosebite pe lângă comandamentele germane pentru ca trupele române să aibă asigurate toate cele necesare pentru a lupta

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cât mai bine. El a avertizat permanent pe aliatul german asupra stării reale a marilor unităţi române, solicitând ca acesta să-şi îndeplinească toate promisiunile făcute în iarna şi primăvara anului 1942. După contraofensiva sovietică, pe care a prevăzut-o, informându-i şi pe germani, generalul Şteflea a depus eforturi extraordinare pentru a aduce trupele în ţară şi a le reface.

Dar mareşalul Ion Antonescu a întâmpinat nu numai rezistenţa unor cercuri militare, cazurile Iacobici şi parţial Şteflea fiind elocvente, ci şi opoziţia principalelor forţe politice ale ţării – Partidul Naţional Ţărănesc şi Partidul Naţional Liberal, formal desfiinţate. Liderii acestora, Iuliu Maniu şi Constantin I.C. Brătianu, deşi nu cunoşteau valoarea corpului expediţionar ce urma să fie deplasat pe front, au cerut păstrarea trupelor în ţară[16]. În pofida acestor proteste, Ion Antonescu şi-a respectat promisiunile faţă de Hitler şi a trimis, începând cu luna iunie 1942, peste 27 de divizii pe Frontul de Est. Unele dintre ele au fost îndreptate spre Stalingrad, iar altele în Caucaz.

Afluirea trupelor române pe Frontul de Est

Înainte de marea ofensivă din vara anului 1942, mari unităţi române au participat la operaţiile desfăşurate de armata germană pentru cucerirea penisulei Kerci (operaţia „Vânătoarea de dropii”, desfăşurată în perioada 8-19 mai), a Sevastopolului (operaţia „Prinderea Nisetrului”, 1 iunie-4 iulie) şi la ofensiva de la sud de Harkov (17-28 mai)[17]. Succesele au fost impresionante, Peninsula Crimeea fiind cucerită în întregime, ceea ce i-a adus bastonul de feldmareşal lui lui Erich von Manstein, comandantul Armatei 11 germane. Cât priveşte zona Harkov, forţele germane şi române au obţinut o victorie eclatantă, peste 200.000 de militari sovietici fiind luaţi prizonieri. Mulţumit de comportarea trupelor române, mareşalul Ion Antonescu a dat, la 4 iulie 1942, Ordinul de zi nr. 29 pe armată, în care a elogiat comportarea Corpului 6 armată, a diviziilor 1, 2, 4, 20 infanterie şi a detaşamentului de schiori „colonel Rotta”. „Pe câmpiile de la Harkov – se spunea în document – aţi luat parte la una dintre cele mai mari bătălii din Istorie şi împreună cu camarazii voştri germani aţi biruit”[18]. Parte din marile unităţi şi unităţi care au acţionat în aceste regiuni au făcut parte din aşa numitul eşalon I, ele fiind deplasate la sfârşitul lunii martie şi începutul lunii aprilie. După marea ofensivă de la Harkov, acţiunile marilor unităţi române s-au canalizat pe trei mari direcţii. Corpul 6 armată (diviziile 1, 2, 4 şi 20), comandat de generalul Corneliu Dragalina a trecut la urmărirea inamicului de la Oskol la Donul inferior şi de aici la sud de Stalingrad[19].

Armata 3 română cu o compunere variabilă, comandată de generalul Petre Dumitrescu, a acţionat de la începutul lunii august 1942 pentru curăţarea litoralului de est a Mării de Azov şi a Mării Negre şi a contribuit la cucerirea Tamanului[20]. Cât priveşte Divizia 2 munte, condusă de generalul Ion Dumitrache, ea a luptat pe direcţia Groznîi până la cucerirea capului de pod peste râul Bakssan[21]. Concomitent cu aceste acţiuni au plecat din ţară, diviziile Eşalonului doi ce urmau să încadreze cele două comandamente de armată, conform înţelegerii intervenite între O.K.H. şi Marele Stat Major Român. Debarcarea lor a avut loc între 8 august (Divizia 13 infanterie) şi 2 octombrie (Divizia 7 infanterie) în zona Stalino-Volnovaha-Mariupol. Folosirea lor a reprezentat subiect de dispută intensă între cele două părţi. OKH-ul şi Grupul de armate „B” insistau pentru intrarea cât mai rapidă în dispozitiv din dorinţa de a elibera astfel forţe germane, necesare luării Stalingradului. Marele Cartier General, aflat în zonă ca detaşament precursor al unui viitor grup de armate condus de mareşalul Ion Antonescu, proiect care nu se va materializa, aprecia că pentru constituirea dispozitivului de luptă se impunea asigurarea condiţiilor minime de dotare, concomitent cu primirea unor misiuni în conformitate cu starea lor combativă.

Comandamentele române de pe front au fost prinse în jocul intereselor contradictorii ale partenerilor germani. Un exemplu este cât se poate de semnificativ. Conform înţelegerilor, Grupul de armate „A” ce acţiona în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Caucaz trebuia să disponibilizeze câteva mari unităţi române aflate în compunerea sa, pentru a intra în grupul de forţe ce urma să acţioneze la sud de Stalingrad, inclusiv comandamentul Armatei 3. Având mare nevoie de ele pentru a acoperi spaţiul mare în care acţiona, Grupul de armate „A" întârzia punerea lor la dispoziţie. La rândul lui, Grupul de armate „B", presat să cucerească rapid Stalingradul, solicita imperativ intrarea în dispozitiv a trupelor române, pentru a disponibiliza astfel marile unităţi germane. Prinse între solicitările contradictorii germane, confruntate cu o criză a transporturilor, prioritatea fiind Stalingradul, lipsite, în parte, de armamentul, muniţiile şi echipamentul ce trebuia asigurat în zonă de către germani, cu unităţi ai căror militari se întrebau ce căutau în adâncimea teritoriului sovietic, departe de ţară, comandamentele româneşti au conştientizat situaţia fără ieşire a trupelor române şi au intuit apropierea catastrofei. Problema era nu dacă aceasta va avea loc, ci data şi dimensiunile ei.

În Cotul Donului şi în Stepa Calmucă

În marea încleştare de pe Volga au luat parte două armate române. Prima dintre ele care a intrat în dispozitiv a fost Armata 3 română, comandată de generalul Petre Dumitrescu. La 31 august 1942, comandantul Armatei 3 care se afla în Caucaz a primit ordinul eşalonului înaintat al Marelui Cartier General, dislocat la Rostov, de a prelua, de la trupele germane şi italiene, apărarea pe Donul Mijlociu. Concret, marile unităţi ale armatei urmau să înlocuiască două divizii germane şi cinci italiene, dispuse în marele cot al Donului. Întrucât comandamentul armatei conducea operaţiile din peninsula Taman, el a devenit disponibil pentru noua misiune abia la 16 septembrie 1942. El şi-a instalat punctul de comandă la Morozovskaia, începând cu data de 1 octombrie, preluând, în acest răstimp, şi marile unităţi care soseau din ţară, în cadrul eşalonului 2 de transport. Dispozitivul de apărare a fost constituit în perioada 12 septembrie-1 noiembrie 1942, Armata 3 fiind subordonată Grupului de armată „B".

Armata 3 română a fost dispusă în marele cot al Donului într-o fâşie largă de 148 de kilometri, mai mică cu 12 km faţă de cea fixată iniţial, între Kleţkaia şi Suhoi Doneţk. Limita dinainte a apărării se afla în cea mai mare parte la sud de Don, cu excepţia celor două capete de pod de la Kleţkaia şi Serafimovici, deţinute de sovietici. La dreapta se afla Divizia 376 infanterie germană din Armata 6 germană, iar la stânga Armata 8 italiană. Armata 3 a avut în compunere patru comandamente de corp de armată (1, 2, 4, 5), opt divizii de infanterie (5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15), două de cavalerie (1 şi 7), efectivul ridicându-se la 143 336 de militari.

Efectivele Armatei 3 române la 19 noiembrie 1942

Mari Unităţi	Efective	Total	Ofiţeri	Subofiţeri	Trupă
Corpul 1					
E.N.I					
Divizia 7					
Divizia 11 infanterie					
		155			
		136			
		3.136			
		33.480			
		440			
		305			
		13.485			
		502			

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

371
14.950

Corpul 2
E:N.I
Divizia 9 infanterie
Divizia 14 infanterie
207
180
4.028
31.224
472
400
13.349
437
376
11.775

Corpul 4
E:N.I
Divizia 13 infanterie
Divizia 1 infanterie
Divizii 15 infanterie
173
172
3.883
37.491
400
322
10.635
221
241
6.895
455
387
13.707

Corpul 5
E:N.I
Divizia 5 infanterie
Divizia 6 infanterie
268
254
5.273
34.492
474
427
13.624
442
434
13.296
Divizia 7 cavalerie
241
203
6.205
6.649
TOTAL Armata 3

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

143.336
Rezerva Gr. de Armate „B”
Divizia 1 blindată
515
589
11.092
12.196

La începutul lunii noiembrie 1942, în fâşia de apărare a armatei a fost dislocat Corpul 48 blindat german, în compunerea căruia au intrat Divizia 22 tancuri germană şi Divizia 1 blindată română. El a fost subordonat, însă, Grupului de armate „B”, care putea decide angajarea lui pe front. Comandamentul armatei a adoptat un dispozitiv operativ pe un eşalon, rezerva fiind constituită din Divizia 15 infanterie (ce avea doar cinci batalioane) şi Divizia 7 cavalerie. Marilor unităţi le-au revenit fronturi întinse ce depăşeau cu mult posibilităţile, un alt neajuns fiind lipsa armamentului antitanc.

Fâşiile de apărare ale marilor unităţi ale Armatei 3 române

Corpul 1 armată
Divizia 7 infanterie 21 km
35 km
Divizia 11 infanterie 14 km
Corpul 2 armată
Divizia 9 infanterie 21 km
35 km
Divizia 14 infanterie 14 km
Corpul 3 armată
Divizia 1 cavalerie 15 km
37 km
Divizia 13 infanterie 22 km
Corpul 4 armată
Divizia 5 infanterie 21 km
41 km
Divizia 6 infanterie 20 km

De asemenea, din pricina iernii timpurii şi a proastei organizări a serviciilor, echiparea şi hrănirea trupelor au avut mult de suferit. Într-o anchetă efectuată după înfrângerea suferită la Cotul Donului, se arăta: „Soldaţii au fost lipsiţi de echipament complet de iarnă. Nu au avut şube, îmbrăcăminte şi mănuşi. Rufăria a lipsit complet la mare parte din soldaţi”[22]. Această situaţie dramatică a avut două mari cauze: dependenţa exclusivă a trupelor române de sistemul german de transport şi proasta organizare şi funcţionare a serviciilor proprii. În legătură cu primul aspect, Manfred Kehrig, unul dintre cei mai buni exegeţi ai bătăliei de la Stalingrad, a subliniat că armata germană şi forţele aliate care au luptat în marea încleştare de pe Volga s-au confruntat cu o gravă criză a transporturilor, ceea ce a afectat capacitatea lor combativă[23]. Un alt element important a fost limitarea drastică a libertăţii de mişcare a comandamentelor româneşti de către Grupul de armate „B”, orice acţiune desfăşurată cu mai mult decât o companie având nevoie de aprobarea acestuia. Totodată, comandamentele germane, preocupate exclusiv de soarta confruntării de la Stalingrad, au neglijat informaţiile puse la dispoziţie de Armata 3 română, care duceau la concluzia pregătirii de către sovieticii a unei mari ofensive. Trebuie spus că, aşa cum arată documentele de arhivă româneşti, pregătirile sovietice pentru marea ofensivă au fost cunoscute de marile unităţi române, comandamentul Armatei 3 informând prompt Grupul de armate „B”, cât şi pe generalul Ilie Şteflea, şeful Marelui Stat Major al armatei române, aflat în zonă. De aceea, este greu de înţeles de ce comandamentele germane nu au luat măsuri, mai ales că ele cunoşteau slaba capacitate combativă a Armatei 3 române. În

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

concluzie, în preziua ofensivei sovietice, Armata 3 română apăra o fâşie foarte largă, care îi depăşea cu mult posibilităţile. Ea se confrunta cu neajunsuri serioase în privinţa înzestrării cu armament antitanc şi ducea o lipsă acută de rezerve.

Dispozitivul trupelor române, „înşirate ca nişte mărgele pe aţă"

Şi mai dramatică a fost situaţia Armatei 4 române (comandant-generalul Constantin Constantinescu-Klaps), al cărui comandament, mobilizat la începutul lunii septembrie 1942, nu a avut, până la 21 noiembrie 1942, o zi după declanşarea ofensivei sovietice, comanda trupelor, sarcina lui fiind asigurarea materială a marilor unităţi române. Misiunea încredinţată de comandamentul german a fost apărarea „fără gând de retragere" a unei fâşii ce se întindea la sud de Stalingrad, între Kegulta şi Beketovka. Pentru îndeplinirea misiunii, Armata 4, subordonată Armatei 4 tancuri germane, comandată de generalul Herman Hoth, a avut în organică două comandamente de corp de armată (6 şi 7) cu cinci divizii de infanterie (1, 2, 4, 18, 20) şi două de cavalerie (5 şi 8). Efectivul armatei la jumătatea lunii noiembrie 1942 s-a ridicat la 75.250 de militari, inclusiv Divizia 20 infanterie.

Efectivele Armatei 4 la 19 noiembrie 1942

MARI UNITĂŢI
EFECTIVE
Total
Ofiţeri
Subofiţeri
Trupă
Corpul 6 armată
E.N.I.
213
172
4.026
48.403
Divizia 1 infanterie
330
321
8.720
Divizia 2 infanterie
289
295
9.144
Divizia 4 infanterie
330
341
9.809
Divizia 18 infanterie
429
319
13.655
Corpul 7 armată
E.N.I
171
163
3.666
15.555
Divizia 5 infanterie
178
179
5.154

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Divizia 8 infanterie
185
241
5.618
TOTAL ARMATA 4
63.958
Divizia 20 infanterie
237
341
10.714
11.292

Vecinul din stânga era Corpul 4 armată german, iar la dreapta, la o distanţă considerabilă, se afla Divizia 16 infanterie germană. Dispozitivul adoptat a fost pe un eşalon cu toate marile unităţi aflate în prima linie, fâşiile de apărat fiind extrem de largi. De exemplu, Corpul 6 armată, comandat de generalul Corneliu Dragalina, apăra cu cele trei divizii ale sale, o fâşie de peste 100 de km. În total, Armata 4 română a primit spre apărare un front cu o dezvoltare de 270 de km care, dacă se adaugă sinuozităţile terenului, ajungea la peste 300 de km. Caracterizând situaţia marilor unităţi române, dispuse la sud de Stalingrad, generalul Ilie Şteflea a arătat că ele erau „înşirate ca nişte mărgele pe aţă”[24]. În mod practic, aşa cum sublinia locotenent-colonelul Nicolae Dragomir, subşeful de stat major al Armatei 4, nu era vorba de un dispozitiv de apărare, ci de unul de supraveghere[25]. Situaţia materială a Armatei 4 române era chiar mai grea decât cea a Armatei 3, frontul acesteia fiind considerat de către comandamentul german drept secundar. Lipsea armamentul antitanc şi cel de artilerie (mai ales cea grea), aprovizionarea se făcea cu foarte multă greutate, iar de rezerve în condiţiile unor fronturi atât de întinse nu putea fi vorba.

În concluzie, în preziua contraofensivei sovietice, în regiunea Stalingrad se aflau 230.782 militari români, ce încadrau cele două armate, precum şi unităţile care acţionau sub comandament german. În zonă se mai aflau Marele Cartier General Român, condus de generalul Ilie Şteflea, Corpul Aerian Român, alte unităţi şi subunităţi de apărare antiaeriană. Documentele de epocă apreciază că efectivele totale ale armatei române în zona Stalingradului se ridicau la aproape 254.000 de militari de toate categoriile şi armele. Statisticile Marelui Stat Major arătau că armata română avea sub arme la 15 noiembrie 1942 841.133 militari, ceea ce însemna că efectivele de pe frontul de la Stalingrad reprezentau circa 30% din total[26].

Armatele 3 şi 4 române aflate la flancurile Armatei 6 germane, care ataca direct Stalingradul, aveau o capacitate operativă redusă, iar misiunile încredinţate depăşeau cu mult posibilităţile de care dispuneau. Germanii nu şi-au onorat decât în mică măsură angajamentele de dotare şi aprovizionare asumate în iarna anului 1942. Cauzele rezidă în insuficienţa forţelor şi a mijloacelor, precum şi în greutăţile foarte mari în ceea ce priveşte transporturile. Acestea au fost direcţionate spre trupele germane ce asediau Stalingradul, trupele aliate, inclusiv cele române, fiind neglijate[27].

Marea încleştare din noiembrie

Planul contraofensivei sovietice în zona Stalingrad, cunoscut şi sub numele de Operaţia Uranus, a fost stabilit în cursul lunii septembrie 1942 de către Înaltul Comandament Sovietic (Stavka) şi aprobat de Stalin. El prevedea executarea a două puternice lovituri în sectoare situate la mare distanţă unele de altele şi încercuirea Armatei 6 germane printr-o manevră dublu învăluitoare de mari proporţii. Această misiune a fost încredinţată unei grupări compuse din trei fronturi – „Sud-Vest”, „Don” şi „Stalingrad”. Acţiunea trebuia declanşată la 13 noiembrie, dar Stalin a decis ca ea să înceapă la 19 şi 20 noiembrie 1942. Doresc să precizez că planul contraofensivei sovietice a fost stabilit înainte ca armatele 3 şi 4 române să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

intre în dispozitiv. Această subliniere este necesară deoarece s-a afirmat că Înaltul comandament sovietic şi-a fixat principalele coordonate ale planului pornind de la dispunerea trupelor române, a căror slabă capacitate combativă era cunoscută. Hotărâtoare pentru planificarea strategică a Stavkăi a fost nu dispunerea trupelor române, care nici nu se găseau în regiune la acea dată, ci conformaţia dispozitivului german, flancurile acestuia fiind slab apărate.

În dimineaţa zilei de 19 noiembrie 1942, pe o ceaţă foarte deasă, puternice grupări de forţe sovietice din compunerea fronturilor de „Sud-Vest" şi „Don" au trecut la ofensivă în fâşia Armatei 3 române. Grupările de izbire ale Frontului de „Sud-Vest", comandat de generalul N.F. Vatutin, au fost constituite de armatele 5 şi 21 tancuri, ele declanşând acţiunea din capetele de pod Bolşoi şi Kleţkaia. După circa o oră, Armata 65 din compunerea Frontului „Don" s-a alăturat acţiunii Armatei 21.Atacul din capul de pod de la Kleţkaia s-a executat cu flancurile anterioare ale armatelor 21 şi 65 sovietice şi a vizat Divizia 13 infanterie şi flancul stâng al Diviziei 1 cavalerie. Unităţile Diviziei 13 au respins un prim atac, dar intervenţia Corpului 5 armată sovietic a dus la spargerea dispozitivului.Cât priveşte Divizia 1 cavalerie, ea a respins atacul sovietic, dar a fost manevrată pe la flancuri, prin breşa creată în sectorul Diviziei 13 infanterie. La flancul său stâng, sub presiunea inamicului s-a repliat şi „Detaşamentul Voicu", astfel că ele au pierdut legătura cu Armata 3 română. În această situaţie, Grupul de armată „B" a hotărât ca aceste forţe să intre în compunerea Armatei 6 germane, a cărei soartă au împărtăşit-o până în final.

În centrul dispozitivului Armatei 3 germane, atacul a fost dat de Armata 5 tancuri sovietică, la intervalul dintre diviziile 9 şi 14 infanterie. Dispunând de o mare cantitate de tancuri, în special T.34, cel mai bun tanc din a doua conflagraţie mondială, atacul a avut succes. Prin aceste două acţiuni, dispozitivul Armatei 3 a fost fracţionat în două, pătrunderea realizată în prima zi având o lărgime de 15-18 km şi o adâncime de 15 km. Celelate mari unităţi ale Armatei 3 nu au avut prea mult de suferit, ele aflându-se în afara sectoarelor de rupere. Corpul 1 a suportat atacul Armatei 1 tancuri, dar acesta a fost respins, iar în fâşia Corpului 5 armată s-au executat doar acţiuni locale. Spre acest corp s-a repliat şi resturile unităţilor care au suportat din plin lovitura sovietică, ele formând aşa numitul „Grup Lascăr", după numele generalului Mihail Lascăr, comandantul Diviziei 6 infanterie.

În perioada 20-25 noiembrie s-au desfăşurat confruntări violente, dar disparate, pentru oprirea ofensivei sovietice. O soartă tragică a avut „Grupul Lascăr", compus din diviziile 5 şi 6 infanterie române şi părţi din diviziile 13, 14 şi 15 infanterie, care a fost încercuit de trupele sovietice. Cu toate insistenţele părţii române, Hitler a refuzat să aprobe ieşirea din încercuire a acestui grup, astfel că, la 22 noiembrie 1942, el a fost capturat de către sovietici. Generalul Lascăr (1889-1859) a fost decorat de către Ion Antonescu cu ordinul „Mihai Viteazul", clasa a II-a (clasa a III-a o primise în anul anterior), iar Hitler i-a acordat „Crucea de Fier", clasa I. A fost luat prizonier şi trecut prin mai multe lagăre, iar în aprilie 1945 a fost numit comandant al Diviziei „Horia, Cloşca şi Crişan", constituită din prizonieri români în URSS[28]. Era a doua mare unitate de acest tip, prima a fost „Tudor Vladimirescu". Cele două divizii au avut un rol important în sovietizarea armatei române, proces început în primăvara anului 1945.

Începând cu 27 noiembrie s-a intrat în faza a doua, când forţele rămase la dispoziţia Armatei 3 române, împreună cu trupe improvizate germane, au trecut la apărare pe râul Cir. După o perioadă relativ calmă, trupele sovietice au reluat ofensiva la 17 decembrie 1942, puternice lupte având loc până la 27 decembrie 1942. La începutul lunii ianuarie 1943, Armata 3 română a încetat să mai aibă misiuni operative pe frontul de est, rămăşiţele ei fiind retrase în ţară.

În fâşia de apărare a Armatei 4 române, „Frontul Stalingrad", comandat

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de generalul colonel A.I. Eremenko, a declanşat ofensiva o zi mai târziu, respectiv la 20 noiembrie 1942, lovitura principală fiind primită de Corpul 6 armată român. Frontul a fost străpuns rapid la joncţiunea dintre diviziile 1 şi 18 infanterie şi 2 şi 20 infanterie. Flancul drept al Diviziei 20 infanterie a luptat vitejeşte, dar a fost învăluit de tancurile sovietice, astfel că această mare unitate a rămas şi ea în cercul de la Stalingrad. În zilele următoare situaţia marilor unităţi române şi germane s-a agravat, grupările de blindate sovietice pătrunzând adânc în dispozitivul de apărare. La 22 noiembrie, în zona Kalaci, grupările de forţe sovietice au făcut joncţiunea, astfel că Armata 6 germană, care asedia Stalingradul, a fost încercuită. În încercuire au rămas şi două divizii româneşti, 1 cavalerie, comandantă de colonelul Constantin Brătescu, şi 20 infanterie, condusă, până la 17 ianuarie 1943 de generalul Nicolae Tătăranu şi apoi de colonelul Romulus Dumitriu. Aceeaşi soartă a avut-o şi Detaşamentul „Voicu". Efectivele totale ale trupelor române rămase în cerc s-au ridicat la 12.607 militari (ofiţeri, subofiţeri şi trupă)

Operaţia „Wintergewitter" („Viscolul")

Pentru a redresa situaţia, comandamentul german a constituit grupul de armate „Don", pus sub comanda feldmareşalului Erich von Manstein. Operaţia „Wintergewitter" („Viscolul") a fost declanşată de Grupul de armate „Don" la 12 decembrie 1942[29]. Grupul de armate „Don" avea în compunere Corpul 57 blindat german cu diviziile 6 şi 23 blindate, 17 tancuri, un batalion de tancuri „Tiger I", Corpul 6 armată român cu diviziile 2 şi 18 infanterie, Corpul 7 armată român cu diviziile 1 şi 4 infanterie, Grupul general Popescu (diviziile 5 şi 8 cavalerie).

Lovitura a fost dată de-a lungul căii ferate Kotelnikovo-Aksai, scopul, într-o primă fază, fiind forţarea râului Aksai şi crearea de capete de pod la nord de cursul de apă. Ulterior, Corpul 57 blindat continua înaintarea pe direcţia Şestakovo-Vasilievka pentru a ajunge pe aliniamentul râului Mâşkova. Regrupându-şi forţele, el urma să-şi continue acţiunea spre Karpovka (25 km vest de Stalingrad), în cooperare cu o altă grupare ce urma să se constituie în zona Tormosin. Cu destule greutăţi, marile unităţi blindate germane au ajuns în seara zilei de 20 decembrie 1942 pe aliniamentul râului Mâşkova, realizând un cap de pod la Vasilievka. Până la gruparea de forţe încercuită mai erau 48 de km. Era necesar ca şi forţele ce se aflau în cerc să încerce o străpungere, variantă studiată de comandamentul Armatei 6 germane. Paulus nu şi-a asumat, însă, riscul unei asemenea acţiuni, argumentul invocat fiind lipsa carburantului (existau resurse numai pentru 30 de km). Anterior, Hitler interzisese Armatei 6 germane să întreprindă acţiuni de ieşire din încercuire. Ultima şansă de salvare a grupării încercuite a fost ratată şi din cauza progresiunii foarte rapide a trupelor Frontului de sud-vest sovietic spre Rostov, care ameninţa să intercepteze comunicaţiile grupului de armată „Don", cât şi grupului de armate „A" din Caucaz. La 23 decembrie 1942, contralovitura grupării de forţe de la Kotelnikovo a fost suspendată. La sfârşitul anului 1942, marile unităţi ale Armatei 4 au fost scoase de pe front şi dispuse în zonele de refacere.

Un dezastru militar: 158.854 de militari români morţi, răniţi şi dispăruţi

În marea confruntare de pe Volga, care a reprezentat un punct de răscruce în desfăşurarea celui de-Al Doilea Război Mondial, armata română a înregistrat cea mai severă înfrângere din istoria sa. Din efectivul total angajat, care s-a ridicat la 253.957 de oameni, pierderile s-au cifrat la 158.854 de militari (morţi, răniţi şi dispăruţi)[30]. Au fost, de asemenea, pierdute importante cantităţi de armament, muniţie, subzistenţe, echipament etc. Astfel, în perioada 15 noiembrie 1942-7 ianuarie 1943, cele două armate au pierdut 71.724 puşti, ceea ce reprezenta circa 50% din existent, 2.495 puşti mitraliere, 778 mitraliere, 459 tunuri aeriene, 77 mitraliere A.A., 162 tunuri câmp, 693 aruncătoare Brandt etc[31].

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cauzele acestui dezastru militar fără precedent în istoria armatei române sunt multiple, un loc semnificativ având decizia lui Ion Antonescu de a angaja un corp expediţionar atât de numeros fără un acord clar cu partenerul de alianţă care să stipuleze condiţiile cooperării. De asemenea, dotarea insuficientă şi-a spus cuvântul, în zilele contraofensivei sovietice marile unităţi române fiind în imposibilitate de a face faţă atacului masivelor grupări blindate sovietice. Un exemplu cât se poate de semnificativ este reprezentat de armamentul antitanc, cel de calibru mic dovedindu-se complet ineficient în faţa blindatelor sovietice. Au existat cazuri când tanchiştii sovietici au aşteptat ca artileriştii români să epuizeze muniţia, apoi cu călcat cu tancurile echipajele şi poziţiile româneşti.

Un factor important s-a dovedit însă şi starea morală a militarilor români indiferent de grad. Participarea la campania din vara şi toamna anului 1942 nu s-a bucurat de o largă susţinere, aşa cum a fost cea din a doua jumătate a anului 1941. Mulţi militari români erau nemulţumiţi de decizia lui Ion Antonescu, întrebându-se ce caută ei în stepa rusească, la sute şi sute de kilometri de ţară. Lozinca lansată de autorităţi că acesta e drumul spre Ardealul de nord, aflat sub stăpânire ungară ca urmare a deciziei de la Viena din 30 august 1940 a Germaniei şi Italiei, aliatele din acel moment, nu a convins prea mult, în pofida propagandei intense desfăşurate[32]. O răspundere foarte mare a revenit comandamentului german, care angajat cele două armate române în condiţii cu totul improprii – fronturi foarte întinse, slabă aprovizionare, prioritate având gruparea ce acţiona în zona Stalingradului, lipsa rezervelor, limitarea drastică a libertăţii de mişcare etc. Tot atât de gravă a fost şi ignorarea totală a informaţiilor oferite de comandamentele româneşti, referitoare la pregătirile masive ale sovieticilor pentru contraofensivă.

În plan general, bătălia de la Stalingrad a evidenţiat insuficienţa forţelor Germaniei pentru un război de uzură, potenţialul sporit al statului sovietic şi ajutorul din ce în ce mai consistent al aliaţilor occidentali pentru Uniunea Sovietică. De altfel, soldaţii români au fost uimiţi să vadă, la Stalingrad, pe militarii sovietici beneficiind de echipament, mijloace de transport şi chiar armament american sau britanic. Se cuvine de menţionat şi un fapt divers, dar plin de semnificaţii. Este vorba de bocancii militarilor sovietici, de provenienţă americană, de o calitate foarte bună, spre deosebire de cei româneşti; un obiect pe care soldaţii români şi-l doreau foarte mult şi nu scăpau niciun prilej de a-l procura. Mai e de precizat şi că bătălia de la Stalingrad a arătat creşterea valorii comandamentelor sovietice. Înfrângerile repetate din anii 1941-1942 au constituit un fel de lecţie predată de germani, pe care generalii sovietici şi-au însuşit-o foarte bine şi au aplicat-o la fel. Astfel că în vara şi toamna anului 1942, în pofida eforturilor marilor unităţi germane, ele nu au mai reuşit să aplice lovituri majore asupra trupelor sovietice. Acestea s-au repliat cu inteligenţă, evitând încercuirile. Germanii au câştigat teritoriu, dar nu au putut nimici grosul forţelor sovietice. Dacă în campania din anul 1941, generalul „spaţiu" s-a dovedit un aliat al germanilor, acestea obţinând succese impresionante, în vara anului 1942, lucrurile s-au inversat[33]. Adâncimea lui a constituit un mare dezavantaj pentru germani, care, în încercarea de a-l controla, şi-au epuizat forţele şi aşa în număr insuficient. De altfel, aşa cum arată cercetări recente, la Stalingrad, germanii au folosit pe scară largă „voluntarii" sovietici. La diviziile din eşalonul întâi a Armatei 6 germane au luptat 50.000 de sovietici în uniforme germane. Unii fuseseră obligaţi să aleagă între lagărul de prizonieri, unde îi aştepta moartea prin înfometare, şi front. Dar alţii au fost voluntari. Explicaţia: brutalitatea greu de imaginat a sistemului sovietic. Nenumărate rapoarte germane confirmă bravura şi loialitatea acestor „hivi" (de la germanul Hilfwiliger, voluntari din armata rusă în armata germană)[34]. Aceeaşi brutalitate s-a manifestat şi în tabăra sovietică, NKVD-ul controlând total propriile trupe. În

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

timpul confruntării sovieticii, au executat circa 13.500 din proprii soldaţi, mai mult decât efectivele unei divizii[35].

Revenind la „secvenţa românească" a marii confruntări de pe Volga, precizăm că înfrângerea de la Cotul Donului şi Stepa Calmucă a zdruncinat extrem de serios camaraderia de arme româno-germană[36]. Partea germană a pus eşecul pe seama românilor, care, la rândul lor, i-au acuzat pe partenerii de alianţă de nerespectarea obligaţiilor asumate la începutul campaniei şi angajarea total deficitară a forţelor pe front. Bătălia de pe Volga a avut şi importante consecinţe pe plan intern, şubrezind iremediabil poziţiile regimului Ion Antonescu, mulţi considerându-l o formulă tranzitorie. Prin urmare, forţele politice aflate la guvernare sau în opoziţie şi-au multiplicat eforturile pentru ieşirea din alianţa cu Germania[37].

Prin forţele militare angajate într-o regiune foarte depărtată de hotarele ţării, prin dramatismul încleştărilor şi prin dimensiunile pierderilor umane şi materiale, bătălia de la Stalingrad se înscrie ca o experienţă unică în istoria armatei române.

*

Historia:

Scrisoare de pe front în dialect moldovenesc, cu litere ruseşti: Posâlci, ocopuri şi păduchi

„La 3 februarie 1916, soldatul Ştefan Micu, din satul basarabean Cornova, trimitea o scrisoare părinţilor, de pe frontul din Galiţia. Basarabia era deja de mai bine de o sută de ani parte a Imperiului ţarist, iar tânărul fusese încorporat, în 1915, în armata rusă. Misiva către părinţi era scrisă în dialect moldovenesc, dar cu litere ruseşti; iar câţiva termeni ruseşti se mai strecuraseră şi ei, din loc în loc, prin scrisoare...

„Poftim tată şi mamă de mai primiţi vreo câteva cuvinte de la feciorul Dumneavoastră Ştefan. Mă-nchin la Dumneavoastră de sănătate şi vă rog multă sănătate de la Dumnezeu sfântul şi de la mine. Şi vă-ntreb: chiar cu bună seamă mi-aţi trimes două posâlci [colete]? Şi să-mi spuneţi ce-aţi pus în posâlci, (ca) să ştiu ce mi-aţi trimăs. Şi vă spun că tare ne mai muncesc în ocopuri [tranşee].

Toată noaptea n-avem hodină; şedem în picioare în secret, în caraul [de gardă], pe la bolniţă. Dar ziua toată rănim prin ocopuri, ca să fie curat ca în casă, măcar glod să fie, că trebuie să fie curat. Aşà păţim noi, şi mi-au dejerat picioarele, că tare mă dor picioarele de la genunchi. Aşà durere, de, of, Doamne! Să-mi spuneţi ce mai faceţi, sunteţi sănătoşi? Slava Domnului, că-s sănătos, numai atâta că picioarele mă dor şi tare ne mai mănâncă păduchii! Of, Doamne! Că şedem în ocopuri câte 38 de zile, şedem şi noapte, încinşi. Şi mâncare numai borş cu mazăre, curat apă vânătă. Of, Doamne! Tare îi greu, tare grele zile am ajuns eu acum! Şi-o pâne la cinci ne dă, şi mâncăm porţia ceea de pâne la o mâncare, sara, căci numai sara primim şi iar sara, dar toată ziua răbdăm. Şi vă spun că, din partea îmbrăcămintei, nu-i prea rău: pantaloni vătuiţi ne dă, ismene groase, ciubotele cum se vor rupe o leacă, apoi îţi dau nouă. Dar avem (aşa) ca jaletca [vestă], far-de mâneci, şi-i blănit cu chelişele, şi tare se mai grămădesc păduchii în floacele celea! Să grămădesc câte o poiană şi-i iau cu boaghia. Of, mămucuţă, când m-ai vedeà măta cum fug păduchii pe mine! Dar alţii nu se prea caută şi şed ca tărâţa, păduchii! Şi să-mi spuneţi că n-a luat noobranţi [contingente noi] de la noi, şi ce se mai aude de bătălie că pe la noi nu se aude nimic. Şi chiar vă rog să-mi spuniţi ce-aţi pus în posâlcă? Şi vă rog cât mai degrabă să-mi trimetiţi înapoi hârtie. Şi cu sănătate de acum, părinţilor, că-i mai bună decât toate".

(din Dimitrie Gusti şi colaboratorii, Cornova 1931. Ediţie îngrijită de Marin Diaconu, Zoltàn Rostàs, Vasile Şoimaru. Editura Quant, Chişinău, 2011)

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

*

Historia 134:

40.000 de oameni din Principatul Moldovei se refugiază în Basarabia

Autor: Dinu Poştarencu

Pentru a evita urgia mahomedanilor, un număr important de locuitori din Moldova şi Ţara Românească se refugiază în Basarabia, în intervalul martie-septembrie 1821. Între aceştia sunt mulţi, foarte mulţi boieri. Deşi numărul total al refugiaţilor nu e cunoscut, „Historia" aduce în prim-plan câteva statistici parţiale, alături de liste de nume trecute în condicile carantinelor basarabene pe durata răzmeriţei eteriste. Oficialii imperiali ruşi îşi exprimă încă de la început disponibilitatea de a-i primi, din raţiuni foarte clare: „Fără îndoială, mulţi dintre boierii moldoveni, care vor veni la noi cu capitalurile sale, vor trebui, temându-se de răzbunarea turcilor, să se stabilească pentru totdeauna în Rusia, iar locuitorii, având gândul ferm de a trece cu familiile sale în ţara noastră, vor spori populaţia Basarabiei şi vor fi de folos pentru a prelucra pământul ce se află încă în pustiire".

La 22 februarie/6 martie 1821, detaşamentul eterist, întrunit în mod clandestin la Chişinău sub conducerea lui Alexandru Ipsilanti, general-maior în armata rusă, a trecut frontiera de la Prut şi, ajungând la Iaşi, a declanşat acţiuni insurecţionale. Apoi, cu forţe sporite, din capitala Principatului Moldovei s-a îndreptat spre Bucureşti, unde, din Oltenia, s-a grăbit să vină şi armata revoluţionară românească în frunte cu Tudor Vladimirescu.

Alexandru I „s-a dezis să susţină răscoala grecilor"

Deşi Rusia ţaristă, aspirând să-şi realizeze planurile sale expansioniste, se erija în rolul de apărător al drepturilor creştinilor aflaţi sub dominaţia otomană, de această dată ea nu a susţinut lupta de eliberare naţională a românilor şi grecilor, aşa cum anunţase conducătorul Eteriei prin intermediul proclamaţiilor lansate la Iaşi. Drept cauză a servit conjunctura politică internaţională, care s-a dovedit a fi defavorabilă mişcărilor de eliberare naţională, acestea urmând să fie dezamorsate de către puterile constitutive ale Sfintei Alianţe. Mai mult decât atât, acţiunile revoluţionare din Principatele Române s-au produs într-un moment inoportun, deoarece în acest timp, începând din ianuarie 1821, la Laibach (astăzi oraşul sloven Ljubljana), îşi desfăşura lucrările congresul internaţional convocat de Sfânta Alianţă pentru a reprima revoluţia din Neapole.

Participanţii la congres continuau să fie prezenţi la Laibach şi după închiderea oficială a şedinţelor, la începutul lunii martie 1821, decişi să aştepte aici până va lua sfârşit suprimarea revoltei neapoleniene, când le-a parvenit vestea despre izbucnirea unei revoluţii în regatul Piemont, iar ceva mai târziu – şi despre răscoala grecilor împotriva stăpânirii otomane. Având temeri să nu se extindă mişcarea revoluţionară în Europa şi, totodată, supunându-se influenţei ministrului de Externe al Austriei, Klemens Metternich[1], un adversar declarat al tuturor mişcărilor de eliberare naţională, împăratul Rusiei, Alexandru I, „s-a dezis să susţină răscoala grecilor"[2], cu toate că organizaţia secretă Eteria, potrivit expresiei sugestive a lui Karl Marx, reprezenta o „mină rusească", „destul de ascunsă pentru a o dezavua în caz de nereuşită, destul de angajată pentru a profita în caz de succes"[3]. Dezaprobând insurecţia eteristă, suveranul rus i-a comunicat ambasadorului său de la Constantinopol, baronul Grigore A. Stroganov, să declare Porţii Otomane că imperiul acvilei bicefale respectă tratatele semnate cu ea[4], dând, astfel, turcilor mână liberă să acţioneze în vederea înăbuşirii rebeliunii.

Autorităţile turceşti au reacţionat cu promptitudine, dezlănţuind teroarea împotriva răzvrătiţilor. În Constantinopol s-au luat măsuri fanatice de reprimare a creştinilor[5], îndeosebi a grecilor, iar trupele otomane represive au apucat calea spre Grecia şi Principatele Române.

Turcia restabileşte ordinea; grecii fug pe capete de la Constantinopol; locuitori ai Principatelor Române îşi părăsesc domiciliile

Urmărind cu o deosebită atenţie evoluţia evenimentelor din zona de interes a Rusiei, şeful statului-major al Armatei a 2-a, general-maiorul Pavel D. Kiseliov, i-a scris, la 14/26 martie 1821, generalului din cadrul Statului-Major General, Arsenie A. Zakrevski: „În Constantinopol a început un masacru îngrozitor; doar într-o zi au sosit la Odesa 20 de corăbii cu greci"[6]. După datele istoricului Apolon Skalovski, în perioada 10 martie-18 iunie 1821, în oraşul portuar Odesa au venit mai mult de 800 de emigranţi greci[7].

Condamnarea acţiunii lui Ipsilanti de către împăratul Rusiei şi consimţământul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

dat de Sfânta Alianţă ca Turcia să restabilească ordinea în sud-estul Europei cu armatele sale au risipit iluziile alimentate de perspectiva de a beneficia de sprijinul militar rus şi au provocat panică în rândul populaţiei, mai cu seamă printre boierii care s-au compromis cu eteriştii. În această atmosferă tensionată, un impact negativ a avut-o plecarea peste Prut a consulului Rusiei de la Iaşi, Andrei N. Pizani, care, la 28 martie 1821, pe când se afla în carantina de la Sculeni, a adresat o somaţie lui Ipsilanti şi partizanilor săi, cerându-le să se retragă în Rusia, „în caz contrar vor fi pedepsiţi de guvernul otoman şi cel rusesc, ca tulburători ai liniştii Principatelor”[8]. Drept urmare, pentru a evita urgia mahomedanilor, un număr important de locuitori din Principatele Române şi-au părăsit domiciliile, retrăgându-se în Transilvania, Bucovina şi Basarabia.

Imigranţii sunt primiţi cu bunovoinţă, prin prisma politicii de colonizare promovate de ruşi

Chiar din prima fază a insurecţiei eteriste, oficialităţile imperiale ruse şi-au exprimat disponibilitatea de a permite persoanelor prigonite de turci să se refugieze în Rusia. Cu scopul de a culege informaţii referitoare la situaţia creată în Principatele Române după intrarea aici a grupului înarmat al lui A. Ipsilanti şi pornirea răscoalei lui Tudor Vladimirescu, generalul P.D. Kiseliov l-a detaşat la punctul de trecere peste Prut de la Sculeni pe colonelul Pavel I. Pestel (fondatorul şi conducătorul societăţii decembriştilor din sudul Imperiului Rus), care, cu ajutorul viceguvernatorului Basarabiei, Matei Crupenschi, şefului carantinelor basarabene, Navroţki, şi a consulului A.N. Pizani, a executat această misiune. În timpul conversaţiei întreţinută cu Pizani, Pestel l-a înştiinţat pe interlocutorul său despre ordinul statului-major al Armatei a 2-a dat unităţilor din subordinea sa: 1. Să fie permisă intrarea pe teritoriul Rusiei „tuturor persoanelor, care, fugind de asasinatele turcilor, vor veni să-şi salveze viaţa. 2. Aceste persoane vor fi supravegheate de armată, pentru a preveni pătrunderea molimei, şi vor fi ţinute un anumit timp în carantină”[9]. Informaţiile acumulate de Pestel au fost redate de Kiseliov în raportul din 9/21 martie 1821 expediat principelui P.M. Volkonski, pentru a-l prezenta împăratului aflat la Laibach[10]. Prin urmare, statul-major al Armatei a 2-a a emis ordinul sus-menţionat anterior datei de 9/21 martie 1821.

La drept vorbind, guvernanţii de pe Neva manifestau bunăvoinţă faţă de refugiaţi prin prisma politicii de colonizare pe care o promovau, fiecare imigrant fiind privit drept o sursă de venit pentru stat, ceea ce se confirmă prin următorul pasaj extras dintr-un document al vremii. Raportându-i, la 11/23 martie 1821, secretarului de stat, Ioan Capodistria, despre vestea transmisă de către rezidentul plenipotenţiar interimar al Basarabiei, I.N. Inzov, şi consulul rus de la Iaşi, A.N. Pizani, că în Principatul Moldovei a izbucnit o răscoală a grecilor şi locuitorii acestui principat se refugiază în Basarabia, diriguitorul Ministerului Afacerilor Externe al Rusiei, senatorul Pavel G. Divov, i-a mai scris: „Fără îndoială, mulţi dintre boierii moldoveni, care vor veni la noi cu capitalurile sale, vor trebui, temându-se de răzbunarea turcilor, să se stabilească pentru totdeauna în Rusia, iar locuitorii, având gândul ferm de a trece cu familiile sale în ţara noastră, vor spori populaţia Basarabiei şi vor fi de folos pentru a prelucra pământul ce se află încă în pustiire”[11].

În intervalul martie-septembrie 1821 „din Principatul Moldovei au venit în Basarabia mai mult de 40 de mii de oameni”

Nu se cunoaşte numărul total al populaţiei din dreapta Prutului refugiate în Basarabia. Dispunem doar de unele date statistice, puse în circulaţie ştiinţifică de cercetătorul Ion Iova. Astfel, conform raportului prezentat de I.N. Inzov conducerii imperiale de la Sankt Petersburg, în intervalul 21 februarie-28 aprilie 1821, prin carantinele basarabene au trecut 1.231 de oameni, iar într-una dintre primele zile ale lunii mai 1821, în aceste carantine au sosit din posesiunile turceşti peste 1.500 de oameni.

La 2 mai 1821, I.N. Inzov i-a comunicat comandantului-şef al Armatei a 2-a, generalului P.H. Wittgenstein, că la Prut, începând de la carantina de la Leova până la târgul Reni, se află 3.592 de refugiaţi, iar în carantina de la Sculeni – circa 4.000, inclusiv 300 de familii de bulgari. Toţi aşteptau încheierea termenului de carantină, pentru a se aşeza în Basarabia. În februarie 1823, I.N. Inzov l-a informat pe ministrul Instrucţiunii Publice, A.N. Goliţân, că din martie până în septembrie 1821, „din Principatul Moldovei au venit în Basarabia mai mult de 40 de mii de oameni de diferite etnii, categorii sociale şi sexe. Pe lângă aceasta, prin carantina de la Suliţa Nouă au continuat şi mai târziu să vină în provincie oameni din Imperiul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Austriac”[12]. Afluenţa refugiaţilor în Basarabia, ne spune ofiţerul rus Ivan P. Liprandi, „a început de la mijlocul lunii martie” şi „din ce în ce mai mult se intensifica”[13].

Printre primii a pornit pe calea pribegiei – domnul Moldovei, Mihai Suţu, care se arătase a fi un complice al eteriştilor. După ce a încredinţat cârmuirea ţării unei căimăcămii, el a părăsit Iaşii, îndreptându-se spre Prut.

Exodul

Carantinele din Sculeni, Lipcani şi Leova – doldora de boieri care fug de teama represaliilor

Consultând listele pasagerilor de peste graniţă trecuţi în condicile carantinelor basarabene pe durata răzmeriţei eteriste, constatăm că printre aceştia figurează mulţi oameni simpli, numeroşi evrei şi un număr însemnat de boieri. Îi nominalizăm pe unii dintre cei din urmă.

Printre pasagerii intraţi în carantina de la Sculeni, în intervalul 15-22 martie 1821, şi unde aveau să se afle timp de 16 zile, se numărau: moşierul basarabean din ţinutul Iaşi, Vasile Cujbă, cu două slugi; marele vistiernic Iordachi Ruset-Roznovanu, cu familia şi servitori (în total, 22 de persoane); vistiernicul Sandu Sturza şi vornicul Constantin Sturza, cu familiile sale şi slujitori (în total, 28 de persoane); banul Ioan Carp, cu doi fii şi şapte slugi; văduva, vistierniceasa Smaranda Balş, cu familia şi servitori (în total, 7 persoane); principesa Elena Balş, cu familia şi servitori (în total, 6 persoane); vel logofătul Grigore Sturza împreună cu Mihalachi Sturza, familia şi servitori (în total, 35 de persoane); văduva, vel logofeteasa Zoiţa Balş; comisul Constantin Ruset, cu soţia, doi copii şi slujitori (în total, 13 persoane); consulul Rusiei A.N. Pizani, cu soţia, doi copii şi slugi (în total, 16 persoane); personalul Consulatului Rusiei de la Iaşi: colonelul Şardin, cu familia şi slujitori (în total, 8 persoane), funcţionarul de clasa a VIII-a Machedon, cu familia şi slugi (în total, 9 persoane), şi alţi angajaţi ai consulatului împreună cu membrii familiilor sale (în total, 44 de persoane); spătarul Iordachi Drăghici, soţia sa Maria, copiii lor şi servitori (în total, 18 persoane); spătarul Iordachi Ruset, cu familia şi servitori (în total, 18 persoane); vorniceasa Elenca Hristoverghi; principele Cantacuzino, cu familia şi servitori (în total, 17 persoane); stolnicul Catargi şi căminarul Catargi, cu slujitori (în total, 6 persoane)[14].

La 24 martie 1821, în carantina de la Lipcani se aflau, printre alţi pasageri care veneau în Basarabia: vorniceasa Zoiţa Balş, Pulheriţa Ghica, spătarul Lupu Balş şi alte persoane, care constituiau un grup de 29 de oameni; boierul Constantin Balş cu trei slujitori; vornicul Iordachi Ghica cu patru slujitori[15].

Principele Mihail Şuţu, principele Grigore Şuţu, serdari, postelnici, mitropoliţi, arhimandriţi, cămăraşi, funcţionari, spătărese...

În registrul pasagerilor de peste graniţă, intraţi în carantina de la Sculeni în perioada 29 martie-5 aprilie 1821, au fost înscrişi: principele din Moldova Mihail Suţu, soţia sa Ruxanda şi copiii lor Ioan, Grigore, Gheorghe, Constantin, Ioan şi Elena; principele din Moldova Grigore Suţu, soţia sa Elisaveta, fiul Ioan, nepotul Constantin şi Nicolae Sereda; 16 slujitori ai acestor principi; serdarul Caftaconi; marele postelnic Iacovachi, soţia sa Zamfira, copiii lor Constantin, Grigore, Dumitru, Iancu, Mihalachi, Raula, Caterina, Soltana şi slujitori (în total, 23 de persoane); mitropolitul Grigore al Irinupoleosului cu o slugă; postelnicul, principele Constantin Suţu, soţia sa Ruxanda şi fiicele lor Elisaveta, Smaranda şi Sevastia şi slujitori (în total, 16 persoane); arhimandritul Serafim de la mănăstirea Trei Ierarhi; marele cămăraş Anastasie Caliarhi, soţia sa Catinca, fiul Dimitrie şi slujitori (în total, 9 persoane); comisul Constantin Manu, soţia sa Elisaveta, fiul Mihalachi şi slujitori (în total, 8 persoane); funcţionarul din cadrul Consulatului Rusiei de la Iaşi Teodor Cruşevan, soţia sa Varvara, fiul Aristid şi două slugi; spătăreasa Zoiţa Ruset cu copiii săi Scarlat, Alecu, Gheorghe, Ariadna, Ifenia, Luţica şi Soltana şi slujitori (în total, 14 persoane)[16].

Persoane de peste hotare înregistrate la carantina din Sculeni în zilele de 5-12 aprilie 1821: doctorul Eustate Rala, soţia sa Mărioara, copiii lor Costache, Catinca, Prohiriţa, Elena şi Sevastiţa, ruda lor Mărioara, învăţătorul Bogar, bucătarul Grigore şi 4 slujitori; căminarii Spiridon, Nicolae şi Andrei Pavli, soţia lui Spiridon Pavli, Catinca, fiicele acestui cuplu Smaranda, Frăsâniţa şi Maria, soţia lui Nicolae Pavli, Maria, şi slujitori (în total, 22 de persoane); comisul Ştefanache Mavrocordat, soţia sa Catinca, copiii lor Mihalache, Iancu şi Mărioara şi slujitori (în total, 13 persoane); căminarul Dimitrie Suţu cu soţia sa Elena şi doi slujitori; postelnicul Iordachi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Scacavi[17].

Lista pasagerilor de peste graniţă, care se aflau în carantina de la Lipcani în perioada 7-14 aprilie 1821, suportând termenul de 16 zile, cuprindea 65 de persoane, printre care era şi boierul din Moldova, spătarul Iordachi Grigoriu, soţia sa Maria, fiii lor Alexandru şi Grigore, cu slujitori (în total, 13 persoane). De asemenea, moşierul satului Bădragi, ţinutul Hotin, Iordachi Stihi, soţia sa Maria, fratele său Ştefan şi cinci slujitori, care se înapoiau[18].

În mai, la Sculeni: vătavi, spătari, paharnici, hatmani, stolnicese, logofeţi, vornici, alături de slugile lor

În intervalul 3-10 mai, în carantina de la Sculeni aşteptau să le fie permisă trecerea pe teritoriul Rusiei 1.448 de oameni, între care erau mulţi evrei, dar şi bulgari, greci, cetăţeni ruşi, supuşi austrieci şi locuitori ai Moldovei, dintre ultimii fiind următorii: vătavul de aprozi Alecu Filodor cu un slujitor; slujitorii hatmanului Vasile Ruset; spătarul Ioan Ruset împreună cu paharnicul Mihail Lavăreanu, Dimitrie Voinescu şi Petru Carpet; boierul din Moldova Iordachi Cazimir, cu soţia sa Catinca, copiii lor Nicolae, Tudor şi Maria, soacra Teodosia şi slujitori (în total, 17 persoane); slugereasa Maria Bran cu copiii săi Gheorghe, Dimitrie, Alexandru, Ioan, Ecaterina şi slujitori (în total, 18 persoane); mitropolitul Grigore al Ieropoleosului cu protodiaconul Ghedion şi cinci servitori; medicul Anastasie Doncima cu şase slujitori; slugereasa din Iaşi Caterina Balş cu cinci ţigani; stolniceasa din Iaşi Caterina Codreanu cu copiii săi Alecu, Smaranda şi Ruxanda şi doi slujitori; hatmanul Iordachi Balş cu un servitor; arhimandritul din Moldova Neofit; banul Tudor Carp, soţia sa Nastasia, copiii lor Costache, Tudor, Zoiţa şi Caterina, profesorul Ion, nepotul Dimitrie şi slujitori (în total, 31 de persoane); marele logofăt Constantin Balş împreună cu profesorul Rubane şi slujitori (în total, 21 de persoane); medicul Samorcaş, soţia sa Catinca, copiii lor Epaminond, Ruxanda, Casandra, Pulheria şi slujitori (în total, 17 persoane); fiul acestui medic, Gheorghe Samorcaş, soţia sa Zamfira, bucătar, vizitiu şi alţi slujitori (în total, 8 persoane); vornicul Constantin Paladi cu nepoata sa Smaranda, madam Maria şi slujitori (în total, 18 persoane); vornicul Iordachi Catargi cu fiul său Constantin şi slujitori (în total, 15 persoane); banul Ianachi Vlastos, nora sa Maria, fiul acesteia, Alecu, fratele său Dumitru şi patru servitori; aga Dimitrie Pendi cu familia sa şi slugi (în total, 9 persoane); logofătul Ioniţă Catargi cu soţia sa Caterina şi doi slujitori; boierul Manolache Ruset cu doi slujitori; medelnicerul Ştefan Tempovici cu familia şi slujitorii săi (în total, 9 persoane); serdăreasa Balş Pasculeasa cu fiica Smaranda şi slujitori (în total, 10 persoane); serdarul Sava Cornea cu familia şi slujitorii săi (în total, 20 de persoane); arhimandritul Porfirie de la mănăstirea Galata; paharnicul Nicolae Dimitriu, soţia sa Zamfira, fiii lor Lascăraş, Costache, Mihalachi şi slujitori (în total, 14 persoane); grămăticul Dimitrie cu soţia sa Smaranda, fiul Costache şi o slugă; serdarul Grigore Caliarhi, soţia sa Ruxanda, copiii lor Costache, Iancu şi Smaranda şi o slugă; serdarul Manolache Nanu, mama sa şi trei slujitori; Costache Balş cu cinci însoţitori; paharnicul Ianachi Adam, familia sa şi slujitori (în total, 20 de persoane); polcovnicul Dimitrachi Alexandru cu soţia sa Maria şi fiul lor Iordachi; vel căpitanul Tordiu cu familia şi slujitorii săi (în total, 10 persoane); Gheorghe Racoviţă, soţia sa Mărioara, fiul Nicolae şi slujitori (în total, 9 persoane); vornicul Costache Conachi cu trei slugi; vornicul Şerban Nigel cu cinci servitori; doi bucătari ai logofătului Grigore Sturza. Printre ei se afla şi moşierul basarabean Ianachi Lazu cu cinci servitori, care reveneau acasă[19].

Vornicul Alexandru Beldiman se refugiază şi el în Basarabia în mai 1821

În registrul pasagerilor intraţi în carantina de la Sculeni în zilele de 10-17 mai 1821 sunt trecuţi un număr foarte mare de evrei din oraşul Iaşi. Tot aici figurează şi vornicul Alexandru Beldiman, soţia sa Elena, fiul Vasile, profesorul Ion Gherasim şi slujitorii săi (în total, 24 de persoane); medicul Pereţ cu servitori, profesorul Lencur însoţit de soţia sa Tereza şi fiica lor Calipso, profesorul Brancovschi, profesorul Spineli (în total, 12 persoane); logofătul Mihalachi Spiro cu două slugi; funcţionarul de clasa a XII-a Scorţescu cu două slugi; spătarul Costache Racoviţă; spătarul Mihalachi Racoviţă cu soţia sa Mărioara; postelnicul Nicolae Balş cu 6 ţigani iobagi[20]. Nume extrase din registrul acestei carantine din 17-24 mai: doctorul Emanuil Forenţ cu familia şi slujitori (în total, 17 persoane); paharnicul Nicolae Bucur cu şapte slujitori; vorniceasa Catinca Ghica cu fiul Costache şi slujitori (în total, 7 persoane); cuparul Iancu Shina cu familia şi slujitori (în total, 11 persoane); paharnicul Constantin Veisa, serdarul Vasile Veisa, serdarul Iacob Veisa,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

medelnicereasa Balaşa Veisa şi slujitorii lor (în total, 9 persoane)[21].

Între 13 şi 20 mai, prin carantina portului Reni au trecut în Basarabia 229 de oameni[22].

La 19 mai, în carantina de la Lipcani staţionau printre alţi pasageri veniţi din Principatul Moldovei: paharnicul Mihalachi Chinez, în baza paşaportului eliberat de consulul rus Pizani, cu familia şi slujitori (în total, 12 persoane); funcţionarul de clasa a XIV-a Tufescu împreună cu un slujitor, cu paşaport eliberat de consulul Pizani, boierul Atanasie Hasan, în baza paşaportului eliberat de consulul Pizani, cu soţia sa Ruxanda, copiii lor şi slujitori (în total, 32 de persoane); serdarul Costache Caţichi, în baza paşaportului eliberat de consulul Pizani, cu soţia sa Zoiţa, copiii lor şi slujitori (în total, 8 persoane); postelnicul Grigore Balş cu patru slujitori; vornicul Nicolae Dimachi, soţia Pulheriţa, fiica Catinca şi slujitorii săi (în total, 14 persoane); paharnicul Constantin Terachiamu, soţia Casandra, copiii lor şi servitori (în total, 17 persoane); stolniceasa Mariola Ghica cu cinci slujitori; vornicul Constantin Costachi, soţia sa Maria şi slujitori (în total, 27 de persoane); Mihail Dabija, soţia Elena, fiul Grigore şi servitori (în total, 16 persoane); Dimitrie Iamandi cu trei servitori; slugerul Gheorghe Econom cu familia[23]. La 2 iunie, în această carantină se aflau: boierul din Moldova Iordachi Dicescu cu un slujitor; paharnicul Constantin Negruţi cu familia şi slujitori (în total, 9 persoane); serdarul Gheorghe Negruţi cu familia şi slujitori (în total, 12 persoane); spătarul Toma Luca cu familia şi slujitori (în total, 15 persoane); paharnicul Iordachi Gane cu familia şi slujitori (în total, 7 persoane)[24].

Dintre persoanele de peste hotare venite în carantina de la Sculeni în intervalul 24-31 mai: locuitorul din Bârlad, medelnicerul Ştefanache Scântei; Caterina şi Maria, fiicele moşierului basarabean Cujbă, proprietar al satului Unteni, ţinutul Iaşi; patru slujitori ai hatmanului Vasile Ruset; principele Alexandru Cantacuzino. Lista conţine un număr impunător de evrei[25].

Spătari, căminari, medelniceri, bani, serdari...

Către data de 9 iunie, în carantina de la Lipcani urmau procedura de dezinfectare: persoanele care se aflau aici la 2 iunie, nominalizate mai sus; spătarul Andrei Milo cu familia şi slujitori (în total, 26 de suflete); vorniceasa Catrina Sturza cu familia şi slujitori (în total, 27 de oameni); stolnicul Constantin Iacomi cu familia şi slujitori (în total, 7 persoane); căminarul Iordachi Râşcanu cu familia şi slujitori (în total, 11 persoane)[26].

Persoane venite în Basarabia prin carantina de la Sculeni în zilele de 14 iunie-1 august 1821: căminarul Chirică Stamati, soţia sa Safta, copiii lor Grigore, Vasile şi Maria şi slujitori (în total, 12 persoane); postelnicul Constantin Racoviţă cu slujitori; medelnicerul Mihalachi Gane; serdarul Tudor Stavro; stolnicul Ioniţă Dan; spătarul Vasile Ruset cu slujitori; serdarul Iacovachi cu copiii săi Alecu, Iacob, Grigore, Costache şi Ana; stolnicul Ioniţă Buta cu familia[27].

Din lista persoanelor venite în Basarabia prin carantina de la Leova în perioada 3 mai-1 august 1821: Safta, soţia boierului Ştefan Sturza, cu fiul Alecu şi slujitori; banul Costache Lambrino cu soţia sa Elena şi copiii lor Costache şi Profira; aga Petrachi Negri cu soţia sa Smaranda şi copiii lor Costache, Elenca, Zamfira şi Marghioala; căminarul Iancu Miclescu cu soţia sa Ruxanda şi copiii lor Costache, Iordachi şi Zoiţa; spătarul Iordachi Miclescu cu fiul său Alexandru; banul Ioniţă Iamandi cu soţia sa Nastasia şi copiii lor Tudor, Ruxanda şi Catinca; spătarul Ioan Costachi cu familia; banul Costache Iamandi cu fiul său Gheorghe; stolnicul Ioan Codreanu cu copiii săi Dumitru, Grigore şi Nicolae; spătarul Enache Lambrino cu familia; căminarul Ioan Lambrino cu familia; spătarul Ioan Jora cu familia; spătarii Ioan şi Gheorghe Iuţa[28]

Chişinăul, inundat de boieri din Principatele Dunărene

Deci, ca urmare a refugierii multor oameni din cauza revoltei eteriste, s-a produs o majorare spectaculoasă a populaţiei Basarabiei. O bună parte dintre refugiaţi şi-au găsit adăpost în capitala provinciei, care, din luna mai 1821, menţionează acelaşi I.P. Liprandi, a început să fie inundat „de boieri din Principatele Dunărene, mai cu seamă din Moldova, şi de câteva familii de fanarioţi din Constantinopol şi alte locuri ale Turciei”[29].

La Chişinău nu multă vreme a stat fostul domn Mihai Suţu[30], de unde, apoi, a plecat la Sankt Petersburg. Pentru mai mult timp au rămas aici tatăl lui Mihai Suţu, beizadeaua Gheorghe Suţu, cu soţia, fiica Ralu şi fiii săi: postelnicul Constantin, logofătul Nicolae şi Ioan, precum şi cumnatul lor, postelnicul Ioan Schina[31]. Postelnicul Constantin Suţu se afla la Chişinău şi la 22 septembrie 1823, când a dat

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

răspuns Tribunalului Civil Regional al Basarabiei, în legătură cu acţiunea relativă la bani intentată de către negustorul Panait Dioghenidi împotriva fostul domn Mihai Suţu, că el nu poartă răspundere în locul fratelui său[32].

Părăsesc Moldova din dreapta Prutului şi se stabilesc la Chişinău alţi doi principi, fraţii Moruzi (împreună cu mama şi trei surori ale sale), marele vistiernic Iordachi Ruset-Roznovanu, cu doi fii ai săi, Nicolae şi Alecu, bătrânul postelnic Statachi, care, curând, a luat în concesiune poştele Basarabiei, doi postelnici Plaghino, postelnicul Iacovachi Rizo, vorniceasa Smaranda Bogdan (văduva marelui vornic Dimitrie Bogdan), Petrachi Mavrogheni, care, deşi avea moşii în Basarabia şi casă în Chişinău, locuia la Iaşi[33]. Deopotrivă, şi alţi reprezentanţi ai protipendadei moldave.

Tot la Chişinău se refugiază principele Gheorghe Caragea, fiul fostului domn al Ţării Româneşti Ioan Caragea, marele vistiernic Constantin Varlaam, fiul de domn Constantin Ghica, boierul Herescu[34], precum şi alţi boieri de seamă din Ţara Românească.

În centrul administrativ al provinciei româneşti anexate îşi găsise loc de popas hatmanul Ştefan Mavrocordat, pribegit din Principatul Moldovei. Aici, la 2 noiembrie 1821, soţia sa Ecaterina, i-a adus pe lume un fiu, botezat Dumitru, naş fiindu-i hatmanul Mavrocordat, venit din Ţarigrad[35].

Dar tot la Chişinău au rămas pe vecie boierul din Iaşi Andrei Pavli, decedat la 6 decembrie 1822, în vârstă de 70 de ani[36], şi spătarul Tudor Diboglu, stins din viaţă la 15 februarie 1824, în vârstă de 83 de ani[37], ambii fiind înmormântaţi la cimitirul orăşenesc.

Capitala Basarabiei „semăna mai degrabă cu aglomeraţia unei sărbători locale”

Chişinăul din acest timp este astfel descris de martorul ocular, scriitorul rus Aleksandr Veltman: „Era plin de lume. În loc de 12 mii de locuitori, aici erau de acum circa 50 de mii, pe o suprafaţă de 4 verste pătrate. El semăna mai degrabă cu aglomeraţia unei sărbători locale, când cei veniţi se pripăşesc la voia întâmplării, câteva familii locuind într-o odaie. Dar nu numai Chişinăul s-a umplut cu originari din Moldova şi Valahia; populaţia întregii Basarabii, cel puţin, s-a dublat. Chişinăul în acea vreme era plin de prinţi şi demnitari din Constantinopol şi ambele principate”[38].

Un tablou al vieţii Chişinăului din perioada prezenţei aici a refugiaţilor ne-a lăsat Constantin Negruzzi, care s-a aflat în acest oraş pe parcursul unei luni. Zugrăvit, peste ani, în Scrisoarea a VII-a (Calipso), tabloul evocat îi rămânea viu în memorie: „Tatăl meu cu mine, după ce am petrecut iarna în ţinutul Hotinului, în vara anului 1822 ne-am dus la Chişinău, ca să ne întâlnim cu rude, prieteni, cunoscuţi, refugiaţi ca şi noi. Era curios a vedea cineva atunci capitala Basarabiei, atât de deşeartă şi de tăcută, cât se făcuse de vie şi de zgomotoasă. Plină de o lume de oameni care trăiau de azi pe mâine, care nu ştiau de se vor mai întorna la vetrele lor, aceşti oameni, mulţămiţi că şi-au scăpat zilele, se deprinseseră cu ideea că n-o să mai găsească în urmă decât cenuşă, şi, neavând ce face altă, hotărâră a amorţi suferinţa prin vesela petrecere, care cel puţin îi făcea a uita nenorocirea. De aceea, nu videai altă decât primblări, muzici, intrigi amoroase”[39]

În toamna lui 1821 unii dintre refugiaţi încep să se întoarcă la casele lor

În pribegia din Basarabia s-au aflat literaţii Alecu Beldiman, Costache Conachi, Gheorghe Asachi, junii Costache Negruzzi şi Alexandru Hrisoverghi.

Unii refugiaţi nu au zăbovit prea mult timp în Basarabia. Astfel, în perioada 5 august-1 septembrie 1821, au plecat prin vama Sculeni spre casele lor din Principatul Moldovei: boierul Alexandru Beldiman cu soţia Elena, fiul Vasile, învăţătorul Ion Pascali şi slujitori; Andronache Donici cu servitori; stolnicul Constantin Ghilano şi alţii[40]. Tot prin vama Sculeni au plecat (8-15 septembrie 1821): căminarul Iordachi Râşcanu cu slujitori; stolnicul Ioniţă Duca cu slujitori; paharnicul Ianachi Dimitriu cu slujitori; spătarul Vasile Ruset cu slujitori[41]. Pe la Sculeni au mai revenit în dreapta Prutului (16-23 septembrie 1821): spătarul Mihalachi Racoviţă cu slujitori; spătarul Costache Racoviţă cu o slugă[42]. În primăvara anului 1823, s-a înturnat în Moldova şi Constantin Negruzzi[43]. Unii dintre refugiaţi au rămas în Basarabia pentru un timp mai îndelungat, iar alţii – pentru totdeauna.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

*

VIDEO **Masacrul de la Fântâna Albă, îngropat de KGB: peste 2000 de români ucişi de trupele sovietice**

18 aprilie 2010, 21:12

Unul dintre cele mai mari sacrificii pe care le-a cunoscut istoria României s-a petrecut la Fântâna Albă, acolo unde aproximativ 2-3000 de români, locuitori ai satelor de pe valea Siretului, au încercat să se refugieze din Uniunea Sovietică în România la 1 aprilie 1941, dar au fost seceraţi de grănicerii sovietici.

Profesorul doctor în istorie, Mihai Aurelian Căruntu, de la Muzeul de Istorie din Suceava a abordat tema masacrului în volumul său "Bucovina în al Doilea Război Mondial", în care descrie evenimentele din zilele care au precedat masacrul de la Fântâna Albă ca o modalitate de împotrivire non-violentă faţă de regimul sovietic, ce a atras o reacţie dură a organelor de represiune.

"Prin obiectivul urmărit - trecerea în masă peste linia arbitrară de demarcaţie care separa Bucovina - (evenimentele) reprezintă un refuz global al regimului sovietic şi a consecinţelor teritoriale ale ultimatumului stalinist.", spune profesorul.

Contextul tragediei

În contextul în care România a fost obligată să-i cedeze Uniunii Sovietice, un teritoriu pe care se aflau 3 milioane de locuitori, consecinţă a ultimatumului primit în iunie 1940, trupele din Armata Roşie şi NKVD au ocupat nordul Bucovinei.

Familiile române, luate prin surprindere, au încercat să treacă graniţa înapoi în România, acolo unde îşi lăsaseră agoniseala de-o viaţă, rudele şi casele. Potrivit rapoartelor oficiale sovietice, 471 de persoane au trecut graniţa ilegal din zonele Hliboca, Herţa, Putila şi Storojineţ, într-o zonă patrulată de grănicierii sovietici. După primul an de ocupaţie sovietică, datele oficiale din Ucraina arătau că un număr de peste 7.000 de oameni s-au refugiat în România.

Consecinţele

Autorităţile sovietice au întocmit liste cu familiile care aveau rude în România, i-au declarat "trădători de ţară" şi i-au deportat la muncă forţată în Siberia şi Kazahstan. Listele Unităţii 97 de patrulare numărau la 1 ianuarie 1941 aproximativ 1.085 de persoane, alte liste includeau un număr de 1.294 de persoane, la 7 decembrie 1940.

Şi persoanele care erau doar bănuite că ar avea intenţia să fugă în România erau considerate trădătoare de ţară şi prin urmare, arestate şi deportate.

sursă: suceveanul.blogoras.com

Aproximativ 40 de familii din localitatea Suceveni au încercat să treacă graniţa noaptea, la Fântâna Albă, pe 15 noiembrie 1940. După o confruntare cu patrulele sovietice, trei dintre românii care voiau să vină înapoi în România au fost ucişi, iar alţi doi răniţi au ajuns pe mâinile sovieticilor. Ceilalţi au reuşit să ajungă la Rădăuţi. Efectul a constat în deportarea tuturor rudelor celor 105 persoane.

Profesorul Aurelian Căruntu spune că "Întreaga mişcare, care s-a bazat, iniţial, pe promisiunea autorităţilor de ocupaţie că se va acorda libera trecere în Regat, a avut un caracter pro-românesc nedisimulat, cu toate că a antrenat şi persoane de altă naţionalitate."

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

"Trebuie remarcat că nu este singurul masacru comis de bolşevici împotriva celor care doreau să treacă în ţară. La Lunca, pe malul Prutului, la 6 februarie 1941 au fost seceraţi cu mitralierele sute de români, dar această acţiune(trădată în cele din urmă!) a avut un alt caracter, fiind organizată în secret." O nouă încercare, de data asta încheiată tragic, s-a petrecut în noaptea de 6 februarie 1941 când un grup de 500 de persoane din satele Mahala, Cotul Ostriţei, Buda, Şirăuţi, Horecea-Urbana şi Ostriţa au vrut să se refugieze în România pentru a scăpa de conducerea sovietică. Oamenii au fost surprinşi şi rafale de mitraliere au fost trase asupra lor din mai multe direcţii. Au fost ucişi mai mult de trei sferturi dintre ei, printre care şi organizatorii N. Merticar, N. Nica şi N. Isac. Doar 57 de persoane au reuşit să treacă în România, iar alţi 44 au fost arestaţi şi acuzaţi că ar fi participat la o contrarevoluţie. Două luni mai târziu, 12 dintre ei au fost condamnaţi la moarte, iar restul la 10 ani de muncă forţată şi pierderea drepturilor civile pentru 5 ani. De asemenea, toate rudele lor au fost declarate trădători de ţară şi deportate în Siberia.

Desfăşurarea tragediei

La 1 aprilie, 1941, atunci când NKVD-ul lansase zvonuri conform cărora grănicerii sovietici i-ar fi lăsat pe mai mulţi români să treacă graniţa în România, un grup mare de oameni din mai multe sate de pe valea Siretului a format o coloană paşnică de peste 3000 de persoane care se îndrepta spre graniţa sovieto-română.

Oamenii purtau cu ei un steag alb cu însemne religioase - icoane, prapuri şi cruci din cetină. Însă grănicierii sovietici, ascunşi în pădure, au tras în ei din plin, un foc continuu, în poiana Varniţa, la circa 3km de graniţa română. Cei care au supravieţuit, au fost urmăriţi de cavalerişti şi spintecaţi cu sabia. Masacrul nu s-a încheiat aici. Răniţii au fost legaţi de cai şi târâţi până la un loc unde erau săpate dinainte cinci gropi comune, iar unii dintre ei au fost îngropaţi de vii, conform unor documente din acea vreme.

Bătrâni, femei, copii, nu a contat pentru soldaţii sovietici, toţi au fost aruncaţi în gropile comune. Timp de două zile, spuneau localnicii, s-ar fi auzit gemete din acele gropi. Alţii au fost arestaţi de NKVD din Hliboca (Adâncata), iar după ce au îndurat torturi, au fost şi ei aruncaţi de vii într-o groapă comună din cimitirul evreiesc al oraşului. Peste acea groapă s-a turnat şi s-a stins var. Un număr exact al persoanelor ucise în acel mascaru nu poate fi dat, unele date arată că nu mai mult de 44 de persoane au murit încercând să treacă graniţa, dar alte documente ale martorilor locali spun că între 200 şi 2000 de victime în care s-a tras cu mitraliere sau care au fost sfâşiate de săbii sau chiar aruncate de vii în gropile comune.

Profesorul Aurelian Căruntu scrie că "în legătură cu numărul de morţi, sursele documentare de la KGB vorbesc doar de 20 de morţi, ceea ce este departe de realitate", adăugând că numărul morţilor a fost exagerat la 7 sau chiar 15.000.

Totuşi, istoricul spune că subscrie "cifrelor dintr-un document al Serviciului Special de Informaţii, depistat de mine la Arhivelor Naţionale din Bucureşti, unde sunt menţionaţi 200 de morţi şi 500 de răniţi. La aceştia trebuie adăugate sutele de persoane care au fost condamnate şi deportate în urma evenimentelor menţionate."

Nu a fost de-ajuns ceea ce s-a întâmplat pe 1 aprilie. În noaptea de 12 spre 13 iunie, trupele sovietice au ridicat peste 13.000 de români, care au fost deportaţi în Siberia şi Kazahstan.

Citiţi aici mărturia unui supravieţuitor al masacrului de la Fântâna Albă

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Masacrul, un subiect îngropat de KGB

Subiectul nu a fost discutat până în anii '90, fiind interzis de autorităţile sovietice şi apoi, de cele ucrainene. Abia în anul 2000, oficialii din Ucraina au permis organizarea unei slujbe pentru odihna românilor care şi-au dorit să trăiască în România alături de familiile lor.

"Evenimentele de atunci au putut fi cercetate în mod relativ liber după 1991, dar arhivele nu au oferit întotdeauna răspunsurile aşteptate. Iniţial", spune Aurelian Căruntu, "N. Rubaneţ a studiat o serie de documente din arhiva KGB, apoi s-a trecut la alcătuirea unor statistici cu victimele din comunele din nordul Bucovinei implicate în marşul de la 1 aprilie. Deci nu putem vorbi de o indiferenţă faţă de eveniment sau victimele căzute atunci."

Paul Goma scria că este cunocut tabloul general, dar nu se ştie numărul exact al victimelor. Nu se cunosc nici amănuntele cu privire la locul înhumării românilor masacraţi de 1 aprilie 1941, care există probabil în arhivele fostului KGB. În ciuda demersurilor de a se face lumină în cazul masacrului, s-a reacţionat doar prin tăcere. După 50 de ani de la masacrul din pădurea Barniţa, şeful de atunci al KGB, Igor Pikuza a recunoscut că marşul de la Fântâna Albă a fost o reacţie la presecuţiile la care era supusă populaţia românească din teritoriile ocupate de sovietici.

El a declarat atunci că persecuţiile erau făcute pe criterii de clasă, fiind deportaţi în primul rând funcţionarii, membrii partidelor politice, dar nu oameni de rând. Este evident că nu s-a întâmplat aşa, deşi nici această metodă de selecţionare a românilor care ar fi meritat să fie deportaţi nu este una dreaptă, spune Goma. Totuşi, în iunie 1941, 13 mii de familii de ţărani au fost trimise în Siberia şi Kazahstan. Cât priveşte masacrul, şeful KGB a spus că nu a fost vorba decât de trei sau cinci victime. Nici în cărţile de istorie, masacrul nu primeşte prea multă atenţie, el fiind mai degrabă tratat superficial sau trecut sub tăcere. Presa din Cernăuţi: România urmărea expansiunea, românii i-au provocat pe grăniceiri

Paul Goma scrie în "Pentru o martirologie fără hotare. Martirii de la Fântâna Albă şi falsificatorii istoriei" că în 1942 si 1943 au fost mai multe anchete efectuate de ziaristul Ion Dominte, precum şi de alţi jurnalişti, dar presa din Cernăuţi a scris că românii ar fi provocat întregul masacru, iar fapta de eroism a aparţinut grănicerilor ucraineni.

Goma susţine în lucrarea sa că în "Ceas se scrie de fapt că la Fântâna Albă a fost o provocare fiindcă românii şi agenţii serviciilor speciale din România ar fi pus la cale un protest împotriva ocupaţiei străine. Presa ucrineană a continuat să afirme că masacrul de la Fântâna Albă nu a fost decât un incident de frontieră aproape neînsemnat, diminuând pe cât posibil curajul şi erosimul de care au dat dovadă românii care şi-au lăsat în urmă agoniseala de o viaţă pentru a trece înapoi în ţara lor, alături de rudele din România." Mai târziu, românii ucişi în masacrul de la Fântâna Albă au fost numiţi în ziarul "Ceas" drept "provocatori", "fascişti" şi "agenţi ai siguranţei române", având drept scop "expansiunea României".

Rusia şi Ucraina nu şi-au cerut niciodată scuze oficiale pentru masacrul de la Fântâna Albă

"Este puţin probabil să primim scuze oficiale pentru evenimentele de atunci sau pentru ocuparea Basarabiei şi a nordului Bucovinei. În mod oficial, la 28 iunie 1940, România a acceptat, în urma ultimatumului şi a ameninţării cu declanşarea ostilităţilor, doar evacuarea acestor teritorii, în niciun caz cedarea, fapt ce nu poate crea un titlu de drept valabil.", spune Aurelian Căruntu."În teritoriile evacuate românii constituiau populaţia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

băştinaşă şi formau majoritatea absolută a populaţiei. URSS a revendicat aceste teritorii sub pretextul că ar fi locuite majoritar de ucraineni. Un neadevăr strigător la cer!"

"Tratatul de Pace de la Paris consemna un pretins „acord" încheiat în 1940 între URSS şi România care este sublim dar… inexistent. Doar contestatul Tratat încheiat de fostul preşedinte Constantinescu reglementează în planul dreptului internaţional consecinţele nefaste ale ultimatumului sovietic", încheie istoricul.

*

Ripostă dată lui M. D. Gheorghiu - Jurnalul "Le Monde"

de Paul Goma 29 iunie 2007 | Paris, 26 iunie 2007

Domnilor,

Ziarul *Le Monde* a publicat în 29 mai 2007 "L'honneur perdu d'un dissident roumain" semnat: Mihai Dinu Gheorghiu. Textul începe astfel:

"En janvier, la mairie de la ville de Timisoara, en Roumanie, décidait d'accorder le titre de "citoyen d'honneur" à l'écrivain roumain et ancien dissident Paul Goma".

Să ştie redactorii şi cititorii ziarului *Le Monde*: citatul de mai sus este singurul corect, în rest: afirmaţii fără acoperire, acut dezinformatoare şi calomnii la adresa mea. Scopul intervenţiei lui MDG: de a provoca tulburare, diversiune şi în Franţa, acum, în timpul procesului intentat de mine, la Bucuresti, pentru calomnie şi denunţ calomnios împotriva lui şi a tovarăşilor săi întru diversiune antisemitizatoare.

- Obiectul litigiului este – de peste şase ani, în România eseul meu: **Săptămâna Roşie – 28 iunie 1940-22 iunie 1941 - Basarabia si evreii,** netradus, needitat în franceză, deci oricine (citeşte: orice nechemat, impostor, calomniator – ca MDG) poate publica în *Le Monde* orice, despre oricine – redactorii şi cititorii nu pot verifica adevărul denunţului;

-În ziarul *Le Monde* a aparut intâia acuzaţie de "antisemitism" prin recenzentul Ed. Reichman. "Specialistul în literatura română" E.R. nu citise cartea mea **Le Calidor** (Albin Michel, 1987), ceruse unui cunoscut sa i-o rezume la telefon – şi scrisese ce crezuse că a înţeles;

Volumul meu **Le Tremblement des Hommes** (Seuil, 1979) a cunoscut în româneşte, o ediţie completată cu cca 300 pagini de documente din dosarele de Securitate redactate în primăvara anului 1977 (**"Cod «Barbosul»"**, ed. Polirom, Iaşi, 2005). Printre acestea se află şi directivele ministrului de Interne Coman, aprobate de Ceauşescu privind "Planul de masuri de destrămare" [dissolution] a mea (aflat, atunci arestat, ameninţat de o condamnare la moarte pentru "trădare", însă urmînd a fi liberat datorită presiunilor internaţionale). Prezentînd pericol pentru "imaginea României independente" era necesar să fiu "destrămat": pe lângă fascist, homosexual, jidovit [enjuivé] (soţia mea fiind evreica), a fost lansată şi acuzaţia… "antisemit"! Această din urmă etichetă mi-a fost lipită de Securitate în complicitate cu autorităţile israeliene, după cum dovedeşte apostila ministrului de Interne aprobînd "**destrămarea-prin-antisemitizare**", adăugînd: "**cu dânşii (israelienii) colaborăm de multă vreme, ne-au ajutat, i-am ajutat"**. Doar în privinţa cazului meu: dupa 1971, stewardesele companiei Elal înainte de aterizarea la Bucureşti anunţau: «Călătorii posesori ai cărţilor lui Paul Goma editate în Occident sunt rugaţi sa le predea la bord, nefiind autorizaţi să le introducă în Republica Socialistă România». Deci: numai cărţile lui Goma, nu şi ale lui Cioran, nici ale lui Soljenitin). Aceasta găselniţă [trouvaille] ("antisemitul Goma") a fost folosită mai intens după

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

1990, când a fost lansat "Holocaustul în România" (vezi și Esther Benbassa: în ultimul eseu **La souffrance comme identité** scrie: "**l'extermination des Juifs n'est devenue 'Holocauste' que dans les années 1970"**, adăugînd: "**Dans le même temps, on assistait à son idéologisation et à sa récupération à des fins politiques par un Israël désireux de justifier ses nouvelles frontières après la guerre des Six-Jours, et surtout après l'arrivée du Likoud au pouvoir en 1977"**. În campania de holocaustizare la care au fost supuse țările recent scăpate de jugul sovietic România a fost acuzată (prin E. Wiesel) că ar fi lichidat 400 000 evrei, după cum stă scris pe o stelă la Memorialul Coral din București, cifră reprodusă, obedient de MDG.;

Din păcate nici anexa "Cod «Barbosul»" nu este tradusă în franceză, astfel permițindu-i lui MDG sa calomnieze prin insinuare, prin catalogare, prin mistificare ;

- Adevărat, citatul produs de MDG nu-mi aparține, este extras din… referatul Primăriei Timișoara care mi-a acordat titlul de cetățean de onoare al orașului, însa amalgamul drag antisemitizatorilor de meserie a fost realizat – încă o dată: prin faptul că cititorii ziarului *Le Monde* nu cunosc nici realitatea românească, nici cărțile mele ocupîndu-se de aceasta realitate!;

Singurul lucru pe care jurnaliștii și cititorii francezi îl pătrund (din Istoria Franței) Denunțul… formulat De M.D.G. sub formă interogativă :

"Est-il possible qu'un auteur qui continue d'alimenter des polémiques antisémites en Roumanie puisse bénéficier de la protection de l'Etat français?"

a) este acesta un denunț al unui *goi* (Mihai Dinu Gheorghiu) indicînd autorităților franceze ce anume să-i facă unui evreu [jidovit-enjuivé] (Goma)?;

b) este el un denunț al unui *evreu* (Mihai Dinu Gheorghiu) indicînd autorităților israeliene ce anume să-i facă unui goi (Goma), cum altfel decât: "antisemit", "negaționist" etc ?;

c) nu cumva denunț ca, normal, pentru el, produs al gândirii unui fanatic înregimentat în religia numită bolșevism (francezii evită termenul, înlocuindu-l cu inexactul: "fascism"), a cărei materializare ne-a terorizat pe noi, 4 milioane de români din Basarabia și Bucovina de Nord din exact 28 iunie 1940, când URSS a ocupat aceste provincii în virtutea "pactului de neagresiune" Stalin-Hitler – și care este în vigoare și azi, sub Putin-Voronin.

Astept răspuns la întrebări, nu de la denunțătorul prin vocație M.D. G.,, ci dela Institutia *Le Monde.*

Paul Goma

NOTA:

Traducerea în franceză comportă câteva explicații necesare atât jurnaliștilor de la Le Monde, cât și cititorilor francezi.

P.G.

./.

Paul Goma

Paris, 27 Juin 2007

Messieurs,

Le journal Le Monde, le 29 mai 2007, a publié "L'honneur perdu d'un dissident roumain" signé : Mihai Dinu Gheorghiu. Le texte commence ainsi:

"En janvier, la mairie de la ville de Timisoara, en Roumanie, décidait d'accorder le titre de "citoyen d'honneur" à l'écrivain roumain et ancien dissident Paul Goma".

A l'intention des rédacteurs et lecteurs du journal Le Monde : la citation ci-dessus est bien la seule de tout le texte qui contienne des informations correctes, pour le reste: affirmations sans fondements, désinformation coupable ainsi que calomnie à mon encontre. La

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

raison de l'intervention de M.D.G. : provoquer un trouble, créer une diversion ici en France, en ce moment même, alors que se déroule un procès intenté par moi, à Bucarest, pour calomnie et dénonciations calomnieuses contre M.D.G. et ses camarades dans le cadre d'une campagne de diversion et d'antisémitisation (le fait d'accuser une personne d'être antisémite et ce, que cette personne soit juive ou pas. C'est d'ailleurs un grand classique ces derniers temps, mais utilisé comme arme de silence dès l'après-guerre).

-L'objet du litige est – depuis plus de 6 ans en Roumanie – mon essai : Saptamana Rosie – 28 iunie 1940-22 iunie 1941 – Basarabia si evreii (La Semaine Rouge – 28 Juin 1940 – 22 Juillet 1941 – La Bessarabie et les Juifs), non traduit, non édité en langue française, ainsi n'importe qui (lire : n'importe quel inconnu, imposteur, calomniateur tel que MDG) peut publier dans Le Monde, à propos de n'importe qui d'autre – les rédacteurs ainsi que les lecteurs étant dans l'incapacité de vérifier le bien-fondé des faits dénoncés.

-Toujours dans Le Monde est d'abord apparut l'accusation "d'antisémitisme" sous la plume de Ed. Reichman, "spécialiste en littérature roumaine". E.R. n'avait pas lu mon livre Le Calidor (ed. Albin Michel, 1987), il avait demandé à une de ses connaissances de le lui résumer – puis a écrit ce dont il se souvenait qu'il croyait avoir cru comprendre (la réflexion "personnelle" est un processus complexe, composé de moultes "étapes") ;

-Mon volume Le Tremblement des Hommes (Ed. Seuil, 1979) a connu en langue roumaine, une édition complétée par une annexe d'approximativement 300 pages de documents issus de mon dossier de Securitate (police politique roumaine) datant du printemps de l'année 1977 ("Cod «Barbosul»", Ed. Polirom, Iassy, 2005 — "Code «le Barbu»"). Parmi ces "papiers" se trouvaient également les directives du Ministre de l'Intérieur I. Coman, approuvées par Ceausescu et qui concernaient "Le plan de mesures de dissolution" me visant (je me trouvais alors en détention, menacé d'une condamnation à mort pour "trahison", mais en cours de libération suite à des pressions internationales). Et parce que je représentais un danger pour "l'image de la Roumanie indépendante", il était nécessaire que je sois "dissolu" : parmi les qualificatifs de fasciste, homosexuel, enjuivé (mon épouse étant juive), a été lancée également l'accusation… "d'antisémite"! Cette étiquette, m'a par la suite, systématiquement été collée par la Securitate (police politique roumaine) avec la collaboration des autorités israéliennes, ainsi qu'en atteste l'annotation du Ministre de l'Intérieur approuvant "la-dissolution-par-l'antisémitisation", ajoutant même : "nous avons avec eux (les Israéliens) une collaboration de longue date, ils nous ont aidé, nous les avons aidé". Il a même été accordé un traitement spécial à mon "cas" : après 1971, les hôtesses de l'air de la compagnie Elal avant l'atterrissage à Bucarest faisaient l'annonce suivante : «Les passagers en possession de livres de Paul Goma édités en Occident, sont priés de les remettre au personnel de bord, les passagers n'étant pas autorisés à les introduire sur le territoire de la République Socialiste de Roumanie». Ainsi, cet embargo s'appliquait seulement aux livres de Paul Goma, mais pas ceux de Cioran, ni ceux de Soljenitin.

Cette trouvaille ("l'antisémite Goma") a été utilisée plus intensément après 1990, lorsqu'a été lancé "L'Holocauste en Roumanie" (Esther Benbassa, dans son dernier essai La souffrance comme identité, écrit : "l'extermination des Juifs n'est devenue 'Holocauste' que dans les années 1970", ajoutant : "Dans le même temps, on assistait à son idéologisation et à sa récupération à des fins politiques par un Israël désireux de justifier ses nouvelles frontières après la guerre des Six-Jours, et surtout après l'arrivée du Likoud au pouvoir en 1977"). Pendant la campagne d'holocaustisation à laquelle ont été soumis les pays ayant récemment échappé au joug soviétique, la Roumanie a été accusée (par E. Wiesel) d'avoir liquidé 400 000 Juifs, c'est d'ailleurs ce qui est gravé sur la stèle commémorative du Mémorial Coral à Bucarest — chiffre reproduit avec obédience par MDG. ;

Malheureusement, l'annexe du "Cod «Barbosul»" ("Code «le Barbu»"), elle non plus n'a pas été traduite en langue française, permettant ainsi à M.D.G. de pratiquer la calomnie par insinuation, par le catalogage, par la mystification ;

Il est vrai que la citation de M.D.G. ne m'appartient pas, elle est extraite… d'une décision de la Mairie de Timisoara qui m'accorde le titre de citoyen d'honneur de la ville, mais l'amalgame de l'antisémitisateur a été réalisé – encore une fois : par le fait que les lecteurs du journal Le Monde ne connaissent ni la réalité roumaine, ni mes livres qui traitent de cette réalité ! ;La seule chose que les journalistes et lecteurs français peuvent saisir (car elle fait aussi partie de l'Histoire de France) :

La Denonciation… formulée par M.D.G. sous la forme interrogative :

"Est-il possible qu'un auteur qui continue d'alimenter des polémiques antisémites en Roumanie puisse bénéficier de la protection de l'État français?"

a) est-ce la dénonciation d'un goi (Mihai Dinu Gheorghiu) indiquant aux autorités françaises ce qu'il faut faire à un Juif (l'enjuivé Goma)? ;

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

b) ou encore la dénonciation d'un Juif (Mihai Dinu Gheorghiu) indiquant aux autorités israéliennes ce qu'il faut faire à un goi (Goma) qui ne pourrait pas être autre chose qu'un "antisémite", "négationniste", etc. ? ;

c) mais surtout la dénonciation, coutumière pour lui — produit de la pensée d'un fanatique enrégimenté dans la religion dénommée bolchevisme (les Français évitent le terme, le remplaçant par le terme inexact : "fascisme") dont la matérialisation nous a terrorisé, nous, 4 millions de Roumains de Bessarabie [Moldavie] et de Bucovine du Nord depuis la date exacte du 28 juin 1940, lorsque l'URSS a occupé ces provinces en vertu du "pacte de non-agression" Stalin-Hitler (incorrectement désigné par l'expression "pacte Ribbentrop-Molotov") et qui se trouve être en vigueur encore aujourd'hui, sous Putin-Voronin (Voronin est l'actuel Président de la "République" de Moldavie).

J'attends une réponse à mes interrogations, non pas de la part du dénon-ciateur par vocation MDG, mais de la part de l'institution qu'est Le Monde.

Paul Goma

© 2007 – 2011, Paul Goma. All rights reserved.

*

Autorităţile moldovene vor răspunde credibil la întrebările legitime adresate în oct. 2010 prin petiţie de tinerii din Mişcarea „Democraţia Acasă" abia când vor anunţa că Paul Goma şi familia lui au primit cetăţenia moldoveană. Până atunci...

"Preşedintelui interimar al Republicii Moldova, dl Mihai Ghimpu,

Ministrului Afacerilor Externe şi Integrării Europene al Republicii Moldova, dl Iurie Leancă

N O T Ă de P R O T E S T
din partea unui grup de tineri participanţi la revolta
anticomunistă din 7 aprilie 2009

Prezenta Notă de protest reprezintă îngrijorarea şi nemulţumirea noastră faţă de modul în care este tratată familia scriitorului PAUL GOMA, căreia i-a fost blocată în mod inexplicabil întoarcerea ACASĂ, anunţată pentru 2 octombrie 2010.

De-a lungul lunilor august şi septembrie 2010, autorităţile moldovene şi conducerea Uniunii Scriitorilor de la Chişinău s-au tot întrecut în promisiuni că, la 2 octombrie 2010, îl vor readuce acasă, în actuala Republică Moldova, pe celebrul scriitor disident PAUL GOMA, originar din s. Mana, judeţul Orhei, Basarabia, personalitate cu renume mondial, luptător anticomunist exilat la Paris în anul 1977, care a dedicat dramei Basarabiei circa 60 de opere, încercând să ne salveze pe noi, cei de aici, de închisoarea şi de teroarea bolşevică. PAUL GOMA este, deci, conaţionalul nostru, care, în ciuda tuturor suferinţelor prin care a trecut împreună cu familia sa, nu ne-a uitat, nu ne-a trădat, dimpotrivă, ne-a fost, decenii în şir, avocat înflăcărat în Occident şi clopotar al redeşteptării naţionale.

Pentru toate aceste sacrificii în numele cauzei naţionale şi general umane – lupta contra comunismului inuman – responsabilii de la Chişinău de afacerile externe şi de problema cetăţeniei, care se declară proeuropeni, anticomunişti şi chiar mari românii, i-au „mulţumit" cu vârf şi îndesat scriitorului PAUL GOMA: nu i-au acordat cetăţenia Republicii Moldova, anunţată cu mare tam-tam, nu i-au acordat distincţia Ordinul Republicii promisă cu surle şi trâmbiţe, nu i-au asigurat REVENIREA ACASĂ, nu i-au trimis scriitorului nici măcar un mesaj de felicitare cu ocazia celei de-a 75-a aniversări. Mai mult decât atât, actualii diriguitori de stat, care au ajuns la putere pe spatele nostru, al tinerilor, şi-au închis toţi telefoanele, s-au ascuns prin birouri, vile sau bucătării, astfel încât nimeni dintre reprezentanţii presei nu le-a putut lua vreo declaraţie privind această situaţie penibilă, care a făcut de ruşine Republica Moldova în plan extern, dar şi în ochii noştri. Declaraţiile, explicaţiile şi scuzele oficiale de rigoare, privind blocarea revenirii la Chişinău, în 2 octombrie 2010, a familiei lui PAUL GOMA lipsesc până în prezent.

Ce popor, cu atât mai mult Republică aproape invizibilă pe harta lumii, şi-ar mai fi permis să dea cu piciorul într-o personalitate-simbol, disident cu renume mondial, scriitor universal, mândria neamului nostru?! Noi nu avem nevoie de

14/08/2014

certificate de la străini ca să-l iubim pe MIHAI EMINESCU, noi nu avem nevoie de sfaturile străinilor ca să-l iubim pe PAUL GOMA!

În legătură cu această „tăcere" şi „diplomaţie" suspecte ale autorităţilor de la Chişinău pe marginea „cazului GOMA", care ne determină să bănuim că autorităţile moldovene se lasă influenţate de forţe oculte din exterior (implicate şi în ocupaţia noastră din 1940, 1944, când familia GOMA s-a refugiat din Basarabia), în calitatea noastră de cetăţeni ai RM şi de petiţionari, VĂ CEREM:

Publicarea motivelor exacte ale neacordării până în acest moment a cetăţeniei Republicii Moldova pentru scriitorul PAUL GOMA şi familia sa – soţia Ana Maria şi Filip Ieronim. Declaraţia strecurată în presă că soţia sa ar fi apatridă nu este convingătoare, deoarece şi scriitorul PAUL GOMA are statut de apatrid în Franţa, informaţie pusă pe blogul său personal. Despre care diferenţă de statut juridic este vorba şi dacă era necesară o modificare de legislaţie naţională, atunci de ce nu s-a operat în decurs de mai bine de câteva luni?

Publicarea motivelor exacte privind neprocurarea până în prezent a unei case de locuit în Republica Moldova pentru familia refugiatului din Basarabia PAUL GOMA, promisiune făcută de asemenea publică. Se ştia din start că PAUL GOMA doreşte să se întoarcă ACASĂ pentru totdeauna. Care demnitar sau funcţionar moldovean îşi imagina că PAUL GOMA va reveni la baştina sa fără soţia, care i-a fost alături peste 45 de ani şi care de altfel, aşa cum am aflat din presă, este de origine evreiască?

Publicarea motivelor şi termenelor exacte ale acordării cetăţeniei Republicii Moldova lui Dan Dungaciu, cetăţean român, consilier al Preşedintelui interimar Mihai Ghimpu, cunoscut ca expert în „gestionarea" banilor destinaţi culturii din Basarabia, mai ales prin „filtrul" de la Iaşi. Solicităm ca această informaţie să conţină numărul exact de zile în care i s-a acordat lui Dan Dungaciu cetăţenia RM, motivele „regimului de urgenţă", temeiul juridic şi informaţii privind activitatea lui Dan Dungaciu în România de până la 1989, când PAUL GOMA lupta contra lui Ceauşescu şi a comunismului.

Publicarea motivelor exacte, care l-au împiedicat pe Preşedintele interimar Mihai Ghimpu să emită decretul promis privind acordarea celei mai înalte distincţii – Ordinul Republicii marelui scriitor PAUL GOMA, chiar şi în lipsa acestuia pe teritoriul RM, cu prilejul împlinirii la 2 octombrie 2010 a vârstei de 75 de ani.

RECHEMAREA AMBASADORULUI REPUBLICII MOLDOVA LA PARIS, Oleg Serebrian, care, prin comportamentul său şi al subalternilor săi: sfidător, arogant şi dispreţuitor faţă de familia lui PAUL GOMA, a adus atingere intereselor şi demnităţii naţionale. Diplomaţii lui Oleg Serebrian l-au tratat pe PAUL GOMA ca pe un gastarbeiter oarecare, umilindu-l. Aceasta e „misiunea" pentru care Serebrian a fost trimis la Paris, să calce în picioare personalităţile şi valorile neamului?

Sancţionarea ministrului Afacerilor Externe şi Integrării Europene al Republicii Moldova, Iurie Leancă, pentru proasta gestionare a „cazului GOMA", fapt care a compromis excepţionalul eveniment anunţat al REVENIRII ACASĂ a familiei GOMA şi a adus prejudicii grave intereselor naţionale şi imaginii statului nostru pe plan extern. Oare cu care valori doreşte să intre în Europa Iurie Leancă, tendinţă pe care o găsim în elementul „Integrare Europeană" din titulatura ministerului, nu cumva cu importanţa propriei persoane în plan global?!

Confirmarea sau infirmarea publică a informaţiei, potrivit căreia actualul ministru de externe al Republicii Moldova, Iurie Leancă a activat în cadrul Ambasadei URSS la Bucureşti până la puciul de la Moscova din 1991. În CV-ul acestui ministru, afişat pe mai multe site-uri, scrie ca în 1986 „absolveşte Institutul de Relaţii Internaţionale din Moscova" (doar absolvent sau licenţiat?), iar între 1986-1993 a fost „angajat al Ministerului Afacerilor Externe". MAE al cărei ţări şi unde, domnule ministru Leancă? Cerem să fie publicate detaliile, conform înscrierilor din cartea de muncă: data, luna, anul, locul de muncă, funcţia, categoria sau gradul diplomatic din perioada 1986-1993. Cerem, totodată, ca ministrul Iurie Leancă să informeze publicul, dacă are sau nu grad militar, daca „da", care-i acesta şi al cărei ţări.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Înregistrăm prezenta notă de protest la sediul Preşedinţiei Republicii Moldova şi la cel al Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene al Republicii Moldova şi aşteptăm răspuns în scris, conform competenţei, în termenele prevăzute de legea privind petiţiile cetăţenilor.

Nu trădaţi interesele şi valorile naţionale, pentru că veţi fi judecaţi dur de urmaşi!

Mişcarea tinerilor „Democraţia ACASĂ" (DA)"

28 august 2013

*Historia***,** aug. 2013:

Soarta ofiţerilor români rămaşi în Basarabia la 28 iunie 1940 (I)

Autor: Mihai Taşcă | 3911 vizualizări

Primul regiment moldovenesc de infanterie

Sute de militari care şi-au îndeplinit datoria faţă de Ţară în Armata Română au fost declaraţi „duşmani ai poporului" de către regimul comunist, fiind împuşcaţi de călăii NKVD, scrie istoricul Mihai Taşcă pentru Adevărul.

"Militarii basarabeni de pe fronturile Primului Război Mondial au fost cei care au rupt Basarabia de la Imperiul Rus, au decis crearea Sfatului Ţării, au pus bazele Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti, contribuind decisiv la actul Unirii din 27 martie 1918. După Unire, mulţi s-au transferat în Armata Română. În anul 1928, rezerviştii moldoveni s-au asociat în Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti sau au aderat la Uniunea ofiţerilor români în retragere şi rezervă, ambele fiind catalogate de comunişti drept organizaţii antisovietice. Toţi cei rămaşi în Basarabia după 28 iunie 1940 au fost supuşi represiunilor politice de NKVD.

Ofiţerii din Basarabia întruniţi la Chişinău în toamna anului 1917, la Congresul Militarilor Moldoveni (între 20 şi 28 octombrie), în număr de peste 800 de delegaţi, reprezentând circa 300.000 de basarabeni aflaţi pe fronturile Primului Război Mondial, au adoptat rezoluţii privind autonomia Basarabiei, au decis crearea organului legislativ - Sfatul Ţării, au solicitat naţionalizarea şcolilor, au cerut oprirea colonizării provinciei cu străini şi înfăptuirea reformei agrare, şi-au exprimat îngrijorarea în legătură cu soarta românilor de dincolo de Nistru etc.

Tot ei au fost cei care au păzit Sfatul Ţării pe tot parcursul activităţii lui, inclusiv la 27 martie 1918, când s-a votat Unirea Basarabiei cu România. Militarii basarabeni au jucat un rol important în organizarea cohortelor, primele unităţi ale Armatei Moldoveneşti, formaţiuni care au opus rezistenţă haosului din toamna-iarna anilor 1917-1918, provocat de bandele bolşevizate ce se retrăgeau de pe Frontul Român, iar după 1 ianuarie 1918, alături de Armata Română, au alungat trupele bolşevice peste Nistru.

SOCIETATEA OFIŢERILOR FOSTEI ARMATE A REPUBLICII MOLDOVENEŞTI

După Unirea Basarabiei cu România, militarii basarabeni au depus cereri şi au fost încorporaţi în Armata Română. La pensionare, mulţi dintre ei au aderat fie la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, fondată în 1928, fie la Uniunea ofiţerilor români în retragere şi rezervă, care avea o filială la Chişinău. Asociaţiile aveau, în cea mai mare parte, scopuri de autoajutorare, dar îşi fixau şi obiective de interes naţional şi de apărare a ţării.

Anexând Basarabia, la 28 iunie 1940, regimul comunist a căutat cu orice preţ să-i identifice pe foştii militari ai Armatei Române. Cei care au constituit gloria de altădată a Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti, în cea mai mare parte bătrâni şi bolnavi, pentru simplul fapt că au făcut parte din Armata Română şi erau membri ai asociaţiilor profesionale, au fost arestaţi şi condamnaţi la împuşcare sau la ani grei de gulag. Exemplele de mai jos vin să confirme barbaria sovieticilor.

PREFECT DE LĂPUŞNA

Mihail Popa s-a născut în anul 1873, în comuna Ialoveni, judeţul Chişinău. A absolvit liceul nr. 1 din Chişinău, iar după terminarea şcolii de cavalerie din Elisavetgrad şi a unei şcoli speciale de cavalerie din Sankt Petersburg, în 1899, intră în armata rusă. Îşi începe cariera militară la Kiev, într-un regiment de cavalerie.

Participă la Primul Război Mondial, începând din 1914. La 9 august 1916, este avansat în gradul de colonel. În luna noiembrie 1917, Mihail Popa se afla la Bolgrad în fruntea Regimentului I infanterie, alcătuit din două divizioane şi trei escadroane,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

format în totalitate din basarabeni. La câteva zile după deschiderea lucrărilor Sfatului Ţării, vine cu regimentul la Chişinău şi se pune la dispoziţia legislativului basarabean. La 24 ianuarie 1918, Mihail Popa a fost numit comandant al Brigăzii de cavalerie a Armatei Republicii Democratice Moldoveneşti. Concomitent, a fost comandantul Garnizoanei Chişinău. După Unirea din 1918 se înscrie printre primii în Armata Română, unde s-a aflat până în anul 1922, când a fost trecut în rezervă. A fost membru al Partidului Poporului, condus de mareşalul Alexandru Averescu. A fost prefect al judeţului Lăpuşna, iar în 1925 - preşedinte al Comisiei interimare a judeţului. În 1928 a aderat la Societatea ofiţerilor foştei Armate a Republicii Moldoveneşti, deţinând un timp funcţia de vicepreşedinte. Împreună cu soţia sa Ana au educat doi băieţi: Gheorghe şi Constantin.

ÎMPUŞCAT PENTRU „INFRACŢIUNI CONTRAREVOLUŢIONARE"

Mihail Popa a fost arestat la scurt timp de la ocuparea Basarabiei, pe 13 iulie 1940. După trei interogări, la 20 septembrie 1940, este anunţat că ancheta preliminară s-a încheiat. A fost găsit vinovat de „infracţiunea" prevăzută de articolul 54/11 - „Participarea la organizaţie contrarevoluţionară cu scopul de a organiza infracţiuni contrarevoluţionare" şi 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi mişcării revoluţionare", din Codul Penal al RSS Ucrainene.

Şedinţa Judecătoriei de Circumscripţie Chişinău a fost amânată până la 14 martie 1941, când Mihail Popa a fost condamnat la pedeapsa capitală prin împuşcare cu confiscarea averii personale. Plângerea depusă pe marginea sentinţei este respinsă de Judecătoria Supremă a RSS Moldoveneşti, iar Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM şi cel al URSS îi refuză graţierea. La 27 iunie 1941, când de cinci zile aveau loc lupte grele la Prut, *Mihail Popa a fost executat la Chişinău.*

Colonelul Mihail Popa a fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republcii Moldova la 3 decembrie 2001. Fostul ofiţer a fost distins cu ordinele „Sf. Stanislav", gradele II şi III; „Sf. Anna", gradele II şi III, şi „Sf. Gheorghe" (ruseşti).

PERIPEŢII ÎN ARMATA ALBĂ

Simon Gurschi este un nume de referinţă printre militarii români din Basarabia. S-a născut în 1885, la Durleşti. A absolvit Liceul Real din Chişinău. În anul 1905 a fost admis la Şcoala de ofiţeri din Odesa, pe care o termină în 1908, obţinând gradul de ofiţer. Ulterior, îşi face serviciul militar în Regimentul I puşcaşi din oraşul Jmerinka, Ucraina. Avansează până la gradul de colonel. La 20 octombrie 1917 se pune la dispoziţia autorităţilor Basarabiei, fiind numit comandant de batalion, apoi ajutor al comandantului Regimentului I Moldovenesc, iar de la 9 ianuarie până în septembrie 1918 a fost comandant al Regimentului I infanterie moldovenesc, unitate fidelă Sfatului Ţării.

În luna septembrie 1918, Simon Gurschi a plecat la Kiev să-şi aducă familia. Este mobilizat în armata lui Denikin, unde s-a aflat până în ianuarie 1919. În acest răstimp, a participat la luptele cu bolşevicii pe un tren blindat. Sub presiunea Armatei Roşii, Armata Albă se retrage în România, unde ajunge şi Gurschi. S-a aflat în cadrul Armatei Române până în anul 1922, când a solicitat trecerea în rezervă.

FĂRĂ DREPT DE APEL

Odată ajuns la Chişinău, se încadrează în serviciul de gardă al oraşului, fiind numit responsabil de paza de noapte, activitate pe care o prestează până în 1927. Ulterior, se angajează funcţionar la primărie. La 1940 era şeful serviciului economic al Primăriei Chişinău. La 1 iulie 1928, aderă la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, fiind în comitetul de conducere. A educat o fiică adoptivă.

Este arestat la 8 iulie 1940. La 16 octombrie 1940 are loc şedinţa de judecată. I s-a încriminat articolul 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi mişcării revoluţionare", din Codul Penal al RSS Ucrainene, iar Tribunalul militar al Districtului militar Odesa îl condamnă la împuşcare şi confiscarea averii personale.

Colegiul militar din cadrul Judecătoriei Supreme a URSS, unde Gurschi a făcut plângere, a considerat că sentinţa a fost pronunţată corect, iar Prezidiul Sovietului Suprem al URSS i-a refuzat graţierea. *Simon Gurschi a fost executat la Chişinău, la 26 decembrie 1940.* **A fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova la 21 decembrie 2001**. A fost decorat cu odinele „Sf. Gheorghe", „Sf. Vladimir", „Sf. Anna" (gradele II, III şi IV), „Sf. Stanislav", gradele II şi III (ruse) şi cu Ordinul „Ferdinand I" (românesc).

Şef al Statului Major

Alexandru Ghepeţchi s-a născut în anul 1879, în localitatea Hânceşti, judeţul Chişinău, în familia preotului Alexandru Ghepeţchi.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

A terminat în 1900 patru clase ale Seminarului din Chişinău şi a fost admis la Şcoala de infanterie din Odesa, pe care a terminat-o în anul 1902, obţinând gradul de subofiţer. Îşi face serviciul militar în armata rusă, participând la războiul ruso-japonez (1905) şi la Primul Război Mondial, unde avansează până la gradul de colonel. Pe frontul român a fost comandantul Regimentului nr. 55 de infanterie.

În primăvara anului 1918 vine cu tot cu regiment la Chişinău şi se pune la dispoziţia Ministerului de Război al Republicii Democratice Moldoveneşti. La 18 martie 1918, a fost numit şef al Statului Major al Ministerului de Război, funcţie pe care a exercitat-o până la 1 august 1918. Între iulie 1920 şi sfârşitul anului 1921, a luptat în armata lui Denikin contra bolşevicilor.

ACEEAŞI SENTINŢĂ: PEDEAPSA CAPITALĂ

În 1928 aderă la Societatea ofiţerilor fostei Armate a Republicii Moldoveneşti, devenind membru al comitetului de conducere. În luna octombrie 1928, a fost numit şeful închisorii din Tighina, funcţie pe care a exercitat-o până în 1937, când se pensionează. A avut un fiu, Leonid, şi o fiică - Irina.

Alexandru Ghepeţchi a fost arestat la 2 august 1940. La 11 octombrie 1940, Tribunalul militar al Districtului militar Odesa, în baza art. 54/13 - „Lupta activă contra clasei muncitoare şi a mişcării revoluţionare" din Codul Penal al RSS Ucrainene, în şedinţă închisă, *îl condamnă pe Alexandru Ghepeţchi la pedeapsa capitală prin împuşcare.* Sentinţa a fost executată la 29 noiembrie 1940.

Colonelul Alexandru Ghepeţchi a fost reabilitat de Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova la 25 septembrie 2006. A fost decorat cu ordinele „Sf. Gheorghe" de gradul IV, „Sf. Vladimir" de gradul III (ruse) şi cu Steaua României.

*

Lagărele de prizonieri din RSS Moldovenească(I). Soarta militarilor germani şi români capturaţi de sovietici după 23 august 1944

Autor: Mihai Taşcă | 2058 vizualizări

FOTO Arhiva Naţională a Republicii Moldova

“După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, peste 16.000 de soldaţi şi ofiţeri ai armatelor învinse au muncit timp de câţiva ani pentru refacerea Moldovei Socialiste.

Soarta prizonierilor germani şi ai aliaţilor lor, care s-au aflat după 23 august 1944 pe teritoriul RSSM, reprezintă un subiect ce nu a fost încă elucidat. Din arhivele până mai ieri secrete reiese că soldaţii germani, români, maghiari etc. au fost închişi în trei lagăre de prizonieri de pe teritoriul RSSM: unul la Chişinău, altul la Bălţi şi al treilea la Tighina. Acestea, la rândul lor, aveau subunităţi - şantiere de muncă. Pentru tratarea prizonierilor, la Bălţi a fost înfiinţat un spital special. La scurt timp de la desfiinţarea lagărelor şi a spitalului, în 1948, cimitirele unde au fost înmormântaţi prizonierii au fost distruse.

După reuşita militară de la Stalingrad, dar mai ales după ce frontul a trecut de râul Prut şi Germania a fost înfrântă, Armata Roşie a capturat un număr mare de soldaţi şi ofiţeri germani şi aliaţi ai acestora. Astfel, pe lângă lagărele de prizonieri deja existente, în Uniunea Sovietică au fost înfiinţate, de urgenţă, altele. Potrivit unor date, **în URSS au existat cel puţin 216 lagăre de război, cu peste 2.464 de subunităţi / şantiere de muncă, în care au fost ţinuţi peste 5 milioane de prizonieri.** Informaţia se referă doar la lagărele subordonate NKVD, fără a le lua în calcul pe cele ale fronturilor Armatei Roşii.

PRIZONIERII DE RĂZBOI, PROPRIETATEA NKVD

Chiar dacă regimul din lagărele de prizonieri era identic cu cel din puşcărie, ele nu erau penitenciare, întrucât cei aflaţi acolo nu executau o pedeapsă, nu fuseseră condamnaţi de vreo instanţă. Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, iar militarii i-au folosit la munci, de obicei cele mai grele, evident cu o remunerare simbolică. Paradoxal, dar utilizarea prizonierilor pentru restabilirea economiei sovietice a fost stabilită printr-o Hotărâre a Sovietului Comisarilor Poporului al URSS, din 1 iulie 1941, când Armata Roşie era în retragere totală. În acea perioadă, în popor se vorbea că dacă în vecinătate începea o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

construcţie mare, se deschidea un şantier sau era necesară reparaţia unui edificiu important, fie remontarea unei linii sau a unui nod de cale ferată, distruse în timpul războiului, în apropiere neapărat trebuia să apară un lagăr de prizonieri. Totodată, prizonierii au fost masiv folosiţi la reconstrucţia oraşelor. Au existat însă şi lagăre de prizonieri pentru munci agricole. Pentru a da aparenţa respectării Convenţiei de la Geneva din 1929 privind statutul prizonierilor (pe care nu a semnat-o), Uniunea Sovietică a deschis spitale pentru prizonieri. Însă, în calitate de proprietar, NKVD nu cheltuia aproape nimic pentru tratamentul prizonierilor bolnavi. Concepţia NKVD referitoare la prizonierul bolnav era următoarea: să moară, vor fi mai puţine cheltuieli.

DIRECTIVĂ DE LA MOSCOVA

Lagărele de prizonieri din Moldova au făcut parte din aşa-numita *Regiune de Sud a sistemului de lagăre de prizonieri din URSS, ce cuprindea teritoriile RSS Ucrainene şi RSS Moldoveneşti. În această zonă au fost create 36 de lagăre (33 în Ucraina şi trei în Moldova), cu circa 515 subunităţi/şantiere.*

Sub aspect juridic, înfiinţarea lagărelor de prizonieri pe teritoriul Moldovei a fost aprobată de către Consiliul Comisarilor Poporului al RSSM, printr-o hotărâre din 7 octombrie 1944. Acestea urmau să fie amplasate în *Chişinău (capacitatea de 5.000 de persoane), Tiraspol (6.000) şi Orhei (4.000).*

216 - Cel puţin atâtea lagăre de prizonieri au existat în URSS, în ele fiind deţinuţi peste cinci milioane de militari.

Hotărârea obliga factorii de decizie din oraşele respective să identifice locaţia, iar pentru a-i ajuta din punct de vedere organizatoric, la Tiraspol şi la Orhei au fost delegaţi reprezentanţi ai Ministerului Gospodăriilor Comunale şi ai celui de Interne. Hotărârea obliga autorităţile locale să elaboreze un plan de folosire a prizonierilor la munci pentru reconstrucţia obiectelor industriale, a celor de locuit şi de menire social-culturală.

În conformitate cu ordinele NRVD al URSS - nr. 00135 din 24 octombrie, nr. 001398 din 16 noiembrie 1944 şi nr. 00489 din 14 mai 1945, în RSSM au fost organizate trei lagăre de prizonieri, după cum urmează: lagărul cu nr. 103 la Bălţi (cu capacitatea de 4.000 de persoane), lagărul nr. 104 la Tighina (cu capacitatea de 5.000 de prizonieri) şi lagărul nr. 198 la Chişinău (cu capacitatea de 10.000 de persoane). La Bălţi a fost deschis spitalul militar special nr. 3376, pentru prizonieri, având 300 de paturi. După cum observăm, militarii nu au ţinut cont de deciziile autorităţilor civile, înfiinţând lagăre la Bălţi şi Tighina.

14.500 DE PRIZONIERI ÎNTR-O LUNĂ

Statele de personal ale NKVD pentru deservirea lagărelor constituiau la acea vreme 402 persoane. Pentru a asigura alimentaţia prizonierilor, lagărului nr. 198 i-au fost repartizate terenurile colhozului din satul Cebanovca, raionul Cantemir, iar lagărelor nr. 103 şi 104 le-au fost puse la dispoziţie circa 40 de hectare de culturi agricole din apropierea oraşelor Bălţi şi Tighina. La 10 august 1945, căpitanul Iaţenko, şeful punctului de filtrare a prizonierilor din Iaşi, i-a adresat comisarului NKVD al RSSM, general-maiorul Markeev, un raport în care se arată că între 2 iulie şi 5 august 1945 la Iaşi au sosit 43 de garnituri de tren cu 80.951 de prizonieri. În raport se preciza că 34 de garnituri cu 66.451 de persoane au fost expediate în lagărele de prizonieri ale NKVD din RSS Ucraineană şi din Federaţia Rusă, iar nouă trenuri cu 14.500 de prizonieri au fost trimise în RSSM.

Pentru coordonarea activităţii lagărelor de prizonieri, la 22 decembrie 1944, în cadrul NKVD al RSSM a fost instituită o *direcţie specială.* **Comandant al Direcţiei lagărelor de prizonieri a fost numit locotenent-colonelul Mihail Orlov.** Sediul direcţiei a fost stabilit în Chişinău, pe strada Munceşti numărul 6, ocupând opt clădiri: nr. 1 - Cartierul direcţiei, nr. 2 - atelier de lemnărie, nr. 3 - farmacie, nr. 4 - cizmărie, nr. 5 - atelier, nr. 6 - garaj, nr. 7 - baie, nr. 8 - nu este specifică destinaţia.

Spitalul din Bălţi a fost deschis în clădirea unei şcoli din oraş.

La 8 iunie 1945, printr-un ordin al NKVD al URSS, a fost mărită capacitatea lagărelor din RSSM: nr. 103 din Bălţi şi nr. 104 din Tighina - câte 7.000 de prizonieri, iar nr. 198 din Chişinău – 10.000 de persoane.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ŞANTIERELE LAGĂRELOR DIN RSSM

Lagărul de prizonieri din Chişinău, fiind la hotarul URSS, a fost folosit în mai multe cazuri în calitate de punct de acumulare şi de transfer. Astfel, între 1 aprilie şi 31 iunie 1945, aici au fost aduşi 13.437 de foşti militari, dintre care 738 au fost expediaţi în ţara de origine, 342 au murit, 24 au fugit, iar 372 au fost transferaţi în alte lagăre. Numărul celor deţinuţi s-a schimbat pe parcurs. De exemplu, la 1 iulie 1945, în lagărul nr. 103 din Bălţi erau deţinuţi 4.201 prizonieri, în lagărul nr. 104 din Tighina – 4.151 şi în lagărul din Chişinău – 6.849 de prizonieri. În total erau 15.201 prizonieri. La 1 august 1945, în cele trei lagăre erau închişi deja 16.051 de prizonieri, dintre care 8.323 de nemţi şi austrieci, 4.873 de maghiari, 691 de români şi 2.164 de persoane de alte naţionalităţi. În funcţie de numărul obiectelor ce trebuiau reconstruite sau a şantierelor nou-înfiinţate, cele trei lagăre de prizonieri au avut mai multe subunităţi/şantiere de muncă. Astfel, la 14 august 1945, Guvernul RSSM şi Biroul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Moldova au repartizat prizonierii pe şantiere, ministere şi instituţii. Aceştia au fost obligaţi, în termeni foarte restrânşi, să organizeze lagăre.

„*Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, care îi folosea ca pe sclavi la diferite munci.”* Mihai Taşcă, istoric

Lagărul nr. 198 din Chişinău. Comisariatului construcţiilor civile i-au fost puşi la dispoziţie 2.700 de prizonieri, dintre care 2.200 au fost dislocaţi în imobilul de pe str. Livezilor nr. 21 - astăzi Alexei Mateevici (cu obligaţia ca 500 să fie expediaţi în fiecare zi Comisariatului agriculturii), iar 500 au fost cazaţi în lagărul de pe str. Kiev nr. 78 (astăzi 31 august 1989). Câte 500 de prizonieri au primit Comisariatul treburilor comunale şi Direcţia materiale de construcţii. Sediul acestui sub-lagăr s-a aflat pe str. Haralampie nr. 115 (azi Alexandru cel Bun).

Comisariatul industriei locale a primit 500 de prizonieri, urmând să-i cazeze pe str. Irinopolskaia nr. 14, iar şefului Pazei de Stat i-au fost repartizaţi 800 de prizonieri, care urmau a fi cazaţi în orăşelul militar nr. 17. Prizonierii distribuiţi Pazei de Stat au fost repartizaţi astfel: 250 la restabilirea staţiei electrice, 200 la construcţia unei linii electrice cu tensiune înaltă, 250 pentru munci la obiectele Comisariatului apărării, iar 100 au fost daţi Comisariatului transporturilor auto.

750 de prizonieri au fost amplasaţi în clădirea fostei Şcoli eparhiale (repartizaţi comisariatelor industriei uşoare şi industriei alimentare), iar 500 au fost puşi la dispoziţia Comitetului Executiv Dubăsari. Calea Ferată a Moldovei a beneficiat de 1.750 de prizonieri, iar Combinatul de şampanie – de 1.000. Câte 500 de prizonieri au primit Direcţia grăniceri şi Comisariatul de interne.

Lagărul nr. 103 din Bălţi la acea dată avea patru şantiere de muncă şi doar 1.600 de prizonieri. Trei dintre aceste sub-lagăre au fost organizate pe lângă Comisariatul construcţiilor civile (cu 600 de prizonieri), Calea Ferată din localitate (cu 500 de prizonieri) şi Direcţiei construcţiei podurilor (cu 500 de persoane). Lagărului nr. 104 din Tighina i s-a repartizat pentru staţionare Cetatea Tighina. Cei 4.000 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: 1.100 de prizonieri a primit Comisariatul construcţiilor civile, iar cel al Construcţiilor industriale – 1.000. Câte 500 de prizonieri i-au revenit Direcţiei căilor ferate din localitate şi Direcţiei materialelor de construcţii. Ultimii 900 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: Comitetul Executiv Tiraspol - 400, Direcţia construcţii locale - 200, Comisariatul agriculturii – 200, iar 100 de persoane au fost folosite la construcţia aerodromului din localitate.

BORDEIE PENTRU NOU-VENIŢI

Refacerea economiei socialiste necesita noi braţe de muncă. Până la 10 septembrie 1945, urmau să fie organizate încă cinci sub-lagăre, după cum urmează: la Chişinău - pentru Comisariatul construcţiilor civile, Comisariatul alimentaţiei locale şi Comisariatul industriei uşoare, primele două având capacitatea de 500 de prizonieri fiecare, iar cel de-al treilea - de 600; plus două la Bălţi şi Tighina a câte 500 de prizonieri. Pentru a mări numărul prizonierilor care ar lucra la reconstrucţia oraşului Chişinău, până la 1 noiembrie 1945, în zona Hipodromului, pe str. Orheiului, urmau să fie construite bordeie pentru alţi 3.000 de prizonieri.

Potrivit unor date statistice, la 1 octombrie 1945, în cele trei lagăre şi în spitalul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

din Bălţi se aflau 13.346 de prizonieri. La 15 februarie 1946, lagărul de prizonieri nr. 198 din Chişinău avea 11 subunităţi/şantiere de muncă: sub-lagărele nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8 erau dislocate în Chişinău, iar celelalte cinci erau amplasate în diferite localităţi ale RSSM (câte unul la staţiile de cale ferată Basarabeasca, Ungheni şi Bălţi, unul la Tiraspol şi două în localităţi rurale). La spitalul din Bălţi, la data respectivă erau internaţi 272 de bolnavi.

Lagărele din Bălţi şi Tighina au fost desfiinţate la 14 noiembrie 1945 şi încorporate în lagărul nr. 198 în calitate de sub-lagăre/şantiere.

LICHIDAREA LAGĂRULUI DIN CHIŞINĂU

La 1 ianuarie 1947, în lagărul de prizonieri nr. 198 se aflau 4.877 prizonieri, dislocaţi în opt sub-lagăre: nr. 1, 2, 3, 5 şi 6, care se aflau la Chişinău; nr. 4 - la staţia Basarabeasca; nr. 7 - la Tiraspol şi nr. 8 - în satul Balmaz, raionul Bulboaca.

Odată cu repatrierea masivă a prizonierilor în ţările de origine s-a micşorat şi numărul acestora. Astfel, la 1 ianuarie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.746 de prizonieri, dintre care: 1.413 nemţi; 293 de maghiari; 17 români; 15 austrieci; 6 moldoveni, un ucrainean şi un polonez. Micşorarea numărului se datorează expedierii, la 1 octombrie 1947, a unui eşalon de 15.000 de prizonieri nemţi în lagărul nr. 242 din oraşul Enakievo, regiunea Donețk, Ucraina. La aceeaşi dată în spitalul de la Bălţi erau internaţi 339 de prizonieri: 219 nemţi, 95 de maghiari şi 25 de alte naţionalităţi.

Însă la 30 aprilie 1948, prin directiva nr. 34894, Direcţia Principală a Lagărelor de Prizonieri a URSS dispune închiderea Direcţiei lagărului nr. 198. **Ministrul de Interne Tutuşkin** redactează o adresă prin care solicită păstrarea administraţiei. Nu-i reuşeşte deoarece la 7 aprilie vine ordinul nr. 0167, prin care direcţia este lichidată, competenţele acesteia preluate de lagărele de drept comun din sistemul GULAG.

La 22 iunie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.072 de prizonieri, iar la spital - 64 de bolnavi, în special persoane debarcate din trenurile care transportau prizonieri peste Prut. La acel moment lagărul nr. 198 avea patru şantiere: nr. 1 în gestiunea Direcţiei grăniceri - cu 250 de prizonieri; nr. 2 - cu 248 de prizonieri (care lucrau la reconstrucţia gării din Chişinău), nr. 4 - cu 468 de prizonieri, aflaţi în subordinea Ministerului Industriei Uşoare şi Direcţiei construcţii a MAI. Aceştia din urmă lucrau la construcţia fabricii de piele, la cea de-a doua clădire a fabricii de tricotaje, la fabrica de încălţăminte, la clubul MAI şi la ridicarea unei case de locuit a MAI. Alţi 170 de prizonieri (din cel de-al patrulea sub-lagăr) deserveau Direcţia lagărelor din str. Munceşti nr. 6.

La 1 octombrie 1948, în lagărul de prizonieri din RSSM rămăseseră 878 de prizonieri: 811 nemţi, 39 de români, 16 maghiari, 11 austrieci şi un moldovean.

Spitalul din Bălţi a fost lichidat, în urma unei directive a MAI a URSS (nr. M0770 din 20 decembrie 1948). La 1 ianuarie 1949, în spital se mai aflau 22 de prizonieri bolnavi."

*

Historia.**Ce a confiscat URSS din România în 1945: oi, maşini, piane**

Autor: Mihai Taşcă | 1854 vizualizări

Uniunea Sovietică a confiscat şi a scos din România mobilă, mărfuri industriale, materie primă, animale şi utilaje în cantităţi mari, ceea ce a a contribuit la relansarea economiei RSSM, dar şi la îmbogăţirea nomenclaturii comuniste.

Încă nu se terminase cel de-al Doilea Război Mondial şi România nu fusese declarată ţară învinsă, când sovieticii au început să confişte bunurile româneşti şi să le trimită în URSS. Sub pretextul repatrierii, din România au fost scoase - pe jos, pe calea apei, cu maşinile şi cu trenul - şi transportate în Uniunea Sovietică diferite utilaje industriale, mărfuri de uz casnic, îmbrăcăminte pentru femei şi bărbaţi, veselă, materiale de construcţie, articole de papetărie, animale, lenjerie etc. Uneori erau „bune" şi lucrurile defectate. O parte din ele au fost distribuite în RSS Moldovenească.

Expedierea mărfurilor peste Prut a început de îndată ce sovieticii au ocupat integral România, în iarna anului 1945. Traseele din Basarabia au fost folosite pentru

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

scoaterea bunurilor destinate întregii Uniuni Sovietice. Pentru cele repartizate RSSM, Guvernul de la Chişinău a creat două comisii: una pentru bunurile aduse pe apă şi alta pentru cele transportate pe calea ferată. Puncte de recepţionare au fost înfiinţate la Reni şi Chişinău (Gara Visterniceni). În acest sens a fost elaborat şi un regulament.

S-a furat ca-n codru

O subdiviziune special creată, cu un personal de 46 de unităţi, a fost obligată să asigure buna desfăşurare a operaţiunii. Pentru a-i interesa să muncească cu sârguinţă, oamenii trimişi în delegaţie la Reni au beneficiat de un spor la salariu de 50%.

Odată creat mecanismul, în RSSM au început să vină cu regularitate partide de bunuri. Astfel, în 1945, Guvernul a distribuit 26 de partide, iar în 1946 - alte trei. Au fost repartizate „transparent“, prin hotărâre de guvern, doar mărfurile predate autorităţilor civile ale RSSM. În documente nu se spune nimic însă despre bunurile scoase din România de către Armata Roşie şi alte structuri militare şi servicii secrete sovietice.

La distribuţie s-a aplicat proverbul: „Cine-mparte, parte-şi face“. Nomenclatura s-a pricopsit cu bunuri de birou şi de uz casnic, iar utilajele şi animalele au revenit comisariatelor, colhozurilor (uneori colhoznicilor) şi sovhozurilor.

Maşini, aparate Roentgen, scule electrice

Prima partidă a fost distribuită pe 8 ianuarie 1945. În acea zi garajul Guvernului s-a mărit cu 51 de autovehicule de mare tonaj, 16 automobile, 15 remorci şi o motocicletă. Maşinile au fost folosite pentru transportarea mărfurilor din România. Când a venit un nou lot, la 25 februarie 1945, Comisariatul Poporului pentru Industria Uşoară s-a ales cu utilaj şi produse chimice pentru fabrica de piele, Comisariatul Transporturilor - cu o staţie electrică mobilă, Comisariatul Învăţământului - cu 158 de lăzi cu ustensile pentru muzee, iar Comisariatul Sănătăţii - cu un cabinet Roentgen şi alt aparataj medical.

După 1945 ţigaretele din Moldova erau fabricate cu utilaj românesc confiscat de sovietici. Comisariatul Treburilor Comunale a primit o staţie electrică, un motor cu capacitatea HP-960, un generator de curent alternativ şi 14 lăzi cu scule electrice. Trustul republican „Tabac“ s-a pricopsit cu utilaj pentru fabrica de tutun, iar Direcţia republicană pentru poligrafie - cu utilaj pentru o tiparniţă.Circa 120 de tone de ciment, aduse la 29 martie, au ajuns la Comisariatul pentru Construcţii, la cel al Industriei Uşoare, cel al Transporturilor şi la altele. La comisariatele de resort au fost distribuite şi 13 tractoare, combine, treierători, maşini de frezat.

Pian pentru ospiciul de la Costiujeni

La 25 aprilie societatea muzicală din RSSM s-a îmbogăţit cu o pianină şi cinci piane. Pianina şi un pian i-au revenit Comisariatului pentru Învăţământ. Câte un pian au primit Institutul Agricol, Comitetul Central al PC (b) din Moldova, Institutul Pedagogic şi Spitalul de boli mintale de la Costiujeni. Tot atunci, Comisariatul pentru Învăţământ a mai primit 15 lăzi de materiale didactice şcolare, două lăzi de rechizite şcolare, o saltea, două plapumi şi două perne, un ceaun, o tigaie, o chitară şi două străchini emailate. Comitetului pentru Educaţia Fizică i-au revenit patru rachete de tenis şi 60 de perechi de schiuri.

La 7 aprilie, Guvernul a distribuit mai multor comisariate şi întreprinderi 180 de rame pentru geam, 63 pentru uşi, 100 de hârleţe şi 660 de paturi de fier. Cu 27 de căruţe pentru doi cai şi-a mărit parcul mobil Comisariatul pentru Agricultură, alte 23 fiind distribuite Comisariatului Transporturilor şi celui al Industriei Locale. Opt căruţe au ajuns la guvern, şapte la partid şi una la Sovietul Suprem. La Guvern au mai ajuns în aprilie 14 piane, două proiectoare cinematografice şi un aparat de radio.

Industria Silvică a beneficiat, la 17 aprilie, de 74 de pufoaice pentru adulţi şi 498 pentru copii, 750 de perechi de pantaloni pentru maturi şi 635 pentru copii, 475 de sacouri pentru adulţi şi 705 pentru copii, 620 de pulovere, 760 de perechi de mănuşi, 558 de mantii, 485 de raniţe şi 1060 de genţi militare. Ulterior, silvicultorilor le-au fost distribuite trei bucătării mobile.

Partida din 26 aprilie a constat din 2,6 tone de vopsea, 960 de kilograme de ulei pentru vopsele şi 500 de valuri de carton gudronat. Tot atunci s-au mai adus 30 de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

capace pentru canalizare, 100 de pulverizatoare, 30 de kilograme de clei, 75 de kilograme de lac pe bază de spirt, 30 de perii pentru vopsit. Totodată, 3.000 de panouri de distribuţie electrică, 5.000 de suporturi pentru electricitate, 900 de prize etc. au fost repartizate comisariatelor de profil. Comisariatul Treburilor Comunale şi-a însuşit 35 de căldări de fier şi 300 de cleştişore pentru uscat rufele.

Biciclete, maşini de cusut şi de dactilografiat

Cea mai mare partidă de bunuri a fost distribuită la 10 mai 1945. Hotărârea de guvern prin care s-au împărţit mărfurile aduse din România conţine 24 de anexe.

Întreprinderile de construcţii au primit cinci transportoare, nouă troliuri, patru maşini de sertizat şi 4.000 de forme pentru confecţionarea ţiglei. Comisariatul Industriei Locale şi Asociaţia Moldcoop au beneficiat de 15,3 tone de piei de animale, 2,5 tone de lână şi 574 de pielicele de oi pentru confecţionarea şubelor. Printr-o anexă, cele 31 de maşini de cusut haine şi încălţăminte şi una de dactilografiat au fost distribuite la Comisariatul Industriei Locale, cel al Sănătăţii, la Serviciul protecţiei sociale (pentru azilurile de bătrâni, societatea surdomuţilor etc.). Anterior RSSM mai primise zece maşini de cusut, 19 de dactilografiat şi opt biciclete. De butoaie de fier, lemn şi canistre au beneficiat toate comisariatele. Tot atunci au fost distribuite cele 426 de paturi de fier pentru adulţi şi 231 de paturi pentru copii.

Prin acea hotărâre din 10 mai 1945, Guvernul a mai recepţionat din România alte 50 de piane. Printre norocoşi s-au numărat CC al PC(b)M, care a primit patru piane, Comisariatul Învăţământului - zece, Comisariatul agriculturii – trei. Direcţia Cultură din cadrul guvernului a obţinut şapte piane, Direcţia filme – cinci, Administraţia Sovietului Suprem al RSSM – două, iar Direcţia Sanitară a guvernului şi Comisariatul Transporturilor - câte unul etc. Direcţia Cultură a primit 13 instrumente muzicale.

O parte din oile mânate din România în RSSM a pierit pe drum.

Probabil, amintindu-şi proverbul „Găteşte-ţi sania vara şi căruţa iarna“, sovieticii au împărţit, la 30 august 1945, la şapte comisariate şi şase întreprinderi republicane cele 50 de sănii aduse din România. A prins bine şi un frigider fără motor. Câteva mii de detalii pentru încălţăminte pentru bărbaţi, femei şi copii au fost distribuite la 24 septembrie 1945, iar 300 de kilograme de var au mers la Comisariatul Treburilor Comunale.

La începutul anului 1946, Guvernul RSSM a împărţit 15.388 de metri de pânză pentru îmbrăcăminte adusă din România, 537 de cratiţe de diferite mărimi, 2.150 de metri de pânză pentru confecţionarea sacilor şi 660 metri de stofă din lână. Au prins bine economiei RSSM şi 230 de cazmale mari, alte 18 mici, 70 de chirci, 9 stingătoare şi 8 cântare de diferite dimensiuni şi capacităţi.

Cine-mparte, parte-şi face

Nomenclatura n-a ratat ocazia să se pricopsească cu bunuri de calitate din România. Astfel, la 8 martie, Guvernul şi partidul au primit opt şi, respectiv, şapte lavoare (celelalte 69 fiind distribuite altor instituţii), dar şi bude şi pisoare. La 17 aprilie a fost distribuit nomenclaturii de stat şi de partid şi un lot de mobila – nouă canapele, patru paturi, patru saltele, opt fotolii, patru scaune moi, 24 de scaune simple şi un scaun cu două locuri. Tot la 17 aprilie, CC al PC(b)M şi-a adjudecat zece şifoniere din cele 27 venite, şase din 12 dulapuri, cinci din zece bufete şi patru oglinzi.

Dintr-o altă partidă, 12 mese şi le-au atribuit în mod egal CC al PC(,)M şi redacţia ziarului „Sovietskaia Moldavia“. Partidul şi-a luat, de asemenea, 20 de noptiere, opt revenind Comisariatului Treburilor Comunale, la fel şi şapte suporturi pentru flori (pentru hotelul „Chişinău“). Câte un cuier şi un ceas au primit ziarul „Sovietskaia Moldavia“, şcoala de partid şi hotelul „Chişinău“. Exclusiv la partid, la 23 aprilie, au ajuns două paturi de lemn, două de bronz, un pat pentru copii şi două căzi.

Mobilă pentru partid

Prin hotărârea din 10 mai nomenclatura s-a pricopsit cu alte bunuri pentru confort. Astfel, din cele 19 dulapuri distribuite prin acea hotărâre, 17 au ajuns la CC

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

al PC(b)M. Tot la partid au ajuns cinci bufete din 11 şi cinci din cele 25 de scaune moi. Opt etajere pentru flori au fost împărţite astfel: două la partid şi câte trei la Guvern şi la Direcţia Sănătate a Guvernului. Paturile de lemn pentru două persoane au ajuns la partid (7) şi guvern (2). Guvernul a mai pus mâna pe patru canapele, partidului revenindu-i doar una. Hârtia, în cantitate de 5,5 tone, a fost distribuită astfel: Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM şi-a adjudecat 300 de kilograme, Guvernul – 1.400 de kilograme, CC al PC(b)M – 2.000 de kilograme. O tonă a fost dată pentru tipărirea a 5.000 de exemplare de cărţi pentru reclamaţii, iar 1.400 rămase au fost repartizate Comisariatului pentru Învăţământ, celui al Sănătăţii şi Departamentului planificare de stat.

La 11 iunie s-a dat bătălia pentru 100 de autovehicule aduse din România. Cele mai multe, 25 şi, respectiv, 24 de maşini au primit Comisariatul Agriculturii şi cel al Transporturilor. Câte zece maşini au primit Trustul pentru aprovizionare cu combustibil şi Direcţia construcţii civile. CC al PC(b)M a primit doar trei maşini.

Cai şi vite româneşti pentru transnistrieni

La 21 martie 1945, Guvernul repartizează raioanelor din stânga Nistrului 800 de cai şi câte o mie de vite mari cornute şi oi pentru suplinirea lipsurilor şi reproducere. Ulterior, la 7 iulie, o altă partidă de 8.000 de cai a fost distribuită comisariatelor şi sovietelor locale pentru organizarea de întreprinderi de transport şi susţinerea activităţii. La 17 mai 1945, Guvernul a recepţionat din România alt lot de animale: 11.000 de cai, 10.400 de vite mari cornute şi 24.800 de oi. Şi de data aceasta s-a decis distribuirea lor exclusiv raioanelor din stânga Nistrului. La şedinţa din 17 iulie s-a decis transmiterea cu titlu gratuit gospodăriilor individuale din aceleaşi raioane care nu aveau animale (familiilor militarilor, celor căzuţi pe front, invalizilor de război) a altor 12.000 de oi şi 230 de vite mari cornute. O partidă de 2.000 de cai a fost distribuită instituţiilor statului la 8 septembrie 1945.

Pierderi nejustificate de animale

Pentru aducerea animalelor din România, la 28 februarie 1945, Guvernul a stabilit traseele principale (trei) şi de rezervă (trei), fiind prescrise reguli stricte care trebuiau respectate în procesul mânării turmelor şi cirezilor. Numărul de capete repartizate raioanelor din stânga Nistrului la 7 iulie coincidea cu numărul celor care au pornit din România. Dar socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea de la târg.

Peste un an, la 17 februarie 1946, Consiliul de Miniştri al RSSM avea să constate că aducerea animalelor din România s-a soldat cu mari pierderi. Printre cauze se menţiona traseul dificil: lipsa păşunilor, a lacurilor pentru adăpare, formarea turmelor şi cirezilor dintr-un număr prea mare de capete, lipsa medicului veterinar etc. Astfel, din numărul total de animale trimise pentru raioanele de pe malul stâng al Nistrului în timpul transportării au pierit 735 de cai, 333 de vite mari cornute, 2.000 de oi şi 22 de porci. De exemplu, dintre cele destinate raionului Grigoriopol au murit pe drum 60 de cai, 70 de vite, 825 de oi şi 20 de porcine, iar dintre cele destinate raionul Râbniţa au pierit 25 de cai, 35 de vite şi 519 oi.

Au fost înregistrate decese ale animalelor şi la locul de destinaţie. Guvernul a stabilit că autorităţile locale din aceste raioane nu au asigurat condiţii elementare de întreţinere şi hrană pentru animale, fapt ce a condus, în scurt timp, la mari pierderi. De exemplu, în raionul Grigoriopol au murit sau au fost sacrificaţi de nevoie de către autorităţi 276 de cai, 70 de vite şi 488 de oi, iar în 45 de colhozuri din raionul Râbniţa - 322 de cai, 204 de vite şi 1.469 de oi.

30 august 2013

Tiuk, 5/ 2005

Lucian POSTU

Doamna Ana

Sa ma ierte dumnealui poporul roman, dar asta-i situatia: nu e vorba nici de Ana lui Manole, nici de Ana Ipatescu, necum de Ana de Noailles, si nici macar de Ana Blandiana, martira pisicelii arpagiciene cu sos picant a la Gogu Radulescu.

Asta e. Doamna de care vreau sa va vorbesc e o femeie mult mai simpla, dupa vorba, dupa port. Sa nu zic vorba mare, o simplitate a naibii de arhetipala. Asa cum

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ii sade bine unui arhetip, doamna de care vreau sa va vorbesc, doamna Ana, e o persoana de care nici n-ati auzit. Sau, daca ati auzit, i-ati adresat doar un gind sau o privire amabila, asta in cazul in care ati simtit cit de cit ca doamna Ana nu e deloc o parte de decor, ci chiar unul dintre personajele principale.

Fiindca veni vorba de arhetip: sa ma mai ierte o data dumnealui, poporul rroman, dar am sa va mai dau o veste proasta - pe linga celelalte lipsuri deja amintite, doamna Ana mai are si un defect capital. Sau mai bine zis un pacat capital, daca tinem cont de faptul ca, precum se stie, iudeii au rastignit pe Mintuitor. Asta e: doamna Ana nici macar nu-i rromanca 100%. Ce s-o mai lungim atita, doamna Ana e - pardon, domnu' Nae - evreica. Si, pe deasupra, a mai avut si tata ilegalist! Ce va spuneam eu - nu e deloc in regula dosarul. Ca sa nu mai vorbim de chestia cea mai dubioasa: sotul doamnei in cauza. Un scriitoras de trei parale, evreu rus din Basarabia, sau ce-o mai fi el. Uitati-va numai ce nume are: Goma. Paul Efimovici Goma. Daca asta-i nume romanesc, eu sint Petrache Lupu de la Maglavit. Pai, degeaba s-or fi luat ei? Doar se stie: banul trage la ban si jidanu' la jidan. Este?

Acum, ca ne-am lamurit despre cine e vorba, trebuie sa recunosc in fata onoratei instante ca, de fapt, pe doamna Ana n-am intilnit-o niciodata. Tot ce stiu despre ea e din cartile domnului jidov, cel care a crezut cu narodnicie ca poate mintui popolul roman de calitatile lui native. In acele carti, in care domnul jidov isi pune pe masa intimplarile sale tragice si tulburator de don-quijotesti, umarul doamnei Ana nu apare prea des. Cind si cind, ochiul camerei de filmat o aduce in fata noastra: nemiscata si cu dintii strinsi, precum Massada; infuriata si gata de atac, sarind sa-si apere copilul si barbatul, ca o leoaica inconjurata de sulitasi; materna, intelegatoare si indurerata, precum strabuna ei, Maria.

Ei da, precum strabuna ei, Maria. Si aici il rog pe dumnealui poporul roman sa ma mai slabeasca, iar pe dumnealor, jumatatile noastre mioritice, sa ma ierte. Nu stiu altii cum sint, dar eu unul am o banuiala: sa nu fi fost doamna Ana din neamul celor scuipati, prigoniti, haituiti si ucisi vreme de 2000 de ani, tare ma tem ca n-ar fi putut sa duca pina la capat crucea ascunsa si grea cit toate zilele, pe care a acceptat sa o poarte, tacuta, nevazuta si anonima, ca apa, ca aerul si ca pamintul.

In sensul adevarat al cuvintului, cu doamna Ana am vorbit o singura data, la telefon, si asta fiindca domnul Paul nu era acasa. Cu o voce calma si grea, mi-a spus atunci citeva lucruri care m-au clatinat si m-au facut sa inteleg ce gol istoric se intinde peste miile de ani in care, de fapt, n-am incetat sa dormim pe aceleasi scinduri ude si lacustre.

Cam asta e. Inchei aici mica mea epistola, trimitindu-i doamnei Ana toata dragostea si pretuirea noastra. A celor multi-putini care, dupa puterile noastre, tinem la nebunul, nesuferitul si necesarul domn Paul, cel-vorbitor-in-pustie.

Iar in chip de dar, o rog pe doamna Ana sa primeasca aceste versuri, culese din memorie si scrise cindva de un gladiator mort in afara arenei:

Ea nu avea greutate, ca respirarea.
Rizinda si plinginda cu lacrimi mari
ea era sarata ca sarea
slavita la ospete de barbari.
Ea era frumoasa ca umbra unui gind.
Intre ape, numai ea era pamint.

(Timpul, 5/2005)

*

Ziarul lui Lucian Postu

fara fariseism, despre realitate

« Bulibaşa Băsescu, preşedintele hoitar

Doamnei Massada, Paris, Rue Romînoshima, 13

Luna asta, o doamnă a avut o aniversare. Ca un brav romîn ce sînt, m-am lăsat iar în voia lenei meschine şi n-am scris un text pentru această doamnă. De fapt, nu pentru dînsa ar fi fost textul. Ar fi fost pentru cei care încă mai cred că merită să nu te laşi sălbăticit.

Fiindcă doamna în cauză n-a ales calea Egiptului şi dîmbul Căpăţînii ca să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

apară în vreo icoană, fie ea văpsită de vreun maestru neo-rubliovian sau de un omulean din Iaşi. Doamna aceea, de fapt, n-a avut de ales : era făcută să facă ceea ce a făcut. Şi face. Acum, la Paris, apatridă, în vîrstă, operată de cea mai rea dintre boli, în timp ce nişte scursuri din capul duhnitor al statului rrromîn emit explicaţii slinoase, pline de jeg moral şi telectual, în legătură cu situaţia incredibilă a acestui monument feminin, anonim şi viu.

Să nu credeţi cumva că cer compasiune pentru această doamnă de la capetele duhnitoare ale statului rrromîn. Ceauşescu i-a luat acestei doamne cetăţenia romînă, fiindcă era duşmancă a poporului ; iar marii anti-comunişti Constantinescu, Ciorbea, Radu Vasile, Tăriceanu, Boc, M.R.Ungureanu şi desigur, cu voia dvs, Băsescu, n-au făcut nimic pentru a-i reda cetăţenia ţării pentru care această femeie exemplară şi-a pus pe butuc tot : sănătatea, liniştea, viitorul, familia.

Nu mă îndoiesc : după ce urmele Hiroshimei morale romîneşti se vor mai şterge, scuipatul nesimţirii birocratice se va întoarce înzecit în faţa celor care au refuzat să mişte un deget în acest caz dezgustător de romînesc. Băsescu, Boc, Ungureanu, Tăriceanu & Co, sper să trăiţi acele zile . Regret că sînt un raţionalist convins, deci vă pot blestema doar simbolic.

Dar ajunge cu pomenirea mizeriilor din capul mesei. Dacă vreţi să ştiţi mai multe despre această doamnă, puteţi citi mai jos un text pe care l-am scris mai de demult. Iar dacă vreţi să-i scrieţi doamnei , iată adresa :

Paris, Rue Romînoshima, 13

http://www.tiuk.reea.net/10/postu.html

*

Historia/ nr. 133

Registrele parohiale de stare civilă, introduse în Principatul Moldovei şi Ţara Românească în timpul războiului ruso-turc (1806-1812)

Autor: Dinu Poştarencu

„Historia" vă duce în culisele unui moment cu adevărat important, despre care se ştie prea puţin spre deloc: dispoziţia, în octombrie 1808, a mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni de a se introduce, în toate bisericile din Principatul Moldovei şi Ţara Românească, a registrelor de stare civilă, conform modelului folosit în acea vreme în Rusia. Iniţiativa înregistrării persoanelor născute, căsătorite sau decedate în Principate a fost una îndrăzneaţă; dar a mai trecut ceva vreme până la punerea ei în practică: în 1810, de pildă, numărul registrelor de stare civilă din Principatul Moldovei era încă neînsemnat, iar în Ţara Românească, „din cauza nesupunerii fostului mitropolit Dositei, încă de loc nu sunt introduse".

Prin actele de stare civilă, trecute în registre speciale, după formele prevăzute de lege, se consemnează naşterile, căsătoriile, divorţurile, decesele, adopţiile, schimbarea prenumelui şi a numelui de familie. Ele au menirea de a indica situaţia civilă a fiecărei persoane şi reprezintă nişte minibiografii, fiind indispensabile pe tot parcursul vieţii de om.

Informaţia istorică universală semnalează faptului că, iniţial, în statele creştine, atribuţia de a înregistra actele de stare civilă o avea biserica. Începând cu secolul al III-lea, creaţiile feţelor bisericeşti conţin indicaţii referitoare la înscrierea numelor persoanelor botezate. Tot atât de veche, se pare, este şi înscrierea oamenilor decedaţi, al căror nume erau trecute în pomelnicele de la mănăstiri. Întocmirea actelor oficiale cu ocazia celebrării căsătoriilor devenise un obicei la romani.

Scurt istoric al actelor de stare civilă

Regulile generale privind ordinea de ţinere a registrelor bisericeşti au fost elaborate pentru prima dată de către Conciliul de la Trento(1545-1563). Această adunare a episcopilor a poruncit preoţilor din toată creştinătatea să introducă registre de botez şi de căsătorii, dar fără să impună registre de deces. În primul dintre aceste registre, preotul parohial urma să consemneze

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

numele persoanei botezate şi ale naşilor, iar în cel de-al doilea – numele persoanelor care se căsătoresc şi ale martorilor, ziua şi locul cununiei. Treptat, în anumite dioceze s-a stabilit ca în registrele de botez să fie indicate data şi ora naşterii, iar în registrele de cununie să fie trecute şi numele părinţilor a persoanelor care se căsătoresc. Totodată, în unele dioceze au fost introduse şi registre de deces, în care se indica numele defunctului, ziua morţii şi a înmormântării.

Din secolul al XVI-lea, înregistrările de stare civilă, aflate în atribuţia instituţiei ecleziastice, încep să fie supuse controlului din partea puterii de stat, mai întâi în Anglia (1538) şi Franţa (1539), fenomen care, în secolul al XVII-lea, capătă o largă răspândire. În ultimă instanţă, această tendinţă a determinat transmiterea deplină, într-un şir de ţări din Europa Occidentală, a registrelor de stare civilă în subordinea autorităţii laice. Prima ţară care a introdus înregistrarealaică a actelor de stare civilă a fost Franţa (1781), apoi Olanda, Belgia, România (1864), Italia (1865), Elveţia (1874), Germania (1875), Ungaria (1894), iar cu unele particularităţi (fiind păstrată oficierea obligatorie a căsătoriei religioase) – în Grecia (1856) şi Spania (1870)[1].

Stop-cadru: Ucraina şi Rusia

O tentativă de a introduce registre de stare civilă a fost iniţiată în Ucraina, pe timpul administrării Mitropoliei Kievului de către mitropolitul Petru Movilă, descendent al familiei de mari boieri şi domni ai Ţării Moldovei, Movilă. În cadrul „soborului mitropolitan” din 1646, convocat de acest mitropolit, a fost adoptată decizia ca fiecare preot să aplice registre de stare civilă. Însă, după decesul, în anul următor, al mitropolitul Petru Movilă, registrele au fost abandonate[2].

În Rusia, primul act oficial în care se menţionează despre existenţa registrelor de stare civilă datează din anul 1702, când Petru I a dispus ca toţi preoţii parohiali din oraşul Moscova să prezinte rapoarte cu privire la naşteri şi înmormântări. Introducerea, pretutindeni în Rusia, a registrelor parohiale de stare civilă – la început doar pentru populaţia ortodoxă – a fost iniţiată nu mai devreme de anul 1722. Conform modelului registrului de stare civilă, anexat la decretul sinodal din 1724 al Bisericii Ortodoxe Ruse, acesta consta din trei părţi şi conţinea următoarele date: despre născuţi (numele părinţilor, data botezului şi numele naşilor), căsătoriţi (numele celor cununaţi, ziua cununiei, numele chezaşilor sau al nuntaşilor) şi decedaţi (numele mortului, boala de care a suferit, data împărtăşirii, locul înmormântării). Din 1806, bisericile ortodoxe din Rusia au început să întrebuinţeze registre de stare civilă tipărite[3].

Studiu de caz: Principatul Moldovei şi Ţara Românească

La începuturi, naşterile, căsătoriile şi decesele erau dovedite prin mărturii şi prezumţii

Se consideră că până în secolul al XVI-lea, atât în Principatul Moldovei, cât şi înŢara Românească stareacivilă a persoanelor nu a făcut obiectul niciunei înregistrări laice sau religioase. Şi aceasta, din cauză că dreptul vechi nu conţinea dispoziţii referitoare la întocmirea actelor de stare civilă. În această situaţie, dovada naşterilor, a căsătoriilor şi a deceselor se făcea prin mărturii şi prezumţii. Astfel, atunci când trebuia cunoscută vârsta unui copil, acest lucru se afla prin depoziţiile unite ale naşilor şi ale preotului care l-a botezat. Dacă cineva contesta starea civilă stabilită prin mijloacele de mai sus, aceasta se putea dovedi cu martori şi acte de familie. Martorii erau preferaţi dintre rudele şi prietenii care se bucurau de bună reputaţie şi care puteau atesta naşterea, căsătoria sau moartea persoanei în cauză, fără a exista vreo sancţiune în cazul unei declaraţii nesincere. Mai târziu, o oarecare evidenţă era ţinută prin grija preoţilor, pentru evenimente legate de anumite ceremonii religioase[4].

Treptat, preoţii încep să înregistreze botezurile, cununiile şi înmormântările, acestea fiind legate de ceremoniile religioase care se făceau

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cu ocazia naşterii, căsătoriei sau decesului. Primele reglementări în acest sens se găsesc în Pravila ritorului Lucaci, dată în Moldova, în anul 1581. Unele dispoziţii date preoţilor cu referire la evidenţa înmormântărilor şi întocmirea testamentelor sunt prezente în Pravila lui Vasile Lupu din 1646[5].

Cu toate acestea, până la începutul secolului al XIX-lea, în Principatul Moldovei, din a cărui componenţă a făcut parte, până în 1812, şi spaţiul dintre Prut şi Nistru, nu s-au practicat registre de stare civilă. Informaţii despre lipsa lor în Principatul Moldovei, până la acest început de secol, spicuim din documentele de epocă. Bunăoară, la 28 noiembrie 1818, moşierul basarabean Iordache Millo a înaintat mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni o cerere în care a formulat rugămintea să i se elibereze un document cu privire la naşterea, în 1803, a fiului său Vasile, botezat la biserica din satul Hăbăşeşti, ţinutul Roman. Deoarece, în acea vreme, în Principatul Moldovei – aşa după cum se menţionează în cerere – nu existau registre de stare civilă, Iordache Millo a solicitat să i se pună la dispoziţie un certificat, prin care să se confirme că Vasile este cu adevărat fiul său. În certificatul ce i-a fost dat s-a specificat că în trecut, în Moldova, într-adevăr nu au existat registre de stare civilă[6].

Punctul de plecare: dispoziţia, din 1808, a mitropolitului Bănulescu-Bodoni

Atât în Principatul Moldovei, cât şi în Ţara Românească registrele de stare civilă au început să fie puse în practică în timpul Războiului ruso-turc din anii 1806-1812, când trupele ruse au ocupat ambele principate. Implementarea lor s-a produs după înlăturarea de la conducerea Mitropoliei Moldovei a mitropolitului Moldovei Veniamin Costache şi instalarea, prin decretul din 27 martie 1808 al împăratului Rusiei, Alexandru I, a fostului mitropolit al Kievului, Gavriil Bănulescu-Bodoni; acesta a fost numit în fruntea noii unităţi administrativ-teritoriale bisericeşti, create cu această ocazie şi numite Exarhatul Moldovei, Valahiei şi Basarabiei (până la 1812, prin toponimul Basarabia se subînţelegea doar partea de sud a teritoriului dintre Prut şi Nistru).

Evenimentul s-a produs în luna octombrie 1808, când mitropolitul Bănulescu-Bodoni a dispus ca în toate bisericile din ambele Principate să fie introduse registre de stare civilă, conform modelului existent în Rusia, pentru aînregistra persoanele născute, căsătorite sau decedate[7].

Deşi a fost emis un asemenea decret, introducerea registrelor nu s-a întâmplat imediat. Această acţiune s-a tărăgănat un timp; potrivit unui act al vremii, preoţii nu se foloseau de registre nici în luna aprilie a anului următor. La 14 aprilie 1809, membrii Dicasteriei Exarhale a Moldovei s-au pronunţat în privinţa adresei senatorului rus S.S. Kuşnikov, preşedinte al Divanurilor Moldovei şi Ţării Româneşti, prin care acesta a solicitat ca, la sfârşitul fiecărei luni, să-i fie puse la dispoziţie informaţii referitoare la numărul născuţilor, căsătoriţilor şi decedaţilor din Moldova şi Basarabia. În răspunsul ce i-a fost dat i s-a explicat: cu toate că mitropolitul Bănulescu-Bodoni a poruncit „clerului din Moldova şi Valahia să introducă registrede stare civilă şi, pentru aceasta, le-au fost trimise modele, însă, din cauza lipsei de experienţă şi neobişnuinţei preoţilor parohiali de aici faţă de această nouă organizare, ar fi bine ca ei să prezinte, cel puţin, date anuale, pe când cele lunare este îndoielnic că le vor înainta. Pe deasupra, este puţin probabil că ei vor furniza în acest an date exacte”[8].

Măsura e aplicată cu greutate

Problema cu privire la introducerea în Principate a registrelor de stare civilă figura la ordinea zilei şi în luna aprilie 1810. În cadrul şedinţei Dicasteriei Exarhale a Moldovei din 29 aprilie 1810 a fost expus conţinutul adresei expediată de către următorul preşedinte al Divanurilor Moldovei şi Ţării Româneşti, senatorul rus V.I. Krasno-Milaşevici; şi acesta a cerut să-i fie prezentate informaţii extrase din registrele de stare civilă, din momentul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

introducerii acestora în Principate, relative la numărul creştinilor născuţi, căsătoriţi şi decedaţi. Prin intermediul acestor registre, menţiona în continuare senatorul, „se pot obţine măcar unele date despre numărul populaţiei”[9]. Membrii Dicasteriei au decis să-i răspundă senatorului că în Principatul Moldovei,registrelede stare civilă sunt prezente într-un număr neînsemnat, iar în Ţara Românească, „din cauza nesupunerii fostului mitropolit Dositei, încă de loc nu sunt introduse”[10].

Putem, deci, afirma cu certitudine că în Principatul Moldovei registrele de stare civilă au început să fie folosite, deşi nu pretutindeni, în decursul anului 1809-începutul anului 1810.

Vom releva în acest context că la Arhiva Naţională a Republicii Moldova sunt depozitate mai multe condici parohiale de stare civilă, cu înscrieri efectuate în perioada Războiului ruso-turc din 1806-1812, şi anume: o colecţie de condici întocmite în anii 1810 şi 1812 de către clerul bisericilor din ţinutul Orhei[11]; o altă serie de condici aparţin bisericilor din ţinutul Iaşi, pe anul 1811[12], iar cea de a treia serie sunt din ţinutul Bender, alcătuite în anul 1812[13].

Analiză de document

Condicile respective, cu rubrici netipărite, sunt divizate în trei părţi, în fiecare dintre acestea fiind trecute evenimentele de stare civilă: naşterile, căsătoriile şi decesele. În prima parte, constituită din cinci rubrici, preotul indica numărul de ordine şi data naşterii (în primele două rubrici), apoi numele nou-născutului, părinţii acestuia (prenumele şi numele de familie al tatălui, prenumele mamei), dacă părinţii sunt cununaţi, localitatea în care erau domiciliaţi, prenumele şi numele de familie al preotului care i-a citit copilului rugăciunea, l-a botezat şi l-a uns cu sfântul mir. În cea de-a patra rubrică se nota data botezului, iar în ultima – naşii (prenumele, numele de familie şi locul de trai).

Partea a doua, prevăzută pentru înscrierea cununiilor, consta din patru rubrici: 1. Numărul de ordine; 2. Persoanele care s-au cununat (localitatea în care îşi aveau domiciliul, dacă mirele era holtei sau văduv, la a câta căsătorie era mirele, prenumele şi numele de familie al mirelui, prenumele domnişoarei, prenumele şi numele de familie al tatălui ei, iar în cazul dacă mireasa era văduvă se indica prenumele ei şi numele de familie după soţul precedent, a câta oară se căsătoreşte, după care urma prenumele şi numele de familie al preotului care i-a cununat); 3. Data cununiei; 4. Chezaşii.

Ultima parte, referitoare la decese, era formată din opt rubrici: 1. Numărul de ordine pentru sex masculin; 2. Numărul de ordine pentru sex feminin; 3. Data decesului; 4. Persoana decedată; 5. Vârsta mortului de sex masculin; 6. Vârsta mortului de sex feminin; 7. Cauza decesului; 8. Preotul care a spovedit şi a împărtăşit persoana decedată; locul înmormântării.

Condica se sfârşeşte cu o totalizare anuală. În primele trei rubrici ale tabloului final se indica numărul persoanelor născute (cele de sex masculin, apoi cele de sex feminin şi cifra totală a lor), apoi, în două rubrici, numărul cununiilor şi numărul persoanelor cununate, după care urmau trei rubrici referitoare la sufletele răposate (cele de sex masculin, apoi cele de sex feminin şi cifra totală a lor) şi altele două rubrici cu indici privitori la numărul morţilor de sex masculin, repartizaţi pe vârste.

*

Historia nr. 131

Restricţiile Occidentului şi chemarea Sovietelor
Refugiaţii evrei în Basarabia, 1923-1925

Autor: Vadim Guzun

În numerele din aprilie şi iulie ale revistei am reconstituit faza iniţială şi momentul de vârf al refugiului în masă al etnicilor evrei din Rusia şi Ucraina sovietică în România[1]. Scăderea fluxului celor care s-au salvat

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de teroarea generalizată odată cu instalarea regimului sovietic nu a presupus însă şi rezolvarea imediată a problemei.

Imperiul comunist în curs de formare nu renunţase la pretenţiile teritoriale faţă de vecinii din Vest, tentativele de destabilizare a situaţiei din Basarabia nu încetaseră, iar dificultăţile economice temporizau eforturile de consolidare administrativă după Unirea din anul 1918. În plus, în scopuri expansioniste, Kremlinul înfiinţa, la 12 octombrie 1924, pe malul stâng al Nistrului, pseudo-formaţiunea statală Republica Autonomă Moldovenească. Documentele inedite identificate în Arhivele Diplomatice şi în Arhivele Naţionale şi sintetizate în episodul de faţă relevă eforturile autorităţilor de la Bucureşti de a finaliza acest dosar cu profunde conotaţii interne şi externe.

Rapoartele diplomatice transmise Ministerului Afacerilor Străine de Misiunea de la Geneva, în toamna anului 1923, au ca subiect central data până la care România era dispusă să tolereze pe teritoriul ei refugiaţii evrei ce nu emigraseră încă, în număr de aproximativ 10.000. Astfel, din raportul Înaltului Comisar pentru Refugiaţi al Ligii Naţiunilor, F. Nansen, din 4 septembre 1923, rezultă că executivul de la Bucureşti, în coordonare cu Înaltul Comisariat, amânase aplicarea deciziei de evacuare pentru data de 1 decembrie 1923, urmând ca organizaţiile interesate să contribuie la rezolvarea problemei. Cu toate acestea, la Geneva au ajuns informaţii potrivit cărora termenul ar fi fost devansat. N. Titulescu explica situaţia în formatul multilateral: „Am răspuns că voi cere informaţii, luni, Guvernului, dar că, în general, ştirile defavorabile trebuie primite sub beneficiu de inventar, având în vedere interesul inamicilor de a ne discredita. Wolff mi-a vorbit de generozitatea României în această chestiune, dând asigurări că, conform promisiunilor date, la 1 decembrie, operaţiunile vor fi sfârşite, restricţiunile impuse recent la emigrare explicând încetineala. L-am rugat a comunica şi presei buna lui opiniune exprimată asupra României". Răspunsul ministrului Afacerilor Străine, I.G. Duca, din 6 septembrie 1923, a fost neechivoc: „Puteţi desminţi ştirea că avem intenţia de a obliga pe refugiaţii evrei din Basarabia a părăsi ţara până la 1 octombrie. Nu veţi ascunde însă domnului Wolff şi doctorului Nansen dorinţa noastră de a vedea lichidată cât mai repede această chestiune, deoarece avem deja prea mulţi refugiaţi pe teritoriul nostru"[2].

Filderman dădea asigurări că emigraseră 90% dintre refugiaţi

Din adresa Uniunii Evreilor Români către Ministrul de Interne nr. 5534 din 15 octombrie 1923 rezultă că se ceruse şi se obţinuse amânarea evacuării din România a evreilor refugiaţi din Uniunea Sovietică până la data de 31 decembrie 1923. Preşedintele Uniunii, W. Filderman, exprima ministrului de Interne gratitudinea etnicilor pe care îi reprezenta şi arăta stadiul procesului de migrare a refugiaţilor din România în alte state: „În numele acestor nenorocite victime ale bolşevismului şi al populaţiei evreieşti din ţară, care întotdeauna a fost de acord să recunoască mărinimia cu care atât guvernul precedent, cât şi guvernul actual au tratat aceste delicate probleme, vă rugăm să primiţi încă o dată expresia mulţumirilor noastre. Dat fiind însă că comitetele noastre din Chişinău şi Cernăuţi ne informează că autorităţile locale n-au fost înştiinţate până azi, vă rugăm să binevoiţi a dispune telegrafic către autorităţile militare şi civile despre această amânare. În ce priveşte pe noi, însărcinaţi prin deciziile ministeriale nr. 57666 din 17 septembrie 1921 şi nr. 56701 din 26 iulie 1923 cu răspunderea politică a refugiaţilor şi cu evacuarea lor, ne-am îndeplinit datoria făcând să emigreze 90% dintre refugiaţi, de la 17 septembrie 1921 şi până astăzi, şi vă asigurăm că nu pregetăm să luăm toate măsurile pentru ca evacuarea să fie desăvârşită la termenul fixat".

Expulzări peste Nistru: condiţii, lămuriri, pericole

Nota Ministerului de Război din 22 octombrie 1923 – elaborată în contextul semnalelor negative din exterior pe tema expulzării peste Nistru a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

unor refugiaţi – dar mai ales anexele documentului, reprezentând dispoziţii ale autorităţilor în materie, sunt importante din perspectiva politico-juridică. Prezentat şi preşedintelui Consiliului de Miniştri al României, documentul descria două categorii: „refugiaţi la noi de pe stânga Nistrului” şi „tineri recrutabili, care au optat pentru supuşenia ucraineană sau rusă”. În funcţie de faptul dacă erau sau nu susceptibili de expulzare, refugiaţii din prima categorie, la rândul lor, erau împărţiţi în patru grupe: 1) cei care nu puteau dovedi vreo legătură cu Basarabia – „expulzaţi treptat, prin îngrijirea Uniunii Evreilor Pământeni”, toleraţi până la finele lunii decembrie 1923; 2) cei care aveau părinţi sau fraţi în Basarabia şi mijloace de trai – „nu sunt expulzaţi”; 3) cei care au dovedit cu acte Ministerului de Interne că îndeplinesc condiţia de a fi cetăţeni români, scoşi de sub incidenţa Legii controlului străinilor – „n-au fost supuşi încă la expulzare […] până ce se vor pronunţa comisiile ce se vor institui ad-hoc”; 4) cei care, deşi au dovedit că aveau dreptul la cetăţenie română, dar în cazul cărora Ministerul de Interne nu se pronunţase încă – „expulzaţi”. Ministerul de Război admitea că reglementările în materie puteau genera „mari nedreptăţi” şi chiar caracterul injust al unor norme.

De cealaltă parte, numărul „recrutabililor” – al celor care optau pentru cetăţenia sovietică – era estimat de Ministerul de Război la 20-25.000. Cu privire la expulzarea persoanelor din această a doua categorie (în cea mai mare parte născuţi în Basarabia şi parte dintre ei etnici români), Ministerul de Război considera măsura ca fiind greşită din următoarele considerente: „se furnizează 20-25 mii oameni armatei sovietice, în dauna efectivelor noastre. S-ar putea obiecta că nu era posibil să se procedeze altfel deoarece aceşti tineri au optat pentru supuşenia străină. Trebuie ştiut însă: 1) că ei au optat pentru supuşenia străină fiind induşi în eroare de câţiva avocaţi de rea credinţă, numai spre a scăpa de serviciul militar la noi; 2) că au făcut cererea de supuşenie străină înainte de a se şti că, potrivit art. 5 al Tratatului de Pace, urmează ca, în termen de 12 luni de la opţiune, ei trebuie să părăsească ţara. Este necesar, dar, ca expulzarea acestor tineri să înceteze, până ce se vor lua noi declaraţii asupra naţionalităţii pentru care optează, căci altfel, când cunosc consecinţele opţiunii pentru o supuşenie străină, ei stăruiesc, aproape în unanimitate, după cum mi-au declarat autorităţile locale, să facă serviciul militar îndoit la noi, numai să nu fie aruncaţi peste Nistru”.

Potrivit documentului, măsurile adoptate de Ministerul de Război faţă de categoriile de refugiaţi mai sus descrise au constat în: a) încetarea oricăror expulzări peste Nistru; b) menţinerea rolului de execuţie a Comandamentului Militar al Basarabiei, conformându-se instrucţiunilor Ministerului de Interne; c) eliberarea celor 10 tineri recrutabili, trimişi Comandamentului Militar al Basarabiei de către Brigada de Siguranţă. Prima propunere stabilea în sarcina Ministerului de Interne obligaţia emiterii de instrucţiuni către Comandamentul Militar al Basarabiei pentru fiecare caz în parte, urmând 1) să se revină asupra măsurii de a fi expulzaţi peste Nistru refugiaţii fără mijloace de trai, dar care au părinţi şi fraţi în Basarabia, 2) să se numească şi să funcţioneze intensiv comisiile de acordare a cetăţenie române, 3) să înceteze expulzarea celor care erau în aşteptarea soluţionării cererilor de cetăţenie română, 4) să li se ia noi declaraţii tinerilor recrutabili care au optat pentru cetăţenia sovietică. Cea de-a doua propunere critica trecerile peste Nistru pentru următoarele motive: „1) pe timpul trecerii Nistrului, expunem pe cei expulzaţi, cât şi pe barcagii noştri, la focurile de armă şi de mitralieră de pe ambele ţărmuri ale Nistrului, 2) ne punem într-o lumină foarte urâtă faţă de străinătate şi chiar faţă de Soviete, care, cu drept cuvânt, ridică proteştări energice contra acestor bruscări de frontieră”.

În plus, generalul Măldărescu considera că o comisie mixtă, compusă din delegaţi români şi sovietici, ar fi putut stabili modalitatea trecerii pe malul stâng al Nistrului pentru acei refugiaţi care ar fi dorit aceasta sau care ar fi trebuit trecuţi, conform tratatelor în vigoare la acea vreme.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

I.G. Duca: „În orice caz, evacuări forţate peste Nistru nu se vor face”.

În acest context se încadrează corespondenţa Legaţiei României la Londra şi a celei de la Berlin pe tema repatrierii refugiaţilor care doreau să se întoarcă în URSS, cazurile de expulzare fiind cele mai sensibile. Prin telegrama nr. 2718 din 27 octombrie 1923, N. Titulescu transmitea ministrului Afacerilor Străine, I.G. Duca, întrebările şefului „Jewish Colonization Association” asupra punctelor de frontieră prin care ar fi urmat să fie trecuţi refugiaţii, a desemnării delegatului responsabil de evacuare şi a permiterii intrării în România a Comisiei URSS pentru examinarea refugiaţilor. Rezoluţia ministrului Duca explică stadiul dosarului: „Rog comunicaţi Lucien Wolff că am oprit absolut orice evacuări din Basarabia, afară de cele ale evreilor, ce se fac de acord cu uniunile evreieşti, şi care merg înainte deşi [text ilizibil]. Pe de altă parte, am dispus revizuirea, printr-o comisie prezidată de un înalt magistrat, a tuturor refugiaţilor. Când vom avea lista şi situaţia lor completă şi dacă printre ei vor fi unii doritori a se reîntoarce în Rusia, vom proceda la aceste evacuări, potrivit înţelegerii la care Sovietele ne invită şi, bineînţeles, vom fi fericiţi să ne folosim şi de concursul pe care îl oferă Înaltul Comisariat. […]Încă o dată rog pe Lucien Wolff să intervină cu toată autoritatea sa pentru a grăbi spre America evacuările evreilor, deşi recunosc tot concursul ce ni s-a dat până astăzi. În orice caz, evacuări forţate peste Nistru nu se vor face”.

„Greutatea paşapoartelor pentru Argentina micşorează imigraţiunea acolo”

La 9 noiembrie 1923, N. Titulescu raporta Centralei Ministerului Afacerilor Străine preocuparea lui L. Wolff că noile măsuri pentru refugiaţii din Basarabia vor paraliza evacuarea. Procesul de migrare în Occident stagna şi se propunea compensarea prin încurajarea repatrierii unei părţi a acestora în URSS: „Proporţia stabilită pentru imigranţii polonezi şi ruşi în America pentru anul acesta fiind atinsă, nu se poate face evacuarea lor acolo până la anul viitor. Greutatea paşapoartelor pentru Argentina micşorează imigraţiunea acolo. Lipsa acestor debuşeuri nu poate fi compensată, oricâte sforţări s-ar face, numai prin Canada, Brazilia şi Uruguay. Astfel, evacuarea în Rusia este necesară imediat şi Wolff afirmă că 1.000 refugiaţi ruşi sunt dispuşi a pleca în Rusia şi mulţi alţii pe deasupra, dacă ar cunoaşte greutăţile emigraţiunilor în America”. Răspunsul ministrului Afacerilor Străine a fost în sensul că România nu avea niciun interes a îngreuna evacuarea refugiaţilor, mizând pe eforturile comune în soluţionarea dosarului. Telegrama Legaţiei de la Londra din 24 noiembrie confirma transmiterea mesajului ministerial şi aducea detalii privind declaraţia pe care ar fi făcut-o K. Racovski, în sensulcă Guvernul României ar fi acceptat prezenţa unei delegaţii sovietice în Basarabia.

În data de 25 noiembrie 1923, Legaţia României la Berlin informa Ministerul Afacerilor Străine că Guvernul sovietic a consimţit a primi parte din cei 2.000 evrei emigraţi din Ucraina în România, „conform înţelegerii intervenite între Ministerul de Interne şi Societatea de Colonizare Evreiască; el roagă însă ca Guvernul Regal să comunice, fie direct Comisarului Poporului de la Externe la Moscova, fie prin ambasada sovietică din Berlin, consimţământul său oficial şi recunoaşterea caracterului diplomatic celor 3 delegaţi însărcinaţi a merge la Bender pentru primirea interesaţilor”. În replică, ministrul I.G. Duca a infirmat categoric existenţa unui acord româno-rus pe tema repatrierii etnicilor evrei: „Trebuie să fie o neînţelegere. Nu am stabilit încă nimic cu Guvernul sovietic în privinţa acestor evacuări. Reprezentantul Ligii Naţiunilor şi al Sovietelor de colonizare evreiască studiază acum chestia la Paris. Când vor ajunge la un rezultat vom lua contact cu Guvernul sovietic”. Telegrama Legaţiei de la Londra din 30 noiembrie 1923 relevă rezultatul discuţiei lui N. Titulescu cu L. Wolff, după întoarcerea sa de la Paris: „În esenţă, Wolff cere ca să se aleagă imediat un număr de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

refugiaţi evrei care vor pleca în Rusia şi când vor fi, de pildă, 500, să autorizaţi Dvs., provizoriu, pe delegaţii Sovietelor a-i inspecta [lipsă text] frontiera română".

Frontierele SUA, închise până la 1 iulie 1924

Din memoriul adresat de Uniunea Evreilor Români ministrului Afacerilor Străine, la 14 decembrie 1923, rezultă că dificultăţile pe care le întâmpinau organizaţiile naţionale şi internaţionale de asistenţă a refugiaţilor evrei nu fuseseră încă înlăturate. Documentul mai prezintă interes din punctul de vedere al numărului de refugiaţi aflaţi în Româniala acea dată, destinaţiei acestora şi perspectivei de emigrare: „Cu cererea noastră nr. 5463 din 15 octombrie 1923 am solicitat pentru evreii refugiaţi din Ucraina prelungirea termenului de evacuare până la 31 decembrie a.c., în certitudinea pe care o aveam că circa 3.000 de refugiaţi aveau gata vizele de emigrare în America pentru luna noiembrie. Din nefericire, în interval, o telegramă a anunţat că cota americană s-a completat, aşa că frontierele Statelor Unite sunt închise până la 1 iulie 1924. În intervalul de la 1 iulie 1923 mişcarea refugiaţilor a fost: în ţară 7.364, au plecat până azi 3.112, au rămas în ţară 4.252 (Bucureşti – 3.052, Chişinău – 600, Galaţi – 400, Cernăuţi – 200), din care au viză pentru Statele Unite 2.500, urmează să plece în Canada în cursul lunilor următoare 1.752, total – 4.252". W. Filderman, preşedintele Uniunii, estima că refugiaţii vor putea pleca în SUA în cursul lunii iunie 1924. Avându-se în vedere „cazul de forţa majoră, că numărul celor rămaşi este extrem de redus, că există siguranţa deplină pentru plecarea la această dată, fiind vizele existente", s-a solicitat ministerului aprobarea prelungirii termenului până la finele lunii iunie 1924, „continuând astfel tradiţia generoasă a guvernului precedent şi a guvernului actual faţă de aceste nenorocite victime ale bolşevismului rusesc".

Dintre refugiaţi, unii vor să se repatrieze în Rusia

La 24 decembrie 1923, Uniunea Evreilor a revenit cu solicitarea de amânare a termenului de evacuare pentru refugiaţii rămaşi în ţară, făcând trimitere la măsurile preparatorii ale autorităţilor locale, pentru data de 31 decembrie. În condiţiile blocajului procesului de migrare în Occident, opţiunea unor refugiaţi de a se întoarce în URSS a revenit pe agendă la începutul anului 1924, obligând autorităţile române să ia decizii. Astfel, Corpul 3 Armată cerea Ministerului Afacerilor Străine, la 25 martie 1924, instrucţiuni: „Am onoarea a vă face cunoscut că Biroul de Emigrare Jewish Colonization Association din Chişinău, care se ocupă cu expedierea din România în alte ţări a evreilor refugiaţi din Rusia, ne cere a permite trecerea în Ucraina a unui număr de 200 refugiaţi, care n-au niciun fel de posibilitate de a emigra şi care ar dori să se repatrieze în Rusia". Răspunsul Ministerului Afacerilor Străine din 4 aprilie 1924 confirma interesul Bucureştilor, exprimat şi cu alte ocazii, de reducere a numărului refugiaţilor sovietici: „Domnule General, drept răspuns la adresa Dvs. nr. 1238 din 25 martie, am onoarea a vă informa că nu este nicio piedică din partea noastră pentru trecerea evreilor refugiaţi, care solicită aceasta, dacă autorităţile sovietice le permit intrarea".

În continuare, discuţiile s-au purtat între organizaţiile evreieşti şi Moscova, un dialog direct româno-sovietic fiind imposibil din cauza poziţiei ireconciliabile în problema Basarabiei: „Wolf mi-a spus că a avut ieri o furtunoasă convorbire cu Krestinski cu privire la repatrierea evreilor din Basarabia în Rusia. Lasă-i în Basarabia, a strigat Krestinski,să fie persecutaţi şi voi avea ocazia a deschide vorba în contra României! Relativ la negocierile noastre, Krestinski i-a spus că va fi greu să se ajungă la o înţelegere, câtă vreme noi punem în dezbatere, înainte de toate, chestiunea de la Nistru. Wolf m-a rugat să întreb pe Excelenţa Voastră dacă, în cazul când dânsul s-ar înţelege cu Guvernul sovietic relativ la repatrierea a 5.000 de evrei, Guvernul român ar admite ca o comisie ruso-română să procedeze la interogatoriul lor,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

înainte de a trece Nistrul, la un punct de frontieră dinainte stabilit". Răspunsul transmis la Viena de ministrul Afacerilor Străine, I.G. Duca, a fost favorabil: „Primim propunerea Wolf dacă Comisia va fi pe graniţă".

„Dacă le merge evreilor aşa de prost, cum o fi situaţia populaţiei?"

Opţiunea refugiaţilor de a reveni în ţara din care au plecat nu era determinată de evoluţii pozitive. Astfel, după cum rezultă şi din raportul Comitetului Executiv al Societăţii de Ajutor a Evreilor din Lume, „Situaţia evreilor din Rusia şi Ucraina asupra căreia s-a crezut, atât în America, cât şi în ţările de nord ale Europei, că este splendidă, este cu totul greşită. Situaţia lor de fapt în momentul de faţă este aşa de tristă încât o putem numi, de fapt, catastrofală, căci este vorba, de fapt, de nimicirea a milioane de suflete evreieşti care locuiesc în Rusia şi Ucraina sau, mai bine zis, stăpânirea lor. Nu este o rea voinţă a cuiva, ci numai situaţia generală obiectivă actuală împreună cu situaţia economică şi igienică de acele rezultând din starea actuală a locului de acolo, rezultatul este degenerarea fizică completă pentru evreii din ţările de mai sus. (Dacă le merge evreilor aşa de prost, cum o fi situaţia populaţiei?) […] Se poate considera dezastruoasă situaţia agricolă, din cauza lipsei de ploaie recolta, în general, este de tot compromisă şi, cu siguranţă, foametea va fi anul acesta cu mult mai dezastruoasă decât acum 2 ani. De aceea este nevoie ca, pe lângă ajutorul bănesc care se va remite, să se remită şi alimente de orice natură, în special la Odessa". Informaţia Legaţiei României la Atena din 4 martie 1924, potrivit căreia „în Ucraina ar fi început pogromuri şi că grupuri compacte de evrei, strânse la graniţa noastră dinspre Nistru voiesc a se refugia la noi", a fost infirmată de ministrul Afacerilor Străine. Ştirile referitoare la riscul unui val masiv de refugiaţi erau exagerate. „Foarte puţini evrei au încercat trece Nistrul", preciza I.G. Duca.

„În mai multe rânduri s-a constatat că majoritatea acestor refugiaţi sunt agenţi de propagandă şi agitaţie, trimişi de Soviete"

Chestiunea refugiaţilor din Uniunea Sovietică nu dispăruse din atenţia publicaţiilor internaţionale; o confirmă telegrama transmisă ziarelor americane de „Jewish Telegraphic Agency", preluată de Legaţia României la Washington. Din textul corespondentului agenţiei din Bucureşti, din 19 septembrie 1924, rezultă situaţia dificilă a celor prinşi între restricţiile Occidentului şi determinarea autorităţilor naţionale de a finaliza procesul de evacuare: „10.000 evrei ruşi refugiaţi, care scăpaseră de persecuţiile şi foametea din Rusia şi Ucraina, şi care se găseau în România, au plecat din acea ţară în ultimul an. O situaţie neobişnuit de grea fusese creată în România datorită influxului acestor refugiaţi. Scopul călătoriei lor nu era ca să se stabilească în România, ci ca să meargă în Statele Unite şi alte ţări. Nu au putut însă pleca mai departe datorită restricţiilor imigrării în Statele Unite. În acelaşi timp, Guvernul român nu voia să le permită să rămână în România. Acceptase însă să le acorde adăpost temporar după ce J.C.A.[3] garantase că refugiaţii vor căpăta înlesniri să emigreze la destinaţia lor. Cu ajutorul J.C.A., 6.600 au putut pleca din România, din care 5.000 au mers în Statele Unite şi Canada, 1.100 în Palestina. 3.400 refugiaţi au plecat din proprie iniţiativă în alte ţări".

Raportul Corpului 3 Armată nr. 1523, din 25 noiembrie 1924, readucea în atenţia ministrului Afacerilor Străine prezenţa refugiaţilor în România, „periculoasă din punct de vedere al Siguranţei Statului": „În mai multe rânduri s-a constatat că majoritatea acestor refugiaţi sunt agenţi de propagandă şi agitaţie, trimişi de Soviete, curieri ai organizaţiilor comuniste etc., care se pun la adăpost, înarmându-se cu diferite acte ilegale, procurate fie direct de organizaţiile de peste Nistru, fie prin cumpărarea cu bani a unor funcţionari ai statului sau prin mijlocirea rabinilor din Basarabia, în scop de a rămâne în această provincie şi a-şi putea desfăşura astfel, cu succes, acţiunea lor subversivă în ţara noastră, nestingheriţi de nimeni. Alţi refugiaţi, intraţi în ţară fără a fi prinşi de grăniceri, se duc direct la Bucureşti, unde

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Uniunea Evreilor Pământeni le procură acte de rămânere în ţară. Chiar cea mai mare parte din refugiaţii evacuaţi din Basarabia în anii 1921-1923, în scop de emigrare, se întorc sistematic înapoi, cu autorizaţii provizorii de la aceiaşi Uniune a Evreilor". Ministrul de Război opina în favoarea evacuării tuturor refugiaţilor din Basarabia, fixării domiciliului în interiorul ţării, dar şi a majorării cotei de emigrare în America şi Palestina. Din rezoluţia ministrului Afacerilor Străine rezultă că Ministerul de Interne tocmai lua măsuri în această privinţă.

Activităţi subversive şi complicitatea autorităţilor

Deşi numărul etnicilor evrei fugiţi din URSS se redusese considerabil, serviciile române de informaţii nu au încetat să informeze decidenţii competenţi. Informările aveau ca obiect, în principal, rezultatul monitorizării activităţii celor care mai rămăseseră în România, a organizaţiilor implicate în asistenţă şi a trecerilor clandestine peste Nistru, în mod special. Comandamentul Corpului de Jandarmi, de exemplu, raporta Ministerului de Interne, la 22 decembrie 1924, descoperirea de către Compania de Jandarmi Soroca a unei organizaţii care se ocupa cu trecerea din Ucraina în România şi în sens invers. Potrivit anchetatorilor, organizaţia avea legături cu asociaţia americană „Hias", se afla „sub protecţia materială şi morală" a Uniunii Evreilor Pământeni, dar şi a unor membri ai Siguranţei: „Afară de modul lor de a opera, cum şi de punctele de ţară şi din capitală unde ei lucrau, au mai mărturisit şi faptul, de mare importanţă, că-şi procurau bilete de identitate de la Siguranţă – pentru persoanele ce ei le treceau în ţară, şi că aceste bilete le dădeau imediat persoanelor ce treceau graniţa în mod clandestin. Cu aceste bilete, indivizii se duceau în orice parte a ţării, nesupăraţi de nimeni. De obicei însă veneau la Internatul Evreiesc, situat pe strada Parfumului. Până în prezent s-au descoperit vreo 50 indivizi trecuţi şi retrecuţi peste graniţă – de câte 4-5 ori. Între aceştia, în noaptea de 15 decembrie a.c., a fost arestat şi un individ Oloniţchi, pe care comandantul plutonului de grăniceri din Iarova îl ţinea ca agent informator, dar care, în realitate, s-a dovedit a fi un agent bolşevic, dezertor pentru a treia oară din Regimentul de Infanterie şi părtaş la o crimă comisă contra unui caporal din Regimentul 4 Artilerie; în afară de aceste acuzaţii i se mai impută şi faptul de contrabandă pe care o făcea în unire cu comandantul acelui pluton de grăniceri, plut. major Giroveanu".

O nouă amânare a evacuării în interiorul ţării

Telegrama Direcţiei Poliţiei şi Siguranţei Generale din 10 aprilie 1925, către structurile teritoriale Chişinău şi Cernăuţi, confirma existenţa, în judeţul Cetatea Albă, pe malul Nistrului, a unui număr de 70 persoane cu situaţia „nelămurită", care necesitau supraveghere continuă. Făcând referire la familiile de pe malul drept al Nistrului cu membri refugiaţi din URSS, autorii documentului propuneau: „Având în vedere că prezenţa acestor persoane la frontiera ţării constituie un pericol permanent pentru Siguranţa Statului, deoarece ei vor căuta să îndeplinească misiunile date de agenţii sovietici şi vor face propagandă subversivă printre elementele minoritare din Basarabia, Marele Stat Major propune a se lua măsurile necesare ca toţi ruşii şi ucrainenii care au situaţia neclarificată şi care se află pe malul drept al Nistrului, până la o adâncime de 10 km, să fie evacuaţi din Basarabia şi să li se fixeze un domiciliu forţat în interiorul ţării, unde să rămână până la repatrierea lor în Ucraina". Deoarece Ministerul de Interne aprobase, în principiu, măsura propusă de Siguranţă, pentru aplicare se solicita întocmirea unor tabele cu persoanele care urmau să fie evacuate, situaţia şi legăturile lor familiale în localitate.

Faptul că Guvernul a aprobat ca refugiaţilor din apropierea Nistrului să li se fixeze domiciliu forţat în localităţi din interiorul ţării rezultă din circulara Direcţiei Poliţiei şi Siguranţei Generale nr. 40039S din 4 august 1925. Direcţia solicita prefecturilor din Basarabia ca pregătirea operaţiunii să fie definitivată până la data de 1 septembrie. În prealabil, celor care urmau să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

fie mutaţi urma să li se pună în vedere „să-şi aranjeze interesele”. Cum rezultă însă din telegrama aceleiaşi instituţii nr. 46431, adresată Prefecturii Bălţi, evacuarea a fost suspendată: „Întrucât lucrările pregătitoare şi aranjamentele ce trebuie făcute pentru plasarea celor 1.256 refugiaţi aflaţi în oraşul Dvs. şi care urmează a fi evacuaţi la Brăila şi Constanţa pe ziua de 1 septembrie nu sunt încă terminate, ministerul a hotărât ca evacuarea lor să fie amânată până la noi dispoziţii. În consecinţă, vă rog să binevoiţi a dispune ca să nu se ia nicio măsură contra refugiaţilor trecuţi pe tablourile de evacuare până la noi instrucţiuni”. Biletul olograf care însoţeşte circulara relevă implicarea Ministerului Afacerilor Străine în cauză: „D-l Constantin Brătianu a dat ordin pentru amânarea datei evacuării refugiaţilor evrei din Basarabia, întrucât D-l ministru Duca are dificultăţi pe această chestiune la Geneva. Ordin către prefecturi. Evacuarea refugiaţilor, care urma să aibă loc la 1 septembrie, se amână până la noi dispoziţii. În consecinţă, veţi dispune ca să nu se ia nicio măsură până la noi instrucţiuni”.

[1]Vezi articolele „Românii îi salvează de teroarea bolşevică pe evreii din Rusia, 1919-1921” (aprilie 2012), „Refugiaţii evrei: din Ucraina sovietică în Basarabia română, 1922-1923” (iulie 2012).

[2]Sursele citate provin din volumul nostru în curs de apariţie, Chestiunea refugiaţilor de peste Nistru, 1919-1936.

[3]Abrevierea „Jewish Colonization Association”.

*

Historia 131

Refugiaţii evrei, din Ucraina sovietică în Basarabia română

Autor: Vadim Guzun | 1799 vizualizări

Aşa cum am arătat în primul articol pe tema refugiaţilor sovietici de peste Nistru, publicat în numărul din aprilie al revistei, decizia de acordare a refugiului evreilor din URSS pe teritoriul României, adoptată de preşedintele Consiliului de Miniştri de atunci, generalul Alexandru Averescu, în pofida unor avize ministeriale negative, a salvat zeci de mii de vieţi omeneşti. Documentele inedite pe care le prezentăm în continuare, provenind din Arhivele Naţionale ale României şi din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, relevă modul în care autorităţile de la Bucureşti şi comunităţile evreieşti din România, beneficiind de un larg sprijin extern, au contribuit la evitarea dezastrului umanitar. Cu unele excepţii, s-a reuşit menţinerea echilibrului între componenta umanitară a problemei şi imperativul de securitate al ţării. Rolul diplomaţiei de la Bucureşti a fost unul decisiv în configurarea soluţiilor favorabile în dosarul refugiaţilor evrei ajunşi Basarabia, iar atenţia presei şi a organizaţiilor internaţionale, implicarea Societăţii Naţiunilor au reprezentat un eficient mijloc de presiune şi de evitare a unor derapaje pe termen lung.

Cronologic, reluăm firul evenimentelor de la începutul anului 1922, an care a marcat apogeul primei mari foamete sovietice – una dintre cauzele principale ale refugiului din Rusia şi Ucraina sovietică în Basarabia română. În toamna anului 1921, potrivit statisticilor oficiale, peste 20 de milioane de locuitori ai URSS sufereau din cauza foametei. Zeci de regiuni şi raioane înfometate erau afectate de secetă, epidemii, război civil şi teroare, rechiziţiile alimentare generalizate reprezentând mijlocul cel mai „eficient” de guvernare bolşevică.

La 17 februarie 1922, Prefectura Tighina informa că refugiaţii continuă să vină de peste Nistru, aducând „elemente periculoase siguranţei şi, în tot cazul, sănătăţii şi salubrităţii publice”, cu propunea de triere a fugarilor de către o comisie mixtă locală. Ministerul de Interne a aprobat raportul şi, la data de 21 februarie 1922, comunica decizia Ministerului de Război, Marelui Stat Major şi Directoratului General de Interne Chişinău. Înregistrarea persoanelor refugiate se efectua în continuare de către comisii civile şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

militare. Între timp, în presa internaţională au început să apară diverse publicaţii denigratoare în legătură cu modul în care autorităţile române gestionau problema[1].

Activităţi subversive în Basarabia

Prin adresa nr. 2241 din 18 februarie 1922, Ministerul de Război trimitea Ministerului Afacerilor Străine un anunţ al ziarului „Jewish Chronicle", publicat în data de 20 ianuarie 1922, la Londra. Sub titlul „România. Atrocităţi făcute refugiaţilor", publicaţia reclama „tratamentul barbar" aplicat refugiaţilor evrei, inclusiv cazul a doi ofiţeri acuzaţi „a fi desonorat şi omorât femei evreice" şi cel al unor familii care „au pierit la frontieră". Subliniind „tendinţa pe care o au evreii internaţionali, de a ne discredita în ochii străinătăţii", Marele Stat Major aducea la cunoştinţa diplomaţilor „situaţia creată în Basarabia prin invazia elementelor străine de peste Nistru". Numărul total al refugiaţilor găzduiţi în Basarabia, la data redactării materialului, depăşea 120.000, cea mai mare parte intrând în ţară fraudulos. Potrivit ministerului, „un foarte mare număr dintre aceşti refugiaţi sunt emisari ai Guvernului sovietic, trimişi în Basarabia pentru a organiza propaganda bolşevică, a înfiinţa comitete revoluţionare locale, a face spionaj în folosul Armatei Roşii, a îndeplini acte teroriste menite să ţină spiritul populaţiei într-o continuă nesiguranţă". Opinia era motivată de descoperirile Siguranţei din Basarabia.

Autorităţile îşi menţineau punctul de vedere potrivit căruia situaţia din Basarabia devenise extrem de tensionată, inclusiv din cauza activităţii subversive a organizaţiilor evreieşti. Era avută în vedere Asociaţia „Bund", ce întreţinea legături cu diverse comitete comuniste din provincie, dar şi din Odessa, ai cărei membri deţineau şi răspândeau publicaţii şi manifeste comuniste. Liga Culturală Evreiască a Evreilor Basarabeni avea şi ea relaţii cu Partidul Comunist. O problemă din perspectiva legalităţii o constituia finanţarea organizaţiilor evreieşti: unele primeau sprijin din Rusia sovietică, altele din partea „Alianţei Universale Israelite" din Londra, a unor comitete sau misionari americani, consideraţi „o latură a comunismului" din provincie. Autorităţile militare deţineau informaţii potrivit cărora „Joint Distribution Committee" avea printre membrii săi comunişti sau propagandişti care au susţinut anexarea Basarabiei la Rusia. Unul dintre misionari a fost prins în timp ce încerca să treacă clandestin în Rusia sovietică, iar un delegat american a avut legături cu „revoluţionari" expulzaţi peste Nistru pentru activitate subversivă. Legaţia americană se desolidariza, la 16 mai 1921, de „delegaţii" care activau în Basarabia: „Comitetele menţionate nu sunt acreditate pe lângă legaţia americană, membrii ei nu au sub nici un cuvânt dreptul de a purta uniforma americană […] niciuna din aceste societăţi nu are nicio relaţie, de nicio natură, cu legaţia, consulatul sau biroul ataşatului militar american".

Acuze internaţionale nefondate

În opinia şefului Marelui Stat Major, Ordinul Ministerului de Război nr. 9143 din 3 septembrie 1921, prin care frontiera de pe Nistru fusese complet închisă, a fost temeiul real al protestelor diverselor comitete, „care se vedeau în chipul acesta lipsite, în parte, de legătura obişnuită cu Guvernul sovietic din Rusia şi îngreunate de a desfăşurarea activitatea lor contrară siguranţei Statului Român". Prin lansarea în presa străină a ştirilor exagerate, unele asociaţii evreieşti urmăreau, în fapt, „să discrediteze ţara care i-a primit cu o atât de largă toleranţă, dar pe care ar dori să o vadă ajunsă în starea în care a fost adusă Rusia actuală". Ministerul Afacerilor Străine a fost de acord cu propunerea de a se publica o dezminţire şi a solicitat Legaţiei de la Londra să informeze opinia publică din Marea Britanie despre adevărata situaţie a refugiaţilor sovietici din România.

La 19 aprilie 1922, preşedintele Consiliului de Miniştri era informat de ministrul Afacerilor Străine cu privire la un memoriu al Înaltului Comisar al

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Societăţii Naţiunilor, F. Nansen, pe tema înfometării populaţiei din Rusia sovietică şi a pericolului pentru ţările vecine ale Rusiei, provenind din migraţia de sinistraţi. Potrivit lui Fridtjof Nansen, cercetătorul norvegian care s-a dedicat organizării acţiunii europene de ajutorare a zecilor de milioane de înfometaţi din Rusia şi Ucraina[2], „aceste mase de emigranţi, oprite de greutăţile de circulaţie create de iarnă, au reînceput astăzi mişcarea lor spre vest şi creează pentru România o gravă şi imediată ameninţare". Concluziile Conferinţei Epidemiologice de la Varşovia confirmau evaluarea. Valuri masive de populaţii au asaltat nu doar frontierele interne ale regiunilor, dar şi cele externe.

Pe lângă evoluţiile politice internaţionale, „invazia străinilor, cu deosebire a ruşilor şi ucrainenilor" a motivat apariţia circularei Serviciului Controlului Străinilor şi al Biroului de Populaţie, nr. 46761S din 5 iulie 1922. Structurilor teritoriale ale Siguranţei li se solicita să acorde autorizaţie de şedere în ţară unor categorii de refugiaţi în următoarele condiţii: „Supuşilor ruşi şi ucraineni veniţi în ţară după 1916 sau refugiaţilor în ultimul timp nu li se va permite şederea în ţară decât numai cu autorizarea Ministerului de Interne, Direcţiei Poliţiei şi Siguranţei Generale. În acest scop, urmează ca, de urgenţă, să se facă controlul acestor străini a căror situaţie n-a fost încă aranjată, înaintând Ministerului (Direcţiei Poliţiei şi Siguranţei Generale) actele acestor străini, împreună cu toate relaţiile necesare asupra legăturilor ce le au în societate, ocupaţie, mijloace de existenţă etc., în baza căror relaţii Ministerul să se poată pronunţa asupra şederii lor în ţară. Refugiaţii evrei ruşi şi ucraineni care posedă autorizaţii provizorii, date conform Deciziei nr. 57666/1921, vor fi lăsaţi în localităţile unde se află, cu stricta observare a tuturor dispoziţiilor din decizie, iar în cazul când atitudinea lor lasă de dorit se va aviza ministerul, spre a dispune".

Propunerea de desfiinţare a comitetelor locale

La 14 noiembrie 1922, Comandamentul Militar din Chişinău a solicitat Ministerului de Interne desfiinţarea comitetelor din provincie, indiferent de naţionalitate, ele prezentând în continuare un vădit pericol pentru Statul Român: „Am onoarea a raporta că, în urma investigaţiilor şi informaţiilor primite din diferite surse, am constatat cu prisosinţă că comitetele creştine şi evreieşti americane din Basarabia nu lucrează cu toată sinceritatea, în ceea ce priveşte destinaţia şi chemarea lor, ci contrar, comiţând crime contra Siguranţei Statului şi abuzuri sub vederea şi, uneori, chiar în tovărăşia autorităţilor noastre, care nu fac altceva decât să ştirbească în faţa străinătăţii autoritatea şi demnitatea noastră". Ministerul de Război a revenit cu această cerere către Ministerul de Interne în data de 1 decembrie 1922, transmiţând şi două referate, elaborate de Secţia a V-a a Marelui Stat Major. Din referatul nr. 1299 din 24 noiembrie 1922 rezultă că Marele Stat Major împărtăşea în totalitate părerea Comandamentului Militar al Basarabiei, iar referatul nr. 798 din 14 august 1922 documenta activitatea subversivă a comitetelor în cauză şi cerea desfiinţarea lor, „ca unele ce constituesc un pericol imediat pentru Basarabia şi, în viitor, pentru întreaga ţară".

Informaţiile dezvăluite de Ministerul de Război explică insistenţa cererii de interzicere a organizaţiilor de asistenţă, de expulzare a persoanelor intrate fraudulos în Basarabia şi de arestare a vinovaţilor: „Toate comitetele creştine şi evreieşti din Basarabia lucrează în direcţii cu totul opuse scopului ce şi-au propus şi pentru care au fost create, adică ajutorarea refugiaţilor şi populaţiei evreieşti, comiţând crime şi abuzuri contra siguranţei şi ordinii de stat, sub vederea şi chiar, de multe ori, tolerate de autorităţile noastre, ştirbind prin aceasta autoritatea şi demnitatea ţării noastre faţă de străinătate". Concluzia Marelui Stat Major, potrivit căreia comitetele urmăreau „răspândirea comunismului în România şi răsturnarea ordinii de stat", avea în vedere fapte conexe cu siguranţa naţională: descoperirea de tipografii clandestine, organizaţii comuniste, curieri şi agenţi sovietici care activau în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

provincie, implicarea membrilor comitetelor în treceri clandestine peste Nistru, trecerea corespondenţei de pe un mal pe celălalt al Nistrului, ilegalităţi comise de etnici evrei ori ucraineni, membri ai comitetelor respective. În opinia autorilor rapoartelor, statutele erau „numai nişte simple deziderate", Comitetul Evreiesc, de exemplu, ocupându-se cu: „a) aducerea evreilor de peste Nistru, b) înscrierea lor ca cetăţeni români, luând bani de la refugiaţi în schimbul serviciului, c) coruperea prin bani a administraţiei Basarabiei şi a altor instituţii".

Din nota Marelui Stat Major nr. 1657 din 23 ianuarie 1923, adresată ministrului de Război, rezultă că situaţia, agravată de numărul ridicat al refugiaţilor, era departe de a se fi îmbunătăţit: „Trecerile de refugiaţi din Ucraina în Basarabia au continuat să se producă în mare număr, cu toate măsurile de pază luate la frontieră, iar organizaţiile sovietice de spionaj s-au folosit, ca şi până acum, de aceşti refugiaţi, atât pentru culegerea informaţiilor cu caracter militar, cât şi pentru desfăşurarea acţiunii de propagandă contra statului nostru şi pentru realipirea Basarabiei la Rusia sovietică.

Această invazie de elemente străine, cu idei contrare intereselor noastre naţionale şi politice, este sprijinită, într-o largă măsură, prin acţiunile diferitelor comitete de ajutor, în special, americane şi englezeşti. Aceste comitete, punându-se la adăpostul autorităţii date de calitatea de străini şi, investite adesea cu forme de recunoaştere de către guvernele respective, au depăşit cadrul activităţii pentru care fuseseră trimise în Basarabia de către centralele lor, transformându-se în agenţii de adus refugiaţi, în special, evrei, de peste Nistru. Comandamentul Militar al Basarabiei şi Inspectoratul General de Siguranţă Chişinău văzând, pe de o parte, pericolul moral ce rezultă din încercările de corupere a organelor administrative, în scopul de a se tolera aducerea de refugiaţi din Rusia, iar pe de altă parte, înţelegând pericolul naţional ce rezultă pentru ţară, atât prin stabilirea unui număr aşa de mare de străini în Basarabia, cât şi prin acţiunea de propagandă contrară intereselor noastre, dusă, în mare parte, cu sprijinul acestor comitete străine, au cerut cu insistenţă ca toate comitetele, indiferent de naţionalitate, să fie desfiinţate definitiv, ca unele ce prezintă un vădit pericol pentru Statul Român".

Delimitarea de soluţii radicale

Dintr-un referat datat 8 decembrie 1922 aflăm atât poziţia Direcţiei Poliţiei şi Siguranţei Generale cu privire la propunerea de interzicere a comitetelor de asistenţă, cât şi pe cea a Ministerului Afacerilor Străine. Înţelegem din document că organizaţiile de asistenţă americane, dar şi cele pentru ajutorarea refugiaţilor din Basarabia, au acordat ajutoare substanţiale. În Galaţi, comitetul condus de bijutierul Helder, din fondurile primite din Chicago – circa 400.000 lei, precum şi din cele colectate de la coreligionarii gălăţeni, a achiziţionat medicamente, unelte de muncă, un imobil pentru orfelinat. În Brăila, comitetul condus de Nacht a distribuit ajutoare săracilor, cu deosebire celor de pe linia Odobeşti-Panciu, dispunând şi de un fond de 48.000 lei. În Iaşi, comitetul de sub preşedinţia lui I. Steinberg a ajutat văduvele de război cu 200.000 lei, dintr-un fond de 273.000 lei. În Bucovina, comitetul american a distribuit, în anul 1920, 11 vagoane cu haine şi alimente, 100.000 coroane filialei din Rădăuţi, 40.000 coroane la Viniţa, câteva sute de mii lei văduvelor de război, 0,5 milioane lei pentru săraci, iar în anul 1921 – 300.000 lei la Câmpulung. Se menţiona că „în aceste comitete de fruntaşi evrei, înafară de acei despre care nu se poate spune nimic, se găsesc şi elemente a căror sentimente duşmănoase faţă de ţară sunt dovedite" şi că activitatea comitetelor a fost uneori „şi alta decât cea de ajutoare a celor săraci".

Direcţia Poliţiei şi Siguranţei Generale, în principiu, a fost de acord cu cererea Ministerului de Război, Marelui Stat Major şi Comandamentului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Basarabiei de desfiinţare a comitetelor pentru refugiaţi şi de a se face „un recensământ serios al tuturor celor aflaţi în Basarabia, trimiţându-se în lagăre sau isgonindu-se cei găsiţi fără legături serioase cu ţara noastră". Siguranţa considera însă că, „în prealabil, e nevoie de a se stabili cine va îngriji de întreţinerea lor şi cine le va da asistenţa medicală pe care azi le-o procură comitetele de ajutorare? Lăsându-i pradă foamei şi bolii, aceste elemente vor deveni cu mult mai periculoase siguranţei statului, cât şi ordinii şi salubrităţii publice". Poziţia Ministerului Afacerilor Străine, comunicată Ministerului de Interne, derivă din rezoluţia şefului diplomaţiei de atunci şi probează delimitarea de soluţiile radicale propuse de instituţiile de forţă şi informaţii: „Se va răspunde că aveam şi noi cunoştinţă de aceste fapte, dar că nu e momentul a se lua măsuri şi că, în orice caz, măsurile n-ar putea fi luate în sensul indicat în concluziile alăturatului referat".

Faptul că problema refugiaţilor evrei se afla în atenţia organizaţiilor internaţionale este atestat de mai multe surse. Scrisoarea delegatului Comitetului Internaţional al Crucii Roşii şi al Societăţii Naţiunilor în România, Bacilieri, din 4 octombrie 1922, cu privire la autorizarea solicitată de J. Mirkin, delegatul „Jewish Colonization Association" din Paris, pentru vizitarea şi studierea situaţiei refugiaţilor evrei din Basarabia, în vederea organizării unei emigraţii în Argentina şi Brazilia, dar şi memoriul „Alianţei Israelite Universale", către ministrul României la Paris, din ianuarie 1923, apreciau umanitatea Guvernului român, manifestată prin acceptarea provizorie a refugiaţilor şi precizau că diverse plângeri la adresa sa nu s-au adeverit. Alianţa menţiona războiul şi foametea ca motive principale ale exodului din Ucraina sovietică în statele din vecinătate şi estima numărul etnicilor evrei găzduiţi de România la 30.000, iar al celor care nu fuseseră încă direcţionaţi către destinaţii finale – la 10.000, subliniind că expulzarea imediată a acestora din ţară le-ar fi agravat situaţia, oricum precară. Se solicita temporizarea acţiunii de evacuare din România până în momentul identificării de către organizaţiile evreieşti a unei „soluţii de evacuare sistematice şi regulate".

O nouă amânare a evacuării din Basarabia

Anul 1923 este marcat de intenţia autorităţilor române de a finaliza procesul de evacuare a refugiaţilor evrei, obiectiv complex, deoarece nu puteau influenţa finanţarea evacuării şi nici disponibilitatea statelor în care urmau să se stabilească definitiv refugiaţii. Din această perioadă datează o serie de materiale referitoare la decizia Comandamentului Militar al Basarabiei ca refugiaţii din zona de 30 km de la Nistru să fie evacuaţi în interiorul provinciei, iar cei suspectaţi de activităţi îndreptate împotriva siguranţei naţionale să fie retrecuţi peste Nistru. În urma scrisorii lui I. Johnson, reprezentant al Societăţii Naţiunilor pe probleme de refugiaţi, către Ministerul Afacerilor Străine, din 5 martie 1923, ministrul Afacerilor Străine, I.G. Duca, a cerut în regim de urgenţă Comandantului Armatei din Basarabia să confirme ori să infirme informaţia potrivit căreia, în data 21 februarie, au fost expulzate peste Nistru două grupuri de evrei sovietici, unul de 30, iar celălalt de 25 persoane, şi pentru ce motive. Răspunsul, transmis prin telegrama nr. 3613 a Prefectului Poliţiei Chişinău, a fost negativ: „Comandamentul Militar General Popovici comunică că niciodată şi prin niciun punct nu s-au făcut treceri peste Nistru, în număr aşa de mare, de 35 sau 25 persoane de odată".

La 18 aprilie 1923, Legaţia României la Berna a trimis ministrului Afacerilor Străine, I.G. Duca, Buletinul nr. 3 din 19 martie 1923 al Comitetului Executiv al Conferinţei Universale Israelite de Ajutor. În raportul de activitate al Conferinţei pe anul 1922 populaţia evreiască din România era menţionată ca destinatară a ajutoarelor. România apare ca fiind implicată şi în acţiunea Conferinţei de aprovizionare a unui număr de 10.000 de copii înfometaţi din Uniunea Sovietică – cele 13 acţiuni de transport de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

alimente, îmbrăcăminte şi medicamente pentru regiunile din stânga Nistrului au tranzitat România (prin Galaţi, Constanţa) şi Italia. Cauze ale refugiului evreilor sovietici în România erau pogromurile, foametea şi epidemiile. În plus, conform documentului, România a găzduit pe teritoriul său un număr de 508 copii ai căror părinţi se aflau în Basarabia, aduşi printr-un program susţinut de organizaţie ce îşi propunea să salveze copiii sovietici prin căutarea părinţilor lor din alte ţări. Condiţia autorităţilor române, acceptată, a fost ca, până la sfârşitul anului, aceşti copii, împreună cu părinţii lor, să fie evacuaţi în Occident.

Trebuie precizat faptul că acţiunea de evacuare a refugiaţilor evrei din România în SUA, Canada, Palestina, dar şi în state precum Argentina sau Brazilia s-a desfăşurat într-un context regional marcat de suspiciuni întemeiate la adresa Sovietelor, context ce nu a favorizat o eventuală soluţie de permanentizare a staţionării în vecinătatea URSS. De exemplu, potrivit raportului Legaţiei României la Sofia nr. 2405 din 15 august 1923, Guvernul bulgar, anchetând activitatea Crucii Roşii bolşevice din Sofia, a stabilit că Uniunea pentru Repatrierea Refugiaţilor Ruşi nu era altceva decât „o secţiune a Misiunii bolşevice în Bulgaria şi o secţiune a Partidului Comunist Bulgar". O comisie de anchetă descoperise: „Uniunea, care plimba pe străzi pe refugiaţi, cu muzică şi cu drapele roşii în frunte, era o mască sub care se adăposteau afacerile Crucii Roşii Ruse"; Crucea Roşie Rusă organizase un serviciu de informaţii militare, descoperindu-se planuri ale cazărmilor bulgare; rapoarte asupra locuinţelor refugiaţilor ruşi adversari ai bolşevismului; coruperea de către Misiunea rusă a funcţionarilor bulgari şi utilizarea diverselor mijloacele de spionaj; o bombă, 2 revolvere şi 2 cravaşe de fier, fără legătură cu funcţiile umanitare ale Crucii Roşii.

Strigătul evreilor transnistreni

Prezentăm mai jos un fragment dintr-un apel către conaţionalii din ţara noastră al evreilor masacraţi în apropierea frontierei orientale a României, în Ucraina. Apelul, redactat probabil în intervalul 1921-1922, intitulat „Evrei capi milostivi din Vad Raşcov, Rezina, în alte localităţi", documentează strigătul disperat al evreilor transnistreni şi trebuie cunoscut:

„Vă scriem această scrisoare cu sângele atâtor mii de evrei masacraţi din Ucraina, cu sângele atâtor mii de nevinovate femei şi fete care au fost batjocorite, împreună cu lacrimile a sute de mii de orfani şi văduve. Fraţi şi surori! Deschideţi inimile voastre şi lăsaţi ca lacrimile noastre să pătrundă, nu vă astupaţi urechile şi ascultaţi strigătul şi plânsetele noastre, suntem într-o mare cumpănă, nu a rămas nici un târguşor în Ucraina ce să nu fi fost devastat şi ars. Focul se întinde din zi în zi mai aproape şi numai târguşoarele care sunt lângă Nistru, numai ele singure au rămas neatinse. Săptămâna trecută iar s-au devastat târguşoarele: Pesciansk, Grigoriopol, Neskivski, Braţlov (M.) Nemisov, Balta, Bogopol şi altele. În aceste părţi s-au masacrat cei mai buni capi ce-i are poporul nostru, le-au devastat toate casele, rupte şi stricate, tot ce se află în ele, chiar şi târguşorul cel mic Janitkov a fost şi el devastat şi s-au omorât în mod mişelesc o mulţime de evrei. Victimele le-au îngropat aici, la Raşcov, şi credem că aţi auzit plânsetele şi strigătele noastre, care credem că au ajuns până la cer.

Fraţi! Ca să vă scriem amănunţit ceea ce s-a petrecut nu suntem în stare, capete de copii mici s-au tăvălit în străzile din târgul Pesciansk, în târguşoarele celelalte copile de Bani au fost batjocorite în ochii părinţilor şi femei în ochii bărbaţilor, şi după aceia au fost cu toţii omorâţi. Sub strigătele de «Şemos Israel!», care au ajuns până la cer, la Trestineţi, huligani au strâns 450 evrei şi i-au omorât, şi în acest timp huliganii au strigat: «Unde e Dumnezeul vostru?» şi Dumnezeu în cer a văzut toate şi nu s-a răzbunat pe ucigaşi. Fraţi! Poate sunteţi mai buni la Dumnezeu, rugaţi-vă pentru noi, căci numai noi am rămas în târguşoarele care sunt lângă Nistru, ca Camenca, Raşcov, Râbniţa şi aşa săptămâna trecută focul s-a întins şi la noi în târg, dar

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

mulţumită lui Dumnezeu am scăpat totuşi cu viaţă, dar am fost jefuiţi de tot avutul nostru, acum ce putem face mai departe dacă mai vin? Bani nu mai avem şi fără bani viaţa noastră atârnă de un fir de păr.

Din toate oraşele şi târguşoarele, văduane şi orfane, cu miile, s-au refugiat la noi, la malul Nistrului, şi o mulţime sunt la noi, la Raşcov, şi suntem nevoiţi să împărţim cu ei ultima bucătură de pâine, acum, când e cinci sute de ruble pudul, oamenii mor de foame în mijlocul străzii. Aduceţi-vă aminte, fraţilor, ce am făcut noi, din Raşcov, pentru voi, atunci când bolşevicii erau acolo, şi am ştiut că nu vă este bine, aduceţi-vă aminte că am părăsit ocupaţiunile noastre, săptămâni întregi am umblat ca să vă putem ajuta! Aduceţi-vă aminte că voi, cu intervenţia voastră, puteţi scăpa mii de evrei de la moarte, la voi şi numai la voi este speranţa noastră! Voi aveţi datoria sfântă ca să lăsaţi toate ocupaţiunile voastre şi zi şi noapte să căutaţi să interveniţi ca să puteţi scăpa mii de evrei de la moarte!”.

Note

[1]Sursele citate provin din volumul în curs de apariţie, Chestiunea refugiaţilor de peste Nistru, 1919-1936.

[2]Vezi volumul nostru Rusia înfometată: acţiunea umanitară europeană în documente din arhivele româneşti, 1919-1936.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

SEPTEMBRIE

Septembrie 1

Tiuk!, august.
AUG. 27TH, 2013
Top 10 cele mai bune romane basarabene din ultimii 50 de ani
am fost rugat de Gh. Erizanu să particip la ancheta asta, care văd că a făcut ceva valuri printre cititori. Iată care a fost răspunsul meu:

Nu sunt un adept al topurilor, însă nici nu m-am ferit să-mi spun părerea despre cărţile care-mi plac şi mi se par foarte bune (sau… din contra). Scriitorii basarabeni mi se par mai buni în poezie decît în proză, dar, cu toate astea, am avut şi realizări greu de neglijat şi în ceea ce priveşte romanul. Fireşte că, participînd la ancheta voastră, ar trebui să nu iau în seamă cărţile scrise de scriitorii din familie, altfel, nu văd cum nu s-ar afla în acest top trilogia „Letopizdeţ" de Alexandru Vakulovski, de exemplu, care – e adevărat – a fost publicată la edituri din România (Aula, Idea şi Polirom) şi criticii români o consideră… românească, aşa cum e toată literatura română scrisă de basarabeni, de altfel.

Aşadar, voi menţiona primele 10 romane scrise de scriitori basarabeni care-mi vin în minte, într-o ordine aleatorie (sigur voi uita ceva/pe cineva, dar aşa mi se pare mai cinstit, să le scriu în ordinea în care mi le amintesc):

„Din calidor (o copilărie basarabeană)" de Paul Goma
„Iepurii nu mor" de Ştefan Baştovoi
„Sex & Perestroika" de Constantin Cheianu
„Înainte să moară Brejnev" de Iulian Ciocan
„Un american la Chişinău" de Dumitru Crudu
„Povestea cu cocoşul roşu" de Vasile Vasilache
„Singur în faţa dragostei" de Aureliu Busuioc
„Zbor frînt" de Vladimir Beşleagă
„Ţesut viu. 10 x 10" de Em. Galaicu-Păun
„Kasa Poporului" de Mitoş Micleuşanu

Acum, mai e o întrebare. E sau nu este „literatură basarabeană" literatura scrisă în alte limbi decît în română? Dacă da (şi eu cred că da) – atunci din acest top nu poate lipsi romanul „Ocnele lui Ţar Solomon" de Vladimir Lorcenkov.

3 septembrie

Adevărul de azi,

"Vosganian: Dacă preşedintele îmi cere suspendarea, **eu demisionez cu un minut înainte"** *(!)*

Joi 6 septembrie

Timpul, Chisinău:
"ULTIMA ORĂ 5 Septembrie 2013, ora 08:57
Sediu pentru Centrul "PAUL GOMA"

Prin decizia Consiliului Uniunii Scriitorilor, s-a înfiinţat Centrul de studiere a comunismului în Basarabia şi Bucovina „Paul Goma". Însă deocamdată acesta nu-şi poate desfăşura activitatea din cauza lipsei unui sediu.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

În acest context, un grup de personalităţi marcante din Republica Moldova solicită Consiliului Municipal Chişinău să aprobe o decizie pentru soluţionarea echitabilă a problemei, comunică MOLDPRES.

Anterior a fost adresat un demers către primarul general al capitalei Dorin Chirtoacă. În rezultatul acestuia, a fost luată decizia de a acorda un subsol insalubru la marginea oraşului, decizia fiind motivată prin faptul că acesta ar fi unicul local de care dispune Primăria.

„E o motivaţie cel puţin stranie, dacă ne uităm la proiectul ordinei de zi a Consiliului Municipal Chişinău din cinci septembrie. Aici regăsim mai multe clădiri istorice din centrul Chişinăului scoase pentru a fi date în arendă. Decizia trebuie s-o ia Consiliul Municipal", susţine directorul executiv al Centrului „Paul Goma" Andrei Ţurcanu.

Printre cei care susţin iniţiativa de repatriere a lui Paul Goma şi cer crearea unor condiţii decente pentru activitatea Centrului de studiere a comunismului în Basarabia şi Bucovina „Paul Goma" sînt primul Preşedinte al Republicii Moldova Mircea Snegur şi scriitorul Vladimir Beşleagă.

Centrul „Paul Goma" este o organizaţie obştească menită să adune materiale şi să cerceteze manifestările şi consecinţele fenomenului totalitarismului comunist, notează MOLDPRES.

Moldpres

*

tiuKestionar

Flori Bălănescu

- Care e jocul tău preferat din copilărie? Dar din adolescenţă?

- „Jocul" meu preferat în copilărie era să-mi imaginez ce bine ar fi să am fraţi apropiaţi de vârsta mea (ai mei fiind deja adolescenţi când eu mă ridicam); în adolescenţă era să scriu jurnale, poezii şi (bucăţi de) romane pe care nu le mai am, să-mi imaginez cum într-o zi, când voi fi Mare, voi schimba prin munca mea viziunea istorică asupra lumii şi vieţii... sunt foarte plictisitoare.

- Cînd te întîlneşti cu primii tăi prieteni despre ce vorbiţi? Despre trecut sau despre prezent?

- Despre cum se regăseşte trecutul în prezentul nostru. Avem nostalgii, dar avem şi multe tristeţi de împărtăşit. Plus că nu am atât de mulţi prieteni din trecutul mai îndepărtat...

- Sportul preferat? Ce sport pe care-l urmăreşti la TV ai vrea să cunoşti, să practici (de ce)?

- Nu am un sport preferat. Detest fotbalul (vezi, nu am nici strop de milă pentru popularitatea mea!). Am jucat handbal în şcoala generală. Sora mea a jucat handbal profesionist în adolescenţă. Îmi place uneori să privesc transmisiunile de gimnastică. Dar nu sunt pasionată.

- Ce chestie n-ai face, dar l-ai pus pe vreun personaj de-al tău să facă (oarecum în locul tău)?

- Să trăiască în locul meu. Acum nu ne mai recunoaştem.

- Care e profesia pe care ai face-o cu plăcere? O profesie hobby care te-ar face fericit(ă)?

- Am deja o profesie pe care o fac cu plăcere (avem o relaţie specială, de iubire-şi-de-oboseli). Aş deschide, la vârsta pensionării, un restaurant pentru oamenii cu suflet de artişti, în care să se poată auzi numai jazz (de toate felurile, după gust), blues(-rock)... şi la momente de mare restrişte sufletească, poate un pic de Maria Lătăreţu (sau Maria Răducanu!?).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

- Ce sentimente/stări te enervează?

- Că sunt atât de defensivă, în ciuda aparenţei că nu... e complicat de explicat.

- O faptă cu care te-ai lăuda în faţa copiilor tăi? Un eveniment care te-a avut în centru pe tine şi care i-a bucurat nespus pe părinţii tăi?

- Părinţii mei au fost oameni simpli, tata a murit prea timpuriu, dar cred că nu-l văzusem niciodată în felul acela de schimbat la faţă, ca în ziua în care am ajuns acasă de la Bucureşti şi i-am spus că am intrat la facultate. Nu-i uit niciodată imaginea: păştea vreo trei oi pe buza şanţului, i se terminase aerul din casă şi din curte, aşteptarea îl chinuia. Ştiu că în epoca vitezei de toate felurile şi a progreselor tehnologice, cu atâtea debuşeuri, pare o prostie („de babă bătrână"), dar înainte de „loviluţie" nu se intra la facultate pe bandă rulantă, ca azi. Iar eu vin dintr-o familie în care am fost prima absolventă de studii universitare, atât în ramura paternă, cât şi în cea maternă. Ei, asta se vedea pe faţa tatălui meu, care n-a scos niciun cuvânt. Era cumva răzbunat pentru toată istoria grea din urmă... Mama a fost cu mine, când s-au afişat rezultatele în vitrina de la Arhitectură (acolo se afişau, eu am intrat la Istorie), a leşinat. Era cardiacă.

Nu am cu ce să mă laud în faţa copilului meu.

- Dacă ai cînta rock sau jazz, ai fi foarte sărac(ă) şi ţi s-ar propune să cînţi manele pentru mulţi bani ai accepta? Ce n-ai accepta ca scriitor?

- Nu accept nici să ascult, dar să mai cânt. Dar ce, s-au terminat veceurile de spălat, străzile de măturat, grădinile de lucrat etc.? Numai parveniţii şi sfertodocţii se ruşinează de muncă. Bogată nu am fost niciodată, sunt obişnuită să fiu săracă. Cum nu sunt scriitor (profesionist, am înţeles că aşa se numesc cei „adevăraţi"), dar dacă mă întrebi şi pe mine: nu accept ridicarea ficţionalizării la rang de artă înaltă, în ciuda şi în detrimentul realităţii, adevărului, omului (inclusiv a omului care scrie).

- Dacă ţi s-ar da un premiu pe care nu l-ai merita (cel puţin nu mai mult decît cel de pe locul doi, pe care l-ai simpatiza de multă vreme) ce ai face?

- N-o să fiu niciodată în ipostaza asta. Dar cred că deciziile juriilor nu au satisfăcut niciodată aşteptările tuturor oamenilor. Situaţia evocată de tine este valabilă în condiţiile în care „toată" lumea ştie că juriul are un dinte împotriva celui de pe locul doi... fiind el un ins incomod, incorect politic. Şi-atunci, „tu", cel de pe locul întâi, trebuie să ai stofă de martir, să ai o conştiinţă beton pentru a renunţa, în ciuda realităţii că eşti – măcar teoretic – un scriitor talentat, altfel de ce te afli acolo? Am pus pronumele între ghilimele pentru că eu mă văd mereu pe locul doi (sau trei, sau deloc). Dar, dacă vrei să dăm frâu ficţiunii de nestăvilit din noi (ha, ha, ha!), uite ce aş face: Aş dedica premiul meu lui Paul Goma. Nici măcar nu aş fi originală. A făcut-o deja O. Nimigean cu ceva ani în urmă.

- Cum ai devenit ceea ce eşti acum?

În virtutea „inerţiei"? Cum orice (pe)trecere este o devenire, nu-mi dau seama ce am ajuns. Asta e o întrebare pentru personalităţi (neapărat „marcante").

(iunie 2013)

6 septembrie 2013

Ce s-a ales de cimitirele prizonierilor de război din RSSM. Pe mormintele ostaşilor germani, maghiari şi români s-au înălţat case şi instituţii de distracţii

29 august 2013, 07:30

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de Mihai TascaDevino fan +4 (4 voturi)

“La scurt timp de la desfiinţarea lagărului din Chişinău, pe mormintel prizonierilor au apărut case de locuit, dar şi Circul. FOTO Tudor Iovu

În cei patru ani de funcţionare (**1944-1948**), în lagărele de prizonieri din Moldova Sovietică au decedat 807 militari ai armatei germane şi aliaţilor lor. Niciun cimitir al prizonierilor de război nu s-a păstrat.

Lagărele de prizonieri numărul 198 din Chişinău, numărul 103 din Bălţi, numărul 104 din Tighina, dar şi spitalul special militar numărul 3376 din Bălţi au avut cimitire proprii. Atât în timpul funcţionării lor, cât şi ulterior nimeni nu a avut grijă de aceste locuri de veci. **La scut timp de la închiderea lagărelor, cimitirele au fost distruse. În locul lor s-au construit case, în unele cazuri mormintele fiind rase de şenilele tancurilor sovietice.**

Prizonierii încarceraţi în RSS Moldovenească au cunoscut toate ororile regimului sovietic. Administraţia şi militarii au profitat de situaţia de sclavi a acestora - i-au furat, le-au luat alimentele şi au abuzat de ei. Nici după moarte lor sovieticii nu au avut grijă să protejeze mormintele lor.

Abuzuri ale administraţiei

Administraţia lagărelor şi militarii care le păzeau nu s-au sfiit să profite de braţele de muncă gratuite ale prizonierilor, pentru a-şi rezolva probleme personale, unii chiar i-au jecmănit, iar alţii le-au furat alimentele.

Dintre abuzurile care au ajuns în vizorul autorităţilor se evidenţiază câteva. Astfel, lucrătorul sanitar al lagărului nr. 2 din Chişinău Fomina, în zilele de 23, 24 şi 25 noiembrie 1947 a luat câte doi prizonieri pentru a lucra la ea acasă, indicând în registrul de evidenţă că prizonierii au fost scoşi din lagăr pentru a fi supuşi unui control medical în lazaret. Şeful interimar al lagărului nr. 1, cu aprobarea Administraţiei lagărelor, a luat pentru munci la domiciliu 13 prizonieri, în loc de opt cât i se permisese.

S-a constatat că maiorul Kalik, ofiţer în lagărul de prizonieri nr. 103, în luna decembrie 1944 şi-a însuşit de la un prizonier două lăzi cu instrumente pentru repararea ceasurilor, patru deşteptătoare şi un ceas de buzunar.

În urma unui control efectuat la finele trimestrului al II-lea anul 1947 la sublagărul nr. 8 din Chişinău s-a depistat lipsa a peste trei tone de cartofi şi a 130 de kilograme de grăunţe de porumb. Totodată, nu au fost luate la evidenţă 9 kg de slănină, 9 de săpun, alte patru pielicele şi mai multe medicamente scumpe, toate furate de comandantul acestui lagăr Klimenko.

La 18 mai 1947, sergentul Musumbaev, militar de serviciu la şantierul nr. 6 (Fabrica de piele), a încărcat o maşină cu scânduri din curtea fabricii şi a transportat-o la el acasă.

Colaboratorii lagărelor, supravegheaţi de NKVD

NKVD a instituit un control pentru verificarea propriilor colaboratori. Astfel, în luna octombrie 1945 s-a iniţiat o procedură de verificarea a Mariei Chiriţa, asistentă medicală la spitalul militar special pentru prizonieri din Bălţi. Ea era suspectată că ar fi fost soţia unui fost mare moşier, care a fost supus represiunilor politice în anul 1940 pentru activitate contrarevoluţionară. Maria, după intrarea trupelor române în localitate în vara anului 1941, ar denunţat activiştii de partid şi sovietici care i-au deportat soţul în Siberia. Femeia a fost arestată.

Tot în luna octombrie 1945, NKVD l-a luat la evidenţa operativă pe medicul Anatolii Bazâka, bulgar, originar din regiunea Odesa. Bazâka era suspectat că aflându-se în Bulgaria în timpul ocupaţiei germane a acestei ţări a contribuit la identificarea comuniştilor şi partizanilor şi a desfăşurat agitaţie antisovietică în rândurile populaţiei.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

În luna noiembrie 1945 s-a intentat un dosar de supraveghere pe numele Elei Didko, medic la lazaretul lagărului nr. 198 din Chişinău, originară din Ucraina. NKVD a aflat că în anul 1943 Didko, odată cu părăsirea Ucrainei de către nemţi, s-a refugiat în Austria şi a locuit la Viena. Ela Didko era suspectată că ar fi avut legături cu securitatea armatei hitleriste.

Rămăşiţele cimitirului vechi din Chişinău, din preajma Bisericii „Sf. Constantin şi Elena“, în cadrul căruia era amplasat şi cimitirul lagărului de prizonieri din Chişinău FOTO: TUDOR IOVU

Mureau ca muştele

Condiţiile inumane de trai, subnutriţia, munca până la epuizare au făcut numeroase victime printre militarii din prizonierat. Potrivit datelor prezentate de autorităţile sovietice, numărul prizonierilor decedaţi în lagărele din RSS Moldovenească şi spitalul militar special din Bălţi, în cei patru ani de funcţionare (1944-1948), se ridică la 807. Un raport al NKVD din anul 1945 arată că: „Prizonierii, în cea mai mare parte, erau epuizaţi (aflându-se mult timp în încercuire), iar, în condiţiile în care lagărele nu erau pregătite pentru primirea lor, starea lor fizică s-a înrăutăţit, ceea ce i-a predispus pentru îmbolnăvire“, iar aceasta a adus la decese. Prizonierii capturaţi mureau ca muştele.

Astfel, în luna martie 1945 în lagărul nr. 103 de la Bălţi au murit 49 de prizonieri, iar în lagărul nr. 104 de la Tighina – 84. În iulie 1945, decesele au înregistrat următoarele cifre: lagărul nr. 198 – 11, lagărul nr. 103 – 6, lagărul nr. 104 – 14, iar la spital au murit 18 prizonieri. În luna decembrie acelaşi an, în aceste lagăre au murit în total 60 de prizonieri. Datele statistice arată că în primul an de funcţionare, 1945, au murit 614 prizonieri, în anul 1946 – 134, în anul 1947 – 47 şi în ultimul an, 1948, – 10.

Condiţiile inumane de trai, subnutriţia, munca până la epuizare au făcut numeroase victime printre militarii din prizonierat.

Mihai Taşcă, Istoric

Cifrele pe care le-am reprodus sunt relative, chiar dacă ele sunt fixate în registre de evidenţă. Explicaţia este următoarea: lagărele de prizonieri nr. 103 la Bălţi şi nr. 104 la Tighina au fost înfiinţate în toamna anului 1944 (cimitirul din Bălţi a fost instituit la 25 noiembrie 1944), iar lagărul nr. 198 din Chişinău, în luna mai 1945, pe când datele privind decesele sunt trecute în cărţile de deces abia din luna ianuarie, în primul caz, şi din iunie 1945, în cel de-al doilea.

Ce s-a ales din cimitire

Fiecare dintre lagăre a avut cimitirul său. Deşi înfiinţate prin aprobarea organelor locale, cimitirele nu au fost păzite, ca până la urmă să dispară.

Informaţii privind cimitirele s-au păstrat în câteva dosare în Depozitul Special de Stat al MAI al Republicii Moldova (actualmente fondul respectiv a fost transferat la Arhiva Naţională). În luna decembrie anul 1964, la solicitarea Moscovei, cea mai mare parte a dosarelor întocmite prizonierilor şi cele cu privire la cimitirele unde aceştia au fost înhumaţi au fost transferate la Moscova.

Cimitirul prizonierilor de război din Chişinău.

Acest cimitir a fost înfiinţat printr-o hotărâre a Sovietului orăşenesc Chişinău, din 17 iunie 1945. S-a permis amplasarea lui în cadrul aşa-numitului cimitir vechi al Chişinăului (din preajma Bisericii cu hramul Sf. Constantin şi Elena din sectorul Răşcani – astăzi în regiunea Circului).

Cimitirul a ocupat sectorul următor de lângă nr. 27, parcelat în opt sectoare. În fiecare sector fiind îngropaţi după cum urmează: sectoarele nr. 1-4 câte 24 de morminte, sectorul 5 – nouă morminte, sectorul 6 – 25 de morminte, sectorul 7 – 26, sectorul 8 – 11 morminte. Fiecărui mormânt i s-a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

atribuit un număr, fiind atârnat un jeton pentru identificare.

Potrivit cărţilor de deces ţinute de lagăr, aici au fost înmormântaţi 167 prizonieri, dintre care 105 în anul 1945, 43 în anul 1946, 17 în anul 1947 şi doi în prima jumătate a anului 1948. Datele definitive pe anul 1948 şi până la închiderea cimitirului lipsesc. Dintre aceştia 116 erau germani, 24 unguri, 13 austrieci, cinci sârbi, trei cehi, doi slovaci, câte un român, iugoslav şi evreu. Unui prizonieri nu i s-a specificat naţionalitatea. Cei mai mulţi militari capturaţi au murit şi au fost înmormântaţi în luna septembrie 1945 - 28 de oameni.

Cehul neangajat militar Friedrich Gadbach, născut în anul 1892 şi decedat la 13 septembrie 1945 (53 de ani), a fost cel mai în vârstă prizonier decedat în acest lagăr, iar cel mai tânăr, de nici 18 ani împliniţi, a fost subofiţerul german Ernest Mandra Üreit, decedat la 17 august 1945.

Vedeţi aici lista prizonierilor de război înmormântaţi la cimitirul lagărului nr. 198 din Chişinău

Liste Inmormantati Cimitirul Chisinău

Cimitirul a fost închis la 20 ianuarie 1949, în legătură cu desfiinţarea lagărului nr. 198 şi a fost transferat pentru pază şi întreţinere administraţiei publice locale din Chişinău.

Circ, pe osemintele ostaşilor

Militarii din RSS Moldovenească au revenit la problema cimitirelor în vara anului 1949, când o directivă a Direcţiei Principale pentru Prizonierii şi Internaţii a URSS obliga ministerele de interne locale să inventarieze cimitirele prizonierilor de război şi să le amenajeze. Astfel, un proces-verbal redactat de o echipă de militari, la 22 iunie 1949, arată că la acea vreme cimitirul se afla într-o stare jalnică. Atunci, potrivit indicaţiilor venite, a fost amenajat locul de veci al militarilor capturaţi, a fost curăţit de buruiene, s-au restabilit movilele mormintelor, s-au instalat însemne metalice la fiecare mormânt şi s-a pus un gard de sârmă. În acea zi cimitirul a fost transmis pentru pază Secţiei orăşeneşti nr. 1 de miliţie. Documentul din 22 iunie 1949 interzicea alocarea terenului pentru păşuni sau construcţii de case fără autorizarea MAI, obligând sectoristul să informeze ministerul despre careva nereguli.

Cu toate acestea, la începutul anilor ’60 ai secolului trecut, odată cu începerea unor lucrări de reconstrucţie a intravilanului din acea zonă, locul fostului cimitir fie a fost repartizat pentru construcţii individuale, fie chişinăuenii au ocupat abuziv acest loc. Nu se cunoaşte dacă mormintele au fost strămutate la unul din cimitirele urbei.

Zece ani mai târziu, la 23 iunie 1959, cimitirul a fost scos de la evidenţa Ministerului de Interne, deoarece pe locul lui deja erau construite case de locuit. Faptul este confirmat de o adeverinţă a MAI a RSSM. Mai târziu, în imediata apropiere a fostului cimitir s-a construit Circul.

Cimitirele lagărului nr. 103 şi cel al spitalului militar special nr. 3376 din or. Bălţi au fost înfiinţate la 25 noiembrie 1944, potrivit unei decizii a Direcţiei amenajare din cadrul Sovietului orăşenesc Bălţi. Ambele cimitire au fost amplasate în regiunea cimitirului evreiesc, la distanţa de 400 de metri de localitatea Pământeni. Fiecare cimitir a avut propria suprafaţă.

Potrivit registrelor de evidenţă a deceselor, în lagărul nr. 103 au murit 106 prizonieri, iar la spitalului special militar – 216 militari, în total 322 de prizonieri. Schema cimitirului militar special de la Bălţi, care se afla în apropierea cimitirului evreiesc. FOTO: Depozitul Special de Stat al MAI

La 28 noiembrie 1944, a fost consemnat primul deces în lagărul nr. 103, acesta fiind soldatul ungur Karol Lishcinski, anul naşterii 1921. Însă,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

deoarece la acea vreme cimitirul lagărului nu fusese deschis, militarul a fost înmormântat în cimitirul satului Hlâstunovca. Ceilalţi 105 militari au fost înhumaţi în cimitirul lagărului.

Prima înhumare în acest cimitir a avut loc la 3 ianuarie 1945, atunci fiind înmormântat soldatul ungur Ianos Ferentz Robel, anul naşterii 1902. În anul respectiv decesele au evoluat astfel: februarie – cinci, martie – 49, aprilie – unu, mai – 17, iunie – 19, iulie – şase, august – doi, septembrie – zero, octombrie – doi, noiembrie – unu şi decembrie doi.

După naţionalitate, decedaţii se prezintă astfel: 81 de unguri cetăţeni ai Ungariei, alţi cinci maghiari cetăţeni ai României şi doi maghiari cetăţeni ai Cehoslovaciei; 11 germani supuşi statului german, câte un german supus Ungariei şi Cehoslovaciei; doi militari români şi doi austrieci.

Puse pe seama miliţiei

La cimitirul spitalului militar special nr. 3376 prima înhumare a avut loc la 2 iulie 1945, atunci fiind înmormântat rusinul (ucraineanul) Mihail Ivanovici Polcik, soldat, anul naşterii 1921. Până la sfârşitul anului în acest cimitir au fost înhumaţi în total 85 militari. În anul următor, 1946, la spital au decedat 91 de militari, tot atâţia fiind înhumaţi în cimitir. În 1947 şi prima jumătate a anului 1948 aici au mai fost înmormântaţi 30 şi, respectiv, 10 prizonieri. După naţionalitate, militarii decedaţi la acest spital se prezintă astfel: 84 erau unguri, 80 germani, 31 austrieci, nouă români, şase cehi, doi polonezi, câte un sârb, un iugoslav, un cehoslovac şi un „rusin“ (ucrainean).

Lagărul de prizonieri nr. 103 a fost închis în anul 1945, iar spitalul militar - la 23 decembrie 1948. La lichidarea lagărului şi a spitalului, cimitirele au fost transmise pentru pază paznicului de la cimitirul evreiesc.

În contextul ordinului venit de la Moscova în anul 1949, pentru reabilitarea cimitirelor prizonierilor de război, un proces-verbal, redactat la 17 iunie 1949, arată că de la închiderea lagărului şi a spitalului nimeni nu a avut grijă de cele două cimitire, care au căzut în paragină. La acea dată cimitirele au fost amenajate, fiind transmise pentru pază miliţiei orăşeneşti. Astăzi, niciunul dintre cele două cimitire de la Bălţi nu s-au păstrat.

Cimitirul lagărului de prizonieri din Tighina a fost înfiinţat la scut timp de la stabilirea lagărului nr. 104 în acest oraş, în toamna anului 1944. În acest lagăr au fost deţinuţi preponderent militarii unguri, întrucât cel mai mare număr de decedaţi sunt de aceasta naţionalitate.

La 5 iulie 1945, şeful lagărului nr. 104, căpitanul Guzev, raporta la Moscova că pentru înmormântarea celor decedaţi s-a identificat loc pentru cimitir, acesta fiind amplasat lângă peretele cetăţii, dinspre râul Nistru. Lângă fortăreaţă s-a ridicat un zid despărţitor. Totodată, s-a deschis o carte de înregistrare a deceselor, la care a fost ataşat planul cimitirului. Cimitirul a fost împărţit în sectoare, nouă la număr, a câte 25 de morminte în fiecare sector. Fiecărui mormânt i s-a atribuit un număr, pe care era instalată o piatră cu indicarea numărului mormântului şi a sectorului.

Cetatea Tighina. În această zonă a fost cimitirul prizonierilor de război al lagărului nr. 104.

Potrivit cărţilor de deces, timp de un an, cât a funcţionat lagărul din Tighina, aici au murit 318 prizonieri, tot atâţia fiind înmormântaţi în cimitir. Dintre cei decedaţi - 244 sunt unguri, 64 germani, şase români şi patru austrieci. Cea mai ridicată rată de mortalitate a fost în luna martie 1945, când s-au înregistrat 84 de decese. A urmat aprilie cu 78 de decese, mai – 40, decembrie – 29, iunie – 16, ianuarie – 15, iulie - 14, septembrie – nouă, februarie – şase, octombrie – cinci şi noiembrie – două decese. Data morţii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

unui prizonier nu este indicată. Cimitirul a fost închis în luna decembrie 1945, în legătură cu desfiinţarea lagărului.

Tehnică militară pe mormintele militarilor unguri

În anul 1949 o comisie constata că niciunul din morminte nu s-a păstrat. Partea de est a cimitirului, circa 400 m.p. a fost ocupată de o unitate militară, în partea de nord a cimitirului (circa 800 m.p.) s-a instalat o unitate de reparaţii a tehnicii militare, iar partea de sud, la fel circa 800 m.p., servea drept loc pentru tehnica unei unităţi militare.

Documente care ar confirma transmiterea cimitirului unităţilor militare nu s-au găsit. Cel mai probabil, militarii au ocupat abuziv locul de veci al prizonierilor.

Legende despre prizonieri

Prizonierii sublagărului/şantierului de muncă numărului 2 din Chişinău – 250 militari germani, au fost repartizaţi să reconstruiască Gara Chişinău. Lucrările se efectuau potrivit unui plan aprobat de sovietici.

Însă, se apropia o aniversare comunistă, iar administraţia lagărelor, aşa cum era obişnuit în acele vremuri, trebuia să raporteze superiorilor despre anumite realizări. Totodată, în ziua aniversării, la Chişinău, se aştepta vizita unui demnitar de rang înalt de la Moscova. Sovieticii au pus la cale un plan.

Se spune că un colonel german, mai mare pe prizonierii din Chişinău, a fost invitat la Direcţia lagărelor, unde un general sovietic l-a anunţat că dacă Gara va fi reconstruită până la aniversarea respectivă, atunci toţi vor fi trimişi acasă. Întors în lagăr, colonelul a comunicat această propunere camarazilor săi, care au primit-o cu suspiciune. Toţi cunoşteau duplicitatea ruşilor. El însă i-a asigurat că sovieticii îşi vor respecta cuvântul dat – a promis un general. Pentru a-i convinge, colonelul şi-a asumat toată responsabilitatea.

Traşi pe sfoară

Până la urmă nemţii au luat pe bune această propunere – dorul de casă şi mizeria din lagăre i-a mobilizat şi au muncit din zori şi până-n noapte. Gara a fost renovată chiar mai devreme decât se convenise. În ziua în care o comisie specială şi administraţia lagărelor, în frunte cu generalul, urma să recepţioneze lucrările, nemţii au fost anunţaţi că trimiterea acasă se întârzie. Au motivat că nu s-a reuşit perfectarea documentelor, că se mai aşteaptă încă o aprobare etc. Atunci nemţii au înţeles că au fost traşi pe sfoară.

Cu toate acestea, colonelul a prezentat comisiei fiecare obiect, fiecare sală a gării, care se aflau într-o stare ideală. Sovieticii erau mulţumiţi.

Înainte de a pleca comisia, colonelul i-a spus generalului că are să-i arate ceva deosebit, sus, în cupola gării, şi l-a invitat să-l urmeze. Ajunşi la cea mai mare înălţime a edificiului, la întrebarea generalului ce are să-i arate neobişnuit, colonelul, fără a-i spune vreun cuvânt, s-a aruncat de la înălţime şi s-a strivit. Astfel şi-a spălat onoarea cu propria viaţa.

*

Flori Bàlànescu, un text “uitat”: duminică, 8 septembrie 2013

Nationalité: REFUGIE ROUMAIN

reproduc un text mai vechi, apărut în revista „Cuvântul”, noiembrie 2007, în contextul primirii în primăvara acestui an a cetăţeniei moldovene de către Paul Goma, o cetăţenie care nu a schimbat faptic cu nimic statutul de azilant politic în Franţa, pe care scriitorul l-a deţinut aproape 36 de ani (1977-2013); forţe guvernamentale şi ne... fac tot posibilul să întârzie, să pună beţe în roate înfiinţării de facto la Chişinău a Centrului de studii "Paul Goma"; nu ştiu în ce măsură se teme cineva de studierea crimelor comunismului pe teri-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

toriul Basarabiei şi al Bucovinei de Nord (s-a văzut limpede că în România studiul represiunii comuniste nu a avut urmări palpabile, ci doar răzleţe treziri de conştiinţă, nicidecum construirea unei pedagogii naţionale), cât de prezenţa în carne şi oase pe teritoriul Republicii Moldova a lui Paul Goma.

Pe 2 octombrie 2013 Paul Goma împlineşte 78 de ani.

După 30 de ani de refugiu politic

Né(e) le 02-10-35 à: MANA
Pays: ROUMANIE
Nationalité: REFUGIE ROUMAIN
Sexe: M
Date d'entrée en France: 00-11-77
Ce document est délivré pour les pays suivants:
Tous pays sauf ROUMANIE (*s. mea, P.G.)*

"La aproape 18 ani de la dispariţia oficială a comunismului în România (subl. mea, P.G.)*, Paul Goma – unul dintre cei mai mari scriitori români postbelici şi singurul opozant anticomunist consecvent propriei cauze – are, încă, statut de refugiat politic. Pe 20 noiembrie 2007 se împlinesc 30 de ani de când Paul, Ana-Maria şi Filip Goma au ajuns la Paris şi au cerut azil politic. De atunci, statul comunist – prin Securitate, prin criminalii plătiţi şi sinecuriştii săi – a încercat să-l anihileze, apoi statul de drept român şi-a dat silinţa să-l umilească în permanenţă, vorbind despre moralitate fără să o practice. Peste toate se adaugă acuza de antisemitism pe care a oficializat-o chiar Uniunea Scriitorilor Români, prin vocea lui Nicolae Manolescu (deşi nu a găsit resursele intelectuale – istorice, morale, profesionale – de a restabili o situaţie nedreaptă la care au contribuit din plin scriitorii în 1977). USR a dat curs în toamna anului 2005 unei sesizări a Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, care îl acuza pe Paul Goma de antisemitism, în urma publicării de către Liviu Ioan Stoiciu a unui fragment de Jurnal în revista „Viaţa Românească". L.I. Stoiciu a fost decăzut din funcţia de redactor-şef, iar lui Paul Goma i s-a lipit eticheta de „antisemit". La iniţiativa lui Valerian Stan, împreună cu Dan Culcer, O. Nimigean şi Mircea Stănescu am redactat un Apel pentru repunerea în drepturile de cetăţeni români a lui Paul Goma şi a familiei sale, care a circulat mai degrabă pe căi internetice. Cele peste 540 de semnături nu au impresionat instituţiile noastre centrale. Pe 19 septembrie 2006 am trimis textul Apelului şi Lista semnăturilor în plicuri „recomandate cu confirmare de primire" către cele trei puteri ale statului de drept: Preşedinţie, Guvern, Camerele Parlamentului, Ministerul Justiţiei. Singurele semnale oficiale sunt confirmările de primire şi câteva adrese: „răspuns-sesizarea" din partea Direcţiei Relaţii cu Publicul a Guvernului României (5 oct./ Nr. 16/6689/A – 20.09.2006): „memoriul dumneavoastră... a fost transmis, spre competentă soluţionare, MINISTERULUI JUSTIŢIEI, solicitând luarea măsurilor legale ce se impun". Reacţia Ministerului Justiţiei a fost stupefiantă. Am fost sunată pe telefonul personal de unul dintre secretarii ministrului de atunci, care a încercat să mă convingă să-l consiliez pe Paul Goma să depună cerere de obţinere a cetăţeniei, în nume personal. I-am răspuns că adresa trimisă de mine funcţionează ca petiţie şi că aştept un răspuns oficial. Care a sosit, semnat de Monica Macovei. Dar nu mai reieşea acelaşi lucru. Paul Goma figura acum* **în scriptele Ministerului Administraţiei şi Internelor „cu statut de cetăţean român, conform art. 34 din Legea nr. 21/1991 a cetăţeniei române...***" (Nr. 90 980/2006). Camera Deputaţilor a răspuns scurt:„...a fost transmisă COMISIEI PENTRU DREPTURILE OMULUI,*

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

CULTE ŞI PROBLEMELE MINORITĂŢILOR NAŢIONALE, a Camerei Deputaţilor"(Nr. 54C/31467/1970/2006), numita comisie răspunzând: „reabilitarea domnului Paul Goma putându-se realiza exclusiv pe cale judecătorească... Comisia noastră şi Parlamentul, în ansamblu, nu se pot substitui puterii judecătoreşti". (Nr. 25/854/15.11.2006)

Pe 20 noiembrie 2006 am depus la Preşedinţia României (Nr. 36 869/ 20.11.2006), împreună cu Valerian Stan, Elena Andronache, Ghenadie Brega şi Mircea Stănescu, o nouă petiţie prin care îi ceream preşedintelui României să dea un răspuns legal, în conformitate cu Ordonanţa nr. 27/2002, privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor. Nu am primit răspuns nici până azi... Este cu atât mai greu de înţeles cu cât la 7 noiembrie 2006 Traian Băsescu îi adresase lui Paul Goma o scrisoare în care spunea:

*„***Vă mărturisesc că am fost surprins de faptul că această situaţie nu şi-a aflat până acum o soluţionare corectă. Consider că răspunsul la solicitarea dumneavoastră reprezintă o urgenţă morală pe care autorităţile în drept ale statului român trebuie să şi-o asume...***".*

Politicienii aflaţi în treabă pe banii noştri sau intelectualii care scriu din tot soiul de inerţii ar trebui să pornească în demersurile lor de la câţiva termeni-cheie: refugiu politic (nu exil!), repunere în drepturi (de reabilitat să se reabiliteze statul român!), condamnarea comunismului (prin gesturi simbolice şi materiale, care cer voinţă politică, şi nu prin propagandă). Două lucruri sunt certe:

1. statutul de refugiat politic presupune că în momentul în care ai călcat pe teritoriul altei ţări cerând azil politic ai pierdut automat cetăţenia statului de origine. [aici am comis o eroare, azilanţii politici nu mai pot călători pe teritoriul statului din care s-au refugiat; între timp, studiul dosarelor pe numele lui Paul Goma, deschise de Securitate, au transformat o ipoteză de lucru în convingere: problema cetăţeniei române a lui Paul Goma şi a familiei sale este subsecventă complexităţii planurilor de măsuri adoptate şi puse în practică de Securitate pentru compromiterea şi anihilarea scriitorului opozant – notă 8 sept. 2013] 2. **Paul Goma nu a făcut cerere de renunţare la cetăţenia română, după cum nu este responsabil de tratamentul terorist la care l-a supus regimul comunist de la Bucureşti.**

După 30 de ani de refugiu politic, tocmai pentru că nu a putut fi folosit în scopuri politic-politicianiste, Paul Goma încă este un condamnat fără patrie, într-o Europă Unită în care România este parte. Paul Goma este umilit pe toate căile oficiale, deoarece a rămas instituţia morală pe care o cunoaştem dinscrierile sale şi îi va incomoda mereu pe aceia care supravieţuiesc sau trăiesc bine de pe urma unui postcomunism ce nu se mai încheie."

17 septembrie 2013

Credeam că săptămâna aceasta, de boală, or să mă păsuiască **excluderile.** S-o cred eu!

Am fost exclus şi din… Basarabia!

Nu cunosc amănuntele - nici nu contează, eu mă rezem pe… deducţii. Iar deducţiile mele nu sunt spre cinstea prietenilor, fraţilor basarabeni.

*

HomeJewish WorldJewish World News
'Anti-Semitic' **Romanian author nominated for Nobel Prize**
Writers' association in Moldova reportedly nominates Paul Goma – who is

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

accused of ‘denying the Holocaust, falsifying historical facts’ - for Nobel Prize in Literature.

Jewish World anti-Semitism
Poland memorial to shed light on Warsaw Ghetto during Nazi occupation
By Roman Frister | Feb. 19, 2013 | 3:48 PM | 1
A writers’ association in Moldova has reportedly nominated Paul Goma, a Romanian author accused of writing anti-Semitic texts, for the Nobel Prize in Literature.
“Paul Goma’s claims to fame is only by denying the Holocaust, falsifying historical facts and anti-Semitic attacks," Iosif Belous, vice president of the East European Association of Former Prisoners of Ghettos and Concentration Camps, is quoted as saying on Enews.md, a news site from Moldova.
Belous was reacting to the Union of Moldovan Authors’ nomination of Goma – a Romanian nationalist - to the Nobel Prize in Literature, according to Adevarul, a Bucharest-based daily.
Marco Maximillian Katz, director of the Center for Monitoring and Combating Anti-Semitism in Romania, has written that Goma expressed “ferocious and hateful anti-Semitism” suggesting “Jews are guilty of the Holocaust.”
According to Katz’s analysis of writings by Goma, the Romanian author suggested in the publication Vatra Review in 2002 that the 1940 massacre in Dorohoi in which 53 people were murdered was a retaliation by Romanian troops against Jews and “an answer to aggression, an eye for an eye.”

*

he is likely to get a Nobel Prize
By Herbert Kaine 19 Feb 201306:32AM
Typical unsubstanceate charges. Smearing a non-jews to prevents him from recieving the prize.
By Observer 18 Feb 201305:27PM

Leonte Tismăneanu
From Wikipedia, the free encyclopedia
Leonte Tismăneanu (born Leonid Tisminetski; 1913–1981) was a Romanian communist activist and propagandist.
Born into a Jewish family in Soroca, Bessarabia, Russian Empire (now in Moldova),[1] he joined the Romanian Communist Party (PCR) in the early 1930s.[2] He engaged in illegal communist activities in Bucharest, Galaţi, Brăila and Soroca. Later, he fought as a volunteer in the International Brigades during the Spanish Civil War, losing his right arm at the age of 24.[3] In 1939, Tisminetski left for the Soviet Union, where he became a student of the Moscow State Linguistic University. After the start of Operation Barbarossa, in which Romania took part (see Romania during World War II), he worked with Ana Pauker, Leonte Răutu, and Vasile Luca for the Romanian language branch of Radio Moscow, first as a newsreader, then as a writer.[4]
In 1948, Tisminetski and his family were sent to Soviet-occupied Romania, where he changed his name in 1949 to Leonte Tismăneanu, at the request of the PCR.[5] He was named deputy director of Editura PMR, later Editura Politică, the publishing house of the Communist Party[6] and also held the Chair of Marxism-Leninism [stalinism nu leninism, n. m. P/G.] at the University of Bucharest.[1]
In 1956, Tismăneanu, alongside Dean Iorgu Iordan and the academics Mihai Novicov, Alexandru Graur, Ion Coteanu, and Radu Florian, took part in a University inquiry into the anti-communist statements of Paul Goma, a University student who later became a noted dissident and writer; led by Iordan and supervised by the Securitate, the investigation culminated in Goma's expulsion from the Faculty and subsequent arrest (Tismăneanu and Florian voted in favor of the former, but against the latter).[7]
Between 1958 and 1960, Tismăneanu was investigated for "revisionist-type

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

deviationism" (deviaţionism de tip revizionist), the inquiry ending with him being expelled from the Party in 1960.[6] Allowed to rejoin in 1964, after the death of Gheorghe Gheorghiu-Dej, he subsequently worked as a writer for Editura Meridiane.[1]
He was married to Hermina Marcusohn, herself a Spanish Civil War veteran who had trained as a physician, held a Professorship at Bucharest's Medical School, and briefly worked as a party activist.[8] Their son, Vladimir Tismăneanu, is a political scientist, who headed the Presidential Commission for the Study of the Communist Dictatorship in Romania, which presented a report on the crimes of the communist regime in Romania. In an extended polemic with Vladimir Tismăneanu, Goma has indicated his mistrust in the latter's ability to exercise impartial judgment, allegedly calling him "a Bolshevik offspring".[9]
The Final Report of the Presidential Commission lists Leonte Tismăneanu among the group of prominent party activists responsible with indoctrination.[10]

Un auteur roumain accusé d'antisémitisme est nominé ... - Israel Actu
www.israelactu.com/un-auteur-roumain-accuse-dantisemitisme-est-nomine- pour-le-prix-nobel-de-litterature/ - En cache
18 févr. 2013 ... *Belous a réagi à la nomination du nationaliste roumain Goma de l'Union des auteurs moldaves au prix Nobel de littérature, selon Adevarul,* un ..

Philosémitisme
Ce site est dédié aux millions d'Européens qui, malgré d'incessantes campagnes de désinformation, ne croient pas que les Juifs ne sont capables que du pire; ne dissimulent pas leur antisémitisme dans le langage de l'antisionisme; et savent qu'Israël représente ce qu'il y a de meilleur dans une démocratie.

*

mardi 19 février 2013

Meteor: **Une association d'écrivains en Moldavie aurait nommé Paul Goma, un auteur roumain accusé d'avoir écrit des textes antisémites, pour le prix Nobel de littérature.** [Selon Wikipédia il vivrait en France.]

"Les revendications qui ont rendu Paul Goma célèbres ne sont que la négation de l'Holocauste, la falsification de faits historiques et d'attaques antisémites", s'offusque Iosif Belous, vice-président de l'Association des anciens prisonniers de ghettos et des camps de concentration d'Europe de l'Est. Belous a réagi à la nomination du nationaliste roumain Goma de l'Union des auteurs moldaves au prix Nobel de littérature, selon Adevarul, un quotidien basé à Bucarest.

Marco Maximillian Katz, directeur du Centre pour la surveillance et la lutte contre l'antisémitisme en Roumanie, a écrit que Goma a exprimé "un antisémitisme féroce et haineux", qui suggère que "les Juifs sont coupables de l'Holocauste". Selon son analyse des écrits de Goma, l'auteur roumain suggérait en 2002 que le pogromme de 1940 à Dorohoi au cours duquel 53 personnes ont été assassinées était une vengeance des troupes roumaines contre les juifs et "une réponse à une agression, œil pour œil".

"Goma's writings have been branded antisemitic, not least because they identify Jews as the "real" oppressors; culpable for bringing communist rule to Romania. Indeed, the author of a report on the extent of antisemitism in the country published in 2002 commented: "I do not think that there exists, in the production of the cultural post-communist elite, any writings that could be compared with the tireless hate of this former dissident". Despite such pronouncements Goma has been awarded several civic accolades including honorary citizenship of the town of Timisoara in the west of the country."

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

(REWRITING HISTORY: Holocaust revisionism today, by David Williams)

Gilles-Michel DEHARBE a dit…

Selon un compte-rendu, l'Union des Auteurs de la Moldavie a annoncé sa décision le jour-même où la Moldavie marquait la dernière Journée Internationale de l'Holocauste, avec la participation du Président du Parlement et de l'ambassadeur israélien dans le pays.

Dans son ouvrage "La Semaine Rouge", Goma avait accusé les juifs de Serbie [???] de leur holocauste, prétendant que les juifs avaient commencé la guerre contre la Roumanie et avaient porté atteinte à l'armée roumaine alors que celle-ci se retirait de la Moldavie, suite à l'accord Ribbentrop-Molotov en 1940. Il refuse avec constance de revenir sur ses affirmations antisémites et continue à prétendre que les juifs doivent présenter leurs excuses, et non pas le contraire.Force est de constater que les écrivains eux-mêmes, plutôt que de prendre leurs distances en manifestant de la compassion pour les « autres » et en portant un regard critique sur leur propre camp, s'engagent parfois à leur tour dans cette concurrence mémorielle. Personne ne sort gagnant ni grandi de ce genre de concurrence sinon ceux qui cherchent à instrumentaliser les malheurs du passé. Il est pour le moins choquant de voir comment le témoignage d'un Paul Goma et celui d'un Norman Manea non seulement sont incompatibles mais s'ignorent complètement.

L'ancien dissident, qui n'a plus la même emprise sur les générations devenues adultes après 1989, est une source d'embarras non seulement sur le plan interne mais aussi international.

19 février 2013 23:27)

*

Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova şi ... - Adevărul

adevarul.ro/.../paul-goma-primit-cetatenia-republicii-moldova-revine-acasa-1 _5179033a053c7dd83f460c86/ - En cache

25 Apr 2013 ... Scriitorul şi disidentul politic Paul Goma a primit cetăţenia Republicii Moldova şi ar putea reveni la vară în Basarabia natală. Anunţul a fost făcut .

*

Antisemitisme - RIPOSTE SEFARADE

riposte.sefarade.over-blog.com/tag/ANTISEMITISME/28 - En cache

20 févr. 2013 ... "Les revendications qui ont rendu Paul Goma célèbres ne sont que la ... prix Nobel de littérature, selon Adevarul, un quotidien basé à Bucarest.

*

Mardi, 19 Février 2013 12:02

Un auteur roumain accusé d'antisémitisme est nominé pour le prix Nobel de littérature

Meteor: Une association d'écrivains en Moldavie aurait nommé Paul Goma, un auteur roumain accusé d'avoir écrit des textes antisémites, pour le prix Nobel de littérature. [Selon Wikipédia il vivrait en France.]

"Les revendications qui ont rendu Paul Goma célèbres ne sont que la négation de l'Holocauste, la falsification de faits historiques et d'attaques antisémites", s'offusque Iosif Belous, vice-président de l'Association des anciens prisonniers de ghettos et des camps de concentration d'Europe de l'Est. Belous a réagi à la nomination du nationaliste roumain Goma de l'Union des auteurs moldaves au prix Nobel de littérature, selon Adevarul, un quotidien basé à Bucarest.

Marco Maximillian Katz, directeur du Centre pour la surveillance et la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

lutte contre l'antisémitisme en Roumanie, a écrit que Goma a exprimé "un antisémitisme féroce et haineux", qui suggère que "les Juifs sont coupables de l'Holocauste". Selon son analyse des écrits de Goma, l'auteur roumain suggérait en 2002 que le pogromme de 1940 à Dorohoi au cours duquel 53 personnes ont été assassinées était une vengeance des troupes roumaines contre les juifs et "une réponse à une agression, œil pour œil".

*

10 Septembrie 2012, ora 14:16

Scriitorul Paul Goma are drept la cetăţenia RM

Biblioteca publică raională din Orhei „Alexandru Donici", director Lidia Sitaru, şi bibliotecile publice comunale săteşti din raionul Orhei susţin iniţiativa ziarului Timpul de acordare a cetăţeniei moldoveneşti compatriotului nostru Paul Goma şi familiei sale.

Considerăm că Paul Goma este o personalitate valoroasă a culturii şi literaturii române din Basarabia, este o mare conştiinţă românească care ne reprezintă cu demnitate în lume şi e de datoria noastră morală să facem tot ce stă în puterile noastre pentru a-l aduce Acasă.

Biblioteca publică raională din Orhei „Alexandru Donici" a organizat diverse manifestări literare despre Paul Goma, printre care şi primul simpozion, intitulat „Un Soljeniţin român", care a avut loc în Basarabia, în onoarea marelui scriitor. Paul Goma a făcut închisori comuniste, a fost huiduit şi neîndreptăţit de semenii lui, a făcut martiraj pentru adevărul pe care l-a rostit fără teamă. Suferă şi până azi drama exilatului fără patrie. E timpul să reparăm greşelile istorice şi să repunem personalitatea lui Paul Goma în dreptul ei firesc de scriitor excepţional şi profet al neamului românesc.

Lidia Sârbu, directoare a Bibliotecii "A. Donici" din Orhei.

*

Paul Goma, propus la premiul Nobel pentru literatură de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova

Scriitorul şi disidentul Paul Goma va fi propus pentru acordarea premiului Nobel pentru literatură de către Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova. Paul Goma, propus la premiul Nobel pentru literatură de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova

Decizia a fost luată de Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, care s-a întrunit vineri la Chişinău. Este pentru prima dată când este făcută publică o informaţie privind propunerea oficială a unui scriitor de origine basarabeană pentru acordarea premiului Nobel pentru literatură.

Contactat de timpul.md., preşedintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Arcadie Suceveanu, a declarat că Paul Goma merită să i se acorde acest premiu, informează timpul.md.

Dosarul prin care Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova îl va propune pe Paul Goma pentru premiul Nobel pentru literatură urmează să fie expediat Academiei Suedeze până pe 31 ianuarie, potrivit informaţiilor publicate în presa moldoveană.

Pe de altă parte, contactat de publika.md, Paul Goma a declarat că nu ştia despre decizia Uniunii Scriitorilor din Republicii Moldova.

Potrivit site-ului nobelprize, în fiecare an, Comitetul Nobel trimite membrilor Academiei Suedeze, profesorilor universitari, oamenilor de ştiinţă din numeroase ţări, laureaţilor la acest premiu, dar şi unor alte categorii de persoane invitaţii prin care îi roagă să facă propuneri pentru candidaţii la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

premiile Nobel din anul următor.

Premiile Nobel sunt decernate din 1901, cu excepţia celui pentru economie, instituit în 1968 de Banca centrală din Suedia, cu ocazia împlinirii a 300 de ani de la fondarea acestei instituţii. Premiile au fost create după moartea inginerului sudez Alfred Nobel (1833 - 1896), inventatorul dinamitei, conform voinţei sale din testament.

Laureaţii primesc câte o medalie din aur şi un premiu în valoare de 8 milioane de coroane suedeze (930.940 de euro), care poate fi împărţit între cel mult trei câştigători pe fiecare categorie. În 2012, scriitorul chinez Mo Yan a primit premiul Nobel pentru literatură.

Scriitorul Paul Goma trăieşte în prezent la Paris, unde a ajuns împreună cu familia în 1977, având statut de refugiat politic. Relaţiile sale cu statul român au fost tot timpul deosebit de reci. În timpul comunismului, scriitorul a avut probleme cu Securitatea, iar după publicarea, în 1997, a incomodului său "Jurnal", Paul Goma a fost hărţuit şi marginalizat de elitele româneşti ale momentului pentru că "prea critica pe toată lumea". În 1980, scriitorul a refuzat cetăţenia franceză, considerând că este prea târziu pentru aceasta, iar, timp de mai mulţi ani, Goma s-a declarat apatrid.

În 1977, o scrisoare deschisă prin care Paul Goma cerea respectarea drepturilor omului în România a fost citită la Radio România Liberă, rezultatul fiind excluderea lui din Uniunea Scriitorilor din România (USR).

Scriitorului i-a fost reconfirmată calitatea de membru al Uniunii Scriitorilor din România în noiembrie 2011. Într-o şedinţă din octombrie 2012, Uniunea Scriitorilor din România a decis acordarea unor indemnizaţii de merit în valoare de 1.608 lei, lunar, unor scriitori români, printre care şi scriitorului şi disidentului Paul Goma, a anunţat la momentul respectiv Varujan Vosganian, vicepreşedintele USR, pe blogul personal.

Unul dintre cei mai cunoscuţi disidenţi din timpul României comuniste şi unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori postbelici, Paul Goma s-a născut în Basarabia, pe 2 octombrie 1935. Odată cu cedarea Basarabiei fostei URSS, în urma Pactului Molotov-Ribbentrop, familia Goma s-a refugiat în România.

În mai 1952, elev în clasa a zecea a liceului "Gheorghe Lazăr" din Sibiu, Goma a fost convocat la Securitate şi reţinut opt zile, după care a fost exmatriculat din toate şcolile din ţară, deoarece susţinuse în şcoală cauza unor persoane anchetate şi arestate sub acuzaţia de anticomunism. A reuşit totuşi să se înscrie la liceul "Radu Negru" din Făgăraş, pe care l-a absolvit în iunie 1953. În 1954 a susţinut simultan examene de admitere la Universitatea din Bucureşti, la filologie română, şi la Institutul de literatură şi critică literară "Mihai Eminescu". A reuşit la amândouă, dar a ales institutul. Din toamna anului 1955, a avut dispute la seminarii şi cursuri cu profesorii Radu Florian, Tamara Gane, Mihai Gafiţa, Toma George Maiorescu, Mihail Novicov, urmând ca în iunie 1956 să fie "judecat" de rectoratul universităţii. A apărut pentru prima dată "cazul Goma". După înfrângerea revoluţiei maghiare din 1956 de către trupele sovietice, în luna noiembrie a aceluiaşi an, Paul Goma şi-a predat în semn de protest carnetul de membru UTM.

A fost arestat în noiembrie 1956, acuzat de "tentativă de organizare de manifestaţie ostilă". În martie 1957, el a fost condamnat la doi ani de închisoare corecţională, pe care i-a executat la închisorile Jilava şi Gherla. Ulterior, a fost trimis cu domiciliu forţat în Bărăgan, la Lăteşti, azi Borduşani, din judeţul Ialomiţa, unde a rămas până în 1964.

În martie 1977, a reuşit să publice în revista România literară un scurt articol, "Pământ de flori", în care se referă la urmările dezastruosului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

cutremur de pământ de la 4 martie 1977.

În 1977, Goma a reuşit să trimită la postul Radio Europa Liberă o scrisoare deschisă în care cerea guvernului României respectarea drepturilor omului în ţară. Scrisoarea a fost difuzată de postul de radio. În consecinţă, a fost permanent urmărit, apoi arestat şi bătut de Securitate. Însă, fiind bine cunoscut în Occident şi repertoriat de organizaţia neguvernamentală împotriva încălcării drepturilor omului Amnesty International, Goma nu mai putea fi judecat şi condamnat fără a stârni proteste în străinătate.

La 20 noiembrie 1977, Goma, împreună cu soţia şi copilul, au fost decăzuţi din calitatea de cetăţeni români şi expulzaţi în Franţa. Ajunşi la Paris, au cerut azil politic. Aici Goma şi-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la Bucureşti şi a lui Nicolae Ceauşescu. A sprijinit înfiinţarea, în 1979, a Sindicatului Liber al Oamenilor Muncii din România (SLOMR), comparabil cu sindicatul polonez liber Solidarność. Ca reacţie la activitatea sa anticomunistă, a fost ţinta unui atac cu colet-capcană şi a unei tentative de asasinat puse la cale de regimul de la Bucureşti.

Printre cărţile lui Goma se numără "Jurnal de apocrif" (1999), "Garda inversă" (1997) şi "Basarabia" (2002).

*

VIDEO **Masacrul de la Fântâna Albă, îngropat de KGB: peste 2000 de români ucişi de trupele sovietice**

18 aprilie 2010, 21:12

Unul dintre cele mai mari sacrificii pe care le-a cunoscut istoria României s-a petrecut la Fântâna Albă, acolo unde aproximativ 2-3000 de români, locuitori ai satelor de pe valea Siretului, au încercat să se refugieze din Uniunea Sovietică în România la 1 aprilie 1941, dar au fost seceraţi de grănicerii sovietici.

Profesorul doctor în istorie, Mihai Aurelian Căruntu, de la Muzeul de Istorie din Suceava a abordat tema masacrului în volumul său "Bucovina în al Doilea Război Mondial", în care descrie evenimentele din zilele care au precedat masacrul de la Fântâna Albă ca o modalitate de împotrivire non-violentă faţă de regimul sovietic, ce a atras o reacţie dură a organelor de represiune.

"Prin obiectivul urmărit - trecerea în masă peste linia arbitrară de demarcaţie care separa Bucovina - (evenimentele) reprezintă un refuz global al regimului sovietic şi a consecinţelor teritoriale ale ultimatumului stalinist.", spune profesorul.

Contextul tragediei

În contextul în care România a fost obligată să-i cedeze Uniunii Sovietice, un teritoriu pe care se aflau 3 milioane de locuitori, consecinţă a ultimatumului primit în iunie 1940, trupele din Armata Roşie şi NKVD au ocupat nordul Bucovinei.

Familiile române, luate prin surprindere, au încercat să treacă graniţa înapoi în România, acolo unde îşi lăsaseră agoniseala de-o viaţă, rudele şi casele. Potrivit rapoartelor oficiale sovietice, 471 de persoane au trecut graniţa ilegal din zonele Hliboca, Herţa, Putila şi Storojineţ, într-o zonă patrulată de grănicierii sovietici. După primul an de ocupaţie sovietică, datele oficiale din Ucraina arătau că un număr de peste 7.000 de oameni s-au refugiat în România.

Consecinţele

Autorităţile sovietice au întocmit liste cu familiile care aveau rude în

14/08/2014

România, i-au declarat "trădători de ţară" şi i-au deportat la muncă forţată în Siberia şi Kazahstan. Listele Unităţii 97 de patrulare numărau la 1 ianuarie 1941 aproximativ 1.085 de persoane, alte liste includeau un număr de 1.294 de persoane, la 7 decembrie 1940.

Şi persoanele care erau doar bănuite că ar avea intenţia să fugă în România erau considerate trădătoare de ţară şi prin urmare, arestate şi deportate.

sursă: suceveanul.blogoras.com

Aproximativ 40 de familii din localitatea Suceveni au încercat să treacă graniţa noaptea, la Fântâna Albă, pe 15 noiembrie 1940. După o confruntare cu patrulele sovietice, trei dintre românii care voiau să vină înapoi în România au fost ucişi, iar alţi doi răniţi au ajuns pe mâinile sovieticilor. Ceilalţi au reuşit să ajungă la Rădăuţi. Efectul a constat în deportarea tuturor rudelor celor 105 persoane.

Profesorul Aurelian Căruntu spune că "Întreaga mişcare, care s-a bazat, iniţial, pe promisiunea autorităţilor de ocupaţie că se va acorda libera trecere în Regat, a avut un caracter pro-românesc nedisimulat, cu toate că a antrenat şi persoane de altă naţionalitate."

"Trebuie remarcat că nu este singurul masacru comis de bolşevici împotriva celor care doreau să treacă în ţară. La Lunca, pe malul Prutului, la 6 februarie 1941 au fost seceraţi cu mitralierele sute de români, dar această acţiune(trădată în cele din urmă!) a avut un alt caracter, fiind organizată în secret." O nouă încercare, de data asta încheiată tragic, s-a petrecut în noaptea de 6 februarie 1941 când un grup de 500 de persoane din satele Mahala, Cotul Ostriţei, Buda, Şirăuţi, Horecea-Urbana şi Ostriţa au vrut să se refugieze în România pentru a scăpa de conducerea sovietică. Oamenii au fost surprinşi şi rafale de mitraliere au fost trase asupra lor din mai multe direcţii. Au fost ucişi mai mult de trei sferturi dintre ei, printre care şi organizatorii N. Merticar, N. Nica şi N. Isac. Doar 57 de persoane au reuşit să treacă în România, iar alţi 44 au fost arestaţi şi acuzaţi că ar fi participat la o contrarevoluţie. Două luni mai târziu, 12 dintre ei au fost condamnaţi la moarte, iar restul la 10 ani de muncă forţată şi pierderea drepturilor civile pentru 5 ani. De asemenea, toate rudele lor au fost declarate trădători de ţară şi deportate în Siberia.

Desfăşurarea tragediei

La 1 aprilie, 1941, atunci când NKVD-ul lansase zvonuri conform cărora grănicerii sovietici i-ar fi lăsat pe mai mulţi români să treacă graniţa în România, un grup mare de oameni din mai multe sate de pe valea Siretului a format o coloană paşnică de peste 3000 de persoane care se îndrepta spre graniţa sovieto-română.

Oamenii purtau cu ei un steag alb cu însemne religioase - icoane, prapuri şi cruci din cetină. Însă grănicierii sovietici, ascunşi în pădure, au tras în ei din plin, un foc continuu, în poiana Varniţa, la circa 3km de graniţa română. Cei care au supravieţuit, au fost urmăriţi de cavalerişti şi spintecaţi cu sabia. Masacrul nu s-a încheiat aici. Răniţii au fost legaţi de cai şi târâţi până la un loc unde erau săpate dinainte cinci gropi comune, iar unii dintre ei au fost îngropaţi de vii, conform unor documente din acea vreme.

Bătrâni, femei, copii, nu a contat pentru soldaţii sovietici, toţi au fost aruncaţi în gropile comune. Timp de două zile, spuneau localnicii, s-ar fi auzit gemete din acele gropi. Alţii au fost arestaţi de NKVD din Hliboca (Adâncata), iar după ce au îndurat torturi, au fost şi ei aruncaţi de vii într-o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

groapă comună din cimitirul evreiesc al oraşului. Peste acea groapă s-a turnat şi s-a stins var. Un număr exact al persoanelor ucise în acel mascaru nu poate fi dat, unele date arată că nu mai mult de 44 de persoane au murit încercând să treacă graniţa, dar alte documente ale martorilor locali spun că între 200 şi 2000 de victime în care s-a tras cu mitraliere sau care au fost sfâşiate de săbii sau chiar aruncate de vii în gropile comune.

Profesorul Aurelian Căruntu scrie că "în legătură cu numărul de morţi, sursele documentare de la KGB vorbesc doar de 20 de morţi, ceea ce este departe de realitate", adăugând că numărul morţilor a fost exagerat la 7 sau chiar 15.000.

Totuşi, istoricul spune că subscrie "cifrelor dintr-un document al Serviciului Special de Informaţii, depistat de mine la Arhivelor Naţionale din Bucureşti, unde sunt menţionaţi 200 de morţi şi 500 de răniţi. La aceştia trebuie adăugate sutele de persoane care au fost condamnate şi deportate în urma evenimentelor menţionate."

Nu a fost de-ajuns ceea ce s-a întâmplat pe 1 aprilie. În noaptea de 12 spre 13 iunie, trupele sovietice au ridicat peste 13.000 de români, care au fost deportaţi în Siberia şi Kazahstan.

Citiţi aici mărturia unui supravieţuitor al masacrului de la Fântâna Albă

Masacrul, un subiect îngropat de KGB

Subiectul nu a fost discutat până în anii '90, fiind interzis de autorităţile sovietice şi apoi, de cele ucrainene. Abia în anul 2000, oficialii din Ucraina au permis organizarea unei slujbe pentru odihna românilor care şi-au dorit să trăiască în România alături de familiile lor.

"Evenimentele de atunci au putut fi cercetate în mod relativ liber după 1991, dar arhivele nu au oferit întotdeauna răspunsurile aşteptate. Iniţial", spune Aurelian Căruntu, "N. Rubaneţ a studiat o serie de documente din arhiva KGB, apoi s-a trecut la alcătuirea unor statistici cu victimele din comunele din nordul Bucovinei implicate în marşul de la 1 aprilie. Deci nu putem vorbi de o indiferenţă faţă de eveniment sau victimele căzute atunci."

Paul Goma scria că este cunocut tabloul general, dar nu se ştie numărul exact al victimelor. Nu se cunosc nici amănuntele cu privire la locul înhumării românilor masacraţi de 1 aprilie 1941, care există probabil în arhivele fostului KGB. În ciuda demersurilor de a se face lumină în cazul masacrului, s-a reacţionat doar prin tăcere. După 50 de ani de la masacrul din pădurea Barniţa, şeful de atunci al KGB, Igor Pikuza a recunoscut că marşul de la Fântâna Albă a fost o reacţie la presecuţiile la care era supusă populaţia românească din teritoriile ocupate de sovietici.

El a declarat atunci că persecuţiile erau făcute pe criterii de clasă, fiind deportaţi în primul rând funcţionarii, membrii partidelor politice, dar nu oameni de rând. Este evident că nu s-a întâmplat aşa, deşi nici această metodă de selecţionare a românilor care ar fi meritat să fie deportaţi nu este una dreaptă, spune Goma. Totuşi, în iunie 1941, 13 mii de familii de ţărani au fost trimise în Siberia şi Kazahstan. Cât priveşte masacrul, şeful KGB a spus că nu a fost vorba decât de trei sau cinci victime. Nici în cărţile de istorie, masacrul nu primeşte prea multă atenţie, el fiind mai degrabă tratat superficial sau trecut sub tăcere. Presa din Cernăuţi: România urmărea expansiunea, românii i-au provocat pe grăniceiri

Paul Goma scrie în "Pentru o martirologie fără hotare. Martirii de la Fântâna Albă şi falsificatorii istoriei" că în 1942 si 1943 au fost mai multe anchete efectuate de ziaristul Ion Dominte, precum şi de alţi jurnalişti, dar presa din Cernăuţi a scris că românii ar fi provocat întregul masacru, iar fapta

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de eroism a aparţinut grănicerilor ucraineni.

Goma susţine în lucrarea sa că în "Ceas se scrie de fapt că la Fântâna Albă a fost o provocare fiindcă românii şi agenţii serviciilor speciale din România ar fi pus la cale un protest împotriva ocupaţiei străine. Presa ucrineană a continuat să afirme că masacrul de la Fântâna Albă nu a fost decât un incident de frontieră aproape neînsemnat, diminuând pe cât posibil curajul şi erosimul de care au dat dovadă românii care şi-au lăsat în urmă agoniseala de o viaţă pentru a trece înapoi în ţara lor, alături de rudele din România." Mai târziu, românii ucişi în masacrul de la Fântâna Albă au fost numiţi în ziarul "Ceas" drept "provocatori", "fascişti" şi "agenţi ai siguranţei române", având drept scop "expansiunea României".

Rusia şi Ucraina nu şi-au cerut niciodată scuze oficiale pentru masacrul de la Fântâna Albă

"Este puţin probabil să primim scuze oficiale pentru evenimentele de atunci sau pentru ocuparea Basarabiei şi a nordului Bucovinei. În mod oficial, la 28 iunie 1940, România a acceptat, în urma ultimatumului şi a ameninţării cu declanşarea ostilităţilor, doar evacuarea acestor teritorii, în niciun caz cedarea, fapt ce nu poate crea un titlu de drept valabil.", spune Aurelian Căruntu."În teritoriile evacuate românii constituiau populaţia băştinaşă şi formau majoritatea absolută a populaţiei. URSS a revendicat aceste teritorii sub pretextul că ar fi locuite majoritar de ucraineni. Un neadevăr strigător la cer!"

"Tratatul de Pace de la Paris consemna un pretins „acord" încheiat în 1940 între URSS şi România care este sublim dar… inexistent. Doar contestatul Tratat încheiat de fostul preşedinte Constantinescu reglementează în planul dreptului internaţional consecinţele nefaste ale ultimatumului sovietic", încheie istoricul.

*

Ripostă dată lui M. D. Gheorghiu - Jurnalul "Le Monde"

de Paul Goma 29 iunie 2007 | Paris, 26 iunie 2007

Domnilor,

Ziarul *Le Monde* a publicat în 29 mai 2007 "L'honneur perdu d'un dissident roumain" semnat: Mihai Dinu Gheorghiu. Textul începe astfel:

"En janvier, la mairie de la ville de Timisoara, en Roumanie, décidait d'accorder le titre de "citoyen d'honneur" à l'écrivain roumain et ancien dissident Paul Goma".

Să știe redactorii și cititorii ziarului *Le Monde*: citatul de mai sus este singurul corect, în rest: afirmații fără acoperire, acut dezinformatoare și calomnii la adresa mea. Scopul intervenției lui MDG: de a provoca tulburare, diversiune și în Franța, acum, în timpul procesului intentat de mine, la Bucuresti, pentru calomnie și denunț calomnios împotriva lui și a tovarășilor săi întru diversiune antisemitizatoare.

- Obiectul litigiului este – de peste șase ani, în România eseul meu: **Săptămâna Roșie – 28 iunie 1940-22 iunie 1941 - Basarabia si evreii,** netradus, needitat în franceză, deci oricine (citește: orice nechemat, impostor, calomniator – ca MDG) poate publica în *Le Monde* orice, despre oricine – redactorii și cititorii nu pot verifica adevărul denunțului;

-În ziarul *Le Monde* a aparut intâia acuzație de "antisemitism" prin recenzentul Ed. Reichman. "Specialistul în literatura română" E.R. nu citise cartea mea **Le Calidor** (Albin Michel, 1987), ceruse unui cunoscut sa i-o rezume la telefon – și scrisese ce crezuse că a înțeles;

Volumul meu **Le Tremblement des Hommes** (Seuil, 1979) a cunoscut

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

în românește, o ediție completată cu cca 300 pagini de documente din dosarele de Securitate redactate în primăvara anului 1977 (**"Cod «Barbosul»"**, ed. Polirom, Iași, 2005). Printre acestea se află și directivele ministrului de Interne Coman, aprobate de Ceaușescu privind "Planul de masuri de destrămare" [dissolution] a mea (aflat, atunci arestat, amenințat de o condamnare la moarte pentru "trădare", însă urmînd a fi liberat datorită presiunilor internaționale). Prezentînd pericol pentru "imaginea României independente" era necesar să fiu "destrămat": pe lângă fascist, homosexual, jidovit [enjuivé] (soția mea fiind evreica), a fost lansată și acuzația… "antisemit"! Această din urmă etichetă mi-a fost lipită de Securitate în complicitate cu autoritățile israeliene, după cum dovedește apostila ministrului de Interne aprobînd "**destrămarea-prin-antisemitizare**", adăugînd: "**cu dânșii (israelienii) colaborăm de multă vreme, ne-au ajutat, i-am ajutat"**. Doar în privința cazului meu: dupa 1971, stewardesele companiei Elal înainte de aterizarea la București anunțau: «Călătorii posesori ai cărților lui Paul Goma editate în Occident sunt rugați sa le predea la bord, nefiind autorizați să le introducă în Republica Socialistă România». Deci: numai cărțile lui Goma, nu și ale lui Cioran, nici ale lui Soljenitin). Aceasta găselniță [trouvaille] ("antisemitul Goma") a fost folosită mai intens după 1990, când a fost lansat "Holocaustul în România" (vezi și Esther Benbassa: în ultimul eseu **La souffrance comme identité** scrie: "**l'extermination des Juifs n'est devenue 'Holocauste' que dans les années 1970"**, adăugînd: "**Dans le même temps, on assistait à son idéologisation et à sa récupération à des fins politiques par un Israël désireux de justifier ses nouvelles frontières après la guerre des Six-Jours, et surtout après l'arrivée du Likoud au pouvoir en 1977"**. În campania de holocaustizare la care au fost supuse țările recent scăpate de jugul sovietic România a fost acuzată (prin E. Wiesel) că ar fi lichidat 400 000 evrei, după cum stă scris pe o stelă la Memorialul Coral din București, cifră reprodusă, obedient de MDG.;

Din păcate nici anexa "Cod «Barbosul»" nu este tradusă în franceză, astfel permițîndu-i lui MDG sa calomnieze prin insinuare, prin catalogare, prin mistificare ;

- Adevărat, citatul produs de MDG nu-mi aparține, este extras din… referatul Primăriei Timișoara care mi-a acordat titlul de cetățean de onoare al orașului, însa amalgamul drag antisemitizatorilor de meserie a fost realizat – încă o dată: prin faptul că cititorii ziarului *Le Monde* nu cunosc nici realitatea românească, nici cărțile mele ocupîndu-se de aceasta realitate!;

Singurul lucru pe care jurnaliștii și cititorii francezi îl pătrund (din Istoria Franței) Denunțul… formulat De M.D.G. sub formă interogativă :

"Est-il possible qu'un auteur qui continue d'alimenter des polémiques antisémites en Roumanie puisse bénéficier de la protection de l'Etat français?"

a) este acesta un denunț al unui *goi* (Mihai Dinu Gheorghiu) indicînd autorităților franceze ce anume să-i facă unui evreu [jidovit-enjuivé] (Goma)?;

b) este el un denunț al unui *evreu* (Mihai Dinu Gheorghiu) indicînd autorităților israeliene ce anume să-i facă unui goi (Goma), cum altfel decât: "antisemit", "negaționist" etc ?;

c) nu cumva denunț ca, normal, pentru el, produs al gândirii unui fanatic înregimentat în religia numită bolșevism (francezii evită termenul, înlocuindu-l cu inexactul: "fascism"), a cărei materializare ne-a terorizat pe

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

noi, 4 milioane de români din Basarabia şi Bucovina de Nord din exact 28 iunie 1940, când URSS a ocupat aceste provincii în virtutea "pactului de neagresiune" Stalin-Hitler – şi care este în vigoare şi azi, sub Putin-Voronin.

Astept răspuns la întrebări, nu de la denunţătorul prin vocaţie M.D. G.,, ci dela Institutia *Le Monde.*

Paul Goma

NOTA:

Traducerea în franceză comportă câteva explicaţii necesare atât jurnaliştilor de la Le Monde, cât şi cititorilor francezi.

P.G.

./.

Paul Goma

Paris, 27 Juin 2007

Messieurs,

Le journal Le Monde, le 29 mai 2007, a publié "L'honneur perdu d'un dissident roumain" signé : Mihai Dinu Gheorghiu. Le texte commence ainsi:

"En janvier, la mairie de la ville de Timisoara, en Roumanie, décidait d'accorder le titre de "citoyen d'honneur" à l'écrivain roumain et ancien dissident Paul Goma".

A l'intention des rédacteurs et lecteurs du journal Le Monde : la citation ci-dessus est bien la seule de tout le texte qui contienne des informations correctes, pour le reste: affirmations sans fondements, désinformation coupable ainsi que calomnie à mon encontre. La raison de l'intervention de M.D.G. : provoquer un trouble, créer une diversion ici en France, en ce moment même, alors que se déroule un procès intenté par moi, à Bucarest, pour calomnie et dénonciations calomnieuses contre M.D.G. et ses camarades dans le cadre d'une campagne de diversion et d'antisémitisation (le fait d'accuser une personne d'être antisémite et ce, que cette personne soit juive ou pas. C'est d'ailleurs un grand classique ces derniers temps, mais utilisé comme arme de silence dès l'après-guerre).

-L'objet du litige est – depuis plus de 6 ans en Roumanie – mon essai : Saptamana Rosie – 28 iunie 1940-22 iunie 1941 – Basarabia si evreii (La Semaine Rouge – 28 Juin 1940 – 22 Juillet 1941 – La Bessarabie et les Juifs), non traduit, non édité en langue française, ainsi n'importe qui (lire : n'importe quel inconnu, imposteur, calomniateur tel que MDG) peut publier dans Le Monde, à propos de n'importe qui d'autre – les rédacteurs ainsi que les lecteurs étant dans l'incapacité de vérifier le bien-fondé des faits dénoncés.

-Toujours dans Le Monde est d'abord apparut l'accusation "d'antisémitisme" sous la plume de Ed. Reichman, "spécialiste en littérature roumaine". E.R. n'avait pas lu mon livre Le Calidor (ed. Albin Michel, 1987), il avait demandé à une de ses connaissances de le lui résumer – puis a écrit ce dont il se souvenait qu'il croyait avoir cru comprendre (la réflexion "personnelle" est un processus complexe, composé de moultes "étapes") ;

-Mon volume Le Tremblement des Hommes (Ed. Seuil, 1979) a connu en langue roumaine, une édition complétée par une annexe d'approximativement 300 pages de documents issus de mon dossier de Securitate (police politique roumaine) datant du printemps de l'année 1977 ("Cod «Barbosul»", Ed. Polirom, Iassy, 2005 — "Code «le Barbu»"). Parmi ces "papiers" se trouvaient également les directives du Ministre de l'Intérieur I. Coman, approuvées par Ceausescu et qui concernaient "Le plan de mesures de dissolution" me visant (je me trouvais alors en détention, menacé d'une condamnation à mort pour "trahison", mais en cours de libération suite à des pressions internationales). Et parce que je représentais un danger pour "l'image de la Roumanie indépendante", il était nécessaire que je sois "dissolu" : parmi les qualificatifs de fasciste, homosexuel, enjuivé (mon épouse étant juive), a été lancée également l'accusation… "d'antisémite"! Cette étiquette, m'a par la suite, systématiquement été collée par la Securitate (police politique roumaine) avec la collaboration des autorités israéliennes, ainsi qu'en atteste l'annotation du Ministre de l'Intérieur approuvant "la-dissolution-par-l'antisémitisation", ajoutant même : "nous avons avec eux (les Israéliens) une collaboration de longue date, ils nous ont aidé, nous les avons aidé". Il a même été accordé un traitement spécial à mon "cas" : après 1971, les hôtesses de l'air de la compagnie Elal avant l'atterrissage à Bucarest faisaient l'annonce suivante : «Les passagers en possession de livres de Paul Goma édités en Occident, sont priés de les remettre au personnel de bord, les passagers n'étant pas autorisés à les introduire sur le territoire de la République Socialiste de Roumanie». Ainsi, cet embargo s'appliquait seulement aux livres de Paul Goma, mais pas ceux de Cioran, ni ceux de Soljenitin.

Cette trouvaille ("l'antisémite Goma") a été utilisée plus intensément après 1990, lorsqu'a été lancé "L'Holocauste en Roumanie" (Esther Benbassa, dans son dernier essai La

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

souffrance comme identité, écrit : “l’extermination des Juifs n’est devenue ‘Holocauste’ que dans les années 1970”, ajoutant : “Dans le même temps, on assistait à son idéologisation et à sa récupération à des fins politiques par un Israël désireux de justifier ses nouvelles frontières après la guerre des Six-Jours, et surtout après l’arrivée du Likoud au pouvoir en 1977”). Pendant la campagne d’holocaustisation à laquelle ont été soumis les pays ayant récemment échappé au joug soviétique, la Roumanie a été accusée (par E. Wiesel) d’avoir liquidé 400 000 Juifs, c’est d’ailleurs ce qui est gravé sur la stèle commémorative du Mémorial Coral à Bucarest — chiffre reproduit avec obédience par MDG. ;

Malheureusement, l’annexe du “Cod «Barbosul»” (“Code «le Barbu»”), elle non plus n’a pas été traduite en langue française, permettant ainsi à M.D.G. de pratiquer la calomnie par insinuation, par le catalogage, par la mystification ;

Il est vrai que la citation de M.D.G. ne m’appartient pas, elle est extraite… d’une décision de la Mairie de Timisoara qui m’accorde le titre de citoyen d’honneur de la ville, mais l’amalgame de l’antisémitisateur a été réalisé – encore une fois : par le fait que les lecteurs du journal Le Monde ne connaissent ni la réalité roumaine, ni mes livres qui traitent de cette réalité ! ;La seule chose que les journalistes et lecteurs français peuvent saisir (car elle fait aussi partie de l’Histoire de France) :

La Denonciation… formulée par M.D.G. sous la forme interrogative :

“Est-il possible qu’un auteur qui continue d’alimenter des polémiques antisémites en Roumanie puisse bénéficier de la protection de l’État français?”

a) est-ce la dénonciation d’un goi (Mihai Dinu Gheorghiu) indiquant aux autorités françaises ce qu’il faut faire à un Juif (l’enjuivé Goma)? ;

b) ou encore la dénonciation d’un Juif (Mihai Dinu Gheorghiu) indiquant aux autorités israéliennes ce qu’il faut faire à un goi (Goma) qui ne pourrait pas être autre chose qu’un “antisémite”, “négationniste”, etc. ? ;

c) mais surtout la dénonciation, coutumière pour lui — produit de la pensée d’un fanatique enrégimenté dans la religion dénommée bolchevisme (les Français évitent le terme, le remplaçant par le terme inexact : “fascisme”) dont la matérialisation nous a terrorisé, nous, 4 millions de Roumains de Bessarabie [Moldavie] et de Bucovine du Nord depuis la date exacte du 28 juin 1940, lorsque l’URSS a occupé ces provinces en vertu du “pacte de non-agression” Stalin-Hitler (incorrectement désigné par l’expression “pacte Ribbentrop-Molotov”) et qui se trouve être en vigueur encore aujourd’hui, sous Putin-Voronin (Voronin est l’actuel Président de la “République” de Moldavie).

J’attends une réponse à mes interrogations, non pas de la part du dénon-ciateur par vocation MDG, mais de la part de l’institution qu’est Le Monde.

Paul Goma

© 2007 – 2011, Paul Goma. All rights reserved.

*

Autorităţile moldovene vor răspunde credibil la întrebările legitime adresate în oct. 2010 prin petiţie de tinerii din Mişcarea „Democraţia Acasă” abia când vor anunţa că Paul Goma şi familia lui au primit cetăţenia moldoveană. Până atunci...

"Preşedintelui interimar al Republicii Moldova, dl Mihai Ghimpu,

Ministrului Afacerilor Externe şi Integrării Europene al Republicii Moldova, dl Iurie Leancă

N O T Ă de P R O T E S T

din partea unui grup de tineri participanţi la revolta anticomunistă din 7 aprilie 2009

Prezenta Notă de protest reprezintă îngrijorarea şi nemulţumirea noastră faţă de modul în care este tratată familia scriitorului PAUL GOMA, căreia i-a fost blocată în mod inexplicabil întoarcerea ACASĂ, anunţată pentru 2 octombrie 2010.

De-a lungul lunilor august şi septembrie 2010, autorităţile moldovene şi conducerea Uniunii Scriitorilor de la Chişinău s-au tot întrecut în promisiuni că, la 2 octombrie 2010, îl vor readuce acasă, în actuala Republică Moldova, pe celebrul scriitor disident PAUL GOMA, originar din s. Mana, judeţul Orhei, Basarabia, personalitate cu renume mondial, luptător anticomunist exilat la Paris în anul 1977, care a dedicat dramei Basarabiei circa 60 de opere, încercând să ne salveze pe noi, cei de aici, de închisoarea şi de teroarea bolşevică. PAUL GOMA este, deci,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

conaţionalul nostru, care, în ciuda tuturor suferinţelor prin care a trecut împreună cu familia sa, nu ne-a uitat, nu ne-a trădat, dimpotrivă, ne-a fost, decenii în şir, avocat înflăcărat în Occident şi clopotar al redeşteptării naţionale.

Pentru toate aceste sacrificii în numele cauzei naţionale şi general umane – lupta contra comunismului inuman – responsabilii de la Chişinău de afacerile externe şi de problema cetăţeniei, care se declară proeuropeni, anticomunişti şi chiar mari românii, i-au „mulţumit" cu vârf şi îndesat scriitorului PAUL GOMA: nu i-au acordat cetăţenia Republicii Moldova, anunţată cu mare tam-tam, nu i-au acordat distincţia Ordinul Republicii promisă cu surle şi trâmbiţe, nu i-au asigurat REVENIREA ACASĂ, nu i-au trimis scriitorului nici măcar un mesaj de felicitare cu ocazia celei de-a 75-a aniversări. Mai mult decât atât, actualii diriguitori de stat, care au ajuns la putere pe spatele nostru, al tinerilor, şi-au închis toţi telefoanele, s-au ascuns prin birouri, vile sau bucătării, astfel încât nimeni dintre reprezentanţii presei nu le-a putut lua vreo declaraţie privind această situaţie penibilă, care a făcut de ruşine Republica Moldova în plan extern, dar şi în ochii noştri. Declaraţiile, explicaţiile şi scuzele oficiale de rigoare, privind blocarea revenirii la Chişinău, în 2 octombrie 2010, a familiei lui PAUL GOMA lipsesc până în prezent.

Ce popor, cu atât mai mult Republică aproape invizibilă pe harta lumii, şi-ar mai fi permis să dea cu piciorul într-o personalitate-simbol, disident cu renume mondial, scriitor universal, mândria neamului nostru?! Noi nu avem nevoie de certificate de la străini ca să-l iubim pe MIHAI EMINESCU, noi nu avem nevoie de sfaturile străinilor ca să-l iubim pe PAUL GOMA!

În legătură cu această „tăcere" şi „diplomaţie" suspecte ale autorităţilor de la Chişinău pe marginea „cazului GOMA", care ne determină să bănuim că autorităţile moldovene se lasă influenţate de forţe oculte din exterior (implicate şi în ocupaţia noastră din 1940, 1944, când familia GOMA s-a refugiat din Basarabia), în calitatea noastră de cetăţeni ai RM şi de petiţionari, VĂ CEREM:

Publicarea motivelor exacte ale neacordării până în acest moment a cetăţeniei Republicii Moldova pentru scriitorul PAUL GOMA şi familia sa – soţia Ana Maria şi Filip Ieronim. Declaraţia strecurată în presă că soţia sa ar fi apatridă nu este convingătoare, deoarece şi scriitorul PAUL GOMA are statut de apatrid în Franţa, informaţie pusă pe blogul său personal. Despre care diferenţă de statut juridic este vorba şi dacă era necesară o modificare de legislaţie naţională, atunci de ce nu s-a operat în decurs de mai bine de câteva luni?

Publicarea motivelor exacte privind neprocurarea până în prezent a unei case de locuit în Republica Moldova pentru familia refugiatului din Basarabia PAUL GOMA, promisiune făcută de asemenea publică. Se ştia din start că PAUL GOMA doreşte să se întoarcă ACASĂ pentru totdeauna. Care demnitar sau funcţionar moldovean îşi imagina că PAUL GOMA va reveni la baştina sa fără soţia, care i-a fost alături peste 45 de ani şi care de altfel, aşa cum am aflat din presă, este de origine evreiască?

Publicarea motivelor şi termenelor exacte ale acordării cetăţeniei Republicii Moldova lui Dan Dungaciu, cetăţean român, consilier al Preşedintelui interimar Mihai Ghimpu, cunoscut ca expert în „gestionarea" banilor destinaţi culturii din Basarabia, mai ales prin „filtrul" de la Iaşi. Solicităm ca această informaţie să conţină numărul exact de zile în care i s-a acordat lui Dan Dungaciu cetăţenia RM, motivele „regimului de urgenţă", temeiul juridic şi informaţii privind activitatea lui Dan Dungaciu în România de până la 1989, când PAUL GOMA lupta contra lui Ceauşescu şi a comunismului.

Publicarea motivelor exacte, care l-au împiedicat pe Preşedintele interimar Mihai Ghimpu să emită decretul promis privind acordarea celei mai înalte distincţii – Ordinul Republicii marelui scriitor PAUL GOMA, chiar şi în lipsa acestuia pe teritoriul RM, cu prilejul împlinirii la 2 octombrie 2010 a vârstei de 75 de ani.

RECHEMAREA AMBASADORULUI REPUBLICII MOLDOVA LA PARIS, Oleg Serebrian, care, prin comportamentul său şi al subalternilor săi: sfidător, arogant şi dispreţuitor faţă de familia lui PAUL GOMA, a adus atingere intereselor şi demnităţii naţionale. Diplomaţii lui Oleg Serebrian l-au tratat pe PAUL GOMA ca

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

pe un gastarbeiter oarecare, umilindu-l. Aceasta e „misiunea" pentru care Serebrian a fost trimis la Paris, să calce în picioare personalităţile şi valorile neamului?

Sancţionarea ministrului Afacerilor Externe şi Integrării Europene al Republicii Moldova, Iurie Leancă, pentru proasta gestionare a „cazului GOMA", fapt care a compromis excepţionalul eveniment anunţat al REVENIRII ACASĂ a familiei GOMA şi a adus prejudicii grave intereselor naţionale şi imaginii statului nostru pe plan extern. Oare cu care valori doreşte să intre în Europa Iurie Leancă, tendinţă pe care o găsim în elementul „Integrare Europeană" din titulatura ministerului, nu cumva cu importanţa propriei persoane în plan global?!

Confirmarea sau infirmarea publică a informaţiei, potrivit căreia actualul ministru de externe al Republicii Moldova, Iurie Leancă a activat în cadrul Ambasadei URSS la Bucureşti până la puciul de la Moscova din 1991. În CV-ul acestui ministru, afişat pe mai multe site-uri, scrie ca în 1986 „absolveşte Institutul de Relaţii Internaţionale din Moscova" (doar absolvent sau licenţiat?), iar între 1986-1993 a fost „angajat al Ministerului Afacerilor Externe". MAE al cărei ţări şi unde, domnule ministru Leancă? Cerem să fie publicate detaliile, conform înscrierilor din cartea de muncă: data, luna, anul, locul de muncă, funcţia, categoria sau gradul diplomatic din perioada 1986-1993. Cerem, totodată, ca ministrul Iurie Leancă să informeze publicul, dacă are sau nu grad militar, daca „da", care-i acesta şi al cărei ţări.

Înregistrăm prezenta notă de protest la sediul Preşedinţiei Republicii Moldova şi la cel al Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene al Republicii Moldova şi aşteptăm răspuns în scris, conform competenţei, în termenele prevăzute de legea privind petiţiile cetăţenilor.

Nu trădaţi interesele şi valorile naţionale, pentru că veţi fi judecaţi dur de urmaşi!

Mişcarea tinerilor „Democraţia ACASĂ" (DA)"

*

Eroii mareşalului Antonescu se întorc acasă

Autor: PETRE OTU

La 3 martie 2012 a avut loc la Iaşi, fostă capitală a Moldovei timp de trei secole, şedinţa comună a guvernelor României şi Republicii Moldova. A fost, fără îndoială, o premieră în relaţiile dintre cele două state româneşti, iar semnificaţiile unui asemenea eveniment, depăşesc cu mult cadrul unei simplu act protocolar.

Cu acest prilej, miniştrii Apărării ai celor două ţări, Gabriel Oprea şi Vitalie Marinuţă, au semnat "Acordul între Guvernul României şi Guvernul Republicii Moldova privind regimul juridic al mormintelor de război româneşti situate pe teritoriul Republicii Moldova". Documentul reprezenta din multe puncte de vedere o necesitate, având în vedere că pe teritoriul dintre dintre Prut şi Nistru există numeroase morminte ale militarilor români, căzuţi în cele două războaie mondiale. Cele mai multe provin din a doua conflagraţie mondială, acţiunile militare comportând două secvenţe bine definite.

Confruntări de amploare

Prima dintre ele s-a desfăşurat în perioada 22 iunie-26 iulie 1941 şi a constat în operaţiile grupului de armată "general Antonescu" pentru eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei. Dispozitivul cuprindea Armata 3 română, comandată de generalul Petre Dumitrescu, Armata 4 română, condusă de generalul Nicolae Ciupercă şi Armata 11 germană (comandant generalul Eugen von Schobert), aceasta având şi rolul de a asigura, potrivit înţelegerilor anterioare dintre Adolf Hitler şi Ion Antonescu, statul major al grupului de armată[1]. Armata 3 română a acţionat în nordul Bucovinei, Armata 11 germană din care au făcut parte şi o serie de divizii române, a operat în nordul şi centrul Basarabiei, iar Armata 4 română în sudul provinciei. Operaţiile au început în noaptea de 22 iunie 1941, prima etapă, desfăşurată până la începutul lunii iulie, fiind cea a capetelor de pod la est de râul Prut. A urmat, apoi, consolidarea acestuia, concomitent cu declanşarea loviturii principale dată de Armata 11 germană, care, la 16 iulie 1941, a eliberat Chişinăul şi a a atins Nistru [2].

În prima fază, Armata 4 a realizat o serie de capete de pod, cele mai aprige

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

confruntări având loc în zona Cania – Ţiganca – Epureni. Ulterior, marile unităţi române ale Armatei 4 au trecut la urmărirea inamicului, care s-a retras, fiind lovit în flanc de trupele române şi germane care eliberaseră Chişinăul. Eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei a fost finalizată la 26 iulie 1941, eveniment care a fost salutat cu satisfacţie de opinia publică românească. În acţiunile din această perioada au fost angajaţi peste 450.000 de militari români, pierderile suferite ridicându-se la 4.271 de morţi.

Mai citeşte: Un acord istoric

O a doua secvenţă s-a consumat în primăvara şi vara anului 1944, când Armata Roşie, care preluase iniţiativa strategică după bătălia de la Kursk (iulie-august 1943), a ajuns pe teritoriul naţional, frontul stabilizându-se, de la jumătatea lunii aprilie pe aliniamentul Nistrul Inferior, nord Cernăuţi, nord Iaşi, Strunga, Târgu Neamţ, pantele de est ale Carpaţilor Orientali. În partea de sud-est a ţării, acţiona Grupul de armate "Ucraina de sud", care avea în compunere armatele 3 şi 4 române şi 6 şi 8 germană. Între Nistru şi Prut acţionau Armata 3 română (între Bugaz şi Talmaz şi Armata 6 germană (între Talmaz şi nord-vest-Corneşti), iar în spaţiul dintre Prut şi Carpaţii Orientali, armatele 8 şi 4 română. Dispozitivul era de aşa manieră construit, încât partenerul german, după experienţa din bătălia de la Stalingrad, avea controlul marilor unităţi române. În perioada aprilie-august pe acest segment al uriaşului front germano-sovietic a fost o acalmie relativă, sovieticii declanşând ofensiva abia la 20 august 1944, printr-o manevră dublu învăluitoare, care a urmărit încercuirea forţelor principale româno-germane. Spargerea frontului s-a realizat în prima zi de luptă, iar în seara lui 23 august, când România a rupt alianţa cu Germania şi a anunţat alăturarea Coaliţiei Naţiunilor Unite, frontul se găsea pe aliniamentul Târgu Neamţ, sud - est Roman, nord-vest Huşi, est Leova, nord Tatarbunar. Având în vedere dinamica acţiunilor de luptă şi schimbarea de alianţă a României, numărul militarilor români căzuţi în Basarabia în această perioadă nu poate fi estimat.

Cinstirea ostaşilor căzuţi la datorie

Atât în timpul acţiunilor militare din iunie-iulie 1941, cât şi ulterior după ce frontul s-a deplasat în adâncimea teritoriului sovietic, s-au amenajat cimitire unde au fost înhumaţi cei care şi-au pierdut viaţa precum şi o serie de monumente comemorative care le cinsteau sacrificiul. Această sarcină a fost dusă la îndeplinire în faza luptelor de către unităţilor operative care aveau în compunere subunităţi specializate. Apoi, amenajarea cimitirilor şi construcţia operelor comemorative a căzut în sarcina organismelor statului, respectiv a Aşezământului Naţional "Regina Maria", înfiinţat prin legea nr. 176 din 1 august 1940[3].

Personalul aşezământului a procedat la inventarierea ostaşilor căzuţi şi la amenajarea unor cimitire în principalele zone de confruntare. Principalele localitati in care au fost înhumati militari romani sunt: Ţiganca(1020), Cania (938), Miclăuşeni (350), Chişinău (232), Soroca (455), Tighina (518). Astfel, numai în zona Cania, Stoeneşti, Ţiganca, unde s-au înregistrat pierderile cele mai mari(peste 2.300 de morţi, din totalul celor 4.271 înregistraţi în luptele dintre Prut şi Nistru), au fost amenajate peste 25 de cimitire cum ar fi cele de la Cania, cu 938 de morţi sau Dealul Epureni – Ţiganca, cu 1.020 de morţi, în memoria cărora, în toamna lui 1941, a fost instalată o troiţă. Cercetări mai recente au evidenţiat existenţa apeste 300 necropole de război, cu un total de aproape 7.800 militari români înhumaţi

Memorie siluită

Încă din vara anului 1944, când acţiunile militare s-au mutat, în parte, la vest de Prut, a început demolarea tuturor cimitirelor şi însemnelor comemorative de război amenajate în întregul spaţiu în care armata română a luptat în timpul Campaniei din Est. Acestea erau, potrivit concepţiilor sovietice de atunci, osemintele "fasciştilor", ale "invadatorilor" a căror urme trebuiau şterse. În multe cazuri locurile de înhumare au rămas doar în amintirea oamenilor şi în documentele militare româneşti.

Această situaţie a dăinuit timp de aproape o jumătate de veac, până la sfârşitul Războiului Rece, deşi la 12 august 1949 s-au adoptat convenţiile de la Geneva care au creat aşa numitul "drept de la Geneva"[4]. Aceste norme ale dreptului internaţional umanitar larg acceptate în întreaga lume impuneau obligaţia ca locurile de veci ale persoanelor ucise sau care au murit din cauza şi în urma războiului să fie înfiinţate şi întreţinute corespunzător. Un exemplu l-au reprezentat,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

în acea epocă, ţările din vestul continentului, unde pe fondul reconcilierii istorice dintre germani şi francezi, locurile militarilor căzuţi în cele două conflicte militare, indiferent de tabăra beligerantă, au beneficiat de o îngrijire corespunzătoare.

Recuperarea memoriei

După sfârşitul confruntării bipolare, lucrurile au evoluat de o manieră pozitivă, autorităţile statale româneşti, precum şi segmente ale societăţii civile făcând eforturi constante pentru a recupera memoria celor care şi-au pierdut viaţa în confruntările armate din secolele al XIX-lea şi al XX-lea.

În anul 2003, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 379 privind regimul mormintelor şi operelor comemorative de război, iar în anul următor s-a creat Oficiul Naţional pentru Cultul Eroilor (ONCE), organ de specialitate al administraţiei publice centrale cu personalitate juridică, ce s-a aflat, iniţial, în subordinea Secretariatului General al Guvernului. El a fost investit cu largi atribuţii în domeniul identificării, protejării, constituirii şi întreţineriimormintelor şi operelor comemorative de război, româneşti şi străine, aflate pe teritoriul României, şi a celor româneşti din străinătate. Actul normativ stabilea, de asemenea, îndatoriri clare şi pentru autorităţile locale în această privinţă.

Încă de la înfiinţarea sa, ONCE s-a precupat pentru identificarea şi refacerea cimitirilor din teritoriul dintre Prut şi Nistru, o primă mare realizare fiind reconstituirea cimitirului românesc de la Ţiganca. Reconstrucţia lui a durat aproape doi ani de zile şi a constat în împrejmuireaacestuia, reamenajarea celor nouăgropi comune, instalarea a 142 decruci creştine, amplasarea a 11 plăci de marmură, pe nouă dintre elefiind înscrise numele celor 830 de eroi români identificaţi, amenajarea peisagistică şi a căilor de acces, montarea unei troiţe, a unei porţi monumentale tradiţionale şi a candelelor ce vor arde întru veşnica recunoştinţă a celor ce s-au sacrificat pentru ţară.

Inaugurarea a avut loc la 1 iunie 2006 în prezenţa fostului rege Mihai I, a altor unor personalităţi reprezentative de pe ambele maluri ale Prutului. Au luat parte foşti combatanţi, veterani de război, urmaşi ai eroilor, pelerini veniţi din România şi numeroşi locuitori din zonă. Ulterior, ONCE a sprijinit şi finanţat reconstruirea cimitirelor româneşti de campanie de la Feşteliţa (7 iunie 2008), Neculăieuca (8 iunie 2008), Micleuşeni (25 octombrie 2008), Cania (24 octombrie 2009) şi Vărzăreşti (24 octombrie 2010); Concomitent, a fost instalată o troiţă tradiţională la Vărvăreuca (25 octombrie 2008) şi una din fier forjat pe Dealul Epureni (24 octombrie 2009).

Semnificaţia acordului

...acordul semnat la 3 martie deschide perspective ca acest efort de până acum să fie amplificat considerabil. Documentul reglementează modul de reconstrucţie, amenajare, întreţinere şi îngrijire a cimitirelor şi parcelelor de onoare ale militarilor români existente pe teritoriul Republicii Moldova. Guvernul de la Chişinău garantează protejarea mormintelor româneşti şi se obligă să pună la dispoziţia Guvernului de la Bucureşti, în folosinţă gratuită şi pe o perioadă nelimitată, suprafeţele de teren pe care sunt sau au fost amplasate morminte ale militarilor români. Utilizarea lor nu afectează dreptul de proprietate. În cazul în care suprafaţa de teren unde se găsesc înhumaţi militari români ar fi necesară autorităţilor de est de Prut, atunci se va proceda la consultări, iar guvernul Republicii Moldova va pune la dispoziţie altă parcelă, unde se va amenaja un alt cimitir. Amenajarea şi întreţinerea şi îngrijirea mormintelor şi ridicarea de opere comemorative pe teritoriul Republicii Moldova se vor face pe cheltuiala autorităţilor de la Bucureşti, partea moldoveană acordând o serie de facilităţi vamale şi fiscale.

Responsabil pentru implementarea acordului pentru partea română a fost desemnat Oficiul Naţional Cultul Eroilor, aflat în subordinea Ministerului Apărării Naţionale. Guvernul Republicii Moldova a însărcinat Ministerul Apărării să materializeze prevederile documentului. În cursul aplicării acordului, cele două părţi contractante îşi iau obligaţia de a respecta legislaţia în vigoare pe teritoriul statului unde se află mormintele şi de a ţine cont de tradiţiile religioase şi tradiţiile locale.

În ansamblu, acest acord poate fi caracterizat, fără îndoială, drept istoric. El se aliniază la normele dreptului internaţional şi la standardele unanim împărtăşite în Uniunea Europeană. Dar dincolo de natura obligaţiilor juridice pe care cele două părţi contractante şi le asumă, importante prin ele însele, documentul este un gest recuperator al unei memorii comune, marcată de o experienţă tragică, fapt care le-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

a înrâurit destinul postbelic. Semnarea documentului mai arată, de asemenea, voinţa politică de a construi punţi de dialog şi cooperare între cele două state româneşti, spre beneficiul cetăţenilor lor, iar trecutul comun poate fi, iată, un liant pentru viitor.

Note

[1] Pentru organizarea de comandament româno - germană la începutul conflictului esenţiale sunt lucrările Andreas Hillgruber, Hitler, regele Carol şi maresalul Antonescu,Relaţiile germano-române (1938-1944), ediţie şi studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, Humanitas, Bucureşti, 1994; Antonescu-Hitler. Corespondenţă şi întâlniri inedite (1940-1944), ediţie de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, Danubius, Bucureşti, 1991, vol. 1, p.100-169;

[2] Pentru acţiunile de eliberare a Basarabiei şi nordului Bucovinei, declanşate la 22 iunie 1941, a se vedea, între altele, Veteranii pe drumul onoarei şi jertfei (1941-1945). Spre cetăţile de pe Nistru (22 iunie-26 iulie 1941), Editura Vasile Cârlova, Bucureşti, 1996; Generalul Ion Gheorghe, Un dictator nefericit. Mareşalul Ion Antonescu (Calea României spre Statul satelit), ediţie şi studiu introductiv de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, Bucureşti, 1996, p.178- 184; Eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei(22 iunie-26 iulie 1941), coordonatori: colonel dr. Alesandru Duţu, prof. univ. dr. Mihai Retegan, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1999.

[3]Arhivele Naţionale Istorice Centrale, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Cabinet militar Ion Antonescu, dosar nr. 46/1941, f. 11-56. Până la înfiinţarea acestui aşezământ, îngrijirea mormintelor şi operelor comemorative pentru eroii căzuţi în Războiul de întregire (1916-1919) s-a făcut de „Societatea Mormintelor Eroilor căzuţi în Război", creată în 1919 şi transformată, în 1927 în Societatea „Cultul Eroilor". În anul 1942, Ion Antonescu a procedat la o reorganizare a Aşezământului „Regina Maria".

[4] Detalii în Beatrice Onica-Jarka, Drept internaţional umanitar, Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 62-91192-438; Eugen E. Popescu, Drept internaţional umanitar. Dreptul conflictelor armate. Dreptul războiului, Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p.73-88; La Geneva s-au adoptat patru convenţii: îmbunătăţirea soartei răniţilor, bolnavilor din forţele armate în campani (I); îmbunătăţirea soartei răniţilor, bolnavilor şi naufragiaţilor forţelor armate marritime (II); tratamentul prizonierilor de război (III); protecţia civililor pe timp de război (IV). Ele au fost completate cu două protocoale adiţionale, adoptate tot la Geneva în anul 1977 (Protecţia victimelor conflictelor armate internaţionale şi a victimelor conflictelor armate neinternaţionale).

STALINGRAD

Historia 130

România, de la bătălia pentru Stalingrad la Rusia lui Putin

Autor: Adrian Cioroianu | 14536 vizualizări

Ce a însemnat bătălia de la Stalingrad în evoluţia celui de-Al Doilea Război Mondial? De ce a angajat Ion Antonescu un sfert de milion de soldaţi români să lupte la o distanţă enormă de România? Cum a perceput societatea românească dezastrul ce a urmat acestei bătălii? De ce României îi este şi astăzi amintită şi reproşată participarea la războiul împotriva Uniunii Sovietice?

A răspuns la aceste întrebări Adrian Cioroianu, decanul Facultăţii de Istorie din cadrul Universităţii Bucureşti şi fost ministru de Externe al României; publicăm mai jos fragmente consistente din punctele de vedere ale Domniei sale (intertitlurile aparţin redacţiei).

Stalingradul apare ca o opţiune militară viabilă pentru Germania nazistă după eşecul bătăliei pentru Moscova din 1941. Nereuşind să ocupe Moscova, Hitler se gândeşte să schimbe puţin dimensiunea atacului şi să-l surprindă pe Stalin. În aceste condiţii, Führer-ul îşi mobilizează toţi aliaţii pentru susţinerea efortului de război. După experienţa nefastă a bătăliilor purtate de Armata Română în 1941, Ion Antonescu angajează armata un an mai târziu în noi bătălii împotriva Uniunii Sovietice. Conducătorul statului român era oarecum forţat de o alianţă cu totul informală, existentă între Germania şi România sau, mai bine zis, între el şi Hitler. Această alianţă va deveni un punct de discordie între cele două ţări chiar în toamna anului 1942.

Totuşi, un lucru interesant se întâmplă pe 22 septembrie 1942: Mihai Antonescu face o vizită la Berlin, unde se întâlneşte cu Hitler şi Ribbentrop,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ridicând problema perfectării unui pact formal între cele două ţări. Este cazul să oficializăm raporturile din România şi Germania, le cere Antonescu conducătorilor germani. Din păcate, aş spune, pentru cursul de ansamblu al operaţiunii, Hitler va afirma că acest lucru nu este o prioritate. Esenţială era concentrarea tuturor eforturilor pe front, drept pentru care acest pact nu se realizează.

Trebuie zăbovit puţin asupra acestei încercări româneşti de oficializare a raporturilor cu Germania pentru că e limpede de ce se pune acum, în toamna anului 1942, la mai bine de un an de la începutul atacului împotriva Uniunii Sovietice. Însuşi faptul că acest pact revine în discuţie arată temerile părţii române că războiul s-ar putea prelungi mai mult decât estima Hitler. America intrase şi ea în conflict, iar raportul de forţe era pe cale de a se modifica.

După încercarea României de a oficializa alianţa cu Germania, la 19 noiembrie 1942 începe controfensiva sovietică; exact în zona care ne privea pe noi în mod direct, în Cotul Donului, apărat de Armata a III-a, care va suferi pierderi uriaşe. Simultan, în stepa calmucă, Armata a IV-a, la rându-i, are probleme.

Perioada noiembrie-decembrie 1942 reprezintă punctul culminant în raportul dintre România şi Germania. De ce? Pentru că pe fondul impasului german de la Stalingrad trebuia găsit un ţap ispăşitor. Era clar că Armata Română n-avea dotările armatei germane, poate n-avea nici determinarea ei de a lupta, însă Ion Antonescu a simţit, într-un fel, faptul că i s-ar putea reproşa lui şi armatei pe care o conducea că ar fi veriga slabă a Axei, în condiţiile în care bătălia pentru Stalingrad se împotmolise şi chiar evolua în dauna Germaniei. Se ajunge astfel la întâlnirea din ianuarie 1943, când Ion Antonescu îl vizitează pe Hitler la cuibul acestuia de la Rastenburg. La un moment dat, Mareşalul îi spune lui Hitler că nu este de acord ca eşecul de la Stalingrad să fie pus în seama armatei române. Nu e foarte limpede dacă reproşurile îi fuseseră făcute de Hitler; probabil că nu. Cu tot temperamentul lui, Führer-ul era ceva mai prevenitor, dar probabil că feldmareşalul german Manstein făcuse anumite referiri, nu tocmai măgulitoare, la adresa aliaţilor Germaniei.

Bătălia de la Stalingrad, Ion Antonescu şi Armata Română

Fiind militar, Ion Antonescu îşi dădea seama de importanţa bătăliei; şi, într-un fel, istoria i-a dat dreptate. Stalingradul, în mod evident, este un moment de cotitură pe Frontul de Est; unul din cele două, le-aş spune. Primul cuprinde perioada dintre august 1942 şi ianuarie 1943 – bătălia pentru Stalingrad. Al doilea este situat în vara lui 1943 – bătălia de tancuri de la Kursk. Sunt momentele hotărâtoare ale campaniei din Est. Or Antonescu, precum Hitler şi Stalin, a înţeles importanţa bătăliei pentru Stalingrad. Din acest motiv a trimis trupe în ciuda protestelor din ţară, din acelaşi motiv Hitler a dat o mare importanţă şi a mobilizat şi el toate forţele disponibile; la fel şi Stalin, care, pentru susţinerea Stalingradului, a trimis toate rezervele disponibile. Stalingradul devenise, efectiv, nodul în care se lega sau se dezlega – depinde din ce parte priveşti – campania din Est. Ca aliat al lui Hitler în acel moment, chiar dacă n-avea nimic pe hârtie, Antonescu era obligat să dea importanţa cuvenită acestei bătălii. Fără îndoială că i-o cerea şi Hitler, dar Mareşalul era un ofiţer destul de inteligent ca să-şi dea seama şi singur de importanţa mizei. Vă daţi seama ce-ar fi însemnat, în plan propagandistic, ocuparea unui oraş care purta însuşi numele generalissimului sovietic?

După Stalingrad, în relaţiile româno-germane se schimbă două aspecte fundamentale. Pe de-o parte, pe plan intern, Antonescu şi regimul acestuia devin ceva mai elastici în privinţa problemelor etnice referitoare la ţiganii şi evreii din România, iar, pe de altă parte, încep tatonări pentru o eventuală ieşire din război. Din acestă cauză, Mihai Antonescu intră în atenţia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Gestapo-ului şi a lui Hitler, care chiar îi cere demisia. Mihai Antonescu începuse o serie de demersuri, inclusiv prin Italia. Sigur că n-a avut niciun fel de succes, dar asta l-a pus într-o lumină nefavorabilă în ochii germanilor. În privinţa lui Ion Antonescu, el n-a fost foarte hotărât. Pe de-o parte, era angajamentul lui moral, de care tot vorbea. Pe de altă parte, era statutul lui de partener, care nu-şi putea părăsi aliatul german într-un moment foarte delicat. Totuşi, Antonescu îşi dădea seama că soarta ţării e în joc în momentul în care ofensiva sovietică începea înaintarea spre Vest. Este un moment destul de delicat al alianţei dintre România şi Germania, pentru că e bine să fii aliat la victorie, dar e cu totul delicat să fii aliat atunci când încep înfrângerile. Acesta este motivul discuţiilor dintre Antonescu şi Mainstein, dintre Antonescu şi Ribbentrop, dintre Antonescu şi Hitler. Până atunci, până în toamna lui 1942, lucrurile păruseră promiţătoare, dar după noiembrie 1942 situaţia devine delicată.

Suprizele bătăliei şi posteritatea Stalingradului

Înfrângerea de la Stalingrad a avut un mare impact asupra Armatei Române; ea a contribuit la scăderea accentuată a moralului soldaţilor. La Cotul Donului, în Stepa Calmucă şi la Stalingrad România a pierdut peste 150.000 de soldaţi, iar un corp de armată – aproape 70.000 de soldaţi – a rămas blocat în Crimeea până prin primăvara lui 1944, pe fondul avansului spre Vest al Armatei Sovietice. O bună parte din echipamentul şi capacitatea de luptă a Armatei Române au fost compromise în această bătălie.

Din toate discuţiile pe care le-am avut cu bunicul meu, care luptase pe Frontul de Est, dar şi cu cei cu care am dezbătut tema în interes istoric, ca profesor de istorie, până în toamna lui 1942 românii încă aveau speranţe, iar armata germană părea invulnerabilă. Războiul promitea să se termine într-o manieră fericită pentru România. După 1942 şi, mai ales, după februarie 1943, speranţa s-a diminuat considerabil. Presa română, care are un ton foarte optimist şi foarte triumfalist până februarie 1943, îşi schimbă poziţia: apar dubiile, apare cenzura, se vorbeşte puţin; presa este întotdeauna foarte sensibilă la astfel de detalii. E înfloritoare câtă vreme eşti în avans, în ofensivă, dar devine tăcută atunci când începe defensiva şi când propria armată se retrage.

Apar însă întrebările: cum a fost posibil ca armatele Alianţei să fie încercuite la Stalingrad de către sovietici? Până şi comandamentul sovietic era nelămurit cum de au reuşit să prindă sute de soldaţi în încercuire, printre care şi 22 de generali ai armatei germane, în frunte cu Paulus. Surpriza a fost de ambele părţi. Neplăcută pentru Hitler, care le ceruse soldaţilor săi să reziste – Führer-ul chiar spera ca Paulus fie să facă un gest miraculos, să iasă din încercuire, fie să se sinucidă; ceea ce Paulus n-a făcut şi rămâne în istorie ca singurul feldmareşal german care s-a predat armatei sovietice. Aceeaşi surpriză se vede şi în presa română, pe care am avut ocazia s-o parcurg. Tonul devine din ce în ce mai reţinut, oprindu-se mai curând pe victorii de etapă, dar bătălia mare fusese pierdută. Începea al doilea capitol al Războiului din Est: retragerea şi rezistenţa acolo unde mai era posibil. Rezistenţa încerca să se facă în Crimeea şi, din acest motiv, Armata Română rămâne acolo până prin aprilie 1944. Tăvălugul sovietic era însă mult mai puternic, la fel ca şi determinarea lor de a cuceri Crimeea.

De altfel, Sevastopolul îşi păstrează şi astăzi importanţa pe care o avea atunci. Cât de simplu s-ar putea face o paralelă cu strădaniile de astăzi ale Rusiei de a păstra Sevastopolul ca port militar, chiar dacă peninsula nu mai face parte din Rusia, ci din Ucraina... Ruşii au reînnoit deja un contract pentru Sevastopol pentru mulţi, mulţi ani de-acum încolo. În condiţiile de astăzi, preşedintele rus Vladimir Putin s-a înţeles cu actualul preşedinte al Ucrainei pentru concesionarea portului; nordul Mării Negre e controlat prin Sevastopol şi acest lucru este valabil azi, după cum era valabil şi în 1943-1944.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Moscova vede în NATO un potenţial adversar

Pentru o bună bucată de timp, diferendele între România şi Uniunea Sovietică au fost trecute sub tăcere în vremea Tratatului de la Varşovia, o alianţă de conjunctură, forţată, impusă de Moscova. Abia apoi au început să iasă la suprafaţă marile disensiuni, tot mai accentuat din momentul în care România a aderat la NATO, o alianţă pe care Rusia o vede potenţial adversară.

Imaginaţi-vă că am avut ocazia de a discuta şi de a-l cunoaşte pe Dmitri Rogozin, cu ocazia summit-ului de la Bucureşti (acum vicepremier al Rusiei, Rogozin a făcut de-a lungul timpului mai multe declaraţii dure la adresa participării României la războiul împotriva URSS – n.r.). Rogozin a ajuns atunci mai devreme şi am avut o discuţie în aeroportul Otopeni, în timp ce aşteptam să aterizeze preşedintele Vladimir Putin. Sigur că n-am discutat aspecte istorice, dar cât de cât mi-am dat seama de opinia pe care domnul Rogozin o are cu privire la NATO. Or, în aceste condiţii ale unui dialog politic destul de firav şi în condiţiile percepţiei pe care o are Moscova cu privire la NATO, este firesc, într-un fel, să se reproşeze această participare a României la atacul împotriva Uniunii Sovietice. Totdeauna învingătorul are de reproşat învinsului. În bătălia pentru Uniunea Sovietică, pentru Moscova, pentru Stalingrad, Armata Română a fost de partea învinsului, drept pentru care reproşurile vor continua. Acesta este un dat al istoriei: întotdeauna învingătorul are mai multe reproşuri de făcut învinsului decât invers. Rămâne să tragem fiecare concluziile din istoria care se află în spatele nostru. Lucru valabil şi pentru România, şi pentru Rusia de azi. Şi, sigur, aceste episoade nu trebuie să greveze asupra prezentului; teoretic, nu trebuie. Ştiu însă că practic e destul de greu, dată fiind fragilitatea dialogului politic de care vorbeam dintre România şi Rusia de astăzi. În contextul în care Rusia vede în NATO un adversar, e puţin probabil ca istoricii ruşii să cadă de acord cu cei români asupra unor episoade cum ar fi Al Doilea Război Mondial sau problema tezaurului. În opinia mea, problemele ar trebui disociate. Corect ar fi să discutăm tezaurul fără să aducem în discuţie Al Doilea Război Mondial. Sunt probleme total diferite, momente istorice total diferite. Sunt dosare separate şi ar trebui discutate cu calm şi cu detaşare. Dar probabil n-a venit încă momentul pentru calmul şi detaşarea despre care vorbim...

*

Proorocul propriei credinţe: Ezechil a vrut să se sinucidă la Stalingrad. Dar era a doua zi de Crăciun, nu se cădea.

Autor: Andrei Crăciun

Când l-am întâlnit pe Emilian Ezechil era 2009, încă se putea trăi. Trecuse deja de 90 de ani. Purta un palton cum nu se mai fac, o pălărie amplă pe care şi-o aşeza pe genunchi înainte să vorbească. Era, cum se spune, un domn cochet. Îşi publicase memoriile, La porţile Infernului, la editura Tritonic, locuia în cartierul bucureştean Titan şi se lăuda că până nu demult căra acasă până la douăzeci de kilograme de la Auchan. Dar, deja, puterile începeau să slăbească. Se apropia sfârşitul.

Emilian Ezechil îşi aminteşte bine ce a fost la Stalingrad. El, care a făcut Armata, ca Isaac Babel, la Cavalerie, a luptat pe Frontul de Est, a scăpat viu din stepa calmucă şi a mai făcut şi Frontul de Vest, până în Munţii Tatra. Emilian Ezechil a trăit cel mai greu Stalingrad în decembrie iar cea mai grea dintre zile a fost 26 decembrie 1942. A doua zi de Crăciun, în Război.

Istoria, aşa cum mi-a povestit-o e aşa:la 70 de kilometri de Stalingrad, Ezechil şi camarazii lui au fost debarcaţi în gara Simowniki şi dirijaţi înspre Elista, capitala stepei Calmuce. Unităţile de cavalerie ale românilor aveau misiunea de a supraveghea spaţiul de război. Ezechil şi ceilalţi absolvenţi ai

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

şcolii de subofiţeri, rezerva de cavalerie, au fost chemaţi la comanda regimentului şi timp de şapte zile li s-a predat sistemul complicat de cifrare-descifrare al transmisiunilor întregului front românesc. În perioada asta au fost cartiruiţi la familiile din zonă. Emilian Ezechil a nimerit într-o casă modestă din chirpici cu pardoseala din pământ. Capul familiei era mereu plecat la un colhoz, undeva departe. Soţia lui, care avea în jur de treizeci de ani, l-a hrănit bine pe Ezechil, în speranţa unei recompense sexuale. Cum tânărul cavalerist îşi impusese să se ţină departe de „necazuri cu femeile", a sfârşit prin a nu mai fi servit nici măcar cu o bucată de pâine.„Nu-ţi dau fiindcă nu ai vrut să mă iubeşti!", i-a retezat-o, scurt, femeia sovietică. Următoarea oprire a fost linia de front, la sud de Stalingrad. Iadul.

26 decembrie '42, aşadar. Frig. Emilian Ezechil povestea că undeva la minus 45 de grade – ascultaţi aici istorie! – românii tremurau, aşteptând degeaba ajutoarele promise de nemţi. Era zece dimineaţa şi niciunul din cele trei sute de avioane de bombardament, niciunul din cele trei sute de tancuri germane făgăduite, n-a apărut.

Triumful morţii

Emilian Ezechil se ridică şi face un pas. „Asta m-a salvat, un singur pas, altfel mă călca un tanc". Între viaţă şi moarte stăteau doar câţiva zeci de centimetri şi un destin. Fugind printre tancuri, Ezechil a văzut ceva ce i-a amintit de un tablou din secolul XVI, „Triumful morţii": soldaţi români pietrificaţi de groază, care se strângeau pâlcuri, iar tancurile ruseşti le spulberau, lăsând în urmă lacuri de sânge şi carne caldă, aburindă, pe zăpadă.

A fugit instinctiv de toate mulţimile, căutând să rămână singur. Dar fără să arunce arma. Un tanc l-a urmărit, toate proiectilele i-au trecut pe lângă urechi. Primul avion al Axei care a apărut a distrus chiar monstrul blindat care-l hăituia. Ezechil a mers tot înainte, până când s-a întâlnit cu un calmuc. I-a cerut apă şi când a băut-o, pe nerăsuflate, a simţit ceva, ca şi cum un plămân i s-ar fi rupt.

În faţă se zărea o armată, calmucul zicea că e cea Roşie, iar Ezechil şi-a pus ţeava puştii sub barbă şi a dat piedica la o parte. Degetele îngheţate se îndreptau spre trăgaci, însă în inimă cobora un gând, ca un duh sfânt: „Astăzi este a doua zi de Crăciun. Să fiu eu oare criminalul propriei mele vieţi?". A pornit spre armata din zare, hotărât să se predea. Au tras înspre el, nu l-au nimerit, şi apoi, ca şi cum un dirijor invizibil ar fi oprit totul, gloanţele au tăcut. Cei care trăgeau erau români.

*

Eroi români pe Frontul de la Stalingrad

Generalul Ioan Alecu Sion: „Cât timp avem muniţie, vom lupta până la unul"

Dramatismul luptelor purtate de Armata Română pe frontul de la Stalingrad a scos în evidenţă caracterul soldaţilor şi ofiţerilor care au luptat în condiţii deosebit de grele, în faţa unui adversar mult superior atât numeric, cât şi ca dotare. Dintre militari, o parte au fugit din calea valului nimicitor lansat de Armata Roşie, dar cei mai mulţi au ales să lupte chiar şi atunci când, încercuiţi fiind şi fără muniţie, soarta le părea pecetluită. În volumul Eroi români pe frontul de răsărit (1941-1944), Alesandru Duţu şi Florica Dobre adună poveştile militarilor români care s-au evidenţiat în lupta contra sovieticilor. Dintre numeroasele fapte de arme am selectat uimitorul destin al generalului de brigadă Ioan Alecu Sion, care şi-a dat viaţa pe frontul de la Stalingrad, încercând să oprească contraofensiva Armatei Roşii şi apoi să îşi scoată soldaţii din încercuire.

„În august 1942, generalului Sion i s-a încredinţat comanda Diviziei 15 Infanterie, care se acoperise de glorie în 1941 în luptele de la Prut, Lăpuşna, Căuşani, Grigoriopol, Hut-Timuş sau Şibka meritându-şi pe deplin numele

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de «Divizia de oţel» a ţării. La 18 noiembrie 1942, în preziua declanşării ofensivei sovietice de la Cotul Donului, divizia avea un efectiv de 433 ofiţeri, 391 subofiţeri şi 13.586 soldaţi şi se afla în rezerva Armatei a 3-a, în spatele diviziilor 5 şi 6 infanterie, la Gromki. La 19 noiembrie, la orele 9,45, Divizia 15 Infanterie a fost pusă la dispoziţia Corpului 4 armată cu misiunea de a bara direcţia Gromki-Ivanovski. Inamicul a ajuns în faţa diviziei la orele 10. (...)

În condiţiile pătrunderii inamicului în sectorul Diviziei 15 Infanterie, generalul Sion şi-a mutat postul de comandă în mijlocul trupelor, pe înălţimea cu cota 193,7. Nu pentru mult timp însă, deoarece focul mitralierelor inamice a lovit punctul de comandă, fapt ce l-a determinat pe generalul Sion să ordone mutarea lui pe înălţimea cu cota 197,4 unde s-a instalat către orele 3, în dimineaţa zilei de 20 noiembrie. Atacurile dezlănţuite din această zi au culminat, către ora prânzului, când dinspre Gromki au apărut circa 40 de tancuri sovietice. Orice încercare de a opri înaintarea lor s-a dovedit zadarnică. Generalul Sion s-a deplasat la unităţi, a organizat apărarea antitanc a înălţimii cu cota 197,4 şi, ordonând artileriei să tragă, a reuşit să determine tancurile inamice să se retragă. În urma lor, pe câmpul de luptă au rămas numeroşi soldaţi români morţi şi răniţi, striviţi de tancuri. Dintre marile unităţi încercuite, Divizia 6 Infanterie avea o poziţie centrală în dispozitiv, cu postul de comandă la Golovski. (...) În seara aceleiaşi zile, generalul Ioan Alecu Sion a fost chemat, personal, la Golovski pentru a se pronunţa, împreună cu ceilalţi comandanţi de divizii, în legătură cu ultimatumul de la sovietici de a se preda, primit de Divizia 5 Infanterie printr-un parlamentar rus. În discuţia care a avut loc, generalul Sion a declarat: «Cît timp avem muniţie, vom lupta până la unul, căci trebuie să intervină aliaţii noştri».

În ziua de 21 noiembrie, în timp ce Divizia 15 Infanterie a fost din nou atacată, comandantul a fost rechemat la Golovski. De data aceasta se cerea, printr-un alt parlamentar rus, capitularea Diviziei 6 Infanterie. În acelaşi timp generalul Sion a lansat o radiogramă către Armata a 3-a cu următorul cuprins: «Situaţia disperată. Acesta este ultimul cuvânt. Spuneţi cuvântul vostru. Am hotărât să luptăm». «Vizitele» parlamentarilor ruşi nu se terminaseră încă. În dimineaţa zilei de 22 noiembrie a fost rândul Diviziei 15 Infanterie să primească un ultimatum semnat de general-maior Moiseev care cerea capitularea până la orele 18. Pentru a câştiga timp, în speranţa intervenţiei aliaţilor, promisă de generalul Weichs, comandantul Grupului de armate B, generalul Sion a comunicat ruşilor că vor primi răspunsul a doua zi. În după-amiaza zilei de 22 noiembrie, la orele 16, pentru a salva puţinele trupe de care mai dispuneau, cei trei comandanţi de divizii, întruniţi la Golovski, au hotărât ieşirea din încercuire în direcţia sud-vest, spre Divizia 22 blindată germană. Numit comandant al trupelor din avangardă, generalul Sion a părăsit Golovski cu puţin timp înainte ca ruşii să ocupe satul şi să-i captureze pe generalii Lascăr şi Mazarini. Fără să ştie acest lucru, generalul Sion a organizat dirijarea trupelor care au constituit o coloană de circa 30 km.

«Trupele române au luptat vitejeşte»

Retragerea a început la orele 21, generalul Sion şi locotenent-colonelul Wolfgang Krüger, şeful Detaşamentului german de legătură pe lângă Divizia 15 Infanterie, însoţind avangarda. După ce a traversat în bune condiţiuni dispozitivul inamic, coloana a fost tăiată în două de atacul tancurilor inamice la traversarea văii Zariza. La trecerea peste râpele abrupte şi prin văile mocirloase, a pierdut aproape toate autovehiculele, tunurile şi materialele. În dimineaţa zilei de 23 noiembrie, generalul Sion şi resturile coloanei au sosit la Bol. Donscinka, având următoarele efective şi materiale: 171 ofiţeri, 129 subofiţeri, 3326 soldaţi, 1045 cai, 18 maşini, 2.115 arme, 40 puşti mitraliere, 6 mitraliere, 4 brandt-uri de 81,4 mm şi 2 tunuri. Din aceste

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

resturi, aparţinând celor trei divizii, generalul Sion a organizat unităţi, a numit comandanţi, a fixat misiuni de luptă, acţionând toată ziua pentru apărarea satului împreună cu Divizia 22 blindată germană. În noaptea de 23-24 noiembrie, divizia germană s-a retras însă la circa 3 km de sat. Rămaşi în localitate, a doua zi 24 noiembrie, generalul Sion şi trupele sale au continuat să reziste atacurilor sovietice. De trei ori s-a cerut ajutor diviziei blindate germane, care a făcut doar promisiuni, dar, practic, nu i le-a acordat. În mijlocul trupelor, generalul Sion îşi îmbărbăta soldaţii, trecând de nenumărate ori la numai câţiva zeci de metri în faţa tancurilor duşmane, prin focul mitralierelor. Locotenent-colonelul Krüger, martor al evenimentelor avea să noteze: «Trupele române au luptat vitejeşte». Situaţia deosebit de critică în care s-au găsit trupele române a culminat la orele 10 când, în forţă, sovieticii au atacat satul. Muniţia le era pe terminate; câteva grenade şi ultimele cartuşe au fost împărţite de însuşi generalul Sion. În panica ce se accentua din ce în ce mai mult, militarii au început să părăsească poziţia. Generalul Sion a încercat să le vorbească, să-i încurajeze. Totul era însă în zadar, ostaşii retrăgându-se sub focul tancurilor inamice şi al mitralierelor care loveau în plin. Tot câmpul luptei era acoperit de morţi şi răniţi. La orele 13, în timp ce generalul Sion încerca, împreună cu câţiva subordonaţi să ajungă în dispozitivul diviziei germane, a fost somat să se predea. Unul dintre ofiţeri, maiorul Busuioceanu a strigat: «Domnule general, ruşii sunt aici, fugiţi». Era însă prea târziu. Generalul a fost răpus de gloanţele duşmane. «Astfel – consemna jurnalul de operaţii al marii unităţi – cade la datorie generalul Sion, care numai cu cei trei ofiţeri din statul major şi păzit de şoferul credincios, rămâne ultimul pe poziţie ca cel mai brav între bravi, soldat al ţării (...)»".

*

Fragment din Alesandru Duţu şi Florica Dobre,
Eroi români pe frontul de răsărit (1941-1944),Editura Eminescu, 1995

«Era ultima noapte de libertate. Eram parcă la un priveghi la căpătâiul unui mort drag: viaţa noastră de până acum, tinereţea noastră»

Radu Mărculescu, profesor de liceu şi ofiţer rezervist, este mobilizat odată cu intrarea României în război de partea Axei şi este luat prizonier în bătălia de la Cotul Donului, laolaltă cu alţi nenumăraţi ofiţeri şi soldaţi ai Armatei Regale Române. A fost închis de-a lungul a nouă ani în lagărele de la Tambov, Oranki (şi anexa lui, Schitul,) Monastîrka, Uscioara, Morşansk, Mihailovo, Odessa, Nikolaevo, iar după „repatriere", în România sovietizată, la Sighet şi Bragadiru. După Revoluţie, Mărculescu începe să îşi descrie, în pagini memorialistice, experienţa concentraţionară, publicată în volumul Pătimiri şi iluminări din captivitatea sovietică; noi am selectat spre redare momentul căderii în prizonierat.

„Povestea prizonieratului meu începe cu bătălia din Cotul Donului (19-23 noiembrie 1942), care, împreună cu cea din nordul Africii (El Alamein, 23 octombrie-4 noiembrie 1942), va schimba cu totul cursul celui de-Al Doilea Război Mondial. (...) În zori ne trezirăm cu puternice şi neîntrerupte bubuituri dinspre front. Era o dimineaţă ceţoasă (19 noiembrie), de nu se vedea mai departe de vreo sută de metri. (...) De fapt, toată această dramă s-a desfăşurat în câteva zile (dimineaţa lui 19 noiembrie-seara lui 23), cinci zile de hărţuială cu tancurile sovietice cu care ne duelam în focuri de artilerie, cu popasuri scurte şi somn iepuresc, cu devieri de traseu, în funcţie de situaţiile care apăreau, iar tot acest efort supraomenesc era susţinut de speranţa supremă de a ajunge la Kleţkaia înainte de-a se închide cercul. (...) Nu ştiam unde duce drumul acesta care şerpuia pe firul unei vâlcele, dar era unicul posibil în situaţia dată. Ne angajarăm pe el în galop. Oricum, Kleţkaia nu putea fi decât în direcţia lui. La o răscruce de drumuri

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

oprii ca să consult harta. Identificai vâlceaua şi văzui că duce la Kleţkaia. Eram pe drumul cel bun. Încă o forţare şi eram salvaţi. Dar, pe măsură ce înaintam la trap pe acest fund de vale, el se făcea din ce în ce mai larg, iar pe malurile lui ridicate, care se tot îndepărtau de noi, începură să curgă, ca nişte pârâie, şi pe dreapta, şi pe stânga, şiruri de ostaşi şi pe jos, şi în căruţe sau pe cai. Pâraiele se făceau râuri, apoi fluvii şi umplură tot cazanul văii cu o mare de oameni care se înghesuiau, se îmbrânceau, se înjurau, toţi mânaţi spre aceeaşi ţintă, ca spre un colac de salvare: Kleţkaia, singurul loc prin care se mai putea ieşi din încercuire, pe podul de peste Don. Masa asta informă, dezordonată, călcându-se în picioare ca să ajungă cât mai repede la liman era rămăşiţa jalnică a ceea ce fusese armata noastră. Strânsă ca într-o menghină de polipii acestui monstru colectiv, bateria noastră, sau ce mai rămăsese din ea, înainta cu greutate, pierzându-şi coeziunea şi dizolvându-se în restul gloatei. Aşa s-a făcut că m-am rupt de o bună parte din oamenii noştri şi de Furtună, pe care nu l-am reîntâlnit decât în lagăr.

«Nu am văzut niciodată feţe mai încremenite de spaimă»

În masa aceasta nu erau numai ostaşi, ci şi civili. Convulsiile acestei mulţimi aduseră la un moment dat lângă noi un grup de civili, având în fruntea lor pe unul mai vârstnic, călare pe un măgar. Unul din TTR-iştii noştri, caporalul Creţu, de fel din Basarabia şi ştiutor de limbă rusă, îl întrebă ce-i cu ei. Erau nişte bieţi oameni, puşi de nemţi sau de noi – de voie, ori de nevoie – ca primari în satele din spatele frontului. Cuvântul de colaboraţionist suspendat deasupra capetelor lor îi făcuse să-şi părăsească în grabă vetrele de groaza eliberatorilor, care aveau pregătit pentru fiecare un glonţ în ceafă. Nu am văzut niciodată feţe mai încremenite de spaimă ca ale lor. Disperarea îi făcuse apatici şi resemnaţi. Nu se mai luptau ca să-şi păstreze locul ori să meargă înainte, şi curând fură înghiţiţi de masă. Aceleaşi feţe cu ştampila morţii pe ele le avea şi un pluton de SS-işti, care, în rândurile strânse şi în cea mai perfectă ordine, se strecură pe lângă noi. Tineri şi frumoşi, blonzi şi cu ochii albaştri, crescuţi în sentimentul unei absolute superiorităţi de rasă, căreia i se cuvine totul, aveau pe feţele lor surpate ceva din tragismul îngerilor prăvăliţi. Pe măsură ce înaintam, valea se transforma într-un imens fund de cazan ai cărui pereţi se tot îndepărtau în dreapta şi în stânga, ca să adune iar – hăt, departe – în faţa noastră. Dar pe aceste creste nu mai coborau ca până acum pâraie de ostaşi, ci pe ele manevrau blindate sovietice, iar pe creasta din faţa noastră, care închide valea şi pe unde ar fi trebuit să trecem fluviul, văzurăm, spre cumplita noastră dezamăgire, acolo – unde era ultima noastră speranţă –, aceleaşi fatidice tancuri. Cercul era deci perfect închis, iar soarta noastră definitiv pecetluită. Un murmur de disperare străbătu ca un val, din cap până în spate, această mulţime care, ajunsă la limita puterilor ei unde sperase să atingă limanul mântuirii, vedea acum cum i se închide şi ultima poartă spre libertate.(...)

«Predaite rumînski!»

Ce era de făcut? Această întrebare ne-o puneam cu toţii. Ea era şi în privirile ostaşilor mei. Dacă mai era posibilă o salvare, acesta nu putea fi decât individuală sau pe grupe mici, care să se poată strecura prin formaţiile inamice, mai cu seamă printre cele din spate, mai subţiri. Ajutaţi de întuneric şi de ceaţă, la nevoie mergând târâş pe burtă... cu puţin noroc, poate reuşim. Ei bine, acest puţin noroc ne-a lipsit. Cu lăsarea nopţii s-a aşezat un ger care a alungat ceaţa, iar pe cerul sticlă de senin a apărut o splendidă lună plină care, pe albul orbitor al zăpezii, crea o vizibilitate ca de zi. Toată noaptea, cu puţinii oameni pe care mi-i alesesem (restul îl împărţisem pe mici grupuri; fiecare cu norocul lui), am tatonat spatele spre flancul drept, în căutarea unui loc mai nepăzit, a unei găuri cât de mici în turbinca lui Ivan, prin care să ne strecurăm. Pretutindeni eram simţiţi şi primiţi cu foc, cu toate că mergeam de-a buşilea. La ultima încercare, când credeam că am reuşit şi ne şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ridicaserăm în picioare, dintr-un adăpost nebănuit scoase capul şi automatul un vlăjgan de rusnac. Predaite rumînski! strigă imperativ şi, în acelaşi timp, din bordei, o voce românească cu accent basarabean: «Veniţi fraţilor! Aici e bine, ruşii ne-au dat mahoarcă şi votcă. Nu vă temeţi!» Situaţia era dramatică. Dacă nu ne predam, ne-ar fi secerat cu automatul. Dacă ne predam, eu, ca ofiţer, avea toate şansele să fiu împuşcat în adăpost. Eram la vreo 50 de metri de el. Noi nu eram mai mult de 10 inşi. Din fericire, mă aflam printre cei din spate. «Duceţi-vă! le-am ordonat. Eu mă întorc la ceilalţi. Dumnezeu cu voi! Hai, executarea!» Băieţii aruncă armele şi ridicară mâinile. Pornii şi eu, dar cu paşi mici. Văzând că rusul întoarce capul spre bordei şi le spune ceva celor de jos, mă trântii la pământ, rostogolindu-mă în zăpadă, până mă făcui una cu ea. Apoi, ajuns într-un punct unde ieşeam din unghiul de ochire al celor din adăpost, mă ridicai în patru labe, îndreptându-mă în grabă spre un pâlc de răchite, unde se găseau adăpostite resturi din bateria noastră, cai, căruţe, oameni. Aceştia, istoviţi şi descurajaţi de câteva nereuşite, se întorseseră, abandonându-se voii lui Dumnezeu. Sosi deprimat şi sergentul Ivan cu un mic grup din care pierduse un om în încercarea nereuşită de a forţa trecerea. Printre răchitele noastre se mai aciuaseră şi alţi răzleţi, infanterişti, genişti, cavalerişti. Toţi umblaseră ca noi toată noaptea, căutând zadarnic să se strecoare din cursa asta de şoareci. Focurile mai pâlpâiau încă, iar noi, în jurul lor, tăcuţi şi istoviţi, nu ne înduram să ne desprindem privirile din jocul flăcărilor care ne ajutau să ne adunăm gândurile şi să ne privim în faţă destinul. Era ultima noapte de libertate. Eram parcă la un priveghi la căpătâiul unui mort drag: viaţa noastră de până acum, tinereţea noastră. Iată ce privegheam noi în acea prea tristă noapte! Doborât de oboseală, adormii cu capul pe o şa de cal. Dimineaţa, când mă frecai la ochi, mă izbi insolitul panoramei. Cu orice ar fi semănat, numai cu un câmp de luptă nu. Dacă pe crestele care ne înconjurau n-am fi zărit siluetele tancurilor, atunci, privind acest fund de cazan în care un furnicar de ostaşi de toate armele forfotea cu gălăgie printre căruţe de tot felul, am fi crezut că ne aflăm într-un mare iarmaroc, la vreun praznic împărătesc.

«Hitler kaput, Antonescu la fel»

Deodată, de pe creasta dinspre stânga noastră, apăru un ostaş sovietic călare pe un cal bălţat. Pătrunse în mulţime şi, oprindu-se pe o ridicătură, duse o pâlnie la gură şi strigă ceva pe ruseşte, arătând cu mâna în acelaşi timp o direcţie spre creasta de unde venise. Acolo văzurăm formându-se două rânduri de soldaţi sovietici, lăsând între ele un spaţiu ca o strungă, prin care noi urmam să trecem încolonaţi cu mâinile sus. Caii şi căruţele rămâneau pe loc, iar noi trebuia să luăm cu noi atât cât puteam duce. Călăreţul îşi întoarse calul şi, când ajunse pe creastă la ai lui, pentru a da şi mai multă credibilitate ultimatului său, ordonă o salvă de patru lovituri de tun. Acestea, explodând în plină mulţime (eram aproape om lângă om), produseră un cumplit carnagiu. Urletele de durere ale sutelor de răniţi – ca să nu mai vorbim de numărul morţilor – subliniară dimensiunea acestui asasinat, pe cât de laş şi de crud, pe atât de inutil. Efectul acestor explozii a fost acela că mulţimea înspăimântată, în vaietele răniţilor, aruncându-şi armele şi cu braţele ridicate se năpusti spre culoarul dintre cele două rânduri de pistolari care rânjeau de reuşita acestei glume, dar care acum, speriaţi de năvala acestei gloate cât pe-aci să-i răstoarne, reculară, traseră câteva focuri în aer şi strigară: Po cetîre! («câte patru!»). (...) În sfârşit sosi şi acel moment fatal când, în coloană de patru, în rând cu Ivan, Creţu şi Radu Popescu, ajunsei în dreptul primelor două uniforme sure, sovietice, cu automatele în mână şi trecui pragul existenţial. Impactul a fost năucitor. Era ca şi când din registrul unui film color aş fi trecut brusc într-unul alb-negru. (...) Cele două şiruri de pistolari printre care înainta coloana noastră erau alcătuite din copilandrii cu chipuri mongolice care rânjeau la noi, jubilau şi strigau cu gura până la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

urechi: Ghitler kaput, Antăniescu toje! («Hitler kaput, Antonescu la fel!») (...)

Acolo, în faţă, se săvârşeşte primul act din ritualul prizonieratului: «percheziţia». (...) Dar, din zvonurile ce străbăteau prin masa de oameni până la mine, începui să realizez că nu era vorbea de o căutare de arme sau muniţie, cum ar fi fost firesc, ci de o minuţioasă scotocire, aproape până la piele, în căutare de obicte prea puţin marţiale, dar foarte preţioase, ca ceasuri, în primul rând, apoi inele, medalioane, cruciuliţe, lănţişoare, tot ce era de aur; după care veneau obiectele de încălţăminte şi de îmbrăcăminte de mai bună calitate, cizme de piele, în primul rând (sovieticii având bocanci de pânză gumată, atunci când nu erau încălţaţi cu pâslari), apoi cojoace, bundiţe, mănuşi îmblănite etc... (...). Zvonurile care soseau prin mulţime de la locul percheziţiei mă neliniştiseră profund.

Numai din regimentul meu auzii de vreo câteva victime: sublocotenentul Cănuţă Constantinescu, sub ameninţarea pistoalelor, fusese silit să-şi dea cizmele din piele de bizon pe nişte bocanci de pânză gumată atât de strâmţi, că nu-i putea încălţa. La fel şi sublocotenentul Gheorghe Ion, aghiotantul regimentului meu, şi plutonierul-major Scoruş, cărora, în locul cizmelor smulse cu forţa, li s-au aruncat nişte obiele. Cei doi au murit îngheţaţi în timpul marşului. (...) În sfârşit, pornirăm, dar nu înainte de a ni se spune răstit de către şeful convoiului că, dacă cineva va ieşi măcar cu un pas din coloană, va fi împuşcat (sterliati). (...) Răniţii, bolnavii şi epuizaţii erau împinşi spre coada coloanei, de unde, când şi când, se auzea câte un foc de armă. Era pentru cei ajunşi la lanţul de încheietori ai coloanei, în frunte cu uriaşul în şubă şi cu câine pitic, în urma cărora nu trebuia să rămână nimeni în viaţă. Un glonţ în frunte rezolva pe loc şi eficient angajamentele internaţionale ale URSS-ului privind asistenţa medicală a prizonierilor răniţi. (...)

«Salvaţi-mă!»

În grupul meu mai erau nouă-zece băieţi şi, în mijlocul lor, infanteristul împuşcat în gât, pe care aproape că îl târau cu rândul câte doi, că el abia mai putea merge. La vederea mea avu o zvâcnire, începu să meargă singur, întinse mâinile spre mine şi scoase din gât un gâjâit care voia să spună «salvaţi-mă!». Apoi se prăbuşi pe braţele însoţitorilor. Dar, chiar în clipa aceea, din spatele nostru trosniră două focuri de armă: doi ostaşi care nu mai putuseră merge pe picioarele lor şi pe care fluviul uman îi împinsese la margine şi de acolo în spatele coloanei îşi încheiaseră acum socotelile. Stăteau întinşi unul lângă altul şi din frunte li se scurgea sângele pe care îl lingea câinele roşcat şi cu picioare strâmbe al şefului încheietorilor. Namila aceea de om, încotoşmănat într-o şubă tot atât de imensă ca şi el, într-o mână ţinea o puşcă încă fumegândă, iar cu cealaltă ne făcea semn să venim cu rănitul la el. Dar, cum noi nu ne arătam dispuşi să dăm curs acestei invitaţii, respectivul, cu o voce puternică de bas, dar care nu avea inflexiuni duşmănoase, ci mai degrabă persuasive, ba chiar duioase, ne lansă un fel de apel umanitar care, tradus de Creţu, suna cam aşa: «Aduceţi-l, măi, fraţilor, pe rănit la mine, să-i trag una în cap, că mi se rupe inima de mila lui, cum suferă, şi de voi, cum vă pierdeţi vlaga cu el. De scăpat tot nu-l scăpaţi, iar dacă vă mai trudiţi mult cu el o să ajungeţi ca ăştia.“ Şi arătă spre cei doi, cărora limba câinelui roşu le ştergea acum sângele de pe frunte. (...) «Durnoi (proştilor), până la urmă tot la mine ajungeţi cu toţii, unul câte unul», ne strigă el, sigur pe sine. Ce a urmat după aceea preţ de un ceas a fost o luptă disperată între nebunia noastră de-a salva un om ca şi pierdut şi implacabilul destin travestit în acest gigant cu şubă, cu câinele lui pitic şi lacom de sânge. Ba făceam un salt înainte de o sută, două sute de metri, ba pierdeam teren şi lanţul încheietorilor se apropia de noi. Atunci, uriaşul ne sfătuia părinteşte să i-l dăm, spre binele lui şi al nostru. Ne-am luptat cu el ca Arhanghelul Mihail cu Satana pentru trupul lui Moise. Ne epuizaserăm,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

eram disperaţi, uriaşul şi încheietorii lui ajunseseră la doi, trei metri de grupul nostru. Puteau să tragă şi în noi, iar noi nu mai găseam puterea să mai facem încă un salt, când deodată s-a produs miracolul: Un ordin din capul coloanei venea spre noi ca un vuiet de valuri repetat de mii de voci: «Haaaltă! Toată lumea iese din şosea pe dreapta şi se pregăteşte de dormit». Eram salvaţi. Pariul cu moartea fusese câştigat. Nebunia noastră învinsese logica simţului comun".

Fragmente din Radu Mărculescu, **Pătimiri şi iluminări din captivitatea sovietică,** *Editura Humanitas, Bucureşti, 2010.*

*

Propaganda la Stalingrad

Autor: Călin Hentea |

Nu propaganda a decis sorţii bătăliei pe viaţă şi pe moarte de la Stalingrad, dar toţi cei implicaţi au făcut propagandă potrivit intereselor lor: atunci, în timpul uriaşei încleştări, imediat după deznodământ, dar şi după terminarea Războiului Mondial şi începutul celui Rece. O confruntare la fel de dură pentru exploatarea unei victorii sau atenuarea unei înfrângeri.

În monografia lor, apărută în 1999 sub titlul lămuritor Înfrânţi şi uitaţi. Românii în bătălia de la Stalingrad, istoricii militari Mihail Vasile Ozunu şi Petre Otu deplâng şi încearcă să repare nedreptatea ce li s-a făcut ostaşilor români din Armatele a 3-a şi a 4-a care au luptat în bătăliile de la Cotul Donului şi respectiv la Stalingrad. Despre aceştia, istorici şi memorialişti îndeosebi sovietici, dar şi germani, insinuează pe nedrept în lucrările lor apărute în perioada Războiului Rece că ar fi constituit punctele slabe ale încercuitei Armate a 6-a germane, că ar fi resimţit o frică paralizantă faţă de tancurile sovietice şi în consecinţă ar fi părăsit prea uşor poziţiile, trecând însă sub tăcere faptul că Germania nazistă nu-şi îndeplinise obligaţiile de asigurare a unui armament corespunzător aliaţilor români. Într-adevăr, Hitler, imediat după şocul capitulării feldmareşalului Paulus pe 31 ianuarie 1943, a încercat explicarea catastrofalei înfrângeri aruncând vina pe slăbiciunea aliaţilor români şi unguri, tot aşa cum generalii din înaltul comandament german (Victorii pierdute de Erich von Manstein sau Amintirile unui soldat de Heinz Guderian) au pus responsabilitatea dezastrului suferit la Stalingrad pe seama deciziilor proaste, arbitrare şi maniacale impuse de Führer. La mijloc se aflau onoarea, prestigiul şi uriaşele orgolii răscolite de o zdrobitoare victorie sovietică şi o la fel de categorică înfrângere germană.

Confruntarea istoricilor

Dar cea mai mare încărcătură propagandistică au conţinut-o lucrările mareşalilor şi istoricilor sovietici publicate de-a lungul Războiului Rece, care nu au abandonat, indiferent de faptul că au fost scrise înainte sau după moartea lui Stalin în 1953, maniera triumfalistă şi tonul aproape arogant în care au prezentat evenimentele, susţinând că totul s-a desfăşurat conform unui plan bine prevăzut de Stavka şi că astfel s-a demonstrat atât superioritatea şcolii strategice sovietice, cât şi eroismul şi capacităţile combative extraordinare ale ostaşului Armatei Roşii.

Mareşalul A.I. Eremenko, participant la bătălie, vrând să demaşte şi să dea o replică usturătoare foştilor săi duşmani de moarte de la Stalingrad, care, prin memoriile lor, falsificau de-a dreptul istoria celui de-Al Doilea Război Mondial, afirma (într-un volum publicat la Moscova în 1958 şi tradus imediat şi în România dejistă de Editura politică) că principala cauză a victoriei URSS era „superioritatea orânduirii noastre socialiste asupra noii ordini instaurate de fascişti în Germania şi introduse în ţările subjugate de ei". Evident că nimeni din spaţiul socialist nu-i putea contra-replica în acea vreme partinicului mareşal sovietic prin aducerea în discuţie a Pactului Ribbentrop-Molotov, a orbirii paralizante a lui Stalin la declanşarea operaţiunii „Barbarossa" pe 22 iunie 1941, a uriaşelor gafe militare şi a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

deciziilor în dispreţ pentru viaţa oamenilor dovedite de generalii, mareşalii şi comisarii sovietici. Tot aşa, nici istoriografia română din perioada comunistă nu a putut aborda subiecte legate de participarea militară României alături de Germania nazistă în Războiul sfânt împotriva bolşevismului, campaniile de pe frontul de est din 1941-1944 fiind total ocultate din manuale şi monografii, iar militarii români participanţi fiind etichetaţi „drept slugi ale clicii militaro-fasciste ale lui Ion Antonescu". În schimb, s-a scris, s-a filmat, s-a sculptat, s-a pictat, s-a expus, s-a vorbit şi s-a glosat enorm, şi uneori exasperant, pe tema participării trupelor române alături de glorioasa Armată Roşie la lupta împotriva hitlerismului şi hortysmului pe Frontul de Vest.

Propaganda sovietică: afişe, filme, trenuri de propagandă, discursuri ale prizonierilor germani la microfonul radioului moscovit

Pentru partea sovietică, sarcina de căpătâi a propagandei în „Marele Război pentru Apărarea Patriei" a fost mobilizarea la maxim a tuturor resurselor umane şi angajarea lor în lupta contra Wehrmacht-ului până la sacrificiul suprem. În acest scop, multe din vechile clişee şi dogme ateiste şi de clasă ale ideologiei şi propagandei bolşevice au fost fie uitate, fie mult ameliorate. Patriotismul adânc înrădăcinat al ruşilor pentru Maica Rusie a fost speculat cu abilitate de aparatul de propagandă bolşevic, care a făcut instantaneu uitată alianţa sovieto-nazistă semnată în 1939 şi s-a mobilizat la o scară fără precedent pentru o producţie masivă de propagandă conform noii situaţii: afişe evocându-l pe Kutuzov şi Ceapaev, reluarea pe ecrane a filmului lui Eisenstein „Alexandr Nevski" (cenzurat în 1939, tocmai datorită Pactului Ribbentropp-Molotov, despre victoria cneazului împotriva cavalerilor teutoni), trenuri de propagandă la fel ca în anii Războiului civil, emisiuni de radio, fluturaşi asupra inamicului, discursuri politice încurajatoare şi promiţătoare, răspândirea groazei de a suporta atrocităţile naziste în caz de prizonierat, dar şi un impresionant sistem de ordine şi decoraţii. Adesea prizonierii germani erau aduşi la microfonul radioului moscovit pentru a transmite mesaje către familiile lor din Germania în scopul distrugerii moralului populaţiei şi trupelor germane, însuşi feldmareşalul Paulus fiind obligat, după predare, la o astfel de declaraţie. Au fost promovaţi şi cultivaţi propagandistic şi o serie de eroi autentici, precum lunetistul Vassili Zaiţev (1915-1991), cioban din munţii Urali, care s-a oferit voluntar să lupte la Stalingrad şi graţie talentului său a ajuns ca în ianuarie 1943 să doboare 242 de germani, fiind declarat în februarie acelaşi an Erou al Uniunii Sovietice şi avansat căpitan. Vassili Zaiţev a fost interpretat de Jude Law în filmul regizat în 2001 de Jean Jacques Annaud Enemy at the Gates, care înfăţişează sângeroasele lupte de la Stalingrad, film în care apare şi rivalul sniper-ului sovietic, maiorul german Erwin Konig, interpretat de Ed Harris, personaj a cărui existenţă reală nu a putut fi totuşi confirmată.

Un aparat teribil de supraveghere şi de represiune destinat combaterii dezertărilor în rândul militarilor sovietici

La Stalingrad, nu numai poziţia strategică a metropolei industriale de pe Volga, ce stătea în calea accesului Wehrmacht-ului către bogatele câmpuri petrolifere caucaziene, dar şi simbolica numelui şi a istoriei sale (Stalin avusese în 1920 un rol important în apărarea oraşului împotriva trupelor albe ale lui Denikin) au conferit înfruntării germano-sovietice o miză de prestigiu suplimentară, ce se regăsea în mistica ambilor dictatori. „Niciun pas înapoi!" a fost ordinul-slogan lansat de Stalin la 28 iulie 1942 după începerea ofensivei germane, „Tătuca" neputând concepe retragerea Armatei Roşii dincolo de Volga. Ca urmare, deşi Wehrmacht-ul ajunsese la un moment dat să controleze aproape 90% din oraş, luptând casă cu casă, printre ruine, cu imense suferinţe şi sacrificii umane, Armata Roşie a rezistat până la 19 noiembrie 1943 când a fost declanşată operaţiunea „Uranus", ce

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

reprezenta contraofensiva sovietică care a dus la încercuirea şi apoi la predarea Armatei a 6-a, în frunte cu feldmareşalul Paulus.

În acelaşi timp, din pricina gravităţii situaţiei de pe front şi a pierderilor uriaşe înregistrate în rândul trupelor Armatei Roşii (la Stalingrad, speranţa de viaţă pentru un soldat nou venit în prima linie era de o zi, iar pentru un ofiţer, de trei zile) a intrat în funcţiune un nemilos aparat de supraveghere şi de represiune destinat combaterii defetismului şi dezertărilor în rândul militarilor, dar şi a civililor. Detaşamentele speciale de tristă rezonanţă, ulterior numite „Smersh", au contribuit prin execuţii sumare la coerciţia soldaţilor Armatei Roşii pentru a rezista până la ultimul om. La aceasta s-a adăugat şi enormul dispreţ al comandanţilor şi comisarilor sovietici pentru viaţa şi suferinţele trupelor din subordinea lor. Filmul„Enemy at the Gates" conţine o secvenţă elocventă în acest sens, în care comisarii politici îi mitraliau din spate pe soldaţii sovietici care se retrăgeau în faţa germanilor. Incredibila putere de rezistenţă şi forţa combativă a soldaţilor Armatei Roşii se explică astfel prin îngemănarea spiritului de sacrificiu şi patriotismului natural al ruşilor, peste care s-au adăugat cei douăzeci de ani de îndoctrinare bolşevică şi presiunea terorii puternicului aparat de represiune politic şi militar.

Uriaşa victorie sovietică de la Stalingrad *(declarat în 1945 „Oraş erou"), considerată de majoritatea istoricilor drept punctul de cotitură al celui de-Al Doilea Război Mondial, în care Germania a pierdut iniţiativa strategică (după ce pierduse Blietzkrieg-ul cu un an înainte în asediul nereuşit al Moscovei), a intrat imediat după război în mitologia oficială a URSS. În 1949 a fost realizat, în regia lui Vladimir Petrov, filmul documentar-artistic „Bătălia Stalingradului", cu o durată de peste trei ore şi care a fost premiat în acelaşi an cu Globul de Cristal la festivalul filmului de la Karlovy Vary din proaspăt socialista Cehoslovacie; în acelaşi timp, critica occidentală aprecia pelicula doar drept un exerciţiu de cult al personalităţii lui Stalin, insistent prezentat drept un conducător supra-uman căruia i se datora victoria. În octombrie 1967 a fost inaugurat un imens monument al patriei „Mama Rusia" pe colina Kurgan Mamaev din Volvograd (noul nume al oraşului), împreună cu un vast memorial de război ce cuprinde şi casa Pavlov în care au rezistat timp de două luni soldaţii sovietici.*

De cealaltă parte, apogeul propagandei lui Goebbels: Germania declară „război total"

Rezistenţa combativă şi fără speranţă a soldaţilor germani la Stalingrad în faţa presiunii covârşitoare a Armatei Roşii, în condiţiile unor cumplite suferinţe fizice şi privaţiuni, a fost explicată de istorici prin remarcabila disciplină a trupelor, combinată cu asprimea comandanţilor, peste care s-au adăugat spiritul de camaraderie, solidaritate şi vitejie induse prin educaţia din ţară, alături de o foarte puternică îndoctrinare cu ideologia naţional-socialistă. Aceste concluzii rezultă din corespondenţa către casă a militarilor şi din mărturiile directe ale acestora. Soldaţii germani chiar au crezut sincer că fuseseră trimişi într-un război preventiv al inevitabilelor agresiuni viitoare ale URSS, că era datoria lor să lupte şi să se sacrifice pentru patrie şi Fuhrer, fiind convinşi de soarta cumplită ce i-ar fi aşteptat dacă erau luaţi prizonieri de bolşevici. Astfel, fluturaşii cu îndemnurile de predare sau dezertare aruncate de aviaţia sovietică, somaţiile sau ameninţările acestora, chinurile supravieţuirii zilnice nu i-au înduplecat pe militarii Armatei a 6-a să se predea, până când comandantul lor, Paulus, avansat de Hitler pe 30 ianuarie 1930 feldmareşal (tocmai pentru a se sinucide sau a rezista sinucigaş), a hotărât că un caporal nu merită ca oamenii să-şi dea viaţa pentru el. Cu alte cuvinte, cei zece ani de propagandă nazistă şi-au dovedit eficacitatea chiar şi în condiţiile aspre ale războiului.

Înfinit mai lucid şi cinic s-a comportat pe timpul bătăliei Staligradului ministrul propagandei naziste dr. Joseph Goebbels. Opinia publică din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Germania era la curent cu angajarea Wehrmacht-ului în bătălia pentru oraşul Stalingrad, dat fiind că în primele faze ale acesteia ofensiva germană fusese încununată de success, iar Hitler însuşi afirmase prematur şi imprudent pe 8 noiembrie 1942 că victoria era deja tranşată. Goebbels, neuitând experienţa dramatică din iarna anului precedent în faţa Moscovei, a fost mult mai reluctant în a menţiona luptele pentru cucerirea oraşului de pe Volga, ce dovedeau o rezistenţă sovietică din ce în ce mai încrâncenată. Pe de altă parte, Goebbels, urmărind redobândirea unei poziţii de întâietate în anturajul imediat al Fuhrerului (şi anihilarea influenţei lui Martin Bormann şi a rivalului Otto Dietrich), încerca să-l convingă pe Hitler de ideea „războiului total" pe care el o formulase în februarie 1941 într-un articol din revista „Das Reich".În momentul când, la 22 noiembrie 1943, Armata Roşie a încercuit Armata a 6-a germană în punga de la Stalingrad, iar Înaltul Comandament German şi Hitler însuşi impuseseră blocarea oricărei ştiri către populaţia germană în speranţa unei redresări miraculoase a situaţiei de pe front, Goebbels s-a aflat în faţa celei mai mari provocări din cariera sa de propagandist. Din moment ce zvonurile asupra unui dezastru la Stalingrad începuseră să circule în Germania încă din decembrie 1943, Goebbels a rectificat prudent retorica propagandei sale (în sensul reducerii agresivităţii) şi cuvintele cheie indicate în directivele sale către presa germană, minimizând înfrângerea Afrika-Korps a lui Rommel şi neluând în seamă nici măcar anunţul capitulării necondiţionate a Germaniei făcut la summit-ul Roosevelt-Churchill de la Casablanca (confundat la traducere drept „Casa albă" de către specialiştii Abwehr-ului). În acelaşi timp, Goebbels nu a încetat să încerce a-l convinge pe Hitler să dea drumul la ştirile proaste de la Stalingrad, să accepte aplicarea „Războiului total" aşa cum îl propunea el şi, nu în ultimul rând, să fie numit „Fuhrer al frontului de acasă", obiective eşuate sau atinse parţial.

Totuşi, Goebbels a impus ca tradiţionala aniversare a zece ani de la preluarea puterii de către naziştii în Germania la 30 ianuarie să nu mai fie sărbătorită cu steaguri şi parade şi a dispus ca afişele cu sloganurile „Hitler înseamnă victorie" sau „O luptă, o victorie" să fie retrase, în timp ce discursul său cu această ocazie a fost mult mai sumbru, cuprinzând cuvinte precum ameninţare, catastrofă, supra-uman, mizerie, anxietate, disperare, înfrângere, de neconceput. Anunţul făcut de „Radio Moscova" privind predarea lui Paulus şi a mai multor generali a căzut apoi ca o lovitură de trăznet, iar Goebbels a ordonat trei zile de doliu naţional. Discursul-spectacol de la Palatul Sporturilor din 18 februarie 1943, transmis în direct la radio, prin care Goebbels a anunţat „Războiul total" declarat de Germania prin angajarea tuturor resurselor sale ca o reacţie la dezastrul de la Stalingrad, a fost pregătit cu minuţiozitate din punct de vedere politic, dar şi al retoricii, cu zile întregi înainte, poate pentru prima dată ministrul propagandei nemaiprezentând textul spre aprobare lui Hitler. De data aceasta, cuvintele preferate au fost eroic, sfânt, sacru, solemn, credinţă oarbă, adresarea lui Goebbels pornind de la persoana a treia („ei au..."), trecând apoi la persoana întâi („eu vă...."), pentru ca în final să ajungă la mobilizatorul „noi...", iar tonul speech-ului a variat de la grav, la ironic, de la ameninţător, la moralizator. În pofida succesului uriaş, al entuziasmului şi al adeziunii autentice trezite printre ascultătorii discursului lui Goebbels (ce fusese deja distribuit prin telex tuturor ziarelor germane), acesta nu a fost receptat în direct nici de Hitler, care era plecat pe front, şi nici de Goring, care în acea seară se culcase devreme.

În perioada imediat următoare înfrângerii de la Stalingrad şi discursului despre „Războiul total", directivele de propagandă ale lui Goebbels (valabile până în martie 1943 când tot el a dispus retragerea parţială a acestora), emise prin Reichpropagandaleitung, au pus accentul pe ideea victoriei unei Europe unite în faţa bolşevismului sau căderea în haos a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

continentului. Sistemul bolşevic era puternic asociat evreilor, iar „Războiul total" împotriva URSS era considerat unul defensiv, Germania, sub unica conducere a lui Hitler, fiind singura putere capabilă să obţină victoria. Inocularea populaţiei germane cu o frică teribilă faţă de ameninţarea iudeo-bolşevică ce ar urma să distrugă în caz de victorie civilizaţia germană, aducând oamenii în sclavie, a fost unul din efectele pe termen lung ale acestei campanii de propagandă.

Propaganda română, în umbra celei germane

Păstrând desigur proporţiile, angajarea şi respectiv pierderile armatei române (Armata a 4-a comandată de generalul Petre Dumitrescu) în bătălia de la Stalingrad au fost asemănătoare Germaniei. În ceea ce priveşte propaganda română, aceasta, deşi ajunsese după doi ani de operaţii militare pe front la un nivel superior de maturizare şi eficacitate, urma linia şi modelul german. Istoricul Mioara Anton consemnează, în volumul Propagandă şi război, un impresionant număr de publicaţii de propagandă (o mare varietate şi un tiraj important) pe care Marele Stat Major şi Ministerul Propagandei Naţionale ajunseseră să le producă pentru menţinerea moralului şi spiritului combativ al trupelor de pe front, dar şi pentru moralul populaţiei civile din ţară. Toate aceste publicaţii, distribuite destul de haotic, aveau o credibilitate din ce în ce mai redusă, din pricina stilului adesea abstract şi lozincard, străin soldatului-ţăran semi-analfabet, dar şi pentru că realitatea dură şi chinuitoare a frontului din Cotul Donului sau de la Stalingrad anula zdrobitor îndemnurile propagandistice redactate la Bucureşti.

*

Puterea unui refren de genul:

„Cinci la pâine şi-n chiloţi/Am plecat pe front cu toţi"

Ziarele „Sentinela", „Soldatul", „Ecoul Crimeii", sau „Calendarul ostaşului", „Cuvinte pentru ostaş", „Ora Ostaşului", caravanele cinematografice, echipele de teatru trimise pe front nu reuşeau să contracareze zeflemeaua corozivă a unui refren de genul „Cinci la pâine şi-n chiloţi/Am plecat pe front cu toţi", care circula în epocă. În plus, în 1942-1943 nu mai era vorba de eliberarea pământului strămoşesc al Basarabiei de sub ocupaţia bolşevică, ci de un „Război sfânt împotriva bolşevismului" departe de casă, ceea ce pentru acelaşi soldat-ţăran era un concept mult prea abstract. Pe front, fractura dintre ofiţeri dezinteresaţi şi dispreţuitori şi soldaţii de la ţară era agravată de numeroasele carenţe şi sincope în aprovizionarea cu hrană, echipament conform anotimpului şi armament potrivit misiunilor încredinţate, care toate la un loc favorizau propaganda sovietică difuzată prin megafoane, radio, fluturaşi şi manifeste. Combaterea defetismului, a propagandei sovietice şi britanice prin radio sau prin manifeste şi fluturaşi, demantelarea zvonurilor au reprezentat în România, la fel ca şi în Germania sau celelalte state din afera Axei, o problemă majoră şi de cele mai multe ori insurmontabilă. Comunicatele oficiale despre pierderile sovietice, articolele, emisiunile radio, afişele, expoziţiile despre faptele de arme ale soldaţilor români, despre ororile şi suferinţele produse de bolşevici, despre tratamentul inuman la care erau supuşi prizonierii (existând chiar recomandarea că era de preferat o moarte eroică rapidă, decât una în chinurile prelungite ale prizonieratului) nu mai reuşeau să convingă nici pe civili şi nici pe militari, mai ales după pierderile suferite la Stalingrad şi începutul retragerii. Un efect puternic demoralizator asupra trupelor l-au avut manifestele paraşutate de sovietici cu fotografii ale generalilor Lascăr, Mazarini, Dumitriu, căzuţi în prizonierat.

După dezastrul de la Stalingrad, mareşalul Antonescu s-a văzut nevoit nu numai să accepte ideea iniţierii unor tratative cu aliaţii occidentali, dar în primă urgenţă să ordone măsuri pentru refacerea moralului scăzut al trupelor şi să intervină pentru aplanarea şi normalizarea relaţiilor de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

comandament germano-române, profund afectate de criza Stalingradului, precum şi pentru apărarea onoarei militarilor români, trataţi deja de germani cu dispreţ şi neglijenţă, fiind învinuiţi de laşitate şi slăbiciune în luptă. Astfel, în numele apărării intereselor naţionale, a fost interzisă ferm răspândirea zvonurilor, militarii reveniţi în ţară fiind instruiţi şi triaţi pentru depistarea celor ce dezertaseră la ruşi şi apoi fuseseră trimişi înapoi ca informatori sau colportori de zvonuri, unii dintre aceştia fiind judecaţi ca „agenţi ai inamicului". Au fost iniţiate acţiuni educativ-preventive în trenurile de permisionari şi s-au realizat noi broşuri precum Cuvinte pentru ostaşi. Instrucţiuni pentru educaţia morală a soldaţilor; iar Cabinetul Militar a elaborat în martie 1943 „Instrucţiuni pentru combaterea propagandei inamice şi lămurirea publicului (în special muncitorii şi ţăranii) despre nevoia de a lupta pe frontul de est alături de germani contra bolşevicilor".

*

Historia

Operaţiunile Diviziei 2 Munte în Munţii Caucaz

Autor: Florin Cristescu |

În timp ce marea majoritate a Armatei Române lupta alături de aliaţi în bătălia de la Stalingrad, o divizie românească era angajată în lupte feroce în Munţii Caucazului. Prin profesionalismul arătat, dar şi prin forţa de luptă, Divizia 2 Munte avea să câştige admiraţia ofiţerilor germani şi respectul sovieticilor.

Vânătorii de munte au reprezentat pe toata durata Campaniei din Est singurele trupe de elită ale infanteriei române. Cea mai cunoscută dintre acestea a fost fără îndoială Divizia 2 Munte. La 12 august 1942 este redactat ordinul Corpului 49 munte german pentru străpungerea Caucazului spre Marea Neagră. Divizia 1 Munte Germană şi Divizia 2 Munte Română vor declanşa un atac prin trecătorile Caucazului de Vest, între valea râului Laba şi Elbrus, pătrunzând pe coasta Mării Negre spre Suhumi-Poti[1]. Dată fiind constatarea slabelor rezistenţe din zonă, în noaptea de 13/14 august este trimis un ordin special generalului Dumitrache prin care misiunile diviziei sunt schimbate, fiind trecută sub ordinele Corpului 40 blindat al lui von Kleist în Caucazul de Est.

Replierea constantă a trupelor sovietice din Caucaz îl determină pe Hitler să ia decizia de a muta de aici şi îndrepta Armata 4 Tancuri a lui von Hoth înspre Stalingrad, oraşul cu o puternică rezonanţă simbolică atât pentru sovietici, cât şi pentru germani, la cucerirea căruia se întrebuinţau din ce în ce mai multe forţe.Între timp, Divizia 2 Munte se deplasează dinspre Amavir către Pitiagorsk, în urma blindatelor germane, într-un marş de 7 etape. La data de 20 august, unităţile Diviziei 2 Munte ajung să se grupeze în zona dintre localităţile Malka şi Baksan. Ziua următoare sunt făcute recunoaşteri pentru trecerea la ofensivă în zona Baksan-Nalcik, iar comandantul Divizionului 4 Colonelul Neacşu Victor, trecând în linia I în vederea acestora, este ucis. Divizia va avea de-a face în continuare cu un război de poziţii în zona râului Baksan până în luna octombrie, reuşind să ocupe un important cap de pod la sud de râu în zona cotei 910.

Bătălia pentru Nalcik (17-28 octombrie 1942)

La 17 octombrie, Divizia 2 Munte declanşează o ofensivă puternică şi ocupă întregul sat Saiukovo. O zi mai târziu, generalul von Kleist vine personal pe înălţimile cucerite de militarii români şi îi decorează pe soldaţii Diviziei ce s-au evidenţiat în luptă, declarând: „Marea faptă de arme săvârşită de Divizia 2 Munte Română dă posibilitatea Armatei I Blindate să treacă la operaţiuni decisive"[2]

Planurile germane prevedeau lichidarea inamicului din zona Nalcik şi pătrunderea către Est, între izvoarele Terek-ului, ocupând localitatea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Ordjonikidze, apoi cucerirea centrului petrolier Groznîi, iar în ultimă fază, executarea unui atac pe malul Mării Caspice până la Baku. Pentru prima fază a bătăliei se aveau în vedere două ipoteze de atac ale Diviziei 2 Munte: Sajukovo-Nalcik şi Baksan-Nalcik de-a lungul şoselei dintre cele două localităţi. Atacul începe în zorii zilei de 25 octombrie printr-un bombardament al escadrilelor aviaţiei germane, urmat de lovituri pregătitoare de artilerie ale tunurilor vânătorilor de munte. La ora 8 se trage o salvă de aruncătoare grele ca semnal al începerii atacului. Spre seară are loc un puternic contraatac sovietic cu rachete Katiuşa, ceea ce arată că inamicul se aşteaptă la un atac din partea forţelor aflate la nord de râu. În acest bombardament este ucis locotenentul Oltei cu şapte soldaţi care pregăteau materialele pentru trecerea Batalionului I Pionieri Munte.

În zilele următoare, Divizia se îndreaptă spre oraşul Nalcik atacând puternic trupele sovietic cu pierderi numeroase de efectiv. La data de 26 octombrie, trupele române ating periferia oraşului. Pentru ziua de 27 octombrie, misiunile Diviziei 2 Munte erau de a cuceri Nalcikul şi de a contribui la strângerea trupelor încercuite aici. Artileria de sprijin va trage numai la cererea observatorilor tereştri din linia I, pentru a evita lovirea trupelor proprii. Înverşunarea luptei este descrisă astfel de jurnalul de operaţii al diviziei: „Acţiunea progresează cu destulă uşurinţă în tot sectorul diviziei, în afară de oraşul Nalcik unde sunt întâmpinate rezistenţe puternice cu cât atacatorii se apropie de centru. Fiecare casă este pusă în stare de apărare. Prin fiecare geam sau perete este scoasă ţeava unei arme. Blocurile mari şi grupele de case constituie adevărate centre de rezistenţă. Străzile sunt baricadate cu obstacole contra infanteriei şi tancurilor, obligând pătrunderea pe direcţia armelor automate şi a tunurilor anticar inamice. La fiecare încrucişare de străzi sau piaţă publică este o cazemată din beton cu posibilităţi de tragere în mai multe direcţii în lungul străzilor şi cu şanţuri adânci de comunicaţie. În grădinile caselor şi parcuri lucrări de campanie le completează pe cele de fortificaţie permanentă. Înălţimile care domină oraşul de pe malul de Sud al pârâului Nalcik, sunt împânzite de artilerie şi brandturi inamice”.[3]

Oraşul este încercuit, însă luptele continuă şi în ziua următoare. În data de 28 octombrie 1942, Corpul 3 Blindat german avea în vedere lichidarea tuturor forţelor din încercuirea de la Nalcik . Divizia 2 Munte ocupă poziţii din ce în ce mai solide la Nalcik, inclusiv în localitatea Alexandrovskaia, şi strâmtează încercuirea trupelor sovietice prin înaintarea până la Urban. La ora 7.30, după o pregătire de artilerie de 20 de minute, trupele române primesc misiunea de a cuceri Nalcikul, de a trece valea Nalcik şi de a ocupa localitatea Casania ajungând pe râul Cerek. Faţă de pregătirea puternică de artilerie, rezistenţa inamicului este din ce în ce mai slabă, obiectivele sunt puternic lovite atât de artileria de însoţire, cât şi de tunurile de asalt, care pătrund între clădiri şi lovesc artileria apărării. Oraşul este cucerit, însă pentru fructificarea victoriei luptele continuă şi în zonele adiacente.

În ziua de 29 octombrie se primesc la comandamentul diviziei următoarele felicitări:

- de la comandantul Armatei I Blindate, generalul Von Kleist: „Exprim recunoştinţa şi mulţumirile mele diviziei condusă de dumneavoastră, cu ocazia ocupării oraşului, puternic fortificat, Nalcik. Mai departe până la VICTORIA FINALĂ!”

- de la comandantul Corpului 3 Blindate, generalul von Mackensen: „Calde mulţumiri dumneavoastră şi bravei dumneavoastră divizii. Sunt mândru că am condus trupe române la victorie”.

- de la comandamentul Flotei a IV a Aeriană Richthofen: „Sincere felicitări pentru succesul de la Nalcik”

Bătălia de la Nalcik s-a încheiat ca una dintre cele mai mari victorii române pe Frontul de Est. Divizia a capturat pe parcursul ei un număr de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

3.079 de prizonieri, o mare cantitate de armament şi material de război. La rândul său, Divizia 2 Munte a pierdut 30 de ofiţeri, 22 de subofiţeri, 768 de soldaţi (morţi, răniţi şi dispăruţi)[4].

Trupele româno-germane continuă înaintarea spre Groznîi

Ofensiva ce a urmat după cucerirea oraşului Nalcik se înscrie în continuare în planurile armatei germane, trupele Diviziei 2 Munte ocupând poziţii în flancul înaintării acesteia. Operaţiunile încep la data de 2 noiembrie, trupele române mărşăluind în spatele coloanelor de blindate germane pentru continuarea ofensivei către localităţile Alagir şi Ordjonikidze. Divizia 2 Munte atinge cel mai estic punct al întregii campanii din Est, ajungând la aproximativ 20 de kilometri de centrul petrolifer Groznîi. Profitând de ceaţa din zilele de 14 şi 15 noiembrie, Divizia 2 Munte îşi pregăteşte sistemul defensiv pentru iarnă. Inamicul lansează un prim atac în ziua de 16 noiembrie, când reuşeşte să pătrundă în satul Kora-Ursdon, pe care îl ocupă. Escadronul 2 Vânători Călări împreună cu Escadronul de Cercetaşi Călări încearcă să reocupe localitatea, dar sunt respinse. Recunoaşteri inamice au loc şi în celelalte sectoare ale diviziei, însă, din cauza ceţii dense, astfel de patrule sunt capturate. În zilele marii ofensive sovietice de la Stalingrad situaţia pe frontul Diviziei 2 Munte este una liniştită, cu excepţia unui atac din zona Grupului 4 Vânători Munte dat de Brigada 37 sovietică. În zilele de 20 şi 21 nu se înregistrează decât schimburi sporadice de focuri.

Începând de la jumătatea lunii noiembrie, trupele române încep să se confrunte şi cu vremea nefavorabilă, îşi fac simţită prezenţa ninsorile şi îngheţul, temperaturile sunt permanent sub 0 grade Celsius. În uşoarele schimburi de focuri cu inamicul se răspunde cu mai puţine lovituri pentru economisirea muniţiilor. La 24 noiembrie, la comandamentul diviziei din Digora, are loc acordarea de decoraţii pentru ofiţerii, subofiţerii şi soldaţii ce s-au distins în bătălia de la Nalcik. Comandantul Diviziei 2 Munte, generalul Ion Dumitrache, primeşte pentru faptele sale „Medalia de cavaler a Crucii de Fier".

Bătălia de la Stalingrad determină retragerea trupelor române şi germane din Caucaz

După bătălia de la Stalingrad exista permanentul pericol de a se putea realiza o pătrundere a forţelor sovietice prin spatele trupelor din Caucaz, fapt ce a determinat şi începutul retragerii armatelor germane şi române din regiune. Sfârşitul anului 1942 reprezintă pentru armata sovietică o perioadă în care sunt întrerupte atacurile, pentru organizarea forţelor, mai ales a marilor unităţi venite de peste munţi. Armata lui von Kleist şi Corpul 3 Blindat profită de ocazie şi execută o retragere a forţelor, pe o poziţie mai avantajoasă apărării. În noaptea dintre 21/ 22 decembrie, în urma primirii unui ordin, Divizia 2 Munte începe să îşi replieze dispozitivul. După marşuri de 30-40 km pe timp de noapte, starea armatei devine una precară, mai ales din cauza gerului şi a lipsei de cantonament, iar caii sunt extrem de slăbiţi. La 28 ianuarie, Divizia este trecută în flancul stâng al capului de pod „Kuban" şi mai târziu în peninsula „Taman" pe ţărmul Mării de Azov[5].

*

„În noaptea de 26 spre 27 decembrie au îngheţat circa 60-70 de oameni, stivuiţi dimineaţa ca lemnele"
Sărbătorile de iarnă pe Frontul de Est

Autor: Florin Cristescu

Decembrie 1941. Trupele Armatei 3 române sunt în ofensivă în Peninsula Crimeea, însă, pentru mare masă românilor, „războiul e departe", iar efectele acestuia sunt încă slab resimţite. Apropierea sărbătorilor de iarnă animă brusc viaţa cotidiană a populaţiei, dar şi a soldaţilor români aflaţi pe front care trebuie să reziste unei contraofensive sovietice.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cucerirea Odessei şi retragerea Armatei 4 române în ţară pentru refacere au „subţiat" efectivele armatei române aflate pe Frontul de Est. Doar Armata 3 a continuat ofensiva în Crimeea, asediind Sevastopolul. Pentru slăbirea presiunii asupra portului Sevastopol, comandamentul sovietic decide să încerce o serie de debarcări în partea de est a peninsulei, în zona oraşelor Kerci şi Feodosia. Dacă în prima jumătate a lunii decembrie acestea nu au dat rezultat, în a doua zi a Crăciunului ruşii reuşesc să efectueze debarcări masive de trupe în apropierea oraşului Kerci. Printr-un comunicat telefonic primit de la Armata 11 germană, Corpul de Munte român primeşte în dimineaţa zilei de 26 decembrie ordinul de a-şi deplasa unităţile militare spre Est.[1]

„Era o zăpadă mare de un metru şi un frig că nici armele nu mai funcţionau"

Dumitru Dumbravă, pe front sergent-major, subofiţer cu transmisiunile în Brigada 2 Mixtă munte, descrie în cartea Veteranii pe drumul onoarei si jertfei momentele tensionate pe care le-a trăit în perioada sărbătorilor de iarnă: „Pe data de 25-26 decembrie 1941 ruşii au debarcat la Feodosia şi în Peninsula Kerci şi au pus mâna pe toate depozitele din Feodosia. Cei care făceau paza coastei pe Marea Neagră au fost luaţi prin surprindere tocmai când sărbătoreau Crăciunul, au luat prizonieri pe care i-au împuşcat la liziera unei păduri. Noi am fost alarmaţi noaptea, pe la orele 2, când Batalionul 20 vânători munte şi alte unităţi s-au pus în marş spre Feodosia peste munţi. Era o zăpadă mare de un metru şi un frig că nici armele nu mai funcţionau. În ziua de 26 decembrie, pe la ora 19.00, am ajuns pe un şanţ anticar, aproape de Feodosia. Lupta a început şi a durat cam două ore, respingându-i pe ruşi spre Feodosia. Aici, în noaptea de 26 spre 27 decembrie, au îngheţat circa 60-70 de oameni, stivuiţi dimineaţa ca lemnele. Răniţii şi medicul rămas în spitalul din Feodosia au fost împuşcaţi de inamic, spitalului i-au dat foc, iar o parte dintre răniţi au fost găsiţi pe plajă stropiţi cu apă, devenind nişte blocuri de gheaţă."

Şi Gheorghe Mosora, sublocotenent în Divizionul 57 artilerie grea, relatează clipele teribile prin care a trecut de Crăciun şi de Anul Nou: „Participând la forţarea istmului Perekop şi apoi la câteva operaţiuni care au dus la ocuparea oraşului Simferopol, după ce a fost ocupată aproape întreaga Crimee, divizionului i s-a acordat un preţios timp de odihnă (2-3 săptămâni, chiar în Simferopol), după care, la începutul lunii decembrie 1941 am ocupat o poziţie în preajma portului Sevastopol, în vederea asedierii lui. Moş Crăciun şi Anul Nou le-am petrecut în bordeie, sub o zăpadă neobişnuită pe acele meleaguri. Asupra portului şi fortificaţiilor din jurul oraşului executam trageri sporadice, de hărţuială şi la cererea comandamentului germano-român." [3]

Antonescu uită că e Crăciunul

Ciudat este faptul că mareşalul Antonescu, în Ordinul de zi dat Armatei 3 la 24 decembrie, nu pomeneşte nimic despre contraatacul sovieticilor şi nici nu le urează soldaţilor protocolarul „Crăciun fericit": „Ţara noastră, datorită eroismului şi sacrificiilor fiilor ei şi-a atras admiraţiunea nu numai a aliaţilor săi, dar chiar a lumei întregi; prestigiul ei moral se ridică astăzi deasupra celor mai strălucitoare epoci eroice ale istoriei noastre. Socotesc necesar să arăt armatei şi cu deosebire celor ce luptă sau stau de veghe departe de ţară că această situaţiune se datoreşte vitejiei trupelor şi comandanţilor ei, energiilor şi activităţii întregei naţiuni. Poporul român, umilit şi desconsiderat ieri, şi-a asigurat spre Răsărit drepturile şi îşi împlineşte azi misiunea lui istorică în această parte a Europei. Prin faptele sale şi-a câştigat un loc de frunte între popoarele ce duc războiul sfânt contra bolşevismului, lăsând în urmă-i pe cei ce, prin intrigă, vorbe şi laude deşarte, cred că pot ascunde adevărul şi falsifica istoria. Am făcut grele sacrificii; nu ne rămâne decât să păstrăm fructul lor preţios, ce-ar fi uşor de pierdut dacă

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

nu vom arăta prin bărbăţie şi tenacitate trăinicia succeselor noastre, vitalitatea neamului şi întâietatea lui printre popoarele lumii civilizate. Sarcina aceasta, grea dar măreaţă, a rămas în primul rând pe umerii Cornului Vânătorilor de Munte, Corpului de Cavalerie şi în al doilea rând, celorlalte Mari Unităţi ale Armatei III-a, care trebuie să fie gata în tot momentul pentru orice acţiune. Gloria cu care s-au încununat luptătorii de eri şi de azi, îmi dau dreptul să cred că şi luptătorii de azi şi de mâine, vor ţine sus steagul Patriei recunoscătoare". Acesta este întreg ordinul către Armata 3 română. Niciun cuvânt despre situaţia de pe front, niciun cuvânt despre Sărbătoarea Crăciunului care se apropia cu paşi repezi.

În România, nimic despre ofensiva sovietică

Presa de acasă nu relata nici ea nimic despre ofensiva sovietică de pe front. Singurele referinţe erau cele propagandistice. Ziarul „Unirea" publica în ajunul Crăciunului, pe prima pagină, articolul „Ostaşul român, permanent atlet al creştinătăţii la porţile Orientului", semnat de redactorul-şef, Joldea Rădulescu. Alături, un articol al P.S.S. Partenie Ciopron, cu titlul „Războiul nostru sfânt". Situaţia reală de pe front se rezuma la o singură imagine a unor ostaşi germani conducând o motocicletă în plin peisaj hibernal, urmată de un foarte scurt comentariu: „Iarna a început şi pe frontul Crimeei, soldaţii noştri sunt bine echipaţi pentru a o înfrunta". Ca un paradox al acestei situaţii, în acelaşi ziar, la pagina 11, regăsim un mesaj de propagandă, „Români şi române, lucraţi cu dragoste pentru fii şi fraţii voştri", urmat de un apel în lumea satelor de a participa la ajutorul de iarnă acordat ostaşilor aflaţi pe front: „Facem apel la săteni să dea fiecare familie, una pereche ciorapi de lână, una pereche mănuşi şi una pereche mânecuţe".[2]

În ţară, viaţa cotidiană îşi urma cursul firesc în pragul sărbătorilor de iarnă. Gazetele prezentau programul emisiunilor radiofonice, alături de cel al cinematografelor şi teatrelor. În continuare, în distribuţia pieselor de teatru erau prezenţi actori cu nume evreieşti, iar în cinematografe rulau, în marea majoritate, filme americane. Ziarele apărute în ajunul Crăciunului prezentau situaţia relaţiilor americano-britanice, prin vizita lui Winston Churchill în Statele Unite, evoluţia luptelor din Singapore, dar şi un fenomen meteorologic deosebit: ninsese la Bagdad.

*

Secvența românească a bătăliei de la Stalingrad. Armata română a înregistrat cea mai severă înfrângere din istoria sa

Autor: PETRE OTU |

Marea confruntare din vara şi toamna anului 1942, prelungită şi în iarna ce a urmat, desfăşurată în sudul teritoriului sovietic, este cunoscută sub denumirea generică de „bătălia de la Stalingrad". A fost o încleştare gigantică între Uniunea Sovietică, membră, de la 1 ianuarie 1942, a Coaliţiei Naţiunilor Unite, şi Germania, ce îşi crease, la 27 septembrie 1940, propria alianţă – Axa Berlin-Roma-Tokyo. Rezultatul ei a influenţat de o manieră decisivă configuraţia conflictului, determinând preluarea iniţiativei strategice de către Armata Roşie. În fapt, declinul Wehrmacht-ului pe Frontul de Est a început în decembrie 1941, când Blitzkrieg-ul german a sucombat în faţa Moscovei şi a devenit ireversibil după bătălia de la Kursk (4 iulie-23 august 1943)

În bătălia de Stalingrad au luat parte în tabăra germană şi aliaţii mai mici – italieni, unguri, slovaci, spanioli, aceştia din urmă sub forma unor unităţi formate pe baza voluntariatului, întrucât Spania, istovită în urma războiului civil, a refuzat oferta germană de a participa la atacul împotriva împotriva Uniunii Sovietice. Printre actorii acestei încleştări teribile s-a aflat şi un corp expediţionar român, ce a numărat, numai în zona Stalingrad, peste un sfert de milion de ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi. Prin această

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

participare consistentă, România a fost al doilea aliat al Germaniei în campania din vara anului 1942.

La sfârşitul anului 1941, mai toată lumea credea că războiul început de România, la 22 iunie 1941, cu scopul recuperării celor două provincii răpite de sovietici la sfârşitul lunii iunie 1940, era deja un capitol de istorie. Basarabia şi nordul Bucovinei fuseseră recuperate la 26 iulie 1941, armata română ocupase şi Odessa, după o bătălie sângeroasă, care-i arătase din plin slăbiciunile, la 8 noiembrie 1941, de Sfinţii Mihail şi Gavril, ziua onomastică a şefului statului român de atunci, regele Mihai I, avusese loc o amplă paradă militară, iar militarii români trecuseră pe sub Arcul de Triumf, act ce le omagia jertfa pe câmpul de luptă[1]. Dar, pentru observatorii avizaţi lucrurile nu stăteau deloc aşa. La începutului lunii decembrie 1941, Statele Unite ale Americii au intrat în război, ca urmare a atacului japonez de la Pearl Harbour, ceea ce a determinat mondializarea conflictului, iar la 1 ianuarie s-a constituit oficial Coaliţia Naţiunilor Unite. Pe Frontul de Est, contraofensiva sovietică de la Moscova (5 decembrie 1941-7 ianuarie 1942) a provocat prima înfrângere majoră Wehrmacht-ului, armata germană împotmolindu-se în câmpia rusească. Toate acestea evidenţiau faptul că războiul era departe de a se termina, iar perspectiva victoriei germane devenea tot mai incertă. În aceste condiţii, liderii de la Berlin au conştientizat necesitatea de a suplimenta forţele pentru a înclina balanţa în confruntarea cu Uniunea Sovietică, aşa că au făcut apel la aliaţi pentru ca aceştia să-şi sporească contribuţia la război. Această decizie a conducerii germane venea în contradicţie cu opiniile anterioare, Hitler având păreri proaste despre capacitatea de luptă a aliaţilor mai mici. Nici situaţia României nu era mai bună, întrucât la sfârşitul anului 1941 a intervenit starea de război cu întreaga Coaliţie a Naţiunilor Unite. Relaţiile cu Marea Britanie s-au deteriorat continuu, odată cu încadrarea Bucureştiului în sfera de influenţă germană. În octombrie 1940, Foreign Office-ul lua deja în considerare întreruperea relaţiilor diplomatice cu România. R.A. Butler, subsecretar de stat parlamentar la Foreign Office, declara în Camera Comunelor, la 20 noiembrie 1940, că, din punctul de vedere al guvernului britanic, autorităţile române„nu se mai aflau în controlul deplin asupra propriei lor ţări şi a politicii lor externe".

Cum au ajuns românii la Stalingrad

La 10 februarie 1941, ministrul Angliei la Bucureşti informa Ministerul de externe român despre decizia guvernului britanic de rechemare a sa de la post şi de închidere a reprezentanţei diplomatice britanice din România. Raporturile diplomatice bilaterale au încetat la 15 februarie 1941. Declaraţia de război oficială a survenit la sfârşitul anului 1941, respectiv la 7 decembrie 1941, în contextul participării româneşti la războiul antisovietic şi al refuzului autorităţilor române de a lua în considerare ultimatumul britanic ce solicita încetarea operaţiilor militare până la data de 5 decembrie 1941 şi oprirea avansului trupelor române pe Frontul de Est[2].

Şi cu Statele Unite ale Americii relaţiile au avut relativ acelaşi parcurs. Intrarea în război a României, la 22 iunie 1941, împotriva Uniunii Sovietice a fost însoţită de o deteriorare accentuată a raporturilor dintre Washington şi Bucureşti. Guvernul român a restrâns personalul Legaţiei americane la Bucureşti prin retragerea acreditărilor de care beneficia personalul consular. Ministrul SUA, Mott Günther, a protestat oficial împotriva măsurilor guvernului român, transmiţând, totodată, un mesaj al Departamentului de Stat american adresat Bucureştiului, în care se avertiza împotriva oricărei continuări a operaţiilor militare ale armatei române pe teritoriul sovietic dincolo de Nistru. Mesajul se alinia unuia similar transmis de către autorităţile britanice. În contextul atacului japonez de la Pearl Harbour şi al declaraţiilor de război ale Germaniei şi Italiei, România, la presiunea ultimativă a Berlinului şi Romei, a declarat, la 12 decembrie 1941,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

război Statelor Unite ale Americii. Interesele americane în România au fost preluate spre reprezentare de către legaţia Elveţiei[3]. Personalul diplomatic şi consular american a părăsit teritoriul României la 27 ianuarie 1942. Autorităţile americane au răspuns oficial declaraţiei de război a României abia la 6 iunie 1942, când preşedintele Roosevelt a semnat rezoluţia prin care se instituia oficial starea de război dintre SUA şi România[4].

La 29 decembrie 1941, Hitler i-a trimis o scrisoare lui Ion Antonescu în care îl informa despre intenţia sa de a continua ofensiva în vara anului 1942, cerându-i să trimită atât trupe cât mai numeroase, cât şi petrol şi benzină. El îşi lua angajamentul de a dota trupele române, participante la viitoarea campanie, cu armament german. Führer-ul mai scria că Mussolini a promis, la rândul său, să trimită pe Frontul de Est un număr mai mare de divizii pentru a participa la ofensiva de primăvară. În finalul scrisorii, Hitler îşi exprima convingerea „că şi ceilalţi aliaţi ai noştri vor înţelege însemnătatea misiunii istorice a acestei vremi şi că ei vor contribui cu forţele lor pentru a salva Europa odată pentru întotdeauna de o primejdie care ar fi însemnat sfârşitul naţiunilor noastre, al culturii şi civilizaţiei lor"[5] .

Darul Führer-ului pentru Antonescu şi angajamentele sale, peste aşteptările germane

Ion Antonescu i-a răspuns Führer-ului la 5 ianuarie 1942, promiţând sporirea livrărilor de petrol şi cereale, precum şi a efectivelor ce vor fi trimise pe front. El a insistat asupra unor condiţii pe care partea germană trebuia să le îndeplinească dintre care înzestrarea armatei române cu armament modern era prioritară. Antonescu nu a uitat nici de problema nordului Transilvaniei, acuzând Ungaria de acţiuni duşmănoase la adresa României, ceea ce era de natură să destabilizeze alianţa şi lupta comună[6]. În acelaşi timp, Antonescu a solicitat o întrevedere, pentru a discuta toate problemele aferente participării armatei române la campania din vara anului 1942. Mulţumit de răspuns, Hitler i-a dăruit conducătorului statului român un automobil Mercedes, care a fost predat de anghiotantul Führer-ului, maiorul Gerhard Engel. O a doua etapă s-a consumat la începutul anului 1942, în timpul turneului pe care l-a efectuat Wilhelm Keitel în Balcani şi Europa centrală, cu scopul de tatona aliaţii în privinţa sprijinului ce-l vor acorda viitoarei campanii. Demnitarul german s-a deplasat şi la Bucureşti discutând cu Ion Antonescu diferite aspecte privind ofensiva din vară. Conducătorul statului român a reafirmat intenţia de a participa la viitoarea campanie, luându-şi angajamente care depăşeau chiar şi aşteptările germane[7]. Pe această bază, la 17 ianuarie 1942, s-a semnat un protocol economic, prin care Germania se obliga să înarmeze trupele ce urmau să ia parte la campanie. În mod concret, guvernul german deschidea guvernului român un credit bancar în valoare de 600 milioane de mărci, acesta urmând a fi folosit pentru achiziţionări de materiale de război în Germania sau alte obligaţii ale ale statului român[8].

În discuţiile ulterioare, germanii au pus condiţia ca materialul de război să fie livrat trupelor române pe front. Berlinul a impus o asemenea soluţie, de teamă ca românii să nu păstreze o parte de armament pentru trupele din interior, ceea ce ar fi putut compromite obiectivele viitoarei ofensive. În plus, o înarmare consistentă a României ar fi înclinat balanţa în raporturile cu Ungaria, ceea ce contravenea flagrant liniei politice promovate de Berlin de a ţine cele două ţări ca „două fiare încinse în foc", pentru a le putea manevra potrivit intereselor proprii. De altfel, şi Ungaria protesta la Berlin asupra faptului că România era înarmată preferenţial de către Germania.

O utimă etapă în procesul decizional privind implicarea României în viitoarea campanie a avut loc în timpul vizitei lui Ion Antonescu la cartierul general al lui Hitler de la Rastenburg (11-12 februarie 1942). Conducătorul statului român i-a prezentat interlocutorului său un lung memoriu privind

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

contribuţia României la război şi a reconfirmat angajamentul de a participa la operaţiile din vară. A cerut, în schimb, garanţii din partea Germaniei, pornind de la considerentul că efortul de război slăbea România, ceea ce o punea în stare de inferioritate faţă de Ungaria. Antonescu a ridicat şi alte probleme ale relaţiilor bilaterale: retragerea trupelor germane din ţară; situaţia legionarilor din Germania (aceştia reprezentau o rezervă politică la dispoziţia Reich-ului); clarificarea raporturilor economice etc[9].

În cursul lunilor februarie-aprilie 1942 au avut loc contacte intense româno-germane pentru clarificarea tuturor aspectelor privind participarea trupelor române la ofensiva proiectată în sudul teritoriului sovietic. S-a decis ca deplasarea pe front a corpului expediţionar românesc să se realizeze în trei etape, primul eşalon urmând să se găsească pe front la începutul lunii aprilie 1942. Cele mai dificile probleme de soluţionat au constat în stabilirea unei zone distincte pentru armatele româneşti, trecute în subordinea comandamentului român şi îmbunătăţirea înzestrării cu armament. Dotarea trupelor române se prezenta satisfăcător în privinţa armamentului şi materialelor obişnuite (armament de infanterie, muniţie, artilerie, transmisiuni, cauciucuri pentru autovehicule) şi deficitară pentru artilerie antitanc, artilerie antiaeriană, blindate, aviaţie, etc)[10]. Pentru a menţine coeziunea aliaţilor mai mici, Hitler a dispus ca ei să fie trataţi cu menajamente, dar să nu li se aducă la cunoştinţă prea multe detalii despre viitoarea ofensivă. Cu toate acestea, la mijlocul lunii aprilie 1942, el a luat o decizie care a avut în cele din urmă consecinţe deosebite, cerând ca trupele aliate să fie dislocate în dispozitivul german sau în cadrul unor corpuri de armată constituite[11]. Şi aceasta cu toate că Hitler nu avea o părere prea bună despre trupele aliate, inclusiv despre cele române. El a şi declarat anterior că soarta niciunei mari unităţi germane de pe front nu trebuia să depindă de comportarea aliaţilor. Turnura evenimentelor a determinat ca acest lucru să se producă la Stalingrad, în ecuaţie fiind românii, italienii şi ungurii. Însă apelul la aliaţi respins până atunci de conducerea germană s-a datorat lipsei de perspectivă a războiului, care intrase într-o fază pentru care resursele germane, inclusiv în oameni, erau insuficiente pentru a obţine victoria. Imensul potenţial al Coaliţiei Naţiunilor Unite provoca, desigur, mari îngrijorări la Berlin.

Reacţii în mediul militar şi politic. Generalul Iacobici îşi înaintează demisia

Decizia lui Ion Antonescu de a angaja armata română în viitoarea campanie germană pe Frontul de Est a trezit reacţii puternice la nivelul conducerii armatei române. Generalul Iosif Iacobici, şeful Marelui Stat Major, funcţie pe care a preluat-o la 22 septembrie 1941, după moartea generalului Alexandru Ioaniţiu, a protestat, cerând, la 8 ianuarie 1942, printr-un memoriu, ca forţele ce vor fi angajate să fie cât mai mici cu putinţă. El îşi argumenta propunerea prin „nepopularitatea acestui război, departe de graniţele ţării şi prin problema nesiguranţei militare faţă de Ungaria”[12]. Iacobici aprecia că prin angajamentele luate erau trimise pe front 15 divizii, ceea ce reprezenta totalitatea armatei reorganizate şi ¾ din cea neorganizată. Acest lucru va duce la o dezarmare a României faţă de Ungaria, chiar dacă aceasta din urmă va participa cu acelaşi număr de unităţi pe front. Nemulţumit de faptul că acestui raport nu i s-a dat curs, generalul Iacobici şi-a înaintat, la 17 ianuarie 1942, demisia din funcţia de şef al Marelui Stat Major. Concomitent cu actul demisiei, el a înaintat lui Antonescu şi un memoriu în care justifica opţiunea sa. În document erau reluate şi dezvoltate argumentele anterioare; în plus, Iacobici era nemulţumit şi de rolul conferit Marelui Stat Major, acesta urmând a fi subordonat Ministerului Apărării Naţionale, condus de generalul Constantin Pantazi[13].

La 20 ianuarie 1941, Ion Antonescu l-a demis pe Iosif Iacobici din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

funcţia de şef al Marelui Stat Major, făcându-i grave imputări pentru modul cum a condus operaţia de la Odessa şi a îndeplinit atribuţiunile de serviciu[14]. După plecarea din fruntea Marelui Stat Major, generalul Iacobici a lucrat, la rugămintea generalului Ilie Şteflea, noul titular al postului, la elaborarea planurilor de campanie în eventualitatea unui război cu Ungaria. La sfârşitul lunii martie 1942 a fost înştiinţat că va primi comanda Eşalonului 2, ce avea în compunere trupele ce urmau să se deplaseze pe Frontul de Est, decizie împotriva căreia protestase în ianuarie 1942. Dar mareşalul Antonescu a revenit asupra numirii sale, fapt ce a provocat un nou protest al lui Iacobici, el respingând acuzele de implicare politică. În august 1942, Iacobici a fost trecut în rezervă. Având în vedere această dispută, el a fost perceput, cel mai adesea fără voia lui, ca un factor de coagulare a rezistenţei faţă de politica mareşalului Ion Antonescu. Succesorul la şefia Marelui Stat Major a fost generalul de brigadă Ilie Şteflea, avansat la 24 ianuarie 1942, general de divizie, iar la 24 ianuarie 1944, general de corp de armată. Principala misiune a acestuia a fost pregătirea marilor unităţi pentru participarea la ofensiva de vară a armatei germane. Concepţia lui Şteflea diferea în parte de cea a predecesorului său. El nu s-a opus deciziei lui Antonescu, dar a căutat, după propriile mărturisiri din 15 martie 1945, să diminueze efectivele trimise pe front, prin formarea aşa numitelor „divizii uşoare", un deziderat mai vechi ale lui Ion Antonescu.În mod concret, o divizie de infanterie era organizată pe sistemul ternar, având trei regimente de infanterie a trei batalioane de infanterie, la care se adăuga un batalion de marş. Ilie Şteflea, împreună cu o serie de colaboratori din Marele Stat Major, a trimis pe front divizia cu şase batalioane, pe celelalte, respectiv trei de infanterie şi trei de marş, păstrându-le în ţară. În acest mod au fost salvate, după cum scria el în memoriul citat, circa 220.000 militari[15]. Cele afirmate de Ilie Şteflea, referitor la rezistenţa opusă planurilor lui Antonescu şi implicit celor germane, trebuie privite sub o anumită rezervă, având în vedere că au fost făcute după 23 august 1944, când simţea nevoia să se justifice şi să se desolidarizeze de fostul regim. Reorganizarea armatei române, după campania din anul 1941, era o necesitate, iar ideea „diviziilor uşoare" fusese aprobată de Ion Antonescu şi acceptată de germani. Prin urmare, trimiterea lor pe front nu era neapărat un act de „disidenţă". Tot atât de adevărat este că prezenţa militarilor în interiorul ţării a permis reorganizarea rapidă a armatei în anul 1943, după dezastrul din Cotul Donului şi Stepa Calmucă.

Merită remarcată, de asemenea, strădania deosebită a generalului Ilie Şteflea din vara şi toamna anului 1942, pentru afluirea în condiţii cât mai bune a trupelor române şi şi reunirea lor sub un comandament unic. El s-a aflat pe front începând cu luna septembrie 1942 şi, deşi lipsit de competenţe operative, a făcut eforturi deosebite pe lângă comandamentele germane pentru ca trupele române să aibă asigurate toate cele necesare pentru a lupta cât mai bine. El a avertizat permanent pe aliatul german asupra stării reale a marilor unităţi române, solicitând ca acesta să-şi îndeplinească toate promisiunile făcute în iarna şi primăvara anului 1942. După contraofensiva sovietică, pe care a prevăzut-o, informându-i şi pe germani, generalul Şteflea a depus eforturi extraordinare pentru a aduce trupele în ţară şi a le reface.

Dar mareşalul Ion Antonescu a întâmpinat nu numai rezistenţa unor cercuri militare, cazurile Iacobici şi parţial Şteflea fiind elocvente, ci şi opoziţia principalelor forţe politice ale ţării – Partidul Naţional Ţărănesc şi Partidul Naţional Liberal, formal desfiinţate. Liderii acestora, Iuliu Maniu şi Constantin I.C. Brătianu, deşi nu cunoşteau valoarea corpului expediţionar ce urma să fie deplasat pe front, au cerut păstrarea trupelor în ţară[16]. În pofida acestor proteste, Ion Antonescu şi-a respectat promisiunile faţă de Hitler şi a trimis, începând cu luna iunie 1942, peste 27 de divizii pe Frontul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de Est. Unele dintre ele au fost îndreptate spre Stalingrad, iar altele în Caucaz.

Afluirea trupelor române pe Frontul de Est

Înainte de marea ofensivă din vara anului 1942, mari unităţi române au participat la operaţiile desfăşurate de armata germană pentru cucerirea penisulei Kerci (operaţia „Vânătoarea de dropii", desfăşurată în perioada 8-19 mai), a Sevastopolului (operaţia „Prinderea Nisetrului", 1 iunie-4 iulie) şi la ofensiva de la sud de Harkov (17-28 mai)[17]. Succesele au fost impresionante, Peninsula Crimeea fiind cucerită în întregime, ceea ce i-a adus bastonul de feldmareşal lui lui Erich von Manstein, comandantul Armatei 11 germane. Cât priveşte zona Harkov, forţele germane şi române au obţinut o victorie eclatantă, peste 200.000 de militari sovietici fiind luaţi prizonieri. Mulţumit de comportarea trupelor române, mareşalul Ion Antonescu a dat, la 4 iulie 1942, Ordinul de zi nr. 29 pe armată, în care a elogiat comportarea Corpului 6 armată, a diviziilor 1, 2, 4, 20 infanterie şi a detaşamentului de schiori „colonel Rotta". „Pe câmpiile de la Harkov – se spunea în document – aţi luat parte la una dintre cele mai mari bătălii din Istorie şi împreună cu camarazii voştri germani aţi biruit"[18]. Parte din marile unităţi şi unităţi care au acţionat în aceste regiuni au făcut parte din aşa numitul eşalon I, ele fiind deplasate la sfârşitul lunii martie şi începutul lunii aprilie. După marea ofensivă de la Harkov, acţiunile marilor unităţi române s-au canalizat pe trei mari direcţii. Corpul 6 armată (diviziile 1, 2, 4 şi 20), comandat de generalul Corneliu Dragalina a trecut la urmărirea inamicului de la Oskol la Donul inferior şi de aici la sud de Stalingrad[19].

Armata 3 română cu o compunere variabilă, comandată de generalul Petre Dumitrescu, a acţionat de la începutul lunii august 1942 pentru curăţarea litoralului de est a Mării de Azov şi a Mării Negre şi a contribuit la cucerirea Tamanului[20]. Cât priveşte Divizia 2 munte, condusă de generalul Ion Dumitrache, ea a luptat pe direcţia Groznîi până la cucerirea capului de pod peste râul Bakssan[21]. Concomitent cu aceste acţiuni au plecat din ţară, diviziile Eşalonului doi ce urmau să încadreze cele două comandamente de armată, conform înţelegerii intervenite între O.K.H. şi Marele Stat Major Român. Debarcarea lor a avut loc între 8 august (Divizia 13 infanterie) şi 2 octombrie (Divizia 7 infanterie) în zona Stalino-Volnovaha-Mariupol. Folosirea lor a reprezentat subiect de dispută intensă între cele două părţi. OKH-ul şi Grupul de armate „B" insistau pentru intrarea cât mai rapidă în dispozitiv din dorinţa de a elibera astfel forţe germane, necesare luării Stalingradului. Marele Cartier General, aflat în zonă ca detaşament precursor al unui viitor grup de armate condus de mareşalul Ion Antonescu, proiect care nu se va materializa, aprecia că pentru constituirea dispozitivului de luptă se impunea asigurarea condiţiilor minime de dotare, concomitent cu primirea unor misiuni în conformitate cu starea lor combativă.

Comandamentele române de pe front au fost prinse în jocul intereselor contradictorii ale partenerilor germani. Un exemplu este cât se poate de semnificativ. Conform înţelegerilor, Grupul de armate „A" ce acţiona în Caucaz trebuia să disponibilizeze câteva mari unităţi române aflate în compunerea sa, pentru a intra în grupul de forţe ce urma să acţioneze la sud de Stalingrad, inclusiv comandamentul Armatei 3. Având mare nevoie de ele pentru a acoperi spaţiul mare în care acţiona, Grupul de armate „A" întârzia punerea lor la dispoziţie. La rândul lui, Grupul de armate „B", presat să cucerească rapid Stalingradul, solicita imperativ intrarea în dispozitiv a trupelor române, pentru a disponibiliza astfel marile unităţi germane. Prinse între solicitările contradictorii germane, confruntate cu o criză a transporturilor, prioritatea fiind Stalingradul, lipsite, în parte, de armamentul, muniţiile şi echipamentul ce trebuia asigurat în zonă de către germani, cu unităţi ai căror militari se întrebau ce căutau în adâncimea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

teritoriului sovietic, departe de ţară, comandamentele româneşti au conştientizat situaţia fără ieşire a trupelor române şi au intuit apropierea catastrofei. Problema era nu dacă aceasta va avea loc, ci data şi dimensiunile ei.

În Cotul Donului şi în Stepa Calmucă

În marea încleştare de pe Volga au luat parte două armate române. Prima dintre ele care a intrat în dispozitiv a fost Armata 3 română, comandată de generalul Petre Dumitrescu. La 31 august 1942, comandantul Armatei 3 care se afla în Caucaz a primit ordinul eşalonului înaintat al Marelui Cartier General, dislocat la Rostov, de a prelua, de la trupele germane şi italiene, apărarea pe Donul Mijlociu. Concret, marile unităţi ale armatei urmau să înlocuiască două divizii germane şi cinci italiene, dispuse în marele cot al Donului. Întrucât comandamentul armatei conducea operaţiile din peninsula Taman, el a devenit disponibil pentru noua misiune abia la 16 septembrie 1942. El şi-a instalat punctul de comandă la Morozovskaia, începând cu data de 1 octombrie, preluând, în acest răstimp, şi marile unităţi care soseau din ţară, în cadrul eşalonului 2 de transport. Dispozitivul de apărare a fost constituit în perioada 12 septembrie-1 noiembrie 1942, Armata 3 fiind subordonată Grupului de armată „B".

Armata 3 română a fost dispusă în marele cot al Donului într-o fâşie largă de 148 de kilometri, mai mică cu 12 km faţă de cea fixată iniţial, între Kleţkaia şi Suhoi Doneţk. Limita dinainte a apărării se afla în cea mai mare parte la sud de Don, cu excepţia celor două capete de pod de la Kleţkaia şi Serafimovici, deţinute de sovietici. La dreapta se afla Divizia 376 infanterie germană din Armata 6 germană, iar la stânga Armata 8 italiană. Armata 3 a avut în compunere patru comandamente de corp de armată (1, 2, 4, 5), opt divizii de infanterie (5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15), două de cavalerie (1 şi 7), efectivul ridicându-se la 143 336 de militari.

Efectivele Armatei 3 române la 19 noiembrie 1942

Mari Unităţi
Efective
Total
Ofiţeri
Subofiţeri
Trupă
Corpul 1
E.N.I
Divizia 7
Divizia 11 infanterie
155
136
3.136
33.480
440
305
13.485
502
371
14.950
Corpul 2
E:N.I
Divizia 9 infanterie
Divizia 14 infanterie
207
180
4.028
31.224

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

472
400
13.349
437
376
11.775
Corpul 4
E:N.I
Divizia 13 infanterie
Divizia 1 infanterie
Divizi 15 infanterie

173
172
3.883
37.491
400
322
10.635
221
241
6.895
455
387
13.707
Corpul 5
E:N.I
Divizia 5 infanterie
Divizia 6 infanterie
268
254
5.273
34.492
474
427
13.624
442
434
13.296
Divizia 7 cavalerie
241
203
6.205
6.649

TOTAL Armata 3

143.336

Rezerva Gr. de Armate „B”
Divizia 1 blindată
515
589
11.092
12.196

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

La începutul lunii noiembrie 1942, în fâşia de apărare a armatei a fost dislocat Corpul 48 blindat german, în compunerea căruia au intrat Divizia 22 tancuri germană şi Divizia 1 blindată română. El a fost subordonat, însă, Grupului de armate „B", care putea decide angajarea lui pe front. Comandamentul armatei a adoptat un dispozitiv operativ pe un eşalon, rezerva fiind constituită din Divizia 15 infanterie (ce avea doar cinci batalioane) şi Divizia 7 cavalerie. Marilor unităţi le-au revenit fronturi întinse ce depăşeau cu mult posibilităţile, un alt neajuns fiind lipsa armamentului antitanc.

Fâşiile de apărare ale marilor unităţi ale Armatei 3 române

Corpul 1 armată
Divizia 7 infanterie 21 km
35 km
Divizia 11 infanterie 14 km
Corpul 2 armată
Divizia 9 infanterie 21 km
35 km
Divizia 14 infanterie 14 km
Corpul 3 armată
Divizia 1cavalerie 15 km
37 km
Divizia 13 infanterie 22 km
Corpul 4 armată
Divizia 5 infanterie 21 km
41 km
Divizia 6 infanterie 20 km

De asemenea, din pricina iernii timpurii şi a proastei organizări a serviciilor, echiparea şi hrănirea trupelor au avut mult de suferit. Într-o anchetă efectuată după înfrângerea suferită la Cotul Donului, se arăta: „Soldaţii au fost lipsiţi de echipament complet de iarnă. Nu au avut şube, îmbrăcăminte şi mănuşi. Rufăria a lipsit complet la mare parte din soldaţi"[22]. Această situaţie dramatică a avut două mari cauze: dependenţa exclusivă a trupelor române de sistemul german de transport şi proasta organizare şi funcţionare a serviciilor proprii. În legătură cu primul aspect, Manfred Kehrig, unul dintre cei mai buni exegeţi ai bătăliei de la Stalingrad, a subliniat că armata germană şi forţele aliate care au luptat în marea încleştare de pe Volga s-au confruntat cu o gravă criză a transporturilor, ceea ce a afectat capacitatea lor combativă[23]. Un alt element important a fost limitarea drastică a libertăţii de mişcare a comandamentelor româneşti de către Grupul de armate „B", orice acţiune desfăşurată cu mai mult decât o companie având nevoie de aprobarea acestuia. Totodată, comandamentele germane, preocupate exclusiv de soarta confruntării de la Stalingrad, au neglijat informaţiile puse la dispoziţie de Armata 3 română, care duceau la concluzia pregătirii de către sovieticii a unei mari ofensive. Trebuie spus că, aşa cum arată documentele de arhivă româneşti, pregătirile sovietice pentru marea ofensivă au fost cunoscute de marile unităţi române, comandamentul Armatei 3 informând prompt Grupul de armate „B", cât şi pe generalul Ilie Şteflea, şeful Marelui Stat Major al armatei române, aflat în zonă. De aceea, este greu de înţeles de ce comandamentele germane nu au luat măsuri, mai ales că ele cunoşteau slaba capacitate combativă a Armatei 3 române. În concluzie, în preziua ofensivei sovietice, Armata 3 română apăra o fâşie foarte largă, care îi depăşea cu mult posibilităţile. Ea se confrunta cu neajunsuri serioase în privinţa înzestrării cu armament antitanc şi ducea o lipsă acută de rezerve.

Dispozitivul trupelor române, „înşirate ca nişte mărgele pe aţă"

Şi mai dramatică a fost situaţia Armatei 4 române (comandant-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

generalul Constantin Constantinescu-Klaps), al cărui comandament, mobilizat la începutul lunii septembrie 1942, nu a avut, până la 21 noiembrie 1942, o zi după declanşarea ofensivei sovietice, comanda trupelor, sarcina lui fiind asigurarea materială a marilor unităţi române. Misiunea încredinţată de comandamentul german a fost apărarea „fără gând de retragere" a unei fâşii ce se întindea la sud de Stalingrad, între Kegulta şi Beketovka. Pentru îndeplinirea misiunii, Armata 4, subordonată Armatei 4 tancuri germane, comandată de generalul Herman Hoth, a avut în organică două comandamente de corp de armată (6 şi 7) cu cinci divizii de infanterie (1, 2, 4, 18, 20) şi două de cavalerie (5 şi 8). Efectivul armatei la jumătatea lunii noiembrie 1942 s-a ridicat la 75.250 de militari, inclusiv Divizia 20 infanterie.

Efectivele Armatei 4 la 19 noiembrie 1942

MARI UNITĂŢI
EFECTIVE
Total
Ofiţeri
Subofiţeri
Trupă
Corpul 6 armată
E.N.I.
213
172
4.026
48.403
Divizia 1 infanterie
330
321
8.720
Divizia 2 infanterie
289
295
9.144
Divizia 4 infanterie
330
341
9.809
Divizia 18 infanterie
429
319
13.655
Corpul 7 armată
E.N.I
171
163
3.666
15.555
Divizia 5 infanterie
178
179
5.154
Divizia 8 infanterie
185
241
5.618
TOTAL ARMATA 4
63.958

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Divizia 20 infanterie
237
341
10.714
11.292

Vecinul din stânga era Corpul 4 armată german, iar la dreapta, la o distanţă considerabilă, se afla Divizia 16 infanterie germană. Dispozitivul adoptat a fost pe un eşalon cu toate marile unităţi aflate în prima linie, fâşiile de apărat fiind extrem de largi. De exemplu, Corpul 6 armată, comandat de generalul Corneliu Dragalina, apăra cu cele trei divizii ale sale, o fâşie de peste 100 de km. În total, Armata 4 română a primit spre apărare un front cu o dezvoltare de 270 de km care, dacă se adaugă sinuozităţile terenului, ajungea la peste 300 de km. Caracterizând situaţia marilor unităţi române, dispuse la sud de Stalingrad, generalul Ilie Şteflea a arătat că ele erau „înşirate ca nişte mărgele pe aţă"[24]. În mod practic, aşa cum sublinia locotenent-colonelul Nicolae Dragomir, subşeful de stat major al Armatei 4, nu era vorba de un dispozitiv de apărare, ci de unul de supraveghere[25]. Situaţia materială a Armatei 4 române era chiar mai grea decât cea a Armatei 3, frontul acesteia fiind considerat de către comandamentul german drept secundar. Lipsea armamentul antitanc şi cel de artilerie (mai ales cea grea), aprovizionarea se făcea cu foarte multă greutate, iar de rezerve în condiţiile unor fronturi atât de întinse nu putea fi vorba.

În concluzie, în preziua contraofensivei sovietice, în regiunea Stalingrad se aflau 230.782 militari români, ce încadrau cele două armate, precum şi unităţile care acţionau sub comandament german. În zonă se mai aflau Marele Cartier General Român, condus de generalul Ilie Şteflea, Corpul Aerian Român, alte unităţi şi subunităţi de apărare antiaeriană. Documentele de epocă apreciază că efectivele totale ale armatei române în zona Stalingradului se ridicau la aproape 254.000 de militari de toate categoriile şi armele. Statisticile Marelui Stat Major arătau că armata română avea sub arme la 15 noiembrie 1942 841.133 militari, ceea ce însemna că efectivele de pe frontul de la Stalingrad reprezentau circa 30% din total[26].

Armatele 3 şi 4 române aflate la flancurile Armatei 6 germane, care ataca direct Stalingradul, aveau o capacitate operativă redusă, iar misiunile încredinţate depăşeau cu mult posibilităţile de care dispuneau. Germanii nu şi-au onorat decât în mică măsură angajamentele de dotare şi aprovizionare asumate în iarna anului 1942. Cauzele rezidă în insuficienţa forţelor şi a mijloacelor, precum şi în greutăţile foarte mari în ceea ce priveşte transporturile. Acestea au fost direcţionate spre trupele germane ce asediau Stalingradul, trupele aliate, inclusiv cele române, fiind neglijate[27].

Marea încleştare din noiembrie

Planul contraofensivei sovietice în zona Stalingrad, cunoscut şi sub numele de Operaţia Uranus, a fost stabilit în cursul lunii septembrie 1942 de către Înaltul Comandament Sovietic (Stavka) şi aprobat de Stalin. El prevedea executarea a două puternice lovituri în sectoare situate la mare distanţă unele de altele şi încercuirea Armatei 6 germane printr-o manevră dublu învăluitoare de mari proporţii. Această misiune a fost încredinţată unei grupări compuse din trei fronturi – „Sud-Vest", „Don" şi „Stalingrad". Acţiunea trebuia declanşată la 13 noiembrie, dar Stalin a decis ca ea să înceapă la 19 şi 20 noiembrie 1942. Doresc să precizez că planul contraofensivei sovietice a fost stabilit înainte ca armatele 3 şi 4 române să intre în dispozitiv. Această subliniere este necesară deoarece s-a afirmat că Înaltul comandament sovietic şi-a fixat principalele coordonate ale planului pornind de la dispunerea trupelor române, a căror slabă capacitate

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

combativă era cunoscută. Hotărâtoare pentru planificarea strategică a Stavkăi a fost nu dispunerea trupelor române, care nici nu se găseau în regiune la acea dată, ci conformaţia dispozitivului german, flancurile acestuia fiind slab apărate.

În dimineaţa zilei de 19 noiembrie 1942, pe o ceaţă foarte deasă, puternice grupări de forţe sovietice din compunerea fronturilor de „Sud-Vest" şi „Don" au trecut la ofensivă în fâşia Armatei 3 române. Grupările de izbire ale Frontului de „Sud-Vest", comandat de generalul N.F. Vatutin, au fost constituite de armatele 5 şi 21 tancuri, ele declanşând acţiunea din capetele de pod Bolşoi şi Kleţkaia. După circa o oră, Armata 65 din compunerea Frontului „Don" s-a alăturat acţiunii Armatei 21.Atacul din capul de pod de la Kleţkaia s-a executat cu flancurile anterioare ale armatelor 21 şi 65 sovietice şi a vizat Divizia 13 infanterie şi flancul stâng al Diviziei 1 cavalerie. Unităţile Diviziei 13 au respins un prim atac, dar intervenţia Corpului 5 armată sovietic a dus la spargerea dispozitivului.Cât priveşte Divizia 1 cavalerie, ea a respins atacul sovietic, dar a fost manevrată pe la flancuri, prin breşa creată în sectorul Diviziei 13 infanterie. La flancul său stâng, sub presiunea inamicului s-a repliat şi „Detaşamentul Voicu", astfel că ele au pierdut legătura cu Armata 3 română. În această situaţie, Grupul de armată „B" a hotărât ca aceste forţe să intre în compunerea Armatei 6 germane, a cărei soartă au împărtăşit-o până în final.

În centrul dispozitivului Armatei 3 germane, atacul a fost dat de Armata 5 tancuri sovietică, la intervalul dintre diviziile 9 şi 14 infanterie. Dispunând de o mare cantitate de tancuri, în special T.34, cel mai bun tanc din a doua conflagraţie mondială, atacul a avut succes. Prin aceste două acţiuni, dispozitivul Armatei 3 a fost fracţionat în două, pătrunderea realizată în prima zi având o lărgime de 15-18 km şi o adâncime de 15 km. Celelate mari unităţi ale Armatei 3 nu au avut prea mult de suferit, ele aflându-se în afara sectoarelor de rupere. Corpul 1 a suportat atacul Armatei 1 tancuri, dar acesta a fost respins, iar în fâşia Corpului 5 armată s-au executat doar acţiuni locale. Spre acest corp s-a repliat şi resturile unităţilor care au suportat din plin lovitura sovietică, ele formând aşa numitul „Grup Lascăr", după numele generalului Mihail Lascăr, comandantul Diviziei 6 infanterie.

În perioada 20-25 noiembrie s-au desfăşurat confruntări violente, dar disparate, pentru oprirea ofensivei sovietice. O soartă tragică a avut „Grupul Lascăr", compus din diviziile 5 şi 6 infanterie române şi părţi din diviziile 13, 14 şi 15 infanterie, care a fost încercuit de trupele sovietice. Cu toate insistenţele părţii române, Hitler a refuzat să aprobe ieşirea din încercuire a acestui grup, astfel că, la 22 noiembrie 1942, el a fost capturat de către sovietici. Generalul Lascăr (1889-1859) a fost decorat de către Ion Antonescu cu ordinul „Mihai Viteazul", clasa a II-a (clasa a III-a o primise în anul anterior), iar Hitler i-a acordat „Crucea de Fier", clasa I. A fost luat prizonier şi trecut prin mai multe lagăre, iar în aprilie 1945 a fost numit comandant al Diviziei „Horia, Cloşca şi Crişan", constituită din prizonieri români în URSS[28]. Era a doua mare unitate de acest tip, prima a fost „Tudor Vladimirescu". Cele două divizii au avut un rol important în sovietizarea armatei române, proces început în primăvara anului 1945.

Începând cu 27 noiembrie s-a intrat în faza a doua, când forţele rămase la dispoziţia Armatei 3 române, împreună cu trupe improvizate germane, au trecut la apărare pe râul Cir. După o perioadă relativ calmă, trupele sovietice au reluat ofensiva la 17 decembrie 1942, puternice lupte având loc până la 27 decembrie 1942. La începutul lunii ianuarie 1943, Armata 3 română a încetat să mai aibă misiuni operative pe frontul de est, rămăşiţele ei fiind retrase în ţară.

În fâşia de apărare a Armatei 4 române, „Frontul Stalingrad", comandat de generalul colonel A.I. Eremenko, a declanşat ofensiva o zi mai

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

târziu, respectiv la 20 noiembrie 1942, lovitura principală fiind primită de Corpul 6 armată român. Frontul a fost străpuns rapid la joncţiunea dintre diviziile 1 şi 18 infanterie şi 2 şi 20 infanterie. Flancul drept al Diviziei 20 infanterie a luptat vitejeşte, dar a fost învăluit de tancurile sovietice, astfel că această mare unitate a rămas şi ea în cercul de la Stalingrad. În zilele următoare situaţia marilor unităţi române şi germane s-a agravat, grupările de blindate sovietice pătrunzând adânc în dispozitivul de apărare. La 22 noiembrie, în zona Kalaci, grupările de forţe sovietice au făcut joncţiunea, astfel că Armata 6 germană, care asedia Stalingradul, a fost încercuită. În încercuire au rămas şi două divizii româneşti, 1 cavalerie, comandantă de colonelul Constantin Brătescu, şi 20 infanterie, condusă, până la 17 ianuarie 1943 de generalul Nicolae Tătăranu şi apoi de colonelul Romulus Dumitriu. Aceeaşi soartă a avut-o şi Detaşamentul „Voicu". Efectivele totale ale trupelor române rămase în cerc s-au ridicat la 12.607 militari (ofiţeri, subofiţeri şi trupă)

Operaţia „Wintergewitter" („Viscolul")

Pentru a redresa situaţia, comandamentul german a constituit grupul de armate „Don", pus sub comanda feldmareşalului Erich von Manstein. Operaţia „Wintergewitter" („Viscolul") a fost declanşată de Grupul de armate „Don" la 12 decembrie 1942[29]. Grupul de armate „Don" avea în compunere Corpul 57 blindat german cu diviziile 6 şi 23 blindate, 17 tancuri, un batalion de tancuri „Tiger I", Corpul 6 armată român cu diviziile 2 şi 18 infanterie, Corpul 7 armată român cu diviziile 1 şi 4 infanterie, Grupul general Popescu (diviziile 5 şi 8 cavalerie).

Lovitura a fost dată de-a lungul căii ferate Kotelnikovo-Aksai, scopul, într-o primă fază, fiind forţarea râului Aksai şi crearea de capete de pod la nord de cursul de apă. Ulterior, Corpul 57 blindat continua înaintarea pe direcţia Şestakovo-Vasilievka pentru a ajunge pe aliniamentul râului Mâşkova. Regrupându-şi forţele, el urma să-şi continue acţiunea spre Karpovka (25 km vest de Stalingrad), în cooperare cu o altă grupare ce urma să se constituie în zona Tormosin. Cu destule greutăţi, marile unităţi blindate germane au ajuns în seara zilei de 20 decembrie 1942 pe aliniamentul râului Mâşkova, realizând un cap de pod la Vasilievka. Până la gruparea de forţe încercuită mai erau 48 de km. Era necesar ca şi forţele ce se aflau în cerc să încerce o străpungere, variantă studiată de comandamentul Armatei 6 germane. Paulus nu şi-a asumat, însă, riscul unei asemenea acţiuni, argumentul invocat fiind lipsa carburantului (existau resurse numai pentru 30 de km). Anterior, Hitler interzisese Armatei 6 germane să întreprindă acţiuni de ieşire din încercuire. Ultima şansă de salvare a grupării încercuite a fost ratată şi din cauza progresiunii foarte rapide a trupelor Frontului de sud-vest sovietic spre Rostov, care ameninţa să intercepteze comunicaţiile grupului de armată „Don", cât şi grupului de armate „A" din Caucaz. La 23 decembrie 1942, contralovitura grupării de forţe de la Kotelnikovo a fost suspendată. La sfârşitul anului 1942, marile unităţi ale Armatei 4 au fost scoase de pe front şi dispuse în zonele de refacere.

Un dezastru militar: 158.854 de militari români morţi, răniţi şi dispăruţi

În marea confruntare de pe Volga, care a reprezentat un punct de răscruce în desfăşurarea celui de-Al Doilea Război Mondial, armata română a înregistrat cea mai severă înfrângere din istoria sa. Din efectivul total angajat, care s-a ridicat la 253.957 de oameni, pierderile s-au cifrat la 158.854 de militari (morţi, răniţi şi dispăruţi)[30]. Au fost, de asemenea, pierdute importante cantităţi de armament, muniţie, subzistenţe, echipament etc. Astfel, în perioada 15 noiembrie 1942-7 ianuarie 1943, cele două armate au pierdut 71.724 puşti, ceea ce reprezenta circa 50% din existent, 2.495 puşti mitraliere, 778 mitraliere, 459 tunuri aeriene, 77 mitraliere A.A., 162 tunuri câmp, 693 aruncătoare Brandt etc[31].

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Cauzele acestui dezastru militar fără precedent în istoria armatei române sunt multiple, un loc semnificativ având decizia lui Ion Antonescu de a angaja un corp expediţionar atât de numeros fără un acord clar cu partenerul de alianţă care să stipuleze condiţiile cooperării. De asemenea, dotarea insuficientă şi-a spus cuvântul, în zilele contraofensivei sovietice marile unităţi române fiind în imposibilitate de a face faţă atacului masivelor grupări blindate sovietice. Un exemplu cât se poate de semnificativ este reprezentat de armamentul antitanc, cel de calibru mic dovedindu-se complet ineficient în faţa blindatelor sovietice. Au existat cazuri când tanchiştii sovietici au aşteptat ca artileriştii români să epuizeze muniţia, apoi cu călcat cu tancurile echipajele şi poziţiile româneşti.

Un factor important s-a dovedit însă şi starea morală a militarilor români indiferent de grad. Participarea la campania din vara şi toamna anului 1942 nu s-a bucurat de o largă susţinere, aşa cum a fost cea din a doua jumătate a anului 1941. Mulţi militari români erau nemulţumiţi de decizia lui Ion Antonescu, întrebându-se ce caută ei în stepa rusească, la sute şi sute de kilometri de ţară. Lozinca lansată de autorităţi că acesta e drumul spre Ardealul de nord, aflat sub stăpânire ungară ca urmare a deciziei de la Viena din 30 august 1940 a Germaniei şi Italiei, aliatele din acel moment, nu a convins prea mult, în pofida propagandei intense desfăşurate[32]. O răspundere foarte mare a revenit comandamentului german, care angajat cele două armate române în condiţii cu totul improprii – fronturi foarte întinse, slabă aprovizionare, prioritate având gruparea ce acţiona în zona Stalingradului, lipsa rezervelor, limitarea drastică a libertăţii de mişcare etc. Tot atât de gravă a fost şi ignorarea totală a informaţiilor oferite de comandamentele româneşti, referitoare la pregătirile masive ale sovieticilor pentru contraofensivă.

În plan general, bătălia de la Stalingrad a evidenţiat insuficienţa forţelor Germaniei pentru un război de uzură, potenţialul sporit al statului sovietic şi ajutorul din ce în ce mai consistent al aliaţilor occidentali pentru Uniunea Sovietică. De altfel, soldaţii români au fost uimiţi să vadă, la Stalingrad, pe militarii sovietici beneficiind de echipament, mijloace de transport şi chiar armament american sau britanic. Se cuvine de menţionat şi un fapt divers, dar plin de semnificaţii. Este vorba de bocancii militarilor sovietici, de provenienţă americană, de o calitate foarte bună, spre deosebire de cei româneşti; un obiect pe care soldaţii români şi-l doreau foarte mult şi nu scăpau niciun prilej de a-l procura. Mai e de precizat şi că bătălia de la Stalingrad a arătat creşterea valorii comandamentelor sovietice. Înfrângerile repetate din anii 1941-1942 au constituit un fel de lecţie predată de germani, pe care generalii sovietici şi-au însuşit-o foarte bine şi au aplicat-o la fel. Astfel că în vara şi toamna anului 1942, în pofida eforturilor marilor unităţi germane, ele nu au mai reuşit să aplice lovituri majore asupra trupelor sovietice. Acestea s-au repliat cu inteligenţă, evitând încercuirile. Germanii au câştigat teritoriu, dar nu au putut nimici grosul forţelor sovietice. Dacă în campania din anul 1941, generalul „spaţiu" s-a dovedit un aliat al germanilor, acestea obţinând succese impresionante, în vara anului 1942, lucrurile s-au inversat[33]. Adâncimea lui a constituit un mare dezavantaj pentru germani, care, în încercarea de a-l controla, şi-au epuizat forţele şi aşa în număr insuficient. De altfel, aşa cum arată cercetări recente, la Stalingrad, germanii au folosit pe scară largă „voluntarii" sovietici. La diviziile din eşalonul întâi a Armatei 6 germane au luptat 50.000 de sovietici în uniforme germane. Unii fuseseră obligaţi să aleagă între lagărul de prizonieri, unde îi aştepta moartea prin înfometare, şi front. Dar alţii au fost voluntari. Explicaţia: brutalitatea greu de imaginat a sistemului sovietic. Nenumărate rapoarte germane confirmă bravura şi loialitatea acestor „hivi" (de la germanul Hilfwiliger, voluntari din armata rusă în armata germană)[34]. Aceeaşi brutalitate s-a manifestat şi în tabăra sovietică,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

NKVD-ul controlând total propriile trupe. În timpul confruntării sovieticii, au executat circa 13.500 din proprii soldaţi, mai mult decât efectivele unei divizii[35].

Revenind la „secvenţa românească" a marii confruntări de pe Volga, precizăm că înfrângerea de la Cotul Donului şi Stepa Calmucă a zdruncinat extrem de serios camaraderia de arme româno-germană[36]. Partea germană a pus eşecul pe seama românilor, care, la rândul lor, i-au acuzat pe partenerii de alianţă de nerespectarea obligaţiilor asumate la începutul campaniei şi angajarea total deficitară a forţelor pe front. Bătălia de pe Volga a avut şi importante consecinţe pe plan intern, şubrezind iremediabil poziţiile regimului Ion Antonescu, mulţi considerându-l o formulă tranzitorie. Prin urmare, forţele politice aflate la guvernare sau în opoziţie şi-au multiplicat eforturile pentru ieşirea din alianţa cu Germania[37].

Prin forţele militare angajate într-o regiune foarte depărtată de hotarele ţării, prin dramatismul încleştărilor şi prin dimensiunile pierderilor umane şi materiale, bătălia de la Stalingrad se înscrie ca o experienţă unică în istoria armatei române.

[1]Pentru campania anului 1941 a se vedea, între altele, Alesandru Duţu, Mihai Retegan (coordonatori), Eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei (22 iunie-26 iulie 1941), Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1999; Alesandru Duţu, Petre Otu (coordonatori), Pe ţărmul nord-pontic ((17 iulie 1941 - 4 iulie 1942), Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 2000; Alesandru Duţu, Mihai Retegan, Război şi societate: România: 1941-1945 , vol. 1, De la Prut în Crimeea: (22 iunie-8 noiembrie 1941), Ed. Rao, Bucureşti, 2000 etc.

[2]Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroiu, Anglia şi România între anii 1939-1947, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1992, p. 90-105; Paul D.Quinlan, Ciocnire deasupra României. Politica anglo-americană faţă de România, 1938-1947, traducere de Gheorghe Onişoru, Centrul de Studii Româneşti, Fundaţia Culturală Română, Iaşi, 1995, p.6-73; Bogdan-Alexandru Schipor, Politica Marii Britanii la frontiera de vest a Uniunii Sovietice 1938-1941, Editura Junimea, Iaşi, 2007, p.308-316.

[3]Hervé de Weck, Jurnal. Jurnalul unui diplomat elveţian în România: 1939-1945, ediţie tradusă din franceză şi îngrijită de Viorel Grecu şi Claudia Chinezu, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 2000, p.103-105.

[4]Arhivele Naţionale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Cabinet militar Ion Antonescu, dosar nr.25/1940, f.173-175.

[5]Antonescu-Hitler.Corespondenţă şi întâlniri inedite(1940-1944), vol. I, ediţie alcătuită de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, Cozia, Bucureşti, 1991, p.158.

[6]Ibidem, f.162-165.

[7].Andreas Hillgruber, Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu. Relaţiile germano-române (1938-1940), ediţie şi studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, Humanitas, Bucureşti, 1994, p.182.

[8]Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroiu, Gheorghe Nicolescu (coordonatori), Relaţiile militare româno-germane. (1939-1944). Documente, Editura Europa Nova, Bucureşti, 2000, p.184-185

[9]Antonescu-Hitler.Corespondenţă şi întâlniri inedite(1940-1944), vol. I,...p. 175-216.

[10]A.N.IC., fond P.C.M., Cabinet militar Ion Antonescu, dosar 11/1940-1942, f. 110-118.

[11]Apud Andreas Hillgruber, op. cit., p 184.

[12]Şefii Marelui Stat Major Român. 1941-1945. Destine la răscruce, coordonator general - colonel Dumitru Cioflină, Editura Militară, Bucureşti, 1995, p.84; A se vedea şi 23 August 1944. Documente, vol. I, 1939-1943, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, doc. 359, 270.

[13]Ibidem, p.88-95.

[14]Pentru "cazul Iacobici" a se vedea şi General de corp de armată Constantin Pantazi, Cu mareşalul până la moarte. Memorii, text stabilit de Alexandru V. Diţă, studiu introductiv şi note de Adrina Pandea, cuvânt înainte de Dan Pantea, Editura Publiferom, Bucureşti, 1999, p.181-182.

[15]A.M.R., fond Microfilme, rola P III392, cadrele 731-759. Pentru procesul de reorganizare a armatei române a se vedea: Petre Otu (coordonator), Reforma militară şi societatea în România (1878-2008) Relaţionări externe şi detewrminări naţionale, Editura

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Militară, Bucureşti, 2009, p.191-240

[16]C.I.C Brătianu, Carol II, Ion Antonescu, Amintiri, Documente, Corespondenţă, cuvânt înainte, note, îngrijire de ediţie, indici de Ion Ardeleanu, Editura Forum – SRL, Bucureşti, 1992, p.128-150; Iuliu Maniu-Ion Antonescu.Opinii şi confruntări politice.1940-1944, Cuvânt înainte, îngrijire de ediţie, note şi comentarii de Ion Calafeteanu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994, p.114-116.

[17] Pentru aceste operaţii a se vedea, A.N.IC, fond Gheorghe Berdan, dosar nr.6, f.161-189; A.M.R., fond 948/4, dosar nr. 2463, f. 82-87; dosar nr 2117, f.9-137; Colonel Vasile Pricop, colonel Gheorghe Suman, colonel Marin Zaharia, Epopeea vânătorilor de munte din armata română, Editura Militară, Bucureşti, 1992, p.110-124; Adrian Pandea, Eftimie Ardeleanu, Românii în Crimeea (1941-1944), Editura Militară, Bucureşti, 1996.

[18]Veteranii pe drumul onoarei şi jertfei (1941-1945). De la Nistru la Marea de Azov iulie 1941-iulie 1942,. Editura Vasile Cârlova, Bucureşti, 1997, p.390.

[19]Alesandru Duţu, Florica Dobre, Leonida Loghin, Armata Română în al Doilea Război Mondial 1941-1945. Dicţionar Enciclopedic, Bucureşti,1999, p.117-118.

[20]Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, Românii la Stalingrad. Viziunea românească asupra tragediei din Cotul Donului şi Stepa Calmucă, Editura Militară, Bucureşti, 1992, p115-118; Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroiu, Gheorghe Nicolescu (coordonatori), Relaţiile militare româno-germane...,p.230-232

[21]Petre Otu, The combat Actions of the 2nd Mountain Division în the Caucasus (1942-1943), "Revue Internationale d'Histoire Militaire", nr. 77, Bucarest, 1992, p. 177-186; Generalul Ion Dumitrache, Divizia de cremene pe Frontul de est. Memorii de război, ediţie îngrijită, postafaţă, anexe, indici, selecţia hărţilor şi ilustraţii: dr. Margareta Susana Spânu şi Marius Petraşcu, studiu introductiv: lt.col. Ioan Vlad, Muzeul Judeţean de Istorie, Braşov, 1997, p. 67-93.

[22]Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, Românii în bătălia de la Stalingrad, ... , p.190.

[23]Manfred Kehrig, Stalingrad.Analyse und Dokumentation einer Schlacht, Auflage, Stuttgart, Deusche-Verlag-Anstadt, 1974, p.94

[24]A. M. R., fond 948, dosar nr. 733, f. 8.

[25]Ibidem, fond 949, dosar nr.2452, f. 5.

[26]Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, Românii în bătălia de la Stalingrad...,p.230.

[27]A se vedea, în acest sens, rapoartele colonelului german Finck, şeful serviciilor viitorului grup de armate condus de mareşalul Ion Antonescu (A.N.I.C., fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Cabinet militar Ion Antonescu, dosar nr.239/1941, f. 195-203; 28/1942, f. 60-66; 59/1942, f. 2-18: 19-21: 23-25; 62/1942, f. 189-212.)

[28]Divizia 2-avoluntari români ,,Horia, Cloşca şi Crişan".Aniversarea unui an de existenţă, Editura Inspectoratului General al Armatei pentru Educaţie, Cultură şi Propagandă, Bucureşti, 1945.

[29]Manfred Kehrig, op. cit.,p.307-426.

[30] Cifrele vehiculate în documentele româneşti de epocă şi în istoriografie diferă, dar nu foarte mult. Am optat această cifră, întrucât ea se regăseşte în memoriul pe care In Antonescu l-a prezentat lui Hitler în cadrul întâlnirii de cu Hitler din zilele de 10-12 ianuarie 1943 (Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, Românii în bătălia de la Stalingrad...,p.468-469)

[31]A.M.R., fond Microfilme, rola P. II 1.1188, cadrele 154-156.

[32]A se vedea Mioara Anton, Propagandă şi război 1941-1944, Tritonic, Bucureşti, 2007.

[33]Liddel Hart, Istoria celui de-al doilea război mondial, vol. I, traducere: Irina Negrea, Editura Orizonturi, Editura Lider, f.a., p.344-345; A se vedea şi Franz Halder, Jurnal, versiunea românească: Corina Grigore Pintilie, Editura Elit, Iaşi, f.a., p.539-580.

[34]Anthony Beevor, Stalingrad, traducere din limba engleză Delia Razdolescu, RAO International Publishing Company, Bucureşti, 2005, p.12, 205-230.

[35]Ibidem.

[36]A.N.I.C.,fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Cabinet militar Ion Antonescu, dosar nr. 28/1941-1944, f. 103-105; 18/1942, f. 11-12; 35/1942, f. 1-5; 62/1942, f. 102 -105; 234/1942, f. 491- 492; Andreas Hillgruber, op. cit., p. 205-220; Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, op. cit., p.425-466; Ion Gheorghe, Un dictator nefericit. Mareşalul Ion Antonescu (Calea României spre Statul satelit), ediţie şi studiu introductiv de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, Bucureşti, 1996, p.249-262; General Platon Chirnoagă, Istoria politică şi militară a războiului României contra Uniunii Sovietice.22 iunie 1941-23 august 1944,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ediţia a III-a, Fides, Iaşi, 1997, p.158-166, etc.

[37]Florin Constantiniu, Alesandru Duţu, Mihai Retegan, România în război. 1940-1945. Un destin în istorie, Editura Militară, Bucureşti, 1995, p. 48-111.

*

Historia **134:**

"Lagărele de prizonieri din RSS Moldovenească (I). Soarta militarilor germani şi români capturaţi de sovietici după 23 august 1944

Autor: Mihai Taşcă FOTO Arhiva Naţională a Republicii Moldova

După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, peste 16.000 de soldaţi şi ofiţeri ai armatelor învinse au muncit timp de câţiva ani pentru refacerea Moldovei Socialiste.

Soarta prizonierilor germani şi ai aliaţilor lor, care s-au aflat după 23 august 1944 pe teritoriul RSSM, reprezintă un subiect ce nu a fost încă elucidat. Din arhivele până mai ieri secrete reiese că soldaţii germani, români, maghiari etc. au fost închişi în trei lagăre de prizonieri de pe teritoriul RSSM: unul la Chişinău, altul la Bălţi şi al treilea la Tighina. Acestea, la rândul lor, aveau subunităţi - şantiere de muncă. Pentru tratarea prizonierilor, la Bălţi a fost înfiinţat un spital special. La scurt timp de la desfiinţarea lagărelor şi a spitalului, în 1948, cimitirele unde au fost înmormântaţi prizonierii au fost distruse.

După reuşita militară de la Stalingrad, dar mai ales după ce frontul a trecut de râul Prut şi Germania a fost înfrântă, Armata Roşie a capturat un număr mare de soldaţi şi ofiţeri germani şi aliaţi ai acestora. Astfel, pe lângă lagărele de prizonieri deja existente, în Uniunea Sovietică au fost înfiinţate, de urgenţă, altele. Potrivit unor date, în URSS au existat cel puţin 216 lagăre de război, cu peste 2.464 de subunităţi / şantiere de muncă, în care au fost ţinuţi peste 5 milioane de prizonieri. Informaţia se referă doar la lagărele subordonate NKVD, fără a le lua în calcul pe cele ale fronturilor Armatei Roşii.

PRIZONIERII DE RĂZBOI, PROPRIETATEA NKVD

Chiar dacă regimul din lagărele de prizonieri era identic cu cel din puşcărie, ele nu erau penitenciare, întrucât cei aflaţi acolo nu executau o pedeapsă, nu fuseseră condamnaţi de vreo instanţă. Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, iar militarii i-au folosit la munci, de obicei cele mai grele, evident cu o remunerare simbolică. Paradoxal, dar utilizarea prizonierilor pentru restabilirea economiei sovietice a fost stabilită printr-o Hotărâre a Sovietului Comisarilor Poporului al URSS, din 1 iulie 1941, când Armata Roşie era în retragere totală.

În acea perioadă, în popor se vorbea că dacă în vecinătate începea o construcţie mare, se deschidea un şantier sau era necesară reparaţia unui edificiu important, fie remontarea unei linii sau a unui nod de cale ferată, distruse în timpul războiului, în apropiere neapărat trebuia să apară un lagăr de prizonieri. Totodată, prizonierii au fost masiv folosiţi la reconstrucţia oraşelor. Au existat însă şi lagăre de prizonieri pentru munci agricole.

Pentru a da aparenţa respectării Convenţiei de la Geneva din 1929 privind statutul prizonierilor (pe care nu a semnat-o), Uniunea Sovietică a deschis spitale pentru prizonieri. Însă, în calitate de proprietar, NKVD nu cheltuia aproape nimic pentru tratamentul prizonierilor bolnavi. Concepţia NKVD referitoare la prizonierul bolnav era următoarea - să moară, vor fi mai puţine cheltuieli.

DIRECTIVĂ DE LA MOSCOVA

Lagărele de prizonieri din Moldova au făcut parte din aşa-numita Regiune de Sud a sistemului de lagăre de prizonieri din URSS, ce cuprindea teritoriile RSS Ucrainene şi RSS Moldoveneşti. În această zonă au fost create 36 de lagăre (33 în Ucraina şi trei în Moldova), cu circa 515 subunităţi/şantiere.

Sub aspect juridic, înfiinţarea lagărelor de prizonieri pe teritoriul Moldovei a fost aprobată de către Consiliul Comisarilor Poporului al RSSM, printr-o hotărâre din 7 octombrie 1944. Acestea urmau să fie amplasate în Chişinău (capacitatea de 5.000 de persoane), Tiraspol (6.000) şi Orhei (4.000).

216 - Cel puţin atâtea lagăre de prizonieri au existat în URSS, în ele fiind deţinuţi peste cinci milioane de militari.

Hotărârea obliga factorii de decizie din oraşele respective să identifice locaţia, iar pentru a-i ajuta din punct de vedere organizatoric, la Tiraspol şi la Orhei au fost delegaţi reprezentanţi ai Ministerului Gospodăriilor Comunale şi ai celui de Interne.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Hotărârea obliga autorităţile locale să elaboreze un plan de folosire a prizonierilor la munci pentru reconstrucţia obiectelor industriale, a celor de locuit şi de menire social-culturală.

FOTO Prizonierii germani şi români capturaţi de Armata Roşie, mânaţi pe una din străzile oraşului Bălţi. 31 martie 1944/ Arhiva Naţională a Republicii Moldova

În conformitate cu ordinele NRVD al URSS - nr. 00135 din 24 octombrie, nr. 001398 din 16 noiembrie 1944 şi nr. 00489 din 14 mai 1945, în RSSM au fost organizate trei lagăre de prizonieri, după cum urmează: lagărul cu nr. 103 la Bălţi (cu capacitatea de 4.000 de persoane), lagărul nr. 104 la Tighina (cu capacitatea de 5.000 de prizonieri) şi lagărul nr. 198 la Chişinău (cu capacitatea de 10.000 de persoane). La Bălţi a fost deschis spitalul militar special nr. 3376, pentru prizonieri, având 300 de paturi. După cum observăm, militarii nu au ţinut cont de deciziile autorităţilor civile, înfiinţând lagăre la Bălţi şi Tighina.

14.500 DE PRIZONIERI ÎNTR-O LUNĂ

Statele de personal ale NKVD pentru deservirea lagărelor constituiau la acea vreme 402 persoane. Pentru a asigura alimentaţia prizonierilor, lagărului nr. 198 i-au fost repartizate terenurile colhozului din satul Cebanovca, raionul Cantemir, iar lagărelor nr. 103 şi 104 le-au fost puse la dispoziţie circa 40 de hectare de culturi agricole din apropierea oraşelor Bălţi şi Tighina.

La 10 august 1945, căpitanul Iaţenko, şeful punctului de filtrare a prizonierilor din Iaşi, i-a adresat comisarului NKVD al RSSM, general-maiorul Markeev, un raport în care se arată că între 2 iulie şi 5 august 1945 la Iaşi au sosit 43 de garnituri de tren cu 80.951 de prizonieri. În raport se preciza că 34 de garnituri cu 66.451 de persoane au fost expediate în lagărele de prizonieri ale NKVD din RSS Ucraineană şi din Federaţia Rusă, iar nouă trenuri cu 14.500 de prizonieri au fost trimise în RSSM.

Pentru coordonarea activităţii lagărelor de prizonieri, la 22 decembrie 1944, în cadrul NKVD al RSSM a fost instituită o direcţie specială. Comandant al Direcţiei lagărelor de prizonieri a fost numit locotenent-colonelul Mihail Orlov. Sediul direcţiei a fost stabilit în Chişinău, pe strada Munceşti numărul 6, ocupând opt clădiri: nr. 1 - Cartierul direcţiei, nr. 2 - atelier de lemnărie, nr. 3 - farmacie, nr. 4 - cizmărie, nr. 5 - atelier, nr. 6 - garaj, nr. 7 - baie, nr. 8 - nu este specifică destinaţia.

Spitalul din Bălţi a fost deschis în clădirea unei şcoli din oraş. La 8 iunie 1945, printr-un ordin al NKVD al URSS, a fost mărită capacitatea lagărelor din RSSM: nr. 103 din Bălţi şi nr. 104 din Tighina - câte 7.000 de prizonieri, iar nr. 198 din Chişinău – 10.000 de persoane.

ŞANTIERELE LAGĂRELOR DIN RSSM

Lagărul de prizonieri din Chişinău, fiind la hotarul URSS, a fost folosit în mai multe cazuri în calitate de punct de acumulare şi de transfer. Astfel, între 1 aprilie şi 31 iunie 1945, aici au fost aduşi 13.437 de foşti militari, dintre care 738 au fost expediaţi în ţara de origine, 342 au murit, 24 au fugit, iar 372 au fost transferaţi în alte lagăre.

Numărul celor deţinuţi s-a schimbat pe parcurs. De exemplu, la 1 iulie 1945, în lagărul nr. 103 din Bălţi erau deţinuţi 4.201 prizonieri, în lagărul nr. 104 din Tighina – 4.151 şi în lagărul din Chişinău – 6.849 de prizonieri. În total erau 15.201 prizonieri. La 1 august 1945, în cele trei lagăre erau închişi deja 16.051 de prizonieri, dintre care 8.323 de nemţi şi austrieci, 4.873 de maghiari, 691 de români şi 2.164 de persoane de alte naţionalităţi.

În funcţie de numărul obiectelor ce trebuiau reconstruite sau a şantierelor nou-înfiinţate, cele trei lagăre de prizonieri au avut mai multe subunităţi/şantiere de muncă. Astfel, la 14 august 1945, Guvernul RSSM şi Biroul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Moldova au repartizat prizonierii pe şantiere, ministere şi instituţii. Aceştia au fost obligaţi, în termeni foarte restrânşi, să organizeze lagăre.

„Capturaţi în urma unor operaţiuni militare, prizonierii au devenit proprietatea NKVD, care îi folosea ca pe sclavi la diferite munci.” Mihai Taşcă,

Lagărul nr. 198 din Chişinău. Comisariatului construcţiilor civile i-au fost puşi la dispoziţie 2.700 de prizonieri, dintre care 2.200 au fost dislocaţi în imobilul de pe str. Livezilor nr. 21 - astăzi Alexei Mateevici (cu obligaţia ca 500 să fie expediaţi în fiecare zi Comisariatului agriculturii), iar 500 au fost cazaţi în lagărul de pe str. Kiev nr. 78 (astăzi 31 august 1989). Câte 500 de prizonieri au primit Comisariatul treburilor comunale şi Direcţia materiale de construcţii. Sediul acestui sub-lagăr s-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

a aflat pe str. Haralampie nr. 115 (azi Alexandru cel Bun).

Comisariatul industriei locale a primit 500 de prizonieri, urmând să-i cazeze pe str. Irinopolskaia nr. 14, iar şefului Pazei de Stat i-au fost repartizaţi 800 de prizonieri, care urmau a fi cazaţi în orăşelul militar nr. 17. Prizonierii distribuiţi Pazei de Stat au fost repartizaţi astfel: 250 la restabilirea staţiei electrice, 200 la construcţia unei linii electrice cu tensiune înaltă, 250 pentru munci la obiectele Comisariatului apărării, iar 100 au fost daţi Comisariatului transporturilor auto.

750 de prizonieri au fost amplasaţi în clădirea fostei Şcoli eparhiale (repartizaţi comisariatelor industriei uşoare şi industriei alimentare), iar 500 au fost puşi la dispoziţia Comitetului Executiv Dubăsari. Calea Ferată a Moldovei a beneficiat de 1.750 de prizonieri, iar Combinatul de şampanie – de 1.000. Câte 500 de prizonieri au primit Direcţia grăniceri şi Comisariatul de interne.

Lagărul nr. 103 din Bălţi la acea dată avea patru şantiere de muncă şi doar 1.600 de prizonieri. Trei dintre aceste sub-lagăre au fost organizate pe lângă Comisariatul construcţiilor civile (cu 600 de prizonieri), Calea Ferată din localitate (cu 500 de prizonieri) şi Direcţiei construcţiei podurilor (cu 500 de persoane). Lagărului nr. 104 din Tighina i s-a repartizat pentru staţionare Cetatea Tighina. Cei 4.000 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: 1.100 de prizonieri a primit Comisariatul construcţiilor civile, iar cel al Construcţiilor industriale – 1.000. Câte 500 de prizonieri i-au revenit Direcţiei căilor ferate din localitate şi Direcţiei materialelor de construcţii. Ultimii 900 de prizonieri au fost distribuiţi astfel: Comitetul Executiv Tiraspol - 400, Direcţia construcţii locale - 200, Comisariatul agriculturii – 200, iar 100 de persoane au fost folosite la construcţia aerodromului din localitate.

BORDEIE PENTRU NOU-VENIŢI

Refacerea economiei socialiste necesita noi braţe de muncă. Până la 10 septembrie 1945, urmau să fie organizate încă cinci sub-lagăre, după cum urmează: la Chişinău - pentru Comisariatul construcţiilor civile, Comisariatul alimentaţiei locale şi Comisariatul industriei uşoare, primele două având capacitatea de 500 de prizonieri fiecare, iar cel de-al treilea - de 600; plus două la Bălţi şi Tighina a câte 500 de prizonieri.

Pentru a mări numărul prizonierilor care ar lucra la reconstrucţia oraşului Chişinău, până la 1 noiembrie 1945, în zona Hipodromului, pe str. Orheiului, urmau să fie construite bordeie pentru alţi 3.000 de prizonieri.

Potrivit unor date statistice, la 1 octombrie 1945, în cele trei lagăre şi în spitalul din Bălţi se aflau 13.346 de prizonieri.

La 15 februarie 1946, lagărul de prizonieri nr. 198 din Chişinău avea 11 subunităţi/şantiere de muncă: sub-lagărele nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8 erau dislocate în Chişinău, iar celelalte cinci erau amplasate în diferite localităţi ale RSSM (câte unul la staţiile de cale ferată Basarabeasca, Ungheni şi Bălţi, unul la Tiraspol şi două în localităţi rurale). La spitalul din Bălţi, la data respectivă erau internaţi 272 de bolnavi.

Lagărele din Bălţi şi Tighina au fost desfiinţate la 14 noiembrie 1945 şi încorporate în lagărul nr. 198 în calitate de sub-lagăre/şantiere.

LICHIDAREA LAGĂRULUI DIN CHIŞINĂU

La 1 ianuarie 1947, în lagărul de prizonieri nr. 198 se aflau 4.877 prizonieri, dislocaţi în opt sub-lagăre: nr. 1, 2, 3, 5 şi 6, care se aflau la Chişinău; nr. 4 - la staţia Basarabeasca; nr. 7 - la Tiraspol şi nr. 8 - în satul Balmaz, raionul Bulboaca.

Odată cu repatrierea masivă a prizonierilor în ţările de origine s-a micşorat şi numărul acestora. Astfel, la 1 ianuarie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.746 de prizonieri, dintre care: 1.413 nemţi; 293 de maghiari; 17 români; 15 austrieci; 6 moldoveni, un ucrainean şi un polonez. Micşorarea numărului se datorează expedierii, la 1 octombrie 1947, a unui eşalon de 15.000 de prizonieri nemţi în lagărul nr. 242 din oraşul Enakievo, regiunea Donețk, Ucraina. La aceeaşi dată în spitalul de la Bălţi erau internaţi 339 de prizonieri: 219 nemţi, 95 de maghiari şi 25 de alte naţionalităţi.

FOTO Consiliul militar al armatei a V-a de şoc inspectează prizonierii armatei a VI-a germane, capturaţi de sovietici la Chişinău în urma operaţiunii militare Iaşi-Chişinău din 21-23 august 1944/ Arhiva Naţională a Republicii Moldova

Însă la 30 aprilie 1948, prin directiva nr. 34894, Direcţia Principală a Lagărelor de Prizonieri a URSS dispune închiderea Direcţiei lagărului nr. 198. Ministrul de Interne Tutuşkin redactează o adresă prin care solicită păstrarea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

administraţiei. Nu-i reuşeşte deoarece la 7 aprilie vine ordinul nr. 0167, prin care direcţia este lichidată, competenţele acesteia preluate de lagărele de drept comun din sistemul GULAG.

La 22 iunie 1948, în lagărul nr. 198 mai erau 1.072 de prizonieri, iar la spital - 64 de bolnavi, în special persoane debarcate din trenurile care transportau prizonieri peste Prut. La acel moment lagărul nr. 198 avea patru şantiere: nr. 1 în gestiunea Direcţiei grăniceri - cu 250 de prizonieri; nr. 2 - cu 248 de prizonieri (care lucrau la reconstrucţia gării din Chişinău), nr. 4 - cu 468 de prizonieri, aflaţi în subordinea Ministerului Industriei Uşoare şi Direcţiei construcţii a MAI. Aceştia din urmă lucrau la construcţia fabricii de piele, la cea de-a doua clădire a fabricii de tricotaje, la fabrica de încălţăminte, la clubul MAI şi la ridicarea unei case de locuit a MAI. Alţi 170 de prizonieri (din cel de-al patrulea sub-lagăr) deserveau Direcţia lagărelor din str. Munceşti nr. 6.

La 1 octombrie 1948, în lagărul de prizonieri din RSSM rămăseseră 878 de prizonieri: 811 nemţi, 39 de români, 16 maghiari, 11 austrieci şi un moldovean.

Spitalul din Bălţi a fost lichidat, în urma unei directive a MAI a URSS (nr. M0770 din 20 decembrie 1948). La 1 ianuarie 1949, în spital se mai aflau 22 de prizonieri bolnavi."

*

HISTORIA, **Nr. 137**, Iunie 2013

26 iunie 1940. A doua zi, la ivirea zorilor, nimic nu va mai fi la fel pentru România. La ora 2 dimineaţa, o telegramă disperată trimisă de la Ambasada României din Moscova îl trezeşte pe regele Carol. URSS-ul vrea Basarabia, Bucovina de Nord şi Ţinutul Herţa. Timp de răspuns: 24 de ore! Regele convoacă Consiliul de Coroană, care votează pentru sfârtecarea ţării fără luptă. „Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem", rosteşte cu ochii în lacrimi basarabeanul Ştefan Ciobanu. Degeaba!

Eroii mareşalului Antonescu se întorc acasă

Autor: PETRE OTU

La 3 martie 2012 a avut loc la Iaşi, fostă capitală a Moldovei timp de trei secole, şedinţa comună a guvernelor României şi Republicii Moldova. A fost, fără îndoială, o premieră în relaţiile dintre cele două state româneşti, iar semnificaţiile unui asemenea eveniment, depăşesc cu mult cadrul unei simplu act protocolar.

Cu acest prilej, miniştrii Apărării ai celor două ţări, Gabriel Oprea şi Vitalie Marinuţă, au semnat "Acordul între Guvernul României şi Guvernul Republicii Moldova privind regimul juridic al mormintelor de război româneşti situate pe teritoriul Republicii Moldova". Documentul reprezenta din multe puncte de vedere o necesitate, având în vedere că pe teritoriul dintre dintre Prut şi Nistru există numeroase morminte ale militarilor români, căzuţi în cele două războaie mondiale. Cele mai multe provin din a doua conflagraţie mondială, acţiunile militare comportând două secvenţe bine definite.

Confruntări de amploare

Prima dintre ele s-a desfăşurat în perioada 22 iunie-26 iulie 1941 şi a constat în operaţiile grupului de armată "general Antonescu" pentru eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei. Dispozitivul cuprindea Armata 3 română, comandată de generalul Petre Dumitrescu, Armata 4 română, condusă de generalul Nicolae Ciupercă şi Armata 11 germană (comandant generalul Eugen von Schobert), aceasta având şi rolul de a asigura, potrivit înţelegerilor anterioare dintre Adolf Hitler şi Ion Antonescu, statul major al grupului de armată[1]. Armata 3 română a acţionat în nordul Bucovinei, Armata 11 germană din care au făcut parte şi o serie de divizii române, a operat în nordul şi centrul Basarabiei, iar Armata 4 română în sudul provinciei. Operaţiile au început în noaptea de 22 iunie 1941, prima etapă, desfăşurată până la începutul lunii iulie, fiind cea a capetelor de pod

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

la est de râul Prut. A urmat, apoi, consolidarea acestuia, concomitent cu declanşarea loviturii principale dată de Armata 11 germană, care, la 16 iulie 1941, a eliberat Chişinăul şi a a atins Nistru [2].

În prima fază, Armata 4 a realizat o serie de capete de pod, cele mai aprige confruntări având loc în zona Cania – Ţiganca – Epureni. Ulterior, marile unităţi române ale Armatei 4 au trecut la urmărirea inamicului, care s-a retras, fiind lovit în flanc de trupele române şi germane care eliberaseră Chişinăul. Eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei a fost finalizată la 26 iulie 1941, eveniment care a fost salutat cu satisfacţie de opinia publică românească. În acţiunile din această perioada au fost angajaţi peste 450.000 de militari români, pierderile suferite ridicându-se la 4.271 de morţi.

O a doua secvenţă s-a consumat în primăvara şi vara anului 1944, când Armata Roşie, care preluase iniţiativa strategică după bătălia de la Kursk (iulie-august 1943), a ajuns pe teritoriul naţional, frontul stabilizându-se, de la jumătatea lunii aprilie pe aliniamentul Nistrul Inferior, nord Cernăuţi, nord Iaşi, Strunga, Târgu Neamţ, pantele de est ale Carpaţilor Orientali. În partea de sud-est a ţării, acţiona Grupul de armate "Ucraina de sud", care avea în compunere armatele 3 şi 4 române şi 6 şi 8 germană. Între Nistru şi Prut acţionau Armata 3 română (între Bugaz şi Talmaz şi Armata 6 germană (între Talmaz şi nord-vest-Corneşti), iar în spaţiul dintre Prut şi Carpaţii Orientali, armatele 8 şi 4 română. Dispozitivul era de aşa manieră construit, încât partenerul german, după experienţa din bătălia de la Stalingrad, avea controlul marilor unităţi române. În perioada aprilie-august pe acest segment al uriaşului front germano-sovietic a fost o acalmie relativă, sovieticii declanşând ofensiva abia la 20 august 1944, printr-o manevră dublu învăluitoare, care a urmărit încercuirea forţelor principale româno-germane. Spargerea frontului s-a realizat în prima zi de luptă, iar în seara lui 23 august, când România a rupt alianţa cu Germania şi a anunţat alăturarea Coaliţiei Naţiunilor Unite, frontul se găsea pe aliniamentul Târgu Neamţ, sud - est Roman, nord-vest Huşi, est Leova, nord Tatarbunar. Având în vedere dinamica acţiunilor de luptă şi schimbarea de alianţă a României, numărul militarilor români căzuţi în Basarabia în această perioadă nu poate fi estimat.

Cinstirea ostaşilor căzuţi la datorie

Atât în timpul acţiunilor militare din iunie-iulie 1941, cât şi ulterior după ce frontul s-a deplasat în adâncimea teritoriului sovietic, s-au amenajat cimitire unde au fost înhumaţi cei care şi-au pierdut viaţa precum şi o serie de monumente comemorative care le cinsteau sacrificiul. Această sarcină a fost dusă la îndeplinire în faza luptelor de către unităţilor operative care aveau în compunere subunităţi specializate. Apoi, amenajarea cimitirilor şi construcţia operelor comemorative a căzut în sarcina organismelor statului, respectiv a Aşezământului Naţional "Regina Maria", înfiinţat prin legea nr. 176 din 1 august 1940[3].

Personalul aşezământului a procedat la inventarierea ostaşilor căzuţi şi la amenajarea unor cimitire în principalele zone de confruntare. Principalele localitati in care au fost înhumati militari romani sunt: Ţiganca(1020), Cania (938), Miclăuşeni (350), Chişinău (232), Soroca (455), Tighina (518). Astfel, numai în zona Cania, Stoeneşti, Ţiganca, unde s-au înregistrat pierderile cele mai mari(peste 2.300 de morţi, din totalul celor 4.271 înregistraţi în luptele dintre Prut şi Nistru), au fost amenajate peste 25 de cimitire cum ar fi cele de la Cania, cu 938 de morţi sau Dealul Epureni – Ţiganca, cu 1.020 de morţi, în memoria cărora, în toamna lui 1941, a fost instalată o troiţă. Cercetări mai recente au evidenţiat existenţa apeste 300 necropole de război, cu un total de aproape 7.800 militari români înhumaţi

Memorie siluită

Încă din vara anului 1944, când acţiunile militare s-au mutat, în parte, la vest de Prut, a început demolarea tuturor cimitirelor şi însemnelor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

comemorative de război amenajate în întregul spaţiu în care armata română a luptat în timpul Campaniei din Est. Acestea erau, potrivit concepţiilor sovietice de atunci, osemintele "fasciştilor", ale "invadatorilor" a căror urme trebuiau şterse. În multe cazuri locurile de înhumare au rămas doar în amintirea oamenilor şi în documentele militare româneşti.

Această situaţie a dăinuit timp de aproape o jumătate de veac, până la sfârşitul Războiului Rece, deşi la 12 august 1949 s-au adoptat convenţiile de la Geneva care au creat aşa numitul "drept de la Geneva"[4]. Aceste norme ale dreptului internaţional umanitar larg acceptate în întreaga lume impuneau obligaţia ca locurile de veci ale persoanelor ucise sau care au murit din cauza şi în urma războiului să fie înfiinţate şi întreţinute corespunzător. Un exemplu l-au reprezentat, în acea epocă, ţările din vestul continentului, unde pe fondul reconcilierii istorice dintre germani şi francezi, locurile militarilor căzuţi în cele două conflicte militare, indiferent de tabăra beligerantă, au beneficiat de o îngrijire corespunzătoare.

Recuperarea memoriei

După sfârşitul confruntării bipolare, lucrurile au evoluat de o manieră pozitivă, autorităţile statale româneşti, precum şi segmente ale societăţii civile făcând eforturi constante pentru a recupera memoria celor care şi-au pierdut viaţa în confruntările armate din secolele al XIX-lea şi al XX-lea.

În anul 2003, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 379 privind regimul mormintelor şi operelor comemorative de război, iar în anul următor s-a creat Oficiul Naţional pentru Cultul Eroilor (ONCE), organ de specialitate al administraţiei publice centrale cu personalitate juridică, ce s-a aflat, iniţial, în subordinea Secretariatului General al Guvernului. El a fost investit cu largi atribuţii în domeniul identificării, protejării, constituirii şi întreţineriimormintelor şi operelor comemorative de război, româneşti şi străine, aflate pe teritoriul României, şi a celor româneşti din străinătate. Actul normativ stabilea, de asemenea, îndatoriri clare şi pentru autorităţile locale în această privinţă.

Încă de la înfiinţarea sa, ONCE s-a precupat pentru identificarea şi refacerea cimitirilor din teritoriul dintre Prut şi Nistru, o primă mare realizare fiind reconstituirea cimitirului românesc de la Ţiganca. Reconstrucţia lui a durat aproape doi ani de zile şi a constat în împrejmuireaacestuia, reamenajarea celor nouăgropi comune, instalarea a 142 decruci creştine, amplasarea a 11 plăci de marmură, pe nouă dintre elefiind înscrise numele celor 830 de eroi români identificaţi, amenajarea peisagistică şi a căilor de acces, montarea unei troiţe, a unei porţi monumentale tradiţionale şi a candelelor ce vor arde întru veşnica recunoştinţă a celor ce s-au sacrificat pentru ţară.

Inaugurarea a avut loc la 1 iunie 2006 în prezenţa fostului rege Mihai I, a altor unor personalităţi reprezentative de pe ambele maluri ale Prutului. Au luat parte foşti combatanţi, veterani de război, urmaşi ai eroilor, pelerini veniţi din România şi numeroşi locuitori din zonă. Ulterior, ONCE a sprijinit şi finanţat reconstruirea cimitirelor româneşti de campanie de la Feşteliţa (7 iunie 2008), Neculăieuca (8 iunie 2008), Micleuşeni (25 octombrie 2008), Cania (24 octombrie 2009) şi Vărzăreşti (24 octombrie 2010); Concomitent, a fost instalată o troiţă tradiţională la Vărvăreuca (25 octombrie 2008) şi una din fier forjat pe Dealul Epureni (24 octombrie 2009).

Semnificaţia acordului

...acordul semnat la 3 martie deschide perspective ca acest efort de până acum să fie amplificat considerabil. Documentul reglementează modul de reconstrucţie, amenajare, întreţinere şi îngrijire a cimitirelor şi parcelelor de onoare ale militarilor români existente pe teritoriul Republicii Moldova. Guvernul de la Chişinău garantează protejarea mormintelor româneşti şi se obligă să pună la dispoziţia Guvernului de la Bucureşti, în folosinţă gratuită şi pe o perioadă nelimitată, suprafeţele de teren pe care sunt sau au fost

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

amplasate morminte ale militarilor români. Utilizarea lor nu afectează dreptul de proprietate. În cazul în care suprafaţa de teren unde se găsesc înhumaţi militari români ar fi necesară autorităţilor de est de Prut, atunci se va proceda la consultări, iar guvernul Republicii Moldova va pune la dispoziţie altă parcelă, unde se va amenaja un alt cimitir. Amenajarea şi întreţinerea şi îngrijirea mormintelor şi ridicarea de opere comemorative pe teritoriul Republicii Moldova se vor face pe cheltuiala autorităţilor de la Bucureşti, partea moldoveană acordând o serie de facilităţi vamale şi fiscale.

Responsabil pentru implementarea acordului pentru partea română a fost desemnat Oficiul Naţional Cultul Eroilor, aflat în subordinea Ministerului Apărării Naţionale. Guvernul Republicii Moldova a însărcinat Ministerul Apărării să materializeze prevederile documentului. În cursul aplicării acordului, cele două părţi contractante îşi iau obligaţia de a respecta legislaţia în vigoare pe teritoriul statului unde se află mormintele şi de a ţine cont de tradiţiile religioase şi tradiţiile locale.

În ansamblu, acest acord poate fi caracterizat, fără îndoială, drept istoric. El se aliniază la normele dreptului internaţional şi la standardele unanim împărtăşite în Uniunea Europeană. Dar dincolo de natura obligaţiilor juridice pe care cele două părţi contractante şi le asumă, importante prin ele însele, documentul este un gest recuperator al unei memorii comune, marcată de o experienţă tragică, fapt care le-a înrâurit destinul postbelic. Semnarea documentului mai arată, de asemenea, voinţa politică de a construi punţi de dialog şi cooperare între cele două state româneşti, spre beneficiul cetăţenilor lor, iar trecutul comun poate fi, iată, un liant pentru viitor.

Note

[1] Pentru organizarea de comandament româno - germană la începutul conflictului esenţiale sunt lucrările Andreas Hillgruber, Hitler, regele Carol şi maresalul Antonescu,Relaţiile germano-române (1938-1944), ediţie şi studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, Humanitas, Bucureşti, 1994; Antonescu-Hitler. Corespondenţă şi întâlniri inedite (1940-1944), ediţie de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, Danubius, Bucureşti, 1991, vol. 1, p.100-169;

[2] Pentru acţiunile de eliberare a Basarabiei şi nordului Bucovinei, declanşate la 22 iunie 1941, a se vedea, între altele, Veteranii pe drumul onoarei şi jertfei (1941-1945). Spre cetăţile de pe Nistru (22 iunie-26 iulie 1941), Editura Vasile Cârlova, Bucureşti, 1996; Generalul Ion Gheorghe, Un dictator nefericit. Mareşalul Ion Antonescu (Calea României spre Statul satelit), ediţie şi studiu introductiv de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, Bucureşti, 1996, p.178- 184; Eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei(22 iunie-26 iulie 1941), coordonatori: colonel dr. Alesandru Duţu, prof. univ. dr. Mihai Retegan, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1999.

[3]Arhivele Naţionale Istorice Centrale, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Cabinet militar Ion Antonescu, dosar nr. 46/1941, f. 11-56. Până la înfiinţarea acestui aşezământ, îngrijirea mormintelor şi operelor comemorative pentru eroii căzuţi în Războiul de întregire (1916-1919) s-a făcut de „Societatea Mormintelor Eroilor căzuţi în Război", creată în 1919 şi transformată, în 1927 în Societatea „Cultul Eroilor". În anul 1942, Ion Antonescu a procedat la o reorganizare a Aşezământului „Regina Maria".

[4] Detalii în Beatrice Onica-Jarka, Drept internaţional umanitar, Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 62-91192-438; Eugen E. Popescu, Drept internaţional umanitar. Dreptul conflictelor armate. Dreptul războiului, Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p.73-88; La Geneva s-au adoptat patru convenţii: îmbunătăţirea soartei răniţilor, bolnavilor din forţele armate în campani (I); îmbunătăţirea soartei răniţilor, bolnavilor şi naufragiaţilor forţelor armate marritime (II); tratamentul prizonierilor de război (III); protecţia civililor pe timp de război (IV). Ele au fost completate cu două protocoale adiţionale, adoptate tot la Geneva în anul 1977 (Protecţia victimelor conflictelor armate internaţionale şi a victimelor conflictelor armate neinternaţionale).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

2 octombrie 2013

Timpul, **Chisinău**: ISTORIE Personalitatea zilei.
Paul Goma - cel mai cunoscut disident basarabean

Paul Goma s-a născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana (județul Orhei) în familia învățătorilor Eufimie și Maria Goma.

În iunie 1940, când URSS anexează Basarabia, familia nu reușește să se refugieze în dreapta Prutului. Imediat, tatăl îi este arestat de NLVD și 4 ani familia nu mai știe nimic de el. Peste un an de la evadarea tatălui din Siberia și revenirea lui la Mana, se întorc bolșevicii, și familia Goma, tocmai reîntregită se refugiază în „țară", acte false. Se stabilesc în satul Buia pe Târnava Mare. Sunt hăituiți și trăiesc precar și cu teama de a fi demascați și trimiși la ruși. Peste ani, își aduce aminte cu umor dar și cu ironie, în romanul „Din calidor" de această perioadă a necopilăriei din copilăria lui. În 1946 îl găsim la Școala Normală „Andrei Șaguna" din Sibiu, în 1948 la școala din Șeica Mare, din 1949 este elev la liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, de unde este exmatriculat în 1952, din motive politice. Și această perioadă îi prilejuiește scriitorului, de mai târziu, reflexii pline de umor și ironie în romanul „Astra". După încercări nereușite la Sighișoara și Brașov de a se înscrie la un alt liceu pentru a încheia bacalaureatul, în rând cu foștii colegi, pierde un an,. Intră, sau mai corect se strecoară, la liceul din Făgăraș în 1953 pe care-l absolvă în vara lui 1954. Reușește la admitere la Școala de Literatură „Mihai Eminescu" din București. Este arestat în 1956 și condamnat. Face închisoarea la Malmaison și Jilava (1957), la Gherla (1958) după care urmează 4 ani de domiciliu obligatoriu la Lățești, până în 1963. Nu este primit la facultate și se angajează ca muncitor, tehnician sau fotograf în Buhuși, Șercaia, Făgăraș și Brașov. Din 1965 își reia studiile la facultatea de Filologie a Universității București. Debutează cu povestirea „Cum bate toba" în revista Luceafărul. Între 1968 și 1973 este redactor la „România literară".

Romanul „Ostinato" ce cuprinde mărturii din închisorile românești, refuzat de editurile din țară este publicat în Germania (1971) și Franța sub titlul „La cellule des liberbles".De altfel, de acum, tot ce scrie Paul Goma, se publică în străinătate, nimeni în România nemaiavând curajul să-l editeze. Următoarea apariție editorială în România va fi doar după revoluție, în 1990, cu romanul „Gherla", care apăruse ka Gallimard în 1976! Cărțile lui sunt bine primite în occident de critică, de lumea literară, de diaspora, iar autorul e socotit un Soljenițîn român.Este arestat, bătut la Securitate, eliberat după o campanie internațională. În 1979 este forța să emigreze în Franța.

Paul Goma este o oglindă în care mulți intelectuali de azi, care au devenit brusc „dizidenți" pe la televiziuni, după 1990, nu se pot uita! Și așa se explică că nu este bine primit nici de foștii securiști, nici de activiștii culturali, dar nici de scriitorii proaspăt „disidenți".

Între „defectele" lui Goma este și acela că nu poate, nu vrea, să ocolească adevărul, că nu e oportunist. Are puterea exemplară de a spune adevărul știind că va fi hulit și batjocorit.

Sursa: Mica enciclopedie de mari valori ridicate dintre români

*

Viorel Ilisoi imi scrie:

Iubite Domnule Paul Goma,

Vă îmbrățișez de ziua Dumneavoastră și vă doresc sănătate și inspirație. De asemenea, sănătate Doamnei și lui Filip.

Am publicat și un text în "Jurnalul Național" - îl găsiți aici. Cam patetic, dar așa a curs din inima asta a mea, păcătoasa.

Cu prețuire,

Viorel Ilișoi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

Iată-l, in *Jurnalul ro*:

La mulţi ani, Paul Goma!
Autor: Viorel Ilişoi 02 Oct 2013 - 12:12
”**Paul Goma împlineşte astăzi 78 de ani.**

S-a luptat aproape de unul singur cu un sistem criminal şi a supravieţuit. A lui a fost victoria până la urmă.

Noi credeam că lupta s-a terminat. Ne-am înşelat. Ne-am dat deoparte şi ne-am jucat de-a democraţia. Paul Goma – nu. El a continuat să lupte. Şi tot de unul singur. Asta îl face să şi greşească. Dar nu ştim dacă până la urmă nu tot el va avea dreptate.

Noi suntem maleabili. Ne dăm după vremi şi după om. Şi cine vrea ne îndoaie. Se poate supravieţui aşa. Însă Paul Goma ne arată nu cum se supravieţuieşte, ci cum se trăieşte. Vertical. Cu privirea înainte. Ne învaţă cum se poate muri în picioare.

Noi zicem că suntem un popor iertător. Ne facem din iertare o virtute supremă. E aşa de bine să fii iertător, încât aproape că nu trebuie să mai faci nimic pe lumea asta. Bate-mă, vecine!; împilează-mă, turcule! – scriitorul nu s-ar feri să spună chiar: "împulează-mă", fiindcă el nici de cuvinte nu se teme, nu doar de tirani şi de tiranii; rupe-mi şira spinării, frate, cu ciomagul; ia-mi părinţii de lângă mine şi scoate-le ochii fiindcă nu se pot preface că nu văd. Poţi să mă trădezi, să mă scuipi, să îţi schimbi peste noapte credinţa, să mă spurci cu spurcăciune, cu vorba, cu scrisul, fii mârlan cu mine, fă tot ce nu se face fiindcă eu sunt din neam iertător şi te voi ierta pentru toate astea.

Paul Goma ne învaţă că sunt lucruri care nu se iartă. Dacă-i mai iartă pe oameni, că şi el e român, peste mizeria lor nu poate trece. Aici nu lasă nimic de la el. Nu are principii de ajustat, de adăugat, de uitat. El mai ales nu uită. Nu uită în locul nostru, iertătorii prin uitare. Opera lui scrisă este revărsarea unui creier colosal care nu uită nimic din ce nu trebuie uitat. Şi totul, în această revărsare, ordonat milimetric după regulile unei conştiinţe care n-a cunoscut ruptura, compromisul, datul după om şi după vremi. Şi totul, în această revărsare, însufleţit de o inimă mai mare şi mai caldă decât a atotiertătorilor confraţi. N-aveţi decât să-l priviţi ca pe un monstru. Cine i-a citit cărţile ştie însă că aşa ceva nu putea ieşi decât dintr-un suflet mare.

Curajul lui nebunesc, verticalitatea, memoria şi sufletul mare n-ar fi făcut din Paul Goma, împreună, un mare luptător contra comunismului – nu un dizident. Statura asta a căpătat-o pentru că, peste toate, era un scriitor. De pe această poziţie a fost văzut. Un scriitor deosebit de ceilalţi prin prietenia lui necondiţionată cu adevărul. Un prieten pe care nu l-a trădat niciodată, pe care, tot pierzând prieteni dintre oameni, l-a păstrat aproape. Ni-l tot dă şi nouă, ni-l împinge în braţe. Dar dacă nu se îndoaie ca noi, dacă nu are mai multe feţe, dacă nu e răsucibil după deget şi după situaţie, nu ne place prietenul ăsta. Şi-i zicem că-i trimis de un nebun. Şi de un scriitor fără talent. Apoi: cum, Paul Goma a scris "Din Calidor"? Şi "Arta refugii"? Şi "Ostinato"? Ah! Atunci e antisemit!

Nu putem noi să-i facem atâtea nedreptăţi câte poate el duce. N-avem loc de el. Ne încurcă. Ne tot înţeapă cu degetul în coaste. În frumoasele noastre momente de dezmăţ cu morala şi cu istoria el apare de niciunde şi ne pune o oglindă în faţă. Ne arată chipurile schimonosite de voluptăţi mudare. Şi atunci îl lovim cu piciorul în figură. Sau ne facem că nu-l vedem. Uităm că oglinda e problema, nu omul. E incomod, e enervant, e un băgăcios, un nesuferit. Un monstru. Şi fiindcă nu-l putem doborî cu bocanci în cap, cum nu l-au doborât nici bătăile crunte din închisorile lui şi din anchetele la Securitate, îi zicem că nu are talent. Cei mai proşti şi cei mai ipocriţi dintre noi, dar şi cei mai laşi, saltă captele din mulţime, prind din aer gălăşca asta împănată în bucătăria Securităţii şi-o molfăie o viaţă, udându-se pe piept cu

14/08/2014

propria salivă: "Goma n-are talent! Goma n-are talent".

Nu mai puțin inteligentă s-ar dovedi intenția cuiva să demonstreze contrariul, că nu-i așa, că Paul Goma are talent. În privința asta Goma nu trebuie ajutat de nimeni. Se apără singur prin cărțile lui. Cine are ochi de văzut să vadă. Cine nu, să iasă din joc: Paul Goma nu e pentru dânșii. Cărțile scrise mai ales în ultimii ani despre Paul Goma, studiile dedicate, tezele de licență, doctoratele nu vin să-l întărească pe el în reduta propriei opere, nu asta le este intenția. Sunt scrise de oameni normali la cap, trăitori într-o rezervație de normalitate în mijlocul acestei lumi stâlcite. Literații din România fug de Paul Goma, dar literatura română îl va îmbrățișa pe fiul ei izgonit de acasă. Adevărurile lui Paul Goma, lecțiile lui de viață, cărțile lui vor trăi mai mult decât cei care l-au alungat. Am convingerea că bătrânețile mele, nu mai departe de-atât, vor fi luminate de un Paul Goma asumat și pus sus, acolo unde îi este locul. Iar când nepoții mei îi vor citi cărțile, despre ceilalți nu se va mai ști decât ca despre unii care l-au înjurat pe Paul Goma.

Astăzi Paul Goma împlinește 78 de ani. E un moment luminos în lupta lui cu timpul. Un moment să-l aducem mai aproape măcar sufletește. Altfel, știm, nu vine. Pentru că el, plecând, și-a luat țara cu el ca să ne-o redea prin cărți. Modest și discret, patriarhul e acasă acolo unde e. Noi nu suntem unde trebuie.

La mulți ani, Domnule Paul Goma!

*

Un scenariu pentru Mel Gibson – Patimile după Pitești de Paul Goma/ OPINIE Moldova.org > Social 02 Octombire 2013

Imaginați-vă că sunteți supuși celei mai crude torturi.

Imaginați-vă că trebuie să supuneți pe cineva celei mai crude torturi.

Imaginați-vă o tortură psihică și mentală la fel de dură și crudă ca cea fizică.

Nu, nu vă puteți imagina chinurile studenților din penitenciarul Pitești, acolo unde avea loc reeducarea prin cele mai demonice torturi din câte am auzit și citit. Reeducarea sau experimentul Pitești, despre care chiar și Alexandr Soljenițin, un veteran al Gulagului stalinist, a scris că e „cea mai mare barbarie a lumii moderne".

După „tradiționalele" torturi, studenții trebuiau să-și facă demascarea – să spună ce nu au declarat securității atunci când au fost anchetați, se scuipe și să-și bată joc de toți și de toate, de la Dumnezeu – la oamenii dragi. După demascare – erau obligați să devină ei înșiși reeducatori. Nu spun detaliile îngrozitoare – puteți să căutați documente, dar, în primul rând vă recomand romanul **Patimile după Pitești** de Paul Goma.

Patimile după Pitești este scris impecabil, nu întâmplător Paul Goma a scris tot ce știa despre Pitești de câteva ori, însă n-a fost mulțumit de rezultat înainte de-a începe romanul – ceea ce știe el mai bine, la îndemnul soției.

Deși Paul Goma n-a făcut parte din piteștenii reeducați (dar n-a dus, din păcate, lipsă de reeducare...), o lectură a **Patimilor după Pitești** te face să înțelegi (dacă se poate înțelege așa ceva) ce s-a întâmplat de fapt în penitenciarul din Pitești. Există mărturii ale victimelor, însă oamenii care au trecut prin așa ceva nu vor să povestească, și memoria doare. Mărturiile lor par ca niște așchii, sunt incomplete, dar nici nu-i poți acuza de tăcere, după ce au suferit mai mult decât poate îndura o ființă umană. Paul Goma reușește însă să creeze un tablou complet al unei mărturii, și nu doar prin descrierea fizică, ci și prin ilustrarea devierii mentale și traumatizarea psihică a celor ce au trecut prin Pitești.

Narațiunea e la persoana întâi, trecut și prezent: "filmul este proiectat de-a-ndărătelea, începe cu sfârșitul, ca să poată face legătura cu începutul – ce va începe odată ce sfârșitul va sfârși". În afară de personajul principal-narator, romanul lui Paul Goma are personaje reale.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

Patimile după Pitești reușește să fie o mărturie reală, completă și un mare roman. Nu spun cel mai mare roman românesc contemporan, deși ar putea fi și e clar unul dintre – ca să nu îl contrazic pe Dumitru Crudu care a spus același lucru despre **Culoarea curcubeului '77**. La lectura lui Goma simți că citești cel mai mare roman românesc. Apoi citești sau recitești alt volum de Goma și iarăși simți același lucru. Deci nu aș putea spune care e cel mai mare roman românesc, dar vă spun care e cel mai mare romancier român. E o mare bucurie pentru cei ce știu să se bucure de talentul său incredibil. Incredibil, pentru că e talentul unui om care nu s-a îndoit, deși s-au experimentat metode de îndoire pe el, de la tortură la bombe primite în colet. Paul Goma e un dar pentru noi. Înseamnă că putem fi mai buni, din toate punctele de vedere. Încă mai putem.

Dar atâta timp cât președintele României (oricare ar fi el) nu-și cere scuze publice de la Paul Goma pentru cele îndurate, cât nu i se întoarce cetățenia română, cât Uniunea Scriitorilor nu se lasă în genunchi în fața lui – înseamnă că avem o conducere infectă, putredă, "reeducată". Rușii și l-au respectat pe Soljenițin al lor, chiar dacă nu le-a convenit să vadă și să audă tot ce spune el, noi încă nu ne bucurăm de Goma. Soljenițin a luat Nobelul. L-ar putea lua și Paul Goma, dacă vechii tovarăși nu ar arunca cu gunoaie în el în loc să-i recunoască meritele. Sau dacă am avea o țară normală. Mă refer la România. Pentru Moldova, din punctul acesta de vedere – respect. Măcar Uniunea Scriitorilor din Moldova l-a înaintat pentru Nobel. E o susținere minimă, dar necesară. Sunt sigur că Paul Goma va fi cinstit așa cum merită, dar lenea și complicitatea cu care e uitat mi se par acum penibile.

O bună parte a romanelor lui Paul Goma a fost editată la început în traducere și, apoi, cu mult mai greu, și în română. Cum ar fi fost normal? E o întrebare retorică. Mai ales că la nivel lingvistic Goma face minuni. Frazele sunt atât de șlefuite, că ai impresia că propozițiile separate sunt poeme.

Patimile după Pitești e și un roman cinematografic, după care ar putea fi turnat un film zguduitor. Trebuie doar ca cineva să-i sufle asta la ureche lui Mel Gibson. Din păcate străinii ne apreciază valorile mai ușor decât noi înșine.

De Alexandru Vakulovski

*

Miruna Munteanu: Goma și reabilitarea Statului Român

Paul Goma împlinește astăzi 78 de ani. Îi rededic un text scris în octombrie 2006, fiindcă între timp numai vârstele s-au schimbat. Din păcate.

La 17 23 de ani de la prăbușirea regimului Ceaușescu, cel mai intransigent opozant al totalitarismului românesc continuă să fie un fel de paria pentru țara sa. Paul Goma trăiește tot în exil. Nu a primit înapoi cetățenia română, retrasă în mod samavolnic în 1977. Nu a primit nimic. Nici măcar scuze. Și nici nu a cerut ceva. A așteptat să i se facă dreptate. Așteaptă și acum.

Între timp, personaje cu merite mult mai ambigue s-au înghesuit să capete prestigiu, dar și recompense concrete: o sinecură, o rentă viageră, un certificat de "revoluționar", compensații bănești. Se străduiesc să capitalizeze orice suferință, a lor sau a strămoșilor. Pentru că tatăl său, rabin și istoric, a fost obligat, în timpul războiului, la câteva luni de domiciliu forțat, un român stabilit de 40 de ani în Elveția pretinde despăgubiri de la statul român. Paul Goma a suportat cinci ani de domiciliu obligatoriu, de vizite intempestive ale Securității, de interogatorii violente. A zăcut și doi ani în pușcarie. Și nu a cerut nimic. A făcut-o, însă, generalul Pacepa – care și-a primit, deja, înapoi gradul și pensia de general. De general al Securității ceaușiste. Fiindcă – oricâte servicii o fi adus el, ulterior, democrației – Pacepa a fost, timp de două decenii, un stâlp al poliției politice comuniste. Era mâna dreaptă a lui Ceaușescu în 1977, atunci când prigoana împotrivă lui Goma ajunsese la

14/08/2014

apogeu. A fugit din țara abia un an mai târziu. Acum, pretinde că statul român îi este dator vreo două milioane de dolari – valoarea "actualizată" a bunurilor confiscate în momentul defectării.

Paul Goma nu și-a angajat avocați și nu a intentat procese. N-a atârnat un preț pe calvarul său. Nu și-a negociat o întoarcere triumfală și nu a pretins privilegii. Ar fi putut s-o facă foarte ușor, dacă ar fi fost dispus la compromisuri. Dar la compromisuri nu s-a priceput niciodată. Așa că s-a trezit din nou marginalizat. Instransigența, verticalitatea, încăpățânarea de a spune lucrurilor pe nume deranjează nu numai în dictatură, ci și în democrație.

Evident, Paul Goma continuă să-i incomodeze pe mulți. Nu doar pe securiștii care l-au persecutat în mod direct și care ar trebui, totuși, cândva, trași la răspundere. Inevitabil, numele său provoacă fiori reci și prin pestrița elită intelectuală românească. Îi obligă pe mulți să-și amintească propriile lașități, lipsa de solidaritate, obediența față de sistem. Culminând cu rușinosul episod al excluderii lui Goma din Uniunea Scriitorilor.

Este firesc că pseudo-disidenții, autoproclamații corifei ai "rezistenței prin cultură", se tem să dea ochii cu un opozant autentic și declarat al regimului comunist. Nu doar fiindcă, prin comparație, "meritele" lor ar cădea în derizoriu. Ci și pentru că e dificil să înfrunți privirea unui om pe care l-ai dezamăgit. Iar Goma ține minte și nu se sfiește să spună ceea ce crede. La fel că și în urmă cu 30 de ani, nu-i pasă pe cine supără.

Și supără pe mulți. Refuză să facă frumos la comandă, indiferent cât de dulce ar fi zăhărelul promis. Refuză să accepte noile tabu-uri ale democrației. Refuză să ocolească subiectele incomode, sau să-și adapteze discursul după "trendurile" momentului. Continuă să-i oripileze pe conformiști, pe lașii majoritari crescuți în refrenul "capul plecat sabia nu-l tăie". Pe cei preocupați, în primul rând, să nu scuipe împotrivă vântului. Aceștia îi reproșează că este excesiv, lipsit de înțelepciune, orgolios, ranchiunos, nebun. Șoptesc, superior, că "Goma a îmbătrânit urât". În realitate, Goma a rămas același dintotdeauna. Gata să se ia la trântă cu o lume întreagă și să lupte până în pânzele albe pentru convingerile sale. Indiferent de consecințe. Este bizar să-i omagiezi bravura de până în 1989, dar să-i critici "excentricitățile" post-comuniste.

Ar fi fost absurd și tragic ca omul care a sfidat teroarea ceaușistă, provocând în mod deliberat sistemul, să se înregimenteze, după 1989, în noile găști ale fripturiștilor "corectitudinii politice". Nu a făcut-o și a plătit, din nou, prețul: izolare, cenzură, lipirea unor etichete nedrepte. Nimic nou pentru Paul Goma, călit în încercări mult mai grele. Extrem de grav pentru tânăra democrație românească, paralizată încă de reflexele conformismului de turmă. Care, iată, în aproape două decenii scurse de la "revoluție", nu a găsit timp să repare – măcar la nivel formal – uriașa nedreptate făcută unuia dintre puținii opozanți autentici ai totalitarismului. Această reparație nu este o prioritate pentru disidentul de la Paris, dar ar trebui să fie pentru statul român. În relația cu Paul Goma, statul român este cel care are nevoie de reabilitare.

3 octombrie 2013

*

Să minţim cu Viorel Ilişoi

Posted by **Laszlo Alexandru in Polemici** ≈ Un comentariu

Fostul ziarist al lui Dan Voiculescu, ajuns în prezent luptător cu vorba pe internet, îşi aminteşte că tocmai a fost, în ziua de 2 octombrie, aniversarea lui Paul Goma. Aşa că-i arde un omagiu de protest. Sau un protest omagial, că tot aia-i.

Faptul că Viorel Ilişoi ne asigură, la prăznuire, de talentul lui Goma nu-i în măsură să-mi tulbure siesta. Cu vreo 20 de ani mai devreme, folosind ce-i drept şi instrumentele criticului literar pe parcursul demonstraţiei, m-am

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

străduit să arăt cam aceleaşi lucruri prin revistele culturale din România. Dar cînd Viorel Ilişoi abordează tema antisemitismului prezent în scrierile recente ale beletristului, urechile mele se ciulesc în mod reflex. "Cum, Paul Goma a scris **Din Calidor**? Şi **Arta refugii?** Şi **Ostinato**? Ah! Atunci e antisemit!"

Meştere, vezi că nu erau în chestie titlurile înşirate de matale, pe tema de-ai atacat-o. În schimb presa din ţară şi specialiştii de-afară au vuit, cu numeroase argumente şi citate, despre antisemitismul frapant din **Săptămîna Roşie 28 iunie – 3 iulie 1940 sau Basarabia şi Evreii.** Dacă simţi nevoia unor pasaje elocvente, le găseşti la tot pasul pe blogul meu, pe site-ul meu, în revista mea şi în cărţile mele. Ba mai mult. Se-aude că atît judecătoria, cît şi tribunalul au fost de aceeaşi părere cu exegeţii scandalizaţi de aberaţiile lui Goma.

Ştiu că, la o aniversară, nu se cuvine să întinzi scheletul din dulap peste masa cetăţeanului sărbătorit. Dar poţi, eventual, să nu-ţi consideri cititorii mai neghiobi decît ar fi decent. asa a zis (n'am apucat sa citesc)? rusine din partea lui, altfel un ziarist adevarat, nu ziarizd!altfel, dom' goma cre' ca duce cu el pacatele batrinetzilor, pe linga crucea "pacatelor" tineretzilor, in care pisalogeala caracteristica este asociata cu "ghinionul" de avea o familie multietnica, in sensul asta imi amintesc reprosurile aruncate la suparare de socru'meu, romun verde, de dimbovitza, fie'i memoria vecinic vie, pe adresa soacra'mii, unguroaica la fel de verde (si "piinea lui dumnezeu", saraca!), care mereu se intorceau invariabil la carnea cruda de supt şeaua ancestrala…"

*

Mi-ar plăcea un dialog public Goma-Liiceanu

Oct 7th, 2010 | By admin | Category: La Tinta!

"Paul Goma este un bombănitor cusurgiu, nici din cale afară de talentat. Adrian Marino a fost un laş, a lăsat în urmă, prin memoriile sale, o bombă cu ceas; de ce se războieşte cu lumea după moarte? Nicolae Breban, da, e mare, totuşi ameţit de un orgoliu imens, şi scrie kilometric, de parcă are o fabrică de hârtie. Petru Popescu a fugit în America unde a făcut o căruţă de bani, ba a smotocit-o şi pe Zoia Ceauşescu înainte de-a pleca, parşivul, n-o fi evreu?, dă-l în mă-sa că-i comercial. Herta Müller este cinică, lasă-mă şi cu Nobelul!, o scorpie pirpirie şi afurisită, care ne-a spus în Ateneu, auzi ce lipsă de delicateţe, că am fost nişte "căcaţi" laşi în perioada dictaturii, că am acceptat să fim trataţi ca nişte "căcaţi". Ia să le dăm câte un şut când avem ocazia, prea au pretenţii, se cred buricul pământului. Să-şi vadă de treburile lor, să ne slăbească, n-avem nevoie de lecţii, noi am rezistat prin cultură, suntem apreciaţi, chiar şi citiţi, după '89 am construit instituţii, ne-am sacrificat propria operă şi sănătatea pentru cultura română. Aţi auzit şi răsauzit acestea şi probabil că v-aţi săturat. Nu? Eu, da.

Ce au în comun personalităţile amintite? În afară de valoarea pe care mulţi nu vreau să le-o recunoască, faptul că n-au acceptat înregimentarea în turmă, aerul ei căldicel, relativa siguranţă printre colegi, sistemul laudă-mă ca să te laud. Au optat să alerge fiecare în singurătatea lui, umbriţi şi stimulaţi totodată de propriile obsesii, egoişti în lumea lor, veritabili arici, egoişti în promovarea adevărului lor, conştienţi că au un rost, şi rostul se confundă doar cu propria oglindire, şi ea nu e aceea de păpuşi zâmbitoare cu orice ocazie, care să vândă lucruri nederanjante. Nu i-am ales după criteriul raportării la comunism, ci după simpatiile mele. Să încercăm un exerciţiu de imaginaţie: dacă nu era baliza de neocolit şi imposibil de ignorant a Nobelului, se vorbea în termeni similar de elogioşi acum despre Herta Müller? Sau i se vindeau cărţile la reduceri de preţuri, dosite în cotloanele librăriilor, şi nu scria mai nimeni despre ele?

Pe nesimţite, în viaţa culturală s-a instaurat hegemonia unor grupuri de influenţă. Toxică. Cronicizată. Cel al „Intelectualilor lui Băsescu" este doar

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

unul, sigur cel mai vizibil şi pentru ochii neavizaţilor. Dacă nu faci sluj în preajma lor ori şi dacă se întâmplă să ai simpatii liberale sau social-democrate, de exemplu, Doamne ferește!, ai încurcat-o. Eject! Nici n-are rost să te iluzionezi că vei prinde o subvenție publică, o facilitate, ceva, care să-ți ușureze munca de scriitor. Ori dacă vine, prin hazardul erorii, e de analizat insistent la microscop. Ar mai trebui vorbit și despre complicitatea editurilor cu criticii literari care sunt referenți și la editurile despre care scriu harnic și cu interes. Dacă nu nimerești pe felie, nu prea exiști. Noroc cu internetul, fiindcă acolo aranjamentele sunt mai greu de realizat, însă și impactul blogurilor și siturilor este mai redus. Și noroc și cu cititorii care știu să discearnă. E precum în spațiul politic, unde unii condamnă comunismul și sunt aclamați, și alții, care-i dezgroapă efectiv pe cei uciși de Securitate, ca Marius Oprea, și sunt huliți.

Dacă în spațiul cultural oficial mioritic Herta Müller a fost împinsă spre acceptare forțat doar de Nobel, când o să apucăm vremea ca și ceilalți menționați să nu mai fie priviți ca outsideri? Statura lor deranjează, strică jocurile, este cert. Mi-ar plăcea să ascult un dialog public la Ateneu Goma-Liiceanu; cavalerul singuratic și matca stupului parșiv.

Alexandru PETRIA

*

Viorel Ilisoi ràspunde:

O părticică din textul meu dedicat lui Paul Goma la împlinirea a 78 de ani a avut un efect colateral nedorit: i-a stricat siesta domnului Laszlo Alexandru. Așa reiese din nota pe care, sărind din pat, a scris-o cu promptitudine militărească pe blogul domniei sale: "Să mințim cu Viorel Ilișoi".

Îmi cer scuze pentru deranj. Nu asta am intenționat. Nu e vina mea că unii sunt deranjați de orice-ai spune de bine despre Paul Goma – chiar și că îi stă bine cu barbă. Le tulbură nu doar siesta, ci și somnul și zilele toate. Laszlo Alexandru a fost prieten cu Paul Goma, a scris despre el, i-a îngrijit ediții în România. Dar, cum ar zice un cioban de-al nostru dacă i-ar fi urmărit evoluția, "De o vreme-ncoace/ Goma nu-i mai place". S-a sucit. Și acum nici paidosul nu și-l mai poate face fără tresăriri.

Prima parte, acolo unde vorbeam despre talentul literar al lui Goma, nu l-a smuls din piroteală. Pentru că, recunoaşte brusc-trezitul, el însuşi, "cu vreo 20 de ani mai devreme, folosind ce-i drept şi instrumentele criticului literar pe parcursul demonstraţiei", s-a străduit să arate "cam aceleaşi lucruri prin revistele culturale din România". Deci aici suntem de aceeaşi părere. Bun. Discordia vine din fraza următoare: <<Dar cînd Viorel Ilişoi abordează tema antisemitismului prezent în scrierile recente ale beletristului, urechile mele se ciulesc în mod reflex. “Cum, Paul Goma a scris Din Calidor? Şi Arta refugii? Şi Ostinato? Ah! Atunci e antisemit!”>>.

Aceste rânduri l-au smuls pe domnul Laszlo Alexandru din moliciunea siestei şi l-au determinat să mă tragă de urechi: "Meştere, vezi că nu erau în chestie titlurile înşirate de matale, pe tema de-ai atacat-o." Păi, de ce nu zici așa, frate Laszlo? Adică eu îi mint pe cititori, încerc să-i îmbârlig (merge după "meștere") trimițându-i pe o pistă falsă: la "Calidor", la "Arta refugii", la "Ostinato", unde nu vor găsi antisemitism – deși profesioniștii corectitudinii politice, cei care nu se simt bine dacă n-au antisemitism și antisemiți de porcăit, drept pentru care le mai inventează/exagerează, ar descoperi ură contra evreilor și în coperți. Asta în timp ce adevăratul antisemitism colcăie, de fapt, în "Săptămâna Roșie", de unde poate fi descărcat cu lopata. După ce Laszlo baci (merge după "meștere") mă trimite la cărțile și la articolele dumisale – târziu, maistre: le știu! – ca să iau cunoștință de antisemitismul lui Paul Goma, la final mă povățuiește frumos, ca la dirigenție, să nu-mi consider cititorii "mai neghiobi decât ar fi decent".

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

Nu-mi consider cititorii neghiobi. Eu nu am cititori neghiobi. Desigur, Laszlo Alexandru nu se numără printre ei. Nu l-ar citi el pe "ziaristul lui Voiculescu". Decât dacă spune o vorbă bună despre Goma. Atunci urechile i se ciulesc în mod reflex. Tocmai de aceea am scris cum am scris: nu chiar ca pentru neghiobi, ci mai cu schepsis, ca pentru cititorii mei. Și anume așa:

<<Dar dacă [adevărul, n.m.] nu se îndoaie ca noi, dacă nu are mai multe fețe, dacă nu e răsucibil după deget și după situație, nu ne place prietenul ăsta [adevărul, n.m.]. Și zicem că-i trimis de un nebun. Și de un scriitor fără talent. Apoi: cum, Paul Goma a scris "Din Calidor"? Și "Arta refugii"? Și "Ostinato"? Ah! Atunci e antisemit!>>

Cititorii mei au înțeles ce am vrut să spun aici. Acum traduc și pentru Laszlo Alexandru. Fragmentul citat, din care el scoate doar finalul, nu se referă la antisemitismul lui Goma, ci la ostracizarea scriitorului. Deci: unii o țin langa, cum i-a învățat Securitatea, că Goma n-are talent; dar când le pui în față cel puțin cărțile numite de mine, rămân perplecși: "Cum? Goma-cel-fără-de-talent a putut să scrie asemenea cărți minunate? Ah!" Și când se văd dezarmați, rămași fără argumentul lipsei de talent, ce să zică și ei? "Bine, domnule, Goma e un scriitor adevărat. N-avem ce mai zice. Dar... dar e antisemit!". Și gata, s-a terminat discuția despre scriitorul Paul Goma. Și-l dăm deoparte. Închidem subiectul, îi închidem cărțile, – dacă nu i le ardem!– și liniște!

Am scris despre cum antisemitismul e folosit ca pretext pentru ostracizarea scriitorului atunci când argumentul lipsei de talent nu mai ține. Asta am vrut să spun, cred că asta am și spus, am convingerea că și cititorii mei au înțeles exact asta. Și trag nădejde că și domnul Laszlo Alexandru va pricepe. Dacă va vrea să priceapă. N-am zis în textul meu nici că Goma e antisemit, nici că nu e. Dacă este antisemit, dacă își torturează acasă nevasta evreică și copilul pe jumătate evreu, dacă incită la ură rasială prin scrierile sale sau mai știu eu ce mai face el ca antisemit, atunci să fie judecat și închis. Pentru că, din câte știu eu, în Uniunea Europeană manifestările rasiste, antisemite sunt pedepsite prin lege. Domnul Laszlo Alexandru ne spune că a auzit domnia sa că atât judecătoria, cât și tribunalul și-au format deja o părere. Fără proces. Nu mai este nevoie, lucrurile sunt evidente chiar din scrierile lui Laszlo Alexandru și cele ale "exegeților scandalizați de aberațiile lui Goma". La zdup cu el! Dacă o mai avea bătrânul Goma zile de trăit, poate va mai scrie o "Gherlă", niște "Patimi după Pitești", oleacă de "Ostinato". Și atunci, scriitorul și criticul Laszlo Alexandru, dându-și jos mantaua de vânător de naziști, va scrie iar frumos și competent despre opera literară a scriitorului reeducat Paul Goma. Așa cum a mai făcut-o.

P-S: Îi atrag atenția domnului Laszlo Alexandru, filolog, că nu sunt "ziaristul lui Voiculescu". Poate "ziarist la Voiculescu", ceea ce e cu totul altceva. Îl invit să îmi arate un singur text publicat de mine în "Jurnalul Național", unul singur, hai, fie și o frază, nu un articol întreg – fiindcă văd că se pricepe să scoată fraze din context – care să acopere sintagma asta: "ziaristul lui Voiculescu". Ar putea să plece chiar de la textul despre Paul Goma, apărut totuși în "Jurnalul Național" – ziarul lui Dan Voiculescu, ins din care Goma numai n-a mușcat cu dinții. Îi recomand, bonus, și "O zi din viața lui Van Doiculescu", de pe blogul meu. Și dacă îmi va arăta acel text care demonstrează că sunt "ziaristul lui Voiculescu" eu mă angajez public să nu mai spun toată viața nicio vorbă bună despre Paul Goma și să-i ard toate cărțile din biblioteca mea. Știm amândoi că se practică.

Publicat de Viorel Ilișoi la 15:14

Radu Focshaner3 octombrie 2013, 16:48

1.Casatoria cu un evreu sau cu o evreica nu absolva pe nimeni de caderea in pacatul antisemitismului (cum nici "doctorul meu este de etnie mozaica" nu este o dovada de filosemitism). Gomulka, casatorit cu o evreica, a facut tot posibilul ca sa elibereze Polonia de

evrei (poate chiar ca le-a facut un mare bine...). Mama unei foste iubite imi spunea "Doar barbatu-miu si tu sunteti evrei cumsecade!".

2.Dupa "legea evreiasca", baiatul lui Polgoma este evreu, "full time", ffind nascut de o evreica.

3 Nimeni, nicaieri, nu aplica legeile anti rasiste sau cele care pedepsesc exprimarile antisemite. Asa cum nici COJA nu a fost aruncat dupa gratii in urma atacului antisemit la adresa deputatului Ovidiu Raetchi. Asa cum ancheta in cazul vandalizarii unui cimitir evreiesc a dus la concluzia ca a fost un joc al unor copii sugubeti.

4. Cazul lui Polgoma seamana cu cel al lui Constantin Virgil Gheorghiu, "the author of the largely acclaimed book 'The 25th hour', now a major feature movie, starring Anthonny Quinn". Cand Ghorghiu a publicat cartea A 25 ora, in traducerea Monicai Lovinescu, prietenul lui , Gabriel Marcel, i-a scris prefata. Mai tarziu, desi la inceput nega, s-a "descoperit" o alta creatie monumentala a parintelui Gheorghiu - "Ard Malurile Nistrului" (pe care am descarcat-o de pe un site legionar). Cand "gurile rele" au inceput sa clantaneasca, Ghorghiu a dat din colt in colt, dar nu "s-a pocait". Ceea ce l-a facut pe ovreiul Gabriel Marcel sa retraga, din aparatiile ulterioare, prefata pe care o scrisese.

"En 1952, Virgil Gheorghiu fait face à une violente campagne de presse, l »accusant d'antisémitisme. L'incitation, vraisemblablement venue de Bucarest, porte sur certains passages de ses reportages, alors qu'il était correspondant de guerre accrédité par la Wehrmacht sur le front russe, lesquels avaient été publiés en 1941 sous le titre Les Rives du Dniestr brûlent (Ard malurile Nistrului). Selon Alexandra Laignel-Lavastine, il s'y demandait notamment « pourquoi les troupes roumaines n'abattaient pas directement à la mitrailleuse les Juifs qu'elles déportaient en colonnes vers les camps de Transnistrie » En proie aux attaques les plus diverses, Virgil Gheorgiu refusera de démentir publiquement, provoquant la rupture avec Gabriel Marcel. Ce dernier exigera par la suite le retrait de sa préface des éditions ultérieures de La Vingt-cinquième Heure."

Culmea ironiei este ca prefata la "Ard malurile Nistrului" a scris-o Tudor Arghezi.

Just my 2 cents

(daca vrei cartea lui Ghorghiu, ti-o pot trimite)

O zi buna.

*

Doua replici dupa "La mulți ani, Paul Goma":

După textul meu de ieri, din "Jurnalul Național", fostul dumneavoastră prieten Laszlo Alexandru s-a simțit obligat să dea cu bățul în baltă - asta în loc de "La mulți ani!". Aici vedeți ce-a ieșit din contactul bățului cu apa:

Să mințim cu Viorel Ilișoi

THOUGHTS ON “SĂ MINŢIM CU VIOREL ILIŞOI”

nikuelektriku said: octombrie 3, 2013 la 12:54 pm

asa a zis (n’am apucat sa citesc), rusine din partea lui, altfel un ziarist adevarat, nu ziarizd! altfel, dom’ goma cre’ ca duce cu el pacatele batrinetzilor, pe linga crucea “pacatelor” tineretzilor, in care pisalogeala caracteristica este asociata cu “ghinionul” de avea o familie multietnica, in sensul asta imi amintesc reprosurile aruncate la suparare de socru’meu, romun verde, de dimbovitza, fie’i memoria vecinic vie, pe adresa soacra’mii, unguroaica la fel de verde (si “piinea lui dumnezeu”, saraca!), care mereu se intorceau invariabil la carnea cruda de supt șeaua ancestrala

Laszlo Alexandru said: octombrie 3, 2013 la 2:19 pm

Cu menţiunile că:

1) Goma nu-i persoană privată, ca socrul comentatorului, ci e scriitor. Se pretinde conştiinţă publică.

2) Afirmaţiile tembel-antisemite sînt făcute de P.G. nu la glumă sau la mînie, din întîmplare, ci sînt propagate în lucrări scrise, reeditate, şi sînt asumate cu toată patima.

3) Hachiţele personale ale unui scriitor nu scuză insulta adusă unor oameni sărmani şi nevinovaţi, care chiar au fost ucişi în Holocaustul acela.

4) Sub formă de întrebare. Ce ziarist adevărat e acela care poate lucra pentru Dan Voiculescu? Dar să aibă pretenţia că oferă exemple pozitive pentru ceilalţi?

*

nikuelektriku said: octombrie 3, 2013 la 5:26 pm

aprob pozitiv, in ceea ce’l priveste pe d-l goma!

pe ilisoi, zic sa’l iertatzi, daca nu recidiveaza, pentru ca a lucrat la varan doar o scurta perioada de timp si nu tzin minte sa fi marsat pe politic, cu atit mai putzin pe politica

patronului. el era mai mult cu reportajele. bune, dupa parerea mea neavizata!

daca avetzi timp si placere putetzi sa va aruncatzi privirile peste o parte a realizarilor video ale sus amintitului din perioadele “cotidianul” si “jurnalul varanului nazzionale”:

Diana Cionoiu said: octombrie 3, 2013 la 5:16 pm

Nu exista sfinti intr-un razboi.

Daca un singur evreu ar fi fost ranit pentru ca este evreu tot ar fi fost prea mult. Daca un singur roman a fost ranit ca e roman, tot e prea mult. Discriminarea de rasa, sex, orientare sexuala, religie sau orice alta chestie asemanatoare e un lucru oribil, care a justificat de-a lungul istoriei unele din cele mai abominabile crime.

Dar in razboiul despre care scrie Goma nu au fost sfinti. Nu cred ca ce le-au facut romani evreilor in al doilea razboi mondial este justificabil in vre un fel. Si nici nu cred ca Goma incearca sa justifice ceva. Incearca ca de obicei sa spuna adevarul. Faptul ca adevarul ala nu e convenabil nici macar nu e ceva nou pentru Goma.

Laszlo Alexandru said: octombrie 3, 2013 la 7:23 pm

Din păcate, în cazul exterminării evreilor în Holocaust, Goma nu “încearcă ca de obicei” să spună adevărul. El preia pe ascuns propaganda mareşalului Antonescu. Întrucît evreii au provocat, românii i-au masacrat.

E nedemn să se discute în asemenea termeni insultători, în secolul XXI, moartea cîtorva sute de mii de oameni inocenţi.

Stropii au sărit până la mine. M-am șters pe față și i-am răspuns : **Să nu ne prindem de poantă cu Laszlo Alexandru**

Gelu Tofan a comentat frumos: "Dacă e ticalos, dar destept,va pricepe ce ai spus. Dacă este prost, trebuia să fii mai dur. Proștii nu înțeleg chestiile fine".

Eu cred că e doar ticălos, nu și prost.

Iertare pentru deranjul ăsta cu hârâiala dintre mine și L.A.

Sănătate vă doresc. Viorel Ilișoi

*

”Basarabia, pământ românesc

Autor: Dan Falcan

De două secole, neamul românesc trăieşte o dramă, drama Basarabiei. Prin silnicie, trădare şi corupţie, Rusia ţaristă rupe, în 1812, trupul Moldovei lui Ştefan cel Mare în două. De atunci datează începutul conflictului nostru cu vecinul de la răsărit şi tot de atunci problema relaţiilor româno-ruse devine una dintre coordonatele principale ale politicii externe a statului român. În acelaşi timp, după 1812, sentimentele antiruse ale românilor iau amploare, amplificate ulterior de comportamentul Imperiului Ţarist din anii 1877-1878 şi 1916-1917, precum şi de cel al Rusiei Sovietice din 1940 şi de după 1944.

Între Napoleon şi Alexandru I

Bătălia de la Stănileşti (1711) reprezintă ultima mare victorie otomană împotriva Rusiei, restul veacului al XVIII-lea fiind marcat de avansul constant al imperiului ţarilor către Istanbul şi strâmtori. Prin pacea de la Belgrad (1739), Rusia obţine cetatea Azov şi ieşirea la Marea Neagră, apoi, prin prevederile păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774), ocupă cetăţile Kerci şi Enikale din Crimeea, urmate de ocuparea întregii peninsule în 1783. Consecutiv unui nou război ruso-austro-turc (1787-1792), Poarta Otomană se vede nevoită să cedeze ţarului teritoriul dintre Bug şi Nistru, Rusia devenind astfel nemijlocit vecina de la răsărit a Moldovei. În 1806, Turcia declară din nou război imperiului ţarist, sperând, în noile circumstanţe internaţionale marcate de victoriile lui Napoleon în Europa, să-şi refacă prestigiul extern şi să recupereze o parte din teritoriile cedate în decursul veacului anterior. Momentul ales părea deosebit de favorabil Înaltei Porţi. Alexandru I (1801-1825), ţarul Rusiei, se afla deja de un an în război cu Napoleon, împăratul Franţei, iar după dezastrul de la Austerlitz (2 decembrie 1805), în care

14/08/2014

armatele austro-ruse fuseseră pulverizate de geniul militar al teribilului corsican, situaţia sa devenise şi mai dificilă. Intrarea Prusiei în conflict de partea Rusiei ar fi putut remedia situaţia, dar cele două victorii zdrobitoare ale francezilor, obţinute în aceeaşi zi (14 octombrie 1806), la Jena şi Auerstadt, au compromis din nou speranţele lui Alexandru. În acest moment, Poarta stimulată energic de Sebastiani, ambasadorul francez la Istanbul, declară război Rusiei. Napoleon avea evident tot interesul să creeze o diversiune pe flancul sudic, în Balcani, pentru a putea dispersa forţele ţariste şi pentru a obţine mai uşor victoria pe frontul principal.

Din nefericire pentru sultanul Selim al III-lea (1789-1807), armatele sale n-au putut compensa nici de data aceasta decalajul tehnic şi de organizare care le separa de cele ruseşti. La 29 noiembrie 1806, Ivan Michelson, comandantul şef al armatelor ţariste de la Dunăre, ocupa Iaşii, iar la 25 decembrie intra în Bucureşti. „Invadarea Moldovei şi Ţării Româneşti fără o declaraţie prealabilă de război, slaba combativitate a garnizoanelor bastioanelor otomane de pe Nistru, ca şi faptul că întreaga organizare militară a Porţii se afla în plin proces de reformă, toate acestea deci, au oferit Rusiei posibilitatea unor succese rapide, precum şi fixarea liniei frontului în imediata apropiere a Dunării". (Armand Goşu)

Odată stabilizată situaţia militară, care va rămâne practic neschimbată pe toată durata războiului, în pofida unor încercări turceşti de a recupera Principatele, deznodământul conflictului va fi decis de raporturile de putere dintre Franţa şi Rusia, modificate dramatic în perioada 1806-1812. După victoria franceză de la Friedland (14 iunie 1807), Alexandru I şi Napoleon se întâlnesc la Tilsit pentru a încheia pacea şi a pune bazele unei viitoare alianţe. Preţul ei va fi în viziunea ţarului anexarea Ţărilor Române, ca monedă de schimb pentru renunţarea la Polonia, pe care împăratul francez o transformă în Marele Ducat al Varşoviei. „În cazul în care Turcia accepta mediaţia Franţei (în conflictul ruso-otoman, n.n), ţarul se angaja să evacueze Moldova şi Ţara Românească; în caz de refuz, Napoleon promitea cooperarea militară pentru eliberarea provinciilor europene ale Imperiului Otoman, cu excepţia Rumeliei şi Istanbulului, iar ţarul se angaja să intervină ca mediator în conflictul franco-britanic". (Nicolae Ciachir)

În realitate, niciuna dintre cele două părţi n-avea de gând să se ţină de cuvânt. Napoleon considera că „Principatele sunt cheia Constantinopolului, iar Constantinopolul e cheia lumii", aşa încât va face totul pentru a împiedica permanentizarea prezenţei ruseşti la Dunăre, punând condiţii suplimentare, greu de acceptat, pentru a-şi da acordul la ocuparea celor două ţări române. Mai întâi cere Silezia drept compensaţie pentru avansul rus în Balcani, diplomaţia rusă oferindu-i la schimb Saxonia, apoi Albania şi Moreea, ajungându-se în final la Etruria şi... Portugalia!

Dacă în 1807-1808 ţarul era optimist în ceea ce priveşte anexarea celor două Principate, pe măsura trecerii timpului el îşi dă seama că Napoleon nu-i va permite accesul spre strâmtori şi Istanbul. Concomitent cu noua deteriorare a relaţiilor ruso-franceze, începând cu 1810, diplomaţia britanică, influentă în capitala turcă, presează pentru încheierea cât mai grabnică a păcii din dorinţa de a degaja Rusia din războiul de la Dunăre, lăsându-i mâinile libere pentru a rezolva conflictul cu Napoleon. Din aceeaşi perspectivă a viitoarei campanii a împăratului francez în Rusia, împuternicitul lui Napoleon la Poartă, la Tour-Maubourg, îl incită pe noul sultan, Mahmud al II-lea (1808-1839), la rezistenţă, promiţându-i sprijinul Franţei. Prins între diferitele presiuni ce se exercitau asupra lui, dar având de suportat şi usturătoarea înfrângere de la Slobozia (28 octombrie 1811), sultanul se decide pentru pace, încercând însă să tragă maximum de foloase din dorinţa Rusiei de a finaliza cât mai grabnic tratativele. În noiembrie 1811, turcii consimt să cedeze Rusiei Basarabia, dar fără partea ei sudică cu cetăţile Chilia, Cetatea Albă şi Ismail. În aprilie 1812 vor renunţa însă şi la cele trei

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cetăţi. Nemulţumit de mersul lent al tratativelor, Alexandru I îl înlocuieşte pe Kutuzov de la comanda armatei ruse din Ţările Române cu amiralul Ciciagov. Până la venirea noului comandant însă, Kutuzov încheie pacea cu turcii, semnată în saloanele hanului lui Manuc din Bucureşti, la 28 mai 1812. Articolul 4 al tratatului stabilea ca noul hotar dintre cele două imperii să fie fixat pe râul Prut, de la pătrunderea acestuia în Moldova şi până la vărsarea sa în Dunăre, apoi pe acest fluviu, până la Chilia şi la vărsarea lui în Marea Neagră. Pe 24 iunie 1812, Napoleon trece Niemenul şi invadează Rusia în fruntea unei formidabile armate de şase sute de mii de soldaţi.

Finalizarea negocierilor pare să fi fost uşurată şi de trădarea fraţilor Moruzi, Dimitrie (marele dragoman al Porţii) şi Panayotis, cumpăraţi de Kutuzov cu o moşie în Basarabia şi un inel cu briliante în valoare de 15.000 de piastri. La acestea se adaugă şi promisiunea ocupării în viitor a tronului unuia dintre cele două principate. Pe 8 noiembrie 1812, Dimitrie Moruzi este chemat în tabăra marelui vizir de la Sumla. Acolo, după ce primeşte un caftan drept răsplată pentru încheierea negocierilor cu Rusia, este scos afară din cortul marelui vizir şi decapitat. Douăsprezece zile mai târziu, fratele său Panayotis îi împărtăşeşte soarta la Istanbul.

Ar fi putut fi evitată cedarea Basarabiei, pe care de altfel Imperiul Otoman n-avea niciun drept să o negocieze? A face istorie contrafactuală este o întreprindere incitantă, dar şi riscantă. Totuşi, având în vedere că la sfârşitul viitorului război ruso-turc (1828-1829), mult mai clar decis în favoarea Rusiei din punct de vedere militar decât conflictul dintre 1806 şi 1812, ţarul Nicolae I (1825-1855) nu obţine nicio nouă achiziţie teritorială semnificativă în zonă, răspunsul ar putea fi afirmativ. Cele 27 de zile care au despărţit pacea de la Bucureşti de invazia lui Napoleon în Rusia s-au dovedit fatale pentru Basarabia. Ar mai fi de menţionat doar că: „În niciun moment al tratativelor ruso-turce, reprezentanţii Curţii din Petersburg nu au invocat «drepturi istorice» asupra principatelor sau a viitoarei Basarabii, ci au negociat în funcţie de raporturile de putere”. (Florin Constantiniu)

Basarabia sub ruşi

La 26 octombrie 1812, Divanul Moldovei înaintează un categoric protest împotriva ruperii Basarabiei din trupul Moldovei, iar mitropolitul Veniamin Costache cere ca problema să fie tranşată de către Congresul de la Viena (1814-1815). Dar deja Alexandru I era acum marele învingător al lui Napoleon şi unul din arbitrii Europei, aşa încât chestiunea Basarabiei nici măcar nu va fi ridicată în cadrul areopagului diplomatic întrunit în capitala Austriei.

Iniţial, Basarabia beneficiază în cadrul imperiului rus de o largă autonomie, recunoscută prin ucazurile din 1813, 1816 şi 1818, similară cu cea din Marele Ducat al Finlandei (1809) şi Regatul Poloniei (1815), celelalte achiziţii teritoriale europene ale ţarului Alexandru I. În 1828 însă, după accederea pe tronul imperial a lui Nicolae I, adept al absolutismului şi centralismului, statutul Basarabiei va fi grav deteriorat, iar procesul va continua pe parcursul întregii stăpâniri ruseşti. „Ruşii şi-au propus să realizeze în această provincie două scopuri bine definite: 1) să facă din majoritatea covârşitoare a populaţiei moldoveneşti a provinciei, în urma unei colonizări continue şi sistematice, o minoritate şi 2) să deznaţionalizeze această populaţie”. (Alexandru V. Boldur)

Intensa politică de colonizare a elementelor alogene (ruşi, găgăuzi, ucrainieni, evrei) va face ca ponderea elementului moldovenesc în ansamblul populaţiei basarabene să scadă de la 86,7% în 1817, la 47,6% în 1897. Cifrele recensământului din 1897, deşi probabil falsificate, arată totuşi drama cruntului proces de deznaţionalizare pe care au trebuit să-l suporte românii din Basarabia. „În orice caz, populaţia moldovenească rămâne majoritară în provincie şi, deşi i s-a impus limba rusă în şcoli, biserici, armată, administraţie, justiţie, nu a renunţat nici un moment la apărarea spiritualităţii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

sale“. (Nicolae Ciachir)

Între 1853-1856 are loc războiul Crimeii, între Rusia pe de o parte, şi o coaliţie ce reunea Imperiul Otoman, Marea Britanie, Franţa şi micul regat al Piemontului (căruia artizanul unificării Italiei, Cavour, voia să-i asigure un loc în concertul puterilor europene), pe de altă parte. Conflictul declanşat de ţarul Nicolae I, aflat la final de domnie, în speranţa rezolvării o dată pentru totdeauna a problemei „omului bolnav” al Europei (Turcia), în favoarea Rusiei, nu face decât să scoată la iveală înapoierea economică şi militară a imperiului ţarist în raport cu marile puteri occidentale. Apărarea Sevastopolului (septembrie 1854-august 1855) rămâne un episod eroic, dar inutil în economia războiului, Rusia fiind obligată să ceară pace. Condiţiile impuse noului ţar Alexandru al II-lea (1855-1881), prin tratatul de pace semnat la Paris (30 martie 1856), sunt dure. Printre altele, Gurile Dunării care trecuseră în stăpânirea Rusiei încă din 1829 erau retrocedate Turciei, iar pentru a le proteja, trei judeţe din sudul Basarabiei (Cahul, Ismail şi Bolgrad) reveneau Moldovei. O parte din nedreptatea din 1812 fusese îndreptată. Renunţarea la cele trei judeţe va fi de altfel singurul recul, în decursul a două veacuri, al expansiunii ţariste în zonă. Pentru asta însă fusese nevoie de coalizarea celor mai importante puteri mondiale ale momentului: Marea Britanie şi Franţa.

„Onoarea” unui împărat

Tratatul de la Paris va fi resimţit de Rusia ca o umilinţă, ale cărei efecte trebuiau şterse cât mai curând. Prilejul se va ivi odată cu declanşarea unei noi crize orientale în 1875, când, rând pe rând, Bosnia, Herţegovina, Bulgaria, Serbia şi Muntenegru se răscoală împotriva dominaţiei otomane. Alexandru al II-lea simte vântul prielnic şi încalecă calul alb al ortodoxiei. Masacrele comise de turci în Bosnia, care ultragiază întreaga lume civilizată, îl ajută în adoptarea unei atitudini dure faţă de Poartă. Pentru a se confrunta însă în mod direct cu trupele otomane, ruşii trebuie să treacă mai întâi prin România. Pe 4 aprilie 1877 se încheie o convenţie ruso-română, în baza căreia se permite tranzitul trupelor ţariste la sud de Dunăre, în schimbul angajamentului părţii ruse de a respecta integritatea teritorială a României, deci inclusiv a sudului Basarabiei. În acelaşi timp, Curtea de la Sankt-Petersburg semnase o convenţie secretă cu Austro-Ungaria, în care era reiterat interesul Rusiei pentru redobândirea sudului Basarabiei şi interesul Vienei pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei. Pe 15 iunie 1877, ruşii trec Dunărea, dar întâmpină mari dificultăţi în faţa Plevnei, puternic fortificată şi admirabil apărată de Osman-Paşa. Îngrijorat, marele-duce Nicolae, comandantul suprem al armatelor ruseşti, îi telegrafiază domnitorului Carol I pe 19 iulie: „Turcii, adunând cele mai mari mase de trupe la Plevna, ne zdrobesc. Rog să faci fuziune, demonstraţiune şi, dacă se poate, să treci Dunarea cu armata, după cum doreşti”. Bun român, bun creştin şi bun aliat, Carol I nu pregetă să vină în ajutorul ruşilor, care doar cu câteva săptămâni înainte, prin cancelarul Gorceakov, îi respinseseră cu dispreţ colaborarea.

Intervenţia românească deblochează situaţia frontului din Balcani. La 19 decembrie 1877, Osman-Paşa capitulează. Drumul spre Istanbul al armatei ruse e larg deschis. Pe 3 martie se semnează tratatul de pace ruso-turc de la San Stefano, care recunoaşte independenţa României, Serbiei şi Muntenegrului, dar şi intenţia ţarului de a schimba Dobrogea (cedată de turci) cu cele trei judeţe recuperate de Moldova în 1856. Pentru Alexandru al II-lea era o „chestiune de prestigiu” redobândirea sudului Basarabiei, aceasta fiind singura clauză a umilitorului tratat de la Paris care mai era încă în vigoare. Atitudinea Rusiei, în faţa categoricului refuz românesc de a se resemna cu pierderea celor trei judeţe, devine din ce în ce mai ameninţătoare, Gorceakov ameninţând cu războiul, dezarmarea armatei române şi ocuparea militară a fostului aliat. Răspunsul prinţului Carol e plin de curaj şi demnitate: „Armata care s-a luptat la Plevna sub ochii împăratului şi ai

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Alteţei Sale Imperiale (marele duce Nicolae, n.n.)va putea fi zdrobită, dar nu va reuşi nimeni niciodată să o dezarmeze". Congresul de pace de la Berlin (13 iunie-13 iulie 1878), convocat în vederea revizuirii prevederilor tratatului de la San Stefano – mult prea generoase cu Rusia – nu face decât să consfinţească noul rapt al Basarabiei. Reprezentanţii României, I.C. Brătianu şi Mihail Kogălniceanu „sunt ascultaţi, dar nu auziţi" de diplomaţii unor mari puteri, mult prea ocupaţi de rezolvarea importantelor lor interese geostrategice. Basarabia era jertfită pentru a doua oară lăcomiei vecinului de la răsărit, ingratitudinea Rusiei marcând o dată în plus negativ mentalul colectiv al românilor. „Experienţa cooperării cu Rusia fost traumatizantă pentru România şi ea a avut repercusiuni pe planul politicii externe a proaspătului stat independent". (Florin Constantiniu).

Ardealul sau Basarabia?

Într-adevăr, comportamentul Rusiei din anii 1877-1878 şi teama de o nouă agresiune din partea vecinului de la răsărit fac ca în perioada de după războiul de independenţă şi până la declanşarea Primului Război Mondial (1914) politica externă a României să navigheze în siajul Puterilor Centrale (Germania, Austro-Ungaria şi Italia), de care ne leagă din 1883 un tratat secret de alianţă. Deşi reînnoit în trei rânduri (1892, 1902, 1913), tratatul nu va fi supus niciodată ratificării parlamentare din cauza impopularităţii lui evidente în rândul opiniei publice româneşti, cu ochii mereu larg deschişi spre Transilvania, supusă chiar în aceea perioadă unui intens proces de restrângere a drepturilor românilor şi de maghiarizare forţată a acestora. Maghiarizare care însă, în niciun caz, nu se poate compara cu brutalitatea procesului de deznaţionalizare la care erau supuşi românii din Basarabia; sunt desfiinţate scoli în limba română, sunt aduşi colonişti evrei, germani şi ucrainieni, este propagată sub toate formele credinţa în atotputernicia ţarului, vârfuri de lance ale acestui proces de rusificare fiind arhiepiscopii Pavel Lebedev şi Serafim, „stâlpul ţarismului samavolnic şi neîngăduitor". (Ion Nistor) „În Basarabia, spre deosebire de Transilvania şi Bucovina, rusificarea elitei româneşti – mentală (devotament faţă de ţar) sau etnică – a privat populaţia de o pătură conducătoare, angrenată în efortul de emancipare naţională. Absenţa unei activităţi sistematice de luminare a ţărănimii prin şcoală a favorizat politica de rusificare a autorităţilor ţariste". (Florin Constantiniu)

De altfel, intensitatea procesului de rusificare din Basarabia va fi unul dintre principalele argumente pe care liderul conservator, P.P. Carp, le va aduce în cadrul Consiliului de Coroană din 3 august 1914, pentru a-şi susţine opţiunea intrării în război a României alături de Puterile Centrale. Va fi însă singurul care, alături de regele Carol I, mizează pe cartea germană. România va intra în primul conflict mondial, doi ani mai târziu, alături de Franţa, Marea Britanie şi Rusia, care îi recunoscuseră prin tratatul semnat la 4 august 1916 dreptul de a alipi teritoriile româneşti din Austro-Ungaria: Transilvania, Crişana, Banatul şi Bucovina. Basarabia va fi o dată mai mult sacrificată, de data aceasta chiar de ţara-mamă. Pentru opinia publică şi majoritatea politicienilor români, drumul spre Chişinău trebuia să treacă mai întâi prin Alba-Iulia.

Clipa astrală a României

Intrată în război pentru Transilvania, România îşi va fi regăsit fruntariile ei etnice fireşti în mai puţin de doi ani şi jumătate, graţie unei fericite îmbinări între inspiraţia decizională a liderilor politici, eroismul soldaţilor români, capacitatea de sacrificiu a populaţiei şi un dram de hazard istoric ce se întâlneşte o dată la o mie de ani şi care-l va face pe mereu scepticul P.P. Carp să afirme în 1919: „Cu asemenea noroc, România nu mai are nevoie de oameni politici".

Prăbuşirea Rusiei, în urma succesivelor revoluţii din martie şi octombrie 1917, a făcut ca pentru basarabeni să se întrezărească ocazia neaşteptată a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

reunirii cu ţara. La 21 noiembrie 1917 se deschide la Chişinău „Sfatul Ţării", sub preşedinţia lui Ion Inculeţ, care proclamă pe 2 decembrie Basarabia drept Republica Democratică Federativă Moldovenească. Consecutiv însă revoluţiei din octombrie 1917, fostul imperiu ţarist, inclusiv teritoriul dintre Prut şi Nistru, cădea pradă din ce în ce mai mult anarhiei bolşevice. Jafurile, crimele şi dezordinile propagate în special de soldaţii ruşi, acum demobilizaţi, se înteţesc. Pe fondul frigului, foametei şi molimelor, situaţia devine disperată. În aceste condiţii, „Sfatul Ţării" se adresează guvernului român, cu rugămintea de a trimite trupe pentru restabilirea ordinii şi liniştii în provincie. Guvernul Brătianu răspunde favorabil acestui insistent apel şi, la 13 ianuarie 1918, generalul Ernest Broşteanu în fruntea diviziei a XI-a intră în Chişinău, unde este întâmpinat cu entuziasm de populaţia civilă. Bucurându-se de această protecţie, parlamentul basarabean s-a putut întruni în ziua de 24 ianuarie 1918, pentru a proclama independenţa tinerei republici moldoveneşti. Era încă un pas spre îndeplinerea dezideratului naţional, unirea cu România. „Fiecare om cu judecată îşi putea da seamă că proclamarea republicii nu era decât un expedient vremelnic în calea dezlegării definitive a chestiunii basarabene". (Ion Nistor)

În aceeaşi istorică zi de 24 ianuarie, Comitetul naţional al studenţilor din Basarabia, dând glas dorinţei majorităţii locuitorilor basarabeni şi respingând categoric ideea oricărei forme de federalizare în cadrul Rusiei, afirma: „Noi sub stăpânirea rusească n-am avut şcoală, n-am avut biserică, n-am avut limbă, n-am avut nimic din ceea ce îi trebuie unui popor ca să poată înainta" şi încheie cu următorul deziderat: „Noi vrem o Românie a românilor". Dorinţa studenţilor se dovedi a fi voinţa ţării întregi, aşa încât pe 27 martie 1918, în sala de festivităţi a liceului nr. 3 din Chişinău, „Sfatul Ţării" votează cu 87 de voturi pentru, 3 contra şi 36 de abţineri, unirea Basarabiei „în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre şi Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechii Moldove" cu Regatul României.

Pe 9 aprilie 1918, regele Ferdinand I semnează decretul de promulgare al Actului Unirii, ratificat de către primul parlament al României Mari, ales în urma votului universal, în data de 29 decembrie 1919. Consacrarea internaţională a actului de la 27 martie 1918 va veni pe 28 octombrie 1920, odată cu semnarea tratatului de la Paris dintre România şi principalele puteri aliate (Marea Britanie, Franţa, Italia şi Japonia), prin care se recunoştea unirea Basarabiei cu România. De menţionat însă că în urma presiunilor sovietice, Japonia nu a ratificat niciodată tratatul, făcându-l astfel inoperant.

Momentan însă nimeni nu avea timpul să se gândească la aceste chichiţe juridico-diplomatice. Toată lumea era bucuroasă, entuziasmul era general, visul României Mari devenise realitate. Cine să prevadă că în ceva mai mult de două decenii, România Mare va redeveni mică, iar euforia din 1918 se va transforma în disperare şi deznădejde ?

„**E mai greu să faci o pace decât un război**"(Georges Clemenceau)

Sistemul de pace adoptat la Versailles în anii 1919-1920 a împărţit statele europene în două. Pe de o parte, statele învingătoare în prima conflagraţie mondială a secolului, mulţumite de rezultatele succesivelor conferinţe diplomatice desfăşurate la Paris şi împrejurimi (Saint-Germain, Neuilly, Trianon, Sevres), pe de alta, statele învinse, dar nu numai, care considerau că deciziile luate de marile puteri, în principal Franţa, Marea Britanie şi Statele Unite, le dezavantajează sau le nedreptăţesc de-a dreptul. Din prima categorie evident făcea parte România, care îşi vedea realizat dezideratul unităţii naţionale şi care avea tot interesul ca sistemul versaillez să rămână în picioare. Cehoslovacia şi Iugoslavia, state nou create, succesoare în bună parte ale fostului imperiu austro-ungar, erau şi ele interesate în menţinerea status-quo-ului, fapt care va duce, între anii 1920-1921, la crearea Micii Înţelegeri dintre Bucureşti, Praga şi Belgrad, menită să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

contracareze tendinţele revizioniste ale Ungariei. Aceasta din urmă, alături de Bulgaria se considerau marile nedreptăţite ale Versailles-ului, pierzând teritorii în favoarea României, Cehoslovaciei, Iugoslaviei şi Greciei. Ungariei şi Bulgariei i se adaugă Italia, care, deşi formal în rândul puterilor câştigătoare, considera că a obţinut o „victorie mutilată", nefiindu-i satisfăcute pretenţiile teritoriale referitoare la Dalmaţia şi orasul Fiume. Nemulţumirea italienilor faţă de prevederile păcii de la Versailles va fi de altfel unul dintre fermenţii ascensiunii fascismului şi a accederii la putere a lui Mussolini în 1922. Fenomen similar oarecum cu ceea ce se va întâmpla în Germania anilor '20, unde demagogia fostului combatant din război, Adolf Hitler, va găsi terenul propice de manifestare în rândul unei naţiuni profund frustrate de rezultatele unui conflict pe care din punct de vedere militar nu-l pierduse. Cealaltă mare putere proscrisă după Primul Război Mondial era Rusia bolşevică (devenită din 30 decembrie 1922, U.R.S.S.), care nici măcar nu fusese invitată să participe la Conferinţa de Pace. Între cei doi „renegaţi" ai Europei, Rusia şi Germania, înţelegerea devenea naturală şi ea se produce în 1922, când la Rapallo se semnează un tratat sovieto-german, menit să scoată ambele partenere din carantina diplomatică în care se aflau. „Clauzele tratatului nu cuprindeau nimic spectaculos, dar faptul că cele două state-«paria» ale continentului au ieşit din izolare, întinzându-şi mâna, a făcut senzaţie, prefigurând-o pe cea provocată, în 1939, de Pactul Molotov-Ribbentrop". (Florin Constantiniu)

Înţelegere sau confruntare?

Pentru România, temeiul politicii sale externe rămâne alianţa cu puterile occidentale, îndeosebi Franţa, principala forţă militară a continentului şi cea mai interesată în menţinerea sistemului de pace creat la Versailles. În acest scop, diplomatia de Quai-d'Orsay, realizează în răsăritul Europei un întreg sistem de alianţe cu Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia şi România, menit să contrabalanseze dinspre est o eventuală refacere a Germaniei, dar şi să devină o stavilă în faţa ambiţiilor expansioniste ale Uniunii Sovietice. „Primejdia acestei politici era însă evidentă: Franţa îşi însuşea şi riscurile legate de propriile situaţii dificile şi critice în care se găseau aceste state asociate şi înmulţea cauzele de conflict în care putea fi atrasă". (Constantin I. Kiriţescu)

Riscul pentru România consta în faptul că şi ea juca totul pe o singură carte, alianţa cu Franţa, fiind dependentă de toate oscilaţiile politicii externe franceze. Or, odată cu trecerea timpului, Parisul devine din ce în ce mai conştient că se află într-o poziţie de inferioritate militară faţă de Germania, mai cu seamă după venirea lui Hitler la putere (30 ianuarie 1933). Ca urmare, se manifestă în politica franceză şi tendinţa de a lăsa mână liberă Reichului în estul şi sud-estul Europei, în speranţa că această concesie îl va convinge pe Hitler să renunţe la pretenţiile sale asupra Alsaciei şi Lorenei, pierdute de Germania la sfârşitul Primului Război Mondial. La urma urmei, nu scrisese chiar Führerul în cartea sa, Mein Kampf: „Voi opri eternul marş al Germaniei spre vest şi spre sud", orientându-şi ambiţiile spre răsărit? Diplomaţia românească interbelică, al cărei cel mai important exponent este Nicolae Titulescu, joacă însă totul pe cartea franceză, neglijând faptul că geografia aşezase ţara noastră între alte două mari puteri, Rusia şi Germania, ostile însă, din motive diferite, României.

Cu Germania, înţelegerea părea cu neputinţă. Amintirea războiului era mult prea proaspată, ocupaţia germană lăsase resentimente, iar loialitatea noastră faţă de Franţa părea să împiedice stabilirea unor bune raporturi cu Berlinul. Şi toate acestea în pofida unei evidente complementarităţi a economiilor noastre, România fiind o piaţă perfectă pentru bunurile industriale germane, în timp ce produsele noastre agricole şi petrolul şi-ar fi găsit debuşeul perfect pe piaţa germană. Nici oameni politici care să facă o politică progermană România nu prea avea, principalele partide ale vremii, PNL şi PNŢ, fiind ferm ataşate politicii de menţinere a bunelor relaţii cu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Parisul şi Londra.

După război, relaţiile cu Rusia se menţin proaste, la contenciosul basarabean adăugându-se şi chestiunea tezaurului românesc, trimis în clipele grele ale anilor 1916-1917 spre adăpost în capitala ţărilor. În momentul intrării trupelor noastre în Basarabia (ianuarie 1918), Lenin hotărâse confiscarea lui şi o eventuală restituire doar atunci când „puterea se va afla în mâinile poporului român". Totuşi încercările de apropiere nu lipsesc, dar ele se vor lovi constant de reaua credinţă a partenerului sovietic. De altfel, primele tatonări diplomatice au la bază chiar ideea unui eventual târg propus de Soviete: România să renunţe la tezaur, iar Rusia să recunoască unirea Basarabiei. Acesta este şi sensul comunicării lui Karakhan, reprezentantul guvernului de la Moscova la conferinţa româno-sovietică desfăşurată la Varşovia între 22 septembrie şi 25 octombrie 1921: „Noi ştim că Basarabia va rămâne a voastră, căci nu vom putea redobândi acea provincie de la voi, dar pentru a vă da titlul de proprietate, care vă va fi de mare folos mai târziu, trebuie să plătiţi". Cu alte cuvinte, Sovietele s-ar fi declarat de acord cu recunoaşterea suveranităţii României asupra Basarabiei, în schimbul recunoaşterii noului regim bolşevic şi a sumei de 65 de milioane de dolari aur. Filality, trimisul României la aceste negocieri respinge însă propunerea rusă, replicând că tezaurul este un depozit sacru, iar guvernul sovietic are obligaţia de a-l restitui integral. În absenţa oricăror progrese, convorbirile se întrerup şi odată cu acestea ia sfârşit prima şi ultima tentativă a Rusiei de a recunoaşte – condiţionat, e adevărat – apartenenţa Basarabiei la România. Recunoaştere care, evident, în perspectiva desfăşurării evenimentelor, n-ar fi valorat mare lucru, fapt pus elocvent în lumina de către Nicolae Iorga, cu prilejul dezbaterii din Senat (24 noiembrie 1932), a relaţiilor româno-sovietice: „Dar eu spun că doar cel care este capabil va rezista. Dacă el nu este capabil, el poate avea orice asigurare pe hârtie... Vă spun ceva (i se adresa lui Nicolae Titulescu, n.n.): Nu am antecedente în negocierile cu sovieticii. Nu cred în sinceritatea sovieticilor şi nu cred că vreo semnătură sovietică ne-ar asigura pe noi". Cât de profetice se vor dovedi cuvintele marelui istoric în doar mai puţin de opt ani!

Pe măsură ce U.R.S.S. iese din izolarea diplomatică şi economică în care se află, tonul Moscovei devine mai agresiv, iar atitudinea tot mai intransigentă. În 1924, guvernul de la Moscova este recunoscut de Anglia, Franţa şi Italia, aşa că valoarea unui eventual acord cu România scade. În cadrul noii runde de negocieri româno-sovietice desfăşurată la Viena, între 27 martie-2 aprilie 1924, reprezentantul Kremlinului, Krestinski, cere plebiscit în Basarabia, afirmând cu o perfectă rea-credinţă că, în 1812, Rusia luase teritoriul de la Turcia, nu de la România, care evident în aceea perioadă nici nu exista. În faţa acestei abordări, şeful delegaţiei române, C. Langa-Răşcanu, conchide: „Caracterul eminamente român al Basarabiei, cât şi actele repetate de autodeterminare fac inutilă şi jignitoare orice propunere de plebiscit". Tratativele eşuează din nou.

Provocări şi tatonări

1924 este şi anul marilor provocări sovietice la adresa României. Pe 29 iulie, Biroul Politic al Partidului Comunist (bolşevic) adoptă hotărârea cu privire la crearea unei aşa-zise Republici Sovietice Socialiste Autonome Moldoveneşti, în fond o ficţiune juridico-teritorială în cadrul Ucrainei sovietice, menită să acrediteze ideea unei Moldove sovietice situată pe ambele maluri ale Nistrului, care ar trebui doar reîntregită. Având o suprafaţă de 7.516 kilometri pătraţi şi capitala la Balta, apoi la Tiraspol, noua republică se va dovedi, încă de la început, un focar de tensiuni şi dezordini, artificial întreţinute de NKVD şi armata sovietică, cu scopul de a demonstra opiniei publice internaţionale existenţa unei probleme a Basarabiei. Cea mai gravă dintre aceste provocări va fi răscoala de la Tatar-Bunar (15-17 septembrie 1924), când grupuri înarmate şi conduse de ofiţeri sovietici au trecut Nistrul,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

atacând localităţile Nicolaevka şi Tatar-Bunar şi omorând primari, notari, jandarmi şi soldaţi români. Au fost arborate pe toate clădirile publice steaguri roşii şi a fost proclamată Republica Sovietică Moldovenească. Armata română a intervenit însă în forţă, restabilind ordinea şi arestând aproape cinci sute de persoane. Pericolul fusese îndepărtat, dar nu e mai puţin adevărat că încă o filă neagră în cronica relaţiilor româno-ruse fusese scrisă. Provocările făcute de sovietici pe linia Nistrului vor continua, fără să mai aibă însă intensitatea celei de la Tatar-Bunar.

În plan diplomatic, U.R.S.S, ca şi Romania de altfel, semnează pactul Briand-Kelogg (27 august 1928), care prevedea renunţarea la război ca mijloc de rezolvare a diferendelor dintre state. În urma tratativelor dintre Nicolae Titulescu şi Maksim Litvinov, comisarul pentru afaceri externe al U.R.S.S, se reuşeşte parafarea unei convenţii pentru definirea agresorului pe 3 iulie 1933, la Londra. Documentul încheiat între Romania, U.R.S.S, Turcia, Cehoslovacia şi Iugoslavia, conţinea precizarea introdusă la insistenţele lui Titulescu că: „prin teritoriu trebuie să se înţeleagă teritoriul asupra căruia un stat îşi exercită în fapt suveranitatea”. Această menţiune coroborată cu punctul doi ce definea un stat agresor ca fiind cel care comite o „invaziune prin forţele sale armate, chiar fără declaraţie de război, a teritoriului unui alt stat”, părea să ofere o anumită linişte oficialilor de la Bucureşti. Interpretarea lor era că, din moment ce România îşi exercita autoritatea asupra Basarabiei încă din 1918, implicit Rusia Sovietică se angajează să nu recurgă la agresiune împotriva statului român, în graniţele sale din 1933. Acesta este de altfel şi sensul pe care îl dă însuşi Litvinov convenţiei, afirmându-i lui Titulescu: „Este o chestiune (Basarabia, n.n.)pe care nu mai trebuie să o ridicaţi, având în vedere semnarea Convenţiei de neagresiune care defineşte teritoriul fiecăruia dintre semnatari ca fiind teritoriul ce există în prezent sub autoritatea fiecăruia dintre ei”. În realitate, pentru reprezentanţii sovietici, tratatele încheiate nu aveau nici măcar valoarea hârtiei pe care erau scrise. Totul era subsumat scopurilor finale ale Kremlinului, revoluţia mondială şi bolşevizarea Europei. „Oamenii politici «burghezi»credeau că statul socialist este respectuos faţă de angajamentele subscrise, astfel că Titulescu, devenit un megaloman setos de glorie (scria unui prieten că mai doreşte să împace Franţa cu Germania şi apoi să se retragă la moşie!) credea că a determinat, în sfârşit, U.R.S.S să recunoască frontiera pe Nistru”. (Florin Constantiniu)

Pe 9 iunie 1934 are loc restabilirea relaţiilor diplomatice româno-sovietice, urmată pe 21 iulie 1936 de parafarea între Titulescu şi Litvinov a unui tratat de asistenţă mutuală (care menţiona explicit Nistrul ca graniţă între cele două state), neratificat însă niciodată din cauza îndepărtării lui Nicolae Titulescu din fruntea ministerului de Externe (29 august 1936). Demiterea „marelui european” îi va oferi pretextul perfect lui Litvinov să afirme că politica externă a României s-a schimbat şi că, în consecinţă „actul din 21 iulie 1936 nu mai este valabil pentru noi”. Mai mult chiar, într-o convorbire particulară din mai 1937, ministrul sovietic îi va declara lui Titulescu: „De aceea ţin să vă comunic că vom încerca să reluăm Basarabia prin toate mijloacele juridice şi militare care ne vor fi posibile”. De acum încolo soarta Basarabiei va fi decisă – pentru a câta oara? – de raporturile de putere dintre marile forţe ale continentului: Germania, Rusia, Franţa şi Anglia.

Stalin joacă cartea germană

Bunele relaţii ruso-germane stabilite în anii '20, care permiseseră refacerea potenţialului militar german (interzis prin tratatul de la Versailles) pe teritoriul Rusiei, departe de ochii vigilenţi ai puterilor occidentale, părea că vor lua sfârşit odată cu venirea lui Hitler la putere (30 ianuarie 1933). Führerul practica un virulent discurs anticomunist şi antisovietic, nu doar din convingere, ci şi din oportunism. Interesul lui era să demonstreze Franţei şi Marii Britanii că programul său expansionist (Drang nach Osten) era

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

îndreptat împotriva Uniunii Sovietice şi, în acest fel, să le facă mai concesive în privinţa viitoarelor pretenţii teritoriale ale Reichului, ce vizau printre alţii şi pe aliaţii răsăriteni ai Franţei, Cehoslovacia şi Polonia.

Pragmaticul Stalin nu punea mare preţ pe retorica anticomunistă a cancelarului german, ştiind foarte bine că marile interese strategice ale unui stat sunt determinate de economie, geografie sau demografie, nu de ideologie. Coşmarul cel mai negru al liderului de la Kremlin era o înţelegere între toate puterile capitaliste îndreptată împotriva U.R.S.S. Supravieţuirea statului sovietic şi comunizarea Europei păreau la îndemână doar în condiţiile în care un nou război mondial ar fi opus Germania puterilor vestice, un conflict în care Rusia şi-ar fi păstrat neutralitatea până spre sfârşit când, cu forţele rămase proaspete, ar fi putut să-şi impună voinţa unor adversari sleiţi. Pentru a-i semnaliza lui Hitler că Uniunea Sovietica are alternativă la alianţa cu Reichul, Stalin face o mişcare surprinzătoare, din adversar al sistemului versaillez devenind partizanul lui, îmbrăţişând toate formele de securitate colectivă şi pactele regionale care garantau status-quo-ul. La 2 mai 1935 se încheie tratatul de asistenţă mutuală dintre Franţa şi U.R.S.S, urmat la două săptămâni de un pact similar sovieto-cehoslovac.

Însă poziţia conciliantă a Franţei şi Angliei, în faţa succesivelor încălcări de către Germania a tratatului de la Versailles (reintroducerea serviciului militar obligatoriu la 16 martie 1935, remilitarizarea Renaniei pe 7 martie 1936, anexarea Austriei la 12 martie 1938, ocuparea regiunii sudete la 29-30 septembrie 1938), nu a făcut decât să alimenteze temerile dictatorului sovietic, suspicios din fire, în privinţa unei înţelegeri între Hitler şi puterile vestice, îndreptată împotriva Rusiei. Tocmai de aceea, paralel cu susţinerea politicii de securitate colectivă şi a lansării ideii de largi fronturi populare antifasciste, Stalin nu uită să trimită semnale discrete Berlinului, menite să indice părţii germane o posibilă schimbare de atitudine din partea sa.

Ocuparea Cehiei de către Hitler (15 martie 1939) le-a dovedit liderilor occidentali că apetitul pentru achiziţii teritoriale al Germaniei nu fusese potolit şi că politica lor de cedare în faţa pretenţiilor Führerului se dovedise falimentară. La orizont se întrezăreau revendicările Reichului faţă de guvernul de la Varşovia (cedarea Gdanskului), aşa încât pe 31 martie 1939, Franţa şi Marea Britanie garantează frontierele Poloniei, iar pe 13 aprilie pe cele ale României şi Greciei. Deşi spectaculoase în plan politic şi moral, garanţiile anglo-franceze n-aveau nicio valoare practică în absenţa unui acord cu Uniunea Sovietică, singura putere în măsură să ajute în mod eficient Polonia sau România în faţa unui atac german şi să-l pună pe Hitler în faţa perspectivei unui război pe două fronturi.

În vara anului 1939, poziţiile principalilor trei factori majori de putere din Europa se cristalizaseră, avantajată fiind în orice situaţie U.R.S.S. Anglo-francezii nu mai puteau miza, realist vorbind, pe bunăvoinţa Germaniei care părea hotărâtă să atace Polonia, chiar cu riscul declanşării unui război generalizat. La 23 iulie, Parisul şi Londra îşi dau acordul pentru începerea discuţiilor între delegaţiile militare ale Franţei, Marii Britanii şi Uniunii Sovietice, care vor avea loc la Moscova. Convorbirile încep sub auspicii proaste, rangul mic de reprezentare al şefilor delegaţiilor vestice (amiralul englez Drax şi generalul francez Doumenc), - în timp ce sovieticii erau reprezentaţi la cel mai înalt nivel de mareşalul Vorosilov, comisarul poporului pentru apărare – indicând Kremlinului lipsa de dorinţă a guvernelor occidentale de a ajunge la un acord. Hitler la rândul său era presat de timp, data de 1 septembrie, decisă pentru atacul asupra Poloniei, fiind termenul limită, dincolo de el operaţiile militare devenind improbabile din cauza vremii. Stalin avea poziţia cea mai avantajoasă. Opţiunile sale nefiind legate de factorul temporal, el îşi putea permite luxul să ţină două fiare încinse în foc, continuând negocierile militare cu anglo-francezii şi temporizând dorinţa Führerului de a ajunge cât mai repede la un tratat cu sovieticii. Presat de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

apropierea fatidicei date de 1 septembrie, Hitler îi scrie personal lui Stalin, rugându-l să-l primească cât mai repede pe ministrul său de externe, Joachim von Ribbentrop. Aşa s-a ajuns la semnarea pactului Ribbentrop-Molotov pe 23 august 1939, act care a provocat consternare şi îngrijorare în toate mediile diplomatice şi în rândul opiniei publice mondiale. „Ştirea Pactului de neagresiune germano-rus a căzut ca o bombă azi-noapte. Nimeni n-a ştiut nimic despre negocierile dintre cele două Guverne, nici în Londra, nici în Paris, nici în Varşovia. Impresia e formidabilă pretutindeni". (Constantin Argetoianu)

Nori negri deasupra României

Pentru România, foarte gravă nu era atât semnarea pactului în sine, cât mai ales articolul 3 din protocolul adiţional secret, negociat între Molotov şi Ribbentrop, care prevedea: „În privinţa sud-estului Europei, din partea sovietică este subliniat interesul pentru Basarabia. Partea germană declară totalul dezinteres politic faţă de aceste regiuni". Ambiguitatea redactării acestui articol va duce în timp la interpretări diferite din partea celor doi semnatari. Pentru Hitler „dezinteresul" se referea strict la Basarabia, dar în acest caz de ce textul protocolului vorbea de regiuni? Pentru partea sovietică, tocmai acest plural (regiuni) va constitui temeiul solicitării Bucovinei (ulterior, doar a nordului ei), teritoriu despre care nu se menţiona nimic în articolul 3. „Imprecizia redactării articolului 3 pare a fi avut, oricum, un temei mai profund: el privea o zonă – Europa de sud-est – unde interesele celor doi parteneri intrau în conflict şi, pentru a nu stânjeni încheierea acordului, cele două părţi consimţeau tacit să nu intre în detalii supărătoare şi să se menţină la un nivel mai general". (Florin Constantiniu)

Asigurată dinspre răsărit, Germania atacă Polonia pe 1 septembrie, declanşând Al Doilea Război Mondial. Hitler îşi realizase obiectivul principal, acela de a nu fi nevoit să lupte pe două fronturi, dar şi Stalin îşi văzuse visul cu ochii, un conflict generalizat între principalele puteri capitaliste.

Ceea ce a stricat însă planurile dictatorului sovietic a fost rapiditatea cu care Wehrmachtul a zdrobit statul polonez, în numai două săptămâni şi ulterior, în mai-iunie 1940, colapsul armatei franceze, considerată cea mai bună din Europa, în mai puţin de o lună. În locul unui conflict lung şi istovitor în care miza că vor fi atrase Reichul şi puterile vestice, Rusia se vedea confruntată, la sfârşitul lui iunie 1940, cu o Germanie atotputernică pe continent, care, în afara Poloniei şi Franţei, mai ocupase Olanda, Belgia, Norvegia, Danemarca, Iugoslavia şi Grecia, atrăgând în orbita ei de interese şi state precum Italia, Ungaria, Slovacia sau Croaţia. Pe de altă parte, nici Uniunea Sovietică nu neglijase să obţină dividendele târgului încheiat cu Hitler. Pe 17 septembrie 1939, Armata Roşie intră în Polonia sub pretextul „eliberării" Ucrainei şi Bielorusiei de est, în realitate pentru a transpune în practică articolul 2 al protocolului adiţional secret care prevedea împărţirea statului polonez între Germania şi Rusia. Urmează statele baltice (Estonia, Letonia şi Lituania), pe care sovieticii le constrâng să semneze tratate de asistenţă mutuală (sept.-oct. 1939), prin care erau obligate să consimtă la staţionarea forţelor militare ruseşti pe teritoriul lor. Independenţa lor reală luase sfârşit, în august 1940, ele fiind anexate de U.R.S.S. Cu Finlanda lucrurile au mers mai greu, fiind necesar un istovitor şi lung – având în vedere disproporţia forţelor – război (30 noiembrie 1939-12 martie 1940), la sfârşitul căruia statul finic cedează Rusiei Carelia şi alte teritorii din nord în suprafaţă totală de 40.000 de kilometri pătraţi. În acest fel era bifat şi punctul 1 al protocolului secret din 23 august 1939. Rămânea de rezolvat chestiunea Basarabiei, pe care Stalin nu întârzie să o aducă pe tapet.

Ultimatumul

Rezistenţa înverşunată şi plină de eroism a finlandezilor a salvat Basarabia pentru moment. Iniţial, Kremlinul pregătise pentru România un

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

scenariu ce semăna cu cel aplicat statelor baltice şi care urma să fie pus în practică la sfârşitul anului 1939 sau începutul celui următor. Neaşteptata opoziţie a Finlandei a întârziat însă reglarea conturilor cu Bucureştiul. Imediat după încheierea păcii cu guvernul de la Helsinki, pe 29 martie 1940 Molotov, vorbind în faţa Sovietului Suprem, abordează şi problema Basarabiei menţionând că Uniunea Sovietică nu recunoscuse niciodată „cucerirea" ei de către România, dar că momentan guvernul sovietic nu-şi propune rezolvarea situaţiei prin mijloace militare. Stalin, metodic şi prudent ca întotdeauna, îşi pregătea lovitura cu grijă, ori atât timp cât cel mai puternic aliat al României, Franţa, era încă în picioare, liderul sovietic nu voia să rişte nimic. Între timp însă, diplomaţia de la Moscova pregătea terenul. La 10 aprilie 1940, G. Davidescu, ministrul României în capitala rusă, este convocat de către Molotov pentru a i se aduce la cunoştinţă o notă de protest a guvernului sovietic împotriva unor pretinse provocări ale armatei române la frontiera de pe Nistru. Molotov îl avertizează ameninţător pe ministrul român că asemenea provocări sunt intolerabile şi nu vor mai fi permise.

Pe 22 iunie, Franţa semnează armistiţiul cu Germania, ieşind practic din jocurile de putere ale momentului. A doua zi chiar, Molotov îl invită la o discuţie pe Schulenburg, ambasadorul Reichului la Moscova, pentru a-l informa că „soluţionarea problemei basarabene nu mai suferă amânare". Nouă în comunicarea ministrului de externe sovietic era cererea Sovietelor de a anexa şi Bucovina, pe lângă Basarabia. Includerea Bucovinei în revendicările teritoriale faţă de România, l-a iritat pe Hitler, căruia i s-a părut că sovieticii încalcă protocolul secret, în care nu se vorbea nimic despre această provincie. Pe Führer îl nemulţumise nu doar procedeul folosit, ci şi momentul ales de Stalin pentru a pune problema Bucovinei. Desigur, Wehrmachtul obţinuse o strălucită victorie în vest, dar admiţând că ipotetic Germania ar fi vrut să se opună noii revendicări ruseşti, practic îi era imposibil. Ar fi durat săptămâni până ce forţele germane ar fi fost deplasate din apusul continentului până în est. Într-o nouă întâlnire Molotov-Schulenburg, desfăşurată în seara zilei de 25 iunie, ambasadorul german îi sugerează interlocutorului său că renunţarea la Bucovina ar uşura soluţionarea paşnică a conflictului. Molotov îşi reduce pretenţiile la Bucovina de Nord, moment în care Schulenburg încearcă să obţină o nouă concesie din partea sovietică, propunând restituirea de către Rusia a tezaurului românesc, adus la Moscova în anii 1916-1917. Refuzul lui Molotov e categoric, tezaurul reprezentând în viziunea lui o compensaţie pentru anii în care „România a exploatat Basarabia". Cu aceasta, convorbirile ruso-germane pe tema Basarabiei au luat sfârşit. Supărarea lui Hitler ne salvase Bucovina de Sud.

Pe 26 iunie 1940, la orele 22:00, Davidescu este convocat de către Molotov la sediul Ministerului de Externe, unde i se remite nota ultimativă prin care U.R.S.S cerea Basarabia şi Bucovina de Nord. La nota sovietică era anexată şi o hartă la scara de 1:1.800.000, pe care Molotov fixase cu un creion roşu neascuţit, traseul noii frontiere. Grosimea vârfului creionului, acoperea doar ea, în teren, o fâşie de 10 kilometri, corespunzătoare regiunii Herţa. Termenul pe care Molotov îl stabilise – şi va refuza să-l prelungească – pentru răspunsul guvernului român era de 24 de ore. Pentru a pune şi mai multă presiune pe factorii de decizie din capitala României, sovieticii au întrerupt în repetate rânduri comunicarea lui Davidescu către Ministerul de Externe român, astfel că textul complet al ultimatumului a parvenit abia la ora 6 dimineaţa, pe 27 iunie, la Bucureşti.

„Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem"

Vestea ultimatumului a provocat consternare şi disperare la Bucureşti. Carol al II-lea notează în jurnalul său: „Această ştire m-a trăznit ca o lovitură de măciucă şi m-a revoltat în cel mai înalt grad. Este un lucru aşa de oribil, încât nicio minte românească nu poate să-l conceapă". Pentru a analiza

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

situaţia şi a hotărî poziţia României, regele convoacă pentru ora 12:00 Consiliul de Coroană.

Instituţia Consiliului de Coroană fusese introdusă în practica politică românească de către Carol I, amintind oarecum de vechea tradiţie istorică a sfatului domnesc. În faţa unor situaţii critice, suveranul, la propunerea guvernului, putea convoca Consiliul de Coroana care însă avea doar un rol consultativ, decizia finală aparţinând executivului reprezentat de monarh şi guvern. În timpul domniei lui Carol I (1866-1914) avuseseră loc două astfel de Consilii, unul pe 2 aprilie 1877 pentru a stabili calea de urmat în condiţiile războiului ruso-turc, celălalt pe 3 august 1914, pentru a hotărî poziţia României în Primul Război Mondial. Ferdinand I, convocase la rândul său cinci Consilii de Coroană. Primul pe 14 august 1916, pentru a aviza intrarea României în război, următoarele trei în zilele de 17, 18, 19 februarie 1918 în împrejurările grele ale încheierii păcii separate cu Puterile Centrale, în sfârşit ultimul pe 31 decembrie 1925, pentru a lua la cunoştinţă de decizia principelui moştenitor Carol de a renunţa la tron. În timpul lui Carol al II-lea (1930-1940), până la lovitura de stat din 10 februarie 1938 şi instaurarea regimului de autoritate monarhică, Consiliul nu fusese întrunit decât o singură dată, pe 9 aprilie 1937, pentru a-l exclude pe prinţul Nicolae din familia regală, în urma contractării de către acesta a unei căsătorii, cu Ioana Doletti, în afara Constituţiei şi a Statutului Casei Regale. Pe 30 martie, printr-un decret-lege, Consiliul de Coroană este instituţionalizat, căpătând astfel un caracter legal. Membrii Consiliului erau numiţi de către rege şi primeau o indemnizaţie lunară de 50.000 de lei. Tot prin decret regal şi tot pe 30 martie 1938 au fost numiţi şi consilierii regali: Patriarhul Miron Cristea, mareşalii Alexandru Averescu şi Constantin Prezan, foştii prim-miniştrii Nicolae Iorga, Arthur Vaitoianu, Gh.G. Mironescu, Alexandru Vaida-Voevod, Constantin Angelescu, Constantin Argetoianu şi administratorul Domeniilor Regale, generalul Ernest Ballif. De asemenea, în virtutea atribuţiilor sale de ministru al Palatului, făcea parte din Consiliul de Coroană şi Ernest Urdăreanu, omul de încredere al lui Carol al II-lea.

Aşadar, la convocarea regală pentru ora 12:00 răspund consilierii regali (cu excepţia mareşalului Prezan, supărat pe rege, şi a lui Vaida-Voevod, aflat la Braşov), precum şi membrii guvernului Tătărescu. Întrunirea s-a ţinut în Sala Tronului din Palatul Regal şi a fost precedată de o expunere a faptelor făcută de primul ministru şi Ion Gigurtu, ministrul de externe. Apoi, generalul Florea Ţenescu a prezentat situaţia militară a României, punând în evidenţă inferioritatea clară a ţării în faţa triplei ameninţării ruso-ungaro-bulgare. Spicuim din însemnările unui participant la Consiliu, sociologul Petre Andrei, ministrul Educaţiei Naţionale: „Generalul Ţenescu ne dă date uluitoare. În faţa noastră Rusia pune 100 de divizii de infanterie, 20 de brigăzi de cavalerie, 7 divizii motorizate, paraşutişti. La aviaţie, raportul dintre noi şi ruşi este de la 0 la 5. Ungurii au 19 divizii de infanterie, nu ştim câtă cavalerie şi unităţi motorizate. Bulgarii au 22 de divizii de infanterie, avioane, unităţi motorizate. Noi nu putem opune la toţi decât 40 de divizii în total după cât am înţeles eu. Pe trei fronturi dacă am lupta, putem rezista câteva zile. Gen. Ilcus, ministrul Armatei, adăuga că pe frontul unguresc şi bulgăresc am putea rezista, dar numai pe frontul unguresc aveam şanse de victorie". În final, şeful Statului Major propune acceptarea ultimatumului „pentru a nu fi obligaţi să cedăm mâine mai mult decât ni se cere azi".

Suveranul cere apoi părerea consilierilor şi membrilor guvernului. Primul ia cuvântul Nicolae Iorga, care solicită mobilizarea generală şi rezistenţa până la ultimul om. În acelaşi sens se pronunţă şi C. Angelescu, Victor Iamandi şi Victor Antonescu. Un moment emoţionant îl reprezintă intervenţia basarabeanului Ştefan Ciobanu, membru al Sfatului Ţării din 1918 şi ministrul Cultelor şi Artelor în guvernul Tătărescu. El exclamă patetic, cu vocea înecată în lacrimi: „Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

batem“, adăugând profetic: „Părăsirea Basarabiei de armatele române ar fi cea mai mare crimă naţională, căci ea ar însemna să aruncăm populaţia din Basarabia în braţele unui neam străin şi a unui regim pe care nimeni în Basarabia nu-l doreşte”.

Opinia lui Ştefan Ciobanu este împărtăşită de Silviu Dragomir şi Traian Pop, dar nu şi de marea majoritate a membrilor cabinetului (Mihai Ralea, C.C. Giurescu, Victor Slăvescu, Mihai Ghelmegeanu, etc), care se raliază părerii lui Constantin Argetoianu care se pronunţase împotriva războiului, în condiţiile în care Germania ne sfătuieşte să primim ultimatumul. Se supune la vot acceptarea ultimatumului. Pentru se pronunţă 10 dintre participanţii la Consiliu, împotriva 11, patru sunt pentru discuţii cu Sovietele, iar unul (Tătărescu) se abţine. Singurele decizii concrete care se iau sunt mobilizarea generală propusă de Urdăreanu (inutilă în opinia lui Argetoianu, menită doar să irite Ungaria şi Uniunea Sovietică), consultarea Germaniei, Italiei, Turciei, Greciei şi Iugoslaviei, precum şi încercarea de a obţine o amânare din partea ruşilor propunând negocieri între cele două părţi.

Un rege prea mic pentru o ţară atât de mare

În după-amiaza zilei de joi, 27 iunie 1940, sunt primiţi la Palatul Regal reprezentanţii Germaniei şi Italiei, Fabricius şi Ghigi. „Germania, care îşi dăduse asentimentul la anexarea Basarabiei de către Uniunea Sovietică şi era preocupată în gradul cel mai înalt ca livrările de petrol din România să nu fie perturbate, iar securitatea perimetrului petrolifer să fie asigurată, nu putea decât să îndemne guvernul român să cedeze ultimatumului sovietic”. (Florin Constantiniu)

Italia, care doar în urmă cu şase luni făgăduise sprijin României, în eventualitatea unui conflict cu Uniunea Sovietică, susţine acum poziţia Germaniei. Răspunsurile primite din partea aliaţilor balcanici sunt la fel de descurajatoare, oscilând între ambiguitate şi condiţionări greu de îndeplinit, fapt ce le transforma pe fond în refuzuri de a acorda asistenţă ţării noastre. În ceasul suprem al istoriei sale, România se găsea singură în faţa duşmanului ei secular, Rusia.

La orele 21:00 are loc un nou Consiliu de Coroană, participanţilor din precedentul adăugându-li-se Vaida-Voevod, sosit între timp de la Braşov. Se ia notă de răspunsurile primite din partea statelor consultate şi se constată izolarea României. Răspunsul Moscovei la cererea de negocieri încă nu venise, dar el va fi unul negativ. Molotov va adresa practic un al doilea ultimatum în care respingea orice fel de negocieri şi solicita părţii române, sub ameninţarea războiului, evacuarea teritoriilor cedate în termen de patru zile.

În cel de-al doilea Consiliu, Iorga critică starea armatei noastre, dar nu uită să arunce o săgeată şi în directia vechiului – şi acum defunctului – său adversar Ionel Brătianu, pentru neînţelegerile cu Serbia în privinţa Banatului (!!!). Iorga critică şi luarea Cadrilaterului în 1913, fapt care i-a transformat pe bulgari în duşmanii noştri. Se menţine însă pe poziţia rezistenţei. Îşi revizuiesc atitudinea, în favoarea cedării, Victor Antonescu, Constantin Angelescu şi Gh.G. Mironescu. Argetoianu dă din nou tonul supunerii în faţa dictatului rusesc: „Să nu ne tocmim prea mult cu Rusia. N-are importanţă ceea ce facem astăzi. Răul de azi, cu cât va fi mai mare, cu atât se va întoarce într-un bine mâine. Să nu se facă mobilizare. Concluzie: linişte la Est. Sacrificii momentane”.

De această dată, votul este covârşitor pentru acceptarea condiţiilor sovietice: 19 pentru, 6 împotriva şi 1 (Victor Antonescu) expectativ. Ipocrit, regele Carol al II-lea notează în jurnalul său, probabil pentru uzul posterităţii: „Consiliul are loc şi am ieşit din el amărât şi dezgustat, toţi acei care făceau pe eroii la prânz s-au dezumflat. Numai 6 voturi, din cei 26 prezenţi, au fost pentru rezistenţă. Numele lor merită să fie înscrise cu litere de aur în cartea demnităţii româneşti: Nicolae Iorga, Victor Iamandi, Silviu Dragomir, Traian Pop, Ştefan Ciobanu, Ernest Urdăreanu”. Curios cum emfaticul monarh nu s-

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

a gândit nicio clipă să-şi înscrie şi el numele în „cartea de aur a demnităţii româneşti”, ordonând rezistenţa în faţa agresiunii ruseşti. Nimic nu-l împiedica să o facă, votul Consiliului era pur consultativ. La urma urmei, Carol al II-lea, după ce destabilizase scena politică românească, prin intrigi şi sciziuni de partide, după ce introdusese terorismul de stat în practica politică a vremii, îşi asumase prin actul de la 10 februarie 1938 întreaga autoritate şi responsabilitate pentru viitorul ţării. Nu fusese el cel care declarase melodramatic că „nu va fi cedată nicio brazdă din teritoriul ţării” şi că „România este apărată de un cerc de oţel şi foc”? Pe 27 iunie 1940, toate acestea s-au dovedit doar vorbe goale, menite să ascundă corupţia unei camarile îmbuibate din contractele cu fabricile de armament şi laşitatea unui monarh, obişnuit de tânăr să fugă din faţa răspunderilor ce-i reveneau.

Singurul om politic care ar fi avut curajul să-i spună în faţă regelui ceea ce i se cuvenea, Iuliu Maniu, a lipsit de la cele două Consilii de Coroana din 27 iunie 1940, nefiind invitat. O va face însă în ultimul Consiliu din timpul domniei lui Carol al II-lea şi ultimul din istoria monarhiei, cel din 30 august 1940, convocat să ia act de dictatul de la Viena, prin care jumătatea de nord a Ardealului era cedată – din nou fără luptă – Ungariei. Spunea Maniu atunci: „...în viaţa statelor se fac greşeli, care trebuie să-şi aibă răspunderea lor şi în viaţa unei naţiuni se întâmplă lucruri pentru care trebuie să ispăşească aceia care, dintr-o cauză sau alta, au fost vinovaţi pentru eşecul şi pentru nenorocirea pe care le-au adus neamului. Aceasta şi pentru aceea că nu însuşi neamul să fi fost vinovat, fără să fie vinovaţi particulari şi indivizi... aceşti domni au avut soarta ţării în mână, în urma unei lovituri de stat”.

România Mare, un vis?

Eminentul om politic care a fost Grigore Gafencu surprindea cu acuitatea şi spiritul sintetic proprii diplomatului de carieră cauzele prăbuşirii României în vara anului 1940 şi ale cedării Basarabiei: „1. Rusia nu a renunţat niciodată la această provincie şi era hotărâtă să se folosească de orice prilej pentru ca, sprijinită pe uriaşa ei putere, să ajungă din nou la Dunăre; 2. Fiindcă ori care ar fi fost politica pe care am fi urmat-o faţă de Germania, Reichul ar fi sacrificat oricând interesele noastre la Dunare (care sunt şi ale sale), pentru a-şi acoperi spatele înspre Rusia într-un război european; 3. Fiindcă Italia, care în timpul din urmă ne făgăduise ajutorul ei în caz de agresiune rusească, a intrat în război însuşindu-şi toate angajamentele Germaniei; 4. Fiindcă singurul nostru sprijin adevărat şi real, forţa anglo-franceză, s-a prăbuşit”.

Acestea însă nu sunt decât premisele externe ale catastrofei României din vara anului 1940. În plan intern, lipsa unui proiect de modernizare a ţării, demagogia patriotardă lipsită de orice substanţă, slaba înzestrare a armatei, politicianismul adeseori veros, abandonarea principiilor morale în politică au făcut tot atât rău fibrei naţionale ca şi duşmanii externi.

În ziua de 27 iunie a anului 1940, lespedea de mormânt a istoriei se aşternea pentru a treia oară în decurs de 130 de ani peste trupul martirizat al bietei Basarabii. Fii-vom noi sau urmaşii noştri pregătiţi vreodată să ridicăm această piatră de mormânt?

*

“Retragerea armatei române din Basarabia
"Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem!”

Autor: Manuel Stănescu

La 26 iunie 1940, ministrul de externe sovietic, Viaceslav Molotov, l-a convocat pe ministrul României la Moscova, Gheorghe Davidescu, căruia i-a prezentat o notă ultimativă prin care cerea cedarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei, ameninţând, în cazul unui refuz, cu recursul la forţă.

Nota ultimativă sovietică a stârnit panică la Bucureşti. De la declanşarea războiului, în septembrie 1939, regele Carol al II-lea nu pierduse niciun prilej pentru a sublinia, cu o suficienţă demnă de o cauză mai bună, că „nicio

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

brazdă de pământ nu va fi cedată", cuvinte pe care le repetase inclusiv în ianuarie, în timpul vizitei la Chişinău. În faţa ameninţării, a devenit cât se poate de limpede că România nu dispune nici de mijloace militare de apărare, nici de aliaţi. Abandonarea Basarabiei fără a se trage niciun foc de armă a reprezentat începutul sfârşitului pentru România Întregită şi rămâne un moment decisiv, cu un impact major în mentalul colectiv românesc.

Decisivele Consilii de Coroană

Când s-a primit, în noaptea de 26/27 iunie, prima notă ultimativă sovietică, au fost contactaţi imediat reprezentanţii Germaniei, dar răspunsul a venit sec: „Fiţi de acord". Nici nu e de mirare, de vreme ce lucrurile fuseseră, în mare, stabilite prin protocolul adiţional secret al Pactului Ribbentrop-Mototov. Încă din 23 iunie, Molotov îl informase pe von Schulenburg, ambasadorul german la Moscova, că Uniunea Sovietică va cere Basarabia şi Bucovina, neacceptând nicio amânare şi fiind decisă să folosească forţa armată. Celelalte puteri consultate – Italia, Iugoslavia, Grecia şi Turcia – au dat, în fond, acelaşi răspuns. În afara Italiei, celelalte au încălcat evident acordurile bilaterale în vigoare la acea dată. Ba mai mult, aşa cum informa ataşatul militar român la Belgrad, colonelul Gheorghe Popescu, Marele Stat Major iugoslav concentrase trupe la graniţa cu România, cu scopul ca, în eventualitatea prăbuşirii statului român, să ocupe Banatul[1]. Era efectul direct al realităţii consemnate de Constantin Argetoianu în jurnal, la 1 ianuarie 1936: „Între cele patru graniţe ale ţării, şi până sus, totul e numai corupţie. Singurul lucru organizat în România Mare e jaful şi şperţul".

Dacă am fi luptat și vărsat sânge în 1940 pentru Basarabia, poate că...

Basarabia, pământ românesc – de la alipirea țaristă la ultimatumul sovietic

Cedarea Basarabiei s-a petrecut din cauza unei dezinformari a membrilor Consiliului de Coroană?

În ziua de 27 iunie au avut loc două Consilii de Coroană. Trebuie precizat că acest Consiliu avea, cel puţin teoretic, un rol consultativ. În primul, ţinut după ora 12.00, au participat (conform Jurnalului regelui) 27 de miniştri şi consilieri regali, dintre care unsprezece s-au pronunţat împotriva acceptării notei ultimative sovietice (Nicolae Iorga, Gheorghe Gh. Mironescu, dr. Constantin Angelescu, Victor Iamandi, Victor Antonescu, Ştefan Ciobanu, Silviu Dragomir, Traian Pop, Nicolae Hortolomei, Petre Andrei şi Ernest Urdăreanu). Zece au fost pentru cedare, cinci pentru discuţii şi unul rezervat.

Cel de-al doilea Consiliu a avut loc în seara aceleiaşi zile, după ora 21.00, în prezenţa a 28 de persoane (se alăturase şedinţei şi Alexandru Vaida-Voevod). Noua notă ultimativă a fost respinsă de şase dintre participanţi (Nicolae Iorga, Victor Iamandi, Ştefan Ciobanu, Silviu Dragomir, Traian Pop şi Ernest Urdăreanu). Prezenţi la şedinţă, generalii Florea Ţenescu (şeful Marelui Stat Major al Armatei) şi Ioan Ilcuş au prezentat date „uluitoare", după cum consemnează un alt martor ocular, Petre Andrei, în condiţiile în care multe dintre guvernele interbelice fuseseră conduse de către cei prezenţi! Nu aveam aliați, nu aveam fortificații, nu aveam dotare, nu aveam muniție suficientă. La aviație, de exemplu, raportul era de 0 la 5. La unități de infanterie, România dispunea de 40 de divizii, comparativ cu cele 141 pe care le aveau Uniunea Sovietivă, Ungaria și Bulgaria laolaltă, considerându-se că un conflict deschis cu vecinul de la răsărit va atrage și intervenția țărilor cu care România avea litigii teritoriale.

Aşa s-a spulberat visul României Mari, trăit doar 22 de ani. „Am pierdut România Mare", spunea regretatul academician Florin Constantiniu, „pentru că nu am fost vrednici de ea".

Ne apărăm? Nu, ne retragem!

Plecând de la premisa rezistenţei, încă din septembrie-octombrie 1939, factorii de decizie militari au elaborat o concepţie strategică de apărare a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Basarabiei, cu cedarea nordului acestei provincii. Alţii, printre care şi generalul Florea Ţenescu, şeful Marelui Stat Major, considerau că întregul grup de armate din Est trebuia retras în dreapta Prutului, urmând ca în Basarabia să rămână doar elemente de acoperire. O asemenea soluţie era viabilă din punct de vedere militar, pentru că ar fi limitat pierderile şi ar fi oferit timp forţelor din apărare să se concentreze asupra direcţiilor de atac, dar avea certe dezavantaje de ordin politic, creând impresia de abandon al Basarabiei, ceea ce autorităţile de la Bucureşti doreau cu orice preţ să evite.

După primirea primei note ultimative sovietice, din noaptea de 26/27 iunie 1940, s-a ordonat intrarea în dispozitivul de apărare în conformitate cu proiectele aprobate. Comandantul Armatei a 4-a, generalul Nicolae Ciupercă, sublinia la sfârşitul raportului către Marele Stat Major că „nu s-a primit nicio indicaţie, oricât de vagă, asupra unei eventuale retrageri". Nimic nu părea să indice faptul că armata se va retrage fără luptă.

În atare situaţie, Ordinul nr. 6006 emis de Marele Stat Major la ora 6 în dimineaţa zilei de 28 iunie, adresat Grupului de Armate din Est (Armata a 3-a, Armata a 4-a, Corpul 3 Armată, Corpul 10 Armată şi Corpul de Cavalerie), a venit ca o lovitură de trăznet. În acest document se preciza:

„1. Guvernul a hotărât evacuarea Basarabiei şi ducerea rezistenţei pe Prut.

2. S-a convenit cu guvernul URSS ca în decursul zilei de 28 iunie să fie predate Sovietelor oraşele Cernăuţi, Chişinău şi Cetatea Albă.

3. Până la ora 19 oraşele vor fi complet evacuate de trupe, stabilimente şi depozite militare, precum şi de autorităţile civile.

4. Oraşele vor fi predate de primari, fără niciun fel de amestec militar, cu începere de la ora 20.

5. Nu se execută nicio distrugere de căi ferate, poduri, instalaţii, depozite, aerodromuri, întreprinderi industriale, uzine electrice, telegraf, telefon, gări, locomotive, vagoane.

6. Luând legătură cu comandamentul sovietic din faţă, va stabili astfel ritmul mişcării şi al evacuării încât să nu se producă nicio întâlnire între trupele române şi sovietice"[2].

Câteva ore mai târziu, la 11.00, Marele Stat Major emitea Ordinul nr. 5688/C, în care făcea precizări suplimentare cu privire la organizarea retragerii:

„ [...]

2. Evacuarea trebuie să fie terminată în patru zile până la 2 iulie inclusiv, ora 12 românească.

3. Oraşele Cernăuţi, Chişinău şi Cetatea Albăvor trebui evacuate şi predate până azi 28 iunie, ora 20.

Restul teritoriului va fi evacuat succesiv, în 4 etape [...].

4. Trupele se vor evacua numai pe jos [...]. Calea ferată se va rezerva pentru evacuarea materialelor mai [sic!] principale, bolnavi, familiile ofiţerilor şi funcţionarilor".[3]

Nu-i greu de înţeles impactul pe care l-au produs aceste documente asupra moralului militarilor. După luni de zile de declaraţii sforăitoare ale autorităţilor, după elaborarea unor planuri de apărare, se decidea (în ultima clipă!) evacuarea, fără să existe un plan de acţiune în acest caz. În consecinţă, toate aceste ordine s-au dovedit în contrast aproape total cu realitatea din teritoriu, retragerea îmbrăcând haina unei fugi dezordonate.

Retragere, evacuare sau fugă dezordonată?

Pe teren trupele române s-au confruntat cu o situaţie dramatică, două elemente contribuind la haosul ce a urmat: lipsa totală de pregătire a operaţiei de evacuare şi comportamentul trupelor sovietice. Acestea au traversat frontiera în noaptea de 27/28 iunie 1940, în cinci puncte, fără să aştepte răspunsul autorităţilor române, iar în cursul zilei următoare au fost ocupate oraşele Cernăuţi, Hotin, Bălţi, Chişinău, Cetatea Albă. Folosind cu

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

predilecţie unităţi cu mare mobilitate (motorizate şi cavalerie), au înaintat rapid spre Prut şi au depăşit coloanele române aflate în retragere. În ziua de 29 iunie, unităţi de desant aerian au fost lansate la Ismail şi Bolgrad; în plus, unităţi de diversiune au fost fost infiltrate în spatele unităţilor române.

Având în vedere această realitate, trupele sovietice au atins Prutul şi Dunărea în ziua de 30 iunie, cu mult înainte de termenul convenit. Dincolo de atingerea rapidă a acestor obiective, sovieticii au adoptat o atitudine provocatoare la adresa trupelor române. De regulă, după ce erau depăşite, detaşamentele române erau oprite, sub pretextul înapoierii rechiziţiilor făcute în teritoriile cedate. Armele trebuiau depuse pe o parte a drumului, în timp ce personalul era poziţionat de cealaltă parte, separat trupa de ofiţeri. Uneori grupe de localnici, sub protecţia trupelor sovietice, jefuiau bunurile unităţii. Apoi marşul se relua, fără armament şi materiale. Nu de puţine ori întâlneau alt „punct de control" şi procedura se relua. Ofiţerii îndeosebi au fost insultaţi, epoleţii rupţi, bunurile personale confiscate, inclusiv piese din uniformă.

În rândul unităţilor sovietice se aflau numeroşi propagandişti, care exercitau permanente agresiuni psihologice împotriva trupelor române. Aceştia îndemnau soldaţii să dezerteze şi eventual să se revolte împotriva ofiţerilor. Cei vizaţi au fost îndeosebi militarii originari din Basarabia, în cazul acestora folosindu-se ameninţări cu represalii în cazul în care nu-şi părăseau unităţile. Nu de puţine ori, aceşti agitatori au fost ajutaţi de localnici, fie că vorbim de acţiuni spontane, fie de măsuri pregătite din timp: înlăturarea din localităţi a însemnelor româneşti şi înlocuirea cu cele sovietice, transmiterea de informaţii către unităţile române, dezarmarea sau chiar molestarea unor militari, răspândirea de manifeste şi materiale cu conţinut comunist, organizarea de manifestaţii de simpatie pentru trupele invadatoare, eliberarea deţinuţilor din închisori şi alte acţiuni specifice.

Implicarea minorităţii evreieşti din Basarabia în manifestări ostile trupelor române se regăseşte în numeroase documente şi declaraţii ale martorilor oculari. Nu trebuie să absolutizăm; au existat numeroşi evrei care s-au retras odată cu trupele române, dar sublinierea de către presă a acestei ostilităţi a creat o vie emoţie în cadrul opiniei publice româneşti şi, din păcate, chiar mai mult decât atât, militari români fiind implicaţi, în sudul Bucovinei şi în Moldova, în agresiuni cu caracter antisemit, soldate cu victime. Cea mai amplă analiză a aparţinut Biroului din Secţia 2 Informaţii a Marelui Stat Major[4]. Ca orice document, spiritul critic este esenţial, dar trebuie ţinut cont că acest raport a fost întocmit într-un mod profesionist din punct de vedere informativ. Acest document arăta, de exemplu, componenţa conducerii comitetelor revoluţionare din principalele oraşe ale Basarabiei:

„1. Comitete revoluţionare:

– La Cernăuţi comisar al poporului este evreul Sale Brüll de profesie fotograf, primar este evreul Glaubach.

– La Chişinău sovietul comunal este condus de avocatul evreu Steinberg, originar din Huşi.

– La Chilia Nouă s-a format un comitet local condus de evreul dr. Rabinovici.

– Foştii gazetari evrei de la Adevărul şi Dimineaţa, anume Teziman şi Cândea au căpătat funcţii importante în Basarabia.

– La Soroca, conducătorul acţiunii teroriste a fost evreul Leizer Ghinsberg, gardian public la poliţia locală [...]".

Numeroase dezertări

În mod evident, locuitorii evrei căzuţi victime violenţelor antisemite de după încheierea operaţiunii nu erau cu nimic vinovaţi. Cazurile cele mai grave s-au înregistrat la Dorohoi şi Galaţi, existând mărturii care atestă inclusiv aruncarea acestora din trenuri aflate în mers. Trebuie însă făcută precizarea că aceste violenţe nu au fost rezultatul unor decizii ale autorităţilor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

militare sau civile, fie locale sau centrale, fiind expresia unor gesturi individuale sau colective, şi au avut drept autori, pe lângă soldaţi şi ofiţeri, pe unii cetăţeni din zonele aferente[5].

Lipsa unui plan de evacuare a obligat comandanţii de la diverse paliere de conducere la iniţierea unor măsuri în mare măsură ineficiente, având în vedere timpul extrem de scurt aflat la dispoziţie. Comandantul Armatei a 4-a, generalul Nicolae Ciupercă, a trimis pe direcţiile principale de evacuare o serie de ofiţeri superiori, iniţiativă care a limitat dezordinea şi panica şi a redus proporţia pierderilor.

Un fenomen extrem de grav l-au constituit dezertările. Mulţi ostaşi, români şi minoritari, originari din Basarabia, şi-au părăsit unităţile la vestea evacuării, plecând uneori inclusiv cu armamentul din dotare. Cinci divizii au rămas cu mai puţin de jumătate din efective în urma acestui grav fenomen. La data de 4 iulie 1940, cele două armate române (3 şi 4) şi aeronautica consemnau numeroase pierderi (morţi, răniţi şi dispăruţi): 233 ofiţeri, 226 subofiţeri şi 48.629 trupă[6]. Doi ofiţeri români s-au sinucis: căpitanul Epure Ion din Regimentul 3 Călăraşi şi Arnold Ahsenhorl, din Regimentul 10 Vânători, „din cauza vexaţiunilor la care au fost supuşi de către trupele sovietice”. Felul în care s-au comportat soldaţii originari din Basarabia a pricinuit „o mare decepţie”, aşa cum consemnează o dare de seamă a Diviziei 2 cavalerie, acelaşi document consemnând că „la prima somaţie sovietică şi în strigăte de Ura! au părăsit rândurile unităţilor, plecând adeseori cu materialele din dotare”. Documentul trăgea concluzia că soldaţii români bucovineni şi basarabeni „nu s-au dovedit la înălţimea unui sentiment patriotic mai ridicat. Este posibil să fi suportat şi efectele unei propagande inamice”[7].

Cooperarea româno-sovietică pe perioada evacuării şi cea imediat ulterioară s-a realizat în cadrul unei comisii mixte ce a funcţionat la Odessa, fiind solicitată de guvernul sovietic prin cea de-a doua notă ultimativă. Partea română a fost de acord cu propunerea, iar generalul Florea Ţenescu l-a numit ca preşedinte al delegaţiei pe generalul Aurel Aldea, secondat de colonelul magistrat Hagi Stoica. Delegaţia română a plecat la bordul vasului Transilvania, din Constanţa către Odessa, în seara zilei de 28 iunie. Şedinţele comisiei s-au ţinut tot la bordul navei.

Cauzele dezastrului

Într-un document datat 7 iulie 1940, locotenent-colonelul Titus Şerb, Comisar Regulator de Circulaţie la podul Albiţa în perioada 29 iunie-3 iulie 1940, face o analiză detaliată a evacuării, realizând o imagine sugestivă a evenimentului şi încercând să sugereze anumite măsuri care, în opinia sa, urmau să remedieze o parte dintre neajunsurile constatate cu ocazia retragerii[8]. El preciza că „în general am remarcat o stare de demoralizare, de oboseală şi nepăsare în rândul ofiţerilor. Ţinuta ofiţerilor, cât şi a trupei (rupţi, desculţi, murdari) dădea impresia unei armate înfrânte şi în curs de retragere, urmărită de inamic. Ofiţerii erau mai preocupaţi de siguranţa bagajelor personale decât de cea a materialului. Pretutindeni vedeai căruţe cu bagajele ofiţerilor, care devansau coloanele şi încurcau astfel circulaţia. Căruţele coloanelor erau încărcate cu tot felul de material fără valoare”. Şi concluziona, spunând: „Corpul ofiţeresc nu a fost la înălţime nici din punct de vedere moral, nici din acela al pregătirii de război”.

La 25 iulie 1940, Marele Stat Major raporta Ministerului de Război concluziile trase în urma evacuării Basarabiei şi nordului Bucovinei, în care erau detalialte „lipsurile de ordin moral şi disciplinar ale armatei noastre”[9].

În acest document erau identificate motivele pentru care armata se comportase „ruşinos”. Lipsa legăturii sufleteşti între ofiţeri şi trupă era considerat motivul pentru care soldaţii asistaseră, fără să reacţioneze, la „degradarea şi batjocorirea ofiţerilor”. Aceştia din urmă erau acuzaţi de lipsa spiritului militar, pentru că „s-au lăsat insultaţi, dezarmaţi sau chiar degradaţi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de bande civile, fără să schiţeze măcar un gest de reacţiune. S-au lăsat batjocoriţi în modul cel mai josnic, fără să găsească mijloacele de a-şi apăra onoarea de ofiţeri români". Ordinul de a nu provoca incidente cu trupele sovietice, considerat de mulţi ofiţeri drept o justificare, era considerat nesemnificativ, de vreme ce „nimeni nu putea da ordin ca onoarea să nu fie apărată". Într-un stil specific multor documente ale epocii se preciza că „un ofiţer nu trebuie să se lase jignit nici măcar cu privirea. Reacţia trebuie să fie cu atât mai puternică, cu cât ofensa se materializează prin vorbe sau lovire. Armata română nu se poate lăsa pângărită şi batjocorită de minoritari".

În continuare, raportul identifica şi lipsa de conştiinţă la îndeplinirea datoriei, „la unii ofiţeri activi şi mai ales la ofiţerii de rezervă", lipsa de iniţiativă, curaj şi energie, „care au lipsit la unii comandanţi, tocmai când aceste virtuţi s-ar fi putut afirma din plin", inclusiv la cei mai experimentaţi, precizându-se că „este surprinzător faptul că printre ofiţerii care s-au dovedit fără iniţiativă, curaj şi energie, au fost unii din acei care au făcut războiul din 1916-1919 şi care recunoşteau motivele ce pot provoca panica şi măsurile ce trebuie luate spre a o înlătura".

Lipsa de ţinută militară şi de atitudine ostăşească a contribuit la imaginea deplorabilă a armatei române. Militarii – inclusiv ofiţerii – erau netunşi, nebărbieriţi, cu hainele murdare sau rupte „şi într-o atitudine de completă delăsare, aspect al oamenilor plictişiţi şi demoralizaţi". „Printre elementele de descurajare – se preciza în continuare– au fost şi continuă să fie chiar unii ofiţeri. Aceste elemente complet inconştiente nu pregetă să aducă încă fel de fel de învinuiri la adresa şefilor sau a conducătorilor politici, în auzul chelnerilor la popote şi chiar al soldaţilor de sub comandă. Majoritatea fac strategie şi politică externă, fără nicio documentare şi fără niciun element de judecată; fiecare se simte obligat să-şi spună părerea în toate chestiunile şi să dea chiar soluţii personale în toate direcţiile. Procedând astfel, ei contribuie la crearea şi la întreţinerea unei stări de neîncredere în conducerea superioară, de teamă pentru viitorul neamului sau de înverşunare faţă de diferitele personalităţi politice ale ţării".

Panica nejustificată, în care se lăsaseră antrenate multe unităţi, era considerată o altă cauză a degringoladei. Ea se răspândise inclusiv la părţile sedentare ale unităţilor, adică tocmai la nivelul la care panica trebuia reprimată, iar ordinea menţinută. Această atitudine a avut repercusiuni defavorabile asupra populaţiei civile, mărind şi neîncrederea în puterea armatei. Printre alte cauze ale acestei stări de spirit, documentul menţiona „trimiterea la partea sedentară a unor regimente a unor ofiţeri activi dintre cei mai slabi, lipsiţi de energie şi de iniţiativă, care nu au putut stăpâni niciun moment trupa şi pe ofiţerii de rezervă din subordine. Ofiţerii de rezervă de la partea sedentară sunt dintre aceia care au fugit întotdeauna de muncă şi de riscul vieţii şi nu sunt deloc pregătiţi a face faţă situaţiilor grele".

Abandonul Basarabiei influenţează şi astăzi mentalul colectiv

Aprecierile forurilor superioare de conducere a Armatei, deşi juste, se dovedeau totuşi ipocrite, în condiţiile în care ordinul de retragere precipitată fusese dat de autorităţi prin Marele Stat Major; totodată, e interesant de reţinut că se preconiza o nouă escaladare a conflictului, într-un răstimp destul de scurt, având în vedere precizarea privind constituirea unei poliţii care să supravegheze eventualele dezertări pe timp de război.

Evacuarea fără luptă a Basarabiei şi a nordului Bucovinei, desfăşurată în condiţii foarte grele, a reprezentat un episod tragic pentru România şi pentru Armată. Lipsa de reacţie militară la agresiunea sovietică a creat resentimente puternice faţă de Carol al II-lea şi faţă de oamenii din anturajul său, direct responsabili pentru starea armatei. Celebra replică a lui Nicolae Iorga – „am văzut armata la 10 mai şi poate să se bată" – ascunde în ea tragismul unei întregi epoci. Imaginea abandonului unei provincii istorice a României influenţează inclusiv azi mentalul colectiv. Într-un stil patetic,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

specific multor documente ale perioadei şi poate sugestiv pentru felul nostru de a fi, un raport al Marelui Stat Major arăta că „pierderea Basarabiei şi Bucovinei, precum şi toate samavolniciile la care sunt supuşi fraţii rămaşi peste frontieră, trebuie să constituie pentru fiecare român liber, tot atâtea imbolduri pentru o muncă nepregetată în vederea reconstrucţiei fruntariilor ţării. Imaginea României Mari, purtată în sufletul nostru, trebuie să rămână idealul scump al tuturor năzuinţelor româneşti”[10].

NOTE

[1]Petre Otu, Îmbrăţişarea anacondei. Politica militară a României în perioada 1 septembrie 1939-22 iunie 1941, Bucureşti, Editura Militară, 2006, p. 137.

[2]Arhivele Militare Române, fond Marele Stat Major – secţia a 3-a Operaţii, dosar nr. 1836, f. 8.

[3]Florica Dobre, Vasilica Manea, Lenuţa Nicolescu, Armata Română de la ultimatum la Dictat. Anul 1940. vol. 1, Bucureşti, Editura Europa Nova, 2000, pp. 28-29.

[4]Arhivele Militare Române, fond Marele Stat Major, Secţia 2, dosar nr. 155, ff. 162-172, Apud Alex Mihai Stoenescu, Armata, Mareşalul şi Evreii, Bucureşti, Editura Rao, ediţia a II-a, 2010, pp. 119-129.

[5]Petre Otu, op. cit., p. 155.

[6]Ibidem, p. 156.

[7]Ibidem, p. 157.

[8]Arhivele Militare Române, Fond Microfilme, rola II 2.1638, cd. 174-178.

[9]Arhivele Militare Române, Fond Armata a 4-a, dosar nr. 71, pp. 688-691.

[10]Arhivele Militare Române, fond Marele Stat Major – 948, dos. nr. 1172, f. 91.

2 octombrie 2013

Timpul, Chisinàu: ISTORIE 2 Octombrie 2013, ora 06:45

Personalitatea zilei.

Paul Goma - cel mai cunoscut disident basarabean

Paul Goma s-a născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana (județul Orhei) în familia învățătorilor Eufimie și Maria Goma.

În iunie 1940, când URSS anexează Basarabia, familia nu reușește să se refugieze în dreapta Prutului. Imediat, tatăl îi este arestat de NLVD și 4 ani familia nu mai știe nimic de el. Peste un an de la evadarea tatălui din Siberia și revenirea lui la Mana, se întorc bolșevicii, și familia Goma, tocmai reîntregită se refugiază în „țară”, acte false. Se stabilesc în satul Buia pe Târnava Mare. Sunt hăituiți și trăiesc precar și cu teama de a fi demascați și trimiși la ruși. Peste ani, își aduce aminte cu umor dar și cu ironie, în romanul „Din calidor” de această perioadă a necopilăriei din copilăria lui. În 1946 îl găsim la Școala Normală „Andrei Șaguna” din Sibiu, în 1948 la școala din Șeica Mare, din 1949 este elev la liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, de unde este exmatriculat în 1952, din motive politice. Și această perioadă îi prilejuiește scriitorului, de mai târziu, reflexii pline de umor și ironie în romanul „Astra”. După încercări nereușite la Sighișoara și Brașov de a se înscrie la un alt liceu pentru a încheia bacalaureatul, în rând cu foștii colegi, pierde un an,. Intră, sau mai corect se strecoară, la liceul din Făgăraș în 1953 pe care-l absolvă în vara lui 1954. Reușește la admitere la Școala de Literatură „Mihai Eminescu” din București. Este arestat în 1956 și condamnat. Face închisoarea la Malmaison și Jilava (1957), la Gherla (1958) după care urmează 4 ani de domiciliu obligatoriu la Lățești, până în 1963. Nu este primit la facultate și se angajează ca muncitor, tehnician sau fotograf în Buhuși, Șercaia, Făgăraș și Brașov. Din 1965 își reia studiile la facultatea de Filologie a Universității București. Debutează cu povestirea „Cum bate toba” în revista Luceafărul. Între 1968 și 1973 este redactor la „România literară”.

Romanul „Ostinato” ce cuprinde mărturii din închisorile românești, refuzat de editurile din țară este publicat în Germania (1971) și Franța sub titlul „La cellule des liberbles”.De altfel, de acum, tot ce scrie Paul Goma, se

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

publică în străinătate, nimeni în România nemaiavând curajul să-l editeze. Următoarea apariție editorială în România va fi doar după revoluție, în 1990, cu romanul „Gherla", care apăruse ka Gallimard în 1976! Cărțile lui sunt bine primite în occident de critică, de lumea literară, de diasporă, iar autorul e socotit un Soljeniţîn român.Este arestat, bătut la Securitate, eliberat după o campanie internațională. În 1979 este forța să emigreze în Franța.

Paul Goma este o oglindă în care mulți intelectuali de azi, care au devenit brusc „dizidenți" pe la televiziuni, după 1990, nu se pot uita! Și așa se explică că nu este bine primit nici de foștii securiști, nici de activiștii culturali, dar nici de scriitorii proaspăt „disidenți".

Între „defectele" lui Goma este și acela că nu poate, nu vrea, să ocolească adevărul, că nu e oportunist. Are puterea exemplară de a spune adevărul știind că va fi hulit și batjocorit.

Sursa: Mica enciclopedie de mari valori ridicate dintre români

*

Viorel Ilisoi imi scrie:

Iubite Domnule Paul Goma,

Vă îmbrățișez de ziua Dumneavoastră și vă doresc sănătate și inspirație. De asemenea, sănătate Doamnei și lui Filip.

Am publicat și un text în "Jurnalul Național" - îl găsiți aici. Cam patetic, dar așa a curs din inima asta a mea, păcătoasa.

Cu prețuire,

Viorel Ilișoi

Iat-o, in *Jurnalul ro*:

La mulți ani, Paul Goma!

Autor: Viorel Ilişoi 02 Oct 2013 - 12:12

"Paul Goma împlinește astăzi 78 de ani.

S-a luptat aproape de unul singur cu un sistem criminal și a supraviețuit. A lui a fost victoria până la urmă.

Noi credeam că lupta s-a terminat. Ne-am înșelat. Ne-am dat deoparte și ne-am jucat de-a democrația. Paul Goma – nu. El a continuat să lupte. Și tot de unul singur. Asta îl face să și greșească. Dar nu știm dacă până la urmă nu tot el va avea dreptate.

Noi suntem maleabili. Ne dăm după vremi și după om. Și cine vrea ne îndoaie. Se poate supraviețui așa. Însă Paul Goma ne arată nu cum se supraviețuiește, ci cum se trăiește. Vertical. Cu privirea înainte. Ne învață cum se poate muri în picioare.

Noi zicem că suntem un popor iertător. Ne facem din iertare o virtute supremă. E așa de bine să fii iertător, încât aproape că nu trebuie să mai faci nimic pe lumea asta. Bate-mă, vecine!; împilează-mă, turcule! – scriitorul nu s-ar feri să spună chiar: "împulează-mă", fiindcă el nici de cuvinte nu se teme, nu doar de tirani și de tiranii; rupe-mi șira spinării, frate, cu ciomagul; ia-mi părinții de lângă mine și scoate-le ochii fiindcă nu se pot preface că nu văd. Poți să mă trădezi, să mă scuipi, să îți schimbi peste noapte credința, să mă spurci cu spurcăciune, cu vorba, cu scrisul, fii mârlan cu mine, fă tot ce nu se face fiindcă eu sunt din neam iertător și te voi ierta pentru toate astea.

Paul Goma ne învață că sunt lucruri care nu se iartă. Dacă-i mai iartă pe oameni, că și el e român, peste mizeria lor nu poate trece. Aici nu lasă nimic de la el. Nu are principii de ajustat, de adăugat, de uitat. El mai ales nu uită. Nu uită în locul nostru, iertătorii prin uitare. Opera lui scrisă este revărsarea unui creier colosal care nu uită nimic din ce nu trebuie uitat. Și totul, în această revărsare, ordonat milimetric după regulile unei conștiințe care n-a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

cunoscut ruptura, compromisul, datul după om și după vremi. Și totul, în această revărsare, însuflețit de o inimă mai mare și mai caldă decât a atotiertătorilor confrați. N-aveți decât să-l priviți ca pe un monstru. Cine i-a citit cărțile știe însă că așa ceva nu putea ieși decât dintr-un suflet mare.

Curajul lui nebunesc, verticalitatea, memoria și sufletul mare n-ar fi făcut din Paul Goma, împreună, un mare luptător contra comunismului – nu un dizident. Statura asta a căpătat-o pentru că, peste toate, era un scriitor. De pe această poziție a fost văzut. Un scriitor deosebit de ceilalți prin prietenia lui necondiționată cu adevărul. Un prieten pe care nu l-a trădat niciodată, pe care, tot pierzând prieteni dintre oameni, l-a păstrat aproape. Ni-l tot dă și nouă, ni-l împinge în brațe. Dar dacă nu se îndoaie ca noi, dacă nu are mai multe fețe, dacă nu e răsucibil după deget și după situație, nu ne place prietenul ăsta. Și-i zicem că-i trimis de un nebun. Și de un scriitor fără talent. Apoi: cum, Paul Goma a scris "Din Calidor"? Și "Arta refugii"? Și "Ostinato"? Ah! Atunci e antisemit!

Nu putem noi să-i facem atâtea nedreptăți câte poate el duce. N-avem loc de el. Ne încurcă. Ne tot înțeapă cu degetul în coaste. În frumoasele noastre momente de dezmăț cu morala și cu istoria el apare de niciunde și ne pune o oglindă în față. Ne arată chipurile schimonosite de voluptăți mudare. Și atunci îl lovim cu piciorul în figură. Sau ne facem că nu-l vedem. Uităm că oglinda e problema, nu omul. E incomod, e enervant, e un băgăcios, un nesuferit. Un monstru. Și fiindcă nu-l putem doborî cu bocanci în cap, cum nu l-au doborât nici bătăile crunte din închisorile lui și din anchetele la Securitate, îi zicem că nu are talent. Cei mai proști și cei mai ipocriți dintre noi, dar și cei mai lași, saltă captele din mulțime, prind din aer gălușca asta împănată în bucătăria Securității și-o molfăie o viață, udându-se pe piept cu propria salivă: "Goma n-are talent! Goma n-are talent".

Nu mai puțin inteligentă s-ar dovedi intenția cuiva să demonstreze contrariul, că nu-i așa, că Paul Goma are talent. În privința asta Goma nu trebuie ajutat de nimeni. Se apără singur prin cărțile lui. Cine are ochi de văzut să vadă. Cine nu, să iasă din joc: Paul Goma nu e pentru dânșii. Cărțile scrise mai ales în ultimii ani despre Paul Goma, studiile dedicate, tezele de licență, doctoratele nu vin să-l întărească pe el în reduta propriei opere, nu asta le este intenția. Sunt scrise de oameni normali la cap, trăitori într-o rezervație de normalitate în mijlocul acestei lumi stâlcite. Literații din România fug de Paul Goma, dar literatura română îl va îmbrățișa pe fiul ei izgonit de acasă. Adevărurile lui Paul Goma, lecțiile lui de viață, cărțile lui vor trăi mai mult decât cei care l-au alungat. Am convingerea că bătrânețile mele, nu mai departe de-atât, vor fi luminate de un Paul Goma asumat și pus sus, acolo unde îi este locul. Iar când nepoții mei îi vor citi cărțile, despre ceilalți nu se va mai ști decât ca despre unii care l-au înjurat pe Paul Goma.

Astăzi Paul Goma împlinește 78 de ani. E un moment luminos în lupta lui cu timpul. Un moment să-l aducem mai aproape măcar sufletește. Altfel, știm, nu vine. Pentru că el, plecând, și-a luat țara cu el ca să ne-o redea prin cărți. Modest și discret, patriarhul e acasă acolo unde e. Noi nu suntem unde trebuie.

La mulți ani, Domnule Paul Goma!

*

Un scenariu pentru Mel Gibson – Patimile după Pitești de Paul Goma/ OPINIE

Moldova.org > Social 02 Octombire 2013

Imaginați-vă că sunteți supuși celei mai crude torturi.

Imaginați-vă că trebuie să supuneți pe cineva celei mai crude torturi.

Imaginați-vă o tortură psihică și mentală la fel de dură și crudă ca cea fizică.

14/08/2014

Nu, nu vă puteți imagina chinurile studenților din penitenciarul Pitești, acolo unde avea loc reeducarea prin cele mai demonice torturi din câte am auzit și citit. Reeducarea sau experimentul Pitești, despre care chiar și Alexandr Soljenițin, un veteran al Gulagului stalinist, a scris că e „cea mai mare barbarie a lumii moderne".

După „tradiționalele" torturi, studenții trebuiau să-și facă demascarea – să spună ce nu au declarat securității atunci când au fost anchetați, se scuipe și să-și bată joc de toți și de toate, de la Dumnezeu – la oamenii dragi. După demascare – erau obligați să devină ei înșiși reeducatori. Nu spun detaliile îngrozitoare – puteți să căutați documente, dar, în primul rând vă recomand romanul Patimile după Pitești de Paul Goma.

Patimile după Pitești este scris impecabil, nu întâmplător Paul Goma a scris tot ce știa despre Pitești de câteva ori, însă n-a fost mulțumit de rezultat înainte de-a începe romanul – ceea ce știe el mai bine, la îndemnul soției.

Deși Paul Goma n-a făcut parte din piteștenii reeducați (dar n-a dus, din păcate, lipsă de reeducare...), o lectură a Patimilor după Pitești te face să înțelegi (dacă se poate înțelege așa ceva) ce s-a întâmplat de fapt în penitenciarul din Pitești. Există mărturii ale victimelor, însă oamenii care au trecut prin așa ceva nu vor să povestească, și memoria doare. Mărturiile lor par ca niște așchii, sunt incomplete, dar nici nu-i poți acuza de tăcere, după ce au suferit mai mult decât poate îndura o ființă umană. Paul Goma reușește însă să creeze un tablou complet al unei mărturii, și nu doar prin descrierea fizică, ci și prin ilustrarea devierii mentale și traumatizarea psihică a celor ce au trecut prin Pitești.

Narațiunea e la persoana întâi, trecut și prezent: "filmul este proiectat de-a-ndărătelea, începe cu sfârșitul, ca să poată face legătura cu începutul – ce va începe odată ce sfârșitul va sfârși". În afară de personajul principal-narator, romanul lui Paul Goma are personaje reale.

Patimile după Pitești reușește să fie o mărturie reală, completă și un mare roman. Nu spun cel mai mare roman românesc contemporan, deși ar putea fi și e clar unul dintre – ca să nu îl contrazic pe Dumitru Crudu care a spus același lucru despre Culoarea curcubeului '77. La lectura lui Goma simți că citești cel mai mare roman românesc. Apoi citești sau recitești alt volum de Goma și iarăși simți același lucru. Deci nu aș putea spune care e cel mai mare roman românesc, dar vă spun care e cel mai mare romancier român. E o mare bucurie pentru cei ce știu să se bucure de talentul său incredibil. Incredibil, pentru că e talentul unui om care nu s-a îndoit, deși s-au experimentat metode de îndoire pe el, de la tortură la bombe primite în colet. Paul Goma e un dar pentru noi. Înseamnă că putem fi mai buni, din toate punctele de vedere. Încă mai putem.

Dar atâta timp cât președintele României (oricare ar fi el) nu-și cere scuze publice de la Paul Goma pentru cele îndurate, cât nu i se întoarce cetățenia română, cât Uniunea Scriitorilor nu se lasă în genunchi în fața lui – înseamnă că avem o conducere infectă, putredă, "reeducată". Rușii și l-au respectat pe Soljenițin al lor, chiar dacă nu le-a convenit să vadă și să audă tot ce spune el, noi încă nu ne bucurăm de Goma. Soljenițin a luat Nobelul. L-ar putea lua și Paul Goma, dacă vechii tovarăși nu ar arunca cu gunoaie în el în loc să-i recunoască meritele. Sau dacă am avea o țară normală. Mă refer la România. Pentru Moldova, din punctul acesta de vedere – respect. Măcar Uniunea Scriitorilor din Moldova l-a înaintat pentru Nobel. E o susținere minimă, dar necesară. Sunt sigur că Paul Goma va fi cinstit așa cum merită, dar lenea și complicitatea cu care e uitat mi se par acum penibile.

O bună parte a romanelor lui Paul Goma a fost editată la început în traducere și, apoi, cu mult mai greu, și în română. Cum ar fi fost normal? E o întrebare retorică. Mai ales că la nivel lingvistic Goma face minuni. Frazele sunt atât de șlefuite, că ai impresia că propozițiile separate sunt poeme.

Patimile după Pitești e și un roman cinematografic, după care ar putea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

fi turnat un film zguduitor. Trebuie doar ca cineva să-i sufle asta la ureche lui Mel Gibson. Din păcate străinii ne apreciază valorile mai ușor decât noi înșine.

De Alexandru Vakulovski

*

Miruna Munteanu: Goma și reabilitarea Statului Român

Paul Goma împlinește astăzi 78 de ani. Îi rededic un text scris în octombrie 2006, fiindcă între timp numai vârstele s-au schimbat. Din păcate.

La 17 23 de ani de la prăbușirea regimului Ceaușescu, cel mai intransigent opozant al totalitarismului românesc continuă să fie un fel de paria pentru țara sa. Paul Goma trăiește tot în exil. Nu a primit înapoi cetățenia română, retrasă în mod samavolnic în 1977. Nu a primit nimic. Nici măcar scuze. Și nici nu a cerut ceva. A așteptat să i se facă dreptate. Așteaptă și acum.

Între timp, personaje cu merite mult mai ambigue s-au înghesuit să capete prestigiu, dar și recompense concrete: o sinecură, o rentă viageră, un certificat de "revoluționar", compensații bănești. Se străduiesc să capitalizeze orice suferință, a lor sau a strămoșilor. Pentru că tatăl său, rabin și istoric, a fost obligat, în timpul războiului, la câteva luni de domiciliu forțat, un român stabilit de 40 de ani în Elveția pretinde despăgubiri de la statul român. Paul Goma a suportat cinci ani de domiciliu obligatoriu, de vizite intempestive ale Securității, de interogatorii violente. A zăcut și doi ani în pușcarie. Și nu a cerut nimic. A făcut-o, însă, generalul Pacepa – care și-a primit, deja, înapoi gradul și pensia de general. De general al Securității ceaușiste. Fiindcă – oricâte servicii o fi adus el, ulterior, democrației – Pacepa a fost, timp de două decenii, un stâlp al poliției politice comuniste. Era mâna dreaptă a lui Ceaușescu în 1977, atunci când prigoana împotrivă lui Goma ajunsese la apogeu. A fugit din țara abia un an mai târziu. Acum, pretinde că statul român îi este dator vreo două milioane de dolari – valoarea "actualizată" a bunurilor confiscate în momentul defectării.

Paul Goma nu și-a angajat avocați și nu a intentat procese. N-a atârnat un preț pe calvarul său. Nu și-a negociat o întoarcere triumfală și nu a pretins privilegii. Ar fi putut s-o facă foarte ușor, dacă ar fi fost dispus la compromisuri. Dar la compromisuri nu s-a priceput niciodată. Așa că s-a trezit din nou marginalizat. Instransigența, verticalitatea, încăpățânarea de a spune lucrurilor pe nume deranjează nu numai în dictatură, ci și în democrație.

Evident, Paul Goma continuă să-i incomodeze pe mulți. Nu doar pe securiștii care l-au persecutat în mod direct și care ar trebui, totuși, cândva, trași la răspundere. Inevitabil, numele său provoacă fiori reci și prin pestrița elită intelectuală românească. Îi obligă pe mulți să-și amintească propriile lașități, lipsa de solidaritate, obediența față de sistem. Culminând cu rușinosul episod al excluderii lui Goma din Uniunea Scriitorilor.

Este firesc că pseudo-disidenții, autoproclamații corifei ai "rezistenței prin cultură", se tem să dea ochii cu un opozant autentic și declarat al regimului comunist. Nu doar fiindcă, prin comparație, "meritele" lor ar cădea în derizoriu. Ci și pentru că e dificil să înfrunți privirea unui om pe care l-ai dezamăgit. Iar Goma ține minte și nu se sfiește să spună ceea ce crede. La fel că și în urmă cu 30 de ani, nu-i pasă pe cine supără.

Și supără pe mulți. Refuză să facă frumos la comandă, indiferent cât de dulce ar fi zăhărelul promis. Refuză să accepte noile tabu-uri ale democrației. Refuză să ocolească subiectele incomode, sau să-și adapteze discursul după "trendurile" momentului. Continuă să-i oripileze pe conformiști, pe lașii majoritari crescuți în refrenul "capul plecat sabia nu-l tăie". Pe cei preocupați, în primul rând, să nu scuipe împotrivă vântului. Aceștia îi reproșează că este excesiv, lipsit de înțelepciune, orgolios, ranchiunos, nebun.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Șoptesc, superior, că "Goma a îmbătrânit urât". În realitate, Goma a rămas același dintotdeauna. Gata să se ia la trântă cu o lume întreagă și să lupte până în pânzele albe pentru convingerile sale. Indiferent de consecințe. Este bizar să-i omagiezi bravura de până în 1989, dar să-i critici "excentricitățile" post-comuniste.

Ar fi fost absurd și tragic ca omul care a sfidat teroarea ceaușistă, provocând în mod deliberat sistemul, să se înregimenteze, după 1989, în noile găști ale fripturiștilor "corectitudinii politice". Nu a făcut-o și a plătit, din nou, prețul: izolare, cenzură, lipirea unor etichete nedrepte. Nimic nou pentru Paul Goma, călit în încercări mult mai grele. Extrem de grav pentru tânăra democrație românească, paralizată încă de reflexele conformismului de turmă. Care, iată, în aproape două decenii scurse de la "revoluție", nu a găsit timp să repare – măcar la nivel formal – uriașa nedreptate făcută unuia dintre puținii opozanți autentici ai totalitarismului. Această reparație nu este o prioritate pentru disidentul de la Paris, dar ar trebui să fie pentru statul român. În relația cu Paul Goma, statul român este cel care are nevoie de reabilitare.

3 octombrie 2013

*

Mi-ar plăcea un dialog public Goma-Liiceanu

Oct 7th, 2010 | By admin | Category: La Tinta!

"Paul Goma este un bombănitor cusurgiu, nici din cale afară de talentat. Adrian Marino a fost un laș, a lăsat în urmă, prin memoriile sale, o bombă cu ceas; de ce se războiește cu lumea după moarte? Nicolae Breban, da, e mare, totuși ameţit de un orgoliu imens, şi scrie kilometric, de parcă are o fabrică de hârtie. Petru Popescu a fugit în America unde a făcut o căruţă de bani, ba a smotocit-o şi pe Zoia Ceauşescu înainte de-a pleca, parșivul, n-o fi evreu?, dă-l în mă-sa că-i comercial. Herta Müller este cinică, lasă-mă şi cu Nobelul!, o scorpie pirpirie şi afurisită, care ne-a spus în Ateneu, auzi ce lipsă de delicatețe, că am fost nişte "căcaţi" laşi în perioada dictaturii, că am acceptat să fim trataţi ca nişte "căcaţi". Ia să le dăm câte un şut când avem ocazia, prea au pretenţii, se cred buricul pământului. Să-şi vadă de treburile lor, să ne slăbească, n-avem nevoie de lecţii, noi am rezistat prin cultură, suntem apreciaţi, chiar şi citiţi, după '89 am construit instituţii, ne-am sacrificat propria operă şi sănătatea pentru cultura română. Aţi auzit şi răsauzit acestea şi probabil că v-aţi săturat. Nu? Eu, da.

Ce au în comun personalităţile amintite? În afară de valoarea pe care mulţi nu vreau să le-o recunoască, faptul că n-au acceptat înregimentarea în turmă, aerul ei căldicel, relativa siguranţă printre colegi, sistemul laudă-mă ca să te laud. Au optat să alerge fiecare în singurătatea lui, umbriţi şi stimulaţi totodată de propriile obsesii, egoişti în lumea lor, veritabili arici, egoişti în promovarea adevărului lor, conştienţi că au un rost, şi rostul se confundă doar cu propria oglindire, şi ea nu e aceea de păpuşi zâmbitoare cu orice ocazie, care să vândă lucruri nederanjante. Nu i-am ales după criteriul raportării la comunism, ci după simpatiile mele. Să încercăm un exerciţiu de imaginaţie: dacă nu era baliza de neocolit şi imposibil de ignorant a Nobelului, se vorbea în termeni similar de elogioşi acum despre Herta Müller? Sau i se vindeau cărţile la reduceri de preţuri, dosite în cotloanele librăriilor, şi nu scria mai nimeni despre ele?

Pe nesimţite, în viaţa culturală s-a instaurat hegemonia unor grupuri de influenţă. Toxică. Cronicizată. Cel al „Intelectualilor lui Băsescu" este doar unul, sigur cel mai vizibil şi pentru ochii neaviza̧ilor. Dacă nu faci sluj în preajma lor ori şi dacă se întâmplă să ai simpatii liberale sau social-democrate, de exemplu, Doamne ferește!, ai încurcat-o. Eject! Nici n-are rost să te iluzionezi că vei prinde o subvenție publică, o facilitate, ceva, care să-ți ușureze munca de scriitor. Ori dacă vine, prin hazardul erorii, e de analizat

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

insistent la microscop. Ar mai trebui vorbit și despre complicitatea editurilor cu criticii literari care sunt referenți și la editurile despre care scriu harnic și cu interes. Dacă nu nimerești pe felie, nu prea exiști. Noroc cu internetul, fiindcă acolo aranjamentele sunt mai greu de realizat, însă și impactul blogurilor și siturilor este mai redus. Și noroc și cu cititorii care știu să discearnă. E precum în spațiul politic, unde unii condamnă comunismul și sunt aclamați, și alții, care-i dezgroapă efectiv pe cei uciși de Securitate, ca Marius Oprea, și sunt huliți.

Dacă în spațiul cultural oficial mioritic Herta Müller a fost împinsă spre acceptare forțat doar de Nobel, când o să apucăm vremea ca și ceilalți menționați să nu mai fie priviți ca outsideri? Statura lor deranjează, strică jocurile, este cert. Mi-ar plăcea să ascult un dialog public la Ateneu Goma-Liiceanu; cavalerul singuratic și matca stupului parșiv.

Alexandru PETRIA

Viorel Ilisoi ràspunde:

O părticică din textul meu dedicat lui Paul Goma la împlinirea a 78 de ani a avut un efect colateral nedorit: i-a stricat siesta domnului Laszlo Alexandru. Așa reiese din nota pe care, sărind din pat, a scris-o cu promptitudine militărească pe blogul domniei sale: "Să mințim cu Viorel Ilișoi".

Îmi cer scuze pentru deranj. Nu asta am intenționat. Nu e vina mea că unii sunt deranjați de orice-ai spune de bine despre Paul Goma – chiar și că îi stă bine cu barbă. Le tulbură nu doar siesta, ci și somnul și zilele toate. Laszlo Alexandru a fost prieten cu Paul Goma, a scris despre el, i-a îngrijit ediții în România. Dar, cum ar zice un cioban de-al nostru dacă i-ar fi urmărit evoluția, "De o vreme-ncoace/ Goma nu-i mai place". S-a sucit. Și acum nici paidosul nu și-l mai poate face fără tresăriri.

Prima parte, acolo unde vorbeam despre talentul literar al lui Goma, nu l-a smuls din piroteală. Pentru că, recunoaște brusc-trezitul, el însuși, "cu vreo 20 de ani mai devreme, folosind ce-i drept şi instrumentele criticului literar pe parcursul demonstraţiei", s-a străduit să arate "cam aceleaşi lucruri prin revistele culturale din România". Deci aici suntem de aceeași părere. Bun. Discordia vine din fraza următoare: <<Dar cînd Viorel Ilişoi abordează tema antisemitismului prezent în scrierile recente ale beletristului, urechile mele se ciulesc în mod reflex. “Cum, Paul Goma a scris Din Calidor? Și Arta refugii? Și Ostinato? Ah! Atunci e antisemit!”>>.

Aceste rânduri l-au smuls pe domnul Laszlo Alexandru din moliciunea siestei și l-au determinat să mă tragă de urechi: "Meștere, vezi că nu erau în chestie titlurile înșirate de matale, pe tema de-ai atacat-o." Păi, de ce nu zici așa, frate Laszlo? Adică eu îi mint pe cititori, încerc să-i îmbârlig (merge după "meștere") trimițându-i pe o pistă falsă: la "Calidor", la "Arta refugii", la "Ostinato", unde nu vor găsi antisemitism – deși profesioniștii corectitudinii politice, cei care nu se simt bine dacă n-au antisemitism și antisemiți de porcăit, drept pentru care le mai inventează/exagerează, ar descoperi ură contra evreilor și în coperți. Asta în timp ce adevăratul antisemitism colcăie, de fapt, în "Săptămâna Roșie", de unde poate fi descărcat cu lopata. După ce Laszlo baci (merge după "meștere") mă trimite la cărțile și la articolele dumisale – târziu, maistre: le știu! – ca să iau cunoștință de antisemitismul lui Paul Goma, la final mă povățuiește frumos, ca la dirigenție, să nu-mi consider cititorii "mai neghiobi decât ar fi decent".

Nu-mi consider cititorii neghiobi. Eu nu am cititori neghiobi. Desigur, Laszlo Alexandru nu se numără printre ei. Nu l-ar citi el pe "ziaristul lui Voiculescu". Decât dacă spune o vorbă bună despre Goma. Atunci urechile i se ciulesc în mod reflex. Tocmai de aceea am scris cum am scris: nu chiar ca pentru neghiobi, ci mai cu schepsis, ca pentru cititorii mei. Și anume așa:

<<Dar dacă [adevărul, n.m.] nu se îndoaie ca noi, dacă nu are mai multe fețe, dacă nu e răsucibil după deget și după situație, nu ne place prietenul ăsta

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

[adevărul, n.m.]. Și zicem că-i trimis de un nebun. Și de un scriitor fără talent. Apoi: cum, Paul Goma a scris "Din Calidor"? Și "Arta refugii"? Și "Ostinato"? Ah! Atunci e antisemit!>>

Cititorii mei au înțeles ce am vrut să spun aici. Acum traduc și pentru Laszlo Alexandru. Fragmentul citat, din care el scoate doar finalul, nu se referă la antisemitismul lui Goma, ci la ostracizarea scriitorului. Deci: unii o țin langa, cum i-a învățat Securitatea, că Goma n-are talent; dar când le pui în față cel puțin cărțile numite de mine, rămân perplecși: "Cum? Goma-cel-fără-de-talent a putut să scrie asemenea cărți minunate? Ah!" Și când se văd dezarmați, rămași fără argumentul lipsei de talent, ce să zică și ei? "Bine, domnule, Goma e un scriitor adevărat. N-avem ce mai zice. Dar... dar e antisemit!". Și gata, s-a terminat discuția despre scriitorul Paul Goma. Și-l dăm deoparte. Închidem subiectul, îi închidem cărțile, – dacă nu i le ardem!– și liniște!

Am scris despre cum antisemitismul e folosit ca pretext pentru ostracizarea scriitorului atunci când argumentul lipsei de talent nu mai ține. Asta am vrut să spun, cred că asta am și spus, am convingerea că și cititorii mei au înțeles exact asta. Și trag nădejde că și domnul Laszlo Alexandru va pricepe. Dacă va vrea să priceapă. N-am zis în textul meu nici că Goma e antisemit, nici că nu e. Dacă este antisemit, dacă își torturează acasă nevasta evreică și copilul pe jumătate evreu, dacă incită la ură rasială prin scrierile sale sau mai știu eu ce mai face el ca antisemit, atunci să fie judecat și închis. Pentru că, din câte știu eu, în Uniunea Europeană manifestările rasiste, antisemite sunt pedepsite prin lege. Domnul Laszlo Alexandru ne spune că a auzit domnia sa că atât judecătoria, cât și tribunalul și-au format deja o părere. Fără proces. Nu mai este nevoie, lucrurile sunt evidente chiar din scrierile lui Laszlo Alexandru și cele ale "exegeților scandalizați de aberațiile lui Goma". La zdup cu el! Dacă o mai avea bătrânul Goma zile de trăit, poate va mai scrie o "Gherlă", niște "Patimi după Pitești", oleacă de "Ostinato". Și atunci, scriitorul și criticul Laszlo Alexandru, dându-și jos mantaua de vânător de naziști, va scrie iar frumos și competent despre opera literară a scriitorului reeducat Paul Goma. Așa cum a mai făcut-o.

P-S: Îi atrag atenția domnului Laszlo Alexandru, filolog, că nu sunt "ziaristul lui Voiculescu". Poate "ziarist la Voiculescu", ceea ce e cu totul altceva. Îl invit să îmi arate un singur text publicat de mine în "Jurnalul Național", unul singur, hai, fie și o frază, nu un articol întreg – fiindcă văd că se pricepe să scoată fraze din context – care să acopere sintagma asta: "ziaristul lui Voiculescu". Ar putea să plece chiar de la textul despre Paul Goma, apărut totuși în "Jurnalul Național" – ziarul lui Dan Voiculescu, ins din care Goma numai n-a mușcat cu dinții. Îi recomand, bonus, și "O zi din viața lui Van Doiculescu", de pe blogul meu. Și dacă îmi va arăta acel text care demonstrează că sunt "ziaristul lui Voiculescu" eu mă angajez public să nu mai spun toată viața nicio vorbă bună despre Paul Goma și să-i ard toate cărțile din biblioteca mea. Știm amândoi că se practică.

Publicat de Viorel Ilișoi la 15:14

Radu Focshaner3 octombrie 2013, 16:48

1.Casatoria cu un evreu sau cu o evreica nu absolva pe nimeni de caderea in pacatul antisemitismului (cum nici "doctorul meu este de etnie mozaica" nu este o dovada de filosemitism). Gomulka, casatorit cu o evreica, a facut tot posibilul ca sa elibereze Polonia de evrei (poate chiar ca le-a facut un mare bine...). Mama unei foste iubite imi spunea "Doar barbatu-miu si tu sunteti evrei cumsecade!".

2.Dupa "legea evreiasca", baiatul lui Polgoma este evreu, "full time", ffind nascut de o evreica.

3 Nimeni, nicaieri, nu aplica legeile anti rasiste sau cele care pedepsesc exprimarile antisemite. Asa cum nici COJA nu a fost aruncat dupa gratii in urma atacului antisemit la adresa deputatului Ovidiu Raetchi. Asa cum ancheta in cazul vandalizarii unui cimitir evreiesc a dus la concluzia ca a fost un joc al unor copii sugubeti.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

4. Cazul lui Polgoma seamana cu cel al lui Constantin Virgil Gheorghiu, "the author of the largely acclaimed book 'The 25th hour', now a major feature movie, starring Anthonny Quinn". Cand Ghorghiu a publicat cartea A 25 ora, in traducerea Monicai Lovinescu, prietenul lui , Gabriel Marcel, i-a scris prefata. Mai tarziu, desi la inceput nega, s-a "descoperit" o alta creatie monumentala a parintelui Gheorghiu - "Ard Malurile Nistrului" (pe care am descarcat-o de pe un site legionar). Cand "gurile rele" au inceput sa clantaneasca, Ghorghiu a dat din colt in colt, dar nu "s-a pocait". Ceea ce l-a facut pe ovreiul Gabriel Marcel sa retraga, din aparatiile ulterioare, prefata pe care o scrisese.

"En 1952, Virgil Gheorghiu fait face à une violente campagne de presse, l »accusant d'antisémitisme. L'incitation, vraisemblablement venue de Bucarest, porte sur certains passages de ses reportages, alors qu'il était correspondant de guerre accrédité par la Wehrmacht sur le front russe, lesquels avaient été publiés en 1941 sous le titre Les Rives du Dniestr brûlent (Ard malurile Nistrului). Selon Alexandra Laignel-Lavastine, il s'y demandait notamment « pourquoi les troupes roumaines n'abattaient pas directement à la mitrailleuse les Juifs qu'elles déportaient en colonnes vers les camps de Transnistrie » En proie aux attaques les plus diverses, Virgil Gheorgiu refusera de démentir publiquement, provoquant la rupture avec Gabriel Marcel. Ce dernier exigera par la suite le retrait de sa préface des éditions ultérieures de La Vingt-cinquième Heure."

Culmea ironiei este ca prefata la "Ard malurile Nistrului" a scris-o Tudor Arghezi.

Just my 2 cents

(daca vrei cartea lui Ghorghiu, ti-o pot trimite)

O zi buna.

*

Doua replici dupa "La mulți ani, Paul Goma":

După textul meu de ieri, din "Jurnalul Național", fostul dumneavoastră prieten Laszlo Alexandru s-a simțit obligat să dea cu bățul în baltă - asta în loc de "La mulți ani!". Aici vedeți ce-a ieșit din contactul bățului cu apa:

Stropii au sărit până la mine. M-am șters pe față și i-am răspuns după cum urmează:

Să nu ne prindem de poantă cu Laszlo Alexandru

Gelu Tofan a comentat frumos: "Dacă e ticalos, dar destept,va pricepe ce ai spus. Dacă este prost, trebuia să fii mai dur. Proștii nu înțeleg chestiile fine".

Eu cred că e doar ticălos, nu şi prost.

Iertare pentru deranjul ăsta cu hârâiala dintre mine şi L.A.

Sănătate vă doresc.

Viorel Ilișoi

7 octombrie 2013

Historia, nr. 122:

"**Exterminarea prin foamete - metoda de convingere preferată de Stalin**

Documente diplomatice despre foametea din URSS

Autor: Vadim Guzun |

Unul dintre instrumentele politice care a facilitat consolidarea sistemului sovietic a fost foametea de la sfârşitul anilor ’20-începutul anilor ’30; foamete pricinuită şi întreţinută de autorităţile sovietice pentru nimicirea oricărei forme de rezistenţă a ţăranului. Deşi relaţiile diplomatice româno-sovietice nu fuseseră încă stabilite (acest lucru se va întâmpla abia în 1934), dimensiunea acestei catastrofe umanitare, soldată cu dispariţia violentă şi subită a milioane de ţărani înfometaţi, inclusiv a celor români, a fost cunoscută la Bucureşti. Astfel, comunicările misiunilor şi ale oficiilor consulare româneşti din diverse capitale, prea puţin valorificate până în prezent, completează volumul imens de materiale tematice de arhivă publicate în alte state.

Dintre actele care au marcat lupta pentru existenţă a satului sovietic la nivelul anului 1930, trei au fost mai importante: 1) directiva ŢK VKP(b) privind ritmul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

colectivizării şi acordarea ajutorului construirii colhozurilor, din 5 ianuarie, care fixează ca termen de finalizare a procesului de colectivizare primăvara anului 1931, organizaţiile de partid şi cele sovietice locale fiind orientate spre colectivizarea forţată şi exproprierea abuzivă a ţăranilor; 2) propunerea lui G.G. Iagoda de elaborare a măsurilor de aplicare a politicii de lichidare a „clasei kulacilor" prin extinderea „la limită" a reţelei lagărelor de concentrare şi crearea unor lagăre noi în URSS; 3) directiva Politburo ŢK VKP(b) privind măsurile de lichidare a gospodăriilor kulacilor în raioanele cu colectivizare în masă, din 30 ianuarie.

Rapoartele diplomaţiei de la Bucureşti pe tema foametei artificiale, reportajele şi analizele tematice din publicaţiile internaţionale monitorizate, toate facilitau schiţarea unei imagini pertinente asupra realităţilor din stânga Nistrului, confirmând situaţia dramatică a ţăranilor din URSS.

„**Ţinuturi întregi din interiorul Rusiei se află deja azi sub semnul foametei**"

În context, comunicarea Legaţiei României la Varşovia nr. 804/30 din 1 martie 1930 tratează cele două probleme de actualitate, exterminarea ţăranilor şi colectivizarea forţată: „Guvernul sovietic execută această lichidare cu o lipsă de scrupule nemaipomenită şi şefii regimului declară în public că, în sfârşit, a sosit momentul aşteptat, când Partidul Comunist se simte destul de tare pentru ca – după lichidarea comerţului privat – să înlăture şi ultimul obstacol ce se opunea până în prezent comunizării în întregime a vieţii maselor. Autorităţile sovietice nu ezită de a aplica violenţa şi de a comite orice nedreptăţi, luând ţăranilor mai bogaţi toată averea lor mobilă şi imobilă şi deportând pe proprietarii ruinaţi în provinciile din Nord, întemniţîndu-i sau împuşcându-i. Lichidarea clasei kulacilor este Cruciada comunismului la sate, pentru a întemeia pe ruinele proprietăţii private mari economii colective sau de stat. […] Colectivizarea vitelor şi cailor a îndemnat ţărănimea să taie vitele şi să vândă carnea pe preţuri de nimic, să pună foc grajdurilor de cai colective, să-şi omoare caii lor proprii etc."[1].

Raportul misiunii elene la Moscova din 1 ianuarie 1931 constată eşecul „reformelor" staliniste: „S-a dovedit pe deplin că faimosul program economic de 5 ani pentru refacere, a cărui punere în aplicare a fost atât de trâmbiţată, a avut o înfrângere adâncă. Singurele roade ce a dat sunt sărăcia îngrozitoare şi deznădejdea. Nu ar fi o exagerare dacă s-ar spune că o foamete îngrozitoare ameninţă regiuni întregi de la ţară".

Evaluarea este confirmată de raportul Legaţiei României la Haga nr. 113/9 din 27 ianuarie 1931: „situaţiunea agricolă din URSS este astăzi disperată în urma spolierii desăvârşite a ţăranilor, efectuată de către autorităţile sovietice timp de mai multe luni cu o aşa barbarie, încât ţinuturi întregi din interiorul Rusiei se află deja azi sub semnul foametei. Situaţiunea se complică încă, după cum arată raportul agentului firmei cerealiste, prin faptul că aglomerarea produselor ruseşti pe târgul mondial (silozurile uriaşe din Rotterdam şi Liverpool gem de cereale ruseşti) a atras după sine o aşa scădere vertiginoasă a preţurilor, încât însăşi prevederile financiare ale guvernului sovietic, pe care Stalin întemeiase executarea tranşei actuale a planului de 5 ani, au fost înşelate".

„**Sovietele, pentru a arunca praf în ochii vizitatorilor străini, au organizat o viaţă de belşug în hotelul principal din Odesa...**"

La 20 ianuarie 1931, ministrul plenipotenţiar român la Roma raportează opinia lui Pontus Artti, şef al misiunii Finlandei la Moscova: „în cei 4 ani cât a stat în Rusia, a avut prilejul să viziteze diferite regiuni şi că mizeria şi lipsa de produse necesare pentru traiul zilnic sunt atât de cunoscute, încât nimeni nu călătoreşte fără mari cantităţi de provizii, în oraşe însemnate ca Kiev şi Kazan, în afară de adăpost, este cu neputinţă a găsi în hoteluri mâncare sau lucrurile cele mai elementare. Sovietele, pentru a arunca praf în ochii vizitatorilor străini, au organizat o viaţă de belşug în hotelul principal din Odesa, cât timp a durat acolo o conferinţă internaţională de căi ferate, dar această înscenare a încetat cu închiderea congresului şi plecarea oaspeţilor, mai mult sau mai puţin încrezători".

Într-un raport al misiunii elene la Moscova din 6 februarie 1931 se arată că „Mijloacele băneşti cu care s-au cumpărat tractoarele, în scopul de a se ajunge la înfăptuirea programului agricol, sleiseră cu desăvârşire ţărănimea, după ce, mai întâi, au fost nimiciţi 6 milioane de ţărani bogaţi (kulaki) şi au adus într-o stare de plâns celelalte mase de agricultori, care, spre a nu fi consideraţi kulaki, au fost siliţi să-şi taie vitele lor. Numărul prea mare de tractoare, ajunse într-o stare că nu mai puteau

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

fi întrebuinţate, pentru plata cărora guvernul sovietic a făcut export de cereale, a fost cea dintâi pricină care a dat naştere la faimosul dumping din partea Sovietelor, care nu numai că a avut mare înrâurire pe piaţa mondială, dar a adus şi o foamete adânc simţită în întreaga Rusie, deoarece alimentele şi celelalte articole de primă necesitate au fost cu totul isprăvite".

„Pe străzi se văd oameni în haine cenuşii, zdrenţoase, palizi la faţă, mergând lihniţi de foame şi suferinţă"

Preocupat de soarta grecilor din URSS, terorizaţi de regim, reprezentantul diplomatic elen la Moscova, la 20 februarie 1931, precizează: „Impozitele se încasează de la ţărani într-un chip ce-i despoaie cu desăvârşire. Li se impune de a preda la depozitele statului atâta cantitate de cereale, încât, deseori, li se ia întreaga recoltă, nelăsându-se niciun grăunte de grâu pentru întreţinerea lor. Impozitul asupra cărnii se aplică în aşa chip, încât li se ia cea mai mare parte din vitele sau oile lor. În folosul statului se expropriază, în chip forţat, averile lor şi, de multe ori, se întâmplă ca o vacă să fie preţuită cu 20 de ruble. Dar ceea ce e mai rău decât toate e confiscarea averii lor, a uneltelor agricole, până şi a obiectelor de gospodărie, ori de câte ori ţăranii nu plătesc aceste impozite, care înadins sunt fixate la sume ce depăşesc puterile lor. [...] Din toate satele greceşti, se primesc la legaţiune numeroase cereri şi telegrame, în care se arată cum supuşii eleni sunt despuiaţi de averile lor de către autorităţile locale şi cum sunt siliţi prin foame a preda pământurile lor la kolhozuri".

La 2 mai 1931, Legaţia României la Atena reţine dintr-o comunicare a Legaţiei Greciei la Moscova din 15 aprilie 1931: „Poporul se împarte în două grupuri: cei sătui, care sunt foarte puţini şi cei flămânzi, care sunt foarte mulţi. Mâncărurile în restaurante sunt numai pentru clasa de sus. O mâncare costă 70 kopeici. Pe străzi se văd oameni în haine cenuşii, zdrenţoase, palizi la faţă, mergând lihniţi de foame şi suferinţă. Când văd străini îmbrăcaţi bine, se adună în jurul lor şi îi întreabă de unde au aceste haine frumoase şi câte grame de pâine şi carne primesc pe zi. Sistemul sovietic de muncă colectivă este numai o fata morgana. Nimeni nu mai poate să ascundă situaţia mizerabilă în care se găseşte poporul rus".

„Se povestesc lucruri îngrozitoare ce nu pot fi crezute de cei care nu au cunoscut situaţia de aici"

Răscoalele înregistrate în anul 1931 au continuat şi în anul 1932. La 16 aprilie, ministrul României la Atena raportează: „Întreg Caucazul e în răzvrătire, iar foametea domneşte peste tot. Asupriţi şi muritori de foame, cete întregi de ţărani încearcă a trece în Turcia, dar soldaţii roşii îi seceră cu puşti şi mitraliere, întocmai ca şi pe malul Nistrului. Colegul meu îmi spunea că se petrec scene de sălbăticie ce nu se pot descrie". „Ucraina care, după cum se ştie, era socotită ca grânarul şi ca cea mai bogată regiune a Rusiei, a fost prefăcută astăzi într-un adevărat deşert, iar locuitorii ei, în faţa primejdiei de a muri de foame, după informaţiile date de un martor care a văzut cu ochii săi, năvălesc în trenurile prea încărcate cu călători, fără bilete, deoarece nu au bani ca să le cumpere, spre a merge din oraş în oraş ca să-şi găsească cele trebuincioase pentru trai. Se povestesc lucruri îngrozitoare ce nu pot fi crezute de cei care nu au cunoscut situaţia de aici", informează acelaşi diplomat, la 23 iunie 1932.

În plus, Constantin Langa-Răşcanu, ministrul României în Grecia, precizează: „Nu pot a nu aminti şi de o informaţiune, ce e adânc de caracteristică, căpătată de la un consul străin, ce a văzut cu ochii săi, cu prilejul călătoriei în urmă a Primului Ministru turc, anume că restaurantele gărilor centrale din Ucraina, prin care a trecut trenul special ce aducea pe oaspeţii străini de la Odesa la Moscova, au fost îmbogăţite cu lucruri de mâncare ce demult fuseseră uitate de locuitori şi pe care se puseseră preţuri ieftine. E uşor de înţeles că mulţimea a dat îndată năvală asupra lor, dar a fost oprită de poliţie care a declarat că ele erau destinate pentru oaspeţii străini. Îndată după plecarea trenului, tabelele pe care erau arătate preţurile au fost înlocuite cu altele în care preţurile erau de zece ori mai mari decât cele de mai înainte. Cred de prisos a arăta chipul în care bolşevicii caută a face impresiune bună străinilor distinşi care vizitează Uniunea Sovietelor".

Caracterul organizat al foametei din URSS de la sfârşitul anilor '20-începutul anilor '30 este subliniat şi de ministrul României la Riga, în raportul nr. 442 din 25 august 1932: „Industria este instrument de luptă, organele centrale sunt cele care măsoară şi dozează nivelul de trai al populaţiei: «Nous nous occuperons de cela plus tard», îmi spunea domnul Stomoniakov, vorbind despre standardul de viaţă în Rusia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

sovietică. De fapt, standardul de viaţă al populaţiunii este măsurat şi dozat exact de organele centrale, care au facultatea, orişicând, a-l ameliora, chiar până la belşug, prin scăderea stocului exportat în favoarea celui consacrat consumaţiei interne. Progresele regimului se măsoară însă în alt sector: cel al industriei grele şi al producţiei materialelor prime. El reprezintă visurile de dominaţiune, el constituie unealta de luptă şi de distrugere a Kremlinului”-

„Buharin: **Ţara zdrobită de foamete, de boli şi de lipsuri nu îndrăzneşte să facă cea mai mică opoziţie”**

La 14 ianuarie 1933, Legaţia României la Atena descrie revolte ale ţăranilor din URSS pe toată durata toamnei anului 1932, sesizând legătura dintre ostilitatea maselor faţă de sistem şi criza alimentară: „Starea de plâns în care se află astăzi întreaga ţară şi prigonirile sălbatice ale autorităţilor sovietice împing pe bietele populaţiuni – şi mai ales pe ţărani – a se răzvrăti şi a încerca a scăpa de jugul bolşevic. Aşa, în luna noiembrie, luă naştere în regiunile mongolice ale Uniunii o răscoală ce cu greu putu fi astâmpărată. Iar acum câteva săptămâni a izbucnit, în Caucazul de Nord, în oraşul Armaviz şi în împrejurimi, o răscoală adânc de îngrijorătoare. Spre a o potoli, guvernul de la Moscova s-a văzut nevoit a trimite pe însuşi Secretarul Partidului Comunist, faimosul Kaganovici, şi pe ministrul Mikoian, fost Secretar General al Partidului Comunist din Caucazul de Nord. Răscoala a fost înecată în sânge, dar cu adâncă greutate”.

Conexiunea dintre înfometare şi rezistenţa populaţiei este relevată de maxima lui N.I. Buharin: „Ţara zdrobită de foamete, de boli şi de lipsuri (e un mijloc splendid!), nu îndrăzneşte să facă cea mai mică opoziţie. O vom ţine în mod perpetuu astfel între CEKA şi Armată!”. Relevante sunt şi metodele campaniei de colectare a cerealelor din luna decembrie 1932: „Măsurile cele mai drastice au fost luate în ultimele săptămâni pe cele trei terenuri ale producţiei agricole (agricultorul individual rescotocit până în buzunare, confiscarea unei părţi din cantităţile lăsate la o primă distribuţie ca plată lucrătorilor fermelor colective, funcţionarii fermelor de stat executaţi şi închişi)”. Ca efect al politicii deliberate, „prin dezrădăcinarea şi împrăştierea în toate colţurile imperiului, regimul a scăpat de primejdia ce o putea reprezenta ţăranul fruntaş şi mijlociu. În ceea ce priveşte proletariatul satelor, mijlocul splendid al îngenuncherii prin privaţiuni, boli şi foamete, a reuşit atât de bine, încât autorităţile sovietice îşi pot permite oricând, de la un capăt la altul al teritoriului, rechiziţiile cele mai crude, înfometarea unei regiuni întregi, fără altă reacţiune decât rezistenţe sporadice, din ce în ce mai slabe de altfel, repede lichidate de mitralierele GPU şi ale armatei”. (Raportul Legaţiei României la Riga din 10 ianuarie 1933).

„*Transformarea definitivă a exploatărilor agricole colective în lagăre de concentrare”*

Raportul Legaţiei României la Atena nr. 230 din 28 ianuarie 1933, intitulat „Ştiri din Moscova. Starea de plâns a Rusiei”, explică degradarea condiţiilor de trai: „Roadele politicii agricole, aplicate încă din iarna anului 1929, au fost mai mult decât şi-ar putea închipui cineva de jalnice. Creşterea de animale a fost nimicită, întinderi mănoase au fost părăginite, vechile şi noile unelte, de altfel, rău făcute, au ajuns nefolositoare de pe urma întrebuinţării neîndemânatice, chiar şi în regiunile agricole cele mai bogate populaţiunea este descurajată, deznădăjduită. Reacţiunea sa a fost zdrobită, dar în loc de aceasta, se observă la ţară o reacţiune pasivă în contra regimului sovietic, ce e în firea ţăranului rus. Aceasta e pricina pentru care starea agricolă a ajuns astăzi a fi de plâns. În Rusia se petrece astăzi un lucru de necrezut, agricultorii care fac parte din asociaţiunile numite kolhoz încep a lucra pământul pe la amiază. Recolta de cereale din urmă a fost rea, deşi condiţiunile atmosferice au fost anul acesta adânc de bune, iar sămânţa pentru semănăturile de primăvară nu se află”.

„Adevărul este că Kremlinul şi-a dat, în fine, seama că orişice ţăran este un kulak, că distrugerea acestui element de reacţiune este, deci, imposibilă şi că singurul mijloc de a impune şi menţine colectivizarea pământului este iobăgirea administrativ organizată a întregii ţărănimi”,concluzionează Mihail Sturdza în raportul nr. 84 din 21 februarie 1933.

În fapt, măsurile adoptate de executivul sovietic presupun: „transformarea definitivă a exploatărilor agricole colective în lagăre de concentrare, transformarea uzinelor şi exploatărilor industriale în cazărmi, asanarea Partidului Comunist şi instaurarea lui în noi atribuţiuni şi privilegii”. Un exemplu de impunere a sistemului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

este expus de un inginer străin care a locuit timp de trei luni în regiunea Kuban: „Ca represalii pentru rezistenţa arătată la rechiziţia stocurilor de cereale lăsate ţăranilor de o primă hotărâre a autorităţilor, 32 kolhozuri au fost mai întâi decimate, iar în urmă, dezrădăcinate şi transportate în Siberia, copiii mai tineri de 15 ani fiind reţinuţi şi despărţiţi de părinţi".

„Populaţiunile flămânde atacă trenurile spre a jefui orice ar găsi"

„În satele din Caucaz au murit, în lunile din urmă, aproape toţi pruncii"

Paralela cu prima foamete sovietică rezultă din informarea Legaţiei de la Atena nr. 1086 din 9 mai 1933: „Rusia, care altă dată era socotită ca grânarul Europei, astăzi se află într-o aşa de îngrozitoare criză agricolă ce seamănă cu cea din anul 1921. Şi dacă guvernul sovietic nu ar voi să lase milioane de oameni a muri de foame, va fi silit a suferi nemaipomenita înjosire de a cumpăra grâu din străinătate. Starea aceasta de plâns a fost pricinuită de încercarea lui Stalin de a impune cu sila principiile comuniste în agricultură şi să o prefacă într-o întreprindere colectivistă. […] Foametea se arată îngrozitoare în acele regiuni, foamete ce, după lunile de vară, va fi în adevăr secerătoare. În împrejurimile oraşului Harkov, precum şi în întreaga această provincie oamenii mor de foame cu sutele, toţi înfăţişează chipul galben al unui om flămând: umflături la picioare, feţe palide şi ochii găunoşi. Aproape în fiecare zi populaţiunile flămânde atacă trenurile spre a jefui orice ar găsi. La Novorosiisk, pâinea ce se împarte prin buletine şi în cantitate abia îndestulătoare spre a ţine omul în viaţă este de tot neagră şi de o calitate atât de proastă, încât cu greu se poate mânca. Nici în timpul războiului, europenii nu au mâncat o astfel de pâine. În oraşele şi satele din Crimeea oamenii mor de foame pe străzi, ca şi în anul 1921. În satele din Caucaz au murit, în lunile din urmă, aproape toţi pruncii".

Potrivit raportului diplomatic elen din 22 iunie 1933, obţinut de Legaţia României la Atena, „Ambasadorul Italiei, care s-a întors acum două zile din călătoria sa la Batumi, prin Kiev şi Harkov, povesteşte lucruri ce cu greu le-ar fi putut crede cineva, dacă aceste ştiri ar porni din alt izvor. El a povestit că se petrec scene de o nemaipomenită sălbătăcie, ce i-au fost raportate, în chip oficial, de către consulatele respective. De asemenea, că la Harkov, în fiecare zi, mor de foame 250 de oameni. Dânsul adaogă că oamenii ce a văzut în trecerea sa prin Ucraina par a fi nişte umbre, iar pe feţele lor se oglindesc în chip vădit semnele adânci ale suferinţei de foame. Guvernul sovietic nu a făcut nimic pentru scăparea populaţiunii, el s-a mărginit numai a arăta că reaua recoltă e datorită reacţiunii populaţiunii din Ucraina în contra măsurilor guvernamentale şi a privit cu nepăsare foametea ce ea îndură. Singura lui grijă a fost ca noile semănături să izbândească. E cu neputinţă a se bizui pe populaţiunea flămândă".

În Ucraina „a luat loc canibalismul"

O comunicare a Consulatului General al României la Lvov are ca obiect discursul preşedintelui fracţiunii parlamentare ucrainene, deputatul D. Levitki, în şedinţa Sejmului din 3 noiembrie 1933: „Pentru a înfrânge curentul de liberare al ţăranilor, pentru a face din proprietari liberi salahori pe propriul lor pământ, s-a introdus vechea robie în forma cea mai nesuferită pentru ţărani şi anume în forma colectivizării economiei rurale, iar când şi aceasta a rămas fără rezultat, când şi aceasta n-a putut înfrânge pe ţăranul ucrainean şi când el cu îndârjire şi cu cele mai mari sacrificii ducea luptă cu duşmanul său de moarte, bolşevismul a trecut la cel mai teribil mijloc, pe care omenirea l-a întrebuinţat vreodată, mijloc faţă de care pălesc masacrele armenilor sau invaziile lui Ginghis Han, a decis să lase să piară de foame populaţiunea locală, iar produsele ei alimentare să le ducă în metropola rusească. […] Nu sursele noastre, dar cele străine, ale martorilor oculari, ale englezilor şi ale francezilor, constată că pe teritoriile cele mai roditoare din Europa, în Ucraina, au murit de foame 2 milioane de oameni, că acolo a luat loc canibalismul şi că în anul curent această catastrofă se mai întinde. Şi toate acestea se petrec nu în urma unei catastrofe întâmplătoare, ci în urma politicii bolşevice conştiente".

Conform comunicării Legaţiei României la Atena nr. 3147 din 22 decembrie 1933, „Teama de o viitoare foamete se sprijină pe faptul că nu s-au luat de îndată ce s-au văzut aceste pierderi măsuri ce ar fi luate de orice guvern civilizat şi cu dragoste de populaţiune. Diriguitorii de aici, cu totul nepăsători de soarta oamenilor, nu numai că nu au făcut nimic spre a înlătura foametea, din anul trecut, dar încă s-au arătat mulţumiţi că s-a ivit. Şi anul acesta, socotind că pierderile se datorează nepăsării sau greşelilor populaţiunii, privesc cu mulţumire ivirea din nou a foametei, de pe urma căreia se vor prăpădi alte milioane de oameni. […] Un ministru izraelit, vorbind

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ambasadorului Angliei, sosit de curând, cu privire la starea lăuntrică, spunea: «Dacă ţăranii nu voiesc să muncească, primim ideea de a-i nimici prin foamete». Acest mare cârmuitor uită că puterea executivă nu se poate exercita în văzduh, că, spre a avea fiinţă o clasă conducătoare, e nevoie să fie şi populaţiune".

Viziunea liderilor de la Kremlin asupra evoluţiilor din anul care a marcat apogeul foametei poate fi identificată în „Discursul revoluţionar al lui Kalinin", transmis la Bucureşti de Legaţia din Atena, la 14 ianuarie 1934. Cetăţenilor li se cere să conştientizeze „marea izbândă", dar şi faptul că orice piedică în calea „armatei socialiste a muncii" va fi înlăturată: „Sistemul de asociaţiuni al kolhozurilor s-a întărit, iar urmările lucrării pământului pe calea colectivistă au fost adânc de rodnice în anul trecut. Nu numai producţiunea de grâu şi alte articole ale economiei agricole a fost mare, dar aceasta a fost văzută de înşişi ţăranii care şi-au dat seama că îndrumarea croită de Lenin e calea ce duce spre adevăratul socialism şi le făgăduieşte o viaţă fericită şi uşoară. Tovarăşi, aceasta este o adânc de mare izbândă pe care cu greu am putea să o preţuim în această clipă! Nu mă îndoiesc însă că rezultatele vor fi uimitoare. Gândiţi-vă: zeci de milioane de oameni s-au convins că păşesc pe adevărata cale a fericirii. Spuneţi-mi, ce putere din lume le-ar putea stăvili mersul lor? Orice piedică va fi înlăturată din drumul pe care merge marea armată socialistă a muncii! Poruncile lui Lenin se înfăptuiesc în fiecare an în chip mai vădit, graţie îndrumării partidului leninist şi a şefului său, Stalin".

În concluzie, constatăm că documentele diplomatice de la începutul anilor '30 relevă suficient de clar evoluţiile interne, „modernizarea" imperiului sovietic prin mijloace generalizate de represiune, procesul de configurare a cultului liderului unic, starea de spirit a populaţiei, esenţa ideologică a foametei artificiale. Poziţia şi reacţia României faţă de evenimentele din stânga Nistrului, reflectată în materiale inedite, vor face obiectul unui articol viitor.

Note

[1]Documentele citate au fost publicate în volumul **Foametea, piatileka şi ferma colectivă: documente diplomatice româneşti, 1926-1936**, editor Vadim Guzun, Baia Mare, Editura Universităţii de Nord, 2011

*

Historia nr. 122:

"Un supravieţuitor al Marii Foamete povesteşte

Autor: Andreea Lupşor |

Vă prezentam în numerele anterioare două cărţi semnate de Vadim Guzun despre Marea Foamete Sovietică; în completarea acelor lucrări, redactate pe baza documentelor din arhive, vă aducem acum în atenţie un volum autobiografic. Cartea **Executaţi prin înfometare. Holocaustul ascuns** este semnată de **Miron Dolot**, martor direct al procesului de colectivizare şi supravieţuitor al Marii Foamete din 1932-1933.

Apelând la memorie, autorul descrie acest „război al statului contra naţiunii", prezentând metodele brutale prin care reprezentanţii oficiali ai Partidului, sosiţi în satele ucrainene la sfârşitul anului 1929, i-au constrâns pe fermieri să accepte înscrierea în colectivă. Relatarea lui Dolot urmăreşte primele imixtiuni ale Statului în viaţa tradiţională a satului, destrămarea familiei sale în urma arestării fratelui mai mare, încercările inutile ale fermierilor de a se opune colectivizării şi drama foametei cauzate de lipsirea intenţionată a oamenilor de alimentele necesare supravieţuirii.

O lectură pe cât de şocantă, pe atât de necesară, Executaţi prin înfometare ar trebui citită de oricine, nu doar de istorici, pentru cunoaşterea în detaliu a unei tragedii despre care ştim prea puţin.

Un supravieţuitor al Marii Foamete povesteşte

Autor: Andreea Lupşor | 1712 vizualizări

Vă prezentam în numerele anterioare două cărţi semnate de Vadim Guzun despre Marea Foamete Sovietică; în completarea acelor lucrări, redactate pe baza documentelor din arhive, vă aducem acum în atenţie un volum autobiografic. Cartea **Executaţi prin înfometare. Holocaustul ascuns** *este semnată de* **Miron Dolot,** *martor direct al procesului de colectivizare şi supravieţuitor al Marii Foamete din 1932-1933.*

Apelând la memorie, autorul descrie acest „război al statului contra naţiunii", prezentând metodele brutale prin care reprezentanţii oficiali ai Partidului, sosiţi în satele ucrainene la sfârşitul anului 1929, i-au constrâns pe fermieri să accepte înscrierea în colectivă. Relatarea lui Dolot urmăreşte primele imixtiuni ale Statului în viaţa tradiţională a satului, destrămarea familiei sale în urma arestării fratelui mai mare, încercările inutile ale fermierilor de a se opune colectivizării şi drama foametei cauzate de lipsirea intenţionată a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

oamenilor de alimentele necesare supravieţuirii.

O lectură pe cât de şocantă, pe atât de necesară, Executaţi prin înfometare ar trebui citită de oricine, nu doar de istorici, pentru cunoaşterea în detaliu a unei tragedii despre care ştim prea puţin.

Executaţi prin înfometare. Holocaustul ascuns

Autor: Miron Dolot

Editura Meteor Press; Număr pagini: 256; Preţ: 25 lei

8 octombrie 2013

Historia nr. 13.

"Unde chefuiau nomenclaturiştii din Republica Moldova

Autor: Igor Caşu | 6133 vizualizări

Secvenţă din filmul "Banchet cu Baltasar sau o noapte cu Stalin" 1989

Dincolo de retorica oficială care punea accentul pe echitatea socială, comunismul a însemnat existenţa unor privilegii pentru nomenclatura de partid, în contrast cu nivelul de viaţă destul de modest al oamenilor de rând. Acest lucru este confirmat de un document din 1987, descoperit recent în arhiva fostului Comitet Central al Partidului Comunist din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (CC al RSSM) şi marcat drept „strict secret" până nu demult.

Este vorba despre o decizie a CC de la Chişinău, din 9 iunie 1987, intitulată „Despre utilizarea obiectelor «de prestigiu» pentru necesităţile oamenilor muncii". Este unul dintre primele cazuri când se recunoaşte deschis existenţa privilegiilor de care se bucura nomenclatura comunistă, păstrate discret de ochii lumii sau negate anterior.

„Perestroika" şi componenta sa „glasnosti", adică transparenţă (numită în presa de la Chişinău a epocii cu un termen greşit – „publicitate"), au marcat începutul dezvăluirilor pe această temă, ceea ce a contribuit la apropierea momentului de prăbuşire a regimului.

Secvenţă din filmul "Banchet cu Baltasar sau o noapte cu Stalin" 1989. Gustul pentru lux al lui Stalin era binecunoscut şi s-a transmis şi nomeclaturiştilor de rând, chiar şi celor din RSSM

Case de oaspeţi cu marmură, covoare scumpe şi veselă de porţelan

Din documentul menţionat aflăm că, în perioada anilor 1964-1983, au fost construite 167 de localuri de relaxare de lux pentru nomenclaturişti, pentru asta fiind cheltuite sume exorbitante. Aproape jumătate din aceşti bani proveneau din surse neidentificate, fără nicio evidenţă contabilă. Numai la construcţia a 86 din cele 167 de imobile au fost cheltuite 6,4 milioane de ruble sovietice (în condiţiile în care salariul mediu era mai mic de 100 de ruble). Pentru celelalte 81 de localuri nu se ştie exact suma folosită.

Aceste locuri luxoase cu acces strict limitat erau construite sub diferite denumiri – case de oaspeţi, case ale vinificatorilor, livădarilor sau pădurarilor, săli de banchete şi de degustare, saune, băi şi altele. Pentru construirea a 90 de băi şi saune s-a cheltuit, de pildă, peste jumătate de milion de ruble, pentru sălile de degustare – 1,5 milioane de ruble, iar întreţinerea lor se ridica la aproape 200.000 de ruble anual. Cele mai multe astfel de localuri se aflau în raioanele Orhei, Glodeni, Dubăsari, Străşeni, Suvorov (azi Ştefan Vodă), Ungheni, Nisporeni, Criuleni, Făleşti, Kutuzov (azi Ialoveni), precum şi în oraşele Bălţi şi Chişinău.

Pentru construcţia şi finisarea acestora s-au utilizat materiale costisitoare, precum marmură, granit, lemn preţios, oţel de calitate superioară. Imobilele erau echipate cu mobilier şi covoare scumpe, mese de biliard, bazine de înot. Totodată, erau asigurate cu televizoare, frigidere, veselă de porţelan, pahare de cristal şi alte articole ce nu puteau fi găsite uşor în vânzare liberă de către muritorii de rând. Asta găseai, bunăoară, la baza de odihnă „Vânătorul" din Ungheni, Casa livădarilor din colhozul „Zarea Moldavii" din raionul Făleşti, restaurantul din satul Dolna, raionul Nisporeni, Casa vinificatorului din sovhozul „Victoria", raionul Kotovsk (azi Hânceşti).

Relaxare şi confort doar pentru şefi

Numai în oraşul Chişinău existau 60 de băi finlandeze, apărute pe lângă 48 de întreprinderi industriale, majoritatea acestora funcţionând fără a fi înregistrate conform legislaţiei în vigoare. În câteva din acestea aveau acces uneori şi muncitorii, însă în cele mai multe dintre ele se relaxau doar conducătorii întreprinderilor şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

apropiaţii lor. Asociaţia forestieră din Chişinău, de exemplu, avea o baie-saună în vecinătatea pădurii de la Togatin. Comitetul orăşenesc pentru sport din Chişinău deţinea o baie-saună la Ghidighici, în apropierea lacului de acumulare. Aceasta era utilată cu televizor color, magnetofon „Eletronika 50D", mobilier scump şi era accesibilă unui cerc restrâns de persoane. Şi Comitetul Central al Comsomolului din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească avea o casă de odihnă şi o baie-saună la Ghidighici, pe care o foloseau numai câţiva dintre şefii tineretului comunist. Situaţii similare erau înregistrate la administraţia moldovenească a aviaţiei civile, la uzina „Signal", în numeroase firme de construcţie, la departamentele „Measomoltorg" şi „Moldavproiectmebel".

Lux şi dezmăţ finanţate de economia subterană

Casele de odihnă, restaurantele speciale, băile-saună şi sălile de degustare erau doar un paravan pentru asigurarea bunăstării şi a privilegiilor nomenclaturii comuniste. Existenţa acestora confirmă caracterul de castă al conducerii de vârf al Partidului Comunist şi al elitei economice din URRS în general şi din RSSM în particular. Muncitorii şi ţăranii, pe care partidul pretindea că îi reprezintă, nici nu ştiau de existenţa acestor localuri „de prestigiu" în care domneau dezmăţul sexual, abundenţa de bucate şi băuturi spirtoase. Comuniştii de rând erau prostiţi într-un hal fără de hal – ei plăteau cotizaţii, înghiţeau promisiuni deşarte şi sorbeau din cafeaua artificială fabricată din orz. Mai mult, aceste baze de odihnă pentru nomenclatură, construite de multe ori ilegal, din surse neidentificate, confirmă încă o dată existenţa unei viguroase economii subterane pe vremea sovietelor.

Construirea localurilor de lux a trezit „revolta îndreptăţită a comuniştilor, a oamenilor cinstiţi"

Extras din Hotărârea CC al RSSM din 9 iunie 1987, „Despre îndeplinirea insuficientă de către comitetele orăşeneşti şi raionale de partid, comitetele executive orăşeneşti, ministere şi departamente ale republicii, a indicaţiilor CC al PCM cu privire la utilizarea pentru satisfacerea necesităţilor oamenilor muncii a obiectelor «prestigioase» construite anterior"

„Verificarea efectuată de Comisia de control al partidului de pe lângă CC al Partidului Comunist al Moldovei în colaborare cu Comitetul controlului popular al RSS Moldoveneşti a scos în evidenţă că în trecut unele comitete de partid raionale, orăşeneşti, ministere şi departamente au ignorat repetatele cereri din partea CC al PCM despre inadmisibilitatea irosirii resurselor materiale şi financiare pentru construcţia unor obiective de «prestigiu», care se foloseau în scopul primiri diferitor delegaţii de partid, de stat, a delegaţiilor din străinătate, comisii şi oaspeţi.

Şefii comunişti şi elita economică din perioada sovietică se bucurau de privilegii şi bunuri la care nici nu visau oamenii de rând, multe fiind finanţate ilegal din surse ascunse

În anii 1964-1982, în contextul insuficienţei spaţiului locativ, a obiectelor cu destinaţie social-culturală, în oraşele şi raioanele republicii au fost construite numeroase obiecte sub denumirea de case ale vinificatorilor, livădarilor, precum şi săli pentru primirea oaspeţilor, băi. Construirea majorităţii acestora s-a efectuat în afara planului şi fără permisiuni de rigoare. În construcţii se admitea luxul, se utilizau materiale deficitare (?), pentru mobilier se achiziţionau utilaje costisitoare. Asemenea fenomene au fost înregistrate în raioanele Făleşti, Glodeni, Criuleni, Dubăsari, Străşeni, Orhei, Kutuzov, în oraşele Bălţi şi Chişinău şi trezeau revolta îndreptăţită a comuniştilor, a oamenilor cinstiţi. Numai în Chişinău au fost construite la 19 întreprinderi saune finlandeze fără niciun fel de documentaţie necesară, la multe dintre acestea fiind admis luxul excesiv.

(...) Unele băi-saune sunt situate departe de întreprinderi şi baze de odihnă [legale], nu sunt accesibile colectivelor de muncă şi sunt folosite de regulă de un cerc restrâns de persoane (...).

(...) Acestea şi alte neajunsuri vorbesc despre faptul că unele comitete orăşeneşti, raionale, comitete executive, ministere şi departamente din republică se debarasează prea lent de stereotipurile create în cadrul procesului de lucru, nu au adoptat o poziţie principială în evaluarea faptelor ce ţin de irosirea resurselor de stat, neglijând normele moralei comuniste. Conducătorii acestora nu au tras concluziile necesare din hotărârile Congresului al XXVII-lea, Plenarei din ianuarie 1987 a CC al PCUS, nu au conştientizat necesitatea restructurării în fapte, nu numai în vorbe, şi în continuare nu adoptă măsuri decisive în vederea îndeplinirii indicaţiilor CC al PCM.

CC al PCM decide:

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

A condamna neîndeplinirea cerinţelor CC al PCM cu privire la utilizarea în interesul oamenilor muncii a edificiilor «prestigioase» construite anterior şi destinate primirii delegaţiilor şi oaspeţilor. De atras atenţia conducătorilor organizaţiilor de partid şi sovietice, ministerelor şi departamentelor la faptul că asemenea acţiuni nu sunt numai inadmisibile, dar au şi un efect politic nociv, contribuie la frânarea proceselor de restructurare, reduc simţitor autoritatea comitetelor de partid, a organelor puterii sovietice.

Comitetele orăşeneşti şi raionale de partid sunt obligate să efectueze o evaluare politică a acestor fenomene negative, să ia sub control riguros îndeplinirea prezentei hotărâri, să nu permită în viitor construcţia unor edificii similare de către întreprinderi şi organizaţii orăşeneşti şi raionale. CC al PCM va califica eventuale construcţii în afara planului ca infracţiune şi încălcare brutală a disciplinei de partid.

Conducătorii ministerelor, departamentelor, comitetelor executive a Sovietelor locale ale deputaţilor poporului să reutileze în termeni cât mai reduşi aceste obiecte «prestigioase», în aşa fel încât să corespundă necesităţilor oamenilor muncii şi să funcţioneze de o aşa manieră încât să aducă profit economic.

[Prim]Secretar al CC al PCM, S. Grossu (ştampilă şi semnătură)"

*

Observator cultural:

„Neagu Djuvara şi-a depăşit competenţele şi a improvizat"

Interviu cu Matei CAZACU Autor: Ovidiu ŞIMONCA |

Nu atît de cunoscut ca Neagu Djuvara, şi nu atît de prizat de publicul larg din pricina distanţei care separă România de Franţa, Matei Cazacu este unul dintre marii noştri istorici. Trăieşte la Paris de 40 de ani, după ce a absolvit, în 1969, Facultatea de Istorie a Universităţii din Bucureşti. Este doctor în istorie şi civilizaţia bizantină şi postbizantină al Universităţii Paris I Sorbonne Panthéon, conferenţiar la Sorbona şi cercetător la Institut National des Langues et Civilizations Orientales INALCO, Paris. Matei Cazacu a fost, înainte de 1989, un apărător al Mişcării Goma, al lui Vasile Paraschiv, în general, al drepturilor omului încălcate de regimul Ceauşescu şi al susţinerii satelor româneşti, ameninţate de distrugere, prin asociaţia Villages roumains. Matei Cazacu a avut, înainte şi după 1989, emisiuni la BBC şi Europa Liberă, un serial apreciat fiind difuzat, la începutul anilor '90, de BBC, redacţia în limba română, despre făurirea României moderne.

De curînd, împreună cu Dan Ioan Mureşan, un alt istoric român stabilit în Franţa, Matei Cazacu a publicat la Editura Cartier din Chişinău volumul Ioan Basarab, un domn român la începuturile Ţării Româneşti. Este o carte polemică, minuţios alcătuită, o replică fără ocolişuri şi plină de sevă conceptuală împotriva a două cărţi publicate de Neagu Djuvara: Thocomerius-Negru Vodă. Un voievod de origine cumană la începuturile Ţării Româneşti (Editura Humanitas, 2007) şi Răspuns criticilor mei şi neprietenilor lui Negru Vodă (Editura Humanitas, 2011). Pentru Matei Cazacu, lucrarea din 2007 a lui Neagu Djuvara este „scrisă în pripă, plină de idei preconcepute, bazată pe o documentaţie săracă şi care nu face apel la izvoare şi la studiile de specialitate". Cartea scrisă de Matei Cazacu şi Dan Ioan Mureşan a fost lansată şi la Bucureşti. Vineri, 27 septembrie, l-am invitat pe Matei Cazacu în redacţia revistei Observator cultural, pentru a discuta despre istoria şi originile lui Basarab. Facem precizarea că vom publica orice replică pe care domnul Neagu Djuvara va dori să o facă după acest interviu.

Domnule Matei Cazacu, cînd aţi aflat de teoria lui Neagu Djuvara cu privire la Basarab „cumanul"?

Imediat după 2007, după ce a apărut cartea lui Neagu Djuvara. Ca răspuns, am organizat, împreună cu cîţiva colegi de la Institutul „Nicolae Iorga" din Bucureşti şi de la alte institute de cercetare din ţară, o dimineaţă de comunicări pe această temă, fiecare aducîndu-şi contribuţia la o critică a acestei lucrări.

L-aţi invitat şi pe Neagu Djuvara?

Da, l-am invitat din timp, dar nu ne-a onorat cu prezenţa. Comunicările au fost publicate în Revista istorică. După aceea, domnul Djuvara a publicat un alt volumaş, eminescian intitulat Răspuns criticilor mei şi neprietenilor lui Negru Vodă. Ar trebui să spună duşman şi nu neprieten, doar duşman e un cuvînt de origine cumană. În această carte, Neagu Djuvara răspunde de sus tuturor celor care l-au criticat. În ceea ce mă priveşte, domnul Djuvara spune că deşi i-am atacat teza într-un mod frontal, nu găseşte nici un fel de argumente, în textul meu, care să-l facă să-şi schimbe

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

părerea. Cînd am citit această concluzie, care mă privea, m-am înfuriat şi am zis: dacă e aşa, atunci am să iau cartea lui frază cu frază, pentru a arăta care sînt părerile mele şi care cred că este adevărul. Dan Ioan Mureşan, conferenţiar la Universitatea din Rouen, pe care îl cunosc de vreo zece ani, se ocupase şi el de aceste probleme şi mi-a propus să scriem o carte împreună. Eu i-am făcut o contrapropunere, să facem două texte, unul de deconstrucţie, al meu, şi un altul, de construcţie, al lui.

Nu poţi să atribui o origine unui om după numele pe care îl poartă

Ce v-a deranjat cel mai mult în teza lui Neagu Djuvara?

Sînt mai multe lucruri. Ceea ce m-a deranjat – şi o spun răspicat – este modul în care a tratat şi a desconsiderat istoriografia românească mai veche, începînd cu Hasdeu, Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga, Gheorghe Brătianu şi mulţi alţii, chiar dintre cei vii, pe care este evident că nu i-a citit, nu i-a înţeles. I-am avut profesori pe Aurelian Sacerdoţeanu, pe Constantin C. Giurescu, l-am cunoscut pe Petre P. Panaitescu, am cunoscut-o pe Maria Holban, care au scris lucruri fundamentale, de care Neagu Djuvara habar n-are. Pe de altă parte, din auzite, după notiţe, după discuţii cu diverse persoane, a însăilat un text. Această desconsiderare a vechii istoriografii a mers împreună cu desconsiderarea documentelor, a izvoarelor. Avem pentru epoca lui Basarab întemeietorul şi a urmaşilor lui direcţi izvoare care spun foarte clar că erau români şi ortodocşi, nicidecum cumani şi catolici. Nici un izvor nu spune că erau cumani catolici. Domnul Djuvara îşi plasează o piramidă întreagă pe un vîrf care spune că numele de Basarab este de origine turcă veche. Numele de Basarab trimite la o demnitate din Imperiul Mongol, un funcţionar care ştampila, care presa stampila pe o ceară. Dar Basarab este o poreclă. Numele lui adevărat era Ivanco, deci Ioan. Toate documentele spun că era român şi ortodox. Argumentul că numele, dacă este de origine turcă, înseamnă că posesorul are şi o origine cumană arată ignoranţa crasă – folosesc o sintagmă a domnului Djuvara, care se raportează însă la alţii – a acestui domn. Este ca şi cum ai spune că Johnny Răducanu era american pentru că-l chema Johnny. Mai aproape de zilele noastre, toţi românii din Transilvania, în epoca ocupaţiei maghiare, se duceau la ofiţerul stării civile să declare un copil, cu numele Ion. Cei de acolo îl făceau Ianos. În Basarabia rusească îl făceau Ivan. Asta însemna că Ianos şi Ivan erau ruşi sau unguri? Aşa era moda. Argumentul originii numelui este total fals, numele se dau după mode. Cîţi copii n-au fost botezaţi după celebrităţile muzicii, Elvis, de exemplu? Nu poţi să atribui o origine unui om după numele pe care îl poartă.

Basarab este o poreclă?

Este o poreclă şi o funcţie în Imperiul Mongol, care, foarte probabil, i-a fost atribuită la un moment dat, pentru că a fost vasal al mongolilor. Aşa au procedat toţi domnii români, pînă în secolul al XIX-lea, au oscilat între vasalitatea unguresc ă şi vasalitatea mongolă, mai tîrziu turco-otomană, apoi austriacă. Cauza era situaţia geopolitică a Ţărilor Române, care a impus această politică de basculă între marile puteri.

Aveţi în carte cîteva cuvinte, cîteva sintagme foarte critice la adresa lui Neagu Djuvara. Vorbiţi de „speculaţii nefondate“, de „ipoteză facilă şi cît se poate de gratuită“, de „erori“, „confuzii“, de faptul că Neagu Djuvara a livrat publicului „un monument de tinichea cu veleităţi de bronz etern“. Vă asumaţi toate aceste sintagme?

Bineînţeles că mi le asum. Am încercat să fiu cît mai reţinut, am utilizat expresia domniei sale cu „ignoranţa crasă“, dumnealui a lansat acest termen împotriva istoricilor români, în general, şi a istoriografiei româneşti mai noi, în special, lucru care m-a indignat profund. Dumnealui nu-i cunoaşte pe reprezentanţii istoriografiei româneşti. De cînd sînt la Bucureşti, am primit destule reproşuri: „ai fost prea dur“, „n-am să vin la lansarea cărţii tale, pentru că eu ţin la domnul Djuvara“.

Cine v-a reproşat?

Diverse persoane, nu dau nume. Am răspuns: îmi pare rău, dacă aş fi adoptat un ton neutru şi aş fi pus pe două coloane, iată ce scrie domnul Djuvara şi iată ce spun documentele, probabil că nu m-ar fi citit nimeni şi ar fi zis: „ce-i cu plictiseala asta?“. Şi atunci am pus şi eu cîteva epitete.

Numele de Basarab era o poreclă

Credeţi că Neagu Djuvara s-a inspirat de la vreun istoric?

Da, de la Laszlo Rásonyi, un filolog ungur, care scrie în 1935 că Basarab este cuman sau mongol, nici el nu ştie exact. Apoi, acest Laszlo Rásonyi scrie că

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

boierimea şi toţi cnejii din Ardeal, ca şi boierii munteni şi moldoveni ar fi cumani. Şi dă exemple, din dreapta şi din stînga, fie cu etimologii greşite, fie exemple din secolele XVI şi XVII, cînd, dacă e vorba de o influenţă, aceasta este turcă-otomană, că nu mai existau cumani pe vremea aceea. Nu putem vorbi de o persistenţă a numelor cumane. Cumanii s-au botezat catolici, după cum ştie şi domnul Djuvara, începînd cu 1227, şi din acel moment au părăsit numele lor păgîneşti. Îi chema Ştefan, Laurenţiu, Bela, Gyula, Emerich, nume de regi unguri şi nume de sfinţi din calendarul catolic. Cum se face că numai Basarab al nostru, la 1300, cînd toţi cumanii erau creştinaţi şi purtau nume creştinesc, mai păstra un nume cuman? Evident că era o poreclă şi o fostă demnitate din Imperiul Mongol.

Dumneavoastră, ca istoric, puteţi susţine cu mîna pe inimă şi cu mîna pe documente că era vorba de un voievod român şi ortodox?

Toate documente spun asta. Am citat şapte mărturii, dintre 1332 şi 1370, contemporane cu Basarab, cu fiul său, Nicolae Alexandru, cu urmaşul lui la tron, Vlaicu Vodă. Toate spun că era român şi ortodox, fiul lui Tochomer, care era tot român şi ortodox. Cu mîna pe documente şi cu mîna pe inimă, spun: da, era român şi ortodox. Ca dovadă: s-a îngropat la Câmpulung, fiul său, Nicolae Alexandru, s-a îngropat tot la Câmpulung, în mănăstirea Negru Vodă, biserică ortodoxă. Ceilalţi s-au îngropat la Curtea de Argeş, dar nu în biserici catolice.

Legenda lui Negru Vodă susţine afirmaţiile dumneavoastră?

Negru Vodă apare în secolul al XVI-lea, fiind numele întemeietorului Ţării Româneşti. Aşa cum se spunea în basmele noastre Verde Împărat, Roşu Împărat, unui strămoş îndepărtat i s-a spus Negru Vodă.

Negru Vodă se suprapune cu Basarab?

Mai degrabă cu Tochomer, tatăl lui. Faptele cred că au fost acestea: între 1290 şi 1300, voievodatul de la Argeş, unde domnea acest Seneslav, menţionat de Diploma Cavalerilor Ioaniţi (1247), s-a unit cu voievodatul Olteniei, unde fusese Litovoi şi apoi fratele lui, Bărbat, şi au format Muntenia sau Ţara Românească, adică „ţara românilor“. Aceste două voievodate româneşti nu se limitau la crestele Carpaţilor, cum am crede noi astăzi, ci erau întinse pe ambele versante. Cel din Oltenia lui Litovoi avea Haţegul, Argeşul avea Făgăraşul, pe care l-a pierdut la 1290-1291, o ştim foarte bine din documente. În momentul în care voievodul român s-a retras de la Făgăraş la Argeş, această retragere a rămas în tradiţia populară drept un „descălecat“, ca o venire de peste munţi, de unde toată legenda care este povestită în Cronica Ţării Româneşti. Asta este ceea ce ştim: acest voievodat, Ţara Românească, între 1290 şi 1300, era vasal mongolilor, Hoardei de Aur, care, profitînd de criza dinastică din regatul Ungariei, au lansat o ofensivă şi au ocupat Turnu Severin. Cum ar fi putut un voievod de la Argeş sau din Oltenia să scape de această vasalitate? Basarab s-a proclamat vasal al mongolilor, ca să scape de dominaţia ungurească. Cînd s-a restabilit o dinastie în Ungaria, sub Carol Robert de Anjou, în 1308, Basarab a schimbat direcţia politică şi a prestat jurămînt de vasalitate regelui Ungariei. Aceasta se întîmpla la 1324-1325. A fost vasal pînă în 1330, cînd a urmat o nouă ruptură, cu bătălia de la Posada, prin care Basarab şi-a afirmat, pe de o parte, autoritatea lui de voievod, şi, pe de altă parte, a rupt vasalitatea faţă de Ungaria, pe care o va relua abia fiul său, Nicolae Alexandru, în 1343-1344. Această Ţară Românească, vasală mongolilor, mai întîi, apoi ungurilor, era condusă de români ortodocşi.

Unde e complicaţia?

Nu e nici o complicaţie, este doar o premisă greşită. Domnul Djuvara a spus că numele de Basarab este de origine cumană. Automat şi purtătorul numelui este de origine cumană, zice domnul Djuvara. Ar fi cuman şi catolic. Or, nu originea numelui îţi dă originea persoanei, ci ce spun documentele. Tot ce avem ca documente arată că Basarab era român şi ortodox, iar urmaşii sînt tot români şi ortodocşi.

E o poveste cu soţia lui Negru Vodă, doamna Marghita. Vreţi să refaceţi această poveste?

Despre mai multe soţii de voievozi este interesant să discutăm. Basarab – după legendă, Negru Vodă – a avut o soţie, doamna Marghita. Istoria acestei doamne se leagă de două monumente, unul de la Curtea de Argeş, şi unul de la Câmpulung. La Curtea de Argeş avem Biserica Sân-Nicoară. Această biserică era considerată catolică. Preoţii catolici de acolo afirmau că au documente, de danie, de la această doamnă Marghita – ea venea din Ungaria –, care construise o biserică unde se petreceau minuni. Această biserică ar fi fost construită, potrivit legendei, cînd soţul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ei era plecat într-o expediţie contra tătarilor. Întorcîndu-se domnul din bătălie, s-a supărat straşnic – fiind ortodox – şi a izgonit-o. Dacă era catolic şi cuman, de ce ar fi izgonit-o? Asta spune legenda, pe care domnul Djuvara o consideră reală. Atunci ne întrebăm: dacă avea o nevastă catolică, de ce a izgonit-o? Ar fi trebuit să se bucure... Şi Nicolae Alexandru are tot o nevastă catolică. La 1343-1344, el cochetează cu catolicismul şi se însoară cu o prinţesă catolică, doamna Clara, cu care are două fete. Nicolae Alexandru mai fusese căsătorit şi avea un fiu, pe Vlaicu Vodă. Cele două fete ale voievodului Nicolae Alexandru, făcute cu doamna Clara, se numeau: Ana şi Anca. Ele au fost botezate ortodoxe, spre marea mîhnire a doamnei Clara. După un timp, cele două fete s-au măritat, una cu regele Bulgariei şi cealaltă cu regele Serbiei. Una dintre ele s-a convertit la catolicism, cealaltă a rămas ortodoxă. Papa se adresează doamnei Clara, o laudă pentru faptul că una dintre fete a trecut la catolicism, dar nu uită să spună că ar trebui să procedeze la fel şi cealaltă fată, poate chiar Vlaicu Vodă, care – sînt spusele Papei – nu trebuie să mai persiste în eroarea strămoşilor şi înaintaşilor săi la tron. Or, înaintaşii erau ortodocşi: Niculae Alexandru, Basarab şi Tochomer.

Cum să creezi un stat cu o populaţie migratoare?

În 2011, în public, la Tîrgul Gaudeamus, Neagu Djuvara afirma: „Nici unul dintre statele care s-au format în Evul Mediu în Europa nu a fost la iniţiativa unui băştinaş. Băştinaşii au fost, în Europa, mă scuzaţi, scopiţi politiceşte“. Cartea dumneavoastră spune ceva despre formarea statelor în Evul Mediu?

Este una din marile prostii pe care le-am combătut în această carte, luînd caz cu caz toate exemplele pe care le citează Neagu Djuvara. Cei care au întemeiat statele în Evul Mediu erau băştinaşi şi o dovedesc cu documente.

Cititorii vor citi aceste exemple în cartea dumneavoastră, vă puteţi referi doar la cazul românesc?

Domnul Djuvara insistă pe prezenţa cumană. În privinţa prezenţei cumane, domnia sa se contrazice de la o pagina la alta. La un moment dat, spune că aceşti cumani erau cu sutele de mii. Domnia sa uită că erau nomazi, erau crescători de vite, aşa cum fuseseră hunii, avarii, pecenegii, găgăuzii, mongolii. Populaţia cumană nu era stabilă. Aceşti cumani umblau de-a lungul rîurilor, cu turmele lor, ca să caute păşuni, şi locuiau în căruţe. Vă întreb: cum să creezi un stat în aceste condiţii? Domnul Djuvara vorbeşte de un stat. Nomazii aceştia ne-au lăsat urme. Arheologia ne spune că pentru toată Ţara Românească s-au găsit 13 morminte. Se îngropau cu calul şi foloseau ceaune, în care fierbeau carnea. Asta era civilizaţia lor, modul lor de viaţă. Au rămas şi nume de locuri: Bărăgan, Burnaz, Teleorman, Caracal – acestea sînt nume cumane. Nu formau aşezări umane sedentare, locuiau în stepele ierboase, cum a fost şi Bărăganul, colonizat abia în secolul al XIX-lea. De la cumani au mai rămas şi nume de rîuri, cu terminaţia „ui“: Deznăţui, Călmăţui, Teslui, afluenţi mici ai Dunării. Aceşti cumani acolo locuiau, la cîmpie. Dacă acei cumani ar fi creat voievodatele româneşti, atunci ar fi avut capitala la Caracal, Zimnicea sau Olteniţa, nu la Curtea de Argeş şi Câmpulung. Or, voievodatele româneşti erau în depresiunile şi zonele de dealuri ale Carpaţilor Meridionali, în Oltenia, în Banat.

Cum au influenţat cumanii aceste voievodate româneşti? Care erau raporturile cu populaţia băştinaşă?

Care puteau fi raporturile între nişte migratori care caută păşuni şi o populaţie sedentară? Erau raporturi de ostilitate. Creşterea oilor înseamnă o pendulare, o transhumanţă. De Sfîntul Gheorghe, pe 23 aprilie, oile urcau la munte şi mergeau pe cîmpuri abia semănate, producînd pagube însemnate. De Sfîntul Dumitru, pe 26 octombrie, coborau, cînd erau alte distrugeri agricole. Cei sedentari încercau să se opună şi se crea un conflict între crescătorii de oi şi agricultori. Şi, pînă la urmă, şi-au împărţit teritoriul. Cumanii la sud, românii la nord, în Muntenia. În momentul în care Basarab a avut de partea sa şi forţele din voievodatul Olteniei, în momentul în care a avut o armată serioasă, i-a supus şi pe cumani, care au devenit supuşi românilor. De aceea, nu mai există cumani, dar există români. Cînd s-a creat statul, îi zicea Ţara Românească, nu Ţara Cumanilor. Nici măcar nu i s-a spus Ţara Românilor şi a Cumanilor, ci doar Ţara Românească.

Nu putem vorbi de o organizare statală impusă de cumani?

Nu, nu vorbim de o organizare statală cumană, nu vorbim de relaţii diplomatice, nu vorbim de o cultură a cumanilor, nu vorbim de o religie. Dar vorbim de toate acestea în voievodatele româneşti.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Mai sînt şi alte teorii elucubrante

Cum vă explicaţi succesul acestei teze susţinute de Neagu Djuvara?

Teoriile „barbare“ au întotdeauna succes. Oamenii se plictisesc cu istoria tradiţională. În Franţa, în 1821, un individ a publicat o carte în care zicea că Napoleon I n-a existat, că e vorba de un mit solar. Napoleon moare în 1821, era în insula Sf. Elena. Iar acel individ scria, la şase ani de la abdicare, că Napoleon n-a existat. Aşa şi cu teoriile domnului Djuvara. Mai sînt şi alte teorii elucubrante. De exemplu, tracomania, care n-a început cu Iosif Constantin Drăgan, cum s-ar putea crede, ci cu Nicolae Densuşianu, cu lucrarea lui postumă, Dacia preistorică, publicată în 1915, şi care deja, între cele două războaie mondiale, dăduse nişte epigoni; tracomania a fost instrumentalizată politic sub regimul Ceauşescu, întrucît permitea ca, în numele unei tradiţii inexistente – aşa-zisa tradiţie daco-tracă – să respingă moştenirea romană şi creştină şi, prin extensie, democraţia europeană şi să susţină că sîntem altceva, că ne tragem din Zamolxe, din Burebista. Ce-or fi făcut ăia, nimeni nu ştie mare lucru; afară de Herodot, nimeni n-a consemnat nimic pînă tîrziu. La fel, în epoca anilor ’50, epoca lui Roller, slavomania este cuvîntul de ordine; s-a spus atunci că limba română este o limbă slavă. Şi au fost istorici şi lingvişti, chiar mari lingvişti, precum Alexandru Graur – care, la vremea lor, cînd erau liberi, recunoscuseră că limba română este o limbă latină – , care au susţinut că vorbim o limbă slavă şi sîntem un popor slav, că ne-am latinizat abia în secolul al XIX-lea, cînd am refăcut vocabularul, băgînd cu ghiotura neologisme latineşti. Tracomania şi slavomania erau teorii manipulate politic. Teoria despe cumani este doar „o modă“. Cred că şi-a găsit destui aderenţi, cîtă vreme Negru Vodă dă bine, sună bine. Faptul că nu ştim mai nimic de aceşti cumani ne permite toate fanteziile.

Ce fel de modă?

Această modă, cumanomia, a apărut într-un moment de criză existenţială, de criză economică, de criză de încredere, de impas al istoricilor români. Mulţi istorici români scriu greu, scriu fie pentru specialişti, fie pentru un grup restrîns şi nu fac destul efort să fie lizibili, să fie atractivi, să scrie pe înţeles. În ţara asta n-au existat şcoli care să te înveţe cum să scrii cărţi ştiinţifice pe care să le priceapă oricine. În Occident, există cursuri, universităţi şi specializări care te învaţă să scrii cărţi. Istoricii francezi, cei mai buni, de exemplu Jacques Le Goff sau Marc Ferro, fac mari eforturi ca să scrie pe înţelesul tuturor, să scrie bine, şi reuşesc, scoţînd tiraje enorme din cărţile lor. Or, Neagu Djuvara, care scrie fluid, agreabil, şi-a cîştigat o binemeritată reputaţie de povestitor al istoriei pentru tineret şi pentru nespecialişti, fiind asemenea unui unchiaş sfătos. Dar s-a băgat într-o chestie pe care n-o cunoaşte şi n-o stăpîneşte. Şi, cu toate acestea, domnul Djuvara n-a putut să primească o replică atractivă, care să fie pricepută de publicul larg. Şi o replică de ansamblu. Pînă acum, specialiştii au atacat cîte un punct, pe ici, pe colo. Eu am vrut să iau problema de la un capăt la altul. N-am dus o polemică cu expresii insultătoare, dar, uneori, cînd vezi asemenea exagerări, nu poţi să nu spui că Neagu Djuvara şi-a depăşit competenţele, atacînd un subiect major de istorie medievală, şi că a improvizat.

Nu credeţi că aţi căzut – ar putea fi voci din acestea – pe o pantă naţionalistă, revenind la românul ortodox?

Eu susţin pe baza documentelor un adevăr istoric. Dacă asta înseamnă să fii naţionalist, sînt naţionalist, că şi eu sînt român şi ortodox. Şi mă cheamă Cazacu. Tatăl meu era fiu de ţăran dintr-un sat de lîngă Dunăre: Rastu, lîngă Băileşti. L-am întrebat: avem noi cazaci în familie? Pe străbunicul lui îl chema Iordache Firu Gigea. Gigea era o poreclă, care însemna băiat frumos. Într-o bună zi, acest domn elegant şi-a tăiat pletele căzăceşte, s-a tuns scurt. Din momentul acela i-au zis Cazacu. Asta înseamnă că eu sînt cazac?

Publicarea la Editura Cartier a fost prima opţiune sau aţi fost refuzat de alte edituri?

Da, a fost prima şi unica opţiune. Un bun prieten, Nicolas Trifon, care şi-a publicat la Cartier cartea despre aromâni, m-a întrebat, într-o discuţie: de ce nu faci o carte contra lui Djuvara? Şi mi-a spus că a colaborat foarte bine cu cei de la Cartier. Aşa că am publicat la Editura Cartier. Dar cred că aş fi putut publica şi în altă parte. Nu la Humanitas, deşi am şi eu o carte acolo, Dracula. Ştiu că este dificil şi riscant să critici Humanitas şi pe autorii „sacri“ ai editurii. O tînără istorică – nu vreau să-i dau numele, ca să nu-i fac rău – mi-a spus că ei, ca istorici tineri, nu pot critica lucrări care apar la Humanitas, pentru că pot să-şi distrugă cariera şi să-şi piardă serviciile. Nu ştiu dacă este aşa situaţia, nu îmi este teamă de Editura Humanitas, dacă tineri

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

istorici care nu agreează tezele domnului Djuvara au probleme cu Editura Humanitas, atunci putem s-o redenumim, să-i spunem: Editura Cumanitas. Celor de la Humanitas li se datorează o parte din marele tărăboi mediatic, lor li de datorează, nu lui Neagu Djuvara, personal.

Despre Republica Moldova aţi scris o carte, împreună cu Nicolas Trifon, cu un titlu extraordinar: Un stat în căutarea unei naţiuni. Mai este Republica Moldova un stat în căutarea unei naţiuni?

Mai mult ca oricînd, Republica Moldova este în căutarea unei naţiuni. Eu ţin mult la basarabeni. Îi văd şi la Paris, manifestînd în faţa Ambasadei Rusiei sau la Trocadero, pe esplanada drepturilor omului. Încearcă să se facă cunoscuţi, să-şi spună păsurile. Francezii sînt obişnuiţi cu astfel de oameni, pentru că la Paris vin toţi persecutaţii lumii, toţi amărăştenii, cum s-ar spune în Oltenia, şi toţi au impresia că Parisul este o cutie de rezonanţă, de unde vor fi auzite în lumea întreagă strigătele lor. În general, francezii sînt cam blazaţi, nu prea mai intră în rezonanţă cu necăjiţii lumii.

Comentarii utilizatori Ce va ramane?

Adrian rusu - Duminica, 6 Octombrie 2013, 16:04

Pentru cartea domnului Djuvara, am fost destul de prost sa dau banii....

@La piovra: personajul are o anumita frivolitate, petillanta, simpatica. Daca va uitati atent jumatate dintre figurile noastre intelectuale sunt, inainte de toate, simpatice. Ma intreb ce se va intampla dupa moartea lor, cand n-o poata sa ne mai faca graţii. Ce va ramane? E higienic că angryboy „extrapoleaza". Poate terminam cu şuşanelismul. in librarii, cu felicitari

Vasile Iordache - Duminica, 6 Octombrie 2013, 16:21

imi place ca volumul d-lui Matei Cazacu si si a d-lui Dan Ioan Muresan se gaseste in librarii, pe intreg spatiul de limba romana. Editura Cartier din Chisinau isi distribuie cartile sale si in Republica Moldova, si in Romania. Vineri dupa-amiaza, am vazut la Carturesti din Bucuresti volumul "Ioan Basarab, un domn roman la începuturile Ţarii Romanesti". Un amic de la Iasi a gasit-o intr-o librarie ieseana, in Piata Unirii, e si un mic soc de librarie aceasta carte care da o replica pertinenta/ devastatatoare/ argumentata teoriei cu totul hazardate despre cumanii implantati la originea Tarii Romanesti.

cumanii ca, cumanii dar cu bulgarii....

lucid - Luni, 7 Octombrie 2013, 15:05

....ce facem? M-ar interesa parerea lui Matei Cazacu despre stapanirea bulgara in nordul Dunarii inainte bine de "descalecare" (Muntenia si Oltenia, desi vecinii mari producatori de castravetzi sustzin ca au stapanit pana la...Budapesta, iar tezaurul ala de la Nagy Szent-Miklos alias Sannicolaul Mare e un oarecare argument). Ca istoricii nostri nu sufla o vorba de asta e trist, dar poate dl Cazacu, parizian de atatea zeci de ani sa aiba curajul sa se pronuntze.

Cat despre Neagu Djuvara, omul nu a pretins ca e istoric-istoric, dar are un doctorat cu Raymond Aron, putzini bastinasi putandu-se lauda cu un astfel de pedigree. Djuvara e un causeur fermecator iar teoria sa cumana atrage prin indrazneala si exotism, ramanand o teorie ca si "descalecatul" de altfel.

*

O carte-eveniment în dezbatere:

Nicoleta Sălcudeanu

Revizuire şi revizionism în literatura postcomunistă

Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, Bucureşti, 2013

Adrian Dinu Rachieru **Despre revizuiri şi revizionisme**

Obsesiva temă a revizuirilor, stârnind polemici purtate cu îndârjire viscerală, corelată – inevitabil – cu discuţiile înverşunate despre canon, au inflamat, ca subiecte predilecte, frontul critic, imediat după prăbuşirea regimului comunist. În pofida alunecărilor (numeroase) în revizionism, în pofida prezenteismului agresiv (refuzând trufaş- beligerant continuitatea), a controverselor imunde care au răvăşit şi polarizat viaţa culturală postdecembristă, „abdicarea" canonului nu s- a petrecut, totuşi. Mai mult, mai degrabă reconfirmat, canonul „moştenit", cu inevitabile prefaceri, rezistă; şi pare a îndreptăţi concluzia lui N. Manolescu, criticul considerând că „niciodată, canonul n-a părut a fi impresionat direct de politic" (1, 3).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Tentative, se ştie, au fost, de- ar fi să pomenim, de pildă, eşecul realismului socialist, încercând a impune o literatură nouă (ca moment zero). Şi după decembrie ’89 s-a propus, de pe poziţii maniheice, cu vehemenţe justiţiare, o reconfigurare a canonului printr-o grilă „sever controlată politic”, nota, cu îndreptăţire, Nicoleta Sălcudeanu (2, 64). Şi cum un recent volum al d- nei Sălcudeanu (salutat cu entuziasm sau, previzibil, ignorat) pune pe tapet, cu onestitate şi minuţie interpretativă, chestiunea revizuirilor şi revizionismului în literatura postcomunistă, cercetarea peisajului literar, identificând fie spaima de revizuiri (blocând procesul), fie, dimpotrivă, canibalismul axiologic, demolator, devine obligatorie.

Pornind, firește, de la preceptul lovinescian, criticul de la Sburătorul vorbind de teoria mutaţiei valorilor estetice şi a autonomiei artei. Şi înţelegând procesul, în primul rând, ca autorevizuire.

Posteritatea lui E. Lovinescu, observa Mircea Iorgulescu, este, din păcate, acum, „ofilită” (3, 221), ajungându-se chiar la anularea lovinescianismului. Valul revizuirilor a vizat, la ordin politic, indexarea unor autori, uitându-se că procesul are „o cadenţă naturală” (2, 19), rezultat al unor acumulări şi al unor prefaceri (de gust, standarde etc.). Or, cele „cinci posterităţi” ale lui Lovinescu (cf. Mircea Iorgulescu) divulgă un paradox: deturnat, el face loc unor revizuiri contaminate politic, sub comanda unui „cor anticomunist tardiv” (2, 18). Încât, demontând confuzia dintre etic şi estetic, Nicoleta Sălcudeanu, în expertiza sa, subliniază tocmai „sensul etic şi revanşard” al revizuirilor literare postcomuniste, întrebându-se, cu temei, dacă ele definesc o mişcare literară, se vor un demers estetic sau exprimă un fenomen politic.

Trebuie să observăm că cea care a trădat lovinescianismul a fost tocmai fiica criticului, Monica Lovinescu. Nimeni nu poate contesta rolul crucial jucat de tandemul Monica lovinescu/ Virgil Ierunca în efortul de coagulare a opoziţiei româneşti (anemică). Şi, mai ales, a influenţelor, cu rol director, în viaţa culturală românească după cotitura istorică din 1989. evident, în acel Bucureşti-sur-Seine, cum spunea inspirat M. Iorgulescu, pelerinajul intelectualilor noştri (în clandestinitate, desigur, în epoca ceauşistă) însemna nu doar o solidaritate complice. Vizitele echivalau cu un „ritual valorizant”, gazdele bucurându- se de respect moral şi autoritate; cei „unşi” la Paris se întorceau, într- un mediu opresiv, aureolaţi şi omologaţi. Doar că acea critică est- etică, preluată de la Timothy g. Ash (un „făuritor de formule fericite”, recunoştea Monica Lovinescu), purtată „în tranşeele exilului” (2, 129) devenise o critică de front, degradând demersul critic. Ingerinţele politicului (ca anticomunism) erau la vedere, livrând etichete şi ignorând valoarea intrinsecă, printr-o legitimă abordare estetică. Cum grupul parizian a dat tonul în evoluţia postcomunistă a culturii noastre, atitudinea „de front” a devenit o prelungită răfuială între „buni” şi „răi”, instaurând un „jdanovism pe dos” (2, 22). Să fie acestea, cu adevărat, revizuiri? se întreabă autoarea, cea care practică „o lectură suspicioasă” (cf. Alex Goldiş). Pentru a conchide ferm:

„Nu se poate revizui estetic nimic prin mijloace extraestetice” (2, 37).

Volumul revizuire şi revizionism în literatura postcomunistă este, ca şi asupra criticei de azi (ed. Limes, 2011), un „raport” semnat de o voce lucidă, energică, incoruptibilă (cum s-a spus), denunţând, când e cazul, accentele revanşarde („revanşism”). Şi ele, se ştie, n- au lipsit/ nu lipsesc, ocultând criteriul estetic şi eşuând, în numele „purificării”, în radicalism politic şi iacobinism etic (2, 17).

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

„Declandestinizarea” (cf. Monica Lovinescu), posibilă

Revizionismul funcţionează ca impostură culturală, constata Theodor Codreanu şi este regretabil că şi în postcomunism, respectând reţeta de altădată a agresivului realism socialist, el se manifestă cu virulenţă.

Or, climatul cultural s-a schimbat decisiv, el ar trebui să fie al pluralismului şi diversităţii, nicidecum subjugat de puseele anticomunismului fundamentalist. Şi mai surprinzător, acest război rece civil a împins „spre zona crepusculară fenomenul disidenţei. Veritabilii disidenţi au fost, cu metodă, marginalizaţi, au fost inventaţi eroi, a apărut mitul Patapievici, iar numirea lui N. Breban la cârma Contemporanului a fost taxată defosta amică Monica Lovinescu drept o „eroare”.

—

după decembrie 1989, îngăduind libertatea de mişcare, a însemnat, în contextul unor penibile dispute (opţiuni politice, răfuieli ierarhice), o solidarizare pierdută, întreţinând un justiţiarism cu dublă măsură.

Cea care a reprezentat „nucleul militant al exilului” (2, 78), promovând şi mediatizând, prin „viza” pariziană, numeroşi intelectuali de la noi, a prelungit, nefiresc, „campania militară” în interior, polarizând viaţa culturală. Încât ruptura ideologică a favorizat, ciudat, revizionismul postcomunist. fiindcă, ne reaminteşte Nicoleta Sălcudeanu, „totalitarism n- ar exista fără trădarea intelectualilor” (4, 171), laşi, coruptibili, de regulă.

Or, în cadrele societăţii româneşti, nemulţumirea generalizată coexista cu tăcerea conformistă şi elasticitatea morală; teroarea difuză, cu excepţia unor voci singulare, n-au condus la articularea unei mişcări de protest în sânul breslei. Botniţa comunistă n- a împiedicat nici viesparul scriitoricesc să dea în clocot, oferind delaţiuni, compromisuri, duplicităţi, şicane etc. Şi dacă, în paranteza comunizantă, strategia no combat („rezistenţa prin cultură”) îndemna la pasivism politic (apolitism), postcomunismul, prin voci belicoase, a încurajat, paradoxal, radicalizarea discursului, îndemnând, în condiţiile pluralismului, la intoleranţă. Şi stigmatizând pe cei cantonaţi „în ţarcul apolitismului” (cazul lui eugen Simion). Iată un greu de explicat alt „paradox românesc” (2, 72), deşi alibiul rezistenţei „prin cultură” (marginal, iluzoriu oricum şi nepericulos pentru regim, constatase Adrian Marino) devine azi necesar, încercând a anihila „imbecilizarea prin media”. Dar pentru o societate înrobită teletropismului/ divertismentulu (ca supraideologie), rezistenţa la cultură, cum zicea cineva, pare o seducătoare deviză.

Militanţa intransigentă de la microfonul europei libere blama obedienţa „propagandabililor”, duplicitatea, în contextul constrângerilor regimului. ea satisfăcea „datoria ţipătului”, mărturisea V. Ierunca, venind în întâmpinarea celor cărora „soarta le- a legat limbile”. Dar această receptivitate trează, după criterii poliţieneşti, vânând carenţele morale în speranţa salubrizării mediului literar, întocmind liste etc. s- a prelungit şi în postcomunism. evident, tradiţia succesivelor epurări e veche şi ea nu ţine doar de experienţa comunistă. un şir de excomunicări, denunţuri, ocultări sau demascări etc., încercând, cu zel bolşevic, a alunga „colaboraţioniştii” a transformat un „litigiu patrimonial” (2, 27) într- o înfloritoare dosariadă şi în postcomunism, propunând, fără succes, o literatură „lustrată”. Încât, vocal, ascultat şi căutat, un V. Ierunca se dovedeşte, nota caustic Nicoleta Sălcudeanu, „mult mai puţin decât credem un analist literar” (2, 33).

Dacă refuzăm revizionismul, un demers strident- străin de miza estetică, se cuvine să observăm că tapajul iscat de problematica revizuirilor a stârnit

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

dezbateri profitabile. În fond, într- un climat pluralist, respingem respectul paralizant faţă de ierarhia moştenită. Revizuirile presupun, însă, recitiri şi recuperări, atenţionând, cu o tentă incluzivă, asupra valorilor „umbrite", nefrecventabile sau ignorate de „vitrinierii" culturali. Până la urmă revizionismul funcţionează ca impostură culturală, constată Theodor Codreanu şi este regretabil că şi în post - comunism, respectând reţeta de altădată a agresivului realism socialist, el se manifestă cu virulenţă. Or, climatul cultural s- a schimbat decisiv, el ar trebui să fie al pluralismului şi diversităţii, nicidecum subjugat de puseele anticomunismului fundamentalist. Şi mai surprinzător, acest război rece civil a împins „spre zona crepusculară" (2, 111) fenomenul disidenţei.

Veritabilii disidenţi au fost, cu metodă, marginalizaţi, au fost inventaţi eroi, a apărut mitul Patapievici,iar numirea lui N. Breban la cârma Contemporanuluia fost taxată de fosta amică Monica lovinescudrept o „eroare". Şi am putea lungi şirul exemplificărilor.

Dacă misiunea criticii este „corectoare şi patrimonială" (2, 113), dacă însuşi canonul, cu critici- moaşe în juru- i, cere o sedimentare polifonică (cf. N. Sălcudeanu), acea râvnită nouă ierarhie angajează voci autorizate, nu dispeceri voluntari care împart indulgenţe şi sancţiuni, sub stindardul unor „revizuiri sângeroase" (cf. Marin Mincu). Adevărat, „traficul între epoci", anunţa Gh. Gigurcu, tulbură oglinzile recepţiei. Ar trebui să refuzăm prosternarea, inerţia gustului etc., chiar dacă „blocajul conservator", până la un punct, se impune natural. Deci nu e vorba de o posteritate tabuizată, muzeală, cu iz funerar, critica urmând „a se certa pe opere" (cf. Marian Popa); iar confruntarea punctelor de vedere ar conduce, legitim, la înnoirea perspectivei. Retorica revizuirilor a derapat însă.

Cartea Nicoletei Sălcudeanu, atentă la vectorii contextului, vădind o solidă informaţie, devoalează tocmai jocurile de putere din câmpul cultural. Cu opinii ferme, rostite bărbăteşte, exegeta vede în anul de răscruce (1989) un an-turnesol, subliniind erup „decompensare etică" şi prelungita confuzie axiologică.

În fond, dacă istoria literară, inevitabil, purcede la reconstituirea climatului, modul în care trăim, împăcându- ne cu propria noastră istorie, dă seama de efortul lucid de a scruta un trecut convulsionat. Şi cum purismul estetic e greu de aflat, iar „misterul axiologic" rămâne o taină impenetrabilă, cu ochi vigil, Nicoleta Sălcudeanu identifică „depăşirile de concentraţie ideologică" (2, 37). fiindcă, semnalându- le prob într- o expertiză impecabilă, acceptând ingerinţele, dar respingând indignarea selectivă ori pasiunile retrospective, criticul înţelege că istoria, cum spunea Jean Sévillia, nu este sclava actualităţii. Şi nu anticomunismul visceral (la modă), frenezia interpretativă, „subiectivizând" Istoria, prin rescriere, manipulare, distorsiune controlată (cf. Ştefan Borbély) ar fi calea de urmat, sacrificând complexitatea. În „laminorul" corectitudinii politice, schemele ideologice (anacronism, maniheism, reducţionism) se răsfaţă. Dar, ne reaminteaJean Sévillia (5, 11), „această Istorie e a noastră şi nu putem trăi urându- ne".

Îndemnul Nicoletei Sălcudeanu creşte, convingător, în acest sens; după ce, firește, am acceptat radiografia unui trecut care, scutit de isteria publicistică (cu valul de deformări, ajustări, ocultări), nu trebuie nicidecum „îngropat".

Ci doar corect cunoscut şi însuşit/ acceptat.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

NOTE:

1. Nicolae Manolescu, despre canonul literar, în românia literară, nr. 24/14 iunie 2013.

2. Nicoleta Sălcudeanu, revizuire şi revizionism în literatura postcomunistă, editura muzeului naţional al literaturii române, Bucureşti, 2013.

3. Mircea Iorgulescu, posterităţile lui E. Lovinescu, în tangenţiale, editura Institutului Cultural român, Bucureşti, 2004.

4. Nicoleta Sălcudeanu, asupra criticei de azi, editura limes, Cluj- Napoca, 2011.

5.Jean Sévillia, Incorectitudinea istorică. Traducere din franceză de Ileana Cantuniari, editura Humanitas, Bucureşti, 2012.

*

Dosar ■ Cazul Paul Goma (III)

Hotărât lucru, **Ostinato** introduce un moment evident circumscris şi revitalizant în literatura noastră postbelică. efectele benefice privind libertatea scrisului nu s-au resimţit, din păcate, în interior, direct şi pe măsura virtuţilor acestei capodopere.

Dincolo de inconvenientele dictate de împrejurări şi din afara intereselor interne ale vieţii artistice, supravieţuieşte adevărul că, prin Paul goma, scriitorul român şi-a redobândit măcar iluzia, la început de drum, în biruinţa cuvântului, cu condiţia să se elibereze de teamă şi de retorica dogmelor.

Istoria literară are datoria să marcheze evenimentul în dimensiunea reală şi să renunţe la prejudecăţi moştenite, la ocultări penibile, la îngrijorarea de a nu trezi suspiciuni şi orgolii de duzină. Ajungă zilei răutatea ei; ajungă şirul de erori comise, cu inconştienţă, sub presiunea valului orbitor, din vanitate, din spirit de gaşcă, din comandă ucigaşă de la distanţă. Bătălia autorului pentru **Ostinato**, deocamdată a sa pentru noi, urmând a fi şi „a noastră" pentru el, a fost lungă şi grea. S-a întins pe un deceniu, socotind din 1966, când manuscrisul a fost predat editurii pentru literatură, până în 1977, anul Chartei pentru Drepturile Omului şi, în acelaşi timp, termenul ultim privind discuţiile referitoare la publicarea cărţii în (şi în) limba română; „termen ultim", fie datorită morţii neaşteptate a redactorului Mihai Gafiţa (victimă a cutremurului), fie pentru că autorul romanului îşi permitea, după îndelungă şi zadarnică aşteptare, să schimbe datele jocului cu Puterea.

Netemător ca totdeauna, Paul Goma începea să pună el condiţii, cum s-a văzut în discuţiile repetate pe care le- a avut cu unul dintre reprezentanţii Puterii, Cornel Burtică. Tema deceniului, pentru care se zbătea Omul din Mana, în nume propriu şi al tuturora, era libertatea presei, iar **Ostinato** îi îndreptăţea multele şi curajoasele intervenţii la toate forurile posibile.

Problema libertăţii scrisului a căpătat temei sporit mai ales după ce romanul **Ostinato**, urmat şi de alte cărţi (uşa…, înainte de toate) a văzut lumina tiparului peste hotare, în limbile franceză şi germană, provocând întâmpinări entuziaste în presa străină. Colegii de breaslă prindeau curaj, iar critica oficială şi negaţionistă, vizând natura temei (viaţa infernală dusă de deţinuţii politici din

România, în loc de eroismul muncii din fabrici şi uzine şi prefăcutele rezerve privind capacitatea autorului de a da cuvântului vestmânt artistic) a trebuit să depună, ruşinată, armele.

Între varianta de dialog cu D. Ghişe de la începutul segmentului de timp pe care îl am în vedere şi discuţiile din cabinetul lui Cornel Burtică, pe aceeaşi temă a libertăţii scrisului şi pe fond ostinato, distanţa este apreciabilă în ton, în viziune, în conceperea rivalităţilor. Lui Ghişe i se părea semn de mare destindere faptul că scriitorilor le era îngăduit să- i facă reproşuri lui

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Dumitru Popescu- Dumnezeu la întâlnirile comune, de dinaintea tezelor ceauşiste pe tema dictatului cenzurii. Comparaţia se făcea cu perioada anterioară, stalinistă şi anapaukeristo-dejistă. După numai şapte ani, până şi lui Burtică i se părea îngustime de gândire o poziţie asemenea celei exprimate de colegul său de ideologie, P. Dumnezeu. De aceea a pus mâna pe telefon, dându- i dispoziţie lui Mihai Gafiţa să revină în legătură cu Ostinato. Paul Goma se distanţa de ambii în acelaşi grad, pe motiv că termenul de comparaţie se cuvenea să fie Vestul, fără compromisuri şi fără clişee. Afectat de curajul interlocutorului, Ghişe îşi păstra aparent calmul („îţi dau un sfat prietenesc"), aşteptându-l cu alt manuscris, ca să-i arate cum „trebuie spălate rufele în familie".

Burtică întrezărea, intrigat dar şi oarecum invidios pe Goma, că partida putea fi pierdută în ce-l priveşte. Aşa că nu strica un telefon la Securitate. Să ştie şi ea. Iar Goma pleca din cabinetul reprezentantului CC- ului demn şi cu fruntea sus. Dar avea convingerea că „greul abia acum începe". Propoziţia este scrisă apăsat şi cu necaz în **Culoarea curcubeului** (p. 75).

După toate datele, Nicolae Ceauşescu ţinea strâns firele de comandă, asemenea unui paianjen plasat strategic să observe la timp apariţia oricărui nepoftit în zonă. În fabrici şi în instituţii, avea gazete de perete conduse de politruci şi de „scriitori" în devenire; la casele de creaţie şi la secţiile judeţene de cultură se infiltraseră securişti care vieţuiau în dulce companie cu turnătorii şi cu băieţii cu ochi albaştri din presă. Dar mai ales la Casa universitarilor din Iaşi fericirea era neţărmurită. locul ales se numea „groapa cu lei", în argou universitaro-securistic, un separeu nu prea mare, ferit, convenabil.

Acolo beau răzbit profesorii devotaţi şi gradele în civil, dar arhicunoscute şi de portar şi de chelner şi de rector. Se negociau şefii de catedră, avansări, paşapoarte. e drept, locul de taină era „casa w" din parcul de lângă stadion. Cine ajungea acolo era om „făcut". În zilele faste şi cu stele-logostele, se adunau unul şi unul. Gazda, se zice, extrem de politicoasă şi îndatoritoare îţi îndeplinea toate voile şi nevoile.

Aveai dosar pentru un lectorat la Seatle – USA?

Nimic mai simplu. Dar, vezi, ai făcut o greşeală: nu ştiai că studenta Dăriescu Paula e fiica unui coleg?

I-ai pus 4 la estetică. Schimbă-i nota, te rog eu frumos.

Altfel îl trimitem pe Nicolae Creţu, deja „de- al nostru". Ca o chestiune de amănunt: ştii că e din acelaşi oraş, la origine, cu rectorul Barbu? era unda de avertisment: te achiţi cu nota, bine; dacă nu, ai de furcă şi cu rectorul. Doar ştii cine- i.

Un lectorat la Chicago? Foarte bine. Vei avea ocazia să- l întâlneşti pe Mircea Eliade. Ai să ne faci şi nouă unele servicii. Dar mai pune surdină în legătură cu Vasile Arvinte şi cu Vasile Adăscăliţei. Prea calci în strâchini, făcându-i de două parale. Toată lumea ştie că sunt oamenii noştri. Cât despre Sorbona, te sfătuiesc să nu pretinzi aprobare ca lector de română. locul este rezervat soţiilor de activişti şi amantelor securiştilor.

Scurt.

Avertismentul privind Sorbona mie mi l-a dat direct şi personal Richard Walter, şeful catedrei de Romanistică; în termeni universitari, urmaşul lui C. Balmuş, Th. Simenschy, Ştefan Cuciureanu, făcut conferenţiar cu o recenzie în Flacăra Iaşului; în termeni „cumetriali", activist cunoscut doar „între patru pereţi" de lectoriţele în subordine, unele avansând nesperat. Adevăraţii lui cobreslaşi erau colegii cu grade…

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Am făcut uz de aceste date, absolut autentice, în ton cu dosariada Goma, din convingerea că viaţa scriitoricească nu era, totuşi, prăvălită iremediabil în mlaştină ca sectorul universitar; pe care, pot spune cu mâna pe inimă, îl cunosc mai mult decât bine. Se mai auzea câte un glas de scriitor, în ţară ori la europa liberă. erau ei „ingineri" şi zugravi de

___

Partea mai mult decât incredibilă a problemei este că Paul Goma nu se arăta deloc temător faţă de grupările de forţe din jur, tot mai ameninţătoare. Singur, curajos, ajutat de prietenii pasagere (Breban, Ţepeneag, Negoiţescu, Mazilescu), dar mai ales de Ana Maria, care îl „susţinea integral în ipostaza aceasta de scriitor […] şi nu rareori era mai violentă decât el la adresa unor personalităţi din cultură care i-ar împiedeca cariera soţului ei".

_____

…suflete, dar formula leninistă (sau jdanovistă) înclina mai mult spre metaforă şi putea fi oricând răsturnată. Profesorii, mai ales de la litere, Istorie şi filosofie, deveniseră simple instrumente de agitaţie şi propagandă, pentru că rolul universităţilor era, fără abatere, să formeze „generaţia de mâine", „mândria ţării", în limbaj de lemn. Când apărea tov. Ion Iliescu în aula festivă a universităţii „Al.I. Cuza", în perioada lui ieşeană, să prelucreze lucrările ultimei plenare peceriste, nu se arăta deloc a fi „liber cugetător", nici nu vorbea cu „măi dragă"; nici măcar nu era zâmbăreţ; doar pătruns de datorie comunistă, neîngăduind abateri de la idealurile proletare, în lumina clasicilor marxismului. Aplaudacii din sală nu erau nici ei fiinţe omeneşti, cu judecată normală, ci massă amorfă. lucraseră bine şi cu meşteşug organele de-i aduseseră într- o asemenea stare jalnică.

Aşa se explică faptul că, în unităţile universitare, cadrele didactice se conformau automat regulilor prestabilite. N-au existat grupuri capabile de acţiuni proprii, demne, independente, nici personalităţi care să se ataşeze unei mişcări puternice de idei, comune interior-exterior, cum a reuşit temerarul Paul Goma în numele scriitorilor, lansând cele trei scrisori de mare răsunet (către Pavel Kohout, Nicolae Ceauşescu şi Conferinţa de la Belgrad) şi aderând, totodată, la „Charta '77".

Cazurile Emil Constantinescu ori Zoe Petre nici nu intră în discuţie. ele au fost prefabricate în ton cu revoluţiile de catifea, planificate să străbată estul.

Când vor fi intreprinse cercetări sistematice, de adâncime şi în mod comparativ, asupra dosarelor universitare, deopotrivă cu ale uniunii Scriitorilor, discuţia va fi mai la obiect şi pe fondul ei. fişa de care dispun în momentul de faţă şi care-i avantajează pe scriitori (nu în massă, ci ca titlu nominal) se rezumă la citatul dosar de securitate al lui Paul Goma, Cod „Bărbosul". Două aspecte se cuvin reţinute la lectură şi la re-lectură. Mai întâi faptul că în documente (note, rapoarte, sinteze, planuri de măsuri), deşi elaborate în scopul unic de urmărire a împricinatului de către slujbaşi-ofiţeri pregătiţi cu metodă, se constată, în mod surprinzător, două variante ale relatărilor. Citim într-o notă- raport emisă în numele Consiliului Securităţii Statului, din 1972:

„Marea majoritate a oamenilor de litere condamnă acţiunile intreprinse de aceste elemente, atât pentru deserviciul pe care l-au adus politicii partidului şi statului nostru, cât şi pentru faptul că aruncă o umbră asupra activităţii creatoare, conform cu indicaţiile date de către partid, ce o desfăşoară «breasla» din care fac parte"1.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

În comparaţie cu altă notă, tot cu statut de„strict secret”, scrisă la distanţă doar de câteva luni de cealaltă:

„În general, scriitorii cu care sursa a discutat despre Paul Goma şi romanul său se împart în două tabere pro şi contra publicării romanului său în Occident. Precumpăneşte tabăra celor care sunt de partea lui Paul Goma” (Idem, p. 323).

În primul citat, se simte mâna unui retorician pe linie, care colorează realitatea în mod convenabil, după gustul superiorilor; în celălalt este vorba de o analiză la obiect, credibilă, poate, în vederea unor măsuri concrete şi urgente. Mai citim:

„…fără să fac parte dintre admiratorii lui, sunt încredinţat că goma are vocaţie de scriitor. Primul semn al vocaţiei sale îl constituie faptul că el vrea să fie scriitor, nimic altceva decât scriitor. Incontestabil că tipărirea cărţii sale în străinătate constituie o abatere de la legile ţării şi că ea poate fi speculată de elementele duşmănoase regimului socialist din România. Socotesc însă că acest caz trebuie analizat cu luciditate rece, fără enervările explicabile provocate de contextul în care s- a produs abaterea lui goma” (Idem, p. 331).

Exemplul vorbeşte de la sine, împotriva şi chiar spre umilirea scriitorilor contestatari. Securistul (culmea!) dădea replică lui Fănuş Neagu, care, în aceeaşi secvenţă de timp, perora, în numele coechipierilor de comando, că Paul Goma „nu are talent”; sau lui Eugen Barbu, arătând cu degetul „un scriitor fără cărţi”.

De neînţeles mi se pare Gabriela Adameşteanu,care li se alătură, reactualizându-i într-o discuţie avută cu cel care a scris **Ostinato,** dar şi **Uşa noastră cea de toate zilele, Culoarea curcubeului, Gherla, Arta refugii, Din calidor, Patimile după Piteşti**, cărţi majore în literatura română şi toate publicate în edituri importante. Replica sa:

„Ce pretenţii mai ai! De unde să te ştie lumea, dacă nu-ţi cunoaşte cărţile?”2.

Ca şi cum şefa de la 22 ar avea un raft de cărţi proprii. Sunt convins că, dacă n-ar fi fost marea secetă ceauşistă, **Dimineaţa pierdută** nu s-ar fi detaşat de altele. Cum ar fi ieşit la suprafaţă în timpuri normale, când un nume nou se justifica în câmpul literelor numai şi numai prin expresia artistică singulară, însă în măsură să redimensioneze întregul peisaj al prozei poetice? Dar, vorba ceea, „o mână spală pe alta şi amândouă…”.

Gabriel Liiceanu îl înlocuia pe cenzorul Gafiţa, trimiţând la topit cartea lui Goma ca nevandabilă/nerentabilă, iar Nicolae Manolescu tipărea în *România literară* un nimicitor „Adio, Domnule Goma!”.

Al doilea aspect ce se impune atenţiei vizează înmulţirea grupurilor de scriitori favorabili mişcării de idei iniţiate de Paul Goma, ceea ce, în parte, rezultă şi dintr- o notă anterioară. Confirmarea se găseşte în adeziunile scriitoriceşti, nu numai din capitală, dar şi din provincie. Spre exemplu, Cod „Bărbosul” conţine un document la p. 459, „un fel de telegramă” în regia colonelului Dumitru Ionescu, de unde se reţine o interesantă afirmaţie făcută de LaurenţiuCiobanu.

Era anul 1977, în mai, moment în care autorul romanului **Ostinato** abia scăpase din detenţia de la Rahova:

„Goma este o personalitate şi ceea ce afirmă goma este o realitate. Goma este victima situaţiei actuale care a vrut să arate lumii realitatea despre libertăţile din România”.

Numai că vorbitorii ezitau să treacă la acţiune; reproş pe care victima generalilor de la Rahova, Vasile şi Pleşiţă, nu încetează, cu deplină

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

îndreptăţire, să-l aducă în multe dintre scrierile sale.

Puterea a cunoscut momente dificile în găsirea soluţiilor eficiente.

S-a încercat formula scrisorilor anonime(„Noi cei şapte preoţi ortodocşi"), scrisori deschise (Dan Zamfirescu, „coleg cu generalul Pleşiţă", precizează Paul Goma), articole de incriminare (Dumitru Mircea, H. Zalis, Alecu Popovici).

Din1973, se arată în Cod „Bărbosul", intră în rol „sursele" angajate de Securitate pe post de observatori-turnători. Prima e harnica Ruxandra (nume identificat cu Geta Naidin-Dimisianu) [nu de mine, eu am bănuit-o pe Adi Fianu, secretara redactiei - nota mea, P.G.], urmată îndeaproape de Fălticeanu (Mihai Gafiţa), Dona Alba (Mara Nicoară), Lascăr, Neagoe, Costea, Coman, Bogdan, Arthur, Petrică, R.A., C1 –, o armată întreagă de civili militarizaţi. Într-o notă de la p. 376 citim:

„Din anul 1971 unitatea noastră îl are în lucru pe numitul Paul Goma, scriitor, fost condamnat […]."

Încă "din 1971 au fost instalate mijloace T.O. la locul de muncă şi din 10 iunie 1973 şi la domiciliu".

În altă Notă (p. 368), „de analiză a acţiunii «Bărbosul»", se decupează paragraful cu „Măsuri de compromitere a sa în rândul scriitorilor, a relaţiilor din emigraţia reacţionară, destrămarea anturajului ce s-a format în jurul său". În perspectivă, fiecare enunţ va deveni capitol amplificat şi de sine stătător în programele de lucru consacrate „acţiunii Bărbosul".

O notă – plan de măsuri din 1977, când Paul Goma se pregătea pentru soluţia extremă a exilului, arată că se punea la punct o nouă repriză în vederea compromiterii şi a izolării:

„În anumite cercuri din conducerea uniunii Scriitorilor. urmărind astfel ca persoanele respective, transmiţând versiunea în cercuri tot mai largi, să-i asigure autoritatea ce, fiind aflată din surse competente, la care au acces prin poziţia lor oficială. Avem în vedere anumiţi membri ai conducerii uniunii (Fănuş Neagu, Geo Dumitrescu, Ioanichie Olteanu, Mircea Dinescu) despre care cunoaştem că difuzează cu uşurinţă unele informaţii la care au acces prin funcţia ce o ocupă. Vom folosi sursele Donici, Lascăr, Ruxandra, Artur" (Cod „Bărbosul",p. 496).

În 1977, se înmulţesc planurile de măsuri. unul dintre ele este reprodus la pp. 397- 402 şi începe, în chip orientativ, cu fraza devenită leit-motiv:

„În continuarea măsurilor de anihilare şi neutralizare a acţiunilor ostile iniţiate de Paul Goma, la instigare şi cu sprijinul postului de radio europa liberă şi al altor centre reacţionare din Occident, se vor intreprinde următoarele".

Documentul cuprinde 4 secvenţe pe puncte şi subpuncte, indicându-se departamentele şi persoanele care să ducă la îndeplinirea fiecărui obiectiv în parte. Secvenţa a patra se intitulează „Măsuri de compromitere a sa la unele ambasade din Bucureşti". Sunt specificate, în ordine, ambasadele: americană, germană, engleză, franceză. Citez doar pasajul privitor la aceasta din urmă, pentru a ne da seama de forţa de penetrare a serviciilor secrete, la ce nivel şi ce efectiv de oameni aveau la dispoziţie. Deci:

„Pe linia ambasadei franţei se va continua acţiunea începută prin informatorul Nicuşor care şi-a exprimat părerea faţă de Saillard Christian, ataşat comercial, că Paul Goma nu este o personalitate în lumea scriitorilor şi că în mediocritatea lui încearcă să se facă remarcat prin ceva; Nicuşor, cât şi informatorii maria Stănescu, legătură apropiată a ataşatului cultural Boy Yves şi Ioana Petcu, aflată în bune relaţii cu richard Jean Claude, prim secretar, vor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

arăta diplomaţilor respectivi că menţinerea legăturii cu indivizi de teapa lui Paul Goma poate să-iîndepărteze de personalităţile cultural-artistice româneşti" (Doc. cit., p. 402).

Tonul este deschis spre şantaj. Nu-i de mirare. Se purta asemenea tip de relaţii est – Vest în perioada Cortinei de fier. Nu-i vorbă, francezii erau destul de cooperanţi cu confraţii de mâna stângă, întinsă pretutindeni. Cădeau uşor la înţelegeri compromiţătoare, de dragul aranjamentelor ieftine, „între patru pereţi" ai cabinetelor diplomatice. Jocurilor politicianiste le-au căzut victime Vintilă Horia, Mircea êliade şi mulţi alţii.

Partea mai mult decât incredibilă a problemei este că Paul Goma nu se arăta deloc temător faţă de grupările de forţe din jur, tot mai ameninţătoare. Singur, curajos, ajutat de prietenii pasagere (Breban, Tepeneag, Negoiţescu, Mazilescu), dar mai alesde Ana Maria, care îl „susţinea integral în ipostaza aceasta de scriitor […] şi nu rareori era mai violentă decât el la adresa unor personalităţi din cultură care i-ar împiedeca cariera soţului ei". - este o notă a Ruxandrei, din 1 dec. 1973, primită de ofiţerul Achim Victor.

Goma era singurul care întrevedea cursul normal şi ireversibil al lucrurilor după evenimentele din Cehoslovacia 1968 şi, mai ales, după „Charta '77". Încercările repetate, cu metodă, de a se face gol în juru-i eşuau de fiecare dată, în sensul că grupul se desfăcea temporar, ca să se refacă de îndată, la alt nivel, crescând în forţă şi amploare. Campaniile de compromitere aveau efectele bumerangului: creştea cota de credibilitate a incriminatului.

Toate acestea îl fortificau, iar un daimon socratic îl povăţuia să ia iniţiativa în acţiuni riscante, chiar provocatoare, contra fiarei înfuriate.

Este, de pildă, cazul scrisorilor deschise. În acest spirit al cutezanţei trebuie privită scrisoarea trimisă lui NicolaeCeauşescu în 1977, la începutul acţiunilor pentru libertatea scrisului şi pentru drepturile omului. I se adaugă şi altele, în acelaşi ton. La 28 ianuarie 1974, trimitea Ministrului de Interne (în aceeaşi zi, şi preşedintelui Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu) o scrisoare-cerere prin care solicita o autorizaţie „pe a cărei bază să-mi pot aduce, din străinătate, un aparat de multiplicat texte, piese de schimb şi materialele necesare (matriţe, tuş, gravor de matriţe şi să- l folosesc în scopul multiplicării textelor mele literare" (Cod „Bărbosul", 375).

Nimic mai simplu, ar spune un cititor necunoscător de astăzi; poate şi un lucrător din reţeaua administrativă actuală. Dar, la data respectivă, nimeni-nimeni nu-şi putea permite asemenea scule, iar Paul Goma cunoştea bine situaţia. O banală maşină de scris era înregistrată la miliţie, iar posesorul ei – obligat să se înfăţişeze o dată pe an, cu ea în braţe, la circumscripţie, pentru control.

Cererea de eliberare a respectivei şi iluzoriei, în fapt, adeverinţe o face goma sub forma reproşului la adresa cenzurii politice care nu- i îngăduia să-şi vadă textele multiplicate după propria-i voinţă şi dorinţă.

Ceea ce nu putea decât să-i înfurie pe generalii grenadă (Gheorghe Vasile) şi Sacou (Pleşiţă), care se simţeau direct luaţi în obiectiv. Dar mai ales pe Nicolae Ceauşescu, aflat în spatele lor, cu teze cu tot.

„Împotriva cărui pericol, a cărei ameninţări a fiinţei naţionale s- a mobilizat elita armată alcătuită din securitate, condusă de comandantul şi al ei – suprem – Ceauşescu? Cine era duşmanul ţării, vânzătorul ei «pe treizeci de arginţi»?"

Şi mai departe, în chip de răspuns: „un oarecare ins, «scriitor fără

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cărţi», vorba lui Eugen Barbu şi a lui Mircea Dinescu (…). De ce «înnebunise» nu doar scriitorimea – şi mai grav: securitatea?

De ce îi era frică Aparatului?

De cuvânt – iată, mi-a scăpat vorba- mare".

———

…iar cuvântul se afla la autorul **Patimilor după Piteşti.** Drept urmare şi spre învăţătură: război cu Scriitorii aliniaţi nu se mai încumetau să- şi asume răspunderea continuării campaniei împotriva lui Paul Goma, nici în haită, nici „răsfirat", pentru că ştirbeau prea evident libertatea presei, iar ea nu mai putea fi stăpânită între „cei patru pereţi" fără a trezi proteste în publicaţiile străine; formele de agresiune ale Securităţii intrau şi ele în dezacord cu Drepturile Omului şi cu Charta ocrotitoare.

Chiar directorul închisorii de la Rahova, generalul Gheorghe Vasile, ajunsese să afirme, fie pe bune, fie cu prefăcătorie, că şefii lui au întrecut măsura:

„– 'Re- ai tu al dracu', Goma!; a făcut Grenadă cu obidă. Cu cine ne- am pus noi boii în jug! De când mama m-a făcut n-am întâlnit un animal ca tine!" (**Culoarea curcubeului,** p. 253)

Se impunea o nouă ordine de bătaie şi asta se poate constata, printre multe altele, după utilizarea epitetelor denigratoare. În loc de frecventele: agent KGB, spion, vândut, sionist, jidan, scandalagiu, destrăbălat, pederast, intrau în circuit: infractor juridic (p. 336 din Cod „Bărbosul"), ostil (p. 336 366, 367, 368, etc.), periculos social (p. 502). În baza acestor formule calificante şi a argumentărilor de rigoare, autorităţile româneşti pretindeau că se puteau dispensa de „incontrolabilul" Paul Goma.

Războiul a fost greu. A început să se contureze încă din 1971-1972 (momentul **Ostinato**, al Târguluide carte de la Frankfurt-Main şi al Tezelor ceauşiste) şi a continuat să se desfăşoare în etape, până la sfârşitul anului 1977. S-au constituit o sumedenie de echipaje militare pentru supraveghere la domiciliu, filaj prin oraş-ţară şi agresiuni directe; de asemenea, comandamente militare care să blocheze orice contact cu persoane din interior ori din străinătate: cunoscuţi, scriitori, ziarişti, sute dacă nu mii de indivizi doritori să adere la „Charta '77". În dosarul Cod „Bărbosul" (p. 475-477) se poate urmări un tabel cu „fişe de persoane" care au încercat să adere la apelul Conferinţei de la Belgrad. Tabelul este alcătuit pe ţară şi pe judeţe şi poartă semnături aparţinând ofiţerilor din localităţile respective. un alt document, „tot în dosarul meu", înfăţişează un tabel cu 192 de persoane care au aderat la aceeaşi mişcare iniţiată de Paul Goma. Să reţinem că Scrisoarea către Pavel Kohout, reprodusă şi în **Culoarea curcubeului,** la care am mai făcut referinţă, era însoţită doar de 8 nume de aderenţi. Înţelegem ce s- a întâmplat. Tocmai de aceea **Culoarea curcubeului** şi **Cod „Bărbosul"** se completează (corectează) sub raportul informaţiei, justificându-se întrunirea lor într-un singur volum.

A fost adevăratul război pe care Ceauşescu l- a dus în timpul stăpânirii sale. Împotriva unui singur om: Paul Goma. Şi l-a pierdut ruşinos. A pus la bătaie mai multe forţe armate, el însuşi situându-se în fruntea unui comandament suprem, format, nici mai mult, nici mai puţin, din 9 generali şi un locotenent colonel, printre ei aflându- se şi „eroul" de la Rahova, generalul Gheorghe Vasile. La pagina 416 din Cod „**Bărbosul**" se dă numele fiecăruia, după care urmează o frază – două exprimând nedumerirea justificată a autorului: „Împotriva cărui pericol, a cărei ameninţări a fiinţei naţionale s-a mobilizat elita armată alcătuită din Securitate, condusă de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

comandantul şi al ei – suprem – Ceauşescu? Cine era duşmanul ţării, vânzătorul ei «pe treizeci de arginţi»?"

Şi mai departe, în chip de răspuns: „un oarecare ins, «scriitor fără cărţi», vorba lui Eugen Barbu şi a lui Mircea Dinescu (…). De ce «înnebunise» nu doar scriitorimea – şi mai grav: Securitatea? De ce îi era frică Aparatului?

De cuvânt – iată, mi- a scăpat vorba-mare".

Iar cuvântul se afla la autorul **Patimilor după Piteşti.**

Drept urmare şi spre învăţătură:

război cu Goma - cuvânt nu se face.

1. Idem p. 327

2. Paul Goma, **Jurnal pe sărite.** editura „Nemira, 1996

*

Magda Ursache:
Cui i-i frică de Breban?(…) (*Contemporanu*l, oct. 2013)

…)Goma „se bucură" încontinuare de izolare nemeritată, de nerecunoaştere, în ciuda vocilor care cer dreptate pentru cel rămas, la rubrica nationalité, réfugié roumain, cum ne aduce aminte flori Bălănescu, adică pribeag, fugar, băjenar.

Goma a fost, scrie Gabriela Melinescu (**Jurnal suedez**), „singurul disident român invitat la Stockholm pentru a informa PEN- Clubul suedez despre ce se întâmplă în România". Şi cel mai aproape de Nobel, cred eu. Altă voce sonoră, lIS, în Cartea zădărniciei: „este inimaginabil, Paul Goma n- a fost onorat nici până azi de uSR, nu i s- a acordat un premiu pentru întreaga operă, n- a fost invitat în ţară (USR n- a insistat să fie repus în drepturi)".

Iar Petru Ursache, în **Omul din Calidor**: „Goma a luptat pentru unitate, pentru fortificare, pentru universalizare şi s-a văzut că s-a ajuns la dispersare, risipire de forţe.

Cultura nu este o afacere a unei singure persoane, oricât de înzestrată ar fi; cunoaşte individualităţi marcante (şi cu cât mai multe, cu atât mai bine pentru ea în totalitate) pentru a supravieţui pe mari întinderi de timp; nu acceptă dictatura unui grup cu pretenţii şi închipuiri, îi displace ideea de «centru- margine»; dacă întâmpină obstacole naturale, ştie să şi le asocieze şi să se fortifice; dacă obstacolele sunt construite în chip artificial, cu intenţii diversioniste şi brutale, sfârşitul tragic este previzibil". „Pentru unitate, pentru fortificare, pentru universalizare" a luptat şi luptă N. Breban, în pofida faptului că ni se bagă în cap că n- ar mai fi în „trend". ei, şaizeciştii, au crezut în faptul că vor interesa europa, „în ciuda tuturor majorelor, imprevizibilelor şi brutalelor impedimente de istorie sau mentalitate, limbă sau geografice".

(…)acum, de globaliza(n)ţi. literatura a fost şi este pentru Breban o problemă gravă, presupunând faptă, nu glumă. Iată- l protestând împotriva opresantelor Teze ceauşiste din '71, gest recunoscut cu uimire de Virgil Ierunca în '76: „Ce- ai făcut dumneata, domnule Breban, e atât de neverosimil, că nici azi nu ne vine să credem". Iată- l părăsind Parisul cu tot cu flammarion, editura care- i publicase trei cărţi, ca să- şi continue lupta în ţară. Nobelizabilul Mircea Cărtărescu se simte în acid sulfuric în România, deşi e un răsfăţat al managementului şi al europarlamentarului Traian R. Ungureanu, care, după ce-l citeşte cu nod marinăresc în gât, declară fără păs: „literatura a dispărut. Cărtărescu e excepţia". la polul opus, în ţara lui, Breban îşi simte redeşteptată forţa de creaţie; solul natal îi dă energie, îl inspiră, îl face prolific.

Faptul că şi-a provocat mereu destinul (soarta, Schicksal-ul) ca insurgent a trezit nemulţumiri, ranchiune, invidii, dar şi luări colective de atitudine parti(d)nică. Abia în 2003 a aflat, din revista dosarele istoriei nr. 8, că a fost exclus din C.C. la cererea Biroului uniunii Scriitorilor. În februarie '72, au fost două şedinţe: una prezidată de Ceauşescu personal, pentru excluderea din CC şi din partid a lui N. Breban.

Surprinzător, din stenograma şedinţei închise, rezultă că Ceauşescu l- a apărat, spunând că Breban a criticat Tezele, nu sistemul comunist. „Abil", s- a împotrivit propunerii venite de la tovii de vârf ca Nicolae Breban să fie exclus din uSR şi arestat. există documentul, procesul-verbal. În cealaltă şedinţă, de Birou USR, Stancu, Preda, Jebeleanu, Bogza şi fraţii literari pentru care a scris atâtea exerciţii de admiraţie, Nichita Stănescu, Matei Călinescu, Cezar Baltag au propus să fie scos şi din Birou…

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Persecuţiile comuniştilor ruşi asupra basarabenilor

Un document inedit din arhiva fostului Comitet Central al Partidului Comunist al Moldovei Autor: Igor Caşu | 4056 vizualizări

Când vorbim despre comunism, trebuie să distingem mai întâi între ideologie şi practică, cu alte cuvinte, între discurs (intenţii) şi politică (realizare). În cazul nazismului, atât discursul (purificarea rasială), cât şi practica politică (metodele) erau criminale şi acest lucru explică de ce astăzi – pe lângă faptul că a existat un proces al nazismului la Nürnberg – majoritatea condamnă nazismul.

Nu şi comunismul, aici nu există o cvasi-unanimitate ca în cazul nazismului. De ce? Una dintre numeroasele explicaţii ar fi aceea că ideologia comunistă avea o anumită atracţie la nivelul intenţiilor, a promisiunilor, anume, de a crea o societate echitabilă, armonioasă, fără conflicte de clasă, naţionale sau de gender chiar. Realizarea acestor obiective s-a dovedit a fi utopică şi s-a compromis în primul rând din cauza metodelor violente folosite pentru a realiza acest scop „nobil“. Or, deviza comuniştilor dintotdeauna a fost „scopul scuză mijloacele“. În ceea ce priveşte deci practica politică, comunismul apare ca o ideologie la fel de criminală ca şi nazismul. Acesta din urmă a justificat exterminarea unor rase (evrei şi romi), sau transformarea altora (în special al slavilor) în sclavi, deci e vorba de crima rasială, iar comunismul a aprobat exterminarea sau marginalizarea claselor zise burgheze. În primul caz, al nazismului, avem genocidul de rasă, în al doilea – cel de clasă. Ambele sunt la fel de condamnabile. Întrebarea care apare adesea – care ideologie sau regim, nazist sau comunist, a fost mai genocidal şi criminal – nu are sens şi, mai mult, are riscul de a ne lansa pe o pistă greşită şi contraproductivă.

Caracterul criminal şi ilegitim al comunismului este valabil mai ales pentru perioada formativă a regimului. În fosta RSS Moldovenească acest segment cronologic coincide cu 1940-1941, primii ani ai ocupaţiei sovietice, şi cu perioada 1944-1953. Cu toate acestea, a existat mai degrabă o continuitate decât o ruptură în ceea ce priveşte caracterul ilegitim, nedemocratic şi totalitar al statului comunist dacă facem referire la perioada stalinistă în RSSM şi cea de după 1953. Vom aduce argumente şi detalii noi în acest sens, provenite din fondurile de arhivă din epoca comunistă, pe parcursul unei rubrici săptămânale a ziarului „Adevărul“, ediţia de Moldova, din care revista „Historia“ va prelua periodic documente şi chestiuni inedite.

Alte aspecte de care ne vom preocupa pe parcursul timpului vor viza politica de cadre în RSSM; în ce măsură au fost discriminaţi basarabenii faţă de cei veniţi de peste Nistru; care a fost dinamica represivă a regimului; mobilizările forţate la muncă; dar şi aspecte mai specifice, precum de ce RSSM nu a avut un Cod Penal până în 1961 şi de ce Codul Penal al Ucrainei – dar nu şi cel al RSFSR (Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă; cea mai mare dintre fostele republici sovietice din componenţa URSS) – a fost valabil pe teritoriul RSSM?; cât de previzibil sau nu a fost colapsul URSS şi de ce există nostalgie faţă de comunism?

Una dintre cele mai importante chestiuni legate de regimul comunist este rolul partidului în stat, de fapt confundarea cu acesta, şi, în acest context, controlarea justiţiei, justificarea crimei organelor represive împotriva cetăţenilor; în ceea ce priveşte fosta RSSM, o chestiune de interes sporit este încă: în ce măsură a existat discriminarea cadrelor naţionale, a basarabenilor în general, în raport cu cadrele aduse din diferite părţi ale URSS şi ce documente noi putem invoca în acest sens?

În acest număr al revistei „Historia“ publicăm un document inedit din arhiva fostului Comitet Central al Partidului Comunist al Moldovei, actualmente Arhiva Organizaţiilor Social-Politice. Este datat 9-10 septembrie 1940 şi exprimă punctul de vedere al unui funcţionar de rang înalt al regimului comunist de la Chişinău, deci ceea ce mărturiseşte el, într-o şedinţă cu uşile închise, într-un document cu menţiunea „strict secret“, are o greutate deosebită. Voloşin era atunci preşedinte al Curţii Supreme de Justiţie din RSSM. El se pronunţă pe marginea raportului prezentat la şedinţa activului de partid de către Piotr Borodin, prim-secretar al CC al PCM şi prim secretar al Comitetului de partid orăşenesc Chişinău. Există două părţi ale acestui document, care abordează două chestiuni importante.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Prima parte se focusează asupra relaţiei dintre partid (Borodin) şi justiţie (Voloşin). Se discută pe marginea Ucazului din 26 iunie 1940, adoptat de Sovietul Suprem al URSS, extins după 28 iunie şi asupra Basarabiei, cu privire la criminalizarea întârzierilor la muncă. Este vorba despre faptul că cei care întârziau la lucru mai mult de 20 de minute erau condamnaţi la lagăr de corecţie. Voloşin susţine ideea că acest ucaz se aplică cu multe încălcări, mai ales prin neglijarea procedurilor judiciare. El este nevoit să accepte rugămintea partidului (formulată de Borodin) de a renunţa la prezentarea martorilor în instanţă atunci când este vorba de condamnarea unor persoane conform ucazului amintit. Avem un caz clasic de ingerinţă a partidului în treburile justiţiei, de fapt avem confirmarea, pentru cei care se îndoiau încă, de monopolul şi omnipotenţa partidului comunist în stat. Este un argument în plus cu referire la caracterul ilegitim al regimului comunist, în ciuda existenţei unei legislaţii care era menită să introducă anumite practici normative; în realitate partidul decidea când aceste legi trebuiau şi când nu trebuiau aplicate. În cazul de faţă, partidul a primit ordin să condamne cât mai multe persoane, iar procedura – chemarea martorilor – îşi pierde relevanţa în faţa voinţei partidului. Vom reveni ulterior cu alte documente la acest capitol al „justiţiei sovietice“.

A doua chestiune reflectată în continuare în document se referă la discriminarea cadrelor locale, basarabene (nu specifică originea etnică a basarabenilor, deci putem lesne admite că e vorba de toţi basarabenii, etnici români, ruşi, ucraineni etc.). Voloşin afirmă că sunt aduse cadre de peste Nistru, mai ales din fosta RASSM (Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească; o entitate teritorială „autonomă“ creată de autorităţile sovietice în componenţa Ucrainei la 12 octombrie 1924), de la Tiraspol şi Râbniţa, în condiţiile în care acest lucru nu este justificat. El confirmă că există suficiente cadre bine pregătite pe loc şi se indignează de ce acestea sunt neglijate şi marginalizate. Mai mult, el vorbeşte despre „oameni cinstiţi, basarabeni“ care nu au de lucru, în condiţiile în care la Chişinău sunt trimise cadre din afară sub diferite motive, numai nu din cele obiective. Indignarea lui Voloşin nu este însă una izvorâtă din motive altruiste, el nu reprezintă neapărat interesele elitelor locale basarabene, ci, mai degrabă, el apreciază că această politică de aducere masivă a cadrelor, până la nivelul unei dactilografe şi a vânzătorului de carte, creează probleme în ceea ce priveşte asigurarea cu spaţiul locativ. El confirmă existenţa unor reţele bine puse la punct de distribuţie privilegiată a locuinţelor – nu spune direct, dar insinuează subtil că partidul s-ar afla în spatele acestuia. Probabil că din cauza acestei atitudini, Voloşin va fi retrogradat peste câteva luni, pierzându-şi funcţia de preşedinte al Curţii Supreme de Justiţie din RSSM.

Un detaliu important care ne-ar permite să plasăm acest document în perspectivă, în aşa fel încât această situaţie de discriminare a cadrelor locale să nu apară ca un caz izolat: amintim că până la mijlocul anilor 1980, ponderea etnicilor români/moldoveni în rândurile directorilor întreprinderilor industriale din RSSM era de doar 8,6 % (date de arhivă publicate în 1994 de V. Stăvilă). Vom reveni cu alte detalii în materialele următoare.

Adunarea activului de partid al RSS Moldoveneşti 9-10 septembrie 1940

„Voloşin, preşedintele Curţii Supreme de Justiţie a RSSM: Ucazul [din 26 iunie 1940 adoptat de către Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice «Cu privire la trecerea la ziua de muncă de opt ore, la săptămâna de lucru de şapte zile şi interzicerea abandonării samavolnice a locului de muncă de către muncitori şi funcţionari»] se îndeplineşte, dar nu cum se cade şi eu am vorbit despre cauza acestui fenomen, iar tovarăşul Borodin a spus aici că se tergiversează examinarea dosarelor, pentru a chema martori.

Tov. Borodin: Dar avem noi într-adevăr nevoie de martori?

Voloşin: Nu avem nevoie, întrucât din cauza aceasta avem reţineri de până la o lună şi mai mult.

Borodin: Să interziceţi chestiunea asta.

Voloşin: Am interzis-o, dar mai continuă. Acum, tovarăşi, aş vrea să atrag atenţia aktivului, în special a tovarăşului Borodin, că eu ştiu mulţi lucrători din Tiraspol, care au venit aici şi consider că aici au fost aduşi atâţia oameni inutili, de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

care nu este nevoie aici, în timp ce oameni cinstiţi, basarabeni, nu au de lucru. Oare nu se poate să angajezi o dactilografă de pe loc, de ce se trimit sub diferite pretexte altele de aiurea? Iată am văzut ieri două surori din Râbniţa, odrasle ale unui speculant, iar acum s-au aciuat aici şi şi-au adus şi soţii lor, iar aceşti oameni au ocupat apartamente şi funcţionarii noştri n-au locuinţă.

Iată, de asemenea, cei de la Knigoculttorg [Asociaţia de distribuire a cărţii] şi-au adus oamenii lor, oare aici pe loc nu e posibil să găsim persoane potrivite, care să vândă cărţi. Am întâlnit un contabil, care deservea 3 instituţii şi s-a concediat şi s-a strămutat la Chişinău şi spune că are deja apartament; ne cunoaştem bine şi am întrebat-o cum s-a angajat, iar ea îmi spune că şi sora şi soţul se vor transfera aici şi vor fi satisfăcuţi. Propun ca să atragem o atenţie sporită acestor probleme.“ (traducere din limba rusă).

10 octombrie

Leo Butnaru
UN DIALOG CU PAUL GOMA (1996)

Victor Lupan, Leo Butnaru, Paul Goma, Em. Galaicu-Păun, septembrie 1996, Franţa

Paul GOMA:
MI-A CĂZUT CARTEA DE ISTORIE ÎN CAP ÎNCĂ DE CÂND ERAM DE CINCI ANI

În dimineaţa de 17 septembrie a.c. (1996), peste o sută de călători umplură avionul Agenţiei „Air Moldova”, avion care, de obicei, poartă spre Franţa şi înapoi cam 8-10, cel mult 15 călători, în fiecare zi de marţi a săptămânii. Benefica şi, consider, reciproc rentabila excepţie, s-a datorat Festivalului Est-Vest, care anul curent a fost consacrat integral Republicii Moldova şi care s-a desfăşurat în oraşul Die din departamentul Drôme. În cadrul acestei manifestări cu caracter complex, între 17-29 septembrie participanţii - amfitrionii şi oaspeţii - şi-au derulat un periplu emotiv şi cognitiv între arta populară, artizanat, artele scenice, arta vieţuirii şi convieţuirii într-o Europă aflată în plină schimbare, sperăm - spre bine.

Fiecare a parcurs respectivul traseu în felul său. Subsemnatul, în calitatea sa de invitat la al 4-lea Salon de Carte din Europa Centrală şi Orientală, care s-a ţinut în cadrul Festivalului diez (ce rezonanţă muzicală: diez!), şi încă în inevitabila sa postură de reporter fidel, a avut ocazia să întâlnească mai multe personalităţi, una dintre care a fost remarcabilul scriitor şi om de curaj Paul Goma, care este protagonistul dialogului ce urmează.

L.B.

Leo Butnaru: – Stimate domnule Paul Goma, aţi trecut prin realităţi extrem de dure, antiumane. Le-aţi redat în mai toate cărţile pe care le-aţi scris. Să sperăm că acele nenorociri sunt ireversibile. Dar oare nu vă gândiţi că, peste un anumit timp, avatarurile respective ar putea fi luate, de cei mai tineri, drept fabulaţii, drept nişte legende, nişte basme înfricoşătoare?

Paul Goma:– Ca să fiu sincer, puţin îmi pasă ce o să creadă cititorii despre faptul că sunt adevărate sau neadevărate faptele pe care le narez. Asta e la latitudinea fiecărui cititor. Eu am povestit. Într-adevăr, fiindcă eu ca prozator sunt un povestitor. Eu nu sunt un textualist. Eu detest jocul de-a textul, considerând că romanul este povestirea unei istorii. Şi dacă cumva vreun cititor cândva va pune la îndoială veridicitatea faptelor, împrejurărilor narate de mine, e treaba lui. Eu m-am străduit să fac adevăruri credibile, pentru că în prozele mele e o mare parte de adevăr, de istorie adevărată. Adică chiar aşa s-a întâmplat. Dar mai este o parte care ar fi putut să se întâmple. Ei, aicea, în această „ar fi putut să se întâmple”, este sau nu este îndemânarea povestitorului, pentru că e foarte uşor să fotografiezi cu cuvinte o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

întâmplare. Dar aceasta nu dă decât o fotografie. În acelaşi timp e foarte uşor, mai ales pentru scriitorii români - vorbesc de scriitorii români de la Bucureşti - să imagineze întâmplări. De altfel, ei din asta au trăit: din inventarea unor întâmplări cât mai rupte de realitate. Adică ţara ardea şi ei se pieptănau. Oamenii mureau de foame, de frig, de frică şi aşa mai departe, iar scriitorul român scria despre nimic în texte.

– Rămâneţi fidel binecunoscutului dvs. stil acut polemic cu confraţii din ţară.

– Eu nu sunt terorist dictator în sensul că pretind de la toată lumea să scrie cum scriu eu. Doamne fereşte, ar fi şi plicticos. Dar pretind ca scriitorul să fie aşa cum cred ruşii că trebuie să fie scriitorul şi nu cum cred românii că trebuie să fie un scriitor. Ruşii cred încă de la decabrişti că scriitorii trebuie să fie purtătorii de cuvânt - poate că e un termen uzat - despre ceea ce oamenii care n-au voce, n-au glas, n-au putere să se exprime nu pot s-o facă. Scriitorul s-o facă în numele lor. Bineînţeles, nu doar prin acţiuni politice şi manifeste morale, ci şi prin opere literare. Asta au făcut-o marii ruşi de când se ştiu şi de asta sunt foarte mari, orice ar crede unii români de-ai noştri. Şi de aceasta unii dintr-ai noştri nu părăsesc această meschinărie, nimicnicie aproape, pentru că ei cred că pot să facă artă în aer, în stare de levitaţie, de imponderabilitate.

– Unii chiar pedalează pe noţiunea de levitaţie în textele lor, crezând că aceasta este o chestiune foarte modernă şi la modă.

– Nu, acolo au fost sinceri. Au simţit starea în care de fapt se aflau ei.

– Neaflându-se, încerc să adaug.

– Dar să-i lăsăm deoparte. O să revenim, o să revenim.

– Sigur.

– Deci din punctul de vedere al faptelor brute (eu am spus-o de mai multe ori şi acuma nu fac decât să repet) mie mi-a căzut cartea de istorie în cap. Încă e când eram de cinci ani. Din 1940. Ce să fac? Aşa s-a întâmplat. Ca refugiat basarabean în România, care era şi ţara mea, dar în care am fost primit ca un străin, ca celălalt - „Tu de unde eşti, măi? Tu nu eşti de-al nostru”.

– Credeţi că această întrebare de suspiciune ne caracterizează fundamental?

– Ea nu e doar a românilor. Apare la toate civilizaţiile rurale. Fiindcă ţăranul este mefient, neîncrezător faţă de cel din satul vecin, domnule. Dar faţă de cel dintr-o provincie îndepărtată?! Asta este civilizaţia agrară.

– În care fiecare pentru celălalt ar fi un duşman potenţial?

– Da. Adică tot ce e necunoscut poate să fie periculos. Poate să-mi ia pâinea de la gură.

– La urma urmei, de ce să mai aibă bietul sătean o problemă în plus de rezolvat, o fi aşa, o fi altfel? I-i lene să chibzuiască.

– Dar în cazul nostru venea o chestie concretă, politică. Noi am avut şi o neşansă. Fiindcă părinţii mei erau învăţători de ţară în Basarabia, au fost transferaţi în sate ardeleneşti. Şi partea de neşansă a fost următoarea: când noi povesteam ce ni s-a întâmplat sub bolşevici, din partea cruzimii lor - în primul rând că am fost nevoiţi să ne părăsim casele şi să venim pe capul altora; că au închis bisericile, că-i obligă pe oameni să mănânce de la cazan, colectivizându-i adică, sau că-i bagă în puşcării - ei, ardelenii, ne priveau cu mare mefienţă. De ce? Foarte simplu: pentru că noi îi vorbeam de rău pe ruşi. Or ei îi aşteptau pe ruşi să vină şi să le dea Ardealul de Nord, care se afla încă sub unguri. Simplă politică. Deci erau oameni care făcuseră războiul, trecuseră prin Transnistria, ajunseseră până la Stalingrad şi văzuseră urmările kolhozului şi cunoscuseră urmările terorii staliniste. Dar spuneau: „Apăi o hi cum zâşi dumneata, da nu se ştie”. Bineînţeles, ţăranul e păstrător, fiindcă e conservator. E închistat în ale lui. Dacă spun că e reacţionar, nu e o insultă. Da, în sensul de reacţionar, ţăranul nu poate fi mişcat să-şi schimbe obişnuinţele. De aia acuma e foarte greu să-i scoţi din cap kolhozul şi sistemul kolhoznic; sistemul economic şi mental.

– Maestre Goma...

– Ei lasă, nu-mi zice maestre.

– Bun. Domnule Goma sau stimate...

– Nu, scurt: Paul Goma.

– Paul Goma? Iată, îmi spuneţi ceea ce-mi spuneţi, lucruri dramatice, dureroase. Dar v-aţi gândit, Paul Goma, cum ar recepta această opinie despre români un ţăran, foarte conservator şi chiar reacţionar, basarabean? Să zică mai apoi: ce umblaţi voi cu românii ştia ai voştri, că până şi orheianul nostru celebru Paul Goma a spus că ei sunt cutare şi cutare?! Cam periculoase interpretările pe care le-am

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

înregistrat până la acest moment...

– Eu am făcut deja experienţa asta, în primele texte pe care le-am trimis acolo. Unii le-au folosit pe o latură şi alţii pe altă latură. Adică romanul meu Din calidor e o unitate: are şi umbre, şi lumini. Eu am făcut ceea ce ştiu că e adevărat. Adică, vorbind şi de latura rea, care este minoritară, a românilor - românii aroganţi. La noi au venit cei pedepsiţi în Vechiul Regat; cei care erau ultimii din casă. Cei mai răi, cei mai păcătoşi au venit în Basarabia şi s-au purtat ca nişe colonizatori.

– Sigur, din nefericire, şi istorică nefericire, s-a făcut o greşeală enormă.

– Enormă. Asta a fost o chestie - cum să spun? - de la cap, de concepţie guvernamentală. Ei, unii dintre basarabeni, care sunt antiunionişti, au folosit textele mele ca să bage în faţă umbrele: „Uite până şi Goma scrie că românul este nu ştiu ce". Alţii au folosit lumina, atât cât este şi cu adevărat este. Ce să fac? Sunt folosibil. Nu sunt vandabil, cum a spus Valeriu... cum îl cheamă?

– Matei.

– Matei. Că Goma nu e vandabil, deci nu-l publicăm.

– V-a spus-o Dumneavoastră?

– Nu, i-a spus-o lui Chiriţă, căruia acum patru ani îi dădusem nişte manuscrise pentru Editura „Hyperion". Bun. Să lăsăm asta. Eu ştiu că nu sunt vandabil, dar folosibil sunt. Ştiu că s-au folosit mulţi de mine ca în jocul de-a capra. Cunoaşteţi jocul?

– Cum să nu!

– Unul se aşează înclinat şi alţii sar peste el. Dar se schimbă. Ei, eu nu, eu am fost totdeauna capra. Peste mine au sărit toţi.

– Aveţi necurmata tendinţă de a generaliza. De multe ori spuneţi: toţi.

– Bine, nu toţi, ci foarte mulţi. Şi cei care au vrut paşaport, când eram în România. Veneau doar şi ziceau: „Te rog să te plimbi cinci minte cu mine pe stradă". Că dacă vedea securitatea că se plimbă cu mine, imediat îl chema şi-i dădea paşaport, ca să tacă din gură.

– Sau să nu semneze acea drastică scrisoare.

– Aşa au făcut după aceea unii care au venit aici, în Occident, şi au vrut să obţină azil politic, mă rugau: „Domnule, dă-mi o referinţă. Chiar dacă nu e adevărat, dar - nu? - oameni suntem". Şi-am dat referinţe. Nu false, ci doar nu foarte adevărate. Că omul a rezistat, că a fost anti, că... Deci eu am fost mereu capra. Iar astăzi sunt nevoit să legitimez, să spun că eu n-am fost singur doar cu Negoiţescu, ci au mai fost şi alţi scriitori care erau cu noi. E adevărat că n-au chiar venit, n-au chiar semnat, dar că erau cu sufletul lângă mine. Deci ei rezistau împotriva bolşevismului.

– Un nevoit procedeu de a doza şi explica un posibil curaj. Un curaj anonim.

– Adică, ei au luptat împotriva bolşevismului prin cultură. Aicea m-am oprit. Fiindcă cei care îmi solicitau asemenea referinţe nu erau doar pasivi, ci erau activi împotriva noastră. Erau membri ai Consiliului Uniunii Scriitorilor, care au votat şi darea mea afară din slujbă, şi darea mea afară din Uniune, şi, mă rog, judecarea mea ca bandit şi ca trădător de patrie.

În sfârşit, şi răbdarea mea avea o limită.

– Am vorbit despre cele două versante de „folosibilitate" a lui Paul Goma: unii contra românilor, ceilalţi căutând argumente de natură categoric opusă. Dar, Paul Goma, aţi încercat să găsiţi şi să puneţi în lumină şi anumite calităţi ale românilor?

– A, cum să nu?! Restul sunt calităţi. În afara defectelor care sar în ochi, pentru că românul se aşteaptă să-şi vadă un portret retuşat, à la fotograf, când era el mire.

– Să arate bine şi, dacă e posibil, foarte bine sau excelent.

– Să arate bine şi impersonal. Nu, restul sunt calităţi.

– Spre exemplu.

– Una dintre ele, şi asta se referă şi la basarabeni, şi mă gândesc la ei mai ales, este extraordinara capacitatea de regenerare şi aceasta va fi capitală şi în prezenta perioadă teribilă pe care o traversează oamenii noştri. Eu cred în miracole, am mai spus. Cum în poezie a fost un miracol, după noaptea stalinistă, la noi, care a durat mai puţin decât în Rusia, dar n-a fost mai puţin dură. Deci după noaptea stalinistă în literatură, când nimic din marea poezie nu era permis să se ştie, când nu puteai nici să rosteşti nume, cum ar fi fost cel al lui Arghezi, pentru care Grigurcu a fost dat afară din facultate, ş.a.m.d. Au răsărit din nimic... dar nu din nimic, e totuşi ca din nimic – au ieşit Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Păunescu, în perioada sa bună. Ei, de unde au ieşit ei? Că n-au ieşit din Beniuc. Şi n-au ieşit din Maria Banuş. Că nici din A. Toma.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

– Din cultura română.

– Din cultura română care... Uite că suntem la Die, care este o zonă alpină cu râuri subterane. Vezi pe o vale, mai ales pe unde ne ducem noi, şi vezi că-i seacă. Ce s-a întâmplat? Ei nu, nu e seacă, râul a coborât în subterană şi răzbate în altă parte. Şi când iese, ţi se pare miraculos. Şi eu cred în asemenea miracole. Atuncea, în literatură, a fost şi chestie de timp. Cât să fi durat acea noapte? Însă eu, care am făcut puşcărie şi care am şi observat-o, ştiu un lucru. Ca să treci prin probele astea înfricoşătoare îţi trebuie două condiţii. Prima e să fii tânăr. Când eşti tânăr, eşti şi moral. Adică te ţii drept.

– Ai forţe care îţi lasă deschisă perspectiva, nu-ţi face imposibile şansele de viitor.

– Dar când eşti bătrân, eşti mai aproape de moarte şi te bântuie frica: „Vai de mine, dacă mor, dacă mă ucid!”.

– Cât mi-a mai rămas?

– Cât mi-a mai rămas. Deci erau conflictele morale dintre noi, tinerii, şi bătrânii, în puşcărie. Noi îi acuzam de trădare, de pactizare cu duşmanul. Şi ei nu ştiau să explice chestiunea aceasta. Oricât de deştepţi erau, nu ştiau.

– Acuma, probabil îi înţelegeţi mai bine.

– Nu, nu, că-i înţelegeam şi atunci. Dar ei nu erau capabili să se înţeleagă pe ei înşişi.

– Presupun că lui Paul Goma, care e atât de meticulos în analizele sale, până la o cruzime realistă de meticulos, presupun deci că nu i-ar plăcea miturile, basmele.

– Basmele? Basmele îmi plac. Şi eu scriu basme. Cărţile mele sunt organizate după schemele basmelor. Ca şi cum ar fi în interiorul unui mit. Însă în momentul în care un mit sau un basm este făcut ca să mă îndepărteze pe mine - nu zic de misiunea mea, că mie nu-mi plac cuvintele mari -, să mă îndepărteze de treaba mea; nici chiar datorie nu spun. Eu am o treabă de făcut...

– Din care motiv operaţi cu termeni atât de „joşi”, de modeşti în semnificaţiile şi nuanţele pe care le exprimă şi, deci, pe care doriţi să le exprimaţi?

– Fiindcă m-am săturat. Mai ales în limba română nu merge, de pildă, termenul „operă”, decât la cei morţi, la clasici. Şi nu pot să-l aud pe Breban vorbind despre - citez acuma, pun ghilimele - „opera mea”. E adevărat că el e ardelean şi ardelenii au mari dificultăţi în limba română. Grave dificultăţi.

– Din câte îmi aduc aminte, Nicolae Breban nu s-a sfiit să recunoască el însuşi că limba română curentă a însuşit-o abia după câţiva ani de viaţă în Bucureşti.

– Da asta nu e rău. Dar chestia cu „opera” nu merge. Nu-i şede bine cuiva să vorbească despre propria lui operă. Nu-i scris undeva că se interzice aşa ceva. Dar nu şede bine. Poate să vorbească: romanul meu, scrierea mea, textul meu, cartea mea, arta mea sau lucrarea mea. Dar „opera mea” nu poţi să spui, fiindcă un om nu poate vorbi despre destinul lui.

– Dar despre „creaţia mea” se poate vorbi?

– Şi asta deja sună nefiresc, deocheat.

– Din motivul că creatura, omul, s-ar cere în concurenţă cu Creatorul, cu Dumnezeu, probabil.

– Dar, mă rog, ei nu au decât să folosească, nimeni nu le interzice. Mie însă nu-mi sună bine. Eu am ureche de muzician. Am avut şi studii de compoziţie. La un moment dat înclinam să fac studii serioase şi să mă înscriu la conservator. Să termin clasa de compoziţie. Nu s-a întâmplat, să zicem, din motive obiective. Nu s-a putut. Eu nu ştiu acuma dacă nu mi-am fabricat nişte argumente postfestum, să zic: n-am vrut eu să fac chestia asta. Oricum, din această nefacere a muzicii eu am muls ţâţa de lapte şi am scris o carte întreagă.

– Sabina. Ştiu din auzite, din citite, doar.

– Cartea care, printre altele, este şi o comparaţie între muzică şi literatură. Şi era o comparaţie văzută de ochii unui adolescent. Termenii sunt aproximativi şi poetizaţi. Nu sunt termeni ştiinţifici, filosofici fermi. Nu. Zicea el, protagonistul, că muzica, fiind suma artelor - literatura eu n-o consider artă, ci e literatură, e cuvânt care vine din altă parte, vine de la Dumnezeu, vine de la Cuvânt, pe când artele lucrează cu categorii care sunt indiferente la morală. În pictură, culoare, roşul sau albul, sau bleul, sau pestriţul nu pot fi nici bune, nici rele. Sunt culori. Frumoase, bine asortate sau rău plasate. Sau sunetele. Nu sunt nici bune, nici rele. Însă în cazul cuvântului lucrurile stau altfel. Scriitorul nu e artist. Scriitorul e scriitor. El nu are nevoie să spună: arta scrisului. Există arta pantofăriei, arta cofetăriei. Bineînţeles,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

scrisul vine de la Dumnezeu, nu? Cum se spune în primele rânduri din Biblie: „La început era cuvântul”. Deci este vorba de o origine sacră. Şi atunci, cel care se apucă să fie scriitor trebuie să procedeze ca ruşii - să cinstească cuvântul. Adică să nu-l bălăcărească.

– Dar americanii nu cinstesc cuvântul?

– Ba da. Însă ei au o altă cultură, una multiprotestantă. Dar noi acuma vorbim numai de români.

– Şi, uneori, de ruşi.

– Da, vorbim de români în comparaţie cu ruşii, pentru că mereu românii scriitori se contrapun ruşilor.

– De ce s-ar contrapune? Nu e obligatoriu.

– Bun. E mult de explicat. Poate că revenim. Dar ziceam aşa: că muzica este suma artelor, dar el, adolescentul, a cunoscut o perioadă de împlântare în muzică până la uitare. Nu mai ştia ce se petrece în jurul lui. Şi, pe de o parte, era o protecţie, pentru că evenimentele din jurul lui erau violente, urâte, lumea era tâmpită. În sfârşit, totul era rău. Şi muzica îl proteja. Şi, în acelaşi timp, în momentele în care ieşea din muzică, îşi dădea seama că dacă se mai duce în interiorul muzicii, va pierde contactul cu ceea ce se întâmplă în jur. Or el nu vroia. Erau mulţi care se izolau prin muzică. La noi, zicea el, nu există drogurile, dar există morfina. Adică se ştiau, se găseau efectele morfinei. Despre asta vorbea el. Cu muzica te obişnuieşti. Te duci mereu la ea, te scufunzi în ea. Şi totul e bine. Ţi-i plăcut. Chiar şi tu devii mai deştept. Tu nu eşti mai deştept, pentru că tu eşti secundar muzicii.

– E o teză a lui Paul Goma?

– Bineînţeles, aceasta e o teză oricând contestabilă, oricine poate s-o facă bucăţele. Dar este teza cărţii mele. Deci, iau cuvântul care este mereu treaz. Sau trebuie să fie mereu treaz. Nu ca în muzică, la auzul căruia stai cu capul înclinat ba pe o parte, ba pe alta, ba pe o pernă; ba stai într-un cot. Da, e plăcut; ce bine e în muzică, ce picant după al doilea pahar cu vin! E bine. Când te doare inima, când te doare piciorul, când te doare capul, când te doare amorul...

– ...propriu...

– Fie şi amorul propriu sau amorul pentru o femeie care e bună în dragoste ş.a.m.d. Sigur că-ţi vine muzica şi-ţi oblojeşte rănile. Or cu asta am răspuns... nu, n-am răspuns, ci poate doar că am venit cu partea mea de întrebare la povestea cu arta. Deci eu nu consider că literatura este artă. Şi nici măcar datorie. Nu-mi plac cuvintele astea. Dacă vrem să fim scriitori, noi suntem cei care trebuie să ne facem totdeauna treaba noastră, fără să aşteptăm răsplată. Noi nu ne putem compara decât cu preoţii.

– Altfel de ce-aţi fi insistat în ale literaturii dacă această ne-artă nu v-ar fi răsplătit într-un fel sau altul?

– E o întrebare de rabin, să ştii, la care răspund cu altă întrebare: credeţi că eu trăiesc din literatură? Niciodată n-am trăit din literatură.

– Cineva ar putea crede că nu e chiar aşa, cel puţin după ce aţi editat mult în Occident.

– Ştiţi de ce? Cât eram în România, aveam cărţi publicate în Occident, însă în ţară lucram cu braţele ca să-mi câştig pâinea cea de toate zilele. Aicea, la fel. Eram director de colecţie, mergeam la congrese, în dreapta, în stânga. Lucram ca zugrav, ca să-mi câştig existenţa.

– Nu s-a prea ştiu acest lucru.

– La ce i-ar interesa pe alţii cum trăiesc eu? Iar acuma, de şase ani, m-am îmbolnăvit destul de grav. În sfârşit, am avut o mare plictiseală cu inima şi nu mai pot lucra. Deci trăim trei din salariul nevestei mele care e bibliotecară undeva.

– Şi dacă tot am vorbit despre muzică, v-aş ruga, Paul Goma, să ne spuneţi ce predilecţii muzicale aveţi.

– Îmi plac toate muzicile. Pot să spun că eu sunt un profesionist care nu şi-a făcut profesia. Eu am trăit într-un mediu muzical. Părinţii mei erau învăţători. Învăţătorii totdeauna în perioada ceea erau selectaţi şi prin probă muzicală, care era eliminatorie atunci. La noi în casă totdeauna s-a cântat vocal. Noi eram trei, mama, tata şi cu mine, dar cântam pe şase voci. Ca nişte basarabeni, influenţaţi de muzica polifonică rusească, care basarabeni erau fii de ţărani şi cunoşteau la perfecţie ceea ce cântau ţăranii... Cunoşteau şi chestiile acelea hibride, de tipul Musicescu. Să mă ierte Dumnezeu, dar - iei folclorul, îi pui nişte floricele şi, gata, îl prezinţi drept cântec popular. Da, fiindcă învăţătorimea prin asta s-a ilustrat. Şi după aceea, ceea ce se numeşte muzică clasică, simfonică etc. Evident, sunt foarte sensibil acuma la ceea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

ce se întâmplă în muzica modernă. Să zicem, populară, adică rock. Rockul este muzica tuturor. Jazul a intrat în clasicitate. Şi - o poveste. Şi aici ar fi bine să ne oprim puţin.

– Ne oprim pentru vreo abatere lirică sau nu prea sau pentru ca să vă pun o altă întrebare?

– Nu, eu aş fi vrut să vorbesc de muzică din alt unghi de vedere.

– Vă rog frumos.

– Deci cu copilul meu, care are 20 de ani acuma, bineînţeles că discutăm muzica ce se aude la televizor sau pe care şi-o procură el pe disc, casete. Muzica asta de consum. Şi avem şi astfel de discuţii. Zic aşa: uite, muzica asta pe care o cântă cutare, ce crezi tu, din ce zonă etnică vine? Şi încep deducţiile. Să fie o temă scoţiană? Sau una irlandeză? Sau una bretonă? Şi-i spun aşa: toate muzicile astea, de sub genericul rock, au supt din folclorul anglo-saxon. De ce, domnule, anglo-saxon? Din când în când, mi-aduc aminte de acum 40 sau 50 de ani că americanii au şterpelit melodia românească Sanie cu zurgălăi - era un cântec semiţigănesc - şi l-au prelucrat şi a devenit un cântec mondialmente cunoscut. Dar ce se întâmplă cu noi? Înseamnă că nu suntem dotaţi, pentru că eforturi şi tentative se cunosc. Tentative nu de prelucrare. Nu-mi place cuvântul prelucrare. Că nu ei ceva să prelucrezi. Există. Tu doar vii de undeva. De unde? Vin din poporul român. Poporul român are o muzică, nu? Are o poezie. Nu înseamnă că eu prelucrez folclorul românesc. Nu. Dar eu vin de undeva. La români însă nu se vede nimic chiar când încearcă să transpună o melodie superbă, frumoasă, sublimă, populară, în ceva, hai să-i zicem, cultă, iese o rapsodie de Enescu. Să fim serioşi. N-o să ieşim noi cu Enescu în lume.

– Sunteţi cam categoric. Eu sunt de altă părere.

– Dar stai, că încă n-am terminat. Recent am auzit la radio un disc care era prezentat foarte elogios, cu teme ungureşti. Disc de rock, de folk. Domnule, jumătate din ele erau teme româneşti. Şi-am zis: uite, să afle românii chestia asta, din nou îi acuză pe unguri că iar le-au furat Ardealul. Dar bine le fac, pentru că ei nu sunt în stare să-şi prezinte ce au. Şi au! Şi din punct de vedere folcloric, tot un ungur, un mare compozitor din secolul ăsta, Bela Barák, compune un concert pentru clarinet pe teme româneşti.

– Paul Goma, pare-se că exageraţi totuşi cu posibila reacţie a românilor. Că doar românii nu-i acuză pe evrei că aceştia au preluat pentru imnul Israelului o melodie populară românească. Albanezii la fel îşi filează imnul ţării lor din folclorul românesc. Ce, ar fi trebuit să trâmbiţăm mereu, ca să ştie lumea, că avem o muzică atât de bogată, încât au de unde împrumuta şi alţii?

– Nu, românii au ce au cu ungurii. Pentru că încolo li se arată: Băieţi, uitaţi-vă la Transilvania, ca să nu vedeţi Basarabia. Asta este toată chestia, toată politica.

– Şi totuşi, ce părere aveţi că un popor străvechi, cu tradiţii milenare, cum sunt izraeliţii, a preluat pentru imnul ţării sale o melodie românească? Sau albanezii, care au procedat aidoma?

– De evrei nu ştiu exact.

– Vă rog să credeţi că ceea ce am afirmat e sută la sută autentic. Poate să v-o spună orice evreu cât de cât luminat.

– Bun. Dar de albanezi ştiu precis. Pentru că Victor Eftimiu, albanez de origine, dar devenit scriitor român, era autorul textului acelui imn. Aşadar, e o chestie de influenţă comercială.

– Imnul ca chestie de negoţ?

– De ce nu? Dar şi imnul nostru Trăiască regele era făcut de un oarecare neamţ. Un capelmaistru de a şasea mână. Nu mai vorbesc de imnurile astea de astăzi. Sunt de o nemuzicalitate care rivalizează cu Marseillais franceză, care este, bineînţeles, cel mai nemuzical imn.

– Francezii ştiu acest lucru?

– Ştiu. Dar şi din punctul de vedere al textului este un imn sângeros. Dacă-l pui alături de imnul polonez, ăla e muzică, dar ăsta - nimic.

– Nu ştiu dacă e cazul să amintim că imnul japonezilor are doar patru rânduri de text.

– Uf, japonezii. Hai să rămânem în aria europeană. Ca să nu mai vorbim de italieni, care au avut geniala chestie de a-şi face imn dintr-un joc. E un joc. O tarantelă. Nu-i solemn sau grav.

Pe scurt, asta e, ce-am spus, muzica noastră. Şi noi zicem: Ah, noi, ce muzicieni, ce talentaţi suntem".

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

– Prin creaţia dumneavoastră literară...

– Ei, se vede că ai uitat ce-am spus eu referitor la creaţie şi operă.

– Cer iertare, Paul Goma. Deci, prin lucrările dvs. literare, prin întregul demers ideatic făcut prin cuvânt, vă gândeaţi să reuşiţi sau doar să supravieţuiţi ca om, ca intelectual?

– Cred că nici una, nici alta.

– Nu vă gândeaţi să reuşiţi ca scriitor?

– Nu cred că era primul gând al meu. Eu niciodată nu mi-am zis: „Trebuie să fiu scriitor. Trebuie să fiu scriitor mare". Niciodată nu mi-am zis asta. Eu am făcut şi atletism. Ştiu ce înseamnă să fii primul şi ştiu ce înseamnă să fii al patrulea.

– Ce fel de probe făceaţi la atletism?

– Semifond. Şi tot în cartea asta, Sabina, care nu e publicată, fac teoria locului patru. Locul patru la un cros la care participă o sută, două sute de oameni. Şi, dacă nu eşti printre primii trei, nu exişti. Mai bine ieşi al 66-lea decât al 4-lea. Dacă eşti al 4-lea, eşti nimic, cum se zice, patruurmătorulea. Dar în literatură nu există chestia asta cu locurile. Asta numai Breban îşi imaginează că există. Ca să scrie „romancierul numărul unu" despre Breban. Ce e cu chestia asta?

– Am impresia că într-un rând aţi fost prieten cu Breban?

– Nu, nu-mi este prieten. Eu nu pot fi prieten cu oamenii de care mă desparte totul. Eu spun aşa: Breban este un foarte bun romancier. Însă dacă Breban, în afară de romanele lui, ar tăcea din gură, ar face cel mai mare bine pentru persoana lui. Pentru că în momentul în care deschide gura să facă declaraţii, să dea interviuri sau când scrie articole, spune nu doar prostii. Prostii spunem toţi. Ci spune ticăloşii. Adică neadevăruri atât de violente, încât nu ştii de unde să-l iei. Mai ales că inventează, inventează. În roman, bineînţeles, poţi să inventezi. N-are decât să inventeze până poi-marţi. Însă nu poţi să inventezi istorie trăită alaltăieri. El asta face în toate declaraţiile lui. Or eu fiziologic nu pot să suport un asemenea afront la adresa adevărului.

– Posibil că e un mod de a se întrepătrunde organic viaţa cu fabulaţia literară. E un fel de modus vivendi, de condiţie de profesionist.

– Nu. nu, nu. Noi trăim în secolul douăzeci, în a doua jumătate a lui. Noi din 1914 suntem sub semnul lui Sarajevo, adică în permanentă stare de război. Şi chestia că, cică eu fac artă, eu fac roman nu mă interesează - să i-o spună altuia. Pentru că în cazul lui Breban, dacă el zice aşa că nu face politică, păi el a făcut politică, pe când era membru în Comitetul Central.

– Deci nu admiteţi că ar putea fi o prelungire, în viaţă, a stării de elaborare a literaturii?

– Nu, nu, nu. Păi să spună, domnule, să anunţe. Să zică: „Acuma eu îmi dau drumul fanteziei". Şi-atuncea am şti despre ce e vorba. Dar aşa, ultima lui ispravă a fost o carte de suvenire, de amintiri şi eu am scris un articol în „Vatra" despre chestia asta - care e de la un capăt la altul delir curat. Eu am impresia că e o chestie maladivă.

– Cine ştie. Deloc puţini scriitori au ciudăţenii, abateri de la comportamentul comun.

– Asta e altceva. Însă el nu poate să spună o frază în care lucrurile să fie adevărate. Prima parte merge, merge, şi dintr-o dată o ia razna. Dar nu se poate aşa ceva. Asta s-o bagi în roman, dar nu în declaraţii sau în amintirile tale din copilărie.

– Se poate crea totuşi părerea că-l judecaţi prea sever pe Nicolae Breban.

– Nu. Hai să ne fixăm la o chestie. E o poveste cu memoria selectivă. Dacă e să zicem la Breban, e o memorie maladivă. Bineînţeles că omul uită când să se protejeze. Când ceva foarte violent, foarte neplăcut i s-a întâmplat lui sau s-a întâmplat alături de el ca să nu înnebunească, încearcă să uite. Dacă omul e nescriitor, e de înţeles. Însă un scriitor n-are dreptul facă aşa ceva. Un scriitor nu are dreptul să uite.

– Apropo, se zice că aveţi o memorie fabuloasă, poate că chiar... monstruoasă.

– Nu, nu. nu. Eu nu am o memorie nativă. Eu am o memorie exersată. Exersată, dragă. De când părinţii mei erau refugiaţi, noi recapitulam, între noi, fie că eram în pădure, alungaţi. Noi am fost alungaţi, hăituiţi şi prinşi de ciobanii ardeleni şi predaţi ruşilor.

– Descrieţi cazul în Arta refugii.

– Şi noi, în trei, făceam exerciţii de memorie. Hai să ne aducem aminte de cutare, cutare, cutare. Şi în momentul când unul dintre noi o lua pe de lături, celălalt îl corija, că nu a fost chiar aşa, ci cam aşa.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

– Vă spunea tatăl pentru ce era nevoie să faceţi exerciţii de memorie?

– Probabil că el avea un instinct aparte. Era un învăţător de ţară şi avea o cultură de bun simţ. El simţea că suntem pe cale de a ne prăbuşi, cu lumea şi cu memorie cu tot. El avea experienţă, fiindcă fusese în Siberia.

– Ridicat, precum aflăm din Din calidor.

– Şi el ne sublinia ceea ce ni se poate întâmpla. El le spunea ardelenilor: „Măi oameni buni, uitaţi-vă la noi. Noi suntem viitorul vostru". Şi ardeleanul se uita şi nu pricepea nimic. Şi taică-meu era nefericit, considerându-se un fel de profet în pustiu. Bineînţeles că nu era un profet în pustiu.

Dar să revenim la un exerciţiu de memorie propriu-zis. În istoria noastră comunistă din România a fost un eveniment extern României, dar care a avut un ecou puternic şi în interiorul ţării noastre. A fost revoluţia maghiară, din 1956. Pentru generaţia mea, care a prins în piept în stare de maturitate perioada ceea, este un fel de test 1956. Până acuma au apărut câteva cărţi de memorie, nu despre, ci care ating şi această perioadă sau ar trebui s-o atingă. Amintirile lui Breban, declaraţiile lui Manolescu, mai multe, Ion Vianu şi Matei Călinescu în dialog - tot cărţi interesante din punct de vedere memorialistic şi chiar din punctul de vedere al adevărului literar. Adevărul literar nefiind un jurnal, ci un concept. Şi cine mai este? Sami Damian. Toţi aproximativ de vârsta mea. Cei care în 1956 aveau între 20 şi 39 de ani. Sau mai mult, erau studenţi, pentru că în 1956 a fost o mişcare studenţească în România, după care am intrat în puşcărie, şi de la Timişoara, şi de la Cluj, şi de la Bucureşti. Ei bine, e de plâns să vezi cum aceşti oameni, care sunt directori de conştiinţă ai neamului românesc, evită acest moment. Deşi ei erau studenţi în timpul ăla.

– Ieri, într-un dialog, mi-a vorbit de acest lucru şi domnul Sorin Alexandrescu, recunoscând că atunci, în 1956, el n-a avut totuşi curajul să se alăture deschis colegilor săi studenţi care se adunaseră lângă statuia lui Mihai Viteazul din Bucureşti.

– Dar unii evită să amintească. Şi nu se poate. A fost un test obligatoriu: ori erai în interiorul faptelor, ori nu-ţi ajungea curajul să fii acolo. Şi este interesantă o chestie, nu în scris, ci, oral. De pildă, Manolescu întreabă: „Ce-i, dragă, vroiai să intru şi eu în puşcărie?". Nu vroiam să intri în puşcărie, dar vreau ca să vorbeşti despre ce-ai făcut tu în vreme ce eu intram în puşcărie. Eu ştiu ce-a făcut şi nu consider că e ceva de ruşine. Şi-a salvat pielea. A fugit din Bucureşti şi s-a dus la bunicii lui. Cum au făcut mulţi studenţi, ca să nu fie implicaţi în evenimente. Asta-i o atitudine. Matei Călinescu şi cu Ion Vianu nici nu vorbesc de chestia asta. Iar Breban ce face? Minte, pentru că nu poate să nu mintă. El zice că a participat la câteva şedinţe de protest, la Cluj. Eu i-am răspuns că dacă participai la una, nu la câteva, ai fi fost cu mine în puşcărie, băiatule. Pentru că studenţi care nu participaseră la şedinţe, care nici nu auziseră de ele, fuseseră arestaţi. Că aşa era treaba atunci. Deci chestia asta a fost ca o hârtie de turnesol pentru români. Ca şi povestea din 1977, unde iar m-am băgat ca boul, singur şi cu Negoiţescu după mine. Domnule, suntem oameni cu simţul onoarei, cu simţul demnităţii sau nu suntem? Bineînţeles că am intrat atunci în puşcărie câteva zeci de studenţi, şi-atât. Şi de ce am intrat noi, studenţii, în conflict cu vechii deţinuţi? Deoarece, cu rare excepţii, ceilalţi deţinuţi intraseră în puşcărie nu pentru ce făcuseră - aici revenim la Noica, la conceptul noician, care este îngrozitor de reacţionar şi de românesc în acelaşi timp - deci noi făcuserăm ceva. Fie că era doar o intenţie, dar ne-au prins înainte. Or ei, vechii deţinuţi, erau în puşcărie pentru ceea ce fuseseră. Fusese unul prefect, altul ministru, celălalt jandarm. Nu făcuseră nimic. Cu excepţia de rigoare a oamenilor care se adunaseră în organizaţii armate, unii erau chiar partizani etc. În rest era marea masă a îngrozitoarei clase politice româneşti.

– Uneori se spune că sunteţi nu că sever, ci necruţător în acuzaţii...

– Bineînţeles că eu n-am să spun de mine de rău, ci încerc să explic. Şi zic următorul lucru: din cele ce am afirmat, în scris mai ales, despre unele persoane, despre unele fenomene, până în momentul de faţă, deci septembrie 1996, doar unele nu s-au adeverit. Încă nu s-au adeverit. Constatare care mă întristează. Eu aş fi fost primul om fericit din lume dacă aş fi fost contrazis.

– Dar nu puteţi fi şi iertător?

– Nu cunosc cuvântul iertare.

– Chiar dacă-l rostiţi.

– Nu, nu, nu cunosc cuvântul iertare, pentru că eu nu mă simt autorizat să iert. Eu nu sunt preot.

– Dar ca om? Căci şi bietul om trebuie să ierte.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

– Nu. Eu am altceva. Din capul meu iese „a ierta”. Ce înseamnă a ierta? A absolvi, a avea o putere supra - sau neomenească de a trece peste păcatele cuiva. Eu nu am această putere. Sunt şi eu un om păcătos ca şi ceilalţi.

– Adică îi puteţi înţelege pe ceilalţi, mulţi dintre care au făcut şi lucruri extraordinare, foarte bune?

– Eu îi înţeleg. Dar faptele rele nu le uit. Asta e deosebirea. Ei... în sfârşit, nu zic duşmanii, ultravorbitorii, să zicem aşa, spun despre mine că nu iert, că sunt necruţător. Nu, eu nu uit. Pentru că eu, în momentul când securiştii mă băteau (am şi scris asta)...

– În Culoarea curcubeului ’77, nu?

– Aşa este. Deci în momentul când securiştii mă băteau, eu le spuneam, şi cu cuvinte, şi mormăind, când aveam căluşul în gură, nu „că las’ că ies eu de aici şi o să vă belesc”, nu. Ziceam: „O să vă ne-uit eu, o să vă bag într-o carte”. Deci până în decembrie 1989 am avut de-a face numai cu răii răi, catalogaţi: comuniştii, Ceauşescu, Securitatea, Păunescu, ăia care erau răi-răi-răi. Şi după aceea, nu spre marea mea surpriză, mai mult decât atât - durere, pentru că sunt prieteni de-ai mei, am văzut că şi dintre cei buni au devenit răi. Încă foarte răi. Buzura.

– Buzura?

– Păi da. Eugen Simion, Pleşu, iubitul meu Valeriu Cristea, basarabean şi el. Cum poţi tu, scriitor să te pui în slujba unuia de la putere? Când natura ta e să fii liber. Chit că plăteşti - nu? - chestia asta. N-ai tot timpul ce să mănânci şi nevastă-ta n-are chiar tot timpul cu ce să se încalţe. Asta este: dacă nu-i place, să se ducă să se mărite cu altul! Dar ei s-au pus în slujba unora. Toţi greşim, toţi facem erori, toţi într-un moment sau altul o luăm pe de lături, dar, cu durere, cu ceva ruşine, recunoaştem că, da, domnule, m-am înşelat când am zis cutare lucru. E mai grav la mine, când constat că nu m-am înşelat în previziunile rele. Căci mă interesează rezultatul, previziunile mele. Or, unii din foştii mei prieteni fac parte din acei români fragili care au impresia că dacă şi-ar recunoaşte erorile s-ar distruge, s-ar nega. Or, nu este aşa.

– Aţi vorbit de atâţia oameni care v-au fost apropiaţi, de prieteni care nu vă mai sunt ce v-au fost... Nu vă simţiţi însingurat, prea însingurat, continuând să-i ţineţi la distanţă?

– Nu. De altfel, a fost o perioadă în care s-au precipitat rupturile. A fost perioada ’93-’94. Am şi scris un text, care a început să fie publicat în revista „Vatra”, cu un titlu rusesc Unde am greşit? în care arăt despărţirea de şapte buni prieteni ai mei, ultima fiind Monica Lovinescu. Prietenie de-o viaţă. Eram prieteni înainte de a ne cunoaşte. Marie Françiuse Ionescu, Liiceanu, Manolescu, Tănase, Ivasiuc, Ţepeneag. Am fost prieteni foarte buni. Eu explic în acel text, şi îmi iau şi precauţiile de a spune că poate mă înşel, poate că argumentele mele sunt doar subiective. Este fatal să fie aşa. Şi eu încerc să aflu care sunt motivele rupturii şi constat în fiecare din cazuri că eu am înţeles prietenia într-un fel şi ceilalţi, într-un anumit moment, au început s-o înţeleagă altfel. Nu vreau să dau vina pe altul. Aici eu o fac ca un deviaţionist. Deviaţionist este acel tovarăş care o ţine drept înainte ca boul, atunci când partidul o ia la dreapta sau la stânga. Probabil, eu sunt un deviaţionist de natura asta. O ţin drept înainte cu prietenia atunci când prietenul meu o ia la dreapta sau la stânga.

– Aveţi cumva şi momente în care vă exaltaţi orgoliul că aţi fi cel mai drept, cel mai bun, cel mai moral?

– Nu, nu. De altfel, întrebarea e foarte dificilă. Eu zic aşa: nici una dintre rupturi n-a fost făcută într-o mânie. Eu, ca la Biblie, am aşteptat şapte probe. Una, două, şi am atras atenţia. Şi aşa a durat cu fiecare dintre prieteni. Am discutat ani de zile. Iată, cu Monica Lovinescu ruptura a durat patru ani. Criza asta a şi început exact când lucrurile s-au schimbat în România. Faţă de această schimbare eu am avut poziţia mea. Şi am zis aşa: unu - e lovitură de stat bolşevică; am zis-o din 25 decembrie. Doi, câteva luni mai târziu: singurele lucruri câştigate de bieţii români sunt două - libertatea de expresie a presei şi libertatea de a călători. Atât. Pentru că nu mă interesează ce fac bestiile de securişti care învârtesc afaceri. Asta este revoltător, dar nu intră în discuţiile cu mine. Iar eu nu-mi voi modifica prietenia în raport cu schimbările că Pleşu a devenit ministru, iar că Dinescu - preşedinte al Uniunii Scriitorilor. Nu. Eu în prietenie urmăresc adevărul şi fidelitatea. În prietenie eram împreună de acord asupra unor principii. Fidelitatea o iau în raport cu adevărul, nu cu persoana.

– Ar reieşi că nu pot exista mai multe puncte de vedere asupra adevărului? Să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

zicem, în dependenţă de formaţia omului, de experienţa sa, de convingerile sale...

– Există, sigur că, există mai multe unghiuri de vedere asupra unui adevăr. De pildă, adevăr este sau nu e adevăr că Iliescu este autorul mineriadelor? Păi aici nici nu mai este discuţie.

– Numai că Iliescu nu v-a fost prieten.

– Nu mi-a fost prieten, dar nu asta are importanţă. Nu mi-a fost deloc prieten. Dar eu zic aşa: Pleşu, ca ministru al culturii, este el sau nu este vinovat ca un complice al guvernului la semnarea tratatului cu Uniunea Sovietică? Aici ne gândim la Basarabia, la vânzarea ei definitivă. Monica zice: „Păi nu este, că el era doar ministru al culturii". Stai, doamnă! De ce n-a demisionat?

– Nu este exclus să nu se fi orientat la timp.

– Atunci nici nu merită stima mea, dacă nu s-a orientat. Doi: în timpul mineriadelor este el vinovat ca un complice cu guvernul? Cu Iliescu şi cu bestia aia de Petre Roman? Este. Că nu şi-a dat demisia. Încearcă să mintă Mircea Iorgulescu, care s-a apucat la „Europa liberă" să-i facă elogiu lui Pleşu-demisionar. Nu este adevărat. Şi eu iarăşi am scris nişte texte în care l-am pus la punct pe acest Iorgulescu. Cică Pleşu ar fi vrut să-şi dea demisia. Ar fi vrut! Păi şi eu aş fi vrut să fiu rege. Dar nu sunt.

Şi atunci am suferit cumplit, pentru că pierdeam prietenii. Înainte de evenimente avusem doi prieteni, pe Ţepeneag, cu care am fost foarte bun prieten, şi pe Virgil Tănase. Cu el am făcut multe blestemăţii împotriva securităţii la Bucureşti. Multe manuscrise am scos noi împreună. Şi aicea, la Paris, el s-a dat cu alţii.

Însă cele mai multe prietenii mi s-au întâmplat după schimbarea evenimentelor politice. Pentru că eu nu m-am dus în România. O atitudine nu zic politică, ci morală. Cum i-am spus şi lui Mircea Snegur când m-a invitat în Basarabia. Asta i-am spus: „Domnule, eu în ţări comuniste nu călătoresc".

– Cum a reacţionat preşedintele?

– Asta l-a şocat şi s-a simţit ofensat. A spus că nu e comunism. În România din acelaşi motiv nu mă duc. Teroarea o exercită tot securitatea, tot Păunescu, tot Vadim Tudor. Eu îi cunosc.

– Păi poporul, iubitul nostru popor i-a ales, n-ai ce-i face.

– Poporul i-a ales? Să-l întreb care este halul poporului din Basarabia? Poporul, săracul de el, este completamente analfabetizat, prelucrat şi stă sub teroare.

– Terorizat de foştii care au redevenit prezenţii.

– E adevărat că halul de sărăcie e cam acelaşi peste tot. Dar omul nu trăieşte numai cu pâine, mama mă-sii de om. Ci şi cu puţină mândrie, cu verticalitatea coloanei vertebrale.

– Sunteţi supărat pe întreaga ţară?

– Între mine şi România a fost un amor unilateral. Eu am iubit-o, iar ea, cum se zice în franţuzeşte, elle non plus. Ea - nu.

– Iar cu Basarabia în ce relaţii vă consideraţi?

– La un moment dat, vorbeam de basarabenitate. Francezii mi-au sugerat această noţiune de basarabenitate şi eu am găsit fericită expresia asta şi am făcut o legătură cu ce-mi spunea taică-meu. Zicea: „Măi, noi suntem evreii zilelor noastre". Adică ăia fără ţară. Cei mereu rătăcitori care sunt totdeauna priviţi cu suspiciune. Eu am avut acest sentiment din 1944 şi, trebuie să spun, l-am şi cultivat. Aşa cum mi-am cultivat memoria, mi-am cultivat şi diferenţa. Eu am aflat de la alţii că sunt altfel. „Tu nu eşti ca noi", îmi ziceau sau doar îmi sugerau. Şi eu prima oară am plâns, a doua oară am fost trist, iar a treia oară am spus: „Te trimit eu într-un loc. Dacă tu zici că eu sunt altfel, ei bine, o să fiu altfel". Şi m-am construit altfel. Şi mă uitam în jur: cum făceau ăia? Se dădeau, se curbau, se înclinau spre lucrurile rele. Eu cred că am ştiut să aleg şi făceam din contra. Că poate, dacă nu era chestia asta „cu altul", poate că făceam ca ei şi mă pliam după toate vânturile, scriind despre Dumitru Popescu - Dumnezeu.

– Ziceaţi că v-aţi construit altfel. Cum altfel?

– Mai statornic, cred, fără a mă plia după toate vânturile. Dar să revin la ruperea prieteniilor, care a fost o teribilă probă pentru mine. Nu cred că şi pentru dânşii. Ei înţeleg prieteniile ca pe nişte relaţii sociale. Eu nu le înţeleg aşa. Relaţii sociale ai cu colegii de lucru, cu cei de la birou, cu funcţionarii de la ghişeu. Iar prietenia eu o înţelegeam ca să fii de acord asupra unor principii. Şi asta te uneşte. Or, principiile fiind încălcate, eu nu văd ce s-ar mai putea întâmpla.

Apoi ruperea prieteniilor s-a acompaniat şi de o degradare fiziologică a mea. Şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

de boală, şi de bătrâneţe. Şi bineînţeles că mă obsedează moartea, care va fi azi, mâine sau chiar poimâine. De aceea mi-am spus: domnule, probabil, şi cu prieteniile se întâmplă ca şi cu moartea. Când ajungi în faţa morţii - nu spun a lui Dumnezeu, căci nu cred eu că ajung în rai - în faţa morţii te prezinţi singur. Nu mai ai nici nevastă, nici părinţi.

– Nici prieteni.

– Adevărat. Singur şi gol. Deci te îndrepţi spre moarte ca spre o apă în care vrei să te scufunzi. Te dezbraci rând pe rând de toate hainele. Ei, ăştia sunt prietenii. Pe măsură ce îmbătrâneşti , ai tot mai puţini prieteni.

– Nu aţi dori o mână întinsă, o conciliere?

– Mâna întinsă, da, dar conciliere, nu. Nu, pentru că eu n-am rupt-o într-un moment de mânie sau de negândire. Nu. Am plecat, plecat sunt.

– Şi chiar n-aţi dori să vă împăcaţi cu unii din foştii prieteni?

– Domnule Butnaru, prietenia nici nu e măcar ca amorul. În prietenie e ca în relaţiile cu mama, care e una. Nevasta o schimbi. Dar mama e numai una. Adică tu, dacă te desparţi de mamă, te desparţi în cazuri excepţionale, violente. Mai poţi să revii? Deci chestia cu fiul rătăcitor care se întoarce şi tatăl înjunghie viţelul cel gras - da, sigur. Însă la mine nu merge. Nu există nici un fel de viţel gras. Şi cum spuneam: am plecat, plecat sunt. Asta se întâmplă şi în materie de locuri. Eu, de pildă, nu m-am mai dus să văd sau să revăd locuri în care m-am simţit bine, locuri în care m-am simţit rău. Să zicem, nu m-am mai dus deloc la Sibiu, unde am petrecut o perioadă extraordinar de plăcută, de frumoasă. Ce să văd? Peisajul micşorat, oamenii urâţi? Lasă-mi rămână mie imaginea aia. Nu m-am mai dus să văd pe dinafară Gherla, închisoarea. De ce s-o văd? Eu am închisoarea mea. Ce să confrunt? Şi nu ştiu dacă nu m-am gândit că şi cu Basarabia e acelaşi lucru. Ce să confrunt? Pentru că va fi o sfâşiere. Bineînţeles, în România, dacă mă duc, nu mai găsesc nimic. Pentru că pentru mine ţara nu este un peisaj. Este şi el, dar în al cincilea rând. Dar ce înseamnă ţara pentru mine? Prietenii. Or, prietenii mei s-au exilat. Pe cine să văd? Pe Păunescu?

– V-a fost prieten?

– Păunescu nu, nu mi-a fost niciodată prieten. Dar a fost o perioadă în care ne înţelegeam bine, când era el bun. Înainte de 1970, am fost colegi de redacţie. Da, măi, zic unii, dar sunt tinerii. Este adevărat, sunt mulţi tineri curaţi, n-au avut ocazia să fie maculaţi, care mă stimează, încearcă să găsească cărţile mele, care foarte greu se găsesc în România. Adică sunt persoane care sunt interesate de mine. Pe acele persoane eu vreau să le păstrez şi să nu le decepţionez prin prezenţa mea. Pentru că ei, săracii de ei, aşteaptă sfaturi. „Ce să facem ca să nu mai fie cum este?" Ce pot eu să le spun? Păi îi blestem pe părinţii lor, pentru că îi consider vinovaţi. Puţi în patru labe şi din dragoste pentru progenitura lor, i-au învăţat să mintă. I-au învăţat să facă orice, ca să reuşească la liceu, cu pionieri, cu U.T.C., cu partid, să intre, să toarne.

– În toate cele pe care mi le mărturisiţi se simte un dramatism greu de tăinuit. Dar cum reacţionează Paul Goma când este consolat, când este tratat cu o atenţie şi căldură umană nedisimulate?

– Nu suportă. Cum să spun: sufletul plânge după aşa ceva, dar trupul reacţionează. Fiindcă nu e obişnuit. A fost şi un exerciţiu care, din păcate, s-a perpetuat şi acuma a devenit obişnuinţă, o a doua natură. Nu trebuie să mă las înmuiat. Fiindcă ştiam că aveam o misie: aveam o viaţă de dus. De pildă, în România eu nu am avut maşină. Bineînţeles, în primul rând din lipsă de bani. Dar chiar dacă aş fi avut bani, nu mi-aş fi cumpărat maşină, pentru că maşina era un prilej de a suferi un accident mascat - nu? - din partea poliţiei. A doua: eu nu sunt chiar aşa împotriva alcoolicilor. Căci am avut prieteni, ca Virgil Mazilescu, care era ultra-alcoolizat. Mi-a rămas fidel, şi eu lui, până la urmă. Însă nu suportam beţivii şi beţivănelele tot din motivul că ştiam că securitatea îi foloseşte pe aceşti oameni cu caracterul slăbit şi pe care oricând îi putea şantaja.

– Pe Mazilescu nu l-au folosit.

– Mazilescu e un caz. E Mazilă Unu şi Ultimul.

Apoi erau oameni care se îmbătau ca să pretindă că erau inconştienţi când făceau o faptă rea. Sau inconştienţi când se cerea să fie martori: „Domnule, eu nu mai ţin minte ce s-a întâmplat, căci eram beat-pulbere, eram sub masă". Exagerau.

Eu mi-am făcut o viaţă numai cu mâinile aste două. Numai nevastă-mea, săraca de ea, ştie cum a dus-o. Dar nevastă-mea avea umor - atâta ne-a rămas - într-o primă etapă, în '77, când am fost împinşi în exil, am plecat ca toţi amărâţii. Ca şi cei din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Rusia. Numai cu un statut. Căci noi n-am fost expulzaţi. Nouă „ni s-a permis”, prin împingere, aşa, cu pieptul şi cu burta. Cunoaşteţi metoda, nu?

– E una universală.

– Deci nu se mai putea rămâne. Eu vroiam să rămân. Pentru că mai fusesem o dată în Occident, pe un an de zile, aveam succes, aveam bani, publicasem cărţi în Germania, în Suedia. Dar m-am reîntors în România. Nu ca să schimb Guvernul. Fiindcă era ţara mea. Deci am plecat şi am ajuns aici pe aeroport - cu două geamantane, două maşini de scris şi un copilaş subţioară, la doi ani. Eu eram, nu zic bolnav, ci distrus. Mă drogaseră cât stătusem în ’77 în închisoare şi efectele erau să continue de la eliberare încă un an şi jumătate. M-au otrăvit. Abia mă ţineam pe picioare. Iar nevastă-mea zice: „Lasă, dragă, că măcar ne-am distrat”.

– În ce mod?

– Adică ea lua orice confruntare cu securiştii ca pe un episod hazliu. De pildă, penultimul. În sfârşit, îmi dădură drumul din închisoare, ne mutaserăm în altă parte...

– Din câte îmi aduc aminte din „Culoarea curcubeului”, vă mutaseră ei, şi chiar pe o stradă care nu avea nume.

– Şi într-un imobil fără număr. Deci nu aveam adresă. Domnule, asta numai în comunism se poate: fără adresă.

– În schimb, adresa noastră era clară pentru toată lumea şi, pentru că înţelegeţi puţin ruseşte, v-o spun, vorba cântecului, direct în limba lui Lenin: „Moi adress ne dom i ne uliţa,/ moi adress Sovietskii Soiuz”. Astfel că, slavă Domnului, am rămas şi noi fără adresă. Fireşte, nu în sens dramatic, cum era cazul dumneavoastră. Dar vorbeaţi de cazurile de amuzament...

– Da. Şi soţia s-a dus la mare cu copilul. Apoi trebuie să mai spun că printre „bogăţiile” noastre aveam pelinci aruncabile de hârtie. De cum băiatul făcea caca, le şi aruncam. Dar fiindcă erau aşa de scumpe, nu le foloseam decât atunci când ieşeam la plimbare cu el, nu în casă. Şi soţie-mea se plimba cu copilul în cărucior prin parcul din Constanţa. Bineînţeles, erau vreo cinci haidăi care o urmăreau. Să vadă cu cine se întâlneşte la Constanţa, în port. Fiindcă în mentalitatea lor bestia aia de nevastă a lui Goma trebuie obligatoriu să predea manuscrise, filme, chestii... Şi nevastă-mea, care e şi sadică în anumite momente, - ce să facă? Pregătea în aşa fel ca băiatul să facă caca pe el în parc. După care lua pelincile şi le duce la un coş de hârtii. După care se aşeza pe o bancă în apropiere. Iar haidăii, ca nişte câini, jinduiau să se apropie, dar nu vroiau să cadă sub privirile ei. Şi de cum ea se ridica să plece, ei băgau mâinile până la cot în acel coş cu hârtii. La care nevastă-mea revenea şi-i întreba: „Ei, tovarăşi, aţi găsit ce-aţi căutat?”.

– În dramatica existenţă pe care aţi avut-o vi s-a întâmplat să cunoaşteţi şi şansa benefică precum un dar imprevizibil, de inspiraţie aproape divină?

– Sigur că am avut mare şansă. Fiindcă aş fi putut să mor de optsprezece ori.

– Aşadar, şansa aproape divină a fost că de repetate ori aţi rămas în viaţă?

– Nu că în general sunt în viaţă, ci pentru că am trecut de foarte multe ori pe lângă moarte. Una dintre ele, mai recentă - dar sunt şi cele de înainte, ca basarabean fugit, căci putea să ne repatrieze în Siberia, cum se zicea în ’44 - deci în cartea Gherla relatez cazul. A fost o bătaie soră cu moartea. Atunci am văzut sfârşitul. Ăia nu se sfiiau. Pentru ei nu existai. Puteau să te omoare şi după aia să se ducă să se culce cu nevestele lor. Iar gardienii ăia bestiali nu erau decât ţărani din împrejurimi. Mulţi dintre ei, printre care fraţii Şomler, erau legendari. Fraţii erau din satul Nicula.

– Unde se află şi o mănăstire, şi un atelier de icoane pe sticlă. Localitate închinată Domnului.

– Atelierul de icoane? Păi asta este chestia. Că ăştia cu familiile lor îşi făceau opt ore la Gherla şi se întorceau acasă şi făceau icoane pe sticlă, domnule! Şi atuncea poţi să-l crezi pe Blaga când spune că eternitatea s-a născut la sat? Blaga era un poet, nu un filosof. Eu nu spun că toţi ţăranii români sunt aşa. Dar pot fi şi aşa. Apropo de chestia asta. Am dat nişte declaraţii şi mi-au sărit în cap unii de la Bucureşti.

– Paul Goma, destui colegi se cam tem de ironia dvs., de aciditatea anumitor constatări. Se zice că sunteţi un om şi un camarad incomod. Dar faţă de propria-vă persoană vă permiteţi ironii, autoironii?

– Eu cred că sunt un autoironic. De ce se tem colegii de criticile mele, de ironii, de sarcasme, de înjurături, cum zic ei? Se zice doar: „Goma este înjurătorul”. De ce? Pentru că ei sunt produsul unui sistem, al sistemului comunist, oricât ar vrea ei să nege asta, în care sistem la suprafaţă se păstra un pospai de civilizaţie. Adică vorbeau cuviincios, chiar şi în şedinţe, însă toate resentimentele lor se petreceau în secret.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Adică, o vorbă rea spusă unde trebuia, la tovarăşul cutare, ca să-l luxeze pe X sau Y sau o notiţă informativă dată la sindicat. Chiar a şi fost asta, de ce nu? Acelaşi lucru se petrece şi în publicistică, în acele note de la urmă care sunt semnate generic Cronicar. Eu nu sunt pentru aşa ceva. Eu sunt pentru ca fiecare să fie cu responsabilitatea textului lui. Măcar cu iniţiale să noteze. Zic: sunt redacţionale! Doar nu s-a reunit redacţia întreagă şi împreună au redactat un text. Nu. Fiecare a venit un contribuţia lui. Deci ei erau obişnuiţi să facă porcăriile pe ascuns. Or, dintr-o dată vine unul care calcă în strâchini. Adică spune lucruri care nu se spun. Şi le spune de-o manieră foarte violentă. „Tu eşti un mincinos", zice. Şi vine cu argumente. Asta ei nu vor să accepte, fiind obişnuiţi cu altceva: pe dedesubt ne mâncăm, iar în faţă ne pupăm. E chestia cu Caragiale cu geniala lui observaţie: „Pupat Piaţa Independenţei". De aceea îl iubesc foarte mult pe Caragiale, pentru că a fost necruţător cu această natură profund românească, versatilă, nesigură. Acum cinci minute te-a pupat, acum de împinge şi pe urmă iar te pupă, pe rană. Eu nu pot să fiu aşa. Şi nu spun asta pentru că vin din Basarabia, fiindcă am impresia că şi basarabenii noştri sunt români tot din Traian şi din Decebal.

– Dar pe ce bază puteţi fi autoironic?

– Pe toate. În primul rând în scris, în roman. Eu joc pe sârmă. Sunt două domenii în care trebuie să fac echilibristică. Unul este cel al conceptualităţii. Eu sunt o persoană care nu am organ filosofic. Nu sunt dotat, cum unii nu au ureche muzicală. Da, dar eu ştiu că nu am. Şi nu mă bag. În cazul în care ating anumite concepte filosofice, - cum să spun - nu că le vulgarizez, ci le fac pe înţelesul în primul rând al meu. Hai să zic cu o formulă mai măgulitoare: le poetizez. Asta e una.

O altă chestiune în care trebuie să ţin echilibrul este între eros şi pornografie. Bineînţeles că eu consider că erosul este o constantă esenţială atât în viaţă, cât şi, mai ales, în literatură. Erosul nu în schema sa platonică sau eminesciană, ci iubirea completă. Iubirea trupului, nu doar a corpului. Eu fac o deosebire între trup şi corp. Trup este ceea ce există la o femeie care face dragoste şi care face şi copii. Or, totul e poetizabil, totul este poezie. Sigur că este şi e uşor să zici: este. Dar în momentul când scrii despre sau aproape de sau în legătură cu sau vrei să faci cunoscută această dispoziţie - da, pentru eros trebuie să fii extrem de atent. Spaţiul de manevră este extrem de mic, şi foarte uşor poţi cădea în pornografie. Uneori nici nu ştii că ai căzut în pornografie. Mai ales la cuvinte, mai ales într-o limbă ca a noastră, română, care este o limbă pudibundă, retrasă. Nu zic primitivă, ci rurală.

– Ce ar însemna limbă rurală? Că ar avea o decenţă exagerată?

– Are o decenţă, dar nu când trebuie. Pentru că rural înseamnă şi acel ţăran care înjură la fiecare cinci cuvinte, te bagă şi te scoate, însă când vede scris cuvântul pe gard, se revoltă. Nu mai spun dacă e ţărancă, care altfel ce zice ea - mamă, mamă!

– Ca şi suspiciunea, de care am discutat mai la începutul dialogului, şi acest fenomen e unul caracteristic civilizaţiilor rurale.

– Rurale, închise. Închise şi ale pământului, ale celor care păstrează, la urma urmei.

– Vorba ceea: nu e rău fără bine şi viceversa.

– Că sunt reacţionare? Sigur că sunt reacţionare. Dar asta e o calitate, că păstrează. Apoi să ne amintim că ideologia comunistă ne-a impus o interdicţie în plus, apropo de anumite realităţi erotice. În concepţia comunistă, copiii se fac ca urmare a strângerii de mâini, tovărăşeşte, în faţa gazetei de perete.

– Cam aşa ceva. Plus atingerea vârfurilor nasurilor, marţieneşte.

– Exagerând. Sau amor de ăla colhoznic. Deci, în aceste două poveşti eu trebuie să ţin echilibrul. În momentele în care nu sunt sigur pe mine, de echilibru, începe autoderiziunea. Accept că e o metodă laşă: de a fugi şi de a şi explica. Mă iau singur peste picior. Fie că spun deschis că nu am organ pentru idei - eu nu lucrez cu idei, ci cu imagini. Iar la erotic-pornografic de asemenea în momentele (sunt mai frecvente aicea) când nu sunt sigur dacă nu cumva am căzut în trivial. E aşa de uşor, e aşa de uşor să cazi.

– Ca şi cu pasul de la serios la ridicol.

– Dar nici chiar un pas. Stai pe un gard, care nu are nici coamă, şi oricând te poţi prăvăli într-o parte sau în alta. Atunci sigur că mă iau peste picior. Şi mărturisesc. Dar în general eu sunt un scriitor de tăcere. Până în 1990 nu m-am putut confrunta cu cititorii decât prin traduceri. Eu asta n-o consider drept comunicare cu cititorii mei. Era un succes, era o chestie plăcută - sigur, eram tradus în atâtea limbi, dar eu tânjeam după cititorii români. Şi asta a venit abia când am avut 55 de ani, în 1990.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Chiar dacă eu mai publicasem o broşurică de care nimeni nu-şi mai amintea, în 1968. Iar de atunci am fost interzis. Uite, acuma îmi fac un total de contabil. Eu am scris 41 de titluri, de cărţi. Dacă o luăm în concept cantitativ sovietic.

– E posibil, căci, m-am convins, autoironia nu vă este străină.

– Divizionometric, cum se zice: „Eu am atâtea divizii". Ei şi ce dacă ai?

– Pe unele le pierzi în Cecenia sau Tadjikistan.

– Deocamdată numai cu asemenea lucruri nu mă pot lăuda. Pentru că eu nu am alte ecouri despre români, adică despre cititorul sau criticul literar, decât sporadice.

– Ar reieşi că plutiţi în aceeaşi incertitudine ca şi până în 1990?

– În bună parte, da. Căci mă mai întreb încă: domnule, scriu acceptabil sau m-am înşelat de când am început să scriu?

– Şi cine ar trebui să vă spună acest lucru? Pe cine aţi crede?

– Păi eu sunt om social, structural, deci eu am nevoie să ştiu ce cred cei care citesc şi cei care scriu despre cărţi.

– Nu mai încape vreo îndoială că în mare (-le cel mai mare) aţi fost foarte bine apreciat.

– Da, da, sigur. Eu nu spun că nu suficient de lăudat. Dar eu am impresia că s-a întâmplat aşa: în primul moment, când mi-au apărut nişte cărţi în '90 şi '91, cei care le-au perceput au fost şocaţi şi ei, şi-au exprimat mirarea. „Cum, domnule, poate un om să scrie aşa ceva?!" Fie ca brutalitate a adevărului, fie ca spunerea pe nume – ăştia, Ionescu, Popescu, Georgescu, au fost nişte ticăloşi. Nu se spunea aşa ceva. Căci noi suntem oameni civilizaţi, românii, nu?

– Ironia întrebării lui Paul Goma e dublă, conţinând, adică, şi ironia răspunsului.

– Civilizaţi, cum să nu. Noi ne turnăm pe la spate. Astfel că aprecierea generală s-a cam redus la aceste semne de mirare. Mai mult la semne de exclamare, aş zice. Or, sufletul meu tânjeşte şi după o analiză, fie şi nemiloasă.

– Mai îngăduiţi puţin. Nu este exclus să aveţi parte şi de o nemilă bine regizată.

– Cred că e o latură masochistă la mine. M-au interesat foarte mult articolele negative. Care exprimau rezerve. Pentru că alea mi-au dat de gândit. „Stai, domnule. Ăsta se întreabă. Nici el nu e sigur dacă are dreptate sau nu. Dar dacă are dreptate?"

– O negativitate bine intenţionată...

– Nu, ci în sensul că omul s-a aplecat cu interes şi a găsit nişte lucruri care lui nu i se par convenabile sau bune, sau i se par de-a dreptul rele. Ei, tocmai asta mă excită.

– Acum câteva alineate „magnetofonice", să le zic aşa, vorbeaţi de unii care sunt produsul curat/murdar al unei societăţi: al societăţii comuniste. Paul Goma ce fel de „produs" se consideră?

– Al aceleiaşi societăţi în sens invers. Din contra. Adică un fel de anticorp. Nu, că eu nu sunt un produs occidental. Pentru că nici în Occident n-aş face mare brânză. Fiindcă nu sunt social.

– În sensul? Ziceaţi doar că sunteţi un om social.

– În sensul că eu nu ştiu să păstrez nişte convenienţe. Eu am impresia (şi mă înşel, bineînţeles) că e mult mai simpatic să faci bancuri brutale. Nu toată lumea le apreciază, nu toată lumea le decodifică aşa cum le decodificăm doi sau trei prieteni de-ai mei. Lucrăm nu în permanentă luptă, ci în permanent joc care simulează lupta.

– Că nu sunteţi nici răsăritean, nici occidental, aţi spus. Dar imaginaţi-vă că aţi fi trăit într-o societate exemplar-democratică. Ce aţi fi devenit?

– O, păi aşa, nu! Nu. Nici nu-mi pun asemenea întrebare. Nu ştiu.

– Probabil că rămâneaţi la Orhei, poate că la Chişinău...

– La chestia asta m-am gândit. Chiar am şi scris-o. Ce s-ar fi întâmplat dacă n-ar fi fost ocuparea Basarabiei din 1940 şi dacă nu izbucnea războiul? Fiindcă părinţii mei erau învăţători, eu aş fi fost profesor. La Orhei sau poate că la Chişinău. A! dacă aş fi fost la Iaşi, aş fi fost deja ceva.

– Ce fel de profesor?

– Ştiu eu, de geografie, de istorie, de literatură... Poate. S-ar fi însurat, s-ar...

– Iată că v-am solicitat prea mult imaginaţia. Dar, oricum, trebuia să ajungem şi la asta, deoarece nu aş crede că în proza dvs. bazată pe realitate, uneori mulată indisolubil pe dramatica, necruţătoarea istorie prin care ne-a fost dat să trecem, deci nu aş crede că în literatura lui Paul Goma imaginaţia ar avea un loc oarecare, neimportant, al patruurmătorulea, cum spuneaţi despre învinşi într-o competiţie.

– Cum să zic eu ca să zic bine? Să nu-şi închipuie oamenii că eu sunt un

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cronicar al faptelor. În momentul în care vreau să fac cronică, atunci anunț: „Carte de mărturii”. Cutremurul oamenilor a fost o carte de mărturii în care m-am silit să nu mă îndepărtez de la adevărul meu. Căci există doar subiectivitate. În cărţile de ficţiune, unde pe o osatură reală, întărită cu veridic, adică cu ce ar putea să fi fost adevărat, inventez.

– Am impresia că doza de invenţie e de presupus în scenele din copilărie din romanul Din calidor, în special în cele erotice.

– Nu, nu, nu, momentele erotice nu sunt inventate. Dar punerea în scenă a unora dintre ele este augmentată, este - inventată total?... Nu cred că sunt lucruri total inventate, ci nu că nu s-au petrecut aşa, ci nu s-au petrecut atâta. E vorba de cantitativ. Şi eu le-am umflat, le-am dat o altă dimensiune. Însă impulsurile existau, aia fiind o carte declarată totuşi autobiografică. Dar începând de la Sabina şi în alte două cărţi, care sunt ultimele din ciclu, apare destinul eroului care e şi narator, de aceea mi-i foarte uşor să mă confund cu el, în care, în mare, faptele s-au petrecut aşa. Dar există şi multă invenţie, care nu contravine realităţii şi, vorba lui Caragiale viceversa. Astfel, dacă e vorba de invenţie, eu aş fi putut concura cu oricare din inventatoriştii din România.

– Nu doriţi să ne rupem iar într-un context ceva mai european, mai lăsându-i puţin în pace pe ai noştri?

– Numai după câteva precizări. Eu nu aveam nevoie să inventez. Discutam cu Ţepeneag, care era gelos pe mine. Zicea: „Mă, tu nu ai nevoie să inventezi ca mine. Atâtea ai trăit, atâtea ţi-au căzut în cap”. Este adevărat. Deci eu aveam materialul acolo. Dar una e să iei de acolo cu furca, cu grămada şi alta e să-l triezi, să-l treci măcar prim limbă. O altă constantă a mea e de a fi foarte atent la limbă. Dar nu în mod programatic, că aşa vreau eu. Ci pentru că, să zicem aşa, aveam conştiinţa că sunt într-un anumit fel de dotat pentru invenţii verbale. Şi aceasta vine de la maică-mea, care vorbea ca apa, aşa, otova, şi curgeau din ea invenţiile verbale.

– Am auzit că aveţi chiar un dicţionar de invenţii lingvistice, verbale, stilistice?

– Nu, nu un dicţionar, că nu sunt meşter la dicţionare. Aşa-i zice lumea. El se numeşte „Alfabecedar” şi care are o secţiune - se numeşte Alostrofzdicţionar, care conţine 17 mii de derivate de la cuvântul „p...dă”.

– Aţi încercat să-l publicaţi?

– Păi cine mă publică? Când m-aţi întrebat când îl public, chiar am crezut că aveţi o editură şi-mi faceţi o ofertă. Eu vi-l dau.

– La Chişinău, avem mai multe foste-edituri. Iar cele două-trei care au rămas, dar pe loc au rămas, sunt sub conducerea dlui Gheorghe Mazilu. Am înţeles că îl cunoaşteţi.

– L-am văzut când a fost cu Snegur la Paris. Stătea cu pălăria în cap. Nu ştiu de ce nu şi-o scotea. I-o fi fost bătută in cuie…

– Oralitatea, cursivitatea pe care aţi moştenit-o de la mama dvs. o puneţi cumva şi în relaţie cu arta povestitului la moldoveni, cu cea a lui Creangă sau Sadoveanu, să zicem?

– Da, cronologic de-acolo porneşte. Maica-mea era fiică de ţăran, taică-meu de-asemeni venea din ţărani. Şi eu am trăit între ţărani până la nouă ani, cât am trăit în Basarabia. M-am umplut. Ei, şi după aceea, ca orice exilat fericit...

– Anapoda şi totodată sugestivă sintagmă: exilat fericit.

– Exilaţii fericiţi sunt de două categorii. Familia noastră, în care eram atât de nefericit, încât eram foarte liberi: n-aveam nimic, deci eram total liberi.

– Vorba aia marx-turbată: proletariatul (deci şi scriitorimea) nu are ce pierde decât lanţurile nedreptăţii.

– Deci total liberi, scriitorii care pleacă în exil îşi duc limba, îşi duc bogăţia limbii cu ei. Ei bine, noi pe unde am hălăduit - până când au murit bătrânii mei, foarte timpuriu, căci erau uzaţi de viaţă grea - în casa noastră se vorbea. Se vorbea. Şi eu auzeam. Şi eu înregistram. Şi vorbeam şi eu, bineînţeles. Însă când ieşeam din casă, vorbeam ardeleneşte. Nu în limba ardelenească, ea neexistând, ci cu accent ardelenesc. Dar şi părinţii ştiau acest grai. Căci ei erau învăţători în sat şi cu copiii, cu părinţii vorbeau folosind termeni locali şi chiar accentul ardelenesc. Aicea este, zic eu, dotarea pentru muzică, pe care am moştenit-o. Deci eu pot tot atât de bine să prezint un personaj care vorbeşte moldoveneşte, ca şi un ardelean din sud, ca şi un maramureşean, ca şi un bucureştean, ca şi un dobrogean. Fiindcă am ureche.

– Ar fi şi un cabotinism sau doar o înclinaţie spre a vorbi în nuanţe şi octave ale diverselor provincii româneşti?

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

– Nu cred că e cabotinism. Eu îi zic răsfăţ. Da, mă răsfăţ, sigur că da. Şi-acum să mă laud, fiindcă m-aţi provocat. Eu am câteva cărţi una din ele, Gardă inversă, având o lungă istorie, care a fost scrisă acum 24 de ani şi tot n-a apărut. A fost distrusă de Marin Sorescu. Înainte de-a intra la tipar, a distrus plumburile cărţii.

– Chiar credeţi că a fost dispoziţia lui Marin Sorescu? Eu unul n-aş crede.

– Nu ştiu, nu ştiu, nu ştiu. Dar, oricum, el a făcut chestia asta.

– Aţi spus de trei ori „nu ştiu".

– Bine. Să lăsăm asta. În acea carte am un lipovean care vorbeşte româneşte. Fireşte, vorbeşte româneşte ca un lipovean. Cei care mi-au citit cartea şi au idee cum vorbesc lipovenii din România...

– Eu i-am cunoscut, la Dunăre, pe la Capidava.

– Aşa. Eu însă nu ştiu cum vorbesc lipovenii din Basarabia.

– Ei nu vorbesc româneşte. Să sperăm că deocamdată.

– Nu vorbesc româneşte? Ei bine, acelor cunoscuţi ai mei le-a plăcut. Culmea este că revista „Continent" mi-a publicat în ruseşte proza aceasta.

– Cine v-a tradus?

– Renata Lesnic. Nu ştiu cum m-a tradus, că am avut discuţii. Măi, cum ai să traduci tu, în ruseşte, un personaj rus de origine, mă rog - ucrainean, care vorbeşte româneşte? A zis: „Las' că ne descurcăm noi". Eu nu ştiu ce a ieşit.

– Renata Lesnic e o basarabeancă şi ea, emigrată pe când lucra la Radio Moscova pentru străinătate.

– Eu am protejat-o. Am şi publicat-o, prima oară la Hachette, cu Ici Moscou, prima ei carte. După aceea am facilitat traducerea şi publicarea ei în nemţeşte.

– Nu ştiu dacă e bine să vă întreb, însă m-aţi predispus, Paul Goma, la franchețe şi mă interesez totuşi dacă aveţi de gând să interveniţi în prozele scrise odată, să reveniţi, eliminând, completând, pur şi simplu redactând?

– Acesta este un foarte urât obicei al meu. Uneori e groaznic, căci merge până la a strica cărţi.

– Înseamnă că uneori muzicianul din dumneavoastră îşi pierde camertonul.

– Şi asta din cauză că timp de 20 de ani eu scriam în româneşte şi nu eram publicat în româneşte. Pentru că imprimarea, tipărirea te opreşte chiar din punct de vedere psihologic. Şi te întrebi: care a fost scopul? Să văd cartea? Cartea e un obiect. Dactilograma nu e un obiect.

– Nu?

– Nu. Nu e un obiect! E o grămadă de foi galbene, care pot fi oricând molestate.

– Şi, înţeleg, se întâmpla chiar să le molestaţi.

– În primul rând că e o manie a mea de a reface. De pildă, prima mea carte serioasă, Ostinato, am scris-o de vreo 16 ori.

– Variante?

– Variante. Adică eu nu corectam pe text şi după aceea să modific doar acel pasaj care trebuia. Nu. Eu o scriam de la cap la coadă.

– Aşa, dintr-o oarbă manie?

– Bineînţeles că nu. Mai întâi făceam însemnări, nişte tăieturi, nişte adaosuri nu ştiu ce şi după aceea îmi ţineam manuscrisul vechi în partea stângă şi în partea dreaptă în începeam din nou. Şi am scris, am scris, am scris mai multe variante. Sunt şi cărţi cu mai puţine variante, ca În cerc, cu care am avut conflict cu Saka.

– Serafim?

– Da.

– Unde l-aţi cunoscut?

– Eu nu l-am cunoscut. El a preluat manuscrisul... Eu îl dădusem lui Liviu Antonesei să-l ducă la „Junimea" de la Iaşi şi Saka l-a luat, a vrut să pună la cale o coeditare nu ştiu ce. În sfârşit, n-a ieşit colaborarea.

Deci la În cerc am scris numai două variante, pentru că, practic, n-am avut cum, fiindcă s-a pierdut manuscrisul.

– În acest caz, ce i-aţi predat lui Antonesei?

– Eu nu am nici în momentul de faţă un manuscris. A rămas la editură, de acolo l-au recuperat ei. În sfârşit... Calidorul l-am scris de vreo 5-6 ori. Şi aicea chiar că nu mai pot ţine echilibrul de care vorbeam că-l pot stăpâni în alte domenii. Aicea nu mai ştiu când încep să-l stric.

– Este totuşi ceva care vă depăşeşte ca voinţă, care vă domină.

– Domnul meu, fiindcă a scrie proză... Nu, acuma vorbesc la oglindă. Pentru mine, să scrii proză este plăcerea supremă. Este egal cu extazul erotic şi probabil - că

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

nu-l cunosc - zic, cu cel mistic. Adică, însămânţezi lumea. Tu faci o lume.

– Păi vorbeam de modestie, că nu trebuie să folosim noţiunea de operă; de creaţie, în caz contrar părând că l-am concura pe Cel de sus, pe Creatorul suprem.

– Până acuma am fost modest. Vreau în continuare că fiu modest. Dar în această modestie spun aşa, că romancierul poate fi comparat într-un anumit fel cu Atoatefăcătorul, pentru că el face o lume. Altceva e cum o face: o face prost, mai puţin reuşit...

– Poate că face doar un personaj, sau o familie, sau doar un grup de oameni...

– Da, sigur. Face şi o lume, dar şi un peisaj, nişte personaje care chit că vorbesc prost sau incorect sau gândesc strâmb. Dar există acea lume. Bineînţeles că eu n-o fac în şase zile, ci în mai mult de şase zile, dar am impresia că e mai bună decât lumea pe care a făcut-o Dumnezeu.

– Chiar dacă lumea din cărţile creatorului Paul Goma uneori nu e deloc bună, fiind destul de crudă, de dură, de antiumană?

– Ei da, dar intenţia autorului este cea bună. Nu ştiu dacă aţi observat...

– M-aţi făcut să vă spun pur şi simplu Paul Goma, în vreme ce dvs. nu mă onoraţi prin a-mi spune tu. Asta am observat.

– Asta e obişnuinţa noastră ruralistă. Dar ziceam că nu ştiu dacă aţi observat, dar sigur că o să observaţi că, în general, fulgerele mele merg spre bărbaţi. Adică ei sunt personajele odioase. Însă femeile, nu ştiu... E adevărat că nu e adevărat în realitate, căci sunt şi femei păcătoase şi perverse, şi ticăloase.

– V-au pricinuit cumva rele?

– Nu, nu, nu. Chiar femeilor care m-au abandonat le păstrez, aşa, un gând bun. Pentru că eu sunt un mare iubitor de femei, în sfârşit.

– Mi se pare firesc să fie aşa.

– Of... Uite, Dumnezeu, care este asexuat, a făcut-o strâmb de tot.

– Sunt unele întrebări care, adresate unor scriitori oarecare, ar putea părea întrebări de serviciu, de-a dreptul banale, în cazul lui Paul Goma nu mi se pare deloc banal să-l întreb ce citeşte în ultima vreme.

– A! De vreo tece ani buni nu mai citesc literatură. Am început a abandona literatura prin a nu mai citi poezie. Eu eram un mare cititor şi gustător - nu pricepător - de poezie. Adică opiniile mele nu erau nici originale, nici interesante. Dar mie îmi plăcea să citesc poezie. Orice poezie şi, în special, poezia în limba română. Dar în ultimii ani n-am mai citit decât din obligaţie, dacă cineva îmi dădea un volum de versuri...

– Să zicem că v-aţi luat doza de poezie. Nu văd nimic condamnabil în această saţietate.

– Da. Însă de vreo cinci ani nu mai citesc nici proză.

– Mda...

– Şi bătrâneţea... E fatal. Nu ştiu, e fatal. Toată lumea face aşa, zic eu. Citesc, în schimb, jurnale, amintiri, biografii ale scriitorilor, chestii de istorie, pentru că totdeauna am fost pasionat de istorie. Da, ceea ce este de fapt bucătăria, pe care eu n-o văd în sensul nostru românesc, adică acea anexă degradată din punct de vedere şi social, şi igienic; adică locul unde se fac lucruri bune, dar nu e bine să stai. Ci bucătăria în sensul aproape occidental al cuvântului, unde chiar şi mănânci şi unde te simţi bine. Stai la o masă în bucătărie şi acolo mănânci, şi acolo discuţi cu prietenii, acolo bei, acolo bârfeşti...

– Să ne amintim că şi noţiunea de cenaclu a venit din anticul termen latin cenaculum, care însemna odaie de mâncare.

– Şi nu se confunda cu ospătăria, care e un fel de birt, de bistrou. Cam aşa e.

– Ce cărţi pentru lectură aveţi pe masa de lucru sau în cenaculum?

– Acuma dintre români îl citesc pe Lica Piţu.

– Ieşeanul?

– Ieşean.

– E de o copleşitoare dexteritate lingvistică, semantică, stilistică.

– Între noi e o relaţie de amiciţie-animozitate.

– Dihotomică.

– Sigur că da.

– A fost la Paris?

– El a fost, dar nu pe la mine. Era o perioadă când era cu alţii. Dar uite că mi-am făcut noi prieteni. Pe el, de pildă.

– Adică nu doar aţi desfăcut, ci aţi şi făcut prietenii. Presupun că aţi avea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

afinităţi şi cu Emil Brumaru.

– Da, dar, ce-i ciudat, pe Brumaru nu-l cunosc. Îl ştiam dinainte, când eu eram prieten cu Ţepeneag, cu Dimov, când el venea de la Dolhasca din când în când la Bucureşti. Probabil, ne-am dat mâna, ne-am cunoscut. Însă eu sunt un mare admirator al versurilor lui.

– El ştie?

– El ştie.

– De la cine?

– De la Antonesei, de la Luca Piţu, de la Titus Ceia.

– Cred că îi face bine această simpatie, deoarece am impresia că e cam retras.

– Nu mai este el retras, aşa. Acuma e la Iaşi, e la Convorbiri literare. Când a fost Ceia pe la mine, i-am spus: „Te rog să-i smulgi ultimul volum lui Brumaru şi să mi-l trimiţi. Sau cel puţin să mi-l fotocopiezi".

– Iată că vă surprind în inconsecvenţă. Totuşi, n-aţi abandonat definitiv lectura poeziei.

– Păi erotica lui Brumaru mie-mi e - cum să spun? - la inimă, aici. Totdeauna am iubit-o. Invenţia verbală a lui Luca Piţu de asemenea. Căci noi suntem în concurenţă. Care inventează mai...

– Sigur că într-o concurenţă mutual avantajoasă. În invenţie e loc pentru toţi.

– Da, e o concurenţă stimulatoare.

– Pot să vă întreb şi la ce lucraţi în prezent?

– În momentul de faţă nu lucrez la ceva anume. Am lucrat la prelucrat. De o jumătate de an m-am hotărât să nu mai scriu.

– Şi chiar nu mai scrieţi?

– Adică nu, nu ca să nu mai scriu deloc. Ci ca să nu mai scriu ficţiuni. Am zis: „Am terminat ce-am avut de spus. Am început să mă repet". Da, de fapt, eu sunt unul care se repetă de la carte la carte.

– Sigur, aveţi nişte teme constante.

– De pildă, mă repet cu chestia cu Basarabia în fiecare carte.

– Poate că e o obsesie nu doar inevitabilă, dar şi necesară?

– Ei, aicea mă terminam, dragă, cu Basarabia aia.

– Nu mai cred eu să fie chiar „Basarabia aia". Prea vă distanţaţi de ea. N-ar fi în firea şi logica lui Paul Goma. Din câte pricep eu, bineînţeles.

– Las' să se mai descurce şi singuri basarabenii.

– Să vedem, să vedem. Nu e uşor. Dar treaba mea e să vă mai întreb ceva: aveţi cumva un jurnal intim?

– Da, sigur, un jurnal care nu e intim deloc. Eu am vrut să-l public. Am dat trei volume, aşa, care fac vreo 900 de pagini, la Editura „Nemira", la Dan Petrescu. Erau gata de ieşit în luna mai şi dintr-o dată au zis că încă nu, să vedem. Şi în momentul de faţă încă nu ştiu dacă se va face în toamnă sau renunţă definitiv.

– Sigur că tergiversările sunt neplăcute, însă este imposibil ca scrierile lui Paul Goma să nu răzbată spre noi.

– Hai să zicem că mă consolezi cu asta. Asta e o poveste pe care o cunosc.

– Eu chiar cred în ce-am spus.

– Dar cu ce nu mă consolez este următorul lucru, pe care l-am spus şi o să-l spun: există anumite texte de ale mele care mi-au fost întârziate în mod deliberat de prietenii mei.

– Iar de prieteni?

– Nu de duşmanii mei comunişti şi securişti. Nu. Ci de prietenii mei, Liiceanu, Manolescu, Pleşu, care au făcut în aşa fel ca să nu fie publicate articolele mele şi, bineînţeles, scrisorile. De pildă, Liiceanu mi-a sugerat în 1990 să fac pentru editura lui un volum de articole. Păi în 1972 - atenţie, în 1972 – eu scriam în presa germană şi unul din articole se intitula aşa: Cenzură, autocenzură, paraliteratură, în care încă atunci nu eu eram cel care spunea primul că acel care acceptă cenzura în mod fatal merge la autocenzură, iar rezultatul nu este literatură, ci paraliteratură? Ei, articolele astea, care au zăcut pe la mai multe edituri şi pe care Liiceanu mai întâi le-a lăudat, iar mai pe urmă le-a respins...

– Nu cumva din motivul că puneţi editorilor condiţii prea drastice?

– Nu, nici un fel de condiţii. Ca bani, nu m-am ales cu nimic, cu absolut nimic. Cu minimum, cât au plătit; unii dacă au plătit, căci alţii n-au plătit. Cu acei bani puţini îşi completează pensia o mătuşă de-a nevestei mele, singura rudă pe care o am. Eu n-am primit absolut nimic. Iar în anumite cazuri nici măcar exemplarele de autor

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

nu le-am primit, cele 20 de exemplare cuvenite. Nu. Deci de asta sunt eu neconsolat, pentru că aveam şi eu o întâietate în spaţiul românesc. Eu spuneam aceste lucruri când ei nici măcar nu se gândeau că ar fi posibil să le gândească. Or, ei având puterea să nu mă publice, eu nu exist ca antemergător în problemele astea. „A! e ăla care doar înjură!" Ei, eu nu sunt doar ăla care înjură, ci acel care atrăgeam atenţia încă din 1972. Şi scrisorile deschise, care erau nişte documente pe care Liiceanu le-a refuzat.

– Din câte ştiu, la Editura Humanitas v-au apărut unele cărţi.

– Eu i-am dat totalitatea cărţilor mele lui Liiceanu. Era prietenul meu. El a scos în '90 Gherla şi Culoarea curcubeului, cam în acelaşi moment. Şi Gherla, care e o carte dură, violentă, care-i priveşte pe securişti, n-a fost retrasă. A fost lăsată să circule. Pe când Culoarea curcubeului, care e o carte de mărturii despre '77 şi care vorbeşte nu doar despre laşitatea scriitorilor cutare, cutare, ci chiar despre conivenţa lor cu autorităţile poliţieneşti, a fost distribuită în vreo 2-3 mii de exemplare, retrasă de pe piaţă, ţinută doi ani în depozit şi după aia trimisă la topit.

– Aş vrea să vă spun că o parte din tirajul Culorii curcubeului a venit ca donaţie şi în Basarabia.

– Ei bine, s-o fi considerat că Basarabia nu are o mare influenţă în contextul românesc.

– Important e că acea carte a rămas „în viaţă".

– Eu nu ştiam ce se întâmplă cu cartea asta a mea, dacă n-ar fi scris cronicarii în cronicile lor: „Această carte eu n-aş fi avut-o dacă n-aş fi avut un prieten ministru". Căci în Moldova nu s-a difuzat, în Ardeal nu s-a difuzat, în Banat nu s-a difuzat. Şi-apoi au mai fost trimise la topit de la „Humanitas". Şi abia atuncea am aflat.

Dar s-au oferit băieţii de la „Familia", care n-aveau editură în momentul acela. Aveau revista şi tânărul Florin Ardelean a fost inima iniţiativei. Şi mi-au scos ei adevărata ediţie din Culoarea curcubeului. Dar ei, săracii, n-au avut posibilitatea s-o difuzeze, pentru că difuzorii au refuzat s-o primească. Ei au transportat-o cu sacoşele, cu portbagajele maşinii, cu prieteni. Şi au recidivat. Deşi au avut, probabil, pierderi colosale, mi-au publicat şi scrisorile, care alcătuiesc un tom destul de voluminos şi violent.

– Paul Goma, în chestionarul meu iniţial care, fireşte, a fost dat peste cap de cursul imprevizibil al dialogului nostru, aveam şi o întrebare cu numărul 13. Nu ştiu, să v-o pun sau nu. Sunteţi un om superstiţios?

– Da, sunt. Cu cifra 13 sunt.

– Deci încheiem aici.

– Sau încheiem deocamdată.

– Facă-se voia domnului Paul Goma.

Die-Drôme, Franţa,
22 septembrie 1996

Vineri 18 octombrie

Din *Observator cultural,* re-replica la re-replica lui Manolescu la Bianca Burta-Cernat:

(…)"Îmi menţin afirmaţiile

Chemată în faţa unui tribunal din care fac parte domnii Vladimir Tismăneanu, Nicolae Manolescu şi Andrei Pleşu, nu-mi voi face mea culpa; nu aş avea de ce. Îmi menţin, deci, afirmaţiile (auto)incriminante, fără a da cîtuşi de puţin înapoi. Direct sau indirect (după caz), mi se aduce acuza că minimalizez, prin cele scrise, crimele comunismului, că introduc prea multe şi deloc inocente nuanţe. A iritat mai cu seamă, mi se pare, deturnarea sintagmei lui Jean Sévillia, aceea de „terorism intelectual", dinspre critica stîngii intelectuale occidentale de după 1945 la – horribile dictu! – o punere în chestiune a gîndirii „de dreapta" din România ultimelor două decenii şi jumătate – mai precis, a fundamentelor discursului anticomunist.

Ceea ce propuneam, de fapt, nu era altceva decît adoptarea unei atitudini mai relaxate atunci cînd discutăm despre „moştenirea comunismului", depăşirea unei dihotomii procustiene: comunism versus anticomunism. Păcatul meu să fie, dar nu cred că, la 25 de ani de la prăbuşirea comunismului

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

(accentuez: 25 de ani! interval în care a apărut o altă generaţie, mai puţin interesată de traumele noastre de acum 30 sau 60 de ani), o atare dihotomie ar mai fi justificată. Chiar nu putem ieşi din logica lui „ori... ori...“? Cine invită la deconstruirea discursului anticomunist – a celui de după 1989, se înţelege, pentru că, înainte de acest prag, anticomunismul s-a manifestat la noi doar prin excepţie – musai să facă asta de pe poziţii „comuniste“ şi livrînd la pachet reabilitarea „utopiei comuniste“?! Aşa cum bănuiam, a nu-ţi declara ferm şi cît mai vocal posibil anticomunismul înseamnă a risca să fii etichetat drept „(nostalgic) comunist“ – găsindu-ţi-se, în cel mai bun caz, circumstanţa atenuantă a ignoranţei. Dacă, în plus, dincolo de atitudinea dilematică (se vede treaba că numai unora li se îngăduie să fie dilematici!), te împinge vreun demon să formulezi cît de timide critici la adresa utopiei capitaliste (căci da, ar trebui să punem problema şi în felul acesta: capitalismul, la rîndul lui, se hrăneşte dintr-o utopie) şi a stării de lucruri actuale, atunci catastrofa e iminentă: poliţia gîndirii e rapid convocată pentru a neutraliza un „extremist de stînga“.

(…) “**Laşitate şi oportunism**

Unul dintre motivele pentru care nu pot să creditez discursul anticomunist actual este bănuiala că, în preceptele-i rigide ca ale oricărei forme de fundamentalism, acest tip de discurs închide, pe lîngă un potenţial represiv („terorist“ – rog să fie citit cuvîntul cu un strop de umor), şi ceva din trecute laşităţi, neasumate ca atare – nici mai demult, nici acum –, laolaltă cu nevoia unei reorientări oportune. Mă plec în faţa celor puţini care, înainte de 1989, au avut curajul nebunesc de a-şi afirma public anticomunismul – un Gheorghe Ursu, un Vasile Paraschiv, un Liviu Babeş, un Paul Goma, un Dorin Tudoran sau un Radu Filipescu. Cîţi dintre congenerii lor – anticomuniştii curajoşi de astăzi! – i-au susţinut atunci? Sigur că da, ar fi absurd, neomenesc să acuzi pe cineva pentru faptul că nu a vrut, nu a putut să fie erou, că nu a fost dispus să sacrifice liniştea propriei familii, poziţia socială, viaţa în vederea unor idealuri ce transcend interesul individual. Laşităţile, slăbiciunile noastre omeneşti-prea omeneşti cer să fie privite cu firească înţelegere, nu cu indignare inchizitorială. Însă asumarea lor e un gest de elementară, obligatorie modestie.

În plin comunism, anticomunismul era răsplătit cu închisoarea, cînd nu cu anihilarea completă. În postcomunism, anticomunismul e recompensat material şi simbolic. Să-mi fie permis ca, din postura mea de „extremist de stînga“ (cum aflu să sînt), să spun răspicat că nu pot aşeza pe acelaşi plan – n-ar fi moral – anticomunismul unui Vasile Paraschiv şi „anticomunismul“ cuiva ca dl Vladimir Tismăneanu, curajul suicidar, înainte de Revoluţie, al unui Radu Filipescu şi iscusinţa retorică, după Revoluţie, a dlui Nicolae Manolescu. Non idem est si duo dicunt idem.

Şi, pentru că tot sîntem insistent îndemnaţi să ne supunem unei „etici a neuitării“ (nefericită expresie!), găsesc că n-ar fi chiar lipsit de tîlc să amintim de o scenă petrecută prin 2008 la Palatul Cotroceni: Vasile Paraschiv refuzînd cu demnitate distincţia oferită de Traian Băsescu, în mijlocul unor distinşi intelectuali (între care şi dl Nicolae Manolescu), mîndri de a fi decoraţi de „preşedintele memoriei“ (cu expresia dlui Tismăneanu). Mi-au plăcut atunci – îmi plac şi azi – vorbele rostite de Vasile Paraschiv: „Domnule preşedinte, vă mulţumesc pentru înalta distincţie ce aţi hotărît să mi-o acordaţi astăzi, dar eu sînt obligat să refuz primirea ei de la un comunist, la fel ca toţi ceilalţi care ne-au condus ţara de la Revoluţie şi pînă azi, împotriva cărora eu am luptat din 1968 şi voi continua să lupt pe cale legală şi democratică pînă la ultima bătaie a inimii. Eu nu sînt ca un cîine, căruia dacă îi dai o felie de salam el nu mai latră, tace din gură şi te lasă să intri în curtea stăpînului şi să furi totul. Eu nu vreau de la dumneavoastră, domnule preşedinte, decoraţii, bani, funcţii etc. Eu vreau dreptatea şi adevărul pentru întregul nostru popor, adică exact ceea ce aţi promis dumneavoastră

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

poporului nostru în noiembrie 2004...“. Altora – prezenţi la eveniment şi decoraţi – s-ar putea să nu le fi plăcut.

“(…] **Anul 1989 şi Nicolae Manolescu**

Dl profesor Nicolae Manolescu „denunţă“ aşa-zisul extremism al unora dintre foştii săi studenţi (al lui C. Rogozanu şi al altora de la CriticAtac ori – ca mine – din afara grupului), manifestîndu-şi azi anticomunismul pe care nu şi l-a putut afişa ieri.

Recitesc, cu un zîmbet pe jumătate amuzat, pe jumătate amar, un pasaj (paginile 153-154) din **Acasă se vorbeşte în şoaptă**, cartea lui Stelian Tănase din 2002, apărută la Editura Compania:

„Manolescu (merg cu B. la el să-i dăm scrisoarea) [e vorba despre o scrisoare de protest iniţiată de Stelian Tănase – n.m., B.B.-C.], mă descurajează să fac politică. «Numai tu poţi să scrii şi să publici cărţile tale.» «Păi nu le public, nu vedeţi!? De şapte ani n-am scos o carte.» N.M. continuă senin: «Agitaţie pot să facă şi alţii». Ţine un discurs împotriva politicii, a amestecului scriitorului în proteste, în agitaţia asta etc. «Nici nu sînt mari scriitori.» Şi Soljeniţîn? încerc eu. Alte zîmbete. Nu ştiu cît de pătrunzătoare sînt argumentele lui împotriva politicii. Nu este cumva propriul său alibi, că s-a adaptat, că este oficial, c-o duce bine? Rubrică, paşaport, catedră, cărţi. Expert în supravieţuire şi coabitare. Dar cine este azi chinuit de asemenea dileme, ca ale mele şi ale altor cîţiva?“

(…).Pentru istoria literară şi politică a acelor vremuri, precizez că scrisoarea a fost difuzată, la începutul lunii decembrie 1989, la Europa Liberă, RFI, Vocea Americii şi în cîteva publicaţii franceze.

(…)În anul 1989, Liviu Antonesei, Dan Petrescu şi Liviu Cangeopol (din Iaşi) şi Gabriel Andreescu (din Bucureşti) erau anchetaţi de Securitate şi arestaţi. Tuturor acelor care s-au opus atunci le datorăm respectul nostru. Ceilalţi, „experţi în supravieţuire şi coabitare“, combat astăzi…

În urma căderii comunismului, mulţi anticomunişti se arată. Iată de ce nu sînt „anticomunistă“.

Comentarii:

“Stimata d-na Burtea-Cernat,

(…) exista doua aspecte ale articolelor publicate de d-voastra.

1. "Discursul rezonabil"

Intentia analitica, detasata, intelectuala de a prezenta o tema, un concept sau un fenomen. In cazul de fata "anticomunismul". Orice pretentie de alua parte la dezbatere, pro sau contra, trebuie sa se subordineze unor normeale argumentului, norme foarte stricte aplicate atit in stiintele exacte citsi in cele sociale, in masura in care participantul isi abroga predicatul'intelectual'. Baza discutiei o formeaza strict date reale, verificabile. Un asfel de dialog, in forma pura, este sec, laborios si necesita intradevar un efort intelectual.

La polul opus se afla "discursul ideologic", de interes, propagarea unor idei bazate pe un spectru de argumente si mechanisme care nu au nimic de-a face cu argumentarea rezonabila. Intimidarea, inhibarea "adversarului", concentrarea doar pe anumite "adevaruri partiale" sunt exemple din acest portofoliu.

Discursurile parlamentare, campaniile marketing, sau cele dintr-o bodega de cartier sunt preponderent exemple ale "discursului ideologic".

Manolescu, Plesu si ceilalti s-au rezumat la "discursul ideologic", fapt care la modul strict, implica ignorarea totala a argumentelor prezentate. Ironia situatiei este ca dinsii doresc sa sugereze ca ar face parte din categoria celor care folosesc "argumente rezonabile".

(…) Trebuie sa intelegeti pentru patura profitorilor actualului regim chiar si cea mai mica aluzie care ar putea periclita statutul obtinut, trebuieste sufocata ferm in fazele incipiente. Chiar si in cazul "combaterii unei

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

combateri."

Pretul nu conteaza! Cu stima si consideratie, B”

(…)“**Ovidiu Simonca** - Joi, 17 Octombrie 2013, 15:03

Stimate domnule Grigore Para,

Ce a scris Bianca Burta-Cernat sint fapte, nu "gherute". Si cele de dinainte de 1989 (existenta acelor scrisori de protest, pe care Nicolae Manolescu nu le-a semnat), si cele de dupa 1989 (cind Vasile Paraschiv a refuzat decoratia presedintelui Basescu, gest tratat cu indiferenta de Nicolae Manolescu). In cadrul aceleasi festivitati, in aceeasi sala, Nicolae Manolescu a primit o decoratie, iar Vasile Paraschiv a refuzat-o. Motivul refuzului - public - este redat de Bianca Burta-Cernat, care il citeaza pe Vasile Paraschiv. Cuvintele lui Vasile Paraschiv (citate in articol) au fost rostite la Cotroceni, in fata lui Traian Basescu.

Fapte! Da, sint fapte!

Pentru dvs. nu e important refuzul lui Vasile Paraschiv?

Nu va impresioneaza ce a spus Vasile Paraschiv: "Eu nu sînt ca un cîine, căruia dacă îi dai o felie de salam el nu mai latră, tace din gură şi te lasă să intri în curtea stăpînului şi să furi totul. Eu nu vreau de la dumneavoastră, domnule preşedinte, decoraţii, bani, funcţii etc. Eu vreau dreptatea şi adevărul pentru întregul nostru popor, adică exact ceea ce aţi promis dumneavoastră poporului nostru în noiembrie 2004...".

Si ce spuneti dvs. sint tot fapte! Iata, tabloul este aproape complet. Ar trebui totusi sa ne amintim si de cronica lui Nicolae Manolescu la "Pumnul si palma" de Dumitru Popescu (Dumnezeu), gest din cale-afara de "anticomunist", nu, domnule Para?!

Daca dvs. va place "anticomunismul" de acum al domnului Manolescu, e in regula, e optiunea dvs.

Ce facem insa cu ceilalti, pe care il aminteste Bianca Burta-Cernat: "Mă plec în faţa celor puţini care, înainte de 1989, au avut curajul nebunesc de a-şi afirma public anticomunismul – un Gheorghe Ursu, un Vasile Paraschiv, un Liviu Babeş, un Paul Goma, un Dorin Tudoran sau un Radu Filipescu". As adauga-o si pe Doina Cornea.

Pe acestia unde ii incadram? Tot "anticomunisti", ca si Nicolae Manolescu?

Asa cum am scris in precedentul articol - "De la un magistru catre o "fetita"" -, mi-ar placea sa citesc analize ale lui Nicolae Manolescu despre prezent. S-o ataci pe Bianca Burta-Cernat - si sa sugerezi ca ar derapa spre extrema stinga - nu este greu. Cel mai usor lucru este sa pui etichete.

Dar, as citi cu interes citeva articole in care domnul Manolescu sa se exprime despre Rosia Montana, despre exploatarea gazelor de sist, despre acest capitalism romanesc (bun? rau?).(…)

(…) **Ovidiu Simonca**: Daca scria Vasile Paraschiv, nu interveneam, evident! In plan secund: Dl. N. Manolescu nu a fost erou/disident si nici dupa '89 nu a fost, in plan politic, un model (poate ca ar fi fost, totusi, un presedinte mai "de soi" decat Dl. E. Constantinescu). Dar, cum just observa Dl. Grigore Para, era lector in '89, fiind-sper ca macar asta va amintiti-"un nume" in critica literara romaneasca...Nu cred ca cineva il poate acuza ca dupa '89 a GANDIT altceva despre comunism decat inainte; ca nu a FACUT/SCRIS aceleasi lucruri...e altceva. Retineti, ultima parte nu este esentiala in logica mesajului meu, nu sunt nicicum fan al Dlui Manolescu. Dar, macar in plan secund, ar trebui sa conteze pentru Dvs, ca si pentru doamna critic literar.”

(…) Draga domnule care semnati "un sorriso". Discutam cum vreti dvs., si teoretic, si despre persoane.

Dar, in acest moment, simt nevoia sa reamintesc doua momente din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

viata lui Vasile Paraschiv.

A. Primul moment

L-am cunoscut, am facut un interviu cu domnia sa in februarie 2008, a fost in redactie. Se purta impecabil, uitati-va si la fotografie.

Intregul interviu in "Observator cultural", la "Arhiva", cu fotografia de atunci.

http://www.observatorcultural.ro/A-murit-Vasile-Paraschiv*articleID_24900-articles_details.html

L-am republicat, dupa cum vedeti, in 2011, cind a murit Vasile Paraschiv. Reiau acum un fragment. Ce a spus atunci Vasile Paraschiv era valabil in 2011, este valabil si in 2013, si vor continua sa ne apese cuvintele lui.

Iata fragmentul:

Mi-a facut mare placere sa va vad in filmul lui Alexandru Solomon, Razboi pe calea undelor. Sinteti filmat in blocul in care a locuit Paul Goma, pina in 1977, in Drumul Taberei. Acolo stati de vorba cu fostii vecini ai lui Paul Goma. In film este aceasta secventa tulburatoare: in prezenta unui aparat de filmat, ii luati la rost pe vecini, ii intrebati de ce nu l-au sprijinit pe Paul Goma. Iar acele persoane zic: „Da' de ce sa ne intereseze Goma, cind Goma nu-si cunostea vecinii". Cum vi s-au parut acei vecini?

Niste lasi, ca majoritatea poporului nostru; in special intelectualii au fost niste lasi. Nu poti sa ceri unui taran sa lupte pentru drepturi si libertati... Dar un intelectual n-are dreptul sa fie las. Asta este atributul intelectualitatii: sa discute problemele politice ale tarii. Intelectualii nostri nu trebuie sa accepte sa traiasca oricum. Or, intelectualii nostri au fost niste lasi. Daca li s-a dat apa, hrana si adapost, nu i-a mai interesat demnitatea lor, nu i-au mai interesat interesele generale. Ei s-au declarat multumiti si executau orbeste toate ordinele si directivele pe care le primeau de la partid. O asemenea atitudine eu am condamnat-o intotdeauna. Paul Goma a fost o exceptie. Ca si Doina Cornea, de la Cluj, care este un simbol! Iata ce a putut face o femeie! in tara noastra avem atitea femei, toate femeile din tara noastra ar fi putut sa scrie niste scrisori si sa le trimita in Occident, prin rudele lor, prin prietenii lor, sa protesteze impotriva dictaturii comuniste. Dar n-au facut-o..., doar Doina Cornea a luptat...

Nici astazi vecinii lui Paul Goma, ca si multi altii, nu recunosc ca au fost pasivi, ca n-a existat solidaritate.

Bineinteles, erau niste persoane inchise, izolate. intr-adevar, erau oameni lasi si egoisti. Daca le-a dat partidul apa, hrana si adapost, nu le mai trebuia nimic altceva. Ce sa-i intereseze Goma?

Dar de ce aceasta reactie a lor si astazi?

Nu au constiinta. Nu au constiinta poltica, adica sa fie niste cetateni care sa participe la apararea cetatii, tot asa cum cetatea ii apara pe ei. Ei nu vor sa se implice in cetate. Multi nici nu se duc sa voteze.

De ce v-ati dus la presedintele Basescu?

Am vrut sa-i spun ca nu ne putem declara niciodata multumiti de condamnarea crimelor si nelegiuirilor comuniste, la modul teoretic. Nu e suficienta condamnarea teoretica a comunismului, mai trebuie sa facem o comisie, formata numai din victimele dictaturii comuniste, care sa propuna un proiect de lege pe baza caruia toate victimele dictaturii comuniste sa poata chema in justitie pe tortionarii lor. Tudor Postelnicu sau Iulian Vlad n-au actionat direct, ei au dat ordinele, dar trebuie sa raspunda pentru dispozitiile date.

Dvs. ati vrut sa vorbiti cu presedintele Basescu, a fost solicitarea dvs.?

Da. E solicitarea mea inca de la 18 decembrie 2006, de cind a fost condamnat comunismul in Parlament. Tortionarii trebuie sa ajunga in fata justitiei. De atunci, de la 18 decembrie 2006, m-am mai intilnit de doua ori

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

cu domnul presedinte Basescu si i-am amintit ca mi-a promis ca ma primeste in audienta. Domnul presedinte Basescu a spus ca ma invita la Cotroceni si mi-a spus sa tin legatura cu consilierul lui. Mi-a si spus: domnule Paraschiv, vreau sa vorbim, tineti legatura cu consilierul meu. Si am tot tinut legatura cu consilierul domnului presedinte, Teodor Baconsky, care e acum ambasador la Paris. L-am sunat de multe ori, dar nu a vrut sa ma lase sa ajung la domnul presedinte Basescu. I-am trimis un memoriu in care am scris problemele pe care vreau sa le discut cu domnul presedinte Basescu. Si domnul Baconsky n-a vrut sa faca nimic. Si m-am mai intilnit cu domnul presedinte Basescu la 3 august 2007, in Covasna, si la 15 noiembrie 2007, in Brasov. I-am reamintit ca mi-a promis ca ma primeste sa discutam. Din nou mi-a spus: domnule Paraschiv, luati legatura cu consilierul meu. Era un alt consilier, domnul Alexandru Gussi, care m-a ajutat si m-a sprijinit sa ajung la domnul presedinte Basescu.

Domnule Paraschiv, chiar credeti ca securistii care au dat ordin sa fiti batut si arestat, sau cei care v-au maltratat, credeti ca pot pati ceva, pot sa fie judecati?

Acum, nu cred ca pot sa patească, in conditiile pe care le-a creat Ion Iliescu si cu toti comunistii din tara noastra. Trebuie un proiect de lege al victimelor dictaturii comuniste prin care sa fie judecati toti securistii care au facut rau poporului roman. Dar o lege foarte clara, nu asa cum a fost legea CNSAS-ului. CNSAS s-a nascut aproape mort, iar acum se doreste anihilarea CNSAS, ca urmare a unui adevarat complot intre comunisti si ofiterii de Securitate din Parlamentul tarii noastre. Tot un complot este si la Codul de procedura penala, prin care comunistii ii sprijina pe hoti si pe tilhari.

Ce virsta aveti?

80.

Credeti ca in viata dvs. veti mai trai ziua in care cei care v-au anchetat sau cei care v-au batut sa ajunga dupa gratii?

Am convingerea ca impreuna cu domnul presedinte Traian Basescu vom ajunge la acea zi. Noi am facut un pas inainte: am condamnat comunismul in mod teoretic. Mai urmeaza doi pasi: un proiect de lege pentru condamnarea practica a reprezentantilor Securitatii si, apoi, chemarea in justitie a criminalilor.

Ati fost in lupta cu sistemul comunist din 1968 si pina la prabusirea lui. Nu v-a fost niciodata frica?

Nu mi-a fost frica pentru ca eram constient ca lupt pentru o cauza legala, din punct de vedere juridic. Eu n-am putut fi niciodata acuzat ca am incalcat vreo lege. in al doilea rind, luptam pentru o cauza morala dreapta, eu doream ca Nicolae Ceausescu sa respecte obligatiile pe care si le-a asumat la Helsinki, in 1975, la Conferinta consacrata respectarii drepturilor omului. Eu l-am intrebat pe un ofiter de securitate care ma ancheta: cum explicati aceasta contradictie, ca Nicolae Ceausescu semneaza un document international, iar voi il incalcati, m-ati adus aici, la Securitate, si ma torturati?

Si securistul imi zice: Se intimpla citeodata sa nu te intelegi bine cu sotia ta, in casa, dar totusi esti obligat sa traiesti cu ea. Hopa, am zis, dvs. inselati si Occidentul, si poporul roman. Eu eram supravegheat 24 de ore pe zi, am fost internat in spitale de psihiatrie. Atunci am vorbit de „terorismul politic“ instaurat de Ceausescu. Eu am fost rapit, dupa 1978, de pe strada, m-au bagat cu forta intr-o masina, m-au dus in padurea Paulesti de linga Ploiesti. Alta data m-au dus in alte doua paduri, de dincolo de barajul Paltinu', si acolo m-au torturat in mod bestial, m-au lasat intr-un lac de singe, vinataile mele erau groaznice, eram negru pe tot corpul.

Cum ati trait caderea lui Ceausescu?

M-am bucurat si m-am dus la lupta.

Cind v-au trecut iluziile?

Cind m-am lamurit cine este Ion Iliescu, cind am vazut ca el si-a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

consolidat puterea cu vechii comunisti. Mi-am dat seama ca Partidul Comunist Roman a fost reinstaurat la putere.

Cine v-a fost cel mai aproape in vremea comunismului?

Familia, in primul rind sotia mea, si Dumnezeu. Eu am fost batut pina la pierderea cunostintei. Cu picioarele loveau in cutia mea toracica si in stomac, asa cum dau fotbalistii in minge de la 11 metri, cu asemenea forta loveau si securistii in mine. Se dadeau doi-trei pasi in spate, se repezeau si ma loveau cu piciorul. Eu imi pierdeam cunostinta. Dar toate aceste lovituri nu mi-au distrus nici un organ intern. De trei ori am fost batut pina la pierderea cunostintei, dar aveam toate organele interne in stare de functionare. Nu exista alta explicatie decit ca m-a aparat Dumnezeu. Asta e singura explicatie.

B. **Al doilea moment. Decembrie 2008. Palatul Cotroceni. Discursul lui Vasile Paraschiv.**

"Domnule preşedinte, vă mulţumesc pentru înalta distincţie ce aţi hotărât să mi-o acordaţi astăzi, dar eu sunt obligat să refuz primirea ei de la un comunist, la fel ca toţi ceilalţi care ne-au condus ţara de la Revoluţie şi până azi, împotriva cărora eu am luptat din 1968 şi voi continua să lupt pe cale legală şi democratică până la ultima bătaie a inimii. Eu nu sunt ca un câine, căruia dacă îi dai o felie de salam el nu mai latră, tace din gură şi te lasă să intri în curtea stăpânului şi să furi totul. Eu nu vreau de la dumneavoastră, domnule preşedinte, decoraţii, bani, funcţii etc. Eu vreau dreptatea şi adevărul pentru întregul nostru popor, adică exact ceea ce aţi promis dumneavoastră poporului nostru în noiembrie 2004 şi care pe mine m-a atras ca un magnet, dar din nefericire nu v-aţi respectat promisiunea făcută, m-aţi minţit şi m-aţi indus în eroare şi pe mine şi întregul nostru popor cu promisiuni pe care nu vi le-aţi respectat niciodată"

(…)**Ovidiu Simonca**

un sorriso - Joi, 17 Octombrie 2013, 22:08

Multumesc pentru reproducerea unui text remarcabil, care apartine lui Vasile Paraschiv, un Om Remarcabil. Nu va intreb ce ar fi gandit, daca mai era printre noi, despre articolele de la care a pornit discutia noastra.

Sa revenim la fondul chestiunii:

A da cuvantul unui om pe care il pretuiesti este si un mod de a sustine idei (eventual juste, nobile, cum e cazul de fata). A combate afirmatiile cuiva invocand fapte din trecutul sau este, in primul rand, o greseala (elementara) de logica. Pentru ca nimic din ce a spus/facut cineva, candva, nu demonstreaza ca ce spune acum este incorect. In plus, daca faptele citate sunt defaimatoare (acceptand ca sunt adevarate), acest lucru este o judecata morala (publica!); cel ce o face paraseste terenul disputei de idei si isi aroga prerogative de instanta morala. Poate face acest lucru (daca o considera necesar) atunci cand, in contextul ideilor in dezbatere, el a respectat regulile de morala de a caror incalcare este acuzat interlocutorul. Dupa cum v-am spus deja (si, desigur, ati inteles perfect!) nu-i scria V. Paraschiv lui N. Manolescu!

Daca tot a venit vorba: pe cand un interviu in OC cu PAUL GOMA ? INCA nu-i prea tarziu.

(…)**Grigore Para** :

(…)Exemplu: ceea ce va uneste (pe Ovidiu Simonca si pe Nicolae Manolescu) nu e doar critica literara, ci si o forma autentica de umanism, dincolo de optiunile idiosincratice ori cele ideologice care va despart. Formam o baricada subtire ca o pojghita, pe care ne agitam nebuneste.

Poate e patetism in cuvintele mele, dar momentul e patetic. E nevoie de incredere si nu de vinarea unor detalii din trecutul unui om ca Manolescu (articolul pe care aveti voluptuoasa cruzime de a-l pomeni), detalii care,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

oricum, nu-l pot transforma in ceea ce n-a fost si nu va fi.

Increderea admite exceptii, dezamagiri, reveniri (A. Cornea subliniaza asta in cartea pomenita); suntem cu totii (elite ori ba) capabili de lasitati, pasi gresiti, abjectii... dar tocmai a trece peste astea intelegator, delicat, inseamna a fi puternic, adica faptul (asta da, fapt) ca un om merita increderea noastra.

Daca domnul Vasile Paraschiv a refuzat decoratia presedintelui Basescu, era dreptul sau, optiune platita cu virf si indesat si care trebuie respectata. Dar a insista punind in paralel gestul acesta cu acceptarea decoratiei de catre Nicolae Manolescu nu spune nimic, nu arata decit propria dvs insistenta. Si Nicolae Manolescu avea dreptul la optiunea lui. Fiecare avea motivatiile si viata lui.

Cum insistati de frumos:"Fapte! da, sint fapte" Aici "faptul" care sare in ochi, repet, este insistenta dvs pentru a-l zdrobi comparativ pe Manolescu.

O intrebare simpla: de pe ce pozitie faceti asta, personala, sau ca mandatar al domnului Paraschiv?

Care va sint "faptele" de rezistenta (fie ea culturala) sub Ceausescu, care sa va dea, daca nu dreptul, macar o biata justificare a rolului de "procuror"? Va considerati cumva iesit mai curat, sau mai intreg la minte decit Manolescu din comunism? Insistenta dvs e intristatoare

Recititi-va, putin detasat, ca sa vedeti ce-a iesit: retranscrieti raspunsul lui Vasile Paraschiv si fiecare cuvint al sau i-l puneti in circa lui Nicolae Manolescu, dupa care ii mai adaugati alte nume grele: Paul Goma, Dorin Tudoran... Doina Cornea (nu si Soljenitin).

De ce nu-i lasati pe ei insisi sa-l acuze? De fapt, nu faceti decit sa-i utilizati (le-ati cerut vreunuia acordul?) in scopul defaimarii unui om. Asta reiese, va rog recititi-va!

Am sa va raspund la intrebare: da, anticomunismul (cu sau fara ghilimele) lui Manolescu de acum si din trecut e de aceeasi natura (care alta?) ca si cel al lui Paul Goma sau Doina Cornea, si ca si al dvs, sint convins, chiar daca formele sale de manifestare difera, pentru ca difera caracterul, temperamentul si alegerile fiecaruia (inclusiv ale dvs).

Retranscriu aici ultima fraza adresata doamnei Biancai-Burta-Cernat, valabila si in ceea ce va priveste (intr-un mai inalt grad):

"Nu cred ca e tirziu pentru scuze, ar fi o dovada de tandrete si convivialitate, de detasare, aproape de intelepciune, ba chiar de umor".

S-auzim numai de bine.

Grigore Para

(…) Presimt că un rol esenţial în schimbarea paradigmei d-nei Cernat l-a avut Ovidiu Şimonca, "mai radical" - aşa. Avînd - probabil - oarece probleme de rezolvat (răfuit?) cu profesorul Manolescu. Care magistru se cam lăfăie-n ipostaza balcanică a parvenitului - toană de bătrîneţe dar nu mai puţin ridicolă dintr-atît.

După mine, d-l Manolescu suferă de o meteahnă deja bun naţional, la noi - îşi supravieţuieşte. Ceva ce-ncurcă bunele intenţii ale contemporanilor şi urmaşilor săi, care l-ar vrea preţuit doar postum. Ca-ntr-un cîntec popular oltenesc: Uite-al dracu', nu mai moare/ Tot mai mişcă din picioare.

Din cîte ştiu, d-l Manolescu are vechi şi-ncrîncenate motive "să nu mai moară", după cum are şi unele mai proaspete, funcţiile sale oficiale - de ambasador la UNESCO şi de veşnic preşedinte la USR - fiind, probabil, paliative la frustrarea de a nu fi devenit preşedintele României, în 1996. De la un cărturar, te-ai aştepta să se mulţumească a fi între numele grele ale istoriei literare şi criticii româneşti. Să se retragă-n vasta-i bibliotecă şi să mai adauge la opera de-o viaţă - măcar Memorii dacă filonul creator a' fi secat. Dar uite că d-l Manolescu "nu e genu'" - nu se retrage nici ori decît mort.

Însă nu asta-i problema ci alta - are ori ba dreptul moral de a fi anticomunist, fie şi postfactum? După d-na Cernat - de-acum, nu de la bun

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

început - nu l-ar avea, invocîndu-se, în acest sens, figuri de anticomunişti notorii, neînduplecaţi şi după căderea comunismului, ca Vasile Paraschiv.

Aici, e ceva interesant. Fiindcă V Paraschiv i-a aruncat decoraţia în faţă, preşedintelui Băsescu, pe motiv că nu acceptă nimic de la un (fost) comunist, d-l Manolescu e blamabil fiindcă a acceptat-o. Dar - "fetiţo", îmi vine-a spune - ambele ipostaze sînt logice. Paraschiv a fost anticomunist pe vremea comunismului, Manolescu n-a fost. E normal ca unul să nu accepte nimic de la foşti comunişti, după cum e la fel ca altul să acepte, cum a mai şi-n vremea comunismului.

Într-un comentariu, Ovidiu Şimonca reiterează lista antcomuniştilor "de Ziua a Şaptea", le-aş spune. Profesorul Manolescu nici măcar trenul ăsta nu l-a prins, i-o fi fost frică - fizic, i-o fi fost. Deşi, clar, comunismul european era pe făraş, cu voie de la Gorbaciov: căzuse Zidul Berlinului, Ungaria se răsculase făţiş, începuse Revoluţia de Catifea, şi tot aşa. Era chestiune de timp pînă să cadă şi la noi, aşa că anticomuniştii "de tîrziu" au fost doar pe jumătate curajoşi. Ei, Manolescu nici atît n-a putut fi. Sau n-a vrut să fie aşa, dacă nu fusese altfel, cînd chiar ar fi contat răzvrătirea. Orice motive-ar fi avut, însă, are şi d-lui dreptul - ca oricare "simplu cetăţean", măcar - de a face analiza critică a comunismului şi de a ţine la tipul de analiză la care a aderat. Numai aşa se poate susţine dreptul altora, la alt tip de analiză critică - şi chiar dacă însuşi profesorul Manolescu le combate opţiunea, avertizîndu-i asupra "periçolelor" acestei abordări "împăciuitoriste".

Îl ştiu încă din anii '960, pe profesorul Manolescu - bibliografic, cum a şi rămas date fiind sproadicele şi nefructuoasele mele contacte cu d-lui, eu venind "din altă tabără" (a profesorului Eugen Simion, cu care s-a dovedit incompatibil). Şi văd una din constantele caracterului său - e de neînduplecat. Astfel că, stimaţi battailluers, intuiţi bine- nu e de învins ci doar de zdrobit. Dar v-aţi asumat o sarcină ingrată, părerea mea...

reactiile soldateilor

Ilinca - Vineri, 18 Octombrie 2013, 12:19

Se pare ca articolele Biancai Burta-Cernat au lovit cateva orgolii puternice, reactiile soldateilor marilor "anticomunisti" fiind o marturie in acest sens. Pe "contributors", printre altele, apar diverse "luari de pozitie ", din pacate autorii lor nu vad ca s-au asezat stramb si privesc deformat, chiar daca pretind ca judeca drept, opinia lor "personala" nefiind sustinuta de nici un argument solid, doar multe vorbe inutile. La ultimul dintre aceste articole-reactie la cele din O.C aparut pe contributors, un ghiveci semnat A Gorga, in care aceasta nu uita sa aminteasca si sa slaveasca 'anticomunismul" lui V. Tismaneanu, mi-am permis un comentariu (care nu a aparut inca, probabil nici nu-l voi vedea publicat). In acest comentariu aminteam cateva pasaje din seria de articole semnate de RC Cristea " Un Homo Sovieticus" (aparute tot in OC) in care VT elogia conducatorul iubit, comunismul si productia de sfecla de zahar la hectar. Probabil aceste scrieri de neuitat au inspirat multi dintre anticomunistii de azi.....

Adaug unul din aceste pasaje "de exceptie" ale unui anticomunist "de exceptie", slavit de autori "de exceptie".....

"În aceeaşi ediţie din Convingeri comuniste, studentul V.T. se arată extrem de concentrat asupra „vieţii de organizaţie“. Reporter frenetic, V.T. anchetează, alături de I. Enescu şi R. Stern, activitatea mai multor organizaţii de bază studenţeşti. Nu scapă prilejul de a evalua rolul studenţimii în societate:

„Studenţimea, alături de întreg tineretul, de toţi oamenii muncii, dă viaţă prin fapte spiritului revoluţionar comunist, este angajată plenar în efortul de transformare revoluţionară a societăţii noastre pe drumul comunismului“.""

Completare

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Grigore Para - Vineri, 18 Octombrie 2013, 15:16

Sint convins ca domnul Nicolae Manolescu se va abtine, de data asta, de la orice replica, fiind cu totul de acord cu Chamfort:

"La calomnie est une guêpe qui vous importune et contre laquelle il ne faut faire aucun mouvement, à moins qu'on ne soit sûr de la tuer, sans quoi elle revient à la charge, plus furieuse que jamais."

(…)

Cultura

M. Iovànel

(…) ”Manolescu…

Dintr-un protest al lui Ovidiu Simonca in „Observator cultural“ aflu ca Nicolae Manolescu, intr-un articol din „Adevarul“, ar fi apelat-o pe Bianca Burta-Cernat prin „fetito“ – ceea ce nu ma mira, caci nu altul decât dl. Manolescu, cu abia câteva luni in urma, il tratarisise pe Cosmin Ciotlos cu „baiete“. Pentru pastrarea simetriei, poate ca Bianca Burta-Cernat si Cosmin Ciotlos ar trebui sa i se adreseze pe viitor lui Nicolae Manolescu printr-una dintre urmatoarele formule de politete: „neica“, „neneaca“, „tete“, „badie“, „unchesule“, „bâtule“ si, nu in ultimul rând, „tataie“.

19 octombrie, *Observator cultural*

Andrei Muraru:

“**Cămăşi verzi, troiţa şi un partid**

În aprilie 2013, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc şi Institutul Naţional pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel“ (ambele – instituţii publice aflate sub autoritatea Guvernului) au organizat o conferinţă despre Ion Gavrilă Ogoranu, susţinută de cercetătorul german de origine română William Totok. Cum era de aşteptat, Totok a insistat pe crezul legionar al lui Ogoranu, de care „Moşu“ nu s-a despărţit pînă la moarte. Pînă aproape de final, dezbaterea s-a desfăşurat după regulile discuţiilor academice. Printre participanţii la conferinţă – care a avut, de altfel, un caracter public –, s-au numărat însă şi cîţiva indivizi îmbrăcaţi în cămăşi verzi cu diagonală şi însemne legionare, care au provocat un scandal. M-am uitat neputincios la aceşti provocatori de meserie, care cunoşteau legea şi faptul că nu pot fi traşi la răspundere.

Alt exemplu: la o plîngere penală înaintată în primăvara anului trecut de Institutul „Elie Wiesel“, care atrăgea atenţia că lîngă Bucureşti, în Tîncăbeşti, există o troiţă împodobită cu însemne şi simboluri legionare, devenită loc de pelerinaj pentru simpatizanţi „codrenişti“ şi „simişti“, Parchetul de pe lîngă Judecătoria Buftea, prin procurorul Cosmin Cicoş, a transmis, în iulie 2012, un răspuns aiuritor: „În ceea ce priveşte prezenţa la faţa locului a mai multor simboluri ale Mişcării Legionare, atîta timp cît întregul ansamblu comemorativ marchează locul în care, în cursul anului 1938, a fost executat Corneliu Zelea Codreanu, se constată absenţa unor date sau indicii temeinice care să conducă la concluzia că respectivele însemne nu ar fi fost amplasate în scop ştiinţific sau educativ“ [s.m., A.M.].

În fine, un al treilea exemplu recent priveşte activitatea „politică“ a simpatizanţilor legionari. Partidul Totul pentru Ţară îşi consumă nestingherit anonimatul politic. Semnalul e însă unul devastator: continuatorul partidului fascist din perioada interbelică trăieşte! Institutul „Wiesel“ a solicitat în mai 2013 Parchetului Curţii Supreme interzicerea, pe baza legii şi a programului politic, a Partidului Totul pentru Ţară. O primă decizie a Tribunalului Bucureşti a respins acţiunea procurorilor, care admiseseră solicitarea Institutului. Urmează apelul procurorilor la această decizie.

Cele trei exemple de mai sus demonstrează degringolada în care ne aflăm. Aşadar, iniţiativa liberală nu poate fi privită decît ca o clarificare necesară pentru prezentul românesc. În definitiv, Partidul Naţional Liberal,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

care a avut un prim-ministru asasinat în timpul mandatului de către banda legionară a Nicadorilor, are toate argumentele, nu doar istorice, să promoveze această lege şi să urmărească punerea ei în aplicare.

Diavolul nemuritor

Dacă la noi discuţiile în jurul manifestărilor de intoleranţă sînt de domeniul exoticului, în altă parte de lume, diversele forme de radicalism, incluzînd aici antisemitismul, sînt analizate şi teoretizate de decenii. A apărut recent cel mai nou volum al lui Daniel Goldhagen, The Devil that Never Dies. The Rise and Threat of Global Antisemitism (New York, 2013). Devenit celebru pentru cartea sa, Hitler's Willing Executioners (1996), care a stîrnit uriaşe controverse mai ales pentru că ar fi pus la zid naţiunea germană pentru crimele Holocaustului, Goldhagen este un fin analist al antisemitismului şi al riscurilor pe care acesta le prezintă pentru lumea modernă.

Goldhagen a sesizat recrudescenţa antisemitismului în ultimele două decenii şi cu precădere în ultimii zece ani. Niciodată de cînd şi-a făcut simţită prezenţa în lume, antisemitismul nu a fost atît de „globalizat" ca în zilele noastre, spune autorul. Evident, formele sale sînt diverse, dar practica în sfera publică este mai vizibilă decît oricînd. Totodată, numitorul comun a devenit, spune autorul, absenţa reacţiilor ferme şi imediate ale societăţilor moderne în a condamna astfel de manifestări. Conform statisticilor, numărul violenţelor antisemite este într-o creştere vertiginoasă (autorul nu a luat în considerare incidentele din Israel şi din teritoriile palestiniene). Cartea, scrisă captivant şi utilizînd mai ales surse deschise (în special resursele Internetului), abundă în exemple şi în situaţii alarmante şi de neînţeles pentru vremurile pe care le trăim. Aşa cum era de aşteptat, Goldhagen priveşte cu îngrijorare spre lumea musulmană şi spre manifestările antisemite devenite politică de stat în ţări precum Iranul, unde preşedintele Ahmadinejad nu s-a ferit să nege public Holocaustul. Goldhagen explică foarte convingător că antisemitismul e o atitudine care depăşeşte cu multă uşurinţă graniţele raţionalului. De pildă, cu greu se pot imagina coaliţii transideologice altele decît cele antisemite.

Chiar dacă nu există referiri la România (cu toate că tatăl lui Goldhagen a fost internat în ghetoul de la Cernăuţi în timpul războiului), istoricii români nu ar trebui să evite cartea specialistului american. Există istorici reputaţi care studiază comunismul şi care întreţin o tăcere vinovată asupra manifestărilor legionaroide şi antisemite din societate. Pentru ei, tiparul legionarului modern şi monden include în mod firesc şi componenta anticomunistă. Însă ar trebui să ştie că nu poţi face eroi din indivizi care au pactizat cu Mişcarea Legionară sau au întreţinut idei xenofobe şi antisemite. A fi istoric în anul 2013 şi a milita pentru despărţirea apelor – respectiv, pentru a nu transforma în modele personaje care, chiar dacă s-au opus comunismului, au propagat ideologia legionară – nu mai ţin de ştiinţă, ci de igiena acestei profesii.

*

" Scandal...

Ana Lemnea - Vineri, 18 Octombrie 2013, 15:39

Ma uit la fel de neputincios ca si autorul la tipii in camasi verzi la textul domniei sale care, din punctul meu de vedere, contine mai multe elemente tendetioase, dar si neadevaruri. Personal am sa fac doar o observatie punctuala. Intamplator sau nu am fost unul dintre participantii la conferinta sustinuta de William Totok, care s-a desfasurat oricum, numai dupa "regulile academice" nu. Drept surse valide din punct de vedere stiintific au fost invocate site-uri ale unor frustrati care abuzeaza de efigii dupa bunul plac. De altfel istoricii Liviu Plesa si Iuliu Cracana de la CNSAS, fiind prezenti la dezbatere, au taxat intr-un mod elegant, dar fara a mai lasa loc de interpretari, prezentarea superficiala a lui Totok.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Aflam din articol ca niste indivizi in camasi verzi "au provocat un scandal". *Nu vreau sa par dur, dar scandalul a fost provocat de Michael Shafir care, pierzandu-si controlul, a tipat pur si simplu la unul dintre legionarii caruia i se acordase microfonul* (culmea, de catre adjunctul domnului Andrei Muraru, Dan Talnaru) pentru o interventie. Scandalul a fost ulterior amplificat de fratele domnului Muraru, care, simuland deplasarea spre exteriorul salii, a smuls microfonul din mana vorbitorului. De buna seama ca pe acest fond s-a dezvoltat o oarecare tensiune care *la finalul "conferintei" s-a consumat in acuze reciproce, lansate foarte vocal de catre Florin Dobrescu si Alexandru Florian.*

In masura in care a existat un scandal in timpul conferintei, acesta a fost provocat de lipsa de tact a organizatorilor.

Consider ca ne putem exprima ideile antilegionare si fara a denatura adevarul. Vom fi mai credibili si nu vom mai perpetua in mintea cititorilor existenta unei oculte ideologice care cauta sa instituie un monopol asupra binelui si raului. Astazi valul de antisemitism este, din pacate, si rezultatul patimii si lipsei de distantare obiective a celor care se pronunta.''

Duminicå, 20 octombrie 2013

"**Socialistul menșevic Evgheni Tverskoi care a locuit în Odesa în anii 1941-1944, descrie perioada administrației românești a Odesei ca fiind una de „îndestulare și înflorire a culturii".**

În jurnalele sale el descrie perioada administrației românești ca fiind una de „îndestulare și înflorire a culturii".

Evgheni Tverskoi și-a publicat însemnările în 1954 în Belgia. Se cunosc puține date despre autor. Se presupune că acesta și-a luat un pseudonim (iar numele adevărat ar fi Adrianov). Tverskoi s-ar fi născut în 1890. În 1912 a intrat în partidul menșevic. Până la marea teroare stalinistă a lucrat ingener de căi ferate în orașul Oriol.

În 1931 a fost deportat pentru trei ani, iar din 1935 a bătut cărările GULAGULului timp de trei ani pentru „sabotaj". În 1940 s-a stabilit la Odesa. În timpul administrației românești, Tverskoi a lucrat la căile ferate și a publicat articole în ziarele locale.

În 1944 s-a refugiat în Belgia, după care s-a stabilit în Canada. Însemnările sale conțin detalii din viața cotidiană a Odesei în timpul administrației românești.„Liderul Partidului Național – Țărănesc Iuliu Maniu a reușit să-și impună viziunea sa referitor la viitorul Transnistriei.

S-a adoptat o decizie oficială potrivit căreia cetățenii sovietici au fost eliberați, obținând aceleași drepturi ca și cetățenii români.Guvernatorul Odesei a fost numit basarabeanul Gherman Pântea. Candidatura lui a fost susținută de guvernatorul Transnistriei, profesorul Alexianu.Treptat, viața în Odesa s-a normalizat. Staliniștii au lăsat însă multe distrugeri.

Întreprinderile din Odesa au fost aruncate în aer. Depozitele cu produse alimentare, la fel, au fost nimicite, iar intrarea în port a fost blocată de vase scufundate.Românii au reconstruit, în primul rând, bisericile. Ulterior, au demarat lucrările de refacere a fondului locativ-comunal.

Muncitorii și țăranii s-au implicat activ. Pentru opt ore de muncă ei primeau 4-7 mărci. Administrația orășenească i-a asigurat cu rații, care depășea până și normele din Germania.

Precizez că un singur muncitor primea în fiecare lună – 0,5 kg de unt, un litru de ulei de floarea-soarelui, 2 kg de zahăr, 5-6 kg de cereale, făină și macaroane, 2 kg de carne, o jumătate de litru de vodcă, 300 de țigări și un kilogram de pâine pe zi.S-a dat undă verde comerțului liber. Orice doritor putea primi licența pentru a deschide un local. Deja în primăvara lui 1942 Odesa era de nerecunoscut, magazinele abundau de fel de fel de bunuri.

Odesa atrăgea comercianții români și europeni. Ei au deschis magazine

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

cu produse industriale pe care oamenii nu le-au avut niciodată în perioada stalinistă. Românii au adus la Odesa și utilaj agricol. Țăranii putea să-și cumpere o lopată, o coasă, greble,haine, cizme, caloși și chiar un ceas.

Piețele erau pline de produse alimentare și obiecte de uz casnic. Țăranii au obținut dreptul de a ieși din colhoz.

Drept rezultat, multe colhozuri au dispărut. Sectorul industrial al orașului a rămas proprietatea guvernatorului și administrației locale. Trebuie să remarc că printre membrii direcțiilor municipale trebuiau să figureze reprezentanții populației băștinașe.

A fost reparată integral Universitatea din Odesa, rectorul căreea a devenit cunoscutul chirurg și profesor Ciasovnikov (după retragerea românilor, el s-a stabilit la București, unde a obținut dreptul de acorda servicii private.

După instaurarea regimului comunist în România, Ciasovnikov a fost predat autorităților URSS și spânzurat). Inginerii au putut lucra conform competențelor. Muncitorii au primit dreptul de a deschide întreprinderi individuale ca să lucreze pentru propria bunăstare, nu pentru „stat".

Șomerii și persoanele în etate au primit indemnizații și dreptul de a solicita produse alimentare.Oamenii erau asigurați nu doar cu o bucată de pâine. Au apărut și locuri de distracție. Românii au renovat Opera orășenească din Odesa.

Binecunoscutul tenor Seliavin a fost numit directorul acesteia (în timpul regimului stalinist el primea o pensie mizeră). Românii și germanii veneau la Odesa ca să ascultele operele „Boris Godunov", „Evgheni Oneghin" sau baletele „Lacul lebedelor", „Frumoasa adormită" etc.

De asemenea, a fost reconstruit Conservatorul din Odesa condus de celebra interpretă Lidia Lipkovskaia. Renumitul artist Vasilii Vronski a deschis „Teatrul rus de dramă și comedie", iar un grup de actori veniți din Kiev au creat „Teatrul romantic". Foștii jurnaliști sovietici au creat ziarele „Молва" („Opinia publică") și „Одесская газета" („Ziarul de Odesa").

Populația orașului care a trăit două decenii în regim stalinist nu avea probleme cu noile autorități. Primarul orașului Gherman Pântea mergea pe jos la piață și discuta cu oamenii.

Auzind de condițiile de viață din Odesa, mulți oameni din Ucraina și Rusia s-au refugiat în acest oraș.

(*Imagini provenite din arhiva fotografului Willy Pragher*.)

Timpul.md după aej.org.ua via cersipamantromanesc.

*

HOME DEZVĂLUIRI

"CUCURUZ CU FRUNZA-N SUS" ȘI POVESTEA IMNULUI DE STAT AL ISRAELULUI – "HATIKVA"

Un cântec românesc foarte popular, „Cucuruz cu frunza-n sus", fredonat adeseori și de Mihai Eminescu,a ajuns Imnul de stat al Israelului – HATIKVA (în traducere înseamnă SPERANȚA).

Compozitorul este un evreu originar din Basarabia-Samuel Cohen, iar versurile aparțin poetului evreu originar din Galiția, Naphtali Herz Imber.

În acest poem, Imber a pus în cuvinte gândurile și sentimentele care l-au cuprins în urma stabilirii sale în Petah Tikva, una dintre primele așezari evreiești in Palestina otomană. Publicat în prima carte a lui Naphtali Imber, Barkai (lit. "Steaua dimineții"), poemul a fost ulterior adoptat ca imn al Mișcarii Hovevei Zion și mai târziu a Mișcării Sioniste, la Primul Congres Zionist din 1897.

Textul a fost revizuit ulterior de către coloniștii din Rishon LeZion și supus unui număr de alte modificări.

Adoptarea ca imn național

Versurile lui Naftali Herz Imber, oricât de reușite or fi fost, s-ar fi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

pierdut probabil pentru totdeauna, cu toate că autorul lor le publicase în volum în 1886, dacă acestea n-ar fi fost puse pe muzică imediat după sfârşitul primului război mondial, la Iaşi, pare-se cu prilejul unei întruniri sioniste, şi tot de către un israelit, anume Shmuel Cohen (Samuil Kogan).

După toate sursele, inclusiv evreieşti, linia melodică a actualului imn al Israelului a fost preluată/adaptată după străvechiul cântec popular românesc, răspândit în mai toate teritoriile româneşti, dar îndeosebi în nordul Ardealului, în Maramureş.

„Cucuruz cu frunza-n sus"

O primă variantă care s-a propus a fost un anume „Cântec de mai" cules de muzicologul şi folcloristul Timotei Popovici („Luncile s-au deşteptat/ foaie verde de bujor/Scumpă haină au îmbrăcat, foaie verde de bujor/C-a sosit pe-al nostru plai, foaie verde de bujor/

Craiul zilelor de mai, foaie verde de bujor…."). Însă cea mai plauzibilă variantă spune că melodia imnului reproduce în cea mai mare parte a sa acordurile cântecului „Cucuruz cu frunza-n sus", care se afla inclus în paginile unei culegeri de muzică populară aparute în preajma amintitei întruniri sioniste din vechea capitală a Moldovei.

Inspirat din muzica unui „drept între popoare!"

Un amănunt care tine de anecdotica istoriei, este acela că respectiva antologie de folclor muzical aparţinea lui Guillem Şorban, nimeni altul decât tatăl lui Raoul Şorban, un cunoscut intelectual clujean care în timpul celui de-al doilea război mondial a jucat în Ardeal rolul pe care l-a avut Oskar Schindler, celebrul personaj real din nu mai putin celebrul film al lui Spielberg, adică de salvator al câtorva sute de evrei, motiv pentru care a fost recompensat de aceştia cu titlul de „drept între popoare".

Când statul Israel a fost înfiinţată în 1948, Hatikvah a devenit neoficial imnul sau naţional. Cu toate acestea, el nu a fost declarat oficial imn naţional al Israelului, decât în noiembrie 2004.

Acesta nu este singurul exemplu în care geniul românesc si-a lasat amprenta in lume.

Imnul Albaniei este şi el o creaţie românească, muzica acestuia apartinandu-i marelui compozitor Ciprian Porumbescu.

Am sa va spun în curând si povestea Imnului Albaniei…

Drapelul Israelului

Origin of the national anthem of Israel-HATIKVA, is the romanian folk song "Cucuruz cu frunza-n sus" , Maize with standing leaf), who was arranged by Samuel Cohen, an immigrant from the Romanian region - Bessarabia.

The text of Hatikvah was written by the Galician Jewish poet Naphtali Herz Imber in Zolochiv in 1878 as a nine-stanza poem named Tikvateynu (lit. "Our Hope").

In this poem Imber puts into words his thoughts and feelings in the wake of the establishment of Petah Tikva, one of the first Jewish settlements in Ottoman Palestine. Published in Imber's first book, Barkai (lit. "Morning Star"), the poem was subsequently adopted as the anthem of Hovevei Zion and later of the Zionist Movement at the First Zionist Congress in 1897. The text was later revised by the settlers of Rishon LeZion, subsequently undergoing a number of other changes.

Adoption as national anthem

When the State of Israel was established in 1948, Hatikvah was unofficially proclaimed the national anthem. However, it did not officially become the national anthem until November 2004, when it was sanctioned by the Knesset in an amendment to the Flag and Coat-of-Arms Law (now renamed the Flag, Coat-of-Arms, and National Anthem Law).

In its modern rendering, the official text of the anthem incorporates only the first stanza and refrain of the original poem. The predominant theme in

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

the remaining stanzas is the establishment of a sovereign and free nation in the Land of Israel, a hope largely seen as fulfilled with the founding of the State of Israel.(Wikipedia).

26 octombrie

Contemporanul octombrie 2013

Dosar ■ **Cazul Paul Goma (IV)**
Marian Victor Buciu

După căderea comunismului, când mulţi eroi culturali, sociali, cu măsură politici,morali etc. se vor (ră)scula, Paul Goma (1935) vede ce fel de schimbare se petrece, nu revine în ţară şi arătă cu degetul; pune, adică, degetul pe cuvinte grele, despre foştii compatrioţi, numindu- i laşi, fără curaj critic pentru adevăr, apărând legitimitatea ilegitimă. Goma delegitimează nume cu greutate. N. Manea, recunoscut ca foarte bun scriitor, a complicitat cu cei care îl cenzurau. Ana Blandiana a ajuns anticomunistă după poeziile din tinereţe care slujeau comunismul. Dinescu prinde ultima oră a disidenţei.

Goma e iritat la culme de minimalizarea sau ignorarea mişcării studenţeşti din 1956, care a fost urmată de exmatriculări şi încarcerări. Dar şi de aderenţa la teza „toţi am fost vinovaţi", „am colaborat", a celor care au jucat mereu dublu şi continuă să o facă şi acum, apelând liniştea şi menţinerea stării la fel de ilegitime.

Goma demască în trombă: amestecul metodic de ţărănişti, securişti, colaboraţionişti; cooperarea militanţilor anti-regim cu oameni-forte ai aparent noului regim; putreziciunile morale, bestiile totalitar- comuniste, cripto- comuniştii sau cripto-securiştii erijaţi în, sau recunoscuţi drept, reperemorale, religioase; pe cei care gândesc altfel, fără a explica credibil schimbarea lor la faţă.

Nu- i uită nici pe cei din exil, care l- au ajutat în lupta sa, încă în ţară fiind, apoi la Paris: pe Cioran care îi da un interviu unui ideolog comunist şi-l numea pe goma reacţionar; frica lui eliade de a nu se dezvălui ca legionar; hotărârea Monicăi Lovinescu privind inoportunitatea incriminării prolegionarismului lui Eliade.

Nici Goma nu are doar admiratori. Cu timpul, aceştia s- au lepădat de el. Goma a fost şi el acuzat, fie în comunism, fie după comunism. I s-a reproşat antisemitismul. Cioran l-a învinuit de reacţionarism. I-a fost diagnosticat delirul de grandoare morală. I-a fost demascat cultul personal al personalităţii. I s-a spus că este lipsit de nuanţare în judecăţile morale. Iar aici i s-au opus echilibrul şi măsura lui Havel. Intransigentul ar fi un inconsecvent. I s-a comparat mândria sau vanitatea memoriei neadormite de disident cu uitatul eroism al tuturor anonimilor şi cu închisorile unor creatori de opere considerabile. Disidentul nu venea de pe poziţia eficientă a vreunei funcţii, ci de pe aceea de simplu membru PCR, aderent în august 1968, când Ceauşescu a îndrăznit să refuze participarea alături de trupele pactului prosovietic împotriva liniei socialiste a guvernului ceh. Sau de pe poziţia de elev al fostei Şcoli de literatură proletcultiste „M. Eminescu".

Ori de pe poziţia celui intrat în familia unui nomenklaturist. I- au fost publicate declaraţiile date în genunchi, mulţumirile adresate dictatorului Ceauşescu, „care, pe de o parte, mi-a dovedit că nu s-a schimbat, pe de alta mi- a arătat înţelegere, generozitate şi încredere în mine, cel care voi mai fi".

Goma a mai fost acuzat de inadaptare la nonbeligeranţă.

Până la urmă totul se închide în faptul că acuzatorul laşilor ajunge şi el să fie declarat un laş.

Monica Lovinescu spunea în 1971 că Goma a fost oprit să publice de Ivasiuc. Acesta a lansat zvonul că Elena Ceauşescu apare într-un personaj al

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

său. Ivasiuc declară poliţiei politice că Goma este patologic de ambiţios şi invidios, „simte că trăieşte numai când este în opoziţie cu cineva”.

După căderea comunismului, M. Lovinescu constată cam acelaşi lucru.

Aceea care îi consemnase lui Goma multe din mişcările nu doar literare, notează ruptura scurt:

„Îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma” (o precizare la **Jurnal**-ul lui Paul Goma, „22”, nr. 7, 1997).

D. Tepeneag, unul dintre sprijinitorii esenţiali ai lui Goma, crede că e vorba despre un tip de alianţă devenit anacronic: „Toţi ne-am folosit de Goma şi Goma s-a folosit de noi toţi.” (**Clepsidra răsturnată**, 2003, p. 87). El numeşte cele două aripi desprinse din fosta alianţă comună. Una rămâne consecventă, în continuarea europei libere, proamericană. Alta devine inconsecventă. Aici se află Goma. Nici procomunist, deşi fost membru PCR, nici proamerican, alături de postul de radio amintit, pion pe tabla de şah a americanilor, care îi cenzurau textele la radio, iar el doar se plângea, fără să se separe.

În **Jurnalul** său, M. Lovinescu recunoaşte că americanii cenzurau. O făceau şi prin ea. Tepeneag îl numeşte pe Goma, cel de după căderea comunismului, după ce a fost părăsit şi s-a însingurat, oportunist care are doar o linie a sa, care nu mai întâlneşte o alta. Goma n-a fost, cum apare în larousse, „dechu de la nationalité roumaine”, fapt acceptat de el tacit, din impostură, de care acum îl acuză D. Tepeneag, acesta într-adevăr cu cetăţenia română ridicată prin decret prezidenţial de Ceauşescu. Proza lui Goma urmează un realism politic şi etic radicalizat, desfrânat, fără (auto)cenzură. Prozatorul este slujit de ştiinţă şi intuiţie literară, aşa cum alţi prozatori de indiscutabilă vocaţie nu şi-au putut, nici n-au voit, adesea, să-şi permită, limitaţi de lumea inconştient de irealistă şi inuman de idealistă.

Goma nu umblă cu „şoptele şi momele”. el scrie răspicat, într-un mod natural, autentic. Pare inconştient de curajos, într-un mediu totalitar supraconştient de laş.

Confuzia, deliberată şi continuu vinovată, între morală şi artă, privind natura şi raporturile dintre ele, au făcut ca şi „noul” context literar să nu-l recepteze pe prozatorul P. Goma într-un orizont senin şi obiectiv. A contribuit la această (im)posibilă situaţie şi miza justiţiară şi etică a transformărilor post-totalitare, scriitorul făcând o intensă şi abundentă publicistică demascatoare, din poziţia unui „obiectiv” absolut, radical, incomod, iritant, de care puţini se pot apropia cu obrazul nemurdărit. Eticul, biograficul, au subminat profund esteticul. Ce fel de oameni sunt scriitorii şi nu ce fel de scriitori sunt unii oameni ieşiţi din seria comună, iată ceea ce a făcut preocuparea tuturor, inclusiv a lui Goma, care trebuie să fie conştient că statutul său artistic (locul în canonul estetic) s-a amânat. Poate nici nu este interesat să fie omologat de contemporaneitatea laşă? Poate nu crede în posibilitatea ca laşitatea să producă dreptate critică în literatură?

Puţini se arată interesaţi de valoarea artistică a lui Goma, fără a se lăsa provocaţi, subiectiv sau obiectiv, de judecata sa morală. Pe care el şi-o arogă cel mult de pe poziţia prozatorului, nu şi a criticului.

Şi aici se află în fond o mare inadecvare, rătăcire, neîntâlnire dintre Goma şi critică: la etic, i se replică estetic sau est-etic. Cetăţeanul Goma şi scriitorul Goma, unul şi acelaşi, trebuie abordaţi separat, din sensuri adecvate: scriitorul dinspre estetic, cetăţeanul dinspre etic. Abia apoi cei doi vor fi restituiţi integral. Altfel, vor fi îmbucătăţiţi şi etichetaţi greşit. Cum se întâmplă, din păcate, în mod curent, acum.

Puţini cred, aşa s-ar părea după cum spun, că Goma devine un seism în canonul literar actual, urcă şi se stabileşte cu siguranţă la vârf, îşi dezvăluie tuturor neasemănarea, importanţa, excelenţa, sau (termenul foarte aşteptat frisonează) măreţia. Mai mulţi îi contestă chiar talentul literar. Receptarea lui Goma este extremistă. Cu totul singulare apar poziţiile de interval,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

relativizante, nuanţate, care văd în Goma personalitatea literară şi cetăţenească nelipsită de excese. Cele morale vin în prelungirea celor artistice. Pentru că orice artist aparţine genului iritabil, iar când artistul este personal, el aparţine „geniului" hiperiritabil.

Goma şi-a întrerupt uneori talentul literar, niciodată pierdut, doar pentru a-l susţine pe acela publicistic. Nu ca scriitor, în primul rând, ci ca cetăţean, şi-a desfăşurat rechizitoriile, fireşte că discutabile.

Nu ca scriitor, ci ca cetăţean se voia el recunoscut în ţara în care nu s-a reîntors. El crede mai mult în siguranţa etică a biografiei, decât în aceea estetică a operei. Ştie că certitudinile au şi ele limite. Numai că peste unele dintre ele, el, unul, crede că nu se cade să se treacă. Goma poate să pună stăvilar la imaginaţie, nu şi la realitate sau adevăr.

Ştie şi el că cei rău angajaţi politic, sau cei neangajaţi în vreun fel, au devenit şi continuă să rămână mari artişti. Dar nu cu exegeţii discută Goma, ci cu biografii. Nu biografia operei, ci opera biografiei este discutată de el. Goma nu vrea să treacă din postura prozatorului în aceea a criticului şi istoricului literar.

El este prozatorul unei lumi îmbolnăvite politic, iraţională, anti-idilică şi anti-sentimentală, de o senzualitate şi de o mentalitate bestială. Realismul său pare dur pentru că este produs şi reproduce la rândul său o realitate dură.

Goma este autobiografic, diaristic, din perspectiva accentuată (pe cât se poate deduce din texte) a unui eu intimist şi suferind, şi nu a unuia memorialist şi mistificat.

Realismul nud, moralist, anti-ideologic trece printr-o conştiinţă estetică vie, dinamică, atrasă de vitalitate şi adecvare. Obscenul, urâtul, maladivul, fanatismul, bestialul, atât în senzualitatea cât şi în gândirea lor, nu sunt exprimate în ele însele. Şi nici în exclusivă relaţie cu morala. Dar în strânsă legătură cu realitatea stăpânită, confiscată de iluzia ideologică comunistă, a unei lumi închise, mortificatoare. Şi într-un mod adecvat imperativelor literare, artistice. esteticul moral, nu moralul exclusiv ori moralul estetic, iată ce-l atrage şi ce-l îndepărtează pe el.

Traumatismul autobiografic, ultragiat, resentimentar este punctul său de plecare. Acesta ajunge să fie depăşit în salvarea literară.

Goma scrie proză exclusiv în norma creditabilului. Revolta sau justiţiarismul ajung necesare pentru (re)echilibrarea fiinţei. ele nu exprimă nici măcar o opţiune sau o atitudine, ci o adeverire a existenţei, care rămâne prea supusă mistificării, injustiţiei, morţii. Ca în toate cazurile, şi la Goma memoria aspiră spre realism.

Dar ea reţine spiritul şi nu litera realităţii, dirijată de funcţia imaginativă. Memoria aceasta este tot una (re)formalizată literar.

Adevărul biografic generează autenticul ficţional.

Romanele lui Goma sunt romane ale eului şi prin eu, o expresie a dublei sale experienţe, de viaţă şi de literatură. Un eu ameninţat, mutilat, traumatizat se (re)constituie decis şi totodată incert între spiritul şi litera textului narativ.

O memorie explozivă se etalează pe ambele feţe, existenţială şi literară, într-un echilibru incert, adesea ţinut sub un salutar control artistic. Nimic nu se exprimă la el în afara memoriei, nici simţirea şi nici inteligenţa.

Apropierea de „onirici" a fost nu atât estetică, cât biografică, etică şi politică. Ea a rodit în programul narativ interesat de mijloacele şi efectele retoricii prozei, adaptării şi sincronizării ei, adoptării unor forme care să o înscrie într-un elementar principiu al vaselor comunicante, în plan literar. Prozatorul preia de la „onirici" anumite mărci stilistice, reajustări minime ale unor categorii narative, fără a afecta substanţa realistă a referinţei biografice şi istorice.

Realitatea retrăită este cea a veghii, ca şi cea a visului, care îi dublează coşmarul şi, mult mai puţin, îi substituie dorinţele. Complexitatea discursului lui Goma vine din voinţa adecvării la referinţă. Stilul este omul, dar omul este

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

expresia realităţii. Iar totul este, în cazul său, o violenţă obstinată, dar şi demonic de inventivă, chiar obositor de inovatoare lingvistic.

O lingvistă venită şi pe domeniul criticii literare, desigur prin stilistică, Tatiana Slama-Cazacu, observa – pe lângă natura dificilă a unui limbaj adecvat unei realităţi, preponderent interioare, dificile, scriitura ca suflu vital, creaţia nu doar compoziţională, dar şi stilistică, densă, aglomerată, „super-barocă" – şi „copilărirea" cu care goma uzează de expresie, numindu-l „cel mai mare copil-creator de limbă română".

Sigur, unul constrâns la maturitate.

Nuvelele din **Camera de alături**, 1968, sunt reprezentative pentru momentul de simulată liberalizare ceauşistă din deceniul 7, dar mai puţin reprezentative pentru ceea ce era de fapt şi avea să devină P. Goma. Există în aceste proze o autocenzură literară, menţinută în limitele epicii de vocaţie artistică şi nu ideologică. Cartea este o încercare de regăsire într-un univers realist contemporan, cotidian, marcat de istorie. Problematica ei morală se diferenţiază pe mai multe criterii, biologic, psihologic şi sociologic. Apare aici o lume de jos, de inadaptabili totuşi adaptaţi la umilinţe morale şi materiale. Lipsesc îndrăznelile politice, dar şi conformismele, care ar atesta demisia conştiinţei literare şi civice.

Stilul este adecvat unor conştiinţe vii, agitate, chiar dacă fără complexitate şi nu - mai cu unele complexe reprimate.

Goma publică în Occident cărţi care atrag nu atât estetic, cât etic şi politic. **Ostinato**, 1971, este primul său roman, unul dintre cele mai izbutite literar, datorită articulării structurale (densă, logică, lucidă) şi stilistice a esteticii narative, în formula modernă a psihologiei politicului extrem. Problematica, subiectul, personajele converg spre ceea ce este esenţial şi acut.

Ilie Langa este un puşcăriaş de drept comun şi nu politic, condamnat pentru că a uşurat suferinţele mamei sale bolnave de cancer cu o injecţie, preocupat de etica memoriei lucide şi nu pedepsitoare. Pitorescul ţigan frizer Guliman este în roman un model de omenie sacră. Marian Cusa, fiu de comunist ilegalist, dar trecut prin închisoare şi domiciliu obligatoriu în Bărăgan, se află aici în rolul scriitorului din noul regim, „conştient" de obligaţia autocenzurii, aşadar a mistificării. Faptul îi este reproşat de un personaj feminin. El ajunge, într-adevăr, să fie într-un fel abuziv creditat ca rezoneur de autorul lui Ostinato.

În Germania, unde s-a publicat după interdicţia apariţiei în ţară, **Ostinato** a fost criticat de „noua stângă", expresia politică extenuată a democraţiei occidentale. Printr-o scrisoare, Goma ceruse editorului german eliminarea unor fragmente. Romanul are succes de public, se vinde în mii de exemplare, dar şi succes de critică, se scriu despre el zeci de articole, până în America de Sud. Goma este primit ca un Soljeniţân român. **Ostinato** rămâne primul succes al realismului său politic. El este un roman politic emancipat, în comparaţie cu cele publicate în ţară, în care ficţiunea despre societatea închisă în gulag simulează documentul.

Un asemenea model de roman referenţial ca **Ostinato**, cu tehnici narative moderne, ar fi ajuns să schimbe cursul prozei în literatura română contemporană.

Cartea era consolatoare pentru cititorii condamnaţi de falsul generalizat şi deturnarea unor întregi domenii, de la istoriografie la mass-media.

Tot în Germania i se publică **Uşa,** 1972, carte aflată sub anvergura lui **Ostinato**. Deşi, sau tocmai pentru că, apăruse în Occidentul democratic, ea ar fi putut genera un context mai favorabil creaţiei literareşi evaluării ei. Dar a pierdut şansa emancipării, intimidându-l, din punct de vedere literar, într-un mod surprinzător, chiar pe Goma însuşi.

După şirul obişnuit de lecturi şi referate, denunţate mai târziu ca falsuri de către prozator, Cenzura blochează şi **Uşa**. Ivasiuc colportase ştirea că

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

într-un personaj feminin putea fi identificată chiar Elena Ceauşescu.

Gherla, 1976, apărut întâi în franceză, pleacă de la numele unei închisori emblematice a regimului comunist din România, în care a stat şi el vreme de doi ani, după arestarea consecutivă revoluţiei maghiare din 1956. Goma scrie acum primul roman al experienţei direct autobiografice, fără mijloacele de transfigurare literară posibile în lumea comunistă,care îşi falsifica, grosolan sau rafinat-pervers, imaginea realităţii. Totul rămâne necamuflat, dar chiar ostentativ exhibat, prin instinctul şi conştiinţa reacţiei la mecanicizarea şi bestializarea omului aşa-zis nou: temă, subiect, intrigă, personaje, discurs epic şi reflexiv. Naratorul este şi personaj, aflat în adversitate violentă cu universul tragic, angoasant, fără ieşire, al lumii închise, care mutilează omul cu o consecvenţă demonică. el explică unei jurnaliste din Occidentul culpabil şi indiferent ce înseamnă de fapt comunismul. Devine observator, analist, pamfletar, cronicar al unei lumi şi al unei conştiinţe produse, fără voia ei, de această lume. Face totul în numele unui ideal etic şi filosofic umanist.

Romane non-fictive sunt şi **In cerc**, 1977, şi **Garda inversă**, 1979, publicate în Franţa, unde autorul îşi începuse exilul. Realismul lor este dur şi devastator. Observaţia şi analiza sunt ale unui romancier cu o excelentă memorie lingvistică, remodelată artistic într-o manieră care îi conferă identitate.

Culoarea curcubeului, 1979, apărută tot în Franţa, este o carte de memorii foarte recente, plecând de la un jurnal al autorului. Cartea trecutului foarte apropiat conţine situaţii autobiografice legate de aderenţa sa la Charta ’77, mişcarea sindicală cehă, urmată de arestare şi expulzare. Volumul devine unul ofensiv în disputa cu puterea politică şi scriitorii care acceptaseră contractual pactul definit ca „cine nu e împotriva noastră e cu noi”, cu speranţa că nu va fi tocmai astfel. Dar scriitorii nu-l urmaseră pe Goma, cu excepţia criticului I. Negoiţescu. Ei acceptaseră ideea, manipulată politic, că Goma nu are talent. Acum, autorul exilat la Paris se răzbuna, arătându-le că el e prezent, civic şi literar, într-un Occident care se trezea, în vreme ce puterea şi scriitorii din România fraternizau întru adormire. Cartea nu e doar a unui resentiment, dar şi a unei Esenţială, în dreptatea şi nedreptatea ei, este mărturia sa literară şi jurnalistică, pentru că Goma este un scriitor pe măsura justă a lumii pe care o reprimă şi o exprimă. Nedrept, mistificator, din exces şi exasperare a opţiunii lui pentru dreptate şi adevăr, el nu se arată a fi de rea credinţă. Are doar bune intenţii, lovite de neatenţia destinatarilor, şi ei prizonieri şi liberi în propriile lor destine. Strategia aut Goma aut nihil rămâne consecinţa nerecunoaşterii sale pe măsura angajării civice şi literare. Ea generează acum un justiţiarism orb, dar nu poate falsifica, ci numai amâna, verdictele cumpănite.

Strategia se va epuiza, dar cărţile lui Goma vor fi recitite”.

27 octombrie 2013

Historia nr. 141

Arhivele comunismului: magistraţi basarabeni condamnaţi la Gulag

Autor: Mihai Taşcă

Palatul de justiţie din Chişinău, între 1918 şi 1940, fosta clădire a Tribunalului regional din Basarabia. FOTO de epocă FOTO: Fostul magistrat Vladimir Ţurcan, în arestul NKVD/ Dosar SIS FOTO: Mihail Suruceanu în mijlocul unor militari români/ Dosar SISFOTO Mihail Suruceanu, în arestul NKVD/ Dosar SISFOTO „Sentinţa“ de condamnare la moarte a lui Ion Chinah/ Dosar SIS

Judecătorii, procurorii, avocaţii şi notarii care au activat în sistemul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

judecătoresc al României interbelice erau consideraţi duşmani de către regimul bolşevic instaurat în Basarabia în vara anului 1940 Majoritatea au fost identificaţi şi, în scurt timp, au ajuns în lagăre.

Sistemul judecătoresc românesc, introdus în Basarabia în 1918, se deosebea radical de cel rusesc, care a funcţionat din 1812, dar mai ales de cel sovietic, implementat de bolşevici pe malul stâng al Nistrului după 1917. Primul era bazat pe stări sociale, iar cel de-al doilea - pe principii de clasă. Ambele aveau menirea să înăbuşe orice manifestare îndreptată împotriva clasei dominante sau a partidului de guvernământ.

La organizarea justiţiei din Basarabia pe baze naţionale (15 octombrie 1918), tinerii moldoveni s-au încadrat în magistratura românească şi au înfăptuit justiţia pe parcursul celor 22 de ani (1918-1940) în care teritoriul dintre Prut şi Nistru s-a aflat în componenţa statului unitar român. Totul s-a ruinat odată cu anexarea Basarabiei de către Uniunea Sovietică, la 28 iunie 1940.

Judecătorii, procurorii, avocaţii şi notarii s-au numărat printre cei care au nimerit printre primii în malaxorul bolşevic. În articolul de faţă vorbim despre soarta a trei magistraţi condamnaţi la gulag.

A FOST COLEG CU ALEXE MATEEVICI

Vladimir Ţurcanu s-a născut la 1 ianuarie 1889, în familia lui Andrei Ţurcanu, parohul bisericii cu hramul „Sf. Nicolae“ din satul Vălcineţ, judeţul Chişinău. A învăţat mai întâi la şcoala din localitate, apoi a urmat cursurile Seminarului Teologic din Chişinău, pe care l-a terminat în 1910, avându-i printre colegii de promoţie pe Alexei Mateevici, cel care a devenit unul din simbolurile de renaştere naţională în anii 1916-1917, şi pe viitorul sculptor Alexandru Plămădeală. În 1914, a obţinut licenţa în drept la Universitatea din Varşovia. Tot atunci, a fost mobilizat în armata rusă, unde a terminat o şcoală militară din Petersburg, devenind subofiţer. A luptat pe frontul Primului Război Mondial, în 1917 este luat prizonier de către nemţi. S-a aflat în captivitate până în toamna anului 1918. Întors în Basarabia, un an a fost învăţător la Vălcineţ, apoi - secretarul Societăţii cooperatorilor din judeţul Tighina şi consilier al secretarului primăriei oraşului Tighina.

În 1926, s-a încadrat în justiţia română din Basarabia, la 26 ianuarie acelaşi an fiind numit substituit de procuror la tribunalul din Tighina. Doi ani mai târziu, la 12 aprilie 1928, a fost transferat în funcţia de judecător cu titlul provizoriu la Judecătoria Manzâr, din judeţul Tighina, iar la 8 februarie 1929 a fost confirmat inamovibil. La 6 mai 1931, a fost propus judecător la Judecătoria ocolului Lăpuşna, din judeţul cu acelaşi nume. Prin ordinul Ministerului Justiţiei din 4 iunie 1936, i s-a acordat gradaţia I. La 15 septembrie 1938, a fost avansat procuror de secţie la tribunalul Lăpuşna. Împreună cu soţia sa, Sofia, a educat o fiică pe nume Irina, născută în 1930. La 28 iunie 1940 nu s-a evacuat în România.

CONDAMNAT PENTRU CĂ N-A COLABORAT CU NKVD

Rămas şomer şi fără pensie, înţelegând inadvertenţa comisă în vară, Vladimir Ţurcanu se adresează cu o cerere noilor autorităţi pentru a pleca în România. A fost arestat la 11 decembrie 1940. I-au fost înaintate învinuiri-standard: este fecior de preot, a fost ofiţer în armata rusă, a activat în sistemul de justiţie burghez (românesc) şi, fiind racolat de NKVD în calitate de agent secret, nu a comunicat securităţii nicio informaţie.

Ţurcanu n-a recunoscut niciun cap de acuzare, respingând toate învinuirile. În apărarea sa, le-a povestit anchetatorilor că a fost procuror pe cauze civile şi nu a instrumentat dosare penale sau cu caracter politic. Şi-a amintit că odată a cercetat, totuşi, un caz al unui muncitor învinuit de „insultarea naţiunii“ şi l-a achitat.

Într-un alt caz a participat la judecarea unor persoane învinuite de activitate comunistă. A mai spus că nu a instrumentat niciun dosar cu caracter revoluţionar, deoarece nu erau de competenţa lui. A susţinut că nu este

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

adevărat că a fost avansat preferenţial, deoarece aproape zece ani a fost judecător simplu. Nici cu Ion Inculeţ, fostul preşedinte al Sfatului Ţării, nu a fost în relaţii de prietenie, menţionând că l-a cunoscut doar în virtutea obligaţiilor de serviciu.

EDUCAT ÎN STIL ROMÂNESC A recunoscut că a semnat actul de colaborare cu NKVD, însă a considerat că nu este apt pentru asemenea muncă şi de aceea nu a comunicat nimic. De asemenea, a menţionat că nu a fost membru al niciunui partid, întrucât legislaţia română le interzicea magistraţilor să facă politică. În fine, a solicitat să i să permită să plece în România, pentru a-şi primi în continuare pensia de vârstă, deoarece credea că puterea sovietică nu-i va achita-o, şi pentru că nu se poate integra în societatea sovietică, fiind educat în stil românesc.

Cei patru martori interogaţi au confirmat nevinovăţia lui Ţurcanu. Primul a mărturisit că a fost achitat; ceilalţi - unul născut în oraşul Gomel, în Rusia, şi doi originari din Lăpuşna - au spus că procurorul Ţurcanu a fost cinstit şi profesionist. Potrivit lor, magistratul nu a condamnat pe nimeni pe nedrept, şi nu a luat niciodată mită, indiferent ce stare materială aveau cei bănuiţi – că erau săraci sau bogaţi.

În pofida faptului că a negat toate acuzaţiile, iar depoziţiile martorilor au fost în favoarea sa, la 23 aprilie 1941, maşinăria sovietică de exterminare a redactat rechizitoriul în care se stabilea că Vladimir Ţurcanu se face vinovat de infracţiunile prevăzute de art. 54/13 Cod Penal al RSS Moldoveneşti: „Luptă activă împotriva clasei muncitoare şi a mişcării revoluţionare“. Dosarul a fost expediat pentru examinare Consfătuirii Speciale din cadrul NKVD.

După 22 iunie 1941, a fost evacuat în Rusia, într-un lagăr de detenţie, iar „sentinţa“ îl ajunge din urmă. La 22 septembrie 1941, Consfătuirea Specială l-a condamnat la cinci ani de munci corecţionale. Vladimir Ţurcanu a fost reabilitat la 9 aprilie 1989.

FRATE CU UN DEPUTAT ÎN SFATUL ŢĂRII

Mihail Suruceanu s-a născut la 14 noiembrie 1888, în satul Suruceni, judeţul Chişinău, în familia răzeşului Eremia Suruceanu. Un frate de-al lui, Nicolae, care era la fel magistrat, va deveni ulterior deputat în Sfatul Ţării, votând pentru Unirea Basarabiei cu România, iar altul, Tudor, era militar de carieră.

În 1912, Mihail Suruceanu a terminat Seminarul Teologic din Chişinău (fiind coleg cu Vasile Rudiev, viitor deputat în Sfatul Ţării) şi s-a înscris la Facultatea de Drept a Universităţii din Varşovia, pe care n-a reuşit s-o termine, fiind mobilizat în armata rusă. A absolvit o şcoală militară şi a avansat până la gradul de subofiţer. Evenimentele din 1917 îl prind la Odesa. Conaţionalii din garnizoană l-au delegat la Congresul Militarilor Moldoveni, ţinut la Chişinău între 21 şi 28 octombrie 1918, întrunire la care s-a votat rezoluţia privind autonomia Basarabiei, crearea Sfatului Ţării, naţionalizarea învăţământului etc. După congres, a rămas în Basarabia şi s-a înrolat în rândurile tinerei armate a Republicii Democratice Moldoveneşti, devenind comandantul cohortei din Chişinău.

Îşi începe cariera de magistrat la 17 mai 1918, când este ales judecător de pace în judeţul Chişinău. La 15 octombrie 1918, prin decret regal, este desemnat judecător cu titlu provizoriu la Judecătoria ocolului I urban din Chişinău, de unde a demisionat la 14 ianuarie 1919. Atunci a plecat la Iaşi pentru a-şi continua studiile, în 1920 absolvind Facultatea de Drept. Pe 15 mai 1920, este numit ajutor de judecător la Judecătoria ocolului Lăpuşna, judeţul Chişinău, iar la 12 august 1922 a fost transferat judecător amovibil, în ocolul Chişinău rural, iar ulterior e numit judecător la ocolul 5 urban Chişinău.

DIN JUDECĂTOR A DEVENIT AGRICULTOR

În 1925, a demisionat din magistratură şi s-a dedicat cultivării

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

pământului, îndeletnicire cu care se ocupă până în 1940. În anul 1925 a devenit membru al Partidului Naţional Ţărănesc. La 16 septembrie 1929, a fost numit membru în consiliul interimar comunal al mun. Chişinău. NKVD l-a arestat pe 24 iulie 1940. Mihail Suruceanu a fost interogat de trei ori şi a povestit Securităţii cum şi-a trăit viaţa. A fost învinuit de activitate antisovietică prin participarea la Congresul Militarilor Moldoveni, iar în calitate de membru al Partidului Naţional-Ţărănesc a îndemnat oamenii să voteze acest partid contrarevoluţionar şi a desfăşurat lupta împotriva mişcării revoluţionare. De asemenea, a fost acuzat că a folosit munca altor persoane pentru munci agricole pe propriul pământ.

Pentru a-şi fundamenta acuzaţiile, NKVD a interogat şi doi martori. Unul dintre ei era Alexandru Mâţă, un avocat care a apărat liderii mişcării de stânga din Basarabia, un simpatizant al comuniştilor, care, de asemenea, se afla în arest. Acesta a declarat: „Mihail Suruceanu, chiar dacă a fost membru al Partidului Naţional Ţărănesc, nu a desfăşurat nicio activitate contrarevoluţionară. (...) La solicitarea mea, a donat 1.000 de lei pentru deţinuţii politici ai Partidului comunist român“. Dar nici această mărturie nu l-a ajutat pe fostul judecător.

La 4 noiembrie 1940, Consfătuirea Specială a NKVD l-a condamnat pe Mihail Suruceanu la opt ani de munci corecţionale. Soarta de mai departe a acestuia nu este cunoscută. Mihail Suruceanu a fost reabilitat la 3 aprilie 1989.

RUDĂ CU UN FOST PREMIER AL UCRAINEI

Ioan Chinah s-a născut la 21 iunie 1899, în satul Brătuşeni, judeţul Bălţi, şi provenea dintr-o familie înstărită (presupunem că ar putea fi rudă cu Anatoli Kinah, ex-premier al Ucrainei, care e născut în aceeaşi localitate). În 1924, Ioan a terminat Facultatea de Drept a Universităţii din Iaşi şi a ales cariera în magistratură. Ascensiunea lui a început la 9 februarie 1926, când a fost numit ajutor de judecător la Judecătoria Zăbriceni, judeţul Dorohoi, de unde, la 28 decembrie 1927, a fost transferat judecător supleant la Tribunalul Bălţi.

Ulterior, la 14 noiembrie 1929, a fost numit judecător inamovibil la Judecătoria Ciuciulea, judeţul Bălţi, iar la 25 ianuarie 1930 - judecător inamovibil la Judecătoria Făleşti (Bălţi). A revenit la Tribunalul Bălţi în calitate de judecător de şedinţă, la 7 noiembrie 1930, unde s-a aflat până la 10 noiembrie 1938, când a fost transferat judecător la Judecătoria Cahul mixtă. În 1939 a fost eliberat din funcţie. Evenimentele din 28 iunie 1940 îl prind la Bălţi. Aproape un an a fost fără lucru.

A fost arestat la 13 iunie 1941 şi, împreună cu soţia Ana şi cei doi copii - Ovidiu (a.n. 1930) şi Lidia (a.n. 1933), a fost expulzat din RSSM. Capul familiei a ajuns în lagărul din oraşul Ivdeli, regiunea Sverdlovsk, iar soţia şi copiii - în regiunea Tomsk. În lagăr, ancheta preliminară a continuat. La primul interogatoriu, Chinah a recunoscut că pe vremea când era judecător a participat la judecarea a trei dosare în care figurau membri sau simpatizanţi ai Partidului Comunist.

Cel mai răsunător a fost cazul din anul 1934. Potrivit documentelor ataşate la dosar, în 1933-1934, mai mulţi liceeni de la Gimnaziul „Ion Creangă“ şi Liceul „Domniţa Ileana“ din Bălţi au constituit un grup în ilegalitate de propagandă a ideilor comuniste, numindu-l „Şcolarul Roşu“. Sub paravanul promovării culturii, propagau ideile bolşevice, difuzând literatură revoluţionară şi comunistă printre tineri. Activitatea acestora a fost întreruptă de organele de securitate, care i-au arestat.

CAZUL „ŞCOLARUL ROŞU“

Cazul a ajuns în faţa completului de judecată, al cărui preşedinte a fost la început Ioan Chinah. După mai multe transferări de şedinţe, cea mai mare parte din cei 18 elevi învinuiţi de atentat la siguranţa naţională a fost eliberată de răspundere penală (Ioan Chinah a redactat o opinie separată la încheierea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

instanţei, în care aduce mai multe circumstanţe atenuante).

Şedinţa de condamnare a avut loc la 29 ianuarie 1935, fiind prezidată de un alt judecător, Ioan Chinah nici nu figura printre membrii completului de judecată. Un tânăr a fost condamnat la un an de munci corecţionale, alţi trei - la câte 8 luni de munci corecţionale. Ceilalţi 12 liceeni au fost achitaţi.

După o singură interogare, la 17 noiembrie 1941, anchetatorul îi aduce la cunoştinţă lui Chinah că este învinuit în baza art. 58/13 din Codul Penal al Federaţiei Ruse „Luptă activă împotriva clasei muncitoare şi a mişcării revoluţionare“. Tot atunci a redactat actul de învinuire şi a propus Consfătuirii Speciale a NKVD, unde este trimis dosarul pentru judecare, aplicarea pedepsei capitale prin împuşcare (potrivit unei directive, anchetatorul trebuia să propună ce pedeapsă să-i fie aplicată). Consfătuirea Specială, la 4 martie 1942, a confirmat solicitarea anchetatorului şi astfel Ioan Chinah a fost condamnat la împuşcare cu confiscarea averii. N-a ajuns să fie executat, deoarece moare, la 27 martie 1942, în lagărul din Ivdeli. Certificatul ataşat la dosar nu conţine informaţii despre cauza decesului.

O cerere a soţiei lui Ioan Chinah adresată KGB a declanşat în 1967 o nouă anchetă. În urma acesteia, Securitatea a concluzionat că nu sunt motive pentru reabilitarea lui Ioan Chinah. A fost reabilitat abia la 4 mai 1989 de Procuratura Generală a RSSM.

Eminenti magistrati basarabeni din Gulagul patriei mama

Din nefericire ororile suferite de magitratii basarabeni nu s-au limitat doar la Basarabia cazuta sub cizma sovietica "eliberatoare". Bunicul meu a fost un inalt magistrat in sistemul judecatoresc din Moldova de Est si a participat la unele dintre procesele mentionate in exemplele de mai sus. El mi-a povestit ca a trebuit sa faca opinie separata in anumite situatii pentru a limita excesele de zel comise de serviciul Sigurantei Nationale . Este de inteles ca Siguranta Nationala a procedat asa tocmai pentru ca se confrunta cu actiunile ilegale ale multitudinii de agenti care lucrau sub acoperire - fie ca localnici ademeniti si recrutati de KGB - fie expediati direct din URSS si care sabotau tot ceea ce era mai neaos romanesc ca manifestare si astfel pregateau terenul pentru raptul teritorial de mai tarziu. Numerosi martori ai acuzarii KGB-iste, samsari ai rafuielilor (proceselor inscenate) ulterior ocupatiei se pot regasi printre acesti sabotori.

Faptul ca a salvat de la condamnare persoane nevinovate nu l-a scutit pe bunicul meu de prigoana declansata de autoritatile comuniste de respiratie sovietica impotriva basarabenilor inalti fosti functionari ai regimului interbelic, care se retrasesera in patria mama.

Bunicul meu desi a scapat ca prin "urechile acului" de extradarea ceruta de autoritatile sovietice (tocmai datorita depozitiei cruciale a unora dintre incriminatii pe care ii salvase) si a evitat soarta acelora care nu s-au mai reintors niciodata din arhipelagurile siberiene, a avut totusi mult de suferit . El a trebuit sa isi castige existenta,in Gulagul din RPR ,ca simplu muncitor necalificat (zilier) fiind respins in mod repetat de la orice efort de incadrare iar ulterior cand in sfarsit dupa nenumarate tergiversari i-a fost aprobat dosarul de pensionare, pensia (atata cat i-a fost calculata ,- anii de munca din Moldova de Est fiind ignorati) i-a fost suspendata timp de peste trei ani si jumatate,fara nici o explicatie , sub ministeriatul obladuitor al Anei Pauker

Un cititor al Historiei

Postat de: Anonymous, 25 Octombrie 2013

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

28 octombrie 2013

Timpul, Chişinàu

ÎN CULISELE ISTORIEI - IURIE COLESNIC:
ÎN LUMEA ASTA SUNT FEMEI...

Sunt destine cărora nu le poate ghici nimeni, nici în palmă, nici în stele...

La 16 decembrie 1892, prin punctul de frontieră Ungheni, Constantin Stere (1865-1936), eliberat din exilul siberian, trece în România. În aceeaşi zi, în ajunul Anului Nou, în localitatea Sineşti, el scrie o poezie:

"ÎNTR-O ÎNCHISOARE

Mâhnit, întristat şi cu inima frântă
La fereastra îngrădită cu fer
Şezând plin de gânduri lugubre el cântă
Spre sudul uitându-se cer:

„Morminte strămoşilor mei, pe părinţi
I-am lăsat eu în patria mea;
O gingaşă fată, regina dorinţii
A milei, rămase calea.

Scânteie (s)ei ochii ca azur din cer(c)
Diamanţii pe pieptul ei ard
Şi-n curte de aur pe dânsa o fere
De pietre preţioase un gard.

Şi numele ei fără şiretenie
Bucuros voi spune curând
Se cheamă ea: draga mea România!
O, ţara mea, ţie eu cânt.

Cu lacrime, geamăt dureri ferbinte
Ca maicei iubite suspin
Aud eu României sfinte cuvinte
Ce rar pân la mine ei vin…"

Constantin Stere

(Din volumul **Scrisori către Ibrăileanu**, vol. II, Bucureşti, 1971).

Românitatea lui C. Stere nu este una acceptată, una simulată, ea a izbucnit în sufletul lui pe timpul când se afla în mijlocul gheţarilor veşnici, ea a izbucnit ca lava unui vulcan şi a topit, a măturat din calea sa multe dintre concepţiile adolescentine despre ideea internaţionalismului universal.

Aflarea lui timp de mai mulţi ani în puşcăria numită Siberia, depărtarea geografică de România a cristalizat în el sentimentul naţional sublim.

Dacă ar fi avut o altă soartă, o altă linie a destinului, probabil C. Stere ar fi fost altul.

Trecea în România alături de tânăra lui soţie Maria Grossu-Stere (1866-1946) (foto), care împărţise cu el o bună parte din drama exilului.

La Cimitirul de pe str. Armenească din Chişinău, pe una din aleile sud-estice până mai ieri era, astăzi nu sunt sigur că mai este, un mormânt modest, o piatră care la capătul ei are încrustată o stea sovietică.

Textul de pe acea piatră de mormânt este sugestiv printr-o remarcă: „Maria Stere, născută la… septembrie 1866, moartă… aprilie 1946… care a crescut şi educat doi bolşevici." Această femeie, care a lăsat cu limbă de moarte în loc de epitaf o frază patetică, ne duce cu gândul la o educaţie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

deosebită în spiritul intelectualităţii ruse din sec. XIX.

Cine a citit romanul parţial autobiografic În preajma revoluţiei îşi dă seama perfect, că tânărul Constantin Stere deja în gimnaziu era o personalitate integră, care s-a impus în mediul tineretului de la Chişinău. În cercul de tineri care studiau cărţile interzise de regimul ţarist, pâlpâia flacăra aprinsă de decembrişti, care primii încercaseră să răstoarne monarhia rusă.

Arestarea lui Stere, căsătoria lui în închisoare cu Maria Grossu în 1885, sora prietenului şi a colegului său Alexandru Grossu, ni se pare o pagină cunoscută parcă în istorie, aşa au procedat soţiile decembriştilor, urmându-şi benevol soţii în ocna siberiană.

În roman Maria Grossu figurează sub numele de Tania Lungu. Iar fiica ei, Elena Stere-Beldie, în **Amintiri,** lucrare rămasă în manuscris precizează:

...mama şi-a părăsit liceul şi părinţii la 17 ani, ca să-l urmeze pe tatăl meu, deportat în Siberia ca antiţarist. Nu şi-a terminat studiile (citat după Zigu Ornea, Viaţa lui C. Stere. Bucureşti, 1989, pag.73). Şi tot în aceeaşi ediţie găsim descrisă procedura înregistrării căsătoriei lui Constantin cu Maria:

Căsătoria aceasta a fost, din mai multe pricini stranie. Mai întâi, pentru că amândoi partenerii ştiau că e fictivă, fiecare crezând că se jertfeşte pentru a-l izbăvi pe celălalt. Apoi pentru că s-a desfăşurat în ambianţa unei capele de închisoare. Mirii, -- el avea 20 de ani, iar ea 19, -- erau îmbrăcaţi în haine obişnuite, nu altfel şi părinţii. În locul ofiţerului stării civile, oficia directorul închisorii, iar obişnuita asistenţă se compunea din câţiva temniceri, dintre care unii erau înarmaţi. Totul a fost rece, inospitalier şi crispat în această ceremonie. Atmosfera părea mai curând un prohod, iar cei prezenţi în loc să se bucure, lăcrimau. Noroc că totul s-a isprăvit repede, mirele trebuind să se reîntoarcă imediat, în celulă, iar capela să fie pregătită pentru slujba de vecernie. (pag.76)

Constantin Stere

Ideea propăşirii a fost pusă mai sus decât dragostea propriu-zisă. Această femeie a stat în preajma lui Stere până în 1918, când au divorţat.

El căsătorindu-se în acelaşi an cu Ana Ionescu-Ploieşti (1873-1954).

În prima căsătorie ea a fost soţia doctorului Ion Radovici, decedat în 1908. Din această căsătorie s-a născut un băiat – Ion (1918, Bucureşti - 1997, Bucureşti). Moşia Bucov de lângă Ploieşti, unde a locuit şi a murit Constantin Stere, a fost posesia ei. Este înmormântată la Cimitirul Bellu din Bucureşti, unde este înhumat şi Stere.

Maria Grossu i-a asigurat soţului nu numai căldura căminului familial, ea s-a ocupat nu numai de educarea copiilor, ea a fost partenerul intelectual al lui Stere, asigurându-i acea doză de puritate morală pe care ei în adolescenţă şi-o formulaseră drept ideal pentru viaţă.

Constantin Stere, când i-a lăsat casa de la Iaşi, cu tot ce avea în ea, a întocmit un act, perfect din punct de vedere juridic, ca nimeni, sub nicio formă, să nu aibă posibilitate să o deposedeze pe Maria de averea ei.

Maria a avut o soră, Nina, care a locuit la Odesa, o altă soră, Lena, care a locuit la Bucureşti, iar fratele ei, Alexandru, a fost avocat la Chişinău. În căsătoria cu Stere a avut patru copii: Roman (1886), Gică – Gheorghe (1893-1970), Elena (Lili, năs-cută în 1894) şi Maria (Rica, născută în 1897).

Imaginea politicianului Stere, publicistului Stere, profesorului Stere a păstrat pentru întreaga lui viaţă o doză incalculabilă din sacrificiul Mariei Grossu. Ea l-a ştiut cel mai bine, ea l-a preţuit cel mai mult şi, chiar după ce au divorţat, în vara anului 1918, relaţiile lor au rămas deosebite, fiecare dintre ei având grijă ca această ruptură conjugală să nu afecteze legătura sufletească cimentată de-a lungul vieţii şi încercată la cele mai joase temperaturi ale Siberiei.

Una din cele mai frumoase dedicaţii ale lui Stere a fost oferită chiar soţiei sale Maria, pe textul tezei de licenţă. Este o poezie în proză, scrisă de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

un „siberian", care, de fapt, era un liric incurabil: „Poate vei găsi că e un sentimentalism de rău gust şi nelalocul lui de a-ţi afişa astfel numele în public. Dar pentru o viaţă întreagă de suferinţe şi chinuri, jertfă alături de mine, acesta e singurul omagiu ce ţi-l pot aduce. Când, tânără, aproape copilă, te-ai despărţit de ai tăi şi ai plecat din ţinutul Chişinău, spre a căuta sub un cer senin şi duşmănos, pe ţărmurile Oceanului Îngheţat, pe un osândit, pe un izgonit din viaţa civilizată, vechiul tovarăş al jocurilor de copilărie – atunci n-ai putut nădăjdui că vor veni zile mai fericite. Acum când, se pare, că vântul soartei începe să bată în altă parte, primeşte, fără a te supăra, această dedicaţie. C.G. Stere" (1897).

Cine va citi scrisorile Mariei Grossu adresate lui Garabet Ibrăileanu şi publicate în volumul Scrisori către Ibrăileanu (Bucureşti, 1982, vol. 4,), ediție îngrijită de Mihai Bordeianu, va descoperi un suflet feminin care merită o oglindire aparte:

(Cetatea Albă), 25 octombrie (1918)

Dragă Ibrăileanu,

Tare aș dori să primesc cât mai degrabă veşti de la mata. Abe azi pot să-ți scriu; casa aproape e aranjată și eu am timp liber; până acu aproape neîntrerupt mă învârteam prin odăi. Drumul ista a fost foarte greu; până la Iași am avut numai jumătate de bancă; am putut dormi numai o jumătate de ceas. La Chișinău a ajuns trenul cu întârziere de 4 ceasuri; n-am găsit trăsuri, a trebuit să aşteptăm la gară până ne-au adus trăsura, am nimerit o birjă proastă, care n-a putut să ne ducă până la casa fratelui meu; am mers pe jos, n-am putut nimeri deodată casa lui, ne-am obosit. La Chișinău mi-a fost foarte bine, dar tosca (tristețe sumbră--n. ed.) mereu mă apuca, nu era ficuța lângă mine; afară de asta, eu numai la mine acasă mă simt bine.

Constantin Stere

De la Chișinău am plecat marți dimineața, cu gândul de la Benderi (Tighina -n. ed.) să ne ducem cu vaporul, dar la Benderi ne-am dus de la gară până la port prin glod teribil (e oribil Nederul ista cu glodul lui; te îneci); ploua tare, ne grăbeam să nu pierdem vaporul, fiindcă trenul a întârziat cu două ceasuri; și ce amărâți am fost, când la port am aflat că vaporul nu mai îmbl (sic). Ne-am grăbit să ne întoarcem la gară, să nu pierdem trenul...

...Nimeni nimic nu știe, nu știu când plec (sic)trenurile, când sosesc, nici nu vor să-ți răspundă; obraznici, hoți. Trebuie să nu iei ochii de la bagajul tău, că nu știi când îl înhață. Din cauza asta nu ne-am mișcat de la gară și bine am făcut, fiindcă trenul a sosit mai devreme decât se aștepta și imediat a și plecat. Nu știu de unde se ie atâta lume, care călătorește; abe capeți loc, cu ovezi (efort mare -n.ed.) cu brânceli. (pag.124-125).

După paginile ei de corespondență se poate exact reconstitui atmosfera reală a vieții cotidiene din România antebelică și postbelică, începuturile României Mari și dezintegrarea imperiului țarist prin prisma anarhiei resimțite în Basarabia.

Viitoarele pagini de istorie a mişcării feministe din Basarabia trebuie să cuprindă și destinul Mariei Stere. Pentru că nu prea sunt exem¬ple în trecutul nostru când sacrificiul unei femei ar fi mers atât de departe, iar conștiința ei de om, a atins cote sublime...

În Chișinău mai există o adresă legată direct de destinul Mariei Stere. Pe stradela Al. Plămădeală 2, se află casa fiului ei, Roman Stere, fost director al Școlii de vinificație din Stăuceni, pe care el a construit-o în 1930. Aici ea era găzduită când poposea la Chișinău. Și poate ultimul drum tot de aici l-a și făcut...

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

NOIEMBRIE

1 noiembrie 2013

Miracol internetic: mi-a apărut pe sticlă un text **Basarabia eminesciană**, de Theodor Codreanu. Nu ştiu cum anume s-a făcut - dar făcut a fost.

Bun, textul - de 250 pagini. Foarte bun. Mult mai cuprinzător decât numeroasele, dar multele, superficialele încercări al mele de a astupa petele albe. La rându-mi, îl recomand călduros.

Tot surpriză: o teză de doctorat, susţinută la Universitatea "1 decembrie 1918" de Miclăuş (Cristea) Liana, în 2012, cu titlul: **Paul Goma. Le dissident emblematique**, (synthèse) apare si ea pe ordinatorul meu.

"Pourquoi Paul Goma ?

D`un millier de raisons et encore quelques-unes.

Parce que c`est un écrivain des extrêmes et de la normalité. Chez lui, rien n`est normal, ni les haines, ni les amours. Il va en tout, jusqu`au bout, en évoquant les plus heureuses ou les plus malheureuses situations. Sa malheur, c`est le Goulag, la Prison, le Souterrain dostoïevskien. Lui c`est comme Bacovia, l`unique écrivain qui est descendu en Enfer, l`homme crucifié comme Jésus pour être outragé, tué et torturé.

Pareil à Jésus, lui aussi, il a été trahi par ses amis, Juda étant un personnage toujours présent dans ses écrits. Alors, il se retrouva seul, à se battre seul contre tous. Il a porté une querelle avec tous : avec les amis et les ennemis aussi.

Il est le seul écrivain roumain né en Bessarabie, expulsé de son pays natal (la Moldavie),et puis de la mère-patrie qui l`a adopté. Il représente le type du roumain qui vive aujourd`hui dans deux pays différents pour survivre dans le troisième étranger.

C`est le seul écrivain important qui n`est pas membre de l`Académie Roumaine bien que ses confrères s`en interrogent régulièrement.

Le seul écrivain roumain important qui manque de l`Union des Ecrivains.

Le seul écrivain roumain important qui ne reçoit plus un homme pour parler ou donner des interviews (le cas Mircea Popa). Il est même l`homme de la solitude totale, pas un Robinson Crusoé bien qu`il était un homme des hommes, un combattant pour leurs droits.

Aujourd`hui simplement Paul Goma-un grand point d`interrogation sur une page blanche.

Retrouvé dans la position du vrai modèle et en propulsant la littérature d'exil „dans une nouvelle dimension"1, Paul Goma est considéré comme le plus „honnête" écrivain d'après-guerre, nommé comme un „Soljenitsyne roumain". La création du „barbu" comprend des dizaines de livres écrits en roumain et traduis en plusieurs langues étrangeres. On sait que l`écrivain n`en a bénéficié et ni même aujourd`hui, il n'a la place qui lui revient dans la culture qu`il a faite plus riche, son œuvre portant l'empreinte, la plupart du temps, d`une perception déformée, modifiée ou altérée. En termes d'originalité artistique, son style est basé sur la symbiose de sa propre biographie et de la fiction, l'authenticité restant une caractéristique déterminante.

Classé dans la catégorie des personnes de culture originale, „libres jusqu`à l'anarchisme", le bessarabien Goma n'as peur de personne et rien,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

c`est pourquoi il va guider la connaissance de la vérité sur les plus hauts sommets. Mettre lui et sa famille en danger, l`écrivain Goma a servi la vérité, sans attendre la reconnaissance d`un mérite ou la cérémonie d`une distinction. Produire autour de lui un véritable mouvement tectonique, Paul Goma est „le seul roumain qui a réussi à attirer l`attention du monde civilisée sur l`absence du respect des droits de l`homme dans la Roumanie, en 1977”2.

La thèse de doctorat, de Goma, Disidentul emblematic (Le dissident emblématique) propose de mettre en évidence la personnalité unique de l`écrivain et du combattant anticommuniste de résonance mondiale, Paul Goma et la manière individuelle de représentation d`un modèle de résistance et dignité intellectuelle. Ce que Paul Goma a réalisé, c`est un acte de dignité suprême : il a parlé et il a recours en temps utile aux diverses opérations contre le pouvoir communiste et les iniquités commises par lui. Son acte de courage né de la non-participation dans le pacte avec le système communiste c`est admirable. L`écrivain bessarabien, trouvant en lui- même le pouvoir de parler et de communiquer, il est apparu comme un partisan de la parole, le silence signifiant, en fait, de la complicité et du consentement.

Conçu en dix chapitres, cet ouvrage transpose la valeur de la littérature de Goma, la densité d'idées, le suspense et le drame, l'accent sur les valeurs morales et les indiscutables significations artistiques. Paul Goma fait appel au principe exprimé par Dostoïevski dans Les frères Karamazov, en le mettant en pratique aussi: „Nous sommes tous responsables de tout, de toutes, de tous, et moi plus que tous les autres”.

La thèse commence par une biographie de l'écrivain Paul Goma qui, né dans un pays roumain, on avait encouru l'hostilité de l'histoire, la stigmatisation de son origine étant vécue et sentie le long de ses années troublées. Au-delà de la terreur provoquée par la fuite permanente de l'histoire cruelle, on naitra l`esprit surchargé d`une vive protestation du futur écrivain. Dans de telles conditions, mûri prématurément, il recueille et assimile des expériences tragiques, montrant des scènes et des portraits qui formeront la substance des livres de la mémoire.

Le voyage d'exploration à travers la vie et l`œuvre du dissident par excellence Paul Goma, il relève les étapes parcourues: de l`adversaire déclaré du régime communiste à l`initiateur du Mouvement de Droits de l'Homme, sur le modèle de Charte '77, forgé par de nombreux intellectuels de la République Tchécoslovaque et, arrivant finalement, chez l`asile politique. L`incursion dans le monde de l'enfance traumatisée comme des phénomènes historiques et de la famille, c`est clairement mise en évidence dans le volume Din Calidor. O copilărie basarabeană (De Calidor. Une enfance bessarabienne), prose de type biographique et composition monographique de l'espace céleste représentée par le village Mana. Le topo privilégié de l`enfance connait des personnages exemplaires- de l`âme qui anime son village natal, au portrait de son père comme un symbole du nationalisme, de l'image de la mère comme danseuse parfaite guidée par des principes profonds de vie à la sagesse et la persévérance incarnée par le grand- père „adoptif” Iacob.

La rupture de cette source originaire de l'enfance heureuse est ressentie comme dévastatrice par l'enfant Goma. Un premier roman qui représente l'expérience du contact avec la nouveauté c`est Arta refugii (L'Art du refuge), roman ciblé à la fois sur la formation historique et prématurée du jeune que sur la fuite constante de les menaces politiques, aboutissant à la destruction de l'esprit tout à coup avec l'arrestation des parents en 1949. La même année 1949 va marquer l`existence pendant le collège, quand il va assister à „l`épuration” de la bibliothèque Astra de Sibiu, conformément aux nouvelles dispositions du communisme invincible. Le monde merveilleux des livres, les êtres pénétrés par le souffle culturel et les moments de la plénitude de la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

joie à la vue des dames douces et délicates qui passent par l'espace de la bibliotheque, ils décrivent l'objet du roman Astra, roman domine par une profonde nostalgie pour le paradis perdu des livres.

Ne voulant pas quitter le territoire de l'adolescence vécue dans la tumultueuse histoire, l'écrivain Paul Goma présente dans les pages du roman Sabina, les premiers frissons de l'amour pour une créature étrangère qui avait la tâche de sauver de la destruction, tous les livres de Blaga. Le héros du livre capte par la dignité honnête et conquiert par son bénévolat innocent et dangereux aussi. Les étapes de relative "calme" de la vie de l`écrivain sont suivies par la première arrestation, ces temps-là, de l`étudiant Paul Goma, en 1956, quand on a passé l`examen à la faculté de Philologie et à l`Ecole de littérature. Il est forcé de devenir un participant aux célèbres réunions de trahison, organisées par les représentants de la Sécurité. Le livre qui sonde ces expériences c`est Justa, du nom du personnage principal féminin Toria-Justa, le symbole de la vérité et de la justice.

Le quatrième chapitre de la thèse, intitulé Peregrinările în tenebrele infernului (Les pérégrinations dans les ténèbres de l'enfer), part de l`importance de l`espace de la détention communiste, du Goulag, terme utilisé symboliquement par l` écrivain soviétique Alexandre Soljenitsyne. On forme un véritable inventaire des prisons, des prisonniers et des gardiens, Paul Goma, lui, recourant à la description presqu obsessionnelle de l`univers des détentions. En rappelant Constantin Noica, Nicolae Steinhardt ou Belu Zilber, tous ont connu l'enfer des prisons, que ce soit Piteşti, Gherla Aiud ou Sighet. Les actants du massacre des prisons communistes ont été l` enquêteur élégant, le tortionnaire sadique ou le bouffon balkanisé, tous assoiffés de torture et de brutalité. Le but des actes de sadisme était, en fait, créer un „nouvel homme'' capable de (ré) adaptation dans la société communiste et de répondre à une nouvelle pensée et l`ordre. Ceux qui ont vécu dans l'obscurité „de la fraicheur'' tressaillent en entendant un nom: Eugen Ţurcanu, identifié comme le tortionnaire maléfique de Piteşti.

L`empreinte du ton vindicatif, incisif et caustique de Paul Goma est fixée dans le cinquième chapitre appelé Dimensiunea universului concentraţionar (La dimension de l`univers concentrationnaire), groupé en quatre sous-chapitres. Chacun des romans qui composent le monde terrifiant du Goulag, on représente une étape importante de la vie de l` écrivain. Redécouvert dans la position de l` évangéliste qui raconte ses souffrances, le dissident Goma présente les événements de Piteşti dans le roman placé dans un monde anormal, Patimile după Piteşti (Les chiens de mort). La rencontre avec l`étudiant Stefan Davidescu, en été 1957, à la „la forteresse'' Jilava et la période du domicile obligatoire en Bărăgan, dans le village Lătești, il fait déclencher le livre de Piteşti. Il était impossible et injuste que tout ce qui s'est passé dans le topo de la terreur, ne soit pas puni même par l`art de l`écriture. Soit que`on parle de l`idéal de la construction du „nouvel homme'', soit du supplice physique et moral des prisonniers ou du tortionnaire maléfique de Piteşti, Eugen Ţurcanu, tout est régi par la cruauté et le sadisme.

La littérature de la confession est mise en évidence par les romans de l'univers des camps de concentration Gherla et Culoarea curcubeului '77 (Le tremblemnt des hommes). En Gherla, l`accent est mis sur les années d`étudiant et aussi sur la connaissance d'autres emblèmes du mal - Vasea, la bête, le primitive qui inspire de l'horreur, Goiciu, le directeur de la prison „dont la flamme brûle haute sur le sanctuaire de la prison Gherla'', les frères Şomlea qui transmettent de l'animalité ou Istrate, l`intellectuelle, le symbole de la coquetterie.

Le point culminant de la vie de Paul Goma est transposé dans le document-témoignage Culoarea curcubeului '77(Le tremblemnt des hommes), peut-être „l'enfant'' le plus aimé de tous les livres écrits. En connaissant le plus malheureux destin, le livre est écrit en France, à

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

l'expulsion de l'écrivain de pays, à cause de l'adhésion au Mouvement pour les droits de l`homme.

Annoncé comme ,,roman d`export'', Ostinato ,,reflète les tribulations d'un personnage vivant dans le monde hallucinatoire de la prison, le Goulag communiste est représenté pour la première fois chez nous, avec sa partie hideuse, monstrueuse, d`abrutissement de l'homme''3. C` est le roman qui est le fondement de la carrière internationale de l'écrivain et d`un unique scandale politique et littéraire. ,,La menace'' de Paul Goma d`envoyer le texte pour publication à l'étranger, on a provoqués des sourires et des ironies. La publication et le lancement du roman parla maison d'édition Suhrkamp d`Allemagne en 1971 à l`occasion de la Foire de livre, on apportera avant la protestation de la délégation roumain qui s`y retirera. Prisonnier obstiné de la détention, Ilarie Langa, le protagoniste du livre, reconnu coupable d`avoir mis fin aux souffrances de sa mère malade, on comprendra que tant ,,à l`intérieure'', qu`,,à l`extérieur'' aussi, on règne l'état de la chambre de détention. Entre les deux espaces, on ne voit aucune différence. Faisant appel à la force dominante de la mémoire, l` auteur affiche quelques symboles représentatifs du livre: de gitan Guliman qui devient l`oracle de la bonté, à la représentation de l`ambiguïté retrouvée au collègue de détention, Marian, lui aussi un futur écrivain, jusqu`à l'identification d` Ilarie Langa avec un Robinson Crusoé, pas échoué sur une île, mais condamné à essayer d`avance, sa liberté.

Le sixième chapitre de la thèse est un retour à la même note autobiographique, de littérature-document que Paul Goma maintient par le roman Bonifacia. Présenté comme un livre des découvertes successives, le roman saisit le monde littéraire des années 1960, établissant une typologie de l'écrivain roumain, opportuniste et non-conformiste. L'expérience politique et la vie vécue sous le règne de la terreur est montrée dans le roman politique Soldatul câinelui (Chasse-croisé), car Paul Goma apparaît comme un symbole de la bonne fortune en survie, parce que les moyens d'élimination de la scène politique et littéraire étaient différents. La vie cruelle de l'écrivain qu'il craignait plus pour sa femme Anna et son fils Philippe, c`est éclairée par la précieuse amitié avec les voix de ,,l`Europe libre'': Monica Lovinescu et Virgil Ierunca, les propriétaires des émissions dédiées aux gens de livre et aux auteurs de livres en particulier.

En connaissant le rapatriement, le refuge, la prison, l'écrivain Paul Goma arrive à entrer dans l'espace aussi de la maison obligatoire. Cette étape de la vie, je l`ai marquée dans la présentation du roman Adameva sau experienţa de la Lăteşti (Adameva ou l`expérience de Lăteşti). En abordant une autre manière de présentation, le texte montre le côté lumineux, franchement heureux, du topo Lăteşti, dominé par les portraits féminins, mais de l'amitié aussi. Il détermine le héros du texte d`y vivre un autre état, celle de la personne réalisée, libre et sans contraintes.

Le huitième chapitre est consacré au micro roman Uşa noastră cea de toate zilele (Elles étaient quatre), qui est détaché de l`autobiographisme des œuvres discutées, mettant l'accent sur l'absence de la terreur et de l`acharnement. Comme pour le roman Ostinato, le destin a fait que ce roman aussi, on apparaisse à la maison d'édition Suhrkamp, d`Allemagne, puisque la maison d`édition Cartea Românească (Le Livre Roumain) a refusé sa publication sous prétexte que les dirigeants communistes, Nicolae et Elena Ceauşescu, ils se cachent derrière le couple Iosub Contrairement à d'autres livres, celui-ci a seulement des personnages féminins remarquables: Sofia Arsene, professeur de campagne, Alice Dudescu, actrice, Florica Iosub, militante et Viola Bizim, la fille d'un haut dignitaire. L`histoire de vie de chacun est un court roman, ,,mélange de vérité et de mensonge''. Elles se réveillent accidentellement fermées dans la chambre du chalet de montagne où elles ont exposé leurs expériences de vie et se précipitent en essayant de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

trouver une solution d`échapper. Le jugement résulté est qu`on peut connaître soi-même la prison avant de prendre contact avec le climat reel de la detention.

Le dernier chapitre de la thèse, portant le titre În dialog cu ,,Mos Repros''(En dialogue avec "Grand-papa Reproche''), veut être une conversation face à face, une expression des pensees de tout ce qui a vécu cet écrivain doue. Peu de gens ont eu le privilege d'être a côte de Paul Goma et de s'engager dans un dialogue sur un pied d'egalite, car il trouve inappropriée l'utilisation du terme ,,interview''. Parmi ceux qui sont élus sont Mariana Marin, Radu G. Țeposu, certains membres de la revue, ,,Vatra''(,,Le Foyer''), Florin Ardelean, Ruxandra Cesereanu, Mariana Șipoș ou Flori Bălănescu. Militant surtout pour la mission suprême, Paul Goma déclarait que la présence de celui-ci ,,doit être là ou il y a des causes perdues'', parce que c`est lui seul qui peut vaincre le passage irreversible du temps à travers ses écrits. La proximite a Soljenitsyne implique la résolution d'un inventaire des horreurs du communisme et la confession, soit à tout ce qu`on avait supporté, soit a tout ce qu`on avait appris des autres. Exposé aux réunions fréquentes avec la Securite, l`écrivain doit résister au mécanisme qui inspire de la crainte et de la peur. Les vrais amis, la famille et la nostalgie de la langue gardée éternellement dans l`âme, ils ont été les éléments fondamentaux qui ont défini la personnalité de Paul Goma, ,,l`écrivain doué avec qui on sort en Europe''.

Peut-être que la meilleure motivation et la plus appropriée conclusion pour ce qui était Paul Goma ou ,,Grand-papa Reproche'' dans la version de Mariana Marin, pour la littérature roumaine, on appartient à Magda Cârneci : ,,Initialement, le ton et le style de tes articles, ça m'a dérangé. Il me semblait que le style n'était pas littéraire et que la violence du ton ne pouvait pas faire que mal a la vérité, qu`à la profession littéraire aussi dans les yeux du monde. Je me trompais. J`observe que finalement, ce style trop violent, peu académique et ce ton brutal, trop brutal, ils ont fait de l`effet. Ils ont réussi à nous réveiller. Ne nous laisser pas seuls. Nous enlever d`une nouvelle indifférence''4.

,,Si ce n'est pas aujourd'hui, on recevra demain ce qui est à lui, mais essentiel et symbolique. Essentiel en sa raison et injustice, c`est son témoignage à l'œuvre littéraire et journalistique, parce que Paul Goma est un écrivain sur la juste mesure du monde qu`il reprime et exprime. Injuste, mystificateur, au-delà de l`excès et l'exasperation de son option pour la justice et la vérité, il ne semble pas être de mauvaise foi. Il n`a que de bonnes intentions, heurtées par la négligence des destinataires, prisonniers et libres eux-aussi dans leurs destins particuliers''5.

4 Magda Cârneci, Avem nevoie de Goma, dans ,,Contrapunct'', no.48, 29 novembre 1991, p.1 5 Marian Victor Buciu, Zece prozatori exemplari, București, EuroPress Group, 2007, pp. 88-89

[…]

12 noiembrie 2013

Am crezut că după două săptămâni de boală, o să-mi revin.
M-am înșelat.

*

FLORI BĂLĂNESCU
Eu mă scriu, tu mă citești, noi există.
sâmbătă, 16 noiembrie 2013 „stalinismul nostru geto-dac”
(text apărut în revista "Tribuna", nov. 2013)
Frânturi din „stalinismul nostru geto-dac”[1]

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

Sunt zile în care vrei să dai dracului „colaborarea" cu Facebook şi cu orice altă formă de internetizare, nu se ştie când eşti acuzat de vreo atrocitate de către cei care monitorizează principialitatea (după norme reinventate) sau de vânătorii de antisemiţi&torţionari... Tot aşa cum ar trebui să nu mai publici în niciun ziar, în nicio revistă, nimic, niciodată, până nu dispar câteva generaţii de români, pentru că niciuna nu este curată în sensul în care ne-am dori unii dintre noi, al unei utopice maxima moralia: fără „moguli", fără patroni&asociaţi foşti lucrători în veşnica Securitate sau membri de nădejde ai Partidului conducător, fără informatori recunoscuţi sau agenţi de influenţă, fără foşti-actuali intelectuali activi în diversele „servicii"...

Dacă ne ţinem de acest deziderat etic, atunci nu doar în „România Mare" sau în „Tricolorul" nu avem „voie" să publicăm, ci nici în „Observator cultural", „Dilema", „România literară" sau „Caţavencu"... Pot merge chiar mai departe cu logica: nu mai poţi publica nici în revistele aflate sub oblăduirea unor oameni cu care deseori te întâlneşti pe aceleaşi baricade ale bunului simţ şi ale principialităţii, pentru că şi ei reacţionează la stimuli extrem de subiectivi: îmi cer scuze, de data asta nu îţi pot publica textul, pentru că nu vreau să mă pun rău cu X! În schimb, le-ar conveni să-l atacăm niţel pe Y... Sunt asocieri forţate? În această logică, nu! Să spui „cum e turcu' şi pistolu'" (expresia mea, pentru a traduce un paragraf amplu) în ce-i priveşte pe ziaristul Viorel Ilişoi şi pe Paul Goma, conform logicii: Ilişoi e ziaristul lui Voiculescu, Goma a scris o Declaraţie în care vorbeşte de bine despre Breban, nu-i o (mare) forţare? Am trăit să o citesc şi pe-asta: că Viorel Ilişoi e omul cuiva, nici nu contează al cui! Totul este la vedere despre ziarist, prin ceea ce scrie de 20 de ani. De ce trebuie compromis Ilişoi? Pentru că astfel se mai pot exersa câteva obsesii pe seama lui Paul Goma. N-au fost de ajuns variantele Securităţii puse în practică prin dispozitiv specializat zeci de ani pentru a-l „compromite şi anihila" (expresie securistă consacrată de documente). Atitudinea conexă a românilor, a celor „mai buni" dintre ei, educată la foc mic şi sigur de instituţiile represive ale regimului comunist, este completată cu succes azi. Nu contează cât de tineri sau copii eram unii dintre noi în 1989, tot ce contează este că după acest punct de cotitură unii au fost preluaţi de alte sisteme de educaţie.

Este ceea ce majoritatea (intelectuală) nu reuşeşte să-şi însuşească, pentru că nu a pus nimic la bătaie, nu a avut niciodată de pierdut cu adevărat, pentru că mereu a vrut să câştige. Paul Goma s-a pus la bătaie, dintotdeauna, pe sine, în contul unui adevăr simplu – sunt ceea ce cuvânt(ez). Nu întâmplător, până şi revenirea sa acasă, în Basarabia natală, este încetinită, sabotată de tot soiul de indivizi (grupări) şi de interesele lor.

Da, Goma a trimis o Declaraţie în sprijinul lui Breban, în contextul judecării acestuia pentru colaboraţionism cu Securitatea. Am citit-o şi am ajuns la următoarele concluzii: 1. Goma arată că solidarizarea poate avea rost chiar şi în democraţie, deşi aşteptase astfel de gesturi când era vânat şi torturat de Securitate (şi chiar de colegi din USR); deşi Breban nu s-a solidarizat public cu el în 1977 (dar câţi scriitori şi intelectuali au făcut-o?), a fost singurul cobreslaş care a arătat omenie când soţia şi copilul lui au rămas pe drumuri; 2. prin această declaraţie Goma susţine un principiu pe care nu l-a încălcat niciodată: cu Securitatea nu se dialoghează, nici măcar peste decenii. De ce? Pentru că procesul împotriva lui Breban este o mostră de comunism-securism de primă clasă, nu pentru că scriitorul N. Breban n-ar fi fost „agent de influenţă" (conform normelor CNSAS), ci pentru că – aşa cum este şi cazul torţionarilor Vişinescu&Ficior –, cu o floare nu se face

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

primăvară, cu un proces nu se condamnă comunismul. Nişte băieţi deştepţi-foc trag de sfori aruncând la răstimpuri presei şi mulţimii câte un „caz", din motive diverse: interes de a distruge pe cineva anume, de a abate atenţia de la teme arzătoare (pentru unele grupări „culturale" sau de afaceri, pentru preşedinţie, pentru guvern etc.); cu alte cuvinte, aceşti „băieţi" n-au avut niciun interes din 1990 încoace să trimită comunismul românesc în judecată, de sus în jos, cum era normal, de la vârful piramidei totalitare (aşa cum s-a întâmplat cu nazismul). Nu!, aceşti băieţi foc de deştepţi prostesc lumea, iar Paul Goma, care îi miroase de la o poştă, n-a vrut să le facă jocul.

Declaraţia benevolă dată de Goma în timpul judecării lui Breban nu este citită în contextul istoric, biografic şi mental care a determinat-o, ci s-a preferat aruncarea pe piaţă a unor scheme simpliste. Cum ar fi putut oare să-l îngroape şi Goma pe Breban, când generalul sfertodoct şi criminal Pleşiţă a murit de bătrâneţe, după ce mai înainte îşi bătuse joc de victimele lui şi ale Securităţii la ore de maximă audienţă televizuală? Nu ar însemna că Goma se alătură Securităţii-de-după-Securitate în condamnarea unui om care, da, a greşit! (am citit şi eu dosare de urmărire informativă, documente, studii, memorii!), dar a greşit din egotism, nu cu proiect ideologic!? Proiect ce aparţine acelora care ne conduc (la suprafaţă şi mai ales de prin diverse subterane), de care sunt responsabili ei şi urmaşii lor, de peste 65 de ani! Un scriitor-intelectual nu poate fi „judecat" la tribunal pentru că a dat dovadă de slăbiciune omenească într-un context totalitar. Astfel de probleme se rezolvă în timp, prin dezbateri oneste, intelectuale. Nu la televizor şi în gazetele de scandal. Să nu uităm că Goma a fost poate cel mai drastic apărător al lui Ion Caraion (care i-a delaţionat într-un mod abject pe Monica Lovinescu, Ierunca, Goma şi pe alţii), alături de Mariana Sipoş, atunci când, cu ani în urmă, a izbucnit „scandalul Caraion". Principiul a fost acelaşi: Ion Caraion, fost deţinut politic, cu o experienţă carceralăatroce, este victimă a regimului ideologic, nu torţionar. Nu el trebuie judecat, ci aceia care l-au adus în halul în care a reacţionat după ieşirea din închisoare. Şi nu breasla avea îndrituirea morală să îl „judece", cu atât mai mult cu cât în cazul lui Caraion s-a produs revirimentul moral, a regăsit în el grăuntele de conştiinţă pe care reeducarea comunistă nu l-a distrus, dovedind astfel că procesul reeducării este reversibil. Ceea ce nu s-a întâmplat nici până în zilele noastre cu directorii de conştiinţă autoînscăunaţi ai Culturii, care nici puşcărie n-au făcut, nici opozanţi ai comunismului n-au fost, dimpotrivă, dar care au hrănit cu „rezistenţa" lor „prin cultură" rezerva strategică de laşitate şi lipsă de discernământ a poporului român.

Vorba lui Ovidiu Cotruş, într-o discuţie cu Ion D. Sîrbu, înregistrată de Securitate în februarie 1977: vorbind ei despre Gheorghe Enoiu, Cotruş îi replică lui Sîrbu –

„... nici vorbă [să fi fost ucis], a fost scos la un moment dat la pensie şi acum omul a fost reintegrat. ... dar de ce să fie împuşcat? Că nu au împuşcat ăştia oameni pentru că au torturat, de ce să fie împuşcat Enoiu? Pentru că te-a bătut pe tine şi pe Ivasiuc? Pe Goma?"[2]

Chiar aşa, pentru ce ar putea fi vinovat col. Enoiu, şeful Anchetelor Penale din MAI? De ce să îi judecăm pe responsabilii şi vinovaţii de atrocităţile comuniste din România? Doar pentru că au urmărit, hăituit, împuşcat sumar, arestat, judecat, condamnat, reeducat, torturat, batjocorit, umilit, desfiinţat integritatea a milioane de cetăţeni români? Nu e mai bine să îi judecăm pe un Breban, pe un Vişinescu, acum, la spartul târgului, să ne facem că facem?

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Sunt azi români care au avut acces la o educaţie pe care fraierii (freierii!) supuşi tuturor invectivelor, etichetărilor şi diversiunilor, nu o înţeleg... Şi de ce nu o pot „înţelege”? Pentru că cei mai buni dintre noi, cei din sistemul perimat de educaţie românesc, nu sunt dotaţi cu „biluţe” puternice, fecunde, nu au suficientă energie în vene, nu deţin „morbul” conştiinţei şi al identităţii... Dar avem scriitori şi intelectuali şi artişti care au colaborat fără ruşine-şi-teamă cu Securitatea, iar după 1990 nu au avut minima decenţă să recunoască. Avem aceşti oameni şantajabili, pe care nici nu este nevoie să îi şantajeze cineva, pentru că fac singuri „ciocu' mic”; aşadar, cine să poarte în ţara asta un război demn cu mentalitatea securistă şi cu etichetările-ameninţările nedemne?

Scriitorii (şi intelectualii) din România n-au înţeles nici până acum că rostirea adevărului, sprijinirea acestui adevăr, face parte din „fişa de post” a lor. Majoritatea sunt preocupaţi de scrierea operei nemuritoare, sunt liniştiţi că nu mai există cenzură oficială şi îşi imaginează probabil că vor îmbogăţi zestrea culturală naţională şi universală. Se ceartă pe burse şi premii, se invidiază, sunt ademeniţi cu stagii de formare a formatorilor sau de cine ştie ce specializare pe te miri unde, rareori îşi amintesc de menirea lor de oameni ai cetăţii. Chiar şi atunci, numai pentru a-şi pune numele pe vreo listă, că aşa dă bine.

Nici nu mai este nevoie de cenzura-de-stat, de 23 de ani acţionează cu efecte maxime cenzura de grup de interese şi de influenţă. Dar cel mai bine funcţionează autocenzura şi şopârlele intelectuale subliminale.

Desigur, Paul Goma ar fi putut să nu declare nimic în sprijinul lui Breban, dar ce şi-ar mai fi frecat unii mâinile dacă Goma l-ar fi „îngropat” pe Breban! Nu-i aşa că, oricum o dai, Goma te ia pe nepregătite, rămânând mereu în propria-i „puşcărie”? Nu vrea deloc, dar deloc! – vorba lui – să intre în tipar, să se ridice la nivelul (coborât al) aşteptărilor celor care nu încetează de a-i pune culpe imaginare în spate.

Pe 2 octombrie 2013, Paul Goma a împlinit 78 de ani. Viorel Ilişoi, care este mai mult decât un ziarist, este un excelent jurnalist de reportaj, peste toate, un individ cult şi un om care trăieşte în consecvenţă cu principiile pe care le susţine, şi-a permis să scrie sub impulsul momentului omagial un text dedicat scriitorului care trăieşte cu statut de azilant politic la Paris. (Da, încă suportă efectele acestui statut în raport cu statul român, după 36 de ani, în ciuda faptului că în primăvara a.c. a primit cetăţenia statului moldovean şi, deci, nu mai este apatrid!). Cineva s-a repezit să îi desfiinţeze pe jurnalist şi pe scriitor. Nimic nou, doar că total inadecvat, ceva de genul: Nu te suport, te atac de câte ori te prind pentru că eşti ciumat (a se citi: antisemit). Norocul nostru că Goma şi Ilişoi ţin la tăvăleală, cum se spune în popor... Goma a pierdut tot, nu are decât de câştigat în eternitate. Ilişoi nu are ce să piardă, din momentul în care a ales să nu-şi bată joc de sine şi de meserie, s-a imunizat, este insensibil la cântecelele de sirenă ale vremii...

De făcut scenarii şi asocieri de toată mâna suntem în stare cu toţii, dar să rezişti atâta amar de vreme *Singur împotriva Lor* (cum spune un titlu de-al lui Goma), împotriva tuturor etichetelor de: „scriitor fără talent”, „nebun”, „poponar”, „kaghebist”, „vândut americanilor”, „evreu”, „jidovit”, „antisemit”, „antiamerican” şi aşa mai departe... nu este chiar de nasul oricui!

[1]Clara Mareş, Zidul de sticlă. Ion D. Sîrbu în arhivele Securităţii, Ed. Curtea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Veche, Bucureşti, 2011, p. 374; expresia îi aparţine lui Sîrbu. Mă întreb ce etichete i-ar fi fost atârnate lui Sîrbu, dacă ar fi apucat să treacă pragul peste decembrie 1989! Ştiindu-i jurnalul şi corespondenţa, mă tem că ar fi făcut o pereche de invidiat cu Goma! Cum omul a avut inspiraţia să moară înainte de „loviluţie", dar cu securişti în misiune de supraveghere la mormânt!, cobreslaşii îl lasă oarecum în pace, într-o marginalizare şi minimalizare confortabile pentru ei, înghesuit la grămadă, alături de Goma, Steinhardt, Norman Manea, în capitolul: iaca-acolo nişte memorialişti!

[2] Ibidem, p. 176, sublinierea îmi aparţine.

*

Sâmbătă, noiembrie 16, 2013 Ora Locală 19:5

Blog / Emilian Galaicu Păun
„Rezistenţă prin cultură" versus „Texistenţă"

După o Seară (memorabilă!) Vladimir Beşleagă, de la Librăria din Centru, prilejuită de apariţia ediţiilor definitive ale romanelor Zbor frânt & Viaţa şi moartea nefericitului Filimon, Cartier, 2013, în care critici importanţi (Aliona Grati, Mircea V. Ciobanu, Eugen Lungu) s-au întrecut în a-l… nici nu elogia, ci ÎNŢELEGE (ceea ce-i infinit mai mult decât un elogiu!) pe distinsul autor basarabean (apropo, originar din Transnistria), simt nevoia să revin asupra unei formule – şi anume, rezistenţa prin cultură – pe care am dezbătut-o în mai multe rânduri. Din pasa maestrului Beşleagă, o voi pune în ecuaţie cu texistenţa, altă marotă a inteligheţiei de pe ambele maluri ale Prutului. Zicea la un moment dat dr. hab. Aliona Grati (iar după ea, şi Eugen Lungu) că dacă romanul Viaţa şi moartea nefericitului Filimon ar fi văzut lumina tiparului la vremea la care a fost redactat (prin 1971), ALTA (cu majuscule!) era faţa literaturii noastre! (Puţină consolare că, rămânând în manuscris până în anii de perestroikă, când apare în variantă de revistă, cu chirilice, la Nistru, iar apoi şi în volum, la Hyperion, în 1992, avem şi noi, iată, literatură de sertar…)

Or, în cuvântul final, romancierul însuşi a recunoscut că nepublicarea Vieţii şi morţii… l-a frânt, literalmente, tot ce a scris ulterior fiind pe o linie descendentă. Dar tot Domnia Sa a ţinut să adauge că, dacă ar fi continuat în aceeaşi cheie – a scriiturii moderne, experimentale chiar, într-un context în care realismul socialist era singura metodă artistică admisă de autorităţile epocii! –, probabil că şi-ar fi ieşit din minţi. Acum, cine-i în drept să-i ceară autorului – oricărui autor, nu mă refer doar la Vladimir BEST-şleagă (cum l-a botezat, inspirat, Luca Piţu) – să-şi pună însăşi existenţa în pericol, fie în confruntare cu sistemul (şi atunci avem de-a face cu rezistenţa prin cultură), fie cu sine însuşi, când creatorul rămâne singur în faţa foii de hârtie (şi atunci avem de-a face cu texistenţa)?!

Să fie oare o simplă coincidenţă că, venind acasă, am găsit în cutia poştală ultimul număr al revistei Vatra (nr. 8-9/2013), unde am dat peste un excelent interviu al poetei Ileana Mălăncioiu, din care voi cita, cu voia Dvs., un mic fragment:

„Despre rezistenţa prin cultură am scris de mai multe ori, revoltată de faptul că era batjocorită de te miri cine, în vreme ce asupra rezistenţei prin incultură şi prin impostură se păstra o tăcere mormântală, care nu prevestea nimic bun. Acum s-a depăşit etapa aceea. La Salonul de Carte de la Paris, absenţa intelectualilor lui Băsescu, care au boicotat evenimentul, a fost semnalată publicului prin spectacolul neconvingător dat de nişte mascaţi care purtau pe faţă chipurile acestora. Le-am acordat prezumţia de nevinovăţie şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

am încercat să cred că n-au fost puşi de cineva din România să facă gălăgie în ideea de a mai exporta un scandal. M-am întrebat totuşi de ce n-au remarcat şi absenţa lui Paul Goma, care ar fi avut mai multe de spus despre lupta împotriva comunismului, pe care au fost axate cele mai multe dezbateri. Faptul că la astfel de evenimente se face un fel de istorie a disidenţei cu înlocuitori ar trebui să ne dea de gândit. În ce mă priveşte, mi-am exprimat adesea regretul că oficialităţile noastre n-au făcut nimic pentru a-l convinge pe Paul Goma că este nevoie de el în România. Mă bucur totuşi să aflu că a primit cetăţenia moldovenească şi se va întoarce în Basarabia natală. Fiindcă ar fi o ruşine naţională să rămână la Paris – cu statutul de apatrid – şi să trăiască până la capătul zilelor departe de ţara pentru care şi-a pus viaţa în joc".

Mă doare mintea doar gândindu-mă cum ar fi arătat faţa literelor noastre dacă romanele lui Paul Goma – mă gândesc la **Din calidor**, dar şi la **Ostinato**, **Soldatul câinelui** ş.a. – ar fi circulat în (pe-atunci încă) RSS Moldovenească, alături de cele mai bune scrieri ale „generaţiei de aur" (Beşleagă – Busuioc – Druţă – Vasilache). Iar mai încoace, cum ar arăta faţa ţării în ochii lumii, dar şi în proprii ochi, avându-l pe cetăţeanul Paul Goma printre ai săi, acasă.

Cât o mai fi rămas până să ne vedem visul cu ochii?!

19 noiembrie 2013

Acum… câţi ani? Câte decenii?
Eram în ajunul plecării, din Bucuresti. Pentru totdeauna.
36 ani.

20 noiembrie 2013

36 ani de când am plecat din România.

21 noiembrie 2013

FOTO Arhivele comunismului:

Masacrul prizonierilor germani şi români la Bălţi, din vara-toamna anului 1944 21 noiembrie 2013, 08:12 de Mihai Tasca Devino

Un document strict secret pe care l-am descoperit în arhiva MAI arată că în 71 de gropi comune au fost aruncaţi 2.361 de prizonieri germani şi români ucişi de sovietici.

Soarta militarilor germani şi români decedaţi în lagărele sovietice de prizonieri rămâne în continuare un secret. Atâta timp cât ruşii nu vor face publice materialele documentare este dificil să aflăm numele celor morţi în detenţie şi locul unde au fost înmormântaţi. Cazul prizonierilor decedaţi în lagărul nr. 33 al NKVD din Bălţi în anul 1944 este unul elocvent. Publicăm primele investigaţii din care rezultă că în acel lagăr a avut loc un adevărat masacru.

Despre lagărul de prizonieri de pe malul râului Răut de la Bălţi s-a scris în deosebi în ultimii ani. Altfel nici nu se putea întrucât acest subiect, până la destrămarea URSS, a fost secret de stat. Cu regret, el mai continuă să rămână informaţie clasificată şi în statul independent Republica Moldova.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ÎN MEMORIA OAMENILOR

Locuitorii în vârstă din Bălţi îşi amintesc despre un teritoriu situat în partea de nord-est a oraşului, care era înconjurat cu sârmă ghimpată. Acolo, în anul 1944, au fost ţinuţi mii şi mii de prizonieri. Erau militari ai armatei germane, ai celei române şi ai armatelor din ţările aliate capturaţi în urma ofensivei sovieticilor din iarna-primăvara anului 1944, îndeosebi după operaţiunea Iaşi-Chişinău.

Unii dintre povestitori au fost acolo pentru a-şi vedea părinţii, fraţii, rudele etc. De exemplu, Maria Furtună din satul Hiliuţi, raionul Râşcani, i-a povestit fiului său, istoricului Alexandru Furtună, că a fost la Bălţi, împreună cu cumnata şi cei trei copii ai acesteia, pentru ca ultima să-şi vadă soţul, iar copiii tatăl, un militar al Armatei Române făcut prizonier de sovietici. Acolo l-a văzut pentru ultima dată. Gheorghe Blajin din comuna Pererâta, judeţul Hotin, a fost arestat de NKVD în vara anului 1944. În timpul administraţiei româneşti (1941-1944), Blajin a fost jandarm agricol. Soţia l-a văzut în lagărul de la Bălţi. Când a venit a doua oară, el nu mai era acolo. Alţii au mărturisit că, întorcându-se seara de pe deal, au aruncat porumb peste gard pentru ca prizonierii să-şi potolească măcar un pic foamea. Câţiva dintre cei capturaţi au reuşi să evadeze şi au relatat despre viaţa din lagăr.

Se mai spune că lagărul a dispărut ca printr-un mister, iar numărul celor care s-au prăpădit acolo prin executare directă sau prin înfometare, boli etc. este de ordinul miilor sau chiar a zecilor de mii.

După 1990, unele mărturii au fost publicate în ziarul „Curierul de Nord“, a fost identificat locul fostului lagăr al groazei şi a fost ridicată o troiţă în memoria celor morţi.

Povestirile care circulă în formă orală ocupă un loc important în istoriografie, însă probele documentare sunt mai credibile. Până mai ieri, nimeni nu a văzut vreun document. Nu se cunoaşte când şi unde au fost executaţi prizonierii şi unde au fost înmormântaţi cei decedaţi. În lipsa acestor dovezi, cele petrecute la Bălţi în 1944 rămân în continuare un mister.

Un proces-verbal, întocmit în 1949 de o comisie sovietică specială, găsit de noi, dezleagă parţial această enigmă. Documentul, calificat ca fiind unul strict secret, probează că la Bălţi, în vara-toamna anului 1944 a avut loc un masacru.

LAGĂRELE DE LA BĂLŢI

Pentru a stabili numărul de lagăre de prizonieri de la Bălţi, este binevenită o retrospectivă. Se ştie că aici, în toamna anului 1944, a fost înfiinţat lagărul nr. 103 şi spitalul militar special nr. 3376 pentru prizonieri, fapt despre care am scris de curând (a se vedea „Adevărul“ Moldova din 1 august, 15 august şi 29 august 2013). Lagărul de prizonieri nr. 103 a funcţionat un an de zile (1944-1945), iar spitalul militar special nr. 3376 - până la finele anului 1948. Până la organizarea acestor instituţii, la Bălţi a funcţionat un alt lagăr de prizonieri, cu numărul de identificare 33, care a staţionat la Bălţi între 16 iulie şi 10 octombrie 1944.

Timp de un an, cât a funcţionat lagărul nr. 103, şi în cei patru ani cât a activat spitalul militar special nr. 3376, în cele două structuri au decedat 106 şi, respectiv, 216 prizonieri. Pentru fiecare dintre aceste două unităţi militare au fost instituite cimitire separate. Acestea au fost amplasate în localitatea Pământeni, la circa 400 de metri de oraşul Bălţi, cu specificarea: în zona cimitirului evreiesc.

FOTO Planul cimitirului lagărului de prizonieri nr. 103 de la Bălţi, în care au fost identificate cele 71 de gropi comune cu 2.361 de prizonieri.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Document publicat în premieră/ Arhiva MAI

Registrele de deces ţinute de lagăr şi spital, păstrate până-n prezent şi consultate de noi, conţin informaţii despre numele decedatului, gradul militar, naţionalitatea, data morţii şi data înhumării, precum şi numărul mormântului în care a fost înhumat prizonierul.

CE SOLICITA MOSCOVA?

Despre aceste cimitire s-ar fi uitat, dacă o directivă a Direcţiei Principale pentru Prizonierii de Război şi Internaţi a Ministerului Afacerilor Interne al URSS, din 28 mai 1949, nu ar fi obligat ministerele de Interne ale republicilor unionale să inventarieze şi să aducă în ordine locurile unde au fost înmormântaţi prizonieri.

Drept motiv pentru inspectarea cimitirelor a fost invocat faptul că în acel an urmau să fie închise cele mai multe lagăre ale prizonierilor, iar militarii deţinuţi în ele - să fie repatriaţi în ţările de proveniență. Potrivit depeşei, inspecţia trebuia să cuprindă atât cimitirele funcţionale, cât şi cele închise.

Ordinul atrăgea atenţia asupra faptului că îngrijirea mormintelor prizonierilor de război este prevăzută de o convenţie internaţională şi se poate întâmpla ca organele de stat ale URSS să accepte inspectarea unor cimitire de către reprezentanţii ţărilor străine (amintim că URSS nu semnase Convenţia de la Geneva din 1929 privind statutul prizonierilor).

La finalul documentului, Moscova solicita un raport detaliat asupra stării cimitirelor, la care trebuia să fie anexate: o copie după actul organelor locale prin care a fost atribuit terenul pentru cimitir; o schemă a cimitirului; o descriere amănunţită a amplasării acestuia; lista prizonierilor decedaţi şi înmormântaţi, cu indicarea numărului mormântului şi a parcelei; actul de închidere a cimitirului şi de transmitere pentru pază organelor locale.

Executând ordinul, la 17 iunie 1949, o comisie specială a MAI a RSSM, din care făceau parte preşedintele - maiorul Videaşev şi membrii: locotenent-colonelul Strunin, maiorul Kudiukin, locotenentul Saltâkov, locotenentul Gavriusev şi tovarăşul Totoc, directorul Arhivei revoluţiei socialiste, au inspectat cimitirele de la Bălţi. Ca rezultat, a fost redactat un proces-verbal prin care Moscova a fost informată că cimitirele, care la acea dată se aflau în paragină, au fost aduse în ordine şi transmise pentru pază organelor locale ale miliţiei (vedeţi originalul şi traducerea).

2.361 DE PRIZONIERI MASACRAŢI LA BĂLŢI

În acel raport se mai preciza că numărul prizonierilor înmormântaţi în cimitirul lagărului nr. 103 este de 2.323 de persoane (o altă informaţie trimisă mai târziu la Moscova arată cifra de 2.361 de persoane). Un plan al cimitirului ataşat la raport precizează că au fost identificate 71 de morminte, pe fiecare fiind indicat numărul de ordine şi numărul de oameni înhumaţi.

Pentru a fi mai explicit în ceea ce priveşte numărul mormintelor şi numărul celor înmormântaţi, arhitectul planului a plasat pe schema cimitirului, în partea stângă de sus, o inscripţie, de fapt, o precizare, în care spunea că numărătorul indică numărul mormântului, iar numitorul – numărul prizonierilor înhumaţi în el.

La o examinare atentă a numărului celor înmormântaţi în cele 71 de morminte, adunând cifrele, obţinem, într-adevăr, numărul de 2.361 de persoane. Or, cifra respectivă este de 20 de ori mai mare decât numărul consemnat în cărţile de deces ale lagărului nr. 103 (potrivit acestora, erau doar 106 prizonieri decedaţi). Planul nu specifică dacă cei 106 prizonieri decedaţi au fost incluşi în numărul total al celor îngropaţi.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Moscova a luat act de raportul comisiei de la Chişinău, însă a fost nemulţumită de informaţia seacă prezentată şi, la 7 octombrie 1949, a dispus identificarea documentelor cu referire la acest cimitir. O lună mai târziu, locţiitorul ministrului de interne al RSS Moldoveneşti, general-maiorul Orlov, a transmis la Moscova informaţia potrivit căreia numărul celor înmormântaţi în cimitirul lagărului nr. 103 a fost socotit de pe planul cimitirului care s-a păstrat.

Observăm că cele mai multe înhumări au fost efectuate în mormintele cu numerele: 33 - 55 de prizonieri, 34 - 102, 38 - 82 de cadavre, nr. 50 – 133 şi nr. 51 - 98 de prizonieri

Lagărul de lângă râul Răut a funcţionat 86 de zile, iar numerele mormintelor ar corespunde zilelor de funcţionare a lui în care a fost săpată groapa. Astfel, mormântul numărul 1 ar corespunde zilei de 16/17 iulie, nr. 2 - zilei de 17 iulie etc.

Faptul că prizonierii mureau ca muştele demonstrează şi următoarele: în mormintele cu nr. 33-39, care ar reprezenta o săptămână, au fost înmormântaţi 469 de prizonieri (în medie câte 67 de cadavre pe zi), iar în mormintele cu nr. 45-51, care la fel reprezintă o săptămână, au fost înmormântaţi alţi 525 de prizonieri (în medie câte 75 pe zi). În lagăr mureau în medie câte 27 de prizonieri pe zi.

Cine sunt prizonierii înmormântaţi la Bălţi?

1) O primă concluzie e că cei înhumaţi sunt prizonierii fostului lagăr numărul 33, militari capturaţi care au decedat în ţarcul de lângă Răut şi care au fost îngropaţi în locul ce va deveni ulterior cimitirul lagărului de prizonieri nr. 103. Inscripţia de pe schema cimitirului confirmă că în morminte se află prizonieri. Or, nu putea într-un cimitir militar să fie înmormântaţi persoane civile.

2) Planul cimitirului lagărului nr. 103 a fost redactat încă în anul 1944, iar comisia din 1949 a făcut doar o copie (fapt care se deduce şi din cele două planuri găsite la dosar, pe unul dintre care e notat „copia numărul 1“). Cele enunţate se certifică şi după numele persoanelor care au executat sau care consemnat planul: originalul a fost certificat de medicul militar locotenentul Golosman, iar copia - de Oleinik.

3) Nu se cunoaşte dacă acel prim lagăr a ţinut registre, cărţi de deces (cel puţin pe teritoriul Republicii Moldova nu au fost identificate). Cei decedaţi au fost aruncaţi în gropi comune. Prizonierii înhumaţi acolo nu puteau fi ai lagărului nr. 103, care a fost înfiinţat mai târziu (la 25 noiembrie 1944) şi a ţinut cărţi de deces bine ordonate (datele privind decesele în lagărul nr. 103 sunt trecute în cărţile de deces din luna ianuarie).

4) Numele prizonierilor decedaţi în lagărul nr. 33 şi înmormântaţi în gropile comune ale cimitirului lagărului nr. 103 trebuie căutate la Moscova.

5) Pentru a ascunde urmele masacrului, cei 106 prizonieri decedaţi în lagărul nr. 103 au fost înmormântaţi în unul din mormintele săpate anterior, în care erau înhumaţi prizonierii decedaţi ai lagărului nr. 33. Nu putea pe un teritoriu atât de mic să fie săpate alte 106 morminte.

6) Înhumările în acel loc nu au fost autorizate de administraţia publică locală, întrucât un document în acest sens pentru organizarea cimitirului lagărului nr. 103, pe suprafaţa respectivă, a fost eliberat militarilor mult mai târziu, în toamna anului 1944, fapt constatat şi în raportul comisiei din 1949.

P.S.: Membrii comisiei de inspectare a cimitirelor din or. Bălţi din 1949, fără să vrea, prin documentul redactat de ei, inclusiv schema cimitirului lagărului nr. 103 şi cifrele trecute în raport, confirmă masacrul comis de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

sovietici la Bălţi.

Planul cimitirului trebuie multiplicat şi distribuit în toate şcolile şi poate servi drept probă la procesul comunismului, confirmând crimele comise de sovietici la Bălţi în anul 1944.

Proces-verbal

Anul 1949, iunie, 17 or. Bălţi RSSM

Comisia privind verificarea stării cimitirelor prizonierilor de război decedaţi, în componenţa preşedintelui – maior Videaşev şi a membrilor: locotenent-colonel Strunin, maiorul Kudiukin, locotenentul Saltâcov, locotenentul Gavriusev şi tovarăşul Totoc.

Au efectuat un control la cimitirul prizonierilor de război decedaţi al fostului lagăr nr. 103 şi al spitalului militar special nr. 3376 a MAI, amplasat în or. Bălţi, RSS Moldovenească.

Ca urmare a inspecţiei s-a constatat:

1. Cimitirul prizonierilor decedaţi al fostului lagăr de prizonieri nr. 103 şi cel al spitalului militar special nr. 3376 al NKVD a URSS au fost înfiinţate la 25 noiembrie 1944, potrivit unei decizii a Sovietului Executiv al or. Bălţi, pe teritoriul cimitirului orăşenesc evreiesc, la distanţa de 400 de metri de oraş, pe o suprafaţă specială /despărţit de cimitirul evreiesc de un zid/.

2. Nimeni nu a avut grijă de aceste cimitire ale prizonierilor, aşa că la data inspecţiei se aflau în paragină: însemnele de pe morminte lipseau, movilele de pe morminte erau nivelate, iar teritoriul era plin de buruieni.

3. Lagărul pentru prizonieri nr. 103 (apoi sublagărul) a fost lichidat în anul 1947, iar spitalul militar special nr. 3376 – la 23 decembrie 1948. Cimitirul lagărului nr. 103 şi cel al spitalului militar special nr. 3376 au fost închise la 9 ianuarie 1949 şi transmise pentru pază Direcţiei comunale.

4. Cimitirul lagărului de prizonieri nr. 103 şi cel al spitalului militar nr. 3376, potrivit directivei Direcţiei Principale pentru Prizonierii de război şi Internaţi a MAI al URSS nr. 8/2/3651, au fost amenajate: au fost curăţate de buruieni, au fost reabilitate mormintele, au fost confecţionate jetoane metalice pentru identificarea fiecărui mormânt şi a fost construit un gard suplimentar, cu pari îngropaţi peste fiecare trei metri, iar între ele au fost întinse două sârme.

5. În cimitirul lagărului de prizonieri nr. 103 au fost înmormântaţi 2.361 de prizonieri şi la spitalul militar – 218. Cimitirele au trecut din supravegherea Direcţiei comunale a oraşului şi transmise pentru pază secţiei de miliţe a MAI a or. Bălţi, prin actul din 17 iunie 1949 (se anexează).

6. Documentele privind evidenţa prizonierilor decedaţi în cimitirul spitalului militar special nr. 3376 se păstrează în ordine la Arhiva de Stat a Revoluţiei Socialiste din Octombrie din RSS Moldovenească. Documentele privind lagărul nr. 103 lipsesc.

Fapt pentru care am redactat prezentul Proces-verbal:

Comisia: Preşedinte – maior /ss/ Videaşev

Membri: Locotenent-colonel /ss/ Strunin

Maiorul /ss/ Kudiukin

Locotenent /ss/ Gavriusev

Locotenent /ss/ Saltîkov,

Tov. Totoc /ss/

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

22 noiembrie 2013

Chişinău: 20 noiembrie 2013 - Paul Goma, 36 de ani de azil politic
Câteva concluzii

Pentru a înţelege ce înseamnă Revenirea lui Paul Goma acasă, trebuie mai întâi să înţelegi ce înseamnă "acasă". Logica obişnuită nu are ce căuta aici. Ca să înţelegi, trebuie să ştii. Ca să ştii, trebuie să vrei să înţelegi. Pentru toate: trebuie să te documentezi, să citeşti, să fii corect informat, să pui surdină preconcepţiilor şi să ţii la distanţă noile planuri de măsuri pentru discreditarea, compromiterea, anihilarea ca om şi scriitor a lui Paul Goma. În fapt, aceleaşi vechi planuri ale Securităţii (eterne, cum ar spune însuşi Goma), azi altoite pe interese care nu mai sunt ale fumegândului regim comunist, ci ale urmaşilor ideologici ai acestuia. Nu în ultimul rând: să fii empatic.

Pentru mine, venind din dreapta Prutului la Chişinău, acasă pentru Paul Goma nu (mai) înseamnă decât ce a decretat însuşi scriitorul cândva: limba română. Nu România, nu Republica Moldova. Eu nu mai am iluzii în acest sens, de aceea, tot ce voi mai face de acum înainte este să mă ocup în continuare de studiul "cazului Goma" şi să susţin iniţiative ale altora în măsura în care îmi permit competenţele. Ştiu că voi contraria pe mulţi. Dacă nu am fost singura nemulţumită de slaba prezenţă la Conferinţă a unor oameni pe care îi credeam - chiar dacă nu masiv, măcar într-o măsură relevantă - interesaţi de "tema Goma", cu siguranţă am fost singura care a dat glas unei atare nemulţumiri. Că s-a găsit cineva cu pretenţia că mă pune la punct, nici nu contează. Nicio punere la punct nu poate şterge ceea ce am învăţat de-a lungul timpului cunoscându-l pe Paul Goma prin cărţile lui şi nici ce am reuşit să pun cap la cap studiind arhive şi surse complementare pentru a-mi limpezi aspecte din biografia de om normal, de scriitor liber, de profil paradigmatic a lui Paul Goma.

Organizatorul Conferinţei, Dumitru Crudu şi-a dat silinţa să popularizeze evenimentul. Mai mult, şi noi, de aici, am făcut-o. Paradoxal, cu cât suntem mai informaţi (cu cât circulă informaţia mai rapid), cu atât devenim parcă mai dezinteresaţi de realitatea neajunsurilor noastre. Nevoia de evadare, de ficţiune este parcă mai vie ca oricând.

Oamenii au venit pregătiţi cu texte ca pentru conferinţă, că doar de aceea au fost invitaţi. Ne-am trezit că trebuie să lăsăm textele pregătite şi să luăm taurul de coarne, să vorbim şi pentru (mai ales) elevii veniţi acolo cu profesorii lor de limba şi literatura română. Doar nu era să vorbim între noi, cei câţiva care stăpânesc mai bine anumite zone din tematica Goma. Şi-atunci, sigur că a trebuit să reiau pe scurt istoria Mişcării Goma, pentru a ajunge cumva la ziua de 20 noiembrie şi la semnificaţia ei. Mă întreb dacă nu cumva - deşi, repet, suntem în epoca supertehnologizărilor - trebuie să ne reşapăm, fiecare după ale lui competenţe, în pedagogi, să interiorizăm cumva un spirit paşoptist. Cum în curriculumul şcolar româno-român scriitorul Paul Goma nu este menţionat, ar trebui să trezim mai întâi interesul profesorilor pentru scriitor şi scrierile lui (în atenţia celor care vor simţi nevoia să mă pună la punct: Paul Goma nu agreează termenul "operă" în relaţia cu persoana lui), pentru ca aceştia, o parte a lor, să propună elevilor la lecturi suplimentare, chiar să analizeze fragmente din cărţile lui Paul Goma în cadrul orelor opţionale prevăzute de curriculum.

[foto…]

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Dana Tapalagă şi Viorel Ilişoi citesc din romanul Din Calidor

S-a spus la conferinţă că nu ar fi tocmai adevărată afirmaţia că romanele, memorialistica şi publicistica lui Goma au o reprezentare slabă pe piaţa de carte şi în conştiinţa publicului, deoarece, iată, au apărut nişte teze de doctorat ce infirmă spusele mele. Interesul punctual al câtorva oameni pentru scriitorul Goma nu înseamnă automat că scriitorul Goma este bine şi corect promovat şi asimilat la nivel editorial şi public. (Să reiau aici discuţia despre ideologia "rezistenţilor prin cultură" şi canonul impus de ei? S-a dezbătut aprins alaltăieri!) Sigur, tezele de doctorat sau de licenţă care îl au pe scriitor în centrul atenţiei sunt gesturi ce ne permit să întreţinem speranţa că interesul pentru Goma are un traseu ascendent. Este mult de discutat şi pe 20 noiembrie chiar s-a discutat!

[foto…]

Maria Pilchin şi Maria Şleahtiţchi

De ce din punctul meu de vedere acasă pentru Paul Goma nu este Republica Moldova. De ce nu mai este România am tot spus-o, în divesre feluri. Pe 20 nov. a.c., la Chişinău, mi-am prezentat şi opinia (îndrăznesc să spun, documentată) despre statutul de cetăţean român al lui Paul Goma. Pentru că actuala republică nu mai este totuna cu Basarabia lui Goma. Calidorul lui Goma s-a înveşnicit în romanul omonim, nu mai există în realitate. Pentru că Basarabia lui Goma a devenit un ţinut mental pregnant rusificat, încât te cuprinde jalea plimbându-te prin Chişinău, intrând în magazine, restaurante, mergând pe stradă etc. Sigur că nu generalizez, dacă aş face-o, ar trebui să afirm că ne aflăm încă în Uniunea Sovietică, dar asta nu este adevărat. (Cea mai de impact "revelaţie" am avut-o stând de vorbă cu un şofer de taxi basarabean... rar aşa om simplu normal la minte!) Dar cel mai mult, te cuprinde neputinţa gândindu-te la aceşti câţiva oameni (poeţi, prozatori, profesori, oameni de televiziune, chiar oameni de afaceri etc.) care-şi dau silinţa să nu le fie alterată cu totul identitatea. De aceea m-a durut că Dumitru Crudu nu a fost mai bine susţinut de ai lui în curajosul şi importantul său demers. Nefericirea a făcut că Andrei Ţurcanu fiind bolnav şi internat în spital nu a putut participa. Cu siguranţă, ar mai fi tras şi pe alţii după dumnealui.

Pentru a spune lucrurilor pe nume până la capăt: basarabenii se tem. Şi românii de dincoace, de la Bucureşti, se tem. Dar ei nu au şi spectrul partidei ruse deasupra capului. "Compensează" cu alte spaime, cum ar fi spaima de încadrări incorect politice. Până la urmă, eforturile individuale (căci aşa rămân, de vreme ce nu reuşim să dăm fiinţă unei închegări adevărate, care să reprezinte şi să impună un punct de vedere puternic, care să aibă efecte relevante în privinţa reglementării corecte a situaţiei lui Paul Goma) nu se pierd, pe urma lor câţiva oameni, fie ei elevi de la un liceu de informatică sau de la o şcoală profesională, au aflat şi au înţeles că există în istoria lor culturală şi naţională un scriitor care şi-a sacrificat confortul, sănătatea, bunăstarea familiei pentru a rosti necondiţionat adevărul. Un scriitor care a scris cărţi mari. Nu este puţin lucru. Cu atât mai mult cu cât au fost menţionaţi şi alţi scriitori români pe care elita profesională din Basarabia îi citeşte şi analizează, cum ar fi Ion D. Sîrbu sau N. Steinhardt.

[foto…]

Aliona Grati, Nina Corcinschi, Dumitru Ungureanu, Viorel Ilişoi, Dumitru Crudu

Ne-am bucurat în prima parte a zilei să le ascultăm pe Maria Şleahtiţchi şi pe Maria Pilchin, cea din urmă având un text pregătit pentru a doua parte

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

a conferinţei, dar pe care nu l-a mai citit, din motivele expuse mai sus. Ca şi Nina Corcinschi sau Dumitru Ungureanu, de altfel. Până la urmă, am vorbit liber, în funcţie de aspectele care se tot cereau evocate, detaliate, explicate, confruntate, începând cu Dumitru Crudu, continuând cu cei numiţi şi cu Aliona Grati, Radmila Popovici, Anatol Moraru, Viorel Ilişoi. Au mai intervenit Lucian Postu şi Elena Negru, cercetător la Institutul de Istorie de la Chişinău. A fost impresionant să constatăm că în sală ne urmăreşte cu atenţie încordată un domn, inginer pensionar, care auzise despre conferinţă la Vocea Basarabiei. Deci, se poate. A fost cumva uimitor când unul dintre elevii de la şcoala profesională (15-16 ani), care ascultase cu mare atenţie ce se vorbea, a întrebat dacă "numele ăsta, Paul Goma, chiar există, este adevărat?" Probabil îi părea un pseudonim. Le-am împărţit copiilor multe exemplare din broşura cu Bio-bibliografia Paul Goma şi i-am rugat să o citească, măcar să o ducă acasă. Peste toate, se pare că tinerii au fost mult mai atraşi de lectura din romanul Din calidor, făcută în prima parte a zilei de actriţa Dana Tapalagă în tandem cu Viorel Ilişoi, iar a în a doua parte numai de Dana Tapalagă. Ghenadie Brega a fost prezent, ca de obicei, pentru a înregistra prima parte a conferinţei. O doamnă de la TV Moldova a făcut mici interviuri cu mine, cu Nina Corcinschi (nu mai ştiu dacă şi cu alţii), iar operatorul care o însoţea a filmat destul de mult. De asemenea, a fost prezent un domn de la radio (îmi cer scuze că nu le-am reţinut numele celor de la tv şi de la radio).

Ce nu putem face însă niciunul dintre noi este să concurăm cu târgul de carte Gaudeamus de la Bucureşti (20-24 nov.), unde se pare că sunt prezenţi o parte a celor anunţaţi pe afişul Conferinţei de la Chişinău. Nu ştiu în ce măsură prezenţa în Basarabia a unor pseudoanonimi ca noi a impulsionat pozitiv desfăşurarea mai micului eveniment din capitala Republicii Moldova. În orice caz, este o chestiune de priorităţi pentru fiecare dintre noi. Tot aşa cum nu ştiu în ce măsură voinţa basarabenilor de a se comporta mai liber este anesteziată de acţiunile şi de reacţiile unor indivizi plasaţi strategic în establishmentul mediatic, politic şi cultural, indivizi care vântură din când în când etichete pe seama lui Paul Goma sau, pur şi simplu, din scaunul în care se află dau aviz negativ unor demersuri temerare şi legitime, aşa cum este încercarea lui Andrei Ţurcanu de a obţine un sediu pentru Centrul de studii Goma.

Evenimentul iniţiat şi organizat de Dumitru Crudu s-ar putea constitui într-un exemplu pentru alţi scriitori sau profesori, care să organizeze astfel de întâlniri în diverse locuri şi cu asistenţă cât mai variată. Să discutăm între noi, cunoscătorii, nu mai este o soluţie, atâta vreme cât nu lăsăm "urme".

Nota mea:
Cam da. Cam asa.

28 noiembrie 2013

Marian Victor Buciu: **Paul Goma si arta (in)scrisului**

Ca idee despre literatura, prozatorul realist, chiar realist documentarist, Paul Goma gaseste inutila discutia dintr-un colocviu datat 1987 („Alte jurnale“, Dacia, Cluj-Napoca, 1998, volum referential pentru acest eseu), în timpul periplului american, despre dictatura si proza fantastica. Pariaza

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

constant pe realitatea extinsa, mutându-i limitele cât mai departe: „Nu sunt întru totul de acord ca se poate face «arta» din orice…“. Risca o definitie iute a artei: „Asta este arta: de a prezenta ceea-ce-ar-putea-fi-urât (oricum: secret) ca si frumos (a, adesea, sublim)“.

Discursul lui este ironic ori sarcastic, cu orice adresa, inclusiv cu a lui însusi, uneori la limita ambiguitatii ori chiar plutind în echivoc. Problema devine cât poti lua în serios neseriozitatea sa agravata. Goma glumeste însa serios, ramâne grav si când se exprima comic, neseriozitatea ajunge masca sa si terapia scrisului sau plurifunctional, de la psihologic, la logic, etic si expresiv, estetic.

Mare parte din scrisul sau este deliberat tern, pura notatie, jucata frastic, topic, ortoepeic, punctuatic, ca sa fortez si forjez un adverb. De pilda, atunci când Goma se cântareste si se arata supraponderal (spre suta de kg la înaltimea de 1,65-1,68m), poate prin programare genetica, ori prost hranit, din pricina traiului prea sarac, iata-l vorbind despre sine (ne)serios: „un… putin ca mine“. Sunt multe cazurile, formularile similare, aici.

Dupa decomunizare, când gândul izolatului, nefrecventatului, e ca la înmormântarea sa vor fi prezenti doar sotia si fiul, pentru el acesta fiind înca un semn al inutilului sortii, Goma traieste doar cât scrie, asa ca nu surprinde faptul ca noteaza, într-o retorica amfibologica si din afara: „nu mai sunt frecventabil; nu mai poate avea omul conversatie cu mine (…) Da, da: nu se mai poate dialoga civilizat cu mine – iar acum am vorbit cu toata seriozitatea, cu toata durerea constatarii: m-am stricat, m-am degradat, m-am…“. Adevarata grija ori îngrijorare exista în întrebarea anxioasa: „am sa mai pot scrie?“. Scrisul îi da constanta masurii, în orice sens. „Când scriu, nu mai simt cum ma împutinez.“ „Trebuie sa scriu, chiar daca n-am nimic de scris, altfel nu-i de trait. (…) Trebuie sa scriu ca sa supravietuiesc. Eu unul n-as mai avea motiv de ramânere pe-aici, pe plaiurile terestre, dar stiu ca plecarea mea i-ar pune pe ai mei într-o foarte grea situatie – si materiala. De aceea mai zabovesc.“ Nici scrisul nu-l desparte de starea existentiala esential amfibologica. „Sunt fericit ca am terminat – dar sunt nefericit (ca am terminat…)“, noteaza despre „Gherla“. E „aproape fericit – ca scriu, ca înca mai pot scrie“. Rescrie vechi carti, manuscrise. Scrie cu „pofta si chin“, din pricini fizice: durerile de spate. Se vede acum definitiv fixat în scris, în bine, ca si în rau, si recunoaste ca se cam repeta. Face „pastise dupa Caragiale“, noteaza el odata; ceva asemanator am constatat în visul cu Þepeneag transcris-rescris în acest volum. Realistul, factualistul, ne-oniricul sau chiar anti-oniricul (trecut cândva printr-o, totusi, existenta proximitate cu grupul si poetica „oniristilor“) îsi noteaza în volum si câteva vise, legate de mari aliati de care s-a izolat. N-as baga mâna-n foc ca cel de la 5 februarie 1995 este o transcriere si nu o pastisa-parodie, amestec greu discernabil, plecând de la scrisul, inconturnabil, al lui D. Tepeneag: în vis, asadar, acesta are dinti de aur, în timp ce el, Goma, e invalid într-un carucior, iar împreuna ratacesc în cautarea unei adrese, visul continuând cu o femeie care alapteaza, în vreme ce o alta femeie îi umbla-n viscere. Sa recunoastem ca visul, mai ales daca este inventat, n-ar fi lipsit de un real – nu, fireste, pur realist – potential literar. Un alt vis îl arata despartindu-se de trecut zâmbind, si mutual si pe muteste. „Am visat-o pe Monica Lovinescu – în mare-trecere, undeva la o reuniune, ori poate în gara. N-am rostit cuvinte decât în gând(ul visului), dar ne-am salutat prin gesturi, prin zâmbete.“ Credit de autenticitate câstiga alte doua vise ale sale. La 25 ianuarie 1996, Goma viseaza, psihanalizabil, antinatural, deloc cultural, ca are picioarele murdare si asista la amorul unui

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

cuplu în care femeia are sex de baiat. Iar la 9 decembrie 1996 constata ca a avut un vis foarte neplacut, în care îi cerea favoruri lui Emil Constantinescu, tot asa cum îi ceruse lui Ceausescu. „Insuportabil!“, noteaza. Cauza: întrucât vointa îi ajunge refuzata. si un fixat ca el poate cunoaste devieri, în viata, incluzând aici si scrisul. Omul este o fiinta subsecventa în grad extrem variabil. Consecvent ramâne în aspiratie, dar respiratia, fara de care nu poate trai, îl mai deturneaza. Conteaza atmosfera, directia de unde vine aerul.

Soarta scrisului sau îl intereseaza nesfârsit mai mult decât aceea direct biografica. A scris foarte mult, odata numara 15.000 de pagini, socotite într-o singura varianta de volum, din cele trei-patru câte a realizat. Îsi numara atent scrierile, citite de sotie, si deplânge repetat faptul ca nu are redactor sau corector. Admite ca nu scrie impecabil gramatical, dar motiveaza ca nici Eminescu, I.L. Caragiale, iar dintre contemporani Fanus Neagu ori Sorin Titel, cititi înainte de publicare la „România literara“, nu urmeaza grelele reguli ale limbii comune. Are, bineînteles, si multe nemultumiri editoriale. De-ar fi sa amintesc una: i se refuza cartea „Latesti“. E adesea autocritic, chiar sever selectiv, cu propriul scris. Nu-i place scrierea „Ela“ – „scârtâie“. „Castelana“ o lasa ca postuma. Într-un veritabil testament editorial interzice publicarea variantelor si a scrierilor neterminate. Nutreste utopia autoeditarii, daca el, saracul, ar avea bani. Se bucura când ies cartile elegante – la Chisinau.

Despre jurnal ca alcatuire literara buna de înregistrare a adevarului istoric, nemijlocit estetic, scrie la începutul celui din 1994, „Jurnal de ziua-scurta“: „Am descoperit virtutile jurnalului destul de târziu – dar vorba ceea: mai bine mai târziu decât niciodata… si, la urma urmei, raul a avut si latura lui buna: în România, fiindu-mi frica de Securitate, n-am tinut jurnal deloc – mai bine asa, decât un jurnal mincinos, ca scriitorul de jurnale Radu Petrescu; ori ajustat ca al prietenului sau întru ale literaturii-cu-voie-de-la-cécé, M.H. Simionescu. Mai bine… Pentru cine, mai bine?“. Cenzura vigilenta si pedepsitoare din socialismul de tip sovietic excludea jurnalul ca miza exclusiva pe autenticitate, dincolo de care, în jurnal, el nu mai admite altceva. O întreaga falanga critica mai deschisa, preponderent estetic, chiar exaltata, este culcata astfel la pamânt. Documentul primeaza, el conteaza în definitiv, iata-i gândul. Un altul de retinut ar fi acela ca, recunoscând frica de Securitate, îsi neaga virtutea unui curaj neconditionat. Între grija traiului zilnic si nepasarea superioara, într-o ordine înalta, de buna seama morala, nu exista, nici la el, o ruptura. Frica ajunge rusinoasa, dar apare sanatoasa; ar putea capata reformularea: raul, frica, l-au îndepartat de minciuna prin jurnal într-un regim care ura controlat adevarul.

Dincolo de criteriul etic, de altfel la el generalizat, jurnalul nu pare a-l interesa, ca poetica specifica. Totul pare ca-l preceda, de la structura de ansamblu, la tipurile de reprezentare. Începe în 1987 „Jurnal american“ prin a-i preciza încadrarea într-un nomenclator prea cunoscut. „Voi tine un jurnal de lucru de campanie, de calatorie.“ Prin 1995 mentioneaza atractia fata de „Atena, Atena“, cartea de calatorie a lui Alexandru Vlad. Trateaza jurnalul conditionat puternic de adevar cu maxima lejeritate alcatuitoare. Despre „Jurnal pe sarite“ mentioneaza ca îl sporeste cu „texte, nu doar însemnari“. Apoi: „Eu gasesc «metoda» ne-rea, ba chiar destul de buna – oricum e Jurnalul meu si bag în el ce vreau eu – cu conditia sa fie publicat“. Conditia publicabilitatii ar mai trebui lamurita, în sensul dependentei ei: de autor sau editor? Continutul lasat la vointa libera, primordial, trimite la teza teoretica a (auto)atribuirii: e de ajuns sa declari si sa fixezi statutul de gen, specie, mod.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Ramânem asadar, cu Goma, în limitele aparate ale vointei morale, care este la el echivalenta vointei de putere, una generala tocmai pentru ca este individuala. Goma introduce astfel în jurnal „texte de sine statatoare“, „o adevarata nuvela“, „texte ne-jurnalistice“, legate „fie direct, fie prin rememorare, de un moment anume, aratabil calendaristic“. Nu încalca, ba chiar serveste, asadar, conditia temporalitatii. Întelege ca exista totusi o limita a anatomiei diaristice, pe care, dupa ce o încalca, vrea sa o respecte: „sa ex-trag din «Jurnal pe sarite» cele 28 de pagini (între noi fie vorba: abuziv introduse) si sa le translez în cartea asta…“.

Alte normative ad hoc sunt sarcastic-echivoce, ca raspuns la reprosuri percepute la limita absurdului. De exemplu, când citim în „Jurnal de casa noua“: „n-am sa mai scriu numele persoanelor în jurnal, deci n-am sa le mai fac personaje. N-am sa mai consemnez nici evenimentele legate de ei/ele“. Jurnalul, specie nonfictionala recunoscuta, nu ar transforma persoana în personaj. A transcrie numele real si întreg nu tine de statutul personajului, dar de cel al persoanei. Pentru Goma, însa, se pare ca personajul poate fi deopotriva (non)fictiv. Se afla acum într-un moment de impas, al vietii si al scrisului, care desigur curg împreuna si fagaduieste nehotarât: „Daca supravietuiesc acestei încercari, îmi schimb modul de a scrie. Sau, mai cinstit, nu mai scriu deloc. Sau: altfel – prin absenta unor întâmplari, persoane, personaje decât prin modificarea unghiului de privire“. Ce recunoaste aici? Ca are de ales între autocenzura (excluderea de fapte, persoane-personaje) si fictionalizare (schimbarea perspectivei narative, a statutului auctorial). O privarea de autenticitate, într-un caz, o metamorfoza de structura literara, în celalalt caz. În fapt, traieste un blocaj, se afla în pragul renuntarii la a scrie: „Nu-mi mai vine sa scriu. Deloc, deloc. Despre nimic. Niciodata. Nu mai vreau sa scriu despre“. Dar se poate scrie altfel decât „despre“? Despre viata, în ansamblu, despre scris, în particular. Despre al sau este unul restrictiv, precis: despre (unii) oameni. Carora adevarul – al sau – le-ar altera, uneori malign, imaginea publica. Însa totul este public în scris. Goma scrie jurnal si îl publica fara amânare. Îl expune, îl ofera verificarii. Nu-l ascunde în postumitate, pentru a nu mai da seama de el. Autocenzura ar fi solutia: „N-am sa mai pun în jurnal tot ce stiu, ce s-a întâmplat“. Dar se arata indecis. ªi renuntarea la jurnal i se pare o cale, poate chiar una eliberatoare: „N-am chef sa scriu jurnal – ce sa scriu? Sa ma tot lamentez?“ Îsi compromite însa, rând pe rând, promisiunile. Scrie, scrie mai departe, în jurnal(e). În ultimul dintre toate micile jurnale din acest volum, el se arata multumit, la modul sau sceptic, de opera diaristica extinsa si foarte provocatoare. „Am recitit «Jurnalul I-II-III». Nu e rau, nu e rau.“ În modul sau, ar putea fi întrebat: Nu e rau pentru cine? Pe lânga alte întrebari. Ca aceasta: în ce nu e rau? Goma nu renunta sa scrie jurnal, dimpotriva, îl alege ori se lasa ales de el. Gândul care-l biruie vine dintr-o etica obstinata a datoriei de viata, care în acest caz mobilizeaza la scris prin scrisul însusi. „Încep acest segment de «Jurnal» (ultimul din acest volum, n.n.) sub zodia lui Trebuie! Trebuie sa scriu, chiar daca n-am nimic de scris, altfel nu-i de trait.“ Goma poate, vrea, stie sa scrie jurnal si despre nimic.

În micile sale jurnale, Goma se refera rareori si la roman. Confunda ori citeste intentionat romanul lui I.D. Sîrbu „Adio, Europa!“, ca pe un jurnal. Ignora însa din scrisul aceluiasi scriitor „Jurnalul unui jurnalist fara jurnal“. La citirea lui Goma, Sîrbu iese proeminent prin comparatie cu alti trei diaristi, care au scris ei însisi în mai multe feluri. „Desigur, în concertul prozei românesti contemporane,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

I.D. Sîrbu este singular: nici un alt text dintre ale celor ce scrisesera pentru sertar: Noica, Steinhardt, Mihadas – nu ajunge macar la glezna «Europei» – ba, daca as da calificative abuzive: al lui Noica e artificial, al(e) lui Mihadas, de-a dreptul prost, al lui Steinhardt sclifosit: si… iezuit (ei, da: un ovreu, convertit la ortodoxismul legionar devine iezuit la cub!).“

Goma se înstraineaza de roman, si crede ca o face pentru a se regasi într-adevar pe sine. Citim pe la începutul primului jurnal recunoscut ca atare: „m-am plictisit de romane! Ar fi ca si cum as semna munca mea, nu cu pseudonim, ci cu numele (si în folosul) altuia. Ei, da: chiar daca multe dintre «romane» au fost scrise la persoana întâi“. Constatam ca începe si termina nu cu conventiile scrisului, dar cu autenticitatea celui care scrie. Oare chiar se poate spune ca scrisul are mai presus de folosul propriu unul precedent, blocat la cel care scrie? Conventia romanului nu-l încânta. Romanul la persoana întâi nu asigura autenticitatea dorita: pentru Goma, utilitatea persoanei care scrie. Scrisul la persoana întâi, în jurnal, nu în roman, i se pare mai aproape de ceea ce crede a-i fi necesar. si el gaseste monologul interior vechi de la Biblie, prezent oriunde apare prin persoana întâi. Monologul personal îl face liber sa (supra)vietuiasca. El îl prinde sau de el se prinde, ca sa existe deplin, sa nu se împutineze, cum de altfel noteaza. În perimetru unei etici stilistice, foloseste limbajul/ limbajele, dar mai ales se foloseste de ele. Pe la începutul celui din 1994, se arata atras de „inventia verbala“, în modul estetic al lui James Joyce, dar regasirea apare nu una de mod romanesc, cât de mod de a scrie, angrenând cuvintele în monolog.

Spre sfârsitul ultimului jurnal de aici, în toamna anului 1996, Goma se arata la polul opus, plictisit de paraliteratura, obsedat tocmai de roman: „sa ma preocup, ocup numai de romane. Sa las deoparte textele publicistice, pamfletele, rafuielile – m-am tinut de ele prea multa vreme (vorbesc doar de timpul pierdut, nu de efectele… nule)“. Nu li se poate, însa, sustrage. Nu se poate abate de la el însusi, de la interioritatea care îl stapâneste.

Undeva, aici, Goma noteaza ca scrie si o carte despre cartile citite, dar nu o numeste direct de critica. Nu e-n domeniu, însa nu se abtine. Ne dezvaluie si critica pe care o detesta, aceea de „prostisme structuraliste“. Se înfatiseaza ca autor neglijat, uitat de scriitorii romani, nu direct de critici. Deloc indiferent, însa, la critica. „Sunt un batrân sensibil la cuvintele-bune“, vrea sa se stie când o tânara, necunoscuta, scrie despre „Ostinato“. Pare ca se si bucura, iata, de „Adameva“, prezentata „ultraelogios“ de Liviu Antonesei. Când oniricul Florin Gabrea scrie „în favoarea mea… A fost o surpriza“. Este, ca atare, si el, dependent, critic dependent, de altii. Poate ca si adversitatea, daca nu duce-ntr-o fundatura, este o forma de alianta?

Vezi si:
Romanul ca un santier sub cerul liber. Experimentul D. Tepeneag
Paul Goma 76. Recapitulare trista
Goma-? (II)
Paul Goma, Persoana
Omul-legenda Paul Goma

29 noiembrie 2013

De : Claudia Draganoiu <claudia_draganoiu1@yahoo.com>
Objet : Buna ziua!
Date : 29 novembre 2013 11:55:55 HNEC
À : paulgoma@free.fr
Répondre à : ClaudiaDraganoiu <claudia_draganoiu1@yahoo.com>

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Draga Domnule Paul Goma,

Nu stiu daca veti citi asta, dar eu va scriu oricum.

In primul rand, sa va multumesc pentru darul pe care l-ati facut tuturor cititorilor, prin publicarea pe Internet a cartilor dumneavoastra; romanele vi le stiam de cativa ani, dar jurnalele acum le-am descoperit, de vreo saptamana nu citesc decat asta.

Am sa va spun si cum v-am „gasit", nu pentru ca experienta mea ar fi relevanta in sine, ci pentru ca asa se intampla cu multi dintre colegii mei de generatie, care nici nu intrasera in scoala in 1989, si care nu au amintiri proprii despre comunism, asa ca nu se pot baza decat pe ce le spun altii.

De fapt (ca sa fac o paranteza), asta e una din temerile care ma „bantuie" de ceva vreme: cand n-ai vazut nimic cu ochii tai, si documentele sau amintirile celorlalti, la care apelezi, de nevoie, ca sa reconstitui trecutul, se dovedesc pe zi ce trece, chiar fara voie uneori, trucate, ce sa mai crezi?

E adevarat ca pe termen lung raman cartile, nu autorii, dar cum noi suntem contemporani cu oamenii, deocamdata, nu te poti abtine sa nu judeci, macar putin, „necrestineste". Si cu toate multele lipsuri ale romanilor de 20-30 de ani de azi, avem un mare, mare avataj: noi nu avem vreo reputatie, sau vreun statut de pierdut in urma cine stie carei „dezvaluiri"...asa ca ne permitem sa fim obiectivi. Nu ne abate pe noi din drum putina „bajbaiala prin intuneric". Vedeti, nu cred ca ruptura dintre generatiile de „dinainte" si de „dupa" comunism s-a petrecut in 1989...ci undeva mult mai tarziu, cand copiii de la revolutie au fost indeajuns de mari ca sa inceapa sa judece ei insisi, cu capul lor....Pe mine m-au crescut bunicii (bunicul meu e si el basarabean, ca dumneavoastra, venit in tara in 1940) si multa vreme mi-au ramas in cap lucruri pe care le-am descoperit mai tarziu neadevarate, si pe care le auzisem in casa...da, de la 6 ani cunosc celebra replica cu „salamul cu soia"... si culmea e ca bunicul meu nu era un om rau, deloc prost, si mai cu seama, cu un mare dinte impotriva rusilor, care il alungasera de acasa...asta ca sa va dati seama ce soc a fost pentru mine, cand am crescut, sa vad ce usor e sa fii manipulat!

Ce vreau sa spun e ca „revelatia" asta o au toti prietenii, colegii, cunoscutii mei...noi stim de Elisabeta Rizea, de Anita Nandris-Cudla....la fel cum stim de „fenomenul" Pitesti, de Canal...si de Paul Goma.

Nu stiu de ce va scriu toate astea, probabil pentru ca e multa tristete si multa dezamagire in jurnalele dumneavoastra, iar eu voiam sa va spun ca „monstrii" impotriva carora luptati dumneavoastra n-au putere de „rescriere a istorie"...nu pe termen lung. Raman multe marturii, jurnale, carti, din care romanii de azi, de maine, au de unde sa culeaga adevarul...iar eu stiu ca au si dorinta de a o face.

Iar dumneavoastra (ca sa ma intorc, inchizand paranteza, la cum v-am „gasit") aveti un rol important in aceasta recuperare. Primul roman al dumneavoastra pe care l-am citit a fost „Patimile dupa Pitesti", si la el ajunsesem (indirect) prin Virgil Ierunca si poeziile unui tanar de care nu a auzit nimeni azi, care a trecut prin inchisoarea de la Pitesti, Sergiu Mandinescu. Poezia in sine nu era foarte buna, strict sub aspect literar, dar nici n-o citisem ca literatura, ci ca marturie... Oricum, nu asta conteaza, ci faptul ca asa am ajuns sa citesc Paul Goma,despre care am aflat nu doar ca e un personaj „controversat" (cam asa sunteti – sau erati, pe vremea cand eram eu la facultate – amintit studentilor) ci si (sau mai ales!) un scriitor foarte bun.

Stiu (pentru ca m-am informat in ultimele zile) ca au aparut anii acestia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

carti, articole, scrise despre dumneavoastra de criticii tineri, pentru care conteaza Paul Goma autorul, nu... „controversatul", iar asta e semn ca „ne facem mari"...

In al doilea rand, voiam sa va multumesc pentru ca dumneavoastra, cel rar-diplomatul, exemplificati un proverb romanesc tare adevarat, dar greu de indeplinit – „ce-i in gusa si-n capusa". Vedeti, eu am nostalgia intelectualului care e mai responsabil decat ceilalti pentru ce zice si face, tocmai pentru ca Dumnezeu, punandu-i multe in traista, are si asteptari mai mari... Sigur ca fiecare face cum crede mai bine, cum il duce capul si il motiveaza convingerile...dar dincolo de toate aceste subiectivisme, trebuie sa ramana egal cu sine...adica sa nu se dezica vreodata de alegerile pe care le-a facut...sa le regrete, da, dar nu sa le ascunda...

Cred ca cea mai mare dezamagire a vietii mele de student (imi cer iertare, dar de boala parantezelor nu pot scapa) a fost cand, convinsa de faptul ca Eliade nicicand nu a avut vreo legatura cu legionarii, caci el insusi negase, si cum sa nu-l crezi pe Eliade!, am citit la biblioteca niste articole din Cuvantul...multicele la numar, si deloc flatante....

Ca sa rezum, uite asa se pierd admiratorii entuziasti...nu pentru ce scrisese, neaparat, ci pentru ca nu recunoscuse...ideea e, ca sa revin de unde am plecat, ca unul din motivele pentru care va apreciez, e ca niciodata cineva care va citeste opera – romane sau jurnale – n-o sa ramana cu vreo indoiala asupra convingerilor dumneavoastra. Nu sunt intotdeauna de acord cu vehementa, dar respect principiul din spatele ei.

Cam atat aveam a spune, uite ca a iesit un mesaj cat Ramadanul (as fi mers pe clasicul si romanescul „cat o zi de post", dar parca nu e de ajuns)...mie mi se pare ca va cunosc de mult, tot citindu-va jurnalele, de aceea mi-am ingaduit sa va scriu astfel.

Multa sanatate, Domnule Goma!...si mai ales, cat mai multi cititori cu ochi proaspeti!

Cu ganduri bune,

Claudia Draganoiu

Marti, 3 decembrie 2013

Flori BĂLĂNESCU

PARADIGME BASARABENE/ Paul Goma – un demers analitic şi didactic

Aliona Grati,

Paul Goma. Iniţieri în textul literar

(Pentru elevi, studenţi, profesori), Editura Arc, Chişinău, 2011

- din revista *Confesiuni* **-**

După cum sugerează titlul, cartea se vrea un ghid pentru a străbate mai lesne regatul scrierilor lui Paul Goma, în speţă, pentru descifrarea romanelor:

Din Calidor, Arta reFugii, Ostinato, Bonifacia şi a dicţionarului necanonic Alfabecedar.

Apărută într-o perioadă fastă pentru exegeza operei lui Goma (în 2011 a fost publicată cartea **Ancuţei Maria Coza, Paul Goma – Scriitura disidenţei, Tipo Moldova,** urmată în **2012 de Petru Ursache, Omul din calidor, Editura Eikon** şi de **Mariana Pasincovschi, Paul Goma. Biografie şi literatură**, Editura Limes), lucrarea Alionei Grati este mai mult decât un îndrumar în literatura lui Goma, fiind o introducere binevenită în profilul scriitorului, un „curs scurt" obligatoriu pentru înţelegerea vieţii şi operei, o

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

monografie de lucru.

Deşi cartea nu este voluminoasă (fiind în termeni de specialitate un „auxiliar şcolar"), este evident că autoarea a dorit în mod deliberat să reunească pe scurt profilul scriitorului- universul tematic al creaţiei- concepţia asupra literaturii cu câteva analize centrate pe titluri distincte. Aliona Grati developează credibil ceea ce Vladimir Beşleagă a afirmat recent despre Goma într-o emisiune a postului Tv Moldova 1:

„**fără o biografie de excepţie, nu există o operă de excepţie"**.

Structura propusă de autoare pentru înţelegerea şi aprofundarea tematică şi stilistică este una didactică. După cele câteva pagini introductive (**Nevoia cunoaşterii lui Paul Goma, Profilul scriitorului, Universul tematic al creaţiei, Concepţia asupra literaturii**), toate însoţite de referinţe critice, se intră metodic în analiza propriu-zisă. Fiecare analiză este una de specialitate şi se încheie, fără excepţie, după un model curricular, cu „*Dispozitiv practic: exerciţii*", menit să fixeze informaţia şi să dezvolte competenţele celor vizaţi.

„**Din calidor. Între mitul copilăriei şi realitatea istoriei"**.

Aliona Grati consideră că romanul **„Din calidor. O copilărie basarabeană este creaţia majoră a lui Paul Goma".**

Datorită acestui roman, satul Mana, locul de naştere al scriitorului, „rămâne un memorabil şi rezistent topos artistic al copilăriei" în literatura română. Satul fixat de Goma în conştiinţa literară are „valoarea unei matrice originare, e un centru al universului", dar şi „un sat reprezentativ pentru Basarabia secolului trecut". Romanul este „o reuşită invenţie de funcţionalitate lingvistică şi consacră un stil aparte – stilul Goma".

„**Arta reFugii. Drama refugiatului. Începutul unui exil perpetuu**".

Cel de al doilea volum al ciclului autobiografic –**ArtaRefugii.** *O copilărie transilvană* îi pare Alionei Grati important pentru literatura lui Goma datorită compoziţiei şi tehnicilor narative folosite de scriitor. Fugile atât de îndrăgite de Johann Sebastian Bach au devenit laitmotivul compoziţional al romanului Arta reFugii (şi nu numai). Stilul Goma i-a procurat psiholingvistei Tatiana Slama-Cazacu expresia:

„Cel mai mare copil-creator de limbă română".

„**Ostinato. Imaginea universului concentraţionar. Expresia stării de întemniţare şi apologia libertăţii în forme literar-muzicale".**

Este romanul care l-a consacrat pe Paul Goma drept „Un Soljeniţîn al românilor", după ce a apărut simultan în traducere germană la Suhrkamp şi în franceză la Gallimard, în 1971. Romanul are „o construcţie sferică, folosind tehnica cercurilor concentrice sau strategiile compoziţiei polifonice: dus şi întors în punctul iniţial", constituindu-se într-o „reflecţie despre limită şi libertate (...) este o apologie a libertăţii, scrisă cu o deosebită virtuozitate stilistică, o carte-protest faţă de încarcerarea omului pe motive ideologice, dar şi una profund umană despre iubire şi aşteptare, trădare şi fidelitate, suferinţă şi bucurie".

„Bonifacia. Tema iubirii. Proiecţii ale eternului feminin şipoezia deliciilor senzoriale".

Structura romanului este asemănătoare celei din **Ostinato**, cele trei părţi fiind „construite simfonic-circular pe schema «dus-întors»." De data aceasta, motivul central, care acaparează povestea, este femeia. Iubirea este scrisă la temperatura unei „poezii a deliciilor senzoriale", sfârşind „pe o notă ridicată", naratorul găsindu-şi „salvarea în cuvânt, în povestea povestită şi scrisă. Cuvântul salvează moartea sentimentului, dându-i sens în plan

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

metafizic”.

„**Alfabecedar – «cuvântarul» fără limite. Magia cuvântului în proza lui Paul Goma”**.

Cu o ediţie unică, ajunsă mai mult accidental la câţiva interesaţi şi cunoscători, **Alfabecedarul** este o carte mare, în ciuda lipsei de circulaţie: „adună în jur de 33 de mii de cuvinte noi, derivate din 896 de cuvinte standard sau din rădăcina cuvintelor ce fac parte din patrimoniul limbii române. Niciun alt scriitor nu a pătruns atât de adânc în substratul limbii române literare pentru a o recrea din interior”.

Pentru cele 68 de pagini, câte numără volumul prezentat, referinţele critice sunt impresionante: Mihai

Cimpoi, Andrei Ţurcanu, Alexandru Burlacu, Petru Ursache, Raluca Lazarovici, Daniela Sitar-Tăut, Flori Bălănescu, OvidiuNimigean, Nina Corcinschi, Eugen Ionescu, Ion Negoiţescu, Cornel Ungureanu, Vasile Baghiu, Eva Behring, Ion Simuţ, Daniel Cristea-Enache, Tatiana Slama-Cazacu, Mariana Pasincovschi, Ion Bogdan-Lefter, Mihail Vakulovski.

Alionei Grati îi reuşeşte un demers sintetic de aşezare la locul cuvenit a scrierilor lui Paul Goma, pe multiple niveluri, totodată, un exerciţiu didactic adresat nu numai elevilor şi studenţilor, ci şi profesorilor. O întreprindere necesară şi singulară din câte cunoaştem, cu atât mai mult cu cât cărţile lui Goma nu sunt cuprinse în aria curriculară de limba şi literatura română, că este vorba de Bucureşti sau de Chişinău, cel mult doar ca lectură opţională ori suplimentară în unele manuale alternative din sistem. Dacă pentru majoritatea elevilor şi studenţilor lucrarea Alionei Grati poate constitui un exerciţiu de iniţiere literară, pentru profesori trebuie să fie unul de aprofundare a universului literar Goma.

Paul Goma. Iniţieri în textul literar este, cum ar spune însusi Goma, cu un termen din **Alfabecedar,** o lucrare de o *rafinalitate* garantată.”

*

Lehamitea sau sufletele din raion/ OPINIE

Moldova.org > Social 29 Noiembrie 2013

Recunosc: în ultima vreme tot mai des m-am trezit întrebându-mă de ce mai rămân în Moldova. Pentru că lucrurile mergeau din ce în ce mai prost și statul moldovenesc parcă îți pregătea rucsacul și-ți și dădea un picior în fund să te cari fără păreri de rău sau remușcări.

Găseam același răspuns, deloc postmodernist, ba chiar tradiționalist de-a dreptul. Rămân pentru că aici e mama, casa în care am crescut, aici a trăit tata. Toată viața. A trăit mai rău ca mine, dar a rezistat. Nici nu s-a mutat de la sat la oraș, în schimbul câtorva vorbe iubitoare de partid și colhoz. Și a lăsat în urma lui ceva. Cărți, manuscrise – de care să avem grijă noi, o stradă care-i poartă numele. Uite ce tradiționalist sunt! Într-o țară ca-n primul meu roman, Pizdeț! Într-o țara foarte pudică, în care pomenirea în CV a Pizdeț-ului e o pată, o rușine.

Mă luase lehamitea, sila, scârba, greața, tot ca-n Pizdeț. Pentru că vedeam doar vechii nomenclaturiști puturoși pe cai albi și noii oligarhi, cu care se țineau de mânuțe. Nimic nou - poate doar pentru cei de la putere, care-și umpleau buzunarele prin cele mai vechi obiceiuri, prin cea mai veche profesie. Ei își împărțeau teritoriile, raioanele, noi eram sufletele din raion.

Mi-e lehamite și de iubirea estică, băloasă, nostalgică, sovietică. Nu mai merge liuboviul, pizdeț, ce nu e clar? După viol nu poate veni dragostea.

Dar după atâția ani (tata ar râde și m-ar întreba: care atâția, încă nu ești

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

moşneag?!) s-a întâmplat un lucru bun. Poate singurul lucru bun ce i se întâmplă Moldovei de zeci de ani. Moldova s-a apropiat de Europa. Mai pe-o coastă, mai pe burtă. Dar aşa apare speranţa, când totul părea pierdut.

Felicitări, Moldova! Mai aproape de Europa, mai aproape de România! Mai aproape de normalitate şi mai departe de viol. Mai departe – sper! – de vremuri în care vreun fost şef să se laude public că nu-ţi dă salariul că n-are chef. Mai departe de vânzarea raionului cu tot cu suflete. Eu mă declar mulţumit!

de Alexandru Vakulovski

4 decembrie 2013

On The Road basarabean – **Arta Refugii/** OPINIE
Moldova.org > Social 04 Decembrie 2013

După ce a apărut, în 1957, romanul Pe drum (**On The Road**) de Jack Kerouac, a devenit imediat una dintre cele mai importante cărţi ale generaţiei Beat, pentru unii chiar cea mai importantă, numind-o Biblia generaţiei Beat. Acţiunea romanului se desfăşoară pe drum şi aşa a apărut o subspecie a romanului: romanul On The Road, romane ale căror acţiuni au loc pe drum.

Cel mai reprezentativ On The Road românesc (şi basarabean) este de departe **Arta Refugii** de Paul Goma. Romanul narează drama unui copil de refugiaţi basarabeni după cel de-al doilea război mondial, când Basarabia a fost cedată. Dacă On The Road-ul lui Kerouac era centrat pe sex, droguri şi rock-and-roll, **Arta Refugii** lui Paul Goma este un roman zguduitor despre o copilărie distrusă, ţări distruse, oameni distruşi. La fel ca la Kerouac – efectele sunt asemănătoare, dar cauzele sunt total opuse.

Arta Refugii e un roman atât de bine scris, încât ai impresia că e continuarea **Amintirilor din copilărie a lui Ion Creangă**, naratorul e copil, are o mulţime de poveşti de spus, are atâtea de povestit. De aici şi oralitatea romanului. Iar ceea ce face Paul Goma cu limba română este pur şi simplu genial. Naratorul îşi schimbă limba de la un personaj la altul, de la o localitate la alta, jocurile de cuvinte îţi dau senzaţia că citeşti poezie, nu roman.

Dar Amintirile din copilărie ale lui Paul Goma, deşi ar fi trebuit să fie vesele, simţi asta, sunt dramatice, sunt pline de durere şi chin. Sunt lecţii dure, sunt învăţarea cuvintelor noi prin experienţe noi, deloc plăcute. Cum e învăţarea re-ului, de exemplu. Re- de la rechin, re- de la re-dau sau de la re-fugiat. Şi variantele ardeleneşti: rifujat, fujat, vinitură. Copilul refugiat învaţă şi satele: unul după altul, direcţia fiind spre Apus. Însă nu e o călătorie de plăcere, nici liberă, totul transformându-se într-o capcană, odată cu instalarea comuniştilor în România. Comunişti – ruşi, sinonime pentru un copil. Care ar vrea doar să se joace, cu băieţi şi fete, şi să se oprească odată într-un loc căruia să-i spună acasă.

Romanul are ca subtitlu *O copilărie transilvană* şi e compus din şase părţi, fiecare ţinând de un loc: Gusu, Buia, Sibiu, Buia, Şeica Mare, În Gară. Arta refugii fiind o autoficţie (cum îi spune Paul Goma), adică pornind de la autobiografic, evocă oricum o grămadă de locuri prin care a trecut copilul-narator. O copilărie-călătorie mai mult decât traumatizantă. Copilul, ca şi părinţii lui, devine nomad în căutarea unui loc în care să se stabilească, devine nomad fugind de nomazii care i-au ocupat casa şi ţara. Care îi urmăresc pe refugiaţi în re-fuga lor. Şi îi ajung. Refugiul este şi mai dramatic când cei care ar trebui să-i ajute pe fugari, cei de acelaşi neam, îi predau comuniştilor de pe urme. Astfel familia refugiată este legată cu sârmă şi

14/08/2014

trimisă la Sibiu, de unde basarabenii erau trimişi în URSS, vorba vine. De fapt direct în Siberia. În care tatăl copilului narator a mai fost, tocmai de aia falsifică actele ca să rămână în România. O România care mai târziu îi bagă în beciurile securităţii. Copilul asistă neputincios, gara devine un acasă pentru el când îşi caută părinţii.

Arta Refugii este scris într-un limbaj copilăresc, alert. Copilul descrie ce vede, fără să judece prea mult. Dacă la Kerouac personajele se droghează pentru senzaţii tari, în **Arta Refugii** personajele parcă ar fi drogate de sistemul totalitarist, de lumea infectată de comunism. Infectarea are loc mai repede decât fuga. Şi pentru copilul care povesteşte înseamnă maturizarea cu forţa.

Arta Refugii este şi un roman despre basarabeni în general. Puţine pagini există în literatură în care basarabenii sunt descrişi atât de cald. Căldura vine şi din… un fel de milă-dragoste pe care ne-o provoacă.

Arta Refugii este şi un manual de istorie. De fapt e un roman mai bun decât un manual de istorie. Pentru că istoria se falsifică – o ştim pe pielea noastră. Pe Paul Goma e imposibil să-l falsifici.

E curios că şi ultimul roman basarabean on theroad, Un american la Chişinău, are loc tot în Ardeal, doar că personajul principal este student, la începutul secolului nostru. Cum se vede, arta refugii continuă, deşi comunismul s-a prăbuşit zgomotos. Post-comunismul îi fugăreşte pe basarabeni de la casele lor în continuare. Să nu plângi este titlul fiecărui subcapitol din ultima parte a romanului **Arta Refugii**. Să nu plângi ar putea fi şi titlul unui capitol despre fuga şi re-fuga continuă a basarabenilor.

Nu plângi, dar adevărul e că îţi vine. În momentul acesta intru pe site-ul lui Paul Goma (paulgoma.com) şi văd: Apatrid şi Refugiat politic în Franţa: de 36 ani, 0 luni, 3 zile, 12 ore…

Alexandru Vakulovski

*

Moni Stănilă: Trei zile în care să te gândeşti la oameni dragi

Moldova.org > Social 04 Octombire 2013

Acum două zile internetul era plin de mesaje pentru aniversarea lui Paul Goma. Atât de plin încât am înţeles o dată în plus comportamentul schizoid al poporului nostru. De pe ambele maluri ale Prutului. Sărbătorim oficial, cu pompă şi confeti, toţi greii artei. Cei care au fost, sunt şi se pare că vor fi (primii în manuale). Nu mai dau nume, îi ştiţi şi voi. Cei care, sub un sistem sau altul, au ieşit în faţă.

Însă există oameni cu majusculă - artişti, scriitori – sub al căror nume nu se fac simpozioane oficiale şi nici nu sunt socotiţi (cine are urechi de auzit să audă) „patrimoniu intangibil”. Însă noi, cei simpli, nu avem albeaţă pe ochi. Ştim şi noi care ne sunt maeştri şi, oficial sau nu, îi salutăm, îi respectăm.

A fost, după cum am spus, ziua de naştere a lui Paul Goma. Acum două zile. În familia mea am pomenit numele tatălui socru Alexei Vakulovski. Născut pe 3 octombrie. Din păcate, trecut deja de şapte ani la cele veşnice. Astfel încât nu ne rămâne decât să îl pomenim. Şi să îi lansăm cartea. Chiar astăzi, la Republica.

O carte cutremurătoare. Despre foametea organizată din 46-47. Dacă aş rezuma-o într-o frază, prima care îmi vine în minte e „ne-au măturat podurile”. Rolul deplin al lui Alexei Vakulovski e că s-a gândit să o facă şi a avut răbdare să adune mărturiile supravieţuitorilor din satul Antoneşti. Sau

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

cum spunea într-un comentariu pe facebook Nina Corcinschi: „Cinste autorului pentru câtă suferinţă şi-a putut asuma”. Deci nu doar alaltăieri pe marele Paul Goma l-am sărbătorit, ci şi ieri pe tătelul Alexei, pe care, Doamne, numără-l cu drepţii.

A doua ediţie a cărţii, de la Tracus Arte, are o copertă ilustrată cu o lucrare a unui alt mare maestru: Silviu Oravitzan. Un artist plastic de o mare profunzime. Cum se naşte unul la un secol. Un pictor care uneşte în lucrările sale cerul cu pământul, ale cărui mesaje în cruce şi lumină depăşesc viaţa şi moartea, iar în acelaşi timp vestesc învierea.

Coincidenţă sau nu, astăzi îl sărbătorim pe Silviu Oravitzan, căruia deşi e născut în Banat, nu îi pot spune pictor bănăţean, ci universal. Un om mare, un artist la fel de mare. Fără contradicţii între viaţa sa şi opera sa. La fel ca în cazul lui Paul Goma sau Alexei Vakulovski. Fiindcă oamenii cu adevărat mari sunt ceea ce propovăduiesc.

La mulţi ani, maestre! Vă purtăm cu noi. Iar pe voi, dragi cititori, vă aşteptăm la lansarea din această seară: În gura foametei, o carte despre care a scris şi Paul Goma, cu o copertă de Silviu Oravitzan.

de Moni Stănilă

*

5 decembrie 2013
Procesul prizonierilor români şi germani de la Chişinău, din 6-12 decembrie 1947 (I)

5 decembrie 2013, 08:24 deMihai TascaDevino

Generalul Feodor Tutuşkin, fostul ministru de Interne al RSSM, şi generalul Iosif Mordoveţ, fostul ministrul al Securităţii de Stat - proncipalii organizatori ai procesului. FOTO Muzeu MAI şi Muzeu SIS

Capitala RSS Moldoveneşti s-a numărat printre cele nouă oraşe din URSS unde în lunile octombrie-decembrie 1947 au fost organizate procese publice în cadrul cărora au fost condamnaţi 136 de prizonieri deţinuţi în lagărele sovietice.

ŞTIRI PE ACEEAŞI TEMĂ

Printre cei judecaţi erau 19 generali, 68 de ofiţeri şi 49 de soldaţi germani şi din ţările aliate. La procesul care a avut loc la Chişinău, pe 6-12 decembrie, au fost condamnaţi zece militari: trei germani (dintre care un general) şi şapte români (unul fiind colonel). Doi români au primit câte 20 de ani, ceilalţi opt prizonieri – câte 25 de ani.

Odată terminate luptele pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial, Uniunea Sovietică a împărţit şi şi-a asumat teritorii ale statelor învinse, a instalat în ţările ocupate regimuri pe placul ei, a obligat statele cotropite să-i plătească despăgubiri, a fost parte activă în procesul pentru condamnarea naziştilor, de la Nürnberg (1945-1946) etc.

Însă toate acestea au avut loc în afara graniţelor URSS, iar ideologii sovietici au sesizat că populaţia de rând, care a contribuit mult la victoria asupra fascismului, rămânea departe de bucuria victoriei şi a procesului de condamnare a fascismului.

14/08/2014

DECISE DE PARTIDUL COMUNIST

Conducerea sovietică a înţeles (inclusiv pentru a obţine dividende politice) că era nevoie de organizarea unor acţiuni de amploare în interiorul URSS, pentru a-i pedepsi pe cei învinşi, ca cetăţenii simpli să simtă victoria asupra fascismului din interiorul ţării. Astfel, la doi ani de la terminarea războiului, la 6 septembrie 1947, la Moscova s-a decis organizarea unor procese judiciare publice pentru condamnarea prizonierilor germani şi a aliaţilor lor aflaţi în lagărele din URSS. Judecăţile trebuiau să se desfăşoare în lunile octombrie-decembrie a aceluiaşi an.

Pentru a atinge efectul scontat, asemenea procese urmau să aibă loc concomitent în nouă oraşe ale URSS (Sevastopol, Chişinău, Cernigov, Vitebsk, Bobruisk, Stalin, Poltava, Gomel şi Novgorod), urmând să fie judecaţi 136 de prizonieri, printre care erau 19 generali, 68 de ofiţeri şi 49 de soldaţi. După naţionalitate, aceştia erau: 117 germani, 13 maghiari şi 6 români.

Drept bază juridică pentru procese a servit un decret al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 19 aprilie 1943 „Cu privire la condamnarea ticăloşilor germano-fascişti care se fac vinovaţi de omorârea şi schingiuirea populaţiei sovietice şi a prizonierilor armatei roşii, condamnarea spionilor, trădătorilor şi a complicilor lor“.

Pregătirea şi desfăşurarea unor procese de o asemenea rezonanţă într-un timp scurt era dificil de realizat, aşa încât Moscova a solicitat de la executanţi maximă responsabilitate şi organizare.

INDICAŢII DE LA MOSCOVA

Despre proces, Chişinăul a fost informat la 27 septembrie 1947, de către ministrul Afacerilor Interne al URSS, generalul Kruglov, care, într-o depeşă strict secretă, adresată ministrului de Interne al RSS Moldoveneşti, generalului Feodor Tutuşkin, îl informa că „potrivit hotărârii organelor superioare, în lunile octombrie-decembrie, în mai multe oraşe ale URSS, inclusiv în Chişinău, vor fi organizate procese în cazul foştilor militari ai armatelor duşmane şi ai organelor de represiune“. Ministrul din RSSM mai era prevenit că pentru coordonarea activităţii a fost delegat, din Moscova, colonelul Belov, şeful secţiei I-a a Direcţiei principale pentru prizonierii de război şi internaţi a MAI al URSS, care, împreună cu Tutuşkin, „poartă răspundere personală pentru pregătirea procesului“, iar despre mersul pregătirilor trebuiau să raporteze la Moscova la fiecare cinci zile.

Nota generalului Kruglov conţinea lista prizonierilor care urmau să fie judecaţi la Chişinău. Curios este faptul că abia la sfârşitul scrisorii Kruglov dispunea ca despre conţinutul acesteia

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

să fie informaţi secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) al Moldovei, tovarăşul Koval, şi preşedintele Consiliului de Miniştri al RSSM, A. Rudi.

Întru executarea depeşei de la Moscova, ministrul de Interne Tutuşkin şi ministrul Securităţii de Stat al RSSM, generalul Iosif Mordoveţ, au semnat un acord prin care fiecare instituţie şi-a asumat anumite obligaţii. Tot atunci s-a format un grup de lucru pentru anchetarea preliminară a inculpaţilor, din care făceau parte zece ofiţeri-anchetatori, opt militari (membri ai grupului operativ), un responsabil de coordonare, grupul de contabilitate şi finanţe, grupul de pază internă şi câteva dactilografe. În total erau 32 de persoane.

De asemenea, a fost redactat un plan de activitate foarte detaliat, care se referea inclusiv la programul de lucru al grupului. De exemplu, se începea la ora 10.00 şi dura până la 17.00, după care urma o pauză până la ora 20.00. Se continua apoi până la 24.00, iar până la ora 01.00 se făceau totalurile zilei. Pentru interogarea fiecărui bănuit, au fost repartizaţi câte doi anchetatori şi un translator. Totodată, mai mulţi lucrători operativi au fost trimişi în raioane să interogheze martorii şi să colecteze probe.

PROBLEME DE ORGANIZARE

Termenul scurt pentru pregătirea procesului a generat o serie de probleme organizatorice. Astfel, la 9 octombrie, Tutuşkin îi scria lui Kruglov că la acea dată mai mulţi prizonieri care urmau să devină inculpaţi încă nu fuseseră aduşi la Chişinău. Din această cauză, primele dosare penale au fost pornite abia pe 9 octombrie. Totodată, materialele „Comisiei Extraordinare de Stat pentru stabilirea şi cercetarea crimelor cotropitorilor germano-români şi a complicilor“, din care trebuia să fie extrase anumite documente, încă nu fusese puse la dispoziţia grupului de lucru. În lipsa unor materiale compromiţătoare în privinţa viitorilor inculpaţi, depeşele privind trimiterea la Chişinău a unor martori dintre militarii făcuţi prizonieri erau expediate la Moscova zilnic.

Iniţial, la Chişinău urmau să fie judecaţi nouă militari (trei germani şi şase români). Însă, până la urmă, s-a găsit şi al zecelea, un român. În lipsă de militari români cărora li se puteau imputa fapte criminale de război, sovieticii s-au mulţumit cu un militar şi şase jandarmi, mulţi dintre care nici pe linia întâi nu fuseseră.

Procesul de pregătire luase o asemenea amploare încât în anumite zile în maşinăria procesului erau antrenaţi până la 150 şi chiar mai multe persoane (pe 1 decembrie, de exemplu, erau 15 persoane venite de la Moscova, 20 de lucrători operativi aduşi din raioane, 75 de martori), la care se adăuga personalul grupelor de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

lucru şi lucrătorii operativi trimişi în teritoriu.

ÎNVINUIŢII

Nu se cunoaşte după ce criterii erau selectaţi cei care ajungeau pe banca acuzaţilor, dar pentru anchetare la Chişinău au fost aduşi următorii prizonieri din lagărele din interiorul URSS:

1 General-maior al armatei germane Stanislaus von Dewitz Krebs, născut la 21 martie 1892, în localitatea Groβ-Yauth, districtul Rosenberg (Prusia de Vest), german. Între 29 mai şi 21 august 1944 a fost comandant militar şi şef al garnizoanei din Chişinău;

2 Locotenent major al armatei germane Klink Heintz, născut în anul 1916, în oraşul Demerburg, german. Comandantul companiei I, batalionului de geniu 754, corpul de armată 44 al armatei germane;

3 Sondeführer al armatei germane Wilhelm Haiselgardt, născut în anul 1898, în oraşul Thüringen, landul Wittenberg, german. Fost responsabil de rechiziţionările agricole din oraşul Chişinău.

Ceilalţi şapte prizonieri au fost militari ai Armatei Române, şase dintre care erau ofiţeri în cadrul batalionului 4 de jandarmi, care, în perioada iulie-august 1944, a fost dislocat în comunele Ulmu, Condriţa, Malcoci şi Cărpineni din judeţul Chişinău.

4 Colonelul Iustin Marinoiu, născut în 1895, în oraşul Odobeşti, judeţul Vrancea, român, fost comandant al batalionului XIII de puşcaşi de munte. În vara anului 1944, în calitate de comandant al regimentului 39 de infanterie, a staţionat în satele Ghetlova, Seseni, Bulboaca şi în Mănăstirea Ţigăneşti;

5 Căpitanul Aurel Butnaru, născut în 1914, în comuna Şoarş, judeţul Braşov, român. Adjunctul comandantului batalionului IV de jandarmi cu sediul în comuna Ulmu;

6 Locotenent al jandarmeriei române Ioan-Iordan Demetrian, născut în 1915, în oraşul Ploieşti, român. Comandantul companiei 2, batalionul IV, dislocat în iulie-august 1944 în comuna Căpriana;

7 Locotenent al jandarmeriei române Ion Nicolae Jurea, născut în 1916, în Bucureşti, român. Comandantul companiei 3 de jandarmi, batalionul IV. Din august 1943 până în martie 1944, s-a aflat la Odesa, fiind comandantul companiei 87 de poliţie. În lunile iulie-august 1944, Jurea s-a aflat în comunele Malcoci şi Condriţa;

8 Locotenent al jandarmeriei române Răducan Dumitru Şontea, născut în 1907, în comuna Crainici, judeţul Mehedinţi, român, ofiţer pentru aprovizionare. În lunile august 1943 - martie 1944, s-a aflat în satul Durmanovca, regiunea Odesa, iar în lunile

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

iulie-august 1944 - în comuna Ulmu;

9 Locotenent al jandarmeriei române Vasile Constantin Marinaş, născut în 1902, în comuna Bălăneşti, judeţul Olt, român. Comandant de pluton, batalionul IV de jandarmi. În lunile iulie-august 1944 a staţionat în comuna Condriţa;

10 Locotenent al jandarmeriei române Petre Gheorghe Şuvar, născut în 1910, în comuna Nisipi, judeţul Vâlcea, român. Comandantul companiei 3, batalionul IV. În lunile iulie-august 1944 s-a aflat în comuna Condriţa.

Prizonierii, potrivit indicaţiilor Moscovei, trebuiau să ajungă la Chişinău într-o stare fizică satisfăcătoare, să se poată mişca de sine stătător şi să fie îmbrăcaţi în uniformă de iarnă. Însă un examen medical efectuat la 11 octombrie arăta că prizonierii sufereau de multiple maladii - nervozitate, miocardită, ateroscleroză, malarie, iar un german avea distrofie de gradul I. Acesta, până la urmă, a fost exclus din lista inculpaţilor. Luând cunoştinţă de certificatele medicale, Belov a dispus alimentarea suplimentară a prizonierilor.

La 13 noiembrie 1947, Tutuşkin informa Moscova că toţi prizonierii au fost puşi sub învinuire în baza art. 1 al decretului din 19 aprilie 1943, care stabilea pedeapsa cu moartea prin spânzurare. ;

Conducerea URSS a decis să organizeze procese de judecată publice pentru a demonsta încă o dată cine sunt învinşii şi cine învingătorii.

Mihai Taşcă, istoric

Rechizitoriul şi acuzaţiile

Rechizitoriul a însumat chintesenţa celor 18 volume de documente întocmite în procesul de anchetare. Volumele conţineau procesele-verbale de interogare a inculpaţilor, materialele venite din teritoriu şi unele documente extrase din dosarul Comisiei Extraordinare de Stat pentru stabilirea şi cercetarea crimelor cotropitorilor germano-români şi a complicilor lor.

Potrivit Comisiei de Stat, pe durata administrării germano-române a teritoriului RSSM (aici şi în continuare citãm din ziarul „Moldova Socialistă“, păstrând originalul) „ocupanţii germano-români au nimicit 61.246 de cetăţeni paşnici şi 2.603 prizonieri sovietici şi au mânat la muncă de robi în Germania 47.242 de oameni, pricinuind o pagubă materială în valoare de 13.387.208 mii de ruble“.

Rechizitoriul a fost publicat în oficiosul "Moldova

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

socialistă" din data de 7 decembrie 1947. FOTO Mihai Taşcă

Iată învinuirile aduse celor zece inculpaţi:

Generalului Stanislaus von Dewitz Krebs i s-a incriminat faptul că, fiind de la 29 mai până la 21 august 1944 comandant militar şi şef al garnizoanei din Chişinău, „a stabilit pe teritoriul supus lui un regim terorist, prin care erau încălcate toate drepturile omeneşti, oamenii sovietici fiind supuşi la împuşcări în masă, omoruri, bătăi şi chinuri monstruoase“. Generalul se mai făcea vinovat că în cele trei luni cât a deţinut funcţia respectivă „au fost omorâţi în chinuri, împuşcaţi şi arşi peste 2.000 de oameni sovietici nevinovaţi cu nică“. Tot el era responsabil că în oraş au fost distruse parcul de tramvai, apeductul, sistemul de canalizare, moara, staţia electrică, telegraful şi poşta.

Klink Heintz a fost acuzat de faptul că, fiind trimis la dispoziţia lui Stanislaus von Dewitz Krebs, a „trimis cudeasâla locuitorimea sovietică la lucrări de apărare pentru zidirea feluritor întărituri“.

Sondeführer al armatei germane, Wilhelm Haiselgardt, potrivit actului de învinuire, a rechiziţionat pentru armata germană animale şi produse agricole în regiunea Voroşilovgrad, a trimis în Germania circa 600 de persoane. Aflându-se, din martie 1944, pe teritoriul RSSM a trimis în Germania peste 300 de moldoveni, a organizat o colonie agricola în satul Cneazevca, raionul Leova, unde a impus măsuri drastice de organizare etc.

Anchetatorii l-au găsit vinovat pe colonelul român Iustin Marinoiu de faptul că, „găsindu-se de la luna iulie 1941 în oştirile cotropitorilor germano-români pe teritoriul vremelnic ocupat al URSS, săvârşea personal multe acte criminale asupra cetăţenilor sovietici paşnici nu numai în RSS Moldovenească, dar şi în Berdeansk, Sudak, în multe localităţi din regiunea Cernăuţi“. Totodată, staţionând în vara lui 1944 în RSSM, a jefuit populaţia şi Mănăstirea Ţigăneşti.

Ofiţerilor Aurel Butnaru, Iordan Demetrian, Ion Jurea, Răducan Şontea, Vasile Marinaş şi Petre Şuvar li s-a încriminat faptul că, sub pretextul luptei cu partizanii, au reţinut cetăţeni sovietici, i-au chinuit şi i-au împuşcat.

Hotărârea Biroului Comitetului Central al Partidului Comunist din RSSM

În ajunul procesului

S-a implicat în organizarea procesului şi Biroul Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Moldova, care a adoptat o hotărâre în luna noiembrie. Aceasta obliga Consiliul de Miniştri al RSSM să identifice sala potrivită pentru desfăşurarea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

procesului, să cazeze şi să alimenteze persoanele aduse la proces, să difuzeze materiale în presa scrisă şi la radio etc.

La rândul său, Consiliul de Miniştri, printr-o hotărâre din 3 decembrie 1947, a obligat şeful Direcţiei cultură a Guvernului să pună la dispoziţia Tribunalului Militar localul Teatrului Rus „A.P. Cehov“, care avea o capacitate de 600 de locuri.

Procesul trebuia să dureze şapte zile (6-12 decembrie), iar toate comitetele raionale de partid „urmau să asigure publicul necesar pentru a umple sala“ - să aleagă muncitori şi colhoznici de încredere şi să-i aducă la proces. De exemplu, Comitetul orăşenesc de partid Chişinău, pe tot parcursul procesului, trebuia să asigure prezenţa în fiecare zi a câte 300 de persoane (asigurarea numărului necesar de oameni în ziua de deschidere, 6 decembrie, şi cea de terminare a procesului, 12 decembrie, era exclusiv responsabilitatea acestuia), iar fiecare raion, în funcţie de capacităţi, a fost obligat să contribuie cu un număr exact de oameni.

La indicaţia lui Belov, martorii aduşi la proces au fost cazaţi într-un cămin din str. Armenească, nr. 2, din Chişinău, iar pentru a cunoaşte starea lor de spirit şi a preîntâmpina ieşiri nedorite, s-a dispus supravegherea lor discretă.

7 decembrie 2013

Una din consecinţele ocupaţiei a fost instituirea terorii comuniste pe teritoriul R.S.S.Moldoveneşti - creatură nelegitimă al U.R.S.S.

Cronologia terorii comuniste din prima ocupaţie sovietică a teritoriilor româneşti de la Est de Prut

Evenimentul

1940, 23-26 iunie

Comisarul poporului pentru Afacerile Externe ale URSS V. Molotov îl informează pe ambasadorul german la Moscova, contele Friedrich Werner von der Schulenberg, despre intenţia guvernului sovietic de a cere României cedarea Basarabiei şi Nordului Bucovinei de a recurge la forţă, dacă guvernul roman nu se declară imediat de accord cu aceste cedări teritoriale.

1940, 23 iunie

Un număr de circa 23 de avioane sovietice depăşesc frontiera cu România şi pătrund până deasupra oraşului Chişinău. Această activitate aeriană depăşeşte cadrul recunoaşterii din zilele precedente şi constituie o agresiune aeriană asupra României.

1940, 26 iunie

Comisarul poporului pentru Afacerile Externe ale URSS V. Molotov înmânează ministrului României la Moscova Gh. Davidescu, nota ultimativă a guvernului sovietic, prin care cere cedarea imediată teritoriilor româneşti de la Est de Prut, conform unei hărţi anexate.

1940, 27 iunie, ora 17.00

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

La Bucureşti are loc o întrevedere între regele Carol al II-lea şi Killinger. Întrebat ce atitudine va avea guvernul roman faţă de untimatumul sovietic, regele Carol al II-lea s-a pronunţat hotărât că armata română poate să opună rezistenţă URSS cu condiţia ca Germania să împiedice ca Ungaria şi Bulgaria să atace pe la spate România.

1940, 27 iunie

Guvernul sovietic cere evacuarea teritoriilor revendicate în decurs de patru zile începând cu 28 iunie, ora 14.00 (ora Moscovei).

1940, 27 iunie

Guvernul român declară că "pentru a evita gravele urmări pe care le-ar avea decurgerea la forţă şi deschiderea ostilităţilor în această parte a Europei, se vede nevoit să satisfacă condiţiile de evacuare specifice în răspunsul sovietic"

1940, 29 iunie

În dimineaţa zilei de 28 iunie guvernul de la Bucureşti a fost constrând să accepte official cedarea teritoriilor rămâneşti de la Est de Prut sovieticilor.

1940, 28 iunie

Forţele Armaiei Roşii au ocupat oraşele Chişinău, Cernăuţi şi Cetatea Albă.

1940, 28 iunie

Autorităţile comuniste încep arestările în masă a funcţionarilor ce au activat în timpul administraţiei româneşti.

1940, 28 iunie - 3 iulie

În timp ce se retrageau mulţi militari români au fost reţinuţi şi dezarmaţi de sovietici.

1940, 30 iunie

Apare primul număr al ziarului „Basarabia sovietică" în limbile română şi rusă. Iniţial ziarul era difuzat gratuit.

1940 28 iunie-1 iulie

Administraţia sovietică instituită în regiune a ordonat deposedarea de bunuri a Capelelor de pe lângă Palatul Mitropolitan, Facultăţii de Teologie, Seminarului Teologic, Liceului Eparhial de Fete, Liceului „B. Petriceicu-Haşdeu", Liceului „A. Russo", Şcoalii Normale de Băieţi, Liceului „Regina Maria", Facultăţii de Agronomie, Liceului Militar „Regele Ferdinand", Azilului de Bătrâni „Sfântul Alexandru", Închisorii Centrale, Şcolii Naţionale de Viticultură, Azilului „Cavalji", Spitalului „Costiujeni", Casei copilului, Ospătăriei Saracilor din Piaţa Nouă, 20, celor trei biserici militare, şi Bisericii greceşti.

1940, iunie-august

Autorităţile sovietice au arestat toţi foştii deputaţi din Sfatul Ţării care au rămas pe teritoriile ocupate.

1940, 2 iunie

La Moscova a avut loc şedinţa Biroului Politic al CC al PC(b) din URSS la care au participat Stalin, Molotov, Kaganovici, Beria, Hruşciov, Kalinin, Voroşilov la care s-au pus în discuţie "Problemele CC al PC(b) din Ucraina".

1940, 3 iulie, ora 12.00

La ora 14.00 autorităţile sovietice de ocupaţie au închis punctele de trecere la frontieră, astfel în România au reuşit să treacă doar o parte din cei care au dorit să se refugieze.

1940, 3 iulie

Preşedinţia Consiliului de Coroană a declarat această zi - Zi de Doliu în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

România.

La ora 13.00 toată populaţia Ţării a păstrat un minut de reculegere. Circulaţia a fost complet suspendată în întreaga ţară la aceeaşi oră pentru un minut.

1940, 9 iulie

Conform hotărârii CCP din URSS pe teritoriile româneşti ocupate au început a activa tribunalele militare care urmau să examineze "infracţiunile contarevoluţionare şi de banditism". În acest fel, autorităţile de la Kremlin legalizează fabricarea dosarelor politice locuitorilor de pe teritoriile româneşti ocupate şi judecarea lor conform legislaţiei RASSM - stat fantomă creat cu scopul sovietizării ţinutului dintre Nistru şi Prut.

1940, 10 iulie

Organele de stat sovietice, împreună cu conducerea unicului partid politic din URSS-PCUS, au decis unirea teritoriului Basarabiei cu cel al RASSM.

1940, 10 iulie

Administraţia sovietică de la Kremlin a decis suplimentarea trupelor NKVD-iste şi majorarea numărului unităţilor militare de escortă pe teritoriul Moldovei de la Est de Prut, totul în scopul arestării imediate a funcţionarilor administraţiei româneşti rămaşi pe teritoriile ocupate de sovietici.

1940, iulie - Liderii de la Kremlin au creat la Chişinău o comisie ce avea sarcina să recruteze tineri la muncă pe „şantierele comuniste" din raioanele estice şi nordice ale URSS.

1940, 23 iulie

La indicaţia autorităţilor comuniste de la Kremlin au fost lichidate breslele-sindicatele româneşti fiind declarate a fi reacţionare deoarece din ele făceau parte atât muncitorii, cât şi patronii, iar în doctrina sovietică concepţia luptei de clasă era principalul.

1940, iulie

Ostaşii Armatei Roşii au arestat şi împuşcat pe teritoriul morii din Orhei colectivul orchestrei simfonice de la Chişinău care a decis să revină pe teritoriile ocupate dintr-un turneu de la Bucureşti.

1940, iulie

La indicaţia NKVD-ului de la Moscova zilnic foştii ofiţeri din Armata Albgardistă, stabiliţi pe teritoriile ocupate erau chemaţi la secţiile locale, iar în timpul nopţii - arestaţi.

1940, 1 august

În conformitate cu legislaţia URSS, veniturile muncitorilor, funcţionarilor, oamenilor de artă, poeţilor, precum şi a medicilor, avocaţilor şi a altor categorii sunt supuse impozitării sovietice.

1940, 2 august

Autorităţile de stat din URSS decid ca pe teritoriul ocupat de la Est de Prut să fie constituită o nouă republică unională. Se formează RSSM. Preşedinte este desemnat comunistul transnistrean T. Konstantinov.

1940, 3-4 august

A avut loc un nou val de arestări în masă a mai multor funcţionari, deţinători de funcţii în administraţia românească, inclusiv, Chiril Severin, Nicolae Pascaru, Nicolae Stog, Alexandru Melnicenko ş.a.

1940, 8 august

Autorităţile sovietice de ocupaţie au creat NKVD-ul local - organ de teroare şi represiune. Conducerea acestuia i-a fost încredinţată maiorului de securitate sovietic Nicolai Sazâkin.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

1940, 9 august

Conducerea sovietică continuă politica de depopulare a teritoriului românesc al Moldovei de la Est de Prut solicitând a fi recrutaţi încă 20 000 muncitori pentru industria grea şi extractivă unională.

1940, 12 august

Administarţia sovietică lichidează sistemul românesc de învăţământ, îl substituie cu cel sovietic şi introduce studierea obligatorie în şcoli a limbii ruse.

1940, 14 august

Conform directivei Moscovei Comitetul regional al Partidului Comunist (bolşevic) din RASSM - Moldobkomul - i s-a conferit statutul de Partid Comunist al RSSM. În aşa mod organele de partid sovietice se extind şi pe teritoriile de la Est de Prut. Prim-secretar a fost numit docilul Kremlinului P. Borodin, rus de naţionalitate.

1940, 15 august

Prezidiul Sovietului Suprem al URSS a emis decretul "Cu privire la restabilirea pe teritoriul Basarabiei a legislaţiei sovieticere reritoare la naţionalizarea pământuilui". Conform acestuia, tot pământul şi subsolul, pădurile şi apele au trecut în posesia statului.

1940, 15 august

Prezidiul Sovietului Suprem al URSS a emis decretul "Cu privire la naţionalizarea băncilor, întreprinderilor industriale şi a căilor de comunicaţii din Basarabia".

1940, 21 august

În baza unei hotărâri a organelor de conducere de la Kremlin şi preluată de cele de partid locale s-a stabilit refacerea şi concentrarea industriei Moldovei. În pofida faptului că proprietar se considera URSS, majoritatea investiţiilor de capital - şase milioane ruble - au fost alocate din bugetul republican şi nicidecum de cel unional.

1940, 28 august

Conducerea sovietică continuă politica de depopulare a teritoriului românesc ocupat dintre Nistru şi Prut solicitând a fi recrutaţi încă 21 000 muncitori pentru industria grea unională.

1940, 31 august

La indicaţia autorităţilor sovietice de la Kremlin, Prezidiul Sovietului Suprem al RSSU a înaintat un proiect de lege: "Cu privire la repartizarea populaţiei Basarabiei, Nordului Bucovinei, RASSM între RSSU şi RSSM". Conform acestuia RSSU I s-a atribuit un teritoriu populat de 337 122 de români, ceea ce constituie 20,94% din numărul de locuitori.

1940, august

La indicaţia organelelor NKVD-ului de la Moscova, organele NKVD-ului de la Chişinău la sfârşitul lunii au organizat transferarea mai multor mii de reprezentanţi ai administraţiei publice care au activat în perioada românească în lagărele de corecţie prin muncă din RSS Kazahstan, regiunea Kazan (RASS Tatară), Karaganda, Siberia, lagărele Vâtegorsk, Veatsk, Cerepoveţ.

1940, 1 septembrie

Banca Naţională a URSS a emis o înştiinţare în conformitate cu care toate operaţiile bancare din teritoriile româneşti ocupate urmau să se înfăptuiască în valută sovietică. Din acest moment leul românesc e scos din circulaţie şi substituit cu rubla sovietică.

1940, 10 septembrie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

În conformitate cu hotărârea CCP din URSS nr.1667 oraşul Chişinău a fost trecut în categoria oraşelor cu regim special de gradul II, în care nu aveau dreptul să locuiască persoanele consamnate penal în baza articolelor: 58 - crime contrarevoluţionare; 59-3 - banditism; 74 - acte de huliganism din partea indivizilor cu două condamnări; 107 - speculă; 193-24 - spionaj (Codul Penal al RSSU a fost în vigoare pe teritoriul RSSM până în anul 1961).

1940, 13 septembrie

CC al PC(b) din URSS şi CCP al URSS au adoptat rezoluţia despre cotele maxime ale unei gospodării ţărăneşti în teritoriile româneşti de la Est de Prut. Conform acesteea cota maximă în judeţele de Sud era de 20 ha, iar în cele din judeţele de la Nord 10 ha, în două raioane ale fostului judeţ Hotin (Briceni şi Lipcani) - 7 ha. Drept consecinţă au fost distruse vii şi livezi particulare, iar 2 765 ha de vii şi 2 414 ha de livezi au fost luate cu forţa de la 1 433 ţărani înstăriţi.

1940, 13 septembrie

Noua administraţie moscovită instituiă cu forţa la Est de Prut a decis confiscarea cărţilor bisericeşti şi distrugerea sectelor religioase. Timp de zece zile au fost organizate comisii speciale orăşeneşti şi judeţene împuternicite să materializeze acest lucru.

1940, 20 septembrie

Bazându-se pe rezoluţia unională din 13 septembie 1940, CC al PC (b) M şi CCP din RASSM au adoptat o hotărâre despre exproprietărirea surplusurilor, adică a pământurilor peste cotă. Ca consecinţă imediată 106 119 ha de pământ arabil, vii şi livezi au fost fărâmiţate şi împărţite ţăranilor cu puţin pământ.

1940, 24 septembrie

În conformitate cu hotărârea CCP din URSS Instituţia Asigurării de Stat era obligată ca în decursul anilor 1940-1941 să evalueze costul construcţiilor aflate în proprietatea locuitorilor de la sate, adică a gospodăriilor ţărăneşti.

1940, octombrie, prima duminică

Ca reacţie la nelegiuirile sovietice comise pe teritoriile româneşti ocupate un grup de tineri de la Liceul „V. Lupu" şi ai Şcolii de Fete „Doamna Maria" din Orhei au constituit organizaţia antisovietică "Majadahonda".

1940, 3 octombrie

Conform directivelor Kremlinului a fost luată decizia "Cu privire la paşaportizarea populaţiei Basarabiei". Pe baza acesteea în perioada 1 noiembrie 1940-1 ianuarie 1941 au fost eliberate paşapoarte sovietice lociuotorilor din oraşe, orăşele, centre raionale, localităţi unde erau SMT-uri, în localităţile de frontieră, muncitorilor din construcţii, transport feroviar şi sovhozuri.

1940, 5 octombrie

În cadrul unei şedinţe extraordinare a organelor locale de partid ale republicii tampon RASSM din componenţa RSS Ucrainene s-a decis organizarea alegerilor în Sovietul Suprem de la Chişinău.

1940, 7 octombrie

Guvernul sovietic a informat că evacuarea persoanelor solicitate de Statul Român s-a încheiat la 27 septembrie şi că se evacuaseră în total 13 750 de persoane.

1940, 12 octombrie

Noua administraţie moscovită instituită cu forţa în Moldova de la Est de Prut a stabilit normele maxime de livadă şi vie pentru o gospodărie

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ţărănească. În consecinţă au fost luate de la 15 100 ţărani înstăriţi 102 200 ha de pământ (aproximativ 37,6% din proprietatea lor funciară).

1940, 12 octombrie

La iniţiativa autorităţilor sovietice de la Kremlin s-a decis organizarea a 20 de staţii de maşini şi tractoare pe teritoriile româneşti ocupate. În acest scop urmau a fi folosite moşiile naţionalizate, înzestrate cu imobil şi case de locuit, cu inventarul necesar.

1940, 28 octombrie

Organele locale de partid au gestionat organizarea colhozurilor în fostele colonii nemţeşti, în judeţul Cahul - şapte, iar în judeţul Tighina - şase colhozuri.

Colhozurile au fost asigurate cu utilaj, imobil, vitele de tracţiune şi cele producătoare rămase de la cei plecaţi, iar colhozinicii primeau în proprietate casele de locuit părăsite de nemţi.

1940, 4 noiembrie

Prin decretul Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS referitor la delimitarea frontierei dintre RSSU şi RSSM au fost stabilite frontierele RSSM. Basarabia pierdea judeţele Ismail, Cetatea Albă şi Hotin (peste 15 000 km pătraţi), care intrau în componenţa RSSU şi era unită cu un teritoriu din stânga Nistrului (raioanlele Grigoriopol, Dubăsari, Camenca, Râbniţa, Slobozia şi Tiraspol), mult mai mic decât RASSM din care o buna parte (opt raioane) i-a fost dată RSSU.

1940, 14 noiembrie

Organele locale de partid au coordonat strămutarea colhoznicilor din raioanele de peste Nistru în judeţele Cahul şi Tighina. În scurt timp au fost strămutate 102 familii din raionul Grigoriopol şi 96 familii din raionul Camenca.

1940, 14 decembrie

Prezidiul Sovietului Suprem al URSS printr-un decret special a impus folosirea codurilor penal, civil, de procedură penală, civilă, codul muncii şi codul familiei al RSSU pe teritoriile româneşti de la Est de Prut.

1940, noiembrie

Administraţia sovietică instituită cu forţa pe teritoriile româneşti de la Est de Prut au transformat Mănăstirea Frumoasa din Orhei în casă de odihnă. Mănăstirea Suruceni din judeţul Orhei a fost transformată în spital, mănăstirea Hârjauca din judeţul Chişinău a devenit spital republican. Mănăstirea Curchi a fost transformată în spital pentru bolnavii de tuberculoză, iar mănăstirea Hârbobăţ a fost reorganizată în azil pentru copii orfani.

1940, noiembrie

La ordinul organelor sovietice de la Kremlin pe teritoriului Moldovei de la Est de Prut au fost create primele colhozuri.

1940, 31 octombrie

Pe teritoriul dintre Nistru şi Prut au fost strămutate 9 700 familii ţărăneşti de ucraineni din Ucraina de Est şi 6 000 de familii ţărăneşti de aceeaşi etnie din regiunile de Vest ale RSSU.

1940, 4 decembrie

Comisariatul român pentru refugiaţi a înregistrat 220 500 de refugiaţi din teritoriile româneşti ocupate de sovietici.

1940, 21 decembrie

Organele locale de partid au recunoscut, că din cele 315 688 tone de cereale aduse la punctele periferice greu accesibile pentru transport se păstrau

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

în grămezi 65 000 tone, dintre acestea 50 500 tone aflându-se sub cerul liber.

1940, 29 decembrie

Autorităţile sovietice au ordonat închiderea Bisericii „Al. Nevskii" din Chişinău.

1941, 12 ianuarie

Administraţia sovietică instituită cu forţa pe teritoriile româneşti de la Est a organizat primele pseudo-alegeri în stil sovietic în Sovietul Suprem de la Chişinău.

1941, 15 ianuarie

Autorităţile sovietice au decis închiderea Bisericii ortodoxe de pe lângă Spitalul „Costiujeni", biserica „Sfântul Nicolae" din Chişinău şi biserica de pe lângă Penitenciarul din Bălţi.

1941, 10 februarie

A apărut decretul despre trecerea limbii române la grafia slavonă. Conform acestuia, începând cu 1 martie 1941, pe teritoriile româneşti ocupate urma să se folosească doar grafia chirilică.

1941, 10 februarie

În scopul legiferării ocupaţiei sovietice a teritoriilor de la Est de Prut, Kremlinul a promovat Constituţia RSSM, care era o copie a Constituţiei sovietice.

1941, februarie

La indicaţia organelelor NKVD-ului de la Moscova, cele de la Chişinău au fost transferaţi în lagărele de corecţie prin muncă din Vâtegorsk, Veatsk şi Cerepoveţ din RSFSR ţăranii arestaţi şi judecaţi deoarece nu erau în stare să achite la stat dările exagerate.

1941, 13 februarie

Autorităţile sovietice au decis închiderea Sinagogii Mari din Nisporeni şi a Sinagogii nr. 6 din Tighina.

1941, 25 februarie

În cele şase judeţe dintre Nistru şi Prut activau 111 colhozuri care includeau 14 362 gospodării ţărăneşti şi aveau 32 833 membri apţi de muncă.

1940, 8 martie

Prezidiul Sovietului Suprem al URSS a aprobat decretul "Cu privire la cetăţenia locuitorilor Basarabiei şi Bucovinei de Nord". Conform acesteia, tuturor persoanelor care au fost supuse ale Imperiului Rus la 7 noiembrie 1917 şi care locuiau pe teritoriul provinciei Basarabia a 28 iunie 1940 (şi copiii lor) li se atribuia cetăţenie sovietică.

În privinţa populaţiei Bucovinei de Nord, care nu făcuse parte niciodată din Imperiul Rus, decretul menţiona că aceştea bobândesc cetăţenia sovietică dela 28 iunie 1940.

Referitor la locuitorii permanenţi ai Basarabiei, dar care nu se aflau la 28 iunie 1940 pe teritoriul Basarabiei erau datori până la 1 mai 1941 să se înregistreze la consulatele şi ambasadele sovietice ca cetăţeni sovietici. Aceasta nu se răsfrângea asupra persoanelor care dobândise o cetăţenie străină până la 28 iunie 1940 - cetăţenia română nu se lua în consideraţie.

1941, 10 martie

La indicaţia organelor organelelor NKVD-ului din Moscova, cele de la Chişinău, în colaborare cu cele de partid şi Comisariatul Poporului pentru Învăţământ, în scopul cunoaşterii opiniilor intelectualilor cu viziuni proromâneşti, şi pentru a-i depista a fost organizată o Consfătiure la care s-au discutat multiple probleme lingvistice. Drept consecinţă a început operaţia de arestare în masă a intelectualilor.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

1941, 18 martie

Autorităţile sovietice au decis confiscarea inventarul Mănăstirii Căpriana.

1941, martie

La indicaţia autorităţilor sovietice este vandalizat o parte din inventarul mănăstirii Frumoasa.

1941, 25 martie

În conformitate cu politica antireligioasă promovată de comunişti a fost închisă Mănăstirea Condriţa.

1941, 12 aprilie

Conform deciziei autorităţilor comuniste a fost închisă Sinagoga „Averbuh" din Soroca.

1941, 12 aprilie

Administraţia sovietică a stabilit închiderea Bisericii greceaşti din Chişinău.

1941, aprilie

La indicaţia organelelor NKVD-ului de la Moscova, organele NKVD-ului de la Chişinău, la sfârşitul lunii, au transferat în lagărele de corecţie prin muncă din RSS Kazahstan, regiunea Kazan (RASS Tatară), Karaganda, Siberia, lagărele Vâtegorsk, Veatsk, Cerepoveţ mai multe mii de reprezentanţi ai administraţiei publice care au activat în perioada românească.

1941, 29 aprilie

La indicaţia autorităţilor comuniste a fost închisă Biserica „Bunavestire" din Chişinău.

1941, mai-iunie

Centralismul specific economiei sovietice s-a răsfrânt şi asupra teritoriile româneşti ocupate, pe teritoriul căreia funcţionau 91 de SMT-uri. Organizând SMT-urile statul sovietic a concentrat în mâinile sale principalele mijloace de producţie din agricultură. Colhozurile şi gospodăriile ţărăneşti erau obligate să încheie contracte de muncă cu SMT-urile, în conformitate cu „Contractul-model", elaborat de Comisariatul republican pentru Problemele Financiare şi confirmat de CCP şi CC al PC(b) de la Chişinău.

1941, 31 mai

După ce au fost torturaţi şi maltrataţi o parte dintre membrii organizaţiei antisovietice „Majadahonda" sunt condamnaţi la moarte prin împuşcare.

1941, 11 iunie

Ostaşii sovietici în mod organizat au confiscat toate difuzoarele din familiile băştinaşilor. Începând cu 11 iunie postul de radio din Bulgaria transmitea periodic că „în Basarabia se pregătesc acţiuni de masă" (se refereau la deportări).

1941, 13 iunie

24 345 de băştinaşi au fost declaraţi de către regimul sovietic de ocupaţie „categorii speciale de criminali" şi au fost deportaţi în lagărele de muncă din regiunile Altai, Kirov, Krasnoiarsk, Novosibirsk, Omsk, în RSS Kazahstan şi RASS Komi.

1941, 24 iunie

Special convocatul Tribunalul militar regional din Odesa a judecat şi condamnat un grup de 12 elevi membri ai organizaţiei antisovietice „Maidahonda", împreună cu învăţătoarea lor Maria Majar în baza art. 54-4, 54-6, 54-11 al Codului Penal al RSSU drept „spioni şi trădători de ţară" şi „duşmani ai poporului". Şase dintre ei au fost condamnaţi la moarte şi executaţi pe loc, unsprezece au fost arşi de vii în penitenciarul din Orhei, iar

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

ceilalţi au fost condamnaţi la 25 de ani închisoare.

1941, 28 iunie

Autorităţile comuniste decid deschiderea unui Muzeu Antireligios în incinta fostei Capele a Liceului de fete.

1941, 26 iulie

Reinstaurarea autorităţilor româneşti la Chişinău. Armata română, împreună cu cea germană, a participat la eliberarea teritoriilor româneşti de ocupaţia sovietică. Eliberarea a durat 35 de zile: 22 iunie-26 iulie şi s-a delimitat în două perioade distinctive: aşteptarea strategică (10 zile) şi ofensiva (25 de zile). Ritmul de înaintatre 3-7 km în 24 de ore (în Bucovina circa 12 km pe zi).

1941, iulie

La retragerea sovieticilor într-o pivniţă de la Sculeni au fost găsite cinci cadavre: patru de bărbaţi şi unul de femeie. La toate victimele, originare din judeţul Bălţi, le-au fost legate mâinile la spate după care au fost strangulate.

1941, iulie

Pierderile armatei române în timpul eliberării teritoriilor de la Est de Prut până la 31 iulie s-au cifrat la 24 396 militari (5 011 morţi, 14 898 răniţi, 4 487 dispăruţi) ceea ce constituie câte 610 ostaşi zilnic timp de 40 de zile.

1941, septembrie

În beciul sediului NKVD-ului din strada Viilor 97 au fost descoperite 87 de cadavre dintre care 15 într-o groapă comună, având mâinile şi picioarele legate.

1941, septembrie

Autorităţile române au stabilit că în subsolurile Palatului Metropolitan din Chişinău fuseseră amenajate celule individuale pentru „naţionaliştii români" unde erau torturaţi cu curentul electric.

1941, septembrie

În curtea Consulatului Italian, unde NKVD-ul îşi stabilise unul din sedii, au fost dezgropate 80 de cadavre, majoritatea rămase neidentificate deoarece fuseseră mutilate, batjocorite şi arse în timpul „anchetei", ulterior fuseseră „tratate" cu var nestins şi cu acizi. După resturile îmbrăcămintei s-a dedus că trupurile aparţinuseră unor preoţi, studenţi şi elevi.”

Autor: *Mariana S. ŢĂRANU*, doctor în ştiinţe istorice

9 decembrie 2013

«Strategii naţionale de re-românizare a Basarabiei»

O carte de propagandă din iulie 1942

Autor: Călin Hentea

În iulie 1942 – adică la un an după ce trupele române, aliate cu cele germane, eliberaseră Basarabia de sub ocupaţia sovietică impusă prin ultimatumurile din iunie 1940 – a apărut, în condiţii grafice deosebite pentru standardele epocii, la preţul de 750 de lei, ediţia a II-a a unei monografii dedicate Basarabiei. Albumul era publicat de Institutul de arte grafice Mârvan, avea drept editor Guvernământul Basarabiei şi reprezenta doar una dintre acţiunile de propagandă preconizate de Mihai Antonescu pentru refacerea românismului în provincie şi consolidarea argumentelor de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

apartenenţă a acelui teritoriu la statul român.

Exceptând o prefaţă semnată de profesorul Mihai Antonescu în calitate de vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri – prefaţă în cuprinsul căreia este menţionat laudativ guvernatorul Basarabiei, generalul Voiculescu –, cartea nu prezintă niciun nume al autorilor textelor, graficelor sau hărţilor conţinute. Structura volumului, la fel ca şi stilul de redactare sunt aproape ostentativ didactice, în scopul lămuririi sistematice şi definitive a cititorului asupra datelor şi ideilor prezentate.

O primă parte, împărţită în şase capitole, descrie prin texte încărcate de date, fapte, cifre, afirmaţii şi etichetări categorice, lipsite de nuanţe, istoria Basarabiei ca „pământ totdeauna românesc" până la Unirea din 1918, cele două decenii interbelice „de creaţie şi muncă românească", condiţiile în care a fost cedată Basarabia URSS-ului în iunie 1940, regimul sovietic care a durat un an, „acţiunile de distrugere iudeo-comuniste" şi, în fine, îndrumări şi înfăptuiri ale operei de refacere româneşti în această provincie. Fiecare capitol este precedat de un motto, reprezentând o frază sugestiv-mobilizatoare sau patriotic-moralizatoare extrasă din discursurile mareşalului Ion Antonescu. Urmează partea a doua, numită „Documente", care constă în fotografii sugestive, reprezentând atât înscrisuri medievale basarabene, dar mai ales distrugerile, asasinatele şi ororile săvârşite de bolşevici (biserici pângărite, execuţii sumare, torturi, batjocoriri). Partea a treia este compusă exclusiv din grafice colorate, construite pe baza unor date statistice, care arată uriaşele diferenţe între starea dezastruos-catastrofală a tuturor sectoarelor vieţii economice şi sociale ale Basarabiei în momentul eliberării sale de sub sovietici, în iulie 1941, şi saltul uriaş petrecut în numai un an de administraţie românească.

„Propaganda atrocităţilor"

Multe dintre demonstraţiile, cifrele sau faptele şi chiar afirmaţiile cuprinse în acest volum al propagandei de stat a regimului Antonescu mărturisesc o virulentă atitudine anticomunistă, antisemită şi (constructiv) naţionalistă, pe fondul participării, încă victorioase la momentul apariţiei cărţii, a armatelor române pe Frontul de Est, alături de cele germane, în ceea ce, tot propaganda oficială, numea „Războiul sfânt împotriva bolşevismului" sau, după cum se exprima Mihai Antonescu în prefaţă, „misiunea noastră apostolică şi creştinească" de apărare împotriva „slavismului cotropitor şi lavei asiatice".

Din perspectivă actuală, respectivele argumente propagandistice pot părea fie puerile, fie exagerate, fie odioase sau, pur şi

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

simplu, denaturate. Tonul este adesea emfatic şi pătimaş, la fel cum erau şi comentariile din jurnalele de actualităţi din cinematografe realizate de plutoanele de propagandă ale Marelui Stat Major. Nu s-a făcut deloc economie de epitete violent incriminatoare la adresa bolşevicilor şi nici de fotografii cât mai şocante privind crimele lor, calificabile în timpurile noastre drept crime de război împotriva umanităţii. Capitole întregi de texte şi ilustraţii se constituie în ceea ce este astăzi poartă denumirea de „propaganda atrocităţilor", fiind asemănătoare cu cele din Războiul civil din Bosnia sau cu cele din Kosovo. Cert este că atât textele istorice, cât şi fotografiile sau datele statistice utilizate în carte au fost alese, încadrate, selectate şi prelucrate pentru a servi cât mai bine obiectivelor propagandistice şi politicii statului din acel moment.

Re-românizare a Basarabiei

Amuzantă chiar prin afişata sa ingenuitate este soluţia de scuză şi chiar de justificare de către propagandiştii antonescieni a responsabilităţilor Germaniei naziste în Pactul Ribbentrop-Molotov, în urma căreia a fost pierdută Basarabia: „Consecventă atitudinii sale din toată istoria de a trăda pe oricine şi prin orice mijloace, în anul 1939 Rusia Sovietică găseşte prilejul de a pune la cale o nouă trădare, de astă dată cea mai mare din toate. Într-adevăr în acest an încheie cunoscutul tratat cu Germania".

„În 1940, pun mâna prin vicleşug şi perfidie, fără nici o jertfă, pe Basarabia, Bucovina de Nord, Lituania, Estonia şi Letonia, speculând situaţia Germaniei, angajată într-o luptă hotărâtoare în Vest, împotriva Franţei şi Angliei".În schimb, premierul Churchill al Angliei duşmane era taxat drept neconsecvent şi oportunist: „Spiritul bolşevic era socotit inamicul nr. 1 al vieţii, după părerea pe care pe vremuri a exprimat-o în parlamentul ţării sale actualul prim ministru al Angliei şi tovarăşul de astăzi al idealurilor lui Stalin". Dincolo de omiterea evidentă a multelor abuzuri, excese, ineficacităţi şi greşeli ale administraţiei româneşti în Basarabia după Marea Unire din 1918 în perioada interbelică, abundă exemplele concrete privind distrugerile şi asasinatele săvârşite de iudeo-comunişti şi autorităţile bolşevice în timpul anului de ocupaţie, în contrast cu „opera naţionalismului contructiv comandată de Mareşalul Conducător în viaţa de înoire a ţării întemeiată pe cinste şi muncă, pe dreptate şi adevăr", care cuprindea deopotrivă asigurările sociale şi agricultura, centralele telefonice şi instituţiile sanitare, bisericile şi situaţia zootehnică-veterinară. De propagandă pentru re

Este evident efortul concertat al specialiştilor români din Ministerul Propagandei Naţionale şi din Biroul păcii coordonate

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

de Mihai Antonescu pentru susţinerea pe timp de război al celei mai ample campanii de propagandă desfăşurate de autorităţile statului român privind Basarabia. În concepţia lui Mihai Antonescu privind strategiile naţionale de propagandă internă, pentru re-românizarea Basarabiei, şi externă, pentru pregătirea argumentaţiilor României în vederea afirmării drepturilor sale teritoriale, volumul Basarabia desrobită se înscria în campania de pregătire a unei iluzorii conferinţe de pace postbelice care ar fi urmat să se desfăşoare în condiţii similare celei din 1919-1920.
Tot în acelaşi scop, dar cu mult mai dificilul obiectiv al recuperării Transilvaniei de nord-vest de la Ungaria, a fost editat albumul în două volume intitulat Siebenburger, însoţit de numeroase broşuri şi pliante centrate pe diferite domenii, destinate distribuţiei în cercurile influente din marile puteri decidente, Germania şi Italia. Greu de estimat în contextul actual care a fost sau ar fi putut fi eficacitatea propagandistică a acestui volum de propagandă în condiţiile în care, la câteva luni după apariţia sa, a survenit dezastrul de la Stalingrad şi a început retragerea armatelor germane şi române în faţa tavalugului Armatei roşii; iar după doar doi ani, în august 1944, Basarabia era deja reocupată. Remarcabilă este însă supravieţuirea de-a lungul lungilor decenii de regim comunist în România a unui astfel de volum în biblioteci particulare, în condiţiile în care descoperirea unui asemenea document incriminator ar fi avut dramatice repercursiuni asupra posesorului.

COMENTARII

Propaganda si singele rau !
Sintem prea rai cu autorul acestui articol.

Pina la urma ce mare blasfemie a facut acest ziartist (sau istoric, habar nu am ce este) ?

A facut el ceva mai mult dcit ca ne-a atras atentia asupra unui "produs" propagandistic editat de "Guvernamintul Basarabiei" ??

. Si ce-i cu asta ?!... se schimba cu ceva situatia Basarabiei daca el citea cartea aceea si vedea totul in roz ?Probabil ca baietii care au comandat cartea si cei care au realizat-o isi inchipuiau ca lucrarea lor va fi de folos in rezolvarea unei chestiuni "cu pamint".Ei s-au inselat. Poate ca ei erau sinceri, dar ei nu au rezolvat nimic.Autorul nu ne-a prezentat decit un produs de propaganda, ne-a invatat sa-l recunoastem.
Cred ca ne-ar fi de ajutor daca am dispune de abilitatea de a recunoaste usor un produs de propaganda. Ne-ar ajuta - mai ales - atunci cind trebuie sa plecam la razboi.Ar trebui sa remarcam ca intodeauna in chestiunile "cu pamint" propaganda a fost ridicola si chiar daunatoare atunci cind nu se sprijinea pe... bani, mitraliere, tancuri si avioane. .Cine nu are bani, mitraliere, tancuri si avioane... si ne promite ca rezolva o chestiune "cu pamint"... ne pacaleste (cu sau fara voia sa).Propaganda ne poate face mult singe rau in timp de pace, dar in timp de razboi ne poate lasa chiar fara singe (si cu problemele nerezolvate) !

. Nu sintem rai deloc cu acest "autor". Doar ca ne-am scirbit deja de ineptiile masonice de doi bani pe care le tot debiteaza de ani de zile. Este un mason imputit care trebuie pus la zid si ii va veni rindul ca si la multi altii care mint si-si bat joc de

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

tara noastra, care militeaza activ impotriva intereselor statului roman.
Parca nu e de ajuns ca fac rusii, ungurii si "moldovenii" propaganda anti-romaneasca; mai trebuie sa dea cu piciorul si viermele asta nenorocit de Hentea care nu a inteles si nu va intelege niciodata sensul istoriei, dar se da mare istoric si educator.

Baaaai Hentea, baaaai jigodie, ce e rau in a re-romaniza Basarabia ? Ce dracu au facut rusii in Basarabia din 1812 pina la 1918 si din 1940 pina in 1991 ? Au romanizat-o ? Peste 500.000 de romani au fost ucisi sau deportati sub stapinirea ruseasca/sovietica si tu faci "misto" de initiativele romanesti perfect legitime de a repara ce se mai putea repara acolo.
Iar despre greselile si abuzurile comise de administratia romaneasca in Basarabia dupa 1918, lasa-i pe rusi sa vorbeasca despre ele. Pe noi nu ne intereseaza asemenea chestii, sint irelevante aici. Ce, vrei sa spui ca nivelul de trai era mai ridicat sub stapinirea tarista decit la 1939 ? Ca functionarii rusi n-au comis abuzuri, nu erau corupti iar laptele si mierea curgeau peste tot ?
Indirect sustii argumentele bolsevicilor din care probabil faci parte.
Postat de: Anonymous, 27 Iunie 2013 | răspunde
un roman

Noi, romanii, suntem satui de aldea Hentea si alti "istorici " d'astia slugarnici cu stapanitorii de azi ai lumii, care n-au fost in stare sa critice Bolsevismul si acuzatia de Holocaust adusa romanilor. Dar in schimb ii iau la "misto" pe cei care au fost realisti si au luptat in momentul WWII impotriva pericolului real: BOLSEVIZAREA tarii(lucru care din pacate s-au adeverit pentru 45 de ani)

In schimb, pe tovarasii lui Stalin, cei care au dat o mana de ajutor la bolsevizarea tarii noastre, dragii nostri anglo-americani prin acordul Lend-Lease (http://www.o5m6.de /Routes.html) si prin bombardarea tarii,pe ii trateaza cu dragalasenie si supunere.
Ca ne-am sucit gaturile uitandu-ne pe cer ca sa ne scape de bolsevism
(iar bravi romani chiar i-au crezut, au fost parasutati in Romania anilor 50, apoi prinsi si executati de securisti)
Acesti "istorici" de doi lei sa critice (si sa protesteze chiar) in primul rand faptul ca pilotii americani care au bombardat Bucurestii, Ploiestii, Brasovul, etc
au bine-mersi monument inchinat in parcul Cismigiu pentru actele lor de "eroism"
(vezi http://www.historia.ro/exclusiv_web/stiati/articol/bombardarea-bucuresti...)
Si ca sa-l citez pe Antonescu cand a fost executat: Traiasca Romania!
Postat de: Anonymous, 12 August 2011 | răspunde
Bine zis! As mai adauga,
Bine zis!
As mai adauga, parerea mea desigur, ca aceasi putere din umbra a facut revolutia bolsevica, l'a controlat pe Hitler, a facut sa cada cortina de fier, controleaza si controlau asa zisele democratii si puteri occidentale. Si al doilea razboi mondial s'a desfasurat dupa un scenariu facut ininte sa'nceapa oficial: Hitler a primit bani din Londra si New-York, marile companii americane de camioane au produs in Germania pe toata durata razboiului (ba au mai si primit despagubiri ca unee au fos bombardate de "aliati" din greseala poate), armatele germane si sovietice se instruiau impreuna, Japonia termina ofensiva din Siberia taman cind incepe Barbarossa (astia da aliati! asta da colaborare!) si ataca tam-nesam SUA, SUA (ciudat ca nimeni nu dedecteaza armada japoneza) declara razboi numai Japoniei, Germania se simte insultata si desi aveau un front deschis declara razboi SUA, SUA normal declara razboi Germaniei, la Stalingrad mor mai multi germani decit americani in tot razboiul, rusi la fel, Paulus dupa ce capituleaza este pus in fruntea unui comitet sovietic si reorganizeaza armata est-germana, si tot asa. Si la toate astea li s'a spus nefunctionarea diplomatiei.

Inca un lucru interesant ar fi faptul ca Hitler nu numai ca nu ataca Elvetia dar si ceea ce jefuieste pune in cuferele helvetice.Cred ca asta se aplica si Romaniei; ni se iau teritorii in est si vest. Se stia ca vom lupta pe doua fronturi si romanilor le

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

lipsea motivatia. Antonescu sta o perioada retras la ceva manastire din Bistrita; cine poate garanta ca n'a fost la "specializare/repetitii"? Se pare ca pe nimeni nu intereseaza ca atit tatal lui cit is el au avut neveste evreice. Dupa arestare sta 2 ani la sovietici; si aici tacere. Filmul executiei putea fi trucat.
Postat de: Anonymous, 16 August 2011 | răspunde
da , ne " romanizam "

Imparateasa austriaca Maria Tereza , intr-o scrisoare " Transilvania , nostra terra valahica " ... Marx : " Basarabia este romaneasca asa cum Polonia este poloneza " ... Da , romanii redusi la servilism in gubernia Basarabiei sau in RSS Moldovenească erau oprimatorii , nu ocupantul slav ... Roller , Roller , nu ai murit , te-au inviat inspiratorii tai altundeva ...

Postat de: Anonymous, 10 August 2011 | răspunde
Un articol execrabil.

Credeam ca sunteti mai seriosi, dar se vede ca nu aveti nici cel mai mic simt stiintific.

Postat de: Anonymous, 09 August 2011 | răspunde
XXX

Precum filmele, revistele si cartile deochiate trebuie ascunse de ochii celor fragezi tot asa si acest sait de dezinformare si antiromanesc ar trebui pus sub tejghea.
Postat de: Anonymous, 08 August 2011 | răspunde
Daktari

Asa de bine o inceput romanizarea Basarabiei si a Dobrogei ca mai continua si azi in Ardeal.
Postat de: Anonymous, 08 August 2011 | răspunde

Românizare?!

Numai un imbecil ar putea să creadă asta, afirmații defăimătoare culese din propaganda rusească și ungurească, ce vin la pachet cu mizeriile Roesleriene.
Nu există în Europa alt popor mai cotropit de străini, mai oprimat, persecutat și discriminat în istorie. S-a vrut dintotdeauna ca noi să dispărem, să lăsăm acest pământ bogat pe mâna altora. E deviza cominternistă pe care o știu f. bine redactorii Historia, urmașii lui Roller: ”frumoasă țară, păcat că e locuită”. Am fost tratați mai rău ca animalele, ținuți în sărăcie, supuși politicilor de asimilare forțată, epurare etnică și GENOCID.

În vremea lui Mihai Viteazul erau peste 95% români între Tisa și Nipru, din Galiția până în Balcani. În urma colonizărilor cu populații străine din ultimii 300 de ani ne-am trezit după Marea Unire cu 28% minoritari paraziți(75% în mediul urban). Bieții românii erau sufocați de evrei, unguri, germani, greci, turci, ruși, ruteni șamd. Noi dăm privilegii minoritarilor, iar românii din toate teritoriile ocupate de străini sunt incriminați sau uciși dacă își vorbesc limba și își afirmă identitatea. Astăzi nu mai e suflare românească în Balcani, în Pannonia, între Nistru și Nipru, deznaționalizarea e completă.

Postat de: Anonymous, 09 August 2011 | răspunde
Politica paguboasa
Procesul de romanizare (schimbarea componentei etnice) a fost impus de catre autoritatile romanesti inca din a doua jumatate a sec. XIX. Dobrogea de ex. A urmat in Basarabia, Transilvania, unde continua si azi.
Postat de: Anonymous, 05 August 2011 | răspunde
adevarul doare

Adevarul doare....asta este.....m-a bucur ca mai sant istorici ca Dl Calin Hentea, sa mai deschida ochii l-a oamenii... sa uite de istoria implantata de catre comunisti....Felicitari Dl Hentea

Postat de: Anonymous, 04 August 2011 | răspunde
Nu mai cenzurati corespondenta!

Revin: esti intr-o mare eroare, d-le Henta. Mai invata carte!
Postat de: Anonymous, 01 August 2011 |

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

Asa a fost mereu in istoria romaniei ku bune si rele,timpurile se schimba mereu..

Postat de: Anonymous, 31 Iulie 2011 | răspunde

Comparatii

Mizerabil, d-le. Dar ia compara mata o asemenea carte cu cele difuzate de rusi in milioane de exemplare pretutindeni in lume?

Postat de: Anonymous, 31 Iulie 2011 | răspunde

brosura PCUS

Deci cartea noastra aparuta in plin razboi este de criticat , atrocitatile sovietice intre iunie 1940-iunie 1941 (cele 75 de cadavre dezgropate in curtea Consulatului Italian - sediul NKVD , unele in uniforma de elev de liceu , deportarile celor 13000 de familii de tarani in 13 iunie 1941 , distrugerea in retragere a Chisinaului) nu ar fi adevarate ? Teroarea stalinista in acea perioada nu existase ? O brosura de propaganda PCUS este , ea , mai demna de crezare pentru voi decat " cartea de propaganda " romaneasca ?? Sa-l citez la sfarsit pe un cunoscut " ultranationalist roman " , sovin si extremist ," imperialist si iredentist " , crescut in dulcele stil " national - comunist " , Karl Marx , in " Insemnari despre romani " : " Basarabia este romaneasca asa cum Polonia este poloneza " ... " Romanizam " ce este deja romanesc , Historia ?

Postat de: Anonymous, 30 Iulie 2011 | răspunde

Sunteti in profunda eroare, D-le Hentea

Am spus totul in titlu. Va ocupati de propaganda, si dovediti ca i-ati cazut cea dintai victima?! Mai cititi, D-le Hentea, si mai ales judecati putin!

Postat de: Anonymous, 30 Iulie 2011 | răspunde

13 decembrie

Ziarul lui Lucian Postu fara fariseism, despre realitate

« Porci cu cruce şi capot negru Huliganul Goma şi terorismul evreiesc: aritmetica şi matematica Isus din Nazaret a fost un huligan, cînd dărîma tarabele negustorilor din templu.

Aşa ne-ar fi spus fariseii, prin vocea marelui preot Caiafa.

Ştefan Vodă, sin Bogdan Muşat, a fost un curvar neruşinat şi un tiran sîngeros.

Aşa ne-ar fi spus popa Pafnutie din Cucerniceşti .

Irgun, condusă de Menahem Begin, a fost o organizaţie evreiască teroristă.

Aşa ne spune Wikipedia. Aşa a spus David Ben Gurion. Aşa ne spun destui istorici credibili.

Nelson Rolihlahla Mandela a fost un terorist.

Aşa spuneau domnii albi care mînau turmele de negri din Africa de Sud.

Paul Goma e un huligan-scriitor antisemit.

Aşa ne spun negustorii Holocaustului şi băieţii lor de casă.

O să-i dezamăgesc pe mulţi dintre duşmanii şi prietenii lui Paul Goma : da, Paul Goma are fraze care pot fi considerate antisemite. Anti-evreieşti, ca să fim mult mai precişi. Fiindcă, după cum spun unii mai învăţaţi ca mine (nici nu-i tare greu …), semiţi sînt şi arabii, şi etiopienii, şi maltezii .

Acum, un pic de istorie. Destul de recentă.

Menahem Begin a coordonat, ca şef al organizaţiei paramilitare Irgun, atacul terorist din 1946 asupra unui sediu al administraţiei britanice din Palestina – http://fr.wikipedia.org/wiki/Menahem_Begin . Au murit atunci aproape o sută de oameni . Alte masacre şi alte sute de victime s-au datorat ,

14/08/2014

în acea perioadă, Irgunului şi lui Menahem Begin. Astfel încît chiar David Ben Gurion, fondatorul statului Israel, i-a considerat terorişti pe cei din Irgun şi i-a predat pe mulţi dintre ei forţelor britanice – http://fr.wikipedia.org/wiki/David_Ben_Gourion . După fondarea statului Israel, o mare parte din organizaţia teroristă Irgun participă, alături de gruparea militară mai moderată , Hagana, la formarea armatei israeliene . Ceva mai tîrziu, teroristul Menahem Begin devine prim ministru al Israelului . Şi semnează, la Camp David, istoricul acord de pace cu Egiptul .

Pot înţelege motivaţiile terorismului evreiesc din Palestina. Nu pot fi de acord cu ele. Aşa cum nu pot fi de acord cu nici o asasinare a vreunui civil . Deci cu atît mai mult nu pot fi de acord cu asasinate în masă, precum cele comise de Irgun, sub conducerea lui Menahem Begin.

Întrebarea mea e simplă : Paul Goma, cel izgonit din pămîntul făgăduit copilăriei sale, cel alungat din pămîntul maturităţii sale, cel prigonit cu moartea în pămîntul străin al bejeniei lui, are el dreptul măcar la o Hagana de cuvinte ?

Are el dreptul să-şi apere, cu cuvintele lui, bune sau rele, măcar casa lui din memorie ?

Sau unii pot omorî sute de civili, în numele unui ideal sfînt, dar alţii nu pot arunca nici măcar cu cuvinte … ?

Eu cred că aritmetica e aceeaşi pentru toţi . Şi ea ne spune că în dreptul unui respectabil politician evreu (şi nu numai al lui) scrie :" terorist – sute de morţi civili " . În dreptul lui Goma nu scrie aşa ceva . Ce-ar fi ca nişte români să picheteze Ambasada Israelului la Bucureşti, cerînd condamnarea post-mortem a teroristului genocidar Menahem Begin şi scoaterea imaginii lui din toate locurile publice în care aceasta e onorată, în Israel şi în lume ? Aud … ?

Sau doar mareşalul Antonescu e bun pentru asemenea campanii ? Keep calm, domnule ambasador, n-am fost niciodată fan al mareşalului . Întîmplător, eu am fost corespondentul BBC care a relatat, de la Iaşi, despre alba-neagra cu bustul şi tabloul mareşalului, coordonată de şeful armatei romîne, un general dus cu pluta, pe nume Chelaru .Şi tot pe mine m-au sunat de la Radio Kol Israel, ca să le confirm faptele, după ce au citit relatarea mea de la BBC, reprodusă pe prima pagină din " Adevărul " . Şi, apropo : imediat după asta am primit, acasă, ordin de încorporare în armată, la 32 de ani . Aşa că nu vă ambalaţi prea uşor …

Lucrurile sînt simple : pentru românii care vor să se vindece de întuneric, Paul Goma e mai important, matematic, decît orice aritmetică a noilor farisei . E o matematică pe care o ştiu foarte bine şi cei care vor să îi scoată ochii, cu socoteala lor de negustori ai Holocaustului .

Aritmetic, un bulgăre de uraniu e mic, radioactiv şi periculos. Matematic, e o sursă uriaşă de putere pozitivă . Trebuie doar oamenii potriviţi, care să transforme o piatră radioactivă într-o energie bună.

Ceauşescu l-a alungat pe Goma din Romînia. Apoi a trimis moartea după Goma, în străinătate . De două ori . Prin explozibil şi prin otravă. Fiindcă Ceauşescu, aşa primitiv cum era, înţelesese matematica bulgărelui de uraniu numit Goma.

Noi, romînii de azi, sîntem, se vede, mai proşti decît Ceauşescu .

Pentru cei de mîine, însă, uraniul lui Goma iradiază . Indiferent de aritmetica noilor farisei . Şi de chilul de carne, din dreptul inimii, pe care i-l cer, cu strigăte de negustori veneţieni, rentierii suferinţei evreieşti .

În rest, " Shalom " , tuturor . Şi un pic de obraz, dacă se poate .

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

16 decembrie 2013

Timpul Chisinàu:

ISTORIE 15 Decembrie 2013, ora 18:41 ISTORIEPROTESTELE ale administraţiei Moldovei împotriva anexării Basarabiei de către Imperiul Rus (1812 - 1815)

Pentru a le răspunde celor ce mai vorbesc încă despre „actul progresist al unirii Basarabiei cu Rusia”, trebuie să facem o incursiune în perioada anilor 1812-1815, adică anii când, până la Congresul de la Viena al Sfintei Alianţe, românii mai sperau că vor rămâne totuşi împreună.

Autor: Mircea Rusnac, Doctor în Istorie

Sursa: ISTORIA.MD Când, cu alte cuvinte, actul de forţă şi de injustiţie comis de Rusia nu fusese încă ratificat de marile puteri ale Europei. Dar, după ce Rusia dăduse semnalul „salvării” Europei de pericolul napoleonian, ea a devenit un arbitru al Congresului, care şi-a tăiat, fireşte, partea leului.

Să vedem acum cum se poate vorbi de o unire între Basarabia şi Rusia. Din punct de vedere etnic, bănuim. Atunci, să verificăm situaţia naţională a teritoriului în perioada anexării.

Rezultatul e stupefiant.

În momentul anexării din 1812, populaţia Basarabiei era aproape în întregime românească. După o statistică prezentată de Ştefan Ciobanu, în 1810 românii formau 95% din populaţia regiunii, fiind majoritari şi în raialele turceşti Hotin, Chilia, Tighina şi Cetatea Albă. (1) Iar primul recensământ efectuat de ruşi aici, cel din 1817, a dat rezultatul de 86% români şi 14% alte naţionalităţi (ucrainieni, evrei, lipoveni, greci, armeni, bulgari, găgăuzi), mare parte din acestea sosite deja în cei cinci ani care trecuseră de la anexare sau în perioada războiului ruso-turc ce a precedat-o. (2) Într-adevăr, aceasta a fost consecventa politică a tuturor guvernelor ruseşti, de a schimba prin colonizări de străini şi expulzări de autohtoni caracterul etnic pur românesc al teritoriului.

Pentru români, aşa cum se va vedea şi în continuare, pierderile erau imense şi ireparabile („mai mult de jumătate de ţară”), în schimb pentru ruşi noul teritoriu anexat nu reprezenta decât, după afirmaţia lui Rumeanţev, „o fâşie îngustă de ţară, care, fără a forma o provincie, se numeşte Basarabia.” (3)

Pierderea Basarabiei a fost totuşi de natură a zdruncina ultimele rămăşiţe ale fenomenului filorus din opinia publică română, foarte puternic la un moment dat. Această scădere catastofală a cotei Rusiei, „apărătoarea creştinătăţii”, a fost evidenţiată de istoricul sovietic Iordanski: „Pierderea Basarabiei… a elucidat definitiv în ochii patrioţilor români rolul împăratului rus şi adevăratele motive ale interesului nutrit de «cea mai mare dintre puterile creştine» faţă de cauza eliberării popoarelor asuprite din Orientul apropiat… de aceea, dezvoltarea ulterioară a mişcării naţionale s-a dovedit a nu depinde de Rusia, ci chiar în opoziţie cu ea, deoarece s-a subordonat nu impulsului dat de ţar, ci celui al marii revoluţii franceze.” (4)

Ca să ne convingem că acest sentiment s-a instaurat într-adevăr pe deplin, să consemnăm că în perioada imediat posterioară anexării, deşi iniţial au fost numeroase înscrieri, doar doi boieri s-au strămutat în Basarabia. Pentru acest lucru, sultanul chiar a mulţumit printr-un firman boierilor pentru

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

credinţa arătată, care de fapt pentru Moldova era datina străveche. Căci flacăra puterii românilor începea să ardă cu vigoare, pe măsură ce turcii slăbeau.

Iar la 26 octombrie 1812, boierii moldoveni adresau, cu trimitere evidentă spre turci, „Anaforaua obşteştei adunări către Domnul Moldaviei Scarlat Alexandru Calimah voievod pentru înstrăinarea Besarabiei", care reprezintă un memoriu de protest foarte viguros şi bazat pe date concrete indestructibile. De aceea vom reda mai jos un pasaj mai lung:

„Întru deznădăjduirea întâmpinărei, sosind lumina mântuirii cu prefacerea pacei, văzând că din trupul Moldovei, partea cea mai bună, şi însufleţirea hranei – şi împuternicirea s-au deosebit, apoi ca nişte slugi credincioase înştiinţăm, că din întregimea Moldovei, lipsesc acum şese ţinuturi, adecă cel mai mare ţinut ce se numeşte Orheiul sau Lăpuşna, cel de al doile după dânsul al Sorocii, al 3 – Hotărnicenii, al 4 – Codrul, al 5 – Greceni, iar al 6 – ţinutul Iaşii, cea mai mare parte, căci acea remasă se socoteşte întru nemică; afară de ţinutul Hotinului, şi afară de Bugeagului, care deşi s-au dezlipit de la o vreme din trupul pământului Moldovii, dar tot întru aceiaşi stăpânire aflându-se a pre puternicii împărăţii, era îndemănarea şi adăpostirea pământenilor, în înlesnirea vieţuirei lor, şi întru a hranei îndestulare şi a vitelor păşune. Iară întru acest chip, toată partea aceea socotindu-se până în Prut, poate fi mai mult decât jumătate de ţară, într-un cuvânt tot câmpul şi inima ţării." (5) În continuarea acestei mişcătoare treceri în revistă se solicita „să se mijlocească către curtea împărăţiei Rusiei spre a nu fi opriţi pământenii Moldaviei, nici acum – nici mai în urmă, a aduce de la moşiile lor de peste Prut – din pământul Moldavii Besarabia, pâine şi vite de pe acelea moşii, pentru întrebuinţarea caselor şi a politiei aceştia întru care lăcuim, şi să nu rămânem strâmtoraţi de a vieţuirei cele trebuincioase." (6) De asemenea, pe parcursul memoriului se mai găsesc expresii ca „sfâşiata Moldovă", iar spre final se cerea restituirea pământului furat, „precum de la moşii şi strămoşii noştri am apucat întregimea Moldaviei." (7)

În acelaşi an, aflând că ruşii au numit ca mitropolit al Basarabiei pe Gavriil Bănulescu-Bodoni, fostul exarh al principatelor în perioada ocupaţiei, boierii erau foarte abătuţi. Un martor ocular nota: „Boierii sunt cu atâta mai nemulţumiţi, cu cât trag de aici încheierea că Basarabia e pierdută de acum pentru totdeauna pentru Moldova, şi puţina nădejde a unei reîntoarceri a pierit." (8)

Noi proteste aveau loc în 1815, cu ocazia deschiderii la Viena a Congresului Sfintei Alianţe. Cu acest prilej, mitropolitul Moldovei, Veniamin Costache, arăta: „Pentru Bucovina, Ghica Vodă şi-a pierdut viaţa, şi noi pentru Basarabia nu facem nici măcar un protest." (9) Mitropolitul a expediat o moţiune acestui Congres. El a fost sprijinit şi de domnul muntean Caragea, care a cerut protecţia prim-ministrului austriac Metternich. Răspunsul primit de la acesta, prin intermediul austriacului Gentz, era însă descurajator: „Principele Metternich este pe deplin convins că orice încercare de a face pe Rusia a retroceda Porţii teritoriul pe care dânsa l-a smuls în ultimul război, ar fi azi fără scop şi ţintă." (10)

Iar la 16 iulie 1814, boierii din Moldova neocupată de ruşi, adresându-se turcilor, vorbeau despre paguba „strămoşeştilor noastre moşii, de la care am avut toată hrana vieţuirii casălor noastre" şi despre „strâmtorirea multă cu schimbarea hotarului." (11)

Acelaşi subiect era abordat tot în 1814 de către Misiunea catolică a Moldovei: „Foametea sau lipsa e ce ne strâmtorează mai mult, şi (ne) e teamă

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

că vom mai avea s-o suferim. Pricina de căpetenie e dezbinarea unei jumătăţi a ţării, şi anume a celei mai roditoare, dincolo de râul Prut, până la Nistru, pe care au luat-o ruşii în condiţiile păcii. De aici venise belşugul vitelor de orice fel, a grânelor, a cerei, a mierii şi, din vremea când au luat-o ruşii, au închis negoţul, aşa că nimic sau prea puţin lasă a ieşi pentru ceastălaltă Moldovă, şi aceea cu preţ foarte mare." (12)

Şi ce aceasta încheiem prezentarea atitudinilor moldovenilor „liberi" pentru a trece Prutul şi a vedea cu câtă bucurie au primit basarabenii înşişi noua situaţie ce li se impusese. Acolo în aceste momente se petrecea un fenomen nou, sesizat de Leon Boga: „Abia după ce moldovenii se simţiră despărţiţi unii de alţii, la cei de pe malul stâng al Prutului se contură mai luminos icoana patriei, se aprinse mai vie dragostea de neam şi limbă." (13)

Şi aici începeau să apară proteste, adresate autorităţilor centrale ruseşti, în care se arăta clar tot răul produs de brutala anexare. De exemplu, în jalba adresată consiliului statului rusesc de către nobilimea basarabeană la 29 ianuarie 1814, se spunea: „Iată au trecut şaisprezece luni de când această Gubernii afierosită întru sloboda răpirii iubitorilor de rău căştig ocărmuitori, să tăngueşte sub giugul urmărilor celor răli şi ai priincioasii împuterniciri a unora din slujbaşii ocărmuirii Basarabiei." (14) Jalea şi panica populaţiei erau prezentate astfel: „Însuşi locuitorii ci se află lăngă Prut arată cugeţile lor spre a fugi la Moldavia ca să scapi di asprime ocărmuitorilor pământeşti, precum şi sati întregi au fugit pentru cari oblăduire de aici ari ştiinţă întru acest chip dar în loc să îndemni cu plăcuta năzuire norodului megiaşit pentru cari este cuprindere şi enstrucţioani ci s-au dat di către gubernatorul şi poruncă ca să să silească spre înmulţime lăcuinţii gubernii. Ocârmuire aceasta au îndemnat să să întoarcă la Moldavie oamenii cari veniseră cu cugetări ca să să aşeze în Basarabia." (15)

Alte proteste aveau loc în contra încălcării drepturilor populaţiei autohtone. Astfel, la 12 februarie 1814, nobilimea basarabeană se adresa ţarului în acest mod: „Dă-ne buna vieţuire, dăruieşte-ne nestricare obiceiurilor şi a pravililor, miluieşte-ne cu mărime sufletului şi a iubirei tale de oameni şi dacă din oareşcare râvnire a soartei noastre au agiuns la Împărătescul Vostru auz arătările ce s-au făcut de aici către ministerul, că moldovenii nu ar ave pravili şi că ar fi din fire porniţi întru urmări nepriincioasă, şi că ar trebui zaconuri pentru pedeapsa greşalilor lor, fii milostiv a vede că moldovenii sunt plini de credinţă." (16) În continuarea memoriului, nobilii cereau ca mitropolitul Basarabiei să fie primul membru al Divanului provinciei, „pentru că aceasta este fire şi lege Moldaviei", (17) şi „să să rânduiască şi ocârmuitor politicesc a oblastii pământean din moldoveni credincios Împărăteştii Voastre Măriri, care să poată cunoaşte persoanile, pronomiile, pravilele noastre, şi împregiurările de aici, fiindcă lipsind aceste acum, înstreinându-se din zi în zi, izvodindu-să cele neobicinuite, ne înspăimântează şi pe noi şi pe fraţii noştri." (18)

Tot la 12 februarie 1814, boierii adresau o jalbă şi către oberprocurorul Sfântului Sinod rus: „Toată obştia oblastului Basarabiei, toati niamurile, şi toati stările de aicea tineri şi bătrâni năzuim la apărarea luminării voastre… să nu să dea ascultari nici la un fel de arătări din oari cui parti vor fi, nici să să dea hotărâri soartii noastre, pără nu să vor înfăţoşa deputaţii din partea obştii, cari vor avea încredinţarea arhipăstorului nostru mitropolit Gavriil, cuprinzătoare că de către obştii sint trimeşi şi cari fără multă prelungire să vor trimiti." (19)

În sfârşit, în aceeaşi zi era expediată şi o jalbă către „împărătescul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Ministerium", în care se menţiona: „Am arătat de faţă întristare noastră pentru arătare ce s-au făcut de aice către Ministrul Justiţăei, spre defăimare niamului moldovenesc, că nici am ave pravile, şi că, am fi din fire plecaţi spre răle urmări, şi s-au cerut zaconuri spre pedeapsa greşalelor niamului, cutremurându-ne, înspăimântându-ne, am nazuit mai înainte către picioarele pragului, ca să nu se îndure de credincioşii creştini năzuitori moldoveni, cari şi pravile au avut, şi credinţa lor ar fi fost sădită în inimile lor către prestolul Rusiei… pătimesc pravoslavnicii năzuitori a oblastului cu nişte streine urmări şi închipuiri călcătoare legiuirilor şi obiceiurilor firii noastre încât niamul jădăvesc prin poliţăe Chişinăului obideşte lege creştiniască cu multe atingiri pentru multe sfârşituri, împuternicindu-să asupra creştinilor, care nu cutezăm a le mai arăta pre larg. Dar şi în alte obiceiuri pământeşti din zi în zi să urmeazî călcare şi să pricinuieştea întristare." De aceea, „cerim ca să ni miluiască iubitoare de oameni împărăţăe a nu să strica legiuire obiceiurilor noastre întru ale ocârmuirii, şi a nu se hotăra zaconuri de pedeapsă pentru neamul boeresc precum s-au cerut, şi a fi arhipăstorul nostru mitropolit precum au fost din începutul fiinţăi Moldoviei întăiul şăzător în divanul ocârmuirii politiceşti, şi a ni să rândui un nacealnic politicesc a gubernii, pământean creştin temător de Dumnezeu, credincios a împărăţăei şi cunoscătoriu firii pravililor, şi tuturor împregiurărilor de aice, după cum este asămine cuviincioasă persoană, pământean a Moldoviei din cele mai întăi familii cu ispitită ştiinţă şi creştinătate şi cu îndestulă căruntеţă şi întălepciune, credincios a Împărăteştei Sale Măriri, exelenţăe sa Domnul gheneral maior şi cavaler Ilie Filipovici Catargiu. Aceasta este acum a obştiei din partea niamului rugăciuni spre liniştire sufletelor noastre şi în contenire călcării obiceiurilor." (20)

Analizând toate aceste proteste ale boierimii, istoricul basarabean Iustin Frăţiman concluziona că „nu numai boierii rămaşi în Moldova erau contra alipirii Basarabiei către Rusia, ci contra acestui fapt au fost chiar şi boierii care au devenit supuşi ruşi, rămânând în Basarabia." (21) Aceasta este şi convingerea noastră.

Note:

1 Ştefan Ciobanu, Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă, Chişinău, 1923, p. 20.

2 Mircea Muşat, Ion Ardeleanu, De la statul geto-dac la statul român unitar, Bucureşti, 1983, p. 396.

3 Ibidem, p. 398.

4 Ibidem, p. 200.

5 Iustin Frăţiman, Studiu contributiv la istoricul mitropoliei Proilavia (Brăila), Chişinău, 1923, p. 235-236.

6 Ibidem, p. 241-242.

7 Ibidem, p. 241.

8 Ion Nistor, Istoria Basarabiei, Chişinău, 1991, p. 226.

9 Ibidem, p. 177.

10 Ibidem.

11 Nicolae Iorga, Basarabia noastră, Vălenii de Munte, 1912, p. 158.

12 Ibidem.

13 Leon T. Boga, Lupta pentru limba românească şi ideea unirii la românii din Basarabia după 1812, Chişinău, 1932, p. 6.

14 Iustin Frăţiman, op. cit., p. 252.

15 Ibidem, p. 255-256.

16 Ibidem, p. 244.

17 Ibidem, p. 245.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

18 Ibidem.
19 Ibidem, p. 248-249.
20 Ibidem, p. 251-252.

Sursa: ISTORIA.MD
Autor: Mircea Rusnac, Doctor în Istorie

*

Tot Timpul, Chisinàu:
15 Decembrie 2013, ora 18:55
VIDEODuma Federație Rus va examina un proiect de lege ce vizează RECUNOAȘTEREA OCUPAȚIEI R. Moldova

Federația Rusă ar putea recunoaște Transnistria. Mai mult, în timpul apropiat Rusia ar putea veni cu o inițiativă legislativă care ar urmări unirea regiunii transnistrene cu Rusia. Propunerea a fost făcută ieri de deputatul rus, Roman Hudeakov, în cadrul ședinței Dumei de Stat a Federației Ruse la care a fost prezent și vicepremierul rus, Dmitri Rogozin.

Portivit lui Hudeakov, Transnistria a fost izolată după ce Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeana și a recunoscut limba română, drept limba de stat.

Rogozin a ucis moldoveni în război și anunță din Dumă că susține teroriști La rândul său, Rogozin a declarat că Rusia va susține în continuare regiunea transnistreană și că, de curând, a fost semnat un protocol de susținere financiară a proiectelor de infrastructură și securitate.

Amintim că, anterior vicepremierul rus Dmitri Rogozin a declarat că Asocierea RM cu UE ar putea dezgheța conflictul Transnistrean. În cadrul ultimei sale vizite la Chișinău, Dmitri Rogozin a avertizat că, dacă Moldova va parafa Acordul, ar putea îngheța iarna. Tot atunci el a atenționat Republica Moldova ”să nu-şi piardă vagoanele” în procesul de integrare în Uniunea Europeană, referindu-se în acest sens la Transnistria.

Timpul.md

Referințe: Expert în drept internațional: Osetia de sud, Abhazia și Transnistria sunt de facto ocupate și controlate de Federația Rusă

17 decembrie 2013

Theodor Codreanu *Contemporanul,* **decembrie 2013:** “Revizionismul ca impostură culturală”

Disidenţa românească

Indiscutabil, în contextul celor 73 de ani de când a început calvarul istoric al României, marcat de invazia sovietică în Basarabia la 28 iunie 1940, familia care îl simbolizează, prin excelenţă, este a lui Paul Goma, cel izgonit de timpuriu din calidorul casei părinteşti de la Mana (Orhei), hăituit, în ţară, sub a doua invazie sovietică, rezistent şi rebel încă din 1956, când a citit în cadrul seminarului de la „Şcoala de literatură” un text solidar cu revoluţia ungară, fiind arestat, anchetat şi bătut, condamnat la doi ani de închisoare, în 1957, ani petrecuţi la Jilava şi la Gherla, apoi exilat în Bărăgan, în improvizatul sat al duşmanilor comunismului, Lăteşti etc., Goma rămânând, paradoxal, şi cel mai nedreptăţit scriitor de după 1989. Prin acest destin ingrat, singular în toată zona acoperitoare a fostului lagăr comunist, Paul Goma contrazice până şi soarta lui Alexandr Soljeniţân cu care a fost comparat, dat fiind că disidentul rus a fost recuperat de propria-i
patrie imediat după căderea imperiului bolşevic, gândirea lui fiind, măcar în

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

parte, fructificată în reclădirea Rusiei. De ce nu s-a întâmplat la fel cu Paul Goma rămâne marea enigmă a istoriei româneşti de după 1989, enigmă care explică, tot în parte, necurmata cădere a ţării în condiţii, se zice, de „libertate" în sânul democraţiilor europene. Insist, după opinia mea, acest dezastru istoric, din care nicio forţă politică nu pare capabilă să ne scoată, în pofida promisiunilor demagogice ale tuturor celor care au guvernat ţara timp de 23 de ani, este strâns legat, la modul simbolic, fără îndoială, de enigma nerezolvată a necurmatului exil, interior şi exterior, al lui Paul Goma.

În vremea din urmă, tot încearcă elitele politice şi culturale de la Chişinău să-l „recupereze" pe marele „incomod", să-i încredinţeze fostului „disident" destinele unui Institut de cercetare a crimelor bolşevismului, dar ne amintim că, în ţară, o asemenea tentativă a eşuat, privilegiatul fiind, aici, Vladimir Tismăneanu, hărăzit, nu-i aşa? – să condamne comunismul, ba chiar ca voce oficială transferată, în chip magic, preşedintelui Traian Băsescu, prin faimosul raport Tismăneanu, la care Goma n-a putut fi părtaş, fiindcă altfel a conceput el condamnarea comunismului, plecând de la rădăcina ocultată a Săptămânii Roşii. De aceea, mă îndoiesc că basarabenii vor reuşi acolo unde Bucureştiul a refuzat, cu obstinaţie, decretându-l pe Goma întruchiparea „antisemitismului" românesc.

Dar să revin la problema disidenţei româneşti din cartea Nicoletei Sălcudeanu. Cred că şi aici arheul autohton din care au răsărit ramurile împotrivirii trebuie puse în legătură cu momentul 1956, când doi dintre elevii „Şcolii de literatură" care, spre nefericirea patronilor ei, purta numele lui M. Eminescu, au fost atinşi de geniul poetului şi al publicistului de la Timpul, unul recitând în premieră, după 1947, doina eminesciană (reamintesc că, după călătoria de „documentare" din Deltă, el va scrie o Baladă, care marchează ruptura de comunismul retoric din Viitorul şi Comunistului), evenimentul petrecându-se la o şedinţă de cenaclu de la universitatea Bucureşti, celălalt, o proză răzvrătitoare.

Primul va fi imediat învins de alcool şi de roţile unui tramvai (intrând în mitologie), al doilea, ajuns la puşcărie şi la condiţia de apatrid de astăzi, refuzând a intra în mitologie.

Aceste împotriviri ale tinerilor educaţi în şcoala comunistă a „obsedantului deceniu" veneau, subconştient, din sacrificiile celor din închisorile bolşevice, în care tineri ca eugen ţurcanu erau puşi să joace rolul de „reeducatori" la Piteşti şi aiurea.

După opinia Nicoletei Sălcudeanu, disidenţa românească a cunoscut două etape: una coerentă, concertată, a doua caracterizată prin iniţiative individuale.

Prima etapă este legată, îndeobşte, de numele a trei scriitori: Dumitru Tepeneag, Virgil Tănase şi Paul Goma, fără a se putea stabili o anume protocronie între ei. Nucleul generativ care i-a apropiat, chiar la modul programatic, a fost mişcarea literară onirică, apărută în anii deschiderii dintre 1964-1971, centrul de gravitaţie fiind anul 1968, care marchează gestul de independenţă al lui Nicolae Ceauşescu devenind marea speranţă a renaşterii naţionale, care l-a determinat pe Paul Goma să intre în rândurile partidului, convins că, din această postură, va contribui la metamorfoza istorică spre care năzuia. Numai din această postură de membru de partid poate fi considerat Goma un „disident" (ca şi ceilalţi doi, altminteri), fiindcă, în realitate, el nu era un „disident", ci un rezistent prin cultură, nu unul cu mentalitate de „struţ", ci în sensul dat cuvântului de Mircea Eliade, în destinul culturii româneşti (1953). O spune el însuşi în replica dată editurii

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Humanitas carei-a denaturat titlul romanului **Culoarea curcubeului**, în unul raţionalist - cartezian – *Culorile* **curcubeului**, fiindcă, nu-i aşa?, curcubeul nu are o singură culoare! Ba are, răspunde Goma, în sensul transdisciplinar al terţului tainic ascuns, cum, ar spune Basarab Nicolescu, fiindcă el, Paul Goma, nu este de o anume culoare politică şi ideologică, ci de a curcubeului, care le cuprinde pe toate, nefiind nici disident, nici opozant, nici comunist, nici fascist, nici liberschimbist, nici antisemit, nici negaţionaist, nici naţionalist etc., ci doar scriitor, care e mai mult decât toate –ismele.

Nu e vina lui Paul Goma că a fost perceput în fel şi chip, cu etichete prăpăstioase, multe – reacţii inadecvate la temperamentul său vulcanic pus în slujba adevărului, ca normă estetică eminesciană. De altfel, şi mai „cuminţii" onirici de care s-a apropiat dinspre antipodicul său realism, erau veritabili rezistenţi prin cultură sub umbrela esteticului, ca alternativă la defunctul proletcultism pe care Nicolae Ceauşescu a crezut că-l poate reînvia prin nefericitele „teze din iulie 1971", arătând neputinţa lui funciară de a ieşi din captivitatea sistemului comunist, neputinţă care a constituit adevărata cauză a primului val în disidenţa românească. A spus-o şi Mircea Iorgulescu (citat de Nicoleta Sălcudeanu), într-un comentariu la primul val al disidenţei româneşti (**Poştalionul cu boi**): „În tot ce face, Ceauşescu are în cap, conştient sau nu, modelul de la Moscova, nu poate evada din el", fapt ştiut prea bine şi de Goma sau de Tepeneag, cel din urmă contrazicând legenda că voiajul în China şi în Coreea de Nord ar fi fost cauza „tezelor din iulie" care marcau întoarcerea la ideologia proletcultistă:

„De fapt, dincolo de învelişul lor semidoct, «tezele» ceauşiste urmau foarte ortodox măsurile luate în URSS după ce lui Soljenîţîn i se atribuise, în octombrie 1970, Premiul Nobel pentru literatură."

Confruntarea cu sistemul în bârlogul său grupul oniric era alcătuit din Dumitru Tepeneag şi Virgil Tănase (veritabili lideri), din Leonid Dimov, Virgil Mazilescu, Marius Robescu, Daniel Turcea, Vintilă Ivănceanu, Emil Brumaru, Sorin Titel, Florin Gabrea, Iulian Neacşu, Puşi Dinulescu. Solidar cu ei era şi Cezar Ivănescu, trubadurul insolit, de plămadă eminesciano-bacoviană, temperamental un rebel.

Alături de cei trei lideri ai disidenţei, apare şi un alt puternic temperament, Nicolae Breban, romancier de complexitate dostoievskiană şi nietzscheană, dar şi Mihai Botez, încât coerenţa mişcării era pe deplin conturată şi prin solidarizarea cu mişcările similare din celelalte ţări din Tratatul de la Varşovia, cei din ţară beneficiind şi de sprijinul „turnului de control"2 parizian alcătuit din Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca.

În context, Goma, realistul necruţător, era un „tolerat" printre onirici, care se bucurau de sprijinul lui Miron Radu Paraschivescu, scriitor comunist încă din perioada interbelică, ilegalist, aşadar, „personaj excentric", „dezgustat în cele din urmă de felul în care comunismul a fost aplicat la noi în ţară, rupt – în viziunea sa – de idealurile sale umaniste iniţiale."3 el i- a promovat pe onirici prin suplimentul Povestea Vorbei al

---

1 Dumitru Tepeneag, un român la paris, pagini de jurnal (1970- 1972), Cluj- Napoca, editura Dacia, 1993, p. 144.

2 Nicoleta Sălcudeanu, revizuire şi revizionism în literatura postcomunistă, apărută în Colecţia „Aula magna" a editurii Muzeului Naţional al literaturii Române, Bucureşti, 2013, p. 77.

3 Ibidem.

---

revistei *Ramuri* din Craiova, în cele câteva numere din perioada dezgheţului. În timp, principalul protagonist al mişcării disidente va deveni Paul Goma,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

aderent la Carta ’77, când, în urma Conferinţei de la Helsinki (1975), s- a dovedit că Nicolae Ceauşescu căzuse la examenul „coşului III”, cel al respectării drepturilor omului. 1977 este anul când se încheie expulzarea acestor trei disidenţi, toţi exilaţi împotriva dorinţei lor de a rezista şi de a schimba lucrurile din interiorul ţării, nu din străinătate.

Cel care va reuşi să se întoarcă şi să rămână pentru a se confrunta cu sistemul în bârlogul său va fi Nicolae Breban. el ajunsese „sus” în ierarhia de partid, membru al Comitetului Central al PCR (Drama kynică a ascensiunii sale este profund radiografiată, testamentar, aş zice, în recenta lui capodoperă, **Singura cale**, 2012.) În semn de protest faţă de tezele din iulie (1971), Breban şi-a dat demisia din Comitetul Central şi de la *România literară* (fiind înlocuit, fără procese de conştiinţă, imediat, de către George Ivaşcu şi Nicolae Manolescu). A fost momentul care a dat amploare mişcării celor trei disidenţi, cum îşi aminteşte şi Dumitru Tepeneag, citat de Nicoleta Sălcudeanu:

„Atunci a picat demisia lui Breban care a stârnit reacţii diferite şi contradictorii, majoritatea totuşi defavorabile. Nimeni nu vroia (…) să- i ierte firea, cariera făcută prea rapid.”

Personalitate puternică şi imprevizibilă, Nicolae Breban nu a căzut bine nici pe ideologia „de dreapta” a nucleului dur de la „europa liberă”, care nu l-a sprijinit, „de aceea disidenţa lui apare ca estompată faţă de amploarea acţiunii celorlalţi deşi, conform documentelor Securităţii, potenţialul său detonator nu era deloc de neglijat (de un calibru rivalizând cu al lui Goma, aş zice, n.n) de către serviciile secrete şi de către informatori, s-ar putea spune că din contră, iar argumentele acestora sunt absolut convingătoare.”4

Într-adevăr, Nicolae Breban nu numai că-şi dăduse răsunătoarele demisii, dar a susţinut, rămas în Rfg, apariţia romanului **Ostinato**, al lui Paul Goma, apariţie încununată de răsunătorul succes de la târgul de carte de la Frankfurt.

Cercetând arhivele Securităţii, Nicoleta Sălcudeanu citează din sursa „Costea”, care stabileşte adevărata dimensiune a „trădării” lui Nicolae Breban şi contribuţia lui reală în mişcarea disidentă a vremii: „Ceea ce s-a numit în ultimul timp cazul Goma-Tepeneag (tipărire peste hotare de texte respinse de editurile româneşti sau declaraţii la posturile de radio străine) a provocat mai puţine comentarii decât era de aşteptat. Aş îndrăzni să cred că dacă acest caz nu s- ar fi suprapus, în timp, peste cazul N. Breban (caz care trebuie analizat aparte), acţiunile regretabile ale lui Goma şi Tepeneag ar fi trecut aproape neluate în seamă. ele au căpătat o relativă amploare numai pentru că s-au petrecut simultan cu trădarea lui Breban, adică a unui ins căruia i se acordaseră onoruri şi responsabilităţi politice cu o uşurinţă de- a dreptul condamnabilă. Trădarea lui Breban are un caracter net duşmănos faţă de regimul socialist din România, acţiunea lui Goma poate părea duşmănoasă la o analiză superficială şi, mai ales, poate deveni efectiv dăunătoare dacă este amplificată din greşeli de apreciere şi de conduită ale organelor interne; pălăvrăgelile lui ţepeneag nu au nicio importanţă în sine – ele putând dăuna numai dacă sunt amplificate şi integrate în rezonanţele cazului Breban.”5

Securitatea şi analiştii săi redutabili

Cum se vede, Securitatea nu era lipsită de analişti redutabili. „Costea” sesizează caracterul sinergic al mişcării disidente, stabilind că factorul cel mai primejdios pentru devenirea acesteia vine chiar din vârfurile ierarhiei, din poziţia „privilegiată” a lui Nicolae Breban, căruia politica de cadre i- a acordat o atenţie superficială, „de-a dreptul condamnabilă” pentru siguranţa sistemului plămădit la Moscova şi din care Nicolae Ceauşescu încerca să scape doar cu jumătăţi de măsură, în politica externă de independenţă în sânul imperiului. Aici se află nodul gordian al destinului ţării, surprins, în felul său, de sursa „Costea”, nesesizat de nucleul parizian al „europei libere”, de unde atitudinea ostilă faţă de gestul lui Nicolae Breban, considerat, şi la căderea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

comunismului, o „primejdie" de către Monica Lovinescu, aşa cum „o mare primejdie" va deveni însuşi Paul Goma.

De altfel, atitudinea „europei libere" faţă de veritabila mişcare dizidentă şi rezistentă ajunsă în exil are hăţişuri greu de descurcat în limitele logicii carteziene a istoriei dominate, maniheic, de ideologia est- etică a cuplului parizian, o falsă ideologie de dreapta (deformată, fatalmente, de superiorii imediaţi ai cuplului parizian), dat fiind că „dreapta" autentică nu e străină de valorile spiritului naţional, recuzate de Monica Lovinescu şi de Virgil Ierunca sub fragilul pretext că luptă împotriva „naţionalismului" ceauşist. De altfel, cum observă Larry l. Watts, Departamentul de Stat însuşi era nedumerit de politica înverşunată a postului de radio împotriva independenţei naţionale a lui Ceauşescu, când ţinta ar fi trebuit să fie Moscova şi Tratatul de la Varşovia.

În momentul în care Biroul de la Paris al „europei libere" a fost avertizat de la Washington că trebuie să încurajeze „tendinţele independente ale României", şefii din capitala Franţei au refuzat să părăsească linia lui Anatoli Goliţân, omul Moscovei,infiltrat în sânul serviciilor secrete americane încă din 1961 6. De altfel, disidenţii/rezistenţii autentici ajunşi colaboratori ai „europei libere", în exil, au simţit aceste „ciudăţenii" ale politicii postului de radio.

La un moment dat, Dumitru Tepeneag era înclinat să creadă că labirintul acestei politici ascundea doar fobia americană, insuflată şi „grupului de la Paris", faţă de orice orientare de stânga. Despre proiectul revistei „Cahiers de l'est", el spune: „este un proiect sensibil diferit faţă de tactica şi strategiile, în bună parte dictate de Statele Unite, ale grupului de la europa liberă, grup în mod evident fobic la orice dezbatere cu intelectualitatea de stânga." Voia o emisiune echivalentă cu a revistei sale la „europa liberă", dar se temea de cenzura lui Noël Bernard şi a patronilor americani, prizonieri ai unor clişee „menite a întreţine iluziile ascultătorilor postului".

Dumitru Tepeneag nu reuşeşte să identifice decât o singură cenzură, crezând că este una şi aceeaşi la patronii americani, la Noël Bernard şi „grupul de la Paris", când, în realitate, erau trei straturi ale cenzurii, ultimele două (şi cele mai stranii) fiind predominante.

Tepeneag află uimit că Virgil Ierunca se purta precum ierarhii Securităţii din ţară, cerând profesorului Mircea Popescu, de la Roma, relaţii despre el „ca unui serviciu de cadre. Amuzant sau trist?"

Aidoma, Mihai Botez a fost mereu bănuit că este… stipendiat de Securitate. Nicoleta Sălcudeanu apreciazăaceastă formă de cenzură drept „un dogmatism întors", de care s-au plâns mulţi exilaţi, dar mai ales cei trei „nu foarte dispuşi să flateze şi să se subordoneze", sfârşind „prin a se izola şi retrage din linia frontului, devenind marginalizaţi în cadrul exilului, adică exilaţi în exil"7.

Singurul care a înţeles că la „Europa liberă" funcţionau mai multe straturi de cenzură a fost Paul Goma, în urma insolitului episod Noël Bernard-Yarrow, despre care am făcut doar vagi trimiteri în paginile anterioare.

În 1978, Noël Bernard i- a propus lui Paul Goma o emisiune pe tema „drepturilor omului". Scriitorul răspunde că acceptă cu plăcere, dar cu o condiţie: să o susţină în cadrul secţiei pentru Basarabia.

Cerea imposibilul, după replica directorului.

Cum aşa? Goma nu vedea nici un impediment, cu atât mai mult cu cât se afla în relaţii de prietenie cu preşedintele american Jimmy Carter. Numai că nici el, nici preşedintele american nu decid politica postului,
mai ales când e vorba de Basarabia! a răspuns Bernard.

Dar cine anume e Supermanul? a întrebat uimit Goma.

Răspuns: „Evreu de-al meu, basarabean de-al dumitale, un tip redutabil. Când careva de la noi l-a întrebat de ce nu se vorbeşte despre Basarabia la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

europa liberă, l-a repezit, i-a spus că nu e treaba lui, Basarabia nu a fost niciodată românească şi că nici ruşii nu au dreptul la ea…”8

Numele aceluia era Yarrow, adept al teoriei colonizării Daciei de către evrei, „cu câteva secole înaintea romanilor”!

Resurecţia spiritului naţional din blocul sovietic Democrat autentic, Dumitru Tepeneag, adept al pluralismului tolerant, a rupt cu dogmatismul de „dreapta” al parizienilor, gest întreprins şi de Virgil Tănase. Dorinţa lor era să se întoarcă în ţară şi să lupte, din interior, cu tarele regimului, socotind că trebuie pornit de la tendinţa rupturii de Moscova a liderului de la Bucureşti, cale de renaştere naţională a unei independenţe reale, organice, deci anticomuniste. Dumitru ţepeneag a înţeles că „rezistenţa prin cultură” împotriva imperiului bolşevic a devenit posibilă tocmai câtimei de independenţă dobândite de Gheorghiu-Dej şi de Ceauşescu:

„Şi «omul de cultură» trebuie să înţeleagă că politica de independenţă (sau semiindependenţă) pe care o duce cu atâta iscusinţă Ceauşescu ajută indirect însăşi cultura, afirmarea acesteia”.

Iar această tendinţă organicistă a culturii naţionale trebuia să înfrângă artificialitatea regimului comunist, revenirea României în rândurile ţărilor cu adevărat democratice, pluraliste.

Este ceea ce a doborât, în cele din urmă, imperiul sovietic, atât în ţările satelite, cât şi în republicile foste sovietice, de la cele baltice la Basarabia.

În contextul resurecţiei spiritului naţional din blocul sovietic, însă, România va deveni excepţia. Şi de aici începe drama ţării, prelungită şi după două decenii, confirmând parcă temerea din 1953 a lui Mircea Eliade (destinul culturii româneşti) că barbaria sovietică va crea hibrizi politici şi culturali, ca în celebra legendă a mancurţilor din romanul lui Cinghiz Aitmatov, **O zi mai lungă decât veacul**.

Paradoxul istoric este iarăşi de-a dreptul „criptic”. Schimbarea de regim din România lui 1989 s-a făcut printr-o „revoluţie”, la antipodul celei „de catifea” din Cehoslovacia, cu vărsare de sânge. S-a spus chiar că este vorba de a treia mare revoluţie de după cea franceză, de la 1789, şi după cea bolşevică, din octombrie, 1917.

Mai mult de atât, părea şi cea mai „naţională” dintre toate, dat fiind faptul că s a săvârşit sub reînvierea imnului ardeleanului Andrei Mureşanu, eroul vizionar din poemul dramatic al lui Eminescu, melodie care va deveni, în febra momentului, şi imn naţional. Revoluţia naţională, a celor ieşiţi în stradă, mulţi împuşcaţi, s-a ales doar cu atât, fiindcă puterea politică, în chip aparent cu totul neaşteptat, a căzut în mâna hibrizilor politici şi culturali, roade moscovite, cominterniste, marginalizate, din eşalonul devenit secund al partidului comunist. De aici s-a născut impresia generală că „revoluţia română” a fost, în realitate, o lovitură de stat regizată de Moscova.

Care Moscovă? Cea supravieţuindă în România, desigur. Iar diversiunea repune pe tapet problema celui de al doilea val al disidenţei române, în etapizarea Nicoletei Sălcudeanu, fiindcă un lucru e vizibil: de la masa învingătorilor au fost înlăturaţi tocmai disidenţii şi rezistenţiiautentici, ai primului val, în frunte cu cei trei numiţi de Nicoleta Sălcudeanu. Să fie aceasta opera disidenţilor din al doilea val?

---

4 Ibidem, p. 94.

5 apud ibidem, p. 95.

6 larry l. Watts, Fereşte-mă, doamne, de prieteni…
războiul clandestin al blocului sovietic cu românia, trad. din engleză, de CameliaDiaconescu, Bucureşti, editura Rao, p. 338. Politica antiromânească, nu antimoscovită, a fost continuată de Noël Bernard: „Politica editorială a lui Bernard intra în contradicţie nu numai cu analizele pertinente ale postului realizate de specialişti în zonă, precum Jim Brown, Fritz Ermarth şi Robert R. King, dar şi cu politica SUA. «Maniera mult prea personală şi încărcată de prejudecăţi utilizată pentru criticarea membrilor conducerii României» era în completă contradicţiecu tratamentul acordat de secţiile Rel care emiteau pentru celelalte state membre

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

ale Blocului Sovietic şi a atras plângeri frecvente din partea guvernului SUA. este demn de amintit că această politică anti-Ceauşescu a fost adoptată într- o perioadă în care regimul promova liberalizarea (pe lângă acţiunile de sfidare a Moscovei).”
7 Nicoleta Sălcudeanu, op. cit., p. 89.
8 Paul Goma, Săptămâna roşie 28 iunie – 3 iulie 1940 sau Basarabia şi evreii, ediţia a şasea, Bacău, editura Vicovia, 2009, p. 144.

19 decembrie 2013

Timpul Chisinàu:

Personalitatea zilei. **Eufrosinia Kersonovski, basarabeanca care a descris GULAGUL**

Eufrosinia Antonovna Kersnovski (1908 — 1994) a fost o femeie din Basarabia care și-a petrecut 12 ani din viață în Gulag și a scris memoriile sale în 12 jurnale (2 200 000 de caractere și 680 de ilustrații).

Eufrosinia Kersonovski s-a născut la Odesa, în familia juristului-criminalist Anton Kersonovski și a profesoarei de limbi străine Alexandra Caravasile. În timpul războiului civil din Rusia, familia Kersonovski s-a retras pe moșia din satul Țepilova, aflată la 7 km de Soroca. Fratele ei, Anton Kersonovski jr. a plecat în Paris și a devenit unul din cei mai de seamă istorici ai armatei ruse. Eufrosinia a absolvit școala vaterinară. Pentru că tatăl ei nu se ocupa deloc de gospodărie, ea a fost cea care a avut grijă de moșia de la Soroca. Pe 40 ha de pământ, tânăra moșieriță creștea cereale și viță-de-vie. A reușit să cultive grâu de calitate înaltă destinat exportului pentru a achita datoriile pe care le-a lăsat tatăl ei după moarte. În timpul liber prefera să se plimbe, sa călărească și să călătorească cu bicicleta la Marea Neagră.

După ce Rusia sovietică a anexat Basarabia pe 28 iunie 1941, au urmat represiunile. Familia Kersonovski a fost lipsită de toate drepturile și proprietățile. Unchiul ei și mama au reușit să fugă la București. Rămasă singură, ea a încercat să se angajeze, dar din cauza faptului că a fost moșieriță nu avea dreptul decât să execute munci sezoniere. În septembrie 1940, Eufrosinia dormea pe stradă, pentru că, neavând cetățenie sovietică, trebuia să fie izolată de societate. A primit pașaportul doar în ajunul așa-ziselor alegeri din 1 ianuarie 1941. A fost singura persoană care a pus o cruce mare pe buletinul de vot, pentru că a văzut în lista de candidați numele unei femei care, până să vină sovieticii, a fost o prostituată. Pe 13 iunie, 1941 când a demarat operațiunea SEVER, NKVD nu a găsit-o acasă. Ea însă a refuzat să se ascundă și a plecat împreună cu alți concetățeni în Siberia. Eufrosinia Kersonovski a fost deportată în regiunea Tomsk. În 1942 a încercat să fugă, dar nu a reușit. Autoritățile au condamnat-o la pedeapsă capitală, dar ulterior au schimbat sentința în 10 ani de muncă silnică în lagărul din Norilsk. Prizoniera a refuzat să ceară grațiere, scriind „Nu pot să cer dreptate, să cer miluire nu vreau”.

Eufrosinia Kirsonovski a rămas celebră pentru jurnalul său de 2,2 milioane de caractere, însoțite de 680 de desene în care descrie viața sa din Basarabia, Odesa și lagărele de concentrare. Memoriile sale sunt cea mai expresivă mărturie a ororilor prin care au trecut oamenii în GULAG.

20 decembrie 2013

De pe blogul **Floarei Bàlànescu**: vineri, 20 decembrie 2013

Basarabia, eterna sacrificată

text apărut în revista "Confesiuni", nr. 12, decembrie 2013, p. 16

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public și gratuit

14/08/2014

"Basarabia – eterna sacrificată[1], o binevenită actualizare

Cât, cum, mai ales, ce se poate scrie despre Basarabia în câteva rânduri? Despre acest pământ aflat mereu, după căderea Imperiului Rus, apoi a celui Sovietic, între marginile febrile şi conflictuale ale sferelor de influenţă, un teritoriu de trecere şi de profunde legături în care etnicii români au fost după 1812 supuşi ai Ţarului, apoi, după 1918 cetăţeni români. Până în fatidicul an 1940, când au devenit, cu japca, prin asimilare colectivă „cetăţeni sovietici", sacrificaţi între interesele statului „cesionar" şi laşităţile statului „cesionat". Peste două zile, la 28 iunie [2007], se împlinesc 67 de ani de când românii au cedat Basarabia şi Bucovina de Nord. Ne-am obişnuit să repetăm date istorice de parcă am face exerciţii matematice. Uitând că teritorii cedate înseamnă oameni, adică dislocări, deportări, deznaţionalizare, teroare, crimă, tortură fizică şi psihică, mutilare sufletească, încălcarea unor principii dublate de norme internaţionale. Ceea ce ne-ar îndreptăţi să tratăm această gravă problemă nu condescendent-cinic, ci cu responsabilitate morală, politică, istorică, culturală, economică. Dacă nu cumva toate la un loc înseamnă unul şi acelaşi lucru: ei nu sunt nici basarabeni, nici moldoveni, nici o minoritate rusificată, ci români basarabeni, aşa cum sunt şi românii olteni sau ardeleni. Statul român are obligaţia să-şi amintească, după caz, de românii basarabeni, de românii bucovineni, de românii timoceni etc. cu mai multă seriozitate, cu proiecte şi decizii politice eficiente, nu doar cu emfază şi declaraţii de îmbunătăţire a imaginii oficiale.

Decretul Prezidiului Consiliului Superior al URSS din 8 martie 1941 legifera situaţia de fapt şi nu pe cea de drept. Pe baza acestui decret şi a Convenţiei de Armistiţiu a fost organizată vânătoarea basarabenilor şi a bucovinenilor refugiaţi în România din calea tăvălugului ideologic stalinist. Cum doreau sutele de mii de refugiaţi să fie „repuşi în drepturile de cetăţeni sovietici" după 1945 este lesne de imaginat, numai dacă ne gândim la disperarea lor de a trece Prutul în România în urma invaziei din iunie 1940. O spune scriitorul Paul Goma, martor-copil la acea vreme: „Acolo [în refugiul transilvănean] şi aşa m-a născut tata pe mine; şi amândoi am născut-o pe mama. După ce am scăpat noi de repatrierea noastră în patria rusească, am născut pe alţii, la hotelul de lângă gară; pe mulţi basarabeni şi bucovineni am născut noi, tata şi cu mine ... Am aflat că depinde de tine, trebuie să vrei tu să te naşti – a doua oară, în alt loc, altă dată; am aflat că, dacă te prinde frica de fals în acte, nu te mai naşti, rămâi repatriabil, ruşii te pun pe trenul lor fără frâne şi te repatriază la mama dracului în Extremul Orient – ca pe unchiu-meu, Popescu... Când o să fiu mare, n-or să mai fie ruşi pe-aici, aşa că o să pot chiar să pun pe hârtie – ca să nu se mai spună că noi, românii, n-avem istorie." (**Arta refugii**, Ed. Dacia, Cluj, 1991, pp. 154-155)

[„Trebuie să vrei tu să te naşti – a doua oară...", dacă vrei să nu fii deznaţionalizat, dezromânizat. Este, cred, una dintre problemele cronice cu care se confruntă românii basarabeni, deşi nu-i mereu evident, în ciuda şi poate tocmai datorită dorinţei unora de a se europeniza rapid, crezând, poate, că astfel scapă de „moştenirea" sovietizării. Dar pentru a te considera european, în sens istoric, cultural şi moral, este nevoie, nu voi înceta vreodată să cred acest lucru, de o identitate bine structurată istoric şi cultural. Oricât disconfort ne-ar crea, trebuie să privim îndelung şi adânc în trecut. Altfel, struţocămila va scoate mereu capul din nisip, dar nu pentru a afla cine este cu adevărat. Ci, pentru a-şi etala fizionomia diformă: popor/limbă moldovene(a)sc(ă) – român(ă)! După ce criterii? Istorice şi culturale? Conforme cu ideologia bolşevică? Situaţia prozaică, obişnuită, cotidiană din

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Basarabia, mai ales în oraşe, în special la Chişinău – unde am putut să o percep fără intermediari – este cu totul alta decât aceea pe care ne-o imaginăm citind textele unora dintre noi sau marşând emoţional la declaraţiile bombastice ale unor personaje politice. Începând cu vânzătoarele şi casierele din multe magazine, care refuză să vorbească româneşte, până la sistemul serviciului de taxi, totul pare desprins din cu totul alt tablou decât cel european: am rămas mută când un taximetrist mi-a spus, pe un ton ce trebuia să inspire milă faţă de umila-mi persoană, neumblată prin lume (prin cea sovietică): „la noi nu există aparate, la noi sunt tarife pe zone...". Aşa încât, eforturile constante, cu precădere din zona literaturii, ale unor oameni precum Nina Corcinschi, Dumitru Crudu, Aliona Grati, Emilian Galaicu-Păun, Moni Stănilă, Andrei Ţurcanu sau Alexandru Vakulovski – pentru a-i numi pe câţiva, sunt cu atât mai remarcabile. Slujind limba şi literatura română, îşi salvează nu doar dreptul la propria identitate într-un fost spaţiu sovietic bântuit de racile ideologice, dar transmit şi un mesaj în spiritul Goma: trebuie să vrei tu să te naşti a doua oară. Iar românii basarabeni trebuie să renască. Este ceea ce fac, în planul luptei civice, şi fraţii Oleg şi Ghenadie Brega, dar şi alţii pe care îi cunosc, mai mult sau mai puţin.]

Nici basarabenii şi nici bucovinenii nu au beneficiat în iunie 1940 de dreptul de opţiune, aşa cum cereau normele elementare de drept internaţional, deoarece indivizii vizaţi de anexiune nu pot fi privaţi de dreptul de a opta. Astfel încât, astăzi, ca şi atunci, rămânem martorii pasivi ai „istoriei", ai „dreptului forţei".

Cetăţenia română a basarabenilor este în postcomunism o temă de frustrări şi nedreptăţi, o dispută surdă. Dacă până la căderea oficială a regimurilor comuniste din Europa cei care oprimau popoare erau simplu de identificat, astăzi termenii falsului dialog sunt mult mai cinici. Se practică o diplomaţie abruptă, care ţinteşte strategii ce lasă de o parte individul – strivit între discursurile despre drepturile universale ale omului şi interesele globalizatoare ale celor puternici.

Recent [2007], în cadrul unei emisiuni televizate, Iulia Gorea-Costin – consulul Republicii Moldova la Bucureşti a avut un discurs ce distonează cu politica preşedintelui Voronin, dar, mai ales, cu cea a guvernanţilor de la Bucureşti: redarea cetăţeniei române basarabenilor este un act de justiţie, deoarece la 1812 şi 1940 poporul basarabean nu a fost întrebat ce doreşte; destul au aşteptat basarabenii cuminţi pentru ca România să obţină o poziţie stabilă pe scena europeană; cererile de obţinere a cetăţeniei române sunt mai multe decât arată cifrele oficiale. Fiind întrebată când crede că va redeveni România o Românie Mare, a răspuns simplu: „atunci când politicienii nu doar vor şti adevărul, dar îl şi vor asuma…".

[Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană semnat în noiembrie 2013, la Vilnius, de reprezentanţii Republicii Moldova, având susţinerea diplomatică şi morală a Bucureştiului, este un pas important în desprinderea de presiunile, ameninţările, strategiile şi cămaşa de forţă impuse de Moscova spaţiului fost sovietic, din care Basarabia părea că nu mai are scăpare. Instituirea, să sperăm cât de curând, a unei pieţe de liber schimb şi a unui regim al vizelor mai puţin drastic ar putea avea efecte benefice, nu doar pentru etnicii români, ci pentru toţi cetăţenii moldoveni.

Prezenţa preşedintelui Moldovei, Nicolae Tomofti, la parada de 1 Decembrie, sub Arcul de Triumf de la Bucureşti, mi-a relevat un aspect dincolo de analizele diplomatico-strategice: dacă pe faţa preşedintelui României, Traian Băsescu, se vedea satisfacţia, pe faţa lui Timofti se putea

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

citi o uimire, o depăşire a aşteptărilor, ce ar putea fi tradusă ocazional, prin expresia emoţională: sunt mândru că sunt român... chiar dacă nu am voie să dau frâu sentimentelor. Mă întreb când, cum şi de ce s-a produs răsturnarea noastră, a românilor, între extreme: de la furie antinaţionalist-comunistă la o actuală furie cu ştaif antiromânească – un soi de răutate autodistructivă, şi de ce nu putem avea opţiuni şi exteriorizări ale lor cât mai fireşti? Încă nu am auzit pe nimeni care să-i critice pe americani sau pe francezi că sunt atât de mândri de zilele lor naţionale, de identitatea lor naţională. Însă, nu-mi pot deloc imagina cum un cetăţean moldovean, indiferent de etnia lui, poate exclama: sunt mândru că sunt moldovean!]

[După ce am trimis textul la revistă, Curtea Constituţională a Republicii Moldova a hotărât – cu o expresie a lui Emilian Galaicu-Păun – că „denumirea corectă a limbii de stat este româna". O deloc subtilă ironie a realităţii politico-diplomatice asupra realităţii pur şi simplu!]"

[1] Text apărut în revista „Cuvântul", în august 2007, într-o rubrică – pe care, onorându-mă, Răzvan Ţupa m-a rugat să o inaugurez şi să o ţin –, intitulată „Cuvântul Basarabiei". De două ori am împărţit-o cu Mihail Vakulovski. Când revista a fost preluată de Sorin Antohi a dispărut şi rubrica dedicată Basarabiei şi basarabenilor

19 Decembrie 2013, ora 20:00

ISTORIE Ofensiva armatei române împotriva anarhiştilor bolşevizaţi din Republica Democratică Moldovenească (1918)

La solicitarea Sfatului Ţării Republicii Democratice Moldoveneşti, succesoarea guberniei Basarabia, armata română treace la acţiuni practice contra anarhiştilor bolşevizaţi, indisciplinaţi şi insubordonaţi care părăseau frontul în valuri uriaşe.

Aceste unităţi de dezertori erau destul de mari uneori până la nivelul unor armate: de exemplu a VI-a, a XI-a etc.

„La 21-22 decembrie 1917 a fost lichidat cu forţa focarul constituit de cei 3 000 de ruşi la Socola în Iaşi. Luptele grele s-au dat între români şi ruşii din Armata a VI-a şi mai ales din celebrul corp siberian la Galaţi şi împrejurimi în zilele de 12-23 ianuarie. În timpul luptelor peste 3 000 de ostaşi ruşi s-au predat germanilor, iar restul, deşi primise ajutor de la marina proprie de pe Dunăre, a depus armele şi a fost lăsată să treacă Prutul spre Rusia. O înfruntare sângeroasă s-a petrecut şi la Paşcani, între divizia 7 română şi trupele Armatei a IV-a, care, părăsind şi ea frontul din munţii Neamţului şi Sucevei, se îndrepta spre Iaşi. Cea mai mare parte a trupelor Corpului II rus mai întâi scapă, însă este prins, încercuit de români şi, la 27 ianuarie nevoit să ceară colonelului Rădulescu [1], să-i lase să se retragă spre Suceava (fiind îndrumaţi să se retragă prin nordul Basarabiei). Totuşi ruşii îi atacă pe români. O luptă sângeroasă a avut loc la Spătăreşti, de pe urma căreia mii de „aliaţi" au fost dezarmaţi luânduli-se 4 000 puşti, 74 mitraliere, 84 tunuri, 15 chesoane şi expediaţi spre nordul Basarabiei. Ambele tabere au înregistrat morţi şi răniţi." [2]

Trupele din corpurile XVII şi XL din armata VIII rusă se concentrază în nordul Moldovei, împrejurul comunei Mihăileni şi pornesc spre Iaşi. Aici ele sunt oprite de diviziile 9 şi 23 precum şi alte unităţi româneşti. Generalul Sitin, comandantul Corpului XVII rus este nevoit să se retragă la austrieci cu o parte din trupe.[3]

În Republica Democratică Moldovenească (fosta gubernie Basarabia),

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

înfruntările militare din 1918-1919 s-au desfăşurat îndeosebi de-a lungul Nistrului, de la Hotin, până la Cetatea Albă şi a Dunării de la Prut la Nistru.

„Ca urmare a mai multor solicitări venite de la Chişinău, ultima fiind din 6 ianuarie 1918, dar şi din partea Aliaţilor, guvernul român s-a decis de a-i folosi pe voluntarii ardeleni şi bucovineni, unii veniţi deja din Rusia pe frontul român, iar alţii, solicitaţi de la Darniţa şi Kiev.

În seara de 6 ianuarie, în gara din Chişinău soseşte un detaşament de voluntari ardeleni ce urmau să se pună la dispoziţia Sfatului Ţării. Forţele bolşevice, fiind anunţate telegrafic de la Tighina, i-au aşteptat pregătite de luptă; în compenenţă intrau un regiment căzăcesc de cavalerie, o baterie rusă şi mai multe campanii de gardă, conduse de Nastarum Kaabak. Voluntarii sunt luaţi prin surprindere în toiul nopţii şi siliţi să se predea. Un alt detaşament ardeleano-bucovinean înaintau dinspre Iaşi pentru a-i ajuta pe tovarăşii lor, însă întâlneşte o rezistenţă bolşevică dârză şi este nevoită să se retragă în dreapta Prutului. Imediat în Basarabia vor intra ostaşii Diviziei XI şi Regimentului 23 Cavalerie." [4]

Bender (Tighina)

Operaţiunea de alungare a trupelor sovietice din Bender (Tighina) [5] a fost încredinţată detaşamentului 22, condus de lt.col. Macovescu. În executarea ei, s-au săvârşit unele greşeli, ceea ce a dus la o încleştare deosebită. Eroarea aparţine Marelui Cartier General (M.C.G.) şi conducerii Diviziei 11, prin faptul că detaşamentul era redus numeric faţă de inamic şi nu s-a ţinut cont de ostilitatea populaţiei rusofone, precum şi de specificul oraşului prin cetatea militară medievală, oferindu-i duşmanului condiţii prielnice de a duce lupte subterane.

S-a pornit de la informaţii contradictorii şi parţial inexacte:

în zonă se află doar un regiment de ucraineni pentru paza podului Tiraspol-Bender care au ocupat oraşul

în Bender e linişte, oraşul nu este ocupat de inamic

de la Prut la Chişinău, Divizia 11 fusese însoţită şi de Brigada 22, podul şi gara nu sunt păzite de sovietici.[6]

„Brigada 22 era alcătuită, de fapt, dintr-un batalion de infanterie, două companii de pionieri, 1 escadron de cavalerie şi o baterie de artilerie."[7]

Plecarea s-a făcut la 15 ianuarie, detaşamentul înaintând în cursul zilei de 16 ianuarie pe dealurile din jurul Benderului, a fost primit cu foc atât dinspre oraş cât şi dinspre satele înconjurătoare. În seara de 16 ianuarie, trupele române ajung la est de calea ferată; dar din raţiunea de a nu fi atacaţi în timpul nopţii, dataşamentul a fost retras şi cantonat în satul Bulboaca. Bolşevicii în schimb, vroiau să încercuiască detaşamentul român ca să-i rupă legăturile cu Divizia. Lt.col. Macovescu cere imediat întăriri, iar în dimineaţa de 17 ianuarie, comandantul diviziei a trimis ca întărire, încă un detaşament, compus din 2 batalioane, condus de col. Meleca. Detaşamentul are de înfruntat bande bolşevice, dar ajunge la destinaţie în seara zilei de 17 ianuarie. Apoi, generalul Broşteanu trimite încă un batalion, ajuns tot la Bulboaca, în dimineaţa zilei de 19 ianurie. Detaşamentul de la Bender este comus din 4 batalioane, un escadron şi 2 baterii. La 18 ianuarie, Divizia 11 trimite un detaşament la Orghiev (Orhei) unde trupe înarmate de sovietici devastau şi prădau depozitele. Două batalioane de voluntari ce sunt îndreptate spre Chişinău şi Bender sunt atacate de inamic şi dezarmate în localitatea Căinari (40 km la sud de Chişinău) deoarece comandantul nu dăduse ordin să tragă nici un foc în caz de întâlnire cu inamicul. În ziua de 20 ianurie, detaşamentul declanşează atacul, ocupând localităţile Lipcani,

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Borisovka şi Varniţa, situate la nord de oraş. Sosesc şi alte întăriri, detaşamentul ajungând la 5 baterii, 5 batalioane şi un escadron. Este declanşat un bombardament violent de artilerie asupra oraşului, iar în ziua de 21 ianuarie, la ora 5 dimineaţa, detaşamentul atacă prin surprindere şi la 10 oraşul este eliberat. [8]

„Armata română capturează un imens material feroviar şi de război, între care un depozit de artilerie, având 800 de tunuri - adăpostit în cetate şi i-au produs inamicului mari pierderi de oameni: morţi şi răniţi." [9]

Sunt formate mici garnizoane pentru apărarea gărilor, localităţilor şi materialelor, iar în Bender este oprit doar un batalion. Artileria ocupă poziţia Borisovca şi Lipcani având obiectiv podul şi satul Parcani. Este trimis un detaşament de o companie şi jumătate şi o secţie de artilerie în direcţia S-E de Bender, având misiunea de a alunga inamicul. Bolşevicii profită de dispersarea trupelor române şi fiind bine informaţi, la 23 ianuarie, declanşează o puternică contraofensivă dinspre Tiraspol, folosind maşini militare blindate şi tunuri pe care la trec cu uşurinţă peste podul rămas intact şi nepăzit în mod corespunzător. Atacul surpriză determină trupele române să se retragă la Berezovca, abandonând poziţiile. [10]

„A rămas pe loc doar o companie din Regimentul 57 Mehedinţi, alcătuită din 62 ostaşi şi 3 ofiţeri, condusă de maiorul invalid Anghel Ciucu. Acest mic detaşament a luptat eroic, baricadat în hrube şi case timp de 3 zile, până la revenirea camarazilor lor." [11]

Trupele retrase se regrupează la Bulboaca, primesc întăriri - 2 batalioane şi la 24 ianuarie, contraatacă.

„Înaintarea spre Bender se face pe trei coloane:

coloana din dreapta, de forţa unui batalion, pe direcţia Bulboaca - Gheorbanovschi - Bender, având misiune de a face legătura cu Brigada 4 Roşiori, aflată în zona Fărlădari - Lişca şi, împreună cu aceasta, să ajute la recuperarea Benderului (Tighinei);

coloana din centru, de forţa a 5 batalioane şi două baterii, atacă pe direcţia Bulboaca-Bender;

coloana din stânga, de forţa unui batalion şi o baterie, pe direcţia Bulboaca - Râşcani - Bender"[12]

În dimineaţa de 25 ianuarie, la ora 6, cele trei baterii ale detaşamentului, împreună cu baterie călăreaţă a Brigăzii 4 Roşiori, deschid un foc violent asupra Benderului, iar peste 20 min., infanteria porneşte la atac. Înaintarea s-a făcut uşor până la liziera de vest a oraşului, dar în localitate a fost grea, fiind primită cu foc dens din partea inamicului. Totodată, de pe malul stâng al Nistrului, dinspre localitatea Parcani, artileria inamică trage şi ea spre Bender. Între orele 11-12, oraşul este recuperat de trupele române. Trupele bolşevice şi susţinătorii lor, respinse peste Nistru, se retrag la Tiraspol. În această luptă, trupele române au pierdut 3 ofiţeri şi 138 trupă. Menţionăm că luptele de la Bender în rândurile bolşevicilor au luptat şi două sute de români, proveniţi dintre dezertori şi muncitori voluntari, membri ai batalionului revoluţionar român din Odesa - organizat şi condus de Cristian Racovski, Mihail Gheorghiu-Bujor etc. [13]

„Benderul (Tighina) reprezenta un punct strategic militar de prima mărime pentru că, aşa cum s-a arătat, de la el plecau căile de acces - ferate şi rutiere - spre Chişinău şi Iaşi, precum şi spre sudul Basarabiei."[14]

Cahul

La 10 ianuarie 1918 un detaşament de ostaşi români, alcătuit dintr-un escadron de cavalerie, două companii de infanterie, cu o secţie de mitraliere

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

au trecut Prutul şi au intrat în Cahul. La Bolgrad, generalul Kotzbuc, comandantul armatei VI-a ruse, este arestat; ceea ce a dus la o dezlănţuire a anarhiei în regiunea din stânga Prutului. În aceste împrejurări, M.C.G. hotărăşte să trimită în Basarabia încă trei divizii: a 13-a Infanterie, 1 şi 2 Cavalerie; fiind dispuse astfel:

Divizia 13, întărită cu regimentul 5 Călăraşi, să înainteze şi să se concentreze în zona Bolgrad - Kazaclia - Novotroion - Sandaclia;

Divizia 2 Cavalerie să se concentreze în regiunea Gura Galbini - Carbuna - Batior - Cimişlia;

Divizia 1 Cavalerie în zona Bălţi - Strâmba - Putigeşti[15]

Misiunea lor era de a asigura ordinea pe căile ferate şi normala funcţionare a trenurilor şi de a apăra populaţia de jafuri şi distrugeri. Divizia 2 Cavalerie trebuia să asigure legăturile dintre diviziile 13 şi 11, iar Divizia 1 trebuia să acopere flancul stâng al trupelor ce operau în zona Chişinău - Bender.[16]

Constituirea Corpului 6 Armată Român

Până la 24 ianuarie 1918, cele 4 divizii aflate în Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) erau subordonate Marelui Cartier General Român care hotărăşte crearea, începând cu 25 ianuarie 1918, a Corpului 6 Armată, condus de generalul de divizie Gheorghe Istrati avându-l ca şef al statului major pe colonelul T. Dumitrescu. În componenţa Corpului 6 Armată mai intrau: Regimentul 5 Călăraşi repartizat lângă Divizia 11, flota de operaţiuni navale, trupe însărcinate cu acoperirea Deltei, două escadrile de aviaţie şi un detaşament de jandarmi rurali. Zona de operaţii a corpului de armată era cuprinsă între Prut - Dunăre - Sfântu Gheorghe - Nistru şi în nord până la Soroki (Soroca) - Ripiceni (Pripiceni), inclusiv. Misiunile Corpului 6 Armată erau: respingerea peste Nistru a trupelor bolşevice; asigurarea ordinii şi circulaţiei libere a trenurilor; formarea depozitelor necesare armatei române ş.a. După estimările autorităţilor militare române, în Basarabia se aflau 46 000 de ostaşi ruşi şi ucraineni ostili românilor, dar aflaţi în stare de disoluţie şi anarhie. Astfel, Divizia 1 Cavalerie, împărţită în mici detaşamente efectua deja operaţiunile de dezarmare a satelor din regiunea de nord a Basarabiei. La 20 februarie, ea ajunge la Soroca, de unde stabileşte legături cu armata poloneză. Garnizoana ei rămâne însă la Bălţi; Divizia 2 Cavalerie, după ce dezarmează mai multe sate din zona Gura Galini, trimite, în ziua de 24 ianuarie, Brigada 4 Roşiori şi o baterie călăreaţă la Bulboaca, unde cooperează cu detaşamentul Bender din Divizia 11, la recuperarea oraşului în ziua de 25 ianuarie. La 17 februarie, detaşamentele Diviziei 11 ajung în regiunea Talmazi, de unde supraveghea malul stâng al Nistrului. Divizia 11 trimite, la 27 ianuarie, un detaşament în stâmga Nistrului pentru a ocupa temporar localitatea Dubăsari. Divizia 13 opera în sud, participând alături de unităţile marine, la luptele de eliberare a Chiliei, Ismailului, Cetăţii Albe (Akkerman) şi oraşul Vâlcov. [17]

Cahul şi Bolgrad

Prima s-a pus în mişcare Divizia 13. Plecând din dreapta Prutului din zona Bujor - Băneasa - Mestecani; Divizia 13 s-a împărţit în două detaşamente: detaşamentul Prut a trecut râul pe la Vadul lui Isac şi s-a îndreptat spre sud, ocupând peste trei zile portul Reni; iar detaşamentul Bolgrad trece pe la Oancea şi ocupă Bolgradul la 19 ianuarie 1918. Ambele detaşamente au întâmpinat reacţii minore din partea inamicului. Divizia 2 Cavalerie a pornit din judeţul Fălciu executând marşul în trei etape, instalându-se în seara zilei de 20 ianuarie în localitatea Cimişlia. În satul

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Socol - Dezginze, Regimentul 11 Infanterie rus a încercat să-i opună, în ziua de 19 ianuarie, o uşoară rezistenţă, dar, avertuzat cu câteva proiectile, depune imediat armele. Divizia 1 Cavalerie, comandată de generalul Mihail Schina, se afla şi ea tot în judeţul Fălciu, de unde s-a deplasat pe axa pe axa Huşi - Bălţi în 6 etape, pe trei coloane. Divizia a atacat la 23 ianuarie, din toate părţile, oraşul Bălţi, apărat de bolşevici şi de soldaţi voluntari moldoveni conduşi de căpitanul Popa. În aceeaşi zi reuşesc să ocupe oraşul dezarmându-i pe foştii aliaţi. La 25 ianuarie, Brigada 2 Roşiori e trimisă la Cubolta, iar Brigada 3 Roşiori în regiunea Putineşti, unde au procedat la dezarmarea dezertorilor ruşi şi la restabilirea ordinei. [18]

Ismail

Ajunsă în regiunea Bolgrad, Divizia 13, comandată de generalul Popescu a trimis în seara de 20 ianuarie detaşamentul colonelului Dragu, de forţa a trei batalioane, 3 baterii şi un escadron, să ocupe Ismailul. Vedeta nr. 6, sosită de la Bolgrad şi staţionată la Jalpug, era destinată a face legătura între forţele de uscat şi flota de Dunăre. Ordinul primit era de a nu lăsa în spate nici o unitate militară rusă, soldaţii ruşi disparaţi să fie adunaţi şi trecuţi peste Nistru. În seara zilei de 20 ianuarie detaşamentul Dragu staţionează la Cişmeaua, pentru ca apoi, să-şi reia marşul spre Ismail prin Caraclia, unde patrulele române sunt primite cu focuri. Tot aşa sunt întâmpinate şi patrulele trimise spre Broasca, Saftiom şi Ismail. Datorită declanşării unui tir de artilerie, de intimidare, cele două sate s-au predat imediat. Pentru a elibara oraşul Ismail, detaşamentul Dragu mai primeşte sprijin de la detaşamentul col. Rotaru şi flota operativă de pe Dunăre. Pentru intimidarea inamicului şi ajutor în caz de nevoie - la Periprava staţionau trei canoniere de tip Oltul; la Chilia Veche (în dreapta Dunării) erau: monitorul „Kogălniceanu"; câteva baterii flotante, trei vedete, un torpilor şi trei şalupe, iar în apropiere de Ismail se aflau monitoarele: „Brătianu", „Catargiu", „Lahovari" şi o vedetă în poziţie de tragere chiar în portul Ismail. Vasele ruseşti se retrag în ordine, dar nu renunţă la rezistenţă oprindu-şi flota la Vâlcov şi întărindu-şi flota aici. Răspunsul la gloanţele trase de inamic, când trupele române se apropiau de Ismail a fost focul de artilerie deasupra oraşului. Concomitent infanteria a înaintat spre Ismail cu aripa sa stângă, pentru a tăia retragerea revoluţionarilor spre Chilia. Apoi, pe la ora 16:00, trupele române au pătruns în oraş, cooperând cu un detaşament de marină. Portul a fost ocupat pe de-a întregul în acea noapte. Au fost capturate depozite de armament şi s-a dispersat un periculos centru de agitaţie antiromânească. [19]

Chilia Nouă

Detaşamentul col. Dragu a fost divizat. La 24 ianuarie, lăsând la Ismail un batalion de baterie, şi împreună cu două batalioane, două baterii şi un escadron, s-a îndreptat spre Chilia Nouă cu misiunea de a restabili ordinea. Totodată, din portul Vâlcov au plecat trei canoniere şi patru baraje ruseşti cu direcţia Chilia Nouă. Tot la Chilia Nouă a fost trimis şi detaşamentul col. Rotaru, alcătuit din două batalioane şi două baterii; iar pe apă a fost trimis un batalion de marină, iar din Sulina, prin Periprava, două companii cu secţii de mitraliere, din detaşamentul de debarcare. În contextul concentrării de forţe româneşti navele ruseşti fac cale întoarsă. În ziua de 26 ianuarie, diviziunea 1 monitoare, ajunsă la Chilia Nouă, a debarcat un detaşament de marinari fără a întâmpina rezistenţă. [20]

Vâlcov

Toate forţele militare române - de uscat sau de marină - s-au îndreptat spre Vâlcov. Atacul s-a conceput atât dinspre uscat cât şi dinspre apă. Forţele

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

române trimise în obiectivul de luptă erau alcătuite din aproximativ trei batalioane de infanterie, un escadron de cavalerie, circa trei baterii de artilerie şi un batalion mixt trimis la Periprava, vizavi de malul drept al braţului Chilia spre a constitui, împreună cu trupele de marină, un corp de debarcare în apropierea oraşului. Pe de altă parte, flota de apărare a luat poziţie, cu Diviziunea 1 de Monitoare (2 vase) la 500 m deal de gura canalului Cernovca, iar Diviziunea 2 Monitoare (2 vase) la 500 m deal de Sulimanca. Pentru ocuparea Vâlcovului, comandamentul Diviziei 13 a dat ordin de operaţii care priveau flota de operaţiuni şi detaşamentul col. Dragu. Escadra de Dunăre trebuia să ocupe poziţiile amintite de tragere în noaptea de 27 ianuarie. Dar în seara zilei precedente, vase uşoare ruseşti de război au tras asupra satului Periprava, unde se găseau companii din batalionul de debarcare. Iar în ziua de 27 au încercat să debarce aici, dar au fost respinse. Bateria instalată în pădurea Peripravei trage cu obuze în direcţia portului Vâlcov unde se vedeau o mulţime de ostaşi inamici. Imediat, trei vase ruse, tip Doneţ, şi 10-12 baraje au deschis foc asupra monitoarelor româneşti aflate pe canalul Cernovca. Surprinse nepregătite, acestea sunt nevoite să se retragă. În consecinţă, s-a cerut comandamentului Corpului 6 Armată să aprobe amânarea operaţiunii de ocupare a Vâlcovului, iar lupta să se reia pe uscat. La 29 ianuarie, detaşamentul Dragu, ocolind portul pe la nord, a ocupat satele Galileşti, Ghibărţeni şi Zăbrieni. Dar artileria rusă de pe vase a bombardat Zăbrieni şi detaşamentul a trebuit să-l abandoneze. Apoi, ruşii bombardează biserica din Periprava unde era observatorul artileriei române. Frigul, viscolul şi zăpada făcea şi mai grea ducerea luptei de către armata română. Pentru armata română situaţia devenea critică şi la 1 februarie, s-a obţinut aprobarea de a se răspunde şi a contraataca. Două avioane au făcut recunoaşterea asupra întregii zone. Artileria, trăgând spre Vâlcov, distruge turlele bisericilor rusă şi lipoveană care serveau inamicului drept punct de observare. Infanteria rusă atacă dinspre Zăbrieni, dar forţele române rezistă; totuşi, pentru a nu înregistra pierderi, detaşamentul se retrage la Coviachi, lăsând în urmă doar posturi înaintate. Aici detaşamentul este întărit cu noi trupe de cavalerie. În acelaşi timp, infanteria română se extinde pe latura stângă interceptând liniile de comunicaţie dinspre Cetatea Albă (Akkerman). Vâlcovul este blocat dinspre uscat. Ambele forţe combatante îşi săpau tranşee, deşi vremea era greu de înfruntat. La 1 februarie, comandantul Diviziei 13, aflat la Bolgrad, ordonă declanşarea contraofensivei. Greul luptei trebuia să-l ducă trupele marinei, conduse de contraamiralul V. Scodrea, în colaborare cu detaşamentele col. Dragu şi respectiv col. Rotaru, acesta din urmă fiind amplasat la Periprava. Conform ordinului operativ al comandantului flotei de apă, comandantul V. Scodrea, din 28 ianuarie, misiunea flotei române de apă era de a ocupa Vâlcovul, cooperând cu cele două detaşamente de uscat. Ca atare, Divizia 1 Monitoare urma să ia poziţia în canalul Cernovca, 500 m în amonte de gura acestuia, iar Divizia 2 în apropiere; barjele cu obuzire să ia poziţie între cele două diviziuni. Aceste forţe aveau sarcina de a sprijini debarcarea trupelor de pe malul stâng şi de a ţine sub tir de foc vasele ruse răzvrătite dacă le-ar fi atacat cele române, sau localitatea Periprava. Vedeta nr.6 să se plaseze la km 28 pentru a face legătura cu comandamentul col. Dragu prin T.F.S., ori vasul plutitor de mine de la km 36, gata de a crea un baraj, la km 33, dacă vase de război ar înainta spre Vâlcov. Divizionul de obuziere de 127 mm din Regimetul 3 şi bateria de 75 mm din detaşamentul col. Rotaru să ia poziţii în pădurea Letea, lângă Periprava pentru a susţine trecerea trupelor române de pe malul stâng al

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Chiliei şi a trage în vasele şi artileria rusă pe barje în caz că ar ataca Corpul de debarcare, compus din trei baterii, batalionul de debarcare, o companie de pontonieri şi încă două companii din Regimentul 48 Infanterie să meargă pe canalul Cernovca, lângă podul de pe gârla Sulimanca, spre a putea fi uşor îmbarcat şi trecut pe malul stâng, în dreptul km 22. Comanda forţelor de debarcare era încredinţată maiorului Sebastian Avramescu, comandantul batalionului de debarcare. Vasul spital de pe canalul Cernovca trebuia dus la 5 km în amonte de gârla Sulimanca. Lângă el, pentru legătură şi transport a fost plasat vasul „Mântuirea". Aplicarea acestui ordin s-a făcut peste patru zile când s-a trecut la ofensivă. Din Chilia Veche (de pe malul drept al Dunării) unde se afla comandorul V. Scodrea a expediat, în ziua de 1 februarie 1918, câte un ordin telegrafic Diviziunii 1 monitoare, la ora 2:50 şi maiorului Sebastian Avramescu la ora 3:15. Diviziunea 1 avea misiunea să ocupe imediat poziţii pe canalul Cernovca, la circa 3 km de Sulimanca şi la ora 16:00 să deschidă foc de artilerie asupra turlelor bisericii ruse din Vâlcov şi apoi şi în cele ale bisericii Lipovene, unde se aflau observatoarele de dirijare a artileriei bolşevicilor, precum şi a vaselor acestora de pe canal. Iar în cazul în care vasele ruse deschideau foc înainte de ora 16:00, acţiunea trebuia dusă cu hotărâre luând legătură cu maiorul Avramescu; fiecare monitor putea trage doar 200 de proiectile; iar în cazul în care situaţia era critică, trebuiau să se retragă din bătaia artileriei ruse. Vasul „Mântuirea" trebuia să fie amplasat la întretăierea canalelor Babina cu Cernovca, iar semnalul chemării la luptă să fie trei fluierături lungi şi trei scurte. Maiorul Sebastian Avramescu avea ordinul de a deschide focul de pe vasele româneşti spre Vâlcov. O baterie trebuia să tragă în biserica lipovenească, iar barajele cu obuziere în cea rusă; o altă baterie trebuia să blocheze canoniera rusă de la gura canalului Oceacov. Tot spre acest canal să se concentreze şi divizionul din regimentul 23 artilerie. Tuturor li se preciza numărul de obuze ce aveau voie să tragă. De asemenea, trebuiau să se păstreze legături cu comandantul acestei diviziuni, căpitanul comandor Rădulescu. Luptele româno-bolşevice se desfăşurau cu intensitate maximă, îndeosebi cu artileria de mare şi de pe uscat, până în ziua de 3 februarie. Sediul sovietului local din Vâlcov este lovit. Totodată, sunt distruse şi turlele bisericilor, iar vasele ruseşti nu-şi mai puteau regla tirul; unele vase eşuează, iar altele se retrag fără a fi tras măcar un obuz. Trupele bolşevice se îmbarcă pe vase şi iau drumul spre mare cu direcţia Odesa şi Sevastopol. În ziua de 3 februarie, atât Vîlcovul cât şi Zăbrienii au fost ocupate de trupele române fără a întâlni vreo rezistenţă. Cu acest prilej, au fost capturate mai multe şlepuri şi o însemnată cantitate de materiale şi muniţii. [21]

Cetatea Albă

La 14 februarie 1918, Marele Cartier General, prin ordinul 8722, face cunoscut comandamentului Corpului 6 Armată să treacă la eliberarea oraşului Cetatea Albă (Akkerman), prin aruncarea inamicilor peste Nistru; să cureţe satele de inamici şi să supravegheze trecerile peste graniţă pe porţiunea de la Corniari şi Ialanca, până la Cetatea Albă. Pentru aceasta, comandamentul Corpului 6 Armată a dispus, în ziua de 15 februarie, constituirea unui detaşament mixt, denumit „Akkerman", pus sub comanda nemijlocită a şefului Diviziei 13 infanterie. Acest detaşament era alcătuit dintr-o brigadă mixtă şi Regimentul 5 Călăraşi din componenţa Diviziei 13, Brigada 4 Roşiori şi o companie de ciclişti de la Divizia 2 Cavalerie, Regimentul 3 Vânători, un batalion de infanterie şi două plutoane cavalerie, date de Divizia 11, Brigada 25 Infanterie, dată de Divizia 1 Cavalerie. Asaltul asupra

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

oraşului-cetate era programat pentru 24 februarie, însă datorită trecerii unui detaşament german dinspre frontul român, prin sudul Basarabiei spre Ucraina, operaţia a fost devansată cu 24 de ore. Trupele române care, după 16 februarie fuseseră organizate pe trei coloane, cu două detaşamente, după un marş de 60 km, parcurşi în patru zile, au pătruns în seara zilei de 23 februarie în Cetatea Albă. Flota de apă, care era în componenţă, cu o parte a Regimentului 47 Infanterie pe flancul drept n-a participat la acţiune. În ziua de 27 februarie, oraşul a fost eliberat fără lupte. La sfârşitul lunii februarie 1918, Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) era împărţită în patru zone, controlate de cele patru divizii componente a Corpului 6 Armată, după cum urmează:

Divizia 1 Cavalerie, cu cartierul general la Bălţi, ocupa zona limită la nord de linia Moghilev - Litpvac - Lopatin - Viişoara, iar la sud de linia Zuri - Zorobatin - Rizeni - Cotu-Morii;

Divizia 13 cavalerie, cu cartierul general la Bolgrad, ocupa zona învecinată la nord cu Divizia 2 Cavalerie şi la sud de Dunăre şi Marea Neagră;

Divizia 2 Cavalerie, cu cartierul general la Cimişlia, ocupa zona limită la nord de Divizia 11, iar la sud linia Purcani - Carasinscaia - Flămânda;

Divizia 11, cu cartierul general la Chişinău, ocupa fâşia de centru dintre diviziile 1 şi 2 Cavalerie

Ele au asigurat liniştea şi siguranţa Republicii Democratice Moldoveneşti până în aprilie 1918, când locul Corpului 6 Armată e luată de Corpul 5, iar unele dintre ele au fost mutate în dreapta Prutului. În aceste lupte pentru eliberarea Republicii Democratice Moldoveneşti de bandele bolşevice şi corpurile de dezertori ai fostei armate ţariste, Corpul 6 Armată a pierdut 3 ofiţeri şi 22 trupă morţi, 12 ofiţeri şi 300 trupă-răniţi, precum şi 151 dispăruţi. [22]

Autor: Nicu Ţibrigan

Sursa: istoria.md

Note:

Comandantul Regimentului 2 Grăniceri din Fălticeni.

Stanescu Marin C., Armata română şi unirea Basarabiei şi Bucovinei cu România: 1917-1918, Editura Ex Ponto, Constanţa, 1999, p. 100.

Arhiva M.Ap.N., fond microfilme, r.P. II 12508, c. 501-692, C. Kiriţescu, op. cit, vol. III, p. 30-48.

Stanescu Marin C., op. cit., p. 102.

Arhiva M.Ap.N., fond M.C.G., dosar 1073, fila 7, fond M.St.M., serviciul istorie, dosar 1002/79, filele 24-37; fond microfilm,/ r.P.II.

Stanescu Marin C., op. cit., pp. 102-103.

Ibidem.

Idem, pp. 103-104

Idem, p. 105

Ibidem

Ibidem.

Ibidem.

Idem, p. 106.

Idem. P. 107

Arhiva M.Ap.N., fond M.C.G, dosar 2066, filele 262-265 in Marin C. Stănescu (p. 109)

Stanescu Marin C., op. cit., pp. 108-109.

Stanescu Marin C., op. cit., pp. 109-112.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

Idem, p. 112.
Idem, p. 113.
Idem, pp. 113-115.
Idem, pp. 115-118.
UN DIALOG CU PAUL GOMA (1996)

*

Adevàrul, 22 decembrie

Arhivele comunismului: procesul prizonierilor români şi germani de la Chişinău, din 6-12 decembrie 1947 (II)

19 decembrie 2013, 07:59

Articol Mihai TascaDevino despre: arhivele comunismului mihai tasca procesul prizonierilor prizonieri romani si germani urss moscova kgb chisinau teatrul rus cehov

Teatrul rus "A.P. Cehov", unde a avut loc procesul, în 1947 (situat la intersecţiile actualelor străzi Vlaicu Pârcălab şi Columna, imobilul nu s-a păstrat). FOTO Arhiva Naţională a Republicii Moldova

Oficiosul „Moldova Socialistă“ publica în fiecare zi depeşele expediate la Moscova în care erau redate cu lux de amănunte şedinţele de judecată publice, organizate „ca la carte“: cu martori şi audienţă asigurate, avocaţi loiali puterii, procurori şi judecători care ştiau că au misiunea de a-i trimite pe inculpaţi în gulag.

Regizat până la cele mai mici detalii, procesul a durat şapte zile, exact atât cât li s-a cerut organizatorilor. Puterea sovietică a prezentat opiniei publice doar informaţia convenabilă, dozând incidentele din timpul procesului. Inculpaţii au fost apăraţi de avocaţi de „încredere“, iar judecata a avut un final previzibil: cei zece prizonieri au fost trimişi în gulag pe termene de până la 25 de ani. Unii au murit în detenţie.

Procesul a început aşa cum se stabilise, la 6 decembrie 1947 (era o zi de sâmbătă), în incinta Teatrului rus „A.P. Cehov“ din Chişinău. Comitetul orăşenesc de partid a executat ordinul de mobilizare, aşa că sala era arhiplină (de altfel, cum a fost pe tot parcursul procesului). Pentru desfăşurarea în linişte a şedinţelor, în perimetrul teatrului au fost instalate opt puncte de control ale miliţiei şi securităţii, organizate în 2-3 ture.

INSTANŢA, PROCURORUL ŞI AVOCAŢII

Completul de judecată din cadrul Tribunalului Militar al Districtului Militar Odesa a fost format din colonelul de justiţie Zonov, preşedinte, locotenent-coloneii de justiţie Alexeev şi Fomiciov, câţiva membri de rând şi secretarul comisiei, A. Krîlova. Acuzaţiile au fost susţinute de generalul de justiţie V. Izraelean.

Pentru a asigura desfăşurarea fără incidente a procesului, în depeşa din 27 septembrie, adresată lui Mordoveţ şi Tutuşkin, conducerea de la Moscova solicita să fie verificaţi toţi avocaţii din RSSM. Ca urmare, au fost selectaţi următorii avocaţi: Popov-Iudikov, Serebreakov, Mandrivnîi, Koval şi Furs.

DESFĂŞURAREA PROCESULUI

Vom reconstitui mersul şedinţelor după depeşele expediate la Moscova de două ori pe zi. Acestea au fost publicate în oficiosul „Moldova Socialistă“ (dar şi în toate celelalte ziare). Am păstrat ortografia, punctuaţia şi originalul textului (deşi traducerea este foarte defectuoasă), doar transliterând textul din grafia chirilică în cea latină. Am optat pentru această variantă care, într-un fel, redă atmosfera de la acel proces. Precizăm că textele trimise la Moscova

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

erau semnate de ministrul Tutuşkin, iar varianta pentru presă - de Agenţia Telegrafică a Moldovei (ATEM).

ZIUA ÎNTÂI

6 decembrie. Şedinţa de dimineaţă: „La şedinţa de dimineaţă dela 6 decembrie preşedintele judecăţii polcovnicul de justiţie Zonov a citit textul Actului de învinuire. Apoi judecata trece la interogarea învinuiţilor. Cel dintâi a fost interogat învinuitul Dewitz Krebs. Hitleristul ista aprig în vremea aflării lui la postul de Comandant militar şi Şef al garnizoanei oraşului Chişinău conducea personal uciderile, schinjuirile şi jefuirea în masă a cetăţenilor paşnici sovietici. După poruncile lui personale, mii de locuitori ai oraşului au fost mînaţi la zîdirea obiectelor de apărare. Pe cei de se înlăturau dela lucru cudeasîla, îi chinuiau ori îi împuşcau. Numa în vremea de trii luni, cît Dewitz Krebs era la postul de comandant militar al oraşului Chişinău – dela 29 mai pînla 21 august a anului 1944, în oraş au fost chinuiţi, împuşcaţi şi arşi de vii mai mult de 2 mii de femei, copii şi bătrîni nevinovaţi“.

Şedinţa de seară: „S-a prelunjit interogarea învinuitului Dewitz Krebs. El provinde dintr-o familie de dvoreni, care din generaţie în generaţie a cultivat militarismul desfrânat. Războiul – iaca profesia lui.

Martora Anisia Efimovna Mişcoi povesteşte despre crimele monstruoase, săvârşite de nemţi la Chişinău asupra prizonierilor de război sovietici, care erau ţinuţi în lagărul de pe uliţa Prunculovscaia, în casele Nr. 8 şi 14. Preotul mănăstirii din Suruceni I.I. Popov, povesteşte despre felul, cum soldaţii şi ofiţerii germani au batjocorit religia, distrugeau bisăricile şi jefuiau mănăstirile. Efim Muntean a povestit despre folosirea cudeasîla a locuitorimii paşnice la zîdirea întăriturilor de apărare iar Stepan Cuharev, care a lucrat ca felşer în satul Sânjera, declară judecăţii că, în raioanele unde era tare răspândită epidemia de tifos, bolnavii nu primeau ajutor şi mureau cu sutele”.

„Raportul trimis la Moscova preciza că solicitările procurorului de a-i pedepsi pe condamnaţi cu 25 şi 20 de ani au fost întâmpinate cu aplauze, când însă a cerut 15 ani, s-au auzit voci că e prea puţin.“

Mihai Taşcă, istoric

DEPARTE DE MOLDOVA

7 decembrie. Şedinţa de dimineaţă: „S-a ascultat înştiinţarea expertului judecătoresc-medical, medicului D.M. Averbuh despre exhumarea cadavrelor prizonierilor de război sovietici, ucişi în oraşul Chişinău. Expertiza judecătorească-medicală a cercetat 23 de gropi depe teritoriul şcolii nr. 6. Au fost descoperite 23 de cadavre ale prizonierilor de război sovietici. S-a stabilit, că în toate întâmplările, moartea a provenit dela răniri cu arme de foc ori dela lovituri cu unelte tunchite.

Judecata trece apoi la interogarea învinuitului Klink. Ober-leitenantul Klink îi un înfăţăşitor tipic al organizaţiei «Hitlerjugend» – un automat, care acţionează mecanic. El nici nu se gândea la crimele, pe care le săvârşea, aruncând în văzduh obiectele de însemnătate vitală din oraşul Chişinău. După interogarea învinuitului Klink, judecata trece la interogarea martorilor, care povestesc despre sâlnicile şi jafurile, pe care le săvârşea învinuitul Marinoiu şi supuşii lui.

Martorul Cozenţov povesteşte judecăţii despre crimele săvârşite de Marinoiu în oraşul Sudac (Krâm) în iarna anului 1942. Martorul Stolear dela mănăstirea Ţigăneşti a declarat despre felul, cum Marinoiu a jefuit averea mănăstirii şi a împuşcat 5 oameni, care au fost bănuiţi, că iau parte la

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

mişcarea de partizani“.

Şedinţa de seară: „Martora Vera Harea povesteşte, că soţul ei, pădurarul Anton Harea, a fost prins de soldaţii români în pădure, şi dupăce l-au chinuit groaznic, l-au împuşcat. Apoi au fost interogaţi martorii Savva Cebotari şi Iacob Bigza, care au povestit, cum locuitorimea paşnică era folosită la construirea întăriturilor de apărare“.

COLONELUL ŞI CĂLUGĂRII

8 decembrie. Şedinţa de dimineaţă: „Şedinţa începe cu interogarea învinuitului Marinoiu. Judecata citeşte documentele Comisiei Extraordinare de Stat, declaraţiile martorilor Covor, Ciuprin, Cucuruz şi altora, care zugrăvesc tabloul teroarei nemaivăzute, dizlănţuită de Marinoiu şi de unităţile lui în oraşul Berdeansk. Martora E. G. Nicolaevskaia, ţărancă din satul Ulmu, raionul Cotovsc, povesteşte, cum a fost batjocorită şi schinjuită în vara anului 1944 de către jandarmii români, de care fusese arestată, fiindcă soţul ei era partizan.

Martorul A. Grosu, călugăr dela mănăstirea Căpriana, a povestit, cum jandarmii îl sîleau să macine la moara mănăstirii pentru jandarmi. Într-o zî învinuitul Demetrian a adus grăunţe la moară. Martorul, fiindcă n-avea defoc, n-a dovedit să pornească la vreme moara. Jandarmul furios a început să-l bată cu pumnii în faţă, apoi a poruncit soldaţilor să-l ia pe călugăr şi să-l ducă la unitate. Acolo Grosu a fost bătut pânăla sânge.

Învinuitul Butnaru – şeful nemijlocit al lui Demetrian – încearcă cu toate mijloacele să încurce procesul. El vra să arunce toate vina pe oamenii, care erau sub ordinile lui, şi vra să încredinţeze judecată că pentru averea jefuită jandarmii, cică «plăteau» oamenilor cu bani. Declaraţia asta a ucigaşului, care a întrecut orice măsură cu minciunile sale, stîrneşte indignarea truditorilor din sală.

Martorul M. Alexa povesteşte în faţa judecăţii un şir de fapte despre jafurile, pe care le săvîrşau jandarmii lui Butnaru“.

Şedinţa de seară: „S-a prelunjit interogarea martorilor, care singuri au văzut, cum ofiţerii şi soldaţii batalionului 4 de jandarmi opertiv român săvârşeau sălbătăcii şi crime. Martorul I. Barcari, ţăran din satul Căpriana, om în vârstă de 70 de ani, povesteşte, că 2 feciori ai lui au căzut pe front, iar al trilea - partizanul Nestor Barcari - a fost ucis în pădurea Căpriana în vremea unei ciocniri cu ocupanţii. Vasilii Cauşanean spune că niciodată, n-or uita locuitorii din satul Malcoci, cum rota de jandarmi, comandată de Jurea, îi aresta şi împuşca pe ţărani şi îi batjocorea pe bătrâni şi pe femei. Martorul povesteşte, cum jandarmii l-au ucis pe Vasilii Savici şi Anton Savin, cât şi pe Feodor Cauşanean - un văr al martorului“.

ETICHETĂRI XENOFOBE

9 decembrie. Şedinţa de dimineaţă: „Se prelunjeşte interogarea martorilor. Martorul N. Bacal, ţăran din satul Manoileşti, raionul Cotovsc, a povestit despre împuşcarea de către jandarmi a 15 locuitori paşnici în râpa Cânepa. Fostul leitenant Şontea îi un tip de ucigaş sadist. Chiar înfăţişarea criminalului ista – fruntea îngustă, capul luntăreţ, ochii mici cu privire răutăcioasă – îţi aminteşte o fiară sângeroasă. Numele banditului Şontea nu odată îi pomenit în materialele dosarului. Învinuitul figurează şi în actele Comisiei Extraordinare de Stat.

Martorul M. Nazarenko, a povestit despre sălbătăciile, săvârşite sub comanda învinuitului Şontea. În luna octombrie a anului 1943 Nazarenko a fost arestată, fiind bănuită, că face parte din organizaţia patriotică nelegală.

Apoi judecata trece la interogarea învinuitului Jurea. El încearcă să

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

încredinţeze judecata, că nici nu ştia de crimele, pe care le săvârşau jandarmii lui. Dar documentele cercetărilor premergătoare şi declaraţiile martorilor îl demască pe Jurea ca ucigaş şi jefuitor“.

Şedinţa de seară: „Şedinţa se începe cu interogarea martorului Macar Ţokolenko, ţăran din satul Akmicetka, raionul Domanevka, regiunea Odesa. Macar Nicolenko a fost aşa de tare schinjuit de jandarmii români a lui Şontea, încât a pierdut auzul şi abia mai poate vede.

Apoi judecata trece la interogarea învinuitului Marinaş – fostul comandir de vzvod al batalionului 4 de jandarmi români. Fiara asta, crescută în duhul teroarei şi jafului, lua parte activă la jefuirea ţăranilor din satele Ulmu, Scoreni, Condriţa, Malcoci şi altele. Amu el se preface în fiinţă nevinovată şi la întrebările judecăţii dă răspunsuri, care n-au nici o legătură cu procesul.

Judecata trece la interogarea învinuiţilor Şuvar şi Butnaru. Sub apăsarea dovezilor adunate, învinuiţii îs sîliţi să recunoască samovolniciile, săvîrşite sub forma luptei împotriva partizanilor, arestarea, jefuirea şi terorizarea cetăţenilor paşnici din satele raionului Cotovsc“.

GOSPODARUL AGRICOL ŞI FAPTELE LUI

10 decembrie. Şedinţa de dimineaţă: „Tribunalul Militar a trecut la interogarea celui din urmă învinuit – fostului sondeführer – comendantului agricol Haiselgardt. Hitleristul ista, care a trecut cursuri speciale în oraşul Kassel (Germania), a încercat capacităţile sale de „gospodar agricol” pe teritoriul Uniunii Sovietice în raioanele vremelnic ocupate de duşman. Numa în regiunea Voroşilovgrad în vreme de 6 luni a jefuit de la locuitori mai mult de 4.500 cai, 6 mii de vite cornute mari, 10 mii de oi şi mai mult de 80 mii tone de pâine, pe care le-a trimis în Germania.

Martorul N. Iurţuk, ţăran din satul Novo-Kneazevka, a povestit despre învoielile groaznice, în care trăiau oamenii sovietici în colonia, pe care o conducea Haiselgardt la Novo-Kneazevka“.

Şedinţa de seară: „Martora L.L. Morozovskaia a povestit judecăţii, cum învinuitul Haiselgardt l-a bătut groaznic pe un bătrân din satul Novo-Kneazevka. Bătrânul se afla în câmp, unde păzea caii. Haiselgardt, trecând prin locul acela şi văzându-l pe bătrânul culcat, a sărit la el şi a început să-l bată cu o bâtă groasă.

Martorul I. Nazarov a povestit cum Haiselgardt a mânat la catorgă în Germania sute de băieţi şi fete din raionul Beloluţk. Sîngur martorul a fost şi el mânat la catorgă şi a lucrat în Germania 2 ani şi jumătate. El zugrăveşte exploatarea neomenească, la care erau supuşi oamnii sovietici, mânaţi în Germania“.

ACTELE COMISIEI EXTRAORDINARE DE STAT

11 decembrie. Şedinţa de dimineaţă: „A fost îndestulată cererea învinuitorului de stat cu privire la citirea şi alăturarea la dosar a unui şir de declaraţii ale martorilor şi a documentelor Comisiei Extraordinare de Stat pentru cercetarea sălbătăciilor săvârşite de cotropitorii germano- faşişti. Actele estea demască încă o dată pe învinuiţii Dewitz Krebs, Marinoiu, Haiselgardt şi pe ceilalţi, că sînt vinovaţi de crimele şi sălbătăciile, arătate în actul de învinuire. Preşedintele judecăţii a declarat că cercetările judecătoreşti în proces s-au mîntuit şi că la ceasurile 18 la şedinţa de sară, părţile – învinuitorul de stat şi avocaţii – or avea cuvîntul pentru dezbateri”.

SUSŢINEREA ÎNVINUIRILOR ŞI PLEDOARIILE AVOCAŢILOR

La şedinţa de seară din 11 decembie au avut loc dezbaterile. Primul a luat cuvântul procurorul, generalul de justiţie V. Izraelean. Alocuţiunea lui a

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

durat circa o oră şi jumătate. El a enumerat faptele trecute în rechizitoriu, i-a caracterizat pe fiecare inculpat în parte, solicitând ca von Dewitz Krebs, Iustin Marinoiu, Răducan Şontea, Iordan Demetrian şi Wilhelm Haiselgardt să fie condamnaţi la 25 de ani de gulag, Aurel Butnaru, Ion Jurea – la 20 de ani, iar Klink Heintz, Vasile Marinaş şi Petre Şuvar – la 15 ani de detenţie.

Raportul trimis la Moscova preciza că solicitările procurorului de a-i pedepsi pe inculpaţi cu 25 şi 20 de ani au fost întâmpinate cu aplauze, când însă a cerut 15 ani, s-au auzit voci că e prea puţin.

Avocaţii, la rândul lor, au completat cuvântarea procurorului, precizând că von Dewitz Krebs şi Klink Heintz şi-au recunoscut vina, solicitând pedepse mai blânde. Ceilaţi inculpaţi - Wilhelm Haiselgardt, Răducan Şontea, Aurel Butnaru, Iordan Demetrian, Ion Jurea, Iustin Marinoiu, Vasile Marinaş şi Petre Şuvar au declarat că nu au completări.

SENTINŢA

A doua zi, la 12 decembrie, în prima parte a şedinţei, celor judecaţi li s-a oferit ultimul cuvânt, după care completul de judecată s-a retras în camera de deliberare.]

Von Dewitz Krebs, Klink Heintz, Wilhelm Haiselgardt, Răducan Şontea, Aurel Butnaru, Iordan Demetrian, Ion Jurea şi Iustin Marinoiu au fost recunoscuţi vinovaţi în baza articolului 1 al Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 19 aprilie 1943 şi au fost condamnaţi la 25 de ani de detenţie, iar Vasile Marinaş şi Petre Şuvar - la 20 de ani de munci corecţionale.

Incidente la proces

Rapoartele publicate în presă nu conţineau toată informaţia expediată la Moscova. Unele incidente de la proces au fost tăinuite. Astfel, chiar la prima şedinţă din 6 decembrie, Iordan Demetrian a refuzat să răspundă la întrebările preşedintelui privind stabilirea identităţii. Fiind întrebaţi dacă recunosc învinuirile ce li se aduc, niciun ofiţer român nu a răspuns afirmativ. Iordan Demetrian a declarat că el nu se consideră inculpat şi că este în continuare ofiţer al Armatei Române. Preşedintele completului de judecată i-a făcut observaţie.

Raportul din 7 decembrie preciza că Marinoiu le-a adresat întrebări martorilor, ceea ce guvernarea de atunci considera drept ceva ieşit din comun. La şedinţa din 8 decembrie, Iordan Demetrian a înaintat o cerere de recuzare a completului de judecată, considerând că nu este de competenţa unui asemenea tribunal să judece un ofiţer al Armatei Române. Cererea a fost respinsă. Demetrian a protestat, fiind scos din sala de judecată.

Colonelul Iustin Marinoiu a refuzat serviciile avocatului şi s-a apărat singur. El a recunoscut doar că i-a maltratat pe doi cetăţeni sovietici, spunând că restul învinuirilor ce i se aduc şi întreg procesul le consideră o farsă. În ultimul cuvânt, Marinoiu a negat toate acuzaţiile, declarând că în regimentul său au fost mulţi basarabeni şi ei cunosc despre faptele lui adevărate, iar dacă va fi condamnat, ei îl vor deplânge.*

P.S. Generalul von Dewitz Krebs Stanislaus a murit în gulag în anul 1948. Soarta celorlaţi condamnaţi nu se cunoaşte.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

27 decembrie 2013

Tot Flori:
PARADIGME BASARABENE

Această carte nu a fost scrisă...
Nu: Cartea de faţă nu va fi scrisă...
Corectez: această carte nu va fi încheiată nicicând.
(Paul Goma, **Basarabia***, Editura Flux, Chişinău, 2003, motto)*

27 decembrie 2013

PARADIGME BASARABENE Flori Bălănescu

Această carte nu a fost scrisă...
Nu: Cartea de faţă nu va fi scrisă...
Corectez: această carte nu va fi încheiată nicicând.
(Paul Goma, **Basarabia***, Editura Flux, Chişinău, 2003, motto)*

Paul Goma sau dreptul la memorie

În august 2010 treceam pentru a doua oară în viaţa mea Prutul – prima dată se întâmplase în 1994! – pentru a ajunge împreună cu Viorel Ilişoi şi cu alţii (prieteni, rude, recent cunoscuţi), după o oprire în Chişinău, la Mana, în ţinutul Orheiului. Duceam în portbagajul maşinii ce ne transporta o sumă de cărţi ale lui Paul Goma, tot ceea ce putusem strânge cu atâta migală în ultimii ani. Între titluri, **Basarabia**. În vama moldovenească, la Albiţa-Leuşeni, zărite de la distanţă uniformele după moda sovietelor, cu şepcile imense, cam penibile, cam hilare, ne-au dat fiori. Nu eram noi chiar nevricoşi, nitam-nisam, dar ştiam ce avem în „paporniţe". Zvonurile şi discuţiile recente cu prietenii basarabeni lucraseră asupra stării noastre. În urma tragicelor întâmplări din aprilie 2009, de la Chişinău, condiţiile de la vama româno-moldoveană (re)căpătaseră ceva din aerul stalinist al frăţietăţii socialiste. Cele mai periculoase obiecte erau „înscrisurile". Prezenţa de spirit a lui Viorel Ilişoi ne-a salvat, am scăpat ieftin, plătind vamă doar un teanc de cărţi...

Norocul a făcut că printre exemplarele răzleţe aflate deasupra bagajelor noastre vameşul a dat peste **Basarabia**.

„Paul Goma? Şini-i aista?"

Cel mai mare scriitor român basarabean, strig eu, fără nicio prezenţă de prevedere, prin geamul deschis al portierei...

„Şie?... nu iegzistă, n-am auzât în viaţa me di el! Păi dacă ista, cum ai zâs că-l cheamă?, îi şel mai mari, atunşi Vieru cum îi?"

În timp ce gesticula, deschide cartea chiar la prima pagină şi vede:

O Zi din Viaţa unui Afgan din Basarabia... Ei, şi atunci se întoarce spre Viorel, care-i era chiar pe mâna stângă, şi-l întreabă:

„Da' ştii mata ce-s afganii?"

Cum să nu!, exclamă Viorel, parcă venindu-i apa la moară, şi înce-pe să sporovăiască. Vameşul cu alură sovietică se destinde, simţindu-se pe terenul său, căci omul fusese unul dintre „afgani". Cere un exemplar, aşa, că prea e frumos şi neobişnuit să scrie Basarabia pe o carte, apoi încă unul pen-tru nu ştiu cine, apoi încă şi mai multe, pentru copiii de la şcoală, zicea el...

Dacă „bomba" Goma a fost dezamorsată atunci pe frontieră, se dato-rează romanului **Basarabia**. Diversele titluri semnate de Paul Goma, apărute la edituri din România şi din Basarabia, au ajuns în mare parte la Mana, unde

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

14/08/2014

nu prea are cine să le citească. Biblioteca şcolii era într-o stare deplorabilă, satul este mic şi destul de îmbătrânit. Sărac. Nimeni nu are interes să-l resuscite cultural, măcar în sensul dascălilor şi preoţilor din vechime. Nici intelectualitatea sătească, nici instituţiile statului, nici rudele scriitorului. În ograda casei cu calidorul imortalizat de Goma în romanul **Din calidor**, s-au aciuat nişte oameni care nu prea au habar ce-i cu Goma. Dar care aşteptau ceva recompense pentru „povara" de a locui în casa-şcoală ridicată din râvna pentru alfabetizarea şi culturalizarea ţăranilor şi cu mâinile lor de către învăţătorii Eufimie şi Maria Goma. Casa nici nu mai arată ca în fotografiile ce-i înfăţişează pe cei trei membri ai familiei Goma, prin 1936-1937.

Dar dacă un vameş „afgan" de la punctul de trecere Albiţa-Leuşeni nu ştia cine este Paul Goma, intelectualii, scriitorii, oamenii politici, primarul Chişinăului, guvernanţii şi preşedintele Republicii ştiu. Şi parcă îşi dau silinţa ca să nu facă nimic pentru a se onora în primul rând pe ei, ca români, arătându-i respect românului basarabean Goma. Şi parcă îşi dau silinţa să împiedice orice iniţiativă de a-l „recupera" pe Paul Goma, ca om şi scriitor, în vederea unei percepţii cu discernământ a realităţii din care au ieşit (şi am ieşit cu toţii) fără să fi scăpat întregi. Într-o concordanţă păguboasă cu paradigma românească a fiinţei comunizate, reeducate. Măcar aici n-ar fi trebuit să-şi imite fraţii. La Bucureşti se construieşte o nouă societate (postcomunistă o numesc ei, constructorii) pe structura şi cu toate debilităţile ideologice comuniste, la care au contribuit şi contribuie nu doar eşaloanele superioare şi tânăra gardă ale Partidului şi ale Securităţii, de atunci (acum „bunicuţe") şi de azi, ci şi intelectualii (să-i numim astfel generic pe toţi cei care au avut şi au într-un fel sau altul legătură cu instituţionalizarea şi întreţinerea culturii, „rezistente" sau ba, şi cu doctrinizarea societăţii civile postdecembriste).

La Chişinău, reeducaţii, dislocaţii din propria cultură-istorie-identitate, şi ceea ce putem numi, tot generic, comuniştii (de ieri şi de azi, cu apostila: sovietiştii, reeducatorii), păreau că trag unii hăis, alţii cea. Ciudăţenia este că trăgeau şi trag la aceeaşi căruţă, spre dezastrul omului. Semnarea Acordului de la Vilnius în noiembrie 2013 a pompat o gură de oxigen vital în conştiinţele obosite din Basarabia. Noi toţi ştim, puţini recunoaştem: bătăliile adevărate se dau în noi, cu noi înşine, cu spaimele ce ne cotropesc de câte ori adevărul ne încearcă. Spaime întreţinute în trecut cu o imensă maşinărie represivă, nu doar propagandistică, azi prin intermediul unei sperietori numite corectitudine politică, hrănită şi hrănitoare la rândul ei de şi pentru grupuri de interese dintre cele mai diverse şi mai greu de alăturat domenii.

Paul Goma a fost şi este un om liber, care s-a luptat mereu cu sine pentru a se dedica celorlalţi. Paul Goma este scriitor, deci rosteşte adevărul aşa cum îl află, aşa cum îl trăieşte, cum îl ţine talentul, după cum ne arată chiar rectilinia vieţii sale. Paul Goma nu este istoric, el scrie roman, memorialistică, jurnal, eseu. Curajoşii care-l etichetează cu sentinţe ideologice nu i-au citit cărţile sau nu le-au citit cu atenţie, fără prejudecăţi preluate din sentinţele altora. Dacă ar fi făcut-o, ar fi văzut că şi Paul Goma este om, scriitor, are drepturi, are dreptul la memorie şi la comemorarea alor lui. Se poate discuta critic despre oricine şi despre orice. Inclusiv despre Paul Goma. Dar să închizi gura cuiva şi să-i distrugi imaginea cu „argumentele" altora este inadmisibil de acceptat pentru o fiinţă integră.

De pe un mal pe altul al Prutului, consemnul este ca Paul Goma să rămână în margine. Dovadă că până în prezent scriitorul n-a ajuns încă să-şi revadă Mana originii sale. În ciuda eforturilor unor oameni ca Andrei

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit

Ţurcanu. Cu o floare nu se face primăvară, spune o veche vorbă românească. Nimic mai adevărat. Atâta vreme cât mugurii nu înfloresc de spaima iernii, nu vom afla niciodată cum să scăpăm de reacţiile iraţionale sau deliberat-interesate ale altora, pe care le interiorizăm de parcă ar fi convingeri intime.

Însă, cu un mare scriitor, cu o mare conştiinţă cum este Paul Goma, românii de ambele maluri eliberaţi din corsetul ideologic în 1989 s-ar fi putut înhăma la căruţa şchioapătă a redobândirii de sine.

„21 iunie

Solstiţiul de vară.

Sper să pun pe hârtie suficiente informaţii despre pământul acela; despre pământul nostru: al Afgan'ului şi al meu: Basarabia.

Înainte de a ne afla faţă-n faţă." (Paul Goma, **Basarabia**, Editura Flux, Chişinău, 2003, p. 101)

Duminică 29 decembrie 2013

Mă opresc aici. Oricum, nu vor mai fi "evenimente notabile" până la Sfârşitul Anului.

©Paul Goma 1935-2014 www.paulgoma.com PDF public şi gratuit